PLATONIS

OPERA OMNIA.

RECENSUIT ET PERPETUA ANNOTATIONE

ILLUSTRAVIT

GODOFREDUS STALLBAUM.

VOL. X. SECT. III.

CONTINENS

LEGUM LIBROS QUATUOR POSTREMOS et EPINOMIDEM.

GOTHAE ET ERFORDIAE, MDCCCLX.
SUMPTIBUS HENNINGS.
LONDINI APUD DAVID NUTT. 270 STRAND.

PLATONIS

LEGES ET EPINOMIS.

RECENSUIT

PROLEGOMENIS ET COMMENTARIIS

ILLUSTRAVIT

GODOFREDUS STALLBAUM.

VOLUMEN TERTIUM.

GOTHÆ ET ERFORDIÆ MDCCCLX.
SUMPTIBUS HENNINGS.
LONDINI APUD DAVID NUTT, 270 STRAND.

ARGUMENTUM
LIBRI NONI.

Sequitur nunc, ut leges de gravioribus criminibus scribendae sint. Ac primum quidem dicendum de sacrilegiis est. De quibus quae promulganda lex erit, ei praemitti oportet prooemium quoddam, quo doceatur, eos, qui impium istud scelus committere audeant, exitioso agitari mentis furore; a quo ut liberentur, accedendum esse ad deos cum piis supplicationibus et expiationibus, audiendosque viros bonos ac sapientes, qui honesta consilia suppeditent atque execrabili animi morbo praeceptis sapientiae medeantur; sin autem aliquis nequeat sanari, huic melius esse mori quam vivere. Lex ipsa vero de hoc scelere ita constituat, ut qui in sacrilegio fuerit deprehensus, si servus aut peregrinus sit, is infamia notatus et virgis publice caesus civitatis finibus eiiciatur; sin civis sit, capitis supplicio afficiatur. Nam poenae quum hoc sit propositum, ut is, qui eam patitur, melior fiat, peregrini autem ac servi non sint secundum leges nostrae civitatis educati formatique ad humanitatem; fieri profecto potest, hi ut poenis ac suppliciis corrigantur et ad melius convertantur; civis autem quum patriae suae institutis non factus sit melior omnemque fefellerit spem de animi emendatione susceptam, gravibus iam antea in deos aut parentes aut patriam commissis criminibus, iusto

iure de medio tolletur. Posteri tamen sacrilegorum nulla poena aut ignominia sunt afficiendi, nisi si forte in impietatis communionem pervenerint. Neque his in caussis publicatio bonorum locum habeat, nisi si quis ultra assignatum ipsi patrimonium aliquid possederit, alioquin carcere, verberibus, ignominia, aliis modis similibus, puniendus. Habenda vero iudicia de his criminibus ita sunt, ut audita utriusque, tam accusatoris, quam rei, oratione, primum iudex aetate maximus dicta examinet, tumque ceteri ordine deinceps idem faciant; deinde, his ita peractis, omnia literis perscripta et obsignata in aede Vestae deponantur; denique eodem examine bis repetito singuli, ubi fidem et religionem suam solemni iureiuramdo obstrinxerint, sententiam dicant et quid sentiant, publice pronuntient (p. 853. — 856. A.). —

Post ea, quae in deos committuntur crimina, nulla maiora sunt, quam quae ad rempublicam pertinent. Quicunque igitur leges publicas studet violenter ad unius arbitrium evertere et factionum aut seditionum auctor vel adiutor est, is merito habetur maximus hostis patriae et perduellio. Cui est proximus magistratus, qui in cives seditiosos ac factiosos non animadvertit. Et coniuratio quidem pariter atque proditio reipublicae iudicibus iisdem, qui de sacrilegiis constituti sunt, haud dubie morte mulctanda est. Nec tamen liberi coniuratorum ac proditorum poena sunt afficiendi, nisi si etiam avus ac proavus eorum ultimo supplicio affecti fuerint. Tum vero illi, fundo suo nudati, in pristinam patriam suam remittendi et ex finibus civitatis eiiciendi sunt, sortes agrorum autem, quos possederunt, aliorum filiis civium assignandi. Quippe iniustum videtur liberos probos propter parentum crimina gravissimas poenas luere (p. 856. A. — 856. E.). — De furto Atheniensis simpliciter hanc legem sanciri vult, ut qui illud admiserit, is duplum pro mulcta restituere cogatur, aut, si id non potuerit, in vinculis teneatur, donec laesum placaverit (p. 856. E. — 857. A.). — Quibus auditis Clinias miratur, quod nullo furtorum discrimine facto una eademque poena in omnia eorum genera constituatur. Cui Atheniensis ita re-

spondet, ut sese dicat nunc non velle leges plene perscribere, sed de earum rationibus caussisque liberiore sermone disputare: porro leges omnes ita comparatas esse oportere, ut maxime ad cives docendos erudiendosque valeant; quocirca quum aliis scriptis tum his imprimis id propositum esse debere, ut virtutis studium honesteque vivendi ratio civibus quam gravissime commendetur (p. 857. A. — 859. C.). — His vero expositis, ut plane removeat Cliniae dubitationem, de criminum discrimine atque poenis accuratius disserere instituit. Et universe quidem monet, discrimina eorum, in quibus constituendis pleraeque leges magnopere peccent, pendere maxime exinde, ut quae sit iusti et iniusti natura, accurate perspectum habeatur. Iam vero iustitiam ostendit ab omnibus communi iudicio pulcrum quiddam haberi. Ex quo colligit, non modo iustum facere, sed etiam iustum pati pulcrum quiddam esse, quamquam ea de re vulgo aliter sentiatur. Sed recte ita iudicari, inde apparere arbitratur, quod nemo sua sponte malus sit, ne iniustus quidem. Hoc autem quum ita se habeat, inquit, dubitare sane licebit, quid de eorum ratione iudicari oporteat, qui inter crimina voluntaria atque temere et inconsulte admissa distinguendum esse censent, ideoque illis maiores, his minores, poenas constitui volunt. Nimirum est sane aliter de horum criminum diversitate iudicandum, quam vulgo fieri assolet. Etenim quod cives civibus in communi vita varii generis damna vel consulto vel per imprudentiam inferunt, non protenus existimandum est, quodvis damnum etiam esse iniuriam, ideoque ipsam quoque iniuriam duplicis esse generis. Imo damnum ab iniusto facinore probe est discernendum. Hoc vero si recte ita iudicatur, legum auctor damnum, quod quis fecerit, resarciri iubebit. Iniuriam autem pro argumento habebit animi gravi aliquo morbo laborantis, quem sanari oporteat. Quod ipsum efficere conabitur verbis et factis, doloribus et voluptatibus, poenis et praemiis, aliisque id genus remediis adhibendis. Sin autem iniustitiae morbus prorsus insanabilis fuerit, tum vero non dubitabit vulnus ense resecare atque adeo utetur ultimo supplicio, quo pestis patriae, si qua insederit, penitus de medio tollatur. Quo

clarius vero appareat, quidnam discriminis inter damnum et iniuriam intercedat, haec animadvertisse iuvabit. Tres sunt fere pro tribus animi facultatibus omnium delictorum caussae: iracundia, voluptas, ignorantia; quae quidem postrema rursus duplicis est generis, quandoquidem quis aut revera quid ignorat, aut in maxima ignorantia tamen sibi videtur bene sapere, ita quidem, ut aut vi ac potentia valeat, aut imbecillitate invalidus sit. Ex quo diversa oriuntur genera delictorum, prouti fons eorum varius ac diversus est; atque iisdem etiam poenae accommodatae sint necesse est. Nam quaecunque ex mera ignorantia proficiscuntur delicta, ea quum per se levia sint, tum etiam levioribus poenis sunt coërcenda. Quae autem voluptatem vel iracundiam propriam sibi caussam habent, ea, si accesserit sapientiae opinio, qua quis sese plus quam legum conditorem sapere existimet, gravius castigari ac puniri oportet, praesertim quum iram et cupiditatem constet vinci ac superari posse, inscitiam contra et errorem vinci aegre posse. Itaque iniustitiam apparet inesse in cupiditatum atque animi affectionum dominatione, sive ea noceat sive non noceat; iustitia autem cernitur in eo, ut quidquid honesti ratio suadeat facere parati simus; cui quod est conveniens, etiamsi damnum importet, tamen iustum appellari debebit. Quum vero tam vi aperta quam fraude clandestina peccetur, existunt inde plura etiam delictorum genera, quibus convenienter poenae constituendae erunt (p. 859. C. — 864. C.). —

His expositis disputatio tandem revertitur illuc, unde deflexerat paullisper. Sacrilegi ergo, proditores patriae, aliique id genus homines, si mente capti fuerint, aut senio debilitati deliquerint, damnum reparare debere iudicantur, sed a capitis supplicio liberi manere. Aliter tamen de iis existimatur, qui manus caede polluerint. Hi enim exilio mulctandi putantur (p. 864. C. — 864. E.). — Huius vero rei mentione iniecta, istis omnibus missis continuo ad leges de caede transitur, in quibus illustrandis reliqua fere libri pars versatur. Exponitur igitur de caede in pugnis ac certaminibus publicis fortuito facta; de morte aegrotantium sine culpa medicorum eveniente; de homicidio per imprudentiam admisso

eiusque poenis et expiationibus, deque talis facinoris per cognatos sumenda vindicta; de caede per iracundiam perpetrata, quae media fere iudicatur esse inter voluntariam et fortuito factam, quandoquidem, qui alterum trucidet iracundia agitatus, is quodammodo inconsulte agat, qui autem iram cohibeat et per simultatem alteri struat insidias, is eum consulto occidisse videatur; porro etiam de caede ad vim propulsandam commissa (p. 864 E. — 869. E.). — Quibus omnibus de violentis quidem, sed non voluntariis et per iram factis, caedibus explicatis, acceditur ad consideranda facinora voluntaria et omnino per iniuriam et consulto commissa. Quorum caussas ubi demonstratum est vel in avaritia, vel in mala ambitione, vel in metu ex malefactorum conscientia nato positas esse; indidem monetur repetendas esse etiam admonitiones atque cohortationes, quae ad arcendam sceleris atrocissimi turpitudinem valeant, et vero etiam derivari posse easdem ex arcana illa et recondita sapientium doctrina, qua doceatur, talia scelera etiam apud inferos puniri, iterumque reversos homicidas in hanc vitam hanc manere vindictam, ut quae fecerint aliis, ea ipsis quoque denique perpetienda sint (p. 869. E. — 870. E.). — Post haec vero disputatur de caede clandestinis consiliis perpetrata deque occisione cognatorum eiusque prohibendae rationibus ac poenis. Qua disputatione absoluta agitur de scelere eorum, qui mortem sibi ipsi propter ignaviam ac desperationem animi consciscant, deque morte per aliena iumenta aut res inanimas accelerata; quibus adduntur nonnulla de occisis iis, quorum mortis caussae in occulto lateant (p. 871. A. — 874. C.). — Atque haec quidem de caedibus. Acceditur denique ad ea, quae cum iis cognata sunt crimina. Ac primum quidem exponitur de iis conditionibus, in quibus ius fasque putari debeat alterum occidere, quo loco fures, adulteri et latrones ea vindicta digni iudicantur (p. 874. D. — E.). — Deinde vero disputatur de violentis facinoribus, imprimis de vulnerationibus ac petulantibus contumeliis, quarum varia genera recensentur ita, ut simul doceatur, quomodo vel prohibendae vel puniendae sint.

[illegible]

Θ.

Cap. I. *Δίκαι δὴ τὰ μετὰ ταῦτα ἀκόλουθοι* 853
ταῖς ἔμπροσθεν πράξεσιν ἁπάσαις οὖσαι κατὰ φύσιν γίγνοιντο ἂν τὴν τῆς διακοσμήσεως τῶν νόμων. ὧντινων οὖν δὴ πέρι δεῖ γίγνεσθαι δίκας, τὰ μὲν εἴρηται, τὰ κατὰ γεωργίας τε καὶ ὅσα τούτοις εἵπετο, τὰ δὲ μέγιστα οὔτε εἴρηταί πω, καθ' ἓν ἕκαστόν τε

P. 853. *τὰ μετὰ ταῦτα*] *τὸ* Ξ. f. o. Tum *ἔμπροσθε* a. c. o. et *ἀκόλουθα* Voss. x.

δεῖ γίγνεσθαι δίκας] *δεῖ* ante *γίγνεσθαι* om. Ald. Bass. 1. 2. Lovan. cum uno Ven. Ξ. Recte illud tuentur ceteri libri. Dein *τὰ* ante *κατὰ γεωργίας* Bekkero teste om. pr. A. Ω.

εἴρηταί πω, καθ' ἓν ἕκαστόν τε λ.] Ante *καθ' ἓν* Stephanus de coniectura Cornarii inseruit *οὔτε*, et deinde pro *μετ' ἐκεῖν' αὐτὰ*, scripsit *μετ' ἐκεῖν' οὖν*, neutrum codicibus suffragantibus. Dein Par. A. sermone continuo: *ταῦτα ῥητέον ὀρθῶς· αἰσχρόν*, testante Bastio. De toto loco v. interpretat.

Cap. I. 853. *ἀκόλουθοι — οὖσαι κ. φ. γίγνοιντο*] H. e. *ἀκολουθοῦσαι γίγνοιντ' ἄν*. De qua periphrasi dictum est alio loco.

τὰ δὲ μέγιστα οὔτε εἴρηταί πω —] Recte codd. mss. in his ante *καθ' ἓν ἕκαστον* omittunt quod vulgo additum legebatur *οὔτε*. Nam post *οὔτε*, facta alia sententiae conformatione, quam quae antea instituta fuerat, recte deinde *τε* infertur, de quo usu loquendi v. ad I. 631. A. II. 655. E. al. Verum in his ipsis non levis inest difficultas. Pergendum fuit: *ῥητέον τε ἑξῆς αὐτὰ ταῦτα μετ' ἐκεῖνα καθ' ἓν ἕκαστον, ἣν δεῖ λαμβάνειν αὐτὸ (ἓν ἕκαστον) τιμωρίαν καὶ τίνων ποτὲ δικαστῶν τυγχάνειν*; h e. maxima vero sicuti nondum sunt explicata, ita post illa ordine deinceps explicanda sunt, ita ut singulatim doceatur, quam poenam unumquodque accipere et quos tandem iudices habere oporteat. Itaque geminum illud *λεγόμενον ῥηθέν* magnam profecto creat molestiam. Et *λεγόμενον* quidem, quum antepositum sit *καθ' ἓν ἕκαστον* atque deinde subsequatur: *ἣν δεῖ λαμβ. κτλ.* utique probabilem habet explicationem, adeoque in hoc verborum ordine ne omitti quidem commode potuit. Sed quid faciamus illo *ῥηθὲν*, importune profecto inculcato? Nimirum istud quidem apertum est tolerari nullo modo

λεγόμενον ῥηθὲν, ἣν δεῖ λαμβάνειν αὐτὸ τιμωρίαν
B καὶ τίνων ποτὲ δικαστῶν τυγχάνειν, μετ' ἐκεῖν' αὐτα ἑξῆς ταῦτα ῥητέον.

ΚΛ. Ὀρθῶς.

ΑΘ. Αἰσχρὸν μὲν δή τινα τρόπον καὶ νομοθετεῖν πάντα, ὁπόσα νῦν μέλλομεν, τοῦτο δρᾶν ἐν τοιαύτῃ πόλει, ἥν φαμεν οἰκήσεσθαί τε εὖ καὶ τεύξεσθαι πάσης ὀρθότητος πρὸς ἐπιτήδευσιν ἀρετῆς. ἐν δὲ τῇ τοιαύτῃ τὸ καὶ ἀξιοῦν τῆς τῶν ἄλλων μοχθηρίας τῶν μεγίστων ἐμφύεσθαί τινα μεθέξοντα, ὥςτε δεῖν

B. ὁπόσα νῦν μέλλομεν] ὅσα marg. Ω. et a. Ante τοῦτο δρᾶν Astius de sententia Stephani καὶ inseruit.
ἐν δὲ τῇ τοιαύτῃ] Steph. coni. ἐν δὴ τ. τ.

posse. Quocirca aut cum Astio et Hermanno eiiciendum vocabulum est, aut, quod magis placet, mutandum in διαῤῥήδην, quo aliquoties in his libris utitur Plato. Mox IX. p. 860. C. διαῤῥήδην — εἰρηκέναι. P. 876. C. νομοθετεῖν διαῤῥήδην. Libr. X. p. 898. C. διαῤῥήδην εἰπεῖν. XI. p. 932. E. XII. p. 953. E. In eandem hanc coniecturam etiam Winckelmannus devenit, id quod, his dudum in chartas coniectis, non sine laetitia animadvertimus. Minus placet quod Orellius commendat: λεγόμενον, ῥητὴν ἣν δεῖ λ. Nam ῥητὴν quid hic significet quamque vim et potestatem habeat, nemo facile indicaverit.

B. Αἰσχρὸν μὲν δή τινα τρόπον —] Haec quoque labem videntur traxisse, quandoquidem misere laborat verborum constructio. Itaque Stephanus καὶ ante τοῦτο δρᾶν inserendum putabat. Cui ita assentimur, ut eandem voculam putemus ante νομοθετεῖν demendam esse, ubi inepte interposita est. Ad ὁπόσα νῦν μέλλομεν repetendum est νομοθετεῖν, atque τοῦτο δρᾶν instar est eiusdem verbi denuo iterati; de quo usu diximus ad Phileb. p. 18. A. p. 20. A. p. 62. A. Politic. p. 262. C. Sophist. p. 233. C. 253. A. Eandem rationem Astius quoque sequutus est.

ἐν δὲ τῇ τοιαύτῃ] Haec quoniam iterant antegressa cum quadam sententiae amplificatione, pro δὲ cum Stephano scribendum censemus δή, quod etiam Astio probatur. Dein τὸ καὶ ἀξιοῦν est: *vel existimare*. Aliter positus in eadem loquendi forma articulus est De Rep. VI. p. 492. E. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιχειρεῖν πολλὴ ἄνοια. Statim post Astius ante τῶν μεγίστων requirit περὶ praepositionem. Qua tamen facile carebimus ordine verborum instituto sic: ἐμφύεσθαί τινα μεθέξοντα τῶν μεγίστων τῆς τῶν ἄλλων μοχθηρίας.

C. ὡς ἐσομένους] Stephanus propter antegressum αὐτοῖς requirebat ἐσομένοις. Quod cave protenus cum Hermanno arripias. Nam αὐτοῖς sicuti τούτων ne est quidem masculinum,

νομοθετεῖν προκαταλαμβάνοντα καὶ ἀπειλοῦντα, ἐάν τις τοιοῦτος γίγνηται, καὶ τούτων ἀποτροπῆς τε ἕνεκα καὶ γενομένων κολάσεως τιθέναι ἐπ' αὐτοῖς νόμους, ὡς ἐσομένους, ὅπερ εἶπον, αἰσχρὸν μέν τινα τρόπον· ἐπειδὴ δὲ οὐ, καθάπερ οἱ παλαιοὶ νομοθέται θεῶν παισὶ νομοθετούμενοι τοῖς ἥρωσιν, ὡς ὁ νῦν λόγος, αὐτοί τ' ἐκ θεῶν ὄντες ἄλλοις τε ἐκ τοιούτων γεγονόσιν ἐνομοθέτουν, ἀλλ' ἄνθρωποί τε καὶ ἀνθρώπων σπέρμασι νομοθετοῦμεν τὰ νῦν, ἀνεμέσητον δὴ φοβεῖσθαι, μή τις ἐγγίγνηται τῶν πολιτῶν ἡμῖν οἷον κερασβόλος, ὃς ἀτεράμων εἰς τοσοῦτον φύσει γίγνοιτ' C D

C. ὡς ἐσομένους] ἐσομένοις coni. Steph. Frustra.
οἷον κερασβόλος] κερασφόρος f. a. Paullo ante Voss. δεῖ φοβεῖσθαι pro δὴ φ.

sed neutro genere accipi debet. Accusativus ἐσομένους vero post ὡς, i. e. νομίζοντα, non abhorret ab usu loquendi, de quo v. ad Phaedon. p. 109. D. Legg. I. p. 643. D. VI. p. 762. E. 766. E. 783. D. IX. 874. B. coll. Matthiae Gr. 565. 3. Quippe pertinet ille non ad νόμους, sed ad τινὰς τοιούτους, quod inest in verbis antegressis. Itaque non audiendus est Voegelinus, qui τοιούτοις cum Stephano requirit.

ἐπειδὴ δὲ οὐ, καθάπερ—] Structura verborum haec est: ἐπειδὴ δὲ οὐ (νομοθετοῦμεν, hoc enim ex secunda parte enuntiati huc quoque trahendum) καθάπερ οἱ παλαιοὶ νομοθέται, νομοθετούμενοι, ὡς ὁ νῦν λόγος, θεῶν παισὶ τοῖς ἥρωσιν, ἐνομοθέτουν, αὐτοί τε ὄντες ἐκ θεῶν ἄλλοις τε ἐκ τοιούτων γεγονόσιν. In quibus postremo constructionem patet per anacoluthiam leviter inflexam esse, siquidem exspectabas: ἄλλοις τε ἐκ τῶν τ. γεγονόσι νομοθετοῦντες, quod tamen cur evitatum sit, caussa in promtu est. Ceterum animadvertas promiscuum usum verbi activi atque medii, quandoquidem et νομοθετούμενοι et ἐνομοθέτουν ad deos refertur legum auctores.

οἷον κερασβόλος] H. e. durus, praefractus, contumax. Enimvero proprie intelligitur homo naturam seminis imitans, quod cornu tetigit. Credebant enim veteres, semina, quae, dum iacerentur, boum cornua tetigissent, provenire dura et incoctilia ac resistere elixationi; quam rusticam superstitionem ridet Theophrast. De caussis plantar. Libr. IV. c. 14. Itaque eiusmodi legumina vocarunt κερασβόλα. Sed idem vocabulum traduxerunt deinde etiam ad homines indociles, asperos, duros, ac nullius disciplinae patientes. Docte usum loquendi illustravit Ruhnken. ad Tim. Gloss. p. 155 sqq. qui quae exposuit, iis addi possunt quae disputari meminimus a Reinesio Varr. Lectt. Libr. III. p. 477.

D. ὃς ἀτεράμων εἰς τ. φ.] Phrynichus in Bekkeri

ἂν ὥςτε μὴ τήκεσθαι· καθάπερ ἐκεῖνα τὰ σπέρματα πυρί, νόμοις οὗτοι καίπερ οὕτως ἰσχυροῖς οὖσιν ἄτηκτοι γίγνωνται. ὧν δὴ χάριν οὐκ ἐπίχαριν λέγοιμ' ἂν πρῶτον νόμον ἱερῶν πέρι συλήσεως, ἄν τις τοῦτο δρᾶν τολμᾷ. καὶ πολίτην μὲν τῶν τεθραμμένων ὀρθῶς οὔτ' ἂν βουλοίμεθα οὔτε ἐλπιστὸν πάνυ τι νοσῆσαί ποτε ἂν ταύτην τὴν νόσον, οἰκέται δὲ ἂν τούτων καὶ ξένοι καὶ ξένων δοῦλοι πολλὰ ἂν ἐπιχειρήσειαν τοιαῦτα. ὧν ἕνεκα μὲν μάλιστα, ὅμως δὲ καὶ
854 *ξύμπασαν τὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀσθένειαν εὐλαβούμενος, ἐρῶ τὸν τῶν ἱεροσύλων πέρι νόμον καὶ*

D. *καθάπερ ἐκεῖνα*] Turicenses tacite de mera Stephani coniectura: *καὶ καθάπερ ἐκ.* sed v. explicatt.

ἄτηκτοι γίγνωνται] *γίγνονται* A. teste Bastio, et Ω. Ξ. v. f. h. r. al. Pro *ἄτηκτοι* Ric. *ἄτακτοι* cum Flor. c. δ. ο. Sed Ang. Vat. f. *εὔτηκτοι*. Astius malebat *τέγγεσθαι* et *ἄτεγκτοι*.

νόμον ἱερῶν πέρι συλήσεως] *νόμων* Voss. x. *συλήσεων* pr. A. Ω. et a. δ. ο. v. x. Pro *τολμᾷ* Voss. x. *τολμῶσι*.

Anecdot. I. 8. *Ἀτεράμων ἄνθρωπος, καὶ πρίνινος, καὶ στιπτός, καὶ σφενδάμνινος, ἐπὶ τοῦ πάνυ σκληροῦ· τὰ γὰρ ῥᾳδίως ἑψόμενα τῶν ὀσπρίων τέραμνα καλοῦσιν οἱ Ἀθηναῖοι· κατὰ στέρησιν οὖν ἀτεράμων.* Infra IX. p. 880. E. *ἀτεράμονι χρωμένων τινὶ φύσει, καὶ μηδὲν τεγχθέντων.* v. Ruhnken. ad Tim. p. 156 sq. — *ὥςτε μὴ τήκεσθαι*, ut non liquescat, h. e. emolliatur. Astius *τέγγεσθαι* et *ἄτεγκτοι* mavult, quia *τήκεσθαι* non conveniat in legumina, quae potius *τέγγεσθαι* dicantur; v. ad IX. p. 880. E. Vereor tamen, ne haec correctio minus sit necessaria, quum de elixatione cogitandum sit. Ceterum *οὗτοι*, quod post *μή τις* infertur, attigimus hunc usum loquendi ad Phileb. p. 45. C. Legg. X. p. 908. B. XII. p. 941. A.

καθάπερ ἐκεῖνα τὰ σπέρματα —] Haec superioribus adduntur per epexegesin, ut coniunctivus *γίγνωνται* item ex *μή* pendeat. Quocirca non est necessarium, ut ante *καθάπερ* cum Stephano interponatur *καί*, quod miramur nuper a Turicensibus praeter fidem et auctoritatem omnium librorum verbis Platonis additum esse. Exempla eiusdem structurae plurima attulimus ad Phaedon. p. 61. A. Politic. p. 296. E. Gorg. p. 448. E. Legg. VII. p. 813. B.

ὧν δὴ χάριν οὐκ ἐπίχαριν] quorum gratia nullis gratiis dicam s. proferam legem. Comparat Lobeckius Paralipom. I. p. 229. Leonid. Epigr. XLVII. *τὰν ἄχαριν χάριτα.* Gregor. Carm. LVI. p. 133. E. *χάρις οὐ χαρίεσσα.* Plutarch. Comp. Alcib. IV. *χάρις ἀχάριστος.* Arrian. Alex. IV. 8, 7. *χάριν ταύτην ἄχαριν προστίθησιν.* Eurip. Iphig. T. v. 566. *γυναικὸς χάριν ἄχαριν.* additis etiam aliis multis consimilibus.

τοῦτο δρᾶν] H. e. *ἱεροσυλᾶν*, quod continetur in *ἱερῶν*

τῶν ἄλλων παντων τῶν τοιουτων, ὅσα δυςίατα και ἀνίατα. προοίμια δὲ τούτοισι κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον ὁμυλογηθεντα προῤῥητέον ἅπασιν ὡς βραχύτατα. λέγοι δή τις ἂν ἐκείνῳ διαλεγόμενος ἅμα και παραμυθούμενος, ὃν ἐπιθυμία κακὴ παρακαλοῦσα μεθ' ἡμέραν τε καὶ ἐπεγείρουσα νύκτωρ ἐπί τι τῶν ἱερῶν ἄγει συλήσοντα, τάδε· Ὦ θαυμάσιε, οὐκ ἀνθρώπινόν σε κακὸν οὐδὲ θεῖον κινεῖ τὸ νῦν ἐπὶ τὴν B ἱεροσυλίαν προτρέπον ἰέναι, οἶστρος δέ σέ τις ἐμφυόμενος ἐκ παλαιῶν καὶ ἀκαθάρτων τοῖς ἀνθρώποις ἀδικημάτων, περιφερόμενος ἀλιτηριώδης, ὃν εὐλαβεῖ-

P. 864. ἐρῶ τὸν τῶν ἱερο σ.] τὸν om. h. Pro πάντων f. o. πολιτῶν. Mox προσερητέον h. et προειρητέον x.

λέγοι δή τις ἂν ἐκ.] λέγω Ω. pr. et teste Bekkero A. cum x. α. δ. v. Male.

B. οὐκ ἀνθρώπινόν σε κακὸν] Steph. etiam ἀνθρώπινόν σέ τι κακὸν legi narrat, nescimus ubi.

οἶστρος δέ σέ τις ἐμφυόμενος] V. οἶστρος δὲ ἐστί τις, quod correctum ex x. r. A. Ω. marg.

συλήσεως. Synesis non ita rara.

οὔτε ἐλπιστὸν] H. e. nec timendum. Nam ἐλπίζειν et sperare etiam de rebus metuendis dici constat. v. intpp. ad Thom. Mag. p. 299. Reisig. ad Sophocl. Oed. Col. v. 1393. Enarrat. p. CLXIX. Schaefer. ad Demosth. App. II. p. 654. III. p. 291. nostra ad Apol. Socr. p. 36. A. οὐκ ἀνελπιστόν μοι γέγονε τὸ γεγονὸς τοῦτο. Legg. I. p. 644. D. πρὸς δὲ τούτοιν ἀμφοῖν αὖ δόξας μελλόντων, οἷν κοινὸν ὄνομα ἐλπίς.

P. 854. κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον ὁμολογηθέντα] Sic Libr. IV. p. 722. B. ἐν τοῖς νῦν δὴ νόμοις ῥηθεῖσιν. Phileb. p. 20. B. τὸ γὰρ εἰ βούλει ῥηθέν. ubi v. ann.

παρακαλοῦσα μεθ' ἡμέραν τε καὶ ἐπ. ν.] Exspectabas, nisi fallor, καθ' ἡμέραν τε παρακαλοῦσα καὶ νύκτωρ ἐπεγείρουσα. Sed recte τε καὶ positum videbitur, ubi memineris istud παρακαλοῦσα μεθ' ἡμέραν in unum esse coniungendum, itemque ἐπεγείρουσα νύκτωρ unam quasi vim notionis efficere. De Rep. V. p. 470. C. πολεμεῖν μαχομένους τε φήσομεν καὶ πολεμίους φύσει εἶναι. Apol. Socr. p. 18. D. ἀνάγκη ἀτεχνῶς ὥσπερ σκιαμαχεῖν ἀπολογούμενόν τε καὶ ἐλέγχειν μηδενὸς ἀποκρινομένου.

B. οἶστρος δέ σέ τις ἐμ.] Pro σε vulgo invitis codd. melioribus scribebatur ἐστί, quod invexerunt, opinor, qui repetitionem pronominis σε moleste ferrent. At conferas quaeso quae de hoc genere loquendi scripserunt Valckenar. ad Eurip. Phoeniss. v. 500. et A. Meineck. ad Menandr. p. 50. coll. Theaetet. p. 183. E. ubi μοι similiter repetitum est; Xenoph. Oecon. X. 4. ubi vulgata lectio non fuit sollicitanda. Neque aliter Latini.

ἐκ παλαιῶν καὶ ἀκαθάρτων — ἀδικημάτων] Etenim

σθαι χρεὼν παντὶ σθένει. τίς δ' ἐστὶν εὐλάβεια, μαθέ. ὅταν σοι προσπίπτῃ τι τῶν τοιούτων δογμάτων, ἴθι ἐπὶ τὰς ἀποδιοπομπήσεις, ἴθι ἐπὶ θεῶν ἀποτροπαίων ἱερὰ ἱκέτης, ἴθι ἐπὶ τὰς τῶν λεγομένων ἀν-
C *δρῶν ὑμῖν ἀγαθῶν ξυνουσίας, καὶ τὰ μὲν ἄκουε, τα δὲ πειρῶ λέγειν αὐτός, ὡς δεῖ τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια πάντα ἄνδρα τιμᾶν· τὰς δὲ τῶν κακῶν ξυνουσίας φεῦγε ἀμεταστρεπτί. καὶ ἐὰν μέν σοι δρῶντι ταῦτα λωφᾷ τι τὸ νόσημα — εἰ δὲ μή, καλλίω θάνατον σκεψάμενος ἀπαλλάττου τοῦ βίου.*

ἴθι ἐπὶ τὰς τῶν λεγομένων] *τὰς*, quod vulgo aberat, suppeditarunt codd. omnes praeter Ven. Ξ, quocum novimus vett.

hominum piacularium posteri quoque credebantur ad scelera et flagitia impelli deorum manium furore instincti et agitati. Huc pertinent etiam illa Phaedr. p. 244. D. *ἀλλὰ μὴν νόσων γε καὶ πόνων τῶν μεγίστων, ἃ δὴ παλαιῶν ἐκ μηνιμάτων ποθὲν ἔν τισι τῶν γενῶν ἡ μανία ἐγγενομένη καὶ προφητεύσασα οἷς ἔδει ἀπαλλαγὴν εὕρετο, καταφυγοῦσα πρὸς θεῶν εὐχὰς καὶ λατρείας.* v. Valckenar. ad Hippol. p. 253. et Lobeck. ad Aiac. p. 187. ed. 2. De *ἀλιτηριώδης* v. Ruhnken. ad Tim. p. 23.

ἴθι ἐπὶ τὰς ἀποδιοπομπήσεις —] Epictet. Diss. II. 18. *εἶθ' ὅταν προσπίπτῃ σοί τις φαντασία τοιαύτη, Πλάτων μὲν, ὅτι ἴθι ἐπὶ τὰς ἀποδιοπομπήσεις, ἴθι ἐπὶ θεῶν ἀποτροπαίων ἱερὰ ἱκέτης· ἀρκεῖ κἂν ἐπὶ τὰς τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν συνουσίας ἀποχωρήσας πρὸς τούτῳ γένῃ.* Usus loco etiam Plutarchus est in Fragm. de Amore p. 90. ed. Winckelm. Gravitati orationis egregie convenit repetitum istud *ἴθι*; de quo verbo monuisse iuvabit. — *Ἀποδιοπομπήσεις* sunt scelerum et flagitiorum depulsiones, quum lustrationes et expiationes instituuntur, quibus vis eorum abominanda arceatur atque removeatur. Egregie vocis usum illustrarunt Ruhnkenius ad Tim. p. 40 sqq. et Wyttenbach. ad Plutarch. Moral. p. 73. D. = 544 sq. ed. Ox. Vol. I. p. 431 sq. ed. Lips.

C. *φεῦγε ἀμεταστρεπτί*] H. e. quantum potes, non respectans, oculo irretorto. Xenoph. Symp. IV. 50. *ὅταν δὲ κακόν τι λάβωσι, φεύγουσιν ἀμεταστρεπτί, φοβούμενοι μὴ καὶ ἄκοντες γελάσωσιν.* v. Ruhnken. ad Tim. p. 25 sq. De scriptura *ἀμεταστρεπτί* et *ἀμεταστρεπτεί* v. Iacobs ad Achill. Tat. p. 658. et Hermann. ad Soph. Aiac. v. 1206.

καὶ ἐὰν μὲν — νόσημα] Intelligendum relinquitur *εὖ ἔχει*, de qua ellipsi, Atticis perquam familiari, v. ad Protagor. p. 325.

D. *λωφᾷ*, cessat, desinit, ut Xenoph. An. IV. 7, 7. *ἢν δὲ μὴ λωφήσῃ ὁ ῥόος.* al.

καλλίω θάνατον — βίου] „Sententiam, mortem esse vi-

Cap. II. *Ταῦτα ἡμῶν ᾀδόντων προοίμια τοῖς πάντα ταῦτα ἐπινοοῦσιν, ὅσα ἀνόσια ἔργα καὶ πολιτοφθόρα, τῷ μὲν πειθομένῳ τὸν νόμον ἐᾶν σιγῇ δεῖ, τῷ δὲ ἀπειθοῦντι μετὰ το προοίμιον ᾄδειν μέγα·* D
Ὃς δ' ἂν ἱεροσυλῶν ληφθῇ, ἐὰν μὲν ᾖ δοῦλος ἢ ξένος, ἐν τῷ προσώπῳ καὶ ταῖς χερσὶ γραφεὶς τὴν συμφορὰν καὶ μαστιγωθεὶς, ὁπόσας ἂν δόξῃ τοῖς δικασταῖς, ἐκτὸς τῶν ὅρων τῆς χώρας γυμνὸς ἐκβληθήτω· τάχα γὰρ ἂν δοὺς ταύτην τὴν δίκην γένοιτ'

editt. plerumque consentire. Dein pro *ὑμῖν* A. v. f. et pr. Ω. a. δ. o. *ὑμῶν*.

C. *ἀμετάστρεπτί*] *ἀμεταστρεπτεί* pr. Ω. o.

tae sceleratae ac miserae anteponendam, illustravit pluribus Gataker. ad Anton. IX. 4." Astius. Pulcre eandem exornat Socrates in Platonis Apologia et Gorgia.

Cap. II. *τῷ μὲν πειθομένῳ τὸν νόμον ἐᾶν σιγῇ δεῖ*] H. e. obedienti legem tacitam relinqui oportet, ita ut oppositum sit *τῷ ἀπειθοῦντι ᾄδειν μέγα*, inobedienti magna voce occinere. Similiter libro X. extr. *δεομένου δὲ τοῦ νομοθέτου πείθεσθαι καὶ μὴ ἐναντία δίκῃ φθέγγεσθαι, πρὸς ἄλλην δὲ ἀπαλλάττεσθαι χώραν, πειθομένοις μὲν σιγή, ἀπειθοῦσι δὲ φωνὴ νόμου ἥδε*. Infra p. 870. E. *πειθομένῳ μὲν δὴ καὶ πάντως φοβουμένῳ ἐξ αὐτοῦ τοῦ προοιμίου τὴν τοιαύτην δίκην, οὐδὲν δεῖ τὸν ἐπὶ τούτῳ νόμον ὑμνεῖν, ἀπειθοῦντι δὲ νόμος ὅδε εἰρήσθω*. Ceterum non opus esse, ut *ἐᾶν σιγῆσαι τὸν νόμον* vel *ἐᾶν σιγᾶν τὸν νόμον* scribatur, Stephanus verissime indicavit. Nam *τὸν νόμον ἐᾶν σιγῇ* idem est, quod *τὸν νόμον ἐᾶν, ὥστε σιγῇ* s. *διὰ σιγῆς εἶναι*. Fortasse tamen corrigendum: *ἐᾶν ἐν σιγῇ δεῖ*. Mox *ληφθῇ* rursus significat i. q. *καταληφθῇ*, de quo usu iam aliquoties dictum. v. etiam ad Gorg. p. 473. C.

D. *ὁπόσας ἂν δόξῃ τοῖς δ.*] Int. *πληγάς*, de qua ellipsi Astius comparat IX. p. 872. B. 879. E. 882. B. Demosth. De fals. legat. p. 403. Alia suppeditabunt Schaefer. ad Lamb. Bos. p. 386 sq. Bernhardy Synt. p. 190. Nimirum *τῶν πληγῶν* cogitatio repetenda ex verbo est. Paullo ante *συμφοράν* intelligas de impio sacrilegii facinore. De constructione *γραφεὶς τὴν συμφοράν* conf. Soph. Trach. v. 157. *ἐγγεγραμμένην ξυνθήματα*.

γένοιτ' ἂν βελτίων σωφρονισθείς.] De his verbis Cobetus Varr. Lectt. in Mnemosyn. Vol. V. p. 385. Novv. Lectt. p. 231. „Scribe *σωφρονισθείη*, et languidum emblema *βελτίων ἂν γένοιτο* in marginem statim exulatum abibit." Nihil hic languidi. Hoc enim dicit: fortasse enim hac poena data fiet melior ad sanam mentem revocatus. Quod cum sententia proxime sequenti praeclare convenit.

ἂν βελτίων σωφρονισθείς. οὐ γὰρ ἐπὶ κακῷ δίκη γίγνεται οὐδεμία γενομένη κατὰ νόμον, δυοῖν δὲ θάτερον ἀπεργάζεται σχεδόν· ἢ γὰρ βελτίονα ἢ μοχθηρότερον
E ἧττον ἐξειργάσατο τὸν τὴν δίκην παρασχόντα. πολίτης δὲ ἄν τίς ποτέ τι τοιοῦτον δρῶν ἀναφανῇ, περὶ θεοὺς ἢ περὶ γονέας ἢ περὶ πόλιν ἠδικηκὼς τῶν μεγάλων τινὰ καὶ ἀποῤῥήτων ἀδικιῶν, ὡς ἀνίατον ἤδη τοῦτον ὄντα ὁ δικαστὴς διανοείσθω, λογιζόμενος οἵας παιδείας τε καὶ τροφῆς ἐκ παιδὸς τυγχάνων οὐκ ἀπέσχετο τῶν μεγίστων κακῶν. δίκη δὴ τούτῳ θάνατος, ἐλάχιστον τῶν κακῶν, τοὺς δὲ ἄλλους παράδειγμα ὀνήσει, γενόμενος ἀκλεὴς καὶ ὑπὲρ
855 τοὺς τῆς χώρας ὅρους ἀφανισθείς· παισὶ δὲ καὶ γένει, ἐὰν φύγωσι τὰ πατρῷα ἤθη, κλέος ἔστω καὶ λό-

D. *οὐδεμία γιγνομένη*] Sic vulgo. Sed *γενομένη* A. Ω. Ξ. f. h. v. a. c. o. δ. quod recte susceperunt Turicenses cum Schneidero. Neque enim temere dicitur *ἡ δίκη γίγνεται γενομένη*. Idem error est IX. p. 881. C.

οὐ γὰρ ἐπὶ κακῷ δίκη γ.] *ἐπὶ κακῷ*, ut *ἐπ' ἀγαθῷ* ac similia, dicitur sic, ut *ἐπί* finem et consilium significet; v. Boissonad. ad Philostr. Heroica p. 421 sq. De sententia conf. Gorg. p. 525. A. *προσήκει δὲ παντὶ τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι, ὑπ' ἄλλου ὀρθῶς τιμωρουμένῳ, ἢ βελτίονι γίγνεσθαι καὶ ὀνίνασθαι, ἢ παραδείγματι τοῖς ἄλλοις γίγνεσθαι κτλ.* Protagor. p. 324. A. sq. *οὐδεὶς γὰρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας πρὸς τούτῳ τὸν νοῦν ἔχων καὶ τούτου ἕνεκα, ὅτι ἠδίκησεν, ὅστις μὴ ὥσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται· ὁ δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν — τιμωρεῖται — ἵνα μὴ αὖθις ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος, μήτε ἄλλος ὁ τοῦτον ἰδὼν κολασθέντα.* Legas praeterea infra IX. p. 862. D. XI. p. 934. A. Critia p. 106. B. quos locos omnes dudum comparavit Heusdius Specim. Crit. p. 90. Usum aoristi *ἐξειργάσατο* ad movendam imitationis suspicionem iniuria traduxit Zellerus Stud. Plat. p. 109. v. quae ad Phaed. p. 73. D. et alibi notavimus; notavit etiam Matthiae, hoc ipso loco allato, Gr. Gr. §. 503. 3.

E. *δίκη δὴ τούτῳ θάνατος* —] Ne quis *ὁ θάνατος* requirat, consulenda est ann. ad Protagor. p. 325. B. Mox *παράδειγμα*, i. q. *ὡς παράδειγμα*, de quo loquendi genere item diximus ad Protagor. p. 315. D. De poenis sacrilegorum post Petitum Legg. Attic. p. 671 sq. et Hauptmannum. De Andocid. c. 7. p. 586 sq. Tom. VIII. Orat. Graec. ed. Reisk. nuper exposuit C. Fr. Hermann. Gottesdientl. Alterthümer der Griechen I. §. 10. conf. Xenoph. Mem. I. 2, 62. Hist. Gr. I. 7, 23. Eos sepeliri intra patriae fines nefas fuisse habitum, testatur etiam Diodor. Sic. XVI. 24. conf. Xenoph. Hell. I. 3, 22.

P. 855. *παισὶ δὲ καὶ γένει* —] Lex sanequam humanissima, atque tanto magis digna admiratione, quo latius perva-

γος ἔντιμος λεγόμενος, ὡς εὖ τε καὶ ἀνδρείως εἰς ἀγαθὸν ἐκ κακοῦ διαπεφευγότων. δημόσια δὲ χρήματα οὐδενὸς τῶν τοιούτων τῇ πολιτείᾳ πρέπον ἂν εἴη γίγνεσθαι, ἐν ᾗ δεῖ τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ καὶ ἴσους ὄντας διατελεῖν κλήρους. ζημίας δ' ἐκτίσεις, ὅταν ἀδικεῖν ἄξια δοκῇ τις χρημάτων, ἐκτίνειν, ἂν ᾖ τι τῶν τοῦ κλήρου κατεσκευασμένου περιττεῦον, μέχρι τοσούτου ζημιωθέντα, τὸ δὲ πλέον μή. τὰς δ' εἰς ταῦτα ἀκριβείας ἐκ τῶν ἀπογραφῶν νομοφύλακες σκοποῦντες τὸ σαφὲς ἐξαγγελλόντων ἀεὶ τοῖς δικασταῖς, ὅπως ἂν τῶν κλήρων ἀργὸς μηδεὶς μηδέποτε γίγνηται δι' ἀπορίαν χρημάτων. ζημίας δὲ ἄν τις πλέονος ἄξιος εἶναι δοκῇ, ἐὰν ἄρα μή τινες ἐθέλωσιν αὐτὸν τῶν φίλων ἐγγυᾶσθαί τε καὶ συνεκτίνοντες ἀπελευ- B

P. 855. ἐὰν φύγωσι τ.] φεύγωσι Ω. α. δ. ex corr. et f. h. o. Dein εὖ γε pro εὖ τε f. o.

B. αὐτὸν τῶν φίλων] αὐτῶν A. et pr. Ω. αὐτὰ r.

gata fuit apud veteres opinio illa, qua maiorum delicta adeo a diis etiam in posteris puniri credebant. Eandem philosophi humanitatem laudabis etiam infra p. 856. C.D. et 877. D. Mox *λόγος ἔντιμος λεγόμενος* est fere nostrum: rühmliche Anerkennung, wie man es nennt.

δημόσια δὲ χρήματα —] Quod bonorum publicationes vel in maximo crimine non censet locum habere oportere, longissime hac in parte recedit ab institutis Atheniensium, apud quos constat easdem illas fuisse longe frequentissimas et in hac ipsa caussa usitatas. v. Petit. Legg. Att. p. 671 sqq. coll. Xenoph. Hist. Gr. I. 7, 10. et Meieri Histor. iuris Attici de bonis damnatorum et fiscalium. Berolin. 1819. 8. p. 160 sqq. al. At nimirum quid philosophus in his sequutus sit, ipse satis aperte declaravit. Noluit enim fundorum, quos civibus constituit, rationem ullo modo perturbari.

ἄξια — χρημάτων] quae etiam mulctam et bonorum publicationem mereri videantur. — *ἐκτίνειν*, vi imperativi positum, ut sexcenties. — *ἂν ᾖ τι — περιττεῦον*, si quid ultra sortem constitutam redundet.

B. *τὰς δ' εἰς ταῦτα ἀκρ.*] accuratas vero huius rei rationes ex census tabulis, accurate inspectatis, semper legum custodes iudicibus denuntianto, ne quae unquam sors per pecuniae inopiam otiosa iaceat sitque infructuosa. Sic enim haec explicanda, quae Ficinus, Astius, alii, male interpretati sunt. Nam *ἀργός* dicitur de agro inculto et inerti, sicuti etiam de pecuniae sorte usurpatur, quae otiosa iacet neque usuras habet. Xenoph. Cyrop. II. 3, 2. *πολλὴν τῆς χώρας ἀργὸν καὶ ἔρημον.* Ibid. §. 9. *τὴν νῦν ἀργὸν οὖσαν γῆν ἐνεργὸν γενέσθαι.* Infra p. 873. A. *ὅσα ἀργὰ καὶ ἀνώνυμα.*

θεροῦν, δεσμοῖς τε χρονίοις καὶ ἐμφανέσι καί τισι προπηλακισμοῖς κολάζειν· ἄτιμον δὲ παντάπασι μηδένα εἶναι μηδέποτε μηδ' ἐφ' ἑνὶ τῶν ἁμαρτημάτων,

C μηδ' ὑπερόριον φυγάδα] Legebatur μηδ' ὑπερορίαν, quod

δεσμοῖς τε χρονίοις] h. e. *πολυχρονίοις*, quem usum notarunt Pollux V. 150. Hesychius s. v. Abstinuerunt eo Xenophon et Oratores Attici; non refugerunt eum Pindarus, Aeschylus, alii poetae; frequentarunt eundem Aristoteles, Theophrastus, Galenus una cum aliis medicis *χρονίας νόσους* ex artis suae ratione crepantibus.

ἄτιμον δὲ παντάπασι —] sc. in caussis sacrilegii. *Ἄτιμοι* vocabantur omnes, quicunque communibus civium Atheniensium iuribus aut omnino non aut non plene fruebantur. Quamobrem multa ac varia erant *ἀτιμίας* genera, de quibus accurate disputaverunt Meierus De bonis damnator. p 101 sq. Schömann. et Meier De Lite Attica p. 563 sqq. I. P. v. Lelyveld. *περὶ ἀτιμίας*, de infamia iure Attico. Amstelod. 1835. 8. et breviter quidem, sed perspicue Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. Vol. II. P. I. p. 183 sq. ed. 1. Schoemann Antiquitatt. iur. publ. Graecor. p. 199 sq. Haec vero quum certa et explorata habeantur, tamen quid de huius loci sententia statuendum sit, anceps est iudicium. Falso eum vulgo interpretantur sic: nemo omnino unquam esto *ἄτιμος*, qui aliquid commiserit, ne exsul quidem. Id enim perquam est absurdum et ab ipsa re alienum. Nam ut alia taceam, quum adhuc de sacrilegii crimine disseratur, sicuti vel ex p. 856. B. perspicuum esse debet, idque crimen philosopho visum sit longe teterrimum maximeque detestabile, quis quaeso est qui sibi persuadeat, eum cum ceteris eius poenis nunquam omnino coniunctam voluisse *ἀτιμίαν*? Hoc ipsum igitur sentiens, opinor, Astius aliam ingressus est verborum explicandorum viam et rationem. Is enim duce Ficino et probante Schrammio Quaestionn. de locis nonnullis Legg. Plat. Part. IV p 10. 13. sqq. *ἄτιμος* putat esse idem quod impunitus, nulla poena affectus; atque totum locum sic interpretatur: nemo, qui aliquid commisit, impunitus esto, ne is quidem, qui ex urbe exterminatur, h e. is quoque, priusquam exterminetur, supplicio afficiendus est. In quo tamen duo sunt quae vehementer displiceant. Nam primum quidem vir doctissimus *φυγάδα* voluit iam dici eum, qui ex civitate sit poenae causa exterminatus; quod per loci sententiam vix fieri potest. Deinde voci *ἄτιμος* tribuit eam vim et potestatem, quam nullo unquam tempore videtur habuisse, quamque nec Eustathius ad Odyss δ. 32. ad quem nos ablegat, pro vera agnovit aut auctoritas Aeschyli Agam. v. 1444. Eurip. Hipp. v. 1417. Hom. Odyss. II. v. 431., ut Schrammius opinatur, ullo modo confirmat. Nimirum locus, si quid iudicare possum, sic est intelligendus: *ἄτιμος* autem adeo, ut ab quolibet impune occidi possit, in sacrilegii crimine nemo esto, ne is quidem, qui extorris exulque est. Etenim *ἄτιμος* eximie vocabatur etiam si.

μηδ' ὑπερόριον φυγάδα· θάνατον δὲ ἢ δεσμοὺς ἢ C πληγὰς ἢ τινας ἀμόρφους ἕδρας ἢ στάσεις ἢ παραστάσεις εἰς ἱερὰ ἐπὶ τὰ τῆς χώρας ἔσχατα ἢ χρημά-

retentum ab aliis nos correximus ex Vat. f. r. Flor. o. et em. Ω. Astius coni. μήδ' εἰς τὴν ὑπερορίαν φ. quo nunc facile caremus.

qui ab usu rei publicae communisque iuris plane interclusus, sicuti in publico loco versaretur, a quolibet impune occidi poterat, ideoque nec vindicabatur, ita ut esset ἀτιμώρητος; Demosth. Phil. III. p. 122, 14 ἀλλ' ἐν τοῖς φονικοῖς γέγραπται νόμοις, ὑπὲρ ὧν ἂν μὴ διδῷ δίκας φόνου δικάσασθαι, ἀλλ' εὐαγὲς ἢ τὸ ἀποκτεῖναι. καὶ ἄτιμος, φησί, τεθνάτω. τοῦτο δὲ λέγει, καθαρὸν τὸν τούτων τινὰ ἀποκτείναντα εἶναι; de quo loco v. Harpocrat. s. v. ἄτιμος, et Ulpianus, qui recte ἄτιμος interpretatur ἀτιμώρητος. conf. de gravissimo hoc ἀτιμίας genere Taylor. in Argum. ad Demosthen. De falsa legat. in Reiskii Apparatu T. I. p. 335. Meier De bonis damnator. p. 102 sq. Schömann. De comitiis Atheniensium p. 73. Atque hoc Plato clarius etiam significare videtur addito isto παντάπασι, quod recte possis ad ἄτιμον referre. Quocirca ἄτιμος etiam simpliciter dicitur de eo, pro quo nulla sumitur vindicta quique inultus manet. Sic praeter Demosthen. l. c. Plat. Gorg. p. 508. D. εἰμὶ δὲ ἐπὶ τῷ βουλομένῳ ὥσπερ οἱ ἄτιμοι τοῦ ἐθέλοντος. Aeschyl. Agam. V. 1750. ed. Blomf. οὐ μὴν ἄτιμοί γ' ἐκ θεῶν τεθνήξομεν· ἥξει γὰρ ἡμῶν ἄλλος αὖ τιμάορος v. Abresch. Animadverss in Aeschyl. p. 381. Schol. ad h. l.: ἄτιμος οὐ μόνον ὁ ἀπεστερημένος τῆς ἐπιτιμίας, ὥστε μὴ βουλεύειν μήτε δικάζειν μήτε ἄρχειν μήτε πολιτεύεσθαι μήτ' ἄλλο τι τῶν κοινῶν ποιεῖν, ἀλλὰ τὸν ἀτιμώρητον. Iam vero haec, quam posuimus, explicatio si pro vera probatur, nec dubitari poterit, quorsum postrema spectent. Significatur enim, ne illum quidem, qui poenam exsilii commeruerit, eum iudicari oportere, quem, sicubi reperiatur, impune occidere fas sit. Quamquam sicuti priora male intellecta, ita haec quoque vulgo male in edit. perscripta sunt. Legunt enim: μηδ' ὑπερορίαν φυγάδα. Quod vitium Astius cum Stephano ita tolli iussit, ut εἰς τὴν ὑπερορίαν scriberetur, intellecto γῆν, ut IX. p. 866. D. XI. p. 936. C al. Quae ratio vel audaciae nomine displicere debet. Verum nunc suppeditarunt aliquot codd. mss., ex quibus ὑπερόριον reposuimus, quod nuper etiam Turicenses revocaverunt. Etenim ὑπερόριος φυγάς intelligitur extorris et exsul. Ita Synesius Ep. XV. οἷς τισι συμβόλαιον γέγονε πρὸς ἄνθρωπον ὑπερόριον. Atque haec quidem de loci sententia. Iuvabit tamen etiam quaesivisse, quid philosophus in eo spectaverit, quod ne sacrilegos quidem impune occidi voluit. Enimvero sequutus hac in re videtur esse Atheniensium humanitatem, apud quos constat hoc ἀτιμίας genus fuisse rarissimum et ab usu fori propemodum alienum. De qua re v. Schömann. De comitiis Athen. p. 73. et Meier. De bonis damnat. p. 102.

ἢ τινας ἀμόρφους ἕδρας ἢ στάσεις] H. e. turpes sessiones ac stationes. Sic Cyrus ap. Xenoph. Cyrop. VIII. 4, 5. καὶ ὁ Κῦρος δὲ οὕτω ἐσαφήνιζε μὲν τοὺς κρατιστεύοντας παρ' ἑαυτῷ, εὐθὺς

των καθάπερ ἔμπροσθεν εἴπομεν ἐκτίσεις γίγνεσθαι δεῖν, τὴν δίκην ταύτην γιγνέσθω· δικασταὶ δὲ ἔστωσαν θανάτου πέρι νομοφύλακές τε καὶ τὸ τῶν περυσινῶν ἀρχόντων ἀριστίνδην ἀπομερισθὲν δικαστή-

ἀρξάμενος ἐξ ἕδρας καὶ παραστάσεως. Οὐ μέντοι ἀθάνατον τὴν ταχθεῖσαν ἕδραν κατεστήσατο, ἀλλὰ νόμιμον ἐποιήτο, καὶ ἀγαθοῖς ἔργοις προβῆναι εἰς τὴν τιμιωτέραν ἕδραν, καὶ εἴ τις ῥᾳδιουργοίη, ἀναχωρῆσαι εἰς τὴν ἀτιμοτέραν. Ad proximum παραστάσεις pertinet glossa Timaei p. 206. Παράστασις· στάσις παρά τινα ἄτιμος: γίνεται δὲ ἐπὶ τῶν χρεωφειλετῶν. ubi Ruhnkenius docet hunc locum obversatum esse Dioni Cassio Libr. LV. p. 790. ἕδραι δὲ ἄτιμοι καὶ στάσεις ἐπονείδιστοι τό τε προλυπηθῆναι καὶ τὸ προφοβηθῆναι συχνοὺς βελτίους ἐποίησεν. De hoc poenarum genere omnino consulendus est Casaubonus ad Suet. August. c. 24. ab Ruhnkenio memoratus, qui etiam Charondam simile quid sanxisse ex Diodoro Sic. XII. 16. ostendit. De usu voc. ἄμορφος diximus in Prolegg. P. II. Praeterea non inutiliter comparaveris Wachsmuth. Hellen. Alterthumsk. Vol. II. P. I. p. 184. edit. 1. Ceterum vix digna mentione est coniectura Astii, scribendum putantis: ἢ στάσεις εἰς ἱερὰ ἢ παραστάσεις ἐπὶ τὰ τῆς χώρας ἔσχατα.

ἐκτίσεις γίγνεσθαι δεῖν, τὴν δίκην ταύτην γιγνέσθω· δικασταὶ δὲ —] Servavimus librorum scripturam, quamvis maxima virorum doctorum de eius veritate dissensio obtineat. Stephanus enim scribi iubet: γιγνέσθων· ἢ χρημάτων ἐκτίσεις γιγνέσθων τὴν δίκην ταύτην (i. e. τοῦτον τὸν τρόπον), καθάπερ εἴπομεν γίγνεσθαι δεῖν; atque accusativos illos: θάνατον — δεσμοὺς κ. τ. λ. εἶναι pendere censet. Quae ratio nemini[1], opinor, facile probabitur, quum et sit audacior et orationem efficiat admodum perplexam ac tortuosam. Astius porro requirit δεῖ pro δεῖν et ταύτῃ pro ταύτην. Quo modo loci integritas adiuta quidem nonnihil videtur, nec vero restituta. Quod sentiens Winckelmannus scribi iussit: ἐκτίσεις γίγνεσθαι δεῖν τὴν δίκην, ταύτῃ γιγνέσθω. Unde tamen quid lucremur, haudquaquam intelligitur. Naevis enim ista oratio laborat, si consideres sententiam accuratius haud sane pulcris. Iam vero Schrammius Quaestt. de locis nonnullis Legum Plat. Specim. IV. p.10. τὴν δίκην ταύτην τινέσθω refingendum arbitratur quod interpretatur: hac poena est afficiendus. Sed eam vim et potestatem formula τὴν δίκην τίνειν haudquaquam habuit. Denique Hermannus pro γιγνέσθω scriptum edidit τὴν δίκην ταύτην γίγνεσθαι, quod quo sensu accipiendum sit, non intelligimus. En igitur habes iam varias hominum doctissimorum de his verbis sententias. Quibus expositis restat, ut quid ipsi sentiamus, breviter declaremus. Fatemur vero nobis quidem locum videri sincerissimum. Quippe accusativi θάνατον δὲ κ. τ. λ. per attractionem quandam accommodati sunt verbis: καθάπερ εἴπομεν γίγνεσθαι δεῖν, quum nominativi esse debuissent, connectendi illi cum γιγνέσθω, quod positum est pro γιγνέσθωσαν, numero singulari pro plurali

ριον· εἰσαγωγὰς δὲ τούτων καὶ προσκλήσεις καὶ ὅσα D *τοιαῦτα, καὶ ὡς δεῖ γίγνεσθαι, τοῖς νεωτέροις νομοθέταις χρὴ μέλειν· τὴν διαψήφισιν δὲ ἡμέτερον ἔρ-*

illato, de quo usu loquendi v. ad Symp. p. 188. B. 190. C Sed *τὴν δίκην ταύτην* post *καθάπερ* habita iudicii ratione dicitur pro *τοῦτον τὸν τρόπον*, quemadmodum alias *δίκην* pro *κατὰ δίκην* adverbialiter dici solet, ita ut significet more, ritu, modo. Quamobrem verba sic interpretamur: mors autem vel vincula vel verbera vel turpes et ignominiosae sessiones vel status vel ad sacra versus extremas regionis partes stationes vel mulctae, sicuti antea diximus fieri oportere, ita etiam in hac caussa fiant. Itaque vides hoc pacto omnia esse ad intelligendum longe facillima, ut nulla opus sit verborum mutatione. Nec quisquam temere haerebit in traiectione verborum: *ἢ χρημάτων καθάπερ ἔμπροσθεν εἴπομεν ἐκτίσεις*, quae liquet insolentius posita esse, quum usitatus ordo hanc exigat collocationem: *ἢ χρημάτων ἐκτίσεις καθάπερ ἔμπροσθεν εἴπομεν γίγνεσθαι δεῖν.*

δικασταὶ δὲ ἔστωσαν —] Caussas capitales, de quibus Athenis constat iudicavisse Areopagum, philosophus nomophylacibus cum selectis iudicibus attribuit. Qua in re quamvis videatur ab Atheniensium instituto aliquantum discessisse, tamen vere iudicavit C. Fr. Hermannus De vestigiis institutor. p. 46. alteros proxime ad Areopagitarum munera, quae Athenis fuerint, accessisse, de qua re ad Libr. VI. p. 754 sqq. disputatum est; alteros autem, quamvis quotannis repetita creatione electos, tamen hoc cum illis commune habere, quod ex superioris anni magistratibus, superata probatione ad illud dignitatis fastigium evehantur. conf. Libr. VI. p. 767. D.

ἀριστίνδην ἀπομερισθὲν] Schol. *κατ' ἐκλογὴν καὶ αἵρεσιν τῶν ἀρίστων.* v. Ruhnken. ad Tim p. 49. ubi *ἀριστίνδην* exponitur: *κατ' ἀνδραγαθίαν αἱρετόν*, et Alberti ad Hesych. in voc.

D *εἰσαγωγὰς δὲ τούτων* —] Schol. *εἰσαγωγαί εἰσιν αἱ εἰς τὰ δικαστήρια εἰσενέγξεις ἑκάστου τῶν δικῶν καὶ εἰσαγωγεῖς οἱ τοῦτο ποιοῦντες.* v. Meier et Schömann. De lite Attic. p. 30. sq. — Pergit Schol. *προσκλήσεις δέ εἰσιν αἱ ἐπὶ τῶν ἀμφισβητούντων κλήρου ἢ ἐπικλήρου. ὁ γὰρ ἀμφισβητῶν προσκαλεῖται τὸν ἐπιδεδικασμένον πρὸς τὸν ἄρχοντα. εἰ δὲ μὴ προσκαλέσαιτο, ἀτελὴς ἡ δίκη*: Intelligitur in ius vocatio; v. Matthiae Miscellanea Philol. Vol. I. p. 257. Schömann. De Lite Attic. p. 576. et Antiquitatt. iuris publ. Gr. p. 275. sq.

τὴν διαψήφισιν δὲ ἡμ.] Schol, *διαψήφισις δὲ τὸ τοὺς δημότας τὴν ψῆφον ὑπὲρ τῶν παρεγγεγράφθαι δοκούντων ἐνεγκεῖν.* Dicitur nunc omnino eo sensu, ut sit suffragatio, qua omnes ac singuli ordine deinceps sententiam suam produnt. De hoc genere *διαψηφίσεως* v. Herrmann. Antiquitatt. Gr. §. 123. 14. Vocabatur autem *διαψήφισις* etiam suffragiorum latio, qua senatus ac populus praeiudicabat, utrum, qui de crimine postulatus esset, reus videretur necne; quam in rem Astius laudat Salmas. De usur. p. 752. sq. Vales. ad Harpocrat. v. *διαψήφ.* et Petit. Legg. Att. p. 209. sqq.

γον νομοθετεῖν. ἔστω δὴ φανερὰ μὲν ἡ ψῆφος τιθεμένη, πρὸ τούτου δὲ κατὰ τὸ στόμα τοῦ διώκοντός τε καὶ φεύγοντος ὁ δικαστὴς ἑξῆς ἡμῖν ἐγγύτατα κατὰ πρέσβιν ἱζέσθω, πάντες δ' οἱ πολῖται, ὅσοιπερ ἂν ἄγωσι σχολήν, ἐπήκοοι ἔστωσαν σπουδῇ τῶν τοιούτων δικῶν. λέγειν δὲ ἕνα λόγον, πρῶτον μὲν τὸν
E διώκοντα, τὸν δὲ φεύγοντα δεύτερον· μετὰ δὲ τοὺς λόγους τούτους ἄρχεσθαι μὲν τὸν γεραίτατον ἀνακρίνοντα, ἰόντα εἰς τὴν τῶν λεχθέντων σκέψιν ἱκανήν, μετὰ δὲ τὸν πρεσβύτατον ἑξῆς ἅπαντας χρὴ διεξελθεῖν ὅ τι ἂν παρ' ἑκατέρου τις τῶν ἀντιδίκων ῥηθὲν ἢ μὴ ῥηθὲν ἐπιποθῇ τινὰ τρόπον· ὁ δὲ μηδὲν ποθῶν ἄλλῳ τὴν ἀνάκρισιν παραδιδότω. τῶν δὲ

E. ἅπαντας χρὴ διεξελθεῖν] Sic codd. omnes. Vulgo δεῖ, quod tenuit Schneiderus. Dein παραδιδότω pro vulg. ἀποδιδότω praebuerunt A. v. a. δ. et corr. Ω.

ἔστω δὴ φανερὰ —] Nec hoc abhorret ab usu et consuetudine Areopagitarum. Habebatur enim ab iis iudicium sub dio, ne iudices cum eo, qui scelere se polluisset, sub uno tecto versarentur. Sed palam omnia gesta sunt, ideoque etiam auditores ac spectatores admissi, sicuti docuit A. Matthiae De iudiciis Atheniens. Vol. I. Opusc. Philol. p. 167. et Hermann. De vestigg. institutt. p. 47. sq. — φανερὰ ψῆφος videtur esse, quum apparet, duabus urnis constitutis, in utram quis calculum suum coniiciat. De suffragatione Areopagitarum conf. Matthiae l. c. p. 165.

κατὰ τὸ στόμα τοῦ δ. —] et ante hoc (ante suffragiorum lationem) adversi (a fronte) accusanti et reo iudices ordine deinceps proxime secundum senectutem assidant.

λέγειν δὲ ἕνα λόγον —] Apud Areopagitas litigantibus binae dabantur orationes, actori duae accusatoriae, reo item duae defensiones. v. Polluc. Onom. VIII. 117. Demosth. adv. Arist. p. 643. 5. Matthiae l. c. p. 164. Schömann. Antiquitatt. iur. p. G. p. 292. Quod mutavit philosophus, nec iniecta mentione iurisiurandi, ad quod in Areopago actor et reus solemni ritu in caussis capitalibus principio iudicii adigebantur, cui rei nomen διωμοσία fuit. v. Matthiae l. c. p. 163. p. 259. Schömann. Process. Att. p. 626. Antiquitatt. iur. publ. p. 291. Hermann. l. c. p. 47.

E. μὲν τὸν γεραίτατον ἀνακρίνοντα] H. e. caussam examinare. Vulgo ἀνακρίνειν et ἀνάκρισις dicebatur magistratus, qui litem instruebat, hoc est, omnia adornabat, quae ad caussae cognitionem viderentur necessaria; v. Matthiae l. c. p. 259. Schömann. Antiquitatt. publ. iur. Graec. p. 279. et quos illi laudarunt. Hic dicitur de iudice rationes et argumenta litigantium examinante atque inter se comparante.

ῥηθέντων ἐπισφραγισαμένους ὅσα ἂν εἶναι καίρια
δοκῇ, γράμμασι σημεῖα ἐπιβάλλοντας πάντων τῶν 856
δικαστῶν, θεῖναι ἐπὶ τὴν Ἑστίαν, καὶ πάλιν αὔριον
εἰς ταὐτὸν ξυνελθόντας ὡσαύτως τε ἀνακρίνοντας
διεξελθεῖν τὴν δίκην, καὶ σημεῖα ἐπιβάλλοντας αὖ
τοῖς λεχθεῖσι· καὶ τρὶς δράσαντας τοῦτο, τεκμήριά
τε καὶ μάρτυρας ἱκανῶς παραλαβόντας, ψῆφον ἱερὰν
ἕκαστον φέροντα καὶ ὑποσχόμενον πρὸς τῆς Ἑστίας
εἰς δύναμιν τα δίκαια καὶ ἀληθῆ κρίνειν, οὕτω τέ-
λος ἐπιθεῖναι τῇ τοιαύτῃ δίκῃ.

Cap. III. *Μετὰ δὲ τὰ περὶ θεοὺς τὰ περὶ κα-
τάλυσιν τῆς πολιτείας. ὃς ἂν ἄγων εἰς ἀρχὴν ἄνθρω-* B

B. *εἰς ἀρχὴν ἄνθρωπον*] *ἀνθρώπων* a pr. m. A. Ω. Dein *ἑταιρείας* f. et marg. Ω. Pauci alii *ἑταιρίαις*.

P. 856. *πρὸς τῆς Ἑστίας*] Sic Ω. v. f. h. r. a. δ. υ. et Bastio teste etiam A. Vulgo *πρὸ τῆς Ἑστίας*. Dein Ast. dedit *κρινεῖν*; sed v. explicatt.

ῥηθὲν ἢ μὴ ῥηθὲν ἐπιποθῇ τ. τρ.] H. e. quod cupiat aliquomodo ab alterutro adversariorum vel additum adhuc vel etiam omissum.

P. 856. *θεῖναι ἐπὶ τὴν Ἑστίαν,*] Intelligitur Vestae ara. Etiam Athenis imago et ara Vestae in curia erat. v. Harpocration. s. v. *Ἑστία* Wesseling. ad Diodor. Sic. XIV. 4. et intpp. ad Xenoph. Hellen. II. 3, 52. Ceterum prava verborum distinctione sublata locus sic expediendus: *θεῖναι δὲ ἐπὶ τὴν Ἑστίαν ὅσα ἂν τῶν ῥηθέντων δοκῇ καίρια εἶναι ἐπισφραγισαμένους, ἐπιβάλλοντας γράμμασι σημεῖα πάντων τῶν δικαστῶν.*

καὶ τρὶς δράσαντας τ.] Hic rursus Plato ex parte quidem certe Areopagi rationem tenuit. Nam Areopagitas constat, caussa ter disceptata, tertio demum die suffragia tulisse. Quamquam sunt quae philosophus paullo alia ratione instituit. v. Schoemann. Antiquitatt. iur. publ. Gr. p. 292. ubi vir doctus hunc locum diligentius excussit.

ὑποσχόμενον πρ. τ. Ἑ. — κρίνειν —] Frustra correxit Astius *κρινεῖν*. Futuro enim non opus esse, videmur satis demonstravisse ad Criton. p. 52. C.

Cap. III. B. *Μετὰ δὲ τὰ — πολιτείας.*] Int. *λεκτέα ἐστίν*. Ante *ὃς ἂν ἄγων* igitur plene distinximus, et postea ante *τοῦτον δὴ* pro colo posuimus *ὑποστιγμήν*. Utrumque ipsa ratio flagitat.

ὃς ἂν ἄγων εἰς ἀρχὴν ἄνθρωπον] quicunque aliquem ad magistratum provehendo leges in servitutem redigere conatur. Idem mox p. 857. A. vocatur *ὁ τοὺς τῆς πόλεως νόμους βίᾳ ἀπολλύς*. Winckelmannus Praefat. ad edit. min. p. XIII. legendum contendit *ἀνθρώπων*. Nimirum id in duobus codd. optimis a prima manu perscriptum extat, correctum tamen a manu recentiore. Nec tamen intelligimus, quid nunc sibi ve-

που δουλῶται μὲν τοὺς νόμους, ἑταιρείαις δὲ τὴν πόλιν ὑπήκοον ποιῇ, καὶ βιαίως δὴ πᾶν τοῦτο πράττων και στάσιν ἐγείρων παρανομῇ, τοῦτον δὴ διανοεῖσθαι δεῖ πάντων πολεμιώτατον ὅλῃ τῇ πόλει. τὸν δὲ κοινωνοῦντα μὲν τῶν τοιούτων μηδενί, τῶν μεγίστων δὲ μετέχοντα ἀρχῶν ἐν τῇ πόλει, λεληθότα τε ταῦτα αὐτὸν ἢ μὴ λεληθότα, δειλίᾳ δ' ὑπὲρ
C πατρίδος αὑτοῦ μὴ τιμωρούμενον, δεῖ δεύτερον ἡγεῖσθαι τὸν τοιοῦτον πολίτην κάκῃ. πᾶς δὲ ἀνήρ, οὗ καὶ σμικρὸν ὄφελος, ἐνδεικνύτω ταῖς ἀρχαῖς, εἰς κρίσιν ἄγων τὸν ἐπιβουλεύοντα βιαίου πολιτείας μεταστάσεως ἅμα καὶ παρανόμου. δικασταὶ δὲ ἔστωσαν

πᾶν τοῦτο πράττων] τοῦτον unus Steph. Nam etiam Par. A. τοῦτο habere novimus ex diserto Bastii testimonio. De proximis v. explicatt.

lit istud: τοὺς νόμους εἰς ἀρχήν ἀνθρώπων ἄγειν, quod nec loquendi consuetudini Graecorum convenire videtur.

ἑταιρείαις δὲ τὴν πόλιν —] Ἑταιρεῖαι vel ἑταιρίαι (nam frustra quidam has formas diversam habere significationem existimant, de qua re v. quae disputarunt Strangius ad Isocrat. p. 51. Baiter. ad Isocrat. Panegyr. p. 52. Krüger. Commentatt. ad Dionys. Hal. p. 362. sq. Iacob. ad Lucian. Toxar. Proleg. p. XVII. Sintenis. ad Plutarch. Pericl. p. 145. Lobeck. ad Sophocl. Aiac. v. 682.) ἑταιρεῖαι igitur sunt factiones; quae quando et quam crebro in veteri Graecia, maximeque Athenis, coortae sint, nemo est qui ignoret. De iis v. etiam Theaetet. p. 173. D. De Rep. VIII. p. 556. E. II. p. 365. D. Thucyd. VIII. 54. Krüger. Comment. de Thucyd. p. 363 sqq. Hüllmann. Das Staatsrecht des Alterthums p. 144. Iacob. ad Lucian. Toxar. l. c. W. Vischer Die oligarchische Partei u. die Hetärien in Athen. Basel. 1836. 4. C. Fr. Hermann. Antiquitatt. Graecor. §. 70.

λεληθότα τε ταῦτα αὐτὸν ἢ μὴ λ.] Oratio paullo liberius composita Astium aliosque interpretes mirum quantum vexavit. De qua tamen re tacuisse iuvabit. Praestat statim ostendere, quomodo verba, neutiquam corrupta illa, sed longe integerrima, intelligenda videantur. Itaque ista: λεληθότα — ἢ μὴ λεληθότα non sunt absolute posita aut accipienda pro genitivis absolutis, sed pendent potius ex τιμωρούμενον. Nam quod post δειλίᾳ interponitur δὲ particula, id propterea fieri existimandum est, quod λεληθότα τε — καὶ μὴ λεληθότα significat: sive ista ei nota fuerint sive ignota. Ad hoc igitur respiciens δέ interponit disputator, quod usurpatur fere ut alibi δ' οὖν. Pro ἢ μὴ λεληθότα autem vulgaris loquendi ratio, de qua aliquid ad Libr.

τούτοις οἵπερ τοῖς ἱεροσύλοις, καὶ πᾶσαν τὴν κρίσιν ὡσαύτως αὐτοῖς γίγνεσθαι καθάπερ ἐκείνοις, τὴν ψῆφον δὲ θάνατον φέρειν τὴν πλήθει νικῶσαν. ἐνὶ δὲ λόγῳ, πατρὸς ὀνείδη καὶ τιμωρίας παίδων μηδενὶ ξυνέπεσθαι, πλὴν ἐάν τινι πατὴρ καὶ πάππος καὶ D πάππου πατὴρ ἐφεξῆς ὄφλωσι θανάτου δίκην· τούτους δὲ ἡ πόλις ἔχοντας τὴν αὐτῶν οὐσίαν, πλὴν ὅσον κατεσκευασμένου τοῦ κλήρου παντελῶς, εἰς τὴν αὐτῶν ἀρχαίαν ἐκπεμπέσθω πατρίδα καὶ πόλιν. οἷς δ' ἂν τῶν πολιτῶν υἱεῖς ὄντες τυγχάνωσι πλείους ἑνός, μὴ ἔλαττον δέκα ἔτη γεγονότες, κληρῶσαι μὲν τούτων δέκα οὓς ἂν ἀποφήνῃ πατὴρ ἢ πάππος ὁ

C. *οἵπερ τοῖς ἱεροσύλοις*] οἷσπερ A. x. et pr. Ω.
ψῆφον δὲ θάνατον] δὲ om. A. a. c. et pr. Ω.

V. p. 732. C. et 730. C. diximus, exigebat sane *καὶ μὴ λεληθότα*. Sed quum etiam alibi *τε — ἢ* sese excipiant, sicuti demonstravit praeter alios A. Matthiae Gr. §. 626., quidni etiam hic per anacoluthon eae particulae poni potuerint, ubi participia iis additis per sive — sive explicanda sunt? Itaque nos quidem non dubitamus, quin haec sit verborum sententia: eum vero, qu cum nullo talium rerum communem habet societatem, sed quum summis in republica magistratibus fungatur, talia facinora, sive nota ipsi sive ignota fuerint, tamen prae ignavia non ulciscitur pro sua ipsius patria, talem vero civem oportet pravitate secundum iudicari. In quibus quod magistratus dicitur vel tum obnoxius esse poenae, si scelus antea non animadverterit, id nemini certe mirum videbitur, qui vigilantem esse magistratum oportere probe meminerit.

C. *οὐ καὶ σμικρὸν ὄφελος*] si vel tantillum frugi sit; in quo modo aliquid virtutis sit, ut cum Cicerone interpretemur; v. ad Euthyphr. p. 4. E. — *τὸν ἐπιβουλεύοντα*, qui reipublicae struit insidias eamque evertere conatur.

D. *πλὴν ὅσον κατεσκευασμένον* —] sorte (agrorum) destinata penitus excepta. Pic. Libr. II. p. 670. A. *πλὴν ὅσον ὑπὸ ὄρχησίν τε καὶ ᾠδήν*. Verba antegressa; *ἐνὶ δὲ λόγῳ — θανάτου δίκην* recitant Euseb. Praep. Evang. XII. 39. p. 611. et Stobaeus Florileg. Vol. II. p. 213. ed. Gaisf. Lips. ex quibus ille scriptum exhibet: *πλὴν ἐάν τίς τινι πατὴρ καὶ πάππος κ. τ. λ.*

μὴ ἔλαττον δέκα ἔτη γ.] Astius *ἢ* ante *δέκα* inseruit de coniectura. Sed ea vocula neutiquam opus esse docebunt quae disputarunt Lobeckius ad Phrynich. p. 411. Matthiae Gr. §. 455. 4.

πρὸς πατρὸς ἢ μητρός, τῶν δὲ λαχόντων τὰ ὀνόματα
E εἰς Δελφοὺς πεμφθέντων· ὃν δ' ἂν ὁ θεὸς ἀνέλῃ, κληρονόμον εἰς τὸν οἶκον καταστῆσαι τὸν τῶν ἐκλιπόντων, τύχῃ ἀμείνονι.

ΚΛ. Καλῶς.

ΑΘ. Κοινὸς δ' ἔτι τρίτος εἷς ἔστω νόμος, περὶ δικαστῶν τε οὓς δεῖ δικάζειν αὐτοῖς, καὶ ὁ τρόπος τῶν δικῶν, οἷς ἂν προδόσεως αἰτίαν ἐπιφέρων τις εἰς δικαστήριον ἄγῃ. καὶ μονῆς ὡσαύτως ἐκγόνοις
857 καὶ ἐξόδου τῆς πατρίδος εἷς ἔστω περὶ ταῦτα νόμος οὗτος τρισί, προδότῃ καὶ ἱεροσύλῳ καὶ τῷ τοὺς τῆς πόλεως νόμους βίᾳ ἀπολλύντι. Κλέπτῃ δέ, ἐάν τε μέγα ἐάν τε σμικρὸν κλέπτῃ τις, εἷς αὖ νόμος κεί-

E. τὸν τῶν ἐκλιπόντων] ἐκλειπόντων marg. Ω. a. et v. f. r. cum pr. m. c. δ. o. confusione creberrima. Dein Par. A.: ἀμείνονι· καὶ ὡς κοινὸς δ' ἔτι, corrupte.

καὶ μονῆς ὡσαύτως] V. καὶ περὶ μονῆς. Praepositionem om. a. o. δ. h. v. r. cum Par. A. et marg. Vat. Ω. Errat enim Bekkerus in Commentariis scribens istos codd. καὶ μονῆς omittere. Volebat sine dubio de omissione praepositionis περί narrare. Id quod ex certo Bastii testimonio intelleximus. Dein vulgo: τοῖς ἐκγόνοις. Articulum om. A. Ω. a. δ. o.

E. ὃν δ' ἂν ὁ θεὸς ἀνέλῃ] quem deus designaverit. Sic mox p. 865. D. οὓς ἂν ὁ θεὸς ἀνέλῃ. — τύχῃ ἀμείνονι additur, quia vulgaris fuit bene precandi formula: τύχῃ ἀγαθῇ.

Κοινὸς δ' ἔτι τρίτος εἷς ἔστω ν. —] In his notandum est anacoluthon, ortum illud rursus ex grata quadam orationis negligentia. Nam post περὶ δικαστῶν τε deinde pergi debebat: καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῶν δικῶν κ. τ. λ. Sed pro hoc dicitur nominativo casu καὶ ὁ τρόπος, propterea quod haec prioribus illis: κοινὸς δ' ἔτι τρίτος νόμος accommodantur. Dein expectaverit aliquis: οὓς ἂν — τις εἰς δικαστήριον ἄγῃ. Sed nihil mutandum. Nam casus relativi, qui verbo primario erat accommodandus, refertur potius ad propius participium ἐπιφέρων, ratione loquendi neutiquam mirabili, de qua v. ad Sympos. p. 174. E. Gorg. p. 492. B. De poena proditionis apud Athenienses audias Xenoph. Hellen. I. 7, 10. νόμος ἐστὶν ἐπὶ τοῖς ἱεροσύλοις καὶ προδόταις, ἐάν τις ἢ τὴν πόλιν προδιδῷ ἢ τὰ ἱερὰ κλέπτῃ, κατακριθέντα ἐν δικαστηρίῳ, μὴ ταφῆναι ἐν τῇ Ἀττικῇ, τὰ δὲ χρήματα αὐτοῦ δημόσια εἶναι. conf. Meier et Schömann. De Lite Attica p. 34. sqq.

καὶ μονῆς ὡσαύτως —] Vulgo καὶ περὶ μονῆς. Verum praepositionem quum codices meliores ignorent, genitivus videtur ex νόμος pendere, ita ut

σθω καὶ μία δίκης τιμωρία ξύμπασι· τὸ μὲν γὰρ κλαπὲν δὴ χρεὼν διπλάσιον πρῶτον ἐκτίνειν, ἐὰν ὄφλῃ τις τὴν τοιαύτην δίκην καὶ ἱκανὴν ἔχῃ τὴν ἄλλην οὐσίαν ἀποτίνειν ὑπὲρ τοῦ κλήρου, ἐὰν δὲ μή, δεδέσθαι ἕως ἂν ἐκτίσῃ ἢ πείσῃ τὸν καταδικασάμενον. ἐὰν δέ τις ὄφλῃ κλοπῆς δημοσίᾳ δίκην, πείσας τὴν πόλιν B ἢ τὸ κλέμμα ἐκτίσας διπλοῦν ἀπαλλαττέσθω τῶν δεσμῶν.

ΚΛ. Πῶς δὴ λέγομεν, ὦ ξένε, μηδὲν διαφέρειν τῷ κλέπτοντι, μέγα ἢ σμικρὸν ὑφελομένῳ καὶ ἐξ ἱερῶν ἢ ὁσίων καὶ ὅσα ἄλλα ἐστὶ περὶ κλοπὴν πᾶσαν ἀνομοιότητα ἔχοντα, οἷς δεῖ ποικίλοις οὖσιν ἕπεσθαι τὸν νομοθέτην μηδὲν ὁμοίαις ζημίαις ζημιοῦντα;

P. 857. *μία δίκης τιμωρία*] *μία δίκη τιμωρίαις* A. Ω. x. a. γρ. unde Astius extudit *μ. δίκη τιμωρίας*. Winckelmann. mavult *δίκη τιμωρός*, collatis locis p. 716. A. 872. D. 988. E. Nos unice vulgata acquiescimus, praesertim quum etiam pr. m. A. et Ω. veterem scripturam tueatur. Pro *κείσθω* Ω. et a. marg. cum o. *ἐπικείσθω*.

τὸ μὲν γὰρ κλαπὲν] *δὴ* post *γὰρ* interponit Euseb. Dein Turicenses cum Astio *ὑπὲρ τὸν κλῆρον* scripserunt, nec necessitate ulla urgente nec consentientibus codd. mss. v. ann.

B. *Πῶς δὴ λέγομεν*] *λέγωμεν* v. f. a. c. δ. et pr. A. Ω.

περὶ ταῦτα per negligentiam quandam otiose sit interpositum.

P. 857. *Κλέπτῃ δέ, ἐάν τε μέγα* —] Etiam Solonem constat quibusdam furtis constituisse poenam dupli. Gellius XI. 18. is Solo — in fures sua lege non, ut Draco antea, mortis, sed dupli poena vindicandum existimavit. Quamquam ille non satis accurate. Nam graviora quidem furta etiam secundum Solonis leges acerbioribus suppliciis punita esse constat, ut non raro etiam capitis poena constitueretur. Rem accuratius persequutus est Petrus van Lelyveld De infamia iure Attico p. 63 sqq. Mox *τὴν ἄλλην οὐσίαν* — *ὑπὲρ τοῦ κλήρου* est: alias opes ultra sortem ipsi assignatam. Stephanus *τὸν κλῆρον* malebat, quod Astius et Turicenses receperunt. Sed *ὑπὲρ* cum genitivo etiam sic dici, ut sit plus quam, et magis quam, noli dubitare. v. Matthiae Gr. §. 582. Ceterum laudat hunc locum Euseb. Praep. Evang. XIII. 40. p. 612. B. usque ad *καταδικασάμενον*. Is scriptum habet *κλέπτης* pro *κλέπτῃ*, dein pro *κείσθω* exhibet *ἐπικείσθω*; denique tuetur *ὑπὲρ τοῦ κλήρου* cum libris Platonis.

B. *οἷς δεῖ ποικίλοις οὖσιν* —] quae quum varia sint, oportet legislatorem ea sequi, nihil poenis similibus vindicantem, sed unumquodque criminis genus pro dignitate ulciscentem.

C Cap. IV. *ΑΘ.* Ἄριστ', ὦ Κλεινία, σχεδόν τί με ὥςπερ φερόμενον ἀντικρούσας ἀνήγειρας, ἐννενοηκότα δὲ καὶ πρότερον ὑπέμνησας, ὅτι τὰ περὶ τὴν τῶν νόμων θέσιν οὐδενὶ τρόπῳ πώποτε γέγονεν ὀρθῶς διαπεπονημένα, ὥς γε ἐν τῷ νῦν παραπεπτωκότι λέγειν. πῶς δ' αὖ καὶ τοῦτο λέγομεν; οὐ κακῶς ἀπῃκάσαμεν, ὅτε δούλοις ὡς ἰατρευομένοις ὑπὸ δούλων ἀπῃκάζομεν πάντας τοὺς νῦν νομοθετουμένους. εὖ γὰρ ἐπίστασθαι δεῖ τὸ τοιόνδε, ὡς εἰ καταλάβοι ποτέ τις ἰατρὸς τῶν ταῖς ἐμπειρίαις ἄνευ λόγου τὴν
D ἰατρικὴν μεταχειριζομένων ἐλεύθερον ἐλευθέρῳ νοσοῦντι διαλεγόμενον ἰατρόν, καὶ τοῦ φιλοσοφεῖν ἐγγὺς χρώμενον μὲν τοῖς λόγοις, ἐξ ἀρχῆς τε ἁπτόμε-

σχεδόν τί με ὥςπερ φ.] τοί με A. Ω. Ξ. v. f. r. a. c. δ. ο. Schneider. Nec tamea Bastius hanc lectionem ex Par. A. enotavit, quamvis e Vat. Ω. enotatam.

C. *πρότερον ὑπέμνησας*] Sic v. f. a. o. et margo Ω. c. δ. Legebatur olim *ἕτερον*.

ὥς γε ἐν τῷ νῦν π. λ.] ὥστε A. v. h. r. a. c. δ. o. et rec. Ω. Pro *παραπεπτωκότι* v. f. et marg. x. a. c. δ. A. Ω. *παρόντι*, quod placuit Turicensibus, displicuit etiam Hermanno. Nempe *παρόντι* debetur glossatori.

κακῶς ἀπῃκάσαμεν] Sic Par. A. a pr. m. v. et pr. Ω. a. pro vulg. *ἀπεικάσαμεν*. Eodem modo item paullo post. Herman-

Cap. IV. *σχεδόν τί με ὥςπερ φερόμενον ἀντικρούσας ἀνήγειρας*] propemodum me tanquam ruentem repellens excitavisti.

C. *ὥς γε ἐν τῷ νῦν π. λ. λέγειν*] ut id obiter, quoniam nunc in hunc sermonem incidimus, dicam. Male alii.

πῶς δ' αὖ τοῦτο λέγομεν;]. Ipse Atheniensis haec dicit, illustraturus continuo, quod modo enuntiavit. De interrogationibus mediae orationi ab ipsis loquentibus interponi solitis v. I. 5. II. 1. 5. III. p. 691. C. 701. C. IV. 722. D. VI. 780. A. VIII. 848. B. al. et quae adscripsimus ad Politic. p. 264. C. Men. p. 97. E. Criton. p. 46. C. Apol. Socr. p. 40. B. Sympos. p. 178. D. Astius haec verba cum Bass. 1. 2. et aliquot codd. Cliniae tribuit, reluctantibus voculis *αὖ καί*.

οὐ κακῶς ἀπῃκάσαμεν] Respicitur ad Libr. IV. p. 720. A. sqq. — *πάντας τοὺς νῦν νομοθ.* omnes eos, quibus nunc leges scribuntur.

εὖ γὰρ ἐπίστασθαι δεῖ τὸ τοιόνδε,] bene enim scire oportet, si quis unquam medicus ex numero eorum, qui artem medicam solo usu et experientia ac sine ratione tractant, deprehendat medicum liberaliter eruditum cum aegroto liberaliter

νον τοῦ νοσήματος περὶ φύσεως πάσης ἐπανιόντα τῆς τῶν σωμάτων, ταχυ καὶ σφόδρα γελάσειεν ἂν καὶ οὐκ ἂν ἄλλους εἴποι λόγους ἢ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτ' ἀεὶ προχείρους ὄντας τοῖς πλείστοις λεγομένοις ἰατροῖς· φαίη γὰρ ἄν· Ὦ μῶρε, οὐκ ἰατρεύεις τὸν νοσοῦντα, ἀλλὰ σχεδὸν παιδεύεις, ὡς ἰατρὸν ἀλλ' οὐχ ὑγιῆ δεόμενον γίγνεσθαι.

ΚΛ. Οὐκοῦν λέγων τὰ τοιαῦτα ὀρθῶς ἂν λέγοι; E

ΑΘ. Τάχ' ἄν, εἰ προςδιανοοῖτό γε, ὡς ὅςτις περὶ νόμων οὕτω διεξέρχεται, καθάπερ ἡμεῖς τὰ νῦν, παιδεύει τους πολίτας, ἀλλ' οὐ νομοθετεῖ. ἆρ' οὖν οὐ καὶ τοῦτ' ἂν πρὸς τρόπον λέγειν φαίνοιτο;

ΚΛ. Ἴσως.

nus tamen et Baiterus neglecta auctoritate primitivae codicum A. et Ω scripturae hic et mox cum vulg. *ἀπειχ.* omisso augmento.

ἐπίστασθαι δεῖ] Sic A. Ω. f. h. r. a. c. o. δ. Legebatur vulgo *ἐπ. δή.* Dein *ἐν ταῖς ἐμπειρίαις* Ξ. cum Ald. Bas. 1. 2. Lovan.

D. *ἐγγὺς χρώμενον*] *χρωμένῳ* A. et pr. Ω. v. a. x. ex quibus Ω. et a. in marg. annotatum habent: *ὅλα τὰ ἀντίγραφα, οὐ καλῶς.*

οὐχ ὑγιῆ δεόμενον] Sic libri omnes, nullus *ὑγιᾶ.* Illam formam libri tuentur etiam III. p. 684. C. V. 735. B. XII. 947. De Rep. V. p. 455. B. bis. Men. p. 77. A. al.

erudito colloquentem et prope doctis utentem disputationibus atque ex principio morbi naturam declarantem, ab universa corporum natura quippe repentem altius, illum protenus vehementer esse risurum ctr. De medicis Astius opportune comparat quae scripsit Rittershusius ad Isidor. Pelusiot. Epist. 55. libr. IV. p. 25. „Medicorum antiquitus tres erant sectae: logici, methodici, empirici. Auson. Idyll. XI. 68. — triplex quoque forma medendi: Cui logos, aut methodus, cuique experientia nomen. Experientia non est sollicita de caussis et rationibus, sed tantum observatione, collectione atque inductione exemplorum nititur." — Verbum *φιλοσοφεῖν* latiore sensu dicitur de iis omnibus, qui subtilius et certa ratione in alicuius rei exploratione et tractatione versantur, ut Phileb. p. 56. D. ubi v. ann. conf. etiam Morus ad Isocrat. Panegyr. p. 7. ed. Spohn. Dein *τε* post *μέν* positum ut alibi *καί* post eandem particulam. Exempla rei collegit Hermann. ad Viger. p. 834. et 930.

E. *πρὸς τρόπον λ. φ.*] H. e. convenienter et ad rem accommodate. De Rep. V. p. 470. C. *εἰ καὶ τόδε πρὸς τρόπον λέγω.* Legg. II. p. 655. D. *οἷς μὲν ἂν πρὸς τρόπον τά ῥηθέντα.* — Dein *ἡμῶν τὸ πα-*

ΑΘ. Εὐτυχὲς δὲ ἡμῶν τὸ παρὸν γέγονε.

ΚΛ. Τὸ ποῖον δή;

ΑΘ. Τὸ μηδεμίαν ἀνάγκην εἶναι νομοθετεῖν,
858 ἀλλ' αὐτοὺς ἐν σκέψει γενομένους περὶ πάσης πολιτείας πειρᾶσθαι κατιδεῖν τό τε ἄριστον καὶ τὸ ἀναγκαιότατον, τίνα τρόπον ἂν γιγνόμενον γίγνοιτο. καὶ δὴ καὶ τὸ νῦν ἔξεστιν ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, εἰ μὲν βουλόμεθα, τὸ βέλτιστον σκοπεῖν, εἰ δὲ βουλόμεθα, τὸ ἀναγκαιότατον περὶ νόμων. αἱρώμεθα οὖν πότερον δοκεῖ.

ΚΛ. Γελοίαν, ὦ ξένε, προτιθέμεθα τὴν αἵρεσιν, καὶ ἀτεχνῶς ὥςπερ κατεχομένοις νομοθέταις ὅμοιοι γιγνοίμεθ' ἂν ὑπὸ μεγάλης τινὸς ἀνάγκης ἤδη νο-
B μοθετεῖν, ὡς οὐκέτ' ἐξὸν εἰς αὔριον. ἡμῖν δ', εἰπεῖν σὺν θεῷ, ἔξεστι, καθάπερ ἢ λιθολόγοις ἢ καί τινος ἑτέρας ἀρχομένοις συστάσεως, παραφορήσασθαι χύδην ἐξ ὧν ἐκλεξόμεθα τὰ πρόςφορα τῇ μελλούσῃ γενήσεσθαι συστάσει, καὶ δὴ καὶ κατὰ σχολὴν ἐκλέξασθαι. τιθῶμεν οὖν ἡμᾶς νῦν εἶναι μὴ τοὺς ἐξ ἀνάγκης οἰκοδομοῦντας, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ σχολῆς ἔτι τὰ μὲν παρατιθεμένους τὰ δὲ ξυνιστάντας, ὥςτε ὀρθῶς ἔχει τὰ μὲν ἤδη τῶν νόμων λέγειν ὡς τιθέμενα, τὰ δ' ὡς παρατιθέμενα.

P. 858. A. *ὁπότερον δοκεῖ*] *πότερον* pr. Ω. et marg. itemque teste Bastio Par. A.

B. *ὡς οὐκέτ' ἐξὸν εἰς αὔριον*] *οὐκ ἔστιν* A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. Sed marg. Ω. et Florentinorum habet vulgatam *ἀπ' ὀρθώσεως*.

C. *ἡμῖν ἡ σύνοψις*] Sic codd. omnes uno excepto Ven. Ξ. qui *ἡμῖν* cum editt. ante Steph. collocat ante *κατὰ φύσιν*.

ρόν est: praesens nostra condicio.

P. 858. *εἰ μὲν βουλόμεθα* —] Hoc dicit: optio nobis data est utriusque rei. Licet enim nobis et quid optimum sit in legibus (quae sit optima legum ratio), explorare, et de summa legum necessariarum disquirere ideoque investigare, quaenam potissimum leges scribendae sint.

καὶ ἀτεχνῶς ὥςπερ κατεχ. v.] et prorsus fuerimus similes legum auctoribus magna quadam constrictis legum scribendarum necessitate, quasi id non amplius in crastinum liceat. Nam ad *εἰς αὔριον ἐξόν* patet repetendum esse *νομοθετεῖν*. Quo neglecto Stephanus desiderabat verbum ali-

ΑΘ. Γένοιτο γοῦν ἄν, ὦ Κλεινία, κατὰ φύσιν μᾶλλον ἡμῖν ἡ σύνοψις τῶν νόμων. ἴδωμεν γὰρ οὖν, ὦ πρὸς θεῶν, τὸ τοιόνδε περὶ νομοθετῶν. C

ΚΛ. Τὸ ποῖον δή;

ΑΘ. Γράμματα μέν που καὶ ἐν γράμμασι λόγοι καὶ ἄλλων εἰσὶ πολλῶν ἐν ταῖς πόλεσι γεγραμμένοι, γράμματα δὲ καὶ τὰ τοῦ νομοθέτου καὶ λόγοι.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Πότερον οὖν τοῖς μὲν τῶν ἄλλων συγγράμμασι, ποιητῶν καὶ ὅσοι ἄνευ μέτρων καὶ μετὰ μέτρων τὴν αὐτῶν εἰς μνήμην ξυμβουλὴν περὶ βίου κατέθεντο συγγράψαντες, προσέχωμεν τὸν νοῦν, τοῖς δὲ τῶν νομοθετῶν μὴ προσέχωμεν; ἢ πάντων μάλιστα; D

ΚΛ. Πολύ γε.

ΑΘ. Ἀλλὰ δῆτα οὐ χρὴ τὸν νομοθέτην μόνον τῶν γραφόντων περὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ δικαίων ξυμβουλεύειν, διδάσκοντα οἷά τέ ἐστι καὶ ὡς ἐπιτηδευτέον αὐτὰ τοῖς μέλλουσιν εὐδαίμοσιν ἔσεσθαι;

ΚΛ. Καὶ πῶς οὔ;

ΑΘ. Ἀλλὰ αἰσχρὸν δὴ μᾶλλον Ὁμήρῳ τε καὶ Τυρταίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ποιηταῖς περὶ βίου τε καὶ E

D. *τὴν αὐτῶν εἰς μνήμην*] αὐτὴν Flor. δ. v. r. Ω. A. Sed αὐτῶν Ω. superscriptum habet. Dein aliquot libri προσέχομεν, ad quod in marg. Ω. et Flor. a. annotatur: τὰ ἀντίγραφα ὅλα διὰ τοῦ ω μεγάλου. Sic et paullo post.

τῶν γραφόντων περὶ κ.] Sic A. Ω. v. a. c. x. cum Ald. Bass. 1. 2. Lov. quod Stephanus cum ceteris libris in γραφέντων mutavit. Ven. Ξ. habet γραφθέντων.

quod, veluti ἀναβάλλεσθαι.

B. *εἰπεῖν σὺν θεῷ*] Bene Stephanus: „quod ita dico, ut in eo opem divinam agnoscam." Formulam illustrant intpp. ad Protagoram p. 317. B. et Lobeckius ad Aiacem v. 779. p. 347. ed. 2.

C. *τῶν ἄλλων συγγράμμασι, ποιητῶν* —] Male vulgo commate post ποιητῶν distinguebatur, quo factum est, ut interpretes ποιητῶν putarent omnino esse librorum auctorum. Vitium sustulit Bekkerus.

D. *Ἀλλὰ δῆτα οὐ χρὴ τὸν νομοθέτην* —] Atqui nonne oportet legum auctorem eximie inter scriptores omnes de honesto, bono et iusto consilium dare, docentem, qualia illa

ἐπιτηδευμάτων κακῶς θέσθαι γράψαντας, Λυκούργῳ δὲ ἧττον καὶ Σόλωνι καὶ ὅσοι δὴ νομοθέται γενόμενοι γράμματα ἔγραψαν. ἢ τό γε ὀρθόν, παντων δεῖ γραμμάτων τῶν ἐν ταῖς πόλεσι τὰ περὶ τοὺς νό-

E. *φαίνεσθαι διαπτυττόμενα*] Ald. Bas. 1. 2. Lov. et codd. v. f. *διαπυττόμενα.* Steph. *διατυπούμενα.* Codd. A. Ω. Bekkero teste *διαπτυττόμενα*, sed Bastio testante *διαπτυόμενα.* Istud ipsum *διαπτυόμενα* ex Ξ. et corr. A. et marg. Ω. profert Bekker. *διαπτυτόμενα* habet Ric. h. et *διαπτύττομενα* liquido Flor. a. c. δ. o. adscripto tamen in marg. *διαπτύομενα*, quod, si quid licet coniicere, ex eraso ττ ortum habet, quod voluerunt in σσ mutari. Vat. r. *διατάττομενα.* Si quid mutandum, legendum est *διαπτυσσόμενα.* quamquam v. ann. exeg.

sint et quomodo eis operam dare debeant, qui beati futuri sint?

E. *κακῶς θέσθαι γράψαντας*] Expectabas *γράψασιν*. Sed accusativus ponitur perinde ac si *Ὅμηρον τε καὶ Τυρταῖον καὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς* praecesserit. Diximus de hac confusione duplicis constructionis ad Remp. IX. p. 586. E. Lachet. p. 186. D. Euthyphr. p. 5. A. Legg. VI. p. 760. E. VII. p. 796. C. al.

ἢ τό γε ὀρθόν,] Int. *τοῦτ' ἔστιν.* Recte igitur libri deinceps *πάντων δεῖ* pro vulg. *πάντων δή.* Sed de proximis magna dubitatio est. Libri vel *διαπυττόμενα* vel *διαπτυττόμενα* vel *διαπτυόμενα.* Stephanus *διατυπούμενα*, invitis codicibus. Lud. Dindorf. ad Diodor. Vol. IV. p. 196. ed. min. *διατετυπωμένα.* Neminem putamus haesitaturum, si scriptum legeretur *διαπτυσσόμενα,* forma vulgari et usitata. Nam sententia utique rectissima et verissima inde prodit haec: omnium scriptorum, quae in civitatibus reperiuntur, ea, quae sint de legibus consignata, ubi explicentur atque evolvantur, oportet longe pulcerrima videri atque praestantissima. Itaque facile alicui *διαπτυσσόμενα* refingendum videatur. Nec nos huic rationi multum reluctemur. Sed scrupulum tamen iniecit disputatio Lobeckii Paralip. I. p. 31. qui comparatis inter se formis *πτύττειν, πτύττειν* et *πτώττειν* ostendit talia non omnino ab usu sermonis Attici abhorruisse. Itaque satius duximus sequi hic codicum mss. fidem et auctoritatem. Verbo similiter utuntur Soph. Ant. v. 709. *ὅστις γὰρ αὐτὸς ἢ φρονεῖν μόνος δοκεῖ, ἢ γλῶσσαν, ἣν οὐκ ἄλλος, ἢ ψυχὴν, ἔχειν οὗτοι διαπτυχθέντες ὤφθησαν κενοί.* Plut. Moral. p. 623. C. *εἰ βούλοιο καθορᾶν ὑπ' αὐγὰς διαπτύξας τὸν ἔρωτα.* al. Suidas s. v. *διέπτυξε· διεσαφήνισε.*

τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἢ κατ' ἐκεῖνα] Haec sic interpretamur: scripta autem aliorum aut oportet illis esse consentanea, aut, si cum iis dissentiant, videri ridicula. Nam simplicissimum est *εἶναι* etiam ad *ξυνεπόμενα* referre. Quod quoniam non est ab omnibus satis perspectum, locum sanissimum intellectuque facillimum rursus malis argutiis impeditum reddiderunt. Atque hinc etiam factum putamus, ut

μους γεγραμμένα φαίνεσθαι διαπτυττόμενα μακρῷ κάλλιστά τε καὶ ἄριστα, τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἢ κατ' ἐκεῖνα ξυνεπόμενα, ἢ διαφωνοῦντα αὐτοῖς εἶναι κα- 859
ταγέλαστα; οὕτω διανοώμεθα περὶ νόμων δεῖν γρα-

P. 859. *ἢ διαφωνοῦντα*] Istud *ἢ* ante *διαφωνοῦντα* om. A. et pr. Ω. a. Desiderari vocem etiam in aliis codd. narratur, ut in marg. Ω. et a. Falsus est Hermannus, qui *ἢ* putavit in codd., quos diximus, ante *κατ' ἐκεῖνα* omissum esse ideoque ibi voculam delevit: quod ipsius exemplum incaute sequuti etiam Wagner. et Baiterus. Vera narrarunt Bekker. et Bast. Proxima Cornarius volebat refingi sic: *οὕτω διανοώμεθα περὶ νόμων, μῶν δεῖν γραφῆς γίγνεσθαι ταῖς πόλεσιν ἐν πατρὸς σχ.* male. Astio post *νόμων* excidisse *πῶς* et *δεῖν* in *δεῖ* mutandum esse videbatur. sed v. explicatt.

ἢ ante *διαφωνοῦντα* a veteribus criticis in malam suspicionem adduceretur, sicuti codicum lectiones arguunt.

P. 859. *οὕτω διανοώμεθα περὶ νόμων*] Hic critici rursus fluctus iu simpulo excitarunt. Nam ut taceam eos, qui sensum verborum interpretando perverterunt atque intelligendo fecerunt, nihil ut intelligeretur, extiterunt etiam qui verba integerrima mutando depravarent. Ita Cornarius legi iubebat: *οὕτω διανοώμεθα περὶ νόμων μῶν δεῖν γραφῆς γίγνεσθαι ταῖς πόλεσιν ἐν πατρὸς κ. τ. λ.* Astius autem requirebat: *οὕτω διανοώμεθα περὶ νόμων, πῶς δεῖ γραφῆς γίγνεσθαι ταῖς πόλεσιν,* ut genitivus *γραφῆς* penderet ex *πῶς* particula. Quorum omnium nihil probari potest. Imo verba, pusillo errore excepto, longe sunt integerrima. Desideramus enim in iis hoc unum, quod ante *διανοώμεθα* non est *δὴ* interpositum. Hoc enim ad nexum sententiae sane videtur esse necessarium. Reliqua autem omnia facillimam habent explicationem. Nam priora quidem hunc in modum iungenda sunt: *διανοώμεθα οὕτω δεῖν γίγνεσθαι ταῖς πόλεσι περὶ γραφῆς νόμων*, quocirca cogitemus, de legum scriptione in civitatum utilitatem ita fieri oportere ctr. Iam vero istis: *οὕτω δεῖν γίγνεσθαι*, deinde per epexegesin additur *φαίνεσθαι τὰ γεγραμμένα ἐν πατρός — ἐχόντων*. Quod genus constructionis ne quem male habeat, v. ann. ad Phaedon. p. 64. C. Itaque interpretationem verborum iuvabit ita profligavisse: ut scripta videantur esse eorum, qui patris ac matris instar ament ac prudentes sint. Nam *ἐν πατρὸς καὶ μητρὸς σχήματι* quid significet, dudum docuit Heusdius Specim. Crit. p. 44. Eadem loquutio est infra XI. p. 918. E. Menex. p. 249. A. *ἐν πατρὸς σχήματι καταστᾶσα*. Sequuntur verba: *ἢ κατὰ τύραννον κ. τ. λ.* Quae per *ἢ* annectuntur superioribus, quasi *μᾶλλον* praecesserit, hoc sensu: potius quam ut quis more tyranni ac domini, ubi cum iussis minisque omnia in parietibus perscripserit, protenus discedat, negotio scilicet ac munere legum scribendarum rite perfunctus. Atque hic quidem duo imprimis sunt quae admonitionem aliquam flagitant. Alterum levius est, pertinetque

φῆς γίγνεσθαι ταῖς πόλεσιν, ἐν πατρός τε καὶ μητρὸς σχήμασι φιλούντων τε καὶ νοῦν ἐχόντων φαίνεσθαι τὰ γεγραμμένα, ἢ κατὰ τύραννον καὶ δεσπότην τάξαντα καὶ ἀπειλήσαντα γράψαντα ἐν τοίχοις ἀπηλλάχθαι; σκοπῶμεν οὖν δὴ καὶ τὰ νῦν ἡμεῖς, πότερα ταύτῃ πειρώμεθα λέγειν διανοηθέντες περὶ
B νόμων, εἴτ' οὖν δυνάμεθα εἴτε μή, ἀλλ' οὖν τό γε πρόθυμον παρεχόμενοι, καὶ κατὰ ταύτην τὴν ὁδὸν ἰόντες, ἂν ἄρα τι καὶ δέῃ πάσχειν, πάσχωμεν. ἀγαθὸν δ' εἴη τε, καὶ ἂν θεὸς ἐθέλῃ, γίγνοιτ' ἂν ταύτῃ.

ΚΛ. Καλῶς εἴρηκας, ποιῶμέν τε ὡς λέγεις.

Cap. V. ΑΘ. Διασκεπτέον ἄρα πρῶτον, ὥσπερ ἐπεχειρήσαμεν, ἀκριβῶς περὶ τῶν τε ἱεροσυλούντων καὶ κλοπῆς πάσης πέρι καὶ ἀδικημάτων ξυμπάντων, καὶ οὐ δυσχεραντέον, εἰ μεταξὺ νομοθετοῦντες τὰ

B. ἀκριβῶς περὶ τῶν τε ἱεροσ.] ἀκριβῶς τὸν περὶ τῶν a. c. o. x. v. f. h. r. et pr. Ω. Sed marg. Ω. et a. ἀκριβῶς περί τε ἱερ. (ἀπ' ὀρθώσεως).

ad participiorum accumulationem. Etenim *τάξαντα καὶ ἀπειλήσαντα* cum *γράψαντα* consociatum videmus sic, ut modum rationemque indicet, quo illud ipsum *γράψαι ἐν τοίχοις* perficiatur. Quamobrem sententiam expresseris sic: inter imperandum ac minitandum leges in parietibus scribere (legum tabulas in parietibus suspendere) atque tum continuo discedere. Quod si recte statuimus, facile apparet, intolerabilem esse interpunctionem vulgo ante *τάξαντα* et post *ἀπειλήσαντα* commate factam, quam nunc tollere non dubitavimus. Alia id genus exempla ad Gorg. p. 464. C. 471. B. Euthyphr. p. 4. C. Phileb. 22. A. Politic. p. 293. B. 272. B. al. notavimus. Sponte vero apparet ad *γράψαντα ἀπηλλάχθαι* subiectum intelligi indefinitum *τινά*, quod inest in infinitivo aliunde suspenso, de qua ratione loquendi identidem monuimus. Verum accedimus ad alterum illud, quod in hoc loco notabile videri significavimus. Est autem illud nihil aliud, quam quod istud *ἢ κατὰ τύραννον κ. τ. λ.* infertur perinde ac si *μᾶλλον* antegressum sit. Quod genus loquendi hic sane quem offenderit reputantem, reperiri illud fere ibi tantum solere, ubi optio aliqua significatur, ideoque *βούλεσθαι, ἐθέλειν, αἱρεῖσθαι, διαφέρειν, δέχεσθαι, ἐπιθυμεῖν, ζητεῖν*, alia similia verba, in priore membro orationis antecedunt. v. ad Phileb. p. 63. B. Verumtamen simile quid etiam de hoc loco dicendum est. Nam *δεῖν*, quod assumi et pertrahi etiam ad *φαίνεσθαι* debet, eam sane complectitur notionem, unde facile intelligas aliquid potius quam aliud quid fieri oportere. Quocirca similis profecto atque in illis locis hic synesis locum habet. Nec

μὲν ἔθεμεν, τῶν δ' ἔτι διασκοποῦμεν πέρι· νομοθέται γὰρ γιγνόμεθα, ἀλλ' οὐκ ἐσμέν πω, τάχα δὲ ἴσως ἂν γενοίμεθα. εἰ δὴ δοκεῖ περὶ ὧν εἴρηκα, ὡς εἴρηκα, σκοπεῖσθαι, σκοπώμεθα. C

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Περὶ δὴ καλῶν καὶ δικαίων ξυμπάντων πειρώμεθα κατιδεῖν τὸ τοιόνδε, ὅπῃ ποτὲ ὁμολογοῦμεν νῦν καὶ ὅπῃ διαφερόμεθα ἡμεῖς τε ἡμῖν αὐτοῖς. οἳ δὴ φαῖμεν ἂν προθυμεῖσθαί γε, εἰ μηδὲν ἄλλο, διαφέρειν τῶν πλείστων, οἱ πολλοί τε αὐτοὶ πρὸς αὑτοὺς αὖ.

ΚΛ. Τὰς ποίας δὲ δὴ διαφορὰς ἡμῶν ἐννοηθεὶς λέγεις; D

ΑΘ. Ἐγὼ πειράσομαι φράζειν. περὶ δικαιοσύνης ὅλως καὶ τῶν δικαίων ἀνθρώπων τε καὶ πραγμάτων

C. περὶ ὧν εἴρηκα, ὡς εἴρηκα,] Marg. Ω et a. δ. τὸ ὡς εἴρηκα ἔν τισιν ὠβέλισται. Omittit Ven. Ξ.

vero desunt exempla huius loquendi rationis plane consimilia. Nam Herodot. IX. 26. extr. οὕτως οὖν ἡμᾶς δίκαιον ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας ἤπερ Ἀθηναίους. Andocid. De myster. p. 62. τεθνάναι νομίζουσι λυσιτελεῖν ἢ ζῆν. Lucian. T. II. p. 26. τὸ γὰρ τοιοῦτον — ἡμῖν ἔδει καταλιπεῖν λογίζεσθαι ἢ αὐτὸν εἰπεῖν, quae primus recte diiudicavit Nitschius ad Ion. p. 72. Paullo alia ratio est infra p. 879. B. ubi πρεσβεύεσθαι cum genetivo νεωτέρου iungitur, quia verbum comparativi notionem complectitur, ita ut sit: magis honorari. v. etiam Wesseling, ad Herodot. VI. 52. et intpp. ad Lamb. Bos. p. 770 sq. qui quae congesserunt, ea certe non protenus tanquam putida et inepta reiicienda, sed sobrie iudicanda et explicanda fuerunt.

πότερα ταύτῃ πειρώμεθα] Quod πότερα positum est non sequente ἤ, eodem modo Legg. I. p. 626. C. Protag. p. 359. C. Lysid. p. 205. A. Alcibiad. I. p. 107. A. Menon. p. 96. D. ubi v. ann. Mox τὸ πρόθυμον παρεχόμενοι est: promtam ad id declarantes voluntatem. Refertur autem ταύτῃ ad superius.

B. ἀγαθὸν δ' εἴη τε] H. e. utinam bene feliciterque eveniat. v. Menon. p. 92. B. καὶ εἴην γε, sc. ἄπειρος.

Cap. V. Διασκεπτέον ἄρα —] Quomodo haec, quae deinceps disputantur, cum superioribus cohaereant et qua via et ratione ea explicentur, quoniam intellectu est paullo difficilius, non a re alienum erit comparasse, quae de universi loci summa in argumento huius libri exposuimus.

C. τάχα δὲ ἴσως] i. e. statim. Sic τάχα Phileb. p. 45. D. ibiq. ann. conf. Ruhnk. ad Tim. p. 151.

D. Ἐγὼ πειράσομαι —]

καὶ πράξεων πάντες πως ξυνομολογοῦμεν πάντα εἶναι ταῦτα καλά, ὥςτε οὐδ' εἴ τις διισχυρίζοιτο [εἶναι] τοὺς δικαίους ἀνθρώπους, ἂν καὶ τυγχάνωσιν ὄντες αἰσχροὶ τὰ σώματα, κατ' αὐτό γε τὸ δικαιότατον ἦθος ταύτῃ παγκάλους εἶναι, σχεδὸν οὐδεὶς ἂν λέ-
E γων οὕτω πλημμελῶς δόξειε λέγειν.

ΚΛ. Οὐκοῦν ὀρθῶς;

ΑΘ. Ἴσως· ἴδωμεν δέ, ὡς εἰ πάντ' ἐστὶ καλά, ὅσα δικαιοσύνης ἔχεται, τῶν πάντων τοι καὶ τὰ παθήματα ἡμῖν ἐστὶ σχεδὸν τοῖς ποιήμασιν ἴσα.

ΚΛ. Τί οὖν δή;

ΑΘ. Ποίημα μέν, ὅπερ ἂν ᾖ δίκαιον, σχεδὸν ὅσονπερ ἂν τοῦ δικαίου κοινωνῇ, κατὰ τοσοῦτον καὶ τοῦ καλοῦ μετέχον ἐστί.

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ πάθος, ὅπερ ἂν δικαίου κοι-
860 νωνῇ, κατὰ τοσοῦτον γίγνεσθαι καλὸν ὁμολογούμενον οὐκ ἂν διαφωνοῦντα παρέχοι τὸν λόγον;

ΚΛ. Ἀληθῆ.

ΑΘ. Ἐὰν δέ γε δίκαιον μὲν ὁμολογῶμεν, αἰ-

D. *σχεδὸν οὐδεὶς ἂν — λέγειν*] Haec in codd. nonnullis alii personae attribuuntur.

E. *καὶ τὰ παθήματα ἡμῖν*] *τὰ* additum nunc ex A. Ω. v. f. h. r. a. δ. o. olim deerat.

P. 860. *δόξειεν ἂν τοῖς νῦν*] Sic A. v. h. r. a. δ. et pr.

Cum his contulisse iuvabit, quae de eadem re disputantur Gorg. p. 476. B. — 477. A. ubi item docetur, non modo iuste facere, sed etiam iuste mala pati bonum et honestum esse. Mox verba: *οὐδ' εἴ τις διϊσχυρίζοιτο* iterantur istis: *οὐδεὶς ἂν λέγων*. Post *διϊσχυρίζοιτο* autem male illatum est *εἶναι*, quod cum Hermanno ut suspectum notavimus.

E. *Ἴσως· ἴδωμεν δέ, ὡς —*] H. e. advertamus autem, si omnia, quae cum iustitia coniuncta sunt ad eamque pertinent, pulcra sunt, ex ***his omnibus*** profecto etiam quae iuste quis perpetitur, iis quae idem facit, esse aequalia. *Ἴδωμεν* quod nunc ad animum transfertur, nemo certe *εἰδῶμεν* pro eo requiret, qui legerit, quae ea de re prudenter monuit Matthiae Gr. Gr. §. 232. p. 567. sq. ed. 3. Sic mox p. 860. B. *ἰδόντες, ὡς κ. τ. λ.* De particula *τοι* conf. Theaet. p. 190. B. *ἀναμιμνήσκου δή, εἰ πώποτ' εἶπες πρὸς σεαυτὸν, ὅτι παντὸς μᾶλλον τό τοι καλὸν αἰ-*

σχρὸν δὲ εἶναι πάθος, διαφωνήσει τό τε δίκαιον καὶ τὸ καλὸν λεχθέντων τῶν δικαίων αἰσχίστων εἶναι.

ΚΛ. Πῶς τοῦτο εἴρηκας;

ΑΘ. Οὐδὲν χαλεπὸν ἐννοεῖν. οἱ γὰρ ὀλίγῳ πρόσθεν τεθέντες ἡμῖν νόμοι πάντων ἐναντιώτατα παραγγέλλειν δόξειαν ἂν τοῖς νῦν λεγομένοις.

ΚΛ. Ποίοις;

ΑΘ. Τὸν ἱερόσυλόν που ἐτίθεμεν δικαίως ἂν ἀποθνήσκειν καὶ τὸν τῶν εὖ κειμένων νόμων πολέμιον, καὶ μέλλοντες δὴ νόμιμα τοιαῦτα τιθέναι πάμπολλα ἐπέσχομεν, ἰδόντες ὡς ταῦτα ἐστὶ μὲν ἄπειρα παθήματα πλήθει καὶ μεγέθεσι, δικαιότατα δὲ πάντων παθημάτων καὶ ξυμπάντων αἴσχιστα. μῶν οὐχ οὕτως ἡμῖν τά τε δίκαια καὶ τὰ καλὰ τοτὲ μὲν ὡς ταὐτὰ ξύμπαντα, τοτὲ δέ ὡς ἐναντιώτατα φανεῖται; B

ΚΛ. Κινδυνεύει.

ΑΘ. Τοῖς μὲν τοίνυν πολλοῖς οὕτω περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσυμφώνως, τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια, διερριμμένα προσαγορεύεται. C

ΚΛ. Φαίνεται γοῦν, ὦ ξένε.

Ω. Legebatur vulgo δόξαιεν.

B. πλήθει καὶ μεγέθεσι] V. πλήθει τε καὶ μεγέθει. Sed τε om. codd. omnes praeter unum Ven. Ξ. Pro μεγέθει Par. A. x. et pr. Ω. a. c. δ. μεγέθεσι, quod praeeunte Bekkero nuper omnes receperunt.

σχρόν ἐστιν. Sophist. p. 261. C. 230. B. Articulum τῶν ante πάντων sic positum habes Reip. III. p. 398. C. κινδυνεύω ἐκτὸς τῶν πάντων εἶναι.

P. 860. κατὰ τοσοῦτον γιγν. ὁμολογ.] si concedatur eatenus pulcrum esse (quatenus iusti sit particeps) disputationem neutiquam efficiet cum semet ipsa discordantem.

B. τιθέναι πάμπολλα ἐπέσχομεν] inhibuimus orationis nostrae cursum s. iter; substitimus; wir hielten an. Nam ἐπέσχομεν dictum intransitive est.

C. Τοῖς μὲν τοίνυν πολλοῖς — προσαγ.] A magna hominum multitudine sic de talibus parum constanter (ἀσυμφώνως) iudicatur, hoc est de iustis et pulcris male disiectis s. dissociatis. In his προσαγορεύειν περὶ τὰ τοιαῦτα dicitur ut λέγειν περί τι, de quo v. ad Libr. VI. p. 768. C. Gorg. p. 490. C. Ista vero: τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια, facile apparet per ap-

ΑΘ. Τὸ τοίνυν ἡμέτερον, ὦ Κλεινία, πάλιν ἴδωμεν πῶς αὖ περὶ αὐτὰ ταῦτα ἔχει τῆς συμφωνίας.

ΚΛ. Ποίας δὴ πρὸς ποίαν;

ΑΘ. Ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις οἶμαι διαῤῥήδην ἐμὲ εἰρηκέναι πως, εἰ δ' οὖν μὴ πρότερον, ἀλλὰ νῦν ὡς λέγοντά με τίθετε —

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

D *ΑΘ.* Ὡς οἱ κακοὶ πάντες εἰς πάντα εἰσὶν ἄκοντες κακοί. τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος ἀνάγκη που τούτῳ ξυνέπεσθαι τὸν ἑξῆς λόγον.

ΚΛ. Τίνα λέγεις;

C. Τὸ τοίνυν ἡμέτερον] ὑμέτερον A. Ω. Ξ. x. f. h. r.

positionem subiecta esse superioribus, περὶ τὰ τοιαῦτα.

Τὸ τοίνυν ἡμέτερον — συμφωνίας] Iam vero quod nos de his statuimus, rursus videamus, quomodo illud sese habeat concentus habita ratione, h. e. videamus quomodo nostra ipsorum sententia de his rebus concinat et conveniat cum reliquis, ne nosmet ipsi nobiscum pugnare ac discordare videamur. Τὸ ημέτερον intelligit sententiam, quam statim post profert, omnes malos invitos malos esse. Quam quidem ait videndum esse, πῶς τῆς ξυμφωνίας ἔχει περὶ αὐτὰ ταῦτα, quomodo concordet in his ipsis cum reliquis. Pro πῶς τῆς ξυμφωνίας vulgaris loquendi consuetudo exigebat: πῶς ξυμφωνίας ἔχει. Et articulum Astio consentiente eiici volebat Matthiae Gr. §. 337. quo loco de hoc loquendi genere exposuit. Sed nihil loco movendum. Recte enim hic τῆς additum legitur, quoniam iam antea p. 860. A. et C. istius συμφωνίας iniecta est mentio, quorsum hic rursus respectatur. Quod ne Lobeckius quidem ad Phrynich. p. 281. satis perspectum habuit.

Ποίας δὴ πρὸς ποίαν] Pro ποίαν Astius ποῖον, Baiterus ποῖα requirit. Schneiderus autem de suo dedit: πρὸς ποῖ' ἄν; Sed vereor ita ne debuerit scribi potius: Ποίας δὴ περὶ ποῖα s. ποῖον, propter verba proxime superiora. Nec vero opus videtur mutatione, siquidem Clinias hoc dicit: Quamnam dicis συμφωνίαν et ad quamnam aliam comparatam? Quippe cogitat ille de mutuo diversarum sententiarum concentu.

οἶμαι διαῤῥήδην ἐμὲ εἰρηκέναι] Accusativum cum infinitivo post οἶμαι ne mireris, usus Plato hac verborum constructione videtur concinnitatis gratia; sequitur enim continuo ὡς λέγοντά με τίθετε. Quamquam eadem illa constructione nec alibi abstinuit; v. ad Symp. p. 175 C. 220. E. 223. C. Post τίθετε posuimus lineolam, interpellati sermonis

ΑΘ. Ὡς ὁ μὲν ἄδικός που κακός, ὁ δὲ κακὸς ἄκων τοιοῦτος. ἀκουσίως δὲ ἑκούσιον οὐκ ἔχει πράττεσθαί ποτε λόγον· ἄκων οὖν ἐκείνῳ φαίνοιτ' ἂν ἀδικεῖν ὁ ἀδικῶν τῷ τὴν ἀδικίαν ἀκούσιον τιθεμένῳ. καὶ δὴ καὶ νῦν ὁμολογητέον ἐμοί· ξύμφημι γὰρ ἄκοντας ἀδικεῖν πάντας· εἰ καί τις φιλονεικίας ἢ φιλο- E
τιμίας ἕνεκα ἄκοντας μὲν ἀδίκους εἶναι φησίν, ἀδικεῖν μὴν ἑκόντας πολλούς, ὅ γ' ἐμὸς λόγος ἐκεῖνος, ἀλλ' οὐχ οὗτος. τίνα οὖν αὖ τρόπον ἔγωγε ξυμφωνοίην ἂν τοῖς ἐμαυτοῦ λόγοις, εἴ με, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε· ἐρωτῷτε. Εἰ δὴ ταῦτα οὕτως ἔχοντά ἐστιν, ὦ ξένε, τί συμβουλεύεις ἡμῖν περὶ τῆς νομοθεσίας

male. v. explicatt. Dein post λέγοντα om. με Ric. b. δ. a. et teste Bastio A. ac marg. Ω. Unde olim omisimus. Omisit nuper etiam Schneider.

indicem. Continuatur enim oratio deinde verbis: Ὡς οἱ κακοὶ πάντες κ. τ. λ. Eandem sermonis formam restituimus Libr. VII. p. 809. C. D. ubi vulgo pessime interpungebatur. Alia eius exempla notavimus ad Sophist. p. 265. C. Schneiderus tamen locum cum vett. editt. sic scripsit: διαῤῥ. ἐμὲ εἰρηκέναι. *ΚΛ.* Πῶς; *ΑΘ.* Εἰ δ' οὖν μὴ πρ. — τίθετε. *ΚΛ.* Τὸ ποῖον; κ. τ. λ. Cuius nos rationis in codicibus certe nullum usquam deprehendimus vestigium. Nec vero receptam lectionem prae ea spernendam censemus.

D. Ὡς οἱ κακοὶ πάντες εἰς πάντα] Notissima haec Platonis sententia est, qua neminem statuit sua sponte malum esse, de qua v. Legg. V. p. 731. C. 734. B. Gorg. p. 509. E. Menon. p. 77. E. Protagor. p. 345. E. ibique ann. Reip. III. p. 413. A. Aristot. Magn. Moral. I. 9.

ἀκουσίως δὲ ἑκούσιον —] non est autem consentaneum rationi, non sponte fieri, si quid deliberato consilio agitur. De formula λόγον ἔχει, consentaneum est, v. Libr. I. p. 647. D. X. p. 891. A. XI. p. 927. E. Phaed. p. 62. D. Theaet. p. 157. D. De Rep. II. p. 378. E. Sophist. p. 244. al.

E. εἴ καί τις φιλονεικίας ἢ φιλοτιμίας —] Confirmat et asseverat etiam fortius, quod modo statuit. Quocirca haec more usitato adiiciuntur superioribus sine coniunctionis alicuius accessione.

τίνα οὖν αὖ τρόπον ἔγωγε — ἐρωτῷτε] His non subiicitur apodosis, quia oratio inde a proximis per longiorem sermocinationem aliorsum deducitur. Quamquam ipsa sententia, quae in apodosi enuntiari debebat, in iis continetur, quae deinceps prolixiore disputatione exponuntur. Post ἐρωτῷτε sequitur oratio recta, quoniam in illo simul comprehensa est notio verborum: ὧδε sive ταῦτα λέγοντες.

περὶ τῆς νομοθεσίας τῇ — πόλει] Nomen substantivum cum dativo iunctum est eadem ratione, qua dicitur νομοθετεῖν

τῇ τῶν Μαγνήτων πόλει; πότερον νομοθετεῖν ἢ μή; Πῶς γὰρ οὔ; φήσω. Διοριεῖς οὖν αὐτοῖς ἀκούσιά τε καὶ ἑκούσια ἀδικήματα, καὶ τῶν μὲν ἑκουσίων ἁμαρτημάτων τε καὶ ἀδικημάτων μείζους τὰς ζημίας
861 θήσομεν, τῶν δ' ἐλάττους; ἢ πάντων ἐξ ἴσης, ὡς οὐκ ὄντων ἀδικημάτων τὸ παράπαν ἑκουσίων.

ΚΛ. Ὀρθῶς μέντοι λέγεις, ὦ ξένε. καὶ τούτοις δὴ τί χρησόμεθα τοῖς νῦν λεγομένοις;

ΑΘ. Καλῶς ἤρου. πρῶτον μὲν τοίνυν αὐτοῖς τόδε χρησώμεθα.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

Cap. VI. ΑΘ. Ἀναμνησθῶμεν, ὡς ἔμπροσθεν νῦν δὴ καλῶς ἐλέγομεν, ὅτι περὶ τὰ δίκαια εἴη παμπόλλη τις ἡμῶν ταραχή τε καὶ ἀσυμφωνία. τοῦτο δὲ λαβόντες πάλιν ἐρωτῶμεν ἡμᾶς αὐτούς, Ἆρ'
B οὖν περὶ τὴν τούτων ἀπορίαν οὔτ' ἐξευπορήσαντες οὔτε διορισάμενοι τί ποτ' ἐστὶ ταῦτα ἀλλήλων διαφέροντα, ἃ δὴ κατὰ πάσας τὰς πόλεις ὑπὸ νομοθετῶν πάντων τῶν πώποτε γενομένων ὡς δύο εἴδη τῶν ἀδικημάτων ὄντα, τὰ μὲν ἑκούσια, τὰ δὲ ἀκού-

E. τῇ τῶν Μαγνήτων π.] Sic A. Vulgo erat Μαγνητῶν. Dein ante Πῶς γὰρ οὔ; Ald. Lov. Bass. Cliniae nomen et ante Διοριεῖς nomen Atheniensis ponunt.

P 861. αὐτοῖς τόδε χρησώμεθα] Sic recte A. et pr. Ω. pro vulg. χρησόμεθα. Sequitur enim Ἀναμνησθῶμεν.

B. ὁ δὲ παρ' ἡμῶν νῦν δ.] ἡμῖν A. Ξ. h. r. et a prim. manu a. c. δ. Ω. Parisinum A. correctum esse narrat Bekker.

C. φαίνει λέγειν] φαίνῃ libri. Correxit Bekker. Diximus de his formis in annot. ad librum primum.

τινί; v. Matthiae Gr. §. 390. et quos ille laudavit, collatis locis Legg. I. p. 633. C. II. p. 657. C. al.

Cap. VI. P. 861. παμπόλλη τις ἡμῶν τ.] Respice p. 857. C. Cap. IV. init.

B. Ἆρ' οὖν — οὔτ' ἐξευπορήσαντες οὔτε διορισάμενοι] Hi nominativi in proximis nihil habent quorsum referantur. Nimirum inde ab ὁ δὲ παρ' ἡμῶν νῦν δὴ ῥηθεὶς λόγος mutatur repente tenor orationis, ita ut ὁ λόγος fiat subiectum, ad quod denique omnia referuntur. Inchoata oratio ut rite absolveretur, sic fere dicendum erat: τοῦτο δὲ μόνον ὥςπερ παρὰ θεοῦ λεχθὲν εἰπόντες ἀπαλλαξόμεθα, δόντες δὲ οὐδένα λόγον ὡς ὀρθῶς εἰρήκαμεν κατανομοθετήσομεν τινὰ τρό-

σια, ταύτῃ καὶ νομοθετεῖται· ὁ δὲ παρ' ἡμῶν νῦν δὴ ῥηθεὶς λόγος, ὥςπερ παρὰ θεοῦ λεχθείς, τοσοῦτον μόνον εἰπὼν ἀπαλλάξεται, δοὺς δὲ οὐδένα λόγον, ὡς ὀρθῶς εἴρηκε, κατανομοθετήσει τινὰ τρόπον; Οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ ἀνάγκη πως ταῦτα ἔμπροσθεν τοῦ νομοθετεῖν δηλῶσαι δύο τε ὄντα καὶ τὴν διαφορὰν ἄλλην, ἵνα, ὅταν ἑκατέρῳ τις τὴν δίκην ἐπιτιθῇ, πᾶς ἐπακολουθῇ τοῖς λεγομένοις καὶ δυνατὸς ᾖ τό τε πρεπόντως τεθὲν ἁμῃγέπῃ κρῖναι καὶ τὸ μή. C

ΚΛ. Καλῶς ἡμῖν φαίνει λέγειν, ὦ ξένε· δυοῖν γὰρ θάτερον ἡμᾶς χρεών, ἢ μὴ λέγειν ὡς πάντα ἀκούσια τὰ ἀδικήματα, ἢ τοῦτο ὡς ὀρθῶς εἴρηται πρῶτον διορίσαντας δηλῶσαι. D

ΑΘ. Τούτοιν τοίνυν τοῖν δυοῖν τὸ μὲν οὐκ ἀνεκτὸν ἐμοὶ πάντως που γίγνεσθαι, τό γε δὴ μὴ λέγειν οὕτως οἰόμενον ἔχειν τἀληθές· οὐ γὰρ ἂν νόμιμον οὐδ' ὅσιον ἂν εἴη· κατὰ τίνα δὲ τρόπον ἐστὸν δύο, εἰ μὴ τῷ τε ἀκουσίῳ καὶ τῷ ἑκουσίῳ διαφέρετον ἑκάτερον, ἀλλὰ ἄλλῳ τινὶ δή ποτε, πειρατέον ἁμωςγέπως δηλοῦν.

D. πάντως που γίγνεσθαι] Sic codd. omnes cum editt. ante Stephanum, qui de coniectura Cornarii dedit γίγνεται, etiam a Bekkero servatum. v. explicatt.

οὐ γὰρ νόμιμον] ἐμὸν Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. et prim. A. Ω. cum edit. Bas. 2. ut edidit Schneiderus. Rectum tenent Par. A. et Vat. Ω. in margin. Dein A. et pr. Ω. κατά τινα.

ἄλλῳ τινὶ δή ποτε] Aut τίνι scribendum videtur Bekkero aut ᾧ τινὶ.

πον; — οὔτ' ἐξευπορήσαντες, nec facile expedita difficultate. Recurrit verbum XI. p. 918. C. πᾶσιν ἐπικουρίαν ταῖς χρείαις ἐξευπορεῖν. Temere Cornarius legendum censuit ἐξευρήσαντες. Quod exeunte sermone dicitur κατανομοθετήσει, id tanquam fortius quodammodo oppositum est simplici νομοθετεῖται.

C. καὶ τὴν διαφορὰν ἄλλην] H. e. et quamnam praeterea habeant diversitatem. Itaque non videmus, cur C. Fr. Hermann. de coniectura scripserit ἀλλήλων.

D. οὐκ ἀνεκτὸν ἐμοὶ π. π. γίγνεσθαι] Restituimus γίγνεσθαι, quod editores omnes exceptis nuperrimis praeeunte Stephano de coniectura Cornarii in γίγνεται mutarunt. Nam γίγνεσθαι pendet ex οὐκ

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν, ὦ ξένε, τοῦτό γε οὐχ οἷόν τε ἄλλως πως ἡμᾶς διανοηθῆναι.

E ΑΘ. Ταῦτα ἔσται. φέρε δή, βλάβαι μέν, ὡς ἔοικεν, ἀλλήλων τῶν πολιτῶν ἐν ταῖς κοινωνίαις τε καὶ ὁμιλίαις πολλαὶ γίγνονται, καὶ τό γε ἑκούσιόν τε καὶ ἀκούσιον ἐν αὐταῖς ἄφθονόν ἐστι.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Μὴ τοίνυν τις τὰς βλάβας πάσας ἀδικίας τιθεὶς οὕτως οἴηται καὶ τὰ ἄδικα ἐν αὐταῖσι ταύτῃ γίγνεσθαι διπλᾶ, τὰ μὲν ἑκούσια δή, τὰ δ' ἀκούσια· βλάβαι γὰρ ἀκούσιοι τῶν πάντων οὔτ' ἀριθμοῖς οὔτε μεγέθεσιν ἐλάττους εἰσὶ τῶν ἑκουσίων.
862 σκοπεῖσθε δὲ εἴτε τι λέγω λέγων ἃ μέλλω λέγειν, εἴτε καὶ μηδὲν τὸ παράπαν. οὐ γάρ φημι ἔγωγε, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, εἴ τίς τινά τι πημαίνει μὴ βουλόμενος ἀλλ' ἄκων, ἀδικεῖν μέν, ἄκοντα μήν,

E. *ἐν αὐταῖσι ταύτῃ γ.*] V. *αὐταισὶ τ.* invitis codd.

P. 862. *ἐλάττων τῳ γίγνηται*] *ἐλ. τὶ γ.* vulgo cum Ven. Ξ.

ἥ γ' ἐμὴ νικᾷ] Prave vulgo: *ἥγε μὴ νικᾷ.* Emendarunt nuper ex codd. Heusdius, Astius, Bekkerus.

ἀνεκτόν, valetque fere idem quod *ὥςτε γίγνεσθαι*; ad *οὐκ ἀνεκτόν* vero intelligendum apud animum est *ἐστίν*, ratione loquendi longe frequentissima. — *τό γε δὴ μὴ λέγειν*, scilicet silere, quum tamen putes verum ita habere. — *οἰόμενον*, i. e. *οἰόμενόν τινα.*

P. 862. *οὐ γάρ φημι ἔγωγε*] Nisi oratio ex anacolutho explicanda est, pro *οὐ γὰρ* refingendum videtur *καὶ γάρ.* De damno inconsulto illato ex iure Attico punito v. Meier. et Schömann. De Lite Attica p. 474 sqq.

πολλάκις δὲ ὠφέλειαν οὐκ ὀρθήν —] Mutatur structurae ratio, novo rursus illato subiecto *τὸν αἴτιον.* Pergi debebat: *ἄδικον εἶναι φήσομεν.* Sed corrigens et emendans Atheniensis orationis initium pro solo *ὠφέλειαν* ponit deinde *τὸν τῆς ὠφελείας αἴτιον*, ad eumque accommodat verbum *ἀδικεῖν.* Similis ratio est infra p. 864. A. De formula *ἡ ἐμὴ νικᾷ* int. *γνώμη*, dixit Heusdius Specim. Crit. p. 102. Eadem legitur De Rep. III. p. 397. D. — Mox *οὕτω λέγειν* est: sic temere dicere.

B. *καὶ τὸ μὲν ἀβλαβὲς [ὑγιὲς] τοῖς νομ.*] Locum interpolatum esse arguit scripturae varietas ex codicibus enotata. Nimirum ad *τὸ μὲν* annotatum fuit *βλαβέν*, ad *ἀβλαβὲς* autem adscriptum *ὑγιές*, utrumque ut glossema. Ita factum est, ut verbis *βλαβὲν* et *ὑγιὲς* Platoni impertitis genuina lectio aboleretur, quam saga-

καὶ ταύτῃ μὲν δὴ νομοθετήσω τοῦτο ὡς ἀκούσιον ἀδίκημα νομοθετῶν, ἀλλ' οὐδὲ ἀδικίαν τὸ παράπαν θήσω τὴν τοιαύτην βλάβην, οὔτε ἂν μείζων οὔτε ἂν ἐλάττων τῳ γίγνηται. πολλάκις δὲ ὠφέλειαν οὐκ ὀρθὴν γενομένην τὸν τῆς ὠφελείας αἴτιον ἀδικεῖν φήσομεν, ἐὰν ἥ γ' ἐμὴ νικᾷ. σχεδὸν γάρ, ὦ φίλοι, B
οὔτ' εἴ τίς τῳ δίδωσί τι τῶν ὄντων οὔτ' εἰ τοὐναντίον ἀφαιρεῖται, δίκαιον ἁπλῶς ἢ ἄδικον χρὴ τὸ τοιοῦτον οὕτω λέγειν, ἀλλ' ἐὰν ἤθει καὶ δικαίῳ τρόπῳ χρώμενός τις ὠφελῇ τινά τι καὶ βλάπτῃ, τοῦτό ἐστι τῷ νομοθέτῃ θεατέον, καὶ πρὸς δύο ταῦτα δὴ βλεπτέον, πρός τε ἀδικίαν καὶ βλάβην, καὶ τὸ μὲν ἀβλαβὲς [ὑγιὲς] τοῖς νόμοις εἰς τὸ δυνατὸν ποιητέον, τό τε ἀπολόμενον σώζοντα καὶ τὸ πεσὸν ὑπό του πάλιν ἐξορθοῦντα, καὶ τὸ θανατω- C
θὲν ἢ τρωθὲν ὑγιές, τὸ δὲ ἀποίνοις ἐξιλασθὲν τοῖς

B. *καὶ τὸ μὲν ἀβλαβὲς*] V. *καὶ τὸ μὲν βλαβὲν ὑγιὲς τ.* Sed pro *βλαβὲν* potius *ἀβλαβὲς* habent Ξ. v. f. r. a. c. δ. c. x. A. Ω., ex quibus duo postremi in marg. *βλαβὲν* adscriptum offerunt. v. enarrat.

-citer Hermannus ex praestantissimorum librorum scriptura restituit, vocabulo *ὑγιές* uncis secluso. Mox *σώζοντα* pendet ex *ποιητέον*, i. e. *ποιεῖν δεῖ*, de qua constructione v. ad Libr. VII. p. 793. E.

C. *καὶ τὸ θανατωθὲν ἢ τρωθὲν ὑγιές,*] Haec est lectio librorum omnium, a qua nusquam ne tantillum quidem receditur. Eam corruptam esse ratus Astius istud *ἢ τρωθὲν ὑγιές* eiiciendum censuit, aut scribendum: *καὶ τὸ μὲν βλαβὲν ἢ τρωθὲν ὑγιὲς — ποιητέον.* De corruptione verborum illi assentitur Winckelmannus. ita tamen, ut ipse legi velit: *ἐξορθοῦντα καὶ τὸ τρωθὲν ὑγιές, τὸ δὲ θανατωθὲν ἀποίνοις κ. τ. λ.* Nos vero locum non corruptum, sed negligentius scriptum arbitratur. Etenim inde ab *καὶ τὸ θανατωθέν* repente mutatur orationis tenor, quandoquidem pro eo, quod sequi debebat: *καὶ τὸ θανατωθὲν ἢ τρωθὲν ὑγιὲς ποιοῦντα*, ponitur tantum *καὶ τὸ θ. — ὑγιές*, ita ut iam, neglectis verbis intermediis: *τό τε ἀπολόμενον σώζοντα καὶ — ἐξορθοῦντα*, intelligendum ex antegressis relinquatur *ποιητέον*. ad quam anacoluthiam scriptor eo ipso delatus est, quod *ποιοῦντα* dicendum fuit. Atque hinc fit, ut deinceps etiam pergatur: *τὸ δὲ ἀποίνοις — πειρατέον*, quo nostra verborum explicatio mirum quantum confirmatur. Iam vero quod solum istud *ὑγιές* positum est, quod sane ad unum *τρωθέν* tantum commode potest referri, id licet legentibus nonnihil incom-

δρῶσι καὶ πάσχουσιν ἑκάστας τῶν βλάψεων ἐκ διαφορᾶς εἰς φιλίαν πειρατέον ἀεὶ καθιστάναι τοῖς νόμοις.

ΚΛ. *Καλῶς ταῦτά γε.*

ΑΘ. *Τὰς τοίνυν ἀδίκους αὖ βλάβας, καὶ κέρδη δέ, ἐάν τις ἀδικῶν τινα κερδαίνειν ποιῇ, τούτων ὁπόσα μὲν ἰατά, ὡς οὐσῶν ἐν ψυχῇ νόσων, ἰᾶσθαι· τὸ δὲ τῆς ἰάσεως ἡμῖν τῆς ἀδικίας τῇδε ῥέπειν χρὴ φάναι.*

C. *ἐκ διαφορᾶς εἰς φιλίαν*] *ἐκ διαφ. εἰς διαφορὰν* A. et Ω. a. c. δ. o. pr. et v. f. r., sed A. et Ω. cum plerisque aliis in marg. *εἰς φιλίαν.*

καὶ κέρδη δὲ] *δὲ* om. pr. A. Ω., sicuti narrat Bekkerus. Bastius ea de omissione nihil refert.

modi afferat, tamen non est eiusmodi, ut continuo de verborum corruptione cogitandum sit. Nam *ὑγιές* per zeugma quoddam etiam ad *θανανωθέν* pertinet, quod etsi non idem plane, tamen simile praedicatum aliquod desiderat. Verum hoc ipsum quoniam scriptori non erat in promtu, ad zeugma confugere consultum duxit. Potuit vero id tanto rectius facere, quod vel ea, quae proxime deinceps sequuntur: *τὸ δ' ἀποίνοις ἐξιλασθέν*, quodammodo significant et produnt legentibus, quale fere sit illud, quod ad *τὸ θανατωθέν* intelligi voluerit. Nam *ἄποινα*, etsi hic quoque latiore sensu dicitur, tamen constat eximie etiam pretium appellari, quo homicidae propinquos occisi placabant, etiam *ποινή* et *ὑποφοίνια* dictum; quam in rem Astius laudat Petiti Legg. Attic. p. 626. Atque haec quum sit verborum ratio, perspicuitatis caussa post *ἐξορθοῦντα* commate incidimus orationem, in editt. perperam omisso. Nam eo admonemur, mente et cogitatione ad superius illud *ποιητέον* utique rediri posse.

καὶ κέρδη δέ, ἐάν τις ἀδικῶν τινὰ κ. π.] H. e. sed non modo damna, verum etiam lucra, si quis videlicet iniuste agens ctr. Dicit vero *καὶ — δέ*, quoniam adhuc nulla dum facta est turpis lucelli mentio. Nam *καὶ — δέ* semper ita dicitur, ut aliquid adiungatur superioribus cum quadam diversitatis atque oppositionis significatione. conf. Libr. II. p. 665. B. III. 4. 12. 14. Criton. p. 51. A. Phileb. p. 13. B. al. v. Schaefer. ad Long. p. 349 sq. Ast. ad Legg. p. 54. Perperam Turicenses aliique nuper *δέ* eiecerunt videlicet pr. m. codicum A. et Ω. confisi, de quibus tamen Bastius ne refert quidem aliquid. At nimirum habet illud *καὶ — δέ* hoc loco tantam elegantiae commendationem, ut quomodo aboleri potuerit, facile intelligas; quomodo exoriri potuerit, non aeque pateat. Proxima: *ἐάν τις ἀδικῶν τινὰ κερδαίνειν ποιῇ*, facile patet inservire explicando et illustrando isti *καὶ κέρδη δέ*. Sed perperam haec verba ab interpretibus redduntur sic: si quis iniuste faciendo efficit, ut alter lucretur. Quod certe

ΚΛ. Πῇ;

ΑΘ. Ὅπως ὅ τι τις ἂν ἀδικήσῃ μέγα ἢ σμι- D
κρόν, ὁ νόμος αὐτὸν διδάξει καὶ ἀναγκάσει τὸ παράπαν εἰς αὖθις τὸ τοιοῦτον ἢ μηδέποτε ἑκόντα τολμῆσαι ποιεῖν ἢ διαφερόντως ἧττον πολύ, πρὸς τῇ τῆς βλάβης ἐκτίσει. ταῦτα εἴτε ἔργοις ἢ λόγοις, ἢ μεθ' ἡδονῶν ἢ λυπῶν, ἢ τιμῶν ἢ ἀτιμιῶν, καὶ χρημάτων ζημίας ἢ καὶ δώρων, ἢ καὶ τὸ παράπαν ᾧτινι τρόπῳ ποιήσει τις μισῆσαι μὲν τὴν ἀδικίαν,

D. αὐτὸν διδάξει καὶ ἀναγκάσει] Sic A. v. r. et pr. Ω. c. cum sec. v. δ. Legebatur vulgo διδάξῃ καὶ ἀναγκάσῃ.
ᾧτινι τρόπῳ ποιήσει] Sic A. Ω. v. f. r. a. δ. o. Vulgo ποιήσῃ.

perquam est absurdum planeque inficetum. Quid enim? qui tandem fieri existimabimus, ut commemoretur quidem, qui alteri lucrum paret, sed silentio transmittatur, qui suo ipsius commodo unice prospiciat? Enimvero hic quidem homuncio quanto turpior est altero, tanto magis ante istum, certe innocentiorem, commemorari debuit. At nimirum coecutierunt hic quoque boni interpretes. Etenim verba Platonis sic accipienda sunt: si quis iniuste agendo efficiat, ut aliqua percipiat lucra. Itaque τινά ad κέρδη referendum est neque pro masculino genere numeri singularis accipiendum.

D. ἢ διαφερόντως ἧττον πολύ] aut insigniter multo minus. De πολύ comparativis postposito v. ann. ad Alcibiad. II. p. 143. D. — πρὸς τῇ τῆς βλάβης ἐκτίσει, praeterquam quod damnum illatum ei sit resarciendum.

ταῦτα εἴτε ἔργοις ἢ λόγοις — νόμων] En rursus periodum insolenter compositam. Nam primum quidem post εἴτε denuo εἴτε — εἴτε κ. τ. λ. sequi debebat. Huius locum vero deinceps occupat ἤ, quod tamen, quia alternationis facit indicium, utique etiam alibi post εἴτε infertur. De qua ratione v. Phaedr. p. 277. D. ibique ann. coll. Lobeck. ad Aiac. p. 145. ed. 2. Praeterea vero etiam universae periodi structura est intricatior. Etenim ταῦτα, pronomen ab initio positum, in proximis nihil habet unde suspensum sit, quandoquidem denique infertur hoc: αὐτό ἐστι τοῦτο ἔργον τῶν καλλίστων νόμων. Itaque dissoluta sunt enuntiati membra sic, ut alterum cum altero non videatur ullo modo cohaerere. Nimirum subiungi denique debebat fere hoc: ἢ καὶ τὸ παράπαν ᾡτινιοῦν τρόπῳ; ποιεῖν ἔργον ἐστὶ τῶν καλλίστων νόμων. Sed haec orationis forma plane mutata est per opportunitatem interiectorum verborum: ἢ καὶ τὸ παράπαν ᾧτινι τρόπῳ. His enim illud ipsum ποιεῖν, quod primariae enuntiati parti inserendum fuit, ita adsociatur, ut etiam amplificatio quaedam sententiae per verba proxima: μισῆσαι μὲν τὴν ἀδικίαν κ. τ. λ.

στέρξαι δὲ ἢ μὴ μισεῖν τὴν τοῦ δικαίου φύσιν, αὐτό
E ἐστι τοῦτο ἔργον τῶν καλλίστων νόμων. ὃν δ' ἂν
ἀνιάτως εἰς ταῦτα ἔχοντα αἴσθηται νομοθέτης, δί-
κην τούτοισι καὶ νόμον θήσει τινά· γιγνώσκων που
τοῖς τοιούτοις πᾶσιν ὡς οὔτε αὐτοῖς ἔτι ζῆν ἄμει-
νον τούς τε ἄλλους ἂν διπλῇ ὠφελοῖεν ἀπαλλαττό-
μενοι τοῦ βίου, παράδειγμα μὲν τοῦ μὴ ἀδικεῖν τοῖς
ἄλλοις γενόμενοι, ποιοῦντες δὲ ἀνδρῶν κακῶν ἔρη-
863 μον τὴν πόλιν. οὕτω δὴ τῶν τοιούτων πέρι νομο-
θέτῃ κολαστὴν τῶν ἁμαρτημάτων θάνατον ἀνάγκη
νέμειν, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς.

ΚΛ. Ἔοικε μέν πως λέγεσθαι τὰ παρὰ σοῦ καὶ μάλα μετρίως. ἥδιον δ' ἂν ἔτι σαφέστερον ἀκούσαιμεν ταῦτα ῥηθέντα, τὸ τῆς ἀδικίας τε καὶ βλάβης

P. 863. οὕτω δὴ τῶν τ.] μὲν vulgo ante δὴ additum ut otiosum recte om. pr. A. Ω.

B. ἀλογίστῳ βίᾳ] ἀλόγῳ pr. Flor. δ. Dein βίῳ Voss. x. Paullo ante δύσσεροι Vat. f.

accedat. Quibus verbis ita enuntiatis deinceps perinde ac si positum esset ποιεῖν pergitur sic: αὐτό ἐστι τοῦτο ἔργον κ. τ. λ. Itaque anacoluthon apparet inde maxime habere excusationem vel explicationem, quod quae ad primariam periodi partem referenda erant, ea intermediae sententiae sunt adiuncta, facta simul quadam huius ipsius amplificatione. Atque his universe explicatis alia quaedam iuvabit subiecisse, quae ad singulorum verborum interpretationem pertinent. Quod igitur post dativum ἔργοις ἢ λόγοις deinde μετά cum genitivo subiungitur, μετὰ ἡδονῶν κ. τ. λ., significat illud: adiuvantibus voluptatibus ctr. mit Hilfe, unter Anwendung der Lüste etr. Qui usus loquendi vix eget uberiore explicatione. Dein μισῆσαι et στέρξαι i. q. ὥστε τινὰ μισῆσαι κ. τ. λ. Denique τὴν τοῦ δικαίου φύσιν nota periphrasi dictum pro τὸ δίκαιον; de qua circumlocutione diximus ad Symp. p. 191. A. Phaed. p. 79. B.

E. ὃν δ' ἂν ἀνιάτως εἰς ταῦτα —] A singulari transit ad pluralem τούτοις, quoniam in ὅς ἂν multitudinis inest significatio. v. intpp. ad Soph. Antig. v. 709. Xenoph. Cyrop. IV. 5, 39. Matthiae Gr. §. 475.

δίκην τούτοισι καὶ νόμον θήσει τινά] Astius pro καὶ νόμον reponendum arbitratur θάνατον ac pro τινὰ legendum τίνειν. Quod noli probare. Quamquam enim de ultimo supplicio cogitandum est, tamen res propter atrocitatem suam non nominatur, sed lenius significatur. Quod quidem eo rectius fieri potuit, quia verba proxime sequentia mentem loquentis satis aperte declarant. Lenior est Winckelmanni correctio: δίκην τού-

διάφορον, καὶ τὸ τῶν ἑκουσίων καὶ ἀκουσίων ὡς ἐν τούτοις διαπεποίκιλται.

Cap. VII. *ΑΘ. Πειρατέον τοίνυν, ὡς κελεύετε, δρᾶν καὶ λέγειν. δῆλον γάρ, ὅτι τοσόνδε γε περὶ ψυχῆς καὶ λέγετε πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀκούετε, ὡς ἓν* B *μὲν ἐν αὐτῇ τῆς φύσεως εἴτε τι πάθος εἴτε τι μέρος ὢν ὁ θυμός, δύςερι καὶ δύςμαχον κτῆμα ἐμπεφυκός, ἀλογίστῳ βίᾳ πολλὰ ἀνατρέπει.*

ΚΛ. Πῶς δ' οὔ;

ΑΘ. Καὶ μὴν ἡδονήν γε οὐ ταὐτὸν τῷ θυμῷ προςαγορεύομεν, ἐξ ἐναντίας δὲ αὐτῷ φαμὲν ῥώμης δυναστεύουσαν πειθοῖ μετὰ ἀπάτης βιαίου πράττειν πᾶν, ὅ τί περ ἂν αὐτῆς ἡ βούλησις ἐθελήσῃ.

ΚΛ. Καὶ μάλα.

πράττειν πᾶν, ὅ τί περ ἂν] *πᾶν* inseruimus ex A. Ω. Ξ. v. h. a. c. δ. o. x. De Paris. A. et Vat. Ω. id novimus ex schedis Bastii; nam Bekkerus, qui *πᾶν* omisit, de Par. A. plane tacet; de Vat. autem narrat alia omnia, quandoquidem marginem

τοισι κατανομοθήσει τινά; quamquam ne hac quidem indigemus. De sententia ipsa v. ad p. 854. D. et Legg. V. p. 735. E. XII. p. 942. A. 957. A. De Rep. III. p. 410. A. Similiter Seneca De ira I. 15. At corrigi nequeunt, nihil in his ipsis bonae spei capax est. Tollantur e coetu mortalium, facturi peiora quae contingunt, et quo uno modo possunt, desinant mali esse. Mox de iis, quae de fine poenarum, maximeque poenae capitis, in morum emendatione posito disseruntur, conf. p. 855. XI. p. 934. XII. p. 944. D. Gorg. p. 525. B. C. D.

P. 863. *μάλα μετρίως*] H. e. *καλῶς*. v. ad Criton. p. 46. C. Phaed. p. 96. D.

καὶ τὸ τῶν ἑκ. — διαπεποίκιλται] et quomodo voluntariorum et inconsultorum facinorum ratio in istis, h. e. in iniustitiae atque damni rationibus, tanquam (ut hoc utamur) variegata sit, h. e. varie mixta atque temperata.

Cap. VII. B. *ὡς ἓν μὲν ἐν αὐτῇ*] Repetit rei rationem a tribus animi humani partibus, *τῷ θυμικῷ, τῷ ἐπιθυμητικῷ* et *τῷ λογιστικῷ*, de quibus v. ad Remp. IV. p. 439. D. His enim convenienter crimina in tria genera dividit. De voc. *δύςερι* Möris p. 106: *δυςήριστος καὶ δύηρις Ἀττικῶς καὶ Πλάτων Νόμων. δύςερις Ἑλληνικῶς.* Codd. tamen omnes et hic et infra p. 864. A. *δύςερις* tuentur. Similiter variat lectio librorum Pindar. Olymp. VI. 31. = 19. ed. Boeckh. conf. Lobeck. ad Phrynich. p. 707.

ἐξ ἐναντίας δὲ αὐτῷ φ. ῥ.] sed ex contraria atque illum vi dominantem per-

C ΑΘ. Τρίτον μὴν ἄγνοιαν λέγων ἄν τις τῶν
ἁμαρτημάτων αἰτίαν οὐκ ἂν ψεύδοιτο. διχῇ μὴν διε-
λόμενος αὐτὸ ὁ νομοθέτης ἂν βελτίων εἴη, τὸ μὲν
ἁπλοῦν αὐτοῦ κούφων ἁμαρτημάτων αἴτιον ἡγούμε-
νος, τὸ δὲ διπλοῦν, ὅταν ἀμαθαίνῃ τις μὴ μόνον
ἀγνοίᾳ ξυνεχόμενος, ἀλλὰ καὶ δόξῃ σοφίας, ὡς εἰ-
δὼς παντελῶς περὶ ἃ μηδαμῶς οἶδε, μετὰ μὲν ἰσχύος
καὶ ῥώμης ἑπομένης μεγάλων καὶ ἀμούσων ἁμαρτη-
D μάτων τιθεὶς αἴτια τὰ τοιαῦτα, ἀσθενείας δὲ ἑπο-
μένης, παίδειά τε ἁμαρτήματα καὶ πρεσβυτέρων γι-
γνόμενα, θήσει μὲν ἁμαρτήματα καὶ ὡς ἁμαρτάνουσι
νόμους τάξει, πρᾳοτάτους γε μὴν πάντων καὶ συγ-
γνώμης πλείστης ἐχομένους.

ΚΛ. Εἰκότα λέγεις.

ΑΘ. Ἡδονῆς μὲν τοίνυν καὶ θυμοῦ λέγομεν σχεδὸν ἅπαντες ὡς ὁ μὲν κρείττων ἡμῶν, ὁ δὲ ἥττων ἐστί· καὶ ἔχει ταύτῃ.

eius refert πᾶν perscriptum habere. Omiserunt πᾶν etiam Turicenses.

C. κούφων ἁμαρτημάτων] κοῦφον corr. A. et Voss. x.

D. παίδειά τε ἁμαρτήματα] Sic A. Ω. Ξ. f. h. r. n. c. δ. o. x. pro vulg. παίδων τε ἁμ. Ang. v. παιδεία τε.

οὐδ' ἠκούσαμεν π.] οὐκ ἠκ. A. et pr. Ω., de quibus tamen Bastius tacet, et v. f. h. r. δ. o. οὐκ ἠκ., quod dederunt

suasione cum fraude violenta facere omnia, quaecunque velit.

C. ὁ νομοθέτης ἂν βελτίων εἴη] Rariore ista dicuntur attractione pro his: διχῇ μὴν διελέσθαι αὐτὸ τὸν νομοθέτην ἂν βέλτιον εἴη. Eodem modo Sophocl. Aiac. v. 635. κρείσσων γὰρ ἅδᾳ κεύθων, pro κρεῖσσον ἦν αὐτὸν κεύθειν. ubi alia id genus exempla collegit Lobeckii diligentia. Oed. Tyr. v. 1368. κρείσσων ἦσθα μηκέτ' ὢν ἢ ζῶν τυφλός. Lysias c. Euandr. p. 789, 23. κρείττων ἦν μὴ λειτουργήσας ἢ τοσαῦτα ἀναλώσας. Pertinet huc etiam locus Legg. X. p. 902. A. εἰδότες ἄλλα εἶναι βελτίω πράττειν, ubi Astius non debebat βέλτιον ex Eusebio recipere.

μετὰ μὲν ἰσχύος — τὰ τοιαῦτα] vi et robore quidem adiunctis *ista* (ignorantiam cum sapientiae opinione consociatam) magnorum et immoderatorum peccatorum caussas esse statuens; sin adiuncta sit imbecillitas, puerorum et seniorum peccata inde existere iudicans, ideoque etiam haec peccata esse statuens et ita peccantibus leges praescribens verumtamen omnium lenissimas et plurimam veniam impertientes. In his quoque

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἀγνοίας δέ γε ὡς ὁ μὲν ἡμῶν κρείττων, E
ὁ δὲ ἥττων, οὐδ' ἠκούσαμεν πώποτε.

ΚΛ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Πάντα δέ γε προτρέπειν ταὐτά φαμεν εἰς τὴν αὑτοῦ βούλησιν ἐπισπώμενον ἕκαστον εἰς τἀναντία πολλάκις ἅμα.

ΚΛ. Πλειστάκις μὲν οὖν.

ΑΘ. Νῦν δή σοι τό τε δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον, ὅ γε ἐγὼ λέγω, σαφῶς ἂν διορισαίμην, οὐδὲν ποικίλλων. τὴν γὰρ τοῦ θυμοῦ καὶ φόβου καὶ ἡδονῆς καὶ λύπης καὶ φθόνων καὶ ἐπιθυμιῶν ἐν ψυχῇ τυραννίδα, ἐάν τέ τι βλάπτῃ καὶ ἐὰν μή, πάντως ἀδικίαν προσαγορεύω· τὴν δὲ τοῦ ἀρίστου δόξαν, ὅπη- 864
περ ἂν ἔσεσθαι τούτων ἡγήσωνται πόλις εἴτε ἰδιῶταί τινες, ἐὰν αὕτη κρατοῦσα ἐν ψυχαῖς διακοσμῇ

Turicenses et Schneid. Sed unice vera videtur vulgata lectio: *ne fando quidem accepimus unquam.*

P. 864. τούτων ἡγήσωνται] τοῦτον corr. A. unde Hermann. τοῦτο γ' extudit. v. comm. Dein Steph. πόλεις invitis codd.
κρατοῦσα ἐν ψυχαῖς] Sic A. h. et corr. a. δ. ac pr. Ω. Legebatur ἐν ψυχῇ. Mox vulgo σφάληται praeter fidem codicum mss. Pro κἂν sec. Ω. et pr. A. καί.

orationis forma nonnihil variata est, quandoquidem a participiis transitur in exitu periodi ad verbum finitum θήσει atque τάξει.

E. οὐδὲν ποικίλλων] H. e. *nihil dicens, quod sit ambiguum.*

P. 864. τὴν δὲ τοῦ ἀρίστου δόξαν —] Haec verba quoniam non levibus premuntur difficultatibus, primum iuvabit has ipsas removisse; quo facto de sententia eorum explicabimus. Ac primum quidem notandus est accusativus τὴν δὲ τοῦ ἀρίστου δόξαν absolute positus, quandoquidem deinde, alio nomine in eius locum substituto, pergitur sic: δίκαιον μὲν πᾶν τὸ ταύτῃ πραχθὲν φατέον εἶναι. Cuius anacoluthiae aliud exemplum paullo ante p. 862. A. vidimus. Deinde verba consequentia: ὅπηπερ ἂν ἔσεσθαι — τινες, si quid iudicare possumus, corruptelae labe conspersa sunt. Nam quam Astius proposuit eorum explicationem: *quomodocunque ut hoc sit, civitates vel privati aliqui praescripserint;* eam putamus adeo esse contortam ac difficilem, ut defendi nullo modo posse videatur. Winckelmannus Praef. ad edit. min. p. XIII. legendum censet ὅπηπερ ἂν ἕπεσθαι τούτων ἡγήσωνται. Cuius emendationis suae magnopere vellemus

πάντα ἄνδρα, κἂν σφάλληταί τι, δίκαιον μὲν πᾶν εἶναι φατέον τὸ ταύτῃ πραχθὲν καὶ τὸ τῆς τοιαύτης ἀρχῆς γιγνόμενον ὑπήκοον ἑκάστων, καὶ ἐπὶ τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον ἄριστον, δοξάζεσθαι δὲ ὑπὸ πολλῶν ἀκούσιον ἀδικίαν εἶναι τὴν τοιαύτην βλάβην. ἡμῖν δὲ οὐκ ἔστι τὰ νῦν ὀνομάτων πέρι δύςε-

δύςερις λόγος] δύσσερις Vat. f.

accuratiorem reddidisset rationem. Est enim illa eiusmodi, ut qua caussa et ratione nitatur, haudquaquam perspiciamus. Neque per eam illud, in quo maxime haeremus, ullo modo tollitur aut removetur. Quod quale sit, paucis declarare licebit. Etenim istud *τούτων ἡγεῖσθαι*, horum duces esse, haec regere et moderari, quorsum hic spectet, ubi de eius, quod optimum sit, opinione disputatur, intellectu sane difficillimum est. Accedit quod cum huius dictionis usu coniunctae sunt etiam aliae dubitationes, siquidem nec *τούτων* recte ad *τοῦ ἀρίστου* refertur, nec futurum *ἔσεσθαι* aut Winckelmannianum illud *ἕπεσθαι* quidquam habet, unde pendeat. Itaque non dubitamus, quin alia quaedam labes hic insederit. Par. A. ex corr. scriptum exhibet *τοῦτον*. Quod ubi in *τοῦτο* aut, quod Hermanno placuit, in *τοῦτό γε* mutaveris, protenus veram germanamque Platonis manum habebimus. Nam lenissima hac verborum mutatione facta, nascitur sententia ad universi loci rationem maxime accommodata, quae quidem haec est: quacunque demum ratione illud (*τὸ ἄριστον*) futurum esse putaverint civitates vel privati aliqui: quod nemo erit quin eiusmodi esse largiatur, quo variae illae, quas tetigimus, difficultates, tanquam uno ictu removeantur atque penitus tollantur. Atque hac ratione tanto certius confidimus et acquiescimus, quod his dudum in chartam coniectis animadvertere licuit etiam illustrem Cousinum in eandem incidisse, cui uni omnem huius inventi laudem iam lubenter concedimus. Ceterum quod *πόλις* et *ἰδιῶται* iunguntur, de eo v. ann. ad Gorg. p. 507. D. Legg. I. p. 645. B. 641. A. et de *εἴτε* semel posito, quum dicendum esset: *εἴτε πόλις εἴτε ἰδιῶταί τινες*, Legg. I. p. 632. D. VIII. p. 841. D. Politic. p. 283. E. Sophist. p. 224. D. E. Hermann. ad Viger. p. 834. Matthiae Gr. §. 617. 6. Atque his ita expeditis, pergimus ad proxima. In his pro vulgato: *ἐν ψυχῇ διακοσμῇ* haud cunctanter ex optimis codd. scripsimus *ἐν ψυχαῖς διακ.* Quod nescimus cur nuperi editores excepto Hermanno et Schneidero adeo fastidiose spreverint. Convenit enim egregie cum eo, quod sequitur, *πάντα ἄνδρα*, et cum *πόλις εἴτε ἰδιῶται*. Sed istud quidem levius. Difficilius est iudicare de verbis his: *τὸ τῆς τοιαύτης ἀρχῆς γιγνόμενον ὑπήκοον ἑκάστων κ. τ. λ.* In quibus *ἑκάστων* movit vitii suspicionem, ita ut Astius illud voluerit in *ἕκαστον* mutari, Cornarius autem pro eo *ἐρατόν* scribendum indicaverit. Nobis tamen *ἑκάστων* probum videtur. Pendet enim genitivus ex *τό ὑπήκοον*,

ρις λόγος, ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν ἁμαρτανομένων τρία εἴδη δεδήλωται γιγνόμενα, ταῦτα εἰς μνήμην πρῶτον ἔτι μᾶλλον ἀναληπτέον. λύπης μὲν οὖν, ἣν θυμὸν καὶ φόβον ἐπονομάζομεν, ἓν εἶδος ἡμῖν ἐστί. B

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἡδονῆς δ' αὖ καὶ ἐπιθυμιῶν δεύτερον.

B. *Πάνυ μὲν οὖν*] om. pr. Ω. et teste Bastio A.

ut sententia haec sit: et quidquid in singulis huic tali (mentis animique) imperio obtemperat s. obedit. Praeterea expedienda etiam est verborum iunctura et cohaerentia, quam importune turbarunt distinctione post ἑκάστων sublata. Etenim coniungenda sunt verba haec: φατέον πᾶν — εἶναι δίκαιον — καὶ ἄριστον ἐπὶ τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον. Quocirca item in unum coeunt ista: πᾶν τὸ ταύτῃ πραχθὲν καὶ τὸ — ὑπήκοον ἑκάστων. Atque his ita dilucidatis dubitari certe iam non poterit, quin universae periodi haec sententia sit: opinio autem, quae spectat ad optimum, quacunque demum ratione illud iudicaverint locum habiturum esse cives aut privati aliqui, si in animis regnans quemque veluti ordinat, etiamsi in quapiam re a recto aberret, tamen dicendum est, omne id, quod hac ratione (duce recti opinione) factum sit, quodque in singulis huic tali imperio obediat, iustum esse et ad omnem hominum vitam praestantissimum, licet tale damnum (ex opinionis errore ortum) multi existiment iniustitiam esse invitam et inconsultam. Itaque philosophus censet iustitiam in eo cerni, ut certi opinionem sequamur, eoque nomine illam ne tum quidem indignam videri, si quando iudicii errore a vero rectoque declinatum sit. Quod facile alicui mirum accidat, qui quam magnifice Plato alibi de iustitia, tanquam omnium virtutum regina, loquatur, secum reputaverit. Nam ubi eum audimus De Rep. IV. p. 440. A. aliisque locis de eadem re disputantem, vis iustitiae in eo posita est, ut non modo unaquaeque animi facultas, moderante ratione, suo satisfaciat muneri, ideoque nullus locus iracundiae aut cupiditatis temeritati concedatur, verum etiam totus homo in vitae negotiis talem se praebeat, qualis intus sit atque in sentiendo agendoque semper secum ipso concordet; v. Prolegom. ad Remp. p. XXX sq. Quid igitur? qui tandem fieri dicemus, ut qui ita statuit, idem hic tam grandem atque magnificam virtutem, quam nemini iudicavit posse obtingere, nisi qui in perpetua quadam aeternae veritatis contemplatione versetur, de illo suo excellentiae et dignitatis fastigio tanquam detraxerit et ad unam opinionem retulerit? Enimvero quid ea de re existimemus, paucis dixisse iuvabit. Putamus enim rem explicationem facillimam exinde habere, quod philosophus in Legibus non excelsam illam sapientium virtutem spectavit, cui alibi primas tribuit; sed, memor ipsius vitae veritatis, popula-

ἐλπίδων δὲ καὶ δόξης τῆς ἀληθοῦς περὶ τὸ ἄριστον ἔφεσις τρίτον ἕτερον. τούτου δὲ αὐτοῦ τρία διχῇ τμηθέντος πέντε εἴδη γέγονεν, ὡς νῦν φαμέν· οἷς νόμους διαφέροντας ἀλλήλων πέντε εἴδεσι θετέον ἐν δυοῖν γένεσι.

C *ΚΛ. Τίσι τούτοις;*

ΑΘ. Τὸ μὲν διὰ βιαίων καὶ ξυμφανῶν πράξεων πραττόμενον ἑκάστοτε, τὸ δὲ μετὰ σκότους καὶ

αὐτοῦ τρία διχῇ] *αὐτοῦ τρία* A. Ω. Φ. v. f. r. a. c. o. δ. x. Vulgo: *αὖ τοῦ τρίτου διχῇ.*

C. *καὶ ξυμφανῶν*] Libri *ξυμφώνων*, absurde. v. explicatt.

D. *καὶ τὰ περὶ τῶν προδοτῶν*] *τῶν* om. A. Ω. v. f. h.

rem potius atque civilem informavit virtutem, quae publica privataque disciplina, more et consuetudine, denique usu et exercitatione maxime contineretur, ideoque non tam scientiae illius excelsioris laude, quam opinionis recta ratione esset commendabilis. v. Commentat. nostram De gradibus virtutum secundum Platonem p. 16 sqq.

B. *ἐλπίδων δὲ καὶ δόξης — ἕτερον*] Tertium peccatorum fontem volebat antea esse *τὴν ἄγνοιαν* (p. 863. C.), eamque aut simplicem aut duplicem, h. e. cum opinata sapientia coniunctam. Contra *δίκαιον* censebat, quidquid ab *τῇ τοῦ ἀρίστου δόξῃ* proficisceretur. Et hoc postremum manifesto nunc respicitur verbis: *καὶ δόξης τῆς ἀληθοῦς περὶ τὸ ἄριστον ἔφεσις.* Neque tamen existimandum est *ἔφεσιν τῆς ἀληθοῦς δόξης περὶ τὸ ἄριστον* idem esse quod *τὴν τοῦ ἀρίστου δόξαν.* In qua sententia fuisse videntur Grouius atque Astius. Nam hic quidem verba *τῆς ἀληθοῦς περὶ τὸ ἄριστον ἔφεσις* eiicienda statuit atque alia quaedam excidisse suspicatur, quae falsam sapientiae opinionem descripserint. Grouius autem pro *ἔφεσις* legendum censet *ἄφεσις*. Ex quibus nihil nobis probatur. Nam rectissime *ἔφεσις τῆς ἀληθοῦς δόξης περὶ τὸ ἄριστον* inter peccandi caussas refertur, quoniam ea nihil aliud est nisi recti appetitio, quae etiam cum errore atque fraude potest coniuncta esse. Quocirca hic cogitandum de eo est, quod antea significari meminimus verbis: *κἂν σφάλληταί τι*, et *δοξάζεσθαι δὲ ὑπὸ πολλῶν ἀκούσιον ἀδικίαν εἶναι.* Quod si vere ita statuitur, nihil sollicitandum esse liquet. Sed haerebat vulgo in his naevus alius turpissimus, quandoquidem scribebatur: *τούτου δ' αὖ τοῦ τρίτου διχῇ τμηθέντος.* Nam qui tandem fieri possit, ut tertio isto genere bifariam diviso quinque peccandi caussae emergant? Certe quidem scribendum fuit *τριχῇ*. At bonum factum, quod libri praestantissimi, de quibus in varr. lectt. memoravimus, litteris hoc perscriptum habent: *τούτου δὲ αὐτοῦ τρία διχῇ τμηθέντος κ. τ. λ.* Quamquam ne haec quidem scriptura omnino sincera est, quandoquidem pro *διχῇ*, si quid iudicare possumus, requiritur potius *δίχα*. Hoc igitur restituto aut, si vulgata lectio servatur, *τριχῇ* pro *τρίτον* re-

ἀπάτης λαθραίως γιγνόμενον, ἔστι δ' ὅτε καὶ δι' ἀμφοῖν τούτοιν πραχθέν· ᾧ δὴ καὶ νόμοι τραχύτατοι γίγνοιντ' ἄν, εἰ τὸ προςῆκον μέρος ἔχοιεν.

ΚΛ. Εἰκὸς γοῦν.

Cap. VIII. *ΑΘ.* Ἴωμεν δὴ τὰ μετὰ ταῦτα ἐκεῖσε, ὁπόθεν ἐξέβημεν δεῦρο, περαίνοντες τὴν θέσιν τῶν νόμων. ἦν δὲ ἡμῖν κείμενα περί τε τῶν συ- D
λώντων, οἶμαι, τοὺς θεοὺς καὶ τα περὶ τῶν προδο-

r. De τὰ non eiiciendo v. explicatt. Dein τοὺς ante νόμους om. A. et pr. Ω. teste Bastio. Errore factum est, quod cum Bekkero Hermannus in his libris τῶν deesse putavit adeoque in edit. sua exterminavit.

posito, omnia fiunt perspicua. Quippe accipit locus lucem suam ex iis, quae supra p. 863. B. C. D. disputata sunt. Ibi enim ostenditur primam peccandi caussam cerni in iracundia vel τῷ θυμικῷ; secundam positam esse in τῷ ἐπιθυμητικῷ; tertiam denique in recti ignoratione contineri. Iam vero de tertia hac rei caussa ita disseritur, ut facile appareat distingui posse triplicem. Docetur enim ignorantiam recti aut esse simplicem, aut cum sapientiae opinione coniunctam ideoque duplicem. Posterior autem rursus duplicis generis esse putatur, quandoquidem aut cum vi ac potentia coniuncta sit et magnorum et immoderatorum peccatorum caussa existat, aut adiunctam habeat imbecillitatem, quae excusatius peccare videatur. Itaque tertium illud genus liquet utique in tres species quasi dissectum esse. De τρία pro εἰς τρία posito v. ad Phileb. p. 23. E.

C. *Τὸ μὲν διὰ βιαίων καὶ ξυμφώνων*] Sic vulgo. Sed ineptum est istud ξυμφώνων. Opponuntur enim deinde clandestina facinora non tam per apertam vim quam per dolum et fraudem commissa. Itaque διὰ βιαίων et μετὰ σκότους καὶ ἀπάτης inter se respondent, isti καὶ ξυμφώνων autem opponitur λαθραίως γιγνόμενον. Ex quo consequens est, ut pro καὶ ξυμφώνων reponendum sit καὶ καταφανῶν, vel potius, una litterula mutata, καὶ ξυμφανῶν, sicuti etiam Faehsius Syllog. p. 392. volebat. Nam istud ξυμφανῶν quum ipsi sententiae rationi egregie conveniat, quandoquidem significantur facinora violenta eaque simul etiam aperta vi commissa, tum ob raritatem suam facile depravari in ξυμφώνων potuit. Utitur eo etiam Aristotel. Probl. XIX. 44. *συμφανῆ ποιοῦσιν.* Absonum est quod Turicenses de coniectura Winckelmanni dederunt καὶ ἀξυμφώνων. Nam alia ratio est verborum p. 863. C. μεγάλων καὶ ἀμούσων ἁμαρτημάτων. Nobis assensit nuper Hermannus.

εἰ τὸ προςῆκον μέρος ἔχοιεν] si habeant id, quod conveniat.

Cap. VIII. *ὁπόθεν ἐξέβημεν δεῦρο*] unde huc digressi sumus.

D. *καὶ τὰ περὶ τῶν προδοτῶν*] Mutata est paullulum

τῶν, ἔτι δε τῶν τοὺς νόμους διαφθειρόντων ἐπὶ καταλύσει τῆς παρούσης πολιτείας. τούτων δή τις ἂν ἴσως πράξειέ τι μανεὶς ἢ νόσοις ἢ γήρᾳ ὑπερμέτρῳ ξυνεχόμενος ἢ παιδίᾳ χρώμενος, οὐδέν πω τῶν τοιούτων διαφέρων· ὧν ἂν γίγνηταί τι φανερὸν τοῖς ἐκλεχθεῖσιν ἑκάστοτε δικασταῖς ἀναφέροντος τοῦ δράσαντος ἢ τοῦ σκηπτομένου ὑπὲρ τοῦ ποιήσαντος, E κριθῇ δὲ οὕτω διατεθεὶς παρανομῆσαι, τὴν μὲν βλάβην, ἣν ἂν τινα καταβλάψῃ, πάντως ἁπλῆν ἀποτινέτω, τῶν δὲ ἄλλων δικαιωμάτων ἀφείσθω, πλὴν ἂν ἄρα τινὰ ἀποκτείνας μὴ καθαρὸς ᾖ τὰς χεῖρας φόνου· οὕτω δ' εἰς ἄλλην χώραν καὶ τόπον ἀπελθὼν οἰκείτω τὸν ἐνιαυτὸν ἐκδημῶν, πρότερον δὲ ἐλθὼν τοῦ χρόνου, ὃν ὁ νόμος ὥρισεν, ἢ καὶ πά-

ἢ παιδίᾳ χρώμενος] παιδείᾳ A. Ω. Ξ. v. f. h. r. siquidem hoc ex Bekkeri silentio colligi licet. Etiam. Ald. Lov. Bas. 1. 2. et Flor. a. Voss. x. παιδείᾳ. Sed παιδίᾳ, quod Stephanus dedit, confirmant Flor. c. δ. o.

τοῖς ἐκλεχθεῖσιν] τ. ἐλεγχθεῖσιν, A. Ω. f. τοῖς ἐκλεγχθεῖσιν a. δ. o.

P. 865. Φόνου δή] φθόνου A. Ω. v. f. errore manifesto. Dein πειρώμεθα om. pr. A. Ω. Istud φόνου ante θεῖναι Hermann. ut glossema damnat.

orationis forma, quandoquidem τὰ περὶ τῶν προδοτῶν ponitur ac si antecedat τά τε περὶ τῶν συλώντων. Nisi forte malis statuere τὰ exterminandum esse, quae Astii fuit sententia. — ἐπὶ καταλύσει τῆς π. π. eo consilio, ut praesentem reipublicae statum evertat.

ἢ παιδίᾳ χρώμενος] Etiam hic παιδία de puerili imprudentia et inscitia accipiendum est, neque scribendum παιδείᾳ. v. ad Libr. VII. p. 808. E. Nam παιδεία est disciplina et institutio iuvenilis; παιδιά lusus; sed παιδία significat iuvenilem temeritatem et imprudentiam. Dein ad τῶν τοιούτων ex παιδίᾳ per synesin intelligendum τῶν παίδων, de quo usu loquendi satis erit contulisse Matthiae Gr. Gr. §. 435. Heindorf. ad Plat. Theaet. p. 369. Orell. ad Isocrat. De bonor. permutat. p. 250 sqq. Ceterum παίδων οὐδὲν διαφέρειν, nihil a pueris differre, dictio est proverbialis, de qua v. Theaet. p. 177. B. et Phaedr. p. 279. A.

ἀναφέροντος τοῦ δράσαντος —] referente, i. e. indicante, eo, qui facinus commisit, vel eo, qui ipsum defendit.

E. τῶν δὲ ἄλλων δικαιωμάτων ἀφ.] sed a ceteris poenis ex iure statuendis liberator, s. liber esto.

οὕτω δ' εἰς ἄλλην χώραν] h. e. haec vero si est conditio

σης ἐπιβὰς τῆς οἰκείας χώρας, ἐν δημοσίῳ δεσμῷ δεθεὶς ὑπὸ τῶν νομοφυλάκων δύο ἐνιαυτοὺς οὕτως ἀπαλλαττέσθω τῶν δεσμῶν.

Φόνου δὴ καθάπερ ἠρξάμεθα, πειρώμεθα διὰ 865
τέλους παντὸς εἴδους πέρι φόνου θεῖναι τοὺς νόμους, καὶ πρῶτον μὲν τὰ βίαια καὶ ἀκούσια λέγωμεν. Εἴ τις ἐν ἀγῶνι καὶ ἄθλοις δημοσίοις ἄκων, εἴτε παραχρῆμα εἴτε καὶ ἐν ὑστέροις χρόνοις ἐκ τῶν πληγῶν, ἀπέκτεινέ τινα φίλιον, ἢ κατὰ πόλεμον ὡσαύτως ἢ κατὰ μελέτην τὴν πρὸς πόλεμον, ποιουμένων ἄσκησιν τῶν ἀρχόντων, ψιλοῖς σώμασιν ἢ μετά
τινων ὅπλων ἀπομιμουμένων τὴν πολεμικὴν πρᾶξιν, κα- B
θαρθεὶς κατὰ τὸν ἐκ Δελφῶν κομισθέντα περὶ τούτων

ἀπέκτεινέ τινα φίλιον] Vulgo φίλον, quod solus Ξ. tuetur. conf. p. 876. E.

B. καθαρθεὶς κατὰ τὸν ἐκ Δ.] Legebatur olim καθαρῶς κατὰ τ. Quod Des. Heraldus Obss. ad ius Att. p. 354. in καθαρθεὶς mutandum vidit, sicuti scriptum legitur in Ric. h. Vat. r. Flor. δ. marg. Vat. Ω. et Flor. a. In Voss. x. est καθαρός τις. Par. A. καθαρόστις. Quo recepta lectio quodammodo confirmatur.

et fortuna ipsius; si res ita se habet, ut homicidium commiserit. — τὸν ἐνιαυτόν, articulo adiecto est per annum poenae caussa constitutum.

P. 865. παντὸς εἴδους πέρι φόνου] H. e. de unoquoque genere caedis. Leges de caede Platonem fere omnes ex iure Attico deprompsisse, praeter alios ostenderunt A. Matthiae De iudiciis Atheniens. p. 155 sqq. et Hermann. De vestigiis p. 49 sqq. Totum vero hunc locum iuris Attici praeter Heraldum, Petitum, Wesselingium p. 617. alios, nuper pervestigarunt etiam Hefter De re iudiciaria Athen. p. 196. Platner. Process. Att. p. 268. 282 sqq. et Meier. et Schömann. De lite Att. p. 240 sqq.

τὰ βίαια καὶ ἀκούσια] i. e. violenta eaque non voluntaria. Infra p. 869. E. βίαιά τε καὶ ἀκούσια dicitur. Huiusmodi caussae Athenis agebantur in Delphinio; v. Matthiae l. c. p. 151 sq. Quaenam sint caedes ἀκούσιοι, exponit Antiphon. p. 659 sq.

ποιουμένων ἄσκησιν τῶν ἀρχόντων] magistratibus exercitationem instituentibus. Huic vero genitivo continuo subiungitur alius: ἀπομιμουμένων, ad quem αὐτῶν assumendum tanquam subiectum est. Scribendum autem videtur ποιούντων, siquidem vera sunt quae de usu loquendi exposuimus ad Menex. p. 234. B.

νόμον ἔστω καθαρός. ἰατρῶν δὲ πέρι πάντων, ἂν ὁ θεραπευόμενος ὑπ' αὐτῶν ἀκόντων τελευτᾷ, καθαρὸς ἔστω κατὰ νόμον. ἐὰν δὲ αὐτόχειρ μέν, ἄκων δὲ ἀποκτείνῃ τις ἕτερος ἕτερον, εἴτε τῷ ἑαυτοῦ σώματι ψιλῷ εἴτε ὀργάνῳ ἢ βέλει ἢ πώματος ἢ σίτου δόσει ἢ πυρὸς ἢ χειμῶνος προςβολῇ ἢ στερήσει πνεύ-
C ματος, αὐτὸς τῷ ἑαυτοῦ σώματι ἢ δι' ἑτέρων σωμάτων, πάντως ἔστω μὲν ὡς αὐτόχειρ, δίκας δὲ τινέτω τὰς τοιάςδε. ἐὰν μὲν δοῦλον κτείνῃ νομίζων τὸν ἑαυτοῦ διειργάσθαι, τὸν τοῦ τελευτήσαντος δεσπότην ἀβλαβῆ παρεχέτω καὶ ἀζήμιον, ἢ δίκην εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ τελευτήσαντος ὑπεχέτω διπλῆν· τῆς δὲ ἀξίας οἱ δικασταὶ διάγνωσιν ποιείσθωσαν. καθαρμοῖς δὲ χρήσασθαι μείζοσί τε καὶ πλείοσι τῶν περὶ
D τὰ ἆθλα ἀποκτεινάντων· τούτων δ' ἐξηγητὰς εἶναι

C. *ἀβλαβῆ παρεχέτω*] Sic codd. Vulgo ὑποσχέτω.
καθαρμοῖς δὲ χρήσασθαι μ.] χρήσασθαι A. v. h. et pr.

B. *ἔστω καθαρός*] De hac lege, quae Attica est, conf. Demosth. in Aristocr. §. 51. p. 637. Lysias De caede Eratosth. p. 31 sqq. Petit. Legg. Att. p. 55 sqq. et 605 sq. Matthiae l. c. p. 151. Müller. Dorienss. II. p. 227. ed. 1. Hermann. De vestigg. p. 50.

ἰατρῶν δὲ πέρι πάντων —] De *περί* absolute usurpato v. ad Phileb. p. 48. E. De re conf. Antiphon. Tetralog. III. 3. §. 5. *εἰ δέ τοι καὶ ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ ἀπέθανεν, ὁ μὲν ἰατρὸς οὐ φονεὺς αὐτοῦ ἐστίν, ὁ γὰρ νόμος ἀπολύει αὐτόν.* et A. Matthiae l. c. p. 171.

ἢ πυρὸς — προςβολῇ] H. e. impetu et vehementia; v. Wyttenbach. ad Plutarch. Mor. p. 43. D. = p. 373. ed. Ox. et 288 sq. Vol. I. ed. Lips.

C. *πάντως ἔστω μὲν ὡς αὐτόχειρ,*] Praeter necessitatem Astius *οὗτος* scribi iubet pro *ὡς*. Nam *ἔστω ὡς αὐτόχειρ* idem est, quod *ἐχέτω ὡς αὐτόχειρ*, h. e. eadem sit ipsius conditio.

ἢ δίκην εἰς τὴν ἀξίαν —] aut poenam dupli subito pro interfecti pretio. — *τούτων δ' ἐξηγητὰς εἶναι κυρίους*, de his decernendi potestas esto penes religionum interpretes. Nihili est quod Fähsius Syllog. p. 392. legendum putat *καιρίους*. — *οὓς ἂν ὁ θεὸς ἀνέλῃ*, quos deus designaverit. De interpretibus religionum de purgationibus consulendis v. etiam p. 871. 873. XI. p. 916.

D. *καθηράμενος ἀπαλλ. τ. φ. κατὰ νόμον*] Sic etiam lex Attica; v. Antiphont. De choreut. c. 4. et Hermann. Antiquitatt. Gr. §. 114. Pro *κατὰ νόμον* ne quis *κατὰ τὸν νόμον* malit, illud est instar adverbii, diciturque ut *διὰ βίου*, *διὰ τέλους*, *εἰς χάριν*, alia. Itaque Germanice reddas gesetz-

κυρίους οὓς ἂν ὁ θεὸς ἀνέλῃ. ἐὰν δὲ αὑτοῦ δοῦλον, καθηράμενος ἀπαλλαττέσθω τοῦ φόνου κατὰ νόμον. ἐαν δε τις ἐλεύθερον ἄκων ἀποκτείνῃ, τοὺς μὲν καθαρμοὺς τοὺς αὐτους καθαρθήτω τῷ τὸν δοῦλον ἀποκτείναντι, παλαιὸν δέ τινα τῶν ἀρχαίων μύθων λεγόμενον μὴ ἀτιμαζέτω. λέγεται δέ, ὡς ὁ θανατωθεὶς ἄρα βιαίως, ἐν ἐλευθέρῳ φρονήματι βεβιωκώς, θυμοῦταί τε τῷ δράσαντι νεοθνὴς ὤν, καὶ φόβου καὶ δείματος ἅμα διὰ τὴν βίαιον πάθην αὐτὸς πεπληρωμένος, ὁρῶν τε τὸν ἑαυτοῦ φονέα ἐν τοῖς ἤθεσι τοῖς τῆς ἑαυτοῦ συνηθείας ἀναστρεφόμενον δειμαίνει, καὶ ταραττόμενος αὐτὸς ταράττει κατὰ δύναμιν πᾶσαν τὸν δράσαντα, μνήμην ξύμμαχον ἔχων, αὐτόν τε και τὰς πράξεις αὐτοῦ. διὸ δὴ χρεὼν ἐστιν ἄρα ὑπεξ- E

a. c. δ. Idem Vat. Ω. in marg. Id reposui. Ante Bekker. erat χρηράσθω.

D. βιαίως, ἐν ἐλευθέρῳ] βίαι ὡς marg. A. Ω. x.

lich. Semel hoc monuisse iuvabit; recurrit enim formula in his libris centenis locis. Quamquam etiam κατὰ τὸν νόμον dicitur, veluti infra p. 868. B. Nimirum hoc est: secundum eam legem, quae fuerit sancita.

νεοθνὴς ὢν] Vocabulum illustrat Ruhnken. ad Tim. p. 185. ubi explicatur ὁ νεωστὶ τεθνεώς. — ἐν ἐλευθέρῳ φρονήματι βεβιωκώς, si libera mente animoque vixerit.

ἐν τοῖς ἤθεσι τοῖς τ. ἑ. ξυνηθείας] H. e. ἑαυτῷ ξυνηθέσιν. De ἤθη, sedes ad domicilia, v. ad Libr. I. c. 8. p. 636. D.

καὶ ταραττόμενος αὐτὸς ταράττει κατὰ δύναμιν πᾶσαν τὸν δράσαντα] Compares Homer. Il. XXIV. v. 480. Ὡς δ' ὅταν ἄνδρ' ἄτη πυκινὴ λάβῃ, ὅςτ' ἐνὶ πάτρῃ Φῶτα κατακτείνας ἄλλον ἐξίκετο δῆμον, Ἀνδρὸς ἐς ἀφνειοῦ, θάμβος δ' ἔχει εἰςορόωντας· Ὣς Ἀχιλεὺς θάμβησεν, ἰδὼν Πρίαμον θεοειδέα.

E. διὸ δὴ χρεὼν ἐστιν ἄρα —] Etiam apud Athenienses haec lex valebat, ut, si quis non sponte sed infelici casu hominem occidisset, is annum patria careret. Qua in re solemnis fere erat usus verbi ἐξέρχεσθαι, rarius φεύγειν usurpabatur. Demosth. in Aristocr. p. 634, 17. ἐάν τίς τινα τῶν ἀνδροφόνων, φησί, τῶν ἐξεληλυθότων, ὧν τὰ χρήματα ἐπίτιμα, τῶν ἐπ' ἀκουσίῳ λέγει μεθεστηκότων. τῷ τοῦτο δῆλον; τῷ ἐξεληλυθότων εἰπεῖν ἀλλὰ μὴ πεφευγότων. Ibid. p. 643. 27. τί οὖν ὁ νόμος κελεύει; τὸν ἁλόντα ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ ἔν τισιν ὡρισμένοις χρόνοις ἀπελθεῖν τακτὴν ὁδὸν καὶ φεύγειν, ἕως ἂν αἰδέσηταί τινα τῶν ἐν γένει τοῦ πεπονθότος. τηνικαῦτα δὲ ἥκειν δέδωκεν, ἔστιν ὃν τρόπον, οὐχ ὃν ἂν τύχῃ, ἀλλὰ καὶ

ἐλθεῖν τῷ παθόντι τὸν δράσαντα τὰς ὥρας πάσας τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ ἐρημῶσαι πάντας τοὺς οἰκείους τόπους ξυμπάσης τῆς πατρίδος· ἐὰν δὲ ξένος ὁ τελευ-
866 τήσας ᾖ, καὶ τῆς τοῦ ξένου χώρας εἰργέσθω τοὺς αὐτοὺς χρόνους. τούτῳ δὴ τῷ νόμῳ ἐὰν μὲν ἑκὼν πείθηταί τις, ὁ τοῦ τελευτήσαντος γένει ἐγγύτατα, ἐπίσκοπος ὢν τούτων πάντων γενομένων, ἐχέτω συγγνώμην τε καὶ ἄγων πρὸς αὐτὸν εἰρήνην μέτριος

P. 866. *γένει ἐγγύτατα*] Sic A. Ω. f. r. s. δ. o. x. Vulgo *ἐγγυτάτω*.

θῦσαι καὶ καθαρθῆναι καὶ ἄλλ' ἄττα διείρηκεν, ἃ χρὴ ποιῆσαι. De annuo exilio v. etiam Eur. Orest. 511. Schol. ad Hippol. 35. *ἔθος γὰρ τοῖς ἐφ' αἵματι φεύγουσιν ἐνιαυτὸν ποιεῖν ἐκτὸς τῆς πατρίδος.* Tzetzes ad Lycophr. v. 1039. *νόμος ἦν τὸν ἐργασάμενον φόνον φεύγειν ὅλον ἐνιαυτόν, μὴ ψαύοντα τῆς πατρίδος.* Hesych. I. p. 437. *ἀπενιαυτισμός, ἡ εἰς ἐνιαυτὸν φυγὴ τοῖς φόνον δράσασιν.* Bekker. Anecdot. I. p. 421. 20. *ἐπενιαυτισμός· φυγὴ ἐπὶ ἐνιαυτὸν διὰ φόνον ἀκούσιον, καὶ ὅλως ἀποδημία τοῦ τοσούτου χρόνου ἀπαλλαγῆς ἕνεκα μύσους ἢ ἔρωτός τινος.* Conf. infra p. 866. C. et 869. E. Verba *τὰς ὥρας πάσας τοῦ ἐνιαυτοῦ* Müllero ad Aeschyl. Eumenid. p. 143. videntur linguam antiquissimarum legum referre. Et sane multa in his ad similitudinem legum vetustarum comparata esse verisimile putamus.

P. 866. *ἐχέτω συγγνώμην τε καὶ ἄγων —*] Secundum leges Atticas homicidam post annuum illud exilii tempus oportebat ritibus quibusdam ac caeremoniis expiari, atque ab iis, qui occiso genere erant propinqui, vel si hi nulli essent, a tribulibus occisi, veniam criminis petere. Hanc autem veniam supplici negare propemodum nefas ducebatur. Imo habebatur hoc pietatis officium, quod indicabatur verbo *αἰδεῖσθαι* atque *αἰδώς*. v. Demosth. adv. Aristocr. p. 643. in Pantaen. p. 983, 19. in Macart. p. 1069. Plato infra p. 867. E. *τῆς αἰδοῦς τε πέρι καὶ καταδοχῆς.* Bekker. Anecd. I. p. 364 sq. et quae attulit Matthiae l. c. p. 170. Praeterea conferas Petit. Legg. Att. p. 615 sqq. Taylor. ad Demosth. T. I. p. 725. Schömann. Antiquitatt. iur. publ. Graec. p. 298. Müller. ad Aeschyl. Eum. p. 134.

B. *ὁ τοῦ τελευτήσαντος γένει ἐγγ. ἐπεξίτω*] Quod Plato ne fortuitae quidem caedis ultionem omissam vult, si auctor eius noluerit voluntarii exilii poenam ultro subire, suspicatur Schömannus l. c. p. 297. philosophum hac in re nonnihil ab Atticarum legum rationibus discessisse. Supplicio affectos esse, qui nulla venia accepta ex exilio redirent, ex Demosthen. adv. Aristocr. p. 636. collegit Platnerus Process u. Klagen. T. I. p. 269. per *ἔνδειξιν* petitos esse, certo ex Pollue. Onom. VIII. 49. constare arbitratur Hermann. De vestigg. p. 52. De officio propinquorum eos, qui in suos caedem commiserant, in iudicio

ἂν εἴη πάντως· ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ καὶ πρῶτον μὲν ἀκάθαρτος ὢν εἰς τὰ ἱερὰ τολμᾷ πορεύεσθαι καὶ θύειν, ἔτι δὲ τοὺς χρόνους μὴ ἐθέλῃ πληροῦν ἀποξενούμενος τοὺς εἰρημένους, ὁ τοῦ τελευτήσαντος γένει ἐγγύτατα ἐπεξίτω μὲν φόνου τῷ κτείναντι, διπλᾶ δὲ πάντα ἔστω τὰ τιμωρήματα τῷ ὄφλοντι. ἐὰν δ' ὁ προσήκων ἐγγύτατα μὴ ἐπεξίῃ τῷ παθήματι, τὸ μίασμα ὡς εἰς αὐτὸν περιεληλυθός, τοῦ παθόντος B

B. *εἰς αὐτὸν περιεληλυθός*] περιεληλυθότος A. x. et pr. Ω. male.

persequendi v. Demosthen. adv. Macart. p. 1068. adv. Everget. p. 1161, 10. in Androt. p. 593, 16. et quae disputarunt Platnerus l. c. Klentze Das Familienrecht der Cognaten u. Affinen p. 153 sqq. Müller. ad Aeschyl. Eumenid. p. 126. Schömann. Antiquitatt. iur. publ. p. 288. et 296 sqq. Meier. De gentil. Attic. p. 18.

ἐὰν δ' ὁ προσήκων ἐγγύτατα —] Quod Plato propinquos, qui ultionem fortuitae caedis in suis factae intermiserint, a quovis vult accusari posse et quinquennii exilio multari, id aliquantum discordat cum legibus et institutis Atheniensium, apud quos constat vel in caedibus voluntariis propinquis certis quibusdam conditionibus licuisse cum homicida in gratiam redire. v. Schömann. Antiquitatt. iur. publ. Gr. p. 296 sqq. Hermann. De vestigiis p. 52 sq.

τὸ μίασμα ὡς εἰς αὐτὸν περιεληλυθός,] quasi sceleris pollutio ad ipsum reciderit, dum is, qui caedem sit perpessus, in eum convertat malum. Verba *τὸ μίασμα — περιεληλυθός*, accusativo posita sunt absolute, iisque continuo subiungitur etiam genitivus absolutus. Prave igitur post *περιεληλυθός* nuper sustulerunt verborum distinctionem. De accusativo participiorum cum *ὡς* consociato v. Matthiae Gr. §. 568. 3. p. 1320 sq. ed. 3. Quod vero is, qui caedem perpessus est, dicitur malum in eum *προστρέπεσθαι*, qui sceleris vindictam omiserit, meminisse iuvabit, *προστρόπαιον* subinde dici eum, qui importat piaculum; ob quem oboritur religio; cuius caussa piaculum ac scelus concipitur, ut apud Aeschyl. Eumen. v. 442. ubi v. intpp. Quin etiam ipsum scelus inde conceptum *προστρόπαιον* est appellatum. Harpocrat. s. v. *Προστρόπαιον· Αἰσχίνης περὶ τῆς πρεσβείας „ἐάσατε οὖν αὐτὸν τὸ τοιοῦτον προστρόπαιον“* (§. 158.) *ἀντὶ τοῦ ἄγος καὶ τὸ μίασμα· καὶ προστροπὴ δὲ παρὰ τοῦτο λέγεται. ἐν γοῦν τῷ κατὰ Κτησιφῶντος ἐκ παραλλήλου τίθησι τὰ ὀνόματα ὁ ῥήτωρ. κεῖται δὲ τοῦτο τὸ ὄνομα καὶ παρὰ Δεινάρχῳ ἐν τῷ κατὰ Φορμισίου ἀσεβείας.* Grammat. in Bekkeri Anecd. I. p. 296. *Προστρόπαιος· δαίμων τις ἐπὶ τῶν ἐναγῶν.* Ceterum non alienum erit hic attulisse Valer. Flacc. Argonaut. III. v. 381. Fas ideo miscere neces, ferroque

προςτρεπομένου τὴν πάθην, ὁ βουλόμενος ἐπεξελθὼν τούτῳ δίκην πέντε ἔτη ἀποσχέσθαι τῆς αὑτοῦ πατρίδος ἀναγκαζέτω κατὰ νόμον. ἐὰν δὲ ξένος ἄκων ξένον κτείνῃ τῶν ἐν τῇ πόλει, ἐπεξίτω μὲν ὁ βουλόμενος ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις, μέτοικος δὲ ὢν ἀπενιαυτησάτω, ξένος δὲ ἂν ᾖ παντάπασι, πρὸς τῷ καθαρμῷ, ἐάν τε ξένον ἐάν τε μέτοικον ἐάν τε ἀστὸν κτείνῃ, τὸν βίον ἅπαντα τῆς χώρας τῆς τῶν νόμων τῶνδε κυρίας εἰργέσθω· ἐὰν δ' ἔλθῃ παρανόμως, οἱ νομοφύλακες θανάτῳ ζημιούντων αὐτόν, καὶ ἐὰν ἔχῃ οὐσίαν τινά, τῷ τοῦ παθόντος ἐγγύτατα γένει παραδιδόντων. ἐὰν δὲ ἄκων ἔλθῃ, ἂν μὲν κατὰ θάλατταν ἐκπίπτῃ πρὸς τὴν χώραν, σκηνησάμενος ἐν θαλάττῃ τέγγων τοὺς πόδας πλοῦν ἐπιφυλαττέτω, κατὰ γῆν δὲ ἂν βίᾳ ὑπό τινων ἀχθῇ, ἡ πρώτη

(Margin letters: C beside "λόμενος ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις"; D beside "παραδιδόντων.")

C. *ὢν ἀπενιαυτησάτω*] *ἀπενιαυτισάτω* Vat. r. cum Ald. Bas. 1. 2. Lov. quod Ruhnken. ad Tim. p. 39. ait melioribus libris confirmari. At ii nunc tuentur vulgatam Stephani lectionem.
τῶνδε κυρίας εἰργέσθω] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. c. o. δ. Vulgo cum Ξ. *εἰργέσθω* ante *τῆς τῶν νόμων* positum, quod tenuit Bekker.

morantes Exigere hinc animas, rediturаque semina coelo. Quippe nec in ventos nec in ultima solvimur ossa: Ira manet, duratque dolor: cum deinde tremendi Ad solium venere Iovis, questuque nefandam Edocuere necem, patet ollis ianua leti, Atque iterum remeare licet; comes una sororum Additur, et pariter terras atque aequora lustrant. *Quisque suas sortes inimicaque pectora poenis Implicat, et varia meritas formidine pulsant ctr.*

C. *ἐὰν δ' ἔλθῃ παραν.*] si redierit contra leges; v. Protag. p. 310. C. Menex. p. 240. A. Euthydem. p. 302. B. Legg. VIII. p. 833. C. ibique ann.

ἐὰν δὲ ἄκων ἔλθῃ, ἂν μὲν κατὰ θ.] Simile quid etiam Athenis fuit institutum, quum haberetur iudicium illud Phreatteum de iis, qui quum homicidii caussa solum vertissent, venia nondum impetrata, iterum novae caedis accusati essent. v. Meursius Areopag. c. 11. Petiti Legg. Attic. p. 517. Matthiae l. c. p. 155 sq. Demosth. adv. Aristocr. p. 645 sq. ibique Weberus p. 284 sqq. Pollux Onom. VIII. 120. *ἦν δὲ ἐν θαλάττῃ τὸ δικαστήριον, καὶ τὸν ἐν αἰτίᾳ προςπλεύσαντα, τῆς γῆς οὐ προςαπτόμενον, ἀπὸ*

προςτυχοῦσα ἀρχὴ τῶν ἐν τῇ πόλει λύσασα εἰς τὴν ὑπερορίαν ἐκπεμπέτω ἄσυλον. Ἐὰν δ' ἄρα τις αὐτόχειρ μὲν κτείνῃ ἐλεύθερον, θυμῷ δὲ ᾖ τὸ πεπραγμένον ἐκπραχθέν, διχῇ δεῖ πρῶτον τὸ τοιοῦτον διαλαβεῖν. θυμῷ γὰρ δὴ πέπρακται καὶ τοῖς ὅσοι ἂν ἐξαίφνης μὲν καὶ ἀπροβουλεύτως τοῦ ἀποκτεῖναι πλη- E
γαῖς ἤ τινι τοιούτῳ διαφθείρωσί τινα παραχρῆμα τῆς ὁρμῆς γενομένης, μεταμέλειά τε εὐθὺς τοῦ πεπραγμένου γίγνηται· θυμῷ δὲ καὶ ὅσοι προπηλακισθέντες λόγοις ἢ καὶ ἀτίμοις ἔργοις, μεταδιώκοντες τὴν τιμωρίαν, ὕστερον ἀποκτείνωσί τινα βουληθέντες κτεῖναι, καὶ τὸ πεπραγμένον αὐτοῖς ἀμεταμέλητον γίγνηται. διττοὺς μὲν δὴ τοὺς φόνους, ὡς ἔοικε, θετέον, καὶ σχεδὸν ἀμφοτέρους θυμῷ γεγονότας, μεταξὺ δέ που τοῦ τε ἑκουσίου καὶ ἀκουσίου δικαιότατ' 867

ἐὰν δὲ ἄκων ἔλθῃ] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. δ. ο. x. Vulgo εἰ — ἔλθοι.

D. πρὸς τὴν χώραν] πρώραν. marg. Ω. et a.

τὸ τοιοῦτον διαλ.] V. τοιοῦτο, libris plerisque omnibus invitis.

P. 867. μεταξὺ δέ που τοῦ τε ἑκ.] δέ που A. Ω. v. f. h. r. Ante Bekkerum δήπου scribebatur.

τῆς νεὼς ἐχρῆν ἀπολογεῖσθαι, μήτε ἀποβάθραν μήτε ἄγκυραν εἰς τὴν γῆν βαλλόμενον. Verbum ἐκπίπτειν de nautis usurpatum, qui cursum tenere non possunt, illustravimus ad Phileb. p. 13. D. — τέγγων Tim. Gloss. p. 248. interpretatur μαλάττων, βρέχων. Schol. τέγγων· βρέχων, ὡς νῦν· ἢ μαλάττων. — εἰς τὴν ὑπερορίαν int. γῆν. — ἄσυλον, tutum.

D. διχῇ δεῖ πρῶτον τὸ τοιοῦτον διαλαβεῖν] oportet hoc primum distingui bifariam.

θυμῷ γὰρ δὴ πέπρακται καὶ τοῖς ὅσοι] H. e. καὶ ὑπὸ τούτων ὅσοι. De articulo τοῖς ante relativa pro demonstrativo usurpato nota hodie omnia in vulgus sunt; v. Matthiae Gr. §. 287. Voculae μέν post ἐξαίφνης insertae respondet deinde τε in verbis μεταμέλειά τε κ. τ. λ. v. ad VIII. p. 838. E.

E. θυμῷ δὲ καὶ ὅσοι — ἀποκτείνωσι] In his ἄν nec omissum est neque ex coniectura addendum, sed cogitatione repetendum ex superioribus.

καὶ τὸ πεπραγμένον αὐτοῖς ἀμ.] Expectabas: καὶ ὅσοις ἂν τὸ πεπρ. ἀμ. γίγν. De relativo pronomine cum demonstrativo permutari solito v. ad Phileb. p. 12. B. Gorg. p. 452. D. Matthiae Gr. §. 469. Mox εἰκὼν ἐσθ' ἑκάτερος, ut paullo post, i. q. ἐοικώς ἐστιν, abstracto pro concreto nomine posito.

ἂν λεγομένους. οὐ μὴν ἀλλ' εἰκὼν ἔσθ' ἑκάτερος· ὁ μὲν τὸν θυμὸν φυλάττων καὶ οὐκ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐξαίφνης ἀλλὰ μετὰ ἐπιβουλῆς ὕστερον χρόνῳ τιμωρούμενος ἑκουσίῳ ἔοικεν, ὁ δὲ ἀταμιεύτως ταῖς ὀργαῖς καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα εὐθὺς χρώμενος ἀπροβουλεύτως ὅμοιος μὲν ἀκουσίῳ, ἔστι δὲ οὐδ' οὗτος αὖ παντάπασιν ἀκούσιος, ἀλλ' εἰκὼν ἀκουσίου. διὸ
B χαλεποὶ διορίζειν οἱ τῷ θυμῷ πραχθέντες φόνοι, πότερον ἑκουσίους αὐτοὺς ἤ τινας ὡς ἀκουσίους νομοθετητέον. βέλτιστον μὴν καὶ ἀληθέστατον εἰς εἰκόνα μὲν ἄμφω θεῖναι, τεμεῖν δὲ αὐτὼ χωρὶς τῇ ἐπιβουλῇ καὶ ἀπροβουλίᾳ, καὶ τοῖς μὲν μετ' ἐπιβουλῆς τε καὶ ὀργῇ κτείνασι τὰς τιμωρίας χαλεπωτέρας, τοῖς δὲ ἀπροβουλεύτως τε καὶ ἐξαίφνης πραοτέρας νομοθετεῖν· τὸ γὰρ ἐοικὸς μείζονι κακῷ μειζόνως, τὸ δ'
C ἐλάττονι τιμωρητέον ἐλαττόνως. ποιητέον δὴ καὶ τοῖς ἡμετέροις νόμοις οὕτω.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

παντάπασιν ἀκούσιος, ἀλλ' εἰκὼν] ἑκουσίως A. Ω. v. et marg. a. ἑκούσιος r. et pr. a.

B. χαλεποὶ διορίζειν] V. χαλεπόν, sine librorum assensione.

καὶ τοῖς μὲν μετ' ἐπιβ.] μὲν additum ex A. Ω. v. f. h. r. a. δ. o. x. Dein pro vulg. ὀργῆς ex A. Ω. v. r. a. edidimus cum Bekkero aliisque ὀργῇ.

τὸ γὰρ ἐοικὸς] εἰκὸς pr. A. Ω.

C. τοίνυν λέγωμεν] Sic A. Ω. v. f. r. a. δ. o. x. Vulgo λέγομεν.

P. 867. ὁ μὲν τὸν θυμὸν φυλάττων] Ne quis ὁ μὲν γὰρ τὸν θ. φ. requirat, v. ad Gorg. p. 464. B. φυλάττων, h. e. caute retinens et cohibens. — Mox ὁ ἀταμιεύτως τιμωρούμενος est, qui ita vindictam sumit, ut iram non recondat, sed totam protenus effundat.

B. εἰς εἰκόνα μὲν ἄμφω θεῖναι] in similitudinis genere reponere, h. e. pro simili habere. Sic Tim. p. 57. E. εἰς ἀνωμαλότητα τιθῶμεν. Ibid. p. 38. D. σελήνην μὲν εἰς τὸν περὶ γῆν πρῶτον (πλάνητα), ubi v. ann. Ibid. p. 40. A. τίθησί τε εἰς τὴν τοῦ κρατίστου φρόνησιν. Sophist. p. 235. A. εἰς γόητα μὲν δὴ καὶ μιμητὴν ἄρα θετέον αὐτόν τινα. Politic. p. 281. C. al.

Cap. IX. C. κολάζων τὸν αὑτοῦ θυμόν —] iracundiam suam castigans, h. e. ut iram cohibere discat.

D. τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὸν πρόσθεν αὖ] Int. παρασχέτω. Dein ἄτερος pro ἕτερος tuetur etiam Eusebius, qui haec in-

Cap. IX. *ΑΘ.* *Πάλιν ἐπανελθόντες τοίνυν λέγωμεν· ἂν ἄρα τις αὐτόχειρ μὲν κτείνῃ ἐλεύθερον, τὸ δὲ πεπραγμένον ἀπροβουλεύτως ὀργῇ τινι γένηται πραχθέν, τὰ μὲν ἄλλα, καθάπερ ἄνευ θυμοῦ κτείναντι προςῆκέ τῳ πάσχειν, πασχέτω, δύο δ' ἐξ ἀνάγκης ἔτη φευγέτω κολάζων τὸν αὑτοῦ θυμόν. ὁ δὲ θυμῷ μέν, μετ' ἐπιβουλῆς δὲ κτείνας τὰ μὲν ἄλλα* D *κατὰ τὸν πρόσθεν αὖ, τρία δὲ ἔτη, καθάπερ ἅτερος ἔφευγε τὰ δύο, φευγέτω, μεγέθει θυμοῦ πλείω τιμωρηθεὶς χρόνον. καθόδου δὲ πέρι τούτοις ὧδ' ἔστω. χαλεπὸν μὲν ἀκριβῶς νομοθετεῖν· ἔστι γὰρ ὅτε τούτοιν ὁ τῷ νόμῳ ταχθεὶς χαλεπώτερος ἡμερώτερος ἄν, ὁ δὲ ἡμερώτερος χαλεπώτερος ἂν εἴη, καὶ τὰ περὶ τὸν φόνον ἀγριωτέρως ἂν πράξειεν, ὁ δὲ ἡμερωτέρως· ὡς δὲ τὸ πολὺ κατὰ τὰ νῦν εἰρη-* E *μένα ξυμβαίνει γιγνόμενα. τούτων οὖν πάντων ἐπιγνώμονας εἶναι χρὴ νομοφύλακας, ἐπειδὰν δὲ ὁ χρόνος ἔλθῃ τῆς φυγῆς ἑκατέρῳ, πέμπειν αὐτῶν δικα-*

D. *καθάπερ ἅτερος*] Sic A. Ω. f. h. r. a. δ. o. Vulgo *ἕτερος*.

καθόδου δὲ πέρι] Male vulgo *καθόλου*. Veram lectionem servarunt A. Ω. v. r. a. δ. o. x. Dein *τούτοις* pro vulg. *τούτων* A. Ω. v. f. h. r. a. δ. o.

καὶ τὰ περὶ τὸν φόνον] *τὰ* om. r. et, teste Bekkero, pr. A. Ω. Abiecit Hermannus. Vereor ut recte. Nec vero Bastius de ista articuli in codd. A. Ω. omissione quidquam memoriae prodidit. Dein *τοῦ φόνου* Ric. h. et Flor. δ.

de a verbis: *ἂν ἄρα τις* usque ad *τιμωρηθεὶς χρόνον* exscripsit Praepar. Evang. XIII. 21. p. 711. D.

καθόδου δὲ πέρι τούτοις ὧδ' ἔστω] Sic recte libri praestantissimi. Describitur enim deinde ratio, qua exules in patria rursus excipiendi sint, inde a verbis: *τούτων οὖν πάντων ἐπιγνώμονας εἶναι κ. τ. λ.*, ita quidem, ut alia quaedam tanquam in transcursu praemoneantur. Sunt autem *κάθοδος*, *κατιέναι*, *κατέρχεσθαι* verba propria de iis, qui ab exilio in patriam redeunt; v. ann. ad Reip. VIII. p. 560. E. X. p. 607. A. Apolog. Socr. p. 21. A. Porson. ad Eurip. Med. v. 1011. intpp. ad Aristoph. Rann. v. v. 1196. et 1274. Elmslei. ad Med. v. 923. Blomfield. ad Aeschyl. Sept. adv. Theb. v. 644. Reisig. ad Oedip. Col. v. 593.

καὶ τὰ περὶ τὸν φόνον — πράξειεν] In his ante *ὁ δέ* omissum est *ὁ μέν*; de qua ratione v. ad Protagor. p. 331. B.

E. *ἐπειδὰν δὲ ὁ χρόνος ἔλθῃ τῆς φ.*] H. e. quum

*ονας δωδεκα ἐπι τους ὁρους τῆς χωρας, ἐσκεμμενους
ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ τας τῶν φευγόντων πράξεις ἔτι
σαφέστερον, καὶ τῆς αἰδοῦς τε πέρι καὶ καταδοχῆς
τούτων δικαστὰς γίγνεσθαι· τοὺς δὲ αὖ τοῖς δικα-*
868 *σθεῖσιν ὑπὸ τῶν τοιούτων ἀρχόντων ἐμμένειν. ἐὰν
δ' αὖθίς ποτε κατελθὼν ὁπότερος αὐτοῖν ἡττηθεὶς
ὀργῇ πράξῃ ταὐτὸν τοῦτο, φυγὼν μηκέτι κατέλθῃ,
κατελθὼν δὲ κατὰ τὴν τοῦ ξένου ἄφιξιν, ταύτῃ πα-
σχέτω. δοῦλον δε ὁ κτείνας ἑαυτοῦ μὲν καθηράσθω,
ἐὰν δὲ ἀλλότριον θυμῷ, διπλῇ τὸ βλάβος ἐκτισάτω
τῷ κεκτημένῳ. ὅςτις δ' ἂν τῶν ἀποκτεινάντων πάν-*

E. *τὰς τῶν φευγόντων*] *φυγόντων* A. Ω. v. f. h. r. δ. o. ut primus scripsit Hermann. Vulgo *φευγόντων*.

P. 868. *πράξῃ ταὐτὸν τοῦτο*] Sic A. Ω. v. f. a. pro vulg. *ταὐτὸ τ.*

δοῦλον δὲ ὁ κτείνας] *δὲ* om. A. et pr. Ω. Abiecit *δὲ* etiam Hermann. Sed videtur excidisse errore propter insequentem articulum, quod fieri potuit tanto facilius, quod δ et o. in codd. confusa sunt. v. Koen. ad Greg. Cor. p. 120.

B. *κομιζέσθω κατὰ τὸν νόμον*] Articulum *τὸν* recepi ex

praeterierit. Quamobrem Astius *ἐξέλθῃ* correxit, ut legitur X. p. 909. A. XI. p. 921. C. al. Sed dubitamus de huius mutationis necessitate.

τὰς τῶν φευγόντων πράξεις] Quod codd. praestantissimi offerunt *φυγόντων*, id haud scimus an ex praepostera correctione criticorum ortum sit, qui *φεύγοντας* ignorarent, ubi simpliciter exules significat, per omnia tempora dici solere. v. Wolf. ad Demosth. Leptin. in Apparat. Schaefer. Vol. III. p. 145. Schaefer. ad Eurip. Orest. v. 740. ed. Pors. III. nostra ad Cratyl. p. 416. B. et Weber. ad Demosth. Aristocrat. p. 180 sq. Pro *ἐσκεμμένους* autem vide an *σκεψομένους* legendum sit.

καὶ τῆς αἰδοῦς τε πέρι] *Αἰδώς* et *αἰδεῖσθαι* de venia et humanitate homicidis impertita usurpatum ad p. 866. A. illustravimus. Ad *δικαστὰς γίγνεσθαι* int. *τούτους*, sc. eos, qui ad fines terrae missi fuerint iudices. Subiecti permutatio non ita rara, de qua v. ad Phaedon. p. 72. B. et Protag. p. 23. A.

τοῖς δικασθεῖσιν — ἐμμένειν] iudiciis horum magistratuum acquiescant. Criton. p. 50. C. *ἐμμένειν ταῖς δίκαις, αἷς ἂν ἡ πόλις δικάζῃ.*

P. 868. *κατελθὼν ὁπότερος αὐτοῖν*] alteruter; v. ad Reip. VI p. 509. A. Usum verbi *κατέρχεσθαι* paullo ante p. 867. D. attigimus. Mox *κατὰ τὴν τοῦ ξένου ἄφιξιν* est: quemadmodum fit, sicuti peregrinus revertitur.

δοῦλον δὲ ὁ κτείνας —] Ne mireris hanc lenitatem poenae dominis, servorum suorum occisoribus, irrogatae, legas quaeso quae de servorum conditione apud veteres Graecos disputa-

των μὴ πείθηται τῷ νόμῳ, ἀλλ' ἀκάθαρτος ὢν ἀγοράν τε καὶ ἆθλα καὶ τὰ ἄλλα ἱερὰ μιαίνῃ, ὁ βουλόμενος τόν τε ἐπιτρέποντα τῶν προςηκόντων τῷ τε- B
λευτήσαντι καὶ τὸν ἀποκτείναντα εἰς δίκην καταστήσας τὴν διπλασίαν χρημάτων τε καὶ τῶν ἄλλων πράξεων ἀναγκαζέτω πράττειν τε καὶ ἐκτίνειν, τὸ δ' ἔκτισμα αὐτὸς αὑτῷ κομιζέσθω κατὰ τὸν νόμον. ἐὰν δέ τις θυμῷ δοῦλος δεσπότην αὑτοῦ κτείνῃ, τοὺς προςήκοντας τοῦ τελευτήσαντος χρωμένους τῷ κτείναντι χρείαν, ἣν ἂν ἐθέλωσι, πλὴν μηδαμῇ μηδαμῶς ζωγροῦντας, C
καθαροὺς εἶναι. ἐὰν δὲ ἄλλος τις δοῦλος ἐλεύθερον

A. Ω. f. h. r. a. δ o. Nam *κατὰ τὸν νόμον* non est simpliciter adverbii instar, ut *κατὰ νόμον*, gesetzlich, sed significat: secundum legem de hac re sancitam.

δεσπότην αὑτοῦ κτείνῃ] V. *ἀποκτείνῃ*, mss. codicibus invitis.

ἣν ἂν ἐθέλωσι] Sic Vat. r. et marg. Ω. a. Vett. editt. *ἣν ἀνέλωσι*, quod tenuit Schneiderus.

C. *ἐὰν δὲ ἄλλος τις δοῦλος*] Astius *ἄλλον* correxit auctore Faehsio Syll. p. 392. quod etiam Herm. et Turr. amplexi sunt.

vit Bekkerus Charicl. Vol. II. p. 25 sqq. Boeckh. Oeconom. Athen. I. p. 40 sqq. Atticam legem refert Antiph. De choreut. §. 4. *καὶ ἄν τις κτείνῃ τινὰ ὧν αὐτὸς κρατεῖ καὶ μὴ ἔστιν ὁ τιμωρήσων, τὸ νομιζόμενον καὶ τὸ θεῖον δεδιὼς ἁγνεύει τε ἑαυτὸν καὶ ἀφέξεται ὧν εἴρηται ἐν τῷ νόμῳ.*

ἀλλ' ἀκάθαρτος ὢν ἀγοράν τε —] Credebant enim, occisoris praesentia universam pollui rempublicam, donec ille poenas luisset. Quam in rem multa testimonia collegit Mätzner. ad Antiphont. p. 151. conf. Petit. Legg. Att. p. 613.

B. *τόν τε ἐπιτρέποντα τῶν προςηκόντων*] eum ex propinquis mortui, qui ita fieri concedit, occisori indulgens.

χρημάτων τε καὶ τῶν ἄλλων — ἐκτίνειν] „Chiasmus in his inest; *πράττειν* enim refertur ad *διπλασίαν τῶν ἄλλων πράξεων*, et *ἐκτίνειν* ad *διπλασίαν χρημάτων*. *Τῶν ἄλλων πράξεων* respicit ad ea, quae caedem perpetranti facienda sunt, ut se purget ctr." *Astius*.

πλὴν μηδαμῇ μηδαμῶς ζωγροῦντας] dummodo eum ne vivere sinant. Antiphon De caede Herod. §. 48. *καίτοι οὐδὲ οἱ τοὺς δεσπότας ἀποκτείναντες, ἐὰν ἐπ' αὐτοφώρῳ ληφθῶσιν, οὐδ' οὗτοι θνήσκουσιν ὑπ' αὐτῶν τῶν προςηκόντων, ἀλλὰ παραδιδόασιν αὐτοὺς τῇ ἀρχῇ κατὰ νόμους ὑμετέρους πατρίους.* v. Hermann. De vestigiis ctr. p. 57. *χρωμένους — χρείαν κτλ.* occisorem utcunque tractantes s. habentes. Similiter Sympos. p. 116. C. *οὐκ ἔχω ὅ τι χρήσομαι τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ.* Crit. p. 45. B. *χρῆσθαι ἑαυτῷ.* Prot. p. 320. A. *οὐκ ἔχων, ὅ τι χρήσαιτο αὐτῷ.* Gorg. p. 486. A. Xenoph. An. III. 1, 41. al.

C. *ἐὰν δὲ ἄλλος τις δοῦ-*

ἀποκτείνῃ θυμῷ, παραδιδόντων οἱ δεσπόται τὸν δοῦλον τοῖς προσήκουσι τοῦ τελευτήσαντος, οἱ δὲ ἐξ ἀνάγκης μὲν θανατωσάντων τὸν δράσαντα, τρόπῳ δέ, ᾧ ἂν ἐθέλωσιν. ἃ δὲ γίγνεται μέν, ὀλιγάκις δέ, ἂν διὰ θυμὸν πατὴρ ἢ μήτηρ υἱὸν ἢ θυγατέρα πληγαῖς ἤ τινι τρόπῳ βιαίῳ κτείνῃ, καθάρσεις μὲν τὰς αὐτὰς
D τοῖς ἄλλοις καθαιρέσθω καὶ ἐνιαυτοὺς τρεῖς ἀπενιαυτεῖν, κατελθόντων δὲ τῶν κτεινάντων ἀπαλλάττεσθαι γυναῖκά τε ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ τὸν ἄνδρα ἀπὸ γυναικός, καὶ μήποτ᾽ ἔτι κοινῇ παιδοποιήσασθαι μηδὲ ξυνέστιον ὧν ἔκγονον ἢ ἀδελφὸν ἀπεστέρηκε γίγνεσθαι ποτε μηδὲ κοινωνὸν ἱερῶν· ὁ δὲ ἀσεβῶν τε περὶ ταῦτα καὶ ἀπειθῶν ὑπόδικος ἀσεβείας γιγνέσθω τῷ ἐθέλοντι. γυναῖκα δὲ γαμετὴν ἐὰν ἀνὴρ δι᾽ ὀργὴν κτεί-

ᾧ ἂν ἐθέλωσιν] *ἀνέλωσιν* v. f. et pr. A. Ω.

ὀλιγάκις δ., ἂν διὰ θυμὸν] *ἂν* om. A. Ω. v. f. h. r. α. δ. ο. Ap. Euseb. Praep. Ev. XIII. 21. p. 712. A.: *ἐὰν δὲ ὃ γίγνεται μὲν, ὀλιγάκις δέ, διὰ θυμὸν—καθαίρεσθαι* scriptum extat. Inde Turicenses ediderunt *ἐὰν δέ, ὃ γίγνεται μέν, ὀλιγάκις δέ, διὰ θυμὸν πατὴρ κτλ.* quod placuit etiam Hermanno.

D. *τρεῖς ἀπενιαυτεῖν*] Sic A. Ω. f. h. r. a. δ. o. x. et Euseb. Vulgo erat *ἀπενιαυτείτω*. Astius sine librorum consensione *ἀπενιαυτιζέτω* scripsit. Sed infinitivus imperativi vi praeditus non praeter morem excipit imperativum, ut Legg. VI. p. 753. B. 755. E. 756. E. IX. 873. E. al. Quare perperam Herm. antea ex Eusebio invitis codd. Platonis omnibus scripsit *καθαίρεσθαι*.

λος ἐλ.] Pro *ἄλλος* Astius et Fähsius Syllog. p. 392. *ἄλλον* scribi iubent, quod expressit Ficinus. Et sic nuper Turicenses ediderunt. Sed nullam video mutandae librorum scripturae necessitatem. Nam *ἄλλος δοῦλος* intelligitur alius servus, quam qui domini, quem interfecerit, sit mancipium. — *τοῖς προσήκουσι τοῦ τελευτήσαντος* dictum ut paullo ante *τοὺς προσήκοντας τοῦ τελευτήσαντος*, quum paullo superius B. esset *τῶν προσηκόντων τῷ τελευτήσαντι*. At nimirum *οἱ προσήκοντες* etiam tanquam nomen substantivum cum genitivo iungitur, de quo usu loquendi v. ad Apol. Socr. p. 34. B. Schaefer. ad Gregor. Corinth. p. 139. Lobeck. ad Aiac. v. 358.

ἃ δὲ γίγνεται μὲν —] Inde ab his verbis usque ad *φευγέτω ἀειφυγίαν* locum exscripsit Eusebius Praep. Ev. XIII. 21. p. 712. A. sqq. sed multis omissis.

D. *ἐνιαυτοὺς τρεῖς ἀπενιαυτεῖν*] Astius praeter fidem librorum *ἀπενιαυτιζέτω* correxit pro vulgato *ἀπενιαυτείτω*. Nos *ἀπενιαυτεῖν* ex libris dedimus. Creberrime enim infinitivus imperandi vi praeditus in his libris cum imperativo in una eademque periodo permutatur.

νῃ τινά τις, ἢ γυνὴ ἑαυτῆς ἄνδρα ταὐτὸν τοῦτο ὡσαύτως ἐργάσηται, καθαίρεσθαι μὲν τοὺς αὐτοὺς E καθαρμούς, τριετεῖς δὲ ἀπενιαυτήσεις διατελεῖν. κατελθὼν δὲ ὅ τι τοιοῦτον δράσας τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἱερῶν μὴ κοινωνείτω μηδὲ ὁμοτράπεζος γιγνέσθω ποτέ· ἀπειθῶν δὲ ὁ γεννήτωρ ἢ ὁ γεννηθεὶς ἀσεβείας αὖ ὑπόδικος γιγνέσθω τῷ ἐθέλοντι. καὶ ἂν ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν ἢ ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν θυμῷ κτείνῃ, τὰ μὲν τῶν καθαρμῶν καὶ ἀπενιαυτήσεων ὡσαύτως, καθάπερ εἴρηται τοῖς γονεῦσι καὶ τοῖς ἐκγόνοις, εἰρήσθω δεῖν γίγνεσθαι καὶ τούτοις· ὧν ἀδελφούς τε ἀδελφῶν καὶ γονέας ἐστέρηκε παίδων, τούτοις δὲ ξυνέστιος αὐτοῖς μηδέποτε γιγνέσθω μηδὲ κοινωνὸς ἱερῶν· ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ, τῷ τῆς περὶ 869

τῶν κτεινάντων ἀπ.] Sic libri mss. cum Eusebio. Vulgo ἀποκτεινόντων.

καὶ μήποτ' ἔτι κ.] Sic correxit Steph. Vulgo μήποτέ τι.

μηδὲ κοινωνὸν ἱερῶν] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. δ. o. Eus. Scribebatur olim κοινωνεῖν.

ὁ δὲ ἀσεβῶν] ὁ δέ, quod vulgo aberat, restitutum habes ex A. Ω. v. f. h. r a. δ. o. x. Eus. τε post ἀσεβῶν nunc revocatum ex A. Ω. Ξ. v. f. h. olim omittebatur.

E. τριετεῖς δὲ ἀπ.] τριέτες Ω. f. In Vat. r. est ἀπενιαυτίσεις.

E. ἢ ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν] Desunt haec in A. et pr. Ω., propter ὁμοιοτέλευτον. Paullo ante Ω. v. f. h. r. καὶ ἐὰν ἀδ. pro vulg. καὶ ἂν ἀδ. Dein Vat. r. rursum ἀπενιαυτίσεων.

Verbum ipsum iniuria in suspicionem vocaveris. Supra p. 866. C. μέτοικος — ὢν ἀπενιαυτησάτω, ubi Ald. et Bass. ἀπενιαυτισάτω. Mox p. 868. E. τῶν καθαρμῶν καὶ ἀπενιαυτήσεων. Ibid. τριετεῖς — ἀπενιαυτήσεις, ubi vix unus alterve liber ἀπενιαυτίσεων et ἀπενιαυτίσεις.

E. κατελθὼν δὲ ὅ τι τοιοῦτον δρ.] Iungas: ὁ δράσας τοιοῦτόν τι.

καθάπερ εἴρηται — ἐκγόνοις] Assumendum ex proximis: δεῖν γίγνεσθαι.

ὧν ἀδελφούς τε ἀδελφῶν —] Insigni errore nuper editores quidam ante ὧν sustulerunt interpunctionem. Apparet enim haec per epexegesin subiungi superioribus hoc sensu: nam quorum fratres fratribus aut parentes liberis quis orbavit, huic cum iis nunquam esto communio foci aut sacrorum. Quocirca ὧν neutiquam pertinet ad superiora, sed respondet potius insequenti τούτοις δέ; integra sententia autem quia inservit explicationi eorum quae antecedunt, usu prope constanti sine γὰρ coniunctione adiicitur. Quamquam nolumus diffiteri, pro ὧν potius οὓς scribendum videri. Nam ubi iunxeris ὧν cum ἀδελ-

ταῦτα ἀσεβείας εἰρημένῳ νόμῳ ὑπόδικος ὀρθῶς ἂν γίγνοιτο μετὰ δίκης. ἐὰν δ' ἄρα τις εἰς τοσοῦτον ἀκρατὴς θυμοῦ γίγνηται πρὸς τοὺς γεννήσαντας, ὥστε μανίαις ὀργῆς τῶν γεννητόρων τολμῆσαι κτεῖναί τινα, ἐὰν μὲν ὁ τελευτήσας, πρὶν τελευτῆσαι, τὸν δράσαντα φόνου ἀφιῇ ἑκών, καθάπερ οἱ τὸν ἀκούσιον φόνον ἐξεργασάμενοι καθαρθεὶς καὶ τἆλλα, ὅσαπερ ἐκεῖνοι,
B *πράξας καθαρὸς ἔστω, ἐὰν δὲ μὴ ἀφιῇ, πολλοῖς ἔνοχος ἔστω νόμοις ὁ δράσας τι τοιοῦτον· καὶ γὰρ αἰκίας δίκαις ταῖς ἐσχάταις ἔνοχος ἂν γίγνοιτο καὶ*

P. 869. *εἰρημένῳ νόμῳ ὑπ.*] Addidimus praeeunte Bekkero *εἰρημένῳ* ex A. Ω. v. f. δ. o. h. r. a. Ita facile caremus coniecturis Stephani aliorumque de hoc loco propositis.

ἀκρατὴς θυμοῦ γίγνηται] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. δ. o. pro vulg. *γένηται*. Errat vero Bekkerus *γίγνηται* in libris suis pro antecedenti *γίγνοιτο* scriptum legi narrans. Nam eam varietatem scripturae huc pertinere ex schedis Bastii et Furiae testimonio hac luce clarius apparet.

τὸν ἀκούσιον φόνον ἐξεργασάμενοι] *ἀκούσιον* pro eo, quod libri tuentur, *ἑκούσιον*, scripsimus de coniectura Cornarii. Voc. *φόνον*, vulgo post *ἐξεργασάμενοι* collocatum, inseruimus post *ἀκούσιον* auctoritate librorum A. Ω. v. f. h. r. a. c. o. δ. Ceterum libri *ἀφίῃ*.

φῶν et *παίδων*, parum recta et idonea emergit sententia.

P. 869. A. *νόμῳ ὑπόδικος*] Astius, quia paullo ante scriptum est *ἀσεβείας ὑπόδικος*, hoc loco refingendum putat: *ἀπειθῆ τῷ περὶ ταῦτα εἰρ. νόμῳ, ἀσεβείας ὑπόδικος κτλ.* Non opus. Nam sicuti nomini *ὑπόδικος* additur dativus personae, cui quis sit ex iure obnoxius, ita etiam *τῷ νόμῳ*, quia lex est personae instar, recte poni potuit. Quod vero alibi crimen vel poena genitivo casu indicatur, id hoc loco ita factum videmus, ut *τῆς περὶ ταῦτα ἀσεβείας* ex ipso nomine *τῷ νόμῳ* aptum ac suspensum sit. Libr. VIII. p. 846. B. *τῶν διπλασίων ὑπόδικος ἔστω τῷ βλαφθέντι.* Libr. IX. 868. D. *ὑπόδικος ἀσεβείας γιγνέσθω τῷ ἐθέλοντι.* XI. 932. D. *κακὸς ἔστω καὶ ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι βλάβης.*

ὥστε μανίαις ὀργῆς] irae furoribus, h. e. insana iracundia, dicitur ut VIII. 840. E. *φιλίας ὁμολογίαι;* IX. 881. A. IX. p. 873. C. *ἀνανδρίας δειλία.* X. 888. A. *λαιμαργίαι ἡδονῆς*, al.

καθάπερ οἱ τὸν ἀκούσιον φόνον ἐξ.] Libri omnes *ἑκούσιον*, quod certatim correxerunt Cornarius, Stephanus, Matthiae De iudiciis Atheniens. Opusc. Phil. Vol. I. p. 160. et editores recentiores omnes duce Astio et Bekkero. Confirmatur emendatio iis, quae leguntur p. 865. B. et 869. E. — Athenis quoque non licuisse cuiquam propinquo percussorem de caede postulare, si is, antequam

ἀσεβείας ὡσαύτως καὶ ἱεροσυλίας, τὴν τοῦ γεννητοῦ ψυχὴν συλήσας, ὥστ' εἴπερ οἷόν τ' ἦν τὸ πολλάκις ἀποθνήσκειν τὸν αὐτόν, καὶ τὸν πατροφόνον ἢ μητροκτόνον ἐξεργασάμενον θυμῷ τοῦτο δικαιότατον θανάτων πολλῶν ἦν τυγχάνειν. ᾧ γὰρ μόνῳ οὐδ' ἀμυνομένῳ θάνατον, μέλλοντι ὑπὸ τῶν γονέων τελευτήσεσθαι, παρέξει νόμος οὐδεὶς κτεῖναι τὸν πατέρα ἢ C
μητέρα, τοὺς εἰς φῶς τὴν ἐκείνου φύσιν ἀγαγόντας, ἀλλ' ὑπομείναντα τὰ πάντα πάσχειν πρίν τι δρᾶν τοιοῦτον νομοθετήσει, πῶς τούτῳ δίκης γε ἄλλως

B. *ὁ δράσας τι τοιοῦτον*] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. δ. o. x. Scribebatur olim *ὁ τοῦτο δράσας*. Eusebius omittit verba: *ἀπειθῶν δὲ — τῷ ἐθέλοντι.* —

ἔνοχος ἂν γίγνοιτο] V. *γένοιτο* invitis codd. Dein *γεννητοῦ* pro v. *γεννήτου* dedi auctore Astio. Antiquum errorem tenuerunt recentiores excepto Hermanno. v. p. 717. E.

τὸ πολλάκις ἀποθνήσκειν] *τοῦ* A. Ω. v. f. h. r. quod Schneiderus recepit.

C. *ἀλλ' ὑπομείναντα τὰ πάντα*] *ὑπομένοντα πάντα* Ω. et a. marg. ex corr.

δίκης γε ἄλλως πρ.] *ἄλλης* Ξ. f. h. c. δ. o. et supra vers. Ω. r. Dein vett. editt. *ἂν τυγχάνειν* praeter auctoritatem codicum A. Ω.

occisus moreretur, ab hoc ipso veniam delicti sui accepisset, testatur Demosthen. in Pantaen. p. 983, 20. *οὐδὲ γὰρ ἂν ὁ παθὼν αὐτὸς ἀφῇ τοῦ φόνου, πρὶν τελευτῆσαι, τὸν δράσαντα, οὐδενὶ τῶν λοιπῶν ξυγγενῶν ἔξεστιν ἐπεξιέναι.* -

B. *καὶ γὰρ αἰκίας δίκαις ταῖς ἐσχ.*] *Αἰκία* est iniuria, quae cernebatur in contumeliosa tractatione et laesione liberi et ingenui hominis, ob quam actio privata poterat institui; v. Anecdot. Bekkeri I. p. 355, 23 sqq. p. 356. 1. p. 360. 23. Salmas. Obss. ad Ius Attic. et Rom. p. 227 sq. 282 sq. Des. Herald. Animadverss. ad Ius Att. et Rom. II. 9. III. 3. Petit. Legg. Att. p. 628 sqq. Matthiae De iudiciis Athen. l. c. p. 272 sq. ann. Meier. et Schömann. De Process. Attico p. 80. p. 185 et p. 547 sqq.

τὴν τοῦ γεννητοῦ ψυχήν] H. e. *τοῦ γεννήτορος*. Quamobrem pro *γεννήτου* cum Astio *γεννητοῦ* scribendum censuimus; nam *γεννήτης* est tribulis.

ᾧ γὰρ μόνῳ οὐδ' ἀμυνομένῳ —] nam cui uni ne tum quidem, si mortem a se arceat, dum ipsi per parentes sit moriendum, nulla unquam lex hoc est permissura, ut patrem aut matrem occidat, hoc est eos, qui ipsum in lucem ediderunt, sed imperabit potius, ut patienter omnia malit subire, quam tale quid facere, huic quomodo erit conveniens, ut ex

προςῆκον τυγχάνειν ἂν γίγνοιτο ἐν νόμῳ; κείσθω δὴ τῷ πατέρα ἢ μητέρα ἀποκτείναντι θυμῷ θάνατος ἡ ζημία. ἀδελφὸς δὲ ἂν ἀδελφὸν κτείνῃ ἐν στάσεσι μάχης γενομένης ἤ τινι τρόπῳ τοιούτῳ, ἀμυνό-
D μενος ἄρχοντα χειρῶν πρότερον, καθάπερ πολέμιον ἀποκτείνας ἔστω καθαρός· καὶ ἐὰν πολίτης πολίτην ὡςαύτως ἢ ξένος ξένον. ἐὰν δὲ ἀστὸς ξένον ἢ ξένος ἀστὸν ἀμυνόμενος κτείνῃ, κατὰ ταὐτὰ ἔστω τοῦ καθαρὸς εἶναι. καὶ ἐὰν δοῦλος δοῦλον, ὡςαύτως. ἐὰν δὲ αὖ δοῦλος ἐλεύθερον ἀμυνόμενος ἀποκτείνῃ, καθάπερ ὁ κτείνας πατέρα, τοῖς αὐτοῖς ἔνοχος ἔστω νόμοις. ὃ δὲ περὶ τῆς ἀφέσεως εἴρηται φόνου πατρί,
E ταὐτὸν τοῦτο ἔστω περὶ ἁπάσης τῶν τοιούτων ἀφέ-

v. f. h. r. a. c. δ. o. x. Tum Steph. ἐννόμῳ, ut est in aliquot codd. prave.

D. ἀμυνόμενος κτείνῃ] ἀμυνόμενον A. Ω. f. h. a. c. δ. o. x. Eusebius habet: ἀστὸν ξένος ἢ ξένον ἀστός v. explicatt.

legibus aliter puniatur? Quippe ad ἀλλ' ὑπομείναντα κτλ. per zeugma intelligendum κελεύει.

ἀμυνόμενος ἄρχοντα χειρῶν] Ἄρχειν est priorem vim vel iniuriam inferre, diciturque vel absolute, ut nostrum anfangen, veluti Gorg. p. 456. E. ἀμυνομένους, μὴ ὑπάρχοντας, ubi v. annot., vel addito genitivo nominis alicuius, ut τῶν χειρῶν, Xenoph. Cyrop. I. 5, 13. νῦν οὖν ἔρχονται οἱ πολέμιοι ἄρχοντες ἀδίκων χειρῶν. Demosthen. advers. Aristocrat. p. 635. Lysias, Antiphon, alii; de quibus v. Alberti Obss. p. 223. Leopard. Emendatt. X. 12. Lamb. Bos. Ellips, p. 527. Mätzner. ad Antiphont. p. 184. ἀδίκων λόγων Herodot. IV. 1. ἀδικίας Id. VII. 8 τῆς πληγῆς, Antiphon. Def. mort. p. 688. 690. 692. al. βίας Plut. Thes. p. 4. B. al. conf. etiam Valcken. ad Phoeniss. p. 533 et Astius ad h. l. quinonnulla eorum, quae nos memoravimus, item attulit.

D. *ἐὰν δὲ ἀστὸς — ἀμυνόμενος κτείνῃ.*] Libri plerique omnes ἀμυνόμενον, quod patet a re praesenti alienum esse. Agitur enim nunc de iis, qui caedem committant, dum vim aliorum a se propulsent et arceant. Eusebius legit: ἐὰν δὲ ἀστὸν ξένος ἢ ξένον ἀστὸς ἀμυνόμενος κτ.

κατὰ ταὐτὰ ἔστω τοῦ καθαρὸς εἶναι] Formula κατὰ τὰ αὐτὰ εἶναι eadem lege iungitur genitivo, qua ὡςαύτως ἔχειν et alia id genus cum eo casu consociantur; v. Matthiae Gr. §. 337. Bernhardy Synt. p. 159.

καθάπερ ὁ κτείνας πατέρα, τοῖς αὐτοῖς ἔνοχος] Advertas καθάπερ cum τοῖς αὐτοῖς coniunctum. Sic libr. VI. p. 756. E. τὴν δὲ ἀντιπροβολὴν εἶναι, καθάπερ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο, τὴν αὐτήν κτλ. Libr. V. p. 671. C. τοῦτον δὲ εἶναι τὸν πλάστην τὴν αὐτόν; ὥσπερ

σεως· ἐὰν ὁςτισοῦν ὁτῳοῦν ἀφιῇ τοῦτο ἑκών, ὡς ἀκουσίου γεγονότος τοῦ φόνου, οἵ τε καθαρμοὶ γιγνέσθωσαν τῷ δράσαντι καὶ ἐνιαυτὸς εἷς ἔστω τῆς ἐκδημίας ἐν νόμῳ.

Καὶ τὰ μὲν δὴ βίαιά τε καὶ ἀκούσια καὶ κατὰ τὸν θυμὸν γιγνόμενα περὶ φόνους μετρίως εἰρήσθω· τὰ δὲ περὶ τὰ ἑκούσια καὶ κατ' ἀδικίαν πᾶσαν γιγνόμενα τούτων πέρι καὶ ἐπιβουλῆς δι' ἥττας ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φθόνων, ταῦτα μετ' ἐκεῖνα ἡμῖν λεκτέον.

ΚΛ. Ὀρθῶς λέγεις.

Cap. X. ΑΘ. Πάλιν δὴ πρῶτον περὶ τῶν τοιούτων εἰς δύναμιν εἴπωμεν, ὁπόσα ἂν εἴη. τὸ μὲν 870

E. οἵ τε καθαρμοὶ γιγν.] τε vulg. omissum nunc verum esse praestant A. Ω. v. t. h. r. o. x.

δι' ἥττας ἡδονῶν] V. ἥττης, quod solus Ven. Ξ. servavit.

τότε. Infra IX. p. 873. B. p. 874. A. v. ad Phaedon. p. 86. A.

περὶ τῆς ἀφέσεως — πατρί,] Dativus πατρί pro genitivo positus est, ut complurium genitivorum concursus vitaretur; v. Matthiae Gr. §. 389. g. 3.

E. οἵ τε καθαρμοὶ γιγν.] Maior in his Platonis severitas est quam iuris Attici, ex quo is, cui caesus moriens delicti veniam impertiisset, omni poena liberabatur. Demosth. adv. Pantaen. p. 983, 21. οὐδὲ γὰρ ἂν ὁ παθὼν αὐτὸς ἀφῇ τοῦ φόνου πρὶν τελευτῆσαι τὸν δράσαντα, οὐδενὶ τῶν λοιπῶν συγγενῶν ἔξεστιν ἐπεξιέναι. v. Hermann. De vestigg. p. 54.

τὰ δὲ περὶ τὰ ἑκούσια —] Verba, τούτων πέρι καὶ ἐπιβουλῆς — καὶ φθόνων, iungenda videntur cum καὶ κατ' ἀδικίαν πᾶσαν γιγνόμενα, ut ὑποστίγμη nec ante τούτων nec ante καὶ ἐπιβουλῆς locum habeat, ubi eam editores fere posuerunt. Nam alioquin non recte procedit singulorum constructio. Quamquam vel meliore interpunctione restituta manet nonnihil difficultatis: Quod quale sit, protenus apparebit, ubi quaesieris accuratius, unde genitivus ἐπιβουλῆς pendeat. Legendum nobis videtur: καὶ ἐξ ἐπιβουλῆς. Quo revocato emergit sponte sententia haec: Quae vero ad voluntaria facinora pertinent atque ea, quae, harum rerum habita ratione (τούτων πέρι, i. e. περὶ φόνων), omnino iniuste fiunt ac per insidias, propterea quod homines succumbunt voluptatibus et cupiditatibus et invidiae, haec post illa nobis explicanda sunt. — ἧττα ἡδονῶν est, quum quis voluptatibus minor est iisque succumbit. Libr. I. p. 648. E. τὴν πάντων ἧτταν φοβούμενος ἀνθρώπων τοῦ πώματος. X. p. 902. A. διά τινας ἥττας ἡδονῶν ἢ λυπῶν.

Cap. X. πρῶτον περὶ τῶν

δὴ μέγιστον ἐπιθυμία κρατοῦσα ψυχῆς ἐξηγριωμένης
ὑπὸ πόθων. τοῦτο δ' ἔστι μάλιστα ἐνταῦθα, οὗ πλεῖ-
στός τε καὶ ἰσχυρότατος ἵμερος ὢν τυγχάνει τοῖς
πολλοῖς, ἡ τῶν χρημάτων τῆς ἀπλήστου καὶ ἀπείρου
κτήσεως ἔρωτας μυρίους ἐντίκτουσα δύναμις διὰ φύ-
σιν τε καὶ ἀπαιδευσίαν τὴν κακήν. τῆς δὲ ἀπαιδευ-
σίας ἡ τοῦ κακῶς ἐπαινεῖσθαι πλοῦτον αἰτία φήμη
πρὸς τῶν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων· πρῶτον γὰρ
B *τῶν ἀγαθῶν αὐτὸ προκρίνοντες τρίτον ὂν τούς τ'*
ἐπιγιγνομένους λωβῶνται καὶ ἑαυτούς. τὸ γὰρ ἀληθὲς
λέγεσθαι περὶ τοῦ πλούτου κατὰ πόλεις πάσας, πάν-
των κάλλιστον καὶ ἄριστον, ὡς ἕνεκα σώματός ἐστι,
καὶ σῶμα ψυχῆς ἕνεκα· ἀγαθῶν μὲν οὖν ὄντων, ὧν
ἕνεκα ὁ πλοῦτος εἶναι πέφυκε, τρίτον ἂν εἴη μετὰ

P. 870. *ἡ τῶν χρημάτων τῆς ἀπλήστου —*] Sic A. Ω. v. f. h r. a. δ. o. x. Vulgo *ἡ* articulus aberat, quem omisit etiam Bekkerus. Marg. Ω. et a. δ. *τὸ ἡ ἀλλαχοῦ ὠβέλισται.* De toto loco v. explicatt.

τοιούτων] H. e. *περὶ ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν κτλ.*

P. 870. *ἡ τῶν χρημάτων τῆς ἀπλήστου*] Haec quum per epexegesin addantur superioribus illis: *ἔστιν ἐνταῦθα*, dici accuratius debuit: *ἐν τῇ τῶν χρημάτων ἐντικτούσῃ δυνάμει.* Sed liberiore quadam orationis conformatione ea accommodantur subiecto sententiae relativae *ἵμερος*. In quo nemo temere offendet, praesertim quum consimilis structurae exempla etiam alibi reperiantur. Male autem vulgo articulo *ἡ* praeter librorum fidem abiecto, post *τῶν χρημάτων* subdistinctionem faciunt. Quod Astius ita tenuit, ut etiam ante *τῶν χρημάτων* interpunxerit, quippe quod idem esset atque *ἐν τοῖς χρήμασιν.* Atqui talis usus genitivi certe plane inauditus foret. Sensus hic est: hoc autem ibi maxime evenire solet s. locum habet, ubi in plerisque cupiditas solet esse longe maxima et vehementissima, hoc est, quum vis divitiarum animis ingenerat innumerabiles cupiditates inexplebilis et immensae earum possessionis propter indolis et inscitiae pravitatem.

τῆς δὲ ἀπαιδευσίας ἡ τοῦ κ.] Haec est communis librorum omnium scriptura, quam male tentarunt Stephanus atque Astius. Nihil mutandum videbitur, ubi verba recte coniunxeris. Est autem consecutio eorum haec: *αἰτία δὲ τῆς ἀπαιδείας (ἐστὶν) ἡ πρὸς τῶν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων φήμη τοῦ κακῶς ἐπαινεῖσθαι πλοῦτον*: caussa autem istius inscitiae est fama a Graecis pariter atque barbaris profecta, quae cernitur in eo, quod male laudantur divitiae. Verum iam Zellerus

σώματος ἀρετὴν καὶ ψυχῆς. διδάσκαλος οὖν ἂν ὁ λόγος οὗτος γίγνοιτο, ὡς οὐ χρὴ πλουτεῖν ζητεῖν τὸν εὐδαίμονα ἐσόμενον, ἀλλὰ δικαίως πλουτεῖν καὶ σω- C
φρόνως· καὶ φόνοι οὕτως οὐκ ἂν γίγνοιντο ἐν πόλεσι, φόνοις δεόμενοι καθαίρεσθαι. νῦν δέ, ὅπερ ἀρχόμενοι τούτων εἴπομεν, ἓν μὲν τοῦτ' ἐστὶ καὶ μέγιστον, ὃ ποιεῖ φόνου ἑκουσίου τὰς μεγίστας δίκας. δεύτερον δὲ φιλοτίμου ψυχῆς ἕξις, φθόνους ἐντίκτουσα, χαλεποὺς ξυνοίκους μάλιστα μὲν αὐτῷ τῷ κεκτημένῳ τὸν φθόνον, δευτέροις δὲ τοῖς ἀρίστοις τῶν ἐν τῇ πόλει. τρίτον δὲ οἱ δειλοὶ καὶ ἄδικοι φόβοι πολλοὺς δὴ φόνους εἰσὶν ἐξειργασμένοι, ὅταν ἤ τῳ D
πραττόμενα ἢ πεπραγμένα ἃ μηδένα βούλονταί σφισι ξυνειδέναι γιγνόμενα ἢ γεγονότα· τοὺς οὖν τούτων

C. *φόνοις δεόμενοι*] *δεομένοις* Schneiderus; errore, opinor. *φόνους εἰσὶν ἐξειργ.*] *φόβους* A. Ω. v. h. alii quidam, errore aperto.

Stud. Platonn. p. 96 sq. et Cousinus perspexerunt, falsi illi tamen in eo, quod *πρὸς τῶν Ἑλλήνων—βαρβάρων* cum *ἐπαινεῖσθαι* coniunxerunt. Genitivum caussam rei et originem significantem eodem modo positum habes Politic. p. 294. B. *αἱ ἀνομοιότητες — τοῦ μηδέποτε μηδέν — ἡσυχίαν ἄγειν τῶν ἀνθρωπίνων.* Ibid. p. 305. D. *τὴν αὑτῆς ἰδίαν ἀρετὴν παρεχομένη τοῦ μήθ' ὑπό τινων δώρων — ἐθέλειν ἂν τὰ ἀλλήλων ἐγκλήματα διαιρεῖν.* Nec abludunt talia: Legg. IV. p. 723. D. *διατριβὴν πλείω τῆς μελλήσεως.* VI. p. 776. C. *δουλεία τῆς τῶν Μαριανδυνῶν καταδουλώσεως.* VIII. p. 848. B. *τὴν τῆς ὁμοιότητος ἰσότητα.* IX. p. 873. C. *ἀνανδρίας δειλία.* Ib. 881. A. *λαιμαργίαι ἡδονῶν.*

B. *τρίτον ὄν*] Vid. I. p. 631. B sqq. ubi divitiis quartus locus inter externa bona conceditur.

τὸ γὰρ ἀληθὲς λέγεσθαι— nam longe optimum est et praestantissimum, ubique terrarum vere iudicari de divitiis, possideri eas corporis caussa, corpus autem esse animi caussa. Dein fortasse malis: *ἀγαθῶν μὲν οὖν ὄντων τούτων* vel *τούτων ὄντων.* Sed *τούτων* ante *ὤν* sponte intelligitur.

C. *φόνοις δεόμενοι καθαίρεσθαι*] sese caedibus expiari volentes, i. e. ultimo supplicio expiandae. Hoc igitur dicit: non caedes fierent capitis poena luendae. Loquitur autem per prosopopoeiam.

C. *χαλεποὺς ξυνοίκους μ. μ.*] molestos socios maxime quidem invidiae possessori, deinde optimis quibusque civium.

D. *ἃ μηδένα βούλονται*] Pluralis refertur ad *τῳ*, in quo inest significatio multitudinis. Ma-

μηνυτὰς ἀναιροῦσι θανάτοις, ὅταν ἄλλῳ μηδενὶ δύνωνται τρόπῳ. τούτων δὴ πάντων πέρι προοίμια μὲν εἰρημένα ταῦτ' ἔστω, καὶ πρὸς τούτοις, ὃν καὶ πολλοὶ λόγον τῶν ἐν ταῖς τελεταῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐσπουδακότων ἀκούοντες σφόδρα πείθονται, τὸ τῶν τοιούτων τίσιν ἐν Ἅιδου γίγνεσθαι, καὶ πάλιν ἀφι-
E κομένοις δεῦρο ἀναγκαῖον εἶναι τὴν κατὰ φύσιν δίκην ἐκτῖσαι, τὴν τοῦ παθόντος, ἅπερ αὐτὸς ἔδρασεν, ὑπ' ἄλλου τοιαύτῃ μοίρᾳ τελευτῆσαι τὸν τότε βίον. πειθομένῳ μὲν δή, καὶ πάντως φοβουμένῳ ἐξ αὐτοῦ τοῦ προοιμίου τὴν τοιαύτην δίκην, οὐδὲν δεῖ τὸν ἐπὶ
871 τούτῳ νόμον ὑμνεῖν, ἀπειθοῦντι δὲ νόμος ὅδε εἰρή-

D. *ἐσπουδακότων ἀκ.*] ἐσπουδακότες Ven. Ξ.
E. *ὅδε εἰρήσθω τῇ γραφῇ*] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. Vulgo τῆς γραφῆς.
P. 871. *ὁ γὰρ νόμος ἀπαγορεύει*] Desunt haec in Ald. Lov. Bas. 1.2. et cod. Ven. Ξ.

le Stephanus coni. *βούλεται*, cui vel pronomen *σφίσι* adversatur.

καὶ πρὸς τούτοις ὃν καὶ πολλοὶ λόγον] Adverte attractionem. Significant enim haec idem, quod *καὶ πρὸς τούτοις καὶ ὁ λόγος, ὃν πολλοὶ τῶν ἐν τ. τ.* etr.

E. *καὶ πάλιν ἀφικομένοις — ἐκτῖσαι*] Explicantur haec verba proximis: *ἅπερ αὐτὸς ἔδρασεν — τελευτῆσαι τὸν τότε βίον*. Errore igitur factum, quod in edit. Bekkeri post *τοῦ παθόντος* excidit interpunctio, quem errorem nuperrime editores, ut sexcenta id genus alia, secure iteraverunt. Atque hoc ubi tenuerimus, nec opus videbitur coniectura Schneideri pro *ἐκτῖσαι* legendum putantis *κτίσασι*. Quod vero dicuntur homicidae necessitate quadam rursus in hanc mortalium vitam reiecti idem scelus in se experturi esse atque sensuri, quod ipsi in alios perpetraverint, id Pythagoricum quiddam redolet, in sacra mystica postea invectum. v. Lobeck. Aglaopham. Vol. II. p. 807 sqq. et Backhuizen van den Brink Variae Lectiones ex historia philos. antiquae, Lugdun. Batav. 1842. p. 30 sqq. Ceterum repetitur fabula p. 872. D sqq. ubi dicitur *ἐκ παλαιῶν ἱερέων εἰρῆσθαι*.

P. 871. *Ὃς ἂν ἐκ προνοίας τε καὶ ἀδίκως —*] Exscripsit haec usque ad *ἀειφυγίαν* Euseb. Praepar. Evang. XIII. 21. p. 712. D. ubi inverso ordine legitur *μήτε ἀγορὰν μήτε ἱερά*. De occisore praesentia sua rempublicam polluente v. ad p. 868. A.

ἐάν τέ τις ἀπαγορεύῃ —] Pollux VIII. 66. *εἴργοντο δὲ ἱερῶν καὶ ἀγορᾶς οἱ ἐν κατηγορίᾳ φόνου ἄχρι κρίσεως· καὶ τοῦτο προαγόρευσις ἐκαλεῖτο.* Enimvero initium sontis in iudicio persequendi ita fiebat, ut ei solemniter denunciaretur, ut rebus omnibus locisque publicis et sacris abstineret, neque ea praesentia sua pollueret. Quod

σθω τῇ γραφῇ. Cap. XI. Ὃς ἂν ἐκ προνοίας τε καὶ ἀδίκως ὁντιναοῦν τῶν ἐμφυλίων αὐτόχειρ κτείνῃ, πρῶτον μὲν τῶν νομίμων εἰργέσθω, μήτε ἱερὰ μήτε ἀγορὰν μήτε λιμένας μήτε ἄλλον κοινὸν ξύλλογον μηδένα μιαίνων, ἐάν τέ τις ἀπαγορεύῃ τῷ δράσαντι ταῦτα ἀνθρώπων καὶ ἐὰν μή. ὁ γὰρ νόμος ἀπαγορεύει, καὶ ἀπαγορεύων ὑπὲρ πάσης τῆς πόλεως ἀεὶ φαίνεταί τε καὶ φανεῖται. ὁ δὲ μὴ ἐπεξιὼν δέον ἢ B
μὴ προαγορεύων εἴργεσθαι τῶν ἐντὸς ἀνεψιότητος, πρὸς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν προσήκων τῷ τελευτήσαντι, πρῶτον μὲν τὸ μίασμα εἰς αὑτὸν καὶ τὴν τῶν θεῶν ἔχθραν δέχοιτο, ὡς ἡ τοῦ νόμου ἀρὰ τὴν

B. *ἢ μὴ προαγορεύων εἴργεσθαι*] Legebatur vulgo vitiose *προςαγορεύων* invitis codd. omnibus. Pro *εἴργεσθαι* Euseb. Praep. Ev. XIII. 21. p. 712. D. *εἰργέσθω*. In Ric. h. *εἴργεσθαι* omissum est. Mox *προςτρέπεται* pro *προτρέπεται* coni. Winckelmann. coll. p. 866. B.

dicebatur *προαγορεύειν εἴργεσθαι τῶν νομίμων*. Antipho De choreut. p. 783. *πείσαντες δὲ τούτους ἀπογράφεσθαι καὶ προαγορεύειν ἐμοὶ εἴργεσθαι τῶν νομίμων ἡγήσαντο. — ὁ γὰρ νόμος οὕτως ἔχει, ἐπειδάν τις ἀπογραφῇ φόνου δίκην, εἴργεσθαι τῶν νομίμων*. Id. De caede Herod. p. 782. 783. 791. Demosth. in Macart. p. 1168, 28. in Aristocrat. p. 632. in Timocr. p. 733. in Leptin. §. 137 sqq. *Προῤῥήσεις* etiam vocant, ut Plato mox p. 873. A. sq. Antiph. p. 752. 764. al. v. Matthiae De iudiciis Athenienss. Opusc. phil. Vol. I. p. 161. Heffter. De re iudiciaria Athen. p. 362. Wachsmuth. Hellen. Alterth. Vol. II. P. I. p. 329. Mätzner. ad Antiphont. p. 205. Schömann. Antiquitatt. iur. publ. Graec. p. 289.

ὁ δὲ μὴ ἐπεξιὼν δέον — ἀνεψιότητος] De iure Attico Demosth. in Everg. p. 1161. 8. *κελεύει γὰρ ὁ νόμος τοὺς προσήκοντας ἐπεξιέναι μέχρις ἀνεψιαδῶν.* In Macart. p. 1168. 28. *προειπεῖν τῷ κτείναντι ἐν ἀγορᾷ ἐντὸς ἀνεψιότητος καὶ ἀνεψιοῦ, συνδιώκειν δὲ καὶ ἀνεψιῶν παῖδας καὶ γαμβροὺς καὶ ἀνεψιοὺς καὶ ἀνεψιαδοῦς καὶ φράτορας.* Dixerunt de illa lege praeter alios nuper Bunsen. De iure hered. p. 36. sq. Müller. ad Aeschyl. Eumen. p. 126 sqq. Meier. De gentilitate Attica p. 18. qui item docuerunt, quid sit *ἐντὸς ἀνεψιότητος*, de qua formula consulas etiam Schömann. ad Isaeum p. 455. et Antiquitatt. iur. publ. p. 288. Schol. ad h. l. *ἀνεψιότης ἡ μέχρι ἀνεψιαδῶν συγγένεια, οἵ εἰσι παῖδες ἀνεψιῶν· οὗτοι δὲ πάλιν ἀλλήλων λέγονται ἀνεψιοί, οἵτινες γονεῖς ἔχουσιν ἀδελφούς.*

πρὸς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, von männlicher und weiblicher Seite.

B. *ὡς ἡ τοῦ νόμου ἀρὰ τ. φ. πρ.*] sicuti legis dira imprecatio famam et opinionem vulgarem incitat

φήμην προτρέπεται, τὸ δὲ δεύτερον ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι τιμωρεῖν ὑπὲρ τοῦ τελευτήσαντος γιγνέσθω. ὁ δὲ ἐθέλων τιμωρεῖν, τῶν τε ἐπὶ τούτοις λουτρῶν φυλακῆς πέρι καὶ ὅσων ἂν ἑτέρων ὁ θεὸς περὶ ταῦτα
C νόμιμα παραδῷ, πάντα ἀποτελῶν καὶ τὴν πρόῤῥησιν προαγορεύων ἴτω ἀναγκάζων τὸν δράσαντα ὑπέχειν τὴν τῆς δίκης πρᾶξιν κατὰ νόμον. ταῦτα δὲ ὅτι μὲν γίγνεσθαι χρεών ἐστι διά τινων ἐπευχῶν καὶ θυσιῶν θεοῖς τισιν, οἷς τῶν τοιούτων μέλει, φόνους μὴ γίγνεσθαι κατὰ πόλεις, ῥᾴδιον ἀποφαίνεσθαι νομοθέτῃ· τίνες δ' εἰσὶν οἱ θεοὶ καὶ τίς ὁ τρόπος τῶν τοιούτων δικῶν τῆς εἰςαγωγῆς ὀρθότατα πρὸς τὸ θεῖον ἂν γιγνόμενος εἴη, νομοφύλακες μετ' ἐξηγητῶν

C. *ἴτω ἀναγκάζων*] Steph. coni. *ἀναγκάσων*. sed v. explicatt.
D. *ἐὰν δέ τις ἐπιβῇ που, τῶν*] *που τῶν* A. Ω. Ξ. v. f. r. a. c. δ. ο. x. Ald. Lov. Bas. 1. 2. Sed Stephan. de Cornarii

atque adiuvat. De *δέχοιτο* imperativi vices sustinente v. Matthiae Gr. §. 515. δ. p. 1165. ed. 3. conf. infra p. 879. C. D.

τῶν τε ἐπὶ τούτοις λουτρῶν —] Verba hunc in modum iungenda: *πάντα ἀποτελῶν περὶ φυλακῆς τῶν τε ἐπὶ τούτοις λουτρῶν καὶ (πάντων) ἑτέρων, ὅσα ἂν ὁ θεὸς περὶ ταῦτα νόμιμα παραδῷ κ. τ. λ.* omnia rite peragens, quae pertinent ad observationem (ratione observationis habita) lavationis in talibus solemnis atque aliarum rerum, quas deus de istis legitimas tradiderit. Cogitandum cum Astio de lavatione ei praescripta, qui interfectorem, utpote hominem impurum, de caede postulare instituebat, ne illius piaculo contaminaretur, neque audiendus Faehsius Syllog. p. 392. qui *λύτρων* scribi iubebat. Animadvertas praeterea etiam constructionis insolentiam, qua *νόμιμα* pro *νομίμων* ponitur perinde ac si antecesserit *καὶ ὅσα ἂν κ. τ. λ.* ita ut duae constructiones in unum conflatae sint: neque enim istud *νόμιμα* recte cum *περὶ ταῦτα* coniunxeris.

C. *καὶ τὴν πρόῤῥησιν προαγορεύων*] V. p. 871. A. Dein *ἴτω ἀναγκάζων* est: veniat ita, ut sontem cogat. Non opus coniectura Stephani *ἀναγκάσων*, quam Astius amplexus est. De participio praesentis cum verbis veniendi coniuncto v. Elmsleius et Hermann. ad Eurip. Med. v. 1024. Bornemann. ad Xenoph. Anab. VII. 7, 17. Bernhardy Synt. p. 370.

φόνους μὴ γίγνεσθαι κατὰ πόλεις] Haec praecedentibus istis, *τῶν τοιούτων μέλει*, per epexegesin subiiciuntur, ita ut item ex *μέλει* pendeant.

D. *ὁ δὲ ὄφλων θανάτῳ ζημ.*] Demosthen. in Mid. p. 528. *οἱ φονικοὶ νόμοι τοὺς μὲν ἐκ προνοίας ἀποκτιννύντας θανάτῳ καὶ ἀειφυγίᾳ καὶ δημεύσει τῶν ὑπαρχόντων ζημιοῦσι, τοὺς*

καὶ μαντέων καὶ τοῦ θεοῦ νομοθετησάμενοι τὰς δί- D
κας εἰσαγόντων ταύτας. δικαστὰς δὲ αὐτῶν εἶναι
τοὺς αὐτούς, οὕσπερ τοῖς τὰ ἱερὰ συλῶσι διαδικά-
ζειν ἐρρήθη κυρίως. ὁ δὲ ὄφλων θανάτῳ ζημιούσθω
καὶ μὴ ἐν τῇ τοῦ παθόντος χώρᾳ θαπτέσθω, ἀναι-
δείας ἕνεκα πρὸς τῷ ἀσεβεῖν. φυγὼν δὲ καὶ μὴ ᾿θε-
λήσας κρίσιν ὑποσχεῖν φευγέτω ἀειφυγίαν· ἐὰν δέ τις
ἐπιβῇ που τῶν τῆς τοῦ φονευθέντος χώρας, ὁ προσ-
τυχὼν πρῶτος τῶν οἰκείων τοῦ ἀποθανόντος ἢ καὶ
τῶν πολιτῶν ἀνατεὶ κτεινέτω ἢ δήσας τοῖς ἄρχουσι E
τῶν τὴν δίκην κρινάντων κτεῖναι παραδότω. ὁ δὲ
ἐπισκηπτόμενος ἅμα καὶ κατεγγυάτω τὸν ᾧ ἂν ἐπι-
σκήπτηται· ὁ δὲ παρεχέτω τοὺς ἐγγυητάς, ἀξιόχρεως

coni. *τούτων*, et sic omnes recc. editt. praeter Schneid.
E. *ἀνατεὶ κτεινέτω*] *ἀνατὶ* A. et corr. Ω. Pro *κτεινέτω* Bekkerus mavult *κτεινάτω*.

δὲ ἀκουσίως αἰδέσεως καὶ φιλανθρωπίας πολλῆς ἠξίωσαν. Antiph. De caede Her. p. 709. *τοῦ νόμου κειμένου, τὸν ἀποκτείναντα ἀνταποθανεῖν.* Ad proxima conf. Demosth. in Aristocr. p. 634. *ἔστι πᾶσιν ὅρος τοῖς ἀνδροφόνοις τῆς τοῦ παθόντος εἴργεσθαι πατρίδος· ἐκ μὲν δὴ ταύτης δίδωσιν ἐλαύνειν κ. τ. λ.* — *ἀναιδείας ἕνεκα πρὸς τῷ ἀσεβεῖν*, non modo impietatis sed etiam impudentiae caussa.

φυγὼν δὲ — ἀειφυγίαν] Ex iure Attico item si homicida, antequam in iudicium vocaretur, solum vertisset, exilium erat perpetuum et bona eius publicabantur. v. Demosth. in Mid. p. 528. quem locum paullo ante attulimus in Aristocr. p. 634. et 629.

ἐὰν δέ τις ἐπιβῇ που τῶν —] Stephanus de Cornarii coniectura *ἐπιβῇ τούτων.* Libri omnes *ἐπιβῇ που τῶν.* Unde Winckelmannus *ἐπιβῇ τῶν τόπων* extudit, collatis locis p. 705. E. 747 E. et 760. C. Sed verisimilior utique Cornarii ratio fuerit, si omnino quid mutandum sit, quod non credimus. Nam *τὰ τῆς τοῦ φ. χώρας* fere idem est quod *ἡ τοῦ φ. χώρα,* et *που* est alicubi, ut sensus hic sit: si quis alicubi occisi regiones ingressus fuerit. conf. p. 874. A. sq. De re Demosth. adv. Aristocr. p. 629. 20. *τοὺς δὲ ἀνδροφόνους ἐξεῖναι ἀποκτείνειν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ καὶ ἀπάγειν.* v. Wesseling. ad Petiti Legg. p. 610. Mox *ἀνατεί* vel *ἀνατί* interpretatur Schol. *ἀβλαβῶς καὶ ἄνευ τίσεως καὶ τιμωρίας.* conf. Ruhnken. ad Tim. p. 31. et Blomfield. Gloss. in Aeschyl. Prom. p. 122.

E. *ὁ δὲ ἐπισκηπτόμενος ἅμα καὶ* —] is, qui postulat, simul vades postulato ab eo, quem postulat. V. Harpocrat. in voc. *ἐπεσκήψατο*, et Valesium p. 308. ed. Lips.

ὁ δὲ παρεχέτω τοὺς ἐγγυητὰς —] Tres vades etiam ex iure Attico fuisse sistendos,

οὓς ἂν ἡ τῶν περὶ ταῦτα δικαστῶν ἀρχὴ κρίνῃ, τρεῖς ἐγγυητὰς ἀξιόχρεως, παρέξειν ἐγγυωμένους εἰς δίκην· ἐὰν δὲ ἢ μὴ ἐθέλῃ ἢ ἀδυνατῇ τις καθιστάναι, τὴν ἀρχὴν παραλαβοῦσαν δήσασαν φυλάττειν καὶ παρέχειν
872 εἰς τὴν κρίσιν τῆς δίκης. ἐὰν δὲ αὐτόχειρ μὲν μή, βουλεύσῃ δὲ θάνατόν τις ἄλλος ἑτέρῳ καὶ τῇ βουλήσει τε καὶ ἐπιβουλεύσει ἀποκτείνας αἴτιος ὢν καὶ μὴ καθαρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ φόνου ἐν πόλει ἐνοικῇ, γιγνέσθων καὶ τούτῳ κατὰ ταὐτὰ αἱ κρίσεις τούτων πέρι, πλὴν τῆς ἐγγύης, τῷ δὲ ὄφλοντι ταφῆς τῆς οἰκείας ἐξέστω τυχεῖν, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως τῷ πρόσθεν ῥηθέντι περὶ αὐτὸν γιγνέσθω. τὰ αὐτὰ δὲ ἔστω

τὴν κρίσιν τῆς δίκης] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. Vulgo *τὴν τίσιν τ. δ.*

liquet ex Demosth. in Tim. p. 745. Antiphont. De caed. Herod. 17. aliis, quae attulit Hermann. Antiquitatt. Gr. §. 137. Verba Platonis foede corrupta putat Astius, ipse locum sic mutilans: *ὁ δὲ παρεχέτω τρεῖς ἐγγυητάς, οὓς ἂν ἡ τῶν περὶ ταῦτα δικαστῶν ἀρχὴ κρίνῃ ἀξιόχρεως, παρέξειν ἐγγυωμένους* κ. τ. λ. Enimvero quis est qui sibi persuadeat, verba isto modo unquam potuisse a quoquam interpolari? Alio modo Winckelmannus laboranti scilicet philosopho succurrit, refingens locum sic: *ὁ δὲ παρεχέτω, οὓς ἂν* ——— *κρίνῃ, τρεῖς ἐγγυητὰς ἀξιόχρεως, παρέξειν,* κ. τ. λ. Quae ratio altera non minus est veridissimilis. Hermannus verba: *τοὺς ἐγγυητὰς ἀξιόχρεως,* eliminanda censuit; quae unde in ordinem reliquorum immigraverint, nemo facile dixerit. Nimirum negotium creavit viris optimis levis quaedam distinctionis perversitas, qua iungebatur *τοὺς ἐγγυητὰς ἀξιόχρεως*, commate post *ἀξιόχρεως* interposito. Qua quidem distinctione servata utique et contra grammaticam peccatur, quae ordinem istum: *τοὺς ἐγγυητὰς ἀξιόχρεως* hic certe aspernatur, et ipsi sententiae mirum quantum languoris affertur; nam istud *ἀξιόχρεως* ante *οὓς ἂν — ἀρχὴ κρίνῃ* facile apparet prorsus otiose inculcari. Verum his incommodis omnibus simplicissime videmur ita occurrisse, ut comma post *ἐγγυητάς* posuerimus, qua mutatione admissa oritur sententia perquam commoda haec: hic autem vades dato eos, quos magistratus in talibus rebus iudicantium locupletes arbitretur, hoc est, tres vades locupletes, eo, quod vadimonio promittant fore, ut reum in iudicio sistant. Patet, opinor, in his nihil esse, quod recte absurdum aut otiosum putetur. Nam quod post *τοὺς ἐγγυητάς* deinde subiungitur *τρεῖς ἐγγυητὰς ἀξιόχρεως,* eo facile apparet superius illud accuratius definiri ita quidem, ut addatur etiam illud, in quo locuples fides vadum cernatur. Nam *παρέχειν εἰς κρίσιν* est: in iudicio sistere, ut Xe-

ταῦτα ξένοισί τε πρὸς ξένους καὶ ἀστοῖσι καὶ ξένοις
πρὸς ἀλλήλους, δούλοις τε αὖ πρὸς δούλους, τῆς τε B
αὐτοχειρίας πέρι καὶ ἐπιβουλεύσεως, πλὴν τῆς ἐγ-
γύης· ταύτην δέ, καθάπερ εἴρηται, τοὺς αὐτόχειρας
κατεγγυᾶσθαι. τὸν δὲ προαγορεύοντα τὸν φόνον ἅμα
κατεγγυᾶν καὶ τούτους. ἐὰν δὲ δοῦλος ἐλεύθερον
ἑκών, εἴτε αὐτόχειρ εἴτε βουλεύσας, ἀποκτείνῃ καὶ
ὄφλῃ τὴν δίκην, ὁ τῆς πόλεως κοινὸς δήμιος ἄγων
πρὸς τὸ μνῆμα τοῦ ἀποθανόντος, ὅθεν ἂν ὁρᾷ τὸν
τύμβον, μαστιγώσας ὁπόσας ἂν ὁ ἑλὼν προστάττῃ,
ἐάνπερ βιῷ παιόμενος ὁ φονεύς, θανατωσάτω. ἐὰν C
δέ τις δοῦλον κτείνῃ μηδὲν ἀδικοῦντα, φόβῳ δὲ μὴ

P. 872. C. *φόβῳ δὲ μὴ μηνυτὴς*] *μὴ* om. A. et pr. Ω.

noph. Anab. VI. 6, 12. *παρασχεῖν σε ἑαυτοὺς εἰς κρίσιν.* Hist. Gr. VII. 4, 38. *ἦ μὴν παρέξειν εἰς τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκάδων.* Anab. VI. 6, 9. *ἑαυτὸν παρασχεῖν Κλεάνδρῳ κρῖναι.* Ibid. §. 10. *ἐμαυτὸν παρασχήσω κρίναντι Κλεάνδρῳ.* Itaque haec omnia ita sunt comparata, ut de eorum integritate dubitari nullo modo possit. Illud *ἀξιόχρεως* autem quod relativo pronomini praemissum est, id nec vi sua caret, nec iudicari debet ab usu loquendi abhorrere. Plat. Phaedr. p. 238. A. *τῶν ἰδεῶν, ἐκπρεπὴς ἣ ἂν τύχῃ γενομένη,* ubi v. ann.

ἀδυνατῇ τις καθιστάναι] H. e. vades dare, Bürgen stellen.

P. 872. *ἐὰν δὲ αὐτόχειρ μὲν μή,*] *βουλεύσῃ θάνατον,* consilium necis perpetrandae insidiose inierit. Videtur autem corrigendum *βουλεύσας,* quo facto totius periodi ratio sese habet rectissime, quae nunc non una ex parte laborat. — *καὶ μὴ καθαρὸς τ. ψ.* et animo non a caede puro in civitate habitet. Mox de formula *κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως,* pro qua etiam *κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως* dicitur, v. ad. Phaed. p. 78. D. 80. B.

B. *τὸν δὲ προαγορεύοντα — τούτους*] et qui eos de caede postulat, simul etiam istos ad vadimonium adigat. Nam *ἐγγυᾶσθαι* dicuntur ii, qui pro aliquo sponsionem faciunt et in caussa privata et in caussa capitali, aut pro semet ipsis vades sistunt; sed *ἐγγυᾶν* est vades poscere. v. Salmas. De usur. c. 16.

ἐὰν δὲ δοῦλος ἐλεύθερον ἑκὼν —] Nec Athenienses servum voluerunt ultimum pati supplicium, nisi si caussa eius publice cognita esset. Antiph. De caed. Herod. §. 48. *καίτοι οὐδὲ οἱ τοὺς δεσπότας ἀποκτείναντες, ἐὰν ἐπ' αὐτοφώρῳ ληφθῶσιν, οὐδ' οὗτοι θνήσκουσιν ὑπ' αὐτῶν τῶν προσηκόντων, ἀλλὰ παραδιδόασιν αὐτοὺς τῇ ἀρχῇ κατὰ νόμους ὑμετέρους πατρίους.*

ὁ τῆς πόλεως κοινὸς δήμιος —] minister publicus

μηνυτὴς αἰσχρῶν ἔργων καὶ κακῶν αὐτοῦ γίγνηται, ἤ τινος ἕνεκα ἄλλου τοιούτου, καθάπερ ἂν εἰ πολίτην κτείνας ὑπεῖχε φόνου δίκας, ὡςαύτως καὶ τοῦ τοιούτου δούλου κατὰ τὰ αὐτὰ ἀποθανόντος οὕτως ὑπεχέτω. Cap. XII. Ἐὰν δὲ δὴ γίγνηται, ἐφ' οἷσι καὶ νομοθετεῖν δεινὸν καὶ οὐδαμῶς προςφιλές, μὴ νομοθετεῖν δὲ ἀδύνατον, ξυγγενῶν αὐτόχειρας φόνους
D ἢ δι' ἐπιβουλεύσεως γενομένους, ἑκουσίους τε καὶ ἀδίκους πάντως, οἳ τὰ μὲν πολλὰ ἐν κακῶς οἰκούσαις καὶ τρεφομέναις γίγνονται πόλεσι, γένοιτο δ' ἄν πού τι καὶ ἐν ᾗ μή ποτέ τις ἂν προςδοκήσειε χώρᾳ, λέγειν μὲν δὴ χρεὼν αὖ πάλιν τὸν ἔμπροσθεν σμικρῷ ῥηθέντα λόγον, ἂν ἄρα τις ἀκούων ἡμῶν οἷος ἀπο-

Ἐὰν δὲ δὴ γ.] ἂν Ω. sed in marg. ἐάν. Dein προςφιλέσι A. x. et pr. Ω.

D. ἢ ὅ τι χρὴ πρ.] ἢ ὅ τι ἂν χρὴ Ω. marg. et a.

supplicioruni. Dein Astius ante ὅθεν inseruit ἤ. Quasi vero tali mutatione opus esset! Imo hoc dicit: carnifex eum ducat in viciniam monumenti sepulcralis, unde bustum occisi conspicere possit. — ὁπόσας int. πληγάς, de qua ellipsi v. ad c. 2. p. 854. D. μαστιγωθεὶς ὁπόσας ἂν δόξῃ τοῖς δικασταῖς. — ὁ ἑλών, qui eum reum peregit, accusator. — ἐὰν βιῷ παιόμενος, wenn er unter den Streichen nicht stirbt.

C. καθάπερ ἂν εἰ πολίτην — δίκας,] Breviter dictum pro: καθάπερ ἂν ὑπεῖχε δίκας φόνου, εἰ πολίτην κτείνας ὑπεῖχε δίκας.

Cap. XII. Ἐὰν δὲ δὴ γίγνηται —] Periodus intricatior paullo ac perplexior. Quippe post ἐὰν δὲ δὴ γίγνηται non subiungitur. deinde quod subiungi debebat, sed mutata orationis structura verbis interiectis: μὴ νομοθετεῖν δὲ ἀδύνατον, consociatur primariae sententiae subiectum: αὐτόχειρας φόνους, cui deinde usque ad χώρα omnia reliqua adaptantur. Itaque facile apparet pertinere istud anacoluthon ad illud genus periodorum insolenter structarum, quod originem suam maxime ex primarii et secundarii membri commixtione ducit. Usitato more poterat fere hunc in modum dici: Ἐὰν δὲ δὴ γίγνηται ταῦτα, ἐφ' οἷσι καὶ νομοθετεῖν — ἀδύνατον, αὐτόχειρες φόνοι ἢ δι' ἐπιβουλεύσεως γενόμενοι, ἑκούσιοί τε καὶ ἄδικοι πάντως, οἳ τὰ μὲν πολλὰ κ. τ. λ. — Verbis ἐφ' οἷσι καὶ νομοθετεῖν δεινόν admonemur quodammodo illius Solonis sententiae, qua vir sapientissimus nullas statuit de parricidio leges scribendas esse, quia neminem putaret unquam adeo fore inhumanum atque truculentum, ut parentes occidere auderet; v. Diogen. Laërt. I. 59. Cicer. pro Roscio Am. c. 25. ibique intpp. — οὐδαμῶς προςφιλές per λιτότητα dictum pro

σχέσθαι γένηται μᾶλλον ἑκὼν διὰ τὰ τοιαῦτα φόνων τῶν πάντῃ ἀνοσιωτάτων. ὁ γὰρ δὴ μῦθος ἢ λόγος, ἢ ὅ τι χρὴ προσαγορεύειν αὐτόν, ἐκ παλαιῶν ἱερέων E εἴρηται σαφῶς, ὡς ἡ τῶν ξυγγενῶν αἱμάτων τιμωρὸς δίκη ἐπίσκοπος νόμῳ χρῆται τῷ νῦν δὴ λεχθέντι καὶ ἔταξεν ἄρα δράσαντί τι τοιοῦτον παθεῖν ταὐτὰ ἀναγκαίως, ἅπερ ἔδρασεν· εἰ πατέρα ἀπέκτεινέ ποτέ τις, αὐτὸν τοῦτο ὑπὸ τέκνων τολμῆσαι βίᾳ πάσχοντα ἔν τισι χρόνοις, κἂν [εἰ] μητέρα, γενέσθαι τε αὐτὸν θηλείας μετασχόντα φύσεως ἀναγκαῖον, γενόμενόν τε ὑπὸ τῶν γεννηθέντων λιπεῖν τὸν βίον ἐν χρόνοις

E. *ἀπέκτεινέ ποτέ τις*] Sic A. Ω. v. f. h. al. pro vulg. *τίς ποτε*.

κἂν εἰ μητέρα] Pro *εἰ* A. Ω. Ξ. v. f. h. a. c. δ. ο. habent *ἤ*. Vulgatum in marg. habet Ω. Utrumque vitiosum. Herm. *κἂν ἤ* scripsit voci *ἤ* uncos adhibens.

abominandum et execrabile. — *ἐν κακῶς — πόλεσι*, in civitatibus male gubernatis et institutis, s. male moratis. *γένοιντο δ' ἂν* pro *γένοιτ' δ' ἂν* de coniectura Astii scripsimus; cohaerent enim haec quoque cum *οἳ τὰ πολλὰ — γίγνονται*, habentque cum iis subiectum commune. Qui *γένοιτο* posuere, ii memores fuerunt antegressi *ἐὰν δὲ δὴ γίγνηται*, ubi recte ponitur numerus singularis.

D. *λέγειν μὲν δὴ χρεὼν αὖ π.*] Haec quoque speciem anacoluthi prae se ferunt. Quum enim contineant apodosin praecedentis enuntiati, tamen ita subiiciuntur, ac si libera haec esset sententia neque cum superioribus connexa. Quocirca *μὲν δὴ* interponitur, quod Astius perperam explicavit.

ἂν ἄρα τις ἀκούων —] si forte quis, nobis auditis, per talia possit facilius sponte abstinere caedibus omni ex parte maxime impiis, h. e. ut experiamur. an forte quis ctr. Loquendi genus illustravimus ad Alcibiad. I. p. 122. D. et Phileb. p. 14. B. — *τὸν ἔμπροσθεν σμικρῷ ῥηθέντα*, p. 870. D. E. unde lucem petes verbis *ἐκ παλαιῶν ἱερέων εἴρηται*. — *ἢ ὅ τι χρὴ κ. τ. λ.* aut si quo alio nomine eum vocare oportet.

E. *αὐτὸν τοῦτο ὑπὸ τέκνων* —] hoc ipsi a filiis per vim patiendum ac sustinendum esse certis quibusdam temporum periodis. Nam *τολμᾶν* i. q. *τλᾶν*, ut Libr. II. p. 661. A. de quo usu loquendi v. Boeckh. in Min. p. 142. Wyttenbach. ad Phaedon. p. 273.

κἂν εἰ μητέρα,] Intolerabile hic est *κἂν εἰ*, quod qua lege et conditione usurpetur, ostendimus ad Phaed. p. 71. B. In codd. non paucis scriptum legitur *κἂν ἢ μ.* At nimirum *εἰ* inculcatum ab iis est, qui non meminissent, in talibus post *εἰ* non raro *ἐάν*, et

ὑστέροις· τοῦ γὰρ κοινοῦ μιανθέντος αἵματος οὐκ εἶναι κάθαρσιν ἄλλην, οὐδὲ ἔκπλυτον ἐθέλειν γίγνε-
873 σθαι τὸ μιανθὲν πρὶν φόνον φόνῳ ὁμοίῳ ὅμοιον ἡ δράσασα ψυχὴ τίσῃ καὶ πάσης τῆς ξυγγενείας τὸν θυμὸν ἀφιλασαμένη κοιμίσῃ. ταῦτα δὴ παρὰ θεῶν μέν τινα φοβούμενον τὰς τιμωρίας εἴργεσθαι χρὴ τὰς τοιαύτας. εἰ δέ τινας οὕτως ἀθλία ξυμφορὰ καταλάβοι, ὥστε πατρὸς ἢ μητρὸς ἢ ἀδελφῶν ἢ τέκνων ἐκ προνοίας ἑκουσίως ψυχὴν τολμῆσαι ἀποστερεῖν σώματος, ὁ παρὰ τοῦ θνητοῦ νομοθέτου νόμος ὧδε
B περὶ τῶν τοιούτων νομοθετεῖ· προῤῥήσεις μὲν τὰς περὶ τοῦ τῶν νομίμων εἴργεσθαι καὶ ἐγγύας τὰς αὐτὰς εἶναι, καθάπερ ἐῤῥήθη τοῖς ἔμπροσθεν· ἐὰν δέ τις ὄφλῃ

P. 873. πρὶν φόνον] πρὶν ἂν φ. coni. Astius. Dein τίσει f. h. r. δ. ο. et super vers. Ω. a. Tum vulgo κοιμήσῃ. Recte A. Ξ. h. h. a. c. x. et pr. m. Ω. κοιμίσῃ. Flor. a. δ. et sec Ω. κοιμίσει. ταῦτα δὴ παρὰ θεῶν] V. δὲ, quod correctum ex codd. omnibus. Mox ἢ μητρὸς om. a. et pr. Ω.

vicissim post ἐάν etiam εἰ inferri solere; de quo loquendi genere v. ann. ad Phaedon. p. 93. B. Itaque ad κἂν μητέρα intelligas ἀποκτείνῃ. — Apud ἀναγκαῖον om. εἶναι, de qua ellipsi paullo rariore v. Phaedon. pt 74. E. et p. 111. A. Mox λιπεῖν τὸν βίον ὑπὸ τῶν γεννηθέντων dicitur, quia λιπεῖν τὸν βίον idem est quod ἀποθανεῖν s. ἀποκτείνεσθαι, h. e. interfici, occidi. v. Fischer. ad Weller. II. a. p. 441. Sic etiam Latini mori et perire ab aliquo dixerunt, de quo v. Heusinger. ad Offic. I. 2, 12. et Görenz. ad Academ. I. 11.

οὐδὲ ἔκπλυτον ἐθέλειν γίγνεσθαι] Eleganter ἐθέλειν etiam de rebus inanimatis usurpari, ad Phaedr. p. 230. D. Remp. II. p. 370. B. al. observavimus. Dein πρίν sine ἄν quod coniungitur cum coniunctivo, id nihil habere offensionis, ostendisse videmur ad Phaedon. p. 63. C. Astius πρὶν ἂν de coniectura scripsit, inani consilio. Neque τίσει et κοιμίσει, quod codd. nonnulli habent, ulla ratione probandum est.

P. 873. καὶ πάσης — κοιμίσῃ] et omnis cognationis iram placaverit atque sedaverit. Dein ταῦτα δὲ est: quocirca; quamobrem; v. ad Sympos. p. 174. A. — ἐκ προνοίας ἑκουσίως positum ἐκ παραλλήλου, ut perperam Stephanus καὶ ante ἑκουσίως desideraverit. — ψυχὴν τολμῆσαι ἀποστερεῖν σώματος, animam corpore privare; nam corpus in hac vita terrestri est animi quasi habitaculum atque sedes, ut miremur profecto magnopere, Zellerum Stud. Platonn. p. 90. in hac loquutione offendisse. — παρὰ τοῦ θνητοῦ νομοθέτου, qui opponitur divinae illi narrationi, cuius antea mentio est iniecta. Hic quoque mortali isti legumlatori temere moverunt controversiam.

φόνου τοιούτου τούτων κτείνας τινά, οἱ μὲν τῶν δικαστῶν ὑπηρέται καὶ ἄρχοντες ἀποκτείναντες εἰς τεταγμένην τρίοδον ἔξω τῆς πόλεως ἐκβαλλόντων γυμνόν, αἱ δὲ ἀρχαὶ πᾶσαι ὑπὲρ ὅλης τῆς πόλεως, λίθον ἕκαστος φέρων, ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ βάλλων ἀφοσιούτω τὴν πόλιν ὅλην, μετὰ δὲ τοῦτο εἰς τὰ τῆς χώρας ὅρια φέροντες ἐκβαλλόντων τῷ νόμῳ ἄταφον. Τὸν δὲ δὴ πάντων οἰκειότατον καὶ λεγόμενον φίλτατον ὃς ἂν ἀποκτείνῃ, τί χρὴ πάσχειν; λέγω δέ, ὃς ἂν ἑαυτὸν κτείνῃ, τὴν τῆς εἱμαρμένης βίᾳ ἀποστερῶν μοῖραν, μήτε πόλεως ταξάσης δίκῃ, μήτε περιωδύνῳ ἀφύκτῳ προςπεσούσῃ τύχῃ ἀναγκα- C

ἐκ προνοίας ἑκουσίως] Steph. ante ἑκουσίως desiderabat καί. In Ric. h. ἐκ προνοίας om. Sed v. explicatt.

B. τὰς περὶ τοῦ τῶν νομ.] τοῦ inseruimus de coniectura Matthiae Miscell. Philol. I. P. II. V. 161. Idem fecit Astius.

C. μήτε πόλεως ταξάσης δίκῃ] Vulgo δίκην, invitis libris mss. omnibus. Ante ἀφύκτῳ Stephanus καὶ inseri iubebat; sed v. explicatt.

B. προῤῥήσεις μὲν τὰς π. τοῦ — τῶν ν.] Quid sint προῤῥήσεις, supra ostendimus ann. ad p. 871. C. Dein τοῦ ante τῶν inseruimus de coniectura A. Matthiae Misc. I. p. 161. Nam verba iungenda sunt hunc in modum: τὰς περὶ τοῦ εἴργεσθαι τῶν νομίμων. Tum post τὰς αὐτὰς quod infertur καθάπερ eodem modo Libr. VI. p. 756. E. IX. p. 869. D. 874. A. al. Ceterum parricidii poenam philosophus quod constituit acerbissimam atque turpissimam, ipse neutiquam assensit Soloni ea de re aliter sentienti, utpote experientia edoctus, humanam naturam neutiquam eam esse, quae vel tam foeda crimina atque scelera sua sponte refugiat et aversetur. Quod noli existimare pugnare cum iis, quae Plato alibi de naturae humanae praestantia disputavit. De lapidatione v. Valckenar. Opuscul. phil. Vol. II. p. 287 sq. et Wachsmuth. Antiquitatt. Hell. Vol. II. p. 437. 187.

C. Τὸν δὲ δὴ πάντων οἰκειότατον —] Lepide et urbane. Quocirca explicationis caussa subiicitur deinde: λέγω δὲ κ. τ. λ.

τὴν τῆς εἱμαρμένης βίᾳ ἀπ. μοῖραν] sorte fatali semet ipsum violenter privans. Sic ἡ εἱμαρμένη de morte naturali dicitur ap. Demosth. De corona §. 205. Isocr. Busir. §. 8. Aeginet. §. 29. al. v. quae hanc in rem congessit Mätzner. ad Antiphont. p. 142. Mox Stephan. ταξάσης δίκην, invitis codd. omnibus.

μήτε περιωδύνῳ ἀφύκτῳ προσπ. τ.] Stephanus ante ἀφύκτῳ inserendum putabat καί, quod Astius in orationem Platonis invitis codd. omnibus invexit. Quo iure id facere au-

σθεὶς μηδὲ αἰσχύνης τινὸς ἀπόρου καὶ ἀβίου μεταλαχών, ἀργίᾳ δὲ καὶ ἀνανδρίας δειλίᾳ ἑαυτῷ δίκην ἄδικον ἐπιθῇ. τούτῳ δὴ τὰ μὲν ἄλλα θεὸς οἶδεν ἃ
D χρὴ νόμιμα γίγνεσθαι περὶ καθαρμούς τε καὶ ταφάς, ὧν ἐξηγητάς τε ἅμα καὶ τοὺς περὶ ταῦτα νόμους ἐπανερομένους χρὴ τοὺς ἐγγύτατα γένει ποιεῖν αὐτοῖσι κατὰ τὰ προσταττόμενα· τάφους δ' εἶναι τοῖς οὕτω φθαρεῖσι πρῶτον μὲν κατὰ μόνας μηδὲ μεθ' ἑνὸς ξυντάφου, εἶτα ἐν τοῖς τῶν δώδεκα ὁρίοισι με-

καὶ ἀνανδρίας δειλίᾳ] ἀνανδρείας Ξ. et pr. Ω. quae forma nihili est; nomen substantivum enim ab ἄνανδρος adiectivo ductum.
D. μερῶν τῶν ὅσα ἀργά -] Hic Astius expungi iubebat τῶν, ut ὅσα referretur ad ἐν τοῖς ὁρίοισι. Ficinus quoque: deinde in his locis sepeliantur, quae de duodecim regi-

sus sit, ex his cognosces rei exemplis. Phaedon. p. 110. D. ὥστε ἕν τι αὐτῆς εἶδος ξυνεχὲς ποικίλον φαντάζεσθαι, ubi post ξυνεχές item male καὶ inferciunt. De Rep. II. p. 359. D. καὶ ἰδεῖν ἄλλα τε δὴ — θαυμαστὰ καὶ ἵππον χαλκοῦν κοῖλον, θυρίδας ἔχοντα — μείζω ἢ κατ' ἄνθρωπον. Protag. p. 345. C. conf. Matthiae Gr. §. 444. qui tamen ex unis tantum poëtis eiusmodi exempla collegit.

αἰσχύνης τινὸς ἀπόρου καὶ ἀβίου] Valckenarius ad Theocr. p. 34. Vol. II. ed. Berol. et Boeckhius in Min. et Legg. p. 192. corrigendum censent ἀβιώτου. Schol. ad h. l. ἀβίου interpretatur: ἀβλαβοῦς, ἢ ἄνευ βίας. quod a sententia verborum abhorret. Grammat. in Bekkeri Anecd. Vol. I. p. 323. Ἄβιος· ὁ ἀβλαβής, παρὰ τὴν βίαν, οἷον ὁ κρείσσων βίας. καὶ ἄβιοι οἱ νομάδες παρ' Ὁμήρῳ, οἷον οἱ τὸν πολιτικὸν καὶ κοινωνικὸν οὐκ ἔχοντες βίον. ὁ μέντοι Εὐριπίδης ἐπὶ τοῦ δυσβίου ἐχρήσατο τῇ λέξει, κέχρηνται δὲ αὐτῇ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐστερημένου τῆς ζωῆς. unde firmatur lectio librorum Platonis. Ad eandem communiendam valet etiam glossa Hesychii Vol. I. p. 16. Ἄβια: οὐ βιώσιμα· ἢ βίαν οὐκ ἔχοντα. Itaque in hac caussa ampliandum censemus.

καὶ ἀνανδρίας δειλίᾳ] Winckelmannus corrigendum censet καὶ ἀνάνδρῳ δειλίᾳ. Baiterus mavult: ἀνανδρίᾳ καὶ δειλίᾳ. Sed nihil mutandum. Nam ἀνανδρίας δειλίᾳ est: timiditate et ignavia exinde profecta, quod fortitudo animi deest; ignavia ex animo parum forti oriunda. Exempla genitivi ita usurpati collegimus supra annot. ad p. 870. A.

D. τάφους δ' εἶναι τοῖς οὕτω φθαρεῖσι] De poena eorum, qui ipsi sibi mortem conscivissent, apud veteres varia et multiplici v. Thysii Collat. Attic. et Rom. Legg. in Gronovii Thesaur. Antiquitatt. T. V. p. 1390. Kirchmann. De funerib. Romanor. p. 482. sqq. Wachsmuth. Antiquitatt. Hellen. Vol. II. P. I. p. 181. et 263. De Atheniensibus Aeschin adv. Ctesiph. p. 636. ἐάν τις ἑαυτὸν διαχειρήσηται, τὴν χεῖρα τὴν τοῦτο πράξασαν χωρὶς τοῦ σώματος θά-

ρῶν τῶν ὅσα ἀργὰ καὶ ἀνώνυμα θάπτειν ἀκλεεῖς αὐτούς, μήτε στήλαις μήτε ὀνόμασι δηλοῦντας τοὺς τάφους. Ἐὰν δ' ἄρα ὑποζύγιον ἢ ζῶον ἄλλο τι E φονεύσῃ τινα, πλὴν τῶν ὅσα ἐν ἀγῶνι τῶν δημοσίᾳ τιθεμένων ἀθλεύοντά τι τοιοῦτον δράσῃ, ἐπεξίτωσαν μὲν οἱ προσήκοντες τοῦ φόνου τῷ κτείναντι, διαδικαζόντων δὲ τῶν ἀγρονόμων οἷσιν ἂν καὶ ὁπόσοις προστάξῃ ὁ προσήκων, τὸ δὲ ὄφλον ἔξω τῶν ὅρων τῆς χώρας ἀποκτείναντας διορίσαι. ἐὰν δὲ ἄψυχόν τι

onis partibus ultima, deserta innominataque sunt. Deinde Matthiae Gr. Gr. p. 397. ed. 1. pro ἀκλεεῖς αὐτούς scribendum putabat ἀκλεεῖς αὔτως, quo non opus.

E. τοιοῦτον δράσῃ] δράσει f. r. et corr. Ω. a.

πτομεν. Cum Platonicis compares Aristot. Ethic. Nicom. Libr. V. c. 15. et III. c. 11. — ὅσα ἀργὰ, i. e. inculta, ut p. 855. B. — στήλαις sunt columnae sepulcrales, cippi; Leichensteine. Infra Libr. XII. p. 958. E. memorantur λίθινα ἐπιστήματα sepulcrorum. conf. Cicer. Legg. II. 25. ubi etiam de more Attico disputatur. Ibi inter alia de Demetrio Phalereo: Sepulcris novis finivit modum. Nam super terrae tumulum noluit quid statui, nisi columellam, tribus cubitis ne altiorem, aut mensam, aut labellum. conf. Kirchmann. De funeribus Rom. Libr. I. c. 2. et Becker Charicl. Vol. II. p. 191. sqq.

Ἐὰν δ' ἄρα ὑποζύγιον —] Laudat locum usque ad διορίσαι Eusebius Praepar. Evang. XII, 42. p. 612. D. Corrigendum vero in his quoque videatur πλὴν τῶν ὅσ' ἂν ἐν ἀγῶνι κ. τ. λ. Sed noli quidquam tentare. Nam ἄν post ὅσα omittitur, quia ex antegresso ἐάν tanquam sponte intelligitur. Eadem ratio est in proximis ὅσα κτείνῃ. et XI. p. 920. C. De articulo ante ὅσα v. Matthiae Gr. §. 287. Ceterum etiam Athenis bruta animantia, quae hominem interemissent, Ephetarum ad Prytaneum decreto videntur interfecta et asportata esse, qua de re statim explicabitur.

ἐὰν δὲ ἄψυχόν τι —] Athenis forum ἐπὶ Πρυτανείῳ erat constitutum, ubi res inanimatae, quibus illapsis quis erat occisus, ligna, saxa, ferra, alia id genus multa, iudicium subibant; v. Demosthen. in Aristocr. p. 645, 14. Aeschin. in Ctesiph. p. 244. p. 88. Polluc. Onom. VIII. 10, 120. Harpocr. et Suidas in v. Πρυτανεῖον. Matthiae De iudiciis Athen. l. c. p. 152 sq. Petit. Legg. Att. p. 58. et 628. Meier. et Schömann. De lite Att. p. 19 sq. Heffter. De re iudiciaria Athen. p. 138 sqq. Wachsmuth. Antiquitt. Hell. II. P. I. p. 320. Hermann. De vestigg. p. 49. et Antiquitatt. Gr. §. 104. In hoc ipsum autem iudicium verisimile est etiam eorum caussam fuisse deductam, qui a brutis animantibus essent occisi. Quamobrem Plato haec non sine caussa coniunxit. Aliter certe vix intelligas, in quonam alio

ψυχῆς ἄνθρωπον στερήσῃ, πλὴν ὅσα κεραυνὸς ἤ τι παρὰ θεοῦ τοιοῦτον βέλος ἰόν, τῶν δὲ ἄλλων ὅσα τινὸς προςπεσόντος ἢ αὐτὸ ἐμπεσὸν κτείνῃ τινά, δι-
874 καστὴν μὲν αὐτῷ καθιζέτω τῶν γειτόνων τὸν ἐγγύτατα ὁ προςήκων γένει, ἀφοσιούμενος ὑπὲρ αὑτοῦ τε καὶ ὑπὲρ τῆς συγγενείας ὅλης, τὸ δὲ ὄφλον ἐξορίζειν, καθάπερ ἐῤῥήθη τὸ τῶν ζώων γένος.

Ἐὰν δὲ τεθνεὼς μὲν αὖ τις φανῇ, ἄδηλος δὲ ὁ κτείνας ᾖ καὶ μὴ ἀμελῶς ζητοῦσιν ἀνεύρετος γίγνηται, τὰς μὲν προῤῥήσεις τὰς αὐτὰς γίγνεσθαι καθάπερ τοῖς ἄλλοις, προαγορεύειν δὲ τὸν φόνον τῷ δράσαντι, καὶ ἐπιδικασάμενον ἐν ἀγορᾷ κηρῦξαι τῷ
B κτείναντι τὸν καὶ τὸν καὶ ὠφληκότι φόνου μὴ ἐπι-

P. 874. *προαγορεύειν δὲ τὸν φόνον*] Bipont. et Bekker. *προsαγορεύειν*, quod et a re alienum est et a codicum fide atque auctoritate recedit. Dein *καὶ* ante *ἐπιδικασάμενον* om. A. et pr. Ω.

B. *οὗτος δὴ νόμος εἷς ἡμῖν*] *ἡμῖν* additum ex v. f. h. r. a. c. δ. o. et marg. A. x. corr. Ω. Ceterum A. et x. in contextu: *ἄταφον. οὐ κύριως* (sic A.) *κείμενος καὶ τὰ τοιαῦτα μέχρι τούτων. οὕτωρ ὢν δὲ ὀρθῶς ἂν καθαρὸς εἴη.* et in marg.: *ἐν ἄλλῳ οὕτως ευρον: οὗτος δὴ νόμος εἷς ἡμῖν ἔσιω κυρίως περὶ φόνου κείμενος.*

iudicio eiusmodi caedes fuerint iudicatae, nisi in eodem illo, in quo caedes per res inanimatas factae disceptabantur.

ὅσα τινὸς προσπεσόντος ἢ αὐτὸ ἐμπεσόν] quae, sive quis in ea offenderit et irruerit, sive ipsa in eum illapsa sint, aliquem occiderint. Orationis forma rursus est liberior, quandoquidem post *ὅσα* deinceps *ἢ αὐτὸ ἐμπεσόν*, numero singulari, infertur, perinde ac si *ὅσον* antecedat.

P. 874. *ὁ προσήκων — γένει*] Non *τῷ γένει*, quod praeter usum dictum foret. v. Demosth. 27, 4. Xen. Anab. I. 6, 1. Eurip. Med. 1304. al.

τὸ δὲ ὄφλον ἐξορίζειν — γένος] Etiam haec cum legibus Atticis congruunt, quae res inanimas, quibus homini fortuito nex illata esset, extra fines Atticae asportari iubebant. v. Demosthen. in Aristocr. p. 645. Aeschin. c. Ctesiph. p. 636. §. 244. Polluc. Onom. VIII. 120. Matthiae l. c. p. 152. Schömann. Antiquitt. p. 295.

προαγορεύειν δὲ τὸν φόνον —] V. p. 871. A. B. — *τῷ κτείναντι τὸν καὶ τόν*, ei, qui hunc vel illum occiderit; demienigen, welcher *den u. den* getödtet hat; quo nos quoque utimur, ubi certum alicuius nomen nolumus edere, quippe rei exemplum universe tantum afferentes.

B. *καὶ ὠφληκότι φόνον μὴ ἐπιβαίνειν*] Attici iuris eadem in caussa haec erat ratio. Si quis occisus erat aliquo telo cuiuscunque generis, auctor cae-

βαίνειν ἱερῶν μηδὲ ὅλης χώρας τῆς τοῦ παθόντος, ὡς, ἂν φανῇ καὶ γνωσθῇ, ἀποθανούμενον καὶ ἔξω τῆς τοῦ παθόντος χώρας ἐκβληθησόμενον ἄταφον. οὗτος δὴ νόμος εἷς ἡμῖν ἔστω κύριος, περὶ φόνου κείμενος.

Καὶ τὰ μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα μέχρι τούτων οὕτως· ὧν δὲ ὁ κτείνας ἐφ' οἷς τε ὀρθῶς ἂν καθαρὸς εἴη, τάδε ἔστω. νύκτωρ φῶρα εἰς οἰκίαν εἰσιόντα ἐπὶ κλοπῇ χρημάτων ἐὰν ἑλὼν κτείνῃ τις, καθαρὸς ἔστω· καὶ ἐὰν λωποδύτην ἀμυνόμενος ἀποκτείνῃ, καθαρὸς ἔστω· καὶ ἐὰν ἐλευθέραν γυναῖκα βιάζηταί C τις ἢ παῖδα περὶ τὰ ἀφροδίσια, νηποινὶ τεθνάτω ὑπό τε τοῦ ὑβρισθέντος βίᾳ καὶ ὑπὸ πατρὸς ἢ ἀδελ-

Vulgatam item tuetur Venet. Ξ, qui tamen ἡμῖν ignorat. — κυρίως scriptum exhibent etiam f. h. cum marg. A. x. et corr. Ω. idque receperunt Turicenses, merito improbante Hermanno.

ὧν δὲ ὁ κτείνας] ὃν Ald. Lov. Bass. 1. 2. cum Ven. Ξ: quod probans Astius accusativum censet ex *κτείνας* participio pendere. Idem sequutus Schneiderus est, nescimus cur.

C. *νηποινὶ τεθνάτω*] Sic A. et corr. Ω. cum f. a. δ. o. x. Vulgo scribebatur *νηποίνει.*

dis vero vel aufugerat vel latebat, iudicium de eo in Prytaneo habebatur, telo illo letifero in medium adducto, quo parricida vel investigaretur vel diris devoveretur. Quo facto Ephetae, caussa cognita, telum iubebant extra terrae fines proiici, asportabantque illud *οἱ φυλοβασιλεῖς*, qui horum ad Prytaneum consessui praeerant, h. e. ii, qui, ut *βασιλεὺς* totius reipublicae, ita suae quique tribus sacra procurabant. v. Demosthen. in Aristocrat. §. 60. p. 645. Pollux. VIII. 10. 120. Matthiae l. c. p. 154. sq. Schömann. Antiquitatt. iur. publ. Gr. p. 295. al.

B. *ὡς, ἂν φανῇ — ἀποθανούμενον*] V. ad p. 853. C.

οὗτος δὴ νόμος εἷς ἡμῖν ἔστω] H. e. haec igitur una esto legum pars, de caede sancitarum. Articulum ὁ ante *νόμος* ne quis cum Astio desideret; v. ad III. p. 702. C. IV. p. 706. C. VIII. p. 829. D. Apolog. p. 18. A. 24. B. Prot. p. 341. E. al.

νύκτωρ φῶρα εἰς οἰκίαν — καθαρὸς ἔστω] Prorsus sic leges Atticae; v. Demosth. adv. Timocr. p. 735. sqq. Petiti Legg. Att. p. 634. sqq. Nocturno furi deinde apponitur ὁ *λωποδύτης*, i. e. lotro, praedo, grassator.

C. *καὶ ἐὰν ἐλευθέραν γυναῖκα —*] Legum Atticarum de his rebus argumenta v. ap. Aeschin. c. Tim. 39. 41. Ib. 42. 37 sqq. 176. 177. Lysiam de caede. Eratosth. 38. Plut. Solon. 23. Demosth. adv. Aristor. §. 55. p. 637. conf. Petit. Legg. Att.

φῶν ἢ υἱέων. ἐάν τε ἀνὴρ ἐπιτύχῃ γαμετῇ γυναικὶ βιαζομένῃ, κτείνας τὸν βιαζόμενον ἔστω καθαρὸς ἐν τῷ νόμῳ. καὶ ἐάν τις πατρὶ βοηθῶν θάνατον μηδὲν ἀνόσιον δρῶντι κτείνῃ τινά, ἢ μητρὶ ἢ τέκνοις ἢ ἀδελφοῖς ἢ ξυγγεννήτορι τέκνων, πάντως καθαρὸς ἔστω.

D Cap. XIII. Τὰ μὲν τοίνυν περὶ τροφήν τε ζώσης ψυχῆς καὶ παιδείαν, ὧν αὐτῇ τυχούσῃ μὲν βιωτόν, ἀτυχησάσῃ δὲ τοὐναντίον, καὶ περὶ θανάτων τῶν βιαίων ἃς δεῖ τιμωρίας γίγνεσθαι, νενομοθετήσθω· τὰ δὲ περὶ τὴν τῶν σωμάτων τροφὴν μὲν καὶ παιδείαν εἴρηται, τὸ δ' ἐχόμενον τούτων, αἱ βίαιοι πράξεις ὑπ' ἀλλήλων ἀκούσιοί τε καὶ ἑκούσιοι γιγνόμεναι διοριστέον εἰς δύναμιν αἵ τέ εἰσι καὶ ὅσαι, καὶ
E ὧν ἂν τυγχάνουσαι τιμωρήσεων τὸ πρόσφορον ἔχοιεν ἂν ἕκασται, ταῦτα μετ' ἐκεῖνα, ὡς ἔοικεν, ὀρθῶς ἂν νομοθετοῖτο. Τραύματα δὴ καὶ πηρώσεις ἐκ τραυμάτων τά γε δεύτερα μετὰ θανάτους καὶ ὁ φαυλότατος ἂν τάξειε τῶν ἐπὶ νόμον τρεπομενων. τὰ δὴ τραύματα, καθάπερ οἱ φόνοι διῄρηντο, διαιρετέον.

E. *ἐπὶ νόμον τρεπομένων*] *νόμων* A. Ω. v. h r.
τά μὲν ἀκούσια] Male vulgo *ἑκούσια*, quod correctum ex A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. et Ficino. Mox *ξυμβαίνει* pro

p. 564. sqq. Meurs. Them. Attic. I. 5. et Wachsmuth. Antiquitast. Hellen. Vol. II. P. I. p. 271. sq. ed. 1.

καὶ ἐάν τις πατρὶ βοηθῶν —] Ac si quis patri auxilium fert mortem ab eo propulsans ctr. Nisi ante *θάνατον* excidit *εἰς* vel simile quiddam, post idem nomen *ἐπιφέροντα*, i. e inferre conantem, addiderim. Dein quod Winckelmannus legendum suspicatur: *δρῶν τι*, id nescimus qua caussa et ratione nitatur. Nam qui parenti in vitae discrimine versanti opem fert, qui tandem fieri possit, ut impium quiddam in se admittat? —
ξυγγεννήτορι-τέκνων, i. e. *ἀλόχῳ*.

Cap. XIII. E. *Τραύματα δὴ καὶ πηρώσεις* —] Vulnerationes igitur et corporis per vulnera mutilationes, secundo certe post caedes loco statuet vel vilissimus eorum, qui se ad leges scribendas convertant, h. e. quivis facile intelliget post caedes continuo esse considerandas. Ordo verborum hic est: *τά γε δεύτερα μετὰ θανάτους τάξειεν ἂν τραύματα καὶ πηρώσεις.* Pro *ἐπὶ νόμον* codd. multi *ἐπὶ νόμων*. Unde Winckelmannus singulari ingenii sagacitate eruit:

τὰ μὲν ἀκούσια, τὰ δὲ θυμῷ, τὰ δὲ φόβῳ, τα δὲ
ὁπόσα ἐκ προνοίας ἑκούσια ξυμβαίνει γιγνόμενα. προῤ-
ῥητέον δή τι περὶ πάντων τῶν τοιούτων τοιόνδε, ὡς
ἄρα νόμους ἀνθρώποις ἀναγκαῖον τίθεσθαι καὶ ζῆν
κατὰ νόμους, ἢ μηδὲν διαφέρειν τῶν πάντῃ ἀγριω-
τάτων θηρίων. ἡ δὲ αἰτία τούτων ἥδε, ὅτι φύσις 875
ἀνθρώπων οὐδενὸς ἱκανὴ φύεται, ὥςτε γνῶναί τε τὰ
συμφέροντα ἀνθρώποις εἰς πολιτείαν καὶ γνοῦσα τὸ
βέλτιστον ἀεὶ δύνασθαί τε καὶ ἐθέλειν πράττειν. γνῶ-
ναι μὲν γὰρ πρῶτον χαλεπόν, ὅτι πολιτικῇ καὶ ἀλη-
θεῖ τέχνῃ οὐ τὸ ἴδιον ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἀνάγκη μέλειν
— τὸ μὲν γὰρ κοινὸν ξυνδεῖ, τὸ δὲ ἴδιον διασπᾷ
τὰς πόλεις — καὶ ὅτι ξυμφέρει τῷ κοινῷ τε καὶ
ἰδίῳ τοῖν ἀμφοῖν, ἢν τὸ κοινὸν τιθῆται καλῶς μᾶλ- B
λον ἢ τὸ ἴδιον· δεύτερον δέ, ἐὰν ἄρα καὶ τὸ γνῶ-
ναί τις, ὅτι ταῦτα οὕτω πέφυκε, λάβῃ ἱκανῶς ἐν τέ-
χνῃ, μετὰ δὲ τοῦτο ἀνυπεύθυνός τε καὶ αὐτοκράτωρ
ἄρξῃ πόλεως, οὐκ ἄν ποτε δύναιτο ἐμμεῖναι τούτῳ
τῷ δόγματι καὶ διαβιῶναι τὸ μὲν κοινὸν ἡγούμενον
τρέφων ἐν τῇ πόλει, τὸ δὲ ἴδιον ἑπόμενον τῷ κοινῷ,

συμβ. codd., quod monere placuit ideo, quia in Commentariis Bekkeri quorsum annotatio spectet, non perspicue indicatum est.
περὶ πάντων τῶν τοιούτων] *τῶν* om. A. x. et pr. Ω.

ἐπὶ νόμων τάξιν. At nimirum *νόμων* criticorum est commentum, qui in singulari numero haesissent.

ὡς ἄρα νόμους ἀνθρώποις —] Exscripsit haec usque ad *ἢ τὸ ἴδιον* Stobaeus Sermon. Vol. II. p. 143. sq. ed. Gaisf. Lips. — *ἢ μηδὲν διαφ.* alioquin eos nihil a ferissimis bestiis differre.

P. 875. *ἱκανὴ φύεται, ὥςτε γνῶναι*] De *ἱκανός* sequente *ὥςτε* v. ann. ad Polit. p. 295. A. — *τῷ κοινῷ τε καὶ ἰδίῳ τοῖν ἀμφοῖν* videtur ita dici, ut *τοῖν ἀμφοῖν* cum vi per appositionem adiiciatur. Ad verba *τὸ μὲν γὰρ κοινὸν ξυνδεῖ κ. τ. λ.* conf. Libr. III. p. 697. D. IV. p. 703. C. Etiam Aristoteles Polit. II. 1. §. 16. *τὴν φιλίαν* vocat *τὸ μέγιστον ἀγαθὸν ταῖς πόλεσιν.*

B. *ἐὰν ἄρα καὶ τὸ γνῶναι* —] etiamsi quis hanc scientiam satis perceperit ex arte. Pro *ἐν τέχνῃ* Winckelmannus mavult *τέχνῃ*, praepositione deleta. Et sic fere Plato alibi loquitur. Nec tamen *ἐν τέχνῃ* damnaverim, quod dicitur sicuti *ἐν δίκῃ* et alia similia.

τὸ μὲν κοινὸν ἡγούμενον τρέφων] commune tanquam praecipuum alens atque fovens.

ἀλλ' ἐπὶ πλεονεξίαν καὶ ἰδιοπραγίαν ἡ θνητὴ φύσις
αὐτὸν ὁρμήσει ἀεί, φεύγουσα μὲν ἀλόγως τὴν λύπην,
C *διώκουσα δὲ τὴν ἡδονήν, τοῦ δὲ δικαιοτέρου τε καὶ*
ἀμείνονος ἐπίπροσθεν ἄμφω τούτω προστήσεται, καὶ
σκότος ἀπεργαζομένη ἐν αὐτῇ πάντων κακῶν ἐμπλή-
σει πρὸς τὸ τέλος αὐτήν τε καὶ τὴν πόλιν ὅλην·
ἐπεὶ ταῦτα εἴ ποτέ τις ἀνθρώπων φύσει ἱκανὸς θείᾳ
μοίρᾳ γεννηθεὶς παραλαβεῖν δυνατὸς εἴη, νόμων οὐ-
δὲν ἂν δέοιτο τῶν ἀρξόντων ἑαυτοῦ. ἐπιστήμης γὰρ
οὔτε νόμος οὔτε τάξις οὐδεμία κρείττων, οὐδὲ θέμις
ἐστὶ νοῦν οὐδενὸς ὑπήκοον οὐδὲ δοῦλον, ἀλλὰ πάν-
D *των ἄρχοντα εἶναι, ἐάνπερ ἀληθινὸς ἐλεύθερός τε*
ὄντως ᾖ κατὰ φύσιν. νῦν δέ — οὐ γάρ ἐστιν οὐ-
δαμοῦ οὐδαμῶς, ἀλλ' ἢ κατὰ βραχύ· διὸ δὴ τὸ δεύ-
τερον αἱρετέον, τάξιν τε καὶ νόμον, ἃ δὴ τὸ μὲν
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁρᾷ καὶ βλέπει, τὸ δ' ἐπὶ πᾶν ἀδυ-
νατεῖ. ταῦτα δὴ τῶνδε εἵνεκα εἴρηται. νῦν ἡμεῖς

P. 875. C. *ἐπίπροσθεν — προστήσεται*] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. Vulgo *συστήσεται* cum Ven. Ξ.

καὶ τὴν πόλιν ὅλην] Steph. *τὴν* ignorat.

ταῦτα δὴ τῶνδε εἵνεκα] *εἵνεκα* ut hic certam sedem habet etiam Libr. XI. p. 916. A. Pro *δὴ* Ω. corr. *δὲ* sed *δ' εἰ* Ξ. f. r. e. o. et corr. a. De *εἵνεκα* Thom. Mag. p. 151. ed. Ritsch. *καὶ ἕνεκα καὶ εἵνεκα Πλάτων, Δημοσθένης καὶ οἱ ἄλλοι· Θουκυδίδης δὲ ἀεὶ ἕνεκα*, v. Bornemann. ad Xen. Cyrop. VII. 5, 12.

C. *ἐπίπροσθεν ἄμφω τ. προστήσεται*] Idem est quod alibi dicitur *ἐπίπροσθεν ποιήσεται*, anteponet. Itaque non est quod quis cum Astio *ποιήσεται* refingat. — *πάντων κακῶν ἐμπλήσει*, omnis generis malis replebit.

ἐπεὶ ταῦτα εἴ ποτέ τις —] Perperam editt. omnes post *ἱκανὸς* et *γεννηθείς* commate distinguunt. Quippe sententia haec est: nam si quis aliquando mortalium divina sorte ad haec natura idoneus natus ea satis possit percipere, legibus nihil indigebit ipsum moderaturis.

D. *νῦν δέ — οὐ γάρ ἐστιν*] Apolog. Socr. p. 38. B. Ceterum divina haec Platonis sententia: *ἐπιστήμης γὰρ οὔτε νόμος κ. τ. λ.* utique digna est, cuius nostri etiam hodie perpetuo memores sint, qui scilicet, nescio qua sapientiae opinione inflati, iamiam sibi videntur coelum ipsum non solum petere sed vere regere posse, brevi nec perpessuri Iovem iracunda iaculari fulmina.

βλάψαντα ἕτερον ἄλλον] qui alium quemdam alterum laeserit. *Ἕτερον ἄλλον* ita coniunctum habes Legg. VI. p. 780. D. *λύει τὰ πολλὰ τῶν*

τάξομεν, τί χρὴ τὸν τρώσαντα ἤ τι βλάψαντα ἕτε-
ρον ἄλλον παθεῖν ἢ ἀποτίνειν. πρόχειρον δὴ παντὶ
περὶ παντὸς ὑπολαβεῖν ὀρθῶς· τὸν τί τρώσαντα ἢ
τίνα ἢ πῶς ἢ πότε λέγεις; μυρία γὰρ ἕκαστά ἐστι E
τούτων καὶ πάμπολυ διαφέροντα ἀλλήλων. ταῦτ' οὖν
δὴ δικαστηρίοις ἐπιτρέπειν κρίνειν πάντα ἢ μηδὲν
ἀδύνατον. ἓν μὲν γὰρ κατὰ πάντων ἀναγκαῖον ἐπι-
τρέπειν κρῖναι, τὸ πότερον ἐγένετο ἢ οὐκ ἐγένετο
ἕκαστον τούτων· τὸ δὲ μηδὲν ἐπιτρέπειν αὖ περὶ τοῦ
τί δεῖ ζημιοῦσθαι καὶ πάσχειν τί χρεὼν τὸν ἀδική- 876
σαντα τούτων τι, ἀλλ' αὐτὸν περὶ πάντων νομοθε-
τῆσαι σμικρῶν καὶ μεγάλων, σχεδὸν ἀδύνατον.

ΚΛ. Τίς οὖν ὁ μετὰ τοῦτον λόγος;

ΑΘ. Ὅδε, ὅτι τὰ μὲν ἐπιτρεπτέον δικαστηρίοις, τὰ δὲ οὐκ ἐπιτρεπτέον, ἀλλ' αὐτῷ νομοθετητέον.

ΚΛ. Ποῖα δὴ νομοθετητέον τε καὶ ποῖα ἀποδοτέον κρίνειν τοῖς δικαστηρίοις;

τὸν τρώσαντα] V. τὸ τρ., quod correctum ex A. Ω. Ξ. v. f. h. a. c. δ. o. Dein πότε λέγεις dedi ex marg. Ω. a. pro vulg. πότερα λέγεις, quod fortasse in πότ' ἄρα mutandum de sententia Orellii, ut fecit Hermann.

E. ἢ μηδὲν ἀδύνατον] V. μηδένα ἀδύνατον. Codd. μηδεναδυνατον vel μηδένα δυνατον, in quo latet vera lectio μηδὲν ἀδύνατον, a Ricard. h. servata. Verum coniectura assecutus erat Astius, priusquam ex codd. de eo constaret.

εὖ τεταγμένων ἄλλα ἕτερα. ubi v. ann. Prave Astius ἕτερον ἄλλο, ut ἄλλο cum τί cohaereret.

πρόχειρον δὴ παντὶ — λέγεις;] Iam vero unicuique in promptu est de tota caussa sermone suscepto quaerere: „vulnerantem quidnam aut quemnam aut quando tandem dicis?“ h. e. licet sciscitari de variis rationibus et conditionibus, quibus vulneratio fieri possit. Pro πότε quod vulgo legitur πότερα, id sensu cassum est. Vere aliquot codd. πότε. Nisi forte in πότερα latet πότ' ἄρα, quae est Orellii suspicio. De ἄρα longius ab initio sermonis remoto v. ann. ad Symp. p. 177. E. Sophist. p. 224. E. Politic. p. 304. C. 306. A. al.

E. ταῦτ' οὖν δὴ δικαστηρίοις —] Haec autem ut iudiciis permittantur iudicanda omnia, aut ut nihil istorum omnium iis committatur, fieri non potest. Nam postremum quidem ideo non potest fieri, quia in omnibus eiusmodi casibus unum certe iis reliquendum necessario est, ut quaeratur scilicet, utrum facinus aliquod commissum sit, necne. Et vero etiam de poenis non possunt omnia ac singula legibus publicis definiri atque sanciri. Haec est

Cap. XIV. *ΑΘ.* *Τάδε δὴ μετὰ ταῦτα ὀρθότατ' ἂν εἰπεῖν εἴη, ὡς ἐν πόλει, ἐν ᾗ δικαστήρια*
B *φαῦλα καὶ ἄφωνα, κλέπτοντα τὰς αὑτῶν δόξας, κρύβδην τὰς κρίσεις διαδικάζει, καὶ ὃ τούτου δεινότερον, ὅταν μηδὲ σιγῶντα ἀλλὰ θορύβου μεστά, καθάπερ θέατρα, ἐπαινοῦντά τε βοῇ καὶ ψέγοντα τῶν ῥητόρων ἑκάτερον ἐν μέρει κρίνῃ, χαλεπὸν τότε πάθος ὅλῃ τῇ πόλει γίγνεσθαι φιλεῖ. τοῖς οὖν δὴ τοιούτοις δικαστηρίοις νομοθετεῖν ὑπό τινος ἀνάγκης ληφθέντα οὐκ εὐτυχὲς μέν, ὅμως δὲ ἐξ ἀνάγκης εἰλημμένον ὅ τι περὶ σμικρότατα ἐπιτρεπτέον αὐτοῖς*
C *τάττειν τὰς ζημίας, τὰ δὲ πλεῖστα αὐτὸν νομοθετεῖν διαῤῥήδην, ἄν τις ἄρα τοιαύτῃ πολιτείᾳ νομοθετῇ ποτέ. ἐν ᾗ δὲ ἂν πόλει δικαστήρια εἰς δύναμιν ὀρ–*

P. 876. *Τίς οὖν ὁ μετὰ τοῦτον λ.*] Personarum in his distinctionem in libris quibusdam bis omissam esse narratur in ann. marg. Ω. a. c.

B. *καὶ ὃ τούτου δεινότερον*] Ald. Bas. 1. Lov. Steph. *ὅ τι.* Sed. *ὃ* Bas. 2. cum codd. mss. plerisque omnibus.

universi loci sententia, in qua nihil videmus quod quem merito moretur.

Cap. XIV. P. 876. B. *ὡς ἐν πόλει, ἐν ᾗ δικαστήρια* —] Iudicia vult nec secreta esse, quae clam sententias suas ferant easque veluti suffurentur, nec ita publica, ut in iis regnet turbulenta populi licentia, qua nihil arbitratur universae civitati esse perniciosius. Postremis verbis notari videtur immoderata populi Atheniensis libertas, etiam in iudiciis publicis prodita, id quod probabiliter suspicatur Hermannus De vestigiis ctr. p. 44. Periodus universa explicanda ex anacolutho est. Nam inde a verbis: *καὶ ὃ τούτου δεινότερον κ. τ. λ.* ab institutae orationis ratione deflectitur. Immemor enim Atheniensis antegressi illius *ἐν ᾗ* iam per *ὅταν* continuat sermonem atque deinde in apodosi subiungit *χαλεπὸν τότε πάθος — φιλεῖ,* quae certe aliter fuerant enuntianda, si periodi initium accurate respiceretur. Ceterum *κλέπτειν τὰς αὑτῶν δόξας* eleganter dicuntur iudices, qui *κρύβδην τὰς κρίσεις διαδικάζουσιν,* clam caussas diiudicant, quorumque iudicia ideo sunt *φαῦλα καὶ ἄφωνα,* prava atque muta. Quippe *κλέπτειν τι* non modo significat furari, fraudulenter aliquid auferre ac sibi vindicare; sed ponitur etiam ea vi et potestate, ut sit: clam aliquid facere, latenter peragere, clandestinis machinis parare vel efficere. Plat. Legg. X. p. 910. B. *ἵνα μὴ καὶ ταῦτα κλέπτοντες πράξεσιν.* Sophocl. Aiac. v. 1137. *πόλλ' ἂν κακῶς λάθρα σὺ κλέψειας κακά.* Sophocl. El. 37. *κλέπτειν σφαγάς.* Aelian. Varr. Hist. III. 47. *κλέπτειν τὴν τεί-*

θῶς καθεστῶτα ᾖ γραφέντων τε εὖ τῶν μελλόντων δικάζειν δοκιμασθέντων τε διὰ πάσης ἀκριβείας, ἐνταῦθα ὀρθὸν καὶ ἔχον εὖ καὶ καλῶς τὸ πολλὰ ἐπιτρέπειν κρίνειν τοῖς τοιούτοις δικασταῖς τῶν ὀφλόντων πέρι, τί χρὴ πάσχειν αὐτοὺς ἢ ἀποτίνειν. ἡμῖν δὴ τὰ νῦν ἀνεμέσητον τὸ μὴ νομοθετεῖν αὐτοῖς τὰ D μέγιστα καὶ πλεῖστα, ἃ καὶ φαυλοτέρως ἂν πεπαιδευμένοι δικασταὶ δύναιντο κατιδεῖν καὶ προςάπτειν ἑκάστῳ τῶν ἁμαρτημάτων τὴν ἀξίαν τοῦ πάθους τε καὶ πράξεως· ἐπειδὴ δὲ οἷς ἡμεῖς νομοθετοῦμεν, οὐχ ἥκιστα ἐμμελεῖς αὐτοὺς οἰόμεθ' ἂν τῶν τοιούτων γίγνεσθαι κριτάς, ἐπιτρεπτέον δὴ τὰ πλεῖστα. οὐ μὴν ἀλλ' ὅπερ πολλάκις εἴπομέν τε καὶ ἐδράσαμεν ἐν τῇ

χαλεπὸν τότε πάθος] τὸ pro τότε marg. Ω. a. Mox μὴ ληφθέντα Voss. x.

C. τὸ πολλὰ ἐπιτρέπειν] τὸ A. x. et pr. Ω. Scribebatur olim cum vulg. τὰ π.

ἡμῖν δὴ τὰ νῦν ἀν.] δὴ A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. Vett. editt. δέ.

χισιν. ubi v. Perizon. Hinc etiam Lucian. Amorr. 15. et 36. κλεπτομένην λαλιάν vocat clandestinos amantium sermones. Plutarch. Timol. p. 244. C. λάθρα κλέπτων καὶ παρειςάγων τὴν συμμαχίαν. v. Wyttenbach. ad Plutarch. Moral. p. 140. D. = 884. ed. Ox. p. 183. ed. Lips. Vol. II. Pronomen αὐτῶν per synesin positum, perinde ac si δικασταί memorati sint. Similia iam ad Libr VIII. 828. B. 829. B. annotavimus.

ὑπό τινος ἀνάγκης ληφθέντα] a necessitate quodammodo captum ac veluti constrictum. Phaedo. p. 108. C. ὑπ' ἀνάγκης φέρεται εἰς τὴν αὐτῇ πρέπουσαν οἴκησιν.

ὅ τι περὶ σμικρότατα ἐπιτρεπτέον] permittendum tantummodo, ut poenas constituant in crimina et delicta quam minutissima. Solemnis hic ordo verborum est. Thucyd. III. 46. ὅ τι ἐν βραχυτάτῳ. Ibid. ὅ τι ἐπ' ἐλάχιστον. Id. I. c. 63. ὡς εἰς ἐλάχιστον χωρίον. Dein ad τὰ δὲ πλεῖστα αὐτὸν νομοθετεῖν int. δεῖ, quod ex ἐπιτρεπτέον petendum. Loquendi genus ad Criton. p. 51. C. Gorg. p. 492. D. Remp. IV. p. 424. B. al. attigimus. Mox διὰ πάσης ἀκριβείας i. q. ἀκριβέστατα.

C. καὶ ἔχον εὖ καὶ καλῶς] Int. ἐστίν.

D. καὶ προςάπτειν ἑκάστῳ —] et quorum habita ratione cuique delicto atque crimini possint poenam constituere iniuria accepta atque actione iniusta dignam. Etenim ἅ, quod ex superioribus est repetendum, nunc pro accusativo remotioris obiecti (καθ' ἅ) accipiendum est, ut duplici ratione positum sit.

τῶν ἔμπροσθεν νομοθετήσει νόμων, τὸ περιγραφήν
E τε καὶ τοὺς τύπους τῶν τιμωριῶν εἰπόντας δοῦναι τὰ παραδείγματα τοῖσι δικασταῖς τοῦ μή ποτε βαίνειν ἔξω τῆς δίκης, τότε τε ἦν ὀρθότατα ἔχον καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτο αὐτὸ ποιητέον ἐπανελθόντας ἤδη πάλιν ἐπὶ τοὺς νόμους. ἡ δὴ γραφὴ περὶ τραύματος ὧδε ἡμῖν κείσθω. ἐάν τις διανοηθεὶς τῇ βουλήσει κτεῖναί τινα φίλιον, πλὴν ὧν ὁ νόμος ἐφίησι, τρώσῃ μέν, ἀποκτεῖναι δὲ ἀδυνατήσῃ, τὸν διανοηθέντα τε
877 καὶ τρώσαντα οὕτως οὐκ ἄξιον ἐλεεῖν, οὐδὲ αἰδούμενον ἄλλως ἢ καθάπερ ἀποκτείναντα ὑπέχειν τὴν δίκην φόνου ἀναγκάζειν· τὴν δὲ οὐ παντάπασι κακὴν τύχην αὐτοῦ σεβόμενον καὶ τὸν δαίμονα, ὃς αὐτὸν καὶ τὸν τρωθέντα ἐλεήσας ἀποτρόπος αὐτοῖς ἐγένετο μὴ τῷ μὲν ἀνίατον ἕλκος γενέσθαι, τῷ δὲ ἐπάρατον τύχην καὶ ξυμφοράν, τούτῳ δὴ χάριν τῷ δαίμονι δι-

E. *τότε τε ἦν ὀρθότατα*] τε om. A. f. h. r. a. δ. o. et pr. Ω. Dein *ἐπανελθόντα* sc. *τινά*, Schn. cum A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. pro *ἐπανελθόντας*. Sed numerus singularis hic non videtur ferendus esse, quum Atheniensis non de se uno aliquo loquatur.

E. *τὸ περιγραφήν τε καὶ τοὺς τύπους*] ut adumbrationem atque descriptionem poenarum exhibentes iudicibus daremus exempla, quominus unquam iustitiam (iustitiae leges) migrarent. De voc. *περιγραφή* v. ad VI. p. 768. C. 770. B. Usum voc. *τύπος* illustravimus ad Legg. IV. p. 718. C. al. Mox accus. *ἐπανελθόντας* pendet ex *ποιητέον*, h. e. *ποιεῖν δεῖ*; v. ad VIII. p. 793. E.

ἡ δὴ γραφὴ περὶ τραυμάτων] Cognationem harum legum cum iure Attico demonstravit Hermann. De vestigiis ctr. p, 57 sqq.

κτεῖναί τινα φίλιον] H. e. *οὐ πολέμιον*. conf. p. 865. *εἴ τις ἐν ἀγῶνι καὶ ἄθλοις δημοσίοις — ἀπέκτεινέ τινα φίλιον*. — *πλὴν ὧν ὁ νόμος ἐφίησιν*, exceptis iis, quae lex permittit. Sic recte Cornarius.

P. 877. *οὐδὲ αἰδούμενον ἄλλως* —] neque alia lege s. aliter, quam interfectorem, reverentem (veniam ei impertientem) cogere, ut poenam caedis subeat. De *αἰδεῖσθαι* v. ad p. 866. A. 867. E. Proxima sic intellegas: sed fortunam eius non omnino adversam et genium venerari debet, qui ipsius et vulnerati miseritus malum ab iis averruncaverit, impediens, ne alter insanabile vulnus acciperet, alter autem execrabilem sortem et calamitatem experiretur ctr.

δόντα καὶ μὴ ἐναντιούμενον τὸν μὲν θάνατον ἀφε-
λεῖν τοῦ τρώσαντος, μετάστασιν δὲ εἰς τὴν γείτονα
πόλιν αὐτῷ γίγνεσθαι διὰ βίου, καρπούμενον ἅπα- B
σαν τὴν αὑτοῦ κτῆσιν. βλάβος δέ, εἰ κατέβλαψε τὸν
τρωθέντα, ἐκτίνειν τῷ βλαφθέντι· τιμᾶν δὲ τὸ δι-
καστήριον, ὅπερ ἂν τὴν δίκην κρίνῃ· κρίνειν δὲ οἵ-
περ ἂν τοῦ φόνου ἐδίκασαν, εἰ ἐτελεύτησεν ἐκ τῆς
πληγῆς τοῦ τραύματος. γονέας δ' ἂν παῖς ἢ δοῦλος
δεσπότην ὡσαύτως ἐκ προνοίας τρώσῃ, θάνατον εἶναι
τὴν ζημίαν. καὶ ἐὰν ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν ἢ
ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν ὡσαύτως τρώσῃ, καὶ
ὄφλῃ τραύματος ἐκ προνοίας, θάνατον εἶναι τὴν ζη- C
μίαν. γυνὴ δὲ ἄνδρα ἑαυτῆς ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ ἀπο-
κτεῖναι τρώσασα, ἢ ἀνὴρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, φευ-
γέτω ἀειφυγίαν· τὴν δὲ κτῆσιν, ἐὰν μὲν υἱεῖς ἢ θυ-
γατέρες αὐτοῖς ὦσι παῖδες ἔτι, τοὺς ἐπιτρόπους ἐπι-

ἡ δὴ γραφὴ π. τρ.] δὴ A. Ω. h. r. a c. δ. o. x. Vulgo scribebatur δέ.

P. 877. B. *οἵπερ ἂν τοῦ φόνου*] αὖ τοῦ A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. Num scriptum fuit: *οἵπερ ἂν αὖ τοῦ φόνου?*

ἢ ἀδελφὴν ὡσαύτως τρ.] ὡσαύτως add. A. Ω. v. h. r. a. δ.

καὶ μὴ ἐναντιούμενον τὸν μὲν θάνατον ἀφελεῖν] neque (illi) adversantem mortem quidem ab eo, qui vulneravit, procul habere oportet. Dein post *μετάστασιν αὐτῷ γίγνεσθαι* quod *καρπούμενον* accusativus infertur, id exinde habet explicationem, quod *μετάστασιν αὐτῷ γίγνεσθαι* idem significat atque *μεθίστασθαι*. Itaque constructio *κατὰ σύνεσιν* facta est eodem modo quo Libr. IV. p. 717. D. VI. p. 759. B. 760. E. 777. E sq. VIII. p. 828 C. 848. C. quibus locis item formulae ex *εἶναι* vel *γίγνεσθαι* et nominibus substantivis compositae ita construuntur ac si posita essent verba vi activa vel intransitiva pollentia. Ceterum etiam Attica lex ei, qui alterum consulto vulnerasset ipsique caedem intentasset, exilium constituebat; de qua re locus classicus est apud Lysiam contr. Simon. p. 159. conf. Demosth. c. Boeot. p. 1018. conf. Taylor. Lectt. Lys. c. VI. Vol. VI. p. 312 sq. ed. Reisk. Petit. Legg. Att. p. 629 sq. Meier. et Schömann. De Process. Att. p. 314. ann. 66. Hermann. De vestigiis ctr. p. 58.

B. *ἐτελεύτησεν ἐκ τῆς πληγῆς τοῦ τραύματος*] Cobetus Varr. Lectt. p. 330. *τοῦ τραύματος* ut otiosum deleri iubet.

C. *γυνὴ δὲ ἄνδρα*] Laudat Euseb. Praep. Evang. XIII. 21. p. 712. D.

τὴν δὲ κτῆσιν ἐὰν μὲν υἱεῖς —] rem familiarem — tutores administranto

τροπεύειν καὶ ὡς ὀρφανῶν τῶν παίδων ἐπιμελεῖσθαι·
ἐὰν δὲ ἄνδρες, μὴ ἐπάναγκες ἔστω τρέφεσθαι τὸν
φεύγοντα ὑπὸ τῶν ἐκγόνων, τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοὺς
κεκτῆσθαι ἄπαις δὲ ὅςτις ἂν τοιαύταις ξυμφοραῖς
D περιπέσῃ, τοὺς συγγενεῖς συνελθόντας μέχρι ἀνεψιῶν
παίδων τοῦ πεφευγότος ἀμφοτέρωθεν πρός τε ἀν-
δρῶν καὶ πρὸς γυναικῶν, κληρονόμον εἰς τὸν οἶκον
τοῦτον τῇ πόλει τετταρακοντακαιπεντακιςχιλιοστὸν
καταστῆσαι βουλευομένους μετὰ νομοφυλάκων καὶ ἱε-
ρέων, διανοηθέντας τρόπῳ καὶ λόγῳ τοιῷδε, ὡς οὐ-
δεὶς οἶκος τῶν τετταράκοντα καὶ πεντακιςχιλίων τοῦ
ἐνοικοῦντος ἐστὶν οὐδὲ ξύμπαντος τοῦ γένους οὕτως
ὡς τῆς πόλεως δημόσιός τε καὶ ἴδιος. δεῖ δὴ τήν γε
E πόλιν τοὺς αὑτῆς οἴκους ὡς ὁσιωτάτους τε καὶ εὐ-
τυχεστάτους κεκτῆσθαι κατὰ δύναμιν. ὅταν οὖν τις

C. *καὶ ὡς ὀρφανῶν τ. π.*] *ὡς* additum nunc est ex A. Ω. h. r. δ. x. Profert illud etiam Steph. ex libro vet. et probat: neque enim, inquit, revera sunt orphani.

οὐσίαν αὐτοὺς κεκτ.] Sic A. et pr. Ω. Vett. editt. *οὐσίαν* et curanto perinde ac si liberi orbi sint parentibus. Mox ad *ἐὰν δὲ ἄνδρες* int. *γένωνται*, si iam adulti fuerint. — *αὐτοὺς κεκτῆσθαι*, ipsi possidento, nihil cum parente communicantes.

D. *μέχρι ἀνεψιῶν παίδων*] H. e. *μέχρι ἀνεψιαδῶν*. v. ad p. 871. A. ibique Schol. Synonyma esse *ἀνεψιῶν παῖδες* et *ἀνεψιαδοῖ*, demonstravit Schoemann. ad Isaeum p. 455 sq.

E. *ἠΐθεον δὲ ἢ καὶ γεγ.*] sed ita, ut caelebs vel etiam matrimonio iunctos obierit nullos habens liberos, quia caedis voluntariae reus fuit ctr.. De voc. *ἠΐθεος* v. ad VIII. p. 840. D.

ὧν ἂν θάνατος ἐν τῷ νόμῳ ζημία] Expectabas *ἡ ζημία*. v. ad Protagor. p. 325. B. Sed conf. Legg. IX. p. 854. E. *δίκη τούτῳ θάνατος*.

ἢ καὶ ἐν ἀειφυγίᾳ τις φεύγῃ —] En aliud rursus anacoluthon, ex primariae ac secundariae partis enuntiati confusione oriundum. Etenim postrema ista: *ἢ καὶ ἐν ἀειφυγίᾳ τις φεύγῃ*, si rem accurate aestimes, non debuerunt coniungi cum illis: *ὅταν τις — ἀσεβηθῇ τῶν οἴκων*, sed suspendi potius ex *ὥστε*, aut accommodari sententiae relativae: *ὧν ἂν θάνατος ζημία ᾖ*, hoc fere modo: *ἢ καὶ ἀειφυγία*, omissis reliquis. At usus est scriptor hic quoque maiore quadam in conformanda oratione libertate. — Mox *τῶν ἀνδρῶν ἄπαις* idem est quod *ἀῤῥένων παίδων ἄπαις*. De verbo *ἀποδιοπομπήσασθαι* v. ad p. 854. B. Comparat Astius Lysiae locum p. 255 T. V. *τὴν πόλιν καθαίρειν — καὶ ἀποδιοπομπεῖσθαι*.

ἅμα δυςτυχηθῇ καὶ ἀσεβηθῇ τῶν οἴκων, ὥςτε τὸν κεκτημένον ἐν αὐτῷ παῖδας μὲν μὴ καταλιπεῖν, ἠΐθεον δὲ ἢ καὶ γεγαμηκότα ἄπαιδα τελευτῆσαι φόνον ὄφλοντα ἑκουσίου ἤ τινος ἁμαρτήματος ἄλλου τῶν περὶ θεοὺς ἢ πολίτας, ὧν ἂν θάνατος ἐν τῷ νόμῳ ζημία διαῤῥήδην ᾖ κειμένη, ἢ καὶ ἐν ἀειφυγίᾳ τις φεύγῃ τῶν ἀνδρῶν ἄπαις, τοῦτον πρῶτον μὲν καθῆρασθαι καὶ ἀποδιοπομπήσασθαι τὸν οἶκον χρεὼν ἔστω κατὰ νόμον, ἔπειτα συνελθόντας, καθάπερ εἴπομεν νῦν δή, τοὺς οἰκείους ἅμα νομοφύλαξι σκέ- 878
ψασθαι γένος ὅ τί περ ἂν ᾖ τῶν ἐν τῇ πόλει εὐδοκιμώτατον πρὸς ἀρετὴν καὶ ἅμα εὐτυχές, ἐν ᾧ ἂν παῖδες γεγονότες ὦσι πλείους· ὅθεν ἕνα τῷ τοῦ τελευτήσαντος πατρὶ καὶ τοῖς ἄνω τοῦ γένους υἱὸν ὡς ἐκείνων εἰςποιοῦντας, φήμης ἕνεκα ἐπονομάζοντας,

ἐὰν αὐτοὺς κ. Fluxit ἐὰν ex interpolatione.
D. μέχρι ἀνεψιῶν] Sic A. Ω. v. f. a. Vett. editt. μέχρις ἄν.
E. ἁμαρτήματος ἄλλου] ἀλλ' οὐ A. et pr. Ω.
ᾖ κειμένη ἢ καὶ ἐν] Desunt haec in A. et pr. Ω.

P. 878. *υἱὸν ὡς ἐκείνων εἰςποιοῦντας*] H. e. *ὡς υἱὸν ἐκ. εἰςπ.* de qua collocatione verborum conf. ad Phileb. p. 18. D. et Politic. p. 260. D. — *εἰςποιεῖν* de adoptatione liberorum non est infrequens v. Ind. Demosthen. Reiskian. — *φήμης ἕνεκα κ. τ. λ.* boni ominis caussa eum a patre mortui denominantes aut maioribus, non ab ipso mortuo, in cuius domum adsciscitur. Nam ad *ἐπονομάζοντας* liquet intelligendum relinqui *ἀπ' αὐτῶν τινός*. Proxima: *γεννήτορά τε αὐτοῖς — τοῦ πατρός*, pendent ex *ἐπευξαμένους*, cui ex abundanti praemissum est *τούτῳ τῷ τρόπῳ*, quod facile apparet respicere ad precum istarum argumentum modo expositum. — *ὁπόταν αὐτὸν καταλάβωσιν κ. τ. λ.* quandoquidem in ipsum tales calamitates inciderint. — De ipsa re hic disceptata conf. C. Fr. Hermann. De iure domestico et familiari ap. Platonem in Legg. cum veteris Graeciae institutis compar. p. 24. qui inter alia haec scripsit: Intestatorum, inquit, hereditates quod attinet, illud quidem, quod apud Athenienses satis solemne fuisse videtur, ut ei, qui liberos ex se non reliquisset, propinquorum decreto heres constitueretur, (v. Platner Beiträge zur Kenntniss des Attischen Rechts p. 139. et Gans Erbrecht T. I. p. 318.), Plato in iis tantum sanxit, qui aut exilio in perpetuum mulctati essent eoque facto quasi civiliter mortui haberentur, aut adeo capitale supplicium subiissent, ubi multo maiore cura opus esse videbatur, ut prioris domini scelera compensarentur domusque veterem integritatis laudem recu-

γεννήτορα τε αὐτοῖς καὶ ἑστιοῦχον καὶ θεραπευτὴν
ὁσίων τε καὶ ἱερῶν ἐπ' ἀμείνοσι τύχαις γίγνεσθαι
τοῦ πατρός, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐπευξαμένους αὐτὸν
B κληρονόμον καταστῆσαι κατὰ νόμον, τὸν δ' ἐξαμαρ-
τόντα ἀνώνυμον ἐᾶν καὶ ἄπαιδα καὶ ἄμοιρον κεῖ-
σθαι, ὁπόταν αὐτὸν καταλάβωσιν αἱ τοιαῦται ξυμφο-
ραί. Cap. XV. Ἔστι δὲ οὐ πάντων, ὡς ἔοικε, τῶν
ὄντων ὅρος ὅρῳ προςμιγνύς, ἀλλ' οἷς ἔστι μεθόριον,
τοῦτο ἐν μέσῳ ὅρων πρότερον ἑκατέρῳ προςβάλλον
γίγνοιτ' ἂν ἀμφοῖν μεταξύ. καὶ δὴ καὶ τῶν ἀκου-
σίων τε καὶ ἑκουσίων τὸ θυμῷ γιγνομενον ἔφαμεν
τοιοῦτον εἶναι. τραυμάτων οὖν ἐνεστώτων ὀργῇ γε-
C νομένων ἐὰν ὄφλῃ τις, πρῶτον μὲν τίνειν τοῦ βλά-
βους τὴν διπλασίαν, ἂν τὸ τραῦμα ἰάσιμον ἀποβῇ,
τῶν δὲ ἀνιάτων τὴν τετραπλασίαν· ἐὰν δὲ ἰάσιμον
μέν, αἰσχύνην δὲ μεγάλην τινὰ προςβάλλῃ τῷ τρω-
θέντι καὶ ἐπονείδιστον, τὴν τετραπλασίαν ἐκτίνειν.
ὅσα δέ τις τρώσας τινὰ μὴ μόνον βλάπτῃ τὸν πα-

P. 878. B. *ἀκουσίων τε καὶ ἑκουσίων*] Sic A. Ω. h. r. δ. Vulgo *ἑκουσίων τε καὶ ἀκουσίων*, quod servavit etiam Bekkerus.

ἔφαμεν εἶναι τοιοῦτον] Vulgo *τοιοῦτον εἶναι*. Sed *εἶναι τοιοῦτον* A. et auctore Bekkero corr. Ω. Dein pro *ἐνεστώτων* A. et pr. Ω. *ἔστω τῶν*.

C. *μὴ μόνον βλάπτῃ*] *βλάπτει* h. r. δ. et rec. Ω. a.

peraret; in reliquis tamen manifesto communes succedendi leges ante oculos habuit".

Cap. XV. B. *ὅρος ὅρῳ προςμιγνύς*] finis finem contingens. De v. *προςμιγνύναι* conf. ann. ad Politic. p. 290. C. — *ἀλλ' οἷς ἔστι μεθόριον, κ. τ. λ.* sed si quibus interiectum confinium est, hoc in medio terminorum utrique accedens inter utraque erit positum.

τραυμάτων οὖν ἐνεστώτων ὀργῇ γεν.] Hoc *ἐνεστώτων* Astius interpretatur *προκειμένων*: vulnera igitur ex ira inflicta si adsunt s. extant, in disquisitionem veniunt. Videtur tamen in isto *ἐνεστώτων* latere vitium aliquod, quod quale sit, nobis non contigit certius explorare. Hermannus Praf. ad Plat. Teubner. Vol. VI. p. XXXVIII. legendum putat: *τραυμάτων ἢ πηρώσεων*, collato loco p. 874. E. — *αἰσχύνην δὲ μεγάλην*, formae turpitudinem, deformitatem.

τὴν τετραπλασίαν ἐκτίνειν] Hic fortasse ex coni. Orellii reponendum est *τριπλασίαν*, re ac sententia ipsa iubente.

θόντα ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν, ποιήσας ἀδύνατον τῇ πατρίδι πρὸς πολεμίους βοηθεῖν, τοῦτον δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ζημιῶν ἐκτίνειν καὶ τῇ πόλει τὴν βλάβην· πρὸς γὰρ ταῖς αὐτοῦ στρατείαις καὶ ὑπὲρ τοῦ D
ἀδυνατοῦντος στρατευέσθω καὶ τὰς ὑπὲρ ἐκείνου πολεμικὰς ταττέσθω τάξεις, ἢ μὴ δρῶν ταῦτα ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι τῆς ἀστρατείας γιγνέσθω κατὰ νόμον. τὴν δὲ δὴ τῆς βλάβης ἀξίαν, εἴτε διπλῆν εἴτε τριπλῆν εἴτε καὶ τετραπλασίαν, οἱ καταψηφισάμενοι δικασταὶ ταττόντων. ἐὰν δὲ ὁμόγονος ὁμόγονον τὸν αὐτὸν τρόπον τούτῳ τρώσῃ, τοὺς γεννητὰς καὶ τοὺς συγγενεῖς, μέχρι ἀνεψιῶν παίδων πρὸς γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, γυναῖκάς τε καὶ ἄνδρας συνελθόντας κρί- E
ναντας παραδιδόναι τιμᾶν τοῖς γεννήσασι κατὰ φύσιν· ἐὰν δὲ ἀμφισβητήσιμος ἡ τίμησις γίγνηται, τοὺς πρὸς ἀνδρῶν εἶναι τιμῶντας κυρίους· ἐὰν δὲ ἀδυνατῶσιν αὐτοί, τοῖς νομοφύλαξι τελευτῶντας ἐπιτρέπειν. ἐκγόνοις δὲ πρὸς γονέας εἶναι τῶν τοιούτων τραυ-

καὶ τῇ πόλει τὴν βλάβην] Pro *τῇ πόλει* A. Ω. Ξ. v. f. a. c. o. *τῇ βλάβῃ*. Sed Ω. aliique vulgatam in marg. adscriptam habent.

D. *τοὺς γεννητὰς καὶ τοὺς συγγ.*] V. *γενήτας*. Codd. plenique omnes *γεννήτας*. Scripsi *γεννητάς*. v. explicatt. Dein *μέχρι* pro vulg. *μέχρις* suppeditarunt A. Ω. v. r. a.

ὅσα δέ τις τρώσας τινὰ μὴ μ. βλάπτῃ] Scribendum videtur *ὅταν δέ τις*, cui deinde respondet *τοῦτον δέ*. v. ad Phileb. p. 45. C. al. Quamquam bene meminimus, alibi quoque in his libris *ἂν* post relativa desiderari. Vid. VIII. p. 847. E. IX. p. 873. E.

D. *τοὺς γέννητὰς καὶ τοὺς συγγενεῖς*] Legebatur *γενήτας* vel *γεννήτας*. Atqui non de tribulibus, sed potius de parentibus cogitari oportere, res ipsa loquitur. Quamobrem cum C. Fr. Hermanno De iure familiari et domestic. p. 26. *γεννητάς* correximus. Conf. etiam Schoemann. ad Isaeum p. 376. De formula *μέχρι ἀνεψιῶν παίδων* v. ad p. 877. D.

E. *ἐὰν δὲ ἀδυνατῶσιν αὐτοί,*] Int. *τιμᾶν*.

παῖδες μὴ ποιητοί] H. e. *εἰσποιητοί*, adoptati, de quo usu verbi *ποιεῖσθαι* v. Valckenar. ad Theocrit. Adoniaz. p. 270. C. Wyttenbach Biblioth. Crit. Vol. III. Part IV. p. 76 sq. Schömann. ad Isaeum p. 200. Infra XI. p. 923. E. *εἴτε γεννητὸς ὢν εἴτε ποιητός*. Ibid. p. 923. D. *ὃν ἂν μὲν ἑτέρῳ ποιεῖσθαι διδῷ δεχομένῳ*

μάτων δικαστὰς μὲν τοὺς ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη γεγονό-
τας ἐπάναγκες, οἷς ἂν παῖδες μὴ ποιητοί, ἀληθινοὶ
δέ, ὦσιν· ἂν δέ τις ὄφλῃ, τιμᾶν, εἰ τεθνάναι χρὴ
τὸν τοιοῦτον, εἴτε τι μεῖζον ἕτερον τούτου πάσχειν
ἢ καὶ μὴ πολλῷ σμικρότερον· καὶ τῶν ξυγγενῶν τοῦ
879 δράσαντος μηδένα δικάζειν, μηδ' ἐὰν γεγονὼς ᾖ τὸν
χρόνον ὅσον ὁ νόμος εἴρηκε. δοῦλος δ' ἐάν τις ἐλεύ-
θερον ὀργῇ τρώσῃ, παραδότω τὸν δοῦλον ὁ κεκτημέ-
νος τῷ τρωθέντι χρῆσθαι ὅ τι ἂν ἐθέλῃ· ἐὰν δὲ μὴ
παραδιδῷ, αὐτὸς τὴν βλάβην ἐξιάσθω. ἐὰν δὲ ἐκ
συνθήκης αἰτιᾶται τοῦ δούλου καὶ τοῦ τρωθέντος
μηχανὴν εἶναί τις τὸ γεγονός, ἀμφισβητησάτω· ἐὰν
δὲ μὴ ἕλῃ, τριπλασίαν ἐκτισάτω τὴν βλάβην, ἑλὼν
δὲ ἀνδραποδισμοῦ ὑπόδικον ἐχέτω τὸν τεχνάζοντα
B μετὰ τοῦ δούλου. ὃς δ' ἂν ἄκων ἄλλος ἄλλον τρώ-
σῃ, τὸ βλάβος ἁπλοῦν ἀποτινέτω· τύχης γὰρ νομο-
θέτης οὐδεὶς ἱκανὸς ἄρχειν· δικασταὶ δὲ ὄντων οἵπερ
τοῖς ἐκγόνοις πρὸς τοὺς γεννήτορας ἐῤῥήθησαν, καὶ
τιμώντων τὴν ἀξίαν τῆς βλάβης.

P. 879. *δοῦλος δ' ἐάν τις*] V. *δὲ ἄν τις*, quod mutavi ex v. f. h. r. a. c. δ. o.
ἄλλος ἄλλον τρώσῃ] *ἄλλως* Astius de coniectura Stephani.

τιμᾶν εἰ τεθνάναι χρὴ —] aestimare et statuere, num mori oporteat talem hominem, an maius quiddam vel etiam haud paullo minus pati. De *εἰ — εἴτε* in bimembri interrogatione usurpato v. Matthiae Gr. §. 617. 5. p. 1476. ed. 3. — *μηδ' ἐὰν γεγονὼς ᾖ. κ. τ. λ.* ne tum quidem, si aetatem habeat a lege praescriptam.

P. 879. *αὐτὸς τὴν βλάβην ἐξιάσθω*] ipse dominus servi damnum resarcito. Verbum *ἰᾶσθαι, ἐξιᾶσθαι* in damni reparatione significanda positum illustrarunt Hemsterhus. ad Lucian. Nigrin. extr Wesseling. ad Herod V. 91. Casaub. ad Sueton. Claud. 43. intpp. ad Plat. Gorg. p. 447. B. Phileb. p. 30. B. Infra XI. p. 936. E. *τὴν βλάβην ἐξιᾶσθαι.* Ibid. 933. E. et VI. p. 758. D. Supra p. 862. B. similiter: *τὸ μὲν βλαβὲν ὑγιὲς ποιητέον.* Ceterum totum hunc locum inde a verbis: *δοῦλος δ' ἐάν τις ἐλ.* usque ad *ἱκανὸς ἄρχειν* exscripsit Stobaeus Floril. Vol. II. p. 213. ed. Gaisf. Lips. ubi *ἄλλος* ante *ἄλλον τρώσῃ* deest. De rebus ipsis consulas Hermannum De vestigg. ctr. p. 57 sq.

Cap. XVI. B. *τὸ τῆς αἰκίας πᾶν γένος*] H. e. contumeliosae tractationis ac verberationis; v. ad p. 869 B.

ἧδε οὖν χρὴ περὶ τῶν τ.] Laudat haec usque ad *γενεθλίων χάριν* Stobaeus l. c. p. 213.

Cap. XVI. *Βίαια μὲν δὴ πάνθ' ἡμῖν τὰ προει-
ρημένα πάθη, βίαιον δὲ καὶ τὸ τῆς αἰκίας πᾶν γέ-
νος. ὧδε οὖν χρὴ περὶ τῶν τοιούτων πάντα ἄνδρα
καὶ παῖδα καὶ γυναῖκα ἀεὶ διανοεῖσθαι, τὸ πρεσβύ-
τερον ὡς οὐ σμικρῷ τοῦ νεωτέρου ἐστὶ πρεσβευόμε-
νον ἔν τε θεοῖσι καὶ ἐν ἀνθρώποις τοῖς μέλλουσι* C
*σώζεσθαι καὶ εὐδαιμονεῖν. αἰκίαν οὖν περὶ πρεσβύ-
τερον ἐν πόλει γενομένην ὑπὸ νεωτέρου ἰδεῖν αἰ-
σχρὸν καὶ θεομισές· ἔοικε δὲ νέῳ παντὶ ὑπὸ γέρον-
τος πληγέντι ῥαθύμως ὀργὴν ὑποφέρειν, αὑτῷ τι-
θεμένῳ τιμὴν ταύτην εἰς γῆρας. ὧδε οὖν ἔστω. πᾶς
ἡμῖν αἰδείσθω τὸν ἑαυτοῦ πρεσβύτερον ἔργῳ τε καὶ
ἔπει· τὸν δὲ προέχοντα εἴκοσιν ἡλικίας ἔτεσιν, ἄῤῥενα
ἢ θῆλυν, νομίζων ὡς πατέρα ἢ μητέρα διευλαβεί-
σθω, καὶ πάσης τῆς δυνατῆς ἡλικίας αὐτὸν φιτῦσαι* D
*καὶ τεκεῖν ἀπέχοιτο ἀεὶ θεῶν γενεθλίων χάριν. ὡς
δ' αὔτως καὶ ξένου ἀπείργοιτο, εἴτε πάλαι ἐνοικοῦν-
τος εἴτε νεήλυδος ἀφιγμένου· μήτε γὰρ ὑπάρχων
μήτε ἀμυνόμενος τὸ παράπαν τολμάτω πληγαῖς τὸν*

B. *οὐδεὶς ἱκανὸς ἄρχειν*] *ἱκανῶς* A. pr. Ω.
Βίαια μὲν δὴ πάνθ'] *βία* A. et pr. Ω. atque marg. a. c.

ὡς οὐ σμικρῷ τοῦ νεωτέρου ἐστὶ] Genitivus *τοῦ νεωτέρου* pendet ex notione voc. *μᾶλλον*, quae continetur in verbo *πρεσβευόμενον*. Atque eodem refertur etiam istud *οὐ σμικρῷ*. Quippe *πρεσβεύεσθαι* est: magis honorari. v. ann. ad p. 859. A. — *ἔν τε θεοῖσι κ. τ. λ.* inter s. apud deos et homines, ut sexcenties. De reverentia erga senes, quam Plato, Spartanorum rationem secutus, suis vel maxime commendat, conf. etiam IV. p. 730. D. VII. p. 808. E. XI. p. 917. A. al.

C. *ὀργὴν ὑποφέρειν*] iram clam perferre, i. e. cohibere. — *ἔοικε νέῳ*, decet, usu rariore. Xenoph. An. VI. 3, 17. *ἀπιέναι ἀπὸ πολεμίων οὐδενὶ καλῷ ἔοικε.* Quamquam idem usus in formula *ὡς ἔοικεν* crebro obvenit. Proxima sic iungenda: *τιθεμένῳ ταύτην τιμὴν αὑτῷ εἰς γῆρας*, sibi ipsi hunc honorem veluti in senectutem servantem.

νομίζων ὡς πατέρα] De addito *ὡς* v. ad Politic. p. 289. C. Mox Stobaeus *φυτεῦσαι*. Verba: *πᾶς ἡμῖν* usque ad *γενεθλίων χάριν* affert etiam Euseb. Praep. Evang. XII. 36; qui pro *καὶ ἔπει* scriptum habet *καὶ λόγῳ*.

D. *ὡς δ' αὔτως καὶ ξένου ἀπ.*] i. q. *ὡσαύτως δὲ κ.*, ut V. p. 729. A. VII. p. 809. E. X. p. 910. A. Phaedon. p. 102. E. Politic. p. 310. D. Protag. p. 313. E. Xenoph. Hellen. II. 2, 9. Cyrop. II. 1, 26.

τοιοῦτον νουθετεῖν. ξένον δὲ ἂν ἀσελγαίνοντα καὶ θρασυνόμενον ἑαυτὸν τύπτοντα οἴηται δεῖν κολασθῆναι, λαβὼν πρὸς τὴν ἀρχὴν τῶν ἀστυνόμων ἀπαγέτω, τοῦ τύπτειν δὲ εἰργέσθω, ἵνα πόῤῥω γί-
E γνηται τοῦ τὸν ἐπιχώριον ἄν τολμῆσαί ποτε πατάξαι. οἱ δ' ἀστυνόμοι παραλαβόντες τε καὶ ἀνακρίναντες, τὸν ξενικὸν αὖ θεὸν εὐλαβούμενοι, ἐὰν ἄρα ἀδίκως δοκῇ ὁ ξένος τὸν ἐπιχώριον τύπτειν τῇ μάστιγι, τὸν ξένον, ὅσας ἂν αὐτὸς πατάξῃ, τοσαύτας δόντες τῆς θρασυξενίας παυόντων· ἐὰν δὲ μὴ ἀδικῇ, ἀπειλήσαντές τε καὶ ὀνειδίσαντες τῷ ἀπαγαγόντι μεθιέντων ἄμφω. ἧλιξ δὲ ἥλικα καὶ τὸν ἄπαιδα προέ-
880 χοντα ἡλικίᾳ ἑαυτοῦ ἐὰν τύπτῃ, γέρων τε γέροντα, καὶ ἐὰν νέος νέον, ἀμυνέσθω κατὰ φύσιν ἄνευ βέλους ψιλαῖς ταῖς χερσίν. ὁ δὲ ὑπὲρ τετταράκοντα γεγονὼς ἔτη ἐὰν τολμᾷ τῳ μάχεσθαι εἴτε ἄρχων εἴτε ἀμυνόμενος, ἄγροικος καὶ ἀνελεύθερος ἂν λεγόμενος ἀνδραποδώδης τε, δίκης ἂν ἐπονειδίστου τυγχάνων τὸ πρέπον ἔχοι. καὶ ἐὰν μέν τις τοιούτοις παραμυθίοις εὐπειθὴς γίγνηται, εὐήνιος ἂν εἴη· ὁ δὲ

E. *ὅσας ἂν αὐτὸς πατάξῃ*] *αὐτὸς* additum ex A. Ω. v. f. h. r. a. δ. o. x. Dein *ἀπάγοντι* marg. Ω. a. c. δ. o.

P. 880. *ἑαυτοῦ ἐὰν τύπτῃ*] V. *ἄν*: quod ex A. Ω. v. f. h. a. δ. o. mutatum.

δίκης ἂν ἐπονειδίστου] *ἀνέπον*. coniuncte multi cum A. et Ω.

B. *ἐάν μὴ ἧλιξ*] Pro *μὴ* Ω. γρ. *μέν*.

Eurip. Med. v. 313. al. Optativum *ἀπέχοιτο* et *ἀπείργοιτο* loco imperativi positum notavimus iam ad IX. p. 871. B. Mox *ὑπάρχειν*, priorem iniuriam inferre, attigimus ad Gorg. p. 456. E. et supra c. IX. p. 869. C. *ἀμυνόμενος ἄρχοντα χειρῶν πρότερον*. Paullo post p. 830. A. *εἴτε ἄρχων εἴτε ἀμυνόμενος*.

ἂν ἀσελγαίνοντα καὶ θρασυνόμενον ἑαυτὸν τύπτοντα] pergrinum si putet castigari oportere propterea, quod semet ipsum prae petulantia et temeraria audacia verberaverit. Male post *θρασυνόμενον* et *τύπτοντα* commate interpungunt. — *ἵνα πόῤῥω γίγνηται κ. τ. λ.* ut tanto minus unquam audeat civem s. indigenam percutere.

E. *ὅσας ἂν αὐτὸς πατάξῃ*] Int. *πληγάς*, quam ellipsin et supra attigimus p. 854. D. et mox rursus attingemus p. 882. B. — *τῷ ἀπαγαγόντι*, qui ipsum in iudicium rapuerit.

ἧλιξ δὲ ἥλικα καὶ τὸν

δυςπειθὴς καὶ μηδὲν προοιμίου φροντίζων δέχοιτ' ἂν τὸν τοιόνδε ἑτοίμως νόμον· Ἐάν τις τύπτῃ τὸν B πρεσβύτερον εἴκοσιν ἔτεσιν ἢ πλείοσιν ἑαυτοῦ, πρῶτον μὲν ὁ προςτυγχάνων, ἐὰν μὴ ἧλιξ μηδὲ νεώτερος ᾖ τῶν μαχομένων, διειργέτω ἢ κακὸς ἔστω κατὰ νόμον· ἐὰν δὲ ἐν τῇ τοῦ πληγέντος ἡλικίᾳ ἢ ἔτι νεώτερος, ἀμυνέτω ὡς ἀδελφῷ ἢ πατρὶ ἢ ἔτι ἀνωτέρω τῷ ἀδικουμένῳ. πρὸς δ' ἔτι δίκην ὑπεχέτω τῆς αἰκίας ὁ τὸν πρεσβύτερον, ὡς εἴρηται, τολμήσας τύπτειν, καὶ ἐὰν ὄφλῃ τὴν δίκην, δεδέσθω μηδὲν ἐνιαυτοῦ σμικρότερον· ἐὰν δὲ οἱ δικασταὶ τιμήσωσι C πλείονος, ἔστω κύριος ὁ τιμηθεὶς αὐτῷ χρόνος. ἐὰν δὲ ξένος ἢ τῶν μετοίκων τις τύπτῃ τὸν πρεσβύτερον εἴκοσιν ἔτεσιν ἢ πλείοσιν ἑαυτοῦ, περὶ μὲν τῶν παραγενομένων τῆς βοηθείας ὁ αὐτὸς νόμος ἐχέτω τὴν αὐτὴν δύναμιν, ὁ δὲ τὴν τοιαύτην δίκην ἡττηθείς, ξένος μὲν ὢν καὶ μὴ ξύνοικος, δύο ἔτη δεδεμένος ἐκτινέτω ταύτην αὐτὴν τὴν δίκην, ὁ δὲ μέτοικός τε ὢν καὶ ἀπειθῶν τοῖς νόμοις τρία ἔτη δεδέσθω, ἐὰν μὴ τὸ δικαστήριον πλείονος αὐτῷ χρόνου τιμήσῃ D

C. ἔτεσιν ἢ πλείοσιν] Verba ἢ πλείοσιν, olim omissa, nuper restituta sunt ex A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. Eadem etiam Ficinus expressit. Omittit item cum vett. editt. Ven. Ξ. Ceterum εἴκοσι ἔτεσιν Par. A. Vat. Ω. ut p. 859. εἴκοσι ἡλικίας, ubi tamen Vat. corr. εἴκοσιν ἡλ.

ἄπαιδα—] si iuvenis aequalem aut etiam aetate maiorem filiumfamilias nondum patrem verberet ctr. Ante καὶ Astius suspicatur ἢ excidisse, quam tamen voculam nemo magnopere desideraverit. Pro καὶ τὸν ἄπαιδα Wagnerus καί τιν' ἄπαιδα legi iubet. — ἀμυνέσθω, se defendat, sc. ὁ τυπτόμενος.

P. 880. καὶ ἐὰν μέν τις τοιούτοις παραμυθίοις] Παραμύθιον et παραμυθεῖσθαι non tantum de consolatione animi, sed etiam de iudicii confirmatione dici, qua quis ad aliquid amplectendum et probandum commovetur, docte exposuit Wyttenbachius ad Phaedon. p. 175. = 70. B. — εὐήνιος proprie dicitur equus, qui se habenis facile regi patitur; deinde vero transfertur ad homines mansuetos, mites et rationi obtemperantes, ut h. l. Attulit hunc locum Platonis Harpocratio s. v. εὐήνιος. conf. Ruhnken. ad Tim. p. 125.

B. πρὸς δ' ἔτι] praeterea vero etiam.

τὴν δίκην. ζημιούσθω δὲ καὶ ὁ παραγενόμενος ὁτῳοῦν τούτων καὶ μὴ βοηθήσας κατὰ νόμον, ὁ μὲν μεγίστου τιμήματος ὢν μνᾷ, δευτέρου δὲ ὢν πεντήκοντα δραχμαῖς, τρίτου δὲ τριάκοντα, εἴκοσι δὲ τοῦ τετάρτου. δικαστήριον δὲ γιγνέσθω τοῖς τοιούτοισι στρατηγοὶ καὶ ταξίαρχοι φύλαρχοί τε καὶ ἵππαρχοι.

Cap. XVII. *Νόμοι δέ, ὡς ἔοικεν, οἱ μὲν τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων ἕνεκα γίγνονται, διδαχῆς χάριν*
E *τοῦ τίνα τρόπον ὁμιλοῦντες ἀλλήλοις ἂν φιλοφρόνως οἰκοῖεν, οἱ δὲ τῶν τὴν παιδείαν διαφυγόντων, ἀτεράμονι χρωμένων τινὶ φύσει καὶ μηδὲν τεγχθέντων, ὥςτε μὴ οὐκ ἐπὶ πᾶσαν ἰέναι κάκην. οὗτοι τοὺς μέλλοντας λόγους ῥηθήσεσθαι πεποιηκότες ἂν εἶεν· οἷς δὴ τοὺς νόμους ἐξ ἀνάγκης ὁ νομοθέτης*

D. *ταξίαρχοι φύλαρχοι*] *ταξ. καὶ φυλ.* v. f. h. r. et secundum Bastium etiam A. Ω.

D. *δικαστήριον δὲ γιγνέσθω* —] Quod *ἀγρονόμοις* et *φρουράρχοις* haec potestas iudicialis committitur, de eo v. etiam Libr. VI. p. 761. E. et VIII. p. 843. D. Ceterum de poenis iure Attico in haec delicta et crimina constitutis contulisse iuvabit Meier. et Schömann. De process. Attic. p. 287 sqq. et p. 547 sqq. Wachsmuth. Antiquitatt. Hellen. Vol. II. P. I. p. 273. ed. I.

Cap. XVII. *Νόμοι δέ, ὡς ἔοικεν, οἱ μὲν* —] Laudat haec usque ad *λείπεσθαι κατὰ δύναμιν* Stobaeus Serm. Vol. II. p. 213. ed. Gaisf. Lips.

E. *ἀτεράμονι χρωμένων τινὶ φύσει* —] quia duram quandam naturam habent neque emolliuntur. De voc. *ἀτεράμων* v. ad p. 853 D. Verbum *τέγγεσθαι* Gloss. Timaei p. 248. interpretatur: *εἴκειν, ἐνδιδόναι*, ubi v. Ruhnken. Photius Lex. s. v. *Τεγχθέντων· ἀντὶ τοῦ εἰξάντων. ἔνθεν καὶ ὁ ἄτεγκτος. Πολιτείας β̄: τὸ μὴ τέγγεσθαι ὑπὸ κακοδοξίας*, Locus est Reip. II. p. 361. C. Vitiose apud Stob. *ταχθέντων* scribitur.

οἷς δὴ τοὺς νόμους — χρείαν γίγνεσθαι] Desunt haec in Stobaeo Trincavelli.

P. 881. *οἱ δὲ ἐν Ἅιδου τούτοις λεγ.*] Hoc dicit: ac mors quidem iis non est ultimum et extremum; qui autem narrantur hisce apud inferos constituti esse labores et cruciatus, hi sicuti *istis omnibus* magis sunt in extremis habendi, ita quum verissima de iis narrentur, tamen in animis talibus (ad tantam impietatem abiectis) nihil efficiunt, quo a scelere avertantur ac deterreantur. Itaque *τούτων* respicit ad *θάνατος*, diciturque generatim, ita ut significet: magis quam *ista*, h. e. quam quae pertinent ad mortis supplicia.

ἂν νομοθετοῖ, βουλόμενος αὐτῶν μηδέποτε χρείαν γίγνεσθαι. πατρὸς γὰρ ἢ μητρὸς ἢ τούτων ἔτι προγόνων ὅστις τολμήσει ἅψασθαί ποτε βιαζόμενος αἰκίᾳ τινί, μήτε τῶν ἄνω δείσας θεῶν μῆνιν μήτε τῶν ὑπὸ γῆς τιμωριῶν λεγομένων, ἀλλὰ ὡς εἰδὼς 881
ἃ μηδαμῶς οἶδε, καταφρονῶν τῶν παλαιῶν καὶ ὑπὸ πάντων εἰρημένων παρανομεῖ, τούτῳ δεῖ τινὸς ἀποτροπῆς ἐσχάτης. θάνατος μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἔσχατον, οἱ δὲ ἐν Ἅιδου τουτοισι λεγόμενοι πόνοι ἔτι τε τούτων εἰσὶ μᾶλλον ἐν ἐσχάτοις, καὶ ἀληθέστατα λέγοντες οὐδὲν ἀνύτουσι ταῖς τοιαύταις ψυχαῖς ἀποτροπῆς· οὐ γὰρ ἂν ἐγίγνοντό ποτε μητραλοῖαί τε καὶ τῶν ἄλλων γεννητόρων ἀνόσιοι πληγῶν τόλμαι.

E. *μηδὲν τεγχθέντων*] τεχθέντων Ξ. ταχθέντων Stob. Serm. XLII. p. 301. Dein Par. A. et pr. Ω. ὥστε μὴ ἐπὶ π. omisso οὐκ.

Qui usus numeri pluralis nihil habet insolentiae; v. Matthiae Gr. Gr. §. 472. 5. Participium λέγοντες autem per synesin ponitur, perinde ac si pro οἱ λεγόμενοι πόνοι antea scriptum sit οἱ λόγοι περὶ τῶν ἐν Ἅιδου πόνων, quod quidem anacoluthon prope singulare est. Nimirum frequens alioquin est apud Platonem ὁ λόγος λέγων, ὁ λόγος λέγει, et si quae sunt similia; v. ad Phileb. p. 18. B. Ad quod delatus videtur Atheniensis propter antegressum λεγόμενοι. Aliter haec enucleavit Astius, qui verborum sententiam hanc esse putat: Quod vero ad poenas attinet, quae scelestis dicuntur apud inferos expectandae esse, *ipsi* iis magis sunt in extremis (ipsi tam scelesti sunt, ut nihil scelestius possit cogitari et ipsa inferorum sedes scelerata eorum improbitatem non exaequet) et nihil (illae) efficiunt, frustra istos deterrere conantur. In qua interpretatione, admodum contorta illa ac difficili, quid nobis offensioni fuerit, ex superioribus clarum fore putamus.

καὶ τῶν ἄλλων γεννητόρων ἀνόσιοι πληγῶν τόλμαι] Nomina πληγῶν τόλμαι in unam tanquam notionem coëunt, ut facile intelligatur inde suspendi alterum genitivum γεννητόρων potuisse; de qua ratione docte exposuit Lobeckius ad Aiacem v. 309. p. 219 sqq. Exempla duplicis genitivi collegerunt etiam Matthiae Gr. §. 380. et Bernhardy Syntax. p. 162 sq. et Zellerus Stud. Platonn. p. 94. qui scilicet istam duritiam structurae, quam dicit, in unis maxime Legibus fert aegerrime. Nec vero ab usu abhorret istud πληγῶν τόλμαι, in quo genitivus rursus indicat rem, in qua impia ista audacia cernitur et unde proficiscitur, cuius generis exempla posuimus supra ad p. 870. A.; abstractum vero τόλ-

B δεῖ δὴ τὰς ἐνθάδε κολάσεις περὶ τὰ τοιαῦτα τού-
τοισι τὰς ἐν τῷ ζῆν μηδὲν τῶν ἐν Ἅιδου λείπεσθαι
κατὰ δύναμιν. ἔστω δὴ λεγόμενον τὸ μετὰ τοῦτο
τῇδε· Ὃς ἂν τολμήσῃ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τούτων
πατέρας ἢ μητέρας τύπτειν μὴ μανίαις ἐχόμενος,
πρῶτον μὲν ὁ προστυγχάνων, καθάπερ ἐν τοῖς ἔμ-
προσθεν, βοηθείτω, καὶ ὁ μὲν μέτοικος ἢ ξένος εἰς
προεδρίαν τῶν ἀγώνων καλείσθω βοηθῶν, μὴ βοη-
C θήσας δὲ ἀειφυγίαν ἐκ τῆς χώρας φευγέτω· ὁ δὲ μὴ
μέτοικος βοηθῶν μὲν ἔπαινον ἐχέτω, μὴ βοηθῶν δὲ
ψόγον· δοῦλος δὲ βοηθήσας μὲν ἐλεύθερος γιγνέ-

P. 881. C. *γίγνηται τὸ γιγνόμενον*] *γενόμενον* A. Ω. Ξ.

μαι, adiuncto altero nomine, ea vi ponitur, ut significentur impiae et audaces parentum verberationes, quam rationem attigimus ad p. 869. A. — *τῶν ἄλλων γεννητόρων* est: omninoque parentum. Hos vero quosnam dicat, statim declaratur verbis: *πατέρα ἢ μητέρα ἢ τούτων πατέρας ἢ μητέρας*. Supra *καὶ ἔτι πρόγονοι* vocantur.

B. *δεῖ δὴ τὰς ἐνθάδε κολάσεις* —] oportet igitur poenas, quas hic in vita ob talia scelera subire isti debeant, quantum fieri potest, non cedere illis, quae in Orco iis perpetiendae erunt.

ὃς ἂν τολμήσῃ —] Pergitur deinde: *πρῶτον μὲν ὁ προστυγχάνων* κ. τ. λ. Itaque *ὃς ἂν τολμήσῃ* dictum est pro eo, quod quilibet exspectaverit, *ἐάν τις τολμήσῃ*. Similia ad Phaedon. p. 68. A. collegimus. — *μὴ μανίαις ἐχόμενος*, nullis constrictus et agitatus furoribus.

καὶ ὁ μὲν μέτοικος ἢ ξένος] Facile quis offendat in isto *ἢ ξένος*, quum deinde *οἱ μὴ μέτοικοι* memorentur, inter quos peregrini haud dubie referendi sunt. Et fuit qui *ἢ ξένος* vellet exterminari. At enim vero *ὁ ξένος* nunc non est peregrinus vel hospes, sed aliud quid significat. Vocabantur enim eo nomine etiam ii, qui patrem tantum aut matrem habebant civem, quandoquidem in plerisque Graeciae civitatibus ii tantum natura cives putabantur esse, qui utroque parente cive utebantur. Quocirca illi *νόθοι* vel *ξένοι* dicebantur; id quod docuerunt Heraldus De rer. ind. auctor. II. 17, 4. 5. Platner. Process. Att. II. p. 70. et Symbol. ad ius Attic. p. 106 sqq. Tittmann. De Graec. Civitatt. p. 653 sqq. Meier. De bonis damnator. p. 63 sqq. Hermann. Antiquitatt. Gr. §. 118. conf. Aristot. Polit. III. 1. qui locus hac in re classicus est. Plutarch. Vit. Pericl. p. 172. D. Carystius ap. Athen. XIII. p. p. 577. Itaque facile apparet, nihil in his esse sollicitandum, recteque *μέτοικον* et *ξένον* consociari. — *εἰς προεδρίαν τῶν ἀγώνων* κ. prima sede in certaminibus honoratur, si opem tulerit.

σθω, μὴ βοηθήσας δὲ πληγὰς ἑκατὸν τῇ μάστιγι τυπτέσθω, ἐν ἀγορᾷ μὲν ἂν γίγνηται τὸ γιγνόμενον, ὑπ' ἀγορανόμων, ἐὰν δ' ἐκτὸς ἀγορᾶς ἐν ἄστει, τῶν ἀστυνόμων κολάζειν τὸν ἐπιδημοῦντα, ἐὰν δὲ κατ' ἀγροὺς τῆς χώρας που, τοὺς τῶν ἀγρονόμων ἄρχοντας. ἐὰν δ' ἐπιχώριος ὁ παρατυγχάνων ᾖ τις, ἐάν τε παῖς ἐάν τε ἀνὴρ ἐάν τ' οὖν γυνή, ἀμυνέτω D πᾶς, τὸν ἀνόσιον ἐπονομάζων· ὁ δὲ μὴ ἀμύνων ἀρᾷ ἐνεχέσθω Διὸς ὁμογνίου καὶ πατρῴου κατὰ νόμον. ἐὰν δέ τις ὄφλῃ δίκην αἰκίας γονέων, πρῶτον μὲν φευγέτω ἀειφυγίαν ἐξ ἄστεος εἰς τὴν ἄλλην χώραν

f. r. a. c. δ. o. probante Schneidero. Sed qui tandem τὸ γενόμενον dici potest γίγνεσθαι? Idem error est p. 845. D.

C. *ἐὰν δ' ἐκτὸς ἀγορᾶς — τὸν ἐπιδημοῦντα*] Mutatur tenor orationis *ἀνακολούθως*. Nam post *ὑπ' ἀγορανόμων* consentaneum erat deinceps, omisso verbo *κολάζειν*, hunc in modum pergi: *ὑπὸ τοῦ ἐπιδημοῦντος τῶν ἀστυνόμων* et *ὑπὸ τῶν ἀρχόντων τῶν ἀγρονόμων*. Pro *τῶν ἀγορανόμων* Orellius legendum censet *τῶν ἀγορανομίων*, collato loco XI. 917. E. ubi Stephanus prudenter correxit *πρόσθε τοῦ ἀγορανομίου*.

D. *τὸν ἀνόσιον ἐπονομάζων*] Usum hunc articuli verbis nominandi et vocandi consociati satis illustravit Matthiae Gr. §. 268. Addimus tamen Aristoph. Thesmoph. v. 389 sqq. *τί γὰρ οὗτος ἡμᾶς οὐκ ἐπισμῇ τῶν κακῶν —, τὰς μοιχοτρόπους, τὰς ἀνδρεραστρίας καλῶν, τὰς οἰνοπότιδας, τὰς προδότιδας, τὰς λάλους, τὰς οὐδὲν ὑγιές, τὰς μέγ' ἀνδράσιν κακόν*. Eurip. Heraclid. v. 981. (973. ed. Matth.) *πρὸς ταῦτα τὴν θρασεῖαν, ὅστις ἂν θέλῃ, καὶ τὴν φρονοῦσαν μεῖζον, ἢ γυναῖκα χρή, λέξει*. Plutarch. Cat. min. c. 71.

Διὸς ὁμογνίου] qui cognationis iura tuebatur. Timaeus Gloss. p. 192. *Ὁμόγνιοι θεοί· ὅσοι συγγενεῖς κοινῶς ὀργιάζουσιν*, ubi v. Ruhnken. Libr. V. p. 729. C. *ξυγγένειαν δὲ καὶ ὁμογνίων θεῶν κοινωνίαν ἅπασαν ταὐτοῦ φύσιν αἵματος ἔχουσαν τιμῶν τις καὶ σεβόμενος κ. τ. λ.* Eurip. Androm. v. 920. *ἀλλ' ἄντομαί σε, Δία καλοῦσ' ὁμόγνιον*. Quod vero additur *καὶ πατρῴου*, docte Porsonus ad Eurip. Medeam v. 1314. disputat, pios Athenienses plurimis Iovem aliis titulis ornasse, hoc ipso plane abstinuisse; tragicos autem poëtas hanc omissionem corrigere cupientes *Δία πατρῷον* saepe ingessisse atque idem hoc loco fecisse Platonem, sed nimirum in legibus fictis, quas fictae reipublicae suae praescriberet. conf. Alberti ann. ad Hesych. v. *Πατρῷον* et nostra ad Platon. Euthydem. p. 302. C.

ἐὰν δέ τις ὄφλῃ δίκην αἰκίας γονέων] Ex legibus Atticis qui parentes suos male tractassent, infamia atque interdum etiam aliis poenis gravioribus afficiebantur. conf. Lysias in Agorat. c. 23. Diogen. Laert. Vit. Solon. §. 55. Meursius Them. Attic. c. 2.

*καὶ πάντων ἱερῶν εἰργέσθω· μὴ δὲ εἰργόμενον κολα-
ζόντων αὐτὸν ἀγρονόμοι πληγαῖς καὶ πάντως ὡς ἂν
ἐθέλωσι· κατελθὼν δὲ θανάτῳ ζημιούσθω. ἐὰν δέ
τις τῷ τοιούτῳ ὅσοι ἐλεύθεροι συμφάγῃ ἢ συμπίῃ
E ἤ τινα τοιαύτην ἄλλην κοινωνίαν κοινωνήσῃ, ἢ καὶ
μόνον ἐντυγχάνων που προςάπτηται ἑκών, μήτε εἰς
ἱερὸν ἔλθῃ μηδὲν μήτ' εἰς ἀγορὰν μήτ' εἰς πόλιν
ὅλως πρότερον ἢ καθήρηται, νομίζων κεκοινωνηκέ-
ναι ἀλιτηριώδους τύχης. ἐὰν δὲ ἀπειθῶν νόμῳ ἱερὰ
καὶ πόλιν μιαίνῃ παρανόμως. ὃς ἂν τῶν ἀρχόντων
αἰσθόμενος μὴ ἐπάγῃ δίκην τῷ τοιούτῳ, ἐν εὐθύναις
ἔστω τῶν κατηγορημάτων τῶν μεγίστων ἐν τούτῳ
882 αὐτῷ. ἐὰν δὲ αὖ δοῦλος τύπτῃ τὸν ἐλεύθερον, εἴτ'
οὖν ξένον εἴτε ἀστόν, βοηθείτω μὲν ὁ προςτυγχά-
νων, ἢ κατὰ τὸ τίμημα τὴν εἰρημένην ζημίαν ἀπο-
τινέτω, συνδήσαντες δὲ οἱ προςτυγχάνοντες μετὰ τοῦ
πληγέντος παραδόντων τῷ ἀδικουμένῳ· ὁ δὲ παρα-
B λαβών, δήσας ἐν πέδαις καὶ μαστιγώσας ὁπόσας ἂν
ἐθέλῃ, μηδὲν βλάπτων τὸν δεσπότην, παραδότω ἐκεί-
νῳ κεκτῆσθαι κατὰ νόμον. ὁ δὲ νόμος ἔστω· Ὃς ἂν
ἐλεύθερον δοῦλος ὢν τύπτῃ μὴ τῶν ἀρχόντων κε-*

E. *τῶν μεγίστων ἐν τούτῳ*] Legendum utique de coniectura Bekkeri *ἓν τοῦτο*, quod vellem libri confirmavissent. Eridem tanquam scelesti sacris atque publicis conventibus erant prohibiti, poterantque a quolibet rapi in iudicium, si essent harum rerum incuriosi. v. Demosthen. in Timocr. p. 719. 732. Quin etiam, qui debitam parentibus pietatem quocunque modo neglexissent, ii iuribus quibusdam civium privari poterant. v. Xenoph. Mem. II. 2, 13.

ἐὰν δέ τις — ὅσοι ἐλεύθεροι] H. e. *τὶς τῶν ὅσοι ἐλεύθεροι.*

E. *μὴ ἐπάγῃ δίκην τῷ τοιούτῳ*] Loquutionem illustrat Wyttenbach. ad Plut. De sera num. vind. p. 36.

ἐν εὐθύναις ἔστω — αὐτῷ] Videtur unice verum, quod I. Bekkerus pro *ἐν τούτῳ* legendum proposuit *ἓν τοῦτο*. Nam aliter iuncturam verborum vix expediveris, quae illa mutatione facta haec est: *ἔστω αὐτῷ τοῦτο ἓν τῶν κατηγορημάτων — ἐν εὐθύναις*, esto haec una ex gravissimis contra eum accusationibus, ubi publice ipsi rerum, quas in magistratu gesserit, ratio erit reddenda (*ἐν εὐθύναις*).

P. 882. B. *ὁπόσας ἂν ἐθέ-*

λευόντων, παραλαβὼν ὁ κεκτημένος παρὰ τοῦ πληγέντος δεδεμένον αὐτὸν μὴ λύσῃ, πρὶν ἂν ὁ δοῦλος πείσῃ τὸν πληγέντα ἄξιος εἶναι τοῦ λελυμένος ζῆν. Τὰ αὐτὰ δὲ γυναιξί τε ἔστω πρὸς ἀλλήλας περὶ πάντων τῶν τοιούτων νόμιμα, καὶ πρὸς ἄνδρας γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι πρὸς γυναῖκας.

rat vero Hermannus praeclaram hanc emendationem Baitero tribuens, quum sit coniectura Im. Bekkeri.

λη] Int. *πληγάς*, ut p. 879. E. et 854. D. ubi v. ann. Loquutionem *δῆσαι ἐν πέδαις, ἐν ξύλῳ, ἐν δεσμοῖς* ctr. tractavit Lobeck. Paralipom. p. 524.

Ὃς ἂν ἐλεύθερον δοῦλος ὢν τ.] De poenis servorum apud Athenienses v. Schömann. Antiquitatt. iur. publ. p. 188.

ARGUMENTUM.

LIBRI DECIMI.

Posteaquam expositum est de violenta et contumeliosa aliorum tractatione, disseritur primum universe de violentis actionibus, deinde vero agitur imprimis de rerum sacrarum violatione deque contumeliosa in parentes, magistratus atque cives petulantia. Disputaturus autem de maleficiis et criminibus, quae in sacra atque ipsos deos committantur, hospes Atheniensis, cui primariae disputandi partes demandatae sunt, loco prooemii copiosiorem praemittit disputationem de diis eorumque cultu ac veneratione, cuius summa huc fere redit. Nemo, inquit, unquam prudens volensque impium quiddam perpetrare ausus est, qui de deorum vi atque numine recte sentiret. Positus enim omnis fons impietatis in eo est, quod homines aut omnino non credunt deos esse, aut licet id credant, tamen eos res humanas curare negant, aut denique illos arbitrantur precibus et sacrificiis flecti ac moveri solere. Quoniam autem qui indigne de diis sentiunt superciliose videntur postulaturi esse, ut, priusquam poenae de impietate constituantur, ipsos edoceamus meliora et deos esse demonstrantes neque recte statui ostendentes quod poetae, oratores, vates, sacerdotes decantare soleant, eos votis ac muneribus capi atque placari; agite hoc ipsum iam ita facere conemur, ut, si non ipsam deorum vim naturamque aperire possimus, at certe iis, quae ab istis dictitantur, veriora ac probabiliora in medium afferamus. Et Clinias quidem, quippe qui talium disputationum subtilitatem nondum noverit avitaeque religioni plane sit addictus et quasi consecratus, id nullo fere negotio peractum iri existimat. Censet enim illud quidem

perquam esse absurdum, quod vis et natura deorum tollatur, quandoquidem terra, sol, sidera itemque temporum vicissitudines certa et constanti lege in orbem redeuntes loquantur contrarium, atque Graeci pariter atque barbari communi consensione deos esse credere soleant. Utitur igitur ille argumentis hac in re popularibus, quibus etiam ipsum Platonem alibi usum esse novimus. Verum tamen Atheniensis hospes ea non satis valida fore dicit ad refellendas adversariorum sententias; qui sese magnopere vereri profitetur, ne isti impii ea ut levia contemnant, quippe qui opinatam sapientiam suam quantumvis insanientem omni laudum praedicatione superbius efferre et insolentius iactare soleant. De qua re haec fere disputat. Feruntur apud nos, inquit, sermones etiam litteris perscripti, qui apud vos propter reipublicae vestrae disciplinam severiorem haudquaquam circumferuntur. Quippe primum quidem antiquissimi quidam poetae atque scriptores alii de diis ita statuunt, ut principio dicant extitisse coelum ac reliquarum rerum naturam; quo facto illorum omnium persequuntur origines atque adeo ostendunt, quomodo dii orti sint atque inter ipsos conversati. Sed antiquas istas quidem fabulas in praesenti nolumus taxare severius, quum vel propter vetustatem suam lenius iudicandae videantur. Longe gravius autem alterum est genus hominum, qui de his rebus iudicaverunt, quorum opiniones sane accuratius cognoscendae et iudicandae sunt. Extiterunt enim apud nos novitii quidam sapientes, qui quum alias ob caussas tum etiam ideo vim naturamque deorum tollere conati sunt, quia solem, lunam, terram, denique astra atque sidera non esse numina divina intelligi liceret. Quo concesso profecto demonstrare item erit facillimum, eadem illa nec rerum humanarum gerere procurationem. Quod ubi Clinae quoque ita visum est, nunc faciendum statuunt, ut rem longe gravissimam accuratius considerent communique studio subtilius exquirant (p. 884. A. — 887. C.). — Itaque Atheniensis ante omnia non modo mirandum sed etiam perquam indigne ferendum esse ait, quod homunciorum istorum in impugnando deorum numine tanta sit impietas atque audacia, quippe quum multiplici usi sint veri intelligendi atque cognoscendi opportu-

nitate. Nam esse numen ac vim divinam, id vero, inquit, iam infantes ac pueruli a suis identidem edocti sunt; idem potuerunt etiam e precibus et sacrificiis parentum et cognatorum aliorumque cognoscere; denique illud etiam ideo debuerunt intelligere, quia nec inter Graecos nec inter barbaros ulla gens est, quae deos non colat atque revereatur. At enim vero nihil istorum omnium ferocem eorum sensum atque animum flexit ad pietatem; imo illi ausu maxime temerario argutis perversae mentis conclusiunculis et argumentationibus sancta atque pia maiorum decreta labefactare atque convellere conantur, quod certe ira et indignatione est dignissimum. Sed reprimamus in praesenti dolorem ex rei indignitate susceptum, agamusque potius id, quod nobis propositum est, ut eos meliora edoceamus, ante omnia ipsos illud commonefacientes, quod sane ipsius vitae consuetudo et diuturnior rerum usus docuit, contemtores deorum, quotquot fuerint unquam, in sua sententia minime usque ad senectutem permansisse, sed aliquando iudicii sui poenituisse (p. 887. C. — 888. D.). — His vero expositis hospes Atheniensis aliam quoque rationem memorat, qua multi iam vim et naturam deorum tollere studeant. Proferunt impii isti, inquit, etiam hanc sententiam, qua tamquam sapientissima etiam vehementer gloriari ac superbire solent. Censent enim omnes res vel natura vel arte vel casu et fortuna et extitisse olim et nunc quoque existere solere. Quo ipso efficitur, ut vis et cura deorum in rebus efficiendis ac gubernandis nulla esse putanda sit. Est autem ratio ac sententia eorum haec. Quum enim omnia dicant vel casu vel natura vel arte extitisse, tum maxima quaeque naturae (φύσει) et casui (τύχῃ) deberi, minora tantum arti (τέχνῃ) utpote naturae imitatrici accepta referri arbitrantur. Quamobrem ipsa rerum elementa, ignem, aquam, aërem, terram, natura et casu orta esse putant; ex his vero elementis vi sua inertibus animaque carentibus prodiisse volunt terram, lunam, solem, reliqua coelestia corpora, unde tandem prodierint etiam animalia, plantae, cetera, quae hac in terra reperiantur. Enimvero in generandis istis omnibus naturam atque casum regnavisse ex eo putant intelligi posse, quod singula cum singulis fortuito con-

currerint et conglutinata sint, frigida cum calidis, sicca cum humidis, mollia cum duris, denique contraria cum contrariis, idque non moderante aliqua mente divina sed potius ultro atque sponte ita evenerit. Iam vero ad naturam atque casum postea artem (τέχνην) accessisse statuunt, merum mortalium inventum, quod et ipsum mortale sit. Eam autem censent earum tantum rerum procreatricem esse solere, quae non veritatis participes sed ipsius quasi quaedam imagines sint; nam artes si quid efficiant, quod habeat veritatem, id ipsum non artibus deberi arbitrantur, sed potius naturae, cuius vim illae participaverint, id quod in arte medica, in agricultura, in gymnastica, in aliis, ita accidere soleat. Iam vero inter artes etiam disciplinam civilem (πολιτικὴν) numerandam esse existimant, quae tamen exigua tantum cum ipsa natura communia habeat. Inde vero etiam legum scriptionem non natura sed arte niti colligunt, ut eius decreta et instituta veritate carere iudicanda sint. Atque hinc denique etiam intelligi posse aiunt, quid de diis eorumque cultu et veneratione existimandum sit. Nam primum quidem deos ortos esse dicunt non natura, sed arte, hoc est legibus ab hominibus inventis atque publice sancitis, eosque alios apud alios, prouti quique inter se de usu et lege convenerint; deinde etiam honesta contendunt alia esse lege, alia natura; iusta autem omnia naturae veritate carere arbitrantur, unde etiam ita fiat, ut homines de iis perpetuo ambigant, alia atque alia tanquam iusta sanciant, denique illa varia et multiplicia esse putent, quippe quum ipsius naturae careant confirmatione. Haec igitur sunt, inquit Atheniensis, quae isti homines de his rebus statuunt et existimant. Quae quidem eorum opiniones ubi latius fuerint disseminatae imprimisque etiam animis adolescentium instillatae, fieri profecto non poterit, quin omnis disciplina tam publica quam privata praeceps ruat atque universae reipublicae salus in maximum discrimen deducatur. Huic autem malo sanequam maximo ut quantum fieri possit occurratur, certe non satis est ut poenae et supplicia in impios constituantur; imo multo magis etiam opus est doctrina, admonitione, persuasione denique, qua efficiatur, ut cives ultro credant ac sibi

persuadeant, esse profecto vim et naturam divinam de eaque indigne sentire nefas esse. Qua quidem ratione legumlator sapientissime etiam ipsis legibus suis opitulabitur eas non minus naturâ esse ostendens quam rerum naturam, quippe quum ambae menti suam debeant originem secundum rectam rationem prognatae (p. 888. E. — 891. C.). — Iam vero opiniones illorum hominum, de quibus modo dictum est, ubi spectamus accuratius, quid de earum veritate existimandum sit, non ita difficile ad iudicandum videtur. Versantur enim illi in ea opinione, ut rerum elementa, ignem, aquam, aërem, terram, primum orta esse ideoque naturam, quam ipsi vocant, prius quam animam atque mentem extitisse arbitrentur. Quae quidem opinio sicuti fons ac principium est eorum omnium, quae de numine divino statuunt, ita longe est vanissima. Quippe iudicio plane perverso illi id, in quo omnis et generationis et mutationis caussa principalis continetur, posterius natum esse volunt, quum tamen omnibus apertum esse debeat, animam et quae cum ea coniuncta sunt artissime, rationem, scientiam, artem, legem, prius extitisse quam res sub sensus subiectas et corporeas, quandoquidem harum mutatio ac dispositio plane ex illis apta atque suspensa est. Quod quo clarius intelligatur, suscipienda est difficilis quidem, sed magna item et ad veri cognitionem utilissima disputatio (p. 891. C. — 893. A.). — Videtur autem id, quod nobis volumus, hac fere effici argumentatione. Omnes omnino res, quotquot extant, duplicis sunt generis, siquidem aliae moventur, aliae sunt quietae atque motu carent. Utraeque autem indigent spatio, in quo vel moveantur vel quiescant. Iam vero illae, quae moventur, rursus duplicis generis sunt, quum duo sint motus genera. Etenim quae moventur, ea aut in uno eodemque versantur loco aut ex alio in alium locum feruntur, quandoquidem alia in orbem circumaguntur, alia motu suo feruntur aliorsum atque progrediuntur modo basin unius centri habentia modo aliter comparata. Quae porro in alium locum meant, ea quotiescunque inter se occurrunt, stantibus adcurrentia divelluntur, in ea vero incidentia, quae ex adverso inter se contingunt et in unum feruntur, cohaerescentia cum istis copulantur et coagu-

lantur. Illud minui vel decrescere, hoc augeri vel crescere appellamus. Ex quo perspicuum fit, quid sit ortus atque interitus. Nam si quae augentur vel minuuntur ita, ut priorem formam ac speciem suam amittant, locum habet ipsorum interitus; sin autem coagulantur eoque novam induunt formam, ortus eorum et generatio exsistit. Verum sunt praeterea etiam duo alia animadvertenda motus genera. Nam alius motus est is, qui licet alia possit movere et impellere, tamen se ipse non potest ciere; alius est ille, qui et semet ipse et alia movet. Ex his vero motus generibus vi et praestantia sua longe est excellentissimum illud, quod nunc ipsum postremo loco memoravimus. In hoc uno enim denique omnis motus principium continetur, quandoquidem quidquid ab alio movetur, idem prorsus necesse est ab eo impellatur, quod motus caussam atque fontem in semet ipso habeat. Si igitur cum sapientibus quibusdam statuere velimus, omnia olim fuisse *ὁμοῦ γενόμενα* atque stetisse tum immota, certe primus eorum motus et impulsus non potuit aliunde proficisci nisi ab eo, quod et se ipsum movendi vi polleat et cetera quoque movere possit. Ubicunque autem liberum istum motum animadvertimus, ibi vitam esse consentaneum est, quippe quum vivere nihil aliud sit nisi se ipsum sua et propria vi movere. Quidquid autem vivit, id anima praeditum sit necesse est. Ex quo efficitur, ut anima esse dicenda sit principium se ipsum pariter atque cetera movens. Hoc autem si ita sese habet, consequens est, ut eadem omnis mutationis et generationis caussa et origo primitiva habenda sit, corporeae autem res omnes utpote ex illa pendentes ea posteriores esse iudicari debeant (p. 893. B. — 896. C.). — Atque his ita disputatis iure nostro iam censebimus, animam utique corpore extitisse priorem corpusque ipsum ab ea moveri, regi et gubernari. Hoc autem si verum est, quid porro inde colligi liceat, haudquaquam obscurum videtur. Apparet enim etiam ea, quae sunt animae propria, rectas opiniones, intelligendi vim et facultatem, memoriam, sapientiam, denique virtutes illius omnes, corporibus et fuisse et esse priora. Quocirca omnium bonorum et malorum, pulcrorum et turpium, iustorum et iniustorum, caussa in anima

est posita. Cuius vis quum cernatur in rebus omnibus utcunque se moventibus, eandem etiam totam rerum universitatem movere, regere et gubernare consentaneum est (p. 896. C. — D.). — Potest autem anima natura sua discerni duplex, prouti aut ratione utitur ac pro divina indole sua divina sequitur, aut sese dedens dementiae delabitur ad pravitatem. Illud quum facit, omnia eo modo ducit, regit et gubernat, ut recta sint et beata; ubi autem facit aliter, res item male ducuntur et prave gubernantur. Quum igitur appareat duplicem animam esse ponendam, beneficam alteram, alteram malam, oritur quaestio sanequam magna atque difficilis, sitne ea anima, quae rerum universitatem ducit ac gubernat, sapientiae ac virtutis laude conspicua. Ad quam quaestionem sine dubio licebit respondere, iudicandam esse rem ex rerum universitatis statu et conditione. Si enim universa coeli vel rerum universitatis conversio et agitatio ea est, quae congrua sit atque similis mentis et rationis motui ideoque eodem quo illa modo efficax est, certe praestantissimam animam mundi procurationem habere fateri debebimus; sin autem ita est comparata, ut sit inaequalis, inconstans atque turbulenta, contrarium statuere cogemur. Est vero mentis et rationis motus sine dubio illi simillimus motionis generi, quod antea iudicavimus eo excellentissimum esse, quod semper eodem in loco circa idem medium eademque ratione fit ideoque constantia et aequabilitate sua praestantissimum habetur, quemadmodum vicissim amentiae necessitudo intercedere videtur cum eo genere motus, quod nunquam idem est et non modo non eodem in loco, sed etiam alia semper atque alia ratione cietur. Contemplantes autem universi coeli conversionem fateri profecto debebimus nihil illa esse constantius, nihil aequabilius, nihil denique praestantissimo isti motus generi, de quo nunc iniiciebatur mentio, similius et convenientius. Ex quo certe apertum erit omnibus, hanc rerum universitatem vel mundum, quem dicimus, utique a praestantissima anima, hoc est, a mente et ratione, duci, regi atque gubernari, eamque ipsam, quocunque demum modo universa moveat, sive intus in corporibus efficax, sive ipsa corpus nacta, sive corporis expers viribus

instructa nobis non intellectis, pro numine divino haberi oportere. Idem vero, quod de rerum universitate iudicamus, etiam de sole, luna, astris atque de annis, mensibus, tempestatibus est existimandum. Quorum omnium caussas quoniam facile apparet omni esse virtute ac praestantia maxime insignes, animas iis praefectas deos esse rectissime statuemus. Hoc autem si recte ita statuitur, quis quaeso est quin sponte fateatur verissime dictum esse, omnia esse plena deorum? Atque haec quidem quum ita sese habeant, tandem missos faciamus istos, qui vim naturamque deorum sublatam volunt, hac quidem lege atque conditione, ut aut nos erroris convincant, qui ab eorum ratione longissime discedimus, aut, si id non possint facere, nobis ingenue assentiantur atque postero tempore ita vivere instituant, ut iis consentaneum est, qui deos esse penitus sibi persuaserint (p. 896. D. — 899. D.). — Haec igitur Atheniensis eo consilio, ut numen divinum esse intelligatur. Qua disputatione finita sese continuo ad eos convertit, qui, etsi deos esse largiantur, tamen eos res humanas curare negent. Quos quidem orator ita conatur edocere meliora, ut primum eos de caussis admoneat, cur impiam istam opinionem animis suis susceperint. Itaque eos tali fere modo compellat: O bone, inquit, qui deorum providentiam nullam esse putas, videtur tua ipsius cum numine divino cognatio te movere et adducere posse, ut illos pie agnoscas, colas et reverearis; sed cur secus facias, caussa haec est. Inducit enim te ad impietatem hominum iniustorum et improborum fortuna, quae saepe videtur esse faustissima et beatissima, praesertim quum saepe etiam carminibus et omnis generis orationibus mirum quantum celebretur; ubi igitur improbos homines vides ad extremum vitae humanae terminum sine offensione ac singulari quadam felicitate pervenire atque etiam filios et nepotes relinquere in summa felicitate et honore constitutos, tum vero animo tuo vehementer perturbaris, quum scilicet animadvertis esse non paucos, qui adeo per nefandas ac diras impietates ex humili conditione ac fortuna ad summae potentiae ac felicitatis fastigium escenderint. Talibus igitur rebus tu perturbaris animo, et quamquam non audes propter tuam cum diis

cognationem ipsos accusare tamquam istius mali auctores aut cum iis expostulare, tamen temeritate quadam abreptus in eam delaberis opinionem, ut esse quidem deos credas, sed eosdem rerum humanarum curam gerere non credas. Ne igitur tua te perversitas etiam ad maiorem impietatem deducat, age novam hanc disputationem cum superiore coniungentes nunc id efficere conemur, ut deos utique rebus humanis prospicere et parva non minus quam magna curare appareat (p. 899. E. — 900. C.). — Nimirum illi, qui de divina providentia et rerum humanarum gubernatione controversiam movent, non satis videntur reputavisse, fieri non posse ut in natura maxime perfecta et absoluta ulla virtus desideretur. Quum autem natura divina sit omnium perfectissima, certe in ipsam ignavia, negligentia, segnities, mollis incuria, alia id genus vitia, quae non modo diis sed etiam hominibus sunt invisa, nullo modo cadunt. Possunt autem omnino duae caussae intelligi, cur dii, si ita fiat, rerum humanarum curam negligant. Aut enim ipsos statuere liceat in ea esse sententia, ut ad regendam et gubernandam rerum universitatem nihil interesse censeant, utrum parva negligantur necne: aut illos putare possimus socordiae et incuriae esse deditos eamque ob caussam rerum humanarum procurationem omittere ac negligere. Quorum tamen neutrum in deos convenire argumentis evidentissimis potest demonstrari. Etenim inertia quidem et socordia ideo a diis abesse existimanda est, quia non modo summa est eorum potentia, ut virium imbecillitate et infirmitate aliqua neutiquam laborent, verum etiam maxima pollent mentis intelligentia atque perspicacitate, ita ut omnia videant, omnia audiant, nihil quidquam ipsos lateat ac praetereat. Accedit ad haec etiam ineffabilis quaedam bonitas ipsis propria. Quae omnia qui secum reputaverint, ii certe ultro fatebuntur, eos non posse per socordiam, segnitiam et mollem desidiam rerum humanarum incuriosos esse. Relinquitur ergo, ut, si res parvas et exiles in gubernanda rerum universitate negligant, id eos ita facere existimemus aut propter multorum ignorationem et inscitiam, aut quia, licet omnia et intelligant et ad se tamquam huius universi dominos et rectores pertinere existi-

ment, tamen eas arbitrio quodam suo non curent ac respiciant, quemadmodum viles et imbecilli mortales subinde dicuntur nosse quidem meliora, sed prae voluptate aut dolore aut simili aliquo affectu ea non facere ac peragere. At enim vero quum ne humani quidem opifices opera sua adeo negligant aut tam parvi aestiment, ut rerum levium et exiguarum curam nihil ad earum perfectionem aut perpetuam conservationem opus esse existiment; qui tandem diis non indignum esse censebimus, si eos ultro rerum humanarum curam identidem intermittere existimemus? Nimirum est profecto huius opinionis indignitas tanto maior, quod ita nati sumus homines, ut praeter ceteras animantes omnes ad religionem et piam gratamque deorum venerationem facti esse videamur adeoque in deorum numeremur mancipiis (p. 899. D. — 903. B.). — Atque haec quidem quum ita sese habeant, nemo profecto facile reperietur paullo cordatior, qui ponderatis omnibus rei momentis deos res humanas curare negare audeat. Quod autem multi conqueruntur de iniqua hominum fortuna et conditione, qua bonis saepe male ac vicissim malis bene sit, videntur istiusmodi homines divinae providentiae rationes parum apud animum suum perpendisse. Quippe sunt sine dubio omnia a deo ita generata, ita disposita, ita denique comparata, ut ad totius rerum universitatis salutem iuvandam et sustentandam sapientissime attemperata sint. Quod si ita est, magnopere sane falluntur, qui sibi persuaserunt omnia sua ipsorum caussa esse instituta et propter sua commoda suasque utilitates hoc vel illo modo fieri oportere, ita ut etiam indignentur miserasque fundant querimonias, si qua vident rerum suarum cursum non fluere ad suam ipsorum voluntatem. Enimvero pars certe propter totum nec vicissim totum singularum partium gratia extitit et administratur. Quocirca quidquid nobis accidit, id credere fas est propter universitatis rationes ita evenire atque illius perfectioni atque saluti esse conveniens. Id quod etiam de animis ita existimari debet. Nam anima quum vel per se vel per alios multas subeat et experiatur mutationes maximaque sit ingeniorum morumque varietas ac diversitas, universi huius rectori et gubernationi in ordinandis

regendisque rebus humanis id unum fuit relictum, ut suum cuique locum pro animarum indole ac virtute assignaret, meliori meliorem, deteriori deteriorem, ita quidem, ut omnium ac singulorum virtus et beatitas pro cuiusque rationibus quam maxima posset existere. Etenim permissum omnino cuiusque arbitrio est, qualis tandem velit evadere. Quemadmodum igitur quisque eam pro se adeptus est libertatem, ut sua sponte virtutem aut eius contrarium sectari liceat, ita etiam aeterna quadam fatorum lege locum vel stationem nanciscitur pro naturae suae indole ac virtute aut superiorem aut inferiorem. Etenim constituit deus sane hunc fatorum ordinem, ut animae, quo magis deliquerint et a virtute defecerint, eo inferius detrudantur; quo studiosius autem virtutem coluerint, eo meliorem post hanc quidem vitam statum et conditionem accipiant. Quod quidem divinum iudicium nemo ullus unquam poterit subterfugere, etiamsi sese in ultimis terrae profunditatibus abscondere aut pennis in coelum usque attollere conetur. Ex his omnibus vero perspicuum fit, deum non solum res humanas curare, sed easdem etiam sapientissime instituere, regere, gubernare et administrare (p. 903. B. — 905. C.). — Iam vero hac parte disputationis pertractata denique etiam ad eorum sententiam examinandam acceditur, qui, licet deos et esse et res humanas curare sibi persuaserint, tamen ideo impie de illis sentiant, quia eos precibus, donis et muneribus flecti adeoque corrumpi posse dictitent. Eam vero opinionem Atheniensis docet deorum dignitati atque maiestati plane esse adversariam ideoque impiam ac scelestam. Nam si vel humanarum rerum custodes et administratores, inquit, turpissimum esse putant donis et muneribus corruptum earum rerum curam ac tutelam negligere, quarum custodia alicuius fidei commissa sit; quanto magis id deos dedecere arbitrabimur, qui sunt hominum ab iniustitia, petulantia, insipientia, vitiis denique ac sceleribus defensores maximi et potentissimi? Nimirum largitionibus ac donis corrumpi et a iustitia per improbos ad pravitatem deflecti, id vero aut magnae imbecillitatis argumentum est aut indicium facit turpissimae avaritiae, aut arguit etiam alia vitia, quibus deos affectos esse putare nefas est.

Quocirca qui ita de diis sentiunt, ii merito omnium impiorum pessimi maximeque scelesti iudicandi sunt (p. 905. C. — 907. B.). — His vero expositis videmur iam tandem haec tria satis probavisse: primum quidem deos esse; deinde curam eos rerum omnium, etiam humanarum, gerere; denique neutiquam illos precibus, sacrificiis et muneribus corrumpi posse. In quibus explicandis si quando fuerimus calidiores ac vehementiores, condonandus erit hic studii nostri ardor rei, de qua disputavimus, magnitudini et gravititati. Licebit vero nunc finito aliquando hoc proemio nostro ad ipsas leges accedere, quae de rebus divinis sanciendae videntur. Posteaquam igitur cohortati erimus impios, ut exutis aliquando pravis sensibus suis ad verecundam erga deos pietatem revertantur, prima lex de impietate haec promulgabitur: Si quis verbis aut factis impium quiddam commiserit, is, qui forte affuerit rei testis, eum apud magistratum accusato; magistratus autem secundum legem actionem contra eum instituito. Quod qui intermiserit aut neglexerit, ipse impietatis reus ab quolibet agitor, qui leges violatas ulcisci voluerit. Quum autem reus aliquis fuerit damnatus, iudicium litem aestimato. In quo diligenter erit curandum, ut singulis impietatis generibus dignae poenae constituantur. Nam tres illae, quas examinavimus, de diis sententiae et opiniones rursus bina quaeque hominum genera in se complectuntur, alterum eorum, qui quum prave de diis sentiant, tamen probe et honeste vivunt, alterum eorum, qui cum impietate coniungunt etiam vitae turpitudinem et improbitatem Quum igitur sex sint impiorum genera, singulis pro criminis magnitudine poenae constituendae sunt. Praeterea vero etiam de cultu et veneratione deorum leges scribendae sunt. Nam quo facilius arceantur impia facinora atque sensa, publice interdicendum est, ne quis in aedibus privatis sacella habeat aut privatim sacra faciat; si quis autem arguetur, quod alia sacra faciat vel habeat quam publica, is, ubi criminis fuerit convictus, pro illius magnitudine poenis publica lege constitutis afficiendus erit.

I.

Cap. I. *Μετὰ δὲ τὰς αἰκίας περὶ παντὸς ἓν εἰρήσθω τοιόνδε τι νόμιμον βιαίων πέρι· τῶν ἀλλοτρίων μηδένα μηδὲν φέρειν μηδὲ ἄγειν, μηδ' αὖ χρῆσθαι μηδενὶ τῶν τοῦ πέλας, ἐὰν μὴ πείσῃ τὸν κεκτημένον. ἐκ γὰρ δὴ τοῦ τοιούτου πάντα ἠρτημένα τά τε εἰρημένα κακὰ γέγονε καὶ ἔστι καὶ ἔσται·* 884

P. 884. *τοιόνδε τι νομ.*] *τι* om. Vat. r.
τά τε εἰρημένα] *τε* om. *ἀπ' ὀρθώσεως* Vat. Ω. et Flor. a. Eiecerunt voculam etiam Turicenses. Sed vide explicatt.

Cap. I. P. 884. *περὶ παντὸς ἓν εἰρήσθω — βιαίων πέρι*] H. e. de criminibus violentiae. De actione *τῶν βιαίων* in republica Atheniensi praeter Petit. Legg. Att. p. 635 sqq. conf. Meier. et Schömann. Lit. Attic. p. 544 sqq. et Lelyveld. De infamia p. 215 sqq. Ubi et quando ea locum habuerit, vel ex verbis consequentibus patet: *τῶν ἀλλοτρίων μηδένα μηδὲν φέρειν κ. τ. λ.* in quibus *φέρειν καὶ ἄγειν* est: auferre et abducere. Enimvero in hac formula *φέρειν* ad fruges, pecunias, alias res, quae asportantur, *ἄγειν* autem ad pecudum aliarumque animantium praedam referendum est. Quamquam formula omnino valet denique ad designandam vim, quae iis rebus infertur, quae sunt alterius propriae.

μηδενὶ τῶν τοῦ πέλας] H. e. nihil eorum, quae alteri propria sint. De voc. *ὁ πέλας* et *οἱ πέλας* diximus ad Phileb. p. 48. B.

πάντα ἠρτημένα τά τε εἰρημένα —] Voculam *τε* Astius mutavit in *γε*, nos olim uncis seclusimus, quod nuper fecit etiam Hermannus, Turicenses eiecerunt. Sed posteaquam vidimus eam in unius tantum alteriusve codicis margine correctione criticorum esse omissam, mente mutata coepimus

μέγιστα δὲ δὴ τῶν νέων ἀκολασίαι τε καὶ ὕβρεις, εἰς μέγιστα δέ, ὅταν εἰς ἱερὰ γίγνωνται, καὶ διαφερόντως αὖ μεγάλα, ὅταν εἰς δημόσια καὶ ἅγια ἢ κατὰ μέρη κοινὰ φυλετῶν ἢ τινων ἄλλων τοιούτων
885 *κεκοινωνηκότων· εἰς ἱερὰ δὲ ἴδια καὶ τάφους δεύτερα καὶ δευτέρως· εἰς δὲ γονέας τρίτα, χωρὶς τῶν ἐμ-*

P. 885. *τις ἀρχόντων ἄγῃ*] *τις τῶν ἀρχ.* vulgo. Omisi-

eam pro vera agnoscere. Etenim posita videtur per anacoluthon. Debebat quippe subiungi: *καὶ δὴ καὶ τὰ λοιπά, αἱ τῶν νέων ἀκολασίαι τε καὶ ὕβρεις* Sed oratione deinde aliter, atque expectari poterat, conformata, vocula solitaria relicta est, ita ut ei nihil in consequentibus respondeat. Nam quod Heindorfius ad Cratyl. p. 79. putabat, insequens *δέ* ad eam pertinere, non vidit vir egregius, inde a verbis: *μέγιστα δὲ δὴ τῶν λοιπῶν κ. τ. λ.* novum exordiri enuntiatum, id quod particulae *δὲ δή* satis clare indicant.

μέγιστα δὲ δὴ τῶν λοιπῶν —] Praeter necessitatem A. Matthiae Miscell. Phil. Vol. II. P. II. p. 107. correxit: *μέγιστα μὲν δὴ τῶν λοιπῶν κ. τ. λ.* ut particulae *μέν* responderet *δέ* in verbis: *εἰς μέγιστα δέ*. Qua ratione profecto non opus est, modo verba sic, uti nos nunc fecimus, interpunxeris. Quippe ita sententiarum nexus hic existit: maxima autem ex reliquis maleficia sunt iuvenum et hominum protervorum petulantiae, eaeque ad maxima pertinentes, si in sacra fiunt. Quibus dictis deinde varii earum gradus distinguuntur. Pergitur enim hunc in modum: Atque ea (quae maxima diximus esse atque pertinere etiam partim ad maxima) rursus *insigniter magna* sunt crimina, quum fiunt in sacra publica aut communia; *secunda autem* sunt ac *secundo loco* habenda, quum committuntur in sacra privata et sepulcra; *tertia* sunt, quando quis contumeliosus in parentes est, etc. Quibus enumeratis etiam reliqua addere pergit genera, praeter ea, quae ad religionem referuntur. Itaque nihil profecto videmus, quod quem possit in hoc loco legendo vel interpretando aliquo modo morari. Quamquam Astium quoque videmus de eo propemodum mirabilia esse commentum. Ceterum attendas ad sacrorum genera, quae a Platone commemorantur. Etenim primum quidem sacra *δημόσια* nominantur, quae sunt sacra publica et pro universo populo publice facta; deinde adduntur *τὰ κατὰ μέρη κοινὰ φυλετῶν ἢ τινων — κεκοινωνηκότων*, quibus verbis significantur sacra phratriaca, gentilicia, pagana et id genus alia, de quibus v. Meier. De gentilitate Attica p. 25 sqq. Tum sequuntur *ἱερὰ ἴδια* sacra privata, quae novimus apud Graecos et Romanos fuisse duplicis generis, altera legitima, altera contraria legibus publiceque interdicta; v. Lobeck. De sacris privatis. dissertt. I. — III. Regiomont. 1829. et De Tritopa-

προσθεν εἰρημένων, ὅταν ὑβρίζῃ τις. τέταρτον δὲ γένος ὕβρεως, ὅταν ἀφροντιστῶν τις ἀρχόντων ἄγῃ ἢ φέρῃ ἢ χρῆταί τινι τῶν ἐκείνων μὴ πείσας αὐτούς. πέμπτον δὲ τὸ πολιτικὸν ἂν εἴη ἑκάστου τῶν πολιτῶν ὑβρισθὲν δίκην ἐπικαλούμενον. οἷς δὴ δοτέον εἰς κοινὸν νόμον ἑκάστοις. ἱερυσυλία μὲν γὰρ εἴρηται

mus τῶν cum A. et marg. Ω. a.

tribus in Friedemanni ac Seebodii Miscellan. Crit. Vol. I. P. III. p. 520 sqq. His autem quod consociantur etiam sepulcra, satis constat, quum apud alios populos tum Athenis quoque sepulcrorum neglectionem aut violationem turpissimam maximeque impiam fuisse iudicatam. Xenoph. Mem. II. 2, 13. καὶ νὴ Δία ἐάν τις τῶν γονέων τελευτησάντων τοὺς τάφους μὴ κοσμῇ, καὶ τοῦτο ἐξετάζει ἡ πόλις ἐν ταῖς τῶν ἀρχόντων δοκιμασίαις. Isaeus De Apollodor. p. 179. Dinarch. in Aristog. p. 86. Isocr. Plataeens. p. 418. ed. Bekk. Cicer. De Legg. II. 22 sq. Nempe erat hoc crimen in deos manes maiorum, quos vel publice diebus festis, Nemesiis, Anthesteriis, Eleusiniis, Parentalibus, vel etiam privatim venerabantur. De religione sepulcrorum universa consulas Zoëgam De obeliscis IV. 1. 13. et Creuzer. Commentatt. Herodot. I. cap. 2. et cap. 3. Quo iure autem sepulcrorum mentio cum sacris privatis sit coniuncta, de eo nemo, opinor, dubitabit, qui singulas familias sua sibi propria habuisse sepulcra meminerit. Iam vero sacra haec domestica quod excipiunt parentum honores, eodem modo Libr. IV. p. 717. A. μετὰ θεοὺς δὲ τούςδε καὶ τοῖς δαιμόσιν ὅ γ' ἔμφρων ὀργιάζοιτ' ἄν· ἥρωσι δὲ μετὰ τούτους· ἐπακολουθεῖ δ' αὐτοῖς ἱδρύματα ἴδια πατρῴων θεῶν κατὰ νόμον ὀργιαζόμενα. γονέων δὲ μετὰ ταῦτα τιμαὶ ζώντων.

P. 885. ὅταν ἀφροντιστῶν τις ἀρχόντων] quando quis magistratus negligens et contemnens aliquid vi abducat vel auferat vel abutatur, quod illorum proprium sit. Articulum τῶν, vulgo ante ἀρχόντων interpositum, sed in optimis codd. omissum nemo, opinor, requiret, quum ἄρχοντες, sicuti antea γονεῖς, universe dicatur.

τὸ πολιτικὸν ἂν εἴη — ἐπικαλούμενον] civitas, s. ius civile (die bürgerlichen Rechte und Ehren), unius alicuius civium ubi neglecta et contumeliose habita fuerit. Nam τὸ πολιτικόν est instar nominis substantivi, significatque statum et conditionem civilem, civitatem, ius civitatis. Perperam Astius ὑβρισθέν censet substantivi partes agere. — δίκην ἐπικαλούμενον, quod δίκην requirit et tanquam in auxilium advocat, h. e. actionem iudicialem et poenam. Deinde legendum videtur: δοτέον κοινὸν νόμον ἑκάστοις, extruso εἰς. Vocat autem νόμον κοινόν legem universe hisce singulis criminibus scriptam et constitutam.

B ξυλλήβδην, βίαιός τε καὶ λάθρα ἐὰν γίγνηται, τί χρὴ πάσχειν· ὅσα δὲ λόγῳ καὶ ὅσα ἔργῳ περὶ θεοὺς ὑβρίζει τις λέγων ἢ πράττων, τὸ παραμύθιον ὑποθεμένῳ ῥητέον ἃ δεῖ πάσχειν. ἔστω δὴ τόδε. θεοὺς ἡγούμενος εἶναι κατὰ νόμους οὐδεὶς πώποτε οὔτε ἔργον ἀσεβὲς εἰργάσατο ἑκὼν οὔτε λόγον ἀφῆκεν ἄνομον, ἀλλὰ ἓν δή τι τῶν τριῶν πάσχων, ἢ τοῦτο, ὅπερ εἶπον, οὐχ ἡγούμενος, ἢ τὸ δεύτερον ὄντας οὐ φροντίζειν ἀνθρώπων, ἢ τρίτον εὐπαραμυθήτους εἶναι θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς παραγομένους.

C ΚΛ. Τί οὖν δὴ δρῷμεν ἂν ἢ καὶ λέγοιμεν πρὸς αὐτούς;

B. τὸ παραμύθιον ὑπ.] προοίμιον liber Cornarii. Cod. x. ὑποθεμένων. Ric. ὑποτιθεμένῳ.

ἢ τὸ δεύτερον] ἤ τό γε δεύτερον Vat. f. Flor. o.

C. τάχ' ἂν ἐρεσχηλοῦντες] Sic A. Ω. pro vulg. ἐρεσχελοῦντες. v. Pierson. ad Moer. p. 160 sqq.

οἱ δέ, οἵους ὑμεῖς λέγετε] Post οἱ δὲ Stephan. de Cornarii sententia interposuit: μηδὲν ἡμῶν φροντίζειν, οἱ δὲ εὐχαῖς παράγεσθαι. Quae tamen verba in Aldin. Bas. 1. 2. Lovan. et codd. omnibus desiderantur. Nam Vat. r. quod Bekkerus trans-

B. ὅσα δὲ λόγῳ καὶ ὅσα ἔργῳ π. θ.] Ex abundanti subiungitur λέγων ἢ πράττων. Similiter Phaedon. p. 75. D. ἐπισφραγιζόμεθα ἐν ταῖς ἐρωτήσεσιν ἐρωτῶντες καὶ ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν ἀποκρινόμενοι. Gorg. p. 512. E. καταχώσειεν ἂν ὑμᾶς τοῖς λόγοις λέγων καὶ παρακαλῶν.

τὸ παραμύθιον ὑποθεμένῳ —] Quod codex quidam fertur pro παραμύθιον perscriptum habere προοίμιον, videtur hoc fluxisse ex interpretatione. Nam prooemiorum est sane τὸ παραμυθεῖσθαι, de quo in annot. ad librum superiorem explicavimus.

ἀλλὰ ἓν δή τι τ. τρ. πάσχων] Post ἀλλά intelligas contrarium: τοῦτ' εἰργάσατο s. ἔργον ἀσεβὲς εἰργάσατο καὶ λόγον ἀφῆκεν ἄνομον. Loquendi genus rursus attingemus ad Libr. XII. p. 968. E. cuius loci eadem fere ratio est. — τοῦτο, ὅπερ εἶπον, i. e. τοὺς θεούς. — ὄντας, sc. αὐτούς.

C. ἐπακούσωμεν αὐτῶν πρῶτον —] auscultemus primum ab ipsis, quae eos ideo, quia nos despiciunt et contemnunt, illudentes nobis dicturos esse coniicio. Dativum τῷ καταφρονεῖν illustravimus ad Phaedon. p. 60. B. et alibi. conf. p. 893. D. p. 903. E. et 908. B. Verbum μαντεύομαι eodem modo positum Legg. III. p. 694. C. VII. p. 800. A. Phileb. p. 44. C. De Republ. p. 349. A. ubi v. ann.

ἡμῶν γὰρ — ὑμεῖς λέγετε] nam alii nostrum deos omnino non statuunt, alii tales esse credunt, quales

ΑΘ. Ὦ 'γαθέ, ἐπακούσωμεν αὐτῶν πρῶτον, ἃ τῷ καταφρονεῖν ἡμῶν προςπαίζοντας αὐτοὺς λέγειν μαντεύομαι.

ΚΛ. Ποῖα δή;

ΑΘ. Ταῦτα τάχ' ἂν ἐρεσχηλοῦντες εἴποιεν· Ὦ ξένε Ἀθηναῖε καὶ Λακεδαιμόνιε καὶ Κνώσιε, ἀληθῆ λέγετε. ἡμῶν γὰρ οἱ μὲν τὸ παράπαν θεοὺς οὐδαμῶς νομίζομεν, οἱ δὲ οἵους ὑμεῖς λέγετε. ἀξιοῦμεν δή, καθάπερ ὑμεῖς ἠξιώκατε περὶ νόμων, πρὶν ἀπειλεῖν ἡμῖν σκληρῶς, ὑμᾶς πρότερον ἐπιχειρεῖν πείθειν D καὶ διδάσκειν, ὡς εἰσὶ θεοί, τεκμήρια λέγοντες ἱκανά,

misit silentio, dubitamus magnopere, an ne hic quidem codex tueatur, quod ceteri prorsus ignorant. Ceterum v. explicatt. Pro vulg. *νομίζουσιν* Ξ. c. v. f. h. a. δ. o. et prim. A. *νομίζομεν*, quod Hermann. cum Schmidt. Emendatt. p. 8. probat. Recte; quippe qui verba facere dicuntur, ii ipsi quoque impii videri volunt. Ceterum margo libri A. et Ω. *ἀληθῆ λέγετε. οἱ μὲν γὰρ τὸ παράπαν θεοὺς οὐδαμῶς νομίζουσι.*

D. *σκληρῶς, ὑμᾶς πρότερον*] V. *σκληρῶς ἡμᾶς, πρότερον.* Recte *ὑμᾶς* A. Ω. Ξ. f. r. a. c. Mox vett. editt. *ὑπὸ τινῶν.*

vos eos dicitis ab illis haberi. Nam ad *οἵους λέγετε* intell. *νομίζειν αὐτούς.* Significatur autem, putari eos a multis vel rerum humanarum incuriosos vel etiam donis et muneribus placabiles, ut Atheniensis antea dixerat. Id vero non sentientes critici locum hunc in modum interpolaverunt: *οἱ δὲ μηδὲν ἡμῶν φροντίζειν, οἱ δὲ εὐχαῖς παράγεσθαι, οἵους ὑμεῖς λέγετε.* Quam scripturam primus protulit Cornarius ex codice, quo usus est; recepit deinde Stephanus; denique susceperunt omnes, quotquot postea Platonis opera prelo subiecerunt. At enim vero nec libri illam tuentur, neque sententiae ratio eam commendat. Nam ea restituta neutiquam intelligitur, istud *οἵους ὑμεῖς λέγετε* quorsum referri debeat. Certe quidem non iam commode ex superioribus repetere licet, quod repeti opus est.

D. *πρὶν ἀπειλεῖν ἡμῖν σκληρῶς, ὑμᾶς πρότερον* —] arbitramur igitur — oportere vos, priusquam nobis acerbius minemini, conari nobis persuadere atque docere, deos esse. Ad *ἐπιχειρεῖν πείθειν κ. τ. λ.* ne quis requirat *δεῖν*, inest huius verbi vis et significatio in illo *ἀξιοῦμεν*, unde infinitivus suspenditur. De qua ratione v. ann. ad Protagor. p. 346. B. Phaedon. p. 95. B. Hermann. ad Viger. p. 743. n. 158. Astius nuper legendum proposuit: *πρὶν ἀπειλεῖν ὑμᾶς σκληρῶς, ἡμῖν πρότερον κ. τ. λ.* Quo non opus videtur, quandoquidem ad *ἀπειλεῖν* subiectum, quod vocant, sponte intelligitur. Dein pro *τεκμήρια λέγοντες* expectabas *λέγοντας* accusativum. Sed

καὶ ὅτι βελτίους ἢ παρὰ τὸ δίκαιον ὑπό τινων δώρων παρατρέπεσθαι κηλούμενοι. νῦν μὲν γὰρ ταῦτα ἀκούοντές τε καὶ τοιαῦθ' ἕτερα τῶν λεγομένων ἀρίστων εἶναι ποιητῶν τε καὶ ῥητόρων καὶ μαντεων καὶ ἱερέων καὶ ἄλλων μυριάκις μυρίων οὐκ ἐπὶ τὸ μὴ δρᾶν τὰ ἄδικα τρεπόμεθα οἱ πλεῖστοι, δράσαντες δ'
E ἐξακεῖσθαι πειρώμεθα. παρὰ δὲ δὴ νομοθετῶν φασκόντων εἶναι μὴ ἀγρίων, ἀλλὰ ἡμέρων, ἀξιοῦμεν πειθοῖ πρῶτον χρῆσθαι πρὸς ἡμᾶς, εἰ μὴ πολλῷ βελτίω τῶν ἄλλων λέγοντας περὶ θεῶν ὡς εἰσίν, ἀλλ' οὖν βελτίω γε πρὸς ἀλήθειαν· καὶ τάχα πειθοίμεθ' ἂν ἴσως ὑμῖν. ἀλλ' ἐπιχειρεῖτε, εἴ τι μέτριον λέγομεν, εἰπεῖν ἃ προκαλούμεθα.

μυριάκις μυρίων] Sic A. secundum Bekkerum et v. f. x. δ. atque pr. Ω. Vulgo *πολλάκις μ.* quod tenuerunt Turicenses. conf. III. p. 677. D. Pro *ἐξακεῖσθαι* Steph. in marg. ann. *ἐξιᾶσθαι*, quod una cum *θεραπεύειν* duo Flor. in marg. habent.

recte se habet nominativus, qui perinde ponitur, ac si antecesserit simplex *ἐπιχειρεῖτε πείθειν καὶ δ.* Constructionis rationem non raro obviam illustravimus ann. ad Phaedr. p. 241. D. Praeivit eam Homerus Iliad. II. 350. *φημὶ μὲν οὖν κατανεῦσαι ὑπερμενέα Κρονίωνα — ἀστράπτων ἐπιδέξια*, ubi item nominativum participii positum habes, quia constructio *κατὰ τὸ νοούμενον* conformata est, quasi *φημί* esset omissum et pro infinitivo positum verbum finitum.

βελτίους ἢ — παρατρέπεσθαι] i. e. *ἢ ὥστε παρατρέπεσθαι.* Eodem modo Plato Theaet. p. 149. C. *ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἀσθενεστέρα ἢ λαβεῖν τέχνην ὧν ἂν ᾖ ἄπειρος.* Poetarum exempla laudavit Matthiae Gr. §. 448. b. pedestrium scriptorum immemor. De his vero v. Valckenar. ad Herodot. III. 14.

καὶ ἄλλων μυριάκις μυρίων] Sic optimi codd. pro vulg. *πολλάκις μυρίων.* Quod etsi per se non est spernendum, atque legitur etiam VII. p. 810. D. Phil. p. 66. E. Theaet. p. 775. A. tamen illud orationi plenae protervitatis multo est convenientius utpote fortius et ponderosius. — *δράσαντες δ' ἐξακεῖσθαι πειρώμεθα*, sed posteaquam fecimus, damnum reparare studemus. Verbi usum declaravit Wesseling. ad Herodot. V. 91.

E. *πειθοῖ πρῶτον χρῆσθαι*] Per anacoluthon quoddam oratio continuatur, quasi antecesserit: *τοὺς δὲ δὴ νομοθέτας φάσκοντας εἶναι κ. τ. λ.* quorsum pertinet deinde quod subsequitur *λέγοντας*. De *ἀλλ' οὖν — γε* post *εἰ μή* usurpato v. ad Protagor. p. 327. C. Mox *ἃ προκαλούμεθα* est: ad quae vos provocamus et cohortamur.

P. 886. *Πρῶτον μὲν γῆ καὶ ἥλιος —*] Eodem argu-

ΚΛ. Οὐκοῦν, ὦ ξένε, δοκεῖ ῥάδιον εἶναι ἀληθεύοντας λέγειν, ὡς εἰσὶ θεοί;

ΑΘ. Πῶς;

ΚΛ. Πρῶτον μὲν γῆ καὶ ἥλιος ἄστρα τε καὶ τὰ ξύμπαντα καὶ τὰ τῶν ὡρῶν διακεκοσμημένα καλῶς οὕτως, ἐνιαυτοῖς τε καὶ μησὶ διειλημμένα· καὶ ὅτι πάντες Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι νομίζουσιν εἶναι θεούς. 886

ΑΘ. Φοβοῦμαι γε, ὦ μακάριε, τοὺς μοχθηρούς, — οὐ γὰρ δή ποτε εἴποιμ' ἄν, ὥς γε αἰδοῦμαι, — μή πως ἡμῶν καταφρονήσωσιν. ὑμεῖς μὲν γὰρ

P. 886. *ἄστρα τε καὶ τὰ ξύμπαντα* —] Recte *καὶ* tuentur A. Ω. v. f. h. r. iniuria a criticis in suspicionem vocatum. — Mox marg. Ω. r. et duo Flor. *δι' ἀκρασίαν*. Par. A. pr. m. *ἀκρατίᾳ*, ut scripsit Schneider.

ἡμῶν καταφρ.] Sic Ω. corr. V. *ὑμῶν*.

mento, quod hic Cliniae utpote valde populare et ad communem captum accommodatissimum tribuitur, utitur Plato ipse in subtiliore rei disputatione Phileb. p. 28. C sqq. De iunctis verbis: *ἥλιος καὶ ἄστρα* v. ann. ad Politic. p. 271. D. Phileb. p. 28. E. Phaedon. p. 111. C. coll. infra p. 899. B. Quod autem additur: *καὶ τὰ ξύμπαντα*, referendum est ad totam rerum universitatem. Phileb. l. c. *καὶ τῆς ὄψεως τοῦ κόσμου καὶ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρων καὶ πάσης τῆς περιφορᾶς ἄξιον.* — *καὶ ὅτι πάντες κ. τ. λ.* Sic Velleius et Balbus ap. Ciceron. De Nat. Deor. I. 17. et II. 2 sqq. adversus quos Cotta Libr. I. 23. Quod enim omnium gentium generumque hominibus ita videretur, id satis magnum esse argumentum dixisti, cur esse deos confideremus. Quod quum leve per se, tum etiam falsum est. Primum enim unde tibi notae sunt opiniones nationum? Equidem arbitror multas esse gentes sic immanitate efferatas, ut apud eos nulla suspicio deorum sit ctr. conf. Tuscul. I. 13. Idem argumentum Platonici, Stoici, alii, crebro tractaverunt. v. Tyrius Maxim. Diss. VIII. et XVII. ibique Davis. Seneca Epist. 117. Lucret. De rerum nat. V. 1152 sqq. Ceterum apertum est, Cliniam loqui abrupte, ut qui reticeat quod sponte intelligitur, *ταῦτα διδάσκουσιν* aut simile quiddam. — *καὶ ὅτι πάντες* i. q. *καὶ δὴ καὶ τοῦτο (διδάσκει), ὅτι πάντες κ. τ. λ.*

ὥς γε αἰδοῦμαι] *αἰδεῖσθαι* et *φοβεῖσθαι* saepe iungi et opponi docet Wyttenbach. ad Plutarch. Apophth. Lacon. p. 217. A. = p. 419. Vol. II. ed. Lips., qui praeter multa Plutarchea laudat etiam Xenoph.

οὐκ ἴστε αὐτῶν πέρι τὴν τῆς διαφορᾶς αἰτίαν, ἀλλ' ἡγεῖσθε ἀκρατείᾳ μόνον ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν
B *ἐπὶ τὸν ἀσεβῆ βίον ὁρμᾶσθαι τὰς ψυχὰς αὐτῶν.*

ΚΛ. *Τὸ δὲ τί πρὸς τούτοις αἴτιον ἄν, ὦ ξένε, εἴη;*

ΑΘ. *Σχεδὸν ὃ παντάπασιν ὑμεῖς ἔξω ζῶντες οὐκ ἂν εἰδείητε, ἀλλὰ ὑμᾶς ἂν λανθάνοι.*

ΚΛ. *Τί δὴ τοῦτο φράζεις τὰ νῦν;*

ΑΘ. *Ἀμαθία τις μάλα χαλεπή, δοκοῦσα εἶναι μεγίστη φρόνησις.*

ΚΛ. *Πῶς λέγεις;*

Cap. II. *ΑΘ.* *Εἰσὶν ἡμῖν ἐν γράμμασι λόγοι κείμενοι, οἳ παρ' ὑμῖν οὐκ εἰσὶ δι' ἀρετὴν πολιτείας,*
C *ὡς ἐγὼ μανθάνω, οἱ μὲν ἔν τισι μέτροις, οἱ δὲ καὶ*

C. *ἢ μὴ καλῶς ἔχει*] Sic A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. Vulgo *ἔχοι*.

Memor. Socr. III. 5, 15. Cyrop. VIII. 1, 10. Diog. Laert. I. 70. Et notum est illud *αἰδὼς καὶ φόβος* mire a veteribus celebratum.

οὐκ ἴστε αὐτῶν πέρι τὴν τ. δ. αἰτ.] Cornarius ex vet. libro, ut ait, *διαφθορᾶς* reponendum censet, quod etiam Stephanus aliique comprobaverunt. Sed recte codd. cum vett. editt. *διαφορᾶς*. Nam non illud iam docetur, cur *μοχθηροί* putandi sint isti homunciones, sed ostenditur caussa, cur de his rebus a ceteris omnibus dissentiant.

Cap. II. C. *ὡς γέγονεν ἡ πρώτη* —] Hesiodum tangit aliosque poëtas similes theogoniarum.

γενόμενοί τε ὡς πρὸς ἀλλ.] Ex *θεογονίαν* per synesin intelligendum *θεοί*; v. ad VIII. p. 828. B. 829. B. 783. D. IX. p. 876. B. al. ubi similia annotavimus. conf. etiam Heindorf. ad Theaet. p. 369. Fischer. ad Weller. III. 1. p. 268.

ἃ τοῖς ἀκούουσιν εἰ μὲν —] Eodem modo Sophist. p. 243. A. *ταῦτα δὲ πάντα εἰ μὲν ἀληθῶς τις ἢ μὴ τούτων εἴρηκε, χαλεπόν, καὶ πλημμελὲς οὕτω μεγάλα κλεινοῖς καὶ παλαιοῖς ἀνδράσιν ἐπιτιμᾶν· ἐκεῖνο δὲ ἀνεπίφθονον ἀποφήνασθαι.*

ὄντως εἴρηται] Ex interpretatione praepostera fluxit lectio altera: *ὀρθῶς εἴρηται*. Debebat quidem accuratius *ὄντως ὄντα εἴρηται* scribi, sed quum antecedat *ὠφέλιμα*, sponte intelligitur istud *ὄντως εἴρηται* ita intelligendum esse, ut de rei ipsius veritate cogitandum sit. Infra p. 894. C. *καλουμένην δὲ ὄντως τῶν ὄντων πάντων μεταβολὴν καὶ κίνησιν.* Ceterum conf. Sophist. p. 263. D: *ἡ τοιαύτη σύνθεσις — ὄντως τε καὶ ἀληθῶς γίγνεσθαι λόγος ψευδής.*

ἄνευ μέτρων λέγοντες περὶ θεῶν, οἱ μὲν παλαιότατοι, ὡς γέγονεν ἡ πρώτη φύσις οὐρανοῦ τῶν τε ἄλλων, προϊόντες δὲ τῆς ἀρχῆς οὐ πολὺ θεογονίαν διεξέρχονται, γενόμενοί τε ὡς πρὸς ἀλλήλους ὡμίλησαν. ἃ τοῖς ἀκούουσιν εἰ μὲν εἰς ἄλλο τι καλῶς ἢ μὴ καλῶς ἔχει, οὐ ῥάδιον ἐπιτιμᾶν παλαιοῖς οὖσιν, εἰς μέντοι γονέων τε θεραπείας καὶ τιμὰς οὐκ ἄν ἔγωγέ ποτε ἐπαινῶν εἴποιμι οὔτε ὡς ὠφέλιμα οὔτε ὡς τὸ παράπαν ὄντως εἴρηται, τὰ μὲν οὖν δὴ τῶν ἀρχαίων πέρι μεθείσθω καὶ χαιρέτω, καὶ ὅπῃ θεοῖσι φίλον, λεγέσθω ταύτῃ. τὰ D δὲ τῶν νέων ἡμῖν καὶ σοφῶν αἰτιαθήτω, ὅπῃ κακῶν αἴτια. τόδε οὖν οἱ τῶν τοιούτων ἐξεργάζονται λόγοι. ἐμοῦ γὰρ καὶ σοῦ, ὅταν τεκμήρια λέγωμεν, ὡς εἰσὶ

τὸ παράπαν ὄντως] ὄντως A. Ω. Ξ. v. f. et alii quidam. Sed marg. Ω. teste Bastio ὀρθῶς, ut vulgo legebatur.
D. σοφῶν αἰτιαθήτω] Stephan. αἰτιαθήτων.

D. ὅπῃ θεοῖσι φίλον] Formulam multo usu tritam ad Phileb. p. 30. D. illustravimus.

ὅπῃ κακῶν αἴτια] Quod scribit Astius ὅπῃ haud dubie corruptum et in ἔπῃ mutandum esse, ipse vir doctissimus sine dubio falsus est. Nam nec ἔπῃ sententiae convenit, quae potius λόγοι requirit, nec ὅπῃ quidquam habet offensionis. Hoc enim dicit Atheniensis: opiniones vero adolescentium nostrorum atque sapientium incusentur, quatenus sint caussa et origo malorum.

ἐμοῦ γὰρ καὶ σοῦ —] Anacoluthon satis memorabile. Genitivus enim ponitur perinde ac si προφερόντων subiungatur, quod tamen mutata repente constructione in nominativo casu ponitur sic, ut verbo intermediae sententiae: τεκμήρια λέγωμεν, accommodetur. Bernhardy Synt. p. 463. De usu v. προφέρειν, quod hic quoque male cum προσφέρειν est permutatum, ad Phileb. p. 57. A. explicavimus. Dein ὡς γῆν τε καὶ λίθους ὄντα — καὶ δυνάμενα — περιγεπεμμένα qua lege et conditione dicatur. ostendimus ad Legg. I. p. 643. D. VI. p. 762. E. 766. E. 783. D. IX. p. 853. C. 874 B. Phaedon. p. 109. D. al. Formula: λόγοις τι περιπέττειν εἰς τὸ πιθανόν, significat: aliquid orationis involucris ad probabilitatem usque exornare. Nam περιπέττειν, quod proprie est crusta obducere, eo potissimum consilio, ut quid elegantius et venustius videatur, transfertur ad ea omnia, quae scite et venuste vel verbis vel alio modo veluti obteguntur et speciosiora efficiuntur. Verbum illustrarunt interprett. ad Aristoph. Plut. v. 159. Toupius Emendatt. in Suid. et Hesych. Vol. II. p. 55 sq. ed. Oxon. Iacobs Animadverss. in Athenaeum p. 279 sq. Ast ad h.

θεοί, ταῦτα αὐτὰ προφέροντες, ἥλιόν τε καὶ σελήνην καὶ ἄστρα καὶ γῆν, ὡς θεοὺς καὶ θεῖα ὄντα, ὑπὸ τῶν σοφῶν τούτων ἀναπεπεισμένοι ἂν λέγοιεν, ὡς γῆν τε καὶ λίθους ὄντα αὐτὰ καὶ οὐδὲν τῶν ἀν-
E *θρωπείων πραγμάτων φροντίζειν δυνάμενα, λόγοισι δὲ ταῦτα εὖ πως εἰς τὸ πιθανὸν περιπεπεμμένα.*

αὐτὰ προφέροντες] Sic A. Ω. v. f. r. a. c. Vulgo *προςφέροντες*.
ἀναπεπεισμένοι ἂν λέγοιεν] Recte Angel., opinor, *λέγοιμεν*. v. explicatt.
E. *ὅτε πάμπολλοι τυγχ.*] Pro *ὅτε* A. Ω. v. x. et pr. a. cum marg. δ. habent *ὄντες*, ut scripsit Schneider. sed v. explicatt.

1. Formula *εὖ πως*, bene, nescio quomodo, non rari est usus, sicuti ostenderunt Krüger. ad Dionys. Halic. p. 32. Schaefer. ad Plutarch. Tom. V. p. 480. Iacobs ad Aelian. Hist. An. p. 523. Plat. Prot. p. 315. B.: *εὖ πως καὶ ἐν κόσμῳ περιεσχίζοντο οὕτω οἱ ἐπήκοοι ἔνθεν καὶ ἔνθεν*. Atque haec quidem omnia explicationem habent haud sane difficilem. Sed unum tamen restat, in quo haeremus magnopere. Nam istud: *ἀναπεπεισμένοι ἂν λέγοιεν*, plenum est profecto obscuritatis, quandoquidem de subiecti ratione magnopere dubitari potest. Et vulgo quidem cum Ficino intelligunt *οἱ νέοι*, ita ut de discipulis talium sapientium velint cogitari. Quod tamen ferri propterea non potest, quod isti iam parum commode dicerentur *ἀναπεπεισμένοι*, h. e. ad aliam traducti sententiam. Nec vero placet, quod alii statuerunt, subiectum esse commune *οἱ ἄνθρωποι*; nam loquitur Atheniensis de sua et amicorum ac familiarium suorum caussa, non de caussa omnium communi. Verum nolumus difficultates omnes rimari, quibus vulgata scriptura utique premitur. Praestat verbo indicasse, quid nobis videatur. Censemus autem pro *λέγοιεν* scribendum esse *λέγοιμεν*, quod scriptum exhibet codex Angelicus. Qua lectione revocata sententia prodit haec: nam ubi ego atque tu, argumenta, cur dii sint, explicantes, haec ipsa in medium afferamus, solem et lunam et astra et terram, quippe quae dii sint ac divina; contra ab istis sapientibus ab hac nostra deducti sententia aliterque edocti dicemus (iudicabimus), ea (corpora illa mundana) nihil esse nisi terram (humum) et lapides, neque posse res humanas ullo modo curare; atque haec omnia (hanc sententiam) pulcre nescio quomodo ad probabilitatis speciem involucris orationis exornata esse. Ceterum Anaxagorea haec esse placita constat ex Apolog. Socr. p. 26. D. conf. Schaubach. De Anaxagorae fragm. p. 139 sqq.

E. *νῦν δὲ ὅτε πάμπολλοι* —] Pro *ὅτε* optimi codd. *ὄντες*. Quod Schneiderus ad Remp. Vol. I. p. 151. defendi posse existimat, nobis quidem magnopere dissentientibus. Neque enim recte sequeretur: *ἔτι χαλεπώτερον ἂν εἴη*. Speciosior est ratio Winckelmanni, qui legendum censet: *ὅτε ὄντες*

ΚΛ. Χαλεπόν γε λόγον, ὦ ξένε, εἰρηκὼς τυγχάνεις, εἴ γε εἷς ἦν μόνον· νῦν δὲ ὅτε πάμπολλοι τυγχάνουσιν, ἔτι χαλεπώτερον ἂν εἴη

ΑΘ. Τί οὖν δή; τί λέγομεν, τί χρὴ δρᾶν ἡμᾶς; ποτερον ἀπολογησώμεθα οἷον κατηγορήσαντός τινος ἐν ἀσεβέσιν ἀνθρώποις ἡμῶν φεύγουσι περὶ τῆς νο-

τί λέγομεν;] Sic A. Ω. Ξ. f.h.r.a.c.δ.o. et corr. v. Vulgo *λέγωμεν;* quod tuetur Bekker. conf. Reip. II. p. 377. E. Mox pro vulg. *ἀπολογησώμεθα*, quod editt. omnes tenent, Ξ.v.f.h.r.c.δ.o. et corr. A. ac Bastio teste etiam Ω. *ἀπολογησόμεθα*, quod minus approbatione dignum. Coniunctivum A. pr. m. tuetur.

πάμπολλοι κτλ. Quamquam huic sententiae non parum officit, quod *ὄντες* alieno loco interpositum legeretur. Nimirum *ὄντες* in illis libris pro *ὅτε* scriptum videtur, quia critici aegre tulerunt *τυγχάνουσι* sine participio positum; de quo tamen usu loquendi hodie nemo prudens dubitaverit. v. ad Apolog. Socr. p. 38. Phaedon. p. 62. A. Gorg. p. 502. B. Protagor. p. 313. E. Sophist. p. 234. C. Tim. p. 37. D. al. Ac fortasse haeserunt etiam in *ὅτε*, quod nunc est quandoquidem, ut Phaed. p. 84. E. al. Sed utcunque res sese habet, non videtur dubitari posse, quin optimorum librorum lectio hic quoque importuni critici manum referat, ut novo exemplo constet verum esse quod alibi iudicavimus, caute illorum auctoritate utendum esse. — *ἔτι χαλεπώτερον ἂν εἴη*, int. *αὐτό* s. *τὸ πρᾶγμα;* v. ad Theaet. p. 187. C. ubi quae dedimus, iis addas Legg. VI. p 753. B. p. 759. B. VIII. p. 839. C.

Τί οὖν δή; τί λέγομεν; τί χρὴ δρᾶν] Vulgo erat *λέγωμεν;* quod dudum ex codd. optimis correximus. Enimvero hoc dicit Atheniensis: Quid igitur? quid facere nos oportet? utrum nos defendamus etr. Itaque *τί λέγομεν* non est deliberantis, quid fieri oporteat, sed sciscitantis, quid iam nunc de praesenti rerum statu existimetur. v. ad Sympos. p. 176. A. Sed *πότερον ἀπολογησώμεθα;* utique deliberantis est, cui additur deinde etiam *τρεπώμεθα* coniunctivus. Repetitae vero interrogationes faciunt ad augendam sermonis alacritatem; cuius rei si requiras exempla, adeas quaeso commentar. ad Gorg. p. 500. A. et Protagor. p. 334. A.

φεύγουσι περὶ τῆς νομοθεσίας] Hic nodum in scirpo quaesiverunt, qui vulgatam scripturam in vitii suspicionem vocarunt. Facete enim Atheniensis eos ipsos, qui litem sibi intenderint, vocat *φεύγοντας περὶ νομοθεσίας*, quum *φεύγειν* proprie dicantur qui accusati sunt. At nimirum per dilogiam satis elegantem ille istos impios ipsos dicit *φεύγειν περὶ νομοθεσίας*, h. e. refugere s. effugere studere ratione habita legumlationis. Hoc autem quomodo faciant, declaratur verbis proximis: *λέγουσιν ὡς δεινὰ ἐργαζόμεθα κτλ.* dum nos dicunt facere horribilia, leges scribentes, quasi dii sint. De *περί* v. annot. ad Reip. VII.

887 μοθεσίας, λέγουσιν ὡς δεινὰ ἐργαζόμεθα νομοθετοῦντες ὡς ὄντων θεῶν; ἢ χαίρειν ἐάσαντες ἐπὶ τοὺς νόμους τρεπώμεθα πάλιν, μὴ καὶ τὸ προοίμιον ἡμῖν μακρότερον γίγνηται τῶν νόμων; οὐ γάρ τι βραχὺς ὁ λόγος ἐκταθεὶς ἂν γίγνοιτο, εἰ τοῖσιν ἐπιθυμοῦσιν ἀσεβεῖν τὰ μὲν ἀποδείξαιμεν μετρίως τοῖς λόγοις, ὧν ἔφραζον δεῖν πέρι λέγειν, τὰ δὲ εἰς φόβον τρέψαιμεν, τὰ δὲ δυσχεραίνειν ποιήσαντες, ὅσα πρέπει μετὰ ταῦτα ἤδη νομοθετοῖμεν.

B ΚΛ. Ἀλλ', ὦ ξένε, πολλάκις μὲν ὥς γε ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τοῦτ' αὐτὸ εἰρήκαμεν, ὡς οὐδὲν ἐν τῷ παρόντι δεῖ προτιμᾶν βραχυλογίαν μᾶλλον ἢ μῆκος· οὐδεὶς γὰρ ἡμᾶς, τὸ λεγόμενον, ἐπείγων διώκει. γελοῖον δὴ καὶ φαῦλον τὸ πρὸ τῶν βελτίστων τὰ βραχύτερα αἱρουμένους φαίνεσθαι. διαφέρει δ' οὐ σμικρὸν

P. 887. *τρεπώμεθα πάλιν*] *τρεπόμεθα* Ξ.v.f. et Bastio teste A.Ω. *τρεψόμεθα* Ric.

οὐ γάρ τι βραχὺς ὁ λόγος] Vulgo *τι* abest. Sed *οὐ γάρ τι βραχύς* Par. A. et Voss. x., ut scripserunt etiam Bekker. Schneid. Herm.

λέγειν, τὰ δὲ εἰς φόβον] Pro *τὰ* A.Ω.Ξ.v.f.h.r.a.c.δ. o.x. *τόν*; unde Winckelmannus *τῶν* coni. Sed de Paris. A. nihil narrat Bastius; et *τὰ δὲ* recte se habet, quippe quod significat partim.

p. 538. E. Phaedr. p. 231. D. et p. 250. D. Winckelmannus *ψέγουσι* coniecit. Orellius olim: *περιττὰς νομοθεσίας*.

P. 887. *ἐκταθεὶς ἂν γίγνοιτο*] H. e. si in longum producatur. Quod quomodo intelligendum sit, declaratur uberius verbis proximis: *εἰ τοῖσιν ἐπιθυμοῦσιν κτλ.* Quippe verborum iunctura haec est: *οὐ γὰρ ὁ λόγος γίγνοιτο ἂν βραχὺς ἐκταθείς*, i. e *εἰ ἐκταθείη*.

τὰ δὲ δυσχεραίνειν π.] partim, ubi effecerimus, ut aversentur, quantum decet iam deinceps legibus definiamus.

B. *ὥς γε ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ*] pro temporis, quo de his rebus disputamus, brevitate et exiguitate. — *ἐπείγων διώκει*, urgens persequitur. Memorat Erasmus Adagg. p. 585. — *διαφερόντως ἀνθρώπων*, magis quam homines. — *μηδὲ ἐπειχθέντες*, nos urgeri sinentes. — *μηδὲν ἀποθέμενοι*] Int. *αὐτήν*; eam non recondentes, sed promentes et ad usum adhibentes.

Cap. III. C. *Εὐχήν μοι δοκεῖ παρακαλεῖν*] Ficinus: Iste sermo tuus adeo te paratum promtumque ostendit, ut ad preces votumque videatur provocare, nec moram amplius patiatur. Cornarius: Precibus me exhortari sermo tuus mihi videtur; adeo

ἀμωςγέπως πιθανότητά τινα τοὺς λόγους ἡμῶν ἔχειν, ὡς θεοί τ' εἰσὶ καὶ ἀγαθοί, δίκην τιμῶντες διαφερόντως ἀνθρώπων· σχεδὸν γὰρ τοῦτο ἡμῖν ὑπὲρ C *ἁπάντων τῶν νόμων κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον προοίμιον ἂν εἴη. μηδὲν οὖν δυςχεράναντες μηδὲ ἐπειχθέντες, ἥντινά ποτε ἔχομεν δύναμιν εἰς πειθὼ τῶν τοιουτων λόγων, μηδὲν ἀποθέμενοι διεξέλθωμεν εἰς τὸ δυνατὸν ἱκανῶς.*

Cap. III. *ΑΘ. Εὐχήν μοι δοκεῖ παρακαλεῖν ὁ λεγόμενος ὑπὸ σοῦ νῦν λόγος, ἐπειδὴ προθύμως συντείνεις· μέλλειν δὲ οὐκέτι ἐγχωρεῖ λέγειν. φέρε δή, πῶς ἄν τις μὴ θυμῷ λέγοι περὶ θεῶν, ὡς εἰσίν; ἀνάγκη γὰρ δὴ χαλεπῶς φέρειν καὶ μισεῖν ἐκείνους, οἳ τούτων ἡμῖν αἴτιοι τῶν λόγων γεγένηνται καὶ γίγνονται νῦν· οὐ πειθόμενοι τοῖς μύθοις, οὓς ἐκ νέων* D

B. *μᾶλλον ἢ μῆκος*] *μᾶλλον* om. Ric. h. Dein *γελ. δὲ δὴ* Voss. x.

αἰρουμένους φαίνεσθαι] *φαινομένους φαίνεσθαι* Ric. h. Dein *ἀμωςγέπως* teste Bastio A.Ω. cum Ang. v. Vett. editt. *ἀμωςγέπως*.

C. *ὑπὸ σοῦ νῦν λόγος*] *ἐπὶ σοῦ νῦν δὴ λ.* Vat. r.

D. *γίγνονται νῦν· οὐ πειθόμενοι —*] Sic coni. Stephanus. Libri *γίγνονται. νῦν οὖν πειθ.*

alacriter contendis, ut non ulterius cunctari liceat, quominus dicam. Imo sententia haec est: Preces et bona vota pro felici disputationis suscipiendae successu hic sermo tuus arcessere et advocare, i. e. postulare et ad eas faciendas adhortari, videtur. Nam in principio magnae ac difficilis disputationis apud Platonem non raro precibus opus esse iudicatur. v. ad Phileb. p. 25. B. 61. B.C. Tim. p. 27. C. conf. infra p. 893. B. — Verbum *συντείνεις* Schol. interpretatur: *σπουδάζεις· Ἀττικοί.*

πῶς ἄν τις μὴ θυμῷ λέγοι] quomodo quis non cum indignatione et ira doceat deos esse, quandoquidem, ut hoc ipsi faciendum sit, nefaria hominum impietate efficitur?

D. *νῦν· οὐ πειθόμενοι τοῖς μύθοις*] Verba in codd. manifesto corrupta; quae quomodo emendanda sint, quamvis plurimis libris collatis, tamen ex parte etiamnunc ambigitur. Codices omnes ab initio: *νῦν οὖν πειθόμενοι.* Pro quo Cornarius *νῦν οὖν οὐ πειθόμενοι* corrigebat. Sed valde languet *οὖν* in oratione concitatiore, qualis est haec Atheniensis. Melius multo Stephanus *νῦν* cum antegressis copulato *οὖν* in *οὐ* mutandum censuit, eamque rationem ut iam olim comprobavimus, ita nunc quoque cum recentioribus editoribus amplecti non dubitavimus. Quamquam ab his ipsis aliquantum discessimus in eo, quod

παίδων ἔτι ἐν γάλαξι τρεφόμενοι τροφῶν τε ἤκουον καὶ μητέρων, οἷον ἐν ἐπῳδαῖς μετά τε παιδιᾶς καὶ μετὰ σπουδῆς λεγομένων, καὶ μετὰ θυσιῶν ἐν εὐχαῖς

ἔτι ἐν γάλαξι] Pro *ἐν* Vat. r. *τοῖς*. sed v. explicatt.

μετὰ σπουδῆς λεγομένων] Steph *λεγομένους*, invitis libris A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. et editt. Ald. Bas. 1.2. Lovan. Retinuit *λεγομένους* Bekker.

τῇ μεγίστῃ τοὺς αὑτῶν γονέας] *τοὺς αὑτῶν γονέας* A. pr. Ω. Ξ. v. f. h. r. *τοὺς αὐτῶν γονέας* Flor. a. δ. o. et x. *τῶν ἑαυτῶν γονέων* marg. Ω. a. c. δ. *τῶν αὑτῶν γονέων* Flor. o. man. sec. Rece-

illi post *καὶ γίγνονται νῦν* commate tantum distinxerunt. Nos enim scribendum putavimus: *καὶ γίγνονται νῦν· οὐ πειθόμενοι, κτλ.* Nam puncto posito ista: *οὐ πειθόμενοι κτλ.* patet novam exordiri sententiam, quae non sit ex superioribus grammatice suspensa. Ea vero sententia quoniam antegressis uberius explicandis et illustrandis inservit, continuo sine particulae *γάρ* accessione infertur. Quod sicuti alacritati huius sermonis egregie convenit, ita nec ab usu loquendi abhorrere, abunde videmur demonstravisse ad Theaet. p. 143. A. p. 147. D. Gorg. p. 464. B. Cratyl. p. 439. C. De Republ. V. p. 470. B. al. Atque haec quidem de initio periodi. Iuvabit vero etiam de eiusdem structura exposuisse. Patet autem orationem hic quoque esse *ἀνακόλουθον*. Nam post *οὐ πειθόμενοι* (*αὐτοί*) in apodosi non infertur quod subsequi debebat: *πῶς ἂν ἐν πραέσι λόγοις δύναιντο νουθετεῖσθαι ἅμα καὶ διδάσκεσθαι*, vel etiam, *πῶς ἂν ἐν πραέσι λόγοις ὑφ' ἡμῶν διδάσκοιντο*; sed neglecto illo nominativo subiecti, quod in apodosi verbis his: *ὅσοι καταφρονήσαντες — ἃ λέγομεν*, rursus in mentem revocatur, post relativum *ὅσοι* dein interponitur *τούτους*, atque novo subiecto *τις* illato ponitur *δύναιτο* addito verbo activo. Sed de his postmodo pluribus. Nunc videamus de singulis partibus protasis, quae quidem admonitionem aliquam requirant. Et hic quidem Stephanus offendit in isto *ἐν γάλαξι*, quippe quod non queat commode cum *τρεφόμενοι* connecti, quandoquidem dici soleat *τρέφεσθαί τινι*, non *τρέφεσθαι ἔν τινι*. De quo tamen nobis secus videtur. Nam usitatum certe est *ἐν γάλακτι*, s. *ἐν γάλαξιν εἶναι*. Eurip. Herc. fur. v. 1269. *ἔτ' ἐν γάλακτί τ' ὄντι.* Aelian. Varr. Histor. VIII. 8. *ἐν σπαργάνοις καὶ γάλαξιν οὖσαν.* Ibid. X. 10. *ἦν τρόπον τινὰ ἐν γάλαξι καὶ ἐν σπαργάνοις.* Nicephor. VI. *ἦν τοῦτο βασκανία τις, ὡς εἰπεῖν, ἐν σπαργάνοις ἔτι κειμένη καὶ γάλαξιν*, quae dudum laudavit Ioach. Kuhnius ad Ael. l. c. Quocirca apertum esse putamus *ἐν γάλαξι τρεφόμενοι* fere idem significare, quod *ἐν γάλαξιν ὄντες*, atque structurae rationem in utraque formula plane eandem esse. Huc accedit, quod similiter etiam dici meminimus *τρέφεσθαι ἐν νόμοις, ἐν παιδείᾳ, ἐν ἤθεσιν*, al. Quamobrem nihil esse arbitramur, cur in illa loquutione haereamus. Sed pergimus ad sequentia. Etenim pro *λεγομένων* idem Stephanus *λεγομένους* de suo dedit. Qua correctione item minime indigemus, quandoquidem genitivus participiorum absolutus etiam praecedente alio casu nominis usurpa-

αὐτοὺς ἀκούοντές τε, καὶ ὄψεις ὁρῶντες ἑπομένας αὐτοῖς, ἃς ἥδιστα ὅ γε νέος ὁρᾷ τε καὶ ἀκούει πραττομένας, θυόντων ἐν σπουδῇ τῇ μεγίστῃ τοὺς αὐ-

pimus optimorum librorum lectionem, ita ut *αὐτῶν* in *αὑτῶν* mutaverimus. Dein pro vulg. *ἐσπουδακότων* et *προςδιαλεγομένων*, quod in marg. Flor. a. c. δ. o. servatum tenuit etiam Bekker., libri A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. communi consensu habent *ἐσπουδακότας* et *προςδιαλεγομένους*, quod et Stephanus ann. p. 40. ex duobus libris protulit. De universo loco v. explicatt. Genitivum in margine adscriptum habent Ω. a. c. δ.

tur; id quod Latine sic possis exprimere: quos sermones audiebant, quum per incantationes quasi tam lusu quam serio dicerentur. Eadem structura verborum est L. VI. p. 762. A. p. 763. E. VII. p. 815. C. VIII. p. 829. D. Phileb. p. 44. C. ubi v. ann. Itaque in his nihil difficultatis reliquum est. Transire igitur licebit ad proxima: *καὶ μετὰ θυσιῶν — ἑπομένας αὐτοῖς — πραττομένας*. Et constructionem quidem horum verborum si quaerimus, dubitari certe non poterit, quin ea attemperata sit sententiae relativae: *οὓς ἐκ νέων παίδων — ἤκουον*, hoc sensu: dum et inter sacrificia in precationibus fabulas illas audiebant et spectacula iis (*τοῖς μύθοις*) convenientia videbant, quae lubentissime adolescens quidem videt et audit dum peraguntur. Itaque grammatica verborum ratio utique expedita habetur. Nec vero de sententia eorum magnopere dubitari posse existimamus. Nam *ὄψεις* dicuntur spectacula sive ea quae oculis conspiciuntur; de quo usu vocabuli diximus ad Phileb. p. 28. E. Intelliguntur autem *τὰ δρώμενα* sive *τὰ δεικνύμενα*, quae a Plutarcho De Isid. c. 68. De defect. orac. c. 21. Quaest. Graec. 12. De profect. in virt. c. 10. aliisque vocantur, quaeque distingui solent a *τοῖς λεγομένοις*, h. e. caeremoniae argumenta fabularum inter sacrificia proditarum exprimentes et tamquam oculis subiicientes. Fuisse enim interdum, dum sacra fierent, a sacerdotibus sacras fabulas proditas, ab ipso Platone discimus De Rep. II. p. 378. A. quo loco philosophus monet, pravas de Saturno fabulas aut omnino non esse narrandas, aut ad sumtuosa tantum sacrificia adhibendas, qualia opes paucorum ferant. Itaque haec quoque clara et perspicua esse putamus, praesertim quum etiam liqueat *πραττομένας* nihil esse aliud quam quod alibi vocatur *δρωμένας* vel *δεικνυμένας*. Quaerendum igitur nunc porro est de verbis proxime subiunctis: *θυόντων ἐν σπουδῇ κτλ.* In quibus quidem verbis mirabilis quaedam cernitur scripturae discrepantia, de qua diximus in annotatione critica. Meliores tamen libri omnes de ea, quam exhibuimus, verborum lectione adeo conspirant, ut de eius veritate nulla locum habere posse controversia videatur. Itaque disquirendum reliquitur, quomodo verba explicanda sint. Videtur autem oratio utique manca esse atque hiulca. Nam accusativos istos: *γονέας ἐσπουδακότας — προςδιαλεγομένους*, quominus existimemus superioribus: *ὄψεις ὁρῶντες ἑπομένας αὐτοῖς*, per appo-

τῶν γονέας ὑπὲρ αὐτῶν τε καὶ ἐκείνων ἐσπουδακότας
E *ὡς ὅ τι μάλιστα οὖσι θεοῖς εὐχαῖς προςδιαλεγομένους καὶ ἱκετείαις, ἀνατέλλοντός τε ἡλίου καὶ σελήνης καὶ πρὸς δυσμὰς ἰόντων προκυλίσεις ἅμα καὶ*

E. *ἀνατέλλοντός τε ἡλίου*] Pro *τε* Ric. h. *τοῦ*.
ἀκούοντές τε] Ad *ἀκούοντες* marg. a. c. δ. *δὶς νοητέον τοῦτο· ἔν τε δηλαδὴ τῇ ἀρχῇ τῆς ἐννοίας καὶ ἐν τῷ συμπεράσματι· καὶ*

sitionem subiunctos esse, prohibemur sane eo, quod parentes sacrificantes et precantes non numerari possunt inter spectacula fabularum argumenta repraesentantia, qualia hic significantur. Itaque inopes sane consilii haeremus de grammatica verborum constructione. Nodum vero istum expedire iam olim studuit glossator marg. codd. Flor. a. c. δ. qui, ad verba *ἀκούοντές τε καὶ ὁρῶντες Ἑλλην.* adscripsit haec: *δὶς νοητέον τοῦτο· ἔν τε δηλαδὴ τῇ ἀρχῇ τῆς διανοίας καὶ ἐν τῷ συμπεράσματι· καὶ ὑγιῶς ἕξει τὸ νόημα. τὸ δὲ σχῆμα τοῦτο παρά τε ῥήτορσι καὶ φιλοσόφοις πολὺ καὶ πολλαχοῦ.* Atque eandem rationem sequutus est etiam Ficinus vertendo: dum parentes eorum summo studio pro se liberisque suis sacrificare orareque supplices deos, quasi quam maxime sint, *viderent*, nec non quotidie in ortu et occasu solis ac lunae Graecos ac barbaros omnes tam in rebus adversis quam *secundis conspicerent* suppliciter adorare. Nec vero ea ratio temere spernenda est. Nam quod deinde dicitur: *ἀκούοντές τε καὶ ὁρῶντες*, id manifesto ita dictum est, ut simul prius orationis membrum respiciatur, quandoquidem, si respicerentur tantummodo *αἱ προκυλίσεις καὶ προςκυνήσεις*, verbo *ἀκούοντες* vix locus concedi potuisset. Itaque hac in parte sane consultum erit veterum criticorum sequi auctoritatem, qui liberiore verborum compositione ita factum autumant, ut accusativi illi pendeant ex participiis, quae quum multo intervallo demum interiecto inferantur, tamen loquenti iam ab initio membri ob oculos versata sint. Quod si vere ita indicavimus, sponte apparet, falsum esse nuperum criticum, qui participia: *ἀκούοντές τε καὶ ὁρῶντες* inter *προςκυνήσεις* et *Ἑλλήνων* interiecta tamquam suppositicia uncis includi iussit. Sed haec quum satis probabiliter videantur explicata esse, quandoquidem ita hic quoque, quamvis liberius, reditur ad superiorem verborum constructionem ex *οὓς ἐκ νέων παίδων — ἤκουον* suspensam, tamen vel sic hiulca nimis adeoque manca manet oratio. Nam quum haec plane aliud quid significent, quam quod modo est significatum, adeoque post prius illud *ἀκούοντες* et *ὁρῶντες* denuo inferatur *ἀκούοντές τε καὶ ὁρῶντες*, prorsus necesse est copula post *πραττομένας* exciderit. Itaque legendum suspicamur aut: *πραττομένας, καὶ θυόντων κτλ.* aut, quod fortasse lenius fiat, *πραττομένας, θυόντων τ' ἐν σπουδῇ* ctr. Quo facto etsi licentior manet usus participiorum *ἀκούοντές τε καὶ ὁρῶντες*, quae ponuntur perinde, ac si alia consimilis sententia primaria antecessisset, tamen decursus orationis certe lenior fit atque tolerabilior. Nam quod

προςκυνήσεις ἀκούοντές τε καὶ ὁρῶντες Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων πάντων ἐν συμφοραῖς παντοίαις ἐχομένων καὶ ἐν εὐπραγίαις, οὐχ ὡς οὐκ ὄντων ἀλλ' ὡς ὅ τι μάλιστα ὄντων καὶ οὐδαμῇ ὑποψίαν ἐνδιδόντων

ὑγιῶς ἕξει τὸ νόημα. τὸ δὲ σχῆμα τοῦτο παρά τε ῥήτορσι καὶ φιλοσόφοις πολὺ καὶ πολλαχοῦ. v. exeges.

Stephanus et Astius etiam ante ὡς ὅ τι μάλιστα desiderarunt καί, facile illo caremus, quandoquidem hic quoque participia complura sic consociantur, ut alterum altero illustretur, de quo genere loquendi ad Apol. Socr. p. 27. A. Gorg. p. 464. C. Euthyphron. p. 4. C. al. explicavimus. Atque haec quidem de grammaticis huius membri rationibus. Quibus omnibus hoc unum addere licebit, quod Hermanno participium ἐσπουδακότας visum est post ἐν σπουδῇ τῇ μεγίστῃ supervacaneum. Superest iam hoc, ut de singulis loci partibus aliquid dicendum sit. Itaque primum quidem monuisse iuvabit, istud θυόντων pendere ex ἐν σπουδῇ τῇ μεγίστῃ: in summo sacrificantium studio. Quo significatur studium parentum in precibus et supplicationibus inter sacrificia faciendis cum studio aliorum coniunctum esse, ita quidem, ut eo etiam certissimam animi sui confisionem declarent, qua deos esse (ὡς μάλιστα οὖσι) credant. Praeterea non inutile erit animadvertisse, recte a parentum pietate transiri ad communem omnium Graecorum et barbarorum morem, unde item appareat, quam temere impii illi, de quibus agitur, suo scilicet ipsorum iudicio unice confidentes, abiecta nativa pietate numen ac providentiam deorum tollere conentur. In his ipsis autem verbis animadvertas istud: ἀνατέλλοντός τε ἡλίου — ἰόντων, et oriente sole et luna et iisdem ad occasum vergentibus. Nam mane et vesperi dicuntur preces facere, quoniam eum morem observabant, qui quid enixius a diis rogarent. Valent igitur haec verba ad depingendum maiorem piae mentis ardorem. Unde etiam Socrates apud Platonem Sympos. p. 220. D. oriente Sole preces facit. conf. Plat. Tim. p. 27. C. Contulisse iuvabit Hesiod. OO. DD. v. 339. ἄλλοτε δὲ σπονδῇσι θύεσσί τε ἱλάσκεσθαι, ἡμὲν ὅτ' εὐνάζῃ καὶ ὅταν φάος ἱερὸν ἔλθῃ. Eodem pertinent illa Horatii Od. IV. 5, 37. Longas o utinam, dux bone, ferias Praestes Hesperiae, dicimus integro Sicci mane die; dicimus uvidi, *Quum Sol Oceano subest.* Conf. praeterea Turneb. Adversar. XXIV. 35. quem iam laudavit Astius. Porro προκυλίσεις sunt, quum supplicantes in genua procumbunt; sed προςκυνήσεις intelliguntur adorationes, quum dii salutantur sic, ut dextera ad os admota demissoque capite totum corpus circumagatur cum pia numinis veneratione; de quo ritu v. Petr. Pithoei Adversarr. I. 7. p. 749 sqq. T. II. Thesaur. Grut. Brouckhus. ad Tibull. I. 4, 27. Lucian. Encom. Demosthen. §. 85 καὶ τὴν χεῖρα τῷ στόματι προςάγοντος, οὐδὲν ἄλλ' ἢ προςκυνεῖν ὑπέλαβον. Denique licebit paucis attingere istud ἔχεσθαι ἐν ξυμφοραῖς, de qua

ὡς οὐκ εἰσὶ θεοί, — τούτων δὴ πάντων ὅσοι καταφρονήσαντες οὐδὲ ἐξ ἑνὸς ἱκανοῦ λόγου, ὡς φαῖεν ἂν ὅσοι καὶ σμικρὸν νοῦ κέκτηνται, νῦν ἀναγκάζου-
888 *σιν ἡμᾶς λέγειν ἃ λέγομεν, πῶς τούτους ἄν τις ἐν πραέσι λόγοις δύναιτο νουθετῶν ἅμα διδάσκειν περὶ θεῶν πρῶτον ὡς εἰσί; τολμητέον δέ· οὐ γὰρ ἅμα γε δεῖ μανῆναι τοὺς μὲν ὑπὸ λαιμαργίας ἡδονῆς ἡμῶν, τοὺς δ' ὑπὸ τοῦ θυμοῦσθαι τοῖς τοιούτοις. ἴτω δὴ πρόῤῥησις τοιάδε τις ἄθυμος τοῖς οὕτω τὴν διάνοιαν διεφθαρμένοις, καὶ λέγωμεν πράως, σβέσαντες τὸν θυμόν, ὡς ἑνὶ διαλεγόμενοι τῶν τοιούτων· Ὦ παῖ, νέος εἶ· προϊὼν δέ σε ὁ χρόνος ποιήσει πολ-*
B *λὰ ὧν νῦν δοξάζεις μεταβαλόντα ἐπὶ τἀναντία τί-*

P. 888. *πῶς τούτους*] *τούτοις* Vat. f. Flor. a. c. o.

B. *μεταβαλόντα ἐπὶ τἀναντία*] *μεταβάλλοντα* f. v.

οὐδὲν ἡγεῖ σύ.] V. *ἡγῇ*. Sed *ἡγεῖ* Vat. r. itemque pr. A. Ω. secundum Bastium, et Flor. a. sec. m. Pro *περὶ αὐτῶν* editt. ante Steph. *περὶ αὐτοῦ*, dissentientibus codicibus, nisi quod Ven. Ξ. habet *αὐτῆς*, unde critici, quibus hic liber pro fundo fuit, *αὐτοῦ* effinxerunt.

ταύτην δόξαν περὶ θ.] *τὴν* post *ταύτην* solus Ric. h. interponit. Dedit Baiter., sed v. infra.

dictione ad Remp. III. p. 335. D. et Criton. p. 43. C. exposuimus. Cui quod hic additur *καὶ ἐν εὐπραγίαις*, id per zeugma fieri putandum est. Nam *ἔχεσθαι* in talibus constat fere in malam partem usurpari solere.

E. *τούτων δὴ πάντων ὅσοι καταφρονήσαντες*] Haec verba usque ad *λέγομεν*, facta quadam rei amplificatione, repetunt quodammodo superius illud: *οὐ πειθόμενοι (αὐτοί)*. Quotquot igitur, inquit, haec omnia contemnentes nulla omnino idonea ratione — nos nunc cogunt dicere quae dicimus. Deinde vero, neglecto nominativo subiecti, quem protasis habet, repentina fit constructionis conversio, quandoquidem verbo *δύναιτο* cum *τις* interposito, atque *τούτους* post relativum *ὅσοι* illato, active enuntiatur, quod servato susceptae constructionis tenore passive dicendum fuit. Pro *καὶ σμικρὸν νοῦ* Cobetus Novv. Lectt. p. 109. legendum contendit *καὶ σμικρὸν νοῦν*. Sed quidni recte dicatur: vel tantillum mentis s. prudentiae? De forma *πραέσι* v. Lobeck. ad Phrynich. p. 403 sq.

P. 888. *οὐ γὰρ ἅμα γε δεῖ μανῆναι*] non enim oportet alios nostrum prae insatiabilis lubidinis voluptate furere, alios vero ideo, quia istis (qui effrenatae lubidini dediti sunt) graviter irascuntur. Haec quoque male habita sunt a criticis. Nam primum quidem in isto: *ὑπὸ λαιμαργίας ἡδονῆς*, Zellerus haesit tanquam nimis affectato. Quod quam recte fecerit, docebunt opinor quae ad IV. p. 733. D. VIII. p. 840. E. IX. p. 844. D. p. 869. A. de hoc loquendi genere exposuimus. Deinde *ἡμῶν* aspernati sunt Astius et Winckel-

θεσθαι. περίμεινον οὖν εἰς τότε κριτὴς περὶ τῶν μεγίστων γίγνεσθαι. μέγιστον δὲ ὃ νῦν οὐδὲν ἡγεῖ σύ, τὸ περὶ τοὺς θεοὺς ὀρθῶς διανοηθέντα ζῆν καλῶς ἢ μή. πρῶτον δὲ περὶ αὐτῶν ἕν τι μέγα σοι μηνύων οὐκ ἄν ποτε φανείην ψευδής, τὸ τοιόνδε· οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι πρῶτοι καὶ πρῶτον ταύτην δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε, γίγνονται δὲ ἀεὶ πλείους ἢ ἐλάττους ταύτην τὴν νόσον ἔχοντες. τόδε τοίνυν σοι παραγεγονὼς αὐτῶν πολλοῖς φράζοιμ' ἄν, τὸ μηδένα πώποτε, λαβόντα ἐκ νέου ταύτην τὴν δό- C
ξαν περὶ θεῶν, ὡς οὐκ εἰσί, διατελέσαι πρὸς γῆρας μείναντα ἐν ταύτῃ τῇ διανοήσει, τὰ δύο μέντοι πάθη περὶ θεοὺς μεῖναι, πολλοῖσι μὲν οὔ, μεῖναι δὲ

τόδε τοίνυν σοι π.] Sic Ven. Ξ. Vett. editt. *τὸ δὲ τ.* Dein vulgo *παραγεγονός*, invitis A. Ω. v. f. h. r. a. δ. o. In marg. Ω. et a. tamen adscripta lectio vulgata est, additis verbis: *οὐκ εὖ*. Pro *πολλοῖς* Bekkerus dedit *πολλοῖσι*, quam formam narrat in Par. A. perscriptam legi. Tacet tamen ea de re Bastius, unde lectionem vulgatam intactam reliquimus.

mannus, quorum alter scribi iussit adeoque edidit: *ὑπὸ λαιμαργίας ἡδονῆς, ἡμᾶς δ' ὑπὸ τοῦ θυμοῦσθαι*, audacius sane quam consideratius; alter vero *ἡμῶν* mutatum ivit in *ἡττωμένους*, quod non minus displicet audaciae nomine. Nec melius egerunt Stephanus et Cornarius, *ἡμῶν* eiiciendum statuentes. Nimirum neglexerunt viri egregii rem admodum pusillam, qua animadversa haud dubie aliter erant iudicaturi. Nam *ἡμῶν* etiam ad eos referendum est, contra quos disputare Atheniensis instituit. Pendet vero ex *τοὺς μέν, τοὺς δέ*. — Mox *ἄθυμος* est iracundiae expers; et *ἴτω πρόσρησις τοῖς οὕτω διεφθ.* est: ad hos eat (fiat) cohortatio. De verbo eundi ac veniendi cum dativis iuncto v. ad Protagor. p. 321. B. et Wunder. ad Philoctet. v. 141. loquutio aliquid coloris poëtici refert.

B. *τὸ περὶ τοὺς θεοὺς — ἢ μή.*] utrum bene vivas, recte de diis sentiens, an non.

ταύτην δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε] Astius legendum censet *ταύτην τὴν δόξαν*, ut unus codex ms. habet. Et sequitur mox *ταύτην τὴν δόξαν*. Sed defendi potest scriptura librorum ex iis, quae de articuli omissione observavimus ad III. p. 702. C. IV. p. 706. C. VIII. p. 829. D. IX. p. 874. B. X. p. 897. D. al. Nimirum *ταύτην* pro subiecto, *δόξαν* autem pro praedicato accipiendum est. — *ταύτην τὴν νόσον ἔχοντες*, hoc morbo laborantes. Sic Libr. V. p. 731. D. *ὁ τὰ κακὰ ἔχων*, ubi v. ann.

C. *τὰ δύο μέντοι πάθη περὶ θεοὺς*] quamquam duo reliqui morbi non multis quidem, at nonnullis tamen permanserunt, alter, ut putarent, esse quidem

οὖν τισί, τὸ τοὺς θεοὺς εἶναι μέν, φροντίζειν δὲ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων, καὶ τὸ μετὰ τοῦτο, ὡς φροντίζουσι μέν, εὐπαραμύθητοι δ' εἰσὶ θύμασι καὶ εὐχαῖς. τὸ δὴ σαφὲς ἂν γενόμενόν σοι περὶ αὐτῶν κατὰ δύναμιν δόγμα, ἂν ἐμοὶ πείθῃ, περιμενεῖς ἀνα-
D σκοπῶν εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει, πυνθανόμενος παρά τε τῶν ἄλλων καὶ δὴ καὶ μάλιστα καὶ παρὰ τοῦ νομοθέτου. ἐν δὲ δὴ τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ τολμήσῃς περὶ θεοὺς μηδὲν ἀσεβῆσαι. πειρατέον γὰρ τῷ τοὺς νόμους σοι τιθέντι νῦν καὶ εἰς αὖθις διδάσκειν περὶ αὐτῶν τούτων ὡς ἔχει.

ΚΛ. Κάλλισθ' ἡμῖν, ὦ ξένε, μέχρι γε τοῦ νῦν εἴρηται.

ΑΘ. Παντάπασι μὲν οὖν, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ

C. καὶ τὸ μετὰ τοῦτο] ταῦτα Ric. h. Flor. δ.
D. καὶ παρὰ τοῦ ν.] καὶ om. Ric. h. Dein Voss. χ. περὶ θεῶν.

deos, nec tamen eos rerum humanarum curam gerere; alter, ut eos opinarentur curare quidem res humanas, sed facile posse sacrificiis atque precibus placari. — τὸ σαφὲς ἂν γενόμενον, i. e. ὃ σαφὲς ἂν γένοιτο; v. ad Phileb. p. 30. C. 52. C.

Cap. IV. E. Λέγουσί πού τινες —] Laudat locum usque ad p. 890. A. ἰδίους οἴκους Eusebius Praep. Evang. XII. 50. p. 621. A. sqq. Opiniones istas, quae dehinc exponuntur, quis ita proposuerit ac defenderit, ut hic a Platone fit ex aliorum mente et sententia, non prorsus exploratum habemus. Quamquam dubitari vix potest, quin magnam partem ex Sophistarum doctrina duxerint originem. Nam postremos quidem quod attinet, non pauca eorum certe cognata cum illis sunt, quae leguntur Gorg. p. 483. C sqq. Theaet. p. 172. B. Protagor. p. 323 sqq. 329. D sqq. 337. D. De Rep. II. p. 358. E sqq. I. p. 338. C sqq. quibus locis item iustum non natura, sed lege et opinione niti docetur. Praeterea illos novimus etiam sedulo quaesivisse, quibus ex caussis naturalibus (ἀνάγκαις) phaenomena coelestia explicanda essent. v. Xenoph. Mem. I. 1, 11. coll. Plat. Protag. p. 315. C. Hipp. mai. p. 285. B. Gorg. p. 465. D. Sed cum sophistarum opinionibus dubitari non potest quin hic iungantur ac veluti in unum conflentur etiam decreta Physicorum et Atomisticorum, qui ipsam naturam, hoc est naturae vires, quas nos dicimus, casu interveniente, rerum generatarum caussam et originem extitisse arbitrati sunt, ideoque vim numenque divinum penitus sustulerunt. Fieri igitur potest, ut Plato praeter veteres physicos, Anaximandrum, Anaximenem, alios, imprimis Anaxagoram, Leucippum et Democritum, eorumque sectatores ob oculos habuerit. Anaxagoram certe ipse non obscure significat infra Libr.

Κλεινία· λελήθαμεν δ' ἡμᾶς αὐτοὺς εἰς θαυμαστὸν λόγον ἐμπεπτωκότες.

ΚΛ. *Τὸν ποῖον δὴ λέγεις;*

ΑΘ. *Τὸν παρὰ πολλοῖς δοξαζόμενον εἶναι σοφώ-* E
τατον ἁπάντων λόγων.

ΚΛ. *Φράζ' ἔτι σαφέστερον.*

Cap. IV. ΑΘ. *Λέγουσί πού τινες, ὡς πάντα ἐστὶ τὰ πράγματα γιγνόμενα καὶ γενόμενα καὶ γενησόμενα τὰ μὲν φύσει, τὰ δὲ τέχνῃ, τὰ δὲ διὰ τύχην.*

ΚΛ. *Οὐκοῦν καλῶς;*

ΑΘ. *Εἰκός γέ τοί που σοφοὺς ἄνδρας ὀρθῶς λέγειν. ἑπόμενοί γε μὴν αὐτοῖς σκεψώμεθα τοὺς ἐκεῖ-*
θεν, τί ποτε καὶ τυγχάνουσι διανοούμενοι. 889

E. *τὰ μὲν φύσει—τύχην*] Vat. Ω. Flor. a.c.o. in marg. *τὰ μὲν φύσει, τὰ δὲ τύχῃ, τὰ δὲ διὰ τέχνην.* Eam scripturam invitis ceteris libris omnibus cur recipere non ausi simus, ut fecerunt Turr. et Hermann., infra declaravimus.

XII. p. 967. A sqq. ubi haec respiciuntur. Democritum autem constat ea docuisse quae cum his fere conveniant. Studuit enim rerum originem explicare ex atomorum motu et concursu in vacuo spatio, quem quidem motum nullo a principio, sed ex aeterno tempore dixit obtinuisse; hominum autem de diis opiniones risit, quippe quae ex fulminum, tonitruum, aliarum rerum similium metu essent exortae. v. Sext. Emp. adv. Mathem. IX. 24. Cicer. De Fin. I. 6. Sed quidquid rei est, illud quidem ex hoc ipso loco certissime intelligere licet, doctrinam istam de mundi origine deque naturae, casus et artis in rerum universitate vel procreanda vel servanda et continenda vi et efficacia admodum fuisse pervulgatam lateque inter homines propagatam. Ipse enim philosophus inter alia p. 891. B. *καὶ γὰρ εἰ μὴ κατεσπαρμένοι ἦσαν οἱ τοιοῦτοι λόγοι ἐν τοῖς πᾶσιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀνθρώποις, οὐδὲν ἂν ἔδει τῶν ἐπαμυνόντων λόγων, ὡς εἰσὶ θεοί.* Et Anaxagorae certe placita fuisse pervulgata, constat ex Apol. Socr. 26. D.

τὰ μὲν φύσει, τὰ δὲ τέχνῃ, τὰ δὲ διὰ τύχην] Margo Vat. Ω. et trium Florentinor. *ἐν ἄλλοις· τὰ μὲν φύσει, τὰ δὲ τύχῃ, τὰ δὲ διὰ τέχνην.* Id sane convenientius est proximae disputationis argumento et rationi. Noluimus tamen praeter ceterorum librorum fidem verba mutare, praesertim quum res, priusquam eius disputatio accuratior susciperetur, etiam minus diligenter indicari potuerit.

σκεψώμεθα τοὺς ἐκεῖθεν] H. e. eos, qui ab eorum partibus stant. Astius *τὸ ἐκεῖθεν* mavult, praeter necessitatem. Cratyl. p. 403. D. *διὰ ταῦτ' ἄρα φῶμεν — οὐδένα δεῦρο ἐθελῆσαι ἀπελθεῖν τῶν ἐκεῖθεν.*

ΚΛ. Πάντως.

ΑΘ. Ἔοικε, φασί, τὰ μὲν μέγιστα αὐτῶν καὶ κάλλιστα ἀπεργάζεσθαι φύσιν καὶ τύχην, τὰ δὲ σμικρότερα τέχνην, ἣν δὴ παρὰ φύσεως λαμβάνουσαν τὴν τῶν μεγάλων καὶ πρώτων γένεσιν ἔργων πλάττειν καὶ τεκταίνεσθαι πάντα τὰ σμικρότερα, ἃ δὴ τεχνικὰ πάντες προσαγορεύομεν.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

B ΑΘ. Ὧδ' ἔτι σαφέστερον ἐρῶ. πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα φύσει πάντα εἶναι καὶ τύχῃ φασί, τέχνῃ δὲ οὐδὲν τούτων· καὶ τὰ μετὰ ταῦτα αὖ σώματα, γῆς τε καὶ ἡλίου καὶ σελήνης ἄστρων τε πέρι, διὰ τούτων γεγονέναι παντελῶς ὄντων ἀψύχων. τύχῃ

P. 889. καὶ κάλλιστα ἀπ.] μάλιστα Voss. x. Dein Eus. σμικρότατα.

B. Ὧδ' ἔτι σαφέστερον] Libri Eusebii plurimi partim ὧδέ πῃ, partim ὧδέ τι. Posterius habent etiam Ald. Lov. A. Bass. 1. 2. Verum restituit Stephan. consentientibus codd. ut videtur omnibus.

C. κατὰ ταῦτα οὕτω] ταῦθ' marg. Ω. ἀπ' ὀρθώσεως. Dein οὕτως γ. Flor. a. c. δ. Euseb.

P. 889. ἣν δὴ παρὰ φύσεως λαμβάνουσαν] quae quidem a natura accipiens magnorum primorumque operum ortum minora omnia fingat ac fabricetur, quae omnes artificiosa appellent.

B. καὶ τὰ μετὰ ταῦτα αὖ σώματα — ἀψύχων] atque corpora etiam, quae illa sequuntur, terram, solem, lunam atque astra, orta esse per illa plane inanimata. In his διὰ τούτων referendum ad πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα, h. e. primaria, quae illi statuunt, rerum elementa. Praepositio πέρι autem etsi poterat omitti, tamen neutiquam est delenda. Ponitur enim absolute, ita ut sit quod attinet ad terram ctr. atque meri genitivi circumlocutionem efficiat. Eodem modo Tim. p. 35. A. τρίτον ἐξ ἀμφοῖν ἐν μέσῳ ξυνεκεράσατο οὐσίας εἶδος, τῆς τε ταὐτοῦ φύσεως αὖ πέρι καὶ τῆς θατέρου, ubi πέρι non debebam in fraudis suspicionem vocare. Nec abludit Legg. IV. p. 720. E. τὴν περὶ γενέσεως ἀρχήν. Aliena sunt, quae Astius de πέρι disputat.

τύχῃ δὲ φερόμενα τῇ τῆς δυνάμεως] casu autem agitata sua quaeque vi, quae concurrissent cum aliis amice aliquo modo congruentia, calida cum frigidis, aut sicca cum humidis aut mollia cum duris, et quaecunque alia contrariorum temperatione casu et necessitate coniuncta sint, ita et hoc modo generasse quum coelum

δὲ φερόμενα τῇ τῆς δυνάμεως ἕκαστα ἑκάστων, ᾗ
ξυμπέπτωκεν ἁρμόττοντα οἰκείως πως, θερμὰ ψυχροῖς
ἢ ξηρὰ πρὸς ὑγρὰ καὶ μαλακὰ πρὸς σκληρά, καὶ C
πάντα, ὁπόσα τῇ τῶν ἐναντίων κράσει κατὰ τύχην
ἐξ ἀνάγκης συνεκεράσθη, ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα οὕ-
τω γεγεννηκέναι τόν τε οὐρανὸν ὅλον καὶ πάντα,
ὁπόσα κατ' οὐρανόν, καὶ ζῷα αὖ καὶ φυτὰ ξύμπαν-
τα, ὡρῶν πασῶν ἐκ τούτων γενομένων, οὐ δὲ διὰ νοῦν,
φασίν, οὐδὲ διά τινα θεὸν οὐδὲ διὰ τέχνην, ἀλλὰ
ὃ λέγομεν, φύσει καὶ τύχῃ. τέχνην δὲ ὕστερον ἐκ τού-
των ὑστέραν γενομένην, αὐτὴν θνητὴν ἐκ θνητῶν
ὕστερα γεγεννηκέναι παιδιάς τινας, ἀληθείας οὐ D
σφόδρα μετεχούσας, ἀλλὰ εἴδωλ' ἄττα ξυγγενῆ ἑαυ-
τῶν, οἷ' ἡ γραφικὴ γεννᾷ καὶ μουσικὴ καὶ ὅσαι ταύ-

οὐ δὲ διὰ νοῦν, φασίν,] Vulgo οὐ διὰ ν. Sed verum monstravit οὐδὲ διὰ ν. A. Ξ. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. Ald. Bass. 1. 2. Lov.

D. παιδιάς τινας] Vulgo παιδείας. Recte παιδείας codices Eusebii omnes, unde primus restituit Astius.

οἷ' ἡ γραφικὴ γεννᾷ] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. et libri Eusebii omnes. Vulgo erat γραφή.

universum, tum omnia, quae in eo contineantur ctr. Istud ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα dictum ut Libr. VI. p. 765. B. κατὰ ταὐτὰ καὶ ταύτῃ. Libr. III. p. 681. D. οὕτω καὶ ταύτῃ. Libr. IV. p. 714. D. Tim. p. 48. A. ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα: Ibid. p. 39. D. κατὰ ταῦτα δὴ καὶ τούτων ἕνεκα, quibus similia sunt πάντως καὶ πάντα, ὅπῃ καὶ ὅπως, al. de quibus v. ad Phaedon. p. 78. D. Phileb. p. 60. C. Simplex κατὰ ταῦτα ita positum Legg. I. p. 626. A. Tim. p. 35. A. al. Hic additum ἐκ παραλλήλου etiam οὕτω est, quod Vigerus ad Eusebium l. c. in ὄντως mutatum volebat, ipsa sententia adversante. Sic Libr. XI. p. 914. E. οὕτως ἀφαιρείσθω κατὰ ταῦτα. et I. p. 626. A. ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα οὕτως. Unde emendamus Sisyph. p. 387. E. ubi pro καὶ κατὰ ταῦτα αὐτῷ reponas καὶ κατὰ ταῦτα οὕτως. Οὐρανός est rerum universitas, ut mox p. 905. E. 902. B. 906. A. v. ad Tim. p. 27. A. et Boeckh. Metrolog. Untersuchungen p. 43.

D. γεγεννηκέναι παιδιάς τινας.] Sic libri Eusebii omnes pro vulg. παιδείας. Illud unice verum esse Vigerus ad Euseb. p. 621. Ruhnkenius ad Tim. p. 2 sq. Astius aliique rectissime indicaverunt. Etenim ars quia pro rerum veritatis imitatione habetur, dicitur sane verissime tanquam lusus quosdam procreavisse veritatis non admodum participes. Dein ἑαυτῶν ponitur perinde ac si pluralis τέχνας antecesserit, idque fieri potuit eo facilius, quod continuo artes complures enumerantur.

ταις εἰσι συνέριθοι τέχναι. αἳ δέ τι καὶ σπουδαῖον ἄρα γεννῶσι τῶν τεχνῶν, εἶναι ταύτας, ὁπόσαι τῇ φύσει ἐκοίνωσαν τὴν αὑτῶν δύναμιν, οἷον αὖ ἰατρικὴ καὶ γεωργικὴ καὶ γυμναστική. καὶ δὴ καὶ τὴν E πολιτικὴν σμικρόν τι μέρος εἶναί φασι κοινωνοῦν φύσει, τέχνῃ δὲ τὸ πολύ. οὕτω δὲ καὶ τὴν νομοθεσίαν πᾶσαν οὐ φύσει, τέχνῃ δέ· ἧς οὐκ ἀληθεῖς εἶναι τὰς θέσεις.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Θεούς, ὦ μακάριε, εἶναι πρῶτόν φασιν

αἳ δέ τι καὶ σπ.] Sic Par. A. Ante Bekkerum erat *αἱ δ' εἴ τι καὶ σπ.* Illud etiam ap. Eus. legitur.

E. *καὶ τούτους ἄλλους ἄλλοις*] *τούτοις* Ven. Ξ. et pr. Flor. c. Pro *ἄλλοις* A. r. x. et pr. Vat. Ω. Flor. a, corr. Flor. δ. cum libris Eusebii *ἄλλῃ* ut Turr. Herm. Schneider. Quod cur

Nec vero opus est, ut cum Astio refingamus *αὐτῶν*. Nam simulacra ab artibus generata vocantur ipsis artibus cognata, idque non aliam ob caussam, opinor, quam quia, sicuti artis opera non sunt veritatis capacia, ita ipsae artes quoque ab ipsa natura rerum eiusque veritate aliquantum distare existimari debeant. Voc. *συνέριθοι* Schol. interpretatur: *συνεργοί, ὡς νῦν, ἢ συνυφαίνουσαι.* conf. Pierson. ad Moer. p. 358. Ruhnken. ad Tim. p. 242. Valckenar. ad Fragm. Callimach. p. 207. De Republ. VII. p. 533. D: *ἡ διαλεκτικὴ μέθοδος — ἠρέμα ἕλκει καὶ ἀνάγει ἄνω, συνερίθοις καὶ συμπεριαγωγοῖς χρωμένη αἷς διήλθομεν τέχναις.*

αἳ δέ τι καὶ σπουδαῖον—] Sic optimus codex cum aliquot libris Eusebii pro vulg. *αἱ δ' εἴ τι καὶ σπ.* Nimirum *εἰ* ortum ex interpretatione, quandoquidem sententia haec est: sin autem quaedam artes veri quid procreent, quod studio dignum sit, esse has ex earum numero, quae vim suam naturae sociam adiungant et cum ea communicent.

E. *οὕτω δὲ καὶ τὴν νομοθεσίαν*] Int. *φασὶν εἶναι σμικρόν τι μέρος κοινωνοῦν.*

εἶναι πρῶτόν φασιν οὗτοι τέχνῃ,] H. e. deos esse non natura, sed arte ac vi legum, eosque aliis alios, prouti singuli in legibus constituendis inter ipsos consenserint. Post *τέχνῃ, οὐ φύσει,* quod infertur *ἀλλά τισι νόμοις*, idem hoc significat atque *τέχνῃ*, et hoc ipsum cum explicatione quadam iterat. Gorg. p. 454. B. *ὅπερ γὰρ λέγω, τοῦ ἑξῆς ἕνεκα περαίνεσθαι τὸν λόγον ἐρωτῶ, οὐ σοῦ ἕνεκα ἀλλ' ἵνα μὴ ἐθιζώμεθα ὑπονοοῦντες προαρπάζειν ἀλλήλων τὰ λεγόμενα.* Ibid. p. 452. E. *ὁ δὲ χρηματιστικὸς οὗτος ἄλλῳ ἀναφανήσεται χρηματιζόμενος καὶ οὐχ αὑτῷ, ἀλλὰ σοὶ τῷ δυναμένῳ λέγειν καὶ πείθειν τὰ πλήθη.* Protagor. p. 344. D. Legg. VII. p. 822. A. *τὴν αὐτὴν γὰρ αὐτῶν ὁδὸν ἕκαστον, καὶ οὐ πολλάς, ἀλλὰ μίαν ἀεὶ κύκλῳ διεξέρ-*

οὗτοι τέχνῃ, οὐ φύσει, ἀλλά τισι νόμοις, καὶ τούτους ἄλλους ἄλλοις, ὅπῃ ἕκαστοι ἑαυτοῖσι συνωμολόγησαν νομοθετούμενοι· καὶ δὴ καὶ τὰ καλὰ φύσει μὲν ἄλλα εἶναι, νόμῳ δὲ ἕτερα· τὰ δὲ δὴ δίκαια οὐδ' εἶναι τὸ παράπαν φύσει, ἀλλ' ἀμφισβητοῦντας διατελεῖν ἀλλήλοις καὶ μετατιθεμένους ἀεὶ ταῦτα· ἃ δ' ἂν μετάθωνται καὶ ὅταν, τότε κύρια ἕκαστα εἶναι, γιγνόμενα τέχνῃ καὶ τοῖς νόμοις, ἀλλ' οὐ δή 890 τινι φύσει. ταῦτ' ἐστίν, ὦ φίλοι, ἅπαντα ἀνδρῶν σοφῶν παρὰ νέοις ἀνθρώποις, ἰδιωτῶν τε καὶ ποιη-

improbemus, infra exposuimus. Pro *ἑαυτοῖσι* marg. *Ω*. et Flor. a. c. *δ*. *ο*. habet *ἑκάστοις*. Apud Euseb. *ἑαυτοῖς* scriptum legitur: quod temere nuper a quibusdam probatum est.

τὰ δὲ δὴ δίκαια] *δὴ* om. A. h. r. *δ*. et pr. *Ω*. probante Hermanno et Schneidero. Sed voc. *δὴ* aegre carueris. Videtur errore om.

χεται. X. p. 892. C. *εἰ δὲ φανήσεται ψυχὴ πρῶτον, οὐ πῦρ, οὐδὲ ἀήρ, ψυχὴ δ' ἐν πρώτοις γεγενημένη*. Pro *ἄλλους ἄλλοις* libri non pauci cum Eusebio *ἄλλους ἄλλῃ*, quod ob proximum *ὅπῃ* invectum videtur. Praestat certe lectio vulgata; neque enim hoc dicitur: deos alios alia ratione esse; nam omnes *τέχνῃ καὶ νόμῳ* esse iudicantur; significatur potius alios aliis esse deos, prouti interl egumlatores ac populos ea de re convenerit. Itaque neutiquam Turicenses, Hermannus, Schneiderus, *ἄλλῃ* debebant protenus recipere, quamvis in codd. primariis repertum. Iidem etiam pro *ἑαυτοῖσι* dederunt *ἑκάστοις* exigua freti librorum auctoritate. Atqui *ἑαυτοῖς* idem est quod *ἀλλήλοις*, de quo usu v. ad Timaeum p. 83. A. Lysid. p. 215. B. al. Ceterum sententiam hanc de origine deorum ab hominum arbitrio repetenda quis primus proposuerit, non exploratum habemus. Eam vero ab sophistis inprimis decantatam esse, utique est verisimillimum.

τὰ δὲ δίκαια οὐδ' εἶναι —] Primus iustum nihil natura esse, sed uno *νόμῳ* contineri docuit Archelaus, Socratis et Euripidis, sicuti fertur, magister, quem Diogen. Laërt. II. ib. refert statuisse *τὸ δίκαιον εἶναι καὶ τὸ αἰσχρὸν οὐ φύσει, ἀλλὰ νόμῳ*. conf. Sext. Emp. adv. Mathem. VII. 155. Brucker. Hist. Philos. Crit. Vol. VI. p. 521. Quam sententiam deinde cupide arripuerunt sophistae, a Platone propterea saepe reprehensi et castigati; v. Protagor. p. 330. A. sqq. p. 337. D. sqq. Gorg. p. 483. A. sqq. De Rep. I. 338. C. sqq. II. p. 358. A. sqq. coll. Legg. V. p. 714. B. C. D. Ad proxima contendas illa Hippiae apud Xenoph. Mem. IV. 4, 14. *νόμους πῶς ἄν τις ἡγήσαιτο σπουδαῖον πρᾶγμα εἶναι, ἢ τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς, οὕς γε πολλάκις αὐτοὶ οἱ θέμενοι ἀποδοκιμάσαντες μετατίθενται.*

P. 890. *ταῦτ' ἐστίν, ὦ φίλοι, ἅπαντα —*] Astius desiderat nomen aliquod, veluti *ῥήματα*. Fortasse refingendum

τῶν, φασκόντων εἶναι τὸ δικαιότατον ὅ τί τις ἂν νικᾷ βιαζόμενος. ὅθεν ἀσέβειαί τε ἀνθρώποις ἐμπίπτουσι νέοις, ὡς οὐκ ὄντων θεῶν οἵους ὁ νόμος προςτάττει διανοεῖσθαι δεῖν, στάσεις τε διὰ ταῦτα, ἑλκόντων πρὸς τὸν κατὰ φύσιν ὀρθὸν βίον, ὅς ἐστι τῇ ἀληθείᾳ κρατοῦντα ζῆν τῶν ἄλλων καὶ μὴ δουλεύοντα ἑτέροισι κατὰ νόμον.

B *ΚΛ. Οἷον διελήλυθας, ὦ ξένε, λόγον, καὶ ὅσην λώβην ἀνθρώπων νέων δημοσίᾳ πόλεσί τε καὶ ἰδίοις οἴκοις!*

ΑΘ. Ἀληθῆ μέντοι λέγεις, ὦ Κλεινία. τί οὖν οἴει χρῆναι δρᾶν τὸν νομοθέτην οὕτω τούτων πάλαι παρεσκευασμένων; ἢ μόνον ἀπειλεῖν στάντα ἐν τῇ πόλει ξύμπασι τοῖς ἀνθρώποις, ὡς εἰ μὴ φήσουσιν εἶναι θεοὺς καὶ διανοηθήσονται δοξάζοντες τοιούτους,

P. 890. *στάσεις τε διὰ ταῦτα*] *δὲ* A. secundum Bekkerum, item h. a. δ. x. et secundum Bastium Ω. Praeterea *στάσει* Ξ. v. f. c. o. Ceterum fuit qui coniiceret *εἶναι τοῦτο δικαιότατον.*
B. *ἀπειλεῖν στάντα*] *πάντα* Flor. δ. et pr. Ric. h. Dein *ἀνθρώποισι* Voss. x.

est: *ὦ φίλοι, ἃ πάντα ὄντα ἀνδρῶν σοφῶν πάρα (πάρεστιν) νέοις ἀνθρώποις.* Sed praestantissima utique est coniectura Schneideri, qui legit: *ἃ ἀπαντᾷ ἀνδρ. σ. πάρα — ἰδιωτῶν,* scriptorum orationis pedestris, ut Symp. p. 178. B. ubi v. ann.

ὅ τί τις ἂν νικᾷ βιαζόμενος] in quo quis vincat ac superet vim adhibendo. Respicitur hic et in proximis ad nobilissimam illam Pindari sententiam, de qua v. Libr. III. 10. p. 690. B. C. Dein *ὅθεν* non pertinet ad *τὸ δικαιότατον ὅ τί τις ἂν νικᾷ βιαζόμενος*, sicuti Astius, critici Turicenses aliique statuerunt, qui ante illud voluerunt commate incidi orationem; sed refertur ad totam sententiam proxime superiorem, hoc sensu: Exinde autem fit ut impietas occupet adolescentium animos, quippe quum existiment non esse deos, quales credi lex iubeat. Recte igitur ante *ὅθεν* fortius paullo distinguitur oratio. Tum post *στάσεις τε* istud *διὰ ταῦτα* abundanter infertur, quandoquidem eius notio iam in praegresso *ὅθεν* continetur. Sed noli in ea re haerere; fit enim haec repetitio ideo, ut fortius graviusque de causa admoneamur, quamobrem ita accidere soleat. Quocirca ne opus quidem est, ut cum Winckelmanno sic interpungendum putemus: *στάσεις τε, διὰ ταῦτα ἑλκόντων κ. τ. λ.* praesertim quum ita vis istius *διὰ ταῦτα* aliquantum imminuatur et ad *ἑλκόντων* intelligendum sit neutro genere *τούτων*, quum ista eos trahant ad vitam naturae convenienter rectam,

οἵους φησὶν ὁ νόμος — · καὶ περὶ καλῶν καὶ δικαίων καὶ περὶ ἁπάντων τῶν μεγίστων ὁ αὐτὸς λόγος, ὅσα τε πρὸς ἀρετὴν τείνει καὶ κακίαν, ὡς δεῖ ταῦτα οὕτω C
πράττειν διανοουμένους, ὅπῃπερ ἂν ὁ νομοθέτης ὑφηγήσηται γράφων· ὃς δ' ἂν μὴ παρέχηται ἑαυτὸν τοῖς νόμοις εὐπειθῆ, τὸν μὲν δεῖν τεθνάναι, τὸν δέ τινα πληγαῖς καὶ δεσμοῖς, τὸν δὲ ἀτιμίαις, ἄλλους δὲ πενίαις κολάζεσθαι καὶ φυγαῖς· πειθὼ δὲ τοῖς ἀνθρώποις, ἅμα τιθέντα αὐτοῖς τοὺς νόμους, μηδεμίαν ἔχειν τοῖς λόγοις προσάπτοντα εἰς δύναμιν ἡμεροῦν;

ΚΛ. Μηδαμῶς, ὦ ξένε, ἀλλ' εἴπερ τυγχάνει γε D
οὖσα καὶ σμικρὰ πειθώ τις περὶ τὰ τοιαῦτα, δεῖ μηδαμῇ κάμνειν τόν γε ἄξιον καὶ σμικροῦ νομοθέτην, ἀλλὰ πᾶσαν, τὸ λεγόμενον, φωνὴν ἱέντα τῷ

ὅσα τε πρὸς τὴν ἀρ.] δὲ A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. cum Ald. Bass. 1. 2. Lov. Schneid. Recte Stephan. Nam δὲ ne ita quidem fit tolerabile, si cum Schneidero post νόμος commate et post λόγος colo distinguas, conf. infra interpret.

quae revera in eo cernitur (secundum illorum sententiam), ut ceteris vivas superior neque aliis servias secundum legem. De ipsa sententia conferas locos Platonis, quos paullo ante indicavimus.

B. ἢ μόνον ἀπειλεῖν στάντα —] Germanice dixeris: oder meinst du, er dürfe nur dastehen und drohen ctr. quo significatur, eum ceteroquin otiosum et quietum manere posse. Dein post οἵους φησὶν ὁ νόμος lineolam posuimus aposiopesis indicem. Reticetur enim apodosis, ut in minitando fieri assolet. Quid autem sit, quod reticeatur, perspicuum fit ex iis, quae mox sequuntur, τὸν μὲν δεῖν τεθνάναι κ. τ. λ. Falluntur, qui hic quoque de anacolutho cogitaverunt.

καὶ περὶ καλῶν καὶ δικαίων —] H. e. καὶ ἄρα περὶ κ. — Dein ὅσα τε i. q. καὶ περὶ τῶν ὅσα πρὸς ἀρετὴν τείνει. Quo neglecto codd. plerique omnes δέ pro τε.

C. πειθὼ δὲ τοῖς ἀνθρώποις] Intelligendum ex superiobus: ἆρ' οἴει χρῆναι. Etenim obliqua oratio denuo infertur, etiamsi interpositum legitur: καὶ περὶ καλῶν — ὁ αὐτὸς λόγος, quae recta oratione proferuntur. Eandem utriusque orationis permutationem notavimus Lachet. p. 186. B. 198. B. Alcibiad. II. p. 142. B. 147. E. al. Mox εἰς δύναμιν ἡμεροῦν i. q. ὥστε εἰς δύναμιν ἡμεροῦν.

D. ἀλλὰ πᾶσαν — φωνὴν ἱέντα] Proverbialem dictionem illustrant intpp. ad Euthydem. p. 293. A. Wyttenbach. ad Eunap. p. 198. Dein Winckelmannus νόμῳ delendum censet; quod contra Orellius

παλαιῷ νόμῳ ἐπίκουρον γίγνεσθαι λόγῳ, ὡς εἰσι θεοὶ καὶ ὅσα νῦν δὴ διῆλθες σύ, καὶ δὴ καὶ νόμῳ αὐτῷ βοηθῆσαι καὶ τέχνῃ, ὡς ἐστὸν φύσει ἢ φύσεως οὐχ ἧττον, εἴπερ νοῦ γέ ἐστι γεννήματα κατα λόγον ὀρθόν, ὃν σύ τε λέγειν μοι φαίνει καὶ ἐγώ σοι πιστεύω τὰ νῦν.

E *ΑΘ. Ὦ προθυμότατε Κλεινία, τί δ'; οὐ χα-*

D. *λέγειν μοι φαίνει*] V. *φαίνῃ*. Sed Vat. r. et A. Ω. pr. m. itemque Flor. a. sec. m. *φαίνει*, quam formam novimus a criticis posterioris aevi consuetudini assuefactis ex Platone passim expulsam esse, remanentibus tamen ubique fere verae scripturae vestigtiis. Sed de his iam ad initium Libr. I. dictum est.

τί δ'; οὐ χαλεπὰ] De interpunctione verborum vulgo male idem vult in *νομίμῳ* mutari. Frustra. Nam *νόμῳ* hic est opinioni communi et tanquam publice sancitae. Aliter voc. in proximis est accipiendum, ubi coniungitur cum *τέχνῃ*. Nos dicimus: der alten Satzung durch Rede beistehen, dass es nemlich Götter giebt und was du noch weiter durchgingest. *Νόμος* de *δόξῃ* usurpatum tetigit Sext. Empir. adv. Mathem. VII. 135. v. Phaedr. p. 231. E. ibique annot. Opponitur deinde *νόμῳ αὐτῷ*, h. e. legi ipsi, quandoquidem isti homines contendebant etiam *τὴν νομοθεσίαν πᾶσαν οὐ φύσει, τέχνῃ δὲ εἶναι, ἧς οὐκ ἀληθεῖς εἶναι τὰς θέσεις*, ut est supra p. 889. D. — *βοηθῆσαι — ὡς ἐστόν* significatione praegnanti est: opitulantem docere ac demonstrare. Sic p. 891. B. *τῶν ἐπαμυνούντων λόγων, ὡς εἰσὶ θεοί*. — Pro *οὐχ ἧττον* Orellius olim *οὐχ ἥττονα* malebat. Quod cave probaveris Vult enim Clinias doceri etiam hoc, legem et artem esse non minus quam naturam. Quocirca nec Hermannus *οὐχ ἥττονι* debebat scribere.

ὃν σύ τε λέγειν μοι φαίνει — τὰ νῦν] Scribendum videtur: *ὡς σύ τε λέγειν μοι φαίνει κ. τ. λ.* De Rep. IV. p. 424. C. *ὥς φησί τε Δάμων καὶ ἐγὼ πείθομαι.* Ibid. VII. p. 530. D. *ὡς οἵ τε Πυθαγόρειοι φασί, καὶ ἡμεῖς, ὦ Γλαύκων, συγχωροῦμεν.*

τί δ'; οὐ χαλεπά τέ ἐστι ξυνακ.] quid vero? nonne haec, si vulgo dicantur, difficiliora sint, quam ut omnes assequantur et intelligant disputationem, atque etiam immensam longitudinem accipiant? Etenim *ξυνακολουθεῖν λόγοις* est idem atque *ὥστε τινὰ ξυνακολουθεῖν λόγοις*. Particulam *δέ* autem post vocativum illatam ad Theag. p. 127. C. exemplis firmavimus. Infra XII. p. 963. A. *ὦ θαυμάσιε, σὺ δὲ δὴ ποῖ σκοπεῖς;* Euthyd. p. 293. B. *ὦ μακάριε, ἔστι δὲ ἐπὶ σοὶ τοῦτο;* Hipp. mai. p. 288. C. *ὦ βέλτιστε σύ, τί δέ; χύτρα καλὴ οὐ καλὸν ἄρα;* quo loco confirmatur nostra loci interpunctio. Male enim editt. uno tenore: *τί δ' οὐ χαλεπά τί ἐστι κ. τ. λ.* quo sensus pervertitur. Verum primus restituit Astius, qui tamen verborum sententiam non recte declaravit. De voc. *διωλύγια* vid. Harpocrat. s. v. p. 62, 17

λεπά τέ ἐστι ξυνακολουθεῖν λόγοις οὕτως εἰς πλήθη λεγόμενα, μήκη τε αὖ κέκτηται διωλύγια;

ΚΛ. Τί δαί, ὦ ξένε; περὶ μέθης μὲν καὶ μουσικῆς οὕτω μακρὰ λέγοντας ἡμᾶς αὐτοὺς περιεμείναμεν, περὶ θεῶν δὲ καὶ τῶν τοιούτων οὐχ ὑπομενοῦμεν; καὶ μὴν καὶ νομοθεσίᾳ γέ ἐστί που [τῇ] μετὰ φρονήσεως μεγίστη βοήθεια, διότι τὰ περὶ νόμους

turbata v. explicatt. Voss. x. τί οὐ χαλεπά.

E. *οὕτως εἰς πλήθη λ.*] Quod vulgo aberat οὕτως, id redhibuerunt libri A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. υ. x.

Τί δαί; ὦ ξένε,] V. Τί δέ; quod iam olim ex A. Ω. f. r. a. c. δ. o. x. mutavimus. Vulgatam scripturam codicibus invitis tenuit Schneider.

ed. Bekker. et Rubnken. ad Tim. p. 88. sqq.

E. *αὐτοὺς περιεμείναμεν — οὐχ ὑπομενοῦμεν;*] Solemnis est in talibus eiusdem verbi repetitio. Legg IX. p. 858. D. πότερον οὖν τοῖς μὲν τῶν ἄλλων — προσέχωμεν τὸν νοῦν, τοῖς δὲ τῶν νομοθετῶν μὴ προσέχωμεν; Criton. p. 54. A. πότερον ἐὰν εἰς Θετταλίαν ἀποδημήσῃς, ἐπιμελήσονται· ἐὰν δὲ εἰς Ἅιδου ἀποδημήσῃς, οὐχι ἐπιμελήσονται; Lysid. p. 209. C. ἐνταῦθα μὲν οὐ διακωλύουσιν, ἐν οἷς δὲ ἄρτι ἐλέγομεν κωλύουσιν; ubi plura id genus adscripsimus. Noli tamen putare alterutrum verbum hic mutandum esse. Sunt enim περιμένειν et ὑπομένειν saltem similis significationis, quandoquidem alterum o p p e r i e n d i, alterum perferendi vi pollet. Ceterum respicitur ad copiosam illam de ebrietatis usu disputationem libro primo et secundo institutam.

καὶ μὴν καὶ νομοθεσίᾳ — μεγίστη β.] Videtur sententia verborum haec esse: et vero etiam, ita si facimus, maximá suppetit, opinor, legum scriptionis sapienter institutae defensio, propterea quod legum praescriptiones litteris mandatae, utpote in omne tempus rationem sui redditurae, omnino silent; quocirca neque verendum est, si ab initio sint auditu (intellectu) difficiles, quandoquidem in expositis futurum est, ut etiam indocili liceat eas saepius perpendere et considerare, neque, si longae, at utiles sint, iccirco ullo modo consentaneum aut fas mihi videtur esse, non opitulari hisce rationibus easque defendere. — Dativus νομοθεσίᾳ aptus est ex βοήθεια, de qua structura v. ad Libr. I. p. 633. C. Sic βοήθεια τῷ λόγῳ Parmen. p. 128. C. τοῖς φίλοις βοήθειαν Alcibiad. I. 116. A. — *ὡς δώσοντα — ἔλεγχον*, sc. dum examinentur ac refellantur, vel reprehendantur. — *πάντως ἠρεμεῖ*, quum nihil respondeant. Protag. p. 329. A. ὥσπερ βιβλία οὐδὲν ἔχουσιν οὔτε ἀποκρίνασθαι οὔτε αὐτοὶ ἐρέσθαι. Phaedr. p. 275. C. δεινὸν γάρ που — τοῦτ' ἔχει γραφή, καὶ ὡς ἀληθῶς ὅμοιον ζωογραφίᾳ· καὶ γὰρ τὰ ἐκείνης ἔκγονα ἕστηκε μὲν ὡς ζῶντα, ἐὰν δ' ἀνέρῃ τι, σεμνῶς πάνυ σιγᾷ.

891 προςτάγματα ἐν γράμμασι τεθέντα, ὡς δώσοντα εἰς πάντα χρόνον ἔλεγχον, πάντως ἠρεμεῖ, ὥςτε οὔτ' εἰ χαλεπὰ κατ' ἀρχὰς ἀκούειν ἐστί, φοβητέον, ἅ γ' ἔσται καὶ τῷ δυςμαθεῖ πολλάκις ἐπανιόντι σκοπεῖν, οὔτε εἰ μακρά, ὠφέλιμα δέ, διὰ ταῦτα λόγον οὐδαμῇ ἔχει οὐδὲ ὅσιον ἔμοιγε εἶναι φαίνεται τὸ μὴ οὐ βοηθεῖν τούτοις τοῖς λόγοις πάντα ἄνδρα κατὰ δύναμιν.

ΜΕ. Ἄριστα, ὦ ξένε, δοκεῖ μοι λέγειν Κλεινίας.

B ΑΘ. Καὶ μάλα γε, ὦ Μέγιλλε, ποιητέον τε ὡς λέγει. καὶ γὰρ εἰ μὴ κατεσπαρμένοι ἦσαν οἱ τοιοῦτοι λόγοι ἐν τοῖς πᾶσιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀνθρώποις, οὐδὲν ἂν ἔδει τῶν ἐπαμυνούντων λόγων, ὡς εἰσὶ θεοί· νῦν δὲ ἀνάγκη. νόμοις οὖν διαφθειρομένοις τοῖς μεγίστοις ὑπὸ κακῶν ἀνθρώπων τίνα και μᾶλλον προςήκει βοηθεῖν ἢ νομοθέτην;

ΜΕ. Οὐκ ἔστιν.

Cap. V. ΑΘ. Ἀλλὰ δὴ λέγε μοι πάλιν, Κλεινία,

P. 891. *ἔμοιγε εἶναι φαίνεται*] *εἶναι* abest a. Flor. o. Vat. f. Ric. h.

δοκεῖ μοι λέγειν] *μοι* vulgo omissum ex A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. o. cum aliis restituimus.

B. *οὐδὲν ἂν ἔδει*] *οὐδένα* A. et pr. Ω. Dein h. δ. *ἐπαμυνόντων*.

ΜΕ. Οὐκ ἔστιν.] Vulgo tribuuntur haec Cliniae.

ταὐτὸν δὲ καὶ οἱ λόγοι, κ. τ. λ. Theaet. p. 164. E.

P. 891. B. *οὐδὲν ἂν ἔδει τῶν ἐπαμυνούντων λόγων*] V. ad Menex. p. 235. D. Dein ad *Οὐκ ἔστιν* intell. *ὃν μᾶλλον προςήκει βοηθεῖν*. Verba vulgo Cliniae tributa adscripsimus Megillo.

Cap. V. *Ἀλλά δὴ λέγε μοι πάλιν*] Orditur dehinc philosophus refellere et confutare quam exposuit illorum hominum opinionem. Quod quidem ita instituit, ut ex animi natura efficiat, potiorem animum ac priorem corpore esse: de qua sententia praeter Tim. p. 34. C. v. etiam libr. XII. p. 966. B. sqq. ubi haec respiciuntur, et Epinom. p. 980. D. sqq. Hoc autem posteaquam demonstravit, transfert illud ad rerum universitatem atque mundum hunc adspectabilem. Is enim quum rebus corporeis constet, inde concludit, antequam mundus extiterit, animi divini cuiusdam fuisse vim, qua *φύσις*, quam isti dicant, orta atque generata sit. Contulisse cum his iuvabit praeter alia imprimis illa in Phileb. p. 28. C. sqq. Ceterum haec quoque usque ad p. 891. D. exscripsit Eusebius Praep. Evang. XII. 50. p. 622. d.

καὶ σύ· κοινωνὸν γὰρ δεῖ σε εἶναι τῶν λόγων· κινδυνεύει γὰρ ὁ λέγων ταῦτα πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα C πρῶτα ἡγεῖσθαι τῶν πάντων εἶναι, καὶ τὴν φύσιν ὀνομάζειν ταῦτα αὐτά, ψυχὴν δὲ ἐκ τούτων ὕστερον. ἔοικε δὲ οὐ κινδυνεύειν ἀλλὰ ὄντως σημαίνειν ταῦτα ἡμῖν τῷ λόγῳ.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἆρ' οὖν πρὸς Διὸς οἷον πηγήν τινα ἀνοήτου δόξης ἀνευρήκαμεν ἀνθρώπων, ὁπόσοι πώποτε τῶν περὶ φύσεως ἐφήψαντο ζητημάτων; σκόπει πάντα λόγον ἐξετάζων· οὐ γὰρ δὴ σμικρόν γε τὸ διαφέρον, D εἰ φανεῖεν οἱ λόγων ἁπτόμενοι ἀσεβῶν ἄλλοις τε ἐξάρχοντες μηδὲ εὖ τοῖς λόγοις ἀλλ' ἐξημαρτημένως χρώμενοι. δοκεῖ τοίνυν μοι ταῦτα οὕτως ἔχειν.

ΚΛ. Εὖ λέγεις· ἀλλ' ὅπῃ, πειρῶ φράζειν.

ΑΘ. Ἔοικε τοίνυν ἀηθεστέρων ἁπτέον εἶναι λόγων.

ΚΛ. Οὐκ ὀκνητέον, ὦ ξένε. μανθάνω γάρ, ὡς

Ἀλλὰ δὴ λέγε] Euseb. ἀλλά γε δὴ πάλιν λέγε μοι. Idem: τῶν πάντων ἡγεῖσθαι — ψυχὴν δ' — ἀλλ' ὄντως — οὐ γὰρ σμικρόν.

D. εἰ φανεῖεν οἱ λόγων] Articulum οἱ Steph. errore omittit; nam libri mss. cum vett. editt. eum tuentur omnes. Dein ἄλλοι Voss. x. Pro εὖ A. Ω. v. f. a. c. δ. αὖ.

ἀλλ' ὅπῃ, πειρῶ φρ.] Eusebii codices: ἀλλ' ὅπῃ δή, quod edidit Astius.

C. ὀνομάζειν ταῦτα αὐτὰ] haec ipsa corporum elementa. — ψυχὴν ἐκ τούτων ὕστερον, sc. ἡγεῖσθαι γεγονέναι, quod petendum ex superioribus. Proxima sic accipienda; apparet autem eum non videri, sed revera hoc nobis significare sua oratione.

σκόπει πάντα λόγον ἐξετάζων] Wyttenbach. Mor. p. 76. C. p. 559. ed. Ox. = Vol. I. p. 445. ed. Lips. asyndeto offensus ante σκόπει putabat ὢν excidisse. Quod cave probaveris; nam hoc genus asyndeti apud Platonem non est infrequens, sicuti ostendimus ad Theaet. p. 181. B. Phaedon. p. 91. C. Legg. VII. p. 823. A. V. p. 747. E. VI. p. 751. A. — ἄλλοις τε ἐξάρχοντες, aliis praeeuntes. — μηδὲ εὖ τοῖς λόγοις — χρώμενοι; arguit enim eos gravis erroris dialectici, quippe qui quod primum putari debeat esse, secundo loco ponant, ac vicissim quod secundum debeat esse, id principale existiment.

D. μανθάνω γάρ, ὡς νομοθεσίας —] intelligo enim te existimaturum esse, egredi nos extra legum scribendarum officii

νομοθεσίας ἐκτὸς οἰήσει βαίνειν, ἐὰν τῶν τοιούτων ἁπτώμεθα λόγων. εἰ δὲ ἔστι μηδαμῇ ἑτέρως ξυμφω-
E νῆσαι τοῖς νῦν κατὰ νόμον λεγομένοις θεοῖς ὡς ὀρθῶς ἔχουσιν ἢ ταύτῃ, λεκτέον, ὦ θαυμάσιε, καὶ ταύτῃ.

ΑΘ. Λέγοιμ' ἄν, ὡς ἔοικεν, ἤδη σχεδὸν οὐκ εἰωθότα λόγον τινὰ τόνδε. ὃ πρῶτον γενέσεως καὶ φθορᾶς αἴτιον ἁπάντων, τοῦτο οὐ πρῶτον ἀλλὰ ὕστερον ἀπεφήναντο εἶναι γεγονὸς οἱ τὴν τῶν ἀσεβῶν ψυχὴν ἀπεργασάμενοι λόγοι, ὃ δὲ ὕστερον, πρότερον· ὅθεν ἡμαρτήκασι περὶ θεῶν τῆς ὄντως οὐσίας.

892 ΚΛ. Οὔπω μανθάνω.

ΑΘ. Ψυχήν, ὦ ἑταῖρε, ἠγνοηκέναι κινδυνεύουσι μὲν ὀλίγου ξύμπαντες οἷόν τε ὂν τυγχάνει καὶ δύναμιν ἣν ἔχει, τῶν τε ἄλλων αὐτῆς πέρι καὶ δὴ καὶ

οἰήσει βαίνειν] Sic Ang. v. Flor. a. δ. pr. Vat. r. et pr. A. Ω. secundum Bastium. Scribebatur *οἰήσῃ*. Mox pro *ἑτέρως* pr. A. Ω. a. *ἑτέρωι*.

E. *λεγομένοις θεοῖς ὡς ὀρθ.*] Marg. Ω. et a. *τὸ θεοῖς ὠβέλισται ἔν τισιν ἀντιγράφοις*. Locus quomodo refingendus videatur, infra exposuimus.

ac muneris terminos, si eiusmodi disputationes suscipiamus.

εἰ δὲ ἔστι μηδαμῇ ἑτέρως —] Haec procul dubio corrupta sunt. Sed incertum est vulneris remedium. Astius *θεοῖς* in *λόγοις* mutari iubet, Ficinum sequutus ducem, qui verba sic interpretatur: verum si non aliter convincere possumus, recte se habere, quae de diis secundum legem modo dicuntur, dicendum est omnino. In codicibus aliquot mss., de quibus supra retulimus, *θεοῖς* tanquam suspectum notatur; quare illud olim uncis seclusimus, comprobantibus eam rationem etiam Turicensibus. Aliud quid tamen in mentem venit Orellio, qui *θεοῖς* potius in *θεσμοῖς* mutari voluit. Sed fatemur ingenue, haec consilia omnia nobis nunc videri inania atque irrita, quandoquidem ne eiecto quidem aut mutato isto *θεοῖς* sententia recte se habet aut satis perspicua fit. Quid enim? quorsum tandem istud *ἔστι ξυμφωνῆσαι* spectat aut quamnam illud habere vim et significationem dicemus? Nimirum fallor, aut vitium in ipso hoc *ξυμφωνῆσαι* delituit. Legendum censeo *ξυμβοηθῆσαι*, quo restituto protenus omnia fiunt clara et perspicua. Ita enim Clinias hoc dicit: si vero nulla alia ratione, nisi hac, opitulari licet iis, qui nunc secundum legem dicuntur habenturque dii, atque docere, eos recte se habere: etiam hac ratione res explicanda est. De *ξυμβοηθῆσαι* v. ad p. 890. D.

E. *οἱ τὴν τῶν ἀσεβῶν*

γενέσεως, ὡς ἐν πρώτοις ἐστὶ σωμάτων ἔμπροσθεν πάντων γενομένη, καὶ μεταβολῆς τε αὐτῶν καὶ μετακοσμήσεως ἁπάσης ἄρχει παντὸς μᾶλλον. εἰ δὲ ἔστι ταῦτα οὕτως, ἆρ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης τὰ ψυχῆς συγγενῆ πρότερα ἂν εἴη γεγονότα τῶν σώματι προσηκόντων, οὔσης ταύτης πρεσβυτέρας ἢ σώματος;

ΚΛ. Ἀνάγκη. B

ΑΘ. Δόξα δὴ καὶ ἐπιμέλεια καὶ νοῦς καὶ τέχνη καὶ νόμος σκληρῶν καὶ μαλακῶν καὶ βαρέων καὶ κούφων πρότερα ἂν εἴη· καὶ δὴ καὶ τὰ μεγάλα καὶ πρῶτα ἔργα καὶ πράξεις τέχνης ἂν γίγνοιτο, ὄντα ἐν πρώτοις, τὰ δὲ φύσει καὶ φύσις, ἣν οὐκ ὀρθῶς ἐπονομάζουσιν αὐτὸ τοῦτο, ὕστερα καὶ ἀρχόμενα ἂν ἐκ τέχνης εἴη καὶ νοῦ.

εἶναι γεγονὸς] In Voss. x. A. h. εἶναι om.

ὃ δὲ ὕστερον πρ.] δὴ Ric. h. Flor. δ. quod Turicenss. praeter rectam rationem evulgarunt.

P. 892. Ψυχήν, ὦ ἑταῖρε, ἠγν.] Transscripsit locum Euseb. Praep. Evang. XII. 50. p. 623. A. sqq. usque ad ἀληθέστατα λέγεις.

B. τὰ δὲ φύσει καὶ φύσις] φύσεις pro φύσις A. et pr. Ω. a. male.

ψυχὴν] Legendum arbitror: οἱ τὴν τῶν ἀσεβῶν ἀσεβῆ ψυχὴν ἀπ. aut οἱ τὴν τῶν ἀσεβῶν ἀσέβειαν ψυχῶν ἀπεργασάμενοι. Quo restituto habes eundem verborum ordinem, qui est Legg. III. p. 700. A. τὴν τοῦ ἐλευθέρου λίαν ἐπίδοσιν βίου. Libr. II. p. 657. A. τὰ τὸν πολὺν σεσωσμένα χρόνον μέλη. Libr. VII. p. 824. A. οὐδ' ἡ τῶν διαπαύματα πόνων ἔχουσα, ubi post τῶν excidit fortasse ὄντων. Tim. p. 39. D. πρὸς τὴν τῆς διαιωνίας μίμησιν φύσεως. Ibid. p. 50. B. Politic. p. 277. B. Euthyphr. p. 4. C. ubi v. annotat. Quod vulgo statuunt, τὴν τῶν ἀσεβῶν ψυχὴν per inversionem quandam dici pro τὴν τῆς ψυχῆς ἀσέβειαν, id loquendi consuetudini adversari arbitramur.

P. 892. οἷόν τε ὂν τυγχάνει] Participium ὂν hic quoque praedicato accommodatum est positumque pro οὖσα, sicuti Gorg. p. 463. E. Protag. p. 354. C. Legg. V. p. 726. A. VI. p. 751. B. VII. 896. A. X. 893. A. 896. A. aliis locis.

ὡς ἐν πρώτοις ἐστὶ σωμάτων ἔμπροσθεν πάντων γεν.] Tim. p. 34. B. ubi inter alia: ὁ δὲ καὶ γενέσει καὶ ἀρετῇ προτέραν καὶ πρεσβυτέραν ψυχὴν σώματος — συνεστήσατο. Post ἐν πρώτοις per epexegesin additur: σωμάτων ἔμπροσθεν πάντων. In quo nemo certe, semel monitus, haerebit.

πρεσβυτέρας ἢ σώματος] De constructione v. Matthiae Gr. §. 448. 1. a.

B. καὶ δὴ καὶ τὰ μεγάλα καὶ πρῶτα] non tantum parva, sicuti volunt adversarii; v. p. 889. A. — οὐκ ὀρθῶς ἐπον.

C ΚΛ. Πῶς οὐκ ὀρθῶς;

ΑΘ. Φύσιν βούλονται λέγειν γένεσιν τὴν περὶ τὰ πρῶτα. εἰ δὲ φανήσεται ψυχὴ πρῶτον, οὐ πῦρ οὐδὲ ἀήρ, ψυχὴ δ' ἐν πρώτοις γεγενημένη, σχεδὸν ὀρθότατα λέγοιτ' ἂν εἶναι διαφερόντως φύσει. ταῦτ' ἔσθ' οὕτως ἔχοντα, ἂν ψυχήν τις ἐπιδείξῃ πρεσβυτέραν οὖσαν σώματος, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς.

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα ἐπ' αὐτὸ δὴ τοῦτο στελλώμεθα;

D ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Φυλάττωμεν δὴ παντάπασιν ἀπατηλὸν λόγον, μή πῃ πρεσβύτας ἡμᾶς ὄντας νεοπρεπὴς ὢν

Πῶς οὐκ ὀρθῶς; ΑΘ. Φύσιν β.] Sic A. Ω. c. o. libri Eusebii et Ficinus. Vulgo: *ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Οὐκ ὀρθῶς φύσιν βούλονται.*

τὴν περὶ τὰ πρῶτα] Post haec verba Cornarius e Ficini interpretatione inseri iubebat: *τὰ δὲ σώματα τιθέασι τὰ πρῶτα.* Sed haec sententia sponte intelligitur, ut codicibus invitis nihil mutandum sit.

αὐτὸ τοῦτο, quam non recte hoc ipso nomine *φύσεως* appellant, intelligentes scilicet vim naturae generatricem ac procreatricem, quum tamen mens et animus tantum hac generandi vi et potentia polleat. Loquutionem *τοῦτο ὀνομάζειν* illustravimus ad Phaedon. p. 105. E. Symp. 212. C. al.

C. *Πῶς οὐκ ὀρθῶς; ΑΘ. Φύσιν β.* Vett. editt. *ΚΛ. Πῶς; ΑΩ. Οὐκ ὀρθῶς φύσιν βούλονται.* Quod Bekkerus servavit, suffragantibus huic rationi etiam libris Eusebii. Sed recte codd. quidam post *πῶς* omittunt alius personae signum et *οὐκ ὀρθῶς* cum *Πῶς* coniunctum Cliniae attribuunt. Neque enim Clinias iam sciscitatur de universa sententia, quam Atheniensis modo enuntiavit, sed quaerit de uno isto, *ἣν οὐκ ὀρθῶς ἐπονομάζουσιν αὐτὸ τοῦτο*, quod ille sermoni suo inseruit. Id quod liquido apparet ex proximis: *Φύσιν βούλονται λέγειν γένεσιν τὴν περὶ τὰ πρῶτα*, h. e. volunt illi naturam dici generationem eorum, quae primum orta sint. Responsionem subinde ad sententiam aliquam intermediam referri, infra p. 901. A. ostendimus. Rectam rationem etiam Ficinus monstrat, cui obsequendum censuerunt Cornarius, Gronvius, Astius, alii, nisi quod Astius ante *φύσιν βούλονται* inferciendum putavit *Ὅτι*, quod nec necessarium est nec a libris suppeditatum.

ψυχὴ δ' ἐν πρώτοις γεγενημένη] De hac iteratione v. ad p. 889. E. — *εἶναι διαφερόντως φύσει* h. e. rectissime dicetur, eam esse praeter cetera *φύσει*, h. e. ita, ut generandi procreandique vi polleat, siquidem illi

παραπείσῃ καὶ διαφυγὼν καταγελάστους ποιήσῃ, καὶ δόξωμεν μείζονα ἐπιβαλλόμενοι καὶ τῶν σμικρῶν ἀποτυχεῖν. σκοπεῖτε οὖν, εἰ καθάπερ ποταμὸν ἡμᾶς ἔδει τρεῖς ὄντας διαβαίνειν ῥέοντα σφόδρα, νεώτατος δ' ἐγὼ τυγχάνων ἡμῶν καὶ πολλῶν ἔμπειρος ῥευμάτων εἶπον, ὅτι πρῶτον ἐμὲ χρῆναι πειραθῆναι κατ' ἐμαυ- E
τόν, καταλιπόντα ὑμᾶς ἐν ἀσφαλεῖ σκέψασθαι, εἰ διαβατός ἐστι πρεσβυτέροις οὖσι καὶ ὑμῖν, ἢ πῶς ἔχει, καὶ φανέντος μὲν ταύτῃ καλεῖν ὑμᾶς τότε καὶ συνδιαβιβάζειν ἐμπειρίᾳ, εἰ δὲ ἄβατος ἦν ὡς ὑμῖν, ἐν ἐμοὶ τὸν κίνδυνον γεγονέναι· μετρίως ἂν ἐδόκουν λέγειν. καὶ δὴ καὶ νῦν ὁ μέλλων ἐστὶ λόγος σφοδρότερος καὶ σχεδὸν ἴσως ἄβατος ὡς τῇ σφῷν ῥώμῃ·

C. *διαφερόντως φύσει,*] Sic A. et pr. Ω. cum libris Eusebii. Vulgo erat: *διαφερόντως, ὅτι φύσει.* Mutarunt primi Turicenses.

D. *νεώτατος δ' ἐγὼ*] δ' om. Steph. Dein *ἡμῶν* ex A. Ω. Ξ. v. f. h. a. c. x. in locum vulgati *ὑμῶν* substituimus.

volunt *φύσιν* esse *γένεσιν περὶ τὰ πρῶτα.* His vero quod adduntur verba: *ταῦτ' ἔσθ' οὕτως ἔχοντα, κ. τ. λ.* continent ea antegressorum asseverationem et confirmationem quandam ideoque sine coniunctione adiiciuntur. Quod quia non usquequaque assecuti sunt critici, locum hunc in modum interpolaverunt: *εἶναι διαφερόντως, ὅτι φύσει ταῦτ' ἔσθ' οὕτως, κ. τ. λ.* codicibus mss. melioribus utique adversantibus.

D. *ἐπ' αὐτὸ τοῦτο στελλώμεθα*] Hunc usum verbi *στέλλεσθαι* illustravimus ad Phileb. p. 50. E.

μείζονα ἐπιβαλλόμενοι — ἀποτυχεῖν] *Ἐπιβάλλεσθαί τι* dicuntur proprie qui iacula sua in aliquid emittunt, ideoque opponitur *ἀποτυχεῖν*; h. e. a proposito aberrare neque illud attingere. Itaque, metaphora sublata, sensus hic est: ne videamur maiora appetentes ne parva quidem et exigna assequi.

σκοπεῖτε οὖν, εἰ καθάπερ ποταμόν —] Stephanus pro *εἰ καθάπερ* inverso ordine *καθάπερ εἰ* malebat. Rectius, opinor, Astius post *καθάπερ* excidisse *εἰ* suspicatus est, ut haec sit verborum cohaerentia: *σκοπεῖτε εἰ* (num) *μετρίως ἂν ἐδόκουν λέγειν, καθάπερ εἰ ποταμὸν ἡμᾶς ἔδει — διαβαίνειν, ἐγὼ δὲ εἶπον, κ. τ. λ.* Reticuit Atheniensis quod menti est obversatum: *οὕτω καὶ νῦν τόδε μετρίως λέγω.* Dein *ὅτι* cum infinitivo iunctum ad Libr. V. p. 736. C. cap. VIII. in attigimus. Cobetus tamen Novv. Lect. p. 433. corrigendum censet *χρείη* pro *χρῆναι.* — *ὡς ὑμῖν,* utpote senibus.

E. *ὡς τῇ σφῷν ῥώμῃ*] Nam Clinias et Megillus utpote Dorienses ad istam disserendi

893 μὴ δὴ σκοτοδινίαν ἴλιγγόν τε ὑμῖν ἐμποιήσῃ παραφερόμενός τε καὶ ἐρωτῶν ἀήθεις ὄντας ἀποκρίσεων, εἶτ' ἀσχημοσύνην ἀπρέπειάν τε ἐντέκῃ ἀηδῆ, δοκεῖ δή μοι χρῆναι ποιεῖν οὑτωσὶ τὰ νῦν ἐμέ, ἀνερωτᾶν πρῶτον ἐμαυτὸν ακουόντων ὑμῶν ἐν ἀσφαλεῖ, καὶ μετὰ ταῦτα ἀποκρίνασθαι πάλιν ἐμέ, καὶ τὸν λόγον ἅπαντα οὕτω διεξελθεῖν, μέχρι περ ἂν ψυχῆς πέρι διαπεράνηται καὶ δείξῃ πρότερον ὂν ψυχὴν σώματος.

ΚΛ. Ἄριστ', ὦ ξένε, δοκεῖς ἡμῖν εἰρηκέναι, ποίει τε ὡς λέγεις.

B Cap. VI. ΑΘ. Ἄγε δή, θεὸν εἴ ποτε παρακλητέον ἡμῖν, νῦν ἔστω τοῦτο οὕτω γενόμενον· ἐπὶ

P. 893. *μέχρι περ ἂν ψυχῆς*] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. e. δ. o. Vulgo *ἄχρι*, quod Ven. Ξ. tuetur.

B. *ἐπεισβαίνωμεν εἰς τὸν νῦν λ.*] Sic A. Ω. f. h. r. a. e. d. o. et liber Stephani cum quatuor codd. Eusebii. pro vet. lectione *ἐπιβαίνωμεν*. v. explicatt.

subtilitatem minus exercitati finguntur. Quod monere placuit, ne Platoni inurbanitatis crimen sit subeundum; quod quidem crimen tanto minus admisit, quod deinde etiam Atheniensem fecit ita loquentem, ut alium quendam inducat sermocinantem, qui sibi veram rationem aperiat.

P. 893. *δείξῃ πρότερον ὂν*] H. e. *οὖσαν*; v. ad p. 892. A.

ποίει τε ὡς λέγεις] Eodem modo p. 891. B. *Καὶ μάλα γε, ὦ Μέγιλλε, ποιητέον τε ὡς λέγει.* Infra p. 895. A. *Κάλλιστα εἶπες, ξυγχωρητέα τε τούτοις*, ubi temere est turbatum. P. 905. D. *Κάλλιστα εἶπες, ποιῶμέν τε ὡς λέγεις.*

Cap. VI. *Ἄγε δή, θεὸν εἴ ποτε*] Haec quoque exscripsit Euseb. Praep. Evang. XII. 51. p. 623. C. usque ad *στρέφεται περιφορά*. Ubi quod Vigerus *θεοὺς* legendum censuit, non opus est hac mutatione, quandoquidem recte post singularem numerum deinde infertur numerus verbi pluralis, ubi de omnibus diis cogitandum est. Dein Euseb. *ἐπί γε ἀπόδειξιν τὴν αὐτῶν ὡς εἰσίν*; non male: quamquam ut ordinem verborum vulgatum immutemus, haudquam necessarium est. Male vero olim *αὑτῶν* scribebatur, licet id Hermann. aliique nuper revocaverint; nam dii ad suam ipsorum demonstrationem advocandi esse dicuntur. Ceterum apud Platonem in suscipienda rerum magnarum atque difficilium disputatione deos subinde implorari et ad Phileb. p. 25. B. Tim. p. 27. C. al. et supra ad p. 887. C. ostendimus.

ἐχόμενοι δὲ ὥς τινος ἀσφ. πείσματος] Disputatio non raro cum navigatione comparatur, sicuti etiam ad Phileb. p. 50. E. observavimus. Hinc expendas verborum elegantiam, quam posterioris quoque aetatis scriptores aemulatos esse atque imitando expressisse, ostendit

γε ἀπόδειξιν ὡς εἰσὶ τὴν αὐτῶν σπουδῇ πάσῃ παρακεκλήσθων. ἐχόμενοι δὲ ὥς τινος ἀσφαλοῦς πείσματος ἐπεισβαίνωμεν εἰς τὸν νῦν λόγον. καί μοι ἐλεγχομένῳ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐρωτήσεσι τοιαῖσδε ἀσφαλέστατα ἀποκρίνεσθαι φαίνεται κατὰ τάδε· ὦ ξένε, ὁπόταν φῇ τις, ἆρα ἕστηκε μὲν πάντα, κινεῖται δὲ οὐδέν; ἢ τούτῳ πᾶν τοὐναντίον; ἢ τα μὲν αὐτῶν κινεῖται, τὰ δὲ μένει; Τὰ μὲν κινεῖταί που, φήσω, τὰ δὲ μένει. Μῶν οὖν οὐκ ἐν χώρᾳ τινὶ τα τε ἑστῶτα ἕστηκε καὶ τὰ κινούμενα κινεῖται; Πῶς γὰρ οὔ; Καὶ τὰ μέν γε ἐν μιᾷ ἕδρᾳ που τοῦτο ἂν δρῴη, τὰ δὲ ἐν πλείοσι. Τὰ τὴν τῶν ἑστώτων ἐν μέσῳ C

φαίνεται κατὰ τάδε· ὦ ξένε —] Sic codd. Eusebii apud Gaisfordium omnes, unde locum primus emendavit Astius. Libri Platonis contra vitiose: *φαίνεται· κᾶτα δέ, ὦ ξένε, ὁπόταν κ. τ. λ.*
C. *που τοῦτο ἂν δρῴη*] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. ο. Legebatur olim *τοῦτό που ἂν δρ.*

Wyttenbach. ad Iulian. p. 251. ed. Schäfer. — *ἐπεισβαίνωμεν εἰς τὸν λόγον*, sc. *ὥςπερ εἰς θάλατταν.* Nam hic quoque est propria et impropria oratio; de qua ratione loquendi ad Libr. VII. p. 793. C. diximus. *Ἐπεισβαίνειν εἰς τὴν θάλατταν* dixerunt Thucyd. IV. 14. Xenoph. Hellen. I. 1, 6. al., ut non dubitaverimus pro vulg. *ἐπιβαίνωμεν* reponere, quod res ipsa postulare visa est. Quamquam Plato quidem verbo *ἐπεισβαίνειν* nusquam alibi reperitur usus esse.

ἀποκρίνεσθαί φαίνεται κατὰ τάδε· ὦ ξένε,] Sic libri Eusebii omnes, quotquot nuper excussit Gaisfordius. Corrupte codd. Platonis: *ἀποκρ. φαίνεται. κᾶτα δὲ, ὦ ξένε, κ. τ. λ.* quod quia non habet idoneam explicationem, illinc praeeunte Astio haud cunctanter mutavimus. Mihi, inquit, de talibus rebus talibus interrogationibus (quales sum allaturus) interrogato tutissimum videtur hunc in modum respondere.

C. *Μῶν οὖν οὐκ ἐν χώρᾳ* —] Quae copiosius dehinc disputantur de variis motus generibus, ea ne quis Zellero Stud. Platonn. p. 106. credat parum apte ad rem praesentem nec satis perspicue explicata esse, pertinent ea non aliorsum, nisi eo, ut motum ostendatur omnis generationis esse principium. Quamobrem tantum abest, ut ea temere ex Parmenide p. 138. C. sqq. Theaet. 181. C. sqq. Tim. p. 43. B. consarcinata sint, sicuti Zellero visum est, ut egregie declarent et patefaciant varia et multiplicia illa motus genera, ex quibus varius rerum generatarum ortus atque mutatio suspenditur. Enimvero tenendum est hic diligentissime, verba *κίνησιν* et *κινεῖσθαι* a veteribus philosophis latiore sensu atque ita dici solere, ut non modo motus sed etiam mutationis vim notionemque complectantur.

λαμβάνοντα δύναμιν λέγεις, φήσομεν, ἐν ἑνὶ κινεῖσθαι, καθάπερ ἡ τῶν ἑστάναι λεγομένων κύκλων στρέφεται περιφορά; Ναί· μανθάνομεν δέ γε, ὡς ἐν ταύτῃ τῇ περιφορᾷ τὸν μέγιστον καὶ τὸν σμικρότατον κύκλον ἅμα περιάγουσα ἡ τοιαύτη κίνησις ἀνὰ
D λόγον ἑαυτὴν διανέμει σμικροῖς τε καὶ μείζοσιν, ἐλάττων τε οὖσα καὶ πλείων κατὰ λόγον. διὸ δὴ τῶν θαυμαστῶν ἁπάντων πηγὴ γέγονεν, ἅμα μεγάλοις καὶ σμικροῖς κύκλοις βραδυτῆτάς τε καὶ τάχη ὁμολογούμενα πορεύουσα, ἀδύνατον, ὡς ἄν τις ἐλπίσειε, γίγνεσθαι πάθος. Ἀληθέστατα λέγεις. Τὰ δέ γε

κύκλων στρέφεται] κύκλῳ Ξ. f. h. c. o. et rec. Ω. a. δ. cum Ald. Bas. 1. 2. Lovan. De distinctione eorum, quae dehinc sequuntur, v. explicatt.

D. φαίνει μοι λέγειν] Sic pr. A. Ω. apud Bastium, et Vat. r. Flor. o. Vulgo φαίνῃ.

Cuius usus loquendi vel unus Parmenides Platonis centena exempla suppeditat.

φήσομεν, ἐν ἑνὶ κινεῖσθαι] Expectaveris *φήσω*. Sed fingit Atheniensis sese iam etiam Cliniae et Megilli nomine alteri illi respondere. Quocirca nihil mutandum.

Ναί· μανθάνομεν δέ γε—] Haec omnia usque ad *γίγνεσθαι πάθος* sunt ignoti illius hominis, quem Atheniensis secum disserentem fingit. Ipse enim respondet deinde haec tantum: *Ἀληθέστατα λέγεις*. Quo facto ille rursus pergit rem sciscitando exponere uberius. Itaque *μανθάνομεν* non putavimus, ut vulgo fit, maiuscula litera initiali scribendum esse; infra autem pro *Ἀληθέστατα λέγεις· τὰ δέ γε κινούμενα* refinximus: *Ἀληθέστατα λέγεις. Τὰ δέ γε κιν.* Nam ista: *Τὰ δέ γε κιν.* non amplius sunt Atheniensis, sed rursus fictitii istius disputatoris, cuius est oratio inde ab *Ναί· μανθάνομεν δέ γε* usque ad *γίγνεσθαι πάθος*. — *ἀνὰ λόγον*, ex proportione, secundum proportionem, i. q. *κατὰ λόγον*.

D. *πηγὴ γέγονεν*] Int. *ἡ τοιαύτη κίνησις*. Saepenumero autem *πηγή* apud Graecos, ut fons apud Latinos, pro principio et origine dicitur. Plat. Phaedr. p. 245. C. *τοῦτο πηγὴ καὶ ἀρχὴ κινήσεως*. Legg. III. p. 690. D. *νῦν γὰρ δὴ στάσεών τινα πηγὴν ἀνευρήκαμεν*. Inde Horat. Art. Poet. v. 309. Scribendi recte sapere est et principium et fons. Copiosius hunc usum loquendi persequutus est Dorvill. ad Chariton. p. 374. = 427. ed. Lips. — *πορεύουσα*, afferens, traducens. Proxima sic iunge: *πάθος ἀδύνατον γίγνεσθαι, ὡς ἄν τις ἐλπίσειεν*, quod quidem est *πάθος*, quod plane accidere non possit, sicuti aliquis existimaverit, h. e. quod quis putaverit plane fieri non posse. Est autem *πάθος ἀδύνατον* appositio ad totum enuntiatum pertinens, de qua ratione loquendi v. Matthiae Gr. §. 410. et quos ille laudat.

κινούμενα ἐν πολλοῖς φαίνει μοι λέγειν, ὅσα φορᾷ κινεῖται μεταβαίνοντα εἰς ἕτερον ἀεὶ τόπον, καὶ τοτὲ μὲν ἔστιν ὅτε βάσιν ἑνὸς κεκτημένα τινὸς κέντρου, τοτὲ δὲ πλείονα τῷ περικυλινδεῖσθαι. προςτυγχάνοντα E δ' ἑκάστοτε ἑκάστοις, τοῖς ἑστῶσι μὲν διασχίζεται, τοῖς δ' ἄλλοις ἐξ ἐναντίας ἀπαντῶσι καὶ φερομένοις εἰς ἓν γιγνόμενα μέσα τε καὶ μεταξὺ τῶν τοιούτων συγκρίνεται. Λέγω γὰρ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχοντα, ὡς σὺ λέγεις. Καὶ μὴν καὶ συγκρινόμενα μὲν αὐξάνεται, διακρινόμενα δὲ φθίνει τοτέ, ὅταν, ἡ καθεστηκυῖα ἑκάστων ἕξις διαμένῃ· μὴ μενούσης δὲ αὐτῆς

E. τῷ περικυλινδεῖσθαι] Cobet. Novv. Lectt. p. 639. requirit περικυλίνδεσθαι.

τοῖς δ' ἄλλοις ἐξ ἐναντίας] V. ἀλλήλοις, sensu adversante. Verissime ἄλλοις marg. Vat. Ω. Flor. a. c. et in contextu Vat. h. Ric. h. Flor. δ. o. Sed. ἀλλήλοις etiam editor nuperrimus.

καὶ τοτὲ μὲν ἔστιν ὅτε βάσιν—] modo basin unius centri habent, videlicet quando sine rotatione in alium locum moventur, modo etiam plura, eo quod circumvolvuntur. Post τοτὲ μὲν quod ἔστιν ὅτε subiungitur, similiter Phaedon. p. 74. B. ἆρ' οὐ λίθοι μὲν ἴσοι καὶ ξύλα ἐνίοτε ταὐτὰ ὄντα τοτὲ μὲν ἴσα φαίνεται, τοτὲ δ' οὔ; Phileb. p. 32. D. ἐνίοτε δὲ καὶ ἔνια δεχόμενα τὴν τῶν ἀγαθῶν ἔστιν ὅτε φύσιν, quo loco item post ἐνίοτε deinde ἐκ παραλλήλου infertur ἔστιν ὅτε.

E. προςτυγχάνοντα δ' ἑκάστοτε —] Int. τὰ κινούμενα ἐν πολλοῖς. Ex horum motu et mutatione explicatur etiam, quid sit in physicis crescere, et augeri, decrescere et imminui, denique oriri et interire; ut facile appareat, totam hanc disputationem egregie ad philosophi consilium esse attemperatam, quo quidem sibi proposuit docere atque probare, ante hanc rerum universitatem iam extitisse animum atque mentem tanquam caussam et fontem omnis motus in rerum natura conspicui primarium. — τοῖς ἑστῶσι μὲν διασχίζεται, in ea incurrentia, quae immota stant, diffinduntur, unde exoritur διάκρισις. — τοῖς δ' ἄλλοις ἐξ ἐναντίας κ. τ. λ. ubi occurrunt aliis ex contraria parte adventantibus et agitatis, cum his in unum iuncta tanquam media et inter talia posita coagulantur. — μεταξὺ τῶν τοιούτων, sc. τῶν ἐξ ἐναντίας ἀπαντώντων καὶ φερομένων. Quippe coeunt cum istis in unum sic, ut medium quiddam inde existat, quandoquidem illa ipsa tanquam permeant.

ὅταν ἡ καθεστηκυῖα ἑκάστων ἕξις διαμένῃ] quum permanet pristina singulorum natura, neque concursione alieni corporis prorsus dissolvitur ac deletur. — δι' ἀμφότερα ἀπόλλυται, h. e. διὰ τὰ ἐντυγχάνοντα καὶ τὰ ἐξ ἐναντίας φερόμενα.

894 δι' ἀμφότερα ἀπόλλυται. γίγνεται δὴ πάντων γένεσις, ἡνίκ' ἂν τί πάθος ᾖ; δῆλον, ὡς ὁπόταν ἀρχὴ λαβοῦσα αὔξην εἰς τὴν δευτέραν ἔλθῃ μετάβασιν καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν πλησίον, καὶ μέχρι τριῶν ἐλθοῦσα αἴσθησιν σχῇ τοῖς αἰσθανομένοις. μεταβάλλον μὲν οὖν οὕτω καὶ μετακινούμενον γίγνεται πᾶν· ἔστι δὲ ὄντως ὄν, ὁπόταν μένῃ· μεταβαλὸν δὲ εἰς ἄλλην ἕξιν διέφθαρται παντελῶς. ἆρ' οὖν κινήσεις πάσας εἰρήκαμεν, ὡς ἐν εἴδεσι λαβεῖν μετ' ἀριθμοῦ, πλήν γε, ὦ φίλοι, δυοῖν;

B ΚΛ. Ποίαιν δή;

ΑΘ. Σχεδόν, ὦ 'γαθέ, ἐκείναιν, ὧν ἕνεκα πᾶσα ἡμῖν ἐστὶν ἡ σκέψις τὰ νῦν.

ΚΛ. Λέγε σαφέστερον.

ΑΘ. Ψυχῆς ἦν ἕνεκά πού;

P. 894. δῆλον, ὡς ὁπόταν —] ἢ δῆλον ὡ et pr. Ω.

B. κινεῖν κίνησις — ἕτερα δυναμένη] Desunt haec in Ξ. v. Pro κίνησις Par. A. et pr. Ω. κινήσεις. Dein vulgo bis scribebatur αἰεί, quam scripturam Bekkerus tacite sustulit, nos ex Flor. δ. mutavimus. Par. A. et Vat. Ω. αἰεί perscriptum habere, ex schedis Bastii perspicuum est. Nec tamen hi libri alibi eam tuentur scripturam.

ἡ δὲ αὑτήν τ'] V. ἡ δ' ἑαυτήν, quod secundum Bastium

P. 894. μέχρι τριῶν ἐλθοῦσα αἴσθησιν] Cogitandum esse liquet de tribus corporum dimensionibus, longitudine, latitudine, altitudine, quae etiam mox p. 896. D. memorantur; v. Macrobius in Somn. Scipion. II. 2. init. Proclus in Timaeum p. 145 sqq. Chalcidius in eundem p. 279 et 288. ed. Fabric. — αἴσθησιν σχῇ, h. e. παρέχῃ. Dein μεταβάλλον intransitive positum, ut sexcenties apud Platonem. — ἔστι ὄντως ὄν, nunc non de ideis accipiendum, sed de rebus adspectabilibus, quae quando nullam experiuntur mutationis vicissitudinem, item dicuntur ὄντως εἶναι, quoniam tum permanent eaedem.

ὡς ἐν εἴδεσι λαβεῖν μετ' ἀριθμοῦ] ut eas numeri ope generibus comprehendamus.

B. Ἔστω τοίνυν ἡ μὲν ἕτερα —] Apte comparat Astius Macrob. in Somn. Scipion. II. 15. Illa igitur magis probanda est in decimo de legibus a Platone motuum prolata divisio. Omnis motus, inquit, aut se movet et alia aut ab alio movetur et alia movet; et prior ad animam, ad omnia vero corpora secundus refertur. Hi ergo duo motus et differen-

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἔστω τοίνυν ἡ μὲν ἕτερα δυναμένη κινεῖν κίνησις, ἑαυτὴν δὲ ἀδυνατοῦσα ἀεὶ μία τις, ἡ δὲ αὑτήν τ' ἀεὶ καὶ ἕτερα δυναμένη κατά τε συγκρίσεις ἔν τε διακρίσεσιν αὔξαις τε καὶ τῷ ἐναντίῳ καὶ γενέσεσι καὶ φθοραῖς ἄλλη μία τις αὖ τῶν πασῶν κινήσεων.

ΚΛ. Ἔστω γὰρ οὖν. C

ΑΘ. Οὐκοῦν τὴν μὲν ἕτερον ἀεὶ κινοῦσαν καὶ μεταβαλλομένην ὑφ' ἑτέρου θήσομεν ἐνάτην αὖ, τὴν δὲ ἑαυτὴν κινοῦσαν καὶ ἕτερα, ἐναρμόττουσαν πᾶσι μεν ποιήμασι, πᾶσι δὲ παθήμασι, καλουμένην δὲ ὄντως τῶν ὄντων πάντων μεταβολὴν καὶ κίνησιν, ταύτην δὲ δεκάτην σχεδὸν ἐροῦμεν.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ex A. Ω. mutavimus.

D. *τὴν δὲ ἑαυτὴν κινοῦσαν*] Sic. Ric. h. pro vulg. *τήν τε ἑαυτήν.* Conieecrat Stephanus. Corruptum est *δὲ*, quia mox post *ταύτην* iteratur; necessarium est, quoniam hoc genus motus a superiore discernitur. Nihilominus *τε* tenuerunt editores omnes usque ad Schneiderum, exceptis Turicenss. et Herm. De *δέ* repetito v. ad Phaedon. p. 78. C. Dein prave *ἑτέραν* A. v. h. r. a. δ. et pr. Ω.

tia separantur et societate iunguntur: commune hoc habent, quod et prior et secundus movent alia; hoc autem differunt, quod ille a se, hic ab alio movetur.

C. *ἐναρμόττουσαν πᾶσι μὲν ποιήμ.*] H. e. convenientem. Nam *ἐναρμόττειν* intransitive positum. Aristoph. Rann. 1202. *ποιεῖς γὰρ οὕτως, ὥστ' ἐναρμόττειν ἅπαν, καὶ κωδάριον καὶ ληκύθιον καὶ θυλάκιον ἐν τοῖς ἰαμβείοισιν.* Plutarch. II. p. 433. A. 626. C. al. Simplex *ἁρμόττειν* sic positum infra p. 898. D. al.

ταύτην δὲ δεκάτην σχεδὸν —] Motus enim notione, ut antea diximus, complectitur etiam mutationem. Quod ubi tenueris, non difficile erit decem motus genera quaenam dicat investigare. Sunt enim haec: motus orbicularis, quem alibi vocat *περιφοράν*; motus ex loco in locum sine agitatione orbiculari s. *μετάβασις εἰς ἕτερον ἀεὶ τόπον;* motus in alium locum cum *περιφορᾷ* coniunctus; *διάκρισις* sive secretio; *σύγκρισις*, coniunctio vel coagulatio; *αὔξησις*, incrementum; *φθίσις*, decrementum; *φθορά* s. interitus; quibus nunc accedit motus liber, quem hodie spontaneum vocant, et motus extrinsecus effectus.

ΑΘ. Τῶν δὴ δέκα μάλιστα ἡμῖν κινήσεων τίνα προκρίναιμεν ὀρθότατα πασῶν ἐῤῥωμενεστάτην τε εἶναι καὶ πρακτικὴν διαφερόντως;

D *ΚΛ.* Μυρίῳ ἀνάγκη που φάναι διαφέρειν τὴν αὐτὴν αὑτὴν δυναμένην κινεῖν, τὰς δὲ ἄλλας πάσας ὑστέρας.

ΑΘ. Εὖ λέγεις. ἆρ' οὖν ἡμῖν τῶν νῦν οὐκ ὀρθῶς ῥηθέντων μεταθετέον ἓν ἢ καὶ δύο;

ΚΛ. Ποῖα φῄς;

ΑΘ. Τὸ τῆς δεκάτης ῥηθὲν σχεδὸν οὐκ ὀρθῶς εἴρηται.

ΚΛ. Πῇ;

ΑΘ. Πρῶτον γενέσει τ' ἐστὶ καὶ ῥώμῃ κατὰ λόγον· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἔχομεν τούτου δεύτερον, ἄρτι ῥηθὲν ἀτόπως ἔνατον.

E *ΚΛ.* Πῶς λέγεις;

Cap. VII. *ΑΘ.* Ὧδε· ὅταν ἕτερον ἄλλο ἡμῖν μεταβάλῃ καὶ τοῦτο ἄλλο ἕτερον ἀεί, τῶν τοιούτων ἆρα ἔσται ποτέ τι πρῶτον μεταβάλλον; καὶ πῶς, ὅταν ὑπ' ἄλλου κινῆται, τοῦτ' ἔσται ποτὲ τῶν ἀλ-

τίνα προκρίναιμεν] προκρίναμεν Vat. f.
D. *τὴν αὐτὴν αὑτὴν δυναμένην*] αὑτὴν ex A. Ω. Ξ. f. v. h. r. a. c. δ. o. nuper restitutum habes.
E. *ἡμῖν μεταβάλῃ*] μεταβάλλῃ Ω. v. f. h. a. δ. o.
P. 895. *συγχωρητέα τε τούτοις*] Istud τε ex A. Ω. h. r. δ. insertum. In Voss. adscriptum: μεταβολὴν μάλιστα εἶπες, συγχωρητέα τε τούτοις.

τίνα προκρίναιμεν ὀρθότατα] Astius coniecit: ἵν' ἂν προκρίναιμεν, consentiente Winckelmanno. Non opus videtur. v. ann. ad Lachet. p. 190. B.
D. *Τὸ τῆς δεκάτης ῥηθὲν*] τὸ τῆς δεκάτης nota periphrasi pro ἡ δεκάτη dictum, cui seorsum accedit ῥηθέν. Neque enim cum Astio iungendum: τὸ ῥηθὲν τῆς δεκάτης. v. ad Phileb. p. 20. B. τὸ γὰρ εἰ βούλει ῥηθέν. et 43. A. Legg. IV. p. 722. B. VIII. p. 835. E. IX. p. 854. A.
Cap. VII. E. *ὅταν ἕτερον ἄλλο ἡμῖν μεταβάλῃ*] si quando aliquid, quod ab altero sit diversum, aliud quid mutat, et hoc, quod aliunde mutationem expertum est, rursus semper aliud (mutat); nonne denique ex his aliquid primum sit necesse est, quod mutationem efficiat? At qui tandem, si

*λοιούντων πρῶτον; ἀδύνατον γάρ. ἀλλ' ὅταν ἄρα
αὐτὸ αὑτὸ κινῆσαν ἕτερον ἀλλοιώσῃ, τὸ δ' ἕτερον
ἄλλο, καὶ οὕτω δὴ χίλια ἐπὶ μυρίοις γίγνηται τὰ
κινηθέντα, μῶν ἀρχή τις αὐτῶν ἔσται τῆς κινήσεως* 895
*ἁπάσης ἄλλη πλὴν ἡ τῆς αὐτῆς αὑτὴν κινησάσης
μεταβολή;*

ΚΛ. Κάλλιστα εἶπες, συγχωρητέα τε τούτοις.

ΑΘ. Ἔτι δὴ καὶ τῇδε εἴπωμεν, καὶ ἀποκρινώμεθα πάλιν ἡμῖν αὐτοῖσιν. εἰ σταίη πως τὰ πάντα ὁμοῦ γενόμενα, καθάπερ οἱ πλεῖστοι τῶν τοιούτων τολμῶσι λέγειν, τίν' ἄρα ἐν αὐτοῖς ἀνάγκη πρώτην κίνησιν γενέσθαι τῶν εἰρημένων;

*ΚΛ. Τὴν αὐτὴν δήπου κινοῦσαν. ὑπ' ἄλλου
γὰρ οὐ μή ποτε ἔμπροσθεν μεταπέσῃ, μηδεμιᾶς γε* B
ἐν αὐτοῖς οὔσης ἔμπροσθεν μεταπτώσεως.

ΑΘ. Ἀρχὴν ἄρα κινήσεων πασῶν καὶ πρώτην ἔν τε ἑστῶσι γενομένην καὶ ἐν κινουμένοις οὖσαν τὴν αὐτὴν κινοῦσαν φήσομεν ἀναγκαίως εἶναι πρεσβυτάτην καὶ κρατίστην μεταβολὴν πασῶν, τὴν δὲ

καὶ τῇδε εἴπωμεν] V. *τόδε*, quod mutatum ex A. Ω. v. r. a. c. δ. o. et omnibus codd. Eusebii mss.

ἡμῖν αὐτοῖσιν] Sic A. et pr. Ω. pro vulg. *αὐτοῖσιν.*

B. *Τὴν αὐτὴν δήπου κ.*] *τὴν αὐτὴν ἑαυτὴν δ. κ.* Euseb. Ceterum haec: *τὴν αὐτὴν δήπου — μεταπτώσεως*, Hermannus Atheniensi continuavit, qui ipse sibi respondeat.

τὴν αὐτὴν κινοῦσαν] Eus. *ἑαυτήν*. Idem *μεταβολῶν πασῶν* et *ὁπόιε δέ.*

quid ab alio mutatur, id primum erit eorum, quae mutationem efficiant? Nimirum id fieri omnino non potest. ctr. Astius verba: *καὶ πῶς — ἀδύνατον γάρ* Cliniae tribuenda arbitratur. Quod nobis non placet. Neque enim is haec commode potest ad superiora respondere. Atheniensem vero, rem alacrius paullo explicantem, haec omnia decent egregie.

P. 895. *συγχωρητέα τε τούτοις*] De vocula *τε* ex codd. revocata v. ad p. 893. A.

Ἔτι δὴ καὶ τῇδε εἴπωμεν] Laudat locum Eusebius Praep. Ev. XII. 51. 624. A.

εἰ σταίη πως τὰ πάντα ὁμοῦ γενόμενα] Tractat haec Hermias in Phaedr. p. 116 sqq. respexit item Proclus Theol. Plat. I. 12. p. 33. De re v. Schaubach. Anaxagor. Fragment. p. 65 sqq. Mox *μεταπίπτειν* idem est quod *μεταβάλλεσθαι.*

ἀλλοιουμένην ὑφ᾽ ἑτέρου, κινοῦσαν δὲ ἕτερα δευτέραν.

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Ὁπότε δὴ τοίνυν ἐνταῦθά ἐσμεν τοῦ λόγου, τόδε ἀποκρινώμεθα.

C *ΚΛ.* Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ἐὰν ἴδωμέν που ταύτην γενομένην ἐν τῷ γηΐνῳ ἢ ἐνύδρῳ ἢ πυροειδεῖ, κεχωρισμένῳ ἢ καὶ ξυμμιγεῖ, τί ποτε φήσομεν ἐν τῷ τοιούτῳ πάθος εἶναι;

ΚΛ. Μῶν ἄρα με ἐρωτᾷς, εἰ ζῆν αὐτὸ προσεροῦμεν, ὅταν αὐτὸ αὑτὸ κινῇ;

ΑΘ. Ναί.

ΚΛ. Ζῆν· πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Τί δαί; ὁπόταν ψυχὴν ἔν τισιν ὁρῶμεν, μῶν ἄλλο ἢ ταὐτὸν τούτῳ; ζῆν ὁμολογητέον;

ΚΛ. Οὐκ ἄλλο.

C. *Μῶν ἄρα με ἐρωτᾷς,*] Sic correxi. Libri, etiam A. Ω. *Μῶν ἀρά με ἐρ.* Pro *με* Eus. *γε.* Paullo ante Eus. *πάθος ἐνεῖναι.* *ΑΘ. Ναί. ΚΛ. Ζῆν· πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τί δαί;*] Legebatur: *ΑΘ. Ναὶ ζῆν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; κ. τ. λ.* quod bene correxit Astius, consentientibus aliquot codd., in quibus ista: *ναὶ — ζῆν — τί δαί;* uni personae tribuuntur. Pro *Τί δέ;* quod tenet etiam Hermann. scripsi *Τί δαί;* ut habent A. Ω. a. c. o. al. quos sequi noluit Schneider. Sed *δαί* etiam in Par. A. et Vat. Ω. scri-

B. *ἐνταῦθά ἐσμεν τοῦ λόγου*] Eandem loquutionem Plato habet Legg. V. p. 743. C. Theaet. p. 177. C. De Rep. IX. p. 588. A. IV. p. 445. C. al. Similia coacervavit Lobeckius ad Phrynich. p. 280.

C. *Μῶν ἄρα με ἐρωτᾷς*] Vitiose libri mss. et editt. *Μῶν ἀρά με*, quod dudum correxi, suffragantibus emendationi etiam triumviris Turicensibus. Aliquot libri Eusebii *γε* pro *με*. Dein ad *Ναί* int. *τοῦτ᾽ ἐρωτῶ.* Quo accepto Clinias fortiter asseverat quod dixerat: *Ζῆν*, respondens, *πῶς γάρ οὔ;* Legebatur olim: *Ναὶ ζῆν. ΚΛ. πῶς γὰρ οὔ;* quod ex codd. correctum.

μῶν ἄλλο ἢ ταὐτὸν τούτῳ; ζῆν ὁμολογητέον;] Sic dudum emendavimus. Nec nos nunc consilii nostri poenitet, quod etiam alii nuper sequuti sunt. Enimvero vulgo post *τούτῳ* interrogandi nota omittitur. Qua neglecta viri docti in magnas multasque coniecti sunt dubitationes. Stephanus enim *μῶν ἄλλῳ* et deinde *οὐκ ἄλλῳ* desideravit. Astius *ἢ ταὐτὸν τοῦτο ζῆν ὁμ.* edidit, postea etiam coniecit *αὐτῷ τούτῳ*. Alii etiam alia tentarunt. At nimirum facile iam apparet, opinor, istis machinis omnibus haudquaquam opus fuisse. Nam verbis uti fecimus distinctis ad *μῶν — ταὐτὸν τούτῳ;* sponte

ΑΘ. Ἔχε δὴ πρὸς Διός· ἆρ' οὐκ ἂν ἐθέλοις περὶ ἕκαστον τρία νοεῖν; D

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ἓν μὲν τὴν οὐσίαν, ἓν δὲ τῆς οὐσίας τὸν λόγον, ἓν δὲ τὸ ὄνομα· καὶ δὴ καὶ ἐρωτήσεις εἶναι περὶ τὸ ὂν ἅπαν δύο.

ΚΛ. Πῶς δύο;

ΑΘ. Τοτὲ μὲν ἡμῶν ἕκαστον τοὔνομα προτεινόμενον αὐτὸ τὸν λόγον ἀπαιτεῖν, τοτὲ δὲ τὸν λόγον αὐτὸν προτεινόμενον ἐρωτᾶν αὖ τοὔνομα. ἆρά γε τὸ τοιόνδε αὖ βουλόμεθα νῦν λέγειν;

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ἔστι που δίχα διαιρούμενον εἰς ἴσα μέρη ἐν ἄλλοις τε καὶ ἐν ἀριθμῷ. τούτῳ δὴ τῷ κατ' ἀριθμὸν ὄνομα μὲν ἄρτιον, λόγος δὲ ἀριθμὸς διαιρούμενος εἰς ἴσα δύο μέρη. E

ptum legi, liquido testatur Bastius. Dein Eus. ὅταν.

ἢ ταὐτὸν τούτῳ; ζῆν ὁμ.] V. explicatt.

D. ἓν δὲ τὸ ὄνομα] Articulum τὸ vulgo neglectum ex Euseb. recepimus, suffragantibus Turr. et Herm. Dein quinque libri Euseb. δύο om.

E. διαιρούμενον εἰς ἴσα μέρη] Verba εἰς ἴσα μέρη ex Eus. restitui. Platonis codd. et editt. ea ignorant; sed v. explicatt. Dein Voss. x. ἀριθμῷ· τούτῳ ἀριθμῷ.

intelligitur ποιητέον, atque τούτῳ ex ταὐτὸν pendet. Ista autem: ζῆν ὁμολογητέον per epexegesin subiiciuntur.

D. ἓν δὲ τῆς οὐσίας τὸν λόγον] H. e. definitionem. v. Theaet. p. 201. C sqq. Sophist. p. 221. B. οὐ μόνον τοὔνομα, ἀλλὰ καὶ τὸν λόγον — εἰλήφαμεν. Politic. p. 271. C. οὕτως ἔχειν τοὔνομα καὶ τὸν λόγον. Ibid. p. 267. A. ξυνείρωμεν τὸν λόγον τοῦ ὀνόματος τῆς τοῦ πολιτικοῦ τέχνης. Quocirca vide an hic quoque refingendum sit deinde ἓν δὲ τοὔνομα. Libri Platonis ἓν δὲ ὄνομα. Interim ex Eusebio revocavi ἓν δὲ τὸ ὄνομα, praeeunte Astio. Dein quinque libri Eusebii Πῶς; pro Πῶς δύο; quod vulgato minus placet.

Τοτὲ μὲν ἡμῶν ἕκαστον —] Repetendum ex antegressis λέγω. Censeo, inquit, modo quemque nostrum nomen in medium afferentem expetere definitionem, modo definitionem proferentem de nomine sciscitari. Προτείνεσθαι i. q. προβάλλεσθαι s. προβάλλειν, diciturque in primis de proponendis quaestionibus; v. Wyttenbach. ad Plutarch. Moral. Vol. I. p. 288. ed. Lips. Plut. II. p. 43. p. 737. C. D.

E. Ἔστι που δίχα διαιρούμενον] Post διαιρούμενον

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Τὸ τοιοῦτον φράζω· μῶν [οὖν] οὐ ταὐτὸν ἑκατέρως προσαγορεύομεν, ἄν τε τὸν λόγον ἐρωτώμενοι τοὔνομα ἀποδιδῶμεν, ἄν τε τοὔνομα τὸν λόγον, ἄρτιον ὀνόματι καὶ λόγῳ δίχα διαιρούμενον ἀριθμὸν προσαγορεύοντες ταὐτὸν ὄν;

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Ὧι δὴ ψυχὴ τοὔνομα, τίς τούτου λόγος;
896 ἔχομεν ἄλλον πλὴν τὸν νῦν δὴ ῥηθέντα, τὴν δυναμένην αὐτὴν αὐτὴν κινεῖν κίνησιν;

ΑΘ. Τὸ τοιοῦτον φρ.] Personae indicem ignorant A. Ω. Ξ. x. et ante *μῶν* ponunt.

P. 896. *Τὸ ἑαυτὸ κινεῖν φ.*] *τοῦτον κ.* A. Ω. v. f. r. Florentini; sed partim vulg. in marg. tenentes. Hermannus suo Marte *αὐτήν* vulgavit, quod in *τοῦτον* latere suspicatus est. Idem proximum *ὅ* uncis seclusit tamquam aliunde invectum; sed v. explicat.

libri omnes Eusebii additum habent: *εἰς ἴσα μέρη.* Quod mirum est in codicibus Platonis nusquam perscriptum legi. Est enim hoc supplementum ad sententiae integritatem atque veritatem plane necessarium. Quid enim? Eo omisso quo tandem iure Atheniensis deinde dicet *τῷ κατ' ἀριθμόν* nomen esse *ἄρτιον*? Enimvero quae bifariam dividuntur, ea liquet etiam in binas partes plane inaequales dividi posse. Et nonne vel proxima: *λόγος δὲ ἀριθμὸς — δύο μέρη*, illud plane necessarium esse evincunt, quandoquidem haec definitio ut in antegressis tanquam praepararetur, prorsus fuit necessarium? Tantum igitur abest, ut librorum Eusebii lectionem propter insequens *εἰς ἴσα δύο μέρη* ortum esse putemus, ut ea propter illud ipsum temere mutata atque depravata videatur.

ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τὸ τοιοῦτον φράζω μῶν —] In codd. quibusdam ante *Τὸ τοιοῦτον* deest signum personae loqui incipientis, idemque ante *μῶν οὖν οὐ τ.* collocatur. Sed veram putamus vulgatam scripturam, modo *οὖν* post *μῶν* deleverimus. Nam respondet Atheniensis haec: H o c t a l e d i c o: n o n n e u t r a q u e c o n d i t i o n e e a n d e m r e m s i g n i f i c a m u s, s i v e d e e i u s n o t i o n e i n t e r r o g a t i *n o m e n* i p s i u s e d i m u s, s i v e d e n o m i n e i n t e r r o g a t i e i u s *d e f i n i t i o n e m* p r o f e r i m u s? Schneiderus refinxit: *ΑΘ. Ναί· τὸ τοιοῦτον φράζω μῶν οὖν οὐ ταὐτὸν κ. τ. λ.* superioribus ita mutatis, ut verba: *ἆρά γε τὸ τ. — νῦν λέγειν* Cliniae, *Τὸ ποῖον;* Atheniensi, et proxima: *Ἔστι που δίχα — εἰς ἴσα δ. μέρη* rursus Cliniae tribuantur.

Ὧι δὴ ψυχὴ τοὔνομα —] Animum esse motus principium, quia se ipse moveat, philosophus etiam Phaedr. p. 245. D. sqq. docet, ubi ex ea re argu-

ΚΛ. Τὸ ἑαυτὸ κινεῖν φῂς λόγον ἔχειν τὴν αὐτὴν οὐσίαν, ἥνπερ τοὔνομα, ὃ δὴ πάντες ψυχὴν προςαγορεύομεν;

ΑΘ. Φημί γε. εἰ δ' ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, ἆρα ἔτι ποθοῦμεν μὴ ἱκανῶς δεδεῖχθαι ψυχὴν ταὐτὸν ὂν καὶ τὴν πρώτην γένεσιν καὶ κίνησιν τῶν τε ὄντων καὶ γεγονότων καὶ ἐσομένων καὶ πάντων αὖ τῶν ἐναντίων τούτοις, ἐπειδή γε ἀνεφάνη μεταβολῆς τε καὶ κινήσεως ἁπάσης αἰτία ἅπασιν;

ΚΛ. Οὔκ, ἀλλὰ ἱκανώτατα δέδεικται ψυχὴ τῶν B
πάντων πρεσβυτάτη, γενομένη γε ἀρχὴ κινήσεως.

εἰ δ' ἔστι τοῦτο] Ante haec verba A. Ω. Ξ. habent alius personae indicem.

B. *γενομένη γε ἀρχὴ*] V. *τε*, quod ex A. Ω. x. a. c. δ. et quinque codd. Eusebii correximus, probante etiam Schneidero. Pro *γενομένη* Vat. f. Flor. o. et marg. Ω. h. a. c. δ. *φανεῖσα* quod ediderunt Turicenses et Hermann. Ortum tamen est ex glossemate, siquidem *γίγνεσθαι* est existere. Pro *ἀρχὴ* Schneider. *ἀρχικὴ* ex uno Voss.

mentum animorum immortalitatis ducitur. Phaedri locum Latinum fecit Cicero De Rep. VI. 25. et Tuscul. Disputatt. I. 23. alii multi etiam respexerunt vel examinarunt, de quibus Astius Commentar. ad Phaedr. p. 283 sqq. ed. prim. Ad hunc locum propius pertinere videntur, quae disputat Aristoteles De Anima I. 1. quem locum nuper tractavit Backhuizen van den Brink Varr. Lectt. in historia philos. antiquae p. 85 sqq. nec huius loci immemor. Ceterum de Aristotele Platonis de animo se ipsum movente sententiam improbante v. Macrob. in Somn. Scip. II. 15.

P. 896. *Τὸ ἑαυτὸ κινεῖν φῂς λ.*] Verba sic coniungenda sunt: *φῂς τὴν αὐτὴν οὐσίαν λόγον ἔχειν τὸ ἑαυτὸ κινεῖν, ἥνπερ* (*φῂς ἔχειν*) *τοὔνομα, ὃ δὴ πάντες ψυχὴν προςαγορεύομεν;* censes eandem rem habere definitionem eam, ut ipsa se moveat, quam dicis nomen habere illud, quod scilicet omnes de anima usurpamus. Itaque non assequor, cur Hermannus *ὃ* post *τοὔνομα* deletum iverit. Nimirum dictum est illud pro: *ἥνπερ τὴν ψυχήν, ἣν τοὔνομα τοῦτο προςαγορεύομεν.* Mox de *ἔστιν ἔχον* conf. Libr. IV. p. 713. B. *ἧς μίμημα ἔχουσά ἐστιν.* L. VII. p. 798. E. *ἔχον ἂν εἴη.* al. v. etiam ann. ad Phaedon. p. 100. D. Sympos. p. 216. E. — Tum post *ἆρα ἔτι ποθοῦμεν* quod infertur *μὴ δεδεῖχθαι*, illud fere idem significat quod *ἆρα ἀπιστοῦμεν.* conf. Matthiae Gr. §. 534. ann. 5. — De *ταὐτὸν ὂν* pro *ταὐτὸν οὖσαν* posito v. ad p. 892. A.

B. *γενομένη γε ἀρχὴ κινήσεως*] quum certe extiterit mutationis principium. Male vulgo *τε*, quod nec Eusebio ex quinque codd. mss. restituere debebat Gaisfordus.

ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐχ ἡ δι' ἕτερον ἐν ἄλλῳ γιγνομένη κίνησις, αὐτὸ δὲ ἐν αὐτῷ μηδέποτε παρέχουσα κινεῖσθαι μηδέν, δευτέρα τε καὶ ὁπόσων ἀριθμῶν βούλοιτο ἄν τις ἀριθμεῖν αὐτὴν πολλοστήν, τοσούτων, σώματος οὖσα ὄντως ἀψύχου μεταβολή;

ΚΛ. Ὀρθῶς.

ΑΘ. Ὀρθῶς ἄρα καὶ κυρίως ἀληθέστατά τε
C καὶ τελεώτατα εἰρηκότες ἂν εἶμεν ψυχὴν μὲν προτέραν γεγονέναι σώματος ἡμῖν, σῶμα δὲ δεύτερόν τε καὶ ὕστερον ψυχῆς ἀρχούσης, ἀρχόμενον κατὰ φύσιν.

ΚΛ. Ἀληθέστατα μὲν οὖν.

Cap. VIII. *ΑΘ.* Μεμνήμεθά γε μὴν ὁμολογήσαντες ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὡς, εἰ ψυχὴ φανείη πρεσβυτέρα σώματος οὖσα, καὶ τὰ ψυχῆς τῶν τοῦ σώματος ἔσοιτο πρεσβύτερα.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

C. *εἰρηκότες ἂν εἶμεν*] V. *ἦμεν*, quod de coniectura Heindorfii mutavi, consentiente uno Angel. v. Idem post nos Hermann. Schneider. alii fecerunt. Libri Euseb. *εἴημεν*. Iidem dein *ἢ μὴ* pro *ἡμῖν*.

εἰ ψυχὴ φανείη] Steph. *εἰ ἡ ψ.* invitis codd. Platonis pariter atque Eusebii. Pro *ἔμπροσθεν* unus Par. A. *πρόσθεν*, ut scripserunt Turic. Herm. Schneid.

ἤθη καὶ βουλήσεις] *καὶ βουλήσεις* om. A. r. et pr. Ω.

Quod pauci codd. habent *φανεῖσά γε*, ex manifesta prodiit criticorum interpretatione. Astius scripsit de suo: *γενομένη τε καὶ ἀρχή*, quod nemo facile assensu suo comprobaverit, praesertim quum codicum testimoniis plane sit destitutum. Mox iungas verba hunc in modum: *παρέχουσα δὲ μηδέποτε μηδὲν αὐτὸ ἐν αὐτῷ κινεῖσθαι.*

C. *εἰρηκότες ἂν εἶμεν*] Nihil certius hac emendatione vulgati *ἦμεν*, quam debemus Heindorfio ad Theaet. p. 298. Aliquot libri Euseb. *εἴημεν*. Attica forma *εἶμεν* quoties apud Platonem scribarum temeritate obliterata sit, nihil narrare attinet.

Cap. VIII. *Μεμνήμεθά γε μὴν ὁμολογήσαντες*] Solus Par. A. *πρόσθεν*. Sed ceteri libri Platonis, itemque Eusebii, qui haec iterum laudat XII. p. 601. D., unanimi consensione *ἔμπροσθεν*. His igitur sine dubio fuit obtemperandum. Dein Steph. sine librorum auctoritate, *ὡς εἰ ἡ ψυχή*. Quod ita suscepit Astius, ut etiam *τοῦ* ante *σώματος* interposuerit, quod habet Euseb. p. 601. D. Nimirum non meminerant viri optimi, utrumque nomen etiam sine articuli accessione ita usurpari solere. De quo usu loquendi v. ann. ad Phaedon. p. 83. C. Sed in proximis expectaveris utique concinnitatis gra-

ΑΘ. Τρόποι δὲ καὶ ἤθη καὶ βουλήσεις καὶ λογισμοὶ καὶ δόξαι ἀληθεῖς ἐπιμέλειαί τε καὶ μνῆμαι D
πρότερα μήκους σωμάτων καὶ πλάτους καὶ βάθους καὶ ῥώμης εἴη γεγονότα ἄν, εἴπερ καὶ ψυχὴ σώματος.

ΚΛ. Ἀνάγκη.

ΑΘ. Ἆρ' οὖν τὸ μετὰ τοῦτο ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον τῶν τε ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι ψυχὴν καὶ τῶν κακῶν καὶ καλῶν καὶ αἰσχρῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων καὶ πάντων τῶν ἐναντίων, εἴπερ τῶν πάντων γε αὐτὴν θήσομεν αἰτίαν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Ψυχὴν δὴ διοικοῦσαν καὶ ἐνοικοῦσαν ἐν ἅπασι τοῖς πάντῃ κινουμένοις μῶν οὐ καὶ τὸν οὐ- E
ρανὸν ἀνάγκη διοικεῖν φάναι;

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Μίαν ἢ πλείους; πλείους· ἐγὼ ὑπὲρ σφῶν

D. *τῶν κακῶν καὶ καλῶν*] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. Vett. editt. cum Ven. Ξ. *τῶν καλῶν καὶ κακῶν.*

E. *Πλείους· ἐγὼ ὑπὲρ —*] Vulgo ante *Πλείους* nomen Megilli et ante *Δυοῖν* nomen Atheniensis ponebatur, quod vitium removit Astius, consentientibus A. Ω. Ξ. aliis. v. explicatt. Apud Theodoret. *πλείους* omittitur. Idem mox *δυοῖν μὲν οὖν γε που ἐλάττω.*

tia: *καὶ τὰ τῆς ψυχῆς τῶν τοῦ σώματος.* Verumtamen tenendum est, eiusmodi nomina, quae articuli accessionem pariter atque omissionem ferunt, etiam in formulis ex articulo neutrius generis compositis promiscue usurpari solere. — *εἴπερ καὶ ψυχὴ σώματος*, int. *προτέρα γέγονεν.*

D. *τῶν τε ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι*] De articulo in plurium rerum enumeratione non repetito v. ad Phaedon. p. 75. C. Alcib. I. p. 117. A.

E. *Ψυχὴν δὴ διοικοῦσαν καὶ ἐν.*] Nobilissimus hic locus a multis aetatis posterioris scriptoribus vel memoratur vel recitatur; de qua re docte scripsit Potter. ad Clem. Alexandr. Stromatt. V. p. 593. A. T. II. p. 701. Exscripserunt eundem praeter Clementem etiam Euseb. p. 549. D. et 601. D. Theodoret. Cur. Affect. p. 55. ed. Sylb. = 151. ed. Gaisf. usque ad *ἐξεργάζεσθαι.* ut mittamus alios, quorum mentio nihil ad crisin factitandam momenti facit. Verba: *καὶ ἐνοικοῦσαν ἐν ἅπασιν* Clem. om. Sed Theodoret. *ἐν. πᾶσι τοῖς πανταχῇ κινουμένοις λέγοντός σου καὶ τὸν οὐρανὸν διοικεῖν ἀνάγκη φάναι.* Verba *ἐν ἅπασι* Euseb. altero loco omittit altero tuetur.

Μίαν ἢ πλείους; Πλείους —] Prave vulgo ante al-

ἀποκρινοῦμαι. δυοῖν μέν γέ που ἔλαττον μηδὲν τιθῶμεν, τῆς τε εὐεργέτιδος καὶ τῆς τἀναντία δυναμένης ἐξεργάζεσθαι.

terum *Πλείους* Megilli nomen inferciebatur, quod quum per se apertum sit quam absurde fieri consueverit, tum late vitii coarguit Boeckhius in Min. et Legg. p. 100. Personae indicium recte omittunt codices meliores. Dein notabis synesin in verbis *τἀναντία δυναμένης* conspicuam. Nam *τἀναντία* i. e. *τὰ κακά* dicitur, quoniam in *εὐεργέτιδος* inest boni atque salutaris significatio. Similia collegerunt Wyttenbach. ad Plutarch. Moral. I. p. 205. Heinrich. ad Hesiodi Scut. Herc. p. 183. Wurm. Commentar. ad Dinarchi Oratt. p. 68. Ceterum hic locus multis multorum controversiis et dissensionibus ansam dedit. Fuerunt enim, qui Platoni verterent opprobrio, quod duplicem statuisset animam mundanam, alteram bonam ac beneficam, alteram malam et infaustam. Quin etiam extiterunt nuper, qui hanc sententiam putarent a germana philosophi doctrina tantum discrepare, ut ex hoc quoque loco argumentum repeterent, quo fides et auctoritas universi operis, quod est de Legibus, labefactaretur atque convelleretur. Illud iam veteres fecerunt, quorum agmen ducunt Plutarchus De Iside et Osirid. T. II. p. 369. De Psychogon. p. 1015. adv. Colot. c. 9. et Platonici recentiores quidam, Numenius, Atticus, alii, de quibus v. Proclum Theol. Platon. Libr. V. c. 7. p. 259. in Timaeum p. 114 sqq. Chalcidium in Tim. Cap. II. §. 30. p. 287. Cap. XIII. §. 298. p. 387 sqq. Macrobium in Somn. Scipion. I. 6. 14. al. de quibus v. Wolf. ad Origen. Philosoph. p. 134. et C. Fr. Hermann. Hist. Ph. Plat. I. p. 709. Atque his accedit etiam antiquissimus Christianorum auctor Clemens Alexandr. Strom. V. p. 701. qui quam Plato statuerit malam animam, eam putat non aliam esse, quam diabolum Christianorum. conf. Cudworth. Systema Intellect. p. 236 sqq. ibique Moshemium. Plessing. Memnon. Vol. II. p. 306 sqq. Tennemann. Systema Philos. Platon. Vol. III. p. 175 sqq. et qui ab his commemorantur. Legum auctoritatem vero nuper hinc infirmare conati sunt Astius De vita et scriptis Platonis p. 387. et Zellerus Studior. Platonn. p. 43. sq. iterumque Histor. Philos. Gr. Vol. II. p. 321. quippe indignum rati, Platoni tam nefarium dualismum, qui vulgo dicitur, temere obtrudi. Itaque paucis exponere licebit, quid de ea re nobis videatur. Ac primum quidem illud non indignum videtur diligenti observatione, duplicem animam, quam philosophus statuit, non videri natura sua esse diversam, sed unam eandemque, nec tamen ad virtutis laudem parem aut sibi constantem. Censuit enim Plato, animam omnem per se spectatam, utpote variis pollentem facultatibus suaque praeditam libertate liberoque motu ornatam, modo recta sentire velle et intelligere, modo etiam falsa opinari et sequi posse. De qua re v. Tim. p. 34. C sqq. p. 37. A. p. 41. D. p. 44. A. p. 51. D. p. 69. D. 88. B. et De Rep. IV. p. 436. A. 439. C. D. IX. p. 589. E. coll. Phaedr. p. 237. D. E., ac de libero animi motu Tim. p. 34. C sqq. Ex qua re phi-

ΚΛ. Σφόδρα ὀρθῶς εἴρηκας.

ΑΘ. Εἶεν. ἄγει μὲν δὴ ψυχὴ πάντα τὰ κατ' οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θάλατταν ταῖς αὑτῆς κινήσε-

losophus bonorum et malorum ortum repetere non dubitavit. Itaque hoc quoque loco omnino duplicem animae vim atque indolem statuit. Quam quod etiam numero videtur discrevisse, id, si quid iudicare possumus, non aliam ob caussam factum est, quam quia Atheniensem cum hominibus ad dialecticam subtilitatem parum exercitatis disserentem quam maxima iussit uti perspicuitate. Itaque hic, ut ne sibi ad copiosiorem animae mentisque virium descriptionem esset descendendum, protenus sciscitatur: quotnam animae discernendae sint, atque captui colloquentium convenienter duas discernit, prouti scilicet omnis anima, loquitur enim hic nondum de anima mundana, aut bona aut mala possit esse. Ac similiter etiam apud Xenoph. Cyrop. VI. 1, 41. in populari sermone duplex anima discernitur, nimirum prouti una eademque anima vel bona vel mala est. conf. etiam ipsum Plat. De Rep. IV. p. 436. B. et 439. D sqq. Itaque in his quidem nihil esse arbitramur, quod verae germanaeque Platonis doctrinae ullo modo adversetur, modo ne istud *μίαν ἢ πλείους δυοῖν μέν γε κ. τ. λ.* nimium prematur, et ex aliorum locorum sententia, prouti fert huius disputationis ratio et consilium, explicetur atque illustretur. Sed ut ponamus philosophum hic minus caute loquutum esse, tamen ne sic quidem consequi arbitramur, quod plurimi inde consequi voluerunt, ut eum duas animas mundanas statuisse putare debeamus. Atque hoc alterum est ad quod diligenter attendendum est, siquidem totum locum recte intelligere et interpretari voluerimus. Etenim Plato etsi animi virtutem omnino non semper eandem esse iudicavit, tamen animam rerum universitatem regentem atque gubernatem utique ostendit eam esse, cui ad summae perfectionis laudem nihil plane desit. Docet enim deinceps, ex pulcerrimo naturae ordine et praestantissimo coeli et universi mundi motu clarissime intelligi et cognosci licere *ἀρίστην ἐπιμελεῖσθαι τοῦ κόσμου παντός, καὶ ἄγειν αὐτὸν τὴν τοιαύτην ὁδὸν ἐκείνην.* Quod egregie convenit cum Timaei loco p. 34. B sqq. ubi anima mundi longe perfectissima informatur. Itaque Atheniensis antea quaerit quidem, utrum duae animae ponendae sint necne, sed idem continuo luculentissime docet ac declarat, plane sibi persuasum esse hoc, esse animam mentemque illam, quae hoc universum moveat, regat et gubernet, optimam atque praestantissimam, ideoque unam. Itaque hac luce clarius esse censemus, falsos esse eos omnes, qui Platonem putarunt hoc loco duas animas mundanas statuere; multo minus autem eos audiendos esse arbitramur, qui hinc caussas et rationes repetierunt, quibus universum Legum opus non esse a Platone scriptum efficeretur. Quamquam est sane aliquid, in quo philosophus nunc ab ea de deo doctrina discessit, quam ab ipso in Timaeo exponi meminimus. Quod quale sit, postmodo suo loco videbimus.

ἄγει μὲν δὴ ψυχὴ πάντα —] Diligenter animadvertendum est, hic quidem agi adhuc omni-

σιν, αἷς ὀνόματά ἐστι βούλεσθαι, σκοπεῖσθαι, ἐπι-
897 μελεῖσθαι, βουλεύεσθαι, δοξάζειν ὀρθῶς, ἐψευσμέ-
νως, χαίρουσαν, λυπουμένην, θαῤῥοῦσαν, φοβουμέ-

no de anima simpliciter, nec vero de anima mundana. Quapropter nec cuiquam mirum debet accidere, quod ea dicitur *δοξάζειν ὀρθῶς ἐψευσμένως, χαίρειν λυπεῖν, θαῤῥεῖν φοβεῖσθαι κ. τ. λ.* Talia enim in animam universe spectatam profecto conveniunt, sed mundanae animae utpote optimae ista haudquaquam tribuuntur omnia. De asyndeto, ubi contraria aequaliter locum habentia iunguntur, solemni conf. Protagor. p. 319. D. *ὁμοίως δὲ χαλκεύς, σκυτοτόμος, ἔμπορος, ναύκληρος, πλούσιος, πένης, γενναῖος, ἀγεννής, κ. τ. λ.* Cicer. Tusc. I. 26. ut omnia, supera infera, prima ultima media videremus. Ibid. V. 39. 114. At vero bona mala, aequa iniqua, honesta turpia, utilia inutilia, magna parva, poterat. v. Beier. ad Cicer. De offic. I. 17. p. 134. Kritz. ad Sallust. Catilin. XI. 2. Ceterum *ἄγειν* et *περιάγειν* de anima dicitur etiam mox p. 897. C. p. 898. C. D. al.

P. 897. *καὶ πάσαις, ὅσαι τούτων* —] atque omnibus motibus, qui his cognati atque primi secundarios motus adsciscentes omnia, quae ad corpora pertinent, ad augmentum et decrementum et ad secretionem et coniunctionem perducunt.

καὶ πᾶσιν, οἷς ψυχὴ χρ.] Istud *καὶ πᾶσι*, quod Astius putat positum esse pro *πάντα* sive *εἰς πάντα*, ut adeo *καὶ* expungi voluerit, pendet ex superioribus illis: *ἄγει μὲν δὴ ψυχὴ πάντα κ. τ. λ.* atque connectendum est cum *ταῖς αὐτῆς κινήσεσιν*. Iam vero subiectum *ψυχή* quoniam est aliquanto remotius quam pro vulgari loquendi consuetudine esse debuerat, deinceps pergitur: *οἷς ψυχὴ χρωμένη κ. τ. λ.* ut nomen appellativum locum demonstrativi pronominis occupaverit. Est vero totus hic locus nuper interpunctionis perversitate mirum in modum conturbatus. Quippe boni critici ante *καὶ πᾶσιν* et ante *οἷς ψυχὴ χρ.* sustulerunt interpunctionem. Quasi vero ista cum proxime antegressis arctius cohaereant, neque ab iis cogitatione segreganda ac dirimenda sint. Proxima vero sic iungenda: quibus utens anima, si semper mentem adsciscit sociam sibi divinam, omnia recta et beata regit ac gubernat; sin autem amentiae est coniuncta, omnia rursus his contraria efficit. Sed in his ipsis non pauca sunt valde dubia et controversa. Nam verba *θεὸν θεὸς οὖσα* quoniam continent id, quod proxima demum disputatione efficitur, animam videlicet esse *θεόν*, iure profecto de vitio suspecta videri debent. Quae quidem suspicio etiam eo augetur et confirmatur non leviter, quod libri mss. de illis multum dissentiunt. De qua re copiose supra in critica annotatione narravimus. Considerantibus vero nobis omnem codicum varietatem nunc verisimillimum videtur, locum hunc in modum esse refingendum: *νοῦν μὲν προςλαβοῦσα ἀεὶ θεῖον ὀρθῶς θεὸς ὣς ὀρθὰ καὶ εὐδαίμονα παιδαγ.* Cuius sententiae nostrae rationem paucis reddidisse iuvabit. Ac primum quidem pro *θεον*

νην, μισοῦσαν, στέργουσαν, καὶ πάσαις, ὅσαι τούτων ξυγγενεῖς ἢ πρωτουργοὶ κινήσεις τὰς δευτερουργοὺς αὖ παραλαμβάνουσαι κινήσεις σωμάτων ἄγουσι

legendum θεῖον censemus, propterea quod ne νοῦς quidem hic iam potuit recte θεός appellari, quandoquidem ipsum deum esse postea demum docetur. Ex quo consequens est, ut nunc quidem divini tantum iniicienda fuerit mentio. Et habet istud θεῖον non mediocrem a libris commendationem, sicuti in annotatione critica demonstravimus. Idem legit etiam Proclus Theol. Platon. I. 12. p. 36. νοῦν γάρ φησι θεῖον προςλαβοῦσαν τὴν ψυχὴν ὀρθὰ καὶ ἔμφρονα παιδαγωγεῖν. conf. Institut. Theol. p. 190. ed. Creuzer. *Πᾶν μὲν σῶμα θεῖον διὰ ψυχῆς ἐστι θεῖον τῆς ἐκθεουμένης· πᾶσα δὲ ψυχὴ θεία διὰ τὸν θεῖον νοῦν· πᾶς δὲ νοῦς θεῖος κατὰ μέθεξιν τῆς θείας ἑνάδος.* Quum igitur θεῖον per ipsam sententiae rationem requiratur idemque etiam codicum et Procli auctoritate satis muniatur, non videmur iniuria illud pro vero germanoque agnoscere. Post θεῖον vero quod addidimus ὀρθῶς, vulgo praeter fidem codicum omissum, iam olim ostendimus egregie huic vocabulo in proximis respondere ὀρθά, ut prope necessarium sit ad rectam sententiae rationem. Pergimus ad θεὸς ὥς, quod pro vulgata θεὸς οὖσα restituendum censemus. Et falsum quidem esse istud θεὸς οὖσα, quod vulgo legitur, res ipsa loquitur. Vocatur enim eo servato anima θεός, quum tamen hanc esse eius vim naturamque posthac demum ostendatur. Huc accedit, quod οὖσα in praestantissimis libris, imo etiam in plurimis, omnino desideratur. Nam plerique omnes cum libris Eusebii: ὀρθῶς θεοῖς ὀρθὰ κ. τ. λ. Itaque illud patet corruptione natum esse. Sed in ipso illo θεοῖς latet verum, hoc est id, quod suspicamur Platoni restitui oportere: ὀρθῶς θεὸς ὥς ὀρθά κ. τ. λ., quo revocato omnis protenus sublata est verborum difficultas. Neque enim anima isto pacto θεός vocatur, sed propterea quod sequitur ducem τὸν θεῖον νοῦν, cum deo comparatur. Quo ipso elegantissime via munitur ad eam, quae deinde sequitur, argumentationem. Nec vero ὥς nomini θεός postpositum inauditum est. Nam quum apud Homerum ea vocis in comparatione collocatio sollemnis sit, apud quem ipsum hoc θεὸς ὥς reperitur, Iliad. V. 78 θεὸς ὣς τίετο δήμῳ, al., tum eandem frequentarunt etiam alii poetae, maxime tragici, sicuti ostendimus ad Sophistam Plat. p. 242. C. Nec vero illa abstinuerunt pedestris sermonis scriptores, ut nec Plato hunc usum refugisse putandus sit, de quo simile quid protulimus ann. ad Sophistam l. c. et Legg I. p. 645. B. Quamquam hoc loco videri potest Homeri dictionem ob oculos habuisse, siquidem unicuique haec legenti facillime Homericum illud θεὸς ὥς in memoriam redire potuit. Quod si cui minus credibile videatur, certe ad emendationem nostram firmandam valebunt illa Legg. IX. p. 878. A: τοῖς ἄνω τοῦ γένους υἱὸν ὣς ἐκείνων εἰςποιοῦντας, et si quae sunt id genus alia. Huius vero usus ignoratio vel neglectio hic utique effecit, ut germana scriptura in θεὸς οὖσα atque θεοῖς depravaretur. Sed his expositis superest ut paucis indicandum sit,

πάντα εἰς αὔξησιν καὶ φθίσιν καὶ διάκρισιν καὶ σύγκρισιν, καὶ τούτοις ἑπομένας θερμότητας, ψύξεις, βαρύτητας, κουφότητας, σκληρὸν καὶ μαλακόν, λευ-
B κὸν καὶ μέλαν, αὐστηρὸν καὶ γλυκύ, καὶ πᾶσιν οἷς ψυχὴ χρωμένη νοῦν μὲν προςλαβοῦσα ἀεὶ θεῖον ὀρθῶς θεὸς οὖσα ὀρθὰ καὶ εὐδαίμονα παιδαγωγεῖ πάντα, ἀνοίᾳ δὲ συγγενομένη πάντα αὖ τἀναντία τούτοις ἀπεργάζεται. τιθῶμεν ταῦτα οὕτως ἔχειν, ἢ ἔτι διστάζομεν, εἰ ἑτέρως πως ἔχει;

ΚΛ. Οὐδαμῶς.

ΑΘ. Πότερον οὖν δὴ ψυχῆς γένος ἐγκρατὲς οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ πάσης τῆς περιόδου γεγονέναι φῶμεν; τὸ φρόνιμον καὶ ἀρετῆς πλῆρες, ἢ τὸ μηδέτερα κεκτημένον; βούλεσθε οὖν πρὸς ταῦτα ὧδε ἀποκρινώμεθα;

P. 897. *ψύξεις, βαρύτητας*] Om. Ang. v.

αὐστηρὸν καὶ γλυκύ,] Post *γλυκύ* vulgo adduntur verba *καὶ πικρόν*. Quae tamen omissa sunt in Par. A. Vat. Ω. pr. et quattuor codd. Eusebii a Gaisfordo excussis. Nec vero dubium est quin ex glossemate orta sint ad *αὐστηρόν* adscripto. Id quod arguit etiam inepta eorum collocatio. Itaque ea aliis inde a Bekkero praeeuntibus haud cunctanter abiecimus.

B. *οἷς ψυχὴ χρωμένη νοῦν* —] De universo loco infra diximus in explicatt. Voc. *προςλαβοῦσα* pro vulg. *προςλαμβάνουσα* ex A. Ω. v. f. h. r. a. d. o. et marg. Steph. restitutum. Pro vulg. *αἰεὶ* ex A. Ω. de quibus narrat Bastius, et v. f. r. a. c. δ. o. scripsimus *ἀεί*. Porro *θεῖον* pro *θεόν*, quod editt. habent, quibus modis alii locum male affectum integritati suae restituere conati sint, quandoquidem critici tamquam certamine quodam instituto variis modis ei medicinam pararunt. Itaque Astius legendum censet: *νοῦν μὲν προςλ. κατὰ θεὸν ὀρθῶς ἰοῦσα ὀρθὰ καὶ εὐδαίμονα π.* Tydemannus De deo Platonis p. 184. coniectat: *νοῦν μὲν πρ. ἀεὶ θεὸν ὡς θεὸς ὀρθὰ καὶ εὐδ.* Winckelmannus in edit. Turic. mai. legi vult: *ἀεὶ θεῖον ὀρθῶς θέουσα ὀρθὰ κ. τ. λ.* quod C. Fr. Hermannus et Baiterus assensu suo probaverunt. Bakhuizen van den Brink Varr. Lectt. ex histor. philos. antiquae p. 89. proponit: *νοῦν μὲν πρ. ὀρθὸν θεὸς ὡς ὀρθὰ καὶ εὐδαίμονα παιδ. τ.* reliquis eiectis. Schneiderus scripsit sic: *ἀεὶ θεὸν ὀρθῶς θεοῖς ὀρθὰ καὶ εὐδαιμ. παιδ. πάντα*, omnia unis tribuens codicibus melioribus. Denique Schrammius in Quaestt. de locis nonnullis Legum Plat. Part. II. p. VI. sibi visus est locum sic integritati suae restituisse: *νοῦν μὲν προςλ. ἀεὶ θεῖον* (vel *θεόν*, optionem enim utriusque lectionis dedit liberam) *ὀρθῶς, ὡς θεὸς ὀρθὰ καὶ εὐδαίμονα παιδαγωγεῖ πάντα*,

ΚΛ. Πῶς; C

ΑΘ. Εἰ μέν, ὦ θαυμάσιε, φῶμεν, ἡ ξύμπασα οὐρανοῦ ὁδὸς ἅμα καὶ φορὰ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ὄντων ἁπάντων νοῦ κινήσει καὶ περιφορᾷ καὶ λογισμοῖς ὁμοίαν φύσιν ἔχει καὶ ξυγγενῶς ἔρχεται, δῆλον, ὡς τὴν ἀρίστην ψυχὴν φατέον ἐπιμελεῖσθαι τοῦ κόσμου παντὸς καὶ ἄγειν αὐτὸν τὴν τοιαύτην ὁδὸν ἐκείνην.

ΚΛ. Ὀρθῶς.

ΑΘ. Εἰ δὲ μανικῶς τε καὶ ἀτάκτως ἔρχεται, τὴν κακήν.

ΚΛ. Καὶ ταῦτα ὀρθῶς. D

ΑΘ. Τίνα οὖν δὴ νοῦ κίνησις φύσιν ἔχει; τοῦτο ἤδη χαλεπόν, ὦ φίλοι, ἐρώτημα ἀποκρινόμενον εἰ-

restitui ex Ven. Ξ. a. c. δ. o. f. r. et secundum Bast. marg. Ω. nam ex postremo Bekkerus θεῖ enotavit. Habent θεῖον etiam quinque libri Eusebii et marg. Stephan. Tum ὀρθῶς, vulgo omissum, revocavi ex A. Ω. Ξ. v. h. f. r. a. c. δ. o. et omnibus codd. Eusebii. Idem protulit Steph. in marg. Denique pro θεὸς οὖσα ὀρθὰ A. Ω. Ξ. v. h. f. a. c. δ. o. x. θεοῖς ὀρθά, quod etiam libri Eusebii exhibent. Hinc quid restituendum videatur, infra exposuimus.

γεγονέναι φῶμεν] Sic pr. Ω. cum f. r. a. δ. o. et libri Euseb. pro vulg. φαμέν, quod tenuit Schneider. Praeterea Eus. τὸ γένος.

qua ille coniectura proxime sane ad verum accessisse iudicandus est.

B. παιδαγωγεῖ πάντα] Verbum παιδαγωγεῖν moderandi et regendi significatione positum. Similiter Legg. I. p. 641. B. de convivio: συμποσίου ὀρθῶς παιδαγωγηθέντος. VI. p. 752. C. de civitate: ἀσφάλειαν τοῦ μεῖναι τὴν παιδαγωγηθεῖσαν οὕτω πόλιν. ubi Photius p. 369. 19. interpretatur per ἀχθεῖσαν. Usum loquendi, ut solent in talibus, posterioris aetatis scriptores variis modis imitati sunt.

τὸ φρόνιμον καὶ ἀρετῆς πλῆρες] H. e. animam sapientem atque optimam.

C. ἄγειν αὐτὸν τὴν τοιαύτην ὁδὸν] H. e. ἀρίστην.

D. τοῦτο ἤδη χαλεπὸν—] Iungas: χαλεπὸν ἀποκρινόμενον (πρὸς) τοῦτο ἐρώτημα εἰπεῖν ἐμφρόνως. In quibus ne quis τοῦτο τὸ ἐρώτημα desideret, v. ad p. 888. B. Proximorum verborum ordo hic est: διὸ δὴ καὶ δίκαιον ἐμὲ προσλαμβάνειν ὑμῖν τῆς ἀποκρίσεως, h. e. me in respondendo vobis adesse. Frequens est loquutio συλλαμβάνειν τινί τινος, de qua v. ad Phaedr. p. 237. A. Symp.

πεῖν ἐμφρόνως. διὸ δὴ καὶ ἐμὲ τῆς ἀποκρίσεως ἡμῖν δίκαιον τὰ νῦν προςλαμβάνειν.

ΚΛ. Εὖ λέγεις.

ΑΘ. Μὴ τοίνυν ἐξ ἐναντίας οἷον εἰς ἥλιον ἀποβλέποντες, νύκτα ἐν μεσημβρίᾳ ἐπαγόμενοι, ποιησώμεθα τὴν ἀπόκρισιν, ὡς νοῦν ποτὲ θνητοῖς ὄμμασιν
E ὀψόμενοί τε καὶ γνωσόμενοι ἱκανῶς· πρὸς δὲ εἰκόνα τοῦ ἐρωτωμένου βλέποντας ἀσφαλέστερον ὁρᾶν.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ἧι προςέοικε κινήσει νοῦς τῶν δέκα ἐκεί-

D. *τὰ νῦν προςλαμβάνειν*] *προλαμβάνειν* Euseb. sed quattuor libri eius item *προςλ.*

E. *τοίνυν τό γε τοιοῦτον*] *τὸ* om. A. Ω. Ξ. v. h. r. *τῶν τότε ἔτι,*] *τῶν τότε ἔτι τοῦτό γε* A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. Scribebatur vulgo: *τοίνυν τό γε τοιοῦτον τῶν τότε ἔτι, ὅτι.* quam lectionem marg. A. et Ω. tuentur, ita quidem, ut ibi *ἔτι* omissum sit. Scripturae perturbatio ex *διττογραφίᾳ* orta videtur.

πάντων τὰ μὲν κ.] V. *ἁπάντων*, quod ex A. Ω. f. v. h. r.

p. 218. D. Boissonad. ad Philostr. Heroic. p. 385. ad Aristaenet. p. 497. Schaefer. ad Lamb. Bos. De ellips. p. 87. Bast. Append. Epist. Crit. p. 41. intpp. ad Soph. Philoct. v. 281. Sed *προςλαμβάνειν τινί τινος* qui dixerit, neminem novimus. Quod permovit Winckelmannum, ut Praefat. ad edit. min. p. XIII. *τὰ νῦν προθύμως συλλαμβάνειν* scribendum censeret. At enim vero ut desit alterum eiusdem constructionis exemplum, tamen *προςλαμβάνειν* iuvandi vi et significatione positum non est inauditum. Quam in rem Astius comparavit Xenoph. Anabas. II. 3, 11. *καὶ ἅμα αὐτὸς προςελάμβανεν εἰς τὸν πηλὸν ἐμβαλνων.* i. e. *συνελάμβανεν.* Ibid. §. 12. *ἐπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον ἑώρων σπουδάζοντα, προςελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι.* Hoc vero quum ita se habeat, quid mirum est, quod eadem hic est verbi *προςλαμβάνειν* atque alibi verbi *συλλαμβάνειν* constructio? Neque res Matthiaeo fuit offensioni, qui Gramm. Gr. §. 325. etiam *προςλαμβάνειν* in numerum retulit eorum verborum, quae regerent genitivum.

Μὴ τοίνυν ἐξ ἐναντίας — ὁρᾶν] Sic etiam Cicero Tuscul. I. 30. Nec vero de hoc quisquam dubitare posset, nisi idem nobis accideret diligenter de animo cogitantibus, quod his saepe usu venit, qui quum acriter oculis deficientem solem intuerentur, ut adspectum omnino amitterent; sic mentis acies se ipsa intuens nonnunquam hebescit, ob eamque caussam contemplandi diligentiam amittimus. ubi Davisius putabat respexisse Ciceronem ad Phaedon. p. 99. D. *ἔδοξε τοίνυν μοι μετὰ ταῦτα, ἐπειδὴ ἀπείρηκα τὰ ὄντα*

νων κινήσεων, τὴν εἰκόνα λάβωμεν· ἣν συναναμνησθεὶς ὑμῖν ἐγὼ κοινῇ τὴν ἀπόκρισιν ποιήσομαι.

ΚΛ. *Κάλλιστα ἂν λέγοις.*

ΑΘ. *Μεμνήμεθα τοίνυν τῶν τότε ἔτι τοῦτό γε, ὅτι τῶν πάντων τὰ μὲν κινεῖσθαι, τὰ δὲ μένειν ἔθεμεν.*

ΚΛ. *Ναί.*

ΑΘ. *Τῶν δ' αὖ κινουμένων τὰ μὲν ἐν ἑνὶ τόπῳ κινεῖσθαι, τὰ δ' ἐν πλείοσι φερόμενα.*

ΚΛ. *Ἔστι ταῦτα.* 898

ΑΘ. *Τούτοιν δὴ τοῖν κινήσεοιν τὴν ἐν ἑνὶ φε-*

a. c. δ. o. x. mutatum.

P. 898. *Ἔστι ταῦτα*] *ταύτῃ* Euseb.

Τούτοιν δὴ τοῖν κινήσεοιν] Vulgata lectio apud Eusebium fuit hactenus: *ταύταιν ταῖν κ.* quod Astius Platoni impertiit. Sed codd. Gaisfordi *τούτοιν δ. τοῖν*.

τὴν ἐν ἑνὶ φερομένην] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. δ. o. x. et codd. Eus. pro vulg. *τοῖν — φερομένοιν*. Dein vulgo *οὐσῶν*, quod cum Platonis codd. servant etiam libri Eusebii omnes, recte vero Vigerus in *οὖσαν* mutavit, quem nos sequuti sumus.

σκοπῶν, δεῖν εὐλαβηθῆναι, μὴ πάθοιμι ὅπερ οἱ τὸν ἥλιον ἐκλείποντα θεωροῦντες καὶ σκοπούμενοι πάσχουσι· διαφθείρονται γάρ που ἔνιοι τὰ ὄμματα, ἐὰν μὴ ἐν ὕδατι ἢ ἔν τινι τοιούτῳ σκοπῶνται τὴν εἰκόνα αὐτοῦ. quo loco agitur de veritatis studio et cognitione, ut ei comparanda sint quae leguntur De Rep. VII. in celebratissima illa comparatione vitae et conditionis humanae cum spelunca subterranea. Apte eadem comparatione usus est Socrates apud Xenoph. Mem. IV. 3, 14. ubi deum docet non per se, sed ex eius operibus cognosci: *ἐννόει δ', ὅτι καὶ ὁ πᾶσι φανερὸς δοκῶν εἶναι ἥλιος οὐκ ἐπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις ἑαυτὸν ἀναιδῶς — ἐγχειρῇ θεᾶσθαι, τὴν ὄψιν ἀφαιρεῖται.* Ad cognitionem dei comparationem transtulerunt, ceteroquin Platonem imitati, Iamblich. Vit. Pythag. §. 67. et Themist. Orat. IV. p. 51. B. alii, quos laudavit Davis. l. c. — *ποιησώμεθα τὴν ἀπόκρισιν*, h. e. *ἀποκρινώμεθα*, ut mox. — *θνητοῖς ὄμμασι*, poëtice, pro huius mortalis corporis oculis. — *εἰκόνα τοῦ ἐρωτωμένου*, imaginem eius rei, de qua interrogatum est.

E. *Ἧι προσέοικε κινήσει νοῦς —*] H. e. *ταύτης τὴν εἰκόνα λάβωμεν κινήσεως τῶν δέκα ἐκείνων κ., ᾗ προσέοικε νοῦς κ. τ. λ.* Itaque male post *νοῦς* commate interpungunt. Nam genitivus: *τῶν δέκα ἐκείνων κινήσεων*, pendet ex *ᾗ κινήσει*, cui ex decem illis motus generibus mens similis est, eius sumamus imaginem.

P. 898. *Τούτοιν δὴ τοῖν κινήσεοιν —*] Mireris hic Astium *Ταύταιν δὴ ταῖν* corrigentem. Nimirum immemor fuit vir egregius Atticismi illius,

φερομένην ἀεὶ περί γέ τι μέσον ἀνάγκη κινεῖσθαι, τῶν ἐντόρνων οὖσαν μίμημά τι κύκλων, εἶναί τε αὐτὴν τῇ τοῦ νοῦ περιόδῳ πάντως ὡς δυνατὸν οἰκειοτάτην τε καὶ ὁμοίαν.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Τὸ κατὰ ταὐτὰ δήπου καὶ ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ τὰ αὐτὰ καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ καὶ ἕνα λόγον καὶ τάξιν μίαν ἄμφω κινεῖσθαι λέ-
B γοντες νοῦν τήν τε ἐν ἑνὶ φερομένην κίνησιν, σφαίρας ἐντόρνου ἀπεικασμένα φοραῖς, οὐκ ἄν ποτε φανεῖμεν φαῦλοι δημιουργοὶ λόγῳ καλῶν εἰκόνων.

ΚΛ. Ὀρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν αὖ ἥ γε μηδέποτε ὡσαύτως μηδὲ κατὰ τὰ αὐτὰ μηδὲ ἐν ταὐτῷ μηδὲ περὶ ταὐτὰ μηδὲ πρὸς ταὐτὰ μηδ' ἐν ἑνὶ φερομένη μηδ' ἐν κόσμῳ
C μηδ' ἐν τάξει μηδὲ ἔν τινι λόγῳ κίνησις ἀνοίας ἂν ἁπάσης εἴη ξυγγενής;

B. *Οὐκοῦν αὖ ἥ γε μ.*] Eus. *αὕτη γ' ἡ μ.*
μηδ' ἐν ἑνὶ φερ.] Verba *μηδ' ἐν ἑνὶ* addunt A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. Euseb. Ficin. et anteposito *φερομένην* Ven. Ξ. In Bas. 2. perperam post *μηδ' ἐν κόσμῳ* inserta sunt.

de quo consulas Matthiae Gr. Gr. §. 436.

τῶν ἐντόρνων οὖσαν μίμημά τι κύκλων] simulacrum quoddam globorum torno factorum. Pessime libri Platonis *οὐσῶν*. Nec aliter libri Eusebii. Sed dubitari non potest, quin recte ibi Vigerus correxerit *οὖσαν*, quod etiam nunc tuemur.

Τὸ κατὰ δήπου — εἰκόνων] Quod Plato animi motum vitamque voluit simillimum esse globi motui, de eo v. etiam Tim. p. 36. A sqq. Multa de hac eius sententia disputat Aristot. Libr. I. De anima c. 3, 12 sqq. = Vol. I. p. 406. ed. Bekker. conf. etiam Lipsius Physiolog. Stoicor. III. 8.

καὶ ἕνα λόγον — κινεῖσθαι] Astius *καὶ καθ' ἕνα* mavult. Sed praepositione non opus est, quum *ἕνα λόγον καὶ τάξιν μίαν* eodem modo dicatur, quo frequentari solet *μίαν κίνησιν κινεῖσθαι*. conf. Matthiae Gr. Gr. §. 408. d. Dein *ἀπεικασμένα* ad *νοῦν* et *τὴν ἐν ἑνὶ κίνησιν* referendum. — Sed *λόγῳ* nectas cum *δημιουργοὶ καλῶν εἰκόνων*; v. ad Reip. II. p. 361. B. 376. D.

C. *τὴν δὲ οὐρανοῦ περιφορὰν*] Astius *γε* pro *δὲ* requirit, quin etiam edidit. Sed omnes libri mss. Platonis et Eusebii *δέ* constanter tuentur. Nec profecto temere. Habet

ΚΛ. Εἴη γὰρ ἂν ἀληθέστατα.

ΑΘ. Νῦν δὴ χαλεπὸν οὐδὲν ἔτι διαῤῥήδην εἰπεῖν, ὡς, ἐπειδὴ ψυχὴ μέν ἐστιν ἡ περιάγουσα ἡμῖν πάντα, τὴν δὲ οὐρανοῦ περιφορὰν ἐξ ἀνάγκης περιάγειν· φατέον ἐπιμελουμένην καὶ κοσμοῦσαν ἤτοι τὴν ἀρίστην ψυχὴν ἢ τὴν ἐναντίαν.

ΚΛ. Ὦ ξένε, ἀλλὰ ἔκ γε τῶν νῦν εἰρημένων οὐδ' ὅσιον ἄλλως λέγειν ἢ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχουσαν ψυχὴν μίαν ἢ πλείους περιάγειν αὐτά.

ΑΘ. Κάλλιστα, ὦ Κλεινία, ὑπήκουσας τοῖς λόγοις. τόδε δὲ προςυπάκουσον ἔτι.

ΚΛ. Τὸ ποῖον; D

Cap. IX. ΑΘ. Ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα, εἴπερ ψυχὴ περιάγει πάντα, ἆρ' οὐ καὶ ἓν ἕκαστον;

ΚΛ. Τί μήν;

C. προςυπάκουσον ἔτι] προςάκουσον pr. A. Ω. a. altera lectione ab eadem manu superscripta. Alii etiam ὑπάκουσον. Lectionem προςάκουσον recepit Hermann. et Schneider. sed unice verum videtur alterum.

enim illud defensionem paratam ex anacoluthia breviloquentiae studio orta. Plene enim sententia sic fere enuntianda fuit: εἰπεῖν, ὡς, ἐπειδὴ ψυχὴ μέν ἐστιν ἡ περιάγουσα πάντα, ἡ δὲ οὐρανοῦ περιφορὰ ἢ ὡςαύτως κατὰ τὰ αὐτὰ ἀεὶ ἢ τοὐναντίον γίγνεται, ἐξ ἀνάγκης ἤτοι ἡ ἀρίστη ψυχὴ ἢ ἡ ἐναντία αὐτὴν περιάγει ἐπιμελουμένη καὶ κοσμοῦσα. Nunc vero decurtata oratione μέν illud vocabulo ψυχή adiectum nihil habet quod ipsi respondeat, quandoquidem δέ, licet cum τὴν δὲ οὐρανοῦ περιφοράν coniunctum sit, tamen apodosi illatum est, quo post protasin ab ἐπειδή exorsam in altera sententiae parte gravior fiat asseveratio cum quadam oppositione coniuncta. Nam ita δέ post ἐπειδή, ἐάν, ὡς, μέχρι, alia id genus vocabula, in apodosi usurpari solere, quemadmodum Latinum vero, praeter alios docuerunt Phil. Buttmann. Excurs. XII. ad Demosth. Orat. Mid. p. 147 sqq. ad Sophocl. Philoct. v. 87. Matthiae Gr. §. 616. 3. p. 1468 sqq. ed. III. Klotz. ad Devar. De Partic. Vol. II. p. 369 sqq. Itaque δὲ hoc loco duplices quasi partes agere dicendum est, quandoquidem quum appositum sit verbis τὴν οὐρανοῦ περιφοράν praecedenti ψυχὴ μέν e regione positis, tum vera apodosis gravitati inservit.

ΑΘ. Περὶ ἑνὸς δὴ ποιησώμεθα λόγους, οἳ καὶ ἐπὶ πάντα ἡμῖν ἄστρα ἁρμόττοντες φανοῦνται.

ΚΛ. Τίνος;

ΑΘ. Ἡλίου πᾶς ἄνθρωπος σῶμα μὲν ὁρᾷ, ψυχὴν δὲ οὐδείς· οὐδὲ γὰρ ἄλλου σώματος οὐδενὸς οὔτε ζῶντος οὔτε ἀποθνήσκοντος τῶν ζώων, ἀλλὰ
E ἐλπὶς πολλὴ τὸ παράπαν τὸ γένος ἡμῖν τοῦτο ἀναίσθητον πάσαις ταῖς τοῦ σώματος αἰσθήσεσι περιπεφυκέναι, νοητὸν δ' εἶναι. νῷ μόνῳ δὴ καὶ διανοήματι λάβωμεν αὐτοῦ πέρι τὸ τοιόνδε.

D. *ποιησώμεθα λόγους*] Sic A. Ω. v. r. a. δ. o. x. et Eus. Vett. editt. *ποιησοίμεθα*. Vat. f. Ric. h. et γρ. Ω. *ποιησόμεθα*. Dein Euseb.: *ἐπὶ πάντα ἁρμόττοντες ἡμῖν τὰ ἄστρα φανοῦνται*. Pro *Τίνος;* A. Ω. h. r. δ. x. *Τίνας;* ut scripsit Schneider.

Cap. IX. D. *φανοῦνται. ΚΛ. Τίνος;*] Codd. non pauci *Τίνας;* sc. *λόγους ποιησώμεθα;* Minus apte ad sententiam. Quaerit enim Clinias de uno illo, unde omnino intelligi et cognosci queat, quid rei sit. Mox ad *οὐδὲ ἄλλου — τῶν ζώων* int. *οὐδεὶς ὁρᾷ ψυχήν*.

ἀλλὰ ἐλπὶς πολλὴ τὸ παράπαν —] sed magna nobis spes est, h. e. sed magna cum fiducia putare licet sive magna suspicio est, hoc genus (*τῆς ψυχῆς*) omnibus corporis sensibus tanquam tale esse natura circumfusum, quod sentiri ac percipi illis nequeat, ac potius esse mente et ratione intelligibile. Hunc locum mirum est quod nuperi critici quasi certamine quodam instituto variis modis sollicitare conati sunt. Quippe conquestus primus Astius est perquam ineptum esse, quod dicatur magna spes esse, hoc genus sensibus non posse cognosci, sed mente. Qua opinione ductus ipse refingi iubet: *ἀλλὰ ἐλπὶς πολλή, τὸ παράπαν τὸ γένος ἡμῖν τοῦτο, ἀναίσθητον πάσαις ταῖς τοῦ σώματος αἰσθήσεσι, περιπεφυκέναι νοητὸν μόνον· νῷ δὴ καὶ διανοήματι κ. τ. λ.* Eius vestigia deinde secuti nuper Baiterus et Vögelinus alia etiam protulerunt commenta. Nam Baiterus quidem coniecit: *εἶναι νῷ μόνῳ. μόνῳ δὴ καὶ δ.* unde certe ad vim sententiae nihil proficitur. Quamquam editores Turicenses itemque Hermannus istam coniecturam continuo adeo pro rata habuerunt, ut eam sine auctoritate librorum orationi Platonis inseruerint. Voegelinus autem secundum Eusebium censuit scribendum esse: *νοητὸν δὲ μόνον· νῷ δὴ καὶ διανοήματι κ. τ. λ.* At vero ista Eusebii certe auctoritas nulla est, qui secundum Gaisfordium quidem nihil aliud exhibet nisi hoc: *νοητὸν δ' εἶναι· μόνῳ νῷ δὴ καὶ νοήματι*, unde, si quid mutandum, cum Schrammio Quaest. de locis nonnullis Legum Plat. Part. V. p. 8. facile extuderis: *νοητὸν δ' εἶναι μόνον· νῷ δὴ*

ΚΛ. Ποῖον;

ΑΘ. Ἥλιον εἴπερ ἄγει ψυχή, τριῶν αὐτὴν ἓν λέγοντες δρᾶν σχεδὸν οὐκ ἀποτευξόμεθα.

ΚΛ. Τίνων;

ΑΘ. Ὡς ἢ ἐνοῦσα ἐντὸς τῷ περιφερεῖ τούτῳ φαινομένῳ σώματι πάντῃ διακομίζει τὸ τοιοῦτον, καθάπερ ἡμᾶς ἡ παρ' ἡμῖν ψυχὴ πάντῃ περιφέρει· ἤ ποθεν ἔξωθεν σῶμα αὑτῇ πορισαμένη πυρὸς ἤ τινος ἀέρος, ὡς λόγος ἐστί τινων, ὠθεῖ βίᾳ σώματι σῶμα· 899
ἢ τρίτον αὐτὴ ψιλὴ σώματος οὖσα, ἔχουσα δὲ δυνάμεις ἄλλας τινὰς ὑπερβαλλούσας θαύματι ποδηγεῖ.

E. *νῷ μόνῳ δὴ καὶ δ.*] Eus. *μόνῳ νῷ δὴ καὶ νοήματι.*

Ἥλιον εἴπερ ἄγει] *εἰ περιάγει* codd. Eusebii omnes, idque ediderunt Turicenses et Herm.

σῶμα αὑτῇ π.] Sic Euseb. Legebatur *αὐτῇ* vel *αὕτη*. Schneiderus *αὕτη*.

καὶ δ. κ. τ. λ. Sed ut brevi dicam quod sentio, nulla omnino mutatione opus est. Nam formula *πολλὴ ἐλπίς* quum ad bina membra pertineat, tamen spectat potissimum ad *τοῦτο τὸ γένος νοητὸν εἶναι.* Sed quod observatione imprimis dignum est, verbum *ἐλπίζειν* et *ἐλπίς* omnino etiam de eo quod opinamur vel suspicamur, usurpari solet, sicuti ad Remp. VII. 517. B. al. et Legg. I. p. 644. C. docuimus. Itaque verba nullo negotio sic interpreteris: sed magna suspicio est, omnino hoc genus tamquam nullo a nobis corporis sensu percipiendum circumdatum esse natura et *mente* (tantum) comprehendi. Ex qua interpretatione liquet, *νοητὸν εἶναι* cum vi dictum esse, ut *μόνον* adiicere neutiquam opus sit. — *ἀναίσθητον — περιπεφυκέναι* i. q. *ὡς ἀναίσθητον περιπ.* — De formula: *νῷ λαβεῖν τι περί τινος* v. ad Remp. VII. p. 533. B. et Legg. III. p. 676. C.

E. *Ἥλιον εἴπερ ἄγει ψυχή,*] Eusebius: *εἰ περιάγει,* quod post Astium etiam Turicenses et Hermannus amplexi sunt. Sed *ἄγειν* de eo, quod regit et gubernat Solem, usurpatum hic quidem videtur sententiae esse convenientius. De usu verbi v. ad p. 896. E. Mox 899. A. dicitur *διάγειν.*

σῶμα αὑτῇ πορισαμένη πυρὸς] Sic verissime libri Eusebii omnes pro vulg. *αὐτῇ*. Est enim sententia haec: aut extrinsecus sibi corpus assumens igneum aliquod vel aërium corpus corpore per vim agit et impellit. Ceterum quorumnam haec fuerit sententia, non constat. De ipsius Platonis ratione consulendus est Timaeus p. 34 sqq. et p. 41. D. *ξυστήσας δὲ τὸ πᾶν διεῖλε ψυχὰς ἰσαρίθμους τοῖς ἄστροις, ἔνειμέ θ' ἑκάστην πρὸς ἕκαστον, καὶ ἐμβιβάσας ὡς εἰς ὄχημα τὴν τοῦ παντὸς φύσιν ἔδειξεν, κ. τ. λ.* Quibus addas quae disputavit Wyttenbach. ad Plut. De sera num. vind. p. 97 sqq. et nostra ad Phaedon. p. 317.

P. 899. *θαύματι, ποδη-*

ΚΛ. Ναί· τοῦτο μὲν ἀνάγκη, τούτων ἕν γε τι δρῶσαν ψυχὴν πάντα διάγειν.

B ΑΘ. Αὐτοῦ δὴ ἄμεινον ταύτην τὴν ψυχὴν, εἴτε ἐν ἅρμασιν ἔχουσα ἡμῖν ἥλιον ἄγει φῶς τοῖς ἅπασιν, εἴτ' ἔξωθεν, εἴθ' ὅπως εἴθ' ὅπῃ, θεὸν ἡγεῖσθαι χρεὼν πάντα ἄνδρα. ἢ πῶς;

P. 899. *Ναί· τοῦτο μὲν ἀν. —*] Vulgo Cliniae unum istud *Ναί* tribuebatur; quo facto proxima *Τοῦτο μὲν — διάγειν* ad orationem Atheniensis trahebantur. Mutavit Ficino duce Hermannus, verissime ille animadvertens Cliniam secundum vulgarem personarum distributionem nimis nude respondere *Ναί;* nunc

γεῖ] H. e. ducit, quod in una Epist. VII. p. 340. C. reperitur, apud Platonem praeterea nusquam legitur. Tanto crebrius hoc verbo et simili *ποδηγετεῖν* utuntur Platonici recentiores. Proclus in Tim. p. 4. vers. 29. *ποδηγετοῦσα δὲ τὸν ὅλον κόσμον ταῖς ἑαυτῆς δυνάμεσιν.* Ibid. p. 18, 32. *ποδηγετουμένην.* Ibid. p. 276, 10. a fin. *πῶς δὲ ποδηγετήσει τὴν μεταβολὴν τῶν στοιχείων;* Theolog. Platon. I. 15. p. 39. med. *αἱ ψυχαὶ ποδηγοῦσι τὸ πᾶν.* Ibid. p. 41, 16. a fin. c. 16. p. 43. IV. 5. p. 187. IV. 14. p. 201. V. 20. p. 296. VI. 23. p. 404. Marini Vit. Procl. p. 17. ed. Boiss. *ποδηγετούμενος.*

Ναί· τοῦτο μὲν ἀνάγκη, τούτων ἕν γέ τι] De *τοῦτο ἀνάγκη* v. ad Gorg. p. 504. D. Proxima sic intelligenda videntur: ipso igitur (sole), tanquam melius quiddam hancce animam oportet ab unoquoque pro deo haberi, sive illa solem currus loco habens ducat lucentem omnibus, sive extrinsecus eum agat sive quocunque alio modo. Itaque *αὐτοῦ* cum Astio ad solem referimus. Nec tamen viro doctissimo assentimur in eo, quod *δὴ* in *δὲ* commutari voluit. Deinde *ἄμεινον* accipimus sic, ut idem sit atque *ὡς ἄμεινόν τι:* qua ratione probata non opus est, ut cum Stephano *τὸ ἄμεινον αὐτοῦ* aut simile quid reponatur De neutro adiectivorum sine *τι* usurpato diximus ad Sympos. p. 176. B. al. Schneiderus verba *αὐτοῦ δὴ ἄμεινον* uncis seclusit ut suspecta, et legendum coni. deinde *ταύτην δὴ τὴν ψ.* Formula: *ἐν ἅρμασιν ἔχουσα* est: solem tanquam in curribus et vehiculis habens eoque modo agens. Sic Plato ipse Tim. p. 41. C. D. animos astra tanquam vehicula quaedam iubet conscendere. Mox *εἴθ' ὅπῃ*, in duobus codicibus omissum, habet sane aliquid vitii. Scribendum enim: *εἴθ' ὅπως καὶ ὅπῃ*, quandoquidem *ὅπως* et *ὅπῃ* non solent disiungi, sed potius coniungi, ut nostrum auf welche Art und Weise. Sic statim post sect. B. *εἴτε ὅπῃ τε καὶ ὅπως.* Phaedon. p. 100. D. *ὅπῃ καὶ ὅπως.* De Rep. X. p. 612. A. *εἴτε ὅπῃ ἔχει καὶ ὅπως.* Ibid. p. 621. B. *ὅπῃ μέντοι καὶ ὅπως εἰς τὸ σῶμα ἀφίκοιτο.* Legg. II. p. 652. A. *ὅπῃ*

ΚΛ. Ναί, τόν γέ που μὴ ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀφιγμένον ἀνοίας.

ΑΘ. Ἄστρων δὲ δὴ πέρι πάντων καὶ σελήνης, ἐνιαυτῶν τε καὶ μηνῶν καὶ πασῶν ὡρῶν πέρι, τίνα ἄλλον λόγον ἐροῦμεν ἢ τὸν αὐτὸν τοῦτον, ὡς, ἐπειδὴ ψυχὴ μὲν ἢ ψυχαὶ πάντων τούτων αἴτιαι ἐφάνησαν, ἀγαθαὶ δὲ πᾶσαν ἀρετήν, θεοὺς αὐτὰς εἶναι φήσομεν,

vero eundem aptissime summam eorum, quae modo audiit, repetere et affirmare.

εἴθ' ὅπῃ] Haec verba Vat. f. et Flor. o. omittunt. sed vid. explicat.

B. Ἄστρων δὲ δὴ πέρι πάντων] δὲ om. A. h. r. δ. et pr. Ω.

δὲ καὶ ὅπως ἀκούωμεν. Plura id genus dedimus ad Reip. X. p. 612. A. Phileb. p. 60. C. Phaedon. p. 78. D. — πάντα ἄνδρα, unumquemque, s. ἕκαστον. Nos dicimus item iedermann. Protagor. p. 323. A. ἡγοῦνται πάντες ἄνθρωποι πάντα ἄνδρα μετέχειν δικαιοσύνης. Ibid. p. 325. A. τοῦτ' ἐστὶν, οὗ δεῖ πάντας μετέχειν καὶ μετὰ τούτου πάντ' ἄνδρα — οὕτω πράττειν. De Rep. I. p. 331. B. II. p. 360. D. Criton. p. 47. B. Aristoph. Rann. v. 1033. et 1136. al.

B. Ἄστρων δὲ δὴ πέρι πάντων —] In his noli mirari praepositionis πέρι iterationem. Sunt enim quae commemorantur duplicis generis, quandoquidem primum siderum iniicitur mentio, deinde vero ea enumerantur, quae vi illorum efficiuntur, anni, menses variaeque anni tempestates. Quocirca post σελήνης et post ὡρῶν πέρι perspicuitatis gratia comma fecimus. In illo ἄστρων καὶ σελήνης per se seorsum posito nemo quisquam offendat, qui meminerit talia: De Rep. VII. p. 516. D. προςβλέψας τὸ τῶν ἄστρων τε καὶ σελήνης φῶς. Politic. p. 271. C. τὴν τῶν ἄστρων τε καὶ ἡλίου μεταβολήν. Phaedon. p. 111. C. καὶ τόν γε ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἄστρα ὁρᾶσθαι. Voculam δὲ in principio enuntiati in Par. A. et aliis quibusdam codd. omissam ad argumentationis tenorem utique necessariam arbitramur. Nam ab solis exemplo iam de reliquis astris omnibus eorumque effectis fit conclusio, ut profecto novi aliquid atque diversi addatur superioribus.

ψυχὴ μὲν ἢ ψυχαὶ πάντων] Quippe repetit quidem philosophus rei argumentum a prima anima omnis motus fonte ac principio, sed eandem ab ceteris omnibus genere non diversam ponit esse. Quocirca rationi convenienter dicit ψυχὴ ἢ ψυχαί.

ἀγαθαὶ δὲ πᾶσαν ἀρετὴν] omni virtute insignes. Id enim in superioribus conclusum est ex perfecto universi motu, P. 900. D. ἀγαθοί γε ὄντες πᾶσαν ἀρετήν. Ibid. τίνα ἀρετὴν ἀγαθοὺς εἶναι;

θεοὺς αὐτὰς εἶναι φήσομεν] Significavimus iam in superioribus, esse quaedam in hac de diis eorumque natura disputa-

tione, quae a doctrina Platonis in Timaeo, aliisque libris prodita, utique nonnihil discrepare videantur. Quorsum primum referimus illud, quod summi illius Dei, quem philosophus quum alibi significavit, tum in Timaeo non modo universi mundi, sed etiam deorum inferiorum parentem fecit, hic ne verbo quidem iniecta mentio est. Nec minus mirum videatur, quod philosophus mentem vel animam, omnium rerum moderatricem principem atque effectricem non satis ab illa anima distinxerit, quam per totam rerum universitatem atque per omnia animalium genera credidit esse tanquam intentam atque diffusam. Quo nomine Anaxagoram meminimus ab Aristotel. De anima I. c. 2. graviter severeque reprehendi et castigari, nec profecto iniuria. Quid igitur? putabimusne Platonem in eo opere, quod ab ipso aetate iam provectiore elaboratum esse verisimile est, posteaquam docuisset olim longe meliora et ad divinae religionis nostrae veritatem multo propius accedentia, denique relapsum esse ad veteres errores et inter philosophos superioris aetatis adeoque cives suos multum celebratos? Nimirum est hoc sane eiusmodi, ut accuratiore dignum videatur disputatione. Nobis tamen hoc loco licebit esse brevioribus, quandoquidem hi commentarii non capiunt rei tam amplae uberiorem explicationem. Significabimus igitur breviter, quid nobis de tota caussa videatur. In qua re explicanda ordiri licebit ab eo, quod posteriore loco memoravimus. Videtur igitur Plato, inquit aliquis, animam mundanam atque naturam divinam hic unam eandemque iudicavisse neque ipsas ullo modo discrevisse. Grave vero vitium argumentationis, quod si admisisset philosophus, plane deseruisse videri deberet eam rationem, quam adeo in Timaeo, hoc est eo opere, in quo, sicuti ipse profitetur, verisimilitudinis potius quam veritatis doctrinam sectatus est, firmiter retinuit. At enim vero speciosa tantum haec est dubitatio, non item iusta. Neque enim Plato sic omnem animam voluit protenus item esse divinam, sed eam tantum, quae divinae rationis esset tenax et particeps. Quorsum pertinent maxime verba p. 897. B. quae supra vidimus temere a grammaticis esse corrupta ac depravata: *οἷς ψυχὴ χρωμένη νοῦν μὲν προσλαβοῦσα ἀεὶ θεῖον θεὸς ὢς ὀρθὰ καὶ εὐδαίμονα παιδαγωγεῖ πάντα.* Atque hoc profecto plane convenit cum iis, quae in Timaeo de eadem re disputata leguntur. Ibi enim summus Deus animam mundanam fabricatur quidem, sed eandem etiam facit divinitatis participem eo, quod ipsam non modo ex mente sua progignit, verum etiam praestantissimo ac perfectissimo motu ornat. Quamobrem etiam assignatas singulis sideribus animas inter deos mundanos refert; v. Tim. p. 41. D. sqq. Atque hanc eius sententiam dici non potest quam multi posterioris aetatis philosophi, imprimis Platonici, laudaverint, quos partim commemorat Creuzerus ad Procli Institutionem Theologic. p. 276. Illi enim omnes viderunt, Platonem ideo animas facere divinae dignitatis participes, quia in mentis rationisque divinae communionem pervenerint, adeoque non dubitavisse, corporum imprimis coelestium moderatrices et gubernatrices in diis coelestibus numerare. Nec vero ab hac sententia multum abfuit Anaxagoras, de quo Aristot. De anima I. c. 2. refert haec: *Ἀναξαγόρας δ' ἔοικε μὲν ἕτερον λέγειν ψυχήν τε καὶ νοῦν, ὥσπερ*

εἴπομεν καὶ πρότερον· χρῆται δ' ἀμφοῖν ὡς μιᾷ φύσει. πλὴν ἀρχὴν τὸν νοῦν τίθεται μάλιστα πάντων. Quocirca clarum ac perspicuum esse putamus, ea, quae hoc Legum loco de animis tanquam diis sunt explicata, cum iis, quae alibi de eodem argumento disseruntur, non discordare, sed prorsus egregie convenire. At vero, inquit aliquis, qui tandem fit, ut quae philosophus alibi de summo deo exposuit, ea hic silentio praeterierit? Enimvero sunt illa profecto eiusmodi, ut his multo sint praestantiora ac luculentiora. Docet enim philosophus aliis locis non ambigue, unum esse deum aeternum atque summum, (veluti Tim. p. 28. C. 31. sqq. 37. C. sqq. Polit. 270. A.) qui a diis inferis, eiusque in mundo condendo ac gubernando administris in Timaeo p. 28. A. sqq. 34. D. sqq. 41. A. al. diserte discernitur. Docet item hunc deum summum esse longe perfectissimum, huius universi parentem optimum ac sapientissimum, sempiternum, potentissimum, veri amantem, iustum, sanctum, denique omni virtutum genere ita ornatum, nihil ut eo possit perfectius et absolutius fingi aut cogitari. v. Indic. ad Phileb. Politic. Tim. et Remp. s. v. Deus. Quid igitur? quid tandem caussae esse dicemus, cur huius praestantissimae doctrinae hoc loco ne verbo quidem mentio facta sit? Nimirum hunc nodum ut feliciter solvamus, meminisse iuvabit, quaenam sit horum librorum De Legibus inscriptorum indoles quodque eorum consilium. De qua re nobis ita persuasimus, ut Platonem existimemus omnem disserendi rationem attemperasse illi consilio, quo in his libris non perfectae civitatis speciem adumbrare, sed veram civitatem legum sapientia ornare et quam perfectissimam fingere constituit. Etenim non solet philosophus in Legum opere ad excelsam illam philosophandi sublimitatem assurgere aut admirabilem istam disserendi subtilitatem sectari, quam vel ii, qui habent ingenium ad philosophandi facultatem exercitatum et excultum, vix assequuntur; sed potius ad captum hominum vulgarem accommodat omnia, satis habens plerumque in iis morari, quae ad *δόξαν* vel rectam opinionem pertinent; denique popularem sequitur rationem, ita ut quae in vera civitate reperiuntur, ea quantum fieri possit respiciat, teneat, scrutetur et pro consilio suo emendet. Itaque hic quoque suam de diis sententiam cum popularibus opinionibus coniunxit atque conciliavit. Quamobrem missa illa de uno deo doctrina, quam sapientibus potius quam magnae populi multitudini convenire iudicavit, adeoque talem esse arbitratus est, ut huius universi parentem non modo invenire difficile, verum etiam inventum vulgo indicare plane *ἀδύνατον* videretur (Tim. p. 28. C.), quantum fieri potuit sequutus est popularem religionem, qua sidera coelestia, Sol, Luna, alia, divino cultu afficiebantur, ex eaque cum philosophorum de anima mundana et mente divina effatis in unum coniuncta demonstrare instituit, esse vim numenque divinum, cuius nutu et arbitrio quum omnis rerum universitas tum etiam res humanae regantur atque gubernentur. Qua quidem ratione id est consequutus, ut et nefariae eorum impietati occurreret, qui omnem religionis sanctitatem virtutisque reverentiam evertere conarentur, qua impietate nullam civitati pestem graviorem inferri posse penitus sibi persuaserat, et civibus suis eam tueretur servaretque rerum divinarum cognitionem, quam

εἴτε ἐν σώμασιν ἐνοῦσαι, ζῶα ὄντα, κοσμοῦσι πάντα οὐρανόν, εἴτε ὅπῃ τε καὶ ὅπως; ἔσθ' ὅςτις ταῦτα ὁμολογῶν ὑπομενεῖ μὴ θεῶν εἶναι πλήρη πάντα;

C ΚΛ. Οὐκ ἔστιν οὕτως, ὦ ξένε, παραφρονῶν οὐδείς.

ΑΘ. Τῷ μὲν τοίνυν μὴ νομίζοντι θεοὺς ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία, εἰπόντες ὅρους ἀπαλλαττώμεθα.

ΚΛ. Τίνας;

ἔσθ' ὅστις ταῦτα ὁμολογῶν ὑπομενεῖ —] Libri *εἶθ' ὅστις*, quod Boeckh. in Min. et Legg. p. 172. corrigebat sic: *εἶτα ὅστις*. Bekkerus et recentiores quidam: *εἶτ' ὅστις τ.* Melius, opinor, Astius: *ἔσθ' ὅστις*. Margo Vat. Ω. et Flor. a. c.: *ἐν ἄλλοις* (s. *ἄλλῳ*)· *εἴτε ὅπῃ καὶ ὅπως ἐστὶν ὁ ταῦθ' ὁμολογῶν*. Pro *ὁμολογῶν*, quod praebuerunt A. v. h. r. x. et pr. Ω. corr. Flor. δ., vulgo legitur *ὁμολογεῖ*. Dein pro *ὑπομένει* cum Astio de coniectura Stephani scripsimus *ὑπομενεῖ*. Vulgatum tuetur Schneider.

mentes animique eorum capere viderentur. De ceteris autem diis popularibus quod nunc plane tacuit atque iudicium suum cohibuit, eius rei caussae nobis quidem neutiquam videntur in obscuro latere. Nam primum quidem facile perspexit non posse inde repeti argumenta et rationes, quibus civibus suis persuaderetur, esse vim numenque divinum. Deinde istos esse deos credendum potius quam probandum statuit, quum res mentis humanae intelligentiam excederet ac superaret. De qua re Tim. p. 40. D. scripsit haec: *περὶ δὲ τῶν ἄλλων δαιμόνων εἰπεῖν καὶ γνῶναι τὴν γένεσιν, μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς. πειστέον δὲ τοῖς εἰρηκόσιν ἔμπροσθεν ἐκγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν, ὡς ἔφασαν, σαφῶς δέ που τούς γε αὑτῶν προγόνους εἰδόσιν. ἀδύνατον οὖν θεῶν παισὶν ἀπιστεῖν, καίπερ ἄνευ τε εἰκότων καὶ ἀναγκαίων ἀποδείξεων λέγουσιν, ἀλλ' ὡς οἰκεῖα φάσκουσιν ἀπαγγέλλειν ἑπομένους τῷ νόμῳ πιστευτέον.* Denique etiam popularibus hisce diis multa vidit temere tribui et affingi, quae corrigi potius atque confutari, quam in tali disputatione commemorari deberent. Etsi igitur eos non sustulit, tamen proximis disputationibus admirabili sermonis libertate nefarios illorum errores coarguit, qui indigne de iis sentirent et vel res humanas ab iis non curari contenderent, vel donis ac muneribus eorum gratiam ac favorem comparari existimarent. Nimirum istos quidem non minus impios ac nefarios esse iudicavit, quam qui divinam naturam funditus tollerent atque deorum cultum pro re plane inani ac deridicula haberent. Ceterum mirabiliter cum iis, quae hic a Platone disseruntur, consentit Stoicorum de deo doctrina, ut vix dubitemus, fundum eius hunc potissimum Platonis locum fuisse. Nam hi quoque vim mentemque divinam putarunt per omnes mundi partes esse diffusam atque totam rerum naturam permeantem, unde etiam ipsum mundum saepe Deum dixerunt; ab hac autem vi divina distinxerunt

ΑΘ. Ἢ διδάσκειν ἡμᾶς, ὡς οὐκ ὀρθῶς λέγομεν
τιθέμενοι ψυχὴν γένεσιν ἁπάντων εἶναι πρώτην καὶ
τἆλλα ὁπόσα τούτων ξυνεπόμενα εἴπομεν, ἢ μὴ δυ-
νάμενον βέλτιον λέγειν ἡμῶν ἡμῖν πείθεσθαι καὶ
ζῆν θεοὺς ἡγούμενον εἰς τὸν ἐπίλοιπον βίον. ὁρῶ-
μεν οὖν εἴτε ἱκανῶς ἤδη τοῖς οὐχ ἡγουμένοις θεοὺς D
εἰρήκαμεν ὡς εἰσὶ θεοί, εἴτε ἐπιδεῶς.

ΚΛ. Ἥκιστά γε, ὦ ξένε, πάντων ἐπιδεῶς.

Cap. X. *ΑΘ.* Τούτοις μὲν τοίνυν ἡμῖν τὸ λό-

C. *ὁπόσα τούτων συνεπ.*] *τούτῳ* Vat. *Ω.* corr. et r. vid. explicatt.

λέγειν ἡμῶν ἡμῖν πείθεσθαι] *ἡμῖν ἢ ὧν* corrupte A. et pr. *Ω.* Dein pro *βίον* Voss. et alii quidam *χρόνον* vulgato in marg. adscripto.

D. *εἴτε ἐπιδεῶς*] *ἐπιδέον* bis Steph. invitis libris omnibus, etiam editt. Ald. Lov. Bass. 1. 2.

deos, quos nominant, ut solem, lunam, stellas, cetera. v. Tiedemann. System der Stoischen Philosophie Vol. II. p. 179 sqq. Quocirca bene aliquis mereri poterit, si, quae in Stoicorum ratione obscura sunt, (sunt autem non pauca), ea ex Platonis doctrina illustrare et tanquam consummare conetur.

ζῷα ὄντα] Nam in corpore inclusae sunt, conf. Gorg. p. 506. D. Sym. 206. C.

ἔσθ' ὅστις ταῦτα ὁμολογῶν ὑπομενεῖ] Libri *εἶθ'* aut *εἶθ' ὅστις* et vulgo *ὁμολογεῖ.* Iidem *ὑπομένει.* Quod cum Astio mutavimus in *ἔσθ' ὅστις ὁμολογῶν* et tuentur codd. meliores. Verbum *ἔσθ'* autem requirit Cliniae responsio: *Οὐκ ἔστιν οὕτως*, atque nihili faciendum, quod quidam *εἶθ'*, i. e. *εἶτα*, putarunt esse illativum: atque tum, quo significatur sciscitantis vel admiratio vel indignatio. De futuri necessitate, quam sensit etiam Stephanus, vix monere attinet. Ad *ὑπομενεῖ* denique, i. e. *ἀνέξεται*, ex antegresso *ὁμολογῶν* intelligendum *λέγων*, s. *ἀπαρνούμενος*. Ceterum *πάντα θεῶν πλήρη εἶναι* dixerat iam Thales teste Aristot. De anima I. 8. Diogen. Laërt. I. 27. Stobaeo Eclogg. Phys. T. I. P. I. p. 56. ed. Heer. sed alio sensu atque hic a Platone factum; de qua re v. Reinhold. Histor. Philosoph. Vol. I. p. 10.

C. *εἰπόντες ὅρους*] H. e. *ὅρους θέμενοι.*

ὁπόσα τούτων ξυνεπόμενα] Haec afferre debebamus Politic. p. 271. E. *ὅσα τῆς τοιαύτης ἐστὶ κατακοσμήσεως ἑπόμενα.* ubi non magis quam hic *ἐχόμενα* scribendum. De Rep. VI. p. 504. B. *τῶν μέντοι ἔμπροσθεν προειρημένων ἑπομένας ἀποδείξεις.* Dein *θεοὺς ἡγούμενον* dicitur ut *θεοὺς νομίζειν.* Apolog. Socr. p. 27. D. *θεοὺς οὐχ ἡγούμενον φάναι με θεοὺς αὖ ἡγεῖσθαι πάλιν.* Cratyl. p. 397. C. *φαίνονταί μοι οἱ πρῶτοι τῶν ἀνθρώπων — τούτους μόνους θεοὺς ἡγεῖσθαι.* Mox 899. D. *ὅτι μὲν ἡγεῖ θεούς.* p. 900. B.

Cap. X. D. *Τούτοις μὲν τοίνυν ἡμῖν* —] Laudat hunc

γων τέλος ἐχέτω· τὸν δὲ ἡγούμενον μὲν θεοὺς εἶναι, μὴ φροντίζειν δὲ αὐτοὺς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, παραμυθητέον. Ὦ ἄριστε δὴ φῶμεν, ὅτι μὲν ἡγεῖ θεούς, συγγένειά τις ἴσως σε θεία πρὸς τὸ ξύμφυτον ἄγει τιμᾶν καὶ νομίζειν εἶναι· κακῶν δὲ ἀν-

ἡγούμενος μὲν θεοὺς] μὲν et τῶν ante ἀνθρωπίνων add. A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. Euseb. P. E. XII. 52. p. 630. B. Sed Voss. μὲν ἡγουμ. Post θεοὺς infert μὲν Theodoret. Therap. Serm. p. 93. ed. Sylb. = 251. Gaisf. qui item τῶν servat. Pronomen αὐτοὺς ignorant codd. Theodoreti. Post παραμυθητέον Ficinus videtur interpositum legisse ὧδε, quod extat apud Theodoret.

ὅτι μὲν ἡγεῖ θεοὺς] V. ἡγῇ. Sed ἡγεῖ liquido firmant Flor. a. Ang. v. et Bastio teste pr. m. Par. A. et Vat. Ω. Habent locum inde a τὸν δὲ ἡγούμενον usque ad verba καὶ ὁπωσοῦν ἔχεις Euseb. Praepar. Evang. XII. 52. p. 630. C. sqq. et usque ad πρὸς ἀσέβειαν Theodoret. Cur. Affect. Graecc. p. 93. ed. Sylb. = 251. ed. Gaisf. Verba sic videntur iungenda: τὸ λόγων μὲν τοίνυν ἐχέτω ἡμῖν τέλος τούτοις, disputatio nostra horum ratione habita (für diese) i. e. adversus hos, finem habeto. In quibus tamen aliquis cum Stephano requirat potius τὸ τῶν λόγων. Sed λόγοι quum in universum de sermonibus dici potuerint, haud scio an excusari queat communis omnium librorum scriptura. Legg. I. p. 628. D. εἰ μὲν χάριν εἰρήνης τὰ πολέμου νομοθετοῖ. ubi v. ann. Libr. V. p. 729. C. τὸ φίλων καὶ ἑταίρων. Eurip. Phoeniss. v. 414. τὰ φίλων δ' οὐδέν, ἤν τις δυστυχῇ. Ceterum mire hic ruit Winckelmannus legendum ratus: τοίνυν ἡ τῶν λόγων διέξοδος.

Ὦ ἄριστε δὴ φῶμεν] H. e. ὦ ἄριστε, φῶμεν δή. Verborum collocationem, vulgo commate post ἄριστε interposito male turbatam, tetigimus ad Libr. II. p. 661. B. III. p. 681. V. p. 744. D. VI. p. 773. A. Phileb. p. 34. E. Phaedr. p. 258. A. Politic. p. 306. E. ubi v. ann.

E. εὐδαιμονιζόμεναι σφόδρα, ἀλλ' οὐκ ἐμμελῶς,] sed quae beatae praedicantur vehementer, nec tamen recte.—ἔν τε μούσαις, carminibus. v. ad Libr. II. p. 654. D. 658. E. 666. D. 667. A. 668. E. al. Ex aliis Platonis scriptis exempla huius usus loquendi collegimus ad Politic. p. 309. D. et Phileb. p. 67. D. Musae pro arti musicae dixit etiam Horat. Satyr. II. 3, 105. De sententia conf. Reip. IV. p. 392. A. ὡς ἄρα καὶ ποιηταὶ καὶ λογοποιοὶ κακῶς λέγουσι περὶ ἀνθρώπων τὰ μέγιστα, ὅτι εἰσὶν ἄδικοι μέν, εὐδαίμονες δὲ πολλοί, δίκαιοι δὲ ἄθλιοι. IX. p. 591. D. ἅ γε νοῦν ἔχων — καὶ τὴν ἐν τῇ τῶν χρημάτων κτήσει ξύνταξίν τε καὶ ξυμφωνίαν, καὶ τὸν ὄγκον τοῦ πλήθους, οὐκ ἐκπληττόμενος ὑπὸ τοῦ τῶν πολλῶν μακαρισμοῦ, ἄπειρον αὐξήσει ἀπέραντα κακὰ ἔχων. Gorg. p. 470. D.

E. ἢ καὶ πρὸς τέλος ἴσως ἀνοσίους ἀνθρώπους —] Haec dudum videmur ex codd. integritati suae restituisse; quamquam nuperi editores rursus in alia omnia discesserunt. Etenim ὅταν post ταράττει τὰ νῦν ex

θρώπων καὶ ἀδίκων τύχαι ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἀλη- E
θείᾳ μὲν οὐκ εὐδαίμονες, δόξαις δὲ εὐδαιμονιζόμεναι σφόδρα, ἀλλ' οὐκ ἐμμελῶς, ἄγουσί σε πρὸς ἀσέβειαν, ἔν τε Μούσαις οὐκ ὀρθῶς ὑμνούμεναι ἅμα καὶ ἐν παντοίοις λόγοις· ἢ καὶ πρὸς τέλος ἴσως

eam formam etiam codd. Theodoreti, apud quem *ἡγεῖ εἶναι θεούς* legitur. Sed infinitivo facile careas, ubi memineris ann. ad p. 899. C. Dein *ἴσως σε* om. Theodoret. *ἴσως γε* Euseb. Mox *ἰδίᾳ τε καὶ δημ.* Theod.

E. *δόξαις δὲ εὐδαιμονιζόμεναι*] Pro vulg. *δόξαι* recte *δόξαις* Ξ. Ω. v. f. r. a. c. δ. o. x. et Euseb. Dein *εὐδαιμονιζομέναις* A. Ω. Ξ. v. f. a. c. δ. o. x. sed vulg. in marg. Ω. a. δ. notata.

Eusebio et codd. Platonis compluribus suscepto ac servato *ὁρᾷς* ante *ἐκ σμικρῶν*, quod Bekkerus iniuria videtur eiecisse, quippe de codd. A. et Ω., si qua Bastio et Gaisfordio fides est, falsa narrans, his igitur ita scriptis tota periodus probabilem certe habet explicationem, alioquin nullam facile habitura. Etenim verba: *ὅταν — ὁρᾷς πολλοὺς αὐτῶν διὰ πολλὰ καὶ δεινὰ ἀσεβήματα ἐκ σμικρῶν, εἰς τυραννίδας τε καὶ τὰ μέγιστα ἀφικομένους*, continent repetitionem quandam praecedentis illius: *ὁρῶν ἀνοσίους ἀνθρώπους ἐλθόντας* κ. τ. λ. cum necessaria sententiae amplificatione factam. His ipsis autem deinde, quasi ea protasin efficiant, apodosis loco subiiciuntur proxima: *τό τε διὰ πάντα τὰ τοιαῦτα* κ. τ. λ. Quocirca patet, opinor, ista omnia: *ὅταν ἐν ἅπασι — ἀμελεῖν πραγμάτων*, uberiorem continere antecedentis sententiae explicationem, ideoque etiam potuisse annecti superioribus sic: *ὅταν γὰρ ἐν ἅπασι τούτοις* κ. τ. λ. Sed coniunctiones in eiusmodi sententiis explicativis de more omitti, quum omnino hodie constare arbitramur, tum ipsi non uno horum Commentariorum loco ostendimus. Quocirca nunc emendavimus totius loci interpunctionem, quandoquidem post *ταράττει τὰ νῦν*, ubi vulgo omnis deest distinctio, colon posuimus, commate post *τότε ἅπασι τούτοις* sublato, et ante *διὰ πάντα* in locum gravioris interpunctionis suffecimus leniorem. Sed priusquam universam periodum explicemus, iuvabit occurrisse dubitationibus quibusdam, quae videntur effecisse, ut critici omnes in his tractandis a recto tramite aberrarent. Et hic quidem primum de fide et auctoritate voculae *ὅταν* dicendum est. De qua quominus dubitemus, prohibere sane vel illud possit, quod eam non modo libri Platonis nonnulli meliores, sed etiam omnes Eusebii codd., quotquot excussit Gaisfordii diligentia, liquido firmant ac tuentur. Nihilo minus tamen Stephanus et Astius eam vocarunt in dubitationem, propterea quod vox alieno loco posita sit: debuisse enim eam post *ἐν ἅπασι τούτοις* interponi, quippe quae verba nullo modo segregari ac divelli queant ab antegressis *ταράττει τὰ νῦν*. Quamobrem Stephanus legendum coniecit: *ταράττει τὰ νῦν ὦ 'τᾶν ἐν ἅπασι τούτοις καὶ ἰδὼν* κ. τ. λ. Astius au-

ἀνοσίους ἀνθρώπους ὁρῶν ἐλθόντας γηραιούς, παῖδας
900 παίδων καταλιπόντας ἐν τιμαῖς ταῖς μεγίσταις, ταράττει τὰ νῦν· ὅταν ἐν ἅπασι τούτοις ἰδὼν ἢ δι' ἀκοῆς αἰσθόμενος, ἢ καὶ παντάπασιν αὐτὸς αὐτόπτης προστυχὼν πολλῶν ἀσεβημάτων καὶ δεινῶν γενομένων τισί, δι' αὐτὰ ταῦτα ὁρᾷς ἐκ σμικρῶν εἰς τυραννίδας τε καὶ τὰ μέγιστα ἀφικομένους, τότε διὰ πάντα τὰ τοι-

ἀνοσίους ἀνθρώπους] *ἀνοσίους* om. pr. A. Ω. et codd. quidam Eus.

P. 900. *ταράττει τὰ νῦν· ὅταν ἐν ἅπασι*] Libri *ταράττῃ*. Totam periodum quomodo refinxerimus, infra narravimus in explicatt. Hic de codicum scriptura exponemus. Itaque *ὅταν* ab omnibus editt. spretum et neglectum post *τὰ νῦν* ex Ven. Ξ. Ang. v. Flor. a. c. et marg. Ω. et Eusebio recepimus, quo omisso verbum *ὁρᾷς* non habet quorsum pertineat. Firmat illud etiam Vat. f. qui habet *ὅτ ἐν*. Dein Euseb. *αὐτὸς αὐτῶν τινὶ αὐτόπτης πρ.* ubi Hermann. *αὐτὸς* uncis sepsit ut suspectum ipsi. Pro *αἰσθόμενος* Ang. v. et pr. A. Ω. a. *αἰσθανόμενος*, ut Schneid., errore aperto.

tem admisso transpositionis artificio, miserando sane in talibus criticae fulcimento, scripsit: *ταράττει τὰ νῦν ἐν ἅπασι τούτοις, ὅταν ἰδὼν ἢ δι' ἀκοῆς κ. τ. λ.* Atque his ducimur ad alterum, de quo monendum est. Rectissime enim istud *ἐν ἅπασι τούτοις* cum *ἢ ἰδὼν κ. τ. λ.* iungetur, si modo recte fuerit intellectum. Enimvero pertinet illud ad *ἰδὼν ἢ αἰσθανόμενος,* poniturque eadem ratione, qua celebratur in formulis: *ἔν τινι δηλοῦν, ὁρᾶν, δεικνύναι*, aliis, de quibus conf. Polit. p. 262. C. 288. B. Phileb. p. 21. A. 17. A ubi v. ann. His igitur utcunque expositis totam periodum iuvabit reddidisse Latine, si forte fieri possit, ut ea ratione tandem aliquando dubitationes istae tollantur, quae, quamvis dudum monstrata vera interpretationis via, tamen nuper etiam criticos male habuerunt. Est vero sententia verborum atque periodi structura haec: vel etiam videns fortasse impios homines grandaevos ad finem pervenisse, liberosnepotesque in summis honoribus constitutos relinquentes, nunc perturbaris; scilicet in istis omnibus cernens vel auditu sentiens, vel etiam omnino ubi forte ipse testis interfueris quibusdam ex multis et gravibus, quas commiserunt, impietatibus, quando vides, illos per has ipsas (impietates) ex humili loco ad dominationes et maxima quaeque pervenisse; tum vero de istis omnibus perspicuum quidem est nolle te deos propter tuam cum iis cognationem reprehendere tanquam talium rerum auctores, sed temeritate quadam simul et quia non potes diis succensere, in eam devenisti conditionem, ut esse quidem dii tibi videantur, sed iidem res humanas contemnere ac negligere. Ceterum si quaeris, quinam fuerint, qui tam acerbas fuderint de rebus humanis iniuste a diis neglectis

αὐτὰ δῆλος εἶ μέμφεσθαι μὲν θεοὺς ὡς αἰτίους ὄντας τῶν τοιούτων διὰ ξυγγένειαν οὐκ ἂν ἐθέλων, ἀγόμενος δὲ ὑπό τέ τινος ἀλογίας ἅμα καὶ οὐ δυνάμενος δυσχεραίνειν θεοὺς εἰς τοῦτο νῦν τὸ πάθος B ἐλήλυθας, ὥςτ' εἶναι μὲν δοκεῖν αὐτούς, τῶν δὲ ἀνθρωπίνων καταφρονεῖν καὶ ἀμελεῖν πραγμάτων. ἵνα οὖν μὴ ἐπὶ μεῖζον ἔλθῃ σοι πάθος πρὸς ἀσέβειαν

Pro ἰδὼν Winckelmannus coni. εἰδώς, quod nemo probabit cognita loci interpretatione. Pro προςτυχὼν A. v. a. c. δ. et pr. Ω. προςτυχὴς, vulgata in plerisque superscripta. Post δι' αὐτὰ ταῦτα quod in editt. vett. interpositum legitur verbum ὁρᾷς, id nuper Turicenss. et Schneider. cum Bekkero extruserunt auctoritate Par. A. et rec. Ω. Sed videtur ὁρᾷς utique probum esse, quo eiecto omnia misere laborant. Nec de codd. A. et Ω. tale quid prodit Bastius, quod iure alicui scrupulum iniiciat. Nam silentio viri diligentissimi aliquid tribuendum esse, recte videmur exinde colligere, quod reliqui codd. omnes, etiam libri Eusebii, ὁρᾷς constanter tuentur, ut de eius auctoritate dubitari nullo modo possit.

querimonias, nec inter Graecos hae opiniones nudius tertius demum videntur extitisse, sed iam inde ab antiquiore aetate a comicis, tragicis, philosophis, multum fuisse decantatae. Conf. inter alia illa Poli in Gorgia p. 471. A. Diagorae responsum ap. Cicer. De nat. deor. III. 37. Nec vero postero tempore unquam hae querelae conticuerunt, quas egregie Lucianus in Iove Tragoedo et Confutato ad speciem verisimilitudinis exornavit. Pertinet huc praeter alia etiam nobilissimus locus Claudiani Libr. I. in Rufinum v. 1 — 21. Saepe mihi dubiam traxit sententia mentem, Curarent Superi terras, an nullus inesset Rector, et incerto fierent mortalia casu; Nam quum dispositi quaesissem foedera mundi, Praescriptosque maris finis annique meatus, Et lucis noctisque vices, tunc omnia rebar Consilio firmata Dei, qui lege moveri Sidera, qui fruges, diverso tempore nasci; Qui variam Phoeben alieno iusserit igne Compleri, solemque suo; porrexerit undis Littora; tellurem medio libraverit axe. Sed quum res hominum tanta caligine volvi Adspicerem, laetosque diu florere nocentes Vexarique pios; rursus labefacta cadebat Relligio, causaeque viam non sponte sequebar Alterius, vacuo quae currere semina motu Affirmat, magnumque novas per inane figuras Fortuna, non arte, regi; quae numina sensu Ambiguo vel nulla putat, vel nescia nostri. Ad hunc locum Claudiani digna lectu sunt quae ex omnis aetatis scriptoribus de ea re collegit Caspar Barthius p. 1077 sqq. Praeterea conf. Cicer. De N.D. III. c. 33 — 36. ibique intpp.

P. 900. B. *ἵνα οὖν μὴ ἐπὶ μεῖζον — πάθος*] Eleganter repetit voc. *πάθος* cum quadam dilogia. Nam antea erat status et conditio, qua hoc

τὸ νῦν παρὸν δόγμα, ἀλλ' ἐάν πως οἷον ἀποδιοπομπήσασθαι λόγοις αὐτὸ προςιὸν γενώμεθα δυνατοί, πειρώμεθα, συνάψαντες τὸν ἑξῆς λόγον ᾧ πρὸς τὸν τὸ παράπαν οὐχ ἡγούμενον θεοὺς ἐξ ἀρχῆς διεπερανάμεθα, τούτῳ τὰ νῦν προςχρήσασθαι. σὺ
C δ', ὦ Κλεινία τε καὶ Μέγιλλε, ὑπὲρ τοῦ νέου καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἀποκρινόμενοι διαδέχεσθε· ἂν δέ τι δύςκολον ἐμπίπτῃ τοῖς λόγοις, ἐγὼ σφῷν, ὥςπερ νῦν δή, δεξάμενος διαβιβῶ τὸν ποταμόν.

ΚΛ. Ὀρθῶς λέγεις· καὶ σύ τε οὕτω ταῦτα δρᾶ, ποιήσομέν τε ἡμεῖς εἰς τὸ δυνατὸν ἃ λέγεις.

Mox *τὰ* ante *τοιαῦτα* om. Steph. codicibus omnibus invitis. Paullo inferius *ὑπό τέ τινος* ex Par. A. pr. et Euseb. dedimus; vulgo enim *τε* omissum est.

C. *ἀποκρινόμενοι διαδέχεσθε*] *ἀποκρινάμενοι* A. f. h. et pr. Ω. Pro *σφῷν* Astius et Turicenss. de Stephani coniectura *σφῷ* scripserunt.

καὶ σύ τε οὕτω τ.] *γε* A. h. pr. Ω. Vett. editt. omittunt *τε*, quod ex Ang. v. Vat. f. r. Flor. o. et Eus. restituimus.

vel illo modo affecti sumus; nunc vero simul significat malum inde oriundum. Hoc igitur dicit: itaque ne haec opinio ad maius malum crescat habita impietatis ratione. Iniuria igitur Astius *πάθος* deletum ivit; Wagnerus autem *πρὸς ἀσέβειαν* habuit pro glossemate. Sed proxima: *ἀλλ' ἐάν πως οἷον ἀποδ.* haud scio an labe aliqua contaminata sint. Nam istud *ἀλλ'* ita positum displicet mirifice. Scribendum est, opinor: *ἀλλ' ἄγε, ἄν πως — πειρώμεθα.* De Rep. VIII. p. 543. C. *ἀλλ' ἄγε, ἐπειδὴ ταῦτα ἀπετελέσαμεν, ἀναμνησθῶμεν.* Homer. Iliad. II. 139. *ἀλλ' ἄγεθ', ὡς ἂν ἐγὼ εἴπω, πειθώμεθα πάντες.* Winckelmannus coniicit: *δόγμα ἄγον. ἐάν πως,* quod vellem vir doctus ipse vel explicasset vel defendisset. Verbum *ἀποδιοπομπήσασθαι* ad Libr. IX. c. 1. illustravimus. Dein pro *προςιόν* Vigerus ad Euseb. p. 61. *προϊόν* coniecit, quod Astius edidit. Sed recte libri omnes *προςιόν*, h. e. te aggrediens, si te adoriatur. — *λόγον ᾧ πρὸς τὸν τὸ π.* nota attractione pro: *τούτῳ* vel *ἐκείνῳ, ὃν διαπερανάμεθα.*

D. *σὺ δ', ὦ Κλεινία τε καὶ Μέγιλλε*] Unum compellat, quum plures alloquatur. Sic Libr. XII. p. 963. B. *ἢ σύ γε, Μέγιλλε καὶ Κλεινία, ἔχετον — φράζειν.* Aristoph. Rann. v. 1479. *χωρεῖτε τοίνυν, ὦ Διόνυσ', ἔσω.* Sophocl. Oed. Col. v. 1102. *προσέλθετ', ὦ παῖ.* Lucian. Diall. Marin. XIV. 1. *ἀλλ' ἴστε, οἶμαι, ὦ Ἰφιάνασσα, τὸν Περσέα — οἰκτειρίσαι αὐτούς.* Virgil. Aen. IX. v. 525. Vos, o Calliope, precor, adspirate canenti. Sed abunde de hoc loquendi genere exposuerunt Elmsleius ad Aristoph. Acharn. v. 741. Schaefer. ad Sophocl. l. c. Reisig. Coniect. in Aristoph. p. 237. Matthiae Gr. Gr. §. 511. 1.

ΑΘ. Ἀλλ' οὐδὲν τάχ' ἂν ἴσως εἴη χαλεπὸν ἐνδείξασθαι τοῦτό γε, ὡς ἐπιμελεῖς σμικρῶν εἰσι θεοὶ οὐχ ἧττον ἢ τῶν μεγέθει διαφερόντων. ἤκουε γάρ
που καὶ παρῆν τοῖς νῦν δὴ λεγομένοις, ὡς ἀγαθοί D
γε ὄντες πᾶσαν ἀρετὴν τὴν τῶν πάντων ἐπιμέλειαν οἰκειοτάτην αὐτῶν οὖσαν κέκτηνται.

ΚΛ. Καὶ σφόδρα γε ἐπήκουεν.

ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο τοίνυν κοινῇ συνεξεταζόντων, τίνα λέγοντες ἀρετὴν αὐτῶν ὁμολογοῦμεν αὐ-

Ἀλλ' οὐδὲν τάχ' ἂν ἴσως] οὐδὲ Theodoret. Dein post ἐνδείξασθαι τοῦτο voc. γε om. Par. A. et pr. Ω. probante Schneidero. οὐχ ἧττον ἢ τῶν μεγέθει] Libri v. f. h. r. a. c. δ. ο. οὐχ ἧττον ἄλλων δὲ ἢ τ. Quod unde ortum sit, docet lectio Theodoret. et Euseb. οὐχ ἧττον μᾶλλον δὲ ἢ τ. Dein Euseb. ἢ τῶν τῷ μεγέθει δ.

D. ἤκουε γάρ που] V. ἤκουον, quod ex A. v. a. δ. et pr. Ω. h. correctum. Indidem mox ἐπήκουεν pro ἐπήκουον restituimus.

coll. §. 312. 2. Ruddimann. Institutt. Gramm. T. II. p. 9. ed. nostr. — ἀποκρινόμενοι διαδέχεσθε, h. e. διαδέχεσθε τὸν λόγον ἀποκρινόμενοι. Sic διαδέχεσθαι absolute, non addito τὸν λόγον, legitur apud Herodot. VIII. 142. in. ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, διαδεξάμενοι ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι.

ἐγὼ σφῷν, ὥσπερ νῦν δή] Respicitur ad p. 892. D. E. Stephanus et Astius σφώ legendum coniectant. Non opus. Hoc enim dicit: ego a vobis, sicuti paullo ante, susceptis partibus flumen traiiciam.

Ἀλλ' οὐδὲν τάχ' ἂν ἴσως —] Haec quoque laudat Theodoret. Therapeut. Serm. VI. p. 570. A.

ἤκουε γάρ που καὶ παρῆν —] Vulgo ἤκουον et mox ἐπήκουον, quod praeeunte Bekkero ex libris optimis emendavimus. Int. ὁ ἡγούμενος μὲν θεοὺς εἶναι, μὴ φροντίζειν δὲ αὐτοὺς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Conf. p. 899. B. Sententia haec est: audiebat enim, opinor, saepenumero aderatque, quum dicerentur quae modo a nobis dicta sunt, deos esse omni virtute praeditos atque rerum omnium curam quam maxime sibi propriam habere. Astius servata veteri lectione haec omnia Megillo tribuit; quod quam parum ad praesentem disputationem aptum sit et conveniens, docere vix attinet.

D. Τὸ μετὰ τοῦτο τοίνυν κοινῇ συνεξεταζόντων] Astius de Stephani coniectura correxit συνεξετάζωμεν, quod ait extare apud Eusebium Praep. Evang. XII. 12. Verum Eusebii pariter atque Platonis codices vulgatam lectionem gnaviter tuentur. Nec vero ea protenus reiicienda est, quantumvis repudiata sit nuper etiam a Turicensibus atque Hermanno, qui ediderunt συνεξετάζωμεν. Etc-

τοὺς ἀγαθοὺς εἶναι. φέρε, τὸ σωφρονεῖν νοῦν τε κεκτῆσθαι φαμὲν ἀρετῆς, τὰ δ' ἐναντία κακίας;

ΚΛ. *Φαμέν.*

ΑΘ. *Τί δαί; ἀρετῆς μὲν ἀνδρείαν εἶναι, δειλίαν δὲ κακίας;*

E ΚΛ. *Πάνυ μὲν οὖν.*

ΑΘ. *Καὶ τὰ μὲν αἰσχρὰ τούτων, τὰ δὲ καλὰ φήσομεν;*

ΚΛ, *'Ανάγκη.*

ΑΘ. *Καὶ τῶν μὲν προςήκειν ἡμῖν, εἴπερ ὁπόσα φλαῦρα, θεοῖς δὲ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν τῶν τοιούτων μετὸν ἐροῦμεν;*

Τί δαί; ἀρετῆς —] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. pro v. *Τί δέ.; ἀρ;* quod tenuit Schneider.

E. *Τί δαί; ἀμέλειάν τε*] V. *δέ;* contra quam scribunt A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. x.

P. 901. ΚΛ. *Τοὐναντίον*] *εἰς τοὐναντίον* h. r. δ. et rec. Ω. sed v. explicatt.

nim Atheniensis etsi antea unum tantum finxerit, quocum ipsis instituenda sit disputatio, tamen nunc transit ad numerum pluralem, cogitans omnino de eiusmodi hominibus, qui quum deos esse credant, tamen eis rerum humanarum curam eripiant. Quocirca iam sic loquitur: Iam vero quod sequitur deinceps, communiter nobiscum exploranto, quamnam virtutem eorum intelligentes ipsos bonos esse inter nos conveniat. Quo facto protenus huius rei disputationem exorditur; in cuius principio quod locum habet asyndeton, neque scriptum est: *φέρε δή*, aut simile quiddam, id neminem, opinor, morabitur, qui meminerit eorum, quae ad Phaedon. p. 91. C. annotavimus. Imperativum ne aegre feras, eodem modo mox p. 901. C. *ἀποκρινάσθωσαν.*

E. *Καὶ τῶν μὲν προςήκειν ἡμῖν —*] Iungendum: *καὶ τῶν μέν, ὁπόσα φλαῦρα,* h. e. *τῶν μὲν φλαύρων.* Sic mox p. 901. D. *τῶν ὁπόσων εἰσὶν αἰσθήσεις καὶ ἐπιστῆμαι.* IX. p. 873. D. *τῶν ὅσα ἀργὰ καὶ ἀνώνυμα.* Sed v. de hoc usu articuli ante relativa usurpati Matthiae Gr. Gr. §. 287. Sententia igitur haec est: et istorum quidem quaecunque prava sunt, in nos homines cadere, si tamen in eos cadant. Ad *εἴπερ* int. *αὐτὸ συμβαίνει*, aut simile quiddam. Ellipticum hunc loquendi usum ad Libr. II. p. 667. A. attigimus. Ad *μετὸν ἐροῦμεν*, contendas Phileb. p. 22 E. *οὐδ' αὖ τῶν δευτερείων ἡδονῇ μετὸν ἀληθῶς ἄν ποτε λέγοιτο.* De loquutione proverbiali *οὔτε μέγα οὔτε σμικρόν* v. ad Apol. Socr. p. 19. D. Phileb. p. 21. D.

εἰς ἀρετὴν ψυχῆς θήσομεν;] Dictionem illustravimus ad Politic. p. 281. C. —

P. 901. *Τἀναντία ἄρα — εἰς τοὐναντίον. ΚΛ. Τοὐναντίον.*] Ad Cliniae responsum ex antegressis repetendum

ΚΛ. Καὶ ταῦθ' οὕτως ὁμολογοῖ πᾶς ἄν.

ΑΘ. Τί δαί; ἀμέλειάν τε καὶ ἀργίαν καὶ τρυφὴν εἰς ἀρετὴν ψυχῆς θήσομεν; ἢ πῶς λέγεις;

ΚΛ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Ἀλλ' εἰς τοὐναντίον;

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Τἀναντία ἄρα τούτοις εἰς τοὐναντίον. 901

ΚΛ. Τοὐναντίον.

ΑΘ. Τί οὖν δή; τρυφῶν καὶ ἀμελὴς ἀργός τε, ὃν ὁ ποιητὴς κηφῆσι κοθούροισι μάλιστα εἴκελον ἔφασκεν εἶναι, γίγνοιτ' ἂν ὁ τοιοῦτος πᾶς ἡμῖν;

Τί οὖν δή; τρυφῶν] *δή* vulgo omissum omnes codd. Platonis confirmant. Apud Euseb. post *τρυφῶν* interpositum legitur.
ὁ τοιοῦτος πᾶς ἡμῖν] Sic corr. A. et marg. Ω. cum f. r. a. c. x. et libris Eusebii. Vulgo scribebatur *πᾶσιν ἡμῖν*, quod etiam nuperi servarunt editores. Hermannus corr. *πᾶς ἐν ἡμῖν*.

εἰς, de qua ratione diximus ad Politic. p. 268. D. 295. B. Sophist. p. 243. D. Cratyl. p. 408. D. Gorg. p. 449. E. al.

τρυφῶν καὶ ἀμελὴς — πᾶς ἡμῖν;] Quo diutius hunc locum consideravimus, eo certius nobis persuasimus laborare eum corruptela non mediocri. Quod quidem senserunt etiam Astius et Winckelmannus, quorum ille scribendum censuit: *γίγνοιτ' ἂν ἡμῖν μισητός*, hic autem *ὁ τοιοῦτος πᾶσι νεμεσητός* restitui iussit. Neutrum tamen nobis probatur vel propter coniecturae a litterarum ductibus longius recedentis audaciam vel propter argumentationis institutae neglectionem. Huius enim seriem et continuationem ubi attenderimus, facile intelligemus hac interrogatione nihil aliud spectari, nisi hoc, ut etiam mollitiem, negligentiam et segnitiem in vitio ducendam esse concedatur. Atque hoc tenentes nos quidem certe labem in uno isto *πᾶς* vel *πᾶσιν* haerere plane nobis persuasimus, pro quo ubi *κακός* restituerimus, protenus omnis de medio sublata erit obscuritas. Ita enim hoc dicit Socrates: mollis et negligens segnisque, quem Hesiodus inertibus fucis simillimum esse dixit, nonne istiusmodi homo ***nostro iudicio*** item ***pravus*** existat, quemadmodum modo negligentiam, segnitiem et mollitiem vidimus non inter virtutes sed inter vitia numerari oportere? Simplex profecto et perspicua est haec sententia eademque argumentationis tenori plane accommodata. In qua quod *ὁ τοιοῦτος* interpositum est, refertur hoc non aliorsum nisi ad praegressum *τρυφῶν καὶ ἀμελὴς ἀργός τε*, ita ut subiecti notio quodammodo fortius et nervosius significetur. Vitii causam et opportunitatem autem ubi anquirimus, posita illa videtur in *ἡμῖν* nostro iudico, de quo usu dativi v. Matthiae Gr. Gr. §. 388. Quem dativum quum scribae non recte cepissent, *κακός* compendio scriptum temere in *πᾶσιν* et *πᾶς* commutarunt.

ΚΛ. Ὀρθότατά γε εἰπών.

ΑΘ. Οὐκοῦν τόν γε θεὸν οὐ ῥητέον ἔχειν ἦθος τοιοῦτον ὅ γέ τοι αὐτὸς μισεῖ, τῷ τέ τι τοιοῦτον φθέγγεσθαι πειρωμένῳ οὐκ ἐπιτρεπτέον.

B ΚΛ. Οὐ μὲν δή· πῶς γὰρ ἄν;

ΑΘ. Ὧι δὴ προςήκει μὲν πράττειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι διαφερόντως τινός, ὁ δὲ τούτου γε νοῦς τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελεῖται, τῶν σμικρῶν δὲ ἀμελεῖ, κατὰ τίνα ἐπαινοῦντες τὸν τοιοῦτον λόγον οὐκ ἂν παντάπασι πλημμελοῖμεν; σκοπῶμεν δὲ ὧδε. ἆρ' οὐ κατὰ δύο εἴδη τὸ τοιοῦτον πράττει ὁ πράττων, εἴτε θεὸς εἴτ' ἄνθρωπος;

ΚΛ. Ποίω δὴ λέγομεν;

ΑΘ. Ἢ διαφέρον οὐδὲν οἰόμενος εἶναι τῷ ὅλῳ

ὅ γέ τοι αὐτὸς μισεῖ] V. τι. Sed τοι Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. et marg. Ω. Omittit voculam Par. A. cum quinque codd. Euseb. Dein Eus. τῷ δέ τι.

τούτου γε νοῦς] Eusebii codd. omnes vitiose: τούτου τοῦ γένους. Mox Euseb. κατὰ τίνα οὖν ἐπαιν.

B. πράττει ὁ πράττων] Articulum redhibuerunt A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. et libri Euseb. Dein λέγωμεν Voss. x. Per-

Sed satis de verborum depravatione. Locus Hesiodi, qui respicitur, est Opp. et DD. v. 307. τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀεργὸς ζώῃ, κηφήνεσσι κοθούροις εἴκελος ὀργήν.

Ὀρθότατά γε εἰπών.] Responsio accommodata est sententiae parentheticae: ὃν ὁ ποιητὴς — ἔφασκεν εἶναι, similiter atque supra p. 892. C. Alia id genus exempla indicavimus ad Phileb. p. 51. E. Quocirca noli in istis cum Astio vitium odorari.

οὐκ ἐπιτρεπτέον] Int. αὐτό. Sed solet ἐπιτρέπειν absolute sine casu pronominis usurpari, de quo usu diximus ad Menon. p. 92. et Euthyphron. p. 5. E. Legg. II. c. 5. p. 659. B.

B. ὁ δὲ τούτου γε νοῦς τῶν μὲν μεγ. ἐπ.] Post relativum ἀνακολούθως infertur ὁ δὲ τούτου pro eo, quod esse debebat, οὗ δὲ νοῦς κ. τ. λ. Quam rationem Graecis non esse infrequentem, ostendimus ad Politic. p. 306. C. et aliis locis, quos ibi significavimus. conf. etiam uberrimum Grammaticae Graecae Thesaurum, qui debetur immortalis memoriae viro A. Matthiae, §. 472. 3. Ignorantia tamen huius rei peperit lectionem τούτου τοῦ γένους, quam codd. Eusebii habent omnes, libri Platonis non habent. Dein iungas: κατὰ τίνα λόγον ἐπαινοῦντες τὸν τοιοῦτον, κ. τ. λ. Prave libri Eusebii: κατὰ τίνα οὖν ἐπαινοῦντες.

C. Ἢ διαφέρον οὐδὲν οἰόμενος — ἀμελεῖ] Ad priora: ἢ διαφέρον — τῶν σμικρῶν ex superioribus repetendum est. Sed posteriori membro propter additum: εἰ διαφέρει, subiungitur ὁ δὲ ἀμελεῖ, hoc sensu: aut prae levitate et mollitie,

ἀμελουμένων τῶν σμικρῶν, ἢ ῥαθυμίᾳ καὶ τρυφῇ, εἰ C διαφέρει, ὁ δὲ ἀμελεῖ. ἢ ἔστιν ἄλλως πως γιγνομένη ἀμέλεια; οὐ γάρ που, ὅταν γε ἀδύνατον ᾖ τῶν ἁπάντων ἐπιμελεῖσθαι, τότε ἀμέλεια ἔσται τῶν σμικρῶν ἢ μεγάλων, μὴ ἐπιμελουμένῳ, ὧν ἂν δυνάμει θεὸς ἢ φαῦλός τις ὢν ἐλλιπὴς καὶ μὴ δυνατὸς ἐπιμελεῖσθαι γίγνηται.

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν;

Cap. XI. Νῦν δὴ δύ' ὄντες τρισὶν ἡμῖν οὖσιν ἀποκρινάσθωσαν οἱ θεοὺς μὲν ἀμφότεροι ὁμολογοῦντες εἶναι, παραιτητοὺς δὲ ἅτερος, ὁ δὲ ἀμελεῖς D τῶν σμικρῶν. πρῶτον μὲν θεοὺς ἀμφότεροί φατε γιγνώσκειν καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν πάντα, λαθεῖν δὲ

sonarum distributio vulgo haec est: *ΚΛ.* Ποίῳ δή; *ΑΘ.* Λέγομεν· ἢ διαφέρον κ. τ. λ. Mutavimus praeeunte Bekkero Eusebii auctoritate, nec invito Stephano.

C. ὢν ἐλλιπὴς] ἐλλειπὴς A. et pr. Ω.

δύ' ὄντες] ὄντε f. h. a. o. et corr. Ω. Mox. οἱ δὲ ἀμελεῖς corr. A. Pro ἀμελεῖς Steph. invitis codd. scripsit ἀμελεῖν.

si quid interest, iste tamen negligit. Itaque δὲ post εἰ διαφέρει eodem modo infertur, quo alibi solet, si quid in apodosi praecedentibus opponitur. Significatur nimirum, quod non in aliquem convenire debeat, tamen in ipsum cadere. Plena igitur haec fuerit oratio: ἢ ῥαθυμίᾳ καὶ τρυφῇ, εἰ διαφέρει, ἄλλος μὲν οὔ, ὁ δὲ (οὗτος δὲ) ἀμελεῖ; v. Hermann. ad Sophocl. Philoct. v. 86 sq. et Matthiae Gr. §. 616. 3. p. 1469. ed. 3. Perperam Steph. ὅδε coniicit.

μὴ ἐπιμελουμένῳ, ὧν ἂν δυνάμει —] H. e. μὴ ἐπιμελουμένῳ τούτων, ὧν ἂν δυνάμει ἐλλιπής τις ὢν (θεὸς ἢ φαῦλός τις sc. ἄνθρωπος) καὶ (etiam) γίγνηται μὴ δυνατὸς ἐπιμελεῖσθαι, dum non curat ea, quorum facultate aliquis destitutus etiam curandi negotio non par existit, sive deus sit sive vilis (impotens et imbecillus) homo. Aegre in his desideramus voc. ἄνθρωπος, quod quia per compendium ἄνος scribi solet, de quo v. Gregor. Corinth. p. 634. et 415. ed. Schaefer., vide ne ante ὢν exciderit. Quamquam similis est ratio verborum p. 903. A. ubi ἀργὸς ἢ δειλός τις post τὸν θεὸν ponitur. Pro μὴ δυνατός ne quis requirat ἀδύνατος vel οὐ δυνατός, pertinet negandi particula ad γίγνηται. Ceterum liquet his verbis copiosius iterari quod antea praecessit: ὅταν γε ἀδύνατον ᾖ τῶν ἁπάντων ἐπιμελεῖσθαι. Similis repetitionis exempla sunt Apol. Socr. p. 2. C. Phaedon. p. 67. E. 96. C. Euthydem. p. 285. A. al. Nec aliter Latini, de quibus v. Wopkensii Lectt. Tull. p. 55. et intpp. ad Cicer. De N. D. I. 10, 25. Pro Rosc. Amer. 5, 14.

αὐτοὺς οὐδὲν δυνατὸν εἶναι τῶν ὁπόσων εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις τε καὶ ἐπιστῆμαι. ταύτῃ λέγετε ἔχειν ταῦτα, ἢ πῶς;

ΚΛ. Οὕτως.

ΑΘ. Τί δαί; δύνασθαι πάντα, ὁπόσων αὖ δύναμίς ἐστι θνητοῖς τε καὶ ἀθανάτοις;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ συγχωρήσονται καὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν;

E ΑΘ. Καὶ μὴν ἀγαθούς γε καὶ ἀρίστους ὡμολογήκαμεν αὐτοὺς εἶναι πέντε ὄντες.

ΚΛ. Σφόδρα γε.

ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐ ῥᾳθυμίᾳ μὲν καὶ τρυφῇ ἀδύνατον αὐτοὺς ὁμολογεῖν πράττειν ὁτιοῦν τὸ παράπαν, ὄντας γε οἵους ὁμολογοῦμεν; δειλίας γὰρ ἔκγονος ἔν γε ἡμῖν ἀργία, ῥᾳθυμία δὲ ἀργίας καὶ τρυφῆς.

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Ἀργίᾳ μὲν δὴ καὶ ῥᾳθυμίᾳ οὐδεὶς ἀμελεῖ θεῶν. οὐ γὰρ μέτεστιν αὐτῷ που δειλίας.

D. *Τί δαί; δύνασθαι*] Sic A. Ω. alii. V. δέ, quod Schn. tenuit.

E. *Καὶ μὴν ἀγαθούς γε*] γε A. Ω. Ξ. f. h. r. a. c. δ. o. Legebatur vulgo τε.

οἵους ὁμολογοῦμεν] λέγομεν Vat. f. Flor. o. et marg. a. δ. r. Ω. cum Euseb. quod Turicenss. ediderunt.

Cap. XI. D. *ὁπόσων εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις τε καὶ ἐπιστ.*] Articuli vis haec est: quarum rerum sunt *eae*, *quas novimus*, perceptiones et cognitiones. Itaque Hermannum nollem articulum *αἱ* uncis seclusisse, quod suasit etiam A. Matthiae Gr. Gr. §. 287. Notabilis vero hic locus, quo diis tribuitur rerum omnium scientia et cognitio. Contendas cum his quaeso Psalm. 94. 6. Davidicum.

δύνασθαι πάντα ὁπόσων —] De numinis divini omnipotentia, quam theologi vocant, v. Tim. p. 68. D. coll. p. 32. C. p. 33. A. p. 41. A. Loquutionem *δύνασθαι πάντα*, omnipotentem esse, illustravimus ad Phileb. p. 23. D. Politic. p. 302. A.

E. *Καὶ μὴν ἀγαθούς γε*] H. e. πᾶσαν ἀρετὴν ἀγαθούς. conf. Tim. p. 29. E.

E. *ὄντας γε οἵους ὁμολογοῦμεν*;] quales eos esse inter nos convenit, s. consentimus. Perperam Astius ὡμολογοῦμεν de coniectura scripsit. Nec vero Turicensibus amplectendum fuit quod libri quidam praebent: λέγομεν. Id enim apertum est ex vulgatae scripturae explicatione duxisse originem. De usu temporis praesentis v. ad Phileb. p. 11. C.

P. 902. *πλὴν τῷ γιγνώσκειν τοὐναντίον*;] H. e.

ΚΛ. Ὀρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν τὸ λοιπόν, εἴπερ ἀμελοῦσι τῶν
σμικρῶν καὶ ὀλίγων τῶν περὶ τὸ πᾶν, ἢ γιγνώ- 902
σκοντες, ὡς τὸ παράπαν οὐδενὸς τῶν τοιούτων ἐπι-
μελεῖσθαι δεῖ, δρῷεν ἂν τοῦτο, ἢ τί τὸ λοιπὸν πλὴν
τῷ γιγνώσκειν τοὐναντίον;

ΚΛ. Οὐδέν.

ΑΘ. Πότερον οὖν, ὦ ἄριστε καὶ βέλτιστε, θῶ-
μέν σε λέγοντα ὡς ἀγνοοῦντάς τε καὶ δέον ἐπιμελεῖ-
σθαι δι' ἄγνοιαν ἀμελοῦντας, ἢ γιγνώσκοντας ὅτι
δεῖ, καθάπερ οἱ φαυλότατοι τῶν ἀνθρώπων λέγον-
ται ποιεῖν, εἰδότες ἄλλα εἶναι βελτίω πράττειν ὧν δὴ
πράττουσι διά τινας ἥττας ἡδονῶν ἢ λυπῶν οὐ ποιεῖν; B

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν;

ΑΘ. Οὐκοῦν δὴ τά γε ἀνθρώπινα πράγματα
τῆς τε ἐμψύχου μετέχει φύσεως ἅμα, καὶ θεοσεβέστα-
τον αὐτό ἐστι πάντων ζώων ἄνθρωπος;

ΚΛ. Ἔοικε γοῦν.

P. 902. πλὴν τῷ γιγνώσκειν τ.] Sic A. Ω. h. r. teste Bekkero. Legebatur πλὴν τὸ γ. Libri Euseb. πλὴν τοῦ γ. quod edidit Astius. Paullo ante marg. Ω. et a. ἐπιμελεῖσθαι οὐδὲν δεῖ.

βελτίω πράττειν] βέλτιον Eusebii codd. omnes.

πλὴν τὸ ἐναντίον τῷ γ. Male vulgo πλὴν τό, quod Astius in τοῦ mutavit. Intelligitur τὸ ἀγνοεῖν, ut ex proximis apparet.

ὦ ἄριστε καὶ βέλτιστε] De hac synonymorum coniunctione dixit Lobeck. ad Aiac. p. 138. ed. 2. Mox Hermannus ποιεῖν post λέγονται eliminandum censet, ut commate sublato omnia deinceps in unum iungantur. Non fecisset, opinor, si memor fuisset eorum, quae de hoc usu verbi ποιεῖν scripsimus ad Sophist. p. 253. A. Phileb. p. 61. E. Polit. p. 260. C. Tum ἄλλα εἶναι βελτίω πράττειν, noli tentare et ex libris quibusdam mutare βελτίω in βέλτιον. Nam βελτίω per attractionem illam ponitur, quam attigimus ad IX. p. 863. C. — διά τινας ἥττας ἡδονῶν, quia succumbunt quandoque voluptatibus aut doloribus.

B. θεοσεβέστατον — ζώων ἄνθρωπος] Hominem a deo in his terris positum esse tanquam θεοσεβέστατον futurum, et qui solus coleret iustitiam et virtutem, docemur etiam Tim. p. 41. E. sq. p. 69. sqq. Convenit fere Protagor. p. 522. ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέχει μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ ξυγγένειαν ζώων μόνον θεοὺς ἐνόμισε καὶ ἐπιχειρεῖ βωμούς τε ἱδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα

ΑΘ. Θεῶν γε μὴν κτήματά φαμεν εἶναι πάντα, ὁπόσα θνητὰ ζῶα, ὧνπερ καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Ἤδη τοίνυν σμικρὰ ἢ μεγάλα τις φάτω ταῦτα εἶναι τοῖς θεοῖς· οὐδετέρως γὰρ τοῖς κεκτη-
C μένοις ἡμᾶς ἀμελεῖν ἂν εἴη προσῆκον, ἐπιμελεστάτοις γε οὖσι καὶ ἀρίστοις. σκοπῶμεν γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔτι πρὸς τούτοις.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Τὸ περί τε αἰσθήσεως καὶ δυνάμεως, ἆρ' οὐκ ἐναντίως ἀλλήλοιν πρὸς ῥᾳστώνην καὶ χαλεπότητά ἐστον πεφυκότε;

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ὁρᾶν μέν που καὶ ἀκούειν τὰ σμικρὰ χαλεπώτερον ἢ τὰ μεγάλα, φέρειν δὲ αὖ καὶ κρατεῖν

B. *ὧνπερ καὶ τὸν οὐρ.*] *ὥσπερ* Flor. o. et marg. c. et aliquot codd. Euseb. ut coni. Wyttenbach. ad Phaedon. p. 140. Post *ζῶα* Eus. addit *ἢ νοερά.* v. explicatt.

φάτω ταῦτα] *πεφάτω* marg. Ω. et a. c. δ. Ceterum Eus. *ἤδη τοίνυν ἢ σμικρὰ ἢ μεγάλα,* et *οὐδ' ἑτέρως.*

C. *σκοπῶμεν γὰρ δὴ καὶ τ.*] Euseb. *σκοπῶμεν δὲ δὴ κ.* quod Steph. et Ast. amplectuntur. Sed codd. Eusebii meliores *γάρ* tenent.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;] Desunt haec in Ald. Bas. 1. 2. Lovan. et Ven. Ξ. Flor. c.

θεῶν. Ovid. Met. I. 70. Deerat adhuc — Sanctius his animal mentisque capacius altae, Pronaque quum spectent animalia cetera terram! Os homini sublime dedit, coelumque tueri Iussit, et erectos ad sidera tollere vultus.

Θεῶν γε μὴν κτήματα —] Phaed. p. 62. B. *θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελουμένους, καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἓν τῶν κτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι,* ubi v. Wyttenbach. p. 146 sq. ed. Lips. Infra p. 906. A. *ἡμεῖς δ' αὖ κτήματα θεῶν καὶ δαιμόνων.* Critias p. 109. B. C. Cicer. Tuscul. I. 30. Post *θνητὰ ζῶα* Eusebius addit *ἢ νοερά,* quod additamentum redolet glossema ex recentiore philosophia Platonica repetitum, ut nollem illud probasset Wyttenbach. l. c. Idem vir doctus pro *ὧνπερ* legi iussit *ὥσπερ,* quod Astius edidit. Sed verum est *ὧνπερ,* quandoquidem sententia haec est: ex quibus unum etiam hoc universum esse censemus. v. Tim. p. 69. C. ubi universum hoc vocatur *ζῶον ἕν, ζῶα ἔχον τὰ πάντα ἐν ἑαυτῷ θνητὰ ἀθάνατά τε.* — *οὐρανός,* ut supra p. 886. C. et mox p. 905. E. et 906. A. est mundus vel rerum universitas; v. ad Tim. p. 27. A.

C. *σκοπῶμεν γὰρ δὴ καὶ*

καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῶν σμικρῶν καὶ ὀλίγων παντὶ ῥᾷον ἢ τῶν ἐναντίον.

ΚΛ. Καὶ πολύ γε. D

ΑΘ. Ἰατρῷ δὲ προςτεταγμένον ὅλον τι θεραπεύειν βουλομένῳ καὶ δυναμένῳ τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελουμένῳ, τῶν μορίων δὲ καὶ σμικρῶν ἀμελοῦντι, ἕξει ποτὲ καλῶς αὐτῷ τὸ πᾶν;

ΚΛ. Οὐδαμῶς.

ΑΘ. Οὐ μὴν οὐδὲ κυβερνήταις οὐδὲ στρατηγοῖς οὐδ' οἰκονόμοις οὐδ' αὖ τισὶ πολιτικοῖς οὐδ' ἄλλῳ τῶν τοιούτων οὐδενὶ χωρὶς τῶν ὀλίγων καὶ σμικρῶν πολλὰ ἢ μεγάλα· οὐδὲ γὰρ ἄνευ σμικρῶν E τοὺς μεγάλους φασὶν οἱ λιθολόγοι λίθους εὖ κεῖσθαι.

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν;

ΑΘ. Μὴ τοίνυν τόν γε θεὸν ἀξιώσωμέν ποτε

D. *τῶν μ. μεγάλων ἐπιμελουμένῳ*] *ἐπιμελεῖσθαι* A. v. f. h. r. et pr. Ω. a. δ. o. Sed de Par. A. tacet Bastius. Dein *ἀμελεῖν* corr. Ω. et f. h. r. a. δ. o. Eusebius pro *ἐπιμελουμένῳ* habet *ἐπιμελὲς ἔσται*, et pro *ἀμελοῦντι* scribit *ἀμελές*. Idem dein pro *ἕξει ποτὲ* habet *εἶθ' ἕξει*.

Οὐ μὴν οὐδὲ] V. *Οὐ μὲν οὐδὲ*, adversantibus Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. Euseb. Praeterea Euseb. *γε* post *οὐδὲ* interponit, quod recepit Astius.

E. *Μὴ τοίνυν τόν γε θεὸν ἀξ.*] Theod. *γε* om. Idem dein *ἀξιῶμεν — τοσούτῳ ἀκρ. — σοφὸν βουλ. — ἐπιμελεῖσθαι δυ-*

τόδε —] Recte habet *γάρ*, quod Astius ex Euseb. in *δὲ* mutavit. Atqui etiam meliores Eusebii codd. *γὰρ* tuentur. Quippe *γάρ*, ut Lat. enim, etiam usurpatur, ubi quid explicationis caussa subiungitur, quod simul caussam antegressae sententiae complectitur. Nos dicimus nemlich. De *γάρ* repetito explicavit Porson. ad Eurip. Med. v. 140. Bornemann. ad Xenoph. Symp. IV. 55. p. 147. Kühner. ad Memor. II. 6, 21.

Τὸ περί τε αἰσθήσεως καὶ δυνάμεως] De sensu atque potentia, nonne natura sua contrario modo se habent, si facilitatem ac difficultatem spectemus?

D. *Ἰατρῷ δὴ πρ. — αὐτῷ τὸ πᾶν;*] Pronomen *αὐτῷ* post subiectum perspicuitatis adiuvandae gratia interpositum, ut saepe; v. I. p. 624. B. III. p. 684. D. XII. p. 952. A. al. Istud *τὸ πᾶν* vero repetit quodamodo antegressum illud *ὅλον τι*, quod item cohaeret cum *ἕξει καλῶς*.

Οὐ μὴν οὐδὲ — ἢ μεγάλα] Int. ex superioribus: *καλῶς ἕξει*. De proverbio: *οὐ γὰρ ἄνευ σμικρῶν οἱ μεγάλοι λίθοι εὖ κεῖνται*, v. Valesium ad Harpocrat. Vol. II. p. 370. ed. Lips.

E. *Μὴ τοίνυν τόν γε θεὸν —*] Laudat haec praeter Eu-

θνητῶν δημιουργῶν φαυλότερον, οἳ τὰ προςήκοντα αὐτοῖς ἔργα, ὅσωπερ ἂν ἀμείνους ὦσι, τόσῳ ἀκριβέστερα καὶ τελεώτερα μιᾷ τέχνῃ σμικρὰ καὶ μεγάλα ἀπεργάζονται· τὸν δὲ θεὸν ὄντα τε σοφώτατον βου-
903 λόμενόν τ' ἐπιμελεῖσθαι καὶ δυνάμενον, ὧν μὲν ῥᾷον ἦν ἐπιμεληθῆναι σμικρῶν ὄντων, μηδαμῇ ἐπιμελεῖσθαι καθάπερ ἀργὸν ἢ δειλόν τινα διὰ πόνους ῥαθυμοῦντα, τῶν δὲ μεγάλων.

ΚΛ. Μηδαμῶς δόξαν τοιαύτην περὶ θεῶν, ὦ ξένε, ἀποδεχώμεθα· οὐδαμῇ γὰρ οὔτε ὅσιον οὔτ' ἀληθὲς τὸ διανόημα διανοοίμεθ' ἄν.

νατὸν εἶναι καὶ δυνάμενον μὲν ῥᾷον ἐπιμεληθῆναι, σμικρῶν δὲ ὄντων μηδαμῇ ἐπιμελεῖσθαι δυνατὸν εἶναι, καθάπερ ἀργὸν κ. τ. λ.

τελεώτερα μιᾷ τ.] Schneid. invitis libris omnibus *καὶ* ante *μιᾷ* inseruit.

P. 903. *ἀληθὲς τὸ διανόημα*] *τὸ* om. Steph.

μάλιστα μετρίως] *μάλα* codd. f. o. *καὶ μάλα γρ.* Ω. a. quod amplexi sunt Turicenses et Herm. *καὶ μεγάλα* Euseb.

sebium l. c. etiam Theodoret. Cura Aff. Gr. p. 93. ed. Sylb. = 252. ed. Gaisf. usque ad *διανοοῖτ' ἄν*. Sponte apparet, praeclaram hanc esse conclusionem a minore ad maius, quam vocant dialectici. Animadvertas autem anacoluthon. Nam pergitur dein: *τὸν δὲ θεὸν ὄντα τε σοφώτατον κ. τ. λ.* quasi antea dictum sit: *μὴ τοίνυν ἀξιώσωμεν θνητοὺς δημιουργοὺς τά προςήκοντα — ἀπεργάζεσθαι.*

P. 903. *διειλέχθαι τῷ φιλαιτίῳ*] H. e. *τῷ μεμψιμοίρῳ*, ut Hesychius et Phavorinus interpretantur; v. Poll. III. 139." *Astius.*

Τῷ γε βιάζεσθαι τοῖς λόγοις —] Eo, quod ipsum disputationibus nostris coëgimus confiteri, se non recte iudicare. De *τῷ* cum infinitivo conferas p. 885. C. 893. D.

Cap. XII. B. *Πείθωμεν τὸν νεανίαν* —] Praeclarus hic locus est, quo curae et providentiae divinae tanquam aguntur vindiciae, ut quasi pro theodicea aliqua, quam inde a Leibnizii aetate vocare solent, iure haberi et possit et debeat. Demonstrat enim Plato, cura et sapientia deorum ita esse institutum, ut quisque in his terris eum sibi locum assignatum teneat, qui ut ipsi tribueretur primum totius rerum universitatis cura, tum propriarum virium modulus, denique etiam varius liberae voluntatis recteque agendi facultatis usus, exegerit ac postulaverit. Nam primum quidem ostendit, deum in mundo condendo et regendo omnia ad totius rerum universitatis rationem et salutem sapientissime attemperavisse, ut temerarii videantur esse, si qui homines omnia ad se unos referant ac sua tantum caussa omnia fieri oportere opinentur. Deinde vero docet, omnibus ac singulis pro sua cuique indole et natura eum locum in hac mortalium vita esse datum, ut quam facillime virtutem sequi et ad maiorem perfectionem naturae suae

ΑΘ. *Δοκοῦμεν δέ μοι νῦν ἤδη μάλιστα μετρίως διειλέχθαι τῷ φιλαιτίῳ τῆς ἀμελείας πέρι θεῶν.*

ΚΛ. *Ναί.*

ΑΘ. *Τῷ γε βιάζεσθαι τοῖς λόγοις ὁμολογεῖν αὐτὸν μὴ λέγειν ὀρθῶς. ἐπῳδῶν γε μὴν προσδεῖσθαι μοι δοκεῖ μύθων ἔτι τινῶν.* B

ΚΛ. *Ποίων, ὦ 'γαθέ;*

Cap. XII. *ΑΘ.* *Πείθωμεν τὸν νεανίαν τοῖς λόγοις, ὡς τῷ τοῦ παντὸς ἐπιμελουμένῳ πρὸς τὴν*

Ναί — ἔτι τινῶν] Haec uno tenore Atheniensi adscripsit Hermannus, deleto Atheniensis nomine. Nos veterem rationem tenendam arbitramur, satis habentes novam indicavisse.

αὐτὸν μὴ λέγειν ὀρθῶς. Ἐπῳδῶν] Vett. editt. *λέγειν. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Ἐπῳδῶν γε.* Veram distinctionem tuetur Eusebius, restituitque primus Astius. Ric. *ὀρθῶς λέγειν.*

atque felicitatem eluctari queant, si modo viribus suis recte utantur; uti enim quemque sua voluntatis libertate, ex cuius recto usu pendeat omnis vel felicitatis vel etiam miseriae humanae ratio et conditio. Quippe in uno maxime honestatis ac virtutis studio arbitratur omnem hominis felicitatem positam esse, prae qua facillime simus bona externa omnia despecturi atque contemturi, si meminerimus, quanta futura sit voluptas ac beatitudo, qua aliquando, hac vita bene ac laudabiliter peracta, fruituri simus, ubi in coetum praestantissimorum congregati virorum in dies magis virtutem amaturi et ad excelsiorem perfectionis laudem ac praestantiam perpetuo progressuri simus. Etenim illud quoque hoc loco docet philosophus, immutabili lege a diis ita esse constitutum, ut post huius vitae decursum probi semper ad probos, mali autem ad malos perveniant, ideoque etiam futurum esse, ut virtutis amantes quum perpetuo boni honestique studio exercitatione aucto et corroborato, tum exemplo et cohortatione eorum, quibuscum coniuncti sint, ad maiorem usque virtutem ac felicitatem perducantur; improbi autem atque lubidinosi ad extremam perniciem et miseriam delabantur. Hoc igitur loci praestantissimi argumentum est. Quod quidem accuratius considerantes facile intelligemus, quae hic disputata sunt, ea egregie concordare cum nobilissimo illo philosophi decreto, quo homini censuit perpetuo id propositum esse oportere, ut ad similitudinem cum Deo pervenire studeat; de qua eius sententia ad Theaet. p. 176. A. explicavimus. Quamquam hic nec illud negligi debet, de quo iam aliquoties monuimus, in his Legum libris talia fere ad captum civium communem accommodate et populari ratione explicari solere. Etenim primum quidem ne hoc quidem loco unius illius atque summi Dei mentionem facit philosophus, quem alibi statuit:

σωτηρίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ ὅλου πάντ' ἐστὶ συντεταγμένα, ὧν καὶ τὸ μέρος εἰς δύναμιν ἕκαστον τὸ προςῆκον πάσχει καὶ ποιεῖ. τούτοις δ' εἰσὶν ἄρχοντες προςτεταγμένοι ἑκάστοις ἐπὶ τὸ σμικρότατον ἀεὶ πάθης καὶ πράξεως, εἰς μερισμὸν τὸν ἔσχατον τέλος
B ἀπειργασμένοι· ὧν ἓν καὶ τὸ σόν, ὦ σχέτλιε, μόριον εἰς τὸ πᾶν ξυντείνει βλέπον ἀεί, καίπερ πάνσμικρον ὄν. σὲ δὲ λέληθε περὶ τοῦτο αὐτό, ὡς γένεσις ἕνεκα ἐκείνου γίγνεται πᾶσα, ὅπως ᾖ ἡ τῷ τοῦ παντὸς βίῳ ὑπάρχουσα εὐδαίμων οὐσία, οὐχ ἕνεκα σοῦ γιγνομένη, σὺ δὲ ἕνεκα ἐκείνου. πᾶς γὰρ ἰατρὸς καὶ πᾶς ἔντεχνος δημιουργὸς παντὸς μὲν ἕνεκα πάντα ἐργάζεται,

C. *ὡς γένεσις ἕνεκα ἐκείνου*] ὡς ἡ γένεσις Vat. r. ἡ γένεσις ὡς γρ. Ω. ut scripserunt Turicenses. Dein ᾖ om. A. Ξ. v. f. r. a. c. δ. ο. et pr. Ω. cum Ald. Bas. 1. 2. Lov. Apud Eus. legitur ὅπως ᾖ τοῦ. Caussa erroris manifesta.

πρὸς τὸ κοινῇ ξυντείνων] V. ξυντεῖνον, quod servarunt Bekk. et Schn. Recte libri Eusebii ξυντείνων, quod cum Astio

sed omnia ista referuntur ad eorum deorum sapientiam, qui propius ad popularium, quos Graeci colebant, deorum similitudinem accedere visi sunt. Deinde etiam illud, quod bonos viros, sicuti Socrates in Apolog. p. 41. A. sqq., in altera vita in optimorum quorumque consortio versaturos ait, videtur populariter magis quam subtiliter explicari. Verum haec omnia quominus nunc persequamur accuratius, ipsum consilium horum commentariorum prohibet; quamobrem satis duximus, paucis significare quid de toto loco sentiremus. Dubitantius de his rebus loquitur Aristoteles, cuius tamen ieiuna sobrietas ad Platonis sublimitatem haud sane comparanda est. Is enim inter alia Ethic. Nicom. X. 9. *εἰ γάρ τις ἐπιμέλεια τῶν ἀνθρωπίνων ὑπὸ θεῶν γίγνεται, ὥσπερ δοκεῖ, καὶ εἴη ἂν εὔλογον χαίρειν τε αὐτοὺς τῷ ἀρίστῳ καὶ τῷ συγγενεστάτῳ· τοῦτο δ' ἂν εἴη ὁ νοῦς· καὶ τοὺς ἀγαπῶντας μάλιστα τοῦτο καὶ τιμῶντας ἀντιποιεῖν, ὡς τῶν φίλων αὐτοῖς ἐπιμελουμένους, καὶ ὀρθῶς τε καὶ καλῶς πράττοντας· ὅτι δὲ ταῦτα πάντα τῷ σοφῷ μάλιστα ὑπάρχει, οὐκ ἄδηλον· θεοφιλέστατος ἄρα· τὸν αὐτὸν δ' εἰκὸς καὶ εὐδαιμονέστατον.* Propius ad Platonis sententiam in his quoque Stoici accesserunt. Hi enim, ut providentiam divinam defenderent, bona et mala non esse statuebant praeter virtutem ac vitia, virtutemque contendebant ad bene beateque vivendum se ipsa esse contentam. Quamobrem nec ea, quae magna hominum multitudo aegre ferret atque deploraret, continuo in malis ducenda iudicabant, sed potius in his ipsis arbitrabantur maximorum malorum posita esse remedia, verorumque bonorum, fortitudinis, constantiae, sapientiae, omnis denique virtutis, certissima praesidia et munimenta, quandoquidem Deus, quos

πρὸς τὸ κοινῇ ξυντείνων βέλτιστον, μέρος μὴν ἕνεκα ὅλου καὶ οὐχ ὅλον μέρους ἕνεκα ἀπεργάζεται. σὺ δὲ ἀγανακτεῖς ἀγνοῶν, ὅπῃ τὸ περὶ σὲ ἄριστον τῷ D παντὶ ξυμβαίνει καὶ σοὶ κατὰ δύναμιν τὴν τῆς κοινῆς γενέσεως. ἐπεὶ δὲ ἀεὶ ψυχὴ συντεταγμένη σώματι τοτὲ μὲν ἄλλῳ, τοτὲ δὲ ἄλλῳ, μεταβάλλει παντοίας μεταβολὰς δι' ἑαυτὴν ἢ δι' ἑτέραν ψυχήν, οὐδὲν ἄλλο ἔργον τῷ πεττευτῇ λείπεται πλὴν μετατιθέναι τὸ μὲν ἄμεινον γιγνόμενον ἦθος εἰς βελτίω τόπον, χεῖρον δὲ εἰς τὸν χείρονα, κατὰ τὸ πρέπον αὐτῶν ἕκαστον, ἵνα τῆς προσηκούσης μοίρας λαγχάνῃ.

ΚΛ. Πῇ λέγεις; E

restituimus. Commendarunt eandem lectionem etiam Stephanus et Heindorf. ad Gorg. p. 209.

D. *συντεταγμένη σώματι*] Sic A. Ω. Ξ. f. r. a. c. δ. ο. x. et edit. Bas. 2. cum Euseb. Vulgo scribebatur *ἐπιτεταγμένη*.

τῆς προσηκούσης μοίρας] *προσηκούσης* om. pr. A. Ω. et codd. aliquot Eus.

caros sibi haberet, per talia ad optima quaeque exerceret, firmaret, corroboraret. Praeclara vero doctrina, quam qui accuratius voluerint cognoscere, ii prae aliis omnibus legant velim aureolum illum Senecae De providentia libellum, ut tanquam ex limpido fonte hauriant, quae recentiores philosophi rimandis singulis sententiis atque verbis reddiderunt sane turbida atque insalubria. Alios, qui idem tractarunt argumentum, Boëthium De consolatione philosophiae, nuper egregie a Theodoro Obbario repurgatum, Salvianum Massiliensem De gubernatione Dei Libr. VIII. Rittershusii aliorumque doctis commentariis illustratum, Cardanum, et si qui sunt eorum similes, hic saltem nominasse iuvabit.

τῷ τοῦ παντὸς ἐπιμελ.] H. e. universi; v. ad Tim. p. 27. A.

εἰς μερισμὸν τὸν ἔσχατον τέλος ἀπειργασμένοι] Stephanus mavult *τὸ ἔσχατον*. Astius requirit: *τελέως ἀπειργασμένοις*. Neutro opus. Sententia enim haec est: perfectionem eorum usque ad extremam ipsorum partitionem, h. e. usque ad minimum cuiusque, efficere soliti.

C. *εἰς τὸ πᾶν ξυντείνει βλέπον ἀεὶ*] Ad *βλέπον* item *εἰς τὸ πᾶν* assumendum, ut non opus fuerit *ἐκεῖσε* addere.

D. *ὅπῃ τὸ περὶ σὲ ἄριστον τῷ παντὶ συμβαίνει*] quomodo id, quod habita tui ratione optimum est, universo conveniat itemque tibi pro communis generationis et ortus facultate, h. e. quantum fieri possit per communem universi generationem.

ἐπεὶ δ' ἀεὶ ψυχὴ — τοτὲ δὲ ἄλλῳ] Nam animae secundum Platonem in alia atque alia corpora migrant; v. Phaedr. p. 248. De Rep. X. p. 620.

ΑΘ. Ἧιπερ ἂν ἔχοι λόγον ῥᾳστώνη ἐπιμελείας θεοῖς τῶν πάντων, ταύτῃ μοι δοκῶ φράζειν. εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸ ὅλον ἀεὶ βλέπων πλάττοι τις μετασχηματίζων τὰ πάντα, οἷον ἐκ πυρὸς ὕδωρ ἔμψυχον, καὶ μὴ ξύμπολλα ἐξ ἑνὸς ἢ ἐκ πολλῶν ἕν, πρώτης
904 ἢ δευτέρας ἢ καὶ τρίτης γενέσεως μετειληφότα, πλή-

E. *Ἧιπερ ἂν ἔχοι λ.*] *εἴπερ* A. v. x. et pr. Ω. a. Dein *λόγον* om. A. et pr. Ω. et *ῥαιστώνης* scribunt A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. ο. x. Genitivum istum suscepit Schneiderus, qui tamen casus non videmus quomodo excusari vel defendi queat. Pro *θεοῖς* Eus. *θεοῦ*.

εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸ ὅλον] Verissime Flor. c. corr. *εἰ μὲν γὰρ μὴ πρὸς τὸ ὅλον ἀεὶ κ. τ. λ.*, quod per sententiae rationem requiri in explicatt. ostendimus.

Phaedon. p. 81. — *μεταβάλλει παντοίας μετ. — ψυχήν*, varias et multiplices subit mutationes vel per semet ipsam vel per alias animas. — *τῷ πεττευτῇ*, h. e. deo tanquam calculos ponenti, dum omnia sapienter ordinat ac disponit. Metaphoram ob insequens *μετατιθέναι*, quod in lusu calculorum dicitur, delectam esse liquet. — *εἰς βελτίω — εἰς τὸν χείρονα*, eadem formarum vicissitudine Tim. p. 39. A. *τὰ μὲν τὸν ἐλάττω, τὰ δὲ τὸν κρείττονα.*

E. *Ἧιπερ ἂν ἔχοι λόγον*] Quomodo consentaneum sit deos facili negotio gerere omnium rerum curam. Formulam *λόγον ἔχειν* illustravimus ad IX. p. 860. D.

εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸ ὅλον ἀεὶ] Facilitatem, qua dii omnia curare queant, exinde censet intelligi posse, quod totius universi habita ratione cuique eum locum attribuant, in quo facillime virtute possit potiri. Quocirca hic in protasi aliud quid requititur, quam quod in libris fere perscriptum extat. Legendum ex Flor. quodam libro: *εἰ μὲν γὰρ μὴ πρὸς τὸ ὅλον κ. τ λ.* deleto praeterea commate vulgo post *ἐκ πολλῶν ἕν* interposito, nam si quis non ad totum semper respiciens fingat ac mutet omnia, veluti si ex igne (nulla totius habita ratione) protenus aquam faciat, ac si non multa ex uno aut ex multis unum ita fingat, ut aut primam aut secundam aut tertiam generationem nanciscantur, (h. e. quaeque non pro sua dignitate locum suum accipiant, sed promiscue ac temere mutentur) multitudine infinita fuerit transpositio et immutatio. Verum ita quum iam apparere videatur, quaenam totius loci sententia sit; nam de prima, secunda et tertia generatione nemo ambiget qui legerit Tim. p. 42. B. C.; tamen in singulis etiamnum supersunt, quae quem facile morentur. Quorsum primum pertinet istud *ὕδωρ ἔμψυχον*. Nam quod Astius illud intelligi voluit de igne veluti vivo quodam rerum principio, quale statuerit praeter alios Heraclîtus, qui teste Clement. Alex. Strom. V. p. 712. docuerit, ignem mutari in aquam, ut semen esset omnium rerum; id quidem ab hoc loco videtur plane alienum esse, quippe quo non nisi de rerum om-

θεσιν ἄπειρ' ἂν εἴη τῆς μετατιθεμένης κοσμήσεως· νῦν δ' ἔστι θαυμαστῇ ῥᾳστώνῃ τῷ τοῦ παντὸς ἐπιμελουμένῳ.

ΚΛ. Πῶς αὖ λέγεις;

ΑΘ. ῟Ωδε. ἐπειδὴ κατεῖδεν ἡμῶν ὁ βασιλεὺς ἐμψύχους οὔσας τὰς πράξεις ἁπάσας καὶ πολλὴν μὲν

P. 904. πλήθεσιν ἄπειρ' ἂν] Vat. Ω. superscriptum habet ἄπορ', quod teste Bekkero etiam in Par. A. repertum est, de quo tamen Bastius nihil refert. Istud ἄπορ' Turicenses ediderunt. Iidem de Astii coniectura: τὰ τῆς μ. Dein διατιθεμένης A. v. et pr. Ω. a. δ. probante Schneid.

῟Ωδε. ἐπειδὴ κατεῖδεν] ῟Ωδε om. Eusebius.

nium mutationibus in mundo regendo ad universi rationes et consilia attemperandis disseratur, de rerum principiis nullo modo cogitetur. Atque hoc sentiens, opinor, Cornarius participium ἐμψύχου, frigefaciens, revocari oportere sibi persuasit. In quo ille sane aliquid vidit, ipsius Platonis scripturam non reperit. Nos enim si quid iudicare possumus, legendum est potius ἔμψυχρον, frigidum, ita ut igni tanquam elemento natura sua calido et ferventi opponatur ὕδωρ ἔμψυχρον, quo magis scilicet mutandi arbitraria licentia designetur, quae totius ratione neglecta locum habeat. Vocabulum ad analogiam linguae rectissime formatum legitur apud Hippocrat. Epid. p. 1190. B. ὁ ἐμψυχρότερος ἐν ψυχρῇ ὥρῃ καὶ χώρῃ ἐνθερμότερος ἔσται. Sed quoniam eo vix alius quisquam usus est, videtur ipsa insolentia importunam effecisse verae scripturae mutationem. Dein pro καὶ μὴ Astius de coniectura Cornarii scripsit καὶ ᾗ, quod cur non ferendum sit, ex universi loci interpretatione antea proposita clarum ac perspicuum fore speramus. Denique etiam postrema verba: πλήθεσιν ἄπειρ' ἂν εἴη τῆς μετ. κοσμήσεως, viris doctis scrupulum iniecerunt. Nam Astius quidem ante τῆς μετατιθεμένης κοσμήσεως interposuit τὰ, quod amplexi etiam Turicenses sunt, qui posthabita librorum omnium, etiam Eusebii, auctoritate τὰ τῆς μετ. κοσμ. ediderunt. Sed hi quidem longius etiam processerunt in mutanda librorum lectione; dederunt enim pro ἄπειρ' etiam ἄπορ', ut in aliquot libris ex corr. scriptum legitur. At nobis certe neutiquam videtur necessaria esse verborum mutatio. Enimvero istud ἄπορα quidem nullo modo ferendum est. Nam primum ei adversatur vicinum πλήθεσιν. Deinde etiam ipsa sententiae ratio ei officit magnopere, quandoquidem nunc non de ἀπορίᾳ aliqua illarum mutationum agitur, sed potius de difficultate, quam immensa mutationum copia allatura sit, si in iis faciendis non reputetur, quem quidque locum in rerum universitate tenere debeat. Articulo τά vero non indigebimus, ubi verba intellexerimus sic: so würde es etwas an Zahl und Menge Unendliches von Veränderung und Umbildung geben. Theaet. p. 175. A. ἄτοπα αὐτῷ καταφαίνε-

ἀρετὴν ἐν αὐταῖς οὖσαν, πολλὴν δὲ κακίαν, ἀνώλεθρον δὲ ὂν γενόμενον, ἀλλ' οὐκ αἰώνιον, ψυχὴν καὶ σῶμα, καθάπερ οἱ κατὰ νόμον ὄντες θεοί — γένε-
B σις γὰρ οὐκ ἄν ποτε ἦν ζώων ἀπολομένου τούτοιν θατέρου — καὶ τὸ μὲν ὠφελεῖν ἀεὶ πεφυκός, ὅσον

οὐκ ἄν ποτε ἦν] ἢι A. v. et pr. Ω. marg. a. Unde ἦ refingas pro ἦν usurpari solitum.

B. τούτοιν θατέρου] θατέροιν pr. A.

ται τῆς σμικρολογίας. Sophocl. Antig. v. 1194. ἀθλίας ἄσημα βοῆς. Ibid. v. 1251. ἄνολβα βουλευμάτων. al.

P. 904. ἐμψύχους οὔσας τὰς πράξεις] H. e. animo coniunctas s. in animo natas et inde oriundas esse; unde additur: καὶ πολλὴν μὲν ἀρετὴν κ. τ. λ.

ἀνώλεθρον δὲ ὂν γενόμενον —] Quod corpus et animus hominis dicitur ἀνώλεθρον μέν, ἀλλ' οὐκ αἰώνιόν τι esse, pertinet hoc sine dubio eo, quod vis et natura utriusque, quia non est constans, perpetua et sempiterna, sed obnoxia mutationibus, αἰώιος iudicari non potest; sed quoniam neutrum, nec corpus nec animus, unquam prorsus interit aut extinguitur, ac mutatur tantum, ita ut in infinita mutatione tamen usque maneat ac perduret, idem merito censetur ἀνώλεθρον. Itaque ea est humani generis natura et conditio, ut quum in perpetuum vivat nec unquam intereat, tamen quoniam ne animi quidem ab omni concretione liberi sunt, neutiquam sui constantia gaudeat, qua ab mutationis vicissitudine omnino liberum sit. Atque hinc fit, ut animus atque corpus utpote mutationis particeps ad virtutis laudem pariter atque ad vitiorum turpitudinem faciat, de qua in proximis explicatur. Lucem his omnibus afferent loci Tim. p. 41. A. sqq. p. 69. C. D. p. 72. D. De Rep. IV. p. 439. E. sqq. Phaedr. p. 246. B. 253. D. sqq. ubi de animi creatione atque partibus disputatur; de corporis autem perpetuitate v. Symp. p. 206. E. C. ubi inter alia: καὶ τοῦτο ἐν θνητῷ ὄντι τῷ ζώῳ ἀθάνατον ἔνεστιν, ἡ κύησις καὶ ἡ γέννησις. Ibid. p. 208. D. E. Itaque haec quidem satis videntur clara ac perspicua, licet adhuc dubitaveris, sitne τὸ ante γενόμενον cum Hermanno inserendum, ut τὸ γενόμενον sit instar subiecti. Sed plus difficultatis habent proxima: καθάπερ οἱ κατὰ νόμον ὄντες θεοί. Pertinere ea Astius censet ad solum αἰώνιον. Quod credibile non est, quandoquidem ita certe scribendum fuit: ἀλλ' οὐ, καθάπερ οἱ κατὰ νόμον ὄντες θεοί, αἰώνιον. Sunt igitur importuno loco inculcata. Porro cum Schulthessio illa interpretatur: sicuti dii secundum fati legem constituti. Verum ea interpretatio neque cum loquendi consuetudine neque cum Platonis ratione ac sententia congruit. Imo κατὰ νόμον, omisso articulo, significat simpliciter legitime vel vulgari opinione. Quocirca οἱ κατὰ νόμον ὄντες θεοί non sunt alii, quam qui vulgo vocantur οἱ νομιζόμενοι θεοί. Iam vero quaeritur, quid tandem significet hoc aut quamnam vim habeat,

ἀγαθὸν ψυχῆς, διενοήθη, τὸ δὲ κακὸν βλάπτειν· ταῦτα πάντα ξυνιδὼν ἐμηχανήσατο, ποῦ κείμενον ἕκαστον τῶν μερῶν νικῶσαν ἀρετήν, ἡττωμένην δὲ κακίαν ἐν τῷ παντὶ παρέχοι μάλιστ' ἂν καὶ ῥᾷστα

ὠφελεῖν ἀεὶ πεφ.] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. cum libris Eusebii. Vulgo scribebatur: *ὠφελεῖν ἀγαθὸν ἀεί.* Dein Vat. r. et marg. Ω. a. δ. *ὂν ἀγαθὸν* pro *ὅσον ἀγαθόν.* Stephanus corrigebat *ὡς ὂν ἀγαθόν.*

quod additum legitur: quum videret summus deus corpus et animum non quidem interire, sed necesse sempiternum, *sicuti dii, qui lege s. opinione sunt.* Nempe unicuique manifestum esse debet, a re ipsa universaeque disputationis ratione longe illud esse alienissimum. Itaque paucis dicam quod sentio. Allevit verba: *καθάπερ οἱ κατὰ νόμον ὄντες θεοί,* sciolus aliquis, qui meminisset loci Timaei p. 41. A. ubi summus deus ad coelestes deos recens creatos: *θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργὸς πατήρ τε ἔργων — δι' ἃ καὶ ἐπείπερ γεγένησθε, ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἐστέ, οὐδ' ἄλυτοι τὸ πάμπαν, οὔτι μὲν δὴ λυθήσεσθέ γε οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου μοίρας, τῆς ἐμῆς βουλήσεως μείζονας ἔτι δεσμοῦ — λαχόντες κ. τ. λ.* Haec igitur ille quum recordatus esset, addidit hanc annotationem, eaque doctrinae suae iactatione verbis Platonis gravissimam plagam immisit. — *τούτοιν — θατέρου,* alterutro, aut animo aut corpore, prorsus intereunte, *εἰ ἀπώλετο τούτων θάτερον.*

καὶ τὸ μὲν ὠφελεῖν ἀεὶ πεφυκός] Iungendum: *τὸ μέν, ὅσον ἀγαθὸν ψυχῆς (ἐστιν), ἀεὶ ὠφελεῖν πεφυκός,* hoc sensu: et quum animadvertisset, alterum quidem, hoc est, *quidquid boni inesset in animo,* natura sua prodesse; alterum vero, id est, *malum,* nocere. Itaque *ὅσον ἀγαθὸν ψυχῆς* post *τὸ μὲν* per epexegesin interponitur; de quo genere loquendi v. ad Gorg. p. 476. E. et 501. A. coll. Matthiae Gr. §. 288. ann. 5. Verbum *διενοήθη,* quod omitti poterat, absoluta parenthesi, perspicuitatis caussa interpositum. Dein in apodosi verbis: *ταῦτα πάντα ξυνιδὼν* repetuntur illa: *ἐπειδὴ κατεῖδεν;* quae orationis conformatio, ubi protasis longior paullo evasit, non ita rara est. — *ἐμηχανήσατο ποῦ κείμενον κ. τ. λ.* excogitavit, ubi (quo loco) posita in universo unaquaeque pars facillime optimeque efficeret virtutem quidem eluctantem ac vincentem, pravitatem vero succumbentem. Praeclara vero sententia! Quae si dubites num sit Platonica, (non enim legitur apud Platonem usquam alibi), conspirat ea profecto amicissime cum iis, quae leguntur in Timaeo, ubi planius edocemur, mundum ortum esse ex necessitatis mentisque consensione et conspiratione quasi quadam, ita tamen, ut mentis vis ac potentia necessitatis temeritatem exsuperaverit. V. imprimis Tim. p. 41. A. et Reip. X. p. 611. A. atque p. 617. E. conf. etiam Stobaeus Eclogg. Phys. C. V. 7.

καὶ ἄριστα. μεμηχάνηται δὴ πρὸς πᾶν τοῦτο, τὸ
ποῖόν τι γιγνόμενον ἀεὶ ποίαν ἕδραν δεῖ μεταλαμ-
βάνον οἰκίζεσθαι καὶ τίνας ποτὲ τόπους. τῆς δὲ γε-
νέσεως τὸ ποίου τινὸς ἀφῆκε ταῖς βουλήσεσιν ἑκά-
C στων ἡμῶν τὰς αἰτίας. ὅπῃ γὰρ ἂν ἐπιθυμῇ καὶ
ὁποῖός τις ὢν τὴν ψυχήν, ταύτῃ σχεδὸν ἑκάστοτε
καὶ τοιοῦτος γίγνεται ἅπας ἡμῶν ὡς τὸ πολύ.

τῆς δὲ γενέσεως τὸ ποίου τινὸς] V. explicat.
C. *ὡς τὸ πολὺ*] *ὡς ἐπὶ τὸ π.* Flor. a. c. et marg. Ω. Paullo ante Theodoret. *ὁποῖος ἂν ᾖ τὴν ψυχήν*, quod edidit Astius. Idem Theod. *τοιοῦτος ἡμῶν γίγνεται ἅπας.*

μεμηχάνηται δὴ πρὸς πᾶν τοῦτο] Itaque sollerter excogitavit, habita universi ratione, qualequidque factum qualem sedem oporteat participare ac tenere, et qualem tandem locum.

τῆς δὲ γενέσεως τὸ ποίου τινός.] Corrigendum videtur *τοῦ ποιοῦ*, quod habet Theodoret. Cur. Aff. Gr. p. 75. ed. Sylb. = 203. ed. Gaisf. ubi totus hic locus inde a *τῆς δὲ γενέσεως* usque ad *τὸν αὐτῆς βίον* exscriptus legitur. Nam nec articulo *τὸ* nec interrogativo nunc est locus, siquidem ordo verborum hic est: *ἀφῆκε δὲ τὰς αἰτίας τῆς γενέσεως τοῦ ποιοῦ τινος ταῖς βουλήσεσιν ἑκάστων*, permisit autem caussas generationis, qua quisque qualitatem aliquam nanciscatur, voluntatibus cuiusque nostrum. De libertate voluntatis humanae v. Tim. p. 42. D. ibique ann. et De Rep. X. p. 617. D. sq.

C. *σμικρότερα μὲν τῶν ἠθῶν μετ.*] Locus a criticis multum sollicitatus. Nam secundum Vigerum ad Euseb. Praep. Evang XIII. 18. p. 703. D. ubi haec inde ab *μεταβάλλει μὲν τοίνυν* usque ad *εἰς βάθος φέρεται* laudantur, pro *σμικρότερα μὲν τῶν ἠθῶν* legendum fuerit: *ἐλάττω μὲν καὶ δικαιότερα*, quibus opponantur deinceps haec: *πλείω δὲ καὶ ἀδικώτερα.* Hanc vero Vigeri audaciam nuper aemulatus est Winckelmannus, qui hanc suadet lectionem: *σμικρότερα μὲν ἁμαρτάνοντα τῶν ἠθῶν.* Astius porro et Hermannus *ἐλάττω* exterminari iubent. Alii denique etiam alia tentarunt, sicuti facili negotio poterunt animadvertere, qui Ficini, Cornarii, Schulthessii, aliorum, interpretationem comparaverint. Nobis tamen totus locus omnino videtur integer esse, neque dubiam habere explicationem, dummodo singula accuratius fuerint pervestigata ac subtilius explicata. Etenim *μεταβάλλοντα* ponitur etiam hic, ut antea *μεταβάλλει*, intransitive. — Quocirca *σμικρότερα τῶν ἠθῶν* idem est, quod *κατὰ σμικρότερα τῶν ἠθῶν*: licebit enim hac explicatione uti brevitatis et perspicuitatis caussa. His vero subiungitur *ἐλάττω*, ab Astio et Hermanno in glossematis suspicionem vocatum, quod quidem nunc est adverbii instar; de quo usu loquendi diximus ad Criton. p. 46. C. De Rep.

ΚΛ. Τὸ γοῦν εἰκός.

ΑΘ. Μεταβάλλει μὲν τοίνυν πάνθ' ὅσα μέτοχά ἐστι ψυχῆς, ἐν ἑαυτοῖς κεκτημένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν· μεταβάλλοντα δὲ φέρεται κατὰ τὴν τῆς εἱμαρμένης τάξιν καὶ νόμον. σμικρότερα μὲν τῶν ἠθῶν μεταβάλλοντα ἐλάττω κατὰ τὸ τῆς χώρας ἐπίπεδον μεταπορεύεται, πλείω δὲ καὶ ἀδικώτερα μεταπεσόντα

Μεταβάλλει μὲν τοίνυν πάνθ'] Eus. *μέντοιγε π.* Idem dein *μεταβαλόντα.* Pro *φέρεται*, quod debetur libris A. Ω. v. f. h. r. a. δ. o. et Eusebio, vett. editt. *φαίνεται*, ut habet Ven. Ξ. Dein Eus. rursus *μεταβαλόντα.* De universo loco infra explicatur uberius.

III. p. 396. C. vid. etiam Bornemann ad Xenoph. Cyrop. I. 3, 8. ed. 1840. Lips. Itaque horum verborum sententia haec est: nam si ea (sc. *ὅσα μέτοχα ψυχῆς ἐστιν*) in minoribus ingenii morumque partibus minore modo (minus) mutantur, per terrae planitiem in aliam migrant regionem, h. e. manent in terrae superficie, sede ac domicilio suo in alium locum translato. His vero recte subiiciuntur: *πλείω δὲ καὶ ἀδικώτερα μεταπεσόντα κ. τ. λ.* Et ad ista quidem: *εἰς βάθος τά τε κάτω κ. τ. λ.* repetendum ex antegressis est: *μεταπορεύεται.* Nam *μεταπεσόντα* hic dicitur pro *μεταβαλόντα*, h. e. mutata, mutatione facta, ut supra p. 895. B. *πλείω* autem item pro adverbio est. Itaque verba liquet sic intelligenda esse: magis autem mutata atque sic, ut iniustiora extiterint, abeunt in profundum et in loca infera, quae Orci et similibus nominibus appellantes vehementi corripiuntur metu et tanquam somniantes horrent, vivi pariter ac soluti corporibus. De adverbio *πλείω* cum adiectivo *ἀδικώτερα* consociato v. ad Phileb. p. 41. C. et Phaedon. p. 93. B. Sequuntur denique haec: *μείζω δὲ δὴ ψυχὴ κακίας κ. τ. λ.* Quae rursus a criticis valde vexata sunt. Nam Stephanus praeter librorum fidem dedit *μείζων* pro *μείζω*, nescimus cur. Habet tamen illud Theodoretus, fortasse mero operarum errore. Vigerus legendum censuit: *μείζων δὴ ψυχὴ κακίαν ἢ ἀρετὴν ὁπόταν μεταβάλλῃ.* Porro pro *μεταβάλλῃ* Astius et Schneiderus cum libris quibusdam scripserunt *μεταβάλῃ.* Cornarius aegre tulit *διαφέροντα*, quod iussit in *διαφέροντα* mutari. Denique pro *μεθιδρύσασα* Stephanus, Vigerus, Astius ex Eusebio legi maluerunt *μεθιδρύσατο.* Verum his commentis omnibus facile carebimus, ubi quae in optimis libris perscripta extant, subtilius paullo explicata fuerint et pro *γενομένην ἰσχυράν* nominativus *γενομένη ἰσχυρά* fuerit restitutus. Nam *μείζω* quidem istud rursus pro adverbio est accipiendum. Genitivi autem *κακίας ἢ ἀρετῆς* ex *μεταλάβῃ* pendent, quod nullo pacto debuit in *μεταβάλῃ* mutari, ut nuper etiam Turicenses fecerunt. Porro *προσμίξασα* accedendi v. et potestate accipiendum, die

D εἰς βάθος τά τε κάτω λεγόμενα τῶν τόπων, ὅσα Ἅιδην τε καὶ τὰ τούτων ἐχόμενα τῶν ὀνομάτων ἐπονομάζοντες σφόδρα φοβοῦνται καὶ ὀνειροπολοῦσι ζῶντες διαλυθέντες τε τῶν σωμάτων. μείζω δὲ δὴ ψυχὴ κακίας ἢ ἀρετῆς ὁπόταν μεταλάβῃ διὰ τὴν αὐτῆς βούλησίν τε καὶ ὁμιλίαν γενομένην ἰσχυράν, ὁπόταν μὲν ἀρετῇ θείᾳ προσμίξασα γίγνηται διαφερόντως τοιαύτη, διαφέροντα καὶ μετέβαλε τόπον ἅγιον ὅλον,
E μετακομισθεῖσα εἰς ἀμείνω τινὰ τόπον ἕτερον, ὅταν δὲ τἀναντία, ἐπὶ τἀναντία μεθιδρύσασα τὸν αὐτῆς βίον.

αὕτη τοι δίκη ἐστὶ θεῶν, οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν,

D. *μείζω δὲ δὴ ψυχὴ κ.*] *μείζων* Theodoret. cum vulg. Recte *μείζω* A. Ξ. Ω. v. f. h. a. c. δ. o. x. et Ald. Bas. 1. 2. Lov. Dein *δὲ* om. Ric. h. Flor. δ. et Eus. Contra *δὴ* ignorant A. f. o. Porro Theod. *κακίας καὶ ἀρετῆς*. Tum recte *μεταλάβῃ* libri omnes cum Theodoreto, exceptis Ξ. f. h. r. a. c. δ. o. et Ald. Bass. 1. 2. Turic. qui habent *μεταβάλῃ*, et Ang. atque Eus. *μεταβάλλῃ* tuentibus. At *μεταβάλῃ* non ferendum esse arguit constructionis ratio. In proximis Theod. *γιγνομένην ἰσχυράν*. Idem: *διαφερόντως τὰ τοιαῦτα διαφέροντα καὶ μετέλαβε τ. ἁγ., ὅλη μετακοσμηθεῖσα — κατὰ τἀναντία μεθιδρύσασα*. Pro *μεθιδρύσασα* Euseb. *μεθιδρύσατο*, quod edidit Astius; sed v. explicatt.

quo verbi usu v. ad Politic. p. 290. C. Ad *διαφερόντως τοιαύτη* vero sponte intelligitur *θεία*. Porro *μετέβαλε τόπον* est: facta mutatione accipit locum. v. ad Phaedr. p. 241. A. Denique participia *μετακομισθεῖσα* et *μεθιδρύσασα* pariter referuntur ad verbum primarium *μετέβαλε*, ita quidem, ut ipsi adaptentur paullo liberius, quandoquidem proprie alterum tantummodo cum eo concordat. Atque his ita dilucidatis verba omnino licebit hoc modo interpretari: maiorem autem in modum (magis) si anima pravitatis vel virtutis particeps facta fuerit, sua voluntate et consuetudine (cum aliis) ea in re corroborata, ubi divinam virtutem sectata insigniter talis (divina) extiterit, insignem etiam accipit locum, totum illum sanctum, translata quippe tum in locum aliquem meliorem ac diversum, sed ubi contra fecerit, vitam suam in contraria loca transferre coacta. Monui paullo ante, in postremis cerni paullo liberiorem formam orationis. Etenim post *τόπον ἅγιον ὅλον*, quod non debuit pro glossemate lectoris alicuius christiani haberi, omitti sane poterant verba: *μετακομισθεῖσα εἰς ἀμείνω τινὰ τόπον ἕτερον*. Quae quidem adiecta sunt per anacoluthon quoddam, quoniam scriptor omnia denique verbo *μετέβαλε* accommodare instituit, adeoque iam istud *μεθιδρύσασα* in mente habuit. Ceterum habes hic *καὶ* vocabulo *διαφέροντα* postpositum. Quod consimile est iis, quae de *καὶ* comparati-

ὦ παῖ καὶ νεανίσκε ἀμελεῖσθαι δοκῶν ὑπὸ θεῶν· κακίω μὲν γιγνόμενον πρὸς τὰς κακίους ψυχάς, ἀμείνω δὲ πρὸς τὰς ἀμείνους πορευόμενον ἔν τε ζωῇ καὶ ἐν πᾶσι θανάτοις πάσχειν τε, ἃ προσῆκον δρᾶν ἐστὶ τοῖς προσφερέσι τοὺς προσφερεῖς καὶ ποιεῖν. ταύτης τῆς δίκης οὔτε σὺ μή ποτε οὔτε [εἰ] ἄλλος ἀτυχὴς 905
γενόμενος ἐπεύξηται περιγενέσθαι θεῶν· ἣν πασῶν δικῶν διαφερόντως ἔταξάν τε οἱ τάξαντες χρεών τε ἐξευλαβεῖσθαι τὸ παράπαν. οὐ γὰρ ἀμεληθήσει ποτὲ ὑπ' αὐτῆς· οὐχ οὕτω σμικρὸς ὢν δύσει κατὰ τὸ τῆς γῆς βάθος, οὐδ' ὑψηλὸς γενόμενος εἰς τὸν οὐρανὸν

E. τοὺς προσφερεῖς, καὶ ποιεῖν] Sic A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. Vulgo verba καὶ ποιεῖν collocantur post πάσχειν τε. In Ald. Lov. Bas. 1. 2. ea plane desiderantur.

οὔτε [εἰ] ἄλλας] εἰ om. Eusebii codd. omnes. Iidem deinceps ἐπεύξεται, et ἣν πασῶν δίκην δικῶν δ. Pro ἀτυχὴς perperam v. f. h. o. εὐτυχής.

P. 905. δύσει κατὰ τὸ τῆς γῆς] Formas δύσει, ἀναπτήσει, ἀμεληθήσει pro v. δύσῃ ctr. Bastius testatur hic quoque in Vat. Ω. legi superscripta terminatione vulgari, sed in Par. A. pr. scriptas fuisse. Terminationem in ει praeterea tuetur Flor. c. Dein Eus. τίσεις δὲ αὐτῷ.

vis postposito ad Sympos. p. 177. B. exposuimus. Nam quod Hauptius Obss. Critt. in Catull. p. 55. eam rationem Graecis ereptum ivit, videtur vir doctissimus καὶ meram copulam, et καὶ etiam significans non satis distinxisse.

E. αὕτη τοι δίκη] Odyss. XIX. v. 43. De re ipsa v. Tim. p. 42. B. ibique ann.

P. 905. οὔτε [εἰ] ἄλλος ἀτυχὴς γενόμενος] Per μειλιγμὸν vocatur ἀτυχής, qui deterior evasit et ad improbitatem prolapsus est. Nihili est, quod libri nonnulli εὐτυχής scriptum exhibent. Particulam εἰ post οὔτε cum Stephano pro subditicia habemus, quam omittunt etiam codices Eusebii. Astius legendum coniecit οὔτε καὶ ἄλλος. Sed istud καὶ egregie languet. — ἐπεύξηται, gloriabitur, usu Homerico, ut Sophist. p. 235. C. Aeschyl. Eumen. v. 58. al. De subiunctivo, quem Astius ex Eusebio in ἐπεύξεται mutavit, v. ad Phaedon p. 66. B. De Rep. X. p. 609. A. al. At nimirum dudum hodie explosum est praeceptum illud Dawesianum, cui vir doctissimus hic quoque obsecundavit. Post ταύτης τῆς δίκης in fine sententiae ex abundanti additur θεῶν, perinde ac si illud non antecessisset. Nisi forte iungere malis: ταύτης τῆς δίκης θεῶν, quod sane praestabilius videtur, quia continuo subiungitur: ἣν πασῶν δικῶν κ. τ. λ. Dein Eusebius: ἣν πασῶν δίκην δικῶν διαφερόντως κ. τ. λ.

οὐχ οὕτω σμικρὸς ὢν δύσει — τόπον] Comparat haec Eusebius Praep. Evang. XII. p. 636. A. cum dicto Da-

ἀναπτήσει, τίσεις δὲ αὐτῶν τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν εἴτ' ἐνθάδε μένων εἴτε καὶ ἐν Ἅιδου διαπορευ-
B *θεὶς εἴτε καὶ τούτων εἰς ἀγριώτερον ἔτι διακομισθεὶς τόπον. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος σοι καὶ περὶ ἐκείνων ἂν εἴη, τῶν οὓς σὺ κατιδὼν ἐκ σμικρῶν μεγάλους γεγονότας ἀνοσιουργήσαντας ἤ τι τοιοῦτον πρά-*

B. *εἰς ἀγριώτερον*] *ἀγιώτερον* A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. libri Eus. omnes, Ald. Lov. Bas. 1. 2. Sed marg. Ω. et a. *ἀπώτερον καὶ ἄγριώτερον.* Flor. δ. *ἀτοπώτερον καὶ ἀγριώτερον.*

vidico Psalm. 139. vers. 2. 3. 7. 8. 9. 10. Ac profecto prima specie utriusque loci maxima videtur esse similitudo. Veruntamen accuratius ubi omnia contemplatus fueris, diversum hic sane atque illic colorem reperiri facile animadvertes. Nec vero imago haec Platonis Hebraicae est originis, sed mere Graeca. Id quod liquido apparet ex iis, quae collegit Wyttenbach. Bibliothec. Crit. Vol. III. Part. IV. p. 37 sq. Herodot. IV. 132. quo loco Gobryam dona Scytharum interpretantem inducit: *ἢν μὴ ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτῆσθε εἰς τὸν οὐρανόν, ὦ Πέρσαι, ἢ μύες γενόμενοι κατὰ γῆς καταδύητε, ἢ βάτραχοι γενόμενοι ἐς τὰς λίμνας ἐσπηδήσητε, οὐκ ἀπονοστήσετε ὀπίσω ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι.* Eurip. Hippolyt. v. 1220. *πῶς οὐχὶ ὑπὸ γῆς τάρταρα κρύπτεις, δέμας αἰσχυνθείς; ἢ πτηνὸς ἄνω μεταβὰς βίοτον, πήματος ἔξω πόδα τόνδ' ἀνέχεις;* Id. Med. v. 1306. *δεῖ γάρ νυν ἤτοι γῆς σφε κρυφθῆναι κάτω, ἢ πτηνὸν ἆραι σῶμ' εἰς αἰθέρος βάθος, εἰ μὴ τυράννων δώμασιν δώσει δίκην.* Virgil. Aen. XII. 892. — opta ardua pennis Astra sequi, clausumve cava te condere terra. Claud. Mamertin. XII. 2. ed. Jäger. Quo denique pacto effugere poenas reipublicae potest? Nisi si haustu terrae devoretur aut urbine aliquo in devia saxa rapiatur.

τίσεις δὲ αὐτῶν τὴν προσήκουσαν] Eusebius *αὐτῷ.* Inde Astius extudit *σαυτῷ.* Possis etiam scribere *αὐτοῦ*, i. e. *αὐτόθι.* Sed pertinet *αὐτῶν* ad remotius *θεῶν*, ideoque sollicitandum non est. — *εἴτ' ἐνθάδε μένων*, h. e. sive in hac adhuc vita sive olim in Orco, sive translatus in locum istis etiam horribiliorem. Nam ubicunque acerba iustitiae poena improbum consequitur, ibi locus ipsi est vastus et horribilis. Mox p. 908. A. *ὅπηπερ ἂν ὅ τι μάλιστα ἀγριώτατος τόπος.* Phaed. p. 113. C. *εἰς τόπον — δεινόν τε καὶ ἄγριον.* Male Winckelmannus Praef. ad edit. minor. p. XIV. ex codicum vestigiis coni. *εἰς κατώτερον.* Videlicet perperam ille intellexit verba *εἴτ' ἐνθάδε μένων* aut ad ea non satis attendit. Sed falsi etiam alii sunt, de quibus v. ann. crit.

B. *ὡς ἐν κατόπτροις αὐτῶν ταῖς πράξεσιν*] H. e. *ἐν ταῖς πράξεσιν αὐτῶν ὡς ἐν κατόπτροις;* constructione prope constanti ac legitima, de qua v. ad Remp. V. p. 414. E. VII. B. 520. E. VIII. p. 545. E. Protagor. p. 337. E. Tim.

ξαντας ᾠήθης ἐξ ἀθλίων εὐδαίμονας γεγονέναι, κᾆτα ὡς ἐν κατόπτροις αὐτῶν ταῖς πράξεσιν ἡγήσω καθεωρακέναι τὴν πάντων ἀμέλειαν θεῶν, οὐκ εἰδὼς αὐτῶν τὴν συντέλειαν, ὅπῃ ποτὲ τῷ παντὶ ξυμβάλλεται. γιγνώσκειν δὲ αὐτήν, ὦ πάντων ἀνδρειότατε, C πῶς οὐ δεῖν δοκεῖς; ἥν τις μὴ γιγνώσκων οὐδ' ἂν

κᾆτα ὡς ἐν κατόπτροις] *καὶ ὡς* Eus. Dein Theod. *καθεορακέναι.*

C. *πῶς οὐ δεῖν δοκεῖς*] *πρὸς οὐδὲν δοκεῖς* codd. Eusebii omnes. *πόσον δεῖν δ.* marg. A. Ω. f. h. a. c. δ.

p. 91. D. Theaet. p. 170. A. Alia id genus multa collegit Schaefer. ad Dionys. Halic. De compos. verbor. p. 327. ad ad Gregor. Corinth. p. 394. ad Iulian. Praefat. p. XIX. sq. Comparationem a speculo ductam illustrat Wyttenbach ad Plutarch. Moral. Vol. I. p. 14. A. = 152. ed. Ox. et 103. ed. Lips Aliter Terentius Adelph. III. 3, 60. Nihil praetermitto: consuefacio: denique Inspicere tanquam in speculum in vitas omnium Iubeo, atque ex aliis sumere exemplum sibi.

οὐκ εἰδὼς αὐτῶν τὴν συντέλειαν] *Συντέλεια* hic omnino intelligitur collatio, quum quid communiter ad aliquid confertur. Itaque sententia est haec: nesciens, quo tandem modo illi ad universum conferant, h. e. qua ratione istum suum locum in universo rerum ordine teneant. Enimvero significatur, si quid video, improbis obtigisse eam conditionem ex totius rerum universitatis ordine atque lege, ut quamvis saepe beati videantur, tamen de eorum felicitate non sic statim iudicari queat, quandoquidem eos etiam alia maneat fortuna et conditio. Contulisse cum his iuvabit illa Apolog. Socr. p. 41. C. D. *καὶ ἕν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι· οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτων πράγματα.* De Rep. X. p. 613. A. *οὐ γὰρ δὴ ὑπό γε θεῶν ποτὲ ἀμελεῖται ὃς ἂν προθυμεῖσθαι ἐθέλῃ δίκαιος γίγνεσθαι, καὶ ἐπιτηδεύων ἀρετὴν εἰς ὅσον δυνατὸν ἀνθρώπῳ ὁμοιοῦσθαι θεῷ. Εἰκός γ', ἔφη, τὸν τοιοῦτον μὴ ἀμελεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ὁμοίου. Οὐκοῦν περὶ τοῦ ἀδίκου τἀναντία δεῖ διανοεῖσθαι;* Sed legendus est totus hic Reipublicae locus. conf. etiam Legg. IV. p. 716. D. et II. p. 660. E. — 664. C.

C. *πῶς οὐ δεῖν δοκεῖς;*] H. e. qui tandem videris tibi non debere illam cognoscere; qui tandem putas tibi huius rei cognitione non opus esse; siquidem de improborum felicitate iudicare et exinde de deorum providentia coniecturam capere volueris? Haec est manifesto horum verborum sententia, sicuti etiam proxima: *ἥν τις μὴ γιγνώσκων κ. τ. λ.* evincunt. Quam quoniam non satis perceperunt viri docti, rursus Platoni obtruserunt quod ab eius mente prorsus abhorret. Multi enim codd. *πόσον δεῖν δοκεῖς* pro *πῶς οὐ δεῖν δοκεῖς.* Libri Eusebii omnes *πρὸς οὐδὲν δοκεῖς.* Winkelmannus coni. *πῶς οὐ πολλοῦ δεῖν δ.*

τυπον ἴδοι ποτέ, οὐδὲ λόγον ξυμβάλλεσθαι περὶ βίου δυνατὸς ἂν γένοιτο εἰς εὐδαιμονίαν τε καὶ δυςδαίμονα τύχην. ταῦτα εἰ μέν σε πείθει Κλεινίας ὅδε καὶ ξύμπασα ἡμῶν ἥδε ἡ γερουσία, περὶ θεῶν ὡς οὐκ οἶσθα ὅ τι λέγεις, καλῶς ἄν σοι ὁ θεὸς αὐτὸς ξυλλαμβάνοι· εἰ δ' ἐπιδεὴς ἔτι λόγου τινὸς ἂν εἴης,
D λεγόντων ἡμῶν πρὸς τὸν τρίτον ἐπάκουε, εἰ νοῦν καὶ ὁπωςοῦν ἔχεις. ὅτι μὲν γὰρ θεοί τ' εἰσὶ καὶ ἀνθρώπων ἐπιμελοῦνται, ἔγωγε οὐ παντάπασι φαύλως ἂν φαίην ἡμῖν ἀποδεδεῖχθαι· τὸ δὲ παραιτητοὺς αὖ

οὐδὲ λόγον ξυμβάλλεσθαι] οὐδ' ἂν λόγους Vat. f. Flor. o. marg. Ω. a. c. δ. et marg. Steph. quod a Turicensibus receptum iure mireris.

σοι ὁ θεὸς αὐτός] Articulum ὁ om. h. et. δ. Nam de A. et pr. Ω., quos Bekkerus narrat eandem habere lectionem, quum alias ob caussas, tum propter Bastii silentium utique dubitamus. Omisit in contextu Bekker. ὁ, fortasse errore. Consulto eiecit Schneid.

εἰ δ' ἐπιδεὴς ἔτι λόγου] Sic Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. Eus. Vulgo ἔτι post λόγου collocabatur. Pronomen τινὸς om.

cuius coniecturae ei lubenter gratiam habemus. — οὐδ' ἂν τύπον ἴδοι ποτὲ οὐδὲ λόγ. ξυμβάλλεσθαι, nec formam adumbratam unquam videbit nec sermonem conferre poterit de vita, ad felicitatem et adversam fortunam quantum pertinet. De v. τύπος. v. ann. ad Phileb. p. 61. A.

ἥδε ἡ γερουσία] H. e. diese Greisenschaft hier, ἡμεῖς οἵδε οἱ γέροντες. v. ad XII. p. 950. D.

σοι ὁ θεὸς αὐτὸς ξυλλαμβάνοι] H. e. iuvet. v. ad p. 897. D. Mox de εἰ — ἂν εἴης v. ann. ad Protagor. p. 329. B. Menon. p. 79. C. Enimvero conditio rursus ex alia conditione suspensa est, quandoquidem ex antecedentibus intelligi oportet εἰ δὲ μὴ πείθοιμεν, wenn du aber noch einer andern Rede bedürftest, falls wir dich nicht überzeugten. Sic explices etiam Eurip. Androm. v. 770. Helen. 825. Xenoph. Cyr. III. 3., 37. 55. IV. 2, 37. IV. 5, 47. Demosth. pro Coron p. 1108. §. 23. adv. Eubul. p. 1300. §. 3. adv. Polycl. p. 1206. §. 2. al.

Κάλλιστ' εἶπες, ποιῶμέν τε] V. ad p. 893. A.

Cap. XIII. Φέρε δὴ πρὸς θεῶν —] Quae inde ab hoc loco disseruntur, ea plane conveniunt cum iis, quae Socratem de hac re statuisse Xenophon non uno loco testatur. Nam Memor. I. c. 4. legimus, illum longissime abfuisse ab eorum insania, qui numen divinum putarent vel donis corrumpi vel sacrificiis flecti et moveri posse, adeoque professum esse, eiusmodi imbecillitatem in Deo ne posse quidem sine scelesta impietate cogitari. Quamobrem ibidem etiam narratur precum

θεοὺς εἶναι τοῖσιν ἀδικοῦσι, δεχομένους δῶρα, οὔτε τινὶ συγχωρητέον παντί τ' αὖ κατὰ δύναμιν τρόπῳ ἐλεγκτέον.

ΚΛ. Κάλλιστ' εἶπες, ποιῶμέν τε ὡς λέγεις.

Cap. XIII. *ΑΘ.* Φέρε δὴ πρὸς θεῶν αὐτῶν, τίνα τρόπον παραιτητοὶ γίγνοιντ' ἂν ἡμῖν, εἰ γίγνοιντο αὖ; καὶ τίνες ἢ ποῖοί τινες ὄντες; ἄρχοντας E μὲν ἀναγκαῖόν που γίγνεσθαι τούς γε διοικήσοντας τὸν ἅπαντα ἐνδελεχῶς οὐρανόν.

ΚΛ. Οὕτως.

Eus. In Par. A. Bastio teste ἔτι desideratur.

D. ἀνθρώπων ἐπιμελοῦνται] V. ἐπιμέλονται. Platonis rationi convenienter, in his libris constanter observatae, Par. A. et Ω. teste Bastio, et v. f. h. r. a. c. δ. o. ἐπιμελοῦνται. Mox pro αὖ τοὺς θεοὺς ex A. Ω. v. h. r. a. c. δ. scripsimus αὖ θεούς. Marg. Ω. a. c. δ. αὐτοὺς θ. quod Turicenses invita sententia receperunt.

E. ἅπαντα ἐνδελεχῶς] Libri ἐντελεχῶς. Correxi cum Naekio ad Choeril. p. 169. De discrimine utriusque voc. v. infra Comment.

et votorum, quibus vulgo deos sollicitabant, turpitudinem ac foeditatem liberrime gravissimeque exagitavisse, atque adeo negasse, quemquam mortalium debere a diis sibi divitias, honores, dignitates, alia id genus, expetere, quod nemo tanta esset mentis perspicacia, ut quid sibi conduceret, posset videre et iudicare; dii autem longe sapientissimi viderentur, qui hominum saluti uni vere consulerent. Socratem igitur sequutus Plato est, qui identidem exitiosum hunc vulgi errorem castigat et impugnat. Nam fecit hoc primum in Euthyphrone, qui libellus fere totus huc pertinet. Fecit item in secundo libro de Republica inde a p. 376. A sqq. coll. III. p. 390 sqq. Fecit denique etiam longe gravissimis verbis hoc Legum loco, qui ea in re primarius censeri debet. Ceterum loci initium ex parte laudat Clem. Alex. Strom. VII. p. 707. T. II. p. 857.

E. τὸν ἅπαντα ἐνδελεχῶς οὐρανόν] Sententia verborum haec est: Imperantes quidem existant necesse est eos, qui continenter recturi et gubernaturi sint universum mundum. Iam vero deinde disputatur, veros imperatores atque principes sese nunquam ab officio suo obeundo dimoveri passuros esse. Ex quo colligitur denique ne deos quidem precibus aut muneribus commotum iri, ut ullo modo ab universi regendi gubernandique ratione recedant. Contemplantibus vero nobis hanc sententiam neutiquam videtur dubium esse, quid de scriptura librorum ἐντελεχῶς, quam in ἐνδελεχῶς mutavimus, sentiendum sit. Enimvero utrumque vocabulum vi et significatione sua utique differt plurimum. Nam quod Gregor. Corinth.

ΑΘ. Ἀλλ' ἄρα τίσι προσφερεῖς τῶν ἀρχόντων; ἢ τίνες τούτοις, ὧν δυνατὸν ἡμῖν ἀπεικάζουσι τυγ-

Ἀλλ' ἄρα τίσι πρ.] Pro ἄρα codd. etiam A. et Ω. ἀρα, p. 155. ed. Schaefer. et Phavorin. p. 272. narrant Atticos item ἐντελέχειαν pro ἐνδελέχειαν dicere solere, falsi illi sunt, opinor, aut posterioris aetatis prava consuetudine, quae utramque formam male confudit, aut faceto lusu Luciani, qui in Iudicio vocalium Vol. I. p. 62. ed. Lehm. literam δ inducit querentem de arrogantia litterae τ, quae adeo in ἐντελέχεια ipsius locum procaciter occupaverit. Recte sine dubio Michael. Apostol. Paroem. Centur. XVII. 9. p. 208. Διαφέρει δὲ ἐνδελέχεια ἐντελεχείας· ἐνδελέχεια μὲν γάρ ἐστιν ἡ συνέχεια· ἐντελέχεια δὲ ἡ τελειότης καὶ τὸ εἶδος τοῦ ὑποκειμένου. Quocum convenit fere Hesychius s. v. Ἐντελέχεια. De ἐνδελεχής, ἐνδελεχῶς et ἐνδελέχεια conf. Reip. VII. p. 539. D. μεῖναι ἐνδελεχῶς καὶ ξυντόνως μηδὲν ἄλλο πράττοντα. Tim. p. 43. C. μετὰ τοῦ ῥέοντος ἐνδελεχῶς ὀχετοῦ. Ibid. p. 58. C. ἐσομένην ἐνδελεχῶς. Legg. IV. μνήμην ἐνδελεχῆ παρεχόμενον. Xenoph. De Venat. 7, 2. μὴ ἐξάγειν ἐπὶ κυνηγέσιον ἐνδελεχῶς ἀλλὰ διαλείπειν, ἵνα μὴ φιλοπονίᾳ διαφθείρωσιν. Plut. Mar. c. 13. τὸν ἐνδελεχῆ καὶ τλήμονα καὶ φιλόπονον Μαριανὸν ἡμίονον. Pericl. cap. 19. ἐνδελεχὴς πόλεμος, bellum perpetuum. Menandr. ap. Stob. Flor. Vol. II. p. 3. πάντα γὰρ ταῖς ἐνδελεχείαις καταπονεῖται πράγματα, h. e. laboris constantia et perpetuitate; ubi perperam scribitur vulgo ἐντελεχείαις. Aristotel. Meteor. I. 9. καὶ τοῦτ' ἐντελεχὲς ἐθέλει γίγνεσθαι κατά γε τάξιν. Hesychius: Ἐνδελεχεῖ, πυκνάζει. Λάκωνες. Alia vide apud Naekium ad Choeril. Fragm. p. 171 sqq. 176. Longe aliud quid est ἐντελεχῶς; significat enim proprie: ἐν ἑαυτῷ τέλος ἐχόντως. Quod quidem vocabulum ab Aristotele demum inventum contendimus, formatum illud ad similitudinem voc. ἐντελῶς. Quod ipsum etiam dictum volumus de ἐντελεχής et ἐντελέχεια. Adhibuit autem illud Stagirites, sicuti vere indicavit Apostolius, ad designandum τὸ εἶδος τοῦ ὑποκειμένου. Etenim ἡ ὕλη, sive materia, philosophi acutissimi iudicio nihil est nisi δύναμις quaedam, unde, quaecunque sunt, possint existere, ita ut τὰ δυνάμει ὄντα fiant ἐναργείᾳ ὄντα, siquidem natura sua ad τὸ τί ἦν εἶναι contendant. De qua sententia v. Metaphys. VII. 6. Trendelenburg. in Museo Rhen. a. 1828. Fasc. II. p. 472. Iam vero quidquid ex infinito illo materiae statu (τῷ ὑποκειμένῳ) ad finitum eus transit, id secundum Aristotelem nanciscitur certam quandam definitae naturae speciem atque formam, cui nomen εἶδος est. Illa ipsa autem perfectio et absolutio, qua fit, ut quid, motione accedente, ad finem suum perveniat atque εἶδος existat, nihil aliud est nisi ἡ ἐντελέχεια, quam appellavit Stagirites. De quo v. De Anima II. 2. ibique Trendelenburg. p. 302. Phys. III. 2. III. 1. coll. Biese. Philosophie d. Aristot. p. 40 sq. Iam vero inde ab Aristotelis aetate quam varie usurpatum fuerit

χάνειν μείζοσιν ἐλάττονας; πότερον ἡνίοχοί τινες ἂν εἶεν τοιοῦτοι ζευγῶν ἁμιλλωμένων ἢ πλοίων κυβερ-

ut scripserunt Bekker et Turr. Interrogativum *τίσι* et mox *τίνες* pro vulg. *τινὲς* praebuerunt A. Ω. δ. o.

vocabulum quamque multum celebratum sit, id vero dudum doctissime exposuit Ancillon in libro: Abhandlungen der philos. Klasse d. K. Preuss. Akad. d. Wissensch. aus d. I. 1804—1811. Nimirum alii illud dixerunt de eo, quod fini suo convenienter perficeretur, unde etiam posuerunt in eo, quod perfecte fieret; alii etiam significare censuerunt reapse, vel quod revera existeret. At enimvero utcunque usurpatum est, tamen omnis eius usus manavit ab uno Aristotele, ante quem nostro quidem iudicio nemo extitit, qui eo uteretur. Id quod etiam ex eo intelligitur certissime, quod quibus locis ante Aristotelis tempora reperiri videtur, iis omnibus convenit vis et significatio alterius vocabuli, quod est ἐνδελέχεια, ἐνδελεχῶς et ἐνδελεχής. Atque hoc ipsum etiam de hoc Platonis loco ita iudicari oportet. In quo quod statuitur, eos, qui continenter mundum regant, inter imperantes numerari oportere, id ponitur convenientissime proximae disputationi, qua id agitur, ut Deos doceatur non posse hominum precibus ac largitionibus moveri, ut derelicto munere suo ad mortalium voluntatem sese accommodent. Quid quod ἐντελεχῶς, si verum quaerimus, ab huius loci argumentatione alienum est. Nam sive illud interpreteris revera, reapse, sive explices fini proposito convenienter, sive etiam rationem eius propius ad usum Aristotelium revocaveris, nihil certe horum omnium est, quod universi loci sententiae omnino conveniat. Sed ut una alterave harum rationum alicui probetur, tamen ἐνδελεχῶς longe esse aptissimum, nemo erit, opinor, quin sponte largiatur; quumque demonstrari nullo argumento possit, usum vocabuli ἐντελεχής, ἐντελεχῶς et ἐντελέχεια Platoni notum fuisse, consequens esse arbitramur, ut vel invitis codicibus mss. ἐνδελεχῶς refingendum fuerit, quod placuit etiam Naekio ad Choerilum l. c. Iam vero haec si vera sunt, nemo certe Schneiderum morabitur ad Plat. Civ. VII. p. 539. D. statuentem, ἐντελεχῶς et ἐνδελεχῶς promiscue usurpari et diversis tantum dialectis attribui oportere. In quo ille veterum quorundam grammaticorum auctoritati nimium tribuit. Ceterum mirandum non est, quod germana Platonis scriptura depravationem criticorum experta est, quandoquidem creberrimus usus vocabuli ἐντελεχῶς, qui posteriore tempore invaluit, depravationi ansam praebuit.

Ἀλλ' ἄρα τισι προςφερεῖς —] Refingendum fuit: Ἀλλ' ἆρα τίσι πρ. De ἀλλ' ἆρα ante interrogationes usurpato v. ad Apol. Socr. p. 25. A. Dein ἢ τίνες τούτοις est: ἢ τίνες τῶν ἀρχόντων προςφερεῖς τούτοις, h. e. τοῖς θεοῖς. Quo non perspecto Winckelmannus immane quoddam protulit coniecturae portentum, legendum ratus: ἢ τίνες εἰκόνες τούτοις, quod plane absonum est. Proxima iungenda sunt hunc in modum: ὧν τυγχάνειν δυνατόν ἐστιν ἡμῖν ἀπεικάζουσι μείζοσιν ἐλάττονας, quos qui-

νῆται; τάχα δὲ κἂν ἀπεικασθεῖεν στρατοπέδων ἄρχουσί τισιν. εἴη δ' ἂν καὶ νόσων πόλεμον εὐλαβουμένοις ἰατροῖς ἐοικέναι περὶ σώματα, ἢ γεωργοῖς περὶ
906 *φυτῶν γένεσιν εἰωθυίας ὥρας χαλεπὰς διὰ φόβων προςδεχομένοις, ἢ καὶ ποιμνίων ἐπιστάταις. ἐπειδὴ γὰρ συγκεχωρήκαμεν ἡμῖν αὐτοῖς εἶναι μὲν τὸν οὐρανὸν πολλῶν μεστὸν ἀγαθῶν, εἶναι δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, πλειόνων δὲ τῶν μή, μάχη δή, φαμέν,*

P. 906. *διὰ φόβων προςδ.*] V. *φόβον,* quod ex A. Ω. v. h. r. a. c. δ. o. x. correctum. Num forte *διὰ φόβου* legendum? Dein Eus. *συνεχωρήσαμεν.*

ἔστιν ἡ τοιαύτη] *ἡ* om. A. et. pr. Ω.

dem possimus assequi minores cum maioribus comparantes, h. e. quibus uti possimus in maiorum et minorum comparatione.

εἴη δ' ἂν καὶ νόσων πόλεμον —] possint etiam similes esse *morborum bellum* (i. e. impetum) caventibus medicis de corporibus. — *διὰ φόβων προςδεχομένοις,* graves anni tempestates cum timore excipientibus, ideoque etiam perniciosam earum vim arcere conantibus. De *διὰ φόβων* s. *διὰ φόβου* v. Matthiae Gr. §. 580. e. Viger. p 585. Affectatior sane in his dictio est.

P. 906. *ἐπειδὴ γὰρ συγκεχωρήκαμεν*] Transcripsit haec Eusebius usque ad *καὶ δαιμόνων* Praep. Evang. XI. 26. p. 549. D. XIII. 13. p. 671. A. Clem. Al. Strom. V. p. 593. B. T. II. p. 702. ed. Potter. qui plura in ann. Ibi scribitur contra codd. Platonis *συνεχωρήσαμεν.* —. *τὸν οὐρανόν,* hunc mundum; hanc rerum universitatem. Verba *πλειόνων δὲ τῶν μή,* sc. *τῶν μη ἐναντίων,* h. e. *τῶν ἀγαθῶν;* correctionis et restrictionis gratia addita videntur. Quamquam dubia est eorum interpretatio. — *μάχη δὴ φ. ἀθάνατος,* h. e. *ἄπλετος,* uti legitur Sophist. p. 246. C.

B. *ἐν ταῖς τῶν θεῶν — δυνάμεσι*] h. e. *ἐν ψυχαῖς τῶν θεῶν,* quae vocantur *ἔμψυχοι δυνάμεις,* dictione paullo exquisitiore, ut potentiam atque vim divinam commoneamur. — *βραχὺ δέ τι τῶν τοιούτων,* sc. *τούτων τῶν ἀρετῶν.* — *καὶ τῇδε,* etiam hic, in his mortalium sedibus, in his terris. — *σαφὲς ἴδοι,* clare quis cernat.

ψυχαὶ δέ τινες ἐπὶ γῆς οἰκοῦσι —] Iam vero inter animos terram incolentes repetiri manifestum est, qui ad custodum animos vel canum vel pastorum vel summorum dominorum accedentes feri et immanes blandis sermonibus iis conantur persuadere —, ut sibi liceat, quamvis plura sibi suppetant, tamen nihil mali perpeti, ctr. Sententiam verborum vel primo adspectu patet perquam esse ineptam et subabsurdam. Quamobrem miramur, criticos et interpretes

ἀθάνατός ἐστιν ἡ τοιαύτη καὶ φυλακῆς θαυμαστῆς δεομένη. ξύμμαχοι δὲ ἡμῖν θεοί τε ἅμα καὶ δαίμονες, ἡμεῖς δ' αὖ κτήματα θεῶν καὶ δαιμόνων· φθείρει δὲ ἡμᾶς ἀδικία καὶ ὕβρις μετὰ ἀφροσύνης, σώζει δὲ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη μετὰ φρονήσεως, B ἐν ταῖς τῶν θεῶν ἐμψύχοις οἰκοῦσαι δυνάμεσι. βραχὺ δέ τι καὶ τῇδε ἄν τις τῶν τοιούτων ἐνοικοῦν ἡμῖν σαφὲς ἴδοι. ψυχαὶ δέ τινες ἐπὶ γῆς οἰκοῦσαι καὶ ἄδι-

κτήματα θεῶν] κτῆμα Par. A. Ric. b. et pr. Ω. quod nuper evulgavit Schneiderus.

B. *ψυχαὶ δέ τινες*] δέ A. b. r. δ. et pr. Ω. a. Vulgo δή. Dein libri ad unum omnes λῆμμα, quod Astius in λῆμα mutavit, probantibus Turicensibus. sed v. explicatt.

in ea nihil offendisse. Difficile tamen est inveterati mali remedium aliquod investigare, praesertim quum codd. mss. omnes in depravata loci lectione mire consentiant. Fortasse verba sic refingenda sunt: *δῆλον ὅτι ὥςπερ αἱ θηριώδεις πρὸς τὰς τῶν φυλάκων ψυχάς, τὰς κυνῶν ἢ τὰς τῶν νομέων, καὶ πρὸς τὰς τῶν π. ἀκροτάτων δεσπ. κ. τ. λ.* Quo facto haec emergit sententia: Iam vero animae quaedam in terra habitantes (i. e. humanae quaedam animae, quae opponuntur *ταῖς τῶν θεῶν ἐμψύχοις δυνάμεσιν*) uti brutarum animantium animae ad custodum suorum, canum vel pastorum, ita etiam ad summorum omnino dominorum (deorum) animos accidentes blandis sermonibus eos commovere conantur ctr. Comparantur igitur homines precibus et muneribus deorum gratiam aucupantes eleganter cum bestiis vel pecudibus custodes suos demulcentibus atque delenientibus, quae comparatio ne inepta videatur, adhibetur ea deinde ad rem praesentem, ita ut deos ostendatur nefas esse deteriores humanis custodibus atque adeo canibus putare. Pro *λῆμμα*, quod libri tuentur, Heindorfius ad Protagor. p. 625. *λῆμα* scribi iussit, idque receperunt Astius et Turicenses. Etenim *λῆμμα* est *κέρδος*, lucrum, sed *λῆμα* designat animi audaciam atque etiam superbiam, insolentiam, protervitatem, ita ut plerumque in malam partem dicatur; v. Wesseling. ad Diod. Sic. II. 58. et Valckenar. ad Ammon. p. 141 sqq. Verum nos quidem etiam nunc consultum duximus retinere ac servare veterem lectionem. Nam primum quidem *λῆμμα κεκτημένται* per se non est ineptum, siquidem cogitandum est de hominibus, qui turpe lucrum fecerunt; quod profecto loci sententiae egregie convenit. Deinde istud *λῆμα* unis tantum poëtis aut citerioris aetatis scriptoribus proprium est planeque ab Atticae veteris dialecti usu et consuetudine alienum. Ex quo consequitur, ut ne a Platone quidem usquam usurpatum esse putari oporteat. Mox *δῆλον ὅτι* vel *δηλονότι*, quod sic est interpositum, de eo v. ad Criton. p. 53. A. et Symp. p. 195. A. Tum post *ὥςπερ* quod non in-

κον λῆμμα κεκτημέναι δῆλον ὅτι θηριώδεις πρὸς τὰς τῶν φυλάκων ψυχὰς ἄρα κυνῶν ἢ τὰς τῶν νομέων ἢ πρὸς τὰς τῶν παντάπασιν ἀκροτάτων δεσποτῶν προσπίπτουσαι πείθουσι θωπείαις λόγων καὶ ἐν εὐ-
C κταίαις τισὶν ἐπῳδαῖς, ὡς αἱ φῆμαί φασιν αἱ τῶν κακῶν, ἐξεῖναι πλεονεκτοῦσι σφίσιν ἐν ἀνθρώποις πάσχειν μηδὲν χαλεπόν. φαμὲν δ' εἶναί που τὸ νῦν ὀνομαζόμενον ἁμάρτημα, τὴν πλεονεξίαν, ἐν μὲν σαρκίνοις σώμασι νόσημα καλούμενον, ἐν δὲ ὥραις ἐτῶν καὶ ἐνιαυτῶν λοιμόν, ἐν δὲ πόλεσι καὶ πολιτείαις τοῦτο αὖ τὸ ῥῆμα μετεσχηματισμένον ἀδικίαν.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Τοῦτον δὴ τὸν λόγον ἀναγκαῖον λέγειν τὸν λέγοντα, ὡς εἰσὶ συγγνώμονες ἀεὶ θεοὶ τοῖς τῶν
D ἀνθρώπων ἀδίκοις καὶ ἀδικοῦσιν, ἂν αὐτοῖς τῶν

D. τῶν ἀδικημάτων] τῶν ἁρπαγμάτων marg. Stephan. et libri h. r. δ. quod ortum est ex interpretatione.

fertur οὕτως vel ταύτῃ, sed simplex καί subiungitur, eodem modo De Rep. X. p. 612. D. ὥσπερ ἔχει δόξης καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρ' ἀνθρώπων, καὶ ἡμᾶς ὁμολογεῖν περὶ αὐτῆς δοκεῖσθαι, οὕτως. Porro ἐν εὐκταίαις ἐπῳδαῖς est: carminibus preces continentibus. Denique verba: ὡς αἱ φῆμαί φασιν αἱ τῶν κακῶν, significant: sicuti aiunt malorum et improborum hominum rumores cum prava divinatione sparsi et propagati. Nam sic φῆμαι accipiendum videtur, de quo voc. conf. Wyttenbach. ad Iulian. p. 150 sqq. ed. Schaefer. Winckelmannus extruso ὡς legendum censet: ἐπῳδαῖς αἱ φῆμαι ὑμνοῦσιν, cui rationi vel proxima adversantur.

C. φαμὲν δ' εἶναί που — ἀδικίαν] dicimus autem quod vitium nunc vocatur πλεονεξία, *plus habendi cupiditas*, idem in corporibus quidem carnosis vocari *morbum*; in anni tempestatibus *pestilentiam* (s. *luem*); in urbibus autem ac civitatibus, ista dictione rursus transformata, *iniustitiam*. Infinitivus εἶναι connectendus est cum καλούμενον, ita ut haec formula idem fere significet, quod simplex καλεῖσθαι, usu haud sane infrequenti. Pro τὴν πλεονεξίαν, νόσημα et ἀδικίαν etiam ὄνομα πλεονεξίας, νοσήματος, et ἀδικίας dici poterat; sed de hoc usu loquendi v. ad Cratyl. p. 392. B. Vocabulum λοιμός de lue ex coeli intemperie oriunda usurpatum illustrat Spanhem. ad Callim. Hymn. in Dian. vers. 125. p. 222 sq. = 267. ed. Ernest. Pro ἐν δὲ ὥραις ἐτῶν καὶ ἐνιαυτῶν Astius legendum censet: ἐν δὲ ὥραις ἐτῶν ἐνιαυσίοις, irrito sane consilio. Etenim ἔτη quum semper anni di-

ἀδικημάτων τις ἀπονέμῃ, καθάπερ κυσὶ λύκοι τῶν ἁρπασμάτων σμικρὰ ἀπονέμοιεν, οἱ δὲ ἡμερούμενοι τοῖς δώροις συγχωροῖεν τὰ ποίμνια διαρπάζειν. ἆρ' οὐχ οὗτος ὁ λόγος ὁ τῶν φασκόντων παραιτητοὺς εἶναι θεούς;

ΚΛ. Οὗτος μὲν οὖν.

Cap. XIV. *ΑΘ. Τίσιν οὖν δὴ τῶν προῤῥηθέν-
των ἀπεικάζων ὁμοίους φύλακας εἶναι θεοὺς οὐκ ἂν
καταγέλαστος γίγνοιτο ἀνθρώπων ὁστισοῦν; πότερον
κυβερνήταις, λοιβῇ τε οἴνου κνίσῃ τε παρατρεπομέ-* E
νοις αὐτοῖς, ἀνατρέπουσι δὲ ναῦς τε καὶ ναύτας;

ΚΛ. Μηδαμῶς.

ΑΘ. Ἀλλ' οὔ τι μὴν ἡνιόχοισί γε ἐν ἁμίλλῃ συντεταγμένοις, πεισθεῖσιν ὑπὸ δωρεᾶς ἑτέροισι τὴν νίκην ζεύγεσι προδοῦναι.

λοιβῇ τε οἴνου κνίσῃ τε] V. *λοιβῇ γε*, quod ex A. Ξ. v. h. r. a. δ. et pr. Ω. cum Turicenss. mutavimus. Pro vulg. *κνίσσῃ* A. v. f. a. c. δ. et corr. Ω. *κνίσῃ*.

cantur, tum *ἐνιαυτοί* etiam amplius temporis in orbem redeuntis spatium ac diuturniorem tanquam eius circuitum significat, veluti Hom. Odyss. I. 16. 288. Sophocl. Trachin. v. 253. Itaque iam Homerus Odyss. I. 16. *ἀλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἦλθε, περιπλομένων ἐνιαυτῶν*, h. e. temporibus volventibus. Aristoph. Rann. v. 347. *χρονίων τ' ἐτῶν παλαιοὺς ἐνιαυτούς*. — *τοῦτ' αὖ τὸ ῥῆμα*, hoc dictum, quo iudicatur *τὸ νῦν ὀνομαζόμενον ἁμάρτημα* in corporibus esse *νόσημα*, et in anni temporibus lues s. *λοιμός*. Itaque recte *ῥῆμα*, neque *ὄνομα*, usurpatur. Videtur autem *τοῦτ' αὖ τὸ ῥῆμα μετασχημ.* pro accusativo absoluto accipi oportere.

D. *ἂν αὐτοῖς τῶν ἀδικημάτων τις ἀπονέμῃ*] H. e. de opibus iniuste partis. Ad *τῶν ἀδικημάτων* ne quis *τι* desideret, v. ann. ad Sophist. p. 232. B. 247. B. Deinceps scripserim: *σμικρ' ἂν ἀπονέμοιεν*, id quod Astio quoque placuit. Quamquam *ἂν* in codd. omnibus desideratur. Nisi forte Hermanno adstipulari malis, qui post *καθάπερ* de suo inseruit voculam *εἰ*, quod nos quidem nollemus ab eo factum esse.

Cap. XIV. *ἀπεικάζων ὁμοίους φύλακας εἶναι*] Animadvertas *εἶναι* post *ἀπεικάζων* interpositum. Enimvero *εἰκάζειν*, est fere idem quod *ἀπεικάζοντα λέγειν*, ut rectissime *κατὰ σύνεσιν* infinitivo iungatur.

E. *λοιβῇ τε οἴνου κνίσῃ τε*] Respicitur ad Homer. Iliad. IX. v. 496 sqq. Elegans vero paronomasia est verborum *παρατρεπομένοις* et *ἀνατρέπουσι*, quam Latine sic expresseris: qui ipsi vini libatione et nidore aguntur transversi, naves vero et nautas

ΚΛ. Δεινὴν γὰρ εἰκόνα λέγοις ἂν λέγων τὸν λόγον τοῦτον.

ΑΘ. Οὐ μὴν οὐδὲ στρατηγοῖς γε οὐδ' ἰατροῖς οὐδὲ γεωργοῖς, οὐδὲ νομεῦσιν· οὐ μὴν οὐδέ τισι κυσὶ κεκηλημένοις ὑπὸ λύκων.

907 *ΚΛ.* Εὐφήμει· πῶς γὰρ ἄν;

ΑΘ. Ἀλλ' οὐ πάντων φυλάκων εἰσὶ μέγιστοι καὶ περὶ τὰ μέγιστα ἡμῖν οἱ πάντες θεοί;

ΚΛ. Πολύ γε.

ΑΘ. Τοὺς δὴ κάλλιστά τε πράγματα φυλάττοντας διαφέροντάς τε αὐτοὺς φυλακῇ πρὸς ἀρετὴν κυνῶν χείρους καὶ ἀνθρώπων μέσων εἶναι φήσομεν, οἳ τὸ δίκαιον οὐκ ἄν ποτε προδοῖεν ἕνεκα δώρων παρὰ ἀδίκων ἀνδρῶν ἀνοσίως διδομένων;

ΚΛ. Οὐδαμῶς· οὔτε ἀνεκτὸς ὁ λόγος, τῶν τε

E. *Οὐ μὴν οὐδέ τισι κ.*] Sic ex Angel. Vat. f. Flor. a. o. et rec. Ω. dedi. Vulgo ante *μὴν* om. *Οὐ*. Recipiendum suaserat iam Stephanus. Alii tamen veterem errorem servarunt.

P. 907. *ἀνοσίως διδομένων*] V. *δεδομένων*, invitis codd. omnibus.

ἀνεκτὸς ὁ λόγος] *ἀνεκτὸς λόγων* A. Ω. Ξ. v. x. et pr. a. c. Dein *κινδυνεύει πᾶς* A. Ω. pr. v. a. δ. x. et marg. Steph.

evertunt. Ad *Μηδαμῶς* int. *λέγε τοῦτο* aut simile quiddam; neque enim idem est atque *Οὐδαμῶς*. v. ad Phaedr. p. 234. E. et Menex. p. 236. C.

οὐ μὴν οὐδέ τισι κυσὶ κεκηλ.] Vulgo erat: *οὐδὲ νομεῦσι μὴν οὐδέ τισι κ.* quod quomodo defendi queat, haud sane intelligimus. Nam falluntur sine dubio, qui verba interpretantur sic: neque *profecto* pastoribus. Quam primi ex codd. nonnullis protraximus olim lectionem, eam etiam nunc unice veram putamus. Etenim iterat Atheniensis illud suum *οὐ μὴν οὐδέ*, quoniam exemplis ab hominibus repetitis iam etiam aliud haud paullo illustrius subiungit, quod a canibus est desumtum. Hoc igitur a superioribus ita distinguit ac secernit, ut cum vi quadam istud *οὐ μὴν οὐδέ* repetat.

P. 907. *καὶ ἀνθρώπων μέσων*] Vere Astius interpretatur: peiores hominibus *mediocribus* nec virtute sua excellentibus. Sic *μέσως βεβιωκέναι* Phaedon. p. 113. D.

οὔτε ἄνεκτος ὁ λόγος, τῶν τε περὶ π.] Prave editt. omnes post *ὁ λόγος* plene interpungunt. Quippe *οὔτε* non est solitarium, cui respondet potius proximum *τε*, ut solent *οὔτε* et *τε* sexcenties sese excipere. Quemadmodum, inquit, haec oratio intolerabilis est, ita ex iis, qui in omni versantur impietate, *nescio quo modo*, ille videtur rectissime omnium impiorum pessimus

περὶ πᾶσαν ἀσέβειαν ὄντων κινδυνεύει πως ὁ ταύτης τῆς δόξης ἀντεχόμενος πάντων ἂν τῶν ἀσεβῶν κεκρίσθαι δικαιότατα κάκιστός τε εἶναι καὶ ἀσεβέστατος. B

ΑΘ. Τὰ μὲν δὴ προτεθέντα τρία, θεοί τε ὡς εἰσὶ καὶ ὡς ἐπιμελεῖς καὶ παρὰ τὸ δίκαιον ὡς παντάπασιν ἀπαραίτητοι, φῶμεν ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαί που;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; καὶ σύμψηφοί γε τούτοις τοῖς λόγοις ἐσμέν.

ΑΘ. Καὶ μὴν εἴρηνταί γέ πως σφοδρότερον διὰ φιλονεικίαν τῶν κακῶν ἀνθρώπων. τούτου γε μὴν C *ἕνεκα, ὦ φίλε Κλεινία, πεφιλονείκηνται, μή ποτε λόγοις ἡγῶνται κρατοῦντες ἐξουσίαν εἶναι σφίσιν ἃ βούλονται πράττειν οἱ κακοί, ἃ δὴ καὶ ὅσα καὶ οἷα*

De Par. A. tamen Bastius nihil admonuit. Scripserunt *πᾶς* Turicenss.; iniuria, opinor.

B. *θεοί τε ὡς εἰσί*] *ὡς θεοί τε* Vat. r.

Καὶ μὴν εἴρηνταί γέ πως] Sic A. Ω. v. f. r. a. o. Vulgo: *εἴρηται.* Dein Voss. x. *τῶν κοινῶν ἀνθρ.*

C. *τούτου γε μὴν ἕνεκα*] *τοῦδέ γε μ.* marg. Vat. Ω. a. c.

atque maximus, qui hanc sectatur opinionem. Frustra igitur Astius legendum statuit: *ὁ λόγος τῶν γε περὶ πᾶσαν ἀσέβειαν ὄντων· κινδυνεύει πως κ. τ. λ.* quo ne hilum quidem proficitur. Pro *πως* optimi codd. *πᾶς*, quod tamen parum placet et fortasse ex *πως* non satis intellecto effictum est.

B. *θεοί τε ὡς εἰσὶ*] Traiectum est *τε*, siquidem debebat scribi *θεοὶ ὡς εἰσί τε καὶ ὡς ἐπ.* Sed habet collocatio particulae excusationem ab eo, quod *θεοί* subiectum est commune omnibus orationis membris.

C. *τούτου γε μὴν ἕνεκα — πεφιλονείκηνται*] Stephanus legendum censet *πεφιλονείκηται*, probante Astio. Sed intelligitur *οἱ λόγοι*, quod per synesin accipiendum pro *τὸ λεγόμενον.*

μή ποτε λόγοις ἡγῶνται] ne quando, dum in disputando superiores discedant, sibi potestatem et licentiam esse existiment quidlibet faciendi eorum, quae et quanta et qualia, sicubi de diis agitur, statuant. Etenim arbitrantur illi sibi turpissima quaeque facere licere, quoniam dii precibus et muneribus possint placari, ita ut etiam scelerum suorum veniam ipsis daturi sint. — *νεωτέρως εἰπεῖν*, h. e. acrius et calidius, ut solent adolescentes. — De formula loquendi *προὔργου ποιεῖν εἴς τι* v. ad Menon. p. 84. B. et 87. A.

περὶ θεοὺς διανοοῦνται. προθυμία μὲν δὴ διὰ ταῦτα νεωτέρως εἰπεῖν ἡμῖν γέγονεν· εἰ δέ τι καὶ βραχὺ προὔργου πεποιήκαμεν εἰς τὸ πείθειν πῃ τοὺς ἄνδρας ἑαυτοὺς μὲν μισῆσαι, τὰ δ' ἐναντία πως ἤθη στέρξαι, καλῶς ἡμῖν εἰρημένον ἂν εἴη τὸ προοίμιον ἀσεβείας πέρι νόμων.

D *ΚΛ.* Ἀλλὰ ἐλπίς· εἰ δὲ μή, τό γε τοῦ λόγου γένος οὐκ αἰτιάσεται τὸν νομοθέτην.

Cap. XV. *ΑΘ.* Μετὰ τὸ προοίμιον τοίνυν λόγος, οἷος ἂν τῶν νόμων ἑρμηνεὺς ὀρθῶς γίγνοιτο ἡμῖν, προαγορεύων ἐξίστασθαι πᾶσι τοῖς ἀσεβέσι

D. εἰ δὲ μή, τό γε τ. λ.] ἢ δ' ἐμὴ Ric. h. et marg. Ω. δ. τοίνυν λόγος] ὁ λόγος codd. v. h. r. a. δ. sed v. explicatt. P. 908. δεσμωτηρίων δὲ ὄντων —] Astius, Stephano

D τό γε τοῦ λόγου γένος —] certe genus disputandi nullam legumlatori inferet culpam. Quippe strenue ille egisse videbitur impietatis coarguendae gratia, ut consilii bonitas maiorem disputationis vehementiam facile sit excusatura.

Cap. XV. λόγος οἷος ἂν τῶν νόμων ἑρμηνεὺς ὀρθῶς] H. e. ὁ νόμος, ipsa lex, eleganti periphrasi. Articulum ante λόγος ne quis requirat. eodem modo Euthyphr. p. 5. C. πρότερον ἂν περὶ ἐκείνου λόγος γένοιτο ἐν τῷ δικαστηρίῳ. Hipp. mai. p. 293. D. περὶ οὗ ἂν λόγος ᾖ. Protagor. 323. D. ὅταν περὶ τεκτονικῆς ᾖ λόγος. Pro οἷος Astius οἷον requirit. Nobis magis probatur ὥς τις ἂν τῶν ν. Sed hoc utut est, certe commata, vulgo ante οἷος et ὀρθῶς posita, tollenda iudicavimus.

ἀσεβείας ὅδε ἔστω πέρι νόμος] Articulus ante νόμος omittitur, quia ὅδε subiecti instar est, ut verba Germanice sic explicari debeant: in Betreff der Gottlosigkeit sei Folgendes Gesetz. Libr. IX. p. 874. B. οὗτος δὴ νόμος εἷς ἡμῖν ἔστω, ubi v. ann. conf. etiam X. p. 888. B. 897. D. 909. D. Ceterum de legibus Atticis ad crimen impietatis pertinentibus deque eius poenis conferas quae copiose exposuerunt Meier. et Schömann. De Lite Attica p. 301 sqq. quibus lectis hic quoque Platonem ius Atticum multis in partibus ob oculos habuisse, facile tibi persuadebis.

E. πρὸς τὸ περὶ τούτων ἀποδεδειγμένον κρίνειν δικ.] ad tribunal ad has res iudicandas designatum et constitutum. De hoc iudicio v. Libr. IX. p. 855. D.

τιμάτω τὸ δικαστήριον ἐν ἑκάστῳ—] Haec quoque pro corruptis habemus. Corrigendum est, si quid video, cum Hermanno: τιμ. τ. δικ. ἓν ἑκάστῳ τῶν καθ' ἓν ἀσεβούντων τίμημα, h. e. singulis singulorum impie factis singulas poenas iudicium constituito. Quam emendationem commendant sequentia, quae suum cuique impietatis

τρόπων τῶν αὐτῶν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς. τοῖς δὲ μὴ
πειθομένοις ἀσεβείας ὅδε ἔστω πέρι νόμος· Ἐάν τις
ἀσεβῇ λόγοις εἴτ' ἔργοις, ὁ παρατυγχάνων ἀμυνέτω
σημαίνων πρὸς ἄρχοντας, τῶν δὲ ἀρχόντων οἱ πρῶ- E
τοι πυθόμενοι πρὸς τὸ περὶ τούτων ἀποδεδειγμένον
κρίνειν δικαστήριον εἰςαγαγόντων κατὰ τοὺς νόμους·
ἐὰν δέ τις ἀκούσασα ἀρχὴ μὴ δρᾷ ταῦτα, αὐτὴ ἀσε-
βείας ὑπόδικος γιγνέσθω τῷ ἐθέλοντι τιμωρεῖν ὑπὲρ
τῶν νόμων. ἐὰν δέ τις ὄφλῃ, τιμάτω τὸ δικαστήριον
ἐν ἑκάστῳ τῶν καθ' ἓν ἀσεβούντων τίμημα. δεσμὸς
μὲν οὖν ὑπαρχέτω πᾶσι. δεσμωτηρίων δὲ ὄντων ἐν 908

obsequutus, pro δὲ edidit γε et punctum post πᾶσι delevit. At longe alio modo loco laboranti succurrendum fuit; de qua re v. explicatt.

generi supplicium destinant. Atque in hanc ipsam coniecturam etiam Schneiderus incidit. Winckelmanno ἑνὶ ἑκάστῳ in mentem venit. Astius requirebat ἓν ἕκαστον.

P. 908. δεσμωτηρίων δὲ ὄντων —] Sententia verborum haec est: Quum tres sint carceres publici pro criminum et delictorum diversitate, quumque tria sint impietatis genera, prouti quis aut deos omnino tollit, aut iis rerum humanarum curam eripit, aut denique eos turpiter corrumpi posse arbitratur, haec ipsa autem genera impietatis rursus duplicia sint, ita ut sex numero emergant; semper diligenter reputandum est, quo quis impietatis genere reus factus sit, quandoquidem singulis illis singula poenarum genera proposita sint necesse est. Itaque facile intelligitur, ambitum orationis pertinere usque sect. B. verba: οὐδ' ὁμοίας δίκης δεόμενα, ut profecto vulgo vitiosissime ante περὶ ἀσέβειαν δὲ ὄντων puncto distinguatur, quam interpunctionis perversitatem, editionibus omnibus communem, tandem sustulimus. Sed universa periodus plane est ἀνακόλουθος. Nam inde a verbis ἓξ ἂν γίγνοιτο orditur apodosis sic, ut quae proprie cum protasi debebant connexa esse, nimirum haec ipsa verba, ἓξ ἂν γίγνοιντο, ea verbis proxime antegressis tanquam apodosis subiungantur, cui deinde reliqua accommodantur. Itaque flagitiosa prope socordia in editt. omnibus ante ἓξ ἂν γίγνοιτο interpunctio omissa est, quam ipsa ratio postulat planeque flagitat. Praeterea alicui videri possit pro δύο corrigendum esse δυοῖν. Atqui δύο hic est indeclinabile, sicuti etiam apud Thucyd. creberrime, veluti I. 82, §. 2. διελθόντων ἐτῶν καὶ δύο καὶ τριῶν. III. 89. apud Xenoph. aliquoties, ut Mem. II. 5, 2. δύο μναῖν ἄξιός ἐστιν. Anab. II. 2. 12. al. et bis terve apud Demosthenem positum reperitur. Itaque ne litterula quidem loco movenda. Quamquam res pusilla fefellisse videtur etiam

τῇ πόλει τριῶν, ἑνὸς μὲν κοινοῦ τοῖς πλείστοις περὶ ἀγοράν, σωτηρίας ἕνεκα τοῖς πολλοῖς τῶν σωμάτων, ἑνὸς δὲ περὶ τὸν τῶν νύκτωρ συλλεγομένων ξύλλογον, σωφρονιστήριον ἐπονομαζόμενον, ἑνὸς δὲ αὖ κατὰ μέσην τὴν χώραν, ὅπῃπερ ἂν ἔρημός τε καὶ ὡς ὅ τι μάλιστα ἀγριώτατος ᾖ τόπος, τιμωρίας ἔχων ἐπωνυμίαν φήμην τινά· περὶ ἀσέβειαν δὲ ὄντων αἰτίαις
B μὲν τρισίν, αἷσπερ καὶ διήλθομεν, δύο δὲ ἐξ ἑκάστης τῆς τοιαύτης αἰτίας γενομένων, ἓξ ἂν γίγνοιντο, ἃ καὶ διακρίσεως ἄξια γένη τῶν περὶ τὰ θεῖα ἐξαμαρτανόντων, οὐκ ἴσης οὐδ' ὁμοίας δίκης δεόμενα. ᾧ γὰρ ἂν μὴ νομίζοντι θεοὺς εἶναι τὸ παράπαν ἦθος φύσει προσγένηται δίκαιον, μισοῦντές τε γί-

B. περὶ τὰ θεῖα ἐξαμαρτανόντων] V. ἁμαρτανόντων. Dedi compositum ex Ω. v. f. h. r. a. δ. ο. quibuscum Bastio teste etiam Par. A. consentit. Receptam lectionem etiam Steph. in ann. memorat.

doctissimos viros. Sed his de universae periodi structura explicatis, transgrediamur ad lustranda singula, quo certius denique intelligatur, quorsum spectent omnia et quomodo intelligenda sint. Itaque tria carcerum genera quod commemorantur, frequens sane in Legibus carceris usus est. conf. Libr. IX. p. 833. XI. p. 919. E. al. — σωτηρίας ἕνεκα — τῶν σωμάτων, ut detineantur, ne possint aufugere; um sie in persönlichem Gewahrsam zu halten. Est igitur hic carcer destinatus iis, qui peccarunt levius, ideoque τοῖς πολλοῖς inservit, tanquam κοινὸς τοῖς πλείστοις, qui ibi nihil nisi tenentur et custodiuntur captivi. — περὶ τὸν τῶν ν. συλλ. ξύλλογον, ibi, ubi est comitium noctu convenientium; de quo conventu v. XII. p. 961. B. Dein ne quis aut ὅ excidisse post ξύλλογον putet, ut intelligatur ἐστίν, de qua ellipsi v. Matthiae Gr. §. 306. 3. et mox p. 908. E. aut cum Astio corrigendum statuat: σωφρονιστηρίου ἐπονομαζομένου. Nominativus participii enim ita subinde ponitur in appositione praecedente alio nominis casu, genitivo, dativo, accusativo. v. ann. ad Phaedr. p. 241. D. et Krüger. ad Thucyd. VIII. 63. extr. — ὡς ὅ τι μάλιστα ἀγριώτατος, Lat. et ut quam maxime agrestis. Sic ὡς ὅ τι superlativo praemissum Libr. V. p. 731. B. 743. D. VI. p. 758. A. 759. C. 783. D. ubi est ὡς ὅ τι κάλλιστον εἰς δύναμιν. IX. p. 887. D. E. Symp. p. 218. D. al. Ex posterioris aetatis scriptoribus talia collegit Iacobs ad Achill. Tat. p. 673. et p. 694. quibus addas quae dedit Schaefer. ad Gregor. Corinth. p. 52. De μάλιστα, superlativo iuncto v. ad Tim. p. 92. A. — τιμωρίας ἔχων ἐπωνυμίαν φήμην τινά, qui locus (ἀγριώ-

γνονται τοὺς κακούς, καὶ τῷ δυςχεραίνειν τὴν ἀδικίαν οὔτε τὰς τοιαύτας πράξεις προςίενται πράττειν, τούς τε μὴ δικαίους τῶν ἀνθρώπων φεύγουσι καὶ τοὺς δικαίους στέργουσιν. οἷς δ' ἂν πρὸς τῇ δόξῃ C
τῇ θεῶν ἔρημα εἶναι πάντα ἀκράτειαί τε ἡδονῶν καὶ λυπῶν προςπέσωσι, μνῆμαί τε ἰσχυραὶ καὶ μαθήσεις ὀξεῖαι παρῶσι, τὸ μὲν μὴ νομίζειν θεοὺς ἀμφοῖν ἂν ἐν ὑπάρχοι κοινὸν πάθος, τῇ δὲ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων λώβῃ τὸ μὲν ἐλάττω, τὸ δὲ πλείω κακὰ ἐργάζοιτ' ἄν. ὁ μὲν γὰρ λόγῳ τε ἂν περὶ θεοὺς παῤῥησίας εἴη μεστὸς καὶ περὶ θυσίας τε καὶ ὅρκους, καὶ ὡς τῶν ἄλλων καταγελῶν τάχ' ἂν ἑτέρους τοιούτους ἀπεργάζοιτο, δίκης μὴ τυγχάνων· ὁ D

ᾧ γὰρ ἂν μὴ νομίζοντι] Vulgo: οἷς — νομίζουσι, invitis codd. omnibus.

C. ἐν ὑπάρχοι] ἐνυπάρχοι A. et marg. Ω. a. c. Dein ἔλαττον A. et fort. pr. Ω. iudice Bekkero.

περὶ θυσίας τε] τε om. A. et pr. Ω.

τατος) cognomen poenae habeat famosum aliquod, et cum religione coniunctum. — περὶ ἀσέβειαν δὲ ὄντων, et quum homines tribus caussis in impietate versentur, ex unaquaque autem eiusmodi caussa binae existant. Nam ad ὄντων int. τῶν ἀνθρώπων; v. Matthiae Gr. §. 563. coll. Legg. VI. p. 762. A. 763. E. VII. p. 815. C. VIII. p. 829. D. XII. p. 967. C. Proxima, ut supra ostendimus, insolentius sunt enuntiata. Accurata ratio exigebat: ὥςτε ἓξ γίγνεσθαι, quod cum protasi cohaereret, ac deinde: ταῦτα τὰ γένη καὶ διακρίσεως ἄξια, sc. ἐστίν. Sed hoc sic mutatum est, ut ἓξ ἂν γίγνοιντο (sc. αἰτίαι) ad apodosin pertineat, quo illato pergitur deinceps: ἃ καὶ διακρίσεως ἄξια γένη. Quod ἐστὶν apud ἄξια intelligendum relinquitur, docte ostendit Schaeferus ad Lamb. Bos. p. 605. esse hoc ipsum adiectivum in eorum numero, quae hanc omissionem habeant longe frequentissimam.

B. μισοῦντές τε γίγνονται] Pluralis post ᾧ ἄν, de quo usu v. ad Phileb. p. 45. C. — τῷ δυςχεραίνειν τὴν ἀδικίαν, eo quod iniustitiam oderunt. De Rep. II. p. 362. B. ὠφελεῖσθαι κερδαίνοντα τῷ μὴ δυςχεραίνειν τὸ ἀδικεῖν. conf. ad p. 885. C. — θεῶν ἔρημα εἶναι — Contrarium est: θεῶν πλήρη πάντα εἶναι, quo Thaletem usum esse supra vidimus ad p. 899. B.

C. τῇ δὲ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων λώβῃ] sed in aliorum hominum detrimentum alterum minora, alterum maiora mala efficit. De dativo τῇ λώβῃ v. Matthiae Gr. §. 400. 6. — τὸ μέν, i. e. τὸ μὴ θεοὺς νομίζειν δίκαιον ὄντα, κ. τ. λ.

καὶ ὡς τῶν ἄλλων καταγελῶν —] et utpote homo

δὲ δὴ δοξάζων μὲν καθάπερ ἅτερος, εὐφυὴς δὲ ἐπικαλούμενος, δόλου δὲ καὶ ἐνέδρας πλήρης, ἐξ ὧν μάντεις τε κατασκευάζονται πολλοὶ καὶ περὶ πᾶσαν τὴν μαγγανείαν κεκινημένοι. γίγνονται δὲ ἐξ αὐτῶν ἔστιν ὅτε καὶ τύραννοι καὶ δημηγόροι καὶ στρατηγοί, καὶ τελεταῖς δὲ ἰδίαις ἐπιβεβουλευκότες σοφιστῶν τε ἐπικαλουμένων μηχαναί. τούτων δὴ πολλὰ μὲν εἴδη
E γένοιτ' ἄν· τὰ δὲ νόμων ἄξια θέσεως δύο, ὧν τὸ μὲν εἰρωνικὸν οὐχ ἑνὸς οὐδὲ δυοῖν ἄξια θανάτοιν

D. *εὐφυὴς δὲ ἐπικ.*] *εὐτυχὴς* A. Ξ. v. x. et adscripto *εὐφυὴς* Ω. r. a. δ. Ita editt. ante Steph.

E. *εἰρωνικὸν οὐχ ἑνὸς*] Vulgo cum Ven. Ξ. *τὸ* interponunt post *εἰρωνικόν*.

ceteros ridens fortasse alios item tales (i. e. qualis ipse est) reddat, nisi poena afficiatur. Pro *ὡς* ut *ἴσως* scribatur, sicuti Winckelmannus voluit, non putamus esse necessarium. Quam vim vocula habeat, facile senties verbis ita explicatis: *ὡς* — *καταγελῶν* (*καταγελᾷ*) *οὕτως τάχ' ἂν ἑτέρους τοιούτους ἀπεργάζοιτο*.

D. *δόλου δὲ καὶ ἐνέδρας πληρής*,] Scribendum arbitror: *δόλου τε καὶ ἐνέδρας πληρής*. Alter autem, inquit, eadem quidem sentiens atque ille, sed boni ingenii laude florens, plenus est dolo et insidiis, quippe callide celans incredulitatem et impietatem suam, adeoque ex vulgi superstitione lucrum faciens. Astius et Hermannus *δὲ* eliminandum censent. — *ἐξ ὧν μάντεις κ. τ. λ.* i. e. ex cuiusmodi hominibus. Relativum pluralis numeri post nomen singulare eodem modo positum De Rep. VIII. p. 554. B. *αὐχμηρός τις ὤν, καὶ ἀπὸ παντὸς περιουσίαν ποιούμενος, θησαυροποιὸς ἀνήρ· οὓς δὴ καὶ ἐπαινεῖ τὸ πλῆθος*. Tim. p. 62. B. *σκληρὸν δέ, ὅσοις ἂν ἡμῶν ἡ σὰρξ ὑπείκῃ*. Demosth. De coron. p. 328. *ἀνδρὶ καλῷ τε καὶ ἀγαθῷ· ἐν οἷς οὐδαμοῦ σὺ φανήσει γεγονώς*. Pluribus de hoc genere loquendi exposuerunt Porsonus et Schaeferus ad Eurip. Orest. v. 910. — *περὶ πᾶσαν μαγγανείαν κεκινημένοι*, in omni praestigiarum genere versati. De *μαγγανεία* v. Spanhem. ad Aristoph. Plut. v. 310. *Κινεῖσθαι* h. l. est iactari, s. sedulo circa aliquid versari; cuius usus exemplum alterum etsi non in promtu habemus, tamen Winckelmannum nollemus coniecisse: *καὶ οἱ τὰ περὶ πᾶσαν τὴν μαγγανείαν κεκτημένοι*, quod non magis sententiae loci convenit quam quod vir doctus paullo ante pro *εὐφυής* reponendum arbitratur *εὔστοχος*.

καὶ τελεταῖς δὲ ἰδίαις—] *Ἐπιβουλεύειν τινὶ πράγματι* non raro significat aliquid insidiose assequi studere; alicui rei callide et fraudulenter operam dare; de quo verbi usu v. ad Protagor. p. 343. C. et Gorg. p. 473 C. Itaque istiusmodi homines dicuntur callide privata mysteria moliri atque fraudulentis sophi-

ἁμαρτάνον, τὸ δὲ νουθετήσεως ἅμα καὶ δεσμῶν δεόμενον. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ θεοὺς νομίζον ἀμελεῖν δύ' ἕτερα γεννᾷ καὶ τὸ παραιτητοὺς ἄλλα δύο. τούτων δὴ ταύτῃ διεστηκότων τοὺς μὲν ὑπ' ἀνοίας ἄνευ κάκης ὀργῆς τε καὶ ἤθους γεγενημένους εἰς τὸ σω-
φρονιστήριον ὁ δικαστὴς τιθέμενος νόμῳ τιθέσθω 909
μηδὲν ἔλαττον ἐτῶν πέντε. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ μηδεὶς τῶν πολιτῶν αὐτοῖς ἄλλος συγγιγνέσθω πλὴν οἱ τοῦ νυκτερινοῦ ξυλλόγου κοινωνοῦντες, ἐπὶ νου-

τὸ θεοὺς νομίζον] V. νομίζειν cum uno Ven. Ξ. Dein Voss. x. et pr. A. Ω. γεννᾶν. Pro ἄλλα Voss. ἅμα.

κάκης ὀργῆς τε] κακῆς A. et pr. Ω.

starum, qui vocantur, artibus operare dare. Ne tamen pro μηχαναί legendum forte putes μηχαναῖς. Nam ipsi illi homines cum irrisione vocantur μηχαναί, abstracto pro concreto posito, ut intelligantur fere: callidi et fraudulenti adiutores et machinatores. v. Prolegg. T. II. p. LXXIII. sqq. Egregia vero haec est descriptio hominum nequissimorum, qui, quum omnem pietatem exuerint, tamen eam callide simulantes turpibus artibus suis alios in fraudes et errores inducere conantur, atque adeo ad foedissima sacra sua obeunda pelliciunt. Cuiusmodi homunciones quis est quin animo suo gravissime indignetur quod nostra quoque aetas haud sane paucos vidit? De ἰδίαις istis τελεταῖς pluribus disputant Lobeck. Aglaopham. T. I. p. 639 sqq. et Hermann. Gottesdienstl. Alterthümer der Griechen. p. 209. imprimisque p. 212. ann. 11.

E. ὧν τὸ μὲν εἰρωνικὸν —] quod omnem ridet et aspernatur religionis pietatem. Id vero esse dicitur ἁμαρτάνων ἄξια οὐχ ἑνὸς οὐδὲ δυοῖν θανάτοιν, h. e. admittere s. committere ea, quae non una tantum morte aut duabus digna sint, h. e. quae nullo capitis supplicio satis possint lui et expiari; quibus puniendis nullum supplicium satis grave sit. Genus loquendi Graecis satis tritum. Demosth. De fals. legat. p. 345, 25. καὶ συνηγόρει ἐκείνῳ πολλῶν ἀξίους θανάτων λόγους. Id. adv. Mid. p. 521, 24. καὶ δείξω πολλῶν θανάτων, οὐχ ἑνός, ὄντα ἄξιον. De coron. p. 301. πῶς οὐκ ἀπολωλέναι πολλάκις ἐστὶ δίκαιος; Pertinet huc etiam πολλάκις τεθνάναι, de quo diximus ad Apol. Socr. p. 30. B. De ἐστίν post relativum omisso v. Matthiae Gr. §. 306. 3. — Dein ἀμελεῖν absolute positum est incuriosos esse, sorglos sein, keine Sorgen tragen.

τὸ θεοὺς νομίζον] Int. γένος. Dein ad τὸ παραιτητοὺς repetendum νομίζον.

ἄνευ κάκης ὀργῆς —] Ὀργή de animo et ingenio, quo quis praeditus est, accipiendum, de quo usu v. intpp. ad Sophocl. Antig. v. 354. et 1185. Wesseling. ad Herod. I. 73. Duker. ad Thucyd. I. 130.

P. 909. ἐπὶ νουθετήσει τε — ὁμιλοῦντες] H. e. eo

θετήσει τε καὶ τῇ τῆς ψυχῆς σωτηρίᾳ ὁμιλοῦντες. ὅταν δ' ὁ χρόνος αὐτοῖς ἐξέλθῃ τῶν δεσμῶν, ἐὰν μὲν δοκῇ τις σωφρονεῖν αὐτῶν, οἰκείτω μετὰ τῶν σωφρόνων, ἐὰν δὲ μή, ὀφείλῃ δ' αὖθις τὴν τοιαύτην δίκην, θανάτῳ ζημιούσθω. ὅσοι δ' ἂν θηριώδεις γένωνται πρὸς τῷ θεοὺς [μὴ] νομίζειν ἢ ἀμε-
B λεῖς ἢ παραιτητοὺς εἶναι, καταφρονοῦντες δὲ τῶν ἀνθρώπων ψυχαγωγῶσι μὲν πολλοὺς τῶν ζώντων, τοὺς δὲ τεθνεῶτας φάσκοντες ψυχαγωγεῖν καὶ θεοὺς ὑπισχνούμενοι πείθειν, ὡς θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς καὶ ἐπῳδαῖς γοητεύοντες, ἰδιώτας τε καὶ ὅλας οἰκίας καὶ πόλεις χρημάτων χάριν ἐπιχειρῶσι κατ' ἄκρας ἐξαιρεῖν, τούτων δὲ ὃς ἂν ὄφλων εἶναι δόξῃ, τιμάτω

P. 909. B. πολλοὺς τῶν ζώντων] τοὺς πολλοὺς v. f. r. δ. ο. et rec. Ω.
κατ' ἄκρας ἐξαιρεῖν] ἐξευρεῖν pr. A. et x.
τῶν μεσογείων] μεσογαίων Ric. b. et (corr. in diphthongo) A. quod edidit Bekker.

consilio, ut ipsum meliora edoceant atque animum eius salvum praestent, ne impietate penitus corrumpatur.

πρὸς τῷ θεοὺς [μὴ] νομίζειν] praeterquam quod deos credunt. Delendum in his μὴ est. Nam de iis, qui deos omnino non esse credunt, iam in superioribus p. 908. C. — D. est explicatum. Nunc de poenis et suppliciis eorum agitur, qui deos existiment ἢ ἀμελεῖς ἢ παραιτητοὺς esse. Emendatio adeo evidens est, ut non dubitaverimus vocem importunam uncis a reliqua oratione secludere. Et sequutus est hoc consilium nostrum nuper etiam Hermannus.

B. ψυχαγωγῶσι μὲν πολλοὺς —] Ambigue ponitur ψυχαγωγεῖν; nam et animos ducere atque allicere significat, quod fit etiam verbis et arte persuadendi, et animas mortuorum educere, ciere, evocare. Eadem plane ambiguitate usus est Aristophanes Avv. v. 1555. ed. Br. ubi v. intpp. Ceterum de usu verbi consulendus imprimis Ruhnkenius ad Tim. p. 114 sqq.

θεοὺς ὑπισχνουμ. πείθειν —] Apte comparat Astius Reip. II. p. 364. C. ἐπαγωγαῖς τισι καὶ καταδέσμοις τοὺς θεούς, ὥς φασι, πείθοντες. conf. Legg. XI. p. 933. A. D. Ceterum etiam legibus Atticis in eiusmodi praestigias magicas gravissimae poenae erant constitutae; v. Demosthen. advers. Aristog. I. p. 793 sqq. Meier et Schömann De lite Att. p. 310 sqq. Wachsmuth. Hell. Alterth. Vol. II. P. I. p. 267. ed. 1. Platner. Process u. Klagen T. II. p. 170.

κατ' ἄκρας ἐξαιρεῖν] Κατ' ἄκρας proprie est a culmine, a vertice. Intelligi potest κεφαλῆς, nisi malis ἄκρας cum

τὸ δικαστήριον αὐτῷ κατὰ νόμον δεδέσθαι μὲν ἐν τῷ τῶν μεσογείων δεσμωτηρίῳ, προσιέναι δὲ αὐτῷ C μηδένα ἐλεύθερον μηδέποτε, τακτὴν δὲ ὑπὸ τῶν νομοφυλάκων αὐτοὺς τροφὴν παρὰ τῶν οἰκετῶν λαμβάνειν. ἀποθανόντα δὲ ἔξω τῶν ὁρίων ἐκβάλλειν ἄταφον· ἐὰν δε τις ἐλεύθερος συνθάπτῃ, δίκας ἀσεβείας τῷ ἐθέλοντι λαγχάνειν ὑπεχέτω. παῖδας δὲ ἂν μὲν καταλείπῃ τῇ πόλει ἱκανούς, οἱ τῶν ὀρφανῶν ἐπιμελούμενοι καὶ τούτων, ὡς ὄντων ὀρφανῶν, ἐπι- D μελείσθων μηδὲν χεῖρον τῶν ἄλλων ἀπὸ τῆς ἡμέρας, ἧς ἂν ὁ πατὴρ αὐτῶν ὄφλῃ τὴν δίκην.

Cap. XVI. *Κοινὸν δ' ἐπὶ τούτοις πᾶσι νόμον κεῖσθαι χρεών, ὃς ἐλάττω τε εἰς θεοὺς αὐτῶν τοὺς*

C. προσιέναι δὲ αὐτῷ] αὐτοῖς A. v. r. a. δ. o. et pr. Ω.
ἂν μὲν καταλείπῃ] Vulgo καταλίπῃ. Sed καταλείπῃ A. h. r. pr. Ω. qui item in marg. notat: τὰ ἀντίγραφα ὅλα.
ὡς ὄντων ὀρφανῶν] ἂν τῶν A. et pr. Ω. teste Bekkero.
D. ἐπὶ τούτοις πᾶσι νόμον] ὅμοιον A. sed in marg. νόμον.

Wassio ad Thucyd. IV. 112. substantive positum putare. Virgil. Aen. II. 290. ruit alto a culmine Troia, ubi v. intpp. conf. Schaefer. ad Lamb. Bos. De ellips. p. 137. Thucyd. l. c. βουλόμενος κατ' ἄκρας καὶ βεβαίως ἑλεῖν τὴν πόλιν. Herodot. VI. 20. αἱρέουσι κατ' ἄκρης. Eurip. Phoen. v. 1192. κατ' ἄκρων περγάμων ἑλεῖν πόλιν, ad quem locum v. Valckenar. Verbum αἱρεῖν et ἐξαιρεῖν evertendi et pessumdandi vi usurpatum satis frequens est.

ἐν τῷ τῶν μεσογείων] de quo v. antea p. 908. A.

C. τῷ ἐθέλοντι λαγχάνειν] H. e. litem intendere; v. Meier. De lite Attic. p. 596.

D. ἧς ἂν ὁ πατὴρ] H. e. ἀφ' ἧς, ut solet praepositio ante relativum non iterari. v. ad Phaedon. p. 76. D. Apolog. Socr. p. 27. D.

Cap. XVI. ὃς ἐλάττω τε εἰς θεοὺς αὐτῶν —] qui efficiat, ut multitudo minus factis et verbis in deos suos peccet et vero etiam minus exsistat demens. De ἐλάττω adverbialiter posito v. ad p. 904. C. D. Pro vulg. αὑτῶν Astius αὐτῶν dedit, ita ut cum ἐλάττω iungengendum sit. Atqui pendet genitivus ex εἰς θεούς, recteque habet αὐτῶν, quum ad τοὺς πολλούς referatur. Verbum θεοπολεῖν Timaeus Gloss. interpretatur: θεῶν εἰκόνας ἔχοντα περιπολεῖν ἀργύριον εἰσπρασσόμενον, ad quem v. Ruhnken. p. 141 sq. Scriptum ibi legitur θεηπολεῖν. De qua scripturae discrepantia v. Lobeck. ad Phrynich. Parerg. p. 652. Θεηπολεῖν etiam Photius, Suidas, Etym. Magn. apud Platonem legerunt, cuius tamen codices nullum eius vestigium referunt.

πολλοὺς ἔργῳ καὶ λόγῳ πλημμελεῖν ἂν ποιοῖ, καὶ δὴ καὶ ἀνοήτους ἧττον γίγνεσθαι, διὰ τὸ μὴ ἐξεῖναι θεοπολεῖν παρὰ νόμον. ἔστω γὰρ νόμος ὅδε τοῖς ξύμπασι κείμενος ἁπλῶς· Ἱερὰ μηδὲ εἷς ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἐκτήσθω. θύειν δ' ὅταν ἐπὶ νοῦν ἴῃ τινί, πρὸς τὰ δημόσια ἴτω θύσων, καὶ τοῖς ἱερεῦσί τε καὶ ἱε-
E ρείαις ἐγχειριζέτω τὰ θύματα, οἷς ἁγνεία τούτων ἐπιμελής· συνευξάσθω δὲ αὐτός τε καὶ ὃς ἂν ἐθέλῃ μετ' αὐτοῦ ξυνεύχεσθαι. ταῦτα δὲ γιγνόμενα τῶν

ἧττον γίγνεσθαι] Vulgo cum uno Ven. Ξ. γίγνεσθαι ἧττον.

ἐπὶ νοῦν ἴῃ τινί] εἴη A. v. r. et pr. Ω.

ἔστω γὰρ νόμος ὅδε] V. ad p. 907. D.

Ἱερὰ μηδὲ εἷς ἐν ἰδίαις οἰκίαις] „Exhibet sententiam huius loci Clemens Al. Strom. V. II. p. 584. T. II. p. 691. Pott. ubi vide Zenonis verba excitata. Ceterum similiter lex apud Ciceron. Legg. II. 8.: „Separatim nemo habessit deos neve novos, sed ne advenas nisi publice adscitos privatim colunto.“ *Astius*. Severius hic Plato agere videtur quam pro legum Atticarum humanitate, quibus constat privatum cultum deorum ita tantum fuisse interdictum, si aut novi dii nec publice sanciti colerentur aut malae fraudes ac scelera cum eo coniuncta essent. v. Wachsmuth. Antiquitt. Hellen. Vol. II. P. II. p. 210. De duplici apud veteres sacrorum privatorum genere, altero legitimo, altero publice interdicto, v. ad Cap. I. p. 884. A.

E. οἷς ἁγνεία τούτων ἐπιμελής] quibus castimonia eorum curae cordique est. Winckelmannus cur legendum putaverit: οἷς ἁγνείας τούτων ἐπιμελές, haudquaquam assequimur. Recte enim dicitur ἔστι τι ἐμοὶ ἐπιμελές. Herodot. III. 40. καί κως τὸν Ἄμασιν εὐτυχέων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλά οἵ τοῦτ' ἦν ἐπιμελές. Neque ἐπιμελές ponitur aliter in formula notissima ἐπιμελές τι ποιεῖσθαι. Non contemnendum vero, quod codd. aliquot suppeditant: οἷς ἁγνεῖαι τούτων ἐπιμελεῖς.

οὐ ῥάδιον ἱδρύεσθαι] Verbum de templis et statuis deorum solemne; v. Legg. p. 717. B. 738. D. 848. D. 909. E. 931. A. Reip. p. 427. B. Symp. p. 195. E. Protag. p. 322. A. Thucyd. II. 49. al. Unde ipsi dii dicuntur ἱδρύεσθαι, quum iis eriguntur templa ac statuae. Eurip. Hippol. v. 35. Ἱππολύτῳ δ' ἔπι τὸ λοιπὸν ὑμνήσουσιν ἱδρῦσθαι θεάν (τὴν Κύπριδα). Quippe quum nomen θεός tum etiam propria nomina deorum a Graecis et Latinis pro statuis et simulacris deorum ponuntur. — μεγάλης δὲ διανοίας int. ἐστίν, quod hic omittitur perinde ac si ad οὐ ῥάδιον additum esset. At nimirum ῥάδιον quum constet esse inter ea adiectiva, quae verbi ἐστίν omissionem habent frequentissimam, facillime fieri potuit, ut iam genitivus omisso ἐστί inferretur, cuius

τοιῶνδε χάριν ἔστω. ἱερὰ καὶ θεοὺς οὐ ῥᾴδιον ἱδρύεσθαι, μεγάλης δὲ διανοίας τινὸς ὀρθῶς δρᾶν τὸ τοιοῦτον, ἔθος τε γυναιξί τε δὴ διαφερόντως πάσαις καὶ τοῖς ἀσθενοῦσι πάντῃ καὶ κινδυνεύουσι καὶ ἀποροῦσιν ὅπῃ τις ἂν ἀπορῇ, καὶ τοὐναντίον ὅταν εὐπορίας τινὸς λάβωνται, καθιεροῦν τε τὸ παρὸν ἀεὶ καὶ θυσίας εὔχεσθαι καὶ ἱδρύσεις ὑπισχνεῖσθαι θεοῖς καὶ δαίμοσι καὶ παισὶ θεῶν, ἔν τε φάσμασιν 910
ἐγρηγορότας διὰ φόβους καὶ ἐν ὀνείροις, ὡς δ' αὖ-

E. οἷς ἁγνεία τ.] ἁγνεῖαι pr. Ω. v. r. δ. Dein ἐπιμελεῖς v. r. x. et pr. Ω. Tum συνευξέσθω A. ap. Bast. et Ω. f. o. x. Pro ὃς ἂν ἐθ. A. v. r. a. δ. et pr. Ω. ὃν ἂν ἐθ.

generis exempla alia vel non suppetente tali excusatione etiam alibi reperiri meminimus. Nunc in promtu habemus haec: Theaet. p. 201. A. οὐκοῦν τοῦτό γε βραχείας σκέψεως, sc. ἐστίν. Legg. I. p. 627. B. μακροτέρου γὰρ λόγου. IV. p. 708. D. πολλοῦ χρόνου καὶ παγχάλεπον. V. p. 730. A. πολλῆς οὖν εὐλαβείας. Ibid. p. 735. C. σπουδῆς τῆς μεγίστης τῷ νομοθέτῃ διερευνᾶσθαι. VII. p. 821. E. οὐδέ γέ τινος χρόνου παμπόλλου. Omisso εἶναι Parmenid. p. 135. A. ubi nihil mutandum, et Eurip. Phoen. v. 726. ἀλλὰ τοὐθ' ὁρῶ πολλοῦ πόνου. Sic etiam ἐστὶν omisso χρόνου πολλοῦ III. p. 708. D. et ἀνθρώπου παντός VIII. p. 843. C. Quocirca non opus esse putamus coniectura Winckelmanni δὲ δεῖ διανοίας legendum putantis.

ἔθος τε γυναιξί τε δὴ διαφ.] En superstitionis anilis etiam illa aetate grassantis certissimum testimonium. Conferas Gorg. p. 512. E. πιστεύσαντα ταῖς γυναιξίν, ὅτι τὴν εἱμαρμένην οὐδ' ἂν εἷς ἐκφύγοι, quo utitur etiam M. Antonin. VII. 46. Adde praeterea exempla a Menandro suppeditata p. 87. et p. 114. ubi v. Meinekium. Cicero Tusc. III. 29. Accedit superstitio muliebris quaedam; existimant enim, diis immortalibus se facilius satisfacturos, si eorum plaga perculsi afflictos se et stratos esse fateantur.

ὅταν εὐπορίας τινὸς λάβωνται] Int. οἱ τοιοῦτοι, h. e. mulieres, imbecilli, consilii inopes, denique omnino ii, qui superstitionis contagione facile corripiuntur. — καθιεροῦν τε τὸ παρὸν ἀεί, consecrare diis quodcunque semper suppetit s. in promtu est. Voc. ἀεί i. q. ἑκάστοτε.

P. 910. ἔν τε φάσμασιν ἐγρηγορότας —] Pendent haec quoque ex antegresso ἔθος ἐστίν, sed mutata structura iam accusativus pro dativo infertur. Quod quis est quin videat rectissime fieri potuisse, quandoquidem post ἔθος ἐστὶν sequente infinitivo aliquo utrique constructioni locus concessus fuit? Pertinet autem accusativus participiorum ad infinitivum ἐμπιπλάναι. Est enim consecutio verborum haec: ἐγρηγορότας τε (i. e. καί) αὐτοὺς διὰ φόβους ἐν φάσμασιν καὶ ἐν ὀνείροις, ὡς δ'

τως ὄψεις πολλὰς ἀπομνημονεύοντας ἑκάστοισί τε αὐτῶν ἄκη ποιουμένους βωμοὺς καὶ ἱερά, πάσας μὲν οἰκίας, πάσας δὲ κώμας ἔν τε καθαροῖς ἱδρυομένους ἐμπιπλάναι καὶ ὅπῃ τις ἔτυχε τῶν τοιούτων. ὧν ἕνεκα χρὴ πάντων ποιεῖν κατὰ τὸν νῦν λεγόμενον
B νόμον. πρὸς τούτοις δὲ ἕνεκα τῶν ἀσεβούντων, ἵνα μὴ καὶ ταῦτα κλέπτοντες ταῖς πράξεσιν, ἱερά τε καὶ βωμοὺς ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἱδρυόμενοι, λάθρᾳ τοὺς θεοὺς ἵλεως οἰόμενοι ποιεῖν θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς, εἰς ἄπειρον τὴν ἀδικίαν αὐξάνοντες, αὐτοῖς τε ἐγ-

P. 910. *ἑκάστοισί τε αὐτῶν*] Sic Vat. r. et corr. Ric. h. Flor. a. c. et secundum Bekker. pr. Ω. Vulgo ἑκάσταισι, quod ne nuperus quidem editor sustulit. v. interpret.

ἱδρυομένους ἐμπιπλάναι] ἐμπιμπλάναι A. et pr. Ω.

B. *κλέπτοντες ταῖς πράξεσιν*] Sic Ang. v. Vat. f. Ric. h. Flor. a. o. et rec. Ω. Vulgo ταῖς aberat, nuper quoque a Schneidero male contemtum.

οὖσιν αὐτῶν βελτίοσι] βελτίστοισιν A. o. x. v. f. r. et

αὕτως (pariterque) ἀπομνημονεύοντας ὄψεις (visa) πολλάς, ἐμπιπλάναι πάσας μὲν οἰκίας, πάσας δὲ κώμας, ἱδρυομένους ἔν τε καθαροῖς καὶ ὅπῃ τις ἔτυχε (ἱδρυόμενος) τῶν τοιούτων, h. e. atque (mos est) ut per timores in visis et insomniis expergefacti pariterque visa multa recordati, dum singulis illis tanquam remedia aras et sacra adhibere studeant, omnes domos et omnes vicos aris ac templis repleant, sub dio pariter ea ponentes atque loco quocunque, quem casus iis obtulit, h. e. etiam locis non aptis atque profanis. Pro vulg. ἑκάσταισι ex codd. aliquot ἑκάστοισι dedimus, sensu postulante. Pertinet enim pronomen non tantum ad ὄψεις, verum etiam ad φάσματα et ὀνείρους. — *ἄκη ποιεῖσθαι* eodem modo, quo alibi ἀκεῖσθαι, dictum metaphorice. — *καὶ ὅπῃ τις ἔτυχε*, sc. ἱδρυόμενος, et ubi forte ponit, h. e. et quovis alio loco, fortuna et casu ipsi oblato. Criton. p. 44. D. ποιοῦσι δὲ τοῦτο, ὅ τι ἂν τύχωσιν, sc. ποιοῦντες, ubi plura adscripsimus id genus exempla. Voc. ὅπῃ i. q. ὅπου, ut Phaedon. p. 113. B. — *ἐν καθαροῖς*, i. q. ἐν καθαρῷ; nisi forte verba sic explicanda sunt: ἔν τε καθαροῖς τόποις καὶ ἐν ἀνοσίοις, h. e. omnibus locis promiscue, nullo facto discrimine; quod magis placet. Nimirum ita isti homines sancta et profana, pia et impia, fas et nefas, temere miscere dicuntur.

B. *μὴ καὶ ταῦτα κλέπτοντες πράξεσι*] ne haec furtim et occulto facientes templis et aris in privatis aedibus constitutis, clam arbitrentur se deos sibi propitios reddere sacrificiis atque precibus, et iniustitiam in infinitum augentes quum ipsi deorum sibi contrahant

κλήματα πρὸς θεῶν ποιῶνται, καὶ τοῖς ἐπιτρέπου-
σιν, οὖσιν αὐτῶν βελτίοσι, καὶ πᾶσα οὕτως ἡ πόλις
ἀπολαύῃ τῶν ἀσεβῶν τρόπον τινὰ δικαίως. τὸν μὲν
δὴ νομοθέτην ὁ θεὸς οὐ μέμψεται· κείσθω γὰρ ὁ C
νόμος οὗτος, μὴ κεκτῆσθαι θεῶν ἐν ἰδίαις οἰκίαις
ἱερά· τὸν δὲ φανέντα κεκτημένον ἕτερα καὶ ὀργιά-
ζοντα πλὴν τὰ δημόσια, ἐὰν μὲν ἄδικον μηδὲν τῶν
μεγάλων καὶ ἀνοσίων εἰργασμένος ἀνὴρ | ἢ καὶ γυνὴ
κεκτῆταί τις, ὁ μὲν αἰςθανόμενος καὶ εἰςαγγελλέτω
τοῖς νομοφύλαξιν· οἱ δὲ προςταττόντων εἰς τὰ δη-

pr. Ω. Bekkerus in A. *βελτίστοις* legit, dissentiente Bastio. Dein Voss. x. *ἀπολάβῃ* pro *ἀπολαύῃ*.

C. *κείσθω γὰρ νόμος*] Vulgo *ὁ νόμος*. Sed articulum *ὁ* omittunt A. Ω. v. h. a. δ.

ὁ μὲν αἰσθανόμενος καὶ εἰςαγγ.] Vulgo: *αἰσθόμενος*, quod nunc primus correxi ex A. Ω. v. f. r. o. Dein *καὶ* om. Ric. h. Flor. δ. et marg. Ω. a. c. quam omissionem Turr. et Herm. probarunt.

accusationem, tum etiam ii, qui hoc permittunt, quamvis illis multo meliores; atque ita universa civitas quodammodo merito suo damnum ab impiis istis trahat. — *τοῖς ἐπιτρέπουσι*, int. *αὐτά*, usu propemodum legitimo et constanti. — *ἀπολαύειν* in malam partem dictum illustravimus ad Criton. p. 54. A. De sententia conf. Hesiod. Opp. et DD. v. 223. *πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἀπηύρα, ὅςτις ἀλιτραίνει καὶ ἀτάσθαλα μηχανάαται. τοῖσιν δ' οὐρανόθεν μέγ' ἐπήλασε πῆμα Κρονίων, λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοιμόν· ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί. κ. τ. λ.*

C. *κείσθω γὰρ νόμος οὗτος*] Sic optimi codd. pro vulg. *ὁ νόμος οὗτος*. Supra X. p. 907. D. *ἀσεβείας ὅδε ἔστω πέρι νόμος*. Ibid. 909. D. *ἔστω γὰρ νόμος ὅδε*. L. IX. p. 874. B. *οὗτος δὴ νόμος εἷς ἡμῖν ἔστω*. al. Videlicet hic quoque *οὗτος* subiecti instar est, *νόμος* autem est praedicatum, ut liceat Germanice verba interpretari sic: so stehe denn als Gesetz Folgendes fest, dass keiner ctr.

καὶ ὀργιάζοντα] Pertinent huc verba Photii Lex. p. 345. *Ὀργεῶνες· σύνταγμά τι ἀνδρῶν, ὡς τῶν γεννητῶν καὶ φρατόρων, ὀνομασθὲν ἀπὸ τοῦ κοινῇ ὀργιάζειν, οἷον θύειν καὶ εὔχεσθαι*. Grammat. Bekker. Anecd. I. p. 287. *Ὀργιάζειν· θύειν τοῖς θεοῖς*. Suidas in v. *Ὀργεῶνες*: *ὀργιάζειν δέ ἐστι τὰ τῶν θεῶν ὄργια τελεῖν, τουτέστι μυστήρια καὶ νόμιμα. Νόμων δεκάτῳ· μὴ κεκτῆσθαι ἔσω ἐν ταῖς ἰδίαις οἰκίαις ἱερά κ. τ. λ.* — *ἄδικον μηδὲν τῶν μεγ. κ. ἀνοσίων*, nihil iniusti, quod inter magnas impietates sit referendum.

ὁ μὲν αἰσθανόμενος καὶ εἰςαγγελλέτω] Vett. editt. *αἰσθόμενος καὶ εἰςαγγ.* quod ex codd. mutatum est. Nec iniu-

μόσια ἀποφέρειν ἱερὰ τὰ ἴδια, μὴ πείθοντες δὲ ζη-
D μιούντων, ἕως ἂν ἀπενεχθῇ. ἐὰν δέ τις ἀσεβήσας μὴ παιδίων ἀλλ' ἀνδρῶν ἀσέβημα ἀνοσίων γένηται φανερός, εἴτε ἐν ἰδίοις ἱδρυσάμενος εἴτ' ἐν δημοσίοις θύσας ἱερὰ θεοῖς οἱςτισινοῦν, ὡς οὐ καθαρὸς ὢν θύων, θανάτῳ ζημιούσθω. τὸ δὲ παιδίων ἢ μὴ κρίναντες νομοφύλακες, εἰς τὸ δικαστήριον οὕτως εἰςαγαγόντες, τὴν τῆς ἀσεβείας δίκην τούτοις ἐπιτελούντων.

D. *τὸ δὲ παιδίων ἢ μὴ κρ.*] *παίδειον* codd. v. f. h. a. e. δ. et corr. Ω. quod dedit edit. Turic. et Herm. *παιδίον* A. Ξ. r. x. et marg. a. δ. cum Ald. Lov. Bass. 1. 2. Deinde *προκρίναντες* marg. Ω. a. c. Articulum *οἱ* ante *νομοφύλακες*, vulgo omissum, recte servarunt A. et marg. Ω.

ria, opinor. Nam ut *αἰσθόμενος* ferri possit, tamen meliorum librorum adversatur auctoritati, ac videtur ex permutatione perpetua formarum *αἰσθάνομαι* et *αἴσθομαι* ortum esse. Vocula *καί* vero ante *εἰςαγγελλέτω* interposita, quum nuper a Turicensibus sit deleta, tamen haud scio an recte locum suum tueatur. Nam hoc dicit Atheniensis: is qui hoc sentit, *etiam* indicato legum custodibus. — *μὴ πείθοντες*, non permoventes eum oratione, vel cohortatione, sua.

D. *ὡς οὐ καθαρὸς ὢν θύων*] quia impurus sacra fecit.

τὸ δὲ παιδίων ἢ μὴ κριν.] ubi diiudicaverunt, utrum puerorum sit, (i. e. puerile et ex levitate profectum) necne. Sic p. 888. B. *τὸ περὶ τοὺς θεοὺς — ἢ μή*. Quod in codd. quibusdam scriptum legitur *παίδειον*, id haud scimus an ortum sit ex praepostera criticorum mutatione. Nam *τὸ παιδίων* egregie respondet praecedenti *παιδίων ἀλλ' ἀνδρῶν ἀσέβημα*. Sed fieri potest, ut illos male habuerit articuli *τῶν* omissio, in qua tamen non esse haerendum, satis opinor docebunt, quae supra ad p. 899. D. exposuimus.

ARGUMENTUM.

LIBRI UNDECIMI.

Acceditur hoc libro primum ad negotia civilia. Et ab initio quidem pacta et conventa memorantur, de quibus summa lex constituitur haec, ut quod quis possideat, id invito possessore ab alio quopiam attrectari aut moveri nefas ducendum sit. Ex quo quid de singulis casibus sit statuendum, sponte intelligitur. Quocirca primum illicitum esse iudicatur, si quis thesaurum alicubi effossum sibi protenus vindicare conetur; non enim licere cuiquam tollere, quae non ipse deposuerit, ideoque, re ad magistratus delata, oraculum Delphicum consuli oportere, quid de rebus fortuito inventis faciendum sit. Deinde ostenditur nec tollere licere ea, quae quis perdiderit aut casu reliquerit; quod qui facere ausus fuerit, is iubetur, si servus sit, virgis caedi, sin liber et ingenuus, capite minui et decupli multa affici (p. 913. — 914. D.). — Porro leges scribuntur de rerum ablatarum vindicatione (p. 914. C. D. E.); de servis ad supplicium ducendis aut manumittendis; de observantia, quam manumissus patrono suo debeat, poenisque eorum, qui illam neglexerint; de liberti in civitate domicilio et commoratione (p. 914. E. — 915. C.); de pecudibus domino suo restituendis (P. 915. C. D.); de mercium emtione et venditione, in qua vetatur, ne

quis alteri in longius tempus aliquid mutuum det aut concredat, nisi si id suo periculo facere velit (p. 915. D. E.); de pecuniae collationibus et collectione stipis (p. 915. E. — 916. A.); de emtionis venditionis peractae auctoritate, deque legitima mercium redhibitione (p. 916. A. — C.); de fraude in rerum venditione deque mercium adulteratione graviter punienda (p. 916. D. — 918. A.); de factitandis cauponariis et institoriis negotiis (p. 918. A. — 920. C.); denique de operarum locatione conductione, quo loco breviter etiam de militibus iusto honore afficiendis monetur (p. 920. C. — 922. A.). His expositis transitur ad tutorum et pupillorum iura et officia. Itaque deinceps de testamentis ac tutelis explicatur. Et testamenta quidem ostenditur nemini cuiquam arbitrio suo facere licere, quandoquidem bona cuiusque magis reipublicae quam singulorum civium propria sint; qua sententia explicata copiose disseritur de patrimonii hereditate recte constituenda; de testamentorum intermissorum supplementis; de propinquorum connubiis; denique de servanda familiarum perpetuitate, si quis sine mascula prole decesserit, deque filiorum superstitum curatione (p. 922. A. — 926. D.). — Tum exponitur de tutelis sic, ut ante omnia graviter doceatur, quanti ea res facienda sit et quanta cum fide et religione curanda atque obeunda. Quibus expositis praecipitur omnino, ut tutores et magistratus orbos parentibus suae curae concreditos pari amore amplectantur atque suos ipsorum liberos, ac poena constituitur tam tutoribus quam magistratibus pupillorum res male gerentibus (p. 926. D. — 928. D.). — Acceditur deinde ad mutua patrum et filiorum odia atque inimicitias, ostenditurque, quid patri in filium sibi exosum facere et quatenus eum exheredare aut abdicare liceat, ac vicissim qua conditione filio liceat patri litem intendere (p. 928. D. — 929. E.). — Tum exponitur de divortiorum necessitate recte iudicanda, praecipiturque accurate, quatenus facto divortio novum matrimonium inire liceat et quid liberis fieri debeat, qui ab coniugibus procreati fuerint (p. 929. E. — 930. E.). — Proceditur deinde ad officia parentibus debita. Quae quidem iudicantur longe gravissima esse atque sanctissima, ex quorum religiosa observatione

etiam Deorum gratia et benevolentia magnam partem pendeat, id quod ex multis exemplis eorum intelligatur, quibus parentes aliquando diras sint imprecati. Itaque legislatoris munus esse dicitur, eos qui verecundiam et honorem erga parentes impie negligant, severe castigare atque punire (p. 930. E. — 932. D.). — Iam vero his explicatis constituuntur poenae in eos, qui vel medicamentis vel incantationibus et artibus magicis aliis nocere studeant (p. 932. E. — 933. E.); pariterque in illos, qui vi vel furto alios laedant (p. 933. E. — 934. C.). — Hic vero posteaquam breviter de furiosis domi custodiendis expositum est, transitur protenus ad poenas eorum, qui in alios conviciis invehantur eosque temerariis maledictis proscindant. Cuiusmodi homines omnes digni iudicantur poenis perquam gravibus; quin etiam poëtis comicis interdicitur, ne quem civem, sive id per iocum fiat sive cum iracundia suscipiatur, publice in scena traducant aut exagitent (p. 934. C. — 936. B.). — Praecipitur deinde de iuvandis et sustentandis iis, qui nulla culpa sua in páupertatem et inopiam devenerint, ideoque mendicis omnino interdicitur, ut ne stipem colligant (p. 936. B. C.). — Porro agitur de resarciendo damno per servos aliis illato (p. 936. D. E.); de testibus in iudicio adhibendis; de poena eorum, qui testimonii dicendi caussa compareant; de iis qui testimonium dicere possint; de testimoniorum datorum fide et auctoritate; de falsis testimoniis; de iudicibus per falsa testimonia corruptis; et quae alia sunt similia, (p. 936. E. — 937. D.). — Denique poenae irrogantur hominibus litigiosis, rabulis et calumniatoribus (p. 937. D. — 938. C.). —

IA.

Cap. I. Τὸ δὴ μετὰ ταῦτ' εἴη ξυμβολαίων 913
ἂν πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν δεόμενα προσηκούσης τάξεως. ἁπλοῦν δέ γ' ἐστί που τό γε τοιοῦτον· μήτε οὖν τις τῶν ἐμῶν χρημάτων ἅπτοιτο εἰς δύναμιν, μηδ' αὖ

P. 913. *Τὸ δὴ μετὰ ταῦτ' εἴη ξυμβολαίων —*] Vat. f. et rec. Ω. δέ. Pro ξυμβολαίων, quod tuentur A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. cum ed. Bas. 2. Stephanus et qui postea sequuti sunt editores usque ad Herm. et Schneider. scripserunt ξυμβόλαια, quod falsum esse et de coniectura haustum, librorum consensio arguit. Nimirum habet constructio aliquid insolentiae, de quo v. explicat.

ἁπλοῦν δὲ γ' ἐστὶ] δὲ om. A. et marg. Ω. a. Sed verum est δέ γ', quod Schneider. mutare non debebat.

Cap. I. P. 913. *Τὸ δὴ μετὰ ταῦτ' εἴη ξυμβολαίων —*] In his τὸ μετὰ ταῦτα per se seorsum accipiendum est, ut sit, iam quod sequitur deinceps; reliqua autem verba ita sunt connectenda: δεόμενα ἂν εἴη ἡμῖν προσηκούσης τάξεως ξυμβολαίων παρ' ἀλλήλους, opus nobis fuerit conveniente ordine ac descriptione pactorum et conventorum. Nam δεόμενα dictum pro δεόμενον, ut Reip. VIII. p. 562. A. λοιπὰ ἂν εἴη dicitur pro λοιπὸν ἂν εἴη. Fungitur enim δεόμενα vice adiectivi, ut numero plurali eodem iure positum sit, quo adiectiva et nomina verbalia in τέον finita, de quorum usu v. Valcken. ad Hippolyt. Eur. v. 370. intpp. ad Gregor. Cor. p. 130. Matthiae Gr. Gr. §. 443. Itaque non opus est coniectura C. Fr. Hermanni Τὰ δὴ μετὰ τ. Nec vero cum Winckelmanno corrigendum: ταῦτα τὰ μέγιστα εἴη τῶν ξυμβολαίων, quae fuerit sane violentior verborum mutatio.

μηδ' αὖ κινήσειε] Cave correxeris μήτ' αὖ; v. ad VIII. p. 840. A. Eodem modo mox: μηδ' αὖ τοῖς λεγομένοις κτλ. — *ἐμὲ μηδαμῇ μηδαμῶς πείθων*, nulla omnino venia a me impetrata. Formulam

κινήσειε μηδὲ τὸ βραχύτατον ἐμὲ μηδαμῇ μηδαμῶς πείθων· κατὰ ταὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ περὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐγὼ δρῴην, νοῦν ἔχων ἔμφρονα. θησαυρὸν δὴ λέγωμεν πρῶτον τῶν τοιούτων· ὅν τις αὑτῷ καὶ τοῖς αὑτοῦ κειμήλιον ἔθετο μὴ τῶν ἐμῶν ὢν πατέ-
B ρων, μήθ' εὑρεῖν ποτε θεοῖς εὐξαίμην μήθ' εὑρὼν κινήσαιμι, μηδ' αὖ τοῖς λεγομένοις μάντεσιν ἀνακοινώσαιμι τοῖς ἁμωσγέπως μοι ξυμβουλεύουσιν ἀνελεῖν τὴν γῇ παρακαταθήκην. οὐ γάρ ποτε τοσοῦτον εἰς χρημάτων ὠφεληθείην ἂν κτῆσιν ἀνελών, ὅσον εἰς ὄγκον πρὸς ἀρετὴν ψυχῆς καὶ τὸ δίκαιον ἐπιδιδοίην ἂν μὴ ἀνελόμενος, κτῆμα ἀντὶ κτήματος ἄμεινον ἐν ἀμείνονι κτησάμενος, δίκην ἐν τῇ ψυχῇ πλούτου προτιμήσας ἐν οὐσίᾳ κεκτῆσθαι πρότερον· ἐπὶ πολλοῖς γὰρ δὴ λε-

ἐμῶν ὢν πατέρων] V. ὂν πατρῴων, praeter fidem codd. A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o., ut miremur Schneiderum ὢν πατρῴων scribentem. Florentini ὂν tuentur.

B. τὴν γῇ παρακαταθήκην] Sic A. Ω. r. a. c. δ. et incertus liber Stephani. Vulgo erat τήν γε παρακ.

ἐπιδιδοίην ἂν μ.] V. ἐπιδιδοῖμ' ἄν. A. Ω. Ξ. f. h. r. x. α. c. δ. o.

μηδαμῇ μηδαμῶς illustravimus ad Phaedon. p. 78. D.

κατὰ ταὐτὰ δὲ ταῦτα — ἔμφρονα] Cui hic non in mentem veniat praeceptum illud Christi, quo iubemur nec ipsi facere aliis, quod nobis fieri nolimus?

θησαυρὸν δὴ — τῶν τοιούτων] H. e. τῶν τοιούτων εἶναι; v. Bernhardy Synt. p. 166 sq. ann. ad Menon. p. 98. B. Dein vide an legendum sit: ὃν εἴ τις αὑτῷ κτλ. Praestat tamen fortasse ante μήθ' εὑρεῖν κτλ. colo distinguere orationem, ita ut haec per se seorsum accipiantur.

τοῖς λεγομένοις μάντεσιν ἀνακ.] Formulam loquendi: ἀνακοινοῦν τινί, communicare aliquid cum aliquo deliberationis gratia, illustravit Astius ad h. l. Ita mox p. 918. A. etiam ἐπανακοινοῦν dicitur; et p. 930. C. κοινοῦσθαι πρός τινας. De vatibus, hariolis, fatidicis, aliis id genus hominibus, in tali caussa consultis conf. Aristoph. Avv. v. 599. τοὺς θησαυρούς τ' αὐτοῖς δείξουσ' (οἱ ὄρνιθες), οὓς οἱ πρότερον κατέθεντο τῶν ἀργυρίων· οὗτοι γὰρ ἴσασι· λέγουσι δέ τοι τάδε πάντες, οὐδεὶς οἶδεν τὸν θησαυρὸν τὸν ἐμὸν πλὴν εἴ τις ἄρ' ὄρνις. Pro ξυμβουλεύουσιν Astius de Stephani sententia correxit ξυμβουλεύσουσιν, quod etiam Hermanno et Baitero placuit. Sed praesens tempus utique paratam habet defensionem. Sententia enim haec est: neque rem ad hariolos deferam aliquo modo mihi suadentibus, ut id, quod sub terra reconditum est, tollam ac proferam. Παρακαταθήκη, abstractum pro concreto, h. l. est: quidquid terrae est tanquam concreditum et commissum; v. Wasseum ad Thu-

γόμενον εὖ τὸ μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα καὶ περὶ τούτου λέγοιτ' ἂν ὡς ἑνὸς ἐκείνων ὄντος. πείθεσθαι δὲ C χρὴ καὶ τοῖς περὶ ταῦτα λεγομένοις μύθοις, ὡς εἰς παίδων γενεὰν οὐ ξύμφορα τὰ τοιαῦτα. ὃς δ' ἂν παίδων τε ἀκηδὴς γένηται καὶ τοῦ θέντος τὸν νόμον ἀμελήσας, ἃ μήτε αὐτὸς κατέθετο μήτε αὖ πατέρων τις πατήρ, μὴ πείσας τὸν θέμενον ἀνέληται, κάλλιστον νόμων διαφθείρων καὶ ἁπλούστατον, καὶ οὐδαμῇ ἀγεννοῦς ἀνδρὸς νομοθέτημα, ὃς εἶπεν, ἃ μὴ κατέθου, μὴ ἀνέλῃ, — τούτοιν δυοῖν νομοθέταιν καταφρονήσαντα καὶ ἀνελόμενον οὔ τι σμικρόν, D ὃ μὴ κατέθετο αὐτός, πλῆθος δ' ἔστιν ὅτε θησαυροῦ παμμέγεθες, τί χρὴ πάσχειν ὑπὸ μὲν δὴ θεῶν,

ἐπιδιδοῖ ἄν; quo perducimur ad scripturam a Bekkero restitutam *ἐπιδιδοίην ἄν*, quam tuetur marg. Ω.

C. *καὶ ἁπλούστατον*] *καὶ* om. A. h. et pr. Ω.

τούτοιν δυοῖν νομοθ.] V. *τούτοιν τοῖν δυοῖν ν.* Articulum ignorant A. et rec. Ω.

cyd. II. 72. Construitur autem nomen cum dativo, quoniam dicitur *παρακατατίθεσθαι τινί τι*, noto structurae genere et a nobis in his ipsis Legum libris saepius dilucidato. Mox *ἐν οὐσίᾳ κεκτῆσθαι*, i. e. *ὥςτε κεκτῆσθαι*, idem est quod: *ὡς κεκτῆσθαι*.

ἐπὶ πολλοῖς γὰρ δὴ λεγόμενον εὖ —] nam quum in multis rebus recte usurpetur illud: *ne moveto quae non sunt movenda*, tum etiam de hac re dici possit, quippe quae una ex illis est. De isto *μὴ κινεῖν τἀκίνητα* v. Legg. VIII. p. 843. A.

C. *ὡς εἰς παίδων γενεὰν* —] Pertinet huc quodammodo quod nostri in proverbio solent dicere: unrecht Gut hat kein Gedeihen.

πατέρων τις πατήρ] H. e. maiorum aliquis. Forsitan *πατήρ* delendum est. Nisi forte *πατὴρ πατέρων* dictum est ut *παίδων παῖδες*, de quo v. infra ad p. 927. B. Posterius nobis quidem unice probatur. Paullo ante erat: *μὴ τῶν ἐμῶν ὧν πατέρων*.

ἃ μὴ κατέθου, μὴ ἀνέλῃ] Libr. VIII. p. 844. E: *ἑπομένως τῷ νόμῳ, τῷ τὴ κινεῖν ὅ τι μὴ κατέθετο, ἐκείνως ἀεὶ ζημιούσθω*. Solon apud Diogen. Laërt. I. 57: *ἃ μὴ ἔθου, μὴ ἀνέλῃ· εἰ δὲ μή, θάνατος ἡ ζημία.* De qua lege v. Petit. Legg. Att. p. 60. et 640.

τούτοιν δυοῖν νομοθέταιν] Et illius, qui praecepit *τὸ μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα*, et huius, qui edixit *ἅ τις μὴ κατέθετο, μὴ ἀναιρεῖσθαι*.

D. *τί χρὴ πάσχειν ὑπὸ μὲν δὴ θεῶν, ὁ θεὸς οἶδεν· ὁ δὲ κατιδὼν* —] Decurtata oratio. Plene enim sic dici oportebat: *ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων χρὴ πάσχειν τὰ τοιαῦτα. ὁ γὰρ κατιδὼν πρῶτος κτλ.* Nunc vero omissa ge-

ὁ θεὸς οἶδεν· ὁ δὲ κατιδὼν πρῶτος ἀγγελλέτω, ἐὰν μὲν ἐν ἄστει γίγνηται τὸ τοιοῦτον, τοῖς ἀστυνόμοις, ἐὰν δὲ τῆς πόλεως ἐν ἀγορᾷ που, τοῖσιν ἀγορανό-
914 μοις, ἐὰν δὲ τῆς ἄλλης χώρας, ἀγρονόμοις τε καὶ τοῖς τούτων ἄρχουσι δηλωσάτω. δηλωθέντων δὲ ἡ πόλις εἰς Δελφοὺς πεμπέτω· ὅ τι δ' ἂν ὁ θεὸς ἀναιρῇ περί τε τῶν χρημάτων καὶ τοῦ κινήσαντος, τοῦτο ἡ πόλις ὑπηρετοῦσα ταῖς μαντείαις δράτω τοῦ θεοῦ. καὶ ἐὰν μὲν ἐλεύθερος ὁ μηνύσας ᾖ, δόξαν ἀρετῆς κεκτήσθω, μὴ μηνύσας δέ, κακίας· δοῦλος δ' ἐὰν ᾖ, μηνύσας μὲν ἐλεύθερος ὑπὸ τῆς πόλεως ὀρθῶς γίγνοιτ' ἂν ἀποδιδούσης τῷ δεσπότῃ τὴν τιμήν, μὴ
B μηνύων δὲ θανάτῳ ζημιούσθω. τούτῳ δ' ἑπόμενον ἑξῆς ἂν γίγνοιτο τὸ περὶ σμικρὰ καὶ μεγάλα ταὐτὸν τοῦτο νόμιμον ξυνακολουθεῖν. ἄν τις τῶν αὑτοῦ τι καταλείπῃ που ἑκὼν εἴτ' ἄκων, ὁ προστυγχάνων ἐάτω κεῖσθαι, νομίζων φυλάττειν ἐνοδίαν δαίμονα τὰ τοι-

D. *πρῶτος ἀγγελλέτω*] Sic A.Ω.Ξ.h.r.a.c.o.δ. pro vulg. *ἀγγελέτω*.

ἐὰν δὲ τῆς πόλεως — ἀγορανόμοις] Desunt haec in Ald. Bass. 1.2. Lov. et codd. Ξ.v.f. Codd. a.c.o., et pr Ω. verba *πόλεως ἐν ἀγορᾷ — ἐὰν δὲ τῆς* omittunt, videlicet ob *ὁμοιοτέλευτον*.

P. 914. B. *ταὐτὸν τοῦτο*] V. *ταὐτὸ τοῦτο*, invitis optimis plurimisque codd.

καταλείπῃ που] Vat. Ω. super vers. *καταλίπῃ* ut scripsit Schneider. sed conf. p. 923. E. *ἐὰν μὴ — λείπῃ*. p. 924. D.E.

neraliore sententia continuo subiungitur illud, cuius ea indicium facere debebat. Itaque noli cum Astio aliisque putare orationem esse mancam et librariorum socordia mutilatam.

ἐὰν δὲ τῆς ἄλλης χώρας,] Genitivus *τῆς χώρας* pendet ex *που*; unde etiam antegressum *τῆς πόλεως* suspenditur.

P. 914. *δηλωθέντων δὲ*] Int. *αὐτῶν*.

ὅ τι δ' ἂν ὁ θεὸς ἀν.] Transscripsit haec Euseb. P. E. XIII. 21. p 711. B. usque ad *ζημιούσθω*. Is pro *χρημάτων* habet *κτημάτων* et mox *μὴ μηνύων δὲ κακίας*, atque *ὁ μηνύσας μὲν ἐλ.*

ἐλεύθερος ὑπὸ τῆς πόλεως —] Etiam Athenis novimus servos, scelera si indicavissent, subinde libertate publice donatos esse; de qua re v. Petit. Legg. Att. p. 259. Meier. et Schömann. De Lite Att. p. 405. et 559.

B. *τούτῳ δ' ἑπόμενον ἑξῆς —*] Per abundantiam additum est *ξυνακολουθεῖν*, quod certe poterat omitti. Haud scio tamen, num rectius scribatur *ξυνακολουθοῦν*.

ἐνοδίαν δαίμονα] Schol.: *τὴν Ἄρτεμιν ἤτοι τὴν Σελήνην φησίν, ἐπεὶ καὶ ὁ Ἀπόλλων Ἀγυιεύς· καὶ γὰρ ἄμφω τὰς ὁδοὺς*

αὐτὰ ὑπὸ τοῦ νόμου τῇ θεῷ καθιερωμένα. ἂν δὲ
παρὰ ταῦτά τις ἀπειθῶν ἀναιρούμενος οἴκαδε φέρῃ,
ἂν μὲν σμικρᾶς τιμῆς ἄξιον ὢν δοῦλος, ὑπὸ τοῦ
προστυγχάνοντος μὴ ἔλαττον τριακονταέτους πολλὰς
πληγὰς μαστιγούσθω· ἐὰν δέ τις ἐλεύθερος, πρὸς τῷ C
ἀνελεύθερος εἶναι δοκεῖν καὶ ἀκοινώνητος νόμων δε-
καπλάσιον τῆς τιμῆς τοῦ κινηθέντος ἀποτινέτω τῷ
καταλιπόντι. ἐὰν δέ τις ἐπαιτιᾶται τῶν αὑτοῦ χρη-
μάτων ἔχειν τινὰ πλέον ἢ καὶ σμικρότερον, ὁ δὲ ὁμο-
λογῇ μὲν ἔχειν, μὴ τὸ ἐκείνου δέ, ἂν μὲν ἀπογεγραμ-
μένον ᾖ παρὰ τοῖς ἄρχουσι τὸ κτῆμα κατὰ νόμον,
τὸν ἔχοντα καλείσθω πρὸς τὴν ἀρχήν, ὁ δὲ καθι-
στάτω. γενομένου δὲ ἐμφανοῦς, ἐὰν ἐν τοῖς γράμμα-
σιν ἀπογεγραμμένον φαίνηται, ποτέρου τῶν ἀμφισβη-
τούντων, ἔχων οὗτος ἀπίτω· ἐὰν δέ τινος ἄλλου τῶν D
μὴ παρόντων, ὁπότερος ἂν παράσχῃ τὸν ἐγγυητὴν
ἀξιόχρεων ὑπὲρ τοῦ ἀπόντος ὡς παραδώσων ἐκείνῳ,

ἑκὼν εἴτ' ἄκων] εἴτ' pro vulg. ἢ codd. omnes.

τριακονταέτους πολλὰς] Sic A. pro vulg. τριακονταετοῦς. v. Thom. Mag. p. 859. Lobeck. ad Phrynich. p. 407. Poppo Prolegg. ad. Thucyd. p. 230.

C. ποτέρου τῶν ἀμφισβ.] προτέρου Ω.v.f.a.c.δ.o. vera lectione in margine adscripta. Dein Ald. Bass. Lov. οὕτως pro οὗτος.

D. ὁπότερος ἂν παράσχῃ] ἂν μὴ π. Ξ.v.f.h.r. cum vett.

πληροῦσι φωτός, ὁ μὲν ἡμέρας, ὁ Ἥλιος, ἡ δὲ νυκτός. διὸ καὶ ἱδρύουσι τούτους ἐν αὐταῖς. ἀλλὰ καὶ τὸν Ἑρμῆν ἐνόδιον καὶ ἡγεμόνα λέγουσιν, ὡς δέον αὐτῷ πρὸς τὰς πράξεις ἡγεμόνι χρῆσθαι. καὶ τοῦτον δὲ ἐπὶ τῶν ὁδῶν διὰ τοῦτο ἀνεστήλουν. Hecaten sive Triviam intelligi, sponte apparet. Ceterum De diis vialibus Graecorum scripsit Bayer. Regiom. 1718. 4. et Weiss: De numinibus vialibus Lips. 1726. 4. Ev. Otto: De tutela viarum publicarum. Trai. 1734.

παρὰ ταῦτά τις ἀπειθῶν] H. e. παρὰ ταῦτα ἄλλα ποιῶν.

πολλὰς πληγὰς μαστιγούσθω] Cobetus Varr. Lectt. p. 340. πληγὰς omitti vult, ut eadem sit ratio quae p. 854. D. et p. 879. E.

ἂν μὲν ἀπογεγραμμένον ᾖ] H. e. in tabulis publicis s. in census tabulis perscriptum; v. VIII. 13. extr. V. p. 743. D. VI. p. 754. D. — ὁ δὲ καθιστάτω, sesistito, compareto. — ποτέρου τῶν ἀμφισβητούντων, utrius litigantium sit. Intell. ἐστιν.

D. ἐὰν — τῶν μὴ παρόντων] Quod post ἐὰν δέ τινος ἄλλου omissum est ᾖ, ellipsi sanequam rariore, de eo conf.

κατὰ τὴν ἐκείνου ἀφαίρεσιν ἀφαιρείσθω. ἐὰν δὲ παρὰ τοῖς ἄρχουσι τὸ ἀμφισβητούμενον μὴ ἀπογεγραμμένον ᾖ, κείσθω μὲν μέχρι δίκης παρὰ τρισὶ τῶν ἀρχόντων τοῖς πρεσβυτάτοις· ἐὰν δὲ τὸ μεσεγγυωθὲν θρέμμα ᾖ, τὸν νικηθέντα περὶ αὐτοῦ δίκῃ τὴν τροφὴν
E *ἐκτίνειν τοῖς ἄρχουσι· τὴν δὲ κρίσιν διαδικάζειν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν τοὺς ἄρχοντας.*

Cap. II. *Ἀγέτω τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον ὁ βουλόμενος, ἐὰν ἔμφρων ᾖ, χρησόμενος ὅ τι ἂν ἐθέλῃ τῶν*

editt. Sed recte *μὴ* om. A. et pr. *Ω*. Praeterea vulgo *παράσχοι*, praeter fidem codicum A. *Ω*. *Ξ*. f. h. a. c. o. *δ*.

infra p. 932. D. *καὶ ἐὰν μὲν τῶν κακούντων ἢ κακουμένων δοῦλος.* Ibid. p. 933. E. *ἂν μὲν μείζω.* Antiphon. 6, 8. *ἐὰν ὑμῖν ἡδομένοις, βούλομαι ἀπολογήσασθαι.* Ibid. 5. §. 32. *ἐφ' οἷς ἂν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς βασάνου*, ubi v. Mätzner. p. 217. Plura dedimus ad Libr. II. p. 655. D. Dein vulgo scribitur: *ὁπότερος ἂν μὴ παράσχῃ κτλ.* Sed *μὴ* deest in libris melioribus, interpositum illud, opinor, ab iis, qui *ἀφαιρείσθω* passive accepissent. At vero sententia verborum, nisi fallor, haec est: si res alius cuiusdam ex iis, qui non comparuerint, sit propria, utercunque (litigantium) locupletem exhibuerit fideiussorem pro absente, seque illi promiserit eam esse traditurum, is eam, perinde atque ille eam abducturus sit, secum abducat. De *ἀφαιρεῖσθαι* v. p. 914. E. Schaefer. ad Demosth. App. III. p. 158. IV. p. 56.

D. *ἐὰν δὲ τὸ μεσεγγυωθὲν*] Timaeus Gloss. p. 178. *μεσεγγυηθέν· ἐπὶ μεσιτῶν ἀποτεθὲν καὶ ἀμφισβητούμενον*, ubi v. Ruhnken. Formam vulgarem *μεσεγγυηθέν* ex optimis codd. de sententia Bekkeri in *μεσεγγυωθέν* mutavimus. Nam formam *μεσεγγυωθῆναι* meliores codd. etiam apud Demosthenem et Isocratem tuentur. Atque etiam Timaeo *μεσεγγυωθέν* vindicat codex Glossarii apud Bastium Epist. Crit. p. 23.

Cap. II. E. *Ἀγέτω τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον* —] „*Ἄγειν*, in vincula abducere, ad supplicium ducere, vel ducere captivum, ut Menex. p. 240. A.C. Xenoph. Hist. Gr. II. 4, 1. III. 3, 8. V. 4, 8. VII. 4, 33. al. *Astius*. Idem vir doctus Platonici usus exempla collegit Lexic. Plat. Vol. I. p. 24 sq. De dominorum in servos potestate omnino consuluisse iuvabit Beckerum Charicl. Vol. II. p. 20 sqq. et Boeckh. Oecon. Att. Civ. Vol. I. p. 40 sqq.

τὸν ἀφεστῶτα] eum qui deseruerit dominum; qui aufugerit domino. — *ἐπὶ σωτηρίᾳ*, ut eum in carcere teneat, neque aufugere patiatur (um ihn persönlich in Gewahrsam zu halten.). Ita X. p. 908. A. *σωτηρίας ἕνεκα τοῖς πολλοῖς τῶν σωμάτων.*

ἐὰν δέ τις ἀφαιρῆταί τι-

ὁπόσα ὅσια· ἀγέτω δὲ καὶ ὑπὲρ ἄλλου τῶν οἰκείων ἢ φίλων τὸν ἀφεστῶτα ἐπὶ σωτηρίᾳ. ἐὰν δέ τις ἀφαιρῆταί τινα εἰς ἐλευθερίαν ὡς δοῦλον ἀγόμενον, μεθιέτω μὲν ὁ ἄγων, ὁ δὲ ἀφαιρούμενος ἐγγυητὰς τρεῖς ἀξιόχρεως καταστήσας οὕτως ἀφαιρείσθω κατὰ ταῦτα, ἄλλως δὲ μή. ἐὰν δὲ παρὰ ταῦτά τις ἀφαιρῆται, τῶν βιαίων ἔνοχος ἔστω καὶ ἁλοὺς τὴν διπλασίαν τοῦ ἐπι- 915 *γραφέντος βλάβους τῷ ἀφαιρεθέντι τινέτω. ἀγέτω δὲ καὶ τὸν ἀπελεύθερον, ἐάν τις μὴ θεραπεύῃ τοὺς*

τὸ μεσ'εγγυωθὲν] Sic A. Ω. alii. Errore Bekkerus μεσεγγυηθέν.
E. διαδικάζειν ἐντὸς] δικάζειν A. f. r. o. et marg. Ω. α.

να εἰς ἐλ.] sin autem quis aliquem in libertatem vindicat, dum tanquam servus ducitur ad supplicium aut in carcerem. Hoc enim significat formula ἀφαιρεῖσθαί τινα εἰς ἐλευθερίαν, Demosthen. adv. Theocr. p. 1327, 22: ἃς προςῶφλεν ἀφελόμενος τὴν Κηφισοδώρου θεράπαιναν εἰς ἐλευθερίαν. Aeschin. adv. Tim. p. 85, 6. οὗτος αὐτὸν ἀφαιρεῖται εἰς ἐλευθερίαν. Isocr. Panath. c. 37. In eadem re Plutarch. Solon. c. 15. simpliciter ἀφελέσθαι posuit. Pertinet huc imprimis etiam locus Lysiae Orat. XXIII. p. 736. ubi orator contendit familiares Pancleonis cuiusdam actioni de vi esse obnoxios (ἐνόχους τοῖς βιαίοις), quoniam Pancleonem, a Nicomede pro servo ductum (ὡς δοῦλον ἀγόμενον), primum quidem, fideiussoribus datis, sese in libertatem vindicaturos esse asseveraverint, postea vero, non exhibitis fideiussoribus, vi eripuerint Nicomedi. Ex quo loco perspicuum est, Platonem in his presse iuris Attici vestigia legisse. Conf. etiam Demosth. in Neaer. p. 1358. adv. Theocrin. p. 1327 sq.

οὕτως ἀφ. κατὰ ταῦτα] De οὕτω — κατὰ ταῦτα dictum ad Libr. X. p. 889. C. Mox p. 929. C: ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα.

P. 915. A. τῶν βιαίων ἔνοχος ἔστω] Winckelmannus coniectat: τοῖς τῶν βιαίων νόμοις ἔνοχος ἔστω. Quae coniectura sicuti est iusto audacior, ita nec necessaria videtur. Nam ἔνοχος cum genitivo criminis iunctum minime ab usu loquendi abhorret. Lysias p. 140. in. ἔνοχος λειποταξίου. Demosth. pro coron. trierarch. p. 1229, 11. δεσμοῦ ἔνοχος. ubi Schaeferus verissime arbitratur, ἔνοχος iungi genitivo criminis, dativo poenae aut rei poenam iniungentis.

ἐάν τις μὴ θεραπεύῃ τοὺς ἀπελ.] Etiam Athenis liberti erga patronos suos pietatem colere iisque certa quaedam officia praestare debebant, quibus neglectis iis δίκη ἀποστασίου imminebat. De iuribus patroni in libertum v. Meier. de bonis damnator. p. 33. Schömann. ad Isaeum p. 274. Process. Attic. p. 473. Hermann. Antiquitatt. Gr. §. 114. extr. Becker. Charicl. Vol II. p. 57. Quocirca verissime Hermannus De iure domestic. et famil. ctr. p. 18.

ἀπελευθερώσαντας ἢ μὴ ἱκανῶς. θεραπεία δὲ φοιτᾶν τρὶς τοῦ μηνὸς τὸν ἀπελευθερωθέντα πρὸς τὴν τοῦ ἀπελευθερώσαντος ἑστίαν, ἐπαγγελλόμενον ὅ τι χρὴ δρᾶν τῶν δικαίων καὶ ἅμα δυνατῶν, καὶ περὶ γάμου ποιεῖν ὅ τί περ ἂν ξυνδοκῇ τῷ γενομένῳ δεσπότῃ. πλουτεῖν δὲ τοῦ ἀπελευθερώσαντος μὴ ἐξεῖναι μᾶλ-
B λον· τὸ δὲ πλέον γιγνέσθω τοῦ δεσπότου. μὴ πλείω δὲ εἴκοσιν ἐτῶν μένειν τὸν ἀφεθέντα, ἀλλὰ καθάπερ καὶ τοὺς ἄλλους ξένους ἀπιέναι λαβόντα τὴν αὑτοῦ πᾶσαν οὐσίαν, ἐὰν μὴ πείσῃ τούς τε ἄρχοντας καὶ τὸν ἀπελευθερώσαντα. ἐὰν δὲ τῷ ἀπελευθερωθέντι ἢ καὶ τῶν ἄλλων τῳ ξένων οὐσία πλείων γίγνηται τοῦ τρίτου μεγέθει τιμήματος, ᾗ ἂν τοῦτο ἡμέρᾳ γένηται, τριάκοντα ἡμερῶν ἀπὸ ταύτης τῆς

P. 915. B. *ἐὰν δὲ τῷ ἀπελευθ.*] V. *ἐὰν δὲ καὶ τῷ ἀπ.* invitis codd. Dein ante *καὶ τῶν ἄλλων* Schneider. *ἢ* omisit, errore, ut videtur.

τῶν ἄλλων τῳ ξένων] Libri *τῶν* pro *τῳ*, quod de Matthiae coniectura correxit Astius, servavit nuper Schneider. Dein *πλείω* pro *πλείων* vett. editt. invitis codicibus.

suspicatur, ea, quae hic a Platone sanciuntur, magnam partem institutis Athenarum respondere adeoque iis illustrandis inservire.

ἐπαγγελλόμενον ὅ τι χρὴ δρᾶν] sese ultro ac sponte ad id paratum profitentem; operam suam offerentem, de quo usu verbi Astius conferri iubet Valckenarium ad Thom. Mag. p. 160. in Epistolis Ruhnk. Valcken. et alior. ad Ernestium datis, qui bene multa eius exempla ex Xenophonte, Demosthene, aliis scriptoribus collegit.

C. *δίκαι δ' ἔστωσαν τούτων —*] Duplici significatione ponitur *δίκαι*, quandoquidem sententia verborum haec est: *Caussae* istorum agantur in *iudiciis* tribulium. Quod quia aegre tulerunt, ii festinato iudicio *δίκαι* in *δίκαια* depravarunt. — *ἐν αἱρετοῖσι δικασταῖς*, coram electis iudicibus s. arbitris. Non opus coniectura Winckelmanni: *ἐν διαιτηταῖς*. conf. p. 920. D. et 926. A. VI. p. 768. C. D. E.

Ἐὰν δὲ ὥς αὑτοῦ ἐφάπτηται —] Sin autem quis sibi vindicat (suum esse contendit) pecus aliquod, qualecunque demum sit, aut aliud quid, quod inter suas opes numeraverit; is, qui illud habet (manceps est), eum ableget ad venditorem vel ad eum, qui dederit ut homo fide dignus et iustus, aut alio quodam modo legitime tradiderit. Sic nos haec intelligimus, quae vulgo pessime in alium sensum detorquentur. Post *ἐὰν δὲ* videtur *τις* excidisse, quod hic ideo requiritur, quia illud ex antegressis in hoc novae legis principio non potest commode repeti. *Ἐφάπτεσθαι* i. q. *ἀντέχεσθαι*,

ἡμέρας λαβὼν ἀπίτω τὰ ἑαυτοῦ, καὶ μηδεμία τῆς μονῆς παραίτησις ἔτι τούτῳ παρ' ἀρχόντων γιγνέσθω. C ἐὰν δέ τις ἀπειθῶν τούτοις εἰςαχθεὶς εἰς δικαστήριον ὄφλῃ, θανάτῳ τε ζημιούσθω καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ γιγνέσθω δημόσια. δίκαι δ' ἔστωσαν τούτων ἐν ταῖς φυλετικαῖσι δίκαις, ἐὰν μὴ πρότερον ἐν γείτοσιν ἢ ἐν αἱρετοῖσι δικασταῖς ἀπαλλάττωνται πρὸς ἀλλήλους τῶν ἐγκλημάτων. Ἐὰν δὲ ὡς αὐτοῦ ἐφάπτηται ζώου καὶ ὁτουοῦν ἤ τινος ἑτέρου τῶν αὑτοῦ χρημάτων, ἀναγέτω μὲν ὁ ἔχων εἰς πρατῆρα ἢ τὸν δόντα ἀξιόχρεών τε καὶ ἔνδικον ἤ τινι τρόπῳ παραδόντα ἄλλῳ D κυρίως, εἰς μὲν πολίτην ἢ καὶ μέτοικον τῶν ἐν τῇ πόλει ἡμερῶν τριάκοντα, εἰς δὲ ξενικὴν παράδοσιν πέντε μηνῶν, ἧς μέσος ὁ μήν, ἐν ᾧ τρέπεται θερινὸς ἥλιος εἰς τὰ χειμερινά. Ὅσα δὲ διά τινος ὠνῆς

C. *δίκαι δ' ἔστωσαν*] A.x. et marg. Ω. *δίκαια δ' ἔστωσαν*. sed v. explicatt.

ζώου καὶ ὁτουοῦν] *ὅτωοῦν* A. x. et pr. Ω. Dein vulgo *τῶν αὐτοῦ*. Correxit Schneid.

sibi vindicare, suum esse asserere. Formulam *καὶ ὁτουοῦν* attigimus ad Apol. Socr. p. 35. B. Male Par. A. *ὅτωοῦν*. Verbum *ἀνάγειν* non est redhibere, ut male interpretantur, sed in iure Attico significat ablegare eum, qui rem quampiam tanquam suam a te repetit, ad auctorem, qui mancipavit, ut is auctoritatem suam interponat possessionemque tuam contra illius vindicationem tueatur. Harpocratio s. v. *Ἀνάγειν· τὸ μηνύειν τὸν πεπρακότα καὶ ἐπ' ἐκεῖνον ἰέναι*. v. Schömann. ad Isaeum p. 445. Mox *εἰς δὲ ξενικὴν παράδοσιν* i. q. *εἰς ξένον παραδόντα*, abstracto, quod dicunt, pro eo, quod vocant concretum, posito. Loquendi genus attigimus in Prolegomenis. V. II. p. LXXIV.

πέντε μηνῶν] intra quos scilicet commercium cum peregrinis locum habet; v. Libr. XII. p. 952. D.E. Dein expectaveris: *ὧν μέσος ὁ μὴν κτλ.* Sed *ἧς* liberiore structura refertur ad *παράδοσιν ξενικήν*, ut significetur, in medium illud tempus, quo ea fieri possit, mensem illum incidere, quo sol aestivus ad brumam convertitur; de quo mense v. III. p. 683. C. Unde perspicuum esse debet, quodnam anni tempus significetur. Ceterum quae hic de evictione in vendendo et regressu ad venditorem disputantur, ea ipsa quoque consentanea esse iuri Attico, ostendit Hermannus De vestigg. ctr. p. 65. qui eam in rem confert Petit. Legg. Att. V. 3, 1. p. 460 sq. Heraldi Obss. ad Ius Att. et Rom. IV. 3. p. 282 sqq. Meier. Process. Attic. p. 528. et Platner. Process. Att. T. II. p. 343 sqq.

D. *Ὅσα δὲ διά τινος ὠνῆς —*] Quod praecipit Plato

ἢ καὶ πράσεως ἀλλάττεταί τις ἕτερος ἄλλῳ, διδόντα ἐν χώρᾳ τῇ τεταγμένῃ ἑκάστοις κατ' ἀγορὰν καὶ δεχόμενον ἐν τῷ παραχρῆμα τιμὴν οὕτως ἀλλάττεσθαι,
E ἄλλοθι δὲ μηδαμοῦ μηδ' ἐπὶ ἀναβολῇ πρᾶσιν μηδὲ ὠνὴν ποιεῖσθαι μηδενός. ἐὰν δὲ ἄλλως ἢ ἐν ἄλλοις τόποις ὁτιοῦν ἀνθ' ὁτουοῦν διαμείβηται ἕτερος ἄλλῳ, πιστεύων πρὸς ὃν ἂν ἀλλάττηται, ποιείτω ταῦτα ὡς οὐκ οὐσῶν δικῶν κατὰ νόμον περὶ τῶν μὴ πραθέντων κατὰ τὰ νῦν λεγόμενα. Ἐράνων δὲ πέρι, τὸν βουλόμενον ἐρανίζειν φίλον παρὰ φίλοις· ἐὰν δέ τις

D. ἀλλάττεταί τις ἕτερος] ἀλλάττηται A.h.x.α.δ. et pr. Ω. male. v. ad VIII. 847. E. XI. 921. C.

P. 916. ἢ λιθῶν ἢ στραγγ.] V. λιθιῶν, quod Winckelm.

minuendae litigationis gratia, ut ne actio iis detur negotiis, quae extra forum vel pecunia praesenti non numerata contracta sint, id Platnerus l. c. p. 341. docuit utique ab iure Attico alienum esse, consentire autem cum lege Thuriorum, quam habet Stobaeus Serm. XLII. Mercibus vero fuisse etiam in foro Attico suum cuique locum assignatum, id pro certo habetur; v. Meursii Lectt. Att. VI. 24. Becker. Charicl. I. p. 268 sq. al. idque ipsum Plato in sua civitate sic instituit etiam Libr. VIII. p. 849. D.E. ubi praecipit item, ut ne alter alteri rem tradat sine praesenti pecunia; alioquin enim ipsi acquiescendum fore ὡς οὐκέτι δίκης οὔσης τῶν τοιούτων πέρι ξυναλλάξεων. De ἄλλῳ cum ἕτερος coniuncto v. ibid. p. 849. E. — ἐπὶ ἀναβολῇ, ea conditione, ut differatur pecuniae solutio. — πιστεύειν πρὸς ὃν ἀλλ., fidem habens s. credens ei, quocum negotium exercet.

E. Ἐράνων δὲ πέρι, τὸν βουλ. —] Hic quoque περὶ positum absolute est, ut significet: quod attinet ad pecuniae collationes; de quo usu loquendi v. ad Phaedr. p. 250. C. Theaet. p. 179. E. infra p. 932. E. al. Ἔρανος dicebatur pecunia, quam ditiores solebant conferre ad inopiam pauperiorum levandam, ea quidem lege et conditione, ut si melior eis fortuna contigisset, pecuniam ipsis datam rursus solverent. Fuit autem Athenis duplex τῶν ἐράνων genus, alterum privatum vel voluntarium, alterum civile vel publicum. Illud locum habebat, quum pro paupere et egeno aliquo privata auctoritate erogabatur pecunia; hoc obtinebat, sicubi a collegiis vel sodalitiis hoc consilio contractis egeno socio erana suppeditabantur. Videntur vero iudicia et actiones eranisticae ad posterius potissimum genus pertinuisse. Rem docte exposuerunt Casaubon. ad Theophr. Charact. c. XV. Salmasius De usur. I. c. 3. p. 47 sqq. Heraldus Obss. ad Ius Att. VI. 3. et Ianus Pan Diss. De grati animi officiis atque ingratorum poena iure Attico et Romano. Lugdun. Bat 1809. 8. p. 128—145. Arcet igitur philosophus a

διαφορὰ γίγνηται περὶ τῆς ἐρανίσεως, οὕτω πράττειν, ὡς δικῶν μηδενὶ περὶ τούτων μηδαμῶς ἐσομένων. Ὃς δ' ἂν ἀποδόμενος τιμήν του λάβῃ μὴ ἔλαττω δραχμῶν πεντήκοντα, παραμενέτω κατὰ πόλιν ἐξ ἀνάγκης δέκα ἡμέρας, ὁ δὲ πριάμενος ἴστω τὴν οἰκίαν τὴν 916
τοῦ ἀποδομένου, τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἐγκλημάτων εἰωθότων γίγνεσθαι χάριν καὶ τῶν ἀναγωγῶν τῶν κατὰ νόμους εἵνεκα. ἡ δὲ κατὰ νόμους ἀναγωγὴ καὶ μὴ τῇδε ἔστω. ἐάν τις ἀνδράποδον ἀποδῶται κάμνον φθόῃ ἢ λιθῶν ἢ στραγγουριῶν ἢ τῇ καλουμένῃ ἱερᾷ

ex Photio p. 322, 15. emendavit; nos correximus ex A. Ω. Ξ. ν. f. h. r. a. c. δ. o. qui habent λίθων.

civitate sua δίκας ἐρανικάς, quae Athenis exercebantur, et quibus fere id agebatur, ut qui beneficium commune ab aliis accepisset, is, si fieri posset, idem vel restitueret vel aliis similiter praestaret. v. Pollux VIII. 6. Harpocr. s. v. ἔμμηνοι δίκαι, ibique Valesius in ann. p. 25.

Ὃς δ' ἂν ἀποδόμενος τ.] Eum, qui rem vendiderit pretio quinquaginta drachmis ampliore, vult decem adhuc dies in urbe commorari, quum aliis de caussis, tum τῶν ἀναγωγῶν τῶν κατὰ νόμους ἕνεκα, h. e. legitimae mercium redhibitionis caussa. De ἀναγωγῇ v. Hesych. s. v. Suidas in v. ἐναγωγή et ἐνάγεσθαι, Lexic. Seguer. p. 207, 23. 214, 9. Valesius ad Harpocrat. p. 219 = 420. ed. Lips. Platner. Process u. Klag. Vol. II. p. 342. unde quibus finibus res apud Atticos fuerit circumscripta, admodum incertum esse discimus. Quod Schol. ad h. l. scribit: ἀναγωγή ἐστιν ἡ τῶν πραθέντων ἀνδραπόδων ἀνάδοσις ἐχόντων αἰτίαν τινά, neglexit ille, Platonem ἀναγωγήν neutiquam voluisse in una servorum emtione venditione, sed in omni mercium genere locum habere. Qua de re falsus est etiam Meierus Process. Attic. p. 525. Ceterum similia etiam iure Romano fuerunt sancita, de quo v. Heineccii Syntagm. Antiquitatt. III. 23, 6.

P. 916. κάμνον φθόῃ —] H. e. φθίσει; v. Ruhnk. ad Tim. p. 271. cum additamentis Kochii mei; Pierson. ad Moer. p. 399. Boissonad. ad Philostr. Her. p. 409 sq. Dein Photius legit λιθῶν pro vulg. λιθιῶν, h. e. calculo laborans, calculosus. Is enim p. 223, 19: Λιθῶντας· τρισυλλάβως, οὐ λιθιῶντας· Πλάτων Νόμων ιά. καὶ βραγχᾶν λέγουσιν, οὐ βραγχιᾶν, καὶ ἕτερα τοιαῦτα. conf. Lobeck. ad Phrynich. p. 80. Codd. Platonis multi λίθων, unde λιθῶν firmatur, quod nunc reposuimus. Facit vero λιθῶν ἢ στραγγουριῶν ad istud κάμνον φθόῃ explicandum; unde deinde recte sequitur dativus: ἢ τῇ καλουμένῃ ἱερᾷ νόσῳ, qui item ex κάμνον pendet. Ἱερὰ νόσος, morbus comitialis, epilepsia, ut in vulgus notum est. Dein quod inter se opponuntur κατὰ τὸ σῶ-

νόσῳ ἢ καὶ ἑτέρῳ τινὶ ἀδήλῳ τοῖς πολλοῖς νοσήματι
μακρῷ καὶ δυςιάτῳ κατὰ τὸ σῶμα ἢ κατὰ τὴν διά-
νοιαν, ἐὰν μὲν ἰατρῷ τις ἢ γυμναστῇ, μὴ ἀναγωγῆς
ἔστω τούτῳ πρὸς τὸν τοιοῦτον τυγχάνειν, μηδὲ ἂν
B τἀληθές τις προειπὼν ἀποδῶταί τῳ. ἐαν δέ τις ἰδιώ-
τῃ τι τῶν τοιούτων ἀποδῶται δημιουργός, ὁ πριά-
μενος ἐντὸς ἐκμήνου ἀναγέτω, πλὴν τῆς ἱερᾶς· ταύτης
δ' ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τὴν ἀναγωγὴν ἐξέστω ποιεῖσθαι
τῆς νόσου· διαδικαζέσθω δὲ ἔν τισι τῶν ἰατρῶν, οὓς
ἂν κοινῇ προβαλόμενοι ἕλωνται· τὸν δὲ ὄφλοντα τὴν
δίκην διπλάσιον ἀποτίνειν τῆς τιμῆς ἧς ἂν ἀποδῶται.
ἐὰν δὲ ἰδιώτῃ τις ἰδιώτης, ἀναγωγὴν μὲν εἶναι, κα-
C θάπερ καὶ τοῖς πρόσθεν ἐῤῥήθη, καὶ τὴν διαδικα-
σίαν, ὁ δὲ ὄφλων τὴν τιμὴν ἁπλῆν ἀποτινέτω· ἐὰν
δὲ ἀνδροφόνον ἀποδῶταί τίς τινι εἰδότι μὲν εἰδώς,
μὴ τυγχανέτω ἀναγωγῆς τοῦ τοιούτου τῆς πράσεως,
μὴ εἰδότι δὲ τὴν μὲν ἀναγωγὴν εἶναι τότε, ὅταν τις
αἴσθηται τῶν πριαμένων, ἐν πέντε δὲ τῶν νομοφυ-
λάκων τοῖς νεωτάτοις εἶναι τὴν κρίσιν, εἰδὼς δὲ ἂν
κριθῇ, τάς τε οἰκίας τοῦ πριαμένου καθηράτω κατὰ
D τὸν τῶν ἐξηγητῶν νόμον, τῆς τιμῆς τε ἀποδότω τῷ
πριαμένῳ τριπλάσιον.

Cap. III. Ὁ δὲ ἀλλαττόμενος ἢ νόμισμα ἀντὶ
νομίσματος ἢ καὶ τῶν ἄλλων ζώων ὁτιοῦν ἢ καὶ μὴ

B. *ἐντὸς ἐκμήνου*] Sic A. Ω. v. f. a. c. et corrupte δ. ο. pro vulg. *ἐξαμήνου*.

προβαλόμενοι ἕλωνται] Sic Ang. Flor. c. ξ et pr. A. pro vulg. *προβαλλόμενοι*.

C. *μὴ εἰδότι δὲ τὴν*] *μὴ δὲ εἰδότι* A. et corr. Ω., quod suscepit Schneider.

D. *τὸ τοιοῦτον πολλάκις*] *τὸ* om. A. et pr. Ω.

E. *ζημιοῦνταί τε καὶ ζημ.*] *τε* om. A. pr. Ω.

P. 917. *οὓς αἰδεῖσθαι πᾶσι πάντας*] *πᾶσι* ex A. Ω. h. r.

μα et *κατὰ τὴν διάνοιαν*, eodem modo Theaet. p. 173. E. Phaedr. p. 239. B. Reip. II. p. 371. D. Legg. VII. p. 816. D. XI. p. 925. E. al.

B. *ἐὰν δέ τις ἰδιώτῃ*] H. e. ei, qui non sit medicus aut gymnastes; v. ad Theaetet. p. 178. B. De *ἐκμήνου* pro *ἐξαμήνου* usurpato dixit Lobeck. ad Phrynich. p. 413. — *πλὴν τῆς ἱερᾶς*, int. *νόσου*, excepto morbo comitiali, i. e. excepto eo, qui morbo comitiali laborat. Mox *ἰδιώτης* rursus de rei imperito accipiendum.

Cap. III. D. *ἢ καὶ τῶν ἄλλων ζώων*] De addito *ἄλλων*

ζώων ἀκίβδηλον πᾶν διδότω καὶ δεχέσθω τῷ νόμῳ ξυνεπόμενος. προοίμιον δέ, καθάπερ ἄλλων νόμων, δεξώμεθα καὶ περὶ ὅλης ταύτης τῆς κάκης. κιβδηλείαν δὲ χρὴ πάντα ἄνδρα διανοηθῆναι καὶ ψεῦδος καὶ ἀπάτην ὡς ἕν τι γένος ὄν, τοῦτο, ᾧ τὴν φήμην ἐπιφέρειν εἰώθασιν οἱ πολλοὶ κακῶς λέγοντες, ὡς ἐν καιρῷ γιγνόμενον ἑκάστοτε τὸ τοιοῦτον πολλάκις ἂν ὀρθῶς ἔχοι. τὸν καιρὸν δὲ καὶ ὅπου καὶ ὁπότε ἀτά- E
κτως καὶ ἀορίστως ἐῶντες τῇ λέξει ταύτῃ πολλὰ ζημιοῦνταί τε καὶ ζημιοῦσιν ἑτέρους. νομοθέτῃ δὲ οὐκ ἐγχωρεῖ τοῦτο ἀόριστον ἐᾶν, ἀλλ' ἢ μείζους ἢ ἐλάττους ὅρους ἀεὶ δεῖ διασαφεῖν. καὶ δὴ καὶ νῦν ὡρίσθω. ψεῦδος μηδεὶς μηδὲν μηδ' ἀπάτην μηδέ τι κίβδηλον, γένος ἐπικαλούμενος θεῶν, μήτε λόγῳ μήτε ἔργῳ πράξειεν, ὁ μὴ θεομισέστατος ἔσεσθαι μέλλων.
οὗτος δ' ἐστίν, ὃς ἂν ὅρκους ὀμνὺς ψευδεῖς μηδὲν 917
φροντίζῃ θεῶν, δεύτερος δέ, ὃς ἂν ἐναντίον τῶν κρειττόνων αὑτοῦ ψεύδηται. κρείττους δὲ οἱ ἀμείνους τῶν χειρόνων, πρεσβῦταί τε, ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν, τῶν νέων· διὸ καὶ γονεῖς κρείττους ἐκγόνων, καὶ ἄνδρες δὴ γυναικῶν καὶ παίδων, ἄρχοντές τε ἀρχομένων. οὓς αἰδεῖσθαι πᾶσι πάντας πρέπον ἂν εἴη ἐν ἄλλῃ τε ἀρχῇ πάσῃ καὶ ἐν ταῖς πολιτικαῖς δὴ μάλιστα ἀρχαῖς· ὅθεν ὁ νῦν παρὼν ἡμῖν λόγος ἐλήλυθε. πᾶς

x. δ. additum in Steph. aberat. nam habent illud Ald. Bass. 1.2. et Lov. Verba *πάντας — ἀρχῇ* om. Ξ. v. f.

πολιτικαῖς δὴ μ.] *δὴ* additum ex A. Ω. v. f. h. r. a. δ. o. In Flor. c. est *δεῖ*. Omittunt voculam editt. vett. cum Ven. Ξ.

ὅθεν ὁ νῦν παρὼν ἡμῖν λ.] Pro *ὁ νῦν* A. Ξ. v. f. a. c. et corr. Ω. *οὖν*, quod in Ald. Bass. 1.2. Lov. et Voss. x. post *ὅθεν* intersertum legitur. Sine dubio *οὖν* et *ὁ νῦν* consociandum. v. explic.

v. ad Phaedon. p. 110. E. 111. A. Symp. p. 191. B. Apol. Socr. p. 36. B. al.

δεξώμεθα καὶ περὶ ὅλης] Winckelmannus *ἀποδειξώμεθα* scribendum putat. Sed *ἀποδείκνυσθαι προοίμιον* Platonis menti ac sententiae nulla ex parte convenit. *Δέχεσθαι* est suscipere, probare, ut saepe.

ᾧ τὴν φήμην ἐπιφέρειν —] cui magna hominum multitudo hoc iudicium solet impertire, ut perperam dicat, opportuno tempore tale quid si fiat, recte fieri.

P. 917. *ὅθεν ὁ νῦν — ἐλήλυθε*] Astius puncto ante *ὅθεν* facto correxit: *ὅθεν οὖν ὁ παρὼν — ἐλήλυθε· πᾶς γὰρ κτλ.* Ma-

γὰρ τῶν κατ᾽ ἀγορὰν ὁ κιβδηλεύων τι ψεύδεται καὶ
B ἀπατᾷ καὶ τοὺς θεοὺς παρακαλῶν ἐπόμνυσιν ἐν τοῖς τῶν ἀγορανόμων νόμοισί τε καὶ φυλακτηρίοις, οὔτε ἀνθρώπους αἰδούμενος οὔτε θεοὺς σεβόμενος. πάντως μὲν δὴ καλὸν ἐπιτήδευμα θεῶν ὀνόματα μὴ χραίνειν ῥᾳδίως ἔχοντα, ὡς ἔχουσιν ἡμῶν ἑκάστοτε τὰ πολλὰ οἱ πλεῖστοι καθαρότητός τε καὶ ἁγνείας τὰ περὶ τοὺς θεούς. εἰ δ᾽ οὖν μὴ πείθοιτο, ὅδε νόμος· Ὁ πωλῶν ὁτιοῦν ἐν ἀγορᾷ μηδέποτε δύο εἴπῃ τιμὰς
C ὧν ἂν πωλῇ, ἁπλῆν δὲ εἰπών, ἂν μὴ τυγχάνῃ ταύτης, ἀποφέρων ὀρθῶς ἂν ἀποφέροι πάλιν καὶ ταύ-

B. *ὁτιοῦν ἐν ἀγορᾷ*] *ἐν ἀγορᾷ ὁτιοῦν* vett. editt. cum uno Ven. Ξ. Dein pro *δύο εἴπῃ*, quod debetur libris A. Ω. v. h. r. a. δ., vulgo erat *εἴπῃ δύο*.

C. *ἀνατὶ τυπτέτω*] V. *ἀνατεί*, praeter fidem librorum A. f. o. x. In aliis scriptura fluctuatur, ut plerumque. Post *τυπτέτω* ex

lim cum Winckelmanno: *ὅθεν οὖν ὁ νῦν παρὼν — ἐλήλυθε· πᾶς γὰρ κ. τ.* unde igitur praesens nobis disputatio orta est, hoc est: omnis enim ctr. Vide ann. crit. Hermannus *οὖν* ex *ὁ νῦν* corruptum esse putat. — *ἐν τοῖς τ. ἀγορ. νόμοισι,* secundum aedilium leges et cautiones. *Φυλακτήρια* sunt, quae ab aedilibus cautionis gratia sunt instituta. Pro *νόμοισι* Winckelmannus coni. *βωμοῖσι.* Quasi vero mercium venditores falso iurantes ad aras deorum consueverint procumbere.

B. *ῥᾳδίως ἔχοντα*] Sc. *τινά*, quod inest in infinitivo *μὴ χραίνειν.* Quo non perspecto Stephanus *τινάς* requirebat. Proxima ita nectenda videntur: *ὡς καθαριότητός τε καὶ ἁγνείας* (i. e. *περὶ καθ. — ἁγνείας*) *ἔχουσιν ἑκάστοτε οἱ πλεῖστοι ἡμῶν τὰ πολλὰ (κατὰ τὰ πολλὰ) τὰ περὶ τοὺς θεούς*, sicuti plurimi nostrum sanctitatis et castitatis habita ratione fere in rebus plurimis ad deos pertinentibus sese habent. De genitivo cum *ὡς ἔχει* consociato v. De Rep. IX. p. 576. D. *εὐδαιμονίας αὖ καὶ ἀθλιότητος ὡσαύτως. ἢ ἄλλως κρίνεις.* Legg. V. p. 728. E. al. Pro *ῥᾳδίως ἔχοντα* Winckelmannus mavult *ῥᾳδίως ἕλκοντα*, Ficini sequutus interpretationem: nec ea (deorum nomina) huc atque illuc devolvere. Verum *ἕλκειν ὀνόματα*, quum longe aliud quid sit, sicuti docebit comparatio locorum Theaet. p. 168. B. 195 C. 199. A. diligentior, tum quod insequitur *ὡς ἔχουσιν* firmissimum est profecto lectionis vulgatae praesidium et munimentum. Quod cur ita statuamus, nolumus dicere explicatius, ne legentium iudicio diffidere videamur.

εἰ δ᾽ οὖν μὴ πείθοιτο,] De toto loco Hermannus Comment. De vestigiis institutor. ctr. p. 66. „Quod de institutorum atque opificum mendaciis coërcendis statuit (Plato) licet pro reipublicae suae conditione variatum sit, tamen re-

της τῆς ἡμέρας μὴ τιμήσῃ πλέονος μηδὲ ἐλάττονος· ἔπαινος δὲ ὅρκος τε περὶ παντὸς τοῦ πωλουμένου ἀπέστω. ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ τούτοις, ὁ παρατυγχάνων τῶν ἀστῶν, μὴ ἔλαττον ἢ τριάκοντα γεγονὼς ἔτη, κολάζων μὲν τὸν ὀμνύντα ἀνατὶ τυπτέτω τις, ἀφροντιστῶν δὲ καὶ ἀπειθῶν ἔνοχος ἔστω ψόγῳ προδοσίας τῶν νόμων. τὸν δὲ δὴ κίβδηλόν τι πωλοῦντα καὶ μὴ δυνάμενον τοῖς νῦν πείθεσθαι λόγοις ὁ προςτυγχάνων τῶν γιγνωσκόντων, δυνατὸς ὢν ἐξελέγχειν, ἐναντίον ἐλέγξας τῶν ἀρχόντων, ὁ μὲν δοῦλος φερέσθω D τὸ κιβδηλευθὲν καὶ ὁ μέτοικος, ὁ δὲ πολίτης μὴ ἐλέγ-

A. Ω. v. f. r. a. c. o. x. addidi τις. Quamquam margo Ω. et a. haec habet: ἐν ἄλλοις τυπτέτω ἄνευ τοῦ τις. καὶ καλῶς Sed recte Hermann. τις ita probat, ut interpretetur: quisquis est, aliquis, quicunque est. v. infra interpret.

ipsa Solonis esse, inde coniicimus, quod Athenis lege vetitum fuisse fertur, ne quis in foro mentiretur; v. Hyperidem ap. Harpocrat. p. 164. s. v. κατὰ τὴν ἀγορὰν ἀψευδεῖν, et quae de h. l. disseruit Petit. Legg. Att. V. 3, 2. p. 404. Platner. Process. u. Klag. Vol. II. p. 339 sq. Qua ex lege illic quoque ψεύδους agere licuisse verisimillimum est, si quis aut pretium nimium indicasset aut diem operi absolvendo non servasset." De mendaciis in venumdandis mercibus admissis lex est apud Demosth. adv. Leptin. p. 459. De pretio rerum venalium autem legibus publicis constituto v. quae disputavit Beckerus in Charicle Vol. I. p. 276 sqq.

C. ἔπαινος δὲ ὅρκος] H. e. rerum venalium *laudatio* interposito etiam *iureiurando* absit. Locum memorant Euseb. Praep. Ev. XIII. p. 673. Clemens Al. Stromm. V. p. 249. = 707. ed. Potter. Paedag. III. p. 299. ubi corrupte scribitur ἐπαίτιος. Ceterum rideri haec videntur ab Alexide apud Athen. p. 226. A: Οὐ γέγονε κρείττων νομοθέτης τοῦ πλουσίου Ἀριστονίκου (Platonem dicit). τίθησι γὰρ νυνὶ νόμον· Τῶν ἰχθυοπωλῶν ὅστις ἂν πωλῶν τινι Ἰχθὺν ὑποτιμήσας ἀποδῶτ' ἐλάττονος Ἧς εἶπε τιμῆς, εἰς τὸ δεσμωτήριον Εὐθὺς ἀπάγεσθαι τοῦτον, ἵνα δεδοικότες Τῆς ἀξίας ἀγαπῶσιν, ἢ τῆς ἑσπέρας Σαπροὺς ἅπαντας ἀποφέρωσιν οἴκαδε. Nimirum ab hoc poëta quum Leges tum alia Platonis scripta identidem carpi ac vellicari recte statuit Meinek. Hist. Crit. p. 381. et Fragm. Com. III. 383. 451. 455. 468. et Bekkerus Charicl. I. p. 276 sq. ubi etiam huius loci meminit. De aliis Comicis Platonem subinde carpentibus Aristophonte, Cratino, Amphide, Philippide, ceteris v. Meinek. Fragm. III. p. 360. 370. 302. 305. et Histor. Crit. p. 438.

C. ἀνατὶ τυπτέτω τις, ἀφροντ.] Pronomen τις sine dubio propter antegressum ὁ παρατυγχάνων extrusum est, recte

χων μὲν ὡς ἀποστερῶν τοὺς θεοὺς κακὸς ἀγορευέσθω, ἐλέγξας δὲ ἀναθέτω τοῖς τὴν ἀγορὰν ἔχουσι θεοῖς. ὁ δὲ δὴ φανερὸς γενόμενός τι πωλῶν τοιοῦτον πρὸς τῷ στερηθῆναι τοῦ κιβδηλευθέντος, ὁπόσης ἂν τιμῆς ἀξιώσῃ τὸ πωλούμενον, κατὰ δραχμὴν ἑκάστην τῇ μάστιγι τυπτέσθω πληγὰς ὑπὸ κήρυκος ἐν τῇ ἀγο-
E ρᾷ κηρύξαντος, ὧν ἕνεκα μέλλει τύπτεσθαι. τὰ δὲ κιβδηλεύματά τε καὶ κακουργίας τῶν πωλούντων οἵ τε ἀγορανόμοι καὶ οἱ νομοφύλακες πυθόμενοι τῶν ἐμπείρων περὶ ἕκαστα ἀναγραψάντων ἅ τε χρὴ ποιεῖν τὸν πωλοῦντα καὶ ἃ μή, καὶ πρόσθεν τοῦ ἀγορανομίου θέντων ἐν στήλῃ γράψαντες νόμους εἶναι τοῖς περὶ τὴν τῆς ἀγορᾶς χρείαν μηνυτὰς σαφεῖς. τὰ δὲ
918 περὶ τῶν ἀστυνόμων ἐν τοῖς πρόσθεν ἱκανῶς εἴρηται· ἐὰν δέ τι προςδεῖν δοκῇ, νομοφύλαξιν ἐπανακοινω-

D. τῇ μάστιγι τυπτέσθω] Verba τῇ μάστιγι, vulgo omissa, leguntur in A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. ο. x. Nimirum hic quoque vett. editt. fa iunt cum Ven. Ξ., qui iis pro fundo fuit.

πρός θεν τοῦ ἀγορανομίου] Sic Stephanus coni. Libri ἀγορανομίου. tamen servatum illud in codicibus melioribus. Eodem modo Demosthen. adv. Aristocrat. §. 68: εἶτ' οὐδὲ τὸν τυχόντα τινὰ ὅρκον τοῦτον ποιήσει. Sophocl. Oed. v. 288. ὅταν δ' ὁ κύριος παρῇ τις. Inde defendas Oed. R. v. 107. τοὺς αὐτοέντας χειρὶ τιμωρεῖν τινάς. ubi correxerunt τινά: sed vere God. Hermannus vim pronominis explicat, in incerto relinqui dicens, quinam sint illi, qui Laium occiderint.

D. ὡς ἀποστερῶν τοὺς θεούς] Iis enim adulteratae merces tanquam fori praesidibus dedicandae esse indicantur. Pro ἀγορευέσθω malim ἀναγορευέσθω. τοῖς τὴν ἀγορὰν ἔχουσιν, i. e. τοῖς ἀγοραίοις.

ὑπὸ κήρυκος — κηρύξαντος] praecone simul in foro nuntiante ctr., ut recte interpretatur Astius. Infra p. 928. D. ἐξεῖναι σφισὶν ἐὰν βούλωνται τὸν υἱὸν ὑπὸ κήρυκος ἐναντίον ἁπάντων ἀπειπεῖν υἱὸν κατὰ νόμον μηκέτ' εἶναι. Herodot. IX. 98. ὑπὸ κήρυκος προηγόρευεν, ubi v. Wesseling. Plat. Phileb. p. 66. A: ὑπὸ ἀγγέλων πέμπων, ad quem locum plura dedimus.

E. τὰ δὲ κιβδηλεύματα —] adulterationes et corruptiones rerum venalium, quas vendentes faciant, ubi cognoverint agoranomi et legum custodes per eos, qui singularum periti sunt, perscribant, quid vendentem facere oporteat quidve fugere ac vitare, et (quae litteris consignaverint) publice ante agoranomorum iudicium in columna proponant indicantes leges has esse, iis, qui circa fori negotia versentur, omnia clare ac dilucide praescribentes. Quae interpretatio si vera est, facile, opinor, apparebit, nihil vidisse Astium, qui, duce Ficino, verba: ἅ τε χρὴ ποιεῖν τὸν πωλοῦντα καὶ ἃ μή,

σαντες καὶ γράψαντες τὸ δοκοῦν, ἐκλιπεῖν εἰς ἀστυνόμιον θέντων ἐν στήλῃ τά τε πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα τεθέντα αὐτοῖσι τῆς ἀρχῆς νόμιμα.

Cap. IV. *Κιβδήλοις δ' ἐπιτηδεύμασιν ἕπεται κατὰ πόδα καπηλείας ἐπιτηδεύματα. ταύτης δὲ πέρι ξυμπάσης συμβουλὴν πρῶτον δόντες καὶ λόγον ἐπ' αὐτῇ νόμον ὕστερον ἐπιθώμεθα. καπηλεία γὰρ κατὰ πόλιν πᾶσα γέγονεν οὐ βλάβης ἕνεκα τό γε κατὰ φύσιν,* B *πᾶν δὲ τοὐναντίον· πῶς γὰρ οὐκ εὐεργέτης πᾶς, ὃς ἂν οὐσίαν χρημάτων ὡντινωνοῦν ἀσύμμετρον οὖσαν καὶ ἀνώμαλον ὁμαλήν τε καὶ σύμμετρον ἀπεργάζηται; τοῦτο ἡμῖν χρὴ φάναι καὶ τὴν τοῦ νομίσματος ἀπεργάζεσθαι δύναμιν, καὶ τὸν ἔμπορον ἐπὶ τούτῳ τετάχθαι δεῖ λέγειν. καὶ μισθωτὸς καὶ πανδοκεὺς*

ρανόμου. Ceterum *πρόσθεν* pro v. *πρόσθε* A. teste Bastio cum aliquot aliis. Ita nunc scripsimus. conf. p. 920. D.

P. 918. *ἕπεται κατὰ πόδα*] *κατὰ πολλὰ* marg. Ω. et δ. Sed marg. o. a. c. *καταπόδα· παραυτά· κατατάξιν.*

suo loco mota et post *μηνυτὰς σαφεῖς* collocanda censuit. Pro *πρόσθεν τοῦ ἀγορανόμου* vere Stephanus legendum esse vidit *πρόσθεν τοῦ ἀγορανομίου*, quod reponere non dubitavimus. — *τοῖς περὶ — χρείαν*, i. e. negotia in foro facientibus.

P. 918. *ἐν τοῖς πρόσθεν*] Libr. VI. p. 759. A. sqq. coll. VIII. p. 849. IX. p. 881. C. Mox *ἐκλιπεῖν*, quod foret: deficere, non deesse, cum Hermanno in *ἐλλιπεῖν* mutandum videtur.

Cap. IV. *Κιβδήλοις δ' ἐπιτηδεύμασιν*] Winckelmannus *Κιβδηλείας δ' ἐπ.* mavult, haud dubie ob insequens *καπηλείας ἐπιτηδεύματα.* Sed eam coniecturam quis est quin videat minime esse necessariam, quum eiusmodi verborum concinnitate minime opus sit? Dein pro *κατὰ πόδα*, quod in libris quibusdam scriptum extat *παραυτά*, vel *κατὰ τάξιν*, id manifesto ex glossemate ortum; v. Hesychius, Suidas et Photius s. v. *Κατὰ πόδα.* Quocirca non debebat Winckelmannus *παρ' αὐτὰ πολλὰ* coniectare, ad quod commendandum quod conferri iubet Aeschyl. Agam. v. 716. et Hesychium s. v. *παραυτά*, nihil profecto istud valet ad evertendam vulgatae lectionis auctoritatem.

B. *τό γε κατὰ φύσιν*] certe natura sua, h. e. si spectatur ipsa eius vis et natura seiunctis iis, quae propter abusum malam ei famam conflarunt. Male Astius interpretatur: recte instituta.

ὁμαλήν τε καὶ συμμ.] Observes collocationem verborum per chiasmum factam.

τοῦτο ἡμῖν χρὴ φάναι] Exspectes forsitan: *τοῦτο γὰρ ἡμῖν χρὴ φ.* Sed recte haec subiiciuntur per asyndeton, quoniam superiora et explicant et confirmant. — *ἐπὶ τούτῳ*, hoc fine et consilio.

καὶ ἄλλα, τὰ μὲν εὐσχημονέστερα, τὰ δὲ ἀσχημονέ-
C στερα γιγνόμενα, τοῦτό γε πάντα δύναται, πᾶσιν ἐπικουρίαν ταῖς χρείαις ἐξευπορεῖν καὶ ὁμαλότητα ταῖς οὐσίαις. τί ποτε δὴ τὸ μὴ καλὸν αὐτὸ μηδ' εὔσχημον δοκεῖν εἶναι, καὶ τί τὸ διαβεβληκὸς τυγχάνει, ἴδωμεν, ἵν' εἰ μὴ καὶ τὸ ὅλον, ἀλλ' οὖν μέρη γε ἐξιασώμεθα νόμῳ. πρᾶγμ' ἔσθ', ὡς ἔοικεν, οὐ φαῦλον, οὐδὲ σμικρᾶς δεόμενον ἀρετῆς.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ὦ φίλε Κλεινία, σμικρὸν γένος ἀνθρώπων καὶ φύσει ὀλίγον καὶ ἄκρᾳ τροφῇ τεθραμμένον, ὅταν
D εἰς χρείας τε καὶ ἐπιθυμίας τινῶν ἐμπίπτῃ, καρτερεῖν πρὸς τὸ μέτριον δυνατόν ἐστι, καὶ ὅταν ἐξῇ χρήματα λαβεῖν πολλά, νήφει καὶ πρότερον αἱρεῖται τοῦ

C. εὔσχημον δοκεῖν εἶναι] V. δοκεῖ, sine consensu librorum mss.

ἵν' εἰ μὴ καὶ τ.] εἰ om. A. Ω. per errorem. Dein Steph. ἐξιασαίμεθα. pro quo libri quidam ἀξιωσώμεθα; sed recte marg. Ω. et corr. A. ἐξιασώμεθα, quod tuentur etiam Ric. Vat. r. et marg. Florr. a. c. δ. ο.

καὶ ἄλλα, τὰ μὲν εὔσχημον.] Per synesin dictum: et quae sunt alia (id genus) negotia, partim honestiora partim inhonestiora. Quippe latet in μισθωτὼς καὶ παιδοκεὺς negotii notio, quorsum iam nomen neutrius generis refertur. Alia id genus alibi notavimus. — τοῦτό γε πάντα δύναται, hoc efficere possunt, ut omnium necessitatibus praesidium suppetat et opibus aequalitas obtingat. Verbum ἐξευπορεῖν tractavit Lobeck. ad Phrynich. p. 595. Dativus πᾶσιν pro πάντων positus est notissimo usu loquendi, quo dativus verbi potissimum habita ratione pro genitivo frequentatur. Possis tamen etiam cum A. Matthiae Gr. §. 389. b. explicare aliter. Ad ἐξευπορεῖν item δύναται intelligendum.

τὸ διαβεβληκὸς τυγχάνει] De τυγχάνει sine ὂν posito v. ann. ad Gorg. p. 502. B. Prot. p. 313. E.

C. πρᾶγμ' ἔσθ', ὡς ἔοικεν, οὐ φαῦλον] Vulgo ista: Πρᾶγμ' ἔσθ' — ἀρετῆς Cliniae, ac sequentia; Πῶς λέγεις, ὦ φίλε Κλεινία; Atheniensi attribuuntur. Perquam inepte. Nam ut largiamur, priora illa: Πρᾶγμ' ἔσθ' — δεόμενον ἀρετῆς, recte a Clinia responderi, tamen quomodo Atheniensis pergere possit verbis: Πῶς λέγεις, ὦ φίλε Κλεινία; haudquaquam intelligimus. Itaque cum Astio non dubitavimus amplecti eam rationem, quam Grouius, interpres Francogallus, primus monstravit, nunc etiam Turicensibus aliisque probatam. Erroris caussam si quaerimus, videtur illa posita esse in eo, quod postrema haec: πρᾶγμ' ἔσθ' — αὐτῆς, superioribus adiiciuntur per asyndeton. Quod tamen non raro

πολλοῦ τὸ τοῦ μέτρου ἐχόμενον· τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων πλήθη πᾶν τοὐναντίον ἔχει τούτοις, δεόμενά τε ἀμέτρως δεῖται καὶ ἐξὸν κερδαίνειν τὰ μέτρια ἀπλήστως αἱρεῖται κερδαίνειν. διὸ πάντα τὰ περὶ τὴν καπηλείαν καὶ ἐμπορίαν καὶ πανδοκείαν γένη διαβέβληταί τε καὶ ἐν αἰσχροῖς γέγονεν ὀνείδεσιν· ἐπεὶ εἴ τις, ὃ μή ποτε γένοιτο οὐδ' ἔσται, προσαναγκάσειε — γελοῖον μὲν εἰπεῖν, ὅμως δὲ εἰρήσεται — πανδοκεῦσαι E τοὺς πανταχῇ ἀρίστους ἄνδρας ἐπί τινα χρόνον ἢ καπηλεύειν ἤ τι τῶν τοιούτων πράττειν, ἢ καὶ γυναῖκας ἔκ τινος ἀνάγκης εἱμαρμένης τοῦ τοιούτου μετασχεῖν τρόπου, γνοίημεν ἄν, ὡς φίλον καὶ ἀγαπητόν

πρᾶγμ' ἔσθ', ὡς ἔοικεν,] De personarum distributione, quae in libris variatur, v. infra explicatt.

D. καὶ πανδοκείαν] Sic Ξ. f. h. c. δ. o. et corr. Ω. r. a. pro vulg. πανδοκίαν. A. et pr. Ω. r. a. πανδοχείαν.

E. πανδοκεῦσαι] πανδοχεῦσαι A. v. et pr. Ω.

locum habet, sicubi de superioribus omnino subiungitur iudicium. v. Indic. ad Sophist. et Theaet. s. v. Asyndeton. — οὐ φαῦλον, non leve.

D. δεόμενά τε ἀμέτρως δεῖται—κερδαίνειν] Epexegesis superioris sententiae, quae usum coniunctionis γὰρ aspernatur. v. Indicc. s. v. Asyndeton. et infra ann. ad p. 927. B.

πάντα τὰ περὶ τὴν καπηλείαν —] De macula turpitudinis sordidis istiusmodi negotiis vel vulgari hominum iudicio adhaerescente egregie exposuerunt Casaubonus ad Theophr. Charact. c. VI. Zellius in libro quem inscripsit: Ferienschriften, Fascic. I. p. 16 sqq. (über die Wirthshäuser der Alten), qui tamen nollem hunc Platonis locum, in suo genere longe gravissimum, neglexisset, denique Bekkerus Charicl. Vol. I. p. 259 sqq. ut alios silentio transmittamus, qui eundem locum non minus curiose tractaverunt.

ὃ μή ποτε γένοιτο] Optat hoc ut ne unquam fiat, quia vult homines deligi ad id negotii, quorum corruptio ac depravatio civitati minus malorum importet. De formula Herod. V. 111: τὸ μὴ γένοιτο. Aristoph. Lysistr. v. 147: εἰ δ' ὡς μάλιστ' ἀπεχοίμεθ' οὗ σὺ δὴ λέγεις, ὃ μὴ γένοιτο, μᾶλλον ἂν διὰ τουτονὶ γένοιτ' ἂν εἰρήνη; Demosthen. De rebus Cherson. p. 102, 20: ἃ μήτε γένοιτ', οὔτε λέγειν ἄξιον. Id. adv. Mid. p. 581, 22. ὃ μὴ γένοιτ', οὐδ' ἔσται. al. Pertinet huc etiam formula ὃ μὴ τύχοι ποτέ, Eurip. Heracl. v. 512. Phoeniss. v. 580. Aeschyl. Sept. c. Theb. v. 5. ubi vid. Blomfield. Post εἴ τις Winckelmannus τύχῃ suspicatur excidisse. coll. p. 806. A. Reip. IX. p. 579. C. Sed ea coniectura non opus est.

E. καὶ ἀγαπητόν ἐστιν] H. e. magni aestimandum.

ἐστιν ἕκαστον τούτων, καὶ εἰ κατὰ λόγον ἀδιάφθορον γίγνοιτο, ἐν μητρὸς ἂν καὶ τροφοῦ σχήματι τιμῷτο τὰ τοιαῦτα πάντα. νῦν δὲ ὁπόταν εἰς ἐρήμους
919 τις καπηλείας ἕνεκα τόπους καὶ πανταχόσε μήκη ἔχοντας ὁδῶν ἱδρυσάμενος οἰκήσεις, ἐν ἀπορίᾳ γιγνομένους καταλύσεσιν ἀγαπηταῖς δεχόμενος ἢ ὑπὸ χειμώνων ἀγρίων βίᾳ ἐλαυνομένους εὐδιεινὴν γαλήνην παρασχὼν ἢ πνίγεσιν ἀναψυχήν, τὰ μετὰ ταῦτα οὐχ ὡς ἑταίρους δεξάμενος φιλικὰ παράσχῃ ξένια ἑπόμενα ταῖς ὑποδοχαῖς, ὡς δ' ἐχθροὺς αἰχμαλώτους

P. 919. *καταλύσεσιν ἀγαπηταῖς*] Vulgo cum Ξ. h. *ἀγαπητῶς* In voce *δεχόμενος* finitur Ricardin. b. Mox *εὐδιηνὴν* A. Voss. x. *εὐδιανήν*.

ἐν μητρὸς — σχήματι] instar matris ac nutricis; v. ad libr. IX. p. 859. A.

νῦν δὲ ὁπόταν εἰς ἐρήμους —] iungas verba sic: *ὁπόταν τις ἱδρυσάμενος οἰκήσεις καπηλείας ἕνεκα εἰς ἐρήμους τόπους καὶ πανταχόσε ἔχοντας μήκη ὁδῶν — παράσχῃ κτλ.* — *καταλύσεσιν ἀγ. δεχόμενος*, exoptato deversorio excipiens. Libr. XII. p. 953. A: *καταλύσεις — φιλοξενίαις ἀνθρώπων παρεσκευασμένας*. Protagor. p. 315. D: *καὶ τοῦτο ἐκκενώσας (ὁ Καλλίας) κατάλυσιν πεποίηκεν*. Eurip. Electr. v. 393: *δεξώμεθ' οἴκων καταλύσεις*. Sic etiam *καταλύειν* devertendi potestate Atticis non est inusitatum. Plat. Theaet. p. 142. C: *ἀτὰρ πῶς οὐκ αὐτοῦ Μεγαροῖ κατέλυεν;* Protag. p. 311. A. 315. D. Parmen. p. 127. B. Tim. p. 20. C. Aeschines de fals. legat. p. 41. ed. Steph. Demosth. p. 252, 54. Thucyd. I. 136. al. Itaque non audiendus est Winckelmannus pro *καταλύσεσιν* audacius refingens *καταγωγαῖς*. Nimirum confisus est ille nimium Photio p. 135, 14. ita scribenti: *Καταγώγιον· τὸ κατάλυμα· καὶ καταγωγή, ἡ κατάλυσις, καὶ κατάγεσθαι, τὸ καταλύειν. οὕτω φασὶν Ἀττικοί.* Similiter Moeris p. 241. *Καταγώγιον, καὶ κατάγεσθαι, Ἀττικῶς· κατάλυμα, καὶ καταλύειν, Ἑλληνικῶς.* Atqui Atticos hoc usu loquendi neutiquam abstinuisse satis iam compertum habemus. Quocirca Platonis verba non est quod quis sollicitet.

P. 919. *ὑπὸ χειμώνων — ἐλαυνομένους*] Stephanus consentiente Astio corrigendum censet *ἐλαυνομένοις*, quia accusativus nequeat ex *παρασχὼν* esse suspensus. At nimirum pendet ille ex *δεχόμενος*, quod ex praegressis ita repetendum est, ut ad *παρασχὼν* intelligatur *αὐτοῖς*. Nam proxima quoque ita expedienda sunt: *ἢ πνίγεσιν (ἐλαυνομένους. quod per zeugma huc pertrahendum) δεχόμενος ἀναψυχὴν (αὐτοῖς) παρασχών*. Pro *εὐδιεινήν* Winckelmannus Praefat. ad edit. min. Tur. a. 1854. p. XI. *εὐήνεμον* refingit, quod vocabulum Photius p. 30, 19. per *εὐδιεινόν* interpretatur. At nimirum op-

κεχειρωμένους ἀπολυτρώσῃ τῶν μακροτάτων καὶ ἀδίκων καὶ ἀκαθάρτων λύτρων, ταῦτά ἐστι καὶ τὰ τοιαῦτα ἐν ξύμπασι τοῖς τοιούτοις αἰσχρῶς ἁμαρτανόμενα τὰς διαβολὰς τῇ τῆς ἀπορίας ἐπικουρήσει παρεσκευακότα. τούτων οὖν χρὴ φάρμακον ἀεὶ τέμνειν τὸν νομοθέτην. ὀρθὸν μὲν δὴ πάλαι τε εἰρημένον, ὡς πρὸς δύο μάχεσθαι καὶ ἐναντία χαλεπόν, καθάπερ ἐν ταῖς νόσοις πολλοῖς τε ἄλλοισι· καὶ δὴ καὶ νῦν ἡ τούτων καὶ περὶ ταῦτα ἐστὶ πρὸς δύο μάχη, πενίαν καὶ πλοῦτον, τὸν μὲν ψυχὴν διεφθαρκότα B

ὡς ἑταίρους δεξ.] ἑτέρους A. et pr. Ω. a.
B. αἰσχρῶς ἁμαρτανόμενα] V. ὀρθῶς, quod in αἰσχρῶς mutavi ex marg. Ω. a. c. δ. o. sensu poscente.

ponitur εὐδιεινὴν γαλήνην proximo ἀναψυχήν, refrigerationem, frigus, Kühlung, ideoque significat tranquillitatem et requietem cum tepore coniunctam, s. tranquillitatem ac teporem. Quod quum εὐήνεμον nusquam, εὐδιεινόν vero saepenumero significet, consequens est, ut vulgata librorum scriptura unice pro vera probanda sit. Xenoph. Cyneg. V. 9. ποιούμενος εὐνήν, ὅταν μὲν ᾖ ψύχη ἐν εὐδιεινοῖς.

φιλικὰ παράσχῃ ξένια — ὑποδοχαῖς] Qui hospites erant excepti in deversoriis, iis etiam ξένια solebant donari, hoc est hospitalitatis munuscula, cibi, carnes, potulenta, quibus fruerentur et recrearentur; v. Böttiger. Kleine Schriften T. III. p. 303. 466. et Becker. Charikl. Vol. I. p. 222.

ἀπολυτρώσῃ τῶν μ. — λύτρων] ex captivitate manumittat maximo et iniusto et impuro redemtionis pretio. Quo quid maius dici potuit ad istorum homuncionum turpitudinem depingendam? At nimirum πανδοκεῖα etiam ideo male audiebant, quia inhonestati omni tanquam fenestram aperiebant; v. Casaubon. ad Theophr. Char. c. VI. Ἀπολυτροῦν nunc non est redimere, sed dimittere accepto redemtionis pretio. Ceterum Hermannus pro μακροτάτων scripsit μιαρωτάτων, invitis libris et nulla urgente necessitate. Intelliguntur maxima redemtionis pretia.

B. αἰσχρῶς ἁμαρτανόμενα] Sic primus ex aliquot codd. refinxi quod vulgo circumfertur ὀρθῶς ἁμαρτανόμενα, quo nihil absurdius. Debebat saltem ὀρθῶς ante παρεσκευακότα poni, quorsum illud transferri iusserunt Stephanus et Astius. Nunc tamen audaci transpositione ista minime opus est.

τούτων οὖν χρὴ φάρμακον ἀεὶ τ.] Dictionem proverbialem ad Libr. VIII. p. 836. B. illustravimus.

πρὸς δύο μάχεσθαι — χαλεπόν,] Simile proverbium est πρὸς δύο οὐδ' Ἡρακλῆς, de quo v. ad Phaedon. p. 89. C.

C τρυφῇ τῶν ἀνθρώπων, τὴν δὲ λύπαις προτετραμμένην εἰς ἀναισχυντίαν αὐτήν. τίς οὖν δὴ τῆς νόσου ταύτης ἀρωγὴ γίγνοιτ' ἂν ἐν νοῦν ἐχούσῃ πόλει; πρῶτον μὲν ὅ τι σμικροτάτῳ χρῆσθαι κατὰ δύναμιν τῷ τῶν καπήλων γένει, ἔπειτα τούτοις τῶν ἀνθρώπων προςτάττειν, ὧν διαφθειρομένων οὐκ ἂν γίγνοιτο μεγάλη λύμη τῇ πόλει, τρίτον δὲ αὐτοῖς τοῖς μετασχοῦσι τούτων τῶν ἐπιτηδευμάτων εὑρεῖν μηχανήν,
D ὅπως ἤθη μὴ ἀνέδην ἀναισχυντίας τε καὶ ἀνελευθέρου ψυχῆς μέτοχα συμβήσεται γίγνεσθαι ῥᾳδίως. μετὰ δὴ τὰ νῦν εἰρημένα περὶ ταῦτα νόμος ἀγαθῇ τύχῃ τοιόςδε ἡμῖν γιγνέσθω. Μαγνήτων, οὓς ὁ θεὸς ἀνορθῶν πάλιν κατοικίζει, γεωμόροι ὅσοι τῶν τετταράκοντα καὶ πεντακιςχιλίων ἑστιῶν εἰσί, μήτε κάπηλος ἑκὼν μηδ' ἄκων μηδεὶς γιγνέσθω μήδ' ἔμπορος μήτε διακονίαν μηδ' ἥντινα κεκτημένος ἰδιώταις τοῖς μὴ ἐξ

C. λύπαις προτετραμμένην] Vulgo: προςτετραμμένην. Mutavit Bekkerus ex pr. Ω. de quo tamen Bastius nihil refert.
ἀρωγὴ γίγνοιτ' ἂν] ἀγωγὴ a. c. v. r. x. et pr. A. Bekkero quidem testante atque Bastio teste pr. Ω. Praeterea Voss. x. ὅςτις σμικροτάτῳ.
D. ἀνελευθέρου ψυχῆς] ἀνελευθερίου A. et pr. Ω. cum marg. a. c. δ.

C. τῆς νόσου τ. ἀρωγὴ γ.] auxilium *contra* hunc morbum, h. e. animi corruptionem ac depravationem. Menex. p. 238. A. πόνων ἀρωγήν. Winckelmannus ἀγωγὴ praefert, quod in codicibus nonnullis perscriptum legitur. Nobis tamen illud ab ipsa sententia videtur aliquantum abhorrere, invectumque esse ab iis, qui genitivi obiective positi rationem non caperent. Mox ad προςτάττειν int. αὐτό, h. e. τὸ καπηλεύειν. Infinitivi χρῆσθαι, προςτάττειν et εὑρεῖν μηχανήν pendent ex ἀρωγὴ γίγνοιτ' ἄν, quod ex antegressis est assumendum.

ὅπως ἤθη μὴ ἀνέδην —] Grammat. Bekkeri Anecdot. I. p. 400: Ἀνέδην· ἀνειμένως. δύναται δὲ ἀπὸ τῶν ἵππων μετάγεσθαι, οἷς ἂν αἱ ἡνίαι ἀνεθῶσι. Πλάτων δὲ Νόμων ἑνδεκάτῳ· εὑρεῖν μηχανὴν — ῥᾳδίως, καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου· τῆς δὲ πομπείας ταύτης τῆς ἀνέδην γεγενημένης, ἀντὶ τοῦ ἄγαν. καὶ πολλὴ ἡ τοιαύτη χρῆσις. Rectius Heindorfius ad Gorg. p. 494. E: ὃς ἂν φῇ ἀνέδην οὕτω, interpretatur: sans gène, sans façon; ubi v. ann. Scripturam ἀναίδην errori scribarum deberi, aut posterioris aetatis abusui, cum Buttmanno nobis plane persuasimus.

D. Μαγνήτων, οὓς ὁ θεὸς —] quos deus rursus erigens in coloniam deducit. De re ipsa v. Libr. VIII. p. 848. C. D. De γεωμόροι v. V. p. 737. E. VIII. p. 843. B. — μηδ' ἄκων, ac

ἴσου ἑαυτῷ, πλὴν πατρὶ καὶ μητρὶ καὶ τοῖς ἔτι τούτων εἰς τὸ ἄνω γένεσι καὶ πᾶσι τοῖς αὑτοῦ πρεσβυτέροις, ὅσοι ἐλεύθεροι ἐλευθέρως. τὸ δ' ἐλευθερικὸν καὶ ἀνελεύθερον ἀκριβῶς μὲν οὐ ῥᾴδιον νομοθετεῖν, κρινέσθω γε μὴν ὑπὸ τῶν τὰ ἀριστεῖα εἰληφότων τῷ ἐκείνων μίσει τε καὶ ἀσπασμῷ. ὃς δ' ἂν καπηλείας τῆς ἀνελευθέρου τέχνῃ τινὶ μετάσχῃ, γραφέσθω μὲν αὐτὸν γένους αἰσχύνης ὁ βουλόμενος πρὸς τοὺς ἀρετῇ πρώτους κεκριμένους, ἐὰν δὲ δόξῃ ἀναξίῳ ἐπιτηδεύματι καταρρυπαίνειν τὴν αὑτοῦ πατρῴαν ἑστίαν, δεθεὶς ἐνιαυτὸν ἀποσχέσθω τοῦ τοιούτου, καὶ ἐὰν αὖθις, ἔτη δύο, 920
καὶ ἐφ' ἑκάστης ἁλώσεως τοὺς δεσμοὺς μὴ πανέσθω διπλασιάζων τὸν ἔμπροσθεν χρόνον. δεύτερος μὴν νόμος· μέτοικον εἶναι χρεὼν ἢ ξένον, ὃς ἂν μέλλῃ καπηλεύσειν. τὸ δὲ τρίτον καὶ τρίτος· ὅπως ὡς ἀρι-

οὓς ὁ θεὸς ἀνορθ.] Sic A. x. et pr. Ω. pro vulg. οὓς ἂν — κατοικίζῃ.

μηδ' ἔμπορος] Libri: μηδ' ἔμπορος. Pro quo μήτ' ἔμ. correxit Bekkerus. Veterem lectionem iure Schneid. servavit. Est enim: neque caupo — et ne mercator quidem. Sic post οὔτε subinde οὐδὲ infertur, de quo usu v., ad Apol. p. 19. B. Theaet. p. 182. E. Reip. X. p. 608. B.

ne invitus quidem. — μηδ' ἥντινα κεκτ. i. e. ne ullam quidem. v. Matthiae Gr. §. 483. extr. — Dativus ἰδιώταις κ. τ. λ. ex διακονίαν pendet, de qua constructione v. Legg. I. p. 638. C. αὐτοῖς ἑαυτῶν διακονήσεις. De Rep. VI. p. 493. D. διακονία πόλει. Parm. p. 128. C. βοήθεια τῷ λόγῳ. Alcib. I. p. 116. A. τοῖς φίλοις βοήθεια. Cratyl. p. 437. C. ἀκολουθία τοῖς πράγμασι. al.

E. εἰς τὸ ἄνω γένεσι] H. e. γένει. Sed pluralis videtur positus ideo, quia plures homines significantur aetatis diversae. Pro εἰς τὸ ἄνω Astius quod putabat scribendum esse ἄνω, addito γένους pro γένεσι, intelliguntur οἱ ἔτι τούτων εἰς τὸ ἄνω γένεσι, qui parente et matre sunt genere adhuc superiores. Sic εἰς τὸ ἄνω Theaet. p. 175. A: ὅτι δὲ ὁ Ἀμφιτρύωνος εἰς τὸ ἄνω πεντεκαιεικοστὸς τοιοῦτος ἦν κ. τ. λ. quo uno loco satis firmatur vulgatae scripturae auctoritas.

τέχνῃ τινὶ μετάσχῃ] H. e. si quis illiberale cauponandi negotium tractare ullo pacto voluerit, eum accusato familiae dehonestatae qui volet.

P. 920. τὸν ἔμπροσθεν χρόνον] ratione habita superioris temporis, per quod in vincula coniectus fuerit. Stephanus et Astius scribunt τοῦ ἔμπροσθεν χρόνου, qua mutatione non opus.

τὸ δὲ τρίτον καὶ τρίτος· ὅπως ὡς —] tertium autem atque tertia lex esto

στος ἢ καὶ κακὸς ὡς ἥκιστα ὁ τοιοῦτος ἡμῖν ᾖ ξύνοικος ἐν τῇ πόλει, τοὺς νομοφύλακας χρὴ νοῆσαι φύλακας εἶναι μὴ μόνον ἐκείνων, οὓς φυλάττειν ῥᾴδιον μὴ παρανόμους καὶ κακοὺς γίγνεσθαι, ὅσοι γενέσει
B καὶ τροφαῖς εὖ πεπαίδευνται, τους δὲ μὴ τοιούτους, ἐπιτηδεύματά τε ἐπιτηδεύοντας, ἃ προτροπὴν ἔχει τινὰ ἰσχυρὰν πρὸς τὸ προτρέπειν κακοὺς γίγνεσθαι, φυλακτέον μᾶλλον. ταύτῃ δὴ τὰ περὶ τὴν καπηλείαν πολλὴν οὖσαν καὶ πολλὰ ἐπιτηδεύματα τοιαῦτα κεκτημένην, ὅσα περ ἂν αὐτῶν λειφθῇ δόξαντα ἐκ πολλῆς ἀνάγκης ἐν τῇ πόλει δεῖν εἶναι, συνελθεῖν αὖ χρεὼν περὶ ταῦτα τοὺς νομοφύλακας μετὰ τῶν ἐμ-
C πείρων ἑκάστης καπηλείας, καθάπερ ἔμπροσθεν ἐπε-

P. 920. B. *ταύτῃ δὴ τὰ περὶ*] V. *δέ*, quod ex A. Ω. v. r. x. a. c. δ. o. mutatum. Paullo ante *ἃ τροπὴν ἔχει* marg. Ω. quod ediderunt Turicenses. Et sic etiam sec. man. Par. A. ex corr.

ὅσα περ ἂν αὐτῶν] *ἂν* om. A. et pr. Ω. v. ad p. 915. D.

ut quam optimus vel etiam quam minime malus talis homo nobis sit in civitate inquilinus, legum custodes oportet meminisse, se non modo eorum esse custodes, quos facile sit prohibere ne legum violatores ac pravi existant, hoc est eorum, qui honesto genere orti sint beneque educati, sed magis curandos esse, qui non sint tales, atque negotia exerceant, quae habeant magnum quoddam incitamentum ad pravitatem. Winckelmannus post *φύλακας* iubet *οὖν* interseri. Quod nemo iam probabit. Nimirum post *καὶ τρίτος* in locum commatis colon substituendum putavimus, quo omnis tollitur verborum obscuritas. Idem fecimus antea post *δεύτερος μὴν νόμος*. Utrumque probatum etiam Schneidero est. Dein post *μὴ μόνον* quod infertur *δέ*, alia id genus exempla dedimus V. p. 747. D. Denique de abundantia verborum (*περισσολογίᾳ*) *προτροπὴν ἔχει πρὸς τὸ προτρέπειν*, conf. VIII. p. 839. D: *μὴ δυνατὸν εἶναι δύνασθαι*. VI. p. 772. C: *μέχρι περ ἂν τέλος ἔχειν ἕκαστον δόξῃ τοῦ καλῶς ἐξειργάσθαι*. Fateor tamen duriorem esse hoc loco loquutionem, ut non multum repugnem, si quis de coniectura Hermanni legendum putet *ἃ ῥοπήν*, quorsum perducit, quod in libris quibusdam scriptum extat *τρόπην*. Quamquam probabilius etiam scripseris cum Baitero: *ἅ ποτε ῥοπὴν ἔχει*.

B. *πολλὴν οὖσαν* —] late patentem et multa eiusmodi negotia complectentem. Loquutionem *πολύ ἐστιν* attigimus ad Politic. p. 280. C. et 282. A. Sophist. p. 234. B.

συνελθεῖν αὖ χρεὼν πε-

τάξαμεν τῆς κιβδηλείας πέρι, ξυγγενοῦς τούτῳ πράγματος, συνελθόντας δὲ ἰδεῖν λῆμμά τε καὶ ἀνάλωμα τί ποτε τῷ καπήλῳ κέρδος ποιεῖ τὸ μέτριον, γράψαντας δὲ θεῖναι τὸ γιγνόμενον ἀνάλωμα καὶ λῆμμα καὶ φυλάττειν, τὰ μὲν ἀγορανόμους, τὰ δὲ ἀστυνόμους, τὰ δὲ ἀγρονόμους. καὶ σχεδὸν οὕτως ἂν καπηλεία τὰ μὲν ὠφελοῖ ἑκάστους, σμικρότατα δὲ ἂν βλάπτοι τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι χρωμένους.

Cap. V. Ὅσα τις ἂν ὁμολογῶν ξυνθέσθαι μὴ ποιῇ κατὰ τὰς ὁμολογίας, πλὴν ὧν ἂν νόμοι ἀπείργωσιν ἢ ψήφισμα, ἢ τινος ὑπὸ ἀδίκου βιασθεὶς ἀνάγκης ὁμολογήσῃ, καὶ ἐὰν ἀπὸ τύχης ἀπροσδοκήτου τις ἄκων κωλυθῇ, δίκας εἶναι τῶν ἄλλων ἀτε- D

C. τῆς κιβδηλείας πέρι] V. κιβδηλίας, invitis libris plerisque omnibus, etiam A. Ω. Retinuit tamen Schneider.
τὰ δὲ ἀγρονόμους] om. pr. A. Ω., ut Bekkerus quidem testatur.
D. ὑπὸ ἀδίκου β.] ὑποδίκου a. c. v. f. et pr. A. Ω. Dein ὑπὸ τύχης Ω. rec. v. f. r. quod Turr. et Herm. probarunt.

ρὶ ταῦτα] Mutatur dehinc tenor constructionis per anacoluthon. Nam post ταύτῃ δὴ τὰ περὶ τὴν καπηλείαν κ. τ. λ. pergi debebat fere sic: σκοπεῖν αὖ χρεὼν καὶ ἰδεῖν κ. τ. λ. Nunc superioribus missis, alio verbo, quam quod accusativum requirit, illato dicitur συνελθεῖν, atque περὶ ταῦτα interponitur, quo de antegressis admoneamur.

C. λῆμμά τε καὶ ἀνάλωμα] acceptum et expensum; reditus et impensae. Sic λῆμμα καὶ ἀνάλωμα ἀποδεῖξαι Lys. p. 905. in. Tetigit haec Dorvill. ad Chariton. p. 87. = 252. ed. Lips.

τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι χρωμένους] Intell. αὐτῇ, de qua ellipsi post χρῆσθαι creberrima v. ad Sophist. p. 217. C. Legg. I. p. 637. E. XI. p. 935. C. D.

Cap. V. πλὴν ὧν ἂν νόμοι ἀπείργωσιν —] Erunt qui ἂν additum cupiant. Quo tamen facile caremus, quum ex antegresso ὅσα ἂν ὁμολ. huc nullo negotio pertrahi queat. Eadem ratio est Libr. IX. p. 873. E: ἐὰν δὲ ἄψυχόν τι ψυχῆς ἄνθρωπον στερήσῃ — τῶν δὲ ἄλλων ὅσα — κτείνῃ τινά. Ibid. ἐὰν δ' ἄρα ὑποζύγιον ἢ ζῷον ἄλλο τι φονεύσῃ τινά, πλὴν τῶν ὅσα ἐν ἀγῶνι — τι τοιοῦτον δράσῃ. ubi ἂν ex ἐὰν assumendum. Nec multum discrepant illa Libr. V. p. 718. A: ὃς ἅπερ ἂν νομοθέτης αἰσχρὰ εἶναι καὶ κακὰ — τάττῃ — μὴ ἐθέλῃ ἀπέχεσθαι, ubi ἂν ex secundaria enuntiati parte etiam ad primariam referendum est, ut locus frustra sit a criticis sollicitatus. De locis Libr. V. p. 737. B. et VIII. p. 847. E. quid statuamus, alibi diximus. — ἤ τινος ὑπὸ ἀδίκου — ὁμολογήσῃ, i. e. ἢ ἅ τις ἂν ὑπό τινος ἀδίκου ἀνάγκης βιασθεὶς ὁμολογήσῃ κ. τ. λ.

λοῦς ὁμολογίας ἐν ταῖς φυλετικαῖσι δίκαις. ἐὰν ἐν
E διαιτηταῖς ἢ γείτοσιν ἔμπροσθεν μὴ δύνωνται διαλ-
λάττεσθαι. Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς ἱερὸν τὸ τῶν
δημιουργῶν γένος, οἳ τὸν βίον ἡμῖν ξυγκατεσκευά-
κασι τέχναις, Ἄρεως δ' αὖ καὶ Ἀθηνᾶς οἱ τὰ τῶν
δημιουργῶν σώζοντες τέχναισιν ἑτέραις ἀμυντηρίοις
ἔργα· δικαίως δὲ καὶ τὸ τούτων γένος ἱερόν ἐστι
τούτων τῶν θεῶν. οὗτοι δὴ πάντες χώραν καὶ δῆ-
μον θεραπεύοντες διατελοῦσιν, οἱ μὲν ἄρχοντες τῶν
κατὰ πόλεμον ἀγώνων, οἱ δὲ ὀργάνων τε καὶ ἔργων
ἀποτελοῦντες γένεσιν ἔμμισθον· οἷς δὴ περὶ τὰ τοι-
αῦτα οὐ πρέπον ἂν εἴη ψεύδεσθαι, θεοὺς προγόνους
921 αὐτῶν αἰδουμένους. ἂν δή τις δημιουργῶν εἰς χρό-
νον εἰρημένον ἔργον μὴ ἀποτελέσῃ διὰ κάκην, μηδὲν
τὸν βιοδότην θεὸν ἐπαιδεσθείς, ἡγούμενος ὡς οἰκεῖον
συγγνώμονα εἶναι θεόν, οὐδὲν τῷ νῷ βλέπων, πρῶ-
τον μὲν δίκην τῷ θεῷ ὑφέξει· δεύτερον δὲ ἑπόμενος
αὐτῷ νόμος κείσθω· τὴν τιμὴν τῶν ἔργων ὀφειλέτω

ἔμπροσθεν μὴ δύνωνται] Sic A. Ω. pro vulg. *ἔμπροσθε*.
E. *Ἄρεως δ' αὖ*] *ἄρεος* A. f. r. δ. o., et ex corr. Ω. a.
conf. Gregor. Corinth. p. 608. ibique intpp. conf. ad p. 833. B.
τὸ τούτων γένος] *τὸ* om. A. et pr. Ω.

E. *οἱ τὰ τῶν δημιουργῶν σώζοντες —*] qui opificum opera aliis artibus ad defendendum comparatis tuentur. Itaque Vulcanus et Minerva praeesse dicuntur opificum nationi, qui vitam humanam artibus instruxerint; Mavors autem et Minerva tuentur artes, quae sunt *ἀμυντήριοι*. Ad *Ἄρεως δ' αὖ καὶ Ἀθηνᾶς* int. *ἱεροί εἰσιν*.

οἱ δὲ ὀργάνων — ἔμμισθον] hi vero instrumentorum et operum mercede absolventes confectionem. Nam *ἔμμισθον* i. q. *ἐπὶ μισθῷ*, s. *ἐπὶ μισθοῦ*, adiectivo vicibus adverbii fungente. Poterat dici simpliciter: *οἱ δὲ ὄργανά τε καὶ ἔργα ἐπὶ μισθῷ ἀποτελοῦντες*. Nunc loquitur paullo affectatius, ut solet subinde.

θεοὺς προγόνους αὐτῶν αἰδουμ.] siquidem deos revereantur suos ipsorum progenitores. Pro *αὐτῶν* de sententia Baiteri dedimus *αὑτῶν*, sensu postulante. Nam quod Hermannus *αὐτῶν* ita tuetur, ut deos moneat non suos, sed ipsorum maiores esse, id nobis quidem scrupulum non exemit. Accusativum *αἰδουμένους* post *οἷς* illatum attigimus VI. p. 758. C. 760. E. VII. p. 796. C. IX. p. 858. E. 877. A. X. p. 910. A. al. conf. ad Remp. IX. p. 586. E. Lachet. p. 186. D. Euthyphr. p. 5. A. Dorvill. ad Char. p. 586. ed. Lips. intpp. ad Xe-

ὧν ἂν τὸν ἐκδόντα ψεύσηται, καὶ πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐν τῷ ῥηθέντι χρόνῳ προῖκα ἐξεργαζέσθω. καὶ ἀναιρουμένῳ δ' ἔργον ξυμβουλευτὴς νόμος, ἅπερ τῷ πωλοῦντι ξυνεβούλευε, μὴ πλέονος τιμᾶν διαπειρώμενον, ἀλλ' ὡς ἁπλούστατα τῆς ἀξίας, ταὐτὸν δὴ B προςτάττει καὶ τῷ ἀναιρουμένῳ· γιγνώσκει γὰρ ὅ γε δημιουργὸς τὴν ἀξίαν. ἐν ἐλευθέρων οὖν πόλεσιν οὐ δή ποτε χρὴ τέχνῃ, σαφεῖ τε καὶ ἀψευδεῖ φύσει πράγματι, διαπειρᾶσθαι, τῶν ἰδιωτῶν τεχνάζοντα αὐτὸν τὸν δημιουργόν· δίκας δὲ εἶναι τούτων τῷ ἀδικουμένῳ πρὸς τὸν ἀδικοῦντα. ἐὰν δέ τις ἐκδοὺς αὖ δημιουργῷ μὴ ἀποδῷ τοὺς μισθοὺς ὀρθῶς κατὰ τὴν C ἔννομον ὁμολογίαν γενομένην, Δία δὲ πολιοῦχον καὶ Ἀθηνᾶν κοινωνοὺς πολιτείας ἀτιμάζων, βραχὺ κέρδος ἀγαπῶν, λύῃ μεγάλας κοινωνίας, νόμος ὁ βοηθῶν ἔστω τῷ τῆς πόλεως ξυνδέσμῳ μετὰ θεῶν. ὃς γὰρ ἂν προαμειψάμενος ἔργον μισθοὺς μὴ ἀποδιδῷ ἐν χρόνοις τοῖς ὁμολογηθεῖσι, διπλοῦν πραττέσθω·

P. 921. τῷ νῷ βλέπων] κλέπτων Voss. x. Idem mox pro ἐξεργαζέσθω habet ἐξεργάζεσθαι.
B. ταὐτὸν δὴ προςτάττει] προςτάττειν Voss. x.

noph. Mem. II. 6, 26. Elmslei. ad Eurip. Heraclid. v. 693. al.

P. 921. τὸν βιοδότην] I. q. βιοδοτῆρα.

δεύτερον δὲ ἑπόμενος αὐτῷ νόμος κ.] deinde ei conveniens lex scripta esto: pretium operum debeto, de quibus eum, qui locaverit, fefellerit, et rursus ab initio dicto tempore gratis conficito. conf. p. 920. A. ubi item post νόμος non additum οὗτος. Verbum ἐκδιδόναι de eo, qui quid locat faciendum, proprium est, quemadmodum ἐκλαβεῖν vel ἀναιρεῖσθαι, conducere, redimere, dicuntur operis alicuius redemtores; v. Heindorf. ad Parmenid. p. 127. A. qui laudat etiam Perizon. ad Aeliae. Varr. Hist. XIV. 15. Sic etiam p. 921. B. C.

B. διαπειρᾶσθαι τῶν ἰδιωτῶν —] imperitos (artis et operis) tentare fraudibus ac fallaciis. Inest in his verbis: τέχνῃ διαπειρᾶσθαι τεχνάζοντα elegans paronomasia.

C. ὃς γὰρ ἂν προαμειψάμενος] quicunque opere praeoccupato (h. e. ante solutam pecuniam veluti facta permutatione accepto) mercedem non solverit, ab eo duplex merces exigitor. Nam πραττέσθω passive dictum, de quo usu

ἐὰν δὲ ἐνιαυτὸς ἐξέλθῃ, τῶν ἄλλων ἀτόκων ὄντων D χρημάτων, ὁπόσα δανεισμῷ ξυμβάλλει τις, οὗτος τῇ δραχμῇ ἑκάστου μηνὸς ἐπωβελίαν κατατιθέτω. δίκας δὲ εἶναι τούτων ἐν τοῖς κατὰ φυλὰς δικαστηρίοις. ὡς δὲ ἐν παρέργῳ περὶ τῶν κατὰ πόλεμον δημιουρ-

D. *στρατηγῶν τε*] *δὲ* pr. A. Ω. a. et Voss.

v. Duker. ad Thucyd. VII. 5. *Προαμειψάμενος* eodem modo p. 921. E.

τῶν ἄλλων ἀτόκων ὄντων χρ.] quum (in civitate nostra) aliae pecuniae, quae mutuae dentur, usuras pariant nullas, tamen iste singulis mensibus pro singulis drachmis, quas redemtori operis debuerit, obolum usurae loco persolvat s. numeret. *Ἐπωβελία* fere in re iudiciaria dicta est sexta pars eius pecuniae, quam actor petiisset a reo; quae quidem pars ipsi multae loco numeranda erat, ubi non tulisset quintam suffragiorum partem. v. Meier. et Schömann. Process. Attic. p. 729 — 734. Hermann. Antiquitatt. Gr. §. 144. et quos illi laudarunt. Nunc a Platone dicitur aliter. Schol. ad h. l. *Ἐπωβελία ἐστιν ἐπιτίμιόν τι, τοῦτ' ἔστι τοῖς διώκουσι χρηματικήν τινα δίκην, ἐὰν μὴ ἕλωσιν. ἦν δὲ τοῦτο ἕκτον μέρος τοῦ τιμήματος, οὗ ἐπεδικάζοντο, καὶ ἐνεγράφοντο. καὶ ἐκαλεῖτο οὕτως, ὅτι ἐπὶ τῇ δραχμῇ ὀβολὸς ἦν, τῆς δραχμῆς λογιζομένης πρὸς ἕξ. ἐλάμβανε δὲ ὁ φεύγων παρὰ τοῦ διώκοντος, εἰ τὴν δίκην ἀπέφευγε. μέμνηται δὲ ταύτης καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Ἀφόβου.* Etymol. Magn. p. 369, 4: *λέγεται δὲ καὶ ὁ τόκος παρὰ τῷ Πλάτωνι Νόμων ἑνδεκάτῳ.* Suidas: *ἐπωβελία ὁ τόκος ὑπὸ Πλάτωνος Νόμων ιά.* Grammat. in Bekkeri Anecdot. I. p. 255, 29. qui eadem habet atque Schol. ad h. l.

D. *ὡς δὲ ἐν παρέργῳ περὶ τῶν κ. π.*] H. e. *περὶ τῶν ὄντων δημιουργῶν σωτηρίας κατὰ πόλεμον.* Hoc igitur dicit: Tanquam in transcursu etiam de iis, qui in bello sunt salutis (publicae) quasi opifices quidam, hoc est de ducibus aliisque id genus artium peritis, dicere consentaneum est, quandoquidem omnino mentionem opificum fecimus. *Πάρεργον* quid sit, ostendit Dorvillius ad Charit. p. 579. = 554. ed. Lips.

ὡς τούτοις αὖ, καθάπερ ἐκείνοις, οἷον — ἑτέροις — μὴ ἀποδιδῷ, μέμψεται.] Consulto locum talem exhibuimus, qualis in codd. perscriptus exhibetur, licet eum vitiosissime scriptum esse nemo non intelligat. Nam primum quidem dativi isti: *ὡς τούτοις αὖ — οὖσι δημιουργοῖς*, unde pendeant, haudquaquam intelligitur; quos qui antegressae formulae, *δίκαιόν (ἐστιν) εἰπεῖν*, facta mutatione constructionis, accommodatos esse iudicavit, Aug. Matthiae Gr. Gr. §. 568. 4. p. 1324. ed. 3., is nodum, hic haerentem, non expedivisse, sed violenter secuisse videtur. Dein quod bis infertur verbum *ἀποδιδῷ*, id bis caret subiecto suo, ut non appareat, quorsum referendum sit. Denique nec *αὐτὸν* habet, quorsum referatur, ut hinc quoque subiectum deesse perspicuum fiat. Longum est narrare, his vulneribus quomodo viri docti mederi conati sint. Nam, ut pauca de multis

γῶν ὄντων σωτηρίας, στρατηγῶν τε καὶ ὅσοι περὶ ταῦτα τεχνικοί, δίκαιον εἰπεῖν, ὅτι τὸ παράπαν ἐμνήσθημεν δημιουργῶν, ὡς τούτοις αὖ, καθάπερ ἐκείνοις, οἷον ἑτέροις οὖσι δημιουργοῖς, ἐάν τις ἄρα καὶ τούτων ἀνελόμενος δημόσιον ἔργον εἴθ' ἑκὼν

commemoremus, Stephanus et Astius scribendum censuerunt: — ἐξεργάσηται καὶ τὰς τιμὰς — ἀποδιδῷ δικαίως ὁ νόμος αὐτὸν ἐπ. κ. τ. λ. Baiterus corrigi iussit: δημιουργοῖς, ἐάν τις, mutata interpunctione, ut τούτοις cum τὰς τιμὰς — ἀποδιδῷ cohaereat, et ἐάν τις per anacoluthiam quandam tam ad ἐξεργάσηται, quam ad ἀποδιδῷ referendum sit. Hermannus post ἐργάσηται audacissime interposuit verba ὁ δὲ δῆμος, reliquis nihil mutatis. Wagnerus καὶ ante τὰς τιμάς aut ἄν sive ἐάν ante ἀποδιδῷ excidisse suspicatus est. Schrammius Quaestt. de nonnullis locis Legum Platon. Spec. V. (Glacii a. 1857. edito) p. 11. ἄν τις τιμάς coniecit. Schneiderus denique scripsit: ἐμνήσθημεν δημιουργῶν, ὃς τούτοις αὖ κ. τ. λ. In his coniecturis fere omnibus illud vehementer displicet, quod fere partem vitiorum, quibus locus contaminatus est, levant vel tollunt, omnem eius vitiositatem non removent. Una tamen inter eas reperitur, quae huic desiderio utique satisfaciat: dicimus coniecturam Schneideri, quae sicuti facilitate praeter ceteras commendatur, ita etiam hoc boni habet, quod universo loco salutem affert, dummodo in locum commatis, quod ille inter δημιουργῶν et ὃς τούτοις posuit, colon sufficiatur, quandoquidem inde a verbis: ὃς τούτοις αὖ κ. τ. λ. ipsa lex exorditur. Isto enim modo protenus omnia fiunt clara et perspicua nec quidquam amplius ad loci integritatem desideratur. Est enim loci sententia tum haec: Quicunque *his* rursus (ducibus et artium bellicarum peritis, qui sunt quasi quidam publicae salutis opifices), si quis *eorum* publicum opus vel sua sponte vel iussus receperit et laudabiliter perfecerit, *debitos* (τὰς) honores, qui scilicet uni sunt virorum militarium *merces*, (quandoquidem civium honos et reverentia illis unum maximumque debet esse meritorum suorum praemium), iuste digneque persolvit, eum (honores iis iuste persolventem) lex nunquam cessabit laudare (quoniam ut bonus civis ducum et peritorum militum merita promto paratoque animo agnoverit); si quis autem opus bellicum iam (sicuti opus alicuius opificis, de quo v. p. 921. C.) praeceperit neque debitam (honoris) mercedem persolvat, eum lex vituperabit.“ Itaque hoc praecipi manifestum est, duces et viros rerum bellicarum peritos, sicuti opifices, propter praeclara eorum opera a civibus omnibus tamquam honoris mercede remunerandos esse, ideoque huic officio si qui satisfecerint, eos laudari oportere, eos autem, qui illorum merita, quamvis iam aperta atque nota, non agnoverint, publicae reprehensionis poenam commereri. Et haec quidem de loci vel emendatione vel interpretatione. Superest ut de una re

E εἴτε προςταχθὲν καλῶς ἐξεργάσηται, τὰς τιμάς, οἳ δὴ μισθοὶ πολεμικοῖς ἀνδράσιν εἰσίν, ἀποδιδῷ δικαίως, ὁ νόμος αὐτὸν ἐπαινῶν οὔποτε καμεῖται· ἐὰν δὲ προαμειψάμενος ἔργον τι τῶν κατὰ πόλεμον καλῶν ἔργων μὴ ἀποδιδῷ, μέμψεται. νόμος οὖν οὗτος ἐπαίνῳ περὶ τούτων ἡμῖν μεμιγμένος κείσθω, ξυμβουλευτι-
922 κός, οὐ βιαστικός, τῷ πλήθει τῶν πολιτῶν, τιμᾶν τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας, ὅσοι σωτῆρες τῆς πόλεώς εἰσι ξυμπάσης εἴτε ἀνδρείαις εἴτε πολεμικαῖς μηχαναῖς, δευτέρους· πρώτοις γὰρ τὸ μέγιστον γέρας δεδόσθω τοῖς τὰ τῶν ἀγαθῶν νομοθετῶν γράμματα τιμᾶν διαφερόντως δυνηθεῖσι.

Cap. VI. Τὰ μὲν δὴ μέγιστα τῶν ξυμβολαίων, ὅσα πρὸς ἀλλήλους ἄνθρωποι ξυμβάλλουσι, πλήν γε ὀρφανικῶν καὶ τῆς τῶν ἐπιτρόπων ἐπιμελείας τῶν ὀρφανῶν, σχεδὸν ἡμῖν διατέτακται· ταῦτα δὲ δὴ
B μετὰ τὰ νῦν εἰρημένα ἀναγκαῖον ἁμωςγέπως τάξασθαι. τούτων δὲ ἀρχαὶ πάντων αἵ τε τῶν τελευτᾶν μελλόντων ἐπιθυμίαι τῆς διαθέσεως αἵ τε τῶν μηδὲν τὸ παράπαν διαθεμένων τύχαι. ἀναγκαῖον δὲ εἶπον,

P. 922. ὅσοι σωτῆρες] ὡς οἱ A. et pr. Ω. Dein pro ἀνδρείαις Bekkerus invitis codd. omnibus tacite edidit ἀνδρίαις. Pro πολεμικαῖς, quod nititur auctoritate librorum A. Ω. v. r. a. c. δ. o., vulgo scribebatur πολιτικαῖς.
πλήν γε ὀρφανικῶν] ὀρφανικὰ A. Ω. Ξ. f. r. c. δ. o. x. ὀρφανὰ Ang. v. Mox ἁμωςγέπως A. Ω. v. alii pro vulg. ἁμως-

aliquid admonendum sit. Erunt enim, qui ad ὃς ἀποδιδῷ particulam ἂν additam cupiant. Hos igitur monitos volumus, ut respiciant ea, quae de ἂν apud relativa subinde in Legibus omisso exposuimus ad Libr. VIII. p. 847. E. IX. p. 873. E. coll. V. p. 728. A. 737. B. IX. p. 873. E. XI. p. 920. C.

Cap. VI. P. 922. πλήν γε ὀρφανικῶν] Testamenta quod annumerantur τοῖς ξυμβολαίοις, de eo v. Schömann. ad Isaeum p. 276. — τῆς τῶν ἐπιτρόπων ἐπιμελείας τῶν ὀρφανῶν; genitivus duplex, ita ut alter, τῶν ὀρφανῶν, positus sit obiective pendeatque ex universo isto: τῆς τῶν ἐπιτρόπων ἐπιμελείας; alter autem subiective significet, coniunctus ille arctissime cum τῆς ἐπιμελείας. Germanice dicimus: die Vormundschaftssorge für die Waisen. Similiter statim post: τῶν τελευτᾶν μελλόντων ἐπιθυμίαι τῆς διαθέσεως, ubi alter genitivus active, alter passive positus est.

ὦ Κλεινία, βλέψας αὐτῶν πέρι πρός τε τὸ δύςκολον καὶ χαλεπόν. οὐδὲ γὰρ ἄτακτον δυνατόν ἐστ' αὐτὸ ἐᾶν· πολλὰ γὰρ ἕκαστοι καὶ διάφορα ἀλλήλων καὶ ἐναντία τιθεῖντ' ἂν τοῖς τε νόμοις καὶ τοῦ τῶν ζώντων ἤθεσι καὶ τοῖς αὐτῶν τοῖς ἔμπροσθεν, πρὶν διατίθεσθαι μέλλειν, εἴ τις ἐξουσίαν δώσει ἁπλῶς C οὕτω κυρίαν εἶναι διαθήκην, ἣν ἄν τις διάθηται ὁπωςοῦν ἔχων πρὸς τῷ τοῦ βίου τέλει. ἀνοήτως γὰρ δὴ καὶ διατεθρυμμένως τινὰ τρόπον ἔχομεν οἱ πλεῖστοι, ὅταν ἤδη μέλλειν ἡγώμεθα τελευτᾶν.

ΚΛ. Πῶς τοῦτο, ὦ ξένε, λέγεις;

ΑΘ. Χαλεπόν ἐστ', ὦ Κλεινία, μέλλων ἄνθρωπος τελευτήσειν καὶ μεστὸν λόγου τοῖς νομοθέταις εὖ μάλα φοβεροῦ καὶ δυςχεροῦς.

ΚΛ. Πῇ;

ΑΘ. Ζητῶν εἶναι κύριος ἁπάντων εἴωθε μετ' ὀργῆς λέγειν. D

ΚΛ. Ποῖα δή;

γέπως

B. βλέψας αὐτῶν πέρι] Herm. πέρι seclusit. Atqui αὐτῶν πέρι est: quod attinet ad etr.

ἐναντία τιθεῖντ' ἄν] Sic A. et pr. Ω. pro vulg. τιθοῖντ' ἄν. Florentini cum Ξ. v. f. r. et corr. Ω. τίθεντ' ἄν, quo recepta scriptura egregie confirmatur.

καὶ ἐναντία τιθεῖντ' ἂν τοῖς τε νόμοις —] multa, inquit, singuli quum inter se diversa statuent, tum etiam contraria legibus et viventium ingeniis ac voluntatibus repugnantia et vero etiam adversa suis ipsorum moribus et consiliis, quae quidem sequebantur superioribus temporibus, priusquam testaturi essent, si quis iis hoc dederit, ut simpliciter ac sine ulla exceptione (ἁπλῶς οὕτω) ratum sit testamentum, quod quis fecerit, quomodocunque se ad vitae finem habuerit.

C. ὅταν ἤδη — τελευτᾶν] quando putamus nobis iam moriendum fore. — διατεθρυμμένως ἔχομεν, fracti et abiecti sumus animo.

Ζητῶν εἶναι —] Cupiens esse sibi potestatem omnium (quae possidet) iracunde loqui solet.

ΑΘ. Δεινόν γε, ὦ θεοί, φησίν, εἰ τὰ ἐμὰ ἐμοὶ μηδαμῶς ἐξέσται δοῦναί τε ὅτῳ ἂν ἐθέλω καὶ μή, καὶ τῷ μὲν πλείω, τῷ δ' ἐλάττονα τῶν ὁπόσοι περὶ ἐμὲ φαῦλοι καὶ ὅσοι ἀγαθοὶ γεγόνασι φανερῶς, βασανισθέντες ἱκανῶς ἐν νόσοις, οἱ δ' ἐν γήρᾳ καὶ ἄλλαις παντοίαισι τύχαις.

ΚΛ. Οὐκοῦν, ὦ ξένε, καλῶς δοκοῦσί σοι λέγειν;

E *ΑΘ.* Μαλθακοὶ ἔμοιγ', ὦ Κλεινία, δοκοῦσιν οἱ πάλαι νομοθετοῦντες γεγονέναι καὶ ἐπὶ σμικρὸν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων βλέποντές τε καὶ διανοούμενοι νομοθετεῖν.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Τὸν λόγον τοῦτον, ὦ 'γαθέ, φοβούμενοι,

D. *εἰ τὰ ἐμὰ*] *εἴτε ἅμα* A. Voss. vitiose Herm. corr. *τἀμά*.

D. *δοῦναί τε ὅτῳ ἂν ἐθέλω καὶ μή,*] H. e. *καὶ μὴ δοῦναι, ὅτῳ ἂν ἐθέλω μὴ δοῦναι.* Dein rursus in his: *τῶν ὁπόσοι — φανερῶς*, notandus chiasmus est.

E. *ἐξεῖναι τὰ ἑαυτοῦ διατίθεσθαι*] Incertum est, quosnam legumlatores Plato significaverit. Ex iure Attico saltem non erat liberum testamentum pro arbitrio suo condere, nisi si quis mascula prole germana, cui haereditas legitime cedebat, omnino careret. Isaeus De Pyrrhi haereditate §. 68. *ὁ γὰρ νόμος διαῤῥήδην λέγει ἐξεῖναι διατίθεσθαι ὅπως ἂν ἐθέλῃ τις τὰ ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ παῖδας γνησίους καταλίπῃ ἄῤῥενας, ἂν δὲ θηλείας καταλίπῃ, σὺν ταύταις.* Demosthen. Orat. secund. in Stephan. p. 1133. Plutarch. Solon. c. 21. p. 90. A. Quippe filii legitimo matrimonio prognati suo iure in paternorum bonorum possessionem cedebant. conf. quae de his rebus disputarunt Chr. Car. Bunsen De iure hereditario Atheniensium, p. 21 sqq. 55 sqq. Gans Erbrecht T. I. p. 324 sqq. Wachsmuth. Hell. Alterthümer, Vol. II. P. I. p. 218 sqq. ed. 1. Quamquam certis quibusdam conditionibus utique licebat etiam donationem scribere, de quo v. Bunsen. l. c. p. 59 sqq. 85 sq.

P. 923. *καὶ ἀτεχνῶς ἐφήμεροι*] et revera unum viventes diem. Crebrum *ἐφήμεροι* et *ἐφημέριοι* de hominibus ad designandam vitae humanae brevitatem. Pindar. Pyth. VIII. 95: *ἐπάμεροι! τί δέ τις; τίς δ' οὔ τις; σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωπος.* Aeschyl. Prom. v. 83: *ἐφημέροισι προςτίθει.* Ibid. v. 261: *καὶ νῦν φλογωπὸν πῦρ ἔχουσ' ἐφήμεροι.* et v. 546. ubi est *ἐφαμέριοι.* Eurip. Orest. v. 976: *ὦ ἐφήμερε.* Aristoph. Nubb. v. 223. Avv. v. 687: *ἄγε*

τὸν νόμον ἐτίθεσαν τὸν ἐξεῖναι τὰ ἑαυτοῦ διατίθεσθαι ἁπλῶς, ὅπως ἄν τις ἐθέλῃ τὸ παράπαν. ἐγὼ δὲ καὶ σὺ τοῖς ἐν τῇ σῇ πόλει μέλλουσι τελευτᾶν 923
ἀποκρινούμεθα ἐμμελέστερον.

ΚΛ. Πῶς;

ΑΘ. Ὦ φίλοι, φήσομεν, καὶ ἀτεχνῶς ἐφήμεροι, χαλεπὸν ὑμῖν ἐστι γιγνώσκειν τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν χρήματα καὶ πρός γε ὑμᾶς αὐτούς, ὥςπερ καὶ τὸ τῆς Πυθίας γράμμα φράζει, τὰ νῦν. ἔγωγ' οὖν νομοθέτης ὢν οὔθ' ὑμᾶς ὑμῶν αὐτῶν εἶναι τίθημι οὔτε τὴν οὐσίαν ταύτην, ξύμπαντος δὲ τοῦ γένους ὑμῶν τοῦ τε ἔμπροσθεν καὶ τοῦ ἔπειτα ἐσομένου, καὶ ἔτι μᾶλλον τῆς πόλεως εἶναι τό τε γένος πᾶν καὶ τὴν B
οὐσίαν. καὶ οὕτω τούτων ἐχόντων οὐκ, ἐάν τις ὑμᾶς

E. τὸν ἐξεῖναι τὰ ἑαυτοῦ] Vulgo: τόνδε· ἐξεῖναι τὰ ἑαυτοῦ. Quod recepimus, id tuentur A. et marg. Ω. a.

δὴ φύσιν ἄνδρες ἀμαυρόβιοι, φύλλων γενεᾷ προςόμοιοι, ὀλιγοδρανέες, πλάσματα πηλοῦ, σκιοειδέα φῦλ' ἀμενηνά, ἀπτῆνες ἐφημέριοι, ταλαοὶ βροτοί, ἀνέρες εἰκελόνειροι. ubi plura intpp. De voc. ἀτεχνῶς proverbialibus dictionibus addi solito v. ann. ad Ion. p. 554. D. Euthydem. p. 292 E. Euthyphr. p. 2. A. 5. C. al. Vocantur autem singuli h. l. aptissime ἐφήμεροι, quoniam legumlator deinde statuit, nec ipsos nec opes eorum esse ipsorum tantum proprios, sed potius εἶναι ξύμπαντος τοῦ γένους τοῦ τε ἔμπροσθεν καὶ τοῦ ἔπειτα ἐσομένου, καὶ ἔτι μᾶλλον τῆς πόλεως.· Quo fit profecto, ut, qui videntur esse aevi brevissimi, ii cuiusdam immortalitatis participes esse iudicandi sint, quandoquidem pertinent ad universae gentis et nationis, nunquam interiturae illius, communionem ac societatem. Itaque nihil habet haec compellatio, quod insolens aut ineptum videri debeat.

καὶ πρός γε ὑμᾶς] ac praeterea vos ipsos. Sic καὶ πρός et καὶ πρός γε dicitur saepissime, ut ostendimus ad Remp. I. p. 328. A. V. p. 466. E. Sophist. p. 234. A. Gorg. p. 469. B. 515. B. al. conf. Legg. VI. p. 778. E. VII. p. 810. B. IX. p. 880. B. Nec illud poëtis infrequens est; v. Aristoph. Pac. v. 19. Acharn. v. 1229. Lysistr. v. 628. Equitt. v. 575. Eurip. Med. v. 702 Hipp. v. 893. Phoeniss. v. 619. Heraclid. v. 643. conf. Wesseling. ad Herodot. T. V. p. 160. ed. Schw. ad Diodor. T. II. p. 66. Casaubon. ad Strabon. III. p. 218. = 147. Ast. ad Legg. p. 274. Matthiae Gr. §. 594.

τὸ τῆς Πυθίας γράμμα] Illud γνῶθι σαυτόν, de quo v. Charm. p. 164. D. E. Protag. p. 343. B. Alcib. I. p. 124. A. 129. A. 133. C. Hipparch. p. 228. E.

θωπείαις ὑποδραμὼν ἐν νόσοις ἢ γήρᾳ σαλεύοντας παρὰ τὸ βέλτιστον διατίθεσθαι πείθῃ, ξυγχωρήσομαι ἑκών, ὅ τι δὲ τῇ πόλει τε ἄριστον πάσῃ καὶ γένει, πρὸς πᾶν τοῦτο βλέπων νομοθετήσω, τὸ ἑνὸς ἑκάστου κατατιθεὶς ἐν μοίραις ἐλάττοσι δικαίως. ὑμεῖς δὲ ἡμῖν ἵλεῴ τε καὶ εὐμενεῖς ὄντες πορεύοισθε ᾗ περ κατὰ φύσιν νῦν πορεύεσθε τὴν ἀνθρωπίνην·
C ἡμῖν δὲ περὶ τῶν ἄλλων τῶν ὑμετέρων μελήσει, κηδομένοις ὅ τι μάλιστα εἰς δύναμιν οὐ τῶν μέν, τῶν δὲ οὔ. ταῦτα μὲν οὖν παραμύθιά τε καὶ προοίμια τῶν τε ζώντων, ὦ Κλεινία, καὶ τῶν τελευτώντων ἔστω, νόμος δὲ ὅδε. Cap. VII. Ὃς ἂν διαθήκην γράφῃ τὰ αὑτοῦ διατιθέμενος, παίδων ὢν πατήρ, πρῶτον μὲν τῶν υἱέων κληρονόμον ὃν ἂν ἀξιώσῃ γίγνεσθαι γραφέτω, τῶν δὲ ἄλλων παίδων ὃν ἂν μὲν ἑτέρῳ ποιεῖσθαι διδῷ δεχομένῳ, γραφέσθω τοῦτο

P. 923. B. *ὑποδραμὼν ἐν νόσοις*] *ὑπολαβὼν* Par. A. x. et fortasse pr. Ω. quod recepit Schneider. v. interpretat.

B. *θωπείαις ὑποδραμὼν*] adulationibus se clam insinuans, ut solent qui callide venantur haereditates. Sic *ὑποτρέχειν* legitur De Rep. IV. p. 426. C. *καὶ χαρίζηται ὑποτρέχων*, quem locum comparat Astius. Alia huius usus exempla indicavit Bremius ad Aeschin. Vol. II. p. 136. Similiter etiam *ὑπέρχεσθαι*, *ὑποδύεσθαι* et *ὑποπίπτειν* usurpari docuerunt Schömann. ad Isaeum p. 337. Baehrius ad Plut. Alcib. p. 205. al.

τὸ ἑνὸς ἑκάστου — ἐν μοίραις ἐλάττοσι] H. e. minoris aestimans. Menex. p. 249. B: *πρὸς δὲ τούτοις (ἡ πόλις) — τῶν μὲν τελευτησάντων ἐν κληρονόμου καὶ υἱέος μοίρᾳ καθεστηκυῖα κ. τ. λ.*

C. *εἰς δύναμιν οὐ τῶν μέν, τῶν δὲ οὔ.*] Legg. VII. p. 797. D: *ἐν τρόποις ψυχῶν, ἐν ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐ τοῖς μέν, τοῖς δ' οὔ, πλὴν ὅ τί περ εἶπον νῦν δή, κακοῖς.* ubi v. ann. comparatis iis, quae scripsimus ad Phileb. p. 22. A. — Ad *κηδομένοις* int. *αὐτῶν*, h. e. *τῶν ἄλλων τῶν ὑμετέρων*, in quo continetur notio *τῶν πάντων*, quod expressit Ficinus.

Cap. VII. *Ὃς ἂν διαθήκην —*] Quae hoc loco de testamentis ac tutelis exponuntur, ea dubitari non potest, quin item, quantum fieri potuit, ad legum Atticarum rationes sint attemperata. Quamquam philosophus ea in re sane id curare debuit, ut, quam libr. V. instituit fundorum divisionem, ea conservaretur semper integra atque perpetua. Itaque hoc tanquam temperamento adhibito videtur utique Attica instituta cum perpetua agrorum et fun-

αὐτό. ἐὰν δὲ περιγίγνηταί τις τῶν υἱέων αὐτῷ μὴ ἐπί τινι κλήρῳ πεποιημένος, ὃν κατὰ νόμον ἐλπὶς D εἰς ἀποικίαν ἐκπεμφθήσεσθαι, τούτῳ τῶν ἄλλων χρημάτων ἐξέστω τῷ πατρὶ διδόναι ὅσα ἂν ἐθέλῃ, πλὴν τοῦ πατρῴου κλήρου καὶ τῆς περὶ τὸν κλῆρον κατασκευῆς πάσης· καὶ ἐὰν πλείους ὦσι, πρὸς μέρος ὁ πατὴρ ὅπῃ ἂν ἐθέλῃ νεμέτω τὰ περιόντα τοῦ κλήρου. ὅτῳ δ' ἂν τῶν υἱέων ὑπάρχων οἶκος ᾖ, μὴ νέμειν τούτῳ τῶν χρημάτων. θυγατρί τε ὡσαύτως ᾗ μὲν ἂν ἐγγεγυημένος ὡς ἀνὴρ ἐσόμενος ᾖ, μὴ νέμειν· ᾗ δ' ἂν μή, νέμειν. ἐὰν δέ τῳ τῶν υἱέων ἢ E καὶ τῶν θυγατέρων φανῇ κλῆρος ἐπιχώριος τῆς διαθήκης γενόμενος ὕστερον, τῷ κληρονόμῳ τοῦ τὴν διαθήκην διαθεμένου καταλειπέτω. ἐὰν δὲ ἄρρενας μὲν μὴ λείπῃ, θηλείας δὲ ὁ διατιθέμενος, ἄνδρα μὲν τῶν θυγατέρων ᾗτινι ἂν ἐθέλῃ, υἱὸν δὲ αὐτῷ

D. ἐπὶ τ. κλήρῳ πεποιημένος] κλήρῳ om. A. et pr. Ω. ὅσα ἂν ἐθέλῃ] Sic Flor. δ. o. et cod. f. Editt. θέλῃ, quod hic quoque tenuit Schneiderus.

dorum distributione prudenter consociavisse, eoque modo effecisse, ut Spartanorum et Atheniensium leges inter se coniungeret et velut in unum conflaret. Disputavit de hac re doctissime C. Fr. Hermannus in Commentat. qua iuris domestici et familiaris apud Platonem in Legibus cum veteris Graeciae institutis comparatio continetur, p. 23 sqq. et De vestigiis institutor. inprimis Atticorum per Platonis de Legg. libros investigandis, p. 28 sqq.

ὃν ἂν μὲν ἑτέρῳ ποιεῖσθαι διδῷ] H. e. adoptandum dederit; de quo usu verbi ποιεῖσθαι v. ad Libr. IX. p. 978. E. — μὴ ἐπὶ κλήρῳ πεποιημένος, non adoptatus, ita ut ipsi haeredi agrorum portio possit obtingere.

D. ὑπάρχων οἶκος ᾖ] H. e. κλῆρος. Dein τῶν χρημάτων νέμειν est: de opibus suis dare, notissimo usu loquendi.

E. τῆς διαθήκης — ὕστερον] posteaquam testamentum factum fuit. — τῷ κληρονόμῳ — καταλειπέτω, int. ἐκεῖνος αὐτόν. Est enim sententia haec: is haeredi eius, qui testamentum fecerit, τὸν κλῆρον haereditate acceptum relinquito. Frustra Astius καταλειπέσθω refingi iubet.

ἐὰν δὲ ἄρρενας μὲν μὴ λείπῃ —] Etiam iure Attico ita erat constitutum, ut qui mascula prole careret, is quemcunque vellet filium simul atque haeredem scriberet, ea quidem conditione, ut quam relinqueret filiam, eam ille duceret in ma-

καταλειπέτω γράψας κληρονόμον. ἐὰν δὲ υἱός τῳ τε-
λευτήσῃ παῖς ὤν, πρὶν εἰς ἄνδρας δυνατὸς εἶναι τε-
λεῖν, εἴτε γεννητὸς ὢν εἴτε ποιητός, γραφέτω καὶ
περὶ τῆς τοιαύτης τύχης ὁ τὴν διαθήκην γράφων,
924 τίνα χρὴ παῖδα αὐτῷ δεύτερον ἐπὶ τύχαις ἀμείνοσι
γίγνεσθαι. ἐὰν δέ τις ἄπαις ὢν τὸ παράπαν δια-
θήκην γράφῃ, τὸ τῆς ἐπικτήτου δεκατημόριον ἐξε-
λόμενος, ἐὰν ἐθέλῃ τῳ δωρεῖσθαι, δωρείσθω· τὰ δὲ
ἄλλα παραδιδοὺς πάντα τῷ ποιηθέντι ἄμεμπτος ἵλεων
υἱὸν αὐτὸν ποιείσθω ξὺν νόμῳ. ᾧ δ' ἂν ἐπιτρόπων
οἱ παῖδες δέωνται, ἐὰν μὲν διαθέμενος τελευτᾷ καὶ
γράψας ἐπιτρόπους τοῖς παισὶν ἑκόντας τε καὶ ὁμο-
B λογοῦντας ἐπιτροπεύσειν οὑςτιναςοῦν καὶ ὁπόσους ἂν
ἐθέλῃ, κατὰ ταῦτα τὰ γραφέντα ἡ τῶν ἐπιτρόπων
αἵρεσις γιγνέσθω κυρία· ἐὰν δὲ ἢ τὸ παράπαν μὴ
διαθέμενος τελευτήσῃ τις ἢ τῆς τῶν ἐπιτρόπων αἱ-
ρέσεως ἐλλιπής, ἐπιτρόπους εἶναι τοὺς ἐγγύτατα γέ-

E. *γράψας κληρονόμον*] Sic f. r. cum corr. Ω. o. itemque pr. a. c. δ. pro vulg. *κληρονομεῖν*, quod tenuerunt etiam recentiores. Etiam marg. Ω. *κληρονόμον*.

P. 924. B. *κατὰ ταῦτα τὰ γραφέντα*] *τὰ* om. pr. A. Ω. et secundum Bastium *κατὰ ταὐτά*.

τῆς τῶν ἐπιτρόπων αἱρ.] *τῆς* om. A. v. et pr. Ω. Mox *ἐλλειπὴς* A. et pr. Ω. a.

trimonium. Isaeus De Pyrrhi haereditate §. 68: *ὁ γὰρ νόμος διαῤῥήδην λέγει, ἐξεῖναι διαθέσθαι ὅπως ἂν ἐθέλῃ τις τὰ ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ παῖδας γνησίους καταλίπῃ ἄῤῥενας, ἂν δὲ θηλείας καταλίπῃ, σὺν ταύταις.*

εἰς ἄνδρας — τελεῖν] H. e. in virorum numero haberi. Sic *τελεῖν εἰς ἀστούς, εἰς ἐφήβους, εἰς παῖδας*, et quae sunt id genus alia; quae illustrarunt Boissonad. ad Eunap. 310 sq. Schaefer. Melet. Critt. p. 28. Musgrav. ad Sophocl. Oed. Reg. v. 223. Ipse Plato Menex. p. 249. A. dixit etiam *εἰς ἀνδρὸς τέλος ἰέναι*. Scite vero observat Astius, formulam illam hic idem significare, quod alibi *εἰς ἄνδρας* s. *εἰς τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον ἐγγράφεσθαι* vel *δοκιμάζεσθαι*. Ceterum hanc quoque legem esse Soloniam, apparet ex Demosthen. adv. Stephan. p. 1136. 16. Isaeo De Cleonym. hered. §. 8. conf. Hermann. De vestigg. ctr. p. 24. Antiquitatt. Graec. §. 120. Bunsen. l. c. p. 60.

P. 924. *ἐὰν δέ τις ἄπαις ὢν*] *τὸ τῆς ἐπικτήτου δεκατημόριον*, decimam partem opum sibi insuper comparatarum, h. e. praeter sortem acceptam acquisitarum. Ad *ἐπικτήτου* int. *οὐσίας*. De donationibus (*δόσει*) v. Bunsen. l. c. p. 59 sqq. unde intelliges

νει πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς κυρίους, δύο μὲν πρὸς πατρός, δύο δὲ πρὸς μητρός, ἕνα δ' ἐκ τῶν τοῦ τελευτήσαντος φίλων. τούτους δ' οἱ νομοφύλακες καθιστάντων τῷ δεομένῳ τῶν ὀρφανῶν. καὶ πάσης τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῶν ὀρφανῶν πεντεκαίδεκα τῶν C
νομοφυλάκων οἱ πρεσβύτατοι πάντων ἐπιμελείσθων ἀεὶ κατὰ πρέσβιν καὶ κατὰ τρεῖς διελόμενοι σφᾶς αὐτούς, κατ' ἐνιαυτὸν τρεῖς καὶ κατ' ἐνιαυτὸν ἄλλον ἕτεροι τρεῖς, ἕως ἂν αἱ πέντε περίοδοι γίγνωνται κύκλῳ· καὶ τοῦτο ἐκλιπέτω μηδέποτε κατὰ δύναμιν. Ὃς δ' ἂν μηδὲν τὸ παράπαν διαθέμενος ἀποθάνῃ, παῖδας μὲν καταλιπὼν δεομένους ἐπιτροπῆς, τῶν αὐτῶν νόμων τούτων ἡ χρεία τῶν παίδων αὐτοῦ μετεχέτω· θηλείας δὲ ἂν καταλείπῃ τις ἀπροσδοκήτῳ D
τύχῃ χρησάμενος, συγγνώμην τῷ τιθέντι τὸν νόμον ἐχέτω, ἐὰν τῶν τριῶν αὐτοῦ πρὸς τὰ δύο ἐπισκοπῶν τὴν ἔκδοσιν τῶν θυγατέρων ποιῆται, πρός τε

τούτους δ' οἱ νομοφ.] δ' om. A. Ω.

C. πάντων ἐπιμελείσθων] πάντα A. x. et pr. Ω. a. Iidem mox σφᾶς αὐτούς.

D. ἂν καταλείπῃ τις] καταλείπῃ A. Ω. r. a. V. καταλίπῃ. πρὸς τὰ δύο ἐπισκ.] V. πρὸς τὼ δ. quod mutavi ex A. Ω. Ξ. v. f. r. a. c. δ. o. retinuit Bekkerus. Paullo ante θέντι marg. Ω. a. c.

Platonem in his a iure Attico aliquam fecisse discessionem. v. etiam Hermann. Iuris domestici et familiaris comparat. p. 24. Mox pro υἱὸν αὐτὸν Winckelmannus coni. Δία ὁμόγνιον, collato loco p. 881. D.

B. ἐπιτρόπους εἶναι τοὺς ἐγγύτατα γένει] De eadem re conf. Libr. VI. p. 766. C. — τῷ δεομένῳ τῶν ὀρφανῶν, h. e. pupillo tutorum egenti.

C. αἱ πέντε περίοδοι] quinque *illae* periodi, quae ex tali quindecim virorum distributione oriuntur. — ἐκλιπέτω μηδέποτε, nunquam cesset, ita ut aliquod tempus ea curatione vacuum relinquatur.

ἡ χρεία τῶν παίδων] H. e. οἱ παῖδες οἱ δεόμενοι, liberi tutela indigentes, abstracto pro concreto posito. Mox p. 930. C. παίδων ἱκανότης ἀκριβὴς ἄῤῥην καὶ θήλεια, i. e. παῖδες ἱκανοὶ ἄῤῥενες καὶ θήλειαι. Nimirum extollenda hic notio indigentiae fuit. Plura id genus in Prolegomenis dedimus.

D. ἐὰν τῶν τριῶν αὐτοῦ πρὸς τὰ δύο —] si ex tribus illis rebus, quae ad ipsum spectant, duas tantum respiciens filias in matrimonio locaverit. Ἀγχιστείαν, propinquita-

τὴν τοῦ γένους ἀγχιστείαν καὶ τὴν τοῦ κλήρου σωτηρίαν, τὸ δὲ τρίτον, ὅπερ ἂν πατὴρ διασκέψαιτο, ἐξ ἁπάντων τῶν πολιτῶν βλέπων εἰς ἤθη τε καὶ τρόπους τὸν ἐπιτήδειον αὐτῷ μὲν υἱόν, νυμφίον δ'
E εἶναι τῇ θυγατρί, τοῦτο δὲ παραλείπῃ διὰ τὴν ἀδύνατον σκέψιν. νόμος τοίνυν εἰς δύναμιν ὅδε περὶ τῶν τοιούτων κείσθω· Ἐὰν ὁ μὴ διαθέμενος θυγατέρας λείπῃ, τοῦδε ἀποθανόντος ἀδελφὸς ὁμοπάτωρ ἢ ἄκληρος ὁμομήτριος ἐχέτω τὴν θυγατέρα καὶ τὸν κλῆρον τοῦ τελευτήσαντος. ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀδελφός, ἀδελφοῦ δὲ παῖς, ὡσαύτως, ἐὰν ἐν ἡλικίᾳ πρὸς ἀλλή-

πατὴρ διασκέψαιτο] *διασκέψασθαι τὸ ἐξ ἁπάντων* Ω. Ξ. v. r. c. δ. errore manifesto. Pro *βλέπων* Voss. x. cum vulgat. *κλέπτων*.

τοῦτο δὲ παραλείπῃ] *παραλίπῃ* Ξ. v. f. et pr. Ω.

E. *θυγατέρας λείπῃ*] *λείπῃ* A. r. et pr. Ω. a pro vulg. *λίπῃ*. Dein pro vulg. *τοῦ ἀποθαν.* communi consensu *τοῦ δὲ*

tem cognationis, quatenus cum iure in alicuius bona succedendi coniuncta est. Dein pro vulg. *ἐξ ἁπάντων τῶν πολιτῶν βλέπων* cod. Vossianus *ἐξ ἁπάντων τ. π. κλέπτων*. Inde Winckelmannus effinxit: *ἐκλέγων βλέπων*. Nobis in *βλέπων* videtur latere *ζητῶν*, cupiens, aut simile quiddam.

E. *τοῦτο δὲ παραλείπῃ*] Isto *τοῦτο δὲ* iteratur antegressum *τὸ δὲ τρίτον*. Sed non infrequens talis verborum repetitio.

Ἐὰν ὁ μὴ διαθέμενος —] Haec quoque ad ius Atticum comparata esse, ostendit Hermannus Iuris domest. et familiar. comparat. p. 28. qui laudat Demosth. adv. Macart. p. 1067. conf. etiam Bunsen. l. c. p. 29 sqq. et 33 sqq. Schömann. ad Isaeum p. 455 sqq.

P. 925. *ἔμπροσθεν μὲν τῶν ἀῤῥένων —*] H. e. *ἔμπροσθεν μὲν ἑνὶ γένει ἐπανιὸν διὰ τῶν ἀῤῥένων, ὕστερον δὲ ἑνὶ γένει διὰ θηλειῶν*, uno propinquitatis gradu (um einen Grad) prius per masculos, itemque uno gradu per feminas. Etiam ex legibus Solonis viri in capienda hereditate mulieribus anteibant, de qua re v. Bunsen. l. c. p. 17 sqq. Schömann. ad Isaeum p. 377 sq. et legem ap. Demosth. adv. Macart. p. 1067. coll. p. 1057. Male Astius coniecit *ἐν ἑνὶ γένει*, quod confutavit etiam Hermannus l. c. p. 29. ann. 98. Voc. *γένος* de gradu cognationis positum illustravit Schömann. ad Isaeum p. 277. et 458. Ceterum verba: *ἐάν τις παῖδας θηλείας* usque ad *θεώμενος τὰς θηλείας* transscripsit Euseb. Praep. Evang. XIII. 19. p. 708. E. ubi *ἐπανιὼν* pro *ἐπανιὸν* legitur, et verba *τὴν δὲ τοῦ τῶν γάμων κ. τ. λ.* affert Theodoret. Therap. Serm. IX. p. 616. B.

τὴν δὲ τοῦ τῶν γ. — θηλείας] De his Hermannus

*λους ὦσιν· ἐὰν δὲ μηδὲ εἷς τούτων, ἀδελφῆς δὲ παῖς
ᾖ, κατὰ ταὐτά· τέταρτος δὲ πατρὸς ἀδελφός, πέμ-
πτος δὲ τούτου παῖς, ἕκτος δὲ ἀδελφῆς πατρὸς ἔκγο-
νος. ὡςαύτως δὲ τὸ γένος ἀεὶ πορευέσθω κατ' ἀγχι-
στείαν, ἐάν τις παῖδας θηλείας καταλείπῃ, δι' ἀδελ-
φῶν τε καὶ ἀδελφιδῶν ἐπανιόν, ἔμπροσθεν μὲν τῶν* 925
*ἀῤῥένων, ὕστερον δὲ θηλειῶν ἐνὶ γένει. τὴν δὲ τοῦ
τῶν γάμων χρόνου συμμετρίαν τε καὶ ἀμετρίαν ὁ
δικαστὴς σκοπῶν κρινέτω, γυμνοὺς μὲν τοὺς ἄῤῥε-
νας, γυμνὰς δὲ ὀμφαλοῦ μέχρι θεώμενος τὰς θη-
λείας. ἐὰν δὲ τοῖς οἰκείοις ἀπορία ξυγγενῶν ᾖ μέχρι*

ἀποθανόντος A. Ω. Ξ. r. a. c. δ. o. Ac recepit *δὲ* Herm. uncis tamen seclusum. Legendum *τοῦδε ἀποθανόντος*, ut rescripsimus.

ὡςαύτως δὲ τὸ γένος ἀεὶ] Sic A. Ω. Ξ. a. c. δ. o. Vulgo post *δὲ* inserebatur *καί*. Dein *καταλείπῃ*, pro vulg. *καταλίπῃ*, A. r. et pr. Ω. a. quod habet etiam Euseb. Praep. Ev. XIII. 19.

P. 925. *ἔμπροσθεν μὲν τῶν ἀῤῥ.*] *ἔμπροσθε* Ω. et apud Bekker. etiam A.

l. c. c. 27. „Neque illud, inquit, Athenas transferre dubito, quod eos, qui hac ex lege in matrimonium petant petanturve, iuvenes pariter ac puellas, ubi de convenientia aetatis ad nuptias disceptatio oriatur, nudos in iudicio inspici iubet; haec enim procul dubio erat illa adolescentium exploratio, qua Philocleo apud Aristophanem gloriatur Vesp. v. 598. — *παίδων τοίνυν δοκιμαζομένων αἰδοῖα πάρεστι θεᾶσθαι* —; cuius haud raro necessitas exsistere poterat, verbi caussa si quis quamvis remotior agnatus orbam cum haereditate ita sibi vindicabat, ut propiorem nuptiis ineundis nondum maturum esse diceret."

ἐὰν δὲ τοῖς οἰκείοις —] Mire fallitur Astius, qui *τοῖς οἰκείοις* hic non esse locum sibi persuasit, ideoque audacter correxit *τῶν οἰκείων*, quod referatur ad *ξυγγενῶν*, ut significentur *apti* cognati s. *accommodati*, h. e. filiae defuncti convenientes circa aetatem. A quo in fraudem seductus Winckelm. lenius corr. *δ' ἐν τοῖς οἰκ.* Utraque ratio cur improbanda sit, explicatius docere non attinet. Iuvabit potius, quid rei sit, paucis exposuisse. Itaque *οἰκεῖοι* hic vocantur cognati. Sic Tim. p. 20. E: *ἦν μὲν οὖν οἰκεῖος καὶ σφόδρα φίλος ἡμῖν Δρωπίδου τοῦ προπάππου, καθάπερ λέγει πολλαχοῦ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ποιήσει.* ubi Schol.: *λέγονται γὰρ οἰκεῖοι καὶ οἱ συγγενεῖς.* et mox p. 925. D. Hesychius s. v. *οἰκεῖοι· οἱ κατ' ἐπιγαμίαν ἀλλήλοις προςήκοντες, καὶ ἴδιοι, καὶ οἱ κατ' οἰκίαν πάντες.* Itaque commate post *ξυγγενῶν ᾖ* sublato sententiam verborum apparet esse hanc: sin autem iis, qui ad domum et familiam pertinent, penuria sit cognatorum usque ad fratris nepotes pariterque usque ad avi filiorum nepotes, puella cum tutoribus quemcunque ex ceteris

μὲν ἀδελφοῦ υἱιδῶν, μέχρι δὲ πάππου παίδων ὡςαύτως, τῶν ἄλλων ὅντιν' ἂν ἡ παῖς μετ' ἐπιτρόπων
B αἱρῆται τῶν πολιτῶν ἑκούσιον ἑκουσία, κληρονόμος γιγνέσθω τοῦ τελευτήσαντος καὶ τῆς θυγατρὸς νυμφίος. ἔτι δὲ πολλὰ πολλῶν καὶ πλείων ἀπορία τῶν τοιούτων γίγνοιτ' ἂν ἔστιν ὅτε ἐν αὐτῇ τῇ πόλει· ἂν οὖν δή τις ἀπορουμένη τῶν αὐτόθεν ὁρᾷ τινὰ εἰς ἀποικίαν ἀπεσταλμένον, ᾖ δὲ κατὰ νοῦν αὐτῇ κληρονόμον ἐκεῖνον γίγνεσθαι τῶν τοῦ πατρός, ἐὰν μὲν ξυγγενὴς ᾖ, κατὰ τὴν τάξιν τοῦ νόμου ἐπὶ τὸν κλῆρον πορευέσθω, ἐὰν δὲ ἐκτὸς γένους, τῶν ἐν τῇ
C πόλει ὄντων ἔξω τῆς συγγενείας, κύριος ἔστω κατὰ τὴν τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῆς παιδὸς τοῦ τελευτήσαντος αἵρεσιν γῆμαι καὶ τὸν κλῆρον ἐπανελθὼν οἴκαδε λαβεῖν τοῦ μὴ διαθεμένου. ἄπαις δὲ ἀῤῥένων τε καὶ θηλειῶν τὸ παράπαν ὃς ἂν μὴ διαθέμενος τελευτᾷ, τὰ μὲν ἄλλα περὶ τοῦ τοιούτου κατὰ τὸν ἔμπρο-

μέχρι δὲ πάππου παίδων] πάππων Vat. r. et supra vers. Ω. δ. o. c. In Ald. Bass. 1. 2. Lov. legitur: μέχρι δὲ πάππου καὶ παίδων. Pro παίδων Ven. Ξ. habet lacunam.

B. καὶ πλείων ἀπορία τῶν τοιούτων] Sic A. Ω. v. f. r. a. δ. o. Vulgo πλείων post τοιούτων collocatum fuit.

C. ἴτωσαν ἐκ τοῦ γένους] πως ἂν pro ἴτωσαν A.

D. ἀδελφῆς πατρὸς] Sic A. Ω. v. f. r. a. δ. o. x. Vett. editt. πατρὸς ἀδελφῆς.

civibus volens volentem delegerit, is haeres esto defuncti et filiae sponsus. Itaque ξυγγενεῖς μέχρι ἀδελφοῦ υἱιδῶν sunt filii ex filio s. filiis fratris germani, s. fratris nepotes. Ad μέχρι πάππου παίδων autem quum item υἱιδῶν liqueat intelligendum esse, dubitari non potest quin significentur consobrinorum filii, qui vulgo minus perspicue dicebantur ἀνεψιῶν παῖδες. conf. Libr. VI. p. 766. C. IX. p. 877. D. 878. D. et quae disputavit Hermannus l. c. p. 26.

B. ἔτι δὲ πολλὰ πολλῶν καὶ πλείων ἀπ.] Pro πολλὰ Astius πολλὴ corrigendum censet probante Hermanno. Winckelmanno magis placet πολλαί. Nos rem in medio relinquimus, quamquam et ipsi locum pro corrupto habemus.

ἀπορουμένη τῶν αὐτόθεν] penuria laborans cognatorum in ipsa civitate viventium. Formulam κατὰ νοῦν ἐστί τινι attigimus ad Tim. p. 17. C. — ἐπὶ τὸν κλῆρον πορευέσθω, haereditatem adito. — Dein ἐκτὸς γένους opponitur praecedenti ξυγγενής. Sophocl. Antig. v. 660. εἰ γὰρ δὴ τά γ' ἐγγενῆ φύσει ἄκοσμα θρέψω κάρτα τοὺς ἔξω γένους. Inde Sophocl. Aiac. v. 823. corrigendum: πρὸς τῶν φιλίστων

σθεν ἐχέτω νόμον, θήλεια δὲ καὶ ἄῤῥην, οἷον ξύννομοι, ἴτωσαν ἐκ τοῦ γένους εἰς τὸν ἐξηρημωμένον ἑκάστοτε οἶκον, ὧν ὁ κλῆρος γιγνέσθω κυρίως, ἀδελφὴ μὲν πρῶτον, ἀδελφοῦ δὲ θυγάτηρ δευτέρα, τρίτη δὲ D ἔκγονος ἀδελφῆς, τετάρτη δὲ πατρὸς ἀδελφή, καὶ πέμπτη πατρὸς ἀδελφοῦ παῖς, ἕκτη δὲ ἀδελφῆς πατρὸς ἂν εἴη παῖς· συνοικίζειν δὲ ταύτας ἐκείνοις κατ' ἀγχιστείαν καὶ θέμιν, ὡς ἔμπροσθεν ἐνομοθετήσαμεν. μὴ δὴ λανθανέτω τὸ τῶν τοιούτων νόμων ἡμᾶς βάρος, ὡς χαλεπῶς ἔστιν ὅτε προςτάττει τῷ τοῦ τελευτήσαντος κατὰ γένος οἰκείῳ γαμεῖν τὴν ξυγγενῆ, μὴ δοκεῖ δὲ σκοπεῖν ἃ μυρία ἐν ἀνθρώ- E ποις ἐμπόδια γίγνεται τοῖς τοιούτοις ἐπιτάγμασι τοῦ μή τινα ἐθέλειν πείθεσθαι, πρότερον δὲ οὕςτινας ὁτιοῦν ἂν βουληθῆναι παθεῖν, ὁπόταν ἢ σωμάτων νοσήματα καὶ πηρώσεις ἢ διανοίας ἔν τισι τῶν ἐπιταττομένων γαμεῖν ἢ γαμεῖσθαι γίγνηται. τούτων

μὴ δοκεῖ δὲ σκ.] δοκῇ Ξ. v. corr. A. et pr. Ω. Dein Ω. μυρία ἐν ἀνθρώποις cum vulg. Sed marg. ex alio cod. μυρία ἀνθρώποις, omisso ἐν.

E. ὁπόταν ἢ σωμάτων] Pro ἤ, quod vett. editt. ignorant, A. Ω. Ξ. v. f. r. a. c. cum. Bas. 2. ἢ scriptum exhibent; unde Bekkerus verissime scripsit ἤ, quod ex Voss. x. enotatum est.

ἐγγενῶν ὀλοίατο, ubi male legitur ἐκγόνων. Nam totum illum locum, quem nuper, quattuor versibus eiectis, detruncatum iverunt, etiamnunc nobis persuasimus longe esse integerrimum planeque Sophocleum, et quidem eis de caussis, quas in Commentat. nostra: De persona Bacchi in Ranis Aristophanis, exposuimus.

C. θήλεια δὲ καὶ ἄῤῥην —] Intelligit eos, qui genere proximi sint, quique id facere velint et magistratuum iudicio possint; conf. p. 926. C. In his quid a iure Attico recedat, significavit Hermannus l. c. p. 28. Videlicet eodem modo, quo ex iure communi agnati ipsa sucessione tanquam in locum filiorum subeunt, apud Platonem etiam mulieres cognatae τῶν ἐπικλήρων iura obtinent.

D. συνοικίζειν δὲ ταύτας —] habitanto vero istae cum illis ex cognatione et iure, sicuti antea sanximus.

μὴ δὴ λανθανέτω] In his δή est: iam vero, ut sexcenties. Quo neglecto Astius perperam δὲ scribendum censuit.

E. τοῦ μή τινα ἐθέλειν γ.] H. e. ὥςτε μή τινα ἐθέλειν γ. conf. Matthiae Gr. §. 533. 4.

πρότερον δὲ οὕςτινας —]

δὴ μηδὲν φροντίζειν τάχ' ἂν ὁ νομοθέτης δόξειέ τισιν, οὐκ ὀρθῶς δοκοῦν. ἔστω τοίνυν εἰρημένον ὑπέρ τε νομοθέτου καὶ ὑπὲρ νομοθετουμένου σχεδὸν οἷον κοινὸν προοίμιον, συγγνώμην μὲν τῷ νομοθέτῃ τοὺς ἐπιταττομένους δεόμενον ἔχειν, ὅτι τῶν κοινῶν ἐπιμελούμενος οὐκ ἄν ποτε δύναιτο διοικεῖν ἅμα καὶ
926 τὰς ἰδίας ἑκάστῳ γιγνομένας ξυμφοράς, ξυγγνώμην δ' αὖ καὶ τοῖς νομοθετουμένοις, ὡς τὰ τοῦ νομοθετοῦντος εἰκότως ἐνίοτε οὐ δύνανται προστάγματα τελεῖν, ἃ μὴ γιγνώσκων προστάττει.

ΚΛ. Τί δή τις οὖν, ὦ ξένε, δρῶν πρὸς τὰ τοιαῦτα ἐμμετρότατος ἂν εἴη;

ΑΘ. Διαιτητάς, ὦ Κλεινία, τοῖς τοιούτοις νόμοις καὶ νομοθετουμένοις ἀναγκαῖον αἱρεῖσθαι.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

τάχ' ἂν ὁ νομοθέτης] ἂν om. A.

ξυμφοράς, ξυγγνώμην] Sic A. Ω. v. f. r. a. c. δ. o. pro vulg. *συμφ.* et *συγγν.*

P. 926. *γιγνώσκων προστάττει*] *πράττει* Ξ. v. f. r. a. c. δ. o. x. et pr. A. Ω. cum Ald. Bass. Lov.

ἐμμετρότατος ἂν εἴη] *ἐμμετρώτατος*, ut Schneider, Ω. Ξ. et pr. A. apud Bekkerum; sed Bastius quidem de A. et Ω. nihil

et quemvis malle quodvis pati (quam tale inire matrimonium), quando vel corporis morbis et debilitatibus vel mentis imbecillitate et morbo affecti sint ii, qui iubeantur vel uxorem ducere vel nubere. De *γίγνηται* post *νοσήματα καὶ πηρώσεις* illato v. ad Symp. p. 188. B. 190. C. Phaedon. p. 62. D.

οὐκ ὀρθῶς δοκοῦν] quum non recte ita videatur; v. Matthiae Gr. §. 564.

δεόμενον ἔχειν] rogans, ut veniam dent legumlatori, quia rerum communium gerens curam non possit simul etiam privatas cuique fortunas regere et administrare; ac vicissim ille (legumlator) veniam det iis, quibes legus scribantur, quippe quum legumlatoris iussa, ut consentaneum est, non possint perficere, quae ille rerum ignarus dederit.

P. 926. *πλουσίου πατρὸς ἀδελφιδοῦς*] H. e. qui divite patre utitur.

B. *μαινόμενα κηδεύματα ἀν. λαμβάνειν*] quum ille (*ὁ νομοθέτης*) ipsum cogit insanientia accipere conubia aut alias horribiles corporum vel animorum calamitates, quibus laboranti vita non est vitalis. Audacius haec dicta sunt pro: *γυναῖκα μαινομένην ἢ — συμφορὰς ἔχουσαν.* De loquutione *κτᾶσθαι ξυμφοράς* v. Elmslei.

ΑΘ. Ἔστιν ὅτε πλουσίου πατρὸς ἀδελφιδοῦς τὴν τοῦ θείου θυγατέρα ἑκὼν οὐκ ἂν ἐθέλοι λαμβάνειν, τρυφῶν καὶ ἐπὶ μείζοσι γάμοις τὴν διάνοιαν ἐπέχων· ἔστι δ' ὅτε καὶ ξυμφορὰν τὴν μεγίστην τοῦ νομοθέτου προςτάττοντος ἀπειθεῖν ἀναγκάζοιτ' ἂν τῷ νόμῳ, μαινόμενα κηδεύματα ἀναγκάζοντος λαμβάνειν ἢ δεινὰς ἄλλας σωμάτων ἢ ψυχῶν ξυμφοράς, ἃς ἀβίωτον ζῆν κεκτημένῳ. ὁ δὴ νῦν λόγος ἡμῖν περὶ τούτων ὅδε νόμος κείσθω· Ἐάν τινες ἄρα περὶ διαθήκης ἐγκαλῶσι τοῖς κειμένοις νόμοις, περί τε ἄλλων ὡντινωνοῦν καὶ δὴ καὶ περὶ γάμων, ἦ μὴν παρόντα καὶ ζῶντα αὐτὸν τὸν νομοθέτην μή ποτ' ἂν ἀναγκάσαι πράττειν οὕτω, μηδὲ γῆμαι μηδὲ γήμασθαι, τοὺς νῦν ἀναγκαζομένους ἑκάτερα δρᾶν, ὁ δέ τις τῶν οἰκείων ἤ τις ἐπίτροπος φῇ, διαιτητὰς B C

refert. De orthographia v. Buttmann. Gramm. Ampl. §. 65. ann. 2. Infra p. 934. A. Bekker sine codd. ἐλαφρώτερον.

τὴν τοῦ θείου θ.] Articulum τοῦ praeter auctoritatem codicum olim vulgo omittebant.

C. αὐτὸν τὸν νομοθέτην] τὸν vulgo aberat praeter fidem codicum. Dein Voss. ὁ δέ τι — εἴ τις. De toto loco eiusque interpunctione exposuimus in explicatt.

ad Eurip. Med. v. 212. et Plat. Reip. II. p. 382. A.

ὁ δὴ νῦν λόγος ἡμῖν περὶ τ. —] H. e. ὡς νόμος κείσθω ὅδε: itaque haec oratio nostra pro lege valeat. Male Astius δή νυν legendum censet, quod hic quidem nullo pacto ferendum est.

C. ἦ μὴν παρόντα —] Constructio per synesin facta. Quippe in praegresso ἐγκαλῶσι continetur notio confirmandi et asseverandi; unde haec apta ac suspensa sunt. — πράττειν οὕτω, ut legibus sit constitutum: quod ipsum explicatur verbis proximis: μηδὲ γῆμαι κ.τ.λ. Sententia enim haec est: Si qui de testamento leges publicas vituperent, quum alias ob caussas, tum propter nuptias, dicentes, sine dubio ipsum legumlatorem, si praesens adesset atque viveret, non coacturum esse ita facere, hoc est uxorem ducere aut nubere, eos qui nunc utrumque facere cogantur. Itaque post γήμασθαι commate distinguere placuit. Nam accusativus: τοὺς νῦν ἀναγκαζομένους, pendet ex μήποτ' ἂν ἀναγκάσαι πράττειν, atque ἑκάτερα, est: τὸ μηδὲ γῆμαι μηδὲ γήμασθαι. Quod ne quis in ἑκάτερον mutatum velit, v. ann. ad Apol. Socr. p. 22. E.

ὁ δέ τις τῶν οἰκείων —] Haec verba nuper felicissime expedivit Engelhardt. Anacoluth. Platon. Specim. tert. p. 32 sq. Is enim acute vidit, post φῇ comma esse ponendum, vulgo temere neglectum, atque

φάναι καὶ πατέρας τοὺς πεντεκαίδεκα τῶν νομοφυλάκων καταλιπεῖν τοῖς ὀρφανοῖς καὶ ὀρφαναῖς τὸν νομοθέτην· πρὸς οὓς ἐπανιόντες διαδικαζέσθων οἱ D περί τινος τῶν τοιούτων ἀμφισβητοῦντες, κύρια τελοῦντες τὰ τούτων δόγματα. ἂν δέ τῳ μείζων δύναμις ἐπανατίθεσθαι δοκῇ τοῖς νομοφύλαξιν, εἰς τὸ τῶν ἐκκρίτων δικαστῶν δικαστήριον εἰσάγων αὐτοὺς διαδικαζέσθω περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων· τῷ δὲ ἡττηθέντι παρὰ τοῦ νομοθέτου ψόγος καὶ ὄνειδος κείσθω, πολλῶν χρημάτων νοῦν κεκτημένῳ ζημία βαρυτέρα.

Cap. VIII. Νῦν δὴ τοῖς ὀρφανοῖς παισὶ γένεσις E οἷον δευτέρα τις γίγνοιτ' ἄν. μετὰ μὲν οὖν τὴν πρώτην ἑκάστοις εἴρηνται τροφαὶ καὶ παιδεύσεις·

D. *δευτέρα τις γιγν.*] τις om. A. et pr. Ω. Mox A. et pr. Ω. παίδευσις pro παιδεύσεις, ut scripsit Schn.
E. *πρῶτον μὲν δὴ φαμὲν*] φαμὲν om. pr. Ω. et A.
προστάττομεν ἐμμελῆ] Sic Vat. f. Flor. o. et marg. A. Ω. x. a. c. Editt. ante nos omnes: προστάττομεν ἐν μελέτῃ, quod Schneid. servavit.

φάναι imperativi vices sustinere. Qua ratione inventa, habemus iam sententiam hancce omni ex parte probabilem: acsi cognatorum quispiam vel etiam tutor id confirmet, h. e. ita faciendum esse dicat; dicunto, arbitros ac patres esse quindecim illos legum custodes orbis a legumlatore relictos: ad quos accedentes litem agant. ctr. Nimirum ita tutor postulat, ut res ex lege fiat; orbi vero, obsequi nolentes, ad legum custodes, qui eius rei sint arbitri ipsorumque quasi patres, provocant, idque ut ita fieri liceat, ipsa hac altera lege sancitur. Iam vero hac Engelhardti explicatione proposita non opus putamus, ut de aliorum opinionibus exponamus. Quis enim frugibus inventis glandibus vesci concupiverit?

D. *εἰς τὸ τῶν ἐκκρίτων δικαστῶν*] De hoc iudicio legenda sunt quae exponuntur Libr. VI. p. 767. D. sqq. coll. IX p. 855. C.

Cap. VIII. E. *μετὰ δὲ τὴν δευτέραν —*] Nam orbati parentibus videntur quasi denuo nati esse, utpote aliorum curae iam commissi ac novos tanquam nacti parentes.

ἀντὶ γεννητόρων — οὐ χείρους] H. e. prouti genitores fuere patres, ita hi, illorum locum obtinentes, non deteriores; als Stellvertreter der Erzeuger, nicht schlechtere Väter als iene. Similiter ἀντί comparativis iunctum explicandum est iis locis, quos congesserunt Markland. ad Eurip. Suppl. v. 419. Fischer ad Weller. Gramm. Matthiae III. I. p. 350.

*μετὰ δὲ τὴν δευτέραν, ἔρημον πατέρων γενομένην,
μηχανᾶσθαι δεῖ, τίνα τρόπον ἡ τῆς ὀρφανίας τύχη
τοῖς γενομένοις ὀρφανοῖς ὡς ἥκιστα ἔλεον ἕξει τῆς
συμφορᾶς. πρῶτον μὲν δή φαμεν νομοθετεῖν αὐτοῖς
τοὺς νομοφύλακας ἀντὶ γεννητόρων πατέρας οὐ χεί-
ρους, καὶ δὴ καὶ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὡς οικείων
ἐπιμελεῖσθαι προστάττομεν ἐμμελῆ τούτοις τε αὐτοῖς
περὶ τροφῆς ὀρφανῶν προοιμιασάμενόι καὶ τοῖς ἐπι-
τρόποις. εἴς τινα γὰρ οὖν μοι καιρὸν φαινόμεθα
τοὺς ἔμπροσθεν λόγους διεξελθεῖν, ὡς ἄρα αἱ τῶν* 927
*τελευτησάντων ψυχαὶ δύναμιν ἔχουσί τινα τελευτή-
σασαι, ᾗ τῶν κατ' ἀνθρώπους πραγμάτων ἐπιμελοῦν-
ται. ταῦτα δὲ ἀληθεῖς μέν, μακροὶ δ' εἰσὶ περιέχον-
τες λόγοι. πιστεύειν δὲ ταῖς ἄλλαις φήμαις χρεὼν*

P. 927. *πιστεύειν δὲ ταῖς — φήμαις*] Vulg. *τε*. sed *δὲ* A. Ω. Ξ. v. f. r. a. c. *δ*. *ο*. et libri Eusebii et Theodoreti. unde Astius effinxit *δή*, duce Ficino: quamobrem et aliis. Vulgatam lectionem *τε*, quam fuit qui ex voculae traiectione defenderet, cum Steph. tuetur Stobaeus.

§. 450. I. In proximis vitium haeret. Corrigendum, opinor: *καθ' ἕνα ἕκαστον*. *αὐτῶν* v. ad Philebum p. 65. B.

ἐπιμελεῖσθαι — ἐμμελῆ] H. e. quae iis conveniant et apta sint. Mox *εἰς καιρόν* est opportune.

εἴς τινα γὰρ ο. μοι καιρὸν φαιν.] Laudat haec usque ad *οὕτως ἔχειν* Theodoret. Affect. Gr. Cur. p. 119. ed. Sylb. = 325. ed. Gaisf., usque ad *φαίνωνται* Euseb. Praep. Evang. XII. 3. p. 575. b. et usque ad *δυςμενεῖς* Stobaeus Florileg. T. III. p. 442. ed. Gaisf. Lips.

τοὺς ἔμπροσθεν λόγους δ.] Libr. IX. p. 865. E. sqq.

P. 927. *ᾗ τῶν κατ' ἀνθρ.*] Eusebius et Theodoretus *καὶ* pro *ᾗ* scribunt. Dein Euseb. *δὲ* post *ταῦτα* omittit. Hoc quidem errore; sunt enim verba sic iungenda: *λόγοι δὲ ταῦτα περιέχοντες ἀληθεῖς μέν εἰσι, μακροὶ δέ*. In quibus *λόγοι περιέχοντες* sunt haec continentes, ista complectentes; de quo usu verbi *περιέχειν* v. Usteri ad Plutarch. De consolatione p. 115. Male Astius interpretatur: haec divulgantes, s. de his dispersi.

πιστεύειν δὲ ταῖς ἄλλαις φήμαις —] Scribendum aliquis coniiciat: *πιστεύειν μέν γε ταῖς ἄλλαις*. Certe quidem istud *πιστεύειν δ' αὖ*, quod subsequitur, tale quid postulare videatur. Solet enim *μὲν — δὲ* usurpari, ubi idem vocabulum repetitur, sicuti ostendimus ad Phileb. p. 29. B. Legg. VI. p. 753. A. Ad *χρεών* quod supprimitur *ἐστίν*, nihil hoc usu frequentius est. v. Lennep. ad Phalar. p. 104. a. Usteri ad Plutarch. De consolat. p. 10 sq. Dein Theo-

περὶ τὰ τοιαῦτα, οὕτω πολλαῖσι καὶ σφόδρα παλαιαῖς οὔσαις· πιστεύειν δ' αὖ καὶ τοῖς νομοθετοῦσι ταῦθ' οὕτως ἔχειν, ἄνπερ μὴ παντάπασιν ἄφρονες φαίνωνται. ταύτῃ δὲ εἰ ταῦτ' ἐστὶ κατὰ φύσιν, πρῶτον μὲν τοὺς ἄνω θεοὺς φοβείσθων, οἳ τῶν ὀρφα-
B νῶν τῆς ἐρημίας αἰσθήσεις ἔχουσιν, εἶτα τὰς τῶν κεκμηκότων ψυχάς, αἷς ἐστιν ἐν τῇ φύσει τῶν αὑτῶν ἐκγόνων κήδεσθαι διαφερόντως καὶ τιμῶσί τε αὐτοὺς εὐμενεῖς εἶναι καὶ ἀτιμάζουσι δυσμενεῖς, ἔτι δὲ τὰς

C. *νεμεσῶσί τε μάλιστα αὖ τοῖς*] Libri *αὐτοῖς*. Correxit Astius.

dor. *καὶ σφόδρα γε παλαιαῖς*, probante Astio. Ignorant tamen *γε* cum codd. Platonis etiam Eusebius ac Stobaeus.

πιστεύειν δ' αὖ καὶ τοῖς] Theod. *δ' αὐτοῖς*, omisso *καί*. Euseb. *δὲ καὶ τοῖς*, omisso *αὖ*. Stobaeus habet: *δ' αὖ τοῖς*. — *ἄφρονες φαίνωνται*, sc. *οἱ νομοθετοῦντες*.

θεοὺς φοβείσθων] Int. *οἱ νομοφύλακες καὶ οἱ ἐπίτροποι*. — *ὀρφανῶν τῆς ἐρημίας*, h. e. orborum parentibus privatorum. Sic etiam solitudinis vocabulum a Latinis de orbitate dici, docuit ad h. l. Astius.

B. *τὰς τ. κεκμηκότων ψυχὰς*] defunctorum, mortuorum, ut IV. 8. Vid. Polluc. On. III. 106. ibique Iungermann. Totum hunc locum vitiatum esse censuit Desid. Heraldus De rer. iudic. auctor. II. 5. §. 4. in Ottonis Thesaur. iur. Rom. T. II. p. 1176 sq. qui inter *ἔχουσιν* et *εἶτα* interponenda esse iudicat sequentia: *καὶ τὰ περὶ ταῦτα ὀξὺ — ἱερωτάτην*, utpote loco suo mota. Et presse eius iudicium nuper in formanda Platonis oratione sequutus est Hermannus, praeterquam quod is etiam *ὅπουπερ* in *ὅπου γὰρ* convertit. Quae quo iure ita facta sint, postmodo videbimus, ubi haec ipsa verba tractanda erunt.

αἷς ἐστιν ἐν τῇ φύσει —] quibus insitum natura hoc est, ut posteros suos insigniter curent et honorantibus eos propitii sint, negligentibus autem irascantur.

ἔτι δὲ τὰς τῶν ζώντων μέν,] Hic quoque ex superioribus intelligendum relinquitur *φοβείσθων*. Sed inde a verbis, *ὅπουπερ πόλις εὐνομοῦσα εὐδαιμονεῖ κ. τ. λ.* rei illustrandae gratia infertur sententia haec: nam ubi bonis legibus temperata civitas floret, istos filii filiorum pio amore colentes vitam degunt cum voluptate, h. e. lubentissime per totam vitam colunt ac venerantur, ctr. In quibus quod *γὰρ* omissum est, neque scriptum: *ὅπουπερ γὰρ πόλις κ. τ. λ.*, frequentissimam esse in sententiis explicationis gratia adiectis istam coniunctionis omissionem, identidem, veluti ad Gorg. p. 464. B. Remp. V. p. 470. B. Cratyl. p. 439. C. Theaet. p. 143. A. XI. 918. D. al. ostendimus. Pertinet vero haec sententia ad postremum membrum superioris orationis: *ἔτι δὲ τὰς τῶν ζώντων — τιμαῖς*, quandoquidem Atheniensis paullisper adhuc in senum verecundia consideranda et commendanda subsistit. Itaque *τού-*

τῶν ζώντων μέν, ἐν γήρᾳ δὲ ὄντων καὶ ἐν μεγίσταις τιμαῖς, ὅπουπερ πόλις εὐνομοῦσα εὐδαιμονεῖ, τούτους οἱ παῖδες παίδων φιλοστοργοῦντες ζῶσι μεθ' ἡδονῆς· καὶ τὰ περὶ ταῦτα ὀξὺ μὲν ἀκούουσι, βλέπουσί τε ὀξύ, τοῖς τε περὶ αὐτὰ δικαίοις εὐμενεῖς εἰσί, νεμεσῶσί τε μάλιστα αὖ τοῖς εἰς ὀρφανὰ καὶ ἔρημα ὑβρίζουσι, παρακαταθήκην εἶναι μεγίστην ἡγούμενοι καὶ ἱερωτάτην. οἷς ἐπίτροπον καὶ ἄρχοντα πᾶσι δεῖ τὸν νοῦν, ᾧ καὶ βραχὺς ἐνείη, προςέχοντα, καὶ εὐλαβούμενον περὶ τροφήν τε καὶ παιδείαν ὀρφανῶν, C

τους est: τοὺς ἐν γήρᾳ ὄντας καὶ ἐν μεγίσταις τιμαῖς. Quos quidem dicuntur pio amore colere in civitate bene temperata οἱ παῖδες παίδων, h. e. posteri, filii ac nepotes; Kinder u. Kindeskinder. Homer. Iliad. XX. 308. καὶ παίδων παῖδες, τοί κεν μετόπισθε γένωνται. Aristoph. Avv. v. 730. ἀλλὰ παρόντες δώσομεν ὑμῖν, αὐτοῖς παισίν, παίδων παισίν, πλοῦτον, ὑγίειαν, εὐδαιμονίαν κ. τ. λ. Ipse Plato De Rep. II. p. 363. E. παῖδας γὰρ παίδων φασὶ καὶ γένος κατόπισθεν λείπεσθαι τοῦ ὁσίου καὶ εὐόρκου. Iam vero iidem illi cur ab iis, qui orbis tutores esse debeant, imprimis colendi et verecundandi sint, proximis verbis declaratur; in quibus quod subiectum enuntiati, quod vulgo vocatur, repente mutatum est, id certe non morabitur eos, qui quanta Graeci hoc in genere usi sint libertate, meminerint; v. ad Phaedon. p. 72. B. et Protagor. p. 320. A. Itaque illi dicuntur in istis, quae ad orbitatem pertinent, acute cernere atque audire, quantumvis scilicet senes sint; in quo inest elegans quidam dilogiae lusus, cui similem notavimus Libr. IV. p. 715. D. conf. etiam ad Remp. X. p. 595. E. Atque inde etiam fieri iudicatur, ut illis, qui in orbis curandis iuste agant, tanquam dii quidam sint εὐμενεῖς, fausti ac propitii, ac vicissim illis, qui in orbitate ac solitudine tractanda sint petulantes ac protervi, maxime indignentur, quippe existimantes, pupillos fidei tutorum commissos maximum esse sanctissimumque pignus, quod mortalibus tradi et committi queat. Itaque haec omnia profecto in senes, sapientia et virtute venerabiles, egregie conveniunt, ut non videamus, cur Heraldus ea iudicaverit non nisi ad deos referri posse, ideoque partim in alium locum transponenda studuerit. Quid quod eadem diis neutiquam apta sunt et convenientia. Nam istud: περὶ ταῦτα ὀξύ μὲν ἀκούουσι βλέπουσί τε ὀξύ, quis est quin fateatur deorum maiestate parum esse dignum? Et quis ferat: παρακαταθήκην εἶναι ἡγούμενοι, de diis positum? Itaque dubium non est quin Heraldi coniectura ab Astio et Hermanno non fuerit tantis laudibus afficienda vel etiam in ordinem verborum inferenda.

C. ᾧ καὶ βραχὺς ἐνείη] H. e. εἴ τινι καὶ βραχὺς ἐνείη. Prorsus ita Phileb. p. 60. C. ubi v. annot. Perperam Astius ἂν ante ἐνείη excidisse suspicabatur.

ὡς ἔρανον εἰςφέροντα ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς αὑτοῦ, κατὰ
δύναμιν πάντως πᾶσαν εὐεργετεῖν. ὁ μὲν δὴ πει-
D σθεὶς τῷ πρὸ τοῦ νόμου μύθῳ καὶ μηδὲν εἰς ὀρφα-
νὸν ὑβρίσας οὐκ εἴσεται ἐναργῶς τὴν περὶ τὰ τοι-
αῦτα ὀργὴν νομοθέτου, ὁ δὲ ἀπειθὴς καί τινα πα-
τρὸς ἢ μητρὸς ἔρημον ἀδικῶν διπλῆν τινέτω πᾶσαν
τὴν βλάβην ἢ περὶ τὸν ἀμφιθαλῆ γενόμενος κακός.
τὴν δὲ ἄλλην νομοθεσίαν ἐπιτρόποισί τε περὶ ὀρφα-
νοὺς ἄρχουσί τε περὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐπιτρόπων,
εἰ μὲν δὴ παραδείγματά τε τροφῆς παίδων ἐλευθέ-
ρων ἐκέκτηντο αὐτοὶ τρέφοντες τοὺς αὑτῶν καὶ τῶν
E οἰκείων χρημάτων ἐπιμελούμενοι, ἔτι δὲ νόμους περὶ
αὐτῶν τούτων μετρίως διειρημένους εἶχον, εἶχέ τινα
λόγον ἂν ἐπιτροπικούς τινας νόμους, ὡς ὄντας ἰδίᾳ
διαφέροντας πολύ, τιθέναι, ποικίλλοντας ἐπιτηδεύμα-
σιν ἰδίοις τὸν τῶν ὀρφανῶν βίον παρὰ τὸν τῶν μή·

D. *εἰ μὲν δὴ παραδείγματά τε*] Sic teste Bastio A. Ω. Ceteri *παράδειγμά τε*. Ceterum vid. explicatt.

ὡς ἔρανον εἰςφέροντα] V. ad p. 915. E.

D. *τῷ πρὸ τοῦ νόμου μύθῳ*] H. e. *τῷ προοιμίῳ*.

διπλῆν τινέτω — ἢ περὶ τ.] duplo maiorem. Quare *ἢ* recte subiungitur; v. Matthiae Gr. §. 356. De voc. *ἀμφιθαλής* v. Ruhnken ad Tim. p. 28.

τὴν δὲ ἄλλην νομοθεσίαν —] Sententia loci haec est: Iam vero quod *praeterea* attinet ad legumlationem vel tutoribus de orphanis vel magistratibus de tutorum cura dandam, opus foret singularibus atque privis de orbis legibus, nisi communis vitae usus iam ita ferret, ut orphanorum conditio fere esset eadem, quae eorum liberorum, quibus parentes adhuc superstites sunt. Itaque dubitari non potest, quin in verbis *εἰ μὲν δὴ* aliquis error lateat. Aut enim cum Grouio *εἰ μὴ δὴ*, aut cum Baitero et Hermanno *εἰ μὲν μὴ* corrigendum, quandoquidem sine negationis accessione omnia claudicant. Scribendum igitur *εἰ μὲν μή*; id enim sane praestabilius est; quo restituto universam periodum nullo negotio sic interpreteris: nisi ipsi (tutores et magistratus i. e. omnino cives) haberent exempla educationis ingenuorum liberorum, ad quae suos ipsorum filios educarent ac propriam rem familiarem curarent, ac nisi praeterea haberent leges de his ipsis rebus laudabiliter dispositas; rationi quodammodo consentaneum esset, leges tutorias, utpote proprie per se multum diversas, proponere ac peculiaribus institutis vitam et conditio-

νῦν δὲ εἰς μὲν τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα οὐ πολὺ διαφέρον ἡ παρ' ἡμῖν ὀρφανία κέκτηται τῆς πατρονομικῆς, τιμαῖς δὲ καὶ ἀτιμίαις ἅμα καὶ ἐπιμελείαισιν οὐδαμῶς ἐξισοῦσθαι φιλεῖ. διο δὴ περὶ τοῦτο αὐτό, 928
τὴν ὀρφανῶν περι νομοθεσίαν, παραμυθούμενός τε καὶ ἀπειλῶν ὁ νόμος ἐσπούδακεν. ἔτι δ' ἀπειλή τις ἂν τοιάδε εἴη μάλα ἔγκαιρος· Ὅς ἂν θῆλυν εἴτε ἄῤῥενα ἐπιτροπεύῃ, καὶ ὃς ἂν ἐπιτρόπου φύλαξ τῶν νομοφυλάκων καταστὰς ἐπιμελῆται, μὴ χεῖρον ἀγαπάτω τῶν αὐτοῦ τέκνων τὸν τῆς ὀρφανικῆς μετειληφότα τύχης, μηδὲ τῶν οἰκείων τῶν τοῦ τρεφομένου χεῖρον χρημάτων ἐπιμελείσθω, βέλτιον δὲ ἢ τῶν αὐτοῦ κατὰ προθυμίαν. ἕνα δὲ τοῦτον νόμον ἔχων B
ὀρφανῶν πέρι πᾶς ἐπιτροπευέτω· ἐὰν δὲ ἄλλως τις περὶ τὰ τοιαῦτα πράττῃ παρὰ τὸν νόμον τόνδε,

μετρίως διειρημένους] Vulgo *διηρημένους*, quod mutavi ex Ω. corr. et Flor. a. corr. conf. p. 809. E.

P. 928. B. *τοῦτον νόμον ἔχων*] *τούτων νόμων* A. et pr. Ω.

nem orphanorum distinguere a vita eorum, qui parentibus utuntur: nunc autem, re aliter comparata, harum rerum omnium habita ratione orbitas apud nos non multum differt a gubernatione paterna, quamquam honore et ignominia et cura illam (paternam gubernationem) minime aequare solet. Dativus *ἐπιτρόποισι — ἄρχουσί τε* aptus est ex *νομοθεσίαν*, quod nomen utpote verbale rectissime cum eo casu coniungitur. Accusativum autem absolute positum esse liquet. Porro *παραδείγματα τροφῆς παίδων ἐλευθέρων* quod commemorantur, apte hoc fit ad universi loci sententiam, quandoquidem vitae communis leges et instituta etiam in re tutoria iudicantur pro exemplis valere debere. Ex quo simul patet, cur *παραδείγματα* praestabilius sit quam quod vulgo scribebatur *παράδειγμα*. Tum particulae *τε* post *παραδείγματα* illatae in proximis respondent voculae *ἔτι δέ*. Denique pro *διειρημένους*, de quo v. ad Libr. VII. p. 813. A. vulgo scribebatur *διηρημένους*, quod quum nihil possit significare nisi disceptatos, ab hoc loco videtur alienum esse.

P. 928. *τὴν ὀρφανῶν π. νομοθεσίαν,*] De hoc genere appositionis v. ad Gorg. p. 476. E. et 501. A. et Matthiae Gr. §. 488.

μὴ χεῖρον ἀγαπάτω] non minus diligito. Noli negligere, *ἀγαπᾶν* dici, h. e. diligere, magni aestimare, nec vero *φιλοστοργεῖν*. — *κατὰ προθυμίαν*, quantum attinet ad promtam paratamque voluntatem.

B. *παρὰ τὸν νόμον τόν-*

ὁ μὲν ἄρχων ζημιούτω τὸν ἐπίτροπον, ὁ δὲ ἐπίτροπος τὸν ἄρχοντα εἰς τὸ τῶν ἐκκρίτων δικαστήριον εἰσάγων ζημιούτω τῷ δόξαντι τιμήματι τῷ δικαστηρίῳ διπλῇ. ἐαν δ' ἐπίτροπος ἀμελεῖν ἢ κακουργεῖν δοκῇ
C τοῖς οἰκείοις ἢ καὶ τῶν ἄλλων τινὶ πολιτῶν, εἰς ταὐτὸν ἀγέτω δικαστήριον· ὅ τι δ' ἂν ὄφλῃ, τετραπλασίαν μὲν τούτου τίνειν, γιγνέσθω δὲ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ παιδός, τὸ δ' ἥμισυ τοῦ καταδικασαμένου τὴν δίκην. ἅμα δ' ἂν ἡβήσῃ τις τῶν ὀρφανῶν, ἐὰν ἡγῆται κακῶς ἐπιτροπευθῆναι, μέχρι πέντε ἐτῶν ἐξηκούσης τῆς ἐπιτροπῆς ἔστω δίκην λαχεῖν ἐπιτροπίας· ἐὰν δέ τις ὄφλῃ τῶν ἐπιτρόπων, τιμᾶν τὸ δικαστήριον ὅ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίνειν. ἐὰν δὲ δὴ τῶν ἀρχόν-
D των, ἀμελείᾳ μὲν δόξας κακῶσαι τὸν ὀρφανόν, ὅ τι χρὴ τίνειν αὐτὸν τῷ παιδί, τιμάτω τὸ δικαστήριον, ἐὰν δὲ ἀδικίᾳ, πρὸς τῷ τιμήματι τῆς ἀρχῆς τῶν νομοφυλάκων ἀφιστάσθω, τὸ δὲ κοινὸν τῆς πόλεως

τῷ δικαστηρίῳ διπλῇ] τῷ om. A. et pr. Ω. Praeterea διπλῆν Ω. (ap. Bekk.) et v. a. o. Mox f. o. ἢ καί τισι τῶν ἄλλων.

δε] Haec praecedenti ἄλλως adduntur ἐκ παραλλήλου.

ὁ μὲν ἄρχων ζημιούτω τ. ἐπ.] Similiter Athenis instituta fuit φάσις ὀρφανικοῦ οἴκου, de qua v. Boeckh. Oeconom. reip. Athen T. I. p. 378. sqq ed 1. Hermann. Antiquitatt. Gr. §. 136. n. 10. Omnino conf. Leges de tutela apud Petit. Legg. Attic. p. 52. sq et 591 sqq. et Wachsmuth. Vol. II. P. I. p. 212. Schmeisser. de re tutelari ap. Athen. p. 21 sqq.

C. ἅμα δ' ἂν ἡβήσῃ τις τῶν ὀρφανῶν] Hoc ἅμ' ἄν, simulatque, tetigit Schaeferus ad Demosthen. Apparat. Tom. V. p. 210. De lite adversus tutores, exacto tutelae tempore, pupillis data idem sanxit lex Attica, de qua v. Demosthen. in Phorm. p. 952, 29. in Nausim. p. 989. Praeterea Astius conferri de tutelae iudicio iubet Ciceron. pro Rosc. Am. 6. De Orat. I. 50. De natura deor. III. 30.

ἐὰν δὲ δὴ τῶν ἀρχόντων] Ex antecedentibus repetendum est τις ὄφλῃ.

D. ἐὰν δὲ ἀδικίᾳ] Adverte anacoluthon. Ponitur enim ἐὰν δὲ perinde ac si antecedat: ἐὰν μὲν δόξῃ ἀμελείᾳ κακῶσαι. At nimirum id ipsum participio δόξας significatur. Itaque oratio κατὰ σύνεσιν conformata est. Simile quid Libr. VI. p. 778. E. animadvertimus. — τὸ κοινὸν τῆς πόλεως, commune civitatis, h. e. civitas, ut IV. p. 715. B. VI. p. 767. B. XII. p. 948. E. Alia dedimus ad Criton. p. 50. A.

Cap. IX. ἡγοῖντ' ἂν δ.] putare possint; facile crediderint.

ὑπὸ κήρυκος ἀπειπεῖν — μηκέτ' εἶναι] nuntiante

ἕτερον νομοφύλακα ἀντὶ τούτου καθιστάτω τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει.

Cap. IX. Διαφοραὶ πατέρων τε πρὸς αὑτῶν παῖδας γίγνονται καὶ παίδων πρὸς γεννητὰς μείζους ἢ χρεών, ἐν αἷς οἵ τε πατέρες ἡγοῖντ' ἂν δεῖν τὸν νομοθέτην νομοθετεῖν, ἐξεῖναί σφισιν, ἐὰν βούλωνται, τὸν υἱὸν ὑπὸ κήρυκος ἐναντίον ἁπάντων ἀπειπεῖν υἱὸν κατὰ νόμον μηκέτ' εἶναι, υἱεῖς τ' αὖ σφίσι E
πατέρας ὑπὸ νόσων ἢ γήρως διατιθεμένους αἰσχρῶς ἐξεῖναι παρανοίας γράφεσθαι. ταῦτα δὲ ὄντως ἐν παγκάκων ἤθεσιν ἀνθρώπων γίγνεσθαι φιλεῖ· ἐπεὶ ἡμισέων γε ὄντων τῶν κακῶν, οἷον μὴ κακοῦ μὲν πατρός, υἱέος δέ, ἢ τοὐναντίον, οὐ γίγνονται ξυμφοραὶ τηλικαύτης ἔχθρας ἔκγονοι. ἐν μὲν οὖν ἄλλῃ πολιτείᾳ παῖς ἀποκεκηρυγμένος οὐκ ἂν ἐξ ἀνάγκης ἄπολις εἴη, ταύτης δέ, ἧς οἵδε οἱ νόμοι ἔσονται, ἀναγ-

D. *πρὸς γεννητὰς μείζους*] Prave editt. omnes *γεννήτας*. v. ad p. 868. E. Vitium Herm. sustulit.

praecone coram omnibus abdicare filium, ita ut non iam ex lege filius sit. Licebat enim patribus filios immorigeros aut alio nomine displicentes publice abdicare, quae abdicatio dicebatur *ἀποκήρυξις*. Caussas eius et rationes perspicere possis ex Luciani Abdicato s. *ἀποκηρυττομένῳ* Tom. V. in. edit. Lehmann. Easdem rimatus est Petitus Legg. Attic. Tit. 4. p. 234 sq. Meier. Process. Att. p. 432 sq. Romanis talem abdicationem ignotam, sed rem ipsam notam fuisse docuit Spalding. ad Quintil. Institutt. III. 6, 96. ubi memoratur lex: Abdicatus ne quid de bonis patris capiat. De *ὑπὸ κήρυκος* v. supra ad p. 917. D. et de *μηκέτι* Matthiae Gr. §. 534. ann. 5.

E. *υἱεῖς τ' αὖ σφίσι*] Int. *ἡγοῖντ' ἄν*, ad quod referendum est proximum *ἐξεῖναι*. Licebat autem filiis patrem accusare dementiae. Hinc thesis fluxit in Declam. Quintil. 346. p. 334. Adversus patrem ne qua sit actio nisi dementiae. *Quintil.* VII. 4. §. 10. Nam et filiis pater in iudicio abdicationis, et maritus uxori, si malae tractationis accusabitur, et patri filius, si dementiae caussa erit, non inverecunde dicet, multum sua interfuisse. De actione dementiae s. *παρανοίας* v. Meier. Process. Attic. p. 296. et Platner. p. 243. qui eam nullam fuisse minus recte videtur statuere. Eandem rem iam olim disquisivere Meursius Them. Att. I. 3. et Petit. Legg. Att. p. 245. sqq.

ἐν παγκάκων ἤθεσιν] H. e. ibi. ubi hominum perditorum sentiendi et agendi ratio dominatur. Vides igitur, quaenam

καίως ἔχει εἰς ἄλλην χώραν ἐξοικίζεσθαι τὸν ἀπά-
929 τορα· πρὸς γὰρ τοῖς τετταράκοντα καὶ πεντακισχι-
λίοις οἴκοις οὐκ ἔστιν ἕνα προσγενέσθαι. διὸ δὴ δεῖ
τὸν ταῦτα πεισόμενον ἐν δίκῃ μὴ ὑπὸ ἑνὸς πατρός,
ὑπὸ δὲ τοῦ γένους ἀποῤῥηθῆναι παντός. ποιεῖν δὲ
χρὴ τῶν τοιούτων πέρι κατὰ νόμον τοιόνδε τινά·
Ὃν ἂν θυμὸς ἐπίῃ μηδαμῶς εὐτυχής, εἴτ' οὖν ἐν δίκῃ
εἴτε καὶ μή, ὃν ἔτεκέ τε καὶ ἐξεθρέψατο, τοῦτον ἐπι-
θυμεῖν ἀπαλλάξαι τῆς αὑτοῦ ξυγγενείας, μὴ φαύλως
B οὕτως ἐξέστω μηδ' εὐθὺς τοῦτο δρᾶν, πρῶτον δὲ
συλλεξάτω τοὺς αὑτοῦ ξυγγενεῖς μέχρι ἀνεψιῶν καὶ
τοὺς τοῦ υἱέος ὡσαύτως τοὺς πρὸς μητρός, κατηγο-
ρείτω δὲ ἐν τούτοις, διδάσκων ὡς ἄξιος ἅπασιν ἐκ
τοῦ γένους ἐκκεκηρῦχθαι, δότω δὲ καὶ τῷ υἱεῖ λόγους
τοὺς ἴσους, ὡς οὐκ ἄξιός ἐστι τούτων οὐδὲν πάσχειν.
καὶ ἐὰν μὲν πείθῃ ὁ πατὴρ καὶ συμψήφους λάβῃ

P. 929. *διὸ δὴ δεῖ τὸν τ.*] Sic A. Ω. Ξ. v. r. f. δ. o. Vulgo δεῖ δή.

B. *μέχρι ἀνεψιῶν*] Vulgo *μέχρις ἀν.* quod ex A. Ω. v. r. mutavimus praeeunte Bekkero.

κατηγορείτω δὲ ἐν τούτοις] *ἐν* om. Ω. Ξ. v. f. r. a. c. o.

sit caussa et ratio abstracti pro concreto positi.

P. 929. *μὴ ὑπὸ ἑνὸς πατρὸς*] De hiatu v. ad Protagor. p. 352. D. Legg. VII. p, 789. D. — *ἀποῤῥηθῆναι* i. q. *ἀποκηρυχθῆναι*, v. Ruhnken. ad Tim. p. 44.

Ὃν ἂν θυμὸς ἐπίῃ — ἐπιθυμεῖν] Idem bis dictum per perissologiam quandam, qualem iam alibi notavimus, veluti II. p. 657. B. VI. p. 764. C.

μὴ φαύλως οὕτως] H. e. non sic temere; non sic simpliciter sine ulla rei conditione. conf. Tim. Gloss. p. 269. ibique Ruhnken. Heindorf. ad Theaetet. p. 147. C.

B. *τοὺς αὑτοῦ ξυγγενεῖς μέχρι ἀνεψιῶν καὶ τοὺς τ.*] Car. Fr. Hermannus Disput. De iuris domestici et famil. etr. p. 26. ann. 90. scribendum coniectat: *μέχρι ἀνεψιῶν παίδων*, sicuti est Libr. VI. p. 766. C. IX. p. 877. D. 878. D. Sed scrupulum iniicit, quod *ἐντὸς ἀνεψιότητος* eodem sensu dicitur IX. p. 871. B. conf. Meier. De gentilitate Attic. p. 18. Coniicere possis etiam *μέχρι ἀνεψιαδῶν*, siquidem mutatione opus fuerit.

πλὴν πατρὸς διαψηφιζομένου —] excepto patre suffragium ferente, h. e. excepto patre, cuius in suffragiis ferendis nullae sunt partes, h. e. patre non suffragium ferente, nec matre, nec reo. Malim tamen cum Astio *διαψηφιζομένους* vel *διαψηφιζομένων* scribere, ex quibus posterius etiam Baitero et Hermanno placuit.

πάντων τῶν ξυγγενῶν ὑπὲρ ἥμισυ, πλὴν πατρὸς διαψηφιζομένου καὶ μητρὸς καὶ τοῦ φεύγοντος, τῶν δὲ ἄλλων ὁπόσοιπερ ἂν ὦσι γυναικῶν εἴτε ἀνδρῶν τέλειοι, C
ταύτῃ μὲν καὶ κατὰ ταῦτα ἐξέστω τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ἀποκηρύττειν, ἄλλως δὲ μηδαμῶς. τὸν δ' ἀποκηρυχθέντα ἐάν τις τῶν πολιτῶν υἱὸν βούληται θέσθαι, μηδεὶς νόμος ἀπειργέτω ποιεῖσθαι· τὰ γὰρ τῶν νέων ἤθη πολλὰς μεταβολὰς ἐν τῷ βίῳ μεταβάλλειν ἑκάστοτε πέφυκεν. ἀποκηρυχθέντα δὲ ἄν τις δέκα ἐτῶν μὴ ἐπιθυμήσῃ θετὸν υἱὸν ποιήσασθαι, τοὺς τῶν ἐπιγόνων ἐπιμελητὰς τῶν εἰς τὴν ἀποικίαν ἐπιμελεῖ- D
σθαι καὶ τούτων, ὅπως ἂν μετάσχωσι τῆς αὐτῆς ἀποικίας ἐμμελῶς. ἐὰν δέ τίς τινα νόσος ἢ γῆρας ἢ καὶ τρόπων χαλεπότης ἢ καὶ ξύμπαντα ταῦτα ἔκφρονα ἀπεργάζηται διαφερόντως τῶν πολλῶν, καὶ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους πλὴν τῶν συνδιαιτωμένων, οἱ-

ὑπὲρ ἥμισυ] *ὑπερήμισυ*, quod non agnoscunt A. Ω. v. f. r. a. c. δ. ο. cfr. Xenoph. Anab. V. 10, 10.

τῶν δὲ ἄλλων ὁπόσοι π.] Libr. *τε*. Correxit Astius, cui tamen Schneider non obtemperavit.

τῶν δὲ ἄλλων ὁπόσοιπερ —] Libri *τῶν τε ἄλλων*. Quod absurdum esse unus vidit Astius, qui recte refinxit *τῶν δὲ ἄλλων*, licet Hermann. *τῶν ἄλλων* malit. Enimvero assumendum est *διαψηφιζομένων*, hoc sensu: ceteris autem omnibus calculum ferentibus mulieribus atque viris, quotquot sunt adulti. Sic enim *τέλειοι* intelligendum. Xenoph. Cyrop. VIII. 7, 6. *τέλειός τε ἀνὴρ γενόμενος*. Et sic *τελειοῦσθαι*, ad virilem aetatem pervenire, positum est. De Rep. II. p. 371. Dictionem illustrant Perizon. ad Aelian. V. H. IV. 3. intpp. ad Lucian. Iov. Trag. T. II. p. 663. ed. Reitz. Inde *τέλειοι* eximie etiam vocantur coniugati. Hesychius s. v. *τέλειοι· οἱ γεγαμηκότες*, v. Spanhem. ad Callim Hymn. in Iov. v. 57. p. 52. ed. Ern. et intpp. ad Aeschyl. Agamn. v. 945. = 966. ed. Schütz. Ruhnken. ad Tim. p. 225.

C. *ταύτῃ μὲν καὶ κατὰ ταῦτα*] Sic Libr. X. p. 889. C. *ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα οὕτως*. VI. p. 765. B. *κατὰ ταὐτὰ καὶ ταύτῃ*. III. p. 681. D. *οὕτω καὶ ταύτῃ*. IV. p. 714. D. *οὕτω καὶ ταύτῃ*. conf. ad p. 915. C.

υἱὸν βούληται θέσθαι] Hic *θέσθαι* significat idem, quod *ποιεῖσθαι*, h. e. adoptare. Mox: *θετὸν υἱὸν ποιήσασθαι*.

τὰ γὰρ τῶν νέων ἤθη] Laudat Stobaeus Sermon. L. p. 358. 19. qui etiam alias consimiles sententias collegit.

τοὺς τῶν ἐπιγόνων ἐπιμ.] Conf. p. 923. D. E. *τῶν εἰς ἀποικίαν*, eorum, qui in coloniam mittendi sunt.

κοφθορῇ δὲ ὡς ὢν τῶν αὐτοῦ κύριος, ὁ δὲ υἱὸς ἀπορῇ καὶ ὀκνῇ τὴν τῆς παρανοίας γράφεσθαι δί-
E *κην, νόμος αὐτῷ κείσθω, πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς πρεσβυτάτους τῶν νομοφυλάκων ἐλθόντα διηγήσασθαι τὴν τοῦ πατρὸς ξυμφοράν, οἱ δὲ κατιδόντες ἱκανῶς ξυμβουλευόντων, ἐάν τε δέῃ γράφεσθαι καὶ ἐὰν μὴ τὴν γραφήν, ἐὰν δὲ ξυμβουλεύσωσι, γιγνέσθωσαν τῷ γραφομένῳ μάρτυρες ἅμα καὶ ξύνδικοι· ὁ δὲ ὄφλων τοῦ λοιποῦ χρόνου ἄκυρος ἔστω τῶν αὐτοῦ καὶ τὸ σμικρότατον διατίθεσθαι, καθάπερ παῖς δὲ οἰκείτω τὸν ἐπίλοιπον βίον.* Cap. X. *Ἐὰν δὲ ἀνὴρ καὶ γυνὴ μηδαμῇ ξυμφέρωνται τρόπων δυστυ-*

E. *ἐὰν δὲ ξυμβουλεύσωσι*] Vett. editt. *ξυμβουλεύωσι*, invitis libris A. Π. v. f. r. a. c. δ. ο. x.
δυστυχίᾳ χρώμενοι] *ἀτυχίᾳ* Ang. x. a. δ. et pr. A. Ω.

γράφεσθαι δίκην] En *γράφεσθαι* etiam de *δίκαις* positum, de quo usu v Meier. Process Attic. p. 198. Statim post idem prorsus significatur his verbis: *γράφεσθαι γραφήν*. Nam etiam privatae actiones, siquidem nulla fit oppositio *τῶν δικῶν*, appellari solent *γραφαί*, ubi spectatur, quatenus in ius et commodum commune sit peccatum.

Cap. X. E. *Ἐὰν δὲ ἀνὴρ καὶ γυνὴ —*] Quod Plato divortia ita tantum permittit, ut decem ex numero nomophylacum totidemque mulieres publico munere fungentes antea dissidia componere tentaverint, ac ne sic quidem ea simpliciter locum habere vult, sed utrique coniugi novum coniugem dari iubet; quodque nunquam fere nisi sterilitatis caussa, siquidem visum fuerit, per magistratus matrimonium dissolvi patitur; in eo aliquanto egit severius, quam pro iuris Attici rationibus, quod constat maritis hanc dedisse potestatem, ut uxores suas etiam levioribus de caussis repudiare liceret; v. Hermann. Antiquitatt. Gr. §, 122. Meier. Process. Att. p. 413. Petiti Legg. Att. p. 558. Bähr. ad Plutarch. Alcibiad. c. 8. Gans Erbrecht T. I. p. 311.

τοὺς μέσους] eos, qui neutri parti faveant (*neutral*), ideoque dissentientium animos facillime possint conciliare. Lucian. Conviv. 43. *μέσον ἑαυτὸν φυλάττειν*, liberum a partium studiis manere, sibi cavere a partium studio. Similiter Protagor. p. 337. E. *ἐγὼ μὲν οὖν δέομαι καὶ συμβουλεύω — συμβῆναι ὑμᾶς ὥσπερ ὑπὸ διαιτητῶν ἡμῶν συμβιβαζόντων εἰς τὸ μέσον.* Nec abludunt formulae *εἰς μέσον λέγειν*, *εἰς μέσον δικάζειν*, *ἐκ τοῦ μέσου καθῆσθαι*, et si quae similes reperiuntur. Sic etiam Latini medium vocant, qui est neutrius partis, ut Cicer. Ep. ad Attic. X. 8. medios esse non licebat. Ibid. X. 10. nam qui se medium esse vult, in patria manet; qui pro-

χίᾳ χρώμενοι, δέκα μὲν ἄνδρας τῶν νομοφυλάκων
ἐπιμελεῖσθαι τῶν τοιούτων ἀεὶ χρεὼν τοὺς μέσους,
δέκα δὲ τῶν περὶ γάμους γυναικῶν ὡςαύτως· καὶ 930
ἐὰν μὲν δὴ ξυναλλάττειν δύνωνται, ταῦτ' ἔστω κύρια,
ἐὰν δ' αἱ ψυχαὶ κυμαίνωσι μειζόνως αὐτῶν, ζητεῖν
κατὰ δύναμιν οἵτινες ἑκατέρῳ ξυνοικήσουσιν. εἰκὸς
δὲ εἶναι τοὺς τοιούτους μὴ πραέσιν ἤθεσι κεκραμέ-
νους· βαθύτερα δὴ τούτοις καὶ πραότερα τρόπων
ἤθη ξύννομα πειρᾶσθαι προςαρμόττειν. καὶ ὅσοι μὲν
ἂν ἄπαιδες αὐτῶν ἢ ὀλιγόπαιδες ὄντες διαφέρωνται,
καὶ παίδων ἕνεκα τὴν συνοίκησιν ποιεῖσθαι· ὅσοι δ'

P. 930. *ἑκατέρῳ ξυνοικήσουσιν*] A. Ω. v. f. r. a. c. δ. o. invitis verbis consequentibus *ξυνοίσουσιν*, quod revocavit Hermannus.

ἤθεσι κεκραμένους] *κεχρημένους* Ξ. v. f. r. et adscripto *κεκραμένους* A. Ω. x. a. c. δ.

ficiscitur, aliquid de alterutra parte iudicare videtur. Liv. XL. 20. tanquam medios nec in alterius favorem inclinatos miserat rex. Sueton. Caes. c. 75. Idem medius et neutrius partis. Neron. c. 2. Consultante autem Pompeio de mediis ac neutram partem sequentibus. Add. Drakenb. ad Sil. Ital. XVI. v. 222.

P. 930. *εἰκὸς δὲ — κεκραμένους*] verisimile est autem eiusmodi homines (qui in gratiam redire nolint) non esse lenibus moribus temperatos; quocirca conandum est cum iis consociare severiora et mitiora ingenia tanquam contubernalia. Pro *κεκραμένους* libri non pauci *κεχρημένους*, quod restituit Hermannus. Male. Nam *κεκραμένους* dicitur, quia coniugum ingenia et mores iudicantur tanquam mixti et rite temperati esse debere. — *βαθύτερα*, h. e. prudentiora et graviora; gesetztere Charaktere; v. ad Theaet. p. 183. E. Baehr. ad Plutarch. Philopoem. p. 10. Valesius ad Polyb. Excerpt. T. VII. p. 601. et Schweighaeus. ad XXVII. 10, 3. intpp. ad Herodot. IV. 95. Tom. V. Part. II. p. 262. ed. Schweigh. De iungendis matrimonio iis, qui diversa ingenii indole utantur, v. Libr. VI. p. 773. C. D. et Politic. p. 310. C. sqq.

καὶ παίδων ἕνεκα τὴν συνοίκησιν] H. e. ut postero tempore liberos procreent. Pro *τὴν συνοίκησιν* Winckelmannus *καινὴν συνοίκησιν*, Orellius autem *ἄλλην συνοίκησιν* legendum arbitratur. Quod consilium nobis quidem neutiquam probatur. Nam *τὴν συνοίκησιν* est: eam, quam dixi, coniunctionem. Dixerat enim paullo ante: *ζητεῖν κατὰ δύναμιν οἵτινες ἑκατέρῳ ξυνοικήσουσιν*. Sed hunc ipsum locum viri docti item sollicitarunt. Winckelmannus enim, propter depravatam codicum quorundam scripturam *ξυνοίσουσιν*, ibi legendum censuit *ξυνάσου-*

B ἂν ἱκανῶν ὄντων παίδων, τῆς συγκαταγηράσεως ἕνεκα
καὶ ἐπιμελείας ἀλλήλων τὴν διάζευξίν τε καὶ σύζευ-
ξιν ποιεῖσθαι χρεών. ἐὰν δὲ τελευτᾷ γυνὴ καταλεί-
πουσα παῖδας θηλείας τε καὶ ἄῤῥενας, συμβουλευτι-
κὸς ἂν εἴη νόμος ὁ τιθέμενος, οὐκ ἀναγκαστικός, τρέ-
φειν τοὺς ὄντας παῖδας μὴ μητρυιὰν ἐπαγόμενον·
μὴ δὲ ὄντων ἐξ ἀνάγκης γαμεῖν, μέχριπερ ἂν ἱκα-
νοὺς γεννήσῃ παῖδας τῷ τε οἴκῳ καὶ τῇ πόλει. ἢν
C δὲ ὁ ἀνὴρ ἀποθάνῃ παῖδας ἱκανοὺς λιπών, ἡ μήτηρ
τῶν παίδων αὐτοῦ μένουσα τρεφέτω· νεωτέρα δ' ἂν
δοκῇ τοῦ δέοντος εἶναι πρὸς τὸ ζῆν αὖ ὑγιαίνου-
σα ἄνανδρος, οἱ προσήκοντες πρὸς τὰς τῶν γάμων
ἐπιμελουμένας γυναῖκας κοινούμενοι τὸ δοκοῦν αὐ-
τοῖς τε καὶ ἐκείναις περὶ τῶν τοιούτων ποιούντων·

B. *καταλείπουσα παῖδας*] Sic ex corr. A. Ω. apud Bastium, Ξ. f. a. c. o. in contextu; Mox *μητρυὰν* A. et pr. Ω.

μὴ δὲ ὄντων] *ὄντως* Ξ. v. f. x. et a pr. m. Ω. a. c. δ. o. *ὄντος* v.

D. *τὸ γενόμενον εἶναι τῶν π.*] V. *τὸ γεννώμενον*. Mutavimus ex A. Ω. Ξ. v. f. r. x. δ. o. Dein Voss. *δέκται* pro *δέσιν*. Quod certe neutiquam erat facturus, si ad hunc locum animum attendisset. In quo ut *τὴν συνοίκησιν* tueamur, etiam illud facit, quod continuo subsequitur: *τὴν διάζευξίν τε καὶ σύζευξιν ποιεῖσθαι*. Ubi quis tandem articulum audebit in malam suspicionem vocare?

B. *τῆς συγκαταγηράσεως ἕνεκα* —] ut cum aliis coniugibus senescant et mutuum sibi praestent auxilium, Hodie mutuum adiutorium dicere consueverunt.

συμβουλευτικὸς ἂν εἴη νόμος —] suadeat lex, non cogat, ut viduus liberos educet non adducens novercam.

C. *αὐτοῦ μένουσα*] ibi manens, neque aliorsum migrans. — *πρὸς τὰς τ. γ. ἐπ. γυν. κοινούμενοι*, communicatis consiliis suis cum mulieribus, quae curant connubia. v. ad p. 913. A.

παίδων δὲ ἱκανότης ἀκριβὴς —] exactus vero liberorûm numerus, qui satis sit, secundum legem esto mas et femina. De abstracti nominis usu v. ad XI. p. 924. C. 926. B. et Prolegg. T. II. p. LXXIII. Ad rem ipsam conf. Libr. V. p. 740. D.

D. *τὸ γενόμενον εἶναι τῶν ποιουμένων ἔκγονον*] quando convenerit, prolem esse ab iis natam, qui eam pro sua agnoscant ac suam esse dicant. Sic haec intelligenda videntur. quandoquidem *ποιεῖσθαι*, quod alibi est adoptare, ut p. 923. C. D. 924. A. 929. C. al., nunc in simili caussa dicitur de parentibus infantem recens natum pro suo agnoscentibus. Stephanus tamen et Astius

ἐὰν δὲ ἐνδεεῖς τέκνων ὦσι, καὶ παίδων ἕνεκα· παίδων D δὲ ἱκανότης ἀκριβὴς ἄῤῥην καὶ θήλεια ἔστω τῷ νόμῳ. Ὅταν δὲ ὁμολογῆται μὲν τὸ γενόμενον εἶναι τῶν ποιουμένων ἔκγονον, δέηται δὲ κρίσεως, τίνι τὸ γεννηθὲν ἕπεσθαι χρεών, δούλη μὲν ἐὰν συμμίξῃ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ ἢ ἀπελευθέρῳ, πάντως τοῦ δεσπότου ἔστω τῆς δούλης τὸ γεννώμενον. ἐὰν δέ τις ἐλευθέρα δούλῳ συγγίγνηται, τοῦ δεσπότου ἔστω τὸ γιγνόμενον τοῦ δούλου· ἐὰν δ' ἐξ αὐτοῦ δούλης ἢ ἐκ δούλου ἑαυτῆς, καὶ περιφανὲς τοῦτ' ᾖ, τὸ μὲν τῆς γυναικὸς αἱ γυναῖκες εἰς ἄλλην χώραν ἐκπεμπόντων σὺν τῷ πατρί, τὸ δὲ τοῦ ἀνδρὸς οἱ νομοφύλακες σὺν E τῇ γεννησάσῃ.

Cap. XI. Γονέων δὲ ἀμελεῖν οὔτε θεὸς οὔτε ἄνθρωπος νοῦν ἔχων ξύμβουλός ποτε γένοιτ' ἂν οὐ-

ηται. Pro ἕπεσθαι f. r. δ. ο. ἔσεσθαι, quod superscriptum habent Ω. a. c.

τὸ γιγνόμενον τοῦ δούλου] τοῦ δούλου om. A. et pr. Ω. a; Verba αἱ γυναῖκες absunt ab Ald. Lov. Bas. 1. 2. Scilicet ignor. ea etiam Ven. Ξ.

προσποιουμένων requirunt, quod esset: sibi vindicare. A quibus Winckelmannus ita discessit, ut ὀπυιομένων vel ἀποποιουμένων malit. Pro τὸ γενόμενον quod vulgo circumfertur τὸ γεννώμενον, id ex codd. melioribus mutare non dubitavimus. v. annot. ad Libr. VII. p. 791. C.

ἐὰν δ' ἐξ αὐτοῦ δούλης —] Int. ᾖ τὸ γεννώμενον. In his αὐτοῦ et ἑαυτῆς de domino et domina accipiendum, sicuti alibi αὐτός de domino frequentatur; de quo usu loquendi monuimus ad Protagor. p. 314. D. et Gorg. p. 511. D. Mox συγγίγνηται de femina dictum; v. Pollux. V. 92.

Cap. XI. E. Γονέων δὲ ἀμελεῖν —] Laudat locum usque ad ὀρθῶς αὐτὸ θερ. ὁ κεκτημένος Stob. Florileg. LXXVII. p. 455. = Vol. III. p. 97. ed. Gaisf. Lips. Excerpsit eundem usque ad p. 932. A. excerptumque suis quibusdam additamentis exornavit et in Doricam linguam transtulit Pempelus Pythagoreus Thurius apud Stob. p. 460. = Vol. III. p. 106. ed. Gaisf. Lips. Cuius interpretatione Winckelmannus Praefat. ad Turic. edit. Phaedri minorem p. XII. sqq. ita abusus est, ut eius ope scilicet locum Platonis longe sanissimum multis in partibus tanquam male laceratum sollicitaverit. Quippe persuasit sibi vir doctissimus, Pempelum codice Platonis usum esse nostris libris multo pleniore et integriore, unde liceret, quae hodie desiderentur, rursus supplere et Platoni restituere. De qua re nobis quidem videtur aliter. Nam Pempelus sicuti nonnulla tantum ex hoc

δεις οὐδενί. φρονῆσαι δὲ χρὴ περὶ θεῶν θεραπείας τοιόνδε προοίμιον ἂν γενόμενον εἰς τὰς τῶν γεννησάντων τιμάς τε καὶ ἀτιμίας ὀρθῶς συντεταγμένον· Νόμοι περὶ θεοὺς ἀρχαῖοι κεῖνται παρὰ πᾶσι διχῇ.
931 τοὺς μὲν γὰρ τῶν θεῶν ὁρῶντες σαφῶς τιμῶμεν, τῶν δ' εἰκόνας ἀγάλματα ἱδρυσάμενοι, οὓς ἡμῖν ἀγάλλουσι καίπερ ἀψύχους ὄντας ἐκείνους ἡγούμεθα τοὺς ἐμψύχους θεοὺς πολλὴν διὰ ταῦτ' εὔνοιαν καὶ χάριν ἔχειν. πατὴρ οὖν ὅτῳ καὶ μήτηρ ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιοι ἀπειρηκότες γήρᾳ, μηδεὶς διανοηθήτω ποτὲ ἄγαλμα αὐτῷ, τοιοῦτον ἐφέστιον ἵδρυμα ἐν οἰκίᾳ

P. 931. *ἄγαλμα αὐτῷ*] V. *αὐτῶν*, quod per se contemnendum non est, sed caret omnium codicum confirmatione. Baiter. et Schneider. scripserunt *αὐτῷ*.

ἐφέστιον ἵδρυμα] V. *οἴκημα*. Sed A. Ω. v. f. r. x. a. c. δ. o. unanimi consensione *ἵδρυμα*.

loco excerpsit, ita quae excerpta dedit, suo modo variavit, demtis additisve iis, quae ipse demta additave cuperet. Verum de singulis ordine deinceps videbimus, ita quidem, ut coniecturas Winckelmanni suo quamque loco enumeremus.

φρονῆσαι δὲ χρὴ —] Haud scio an corrigendum sit *νοῆσαι*. Deinde sine dubitatione sustulimus comma vulgo male post *γενόμενον* inculcatum. Iungendem enim: *γενόμενον ἂν ὀρθῶς συντεταγμένον*, h. e. *ὀρθῶς ἂν συντετάχθαι*. Quippe *γενόμενον συντεταγμένον* eadem lege dictum, qua *γίγνεσθαι* cum participiis alibi solet consociari, ut V. p. 737. C. *γίγνοιτ' ἂν λεχθείς*. al.

P. 931. *τῶν δ' εἰκόνας ἀγάλματα ἱδρ.*] aliorum vero colimus imagines, positis cum veneratione simulacris. Repetendum enim est *τιμῶμεν*. Verbum *ἀγάλλειν* Grammat. ap. Creuzer. ad Plotin. De Pulcritud. p. 370. interpretatur per *τιμᾶν*. Quod prorsus in hunc locum convenit. Pleniora dedit Ruhnken. ad Tim. p. 4 sqq. Post *ἐκείνους* quod per appositionem subiungitur: *τοὺς ἐμψύχους θεούς*, attigimus hunc usum loquendi ad Gorg. p. 476. E. 501. A. al. conf. Matthiae Gr. §. 288. 5. Prave vulgo istud *τοὺς ἐμψύχους θεούς*, neglecta interpunctione cum reliqua oratione in unum confunditur. Pro *ἡγούμεθα* codd. quidam Stobaei *ἡγήμεθα*.

πατὴρ οὖν ὅτῳ καὶ μήτηρ] Observanda synchysis est pro *ὅτῳ οὖν πατὴρ καὶ μήτηρ κ. τ. λ.* — *κεῖνται κειμήλιοι*, tanquam thesauri quidam reconditi. — Pro *ἄγαλμα αὐτῷ* vide an praestet *ἄγαλμα αὐτῶν*. Baiterus coniicit *αὐτῷ*. Nimirum *αὐτῶν* non ex *ἄγαλμα* pendet, sed ex *μᾶλλον κύριον*. Est autem *μᾶλλον κύριον* non proprium et verum, ut Astius explicat, sed potius potens et efficax, ut proxima docent. conf. p. 931. E. Dein istud *ἐν οἰκίᾳ* post *ἐφέστιον ἵδρυμα* Cobetus Varr. Lectt. p. 232. et Novv. Lectt. p. 88. ex glosse-

ἔχων, μᾶλλον κύριον ἔσεσθαι, ἐὰν δὴ κατὰ τρόπον γε ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύῃ ὁ κεκτημένος. B

ΚΛ. Τίνα δὴ τὴν ὀρθότητα εἶναι φράζεις;

ΑΘ. Ἐγὼ ἐρῶ· καὶ γὰρ οὖν ἄξιον, ὦ φίλοι, ἀκούειν τά γε δὴ τοιαῦτα.

ΑΚ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Οἰδίπους, φαμέν, ἀτιμασθεὶς ἐπεύξατο τοῖς αὑτοῦ τέκνοις ἃ δὴ καὶ πᾶς ὑμνεῖ τέλεα καὶ ἐπήκοα γενέσθαι παρὰ θεῶν, Ἀμύντορά τε Φοίνικι τῷ ἑαυτοῦ ἐπαράσασθαι παιδὶ θυμωθέντα καὶ Ἱππολύτῳ Θησέα καὶ ἑτέρους ἄλλους μυρίους μυρίοις, ὧν γέγονε σαφὲς ἐπηκόους εἶναι γονεῦσι πρὸς τέκνα θε- C
ούς· ἀραῖος γὰρ γονεὺς ἐκγόνοις ὡς οὐδεὶς ἕτερος ἄλλοις, δικαιότατα. μὴ δή τις ἀτιμαζομένῳ μὲν δια-

B. *ἐπαράσασθαι παιδὶ*] Pro vulg. *ἐπαρᾶσθαι* aoristum cum corr. Ω. praebuerunt Vaticani f. r. quem non dubitavimus aliis etiam praeeuntibus reddere Platoni.

C. *ἀραῖος γὰρ γονεὺς*] Pro *ἀραῖος*, quod tuentur A. Ω.

mate ortum putat. Idem etiam *ὀρθῶς* post *κατὰ τρόπον* deleri iubet, quia *ὀρθῶς* idem significet quod *κατὰ τρόπον*, ut Reip. §. IX. p. 581. A. Sed nec plane idem significat utrumque, et alterum alteri *ἐκ παραλλήλου* additum est.

B. *Οἰδίπους, φαμέν, ἀτιμασθεὶς* —] Ante omnia in his notandum anacoluthon est. Nam in priore membro quum *φαμέν* sit parentheticum, tamen inde ab *Ἀμύντορά τε Φοίνικι κ. τ. λ.* accusativus cum infinitivo ponitur, perinde ac si idem illud verbum parentheticum fuerit principale, ex quo reliquae orationis structura apta sit ac suspensa. — *καὶ πᾶς ὑμνεῖ*, decantat, in ore habet, crepat; v. Ruhnken. ad Tim. p. 263. — De diris Oedipi noti sunt loci Aeschyl. Sept. adv. Theb. v. 701—715. Sophocl. Oed. Col. 1440 sqq. Eurip. Phoen. v. 67. Fabulam de Amyntore et Phoenice tractant Homer. Iliad. IX. v. 446 sqq. ubi v. intpp. Apollodor. III. 13, 8. ad quem conf. Heynium. Schol. ad h. l. *Φοῖνιξ Ἀμύντορος. οὗτος τυφλοῦται ὑπὸ τοῦ πατρός. κατεψεύσθη γὰρ πρὸς τὸν πατέρα ὑπὸ Φθίας, τῆς αὐτοῦ παλλακῆς, ὅτι δὴ πειραθείη πρὸς εὐνὴν αὐτῇ συνελθεῖν, ἰᾶται δὲ ὑπὸ Χείρωνος Πηλέως σπουδῇ. ὁ δὲ Ἀμύντωρ κατεύχεται αὐτοῦ· μήποτε γούνασιν οἷσιν ἐφέσσεσθαι φίλον υἱόν. ὃ δὴ γέγονε· καὶ γὰρ θεοὶ ἐτέλειον ἐπαράς.* De Hippolyto Thesei filio huiusque imprecationibus, v. Eurip. Hippolyt. v. 24 46. v. 887 sqq. 1306 sqq. 1359 sqq. Ovid. Metam. XV. v. 497—549. Hygin. Fab. 47. Diodor. Sic. IV. 64. Creuzer. Symbol. Vol. IV. §. 35.

ὧν γέγονε σαφὲς —] Astius *δι' ὧν* coniicit. Non male. Quamquam lectio vulgata utique defendi potest.

C. *ἀραῖος γὰρ γονεὺς* —] Vulgo erat *βλαβερὸς* pro *ἀραῖος*: quod quidem natum esse ex

φερόντως πατρὶ πρὸς παίδων καὶ μητρὶ θεὸν ἐπήκοον ἐν εὐχαῖς ἡγείσθω γίγνεσθαι κατὰ φύσιν· τιμωμένῳ δὲ ἄρα καὶ περιχαρεῖ σφόδρα γενομένῳ καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα ἐν εὐχαῖς λιπαρῶς εἰς ἀγαθὰ τοῖς παισὶ παρακαλοῦντος θεοὺς οὐκ ἄρα τὰ τοιαῦτα ἀκούειν ἐξ ἴσου καὶ νέμειν ἡμῖν αὐτοὺς ἡγησόμεθα;
D ἀλλ' οὐκ ἄν ποτε δίκαιοι νομεῖς εἶεν ἀγαθῶν, ὃ δή φαμεν ἥκιστα θεοῖς εἶναι πρέπον.

v. f. r. x. a. *δ. ο.*, vett. editt. scilicet cum Ven. Ξ. scriptum exhibent *βλαβερός*. Id vero ex glossemate ortum esse ex eo apparet, quod in marg. tam librorum A. et Ω. quam aliorum ad *ἀραῖος* adscriptum est *βλαβερὸς* tanquam interpretamentum.

glossemate vel exinde apparet, quod Schol. *ἀραῖος* per *βλαβερὸς* interpretatur. *Ἀραῖος* active usurpatum illustravit Elmsleius ad Eurip. Med. v. 595. Winckelmannus scribendum putat: *βαρὺς γὰρ ἀραῖος γονεὺς κτλ.* provocans ad Soph. Trachin. v. 1195. ubi ea ipsa verba reperiuntur. Sed sanissima est librorum scriptura, quandoquidem sententia haec est: nam pater filiis diras imprecatur, ut nemo alius alii, h. e. diras omnium maxime efficaces et perniciosas imprecatur. Istud *δικαιότατα* per se seorsum accipiendum, hoc sensu: idque iure maximo. Sic alibi *εἰκότως*, de quo v. Wolf. ad Leptin. p. 466. 25. ed. Reisk. Eodem modo *δικαίως* Demosth. in Aristocrat. §. 78. *κἂν μὲν ἁλῷ, τὴν ἐπὶ τοῖς ἑκουσίοις φόνοις ἔδωκε, δικαίως.* ubi v. Weber.

μὴ δή τις ἀτιμαζομένῳ —] *Iam vero* ne quis existimet ctr. ut saepe. Sed hic quoque Astius innocens istud *δὴ* pro suspecto habuit et in *δὲ* mutari voluit.

τιμωμένῳ δὲ ἄρα — ἡγησόμεθα;] Per anacoluthon oratio exit in interrogationem; unde fit, ut *ἡγησόμεθα* subiiciatur, et *δὲ ἄρα* interseratur, de cuius usu diximus ad Apolog. p. 34. C. Phileb. p. 30. B. al. Similem rationem in Demosthene notarunt intpp. ad Olynth. I. p. 219. Apparat. Schaefer. Vol. I. Praeterea inde a verbis: *καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα ἐν εὐχαῖς κ. τ. λ.* mutatur tenor constructionis, quandoquidem deinde pro *ἐπήκοον εἶναι* infertur *ἀκούειν* ideoque *παρακαλοῦντος* ponitur, quod ex *ἀκούειν* suspenditur, quum antecesserit dativus *τιμωμένῳ* et *περιχαρεῖ γενομένῳ*. Verum pervidit Astius.

D. *ὡς οὐδὲν πρὸς θεῶν τιμιώτερον —*] Pempeli paraphrasis loci haec est: *διόπερ οὐδὲν ἂν θεῷ ξόανον ἢ ἱερὸν ἔχοιμεν ἐν χρημάτων κτήσει πατέρος ἢ καὶ προπάτορος γήρᾳ παρειμένων, ἢ καὶ μητέρων τὰν ἰδίαν δύναμιν ἐχουσῶν.* Inde Winckelmannus Platoni restituendum censet: *τιμιώτερον ἱερὸν ἢ ἄγαλμ' ἂν κτησαίμεθα.* Quo quid lucremur, non intelligimus. Nimirum paraphrastes Platonis *ἄγαλμα* ludidinose mutavit, pessumdata etiam verborum elegantia.

παρειμένων γήρᾳ] senectute solutorum et confectorum. Similiter Eurip. Suppl.

ΚΛ. Πολύ γε.

ΑΘ. Οὐκοῦν διανοηθῶμεν ὃ σμικρῷ πρότερον εἴπομεν, ὡς οὐδὲν πρὸς θεῶν τιμιώτερον ἄγαλμ' ἂν κτησαίμεθα πατρὸς καὶ προπάτορος παρειμένων γήρᾳ καὶ μητέρων τὴν αὐτὴν δύναμιν ἐχουσῶν, οὓς ὅταν ἀγάλλῃ τις τιμαῖς, γέγηθεν ὁ θεός· οὐ γὰρ ἂν ἐπήκοος ἦν αὐτῶν. θαυμαστὸν γάρ δήπου τὸ προγόνων ἵδρυμα ἡμῖν ἐστί, διαφερόντως τῶν ἀψύχων· τὰ μὲν E

ἐπήκοον ἐν εὐχαῖς] ἐν om. marg. Ω. et Vat. r. Omiserunt nuper etiam Turicenses et Herm.

νομεῖς εἶεν] Bekkerus et Schneider. νομῆς εἶεν, sine librorum consensu. Nam. Ω. Ξ. v. νομίσειεν, quod patet unde natum sit. Nec νομῆς Bastius ex Par. A. enotavit.

v. 1069. καὶ δὴ παρεῖται σῶμα. ubi v. Markland. conf. Dorvill. ad Chariton. p. 653. Wesseling. ad Diodor. Sic. T. I. p. 195. et Wyttenbach. ad Plut. Mor. p. 102. A. = Vol. II. p. 29. ed. Lips.

τὴν αὐτὴν δύναμιν ἐχουσῶν] H. e. ὁμοίως παρειμένων γήρᾳ. Audacius sane hoc dictum, quandoquidem δύναμις vocatur, quae est imbecillitas. Quamobrem Winckelmannus legi iubet: τὴν αὐτὴν ἀδυναμίαν. Sed δύναμις videtur recte habere, quippe quod non raro significet vim et naturam alicuius rei, die Beschaffenheit; de quo usu vocabuli v. ad Gorg. p. 447. C. et Protagor. p. 356. D. Hoc igitur posuit philosophus, ne in iis ipsis naturae vitium notaret, quos deorum instar colendos esse censeret. Pempelus: τὰν ἰδίαν δύναμιν ἐχουσῶν.

οὓς ὅταν ἀγάλλῃ τις τιμαῖς, —] Pempelus: ὁκότ' ἂν γὰρ ἀγάλλῃ τις γέρασι καὶ τιμαῖς τὼς γενέτορας, ἀγαθὰ τίθητι θεός. Unde Winckelmannus l. c. suspicatur veram germanamque Platonis manum esse hanc: ἀγάλλῃ τις γέρασι καὶ τιμαῖς, ἀγαθὰ δίδωσιν ὁ θεός. Sed istud γέρασι καὶ bonus Pempelus de suo addidit, quippe qui utrumque crebro iungi meminisset, veluti De Rep. VII. p. 516. C. Euthyphr. p. 15. A Legg. XII. p. 947. E. Poëticum autem illud: γέγηθεν ὁ θεός, quod sententiae granditatis cuiusdam vim conciliat, temere mutavit in tritum istud ἀγαθὰ τίθητι θεός.

E. *διαφερόντως τῶν ἀψύχων*] magis quam simulacra inanimata. Nam ad τῶν ἀψύχων intelligendum est ἱδρυμάτων. Haec quoque dilatavit Pempelus, et quidem hunc in modum: σεμνὸν γάρ τι καὶ θείας φύσιος πεπαμένον ἁμῖν τὸ τῶν φιτυσάντων ἵδρυμά ἐστι, καὶ ζωόντων πολὺ μαλλότερον ἢ τῶν ἀνεφίκτων ἱδρυμάτων. Inde Winckelmannus legendum arbitratur: θαυμαστὸν γὰρ καὶ θείαν φύσιν κεκτημένον τὸ προγόνων ἵδρυμα ἡμῖν ἐστί, ζώντων διαφερόντως τῶν ἀψύχων. Quod nemo facile pro vero probaverit.

τὰ μὲν γὰρ θεραπευόμενα —] Pempelus: τὰ μὲν γὰρ καλλυνόμενα καὶ λαμπριζόμενα ὑφ' ἁμέων ἑκάστοτε συνεύχεται ἁμῖν δωτίνας ἀγαθάς· σκυβαλι-

γὰρ θεραπευόμενα ὑφ' ἡμῶν, ὅσα ἔμψυχα, ξυνεύχεται ἑκάστοτε, καὶ ἀτιμαζόμενα τἀναντία, τὰ δ' οὐδέτερα, ὥςτε ἂν ὀρθῶς τις χρῆται πατρὶ καὶ προπάτορι καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις, πάντων πρὸς θεοφιλῆ μοῖραν κυριώτατα ἀγαλμάτων ἂν κεκτῇτο.

ΚΛ. Κάλλιστ' εἶπες.

ΑΘ. Πᾶς δὴ νοῦν ἔχων φοβεῖται καὶ τιμᾷ γονέων εὐχάς, εἰδὼς πολλοῖς καὶ πολλάκις ἐπιτελεῖς γενομένας. τούτων οὖν οὕτως φύσει διατεταγμένων τοῖς

E. ἀγαλμάτων ἂν κεκτῇτο] Sic de Bekkeri sententia scripsimus. Libri κέκτητο, vel κέκτηται. Schneiderus: κεκτῆτο sine iota subscripto.

P. 932. τῶν υἱέων καὶ π.] Sic A. Ω. v. f. r. δ. ο. pro vulg.

ζόμενα δέ, τοὐναντίον. Qua interpretatione inductus Winckelmannus, festinato iudicio, Platoni reddendum censet: ἑκάστοτε δωτίνας ἀγαθάς, ἀτιμαζόμενα δέ.

τὰ δὲ οὐδέτερα] illa vero (τὰ ἄψυχα) neutrum faciunt. Pro ὥςτε ἂν ὀρθῶς τις χρ. Pempelus: ὥςτε αἴκα δεόντως τις χρ.

Πᾶς δὴ νοῦν ἔχων φοβεῖται —] Laudat hanc ῥῆσιν usque ad γενομένας Euseb. Praep. Ev. XIII. 36. p. 611. A. Winckelmannus secundum Pempeli garrulam periphrasin coniicit: πᾶς δὴ νοῦν ἔχων φοβείσθω καὶ τιμάτω γονέων εὐχὰς καὶ ἀράς, εἰδώς κτλ. Idem deinde διακεκοσμημένων pro διατεταγμένων.

P. 932. καὶ ἀπιόντες νέοι σφόδρα π.] Turicenses de coniectura Winckelmanni ediderunt: καὶ ἀπόντες νέοις σφόδρα κτλ. Sed opponuntur inter se πρόγονοι (γονεῖς) γηραιοί, et ἀπιόντες νέοι, h. e. qui aetate nondum provecta obeunt; et illi quidem bonis dicuntur ἕρμαιον esse; hi vero maturius fato functi iis magnum relinquere sui desiderium. Ἀπιέναι et οἴχεσθαι noto euphemismo dicuntur morientes; v. ad Phaedon. p. 118. A. et Bergler. ad Alciphron. I. p. 232. Itaque nihil est quod quis iure mutatum cupiat. At nimirum Pempelus: ζῶντες μέχρι τᾶς ἐσχάτας βιοτᾶς καὶ ἀφέρποντες αἰζηοῖς νέοις — σφόδρα ποθεινοί. Qui sane videtur in his vertendis aliud quid sequutus esse.

τοῖς δὲ κακοῖς εὖ μάλα φοβεροὶ] Pempelus: τοῖς δὲ φλαύροις καὶ ἀσυνέτοις εὖ μάλα φοβοειδέες καὶ ζοφεροί, de quibus verbis Valcken. ad Phoen. v. 277. disputat.

εἰ δ' οὖν τινὰ κατέχοι φήμη κωφὴ τῶν τοιούτων πρ.] Si quem occupatum teneat, inquit, fama horum prooemiorum incuriosa atque negligens, s. ad haec prooemia surda, taub für solche Vorrede. Φήμη intelligitur, opinor, late sparsa et propagata opinio, vel fama ex vulgari opinione profecta, ut IX. p. 870. A. 871. B. al. Ea autem vocatur κωφὴ τ. τ. προοιμίων per prosopopoeiam quandam eo quo diximus sensu. Neque enim audiendus est Scholiastes κωφή interpretans: ἀσθενής, ἀμβλεῖα, ὡς νῦν· ἢ ἄηχος.

μὲν ἀγαθοῖς ἕρμαιον πρόγονοι γηραιοί, ζῶντες μέχρι 932
τῶν ἐσχάτων τοῦ βίου, καὶ ἀπιόντες νέοι σφόδρα πο-
θεινοί, τοῖς δὲ κακοῖς εὖ μάλα φοβεροί. πᾶς δὴ τι-
μάτω πάσαις τιμαῖς ταῖς ἐννόμοις τοὺς αὑτοῦ γεννή-
τορας τοῖς νῦν πεισθεὶς λόγοις· εἰ δ' οὖν τινὰ κα-
τέχοι φήμη κωφὴ τῶν τοιούτων προοιμίων, νόμος ὅδε
ἐπὶ τούτοις ὀρθῶς κείμενος ἂν εἴη· Ἐάν τις ἐν τῇδε
τῇ πόλει γονέων ἀμελέστερον ἔχῃ τοῦ δέοντος, καὶ μὴ
τῶν υἱέων καὶ πάντων τῶν ἐκγόνων αὑτοῦ καὶ ἑαυ- B

υἱῶν. Mox pr. *Ω.* et Flor. a. *ἀποκληρῶν*, quod Bekkerus etiam ex Par. A. enotavit, quum tamen Bastius inde excerptum dederit *ἀποπλ. ἢ τὰς.* Winckelmannus coni. *μειζόνως ἀγαπᾷ εἰς ἅπαντα ἐπ.* eiecto *ἢ*.

Quod vero *κωφή* iungitur genitivo, utuntur eadem constructione etiam alii, neque dissimile est *τυφλός* ita usurpatum Xenoph. Symp. IV. 12. *τυφλὸς δὲ τῶν ἄλλων ἁπάντων μᾶλλον ἂν δεξαίμην εἶναι ἢ Κλεινίου ἑνὸς ὄντος.* Pempelus locum hunc in modum variavit: *εἰ δέ τια φάμα ἀμύητος ὤτων ποτικώφωσιν κατίσχει τοιῶνδε λόγων, εἰδύλλεται ὡς καὶ δαίμοσιν ἐχθρὸς πέλει καὶ ἀνδράσιν τοῖς ποτὶ συνέσιος ἑρπύξασιν ἀτραπόν.* Quae posteaquam Winckelmannus refinxit sic: *εἰ δέ τινα ἀνόητον κώφωσις κατίσχει τοιῶνδε λόγων*: protenus etiam Platonem beavit coniectura hac: *εἰ δ' οὖν τινὰ κατέχοι ἀνόητον* vel *ἀμύητον κώφωσις τῶν τοιούτων προοιμίων.* Quam quidem coniecturam et supervacaneam esse et vero etiam inanem, facile sibi persuadebunt, opinor, qui quomodo Pempelus in his vertendis sit versatus, accurate perspectum habuerint. Ipsa autem verba Platonis per se spectata plane carere difficultate, supra ostendisse videmur.

νόμος ὅδε — κείμενος ἂν εἴη·] Apud Athenienses in eos, qui parentes male habuissent, *κακώσεως* actio locum habebat, atque impiis *ἀτιμίας* poena constituta erat. v. Diogen. Laërt. I. 55. Xenoph. Mem. VI. 2, 13. Andocid. De Myster. p. 35 sq. Demosth. in Timocr. p. 732, 17. 733, 9. conf. Lelyveld De infamia iure Attico p. 144 sqq. qui rem egregie illustravit; item Ianum Pan Dissert. inaug. De grati animi officiis atque ingratorum poena, iure Attico et Romano. Lugdun. Bat. 1809. p. 23 sqq. Meier. Process. Attic. p. 288. De bonis damnator. p. 127. Petiti Legg. Att. p. 240 sqq. 245 sq Platonis legem de impietate adversus parentes punienda cum legibus Soloniis contendit Hermann. Comparat. iuris domestici et famil. ap. Plat. in Legg. ctr. p. 16. Ceterum conferas cum his etiam Plat. Legg. IV. p. 717. B—E. et IX. p 881. ubi filius, qui parentes verberaverit, perpetuo exilio afficiendus esse iudicatur.

καὶ μὴ τῶν υἱέων — βουλήσεις] et nisi magis in cunctis rebus illorum voluntates ac desideria quam filiorum suorum et sua ipsius concedit (permittit) et

τοῦ μειζόνως εἰς ἅπαντα ἐπιτρέπων καὶ ἀποπληρῶν ἢ τας βουλήσεις, ἐξαγγελλέτω μὲν ὁ πάσχων τι τοιοῦτον, εἴτε αὐτὸς εἴτε τινὰ πέμπων, πρὸς τρεῖς μὲν τῶν νομοφυλάκων τοὺς πρεσβυτάτους, τρεῖς δ' αὖ τῶν περὶ γάμους γυναικῶν ἐπιμελουμένων· οἱ δ' ἐπιμελείσθωσαν, κολάζοντες τοὺς ἀδικοῦντας νέους μὲν ὄντας ἔτι πληγαῖς καὶ δεσμοῖς, μέχριπερ ἂν ἐτῶν ἄν-
C δρες μὲν τυγχάνωσιν ὄντες τριάκοντα, γυναῖκες δὲ δέκα πλείοσιν ἔτεσι κολαζέσθωσαν ταῖς αὐταῖς κολάσεσιν. ἐὰν δὲ πορρωτέρω τούτων τῶν ἐτῶν ὄντες τῶν αὐτῶν ἀμελειῶν περὶ γονέας μὴ ἀφιστῶνται, κακῶσι δέ τινάς τινες, εἰς δικαστήριον εἰςαγόντων αὐτοὺς εἰς ἕνα καὶ ἕκαστον τῶν πολιτῶν, οἵτινες ἂν ὦσι πρέσβύτατοι ἁπάντων· ἂν δέ τις ὄφλῃ, τιμάτω τὸ δικαστήριον ὅ τι χρὴ τίνειν ἢ πάσχειν, ἀπόρρητον μηδὲν

B. *τῶν περὶ γάμους γυναικῶν ἐπιμελουμένων*] *ἐπιμελουμένους* A.x. et pr. Ω.a.c.δ. ut scripsit Schneiderus.

C. *ἕκαστον τῶν πολιτῶν*] *πολιτικῶν* ex corr. Ω.a.o. cum Vat. f. Ceterum *ἑκατὸν* nuper de Bekkeri coniectura scripserunt pro vulg. *ἕκαστον*.

explet, ut recte Astius explicat. *Εἰς ἅπαντα* est: quod ad omnia pertinet, habita rerum omnium ratione. Pro *αὐτοῦ* Baiterus mavult *αὐτῶν*, quod ante Stephanum legebatur. Nobis unice placet recepta lectio, quam codd. tuentur omnes.

B. *τῶν περὶ γάμους γυναικῶν ἐπιμελουμένων*] Abundanter additur *ἐπιμελουμένων*, dum eos (*γάμους*) curant. Stephanus tamen participium putabat delendum esse, quod consilium comprobat etiam Astius.

C. *εἰς δικαστήριον εἰςαγόντων αὐτοὺς —*] Verisimilis alicui videatur coniectura Im. Bekkeri scribendum putantis: *εἰς ἕνα καὶ ἑκατὸν τῶν πολιτῶν*. Quae certe mirum quantum praestat commento Winckelmanni: *εἰς τὸ τῶν ἐκκρίτων δικαστῶν δικαστήριον εἰςαγόντων αὐτοὺς καὶ διαδικαζέσθων, τῶν πολιτῶν κτλ.* quo profecto nihil est veridissimilius. Et impertiit Platoni suo illud *ἑκατὸν* Hermannus. Sed nihil opus est mutatione. Etenim quum ingrati isti atque impii dicantur subire debere iudicium eorum, qui sint *πρεσβύτατοι ἁπάντων*, significari videtur, eos coram unoquoque istorum senum comparere oportere, h. e. coram omnibus civibus tanquam iudicibus, qui ad aetatem maxime grandem pervenerint. Quocirca iudicium hoc constare vult philosophus ex senibus aetate omnium maxime provectis.

ἀπόρρητον μηδὲν ποιούμενοι —] nihil interdictum putantes eorum, quae homo pati potest aut luere, h. e. quamvis poenam pro licita habentes. Participium *ποιούμε-*

ποιούμενοι ὅσων δυνατὸς ἄνθρωπος πάσχειν ἢ τίνειν.
ἐὰν δέ τις ἀδυνατῇ κακούμενος φράζειν, ὁ πυθόμε- D
νος τῶν ἐλευθέρων ἐξαγγελλέτω τοῖς ἄρχουσιν ἢ κα-
κὸς ἔστω καὶ ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι βλάβης. ἐὰν δὲ
δοῦλος μηνύσῃ, ἐλεύθερος ἔστω, καὶ ἐὰν μὲν τῶν κα-
κούντων ἢ κακουμένων δοῦλος, ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἀφεί-
σθω, ἐὰν δέ τινος ἄλλου τῶν πολιτῶν, τὸ δημόσιον
ὑπὲρ αὐτοῦ τιμὴν τῷ κεκτημένῳ καταβαλλέτω· τοῖς
ἄρχουσι δὲ ἐπιμελὲς ἔστω, μή τις ἀδικῇ τὸν τοιοῦ-
τον τιμωρούμενος τῆς μηνύσεως ἕνεκα.

Cap. XII. Ὅσα τις ἄλλος ἄλλον πημαίνει φαρμά- E
κοις, τὰ μὲν θανάσιμα αὐτῶν διείρηται, τῶν δ' ἄλλων πέ-
ρι βλάψεων, εἴ τις ἄρα πώμασιν ἢ καὶ βρώμασιν ἢ ἀλείμ-
μασιν ἑκὼν ἐκ προνοίας πημαίνει, τούτων οὐδέν πω
διέῤῥήθη. διτταὶ γὰρ δὴ φαρμακεῖαι κατὰ τὸ τῶν

ὅσων δυνατὸς] Sic Ξ. f. c. o. et γρ. Ω. pro vulg. *ὅσον*. Etiam Par. A. *ὅσων* perscriptum habere liquido testatur Bastius.

D. *ἢ κακουμένων*] *καὶ κακουμ.* pr. A. et Ω. *ἢ καὶ* Voss. x.

E. *πώμασιν ἢ καὶ βρ.*] *πώμασιν* Flor. a. c. et pr. A. Ω. pro vulg. *πόμασιν*.

νοι referendum ad *τὸ δικαστήριον*, i. e. *οἱ δικασταί*; v. Matthiae Gr. §. 434. 2. et qui ibi laudantur. Mox p. 933. E. eadem ratione *αὐτοῖς* ad *δικαστήριον* refertur.

D. *ὁ πυθόμενος τῶν ἐλ. ἐξ.*] Etiam apud Athenienses cuivis civi *κακώσεως* persequendae potestas fuit. Harpocrat. p. 160. *ὅτι δὲ ἐξῆν καὶ παντὶ τῷ βουλομένῳ γράφεσθαι κακώσεως γονέων — δηλοῦται ἔν τε τῷ προειρημένῳ λόγῳ Ὑπερίδου κτλ.* conf. Meier. Process. Att. p. 291.

καὶ ἐὰν μὲν — δοῦλος] Int. *ἢ*, ut supra p. 914. D.

Cap. XII. E. *τῶν δ' ἄλλων πέρι βλάψεων —*] quod vero attinet ad alias laesiones. *Περί* absolute positum iam supra XI. p. 915. E. notavimus. — *ἐκ προνοίας* post *ἑκών* additum explicationis gratia est consulto; v. Heindorf. ad Phaedr. §. 41.

διτταὶ γὰρ δὴ φαρμακεῖαι —] Duplicem distinguit *φαρμακείαν*, alteram veneficium apertum complectentem et mortem vi accelerantem; alteram utentem magicis artibus. Hanc posteriorem igitur nunc una cum praestigiis et incantatationibus tractat, et quaenam universo huic crimini constituendae sint poenae disputat. *Φάρμακα* et *ἐπῳδαί* iunguntur etiam apud Demosthen. adv. Aristogit. I. p. 793 sq. unde Athenis discimus item graves poenas in talia fuisse constitutas; v. Platner. Process und Klagen T. II. 170. et Meier. Process. Att. p. 312 sq. Quam late vero artium magicarum usus in Graecia, imprimisque etiam

ἀνθρώπων οὖσαι γένος ἐπίσχουσι τὴν διάῤῥησιν. ἣν
933 *μὲν γὰρ τὰ νῦν διαῤῥήδην εἴπομεν, σώμασι σώματα κακουργοῦσά ἐστι κατὰ φύσιν· ἄλλη δὲ ἡ μαγγανείαις τέ τισι καὶ ἐπῳδαῖς καὶ καταδέσεσι λεγομέναις πείθει τοὺς μὲν τολμῶντας βλάπτειν αὐτούς, ὡς δύνανται τὸ τοιοῦτον, τοὺς δ' ὡς παντὸς μᾶλλον ὑπὸ τοιούτων δυναμένων γοητεύειν βλάπτονται. ταῦτ' οὖν καὶ*

σώμασι σώματα κ.] Vulg. *σώματι*, reluctantibus A. Ω. v. f. r. x. a. δ. o. χ.

P. 933. *ὡς παντὸς μᾶλλον*] *πάντως* A. Ω. f. o. Sed de Par. A. tacet Bastius, et Ω. *παντὸς* tam in marg. quam supra vers. scri-

Athenis, fuerit pervagatus, si quis accuratius velit perspicere, is praeter alios legat Tiedemann. Comment. Quae fuerit artium magicarum origo, quomodo illae ab Asiae populis ad Graecos ctr. sint propagatae. Marb. 1787. 4. et C. A. Böttiger. Ideen zur Kunstmythologie Vol. I. p. 60 sqq. Platonis loci, qui ad ad hanc rem spectant, imprimis hi hunt: Reip. II. p. 364. B. sqq. Legg. X. p. 909. B. Charm. p. 155. conf. Ruhnken. ad Tim. p. 114 sqq.

κατὰ τὸ τῶν ἀνθρώπων οὖσαι γένος] quae inter homines exercentur. Winckelmannus tamen legendum censet: *κακὰ — ποιοῦσαι*, quo certe non opus. — *ἐπίσχουσι τὴν διάῤῥησιν*, inhibent et impediunt rei explicationem, h. e. difficultatem et moram explicationi afferunt. Dein quod vulgo legebatur *σώματι σώματα*, id nisi meliorum librorum destitueretur auctoritate, haud sane mutandum duxissemus. De Rep. IX. p. 579. D. *εἴ τις κάμνοντι σώματι — ἀγωνιζόμενος πρὸς ἄλλα σώματα ἀναγκάζοιτο διάγειν τὸν βίον*. Sophist. p. 225. A. *τῆς τοίνυν μαχητικῆς τῷ μὲν σώματι πρὸς σώματα γιγνομένῳ κτλ.* ubi quis audebit singularem numerum plurali iunctum sollicitare? Intelligitur vero *φαρμακεία*, quae utitur venenis et medicamentis magicis, ideoque corpora corporibus adhibet. A qua distinguitur altera, quae utitur praestigiis, incantatibus, magicis defixionibus, et quae sunt id genus alia. *Καταδέσεις*, defixiones magicae; de quibus v. ad Remp. II. p. 364. B. *Μαγγανείαις* i. q. *γοητείαις*.

P. 933. *πείθει τοὺς μὲν τολμῶντας —*] Pro *αὐτοὺς* vide an *ἄλλους* legendum sit. Ita sententia existit haec: alia persuadet vel iis, qui sustinent aliis nocere, posse se tale quid efficere, vel aliis, noceri sibi omnino ab illis, quum praestigiis uti possint. Vulgatum *αὐτοὺς* quomodo defendi possit, non intelligimus. Ad *τοὺς δ'* int. *πείθει*.

ταῖς δὲ ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων —] Periodus insolentius composita, in qua tamen, re diligentius considerata, nihil invenias, quod praeter librorum auctoritatem mutandum videatur. Et dativus quidem: *ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων* positus est sic, ut accommodatus sit verbis: *οὐκ ἄξιόν ἐστι ἐπιχειρεῖν*, nulla dum habita ratione infinitivi *πείθειν*. De quo genere structurae conf. Gorg. p. 513. E: *ἆρ' οὖν οὕτως ἡμῖν ἐπιχειρητέον ἐστὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς*

περὶ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα οὔτε ῥᾴδιον ὅπως ποτὲ πέφυκε γιγνώσκειν, οὔτ' εἴ τις γνοίη, πείθειν εὐπετὲς ἑτέρους. ταῖς δὲ ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων δυςωπουμένους πρὸς ἀλλήλους περὶ τὰ τοιαῦτα οὐκ ἄξιον ἐπιχειρεῖν πείθειν, ἄν ποτε ἄρα ἴδωσί που κήρινα μιμήματα πεπλασμένα, εἴτ' ἐπὶ θύραις εἴτ' ἐπὶ τριόδοις εἴτ' ἐπὶ μνήμασι γονέων αὐτῶν τινές, ὀλιγωρεῖν B

ptum habere idem testatur. Dein pro ταῦτ' οὖν pr. A. et fortasse pr. Ω. ταὐτόν.

δυςωπουμένους πρὸς ἀλλ.] δυςωπουμέναις codd. v. f., prim. a. c. δ. o. et corr. Ω. Sed v. explicatt.

εἴτ' ἐπὶ μνήμασι] ἐπὶ pr. om. A. Ω. teste Bekkero.

πολίταις θεραπεύειν, ὡς βελτίστους αὐτοὺς τοὺς πολίτας ποιοῦντας; De Rep. III. p. 461. A: ἐπιχειρῆσαι τοῖς προβάτοις κακουργεῖν. Protag. p. 343. C. εἰς τοῦτο οὖν τὸ ῥῆμα καὶ τούτου ἕνεκα τούτῳ ἐπιβουλεύων καλοῦσαι αὐτό. Legg. III. p. 700. C: τὸ δὲ κῦρος τούτων γνῶναί τε καὶ δικάσαι. Ibid. VII. p. 790. D: ὅνπερ (τρόπον) ἠργμεθα τῶν — λεχθέντων διαπεραίνειν. Criton. p. 52. B: οὐδ' ἐπιθυμία σε ἄλλης πόλεως οὐδ' ἄλλων νόμων ἔλαβεν εἰδέναι. Iam vero pro δυςωπουμένους debebat dici δυςωπουμέναις, quod scriptum est in codd. aliquot et nuper a Turicensibus evulgatum. Sed quia sequitur πρὸς ἀλλήλους, relicta protenus inchoata constructione ponitur accusativus generis masculini, ita ut participium accommodetur infinitivo πείθειν, perinde ac si antecesserit τοὺς δὲ ἀνθρώπους. Nimirum poterat etiam hunc in modum scribi: ταῖς δὲ ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἄξιον ἐπιχειρεῖν, ὥστε πείθειν αὐτοὺς δυςωπουμένους πρὸς ἀλλήλους. v. ad Gorg. l. c. Tim. p. 33. C. et ad Legg. I. p. 626. D. Itaque haec quidem in vado sunt. Pergimus ad proxima. Ea vero inde ab ἄν ποτε ἄρα ἴδωσι κτλ. ita inferuntur, ut locum habeat epexegesis, quandoquidem verbo πείθειν explicationis gratia subiungitur: ὀλιγωρεῖν πάντων τῶν τοιούτων διακελεύεσθαι, additis etiam verbis: μὴ σαφὲς ἔχουσι δόγμα περὶ αὐτῶν, quae inde apta ac suspensa sunt. Quo genere constructionis non perspecto Astius πείθειν tanquam supervacaneum delendum putabat; Schrammius autem Quaest. de locis nonnullis Legg. Spec. V. p. 13. pro ἄν ποτε legi iubebat: κἄν ποτε κτλ. Itaque universae sententiae vim iuvabit ita declaravisse: Sed non est operae pretium animos hominum mutua suspicione et metu repletos in talibus conari meliora edocere, hoc est, si quando cereas conspexerint imagines fictas, sive in ianuis sive in triviis sive in ipsorum parentum sepulcris, eos cohortari, ut ista omnia nihil curent, quippe quum non habeant claram et evidentem eorum intelligentiam. Haec igitur universi loci sententia est. Restat ut de singulis nonnulla commonenda sint. De quibus haec habeto. Δυςωπεῖσθαι a veteribus de suspicione ac metu usurpatum; quem loquendi usum illustrant Ruhnken. ad Tim. p. 90. et Lobeck. ad Phrynich. p. 190. Schol. ad h. l. δυςωπουμένους· ὑφορωμένους, ὑ-

πάντων τῶν τοιούτων διακελεύεσθαι μὴ σαφὲς ἔχουσι δόγμα περὶ αὐτῶν. διαλαβόντας δὲ διχῇ τὸν τῆς φαρμακείας πέρι νόμον, ὁποτέρως ἄν τις ἐπιχειρῇ φαρμάττειν, πρῶτον μὲν δεῖσθαι καὶ παραινεῖν καὶ
C συμβουλεύειν μὴ δεῖν ἐπιχειρεῖν τοιοῦτο δρᾶν μηδὲ καθάπερ παῖδας τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων δειμαίνοντας φοβεῖν, μηδ᾽ αὖ τὸν νομοθέτην τε καὶ τὸν δικαστὴν ἀναγκάζειν ἐξιᾶσθαι τῶν ἀνθρώπων τοὺς τοιούτους φόβους, ὡς πρῶτον μὲν τὸν ἐπιχειροῦντα φαρμάττειν οὐκ εἰδότα τί δρᾷ, τά τε κατὰ σώματα, ἐὰν μὴ τυγχάνῃ ἐπιστήμων ὢν ἰατρικῆς, τά τε αὖ περὶ τὰ μαγγανεύματα, ἐὰν μὴ μάντις ἢ τερατοσκό-

C. *καθάπερ παῖδας*] *παῖδας* om. pr. A Ω. sicuti narrat Bekker.

D. *ἀνθρώπων τῶν ἐκείνου*] *τῶν* om. A. et pr. Ω. Uncis seclusit voc. Baiter.

παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι] *ἀποτίνειν* Ω. corr. et f. quod dederunt Herm. et Turicenses. Utrumque dicitur.

πύπιως ἔχοντας. Anecdot. Bekker. p. 234, 23. Cereas vero imagunculas in re magica fuisse usitatas etiam aliunde constat. v. Theocrit. Id. II. v. 28 sqq. Virgil. Eclogg. VIII. v. 73 sqq. Horat. Satir. I. 8, 30 sqq. Ovid. Her. VI. 91. Devoret (Medea) absentes, simulacraque cerea figit: ad quos locos plura dederunt intpp.

B. *διαλαβόντας δὲ διχῇ τὸν τ. φ.* Bifariam ait legem de artibus magicis distribuendam esse, quandoquidem primum homines quasi prooemio quodam cohortandi sint, ut illis abstineant, deinde vero poenis et suppliciis coerceri debeant. Ex quo perspicuum est, post *πρῶτον μὲν δεῖσθαι* inferius paullo subiungi debuisse *ἔπειτα* sive *ἔπειτα δέ*. Nunc vero oratione liberius vagante *πρῶτον μὲν* nihil habet, quod ipsi respondeat. In quo non est quod quis haereat. Ceterum haud scio an *χρὴ* vel *δεῖ* in his alicubi interciderit.

C. *μηδὲ καθάπερ παῖδας — δειμαίνοντας φοβεῖν*] H. e. *μηδὲ τοὺς πολλοὺς καθάπερ παῖδας φοβεῖν δειμαίνοντας*, metu replere s. perterrefacere, terriculamenta iis obiicientes. Sic enim *δειμαίνοντας* intelligimus ab Astio ad *τοὺς πολλούς* relatum. Criton. p. 46. C. *οὐδ᾽ ἂν πλείω τῶν νῦν παρόντων ἡ τῶν πολλῶν δύναμις ὥσπερ παῖδας μορμολύττηται.*

ὡς πρῶτον μὲν τὸν ἐπιχειροῦντα —] quippe quum primum quidem is, qui conatur venena tractare, nesciat quid faciat, quum ad corpora quod attinet, nisi forte sit artis medicae peritus, tum praestigiae si spectantur, nisi vates sit aut monstrorum interpres. Male Winckelmannus coniectat *τά τε κατα φάρμακα.* Supra p. 932. E: *ἣν μὲν γὰρ τὰ νῦν — εἴπομεν (φαρμακείαν), σώμασι σώματα κακουργοῦσά ἐστι κατὰ*

πος ὢν τυγχάνῃ. λεγέσθω δὴ λόγος ὅδε νόμος περὶ D
φαρμακείας· Ὃς ἂν φαρμακεύῃ τινὰ ἐπὶ βλάβῃ μὴ θανασίμῳ μήτε αὐτοῦ μήτε ἀνθρώπων τῶν ἐκείνου, βοσκημάτων δὲ ἢ σμηνῶν εἴτ' ἄλλῃ βλάβῃ εἴτ' οὖν θανασίμῳ, ἐὰν μὲν ἰατρὸς ὢν τυγχάνῃ καὶ ὄφλῃ δίκην φαρμάκων, θανάτῳ ζημιούσθω, ἐὰν δὲ ἰδιώτης, ὅ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι, τιμάτω περὶ αὐτοῦ τὸ δικαστήριον. ἐὰν δὲ καταδέσεσιν ἢ ἐπαγωγαῖς ἤ τισιν ἐπῳδαῖς ἢ τῶν τῳ τοιούτων φαρμακειῶν ὡντινωνοῦν δόξῃ ὅμοιος εἶναι βλάπτοντι, ἐὰν μὲν μάντις ὢν ἢ E
τερατοσκόπος, τεθνάτω, ἐὰν δ' ἄνευ μαντικῆς ὤν τις φαρμακείας ὄφλῃ, ταὐτὸν καὶ τούτῳ γιγνέσθω· περὶ

ἢ τῶν τῳ τοιούτων φ.] τῳ, quod libri ignorant, de coniectura nostra inseruimus. v. explicatt. Astius scribebat: ἤ τῳ τῶν τ. Hermannus φαρμακειῶν uncis seclusit et ὡντινων οὖν in ᾡτινιοῦν mutavit, iusto violentius.

E. ἢ τερατοσκόπος] Haec usque ad ἄνευ μαντικῆς desunt in Ξ. v. f. a. c. o. Dein pro τις habent τῆς Ξ. Ω. f. r. a. c. o. x. Hermannus corr. ὃ ἄν τις pro ὢν τις.

φύσιν, ἄλλη δέ, ἢ μαγγανείαις — πείθει κτλ.

D. εἴτ' ἄλλῃ βλάβῃ εἴτ' οὖν θαν.] H. e. sive aliud damnum inferat sive letale pecoribus et apium examinibus. In quibus ἄλλῃ βλάβῃ liquet esse μὴ θανασίμῳ, quod Stephanus desiderabat, qui alioquin putabat scribendum saltem esse: εἴτ' οὖν ἄλλῃ βλάβῃ θανασίμῳ.

ἐὰν δὲ καταδέσεσιν ἢ ἐπαγ.] Καταδέσεις rursus sunt defixiones magicae, ut paullo ante. Sed ἐπαγωγαί vocantur evocationes magicae, ut paullo ante. Sed ἐπαγωγαί vocantur evocationes magicae; v. Ruhnken. ad Tim. p. 114 sqq. De ἢ πολυ ἐπῳδαῖς v. ad Libr. I. p. 644. A.

ἢ τῶν τῳ τοιούτων —] Vulgo τῳ aberat, quod cur post τῶν inseruerimus, patebit ex Matthiae Gr. §. 279. ann. 4. Conf. supra p. 915. B. τῶν ἄλλων τῳ ξένων. Astius illud post ἢ interposuit, quo loco voculam intercidisse minus est verisimile. Alii locum aliter tentaverunt. Cornarius enim post ὡντινωνοῦν putabat χρείαις inseri oportere. Eodem loco Winckelmannus coniiciebat δόσει excidisse. Ruhnken. ad Tim. p. 115. corrigebat: ἢ ἐπῳδαῖς τις τῶν τοιούτων φαρμακέων ὡντινωνοῦν, eiecto voc. φαρμακειῶν. C. Fr. Hermann. φαρμακειῶν uncis inclusit et ᾡτινιοῦν pro ὡντινωνοῦν reposuit. Stephanus τισί ante τῶν τοιούτων repetendum indicavit, consentiente fere Bernhardyo Syntax. p. 144. qui loci integritatem defendere conatus est.

E. ἐὰν δ' ἄνευ μαντικῆς ὢν] si expers artis vaticinandi condemnatus fuerit veneficii, similiter cum hoc agitor. Astius de coniectura φαρμακεὺς pro φαρμακείας dedit, id quod censet adeo

γάρ αὖ καὶ τούτου τιμάτω τὸ δικαστήριον ὅ τι ἂν
αὐτοῖς δεῖν αὐτὸν δόξῃ πάσχειν ἢ ἀποτίνειν.
Ὅσα τις ἂν ἕτερον ἄλλον πημήνῃ κλέπτων ἢ βια-
ζόμενος, ἂν μὲν μείζω, μείζονα τὴν ἔκτισιν τῷ πη-
μανθέντι τινέτω, ἐλάττω δὲ ζημιώσας σμικροτέραν,
παρὰ πάντα δὲ τοσαύτην, ἡλίκα ἂν ἑκάστοτε ζη-
μιώσῃ τίς τινα, μέχριπερ ἂν ἰάσηται τὸ βλαβέν.
δίκην δὲ ἕκαστος πρὸς ἑκάστῳ τῷ κακουργήματι σω-
934 φρονιστύος ἕνεκα ξυνεπομένην προσεκτισάτω, ὁ μὲν
ἀνοίᾳ κακουργήσας, ἀλλοτρίᾳ πειθοῖ διὰ νεότητα ἤ
τι τοιοῦτον χρησάμενος, ἐλαφροτέραν, ὁ δὲ διὰ οἰ-
κείαν ἄνοιαν ἢ δι' ἀκράτειαν ἡδονῶν ἢ λυπῶν, ἐν

Ὅσα τις ἂν ἕτερον] Vulgo *ἕτερος*. Recte hac in parte A. Ω. Ξ. pr. *ὃς ἂν τις ἂν ἕτερον ἄλλον*. Recepit solum *ἕτερον* Hermann. qui *ἄλλον* uncis circumdedit. Sed v. Commentar. infr. Voss. *ἀποτείνειν ὃς ἄν τις ἕτερον ἄλλον.*

ἂν μὲν μείζω —] *μείζων* A. Ω. f. r. a. c. δ. o.

ἐλάττω δὲ ζημιώσας] *μὴ ζημιώσας* A. Ω. v. x. Inde Hermann effinxit: *δὲ δὴ ζημιώσας*. Sed *ἐλ. δὲ ζημιούσθω* f. r. a. c' et marg. A. Ω. x.

ipsam sententiam postulare. Atqui *ὧν* pertinet ad *ἄνευ μαντικῆς*, quod certe non minus recte dicitur quam *ἐν τέχνῃ εἶναι* Protagor. p. 319. C. Quamobrem nec Hermannum censemus recte scripsisse: *μαντικῆς, ὃ ἄν τις φαρμακείας ὄφλῃ*, de dictionis insolentia conquerentem. Nam *ταὐτόν* quod idem ait non habere quorsum referatur, manifesto illud pertinet ad proxime antegressum *τεθνάτω*.

E. *ὅ τι ἂν αὐτοῖς δεῖν*] Sc. *τοῖς δικασταῖς*, quod inest in antegresso *δικαστήριον*, de quo conf. ad XI. 932. C. conf. etiam ann. ad IX. p. 876. B.

Ὅσα τις ἂν ἕτερον ἄλλον πημ.] Recte dicitur *ἕτερον ἄλλον*. Suidas: *Ἄλλο ἕτερον· ἐκ παραλλήλου λέγουσιν.* Grammat. in Bekker. Anecd. I. p. 379. qui eadem habet. conf. Legg. VI. p. 780. D. IX. p. 875. D. Cratyl. p. 438. D. Attigit usum loquendi Meincke ad Menandr. p. 110. Matthiae ad Eurip. Orest. 335. Schaefer. Appar. ad Demosthen. I. p. 831. De poenis iure Attico in furtum et vim constitutis v. Meier. Att. Process. p. 1§5. p. 356 sqq. et Wachsmuth. Antiquitatt. Hell. II. P. I. p. 274. ed. 1. Erat autem legitimum, ut duplum rei furto ablatae pro poena solvendum esset, si res ipsa restitueretur; sin minus, decuplum erat persolvendum. Quamobrem pretium rei aestimabatur et ex eius magnitudine poena furti finiebatur. Paullo aliter Plato. Ad *ἂν μὲν μείζω* rursus int. *πημήνῃ*, de qua ellipsi v. ann. ad Libr. VI. p. 752. D. XI. 914. D. 932. D. — *ἰάσηται τὸ βλαβέν*, damnum resarciverit, ut saepe. — *σωφρονιστύος ἕνεκα*, ut resipiscat, s. correctionis gratia. Apte confert Astius IX. p. 854. D: *τάχα γὰρ ἂν δοὺς ταύτην τὴν δίκην γένοιτ' ἂν βελτίων σωφρονισθείς.*

φόβοις δειλίας, ἢ τισιν ἐπιθυμίαις ἢ φθόνοις ἢ θυμοῖς δυσιάτοις γιγνόμενος, βαρυτέραν, οὐχ ἕνεκα τοῦ κακουργῆσαι διδοὺς τὴν δίκην, οὐ γὰρ τὸ γεγονὸς ἀγένητον ἔσται ποτέ, τοῦ δ' εἰς τὸν αὖθις ἕνεκα χρόνον ἢ τὸ παράπαν μισῆσαι τὴν ἀδικίαν αὐτόν τε B καὶ τοὺς ἰδόντας αὐτὸν δικαιούμενον, ἢ λωφῆσαι μέρη πολλὰ τῆς τοιαύτης ξυμφορᾶς. ὧν δὴ πάντων ἕνεκα χρὴ καὶ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα βλέποντας τοὺς νόμους τοξότου μὴ κακοῦ στοχάζεσθαί δίκην τοῦ τε μεγέθους τῆς κολάσεως ἑκάστων ἕνεκα καὶ παντελῶς τῆς ἀξίας. ταὐτὸν δ' ἔργον δρῶντα ξυνυπηρετεῖν δεῖ τῷ νομοθέτῃ τὸν δικαστήν, ὅταν αὐτῷ

ἕκαστος πρὸς εκάστῳ] πρὸς additum nuper ex A. Ω. v. f. r. a. δ. ο. x.

P. 934. *ἢ θυμοῖς δυσιατ. γιγνόμενος*] Sic Ξ. r. et supra vers. Ω. a. c. δ. Editt. γιγνομένοις. Paullo ante Voss. ἐν φόβοις ἢ δειλίᾳ. Flor. a. φόβοις δειλίαις, corr. et Flor. δ. δειλιάσας. sed v. explicatt.

Forma σωφρονιστύς Ionica, sicuti intelligitur ex Eustath. ad Iliad. τ'. p. 1245. 39. = 1180. ed. Rom. ubi tanquam exempla eius afferuntur ἡ κιστύς, ληϊστύς, καταπλυστύς, διωκτύς, γελαστύς, μαστύς, alia. Disputarunt de his Hemsterhusius ad Lucian. Dial. Mort. VI. 3. p. 354. Valckenarius ad Herod. I. 85. Vol. V. P. I. p. 97. ed. Schweigh. et IX. 97. Tom. VI. P. II. p. 300. ubi vir egregius: „Ad Hesych. quaedam notata sunt in Ἀποδαστύς. Sed σωφρονιστύος miror apud Platonem reperiri." — *ξυνεπομένην*, convenientem.

P. 934. *δι' ἀκράτειαν ἡδονῶν ἢ λυπῶν*] quia impotens fuit voluptatum ac dolorum neque iis moderari potuit. — *ἐν φόβοις δειλίας*, in timoribus ab ignavia profectis. v. ad IX. p. 870. A. VIII. p. 848. B. VI. p. 776. B. IV. p. 723. D. al. Non igitur accedendum putamus Hermanno, qui ex coniectura Winckelmanni δειλοῖς edidit. Stephanus ἢ δειλίας corrigebat. Idem requirebat γενομένοις pro vulg. γιγνομένοις. Nos γιγνόμενος dedimus ex aliquot codd., quod placuit etiam Hermanno et Turicensibus. Nisi forte praestat γενόμενος.

τὸ γεγονὸς ἀγένητον ἔσται] Facta infecta fieri non posse, tralaticium est. Sententiam, iam a Solone Fragm. 19. Theogn. v. 491. ed. Welcker. Pindar. Olymp. II. 29. aliisque celebratam multi postea usurpaverunt. v. Plat. Protagor. p. 324. B. Agath. ap. Aristot. Eth. ad Nicom. VI. 2, 6 Plaut. Aular. IV. 10, 11. Horat. Carm. III. 29. Sed v. quae hanc in rem congesserunt Gataker. Miscell. Advers. Posthum. c. 30. Lennep. ad Phalar. p. 30. Intpp. ad Aristaenet. I. 6. Plautus Truculent. IV. 2, 17. Stultus es, qui facta infecta facere verbis postules.

τοξότου μὴ κακοῦ — δίκην] Libr. IV. p. 705. E: ὅς

τις νόμος ἐπιτρέπῃ τιμᾶν, ὅ τι χρὴ πάσχειν τὸν κρι-
C νόμενον ἢ ἀποτίνειν· τὸν δέ, καθάπερ ζωγράφον, ὑπογράφειν ἔργα ἑπόμενα τῇ γραφῇ. ὃ δὴ καὶ νῦν, ὦ Μέγιλλε καὶ Κλεινία, ποιητέον ἡμῖν ὅ τι κάλλιστα καὶ ἄριστα· τῶν κλοπαίων τε καὶ βιαίων πάντων τὰς ζημίας λεγομένας οἵας δεῖ γίγνεσθαι, λεκτέον, ὅπως ἂν ἡμῖν παρείκωσι θεοὶ καὶ θεῶν παῖδες νομοθετεῖν.

Cap. XIII. Μαινόμενος δὲ ἄν τις ᾖ, μὴ φανερὸς ἔστω κατὰ πόλιν· οἱ προσήκοντες δ' ἑκάστων κατὰ τὰς οἰκίας φυλαττόντων αὐτοὺς ὅτῳ ἂν ἐπιστῶν-
D ται τρόπῳ, ἢ ζημίαν ἐκτινόντων, ὁ μὲν τοῦ μεγίστου τιμήματος ἑκατὸν δραχμάς, ἐάν τ' οὖν δοῦλον ἐάν τ' οὖν καὶ ἐλεύθερον περιορᾷ, δευτέρου δὲ τιμήματος τέτταρα μέρη τῆς μνᾶς τῶν πέντε, τρία δ' ὁ τρίτος, καὶ δύο ὁ τέταρτος. μαίνονται μὲν οὖν πολλοὶ πολλοὺς τρόπους, οὓς μὲν νῦν εἴπομεν, ὑπὸ νόσων, εἰσὶ δὲ οἳ διὰ θυμοῦ κακὴν φύσιν ἅμα καὶ τροφὴν γενομένην· οἳ δὴ σμικρᾶς ἔχθρας γενομένης πολλὴν φω-
E νὴν ἱέντες κακῶς ἀλλήλους βλασφημοῦντες λέγουσιν,

D. *τέτταρα μέρη*] τὰ τέτταρα v. f. et supra vers. Ω. —. μέρη om. Ξ.
E. *τοῦ κακηγορεῖν*] τ. κατηγορεῖν Ξ. Dein γυναικείας f.

αν δίκην τοξότου ἑκάστοτε στοχάζηται. ubi v. ann.

C. *τὸν δέ, καθάπερ ζωγράφον*] H. e. τὸν νομοθέτην δὲ δεῖ κτλ. Illi vero, inquit, res ipsae adumbrandae ac describendae sunt litteris (legibus scriptis) convenienter.

τῶν κλοπαίων τε καὶ βιαίων] Ne quis γάρ deesse putet; declarant haec antegressae sententiae vim et argumentum uberius.

Cap. XIII. D. *πολλὴν φωνὴν ἱέντες*] multa cum vociferatione.

E. *οὐ πρέπον ἐν εὐνόμων πόλει*] quum tamen id non deceat fieri in bene morata civitate. Legendum utique videtur εὐνόμῳ, quod expressit Ficinus. Atque ita scripserunt Hermannus et Turicenses. De δίκῃ κακηγορίας, qualis Athenis erat, v. Petit. Legg. Attic. VII. 6. p. 641 sqq. ibique Wesseling. Meursius Them. Attic. II. 7. Salmasius Obss. ad I. A. et R. p. 259 sqq. Herald. Obbs, II. 13 sqq. Taylor. ad Lys. c. Theomn. p. 340 sqq. Lectt. Lysiac. p. 314 sqq. Meier. Process. Attic. p. 481 sqq. et qui de ea incredibilia narravit Wachsmuth. Antiquitatt. Hellen. Vol. II. Part. I. p. 238. ed. 1.

ὁ δὲ ἀμφισβητῶν ἔν τισι λόγοις] inter hos vel il-

οὐ πρέπον ἐν εὐνόμων πόλει γίγνεσθαι τοιοῦτον οὐδὲν οὐδαμῇ οὐδαμῶς. εἷς δὴ περὶ κακηγορίας ἔστω νόμος περὶ πάντας ὅδε· Μηδένα κακηγορείτω μηδείς. ὁ δὲ ἀμφισβητῶν ἔν τισι λόγοις ἄλλος ἄλλῳ, διδασκέτω καὶ μανθανέτω τόν τε ἀμφισβητοῦντα καὶ τοὺς παρόντας ἀπεχόμενος πάντως τοῦ κακηγορεῖν. ἐκ γὰρ τοῦ κατεύχεσθαί τε ἀλλήλοις ἐπαρωμένους καὶ δι' αἰσχρῶν ὀνομάτων ἐπιφέρειν γυναικείους ἑαυ- 935
τοῖς φήμας, πρῶτον μὲν ἐκ λόγων, κούφου πράγματος, ἔργῳ μίση τε καὶ ἔχθραι βαρύταται γίγνονται. πράγματι γὰρ ἀχαρίστῳ, θυμῷ, χαριζόμενος ὁ λέγων, ἐμπιπλὰς ὀργὴν κακῶν ἑστιαμάτων, ὅσον ὑπὸ παιδείας ἡμερώθη ποτέ, πάλιν, ἐξαγριῶν τῆς ψυχῆς τὸ τοιοῦτον, θηριούμενος ἐν δυσκολίᾳ ζῶν γίγνεται, πικρὰν τοῦ θυμοῦ χάριν ἀποδεχόμενος. μετεκβαίνειν δὲ αὖ πως εἰώθασι πάντες θαμὰ ἐν τοῖς τοιούτοις εἰς τό τι γελοῖον περὶ τοῦ ἐναντίου φθέγγεσθαι· ὅ B
τις ἐθιζόμενος οὐδεὶς πώποτε ὃς οὐ τοῦ σπουδαίου τρόπου ἤτοι τὸ παράπαν διήμαρτεν ἢ μεγαλονοίας

o. Paullo ante Flor. δ. pr. *ἔν τισι λόγοις ἄλλος ἄλλον*, quod probat Winckelm.

P. 935. *οὐδεὶς πώποτε ὃς οὐ τοῦ σπ.*] *ὅσοι τοῦ σπ.* Voss. x. Par. A. et fort. Ω.

los sermones. Non opus coniectura Winckelmanni *ἐν πραέσι λόγοις*; nec placet Baiterus refingi iubens: *ἔν τισι συλλόγοις*. Dein accusativus *τόν τε ἀμφισβητοῦντα κ. τ. λ.* quod pendet ex remotiore isto *διδασκέτω*, alia id genus exempla adscripsimus ad Phaedon. p. 94. D.

ἐπιφέρειν γυναικείους — φήμας] inferre muliebres rumores, h. e. conspergere famam malis rumoribus, quales mulierculae solent usurpare ac diffundere.

P. 935. *ἐκ λόγων, κούφου πράγματος*] Libr. IV. p. 727. C. *κούφων καὶ πτηνῶν λόγων βαρυτάτη ζημία.* ubi v. ann. Opponitur *ἔργῳ*. —

πράγματι γὰρ ἀχαρίστῳ θυμῷ, —] etenim rei *ingratae*, iracundiae, *gratificans* (quod per paronomasiam dictum) is, qui maledicit, iram explet malis epulis, et quantum olim institutione ac disciplina mansuefactus est, tantum rursus efferatur animo et efferatus morositate ac tristitia vitam transigit, acerbam iracundiae gratiam accipiens. *Ἑστιάματα* de sermonibus animum tanquam pascentibus non infrequens esse docebunt, quae scripsimus ad Tim. p. 17. A.

ἀπώλεσε μέρη πολλά. ὧν δὴ χάριν ἐν μὲν ἱερῷ τὸ παράπαν μηδεὶς τοιοῦτον φθέγξηται μηδέποτε μηδὲν μηδ' ἔν τισι δημοτελέσι θυσίαις, μηδ' αὖ ἐν ἄθλοις μηδ' ἐν ἀγορᾷ μηδ' ἐν δικαστηρίῳ μηδ' ἐν ξυλλόγῳ κοινῷ μηδενί· κολαζέτω δὲ ὁ τούτων ἄρχων ἕκαστον
C ἀνατεί, ἢ μηδέποτ' ἀριστείων πέρι φιλονεικήσῃ, νόμων ὡς οὐ κηδόμενος οὐδὲ ποιῶν τὰ προςταχθέντα ὑπὸ τοῦ νομοθέτου. ἐὰν δέ τις ἐν ἄλλοις τόποις λοιδορίας ἄρχων ἢ ἀμυνόμενος ὁςτιςοῦν μὴ ἀπέχηται τῶν τοιούτων λόγων, ὁ προςτυγχάνων πρεσβύτερος ὢν τῷ νόμῳ ἀμυνέτω, πληγαῖς ἐξείργων τοὺς θυμῷ, ἑτέρῳ κακῷ, φιλοφρονουμένους, ἢ ἐνεχέσθω τῇ τετα-

τὸ παράπαν μηδεὶς τ.] Sic A. Ω. v. f. r. a. c. δ. o. Vulgo *οὐδείς*.

ἕκαστον ἀνατεί] Pro *ἕκαστον* Ω. v. r. *ἕκαστος*. Dein *ἀνατί* corr. Ω. a. et f. o. x. De codd. A. et Ω. falsus videtur esse Bekkerus, qui scripsit ad *ἀνατεί* „ipsi enim A. Ω. om." Nam Bastius quidem Vaticanum Ω. narrat in contextu exhibere *ἕκαστος ἀνατεὶ* superscripto *ἕκαστον* et *ἀνατί*. Itaque mirum accidit, quod Schneider. eiecto *ἀνατεὶ* edidit *ἕκαστος, ἢ μηδέποτε κ. τ. λ.*

B. *ὅ τις ἐθιζόμενος* —] cui rei adsuefactus nemo quisquam unquam non aut a severis moribus omnino defecit aut magnanimitatis multas partes perdidit. Inest in his hyperbaton. Debebat enim scribi: *ὅς οὐ ἤτοι τοῦ σπουδαίου τρόπου τὸ παράπαν διήμαρτεν ἢ μεγαλ. κ. τ. λ.*

μηδ' ἔν τισι δημοτελέσι θυσίαις] De voc. *δημοτελεῖς*, publicae, publico sumtu factae, v. praeter Intpp. ad Harpocrat. Hesych. Suid. Wyttenbachium ad Plutarch. Moral. p. 77. E. = Vol. I. p. 453. ed. Lips. Etiam Solonem iussisse conviciis abstineri, imprimis locis sacris et publicis, auctor est Plutarch. Solon. c. 21. conf. Petit. Legg. Att. p. 535.

B. *πληγαῖς ἐξείργων τοὺς θυμῷ* —] verberibus coërcens eos, qui iracundiae suae, alteri malo, gratificari studeant, i. e. indulgeant. Nempe alterum malum vocatur iracundia, quatenus, qui maledictis abstinere coguntur, facile indulgent tacitae animi sui cupiditati, qua vel diras aliis imprecentur vel sumere vindictam ab iis studeant adeoque a verbis ad verbera progrediantur Quocirca infeliciter Astius cum Stephano *ἑτέρῳ κακῷ* interpretatur per *δι' ἑτέρου κακοῦ* sc. *διὰ λοιδορίας*, quum irae conviciis etiam mala verba adduntur. Qua interpretationis perversitate in fraudem inductus Winckelmannus legendum coniecit: *θυμῷ ὥσπερ θηρίῳ κακῷ*. Ceterum *φιλοφρονεῖσθαί τινι* i. q. *χαρίζεσθαι*.

ὡς ὁ λοιδορίαις συμπλεκόμενος] Hoc dicit: Iam vero censemus, eum, qui implicetur tanquam rixis et

γμένῃ ζημίᾳ. λέγομεν δὴ τὰ νῦν, ὡς ὁ λοιδορίαις συμπλεκόμενος ἄνευ τοῦ γελοῖα ζητεῖν λέγειν οὐ δυνατός ἐστι χρῆσθαι καὶ τοῦτο λοιδοροῦμεν, ὁπόταν D θυμῷ γιγνόμενον ᾖ. τί δὲ δή; τὴν τῶν κωμῳδῶν προθυμίαν τοῦ γελοῖα εἰς τοὺς ἀνθρώπους λέγειν ἦ παραδεχώμεθα, ἐὰν ἄνευ θυμοῦ τὸ τοιοῦτον ἡμῖν τοὺς πολίτας ἐπιχειρῶσι κωμῳδοῦντες λέγειν; ἢ διαλάβωμεν δίχα τῷ παίζειν καὶ μή, καὶ παίζοντι μὲν ἐξέστω τινὶ περί του λέγειν γελοῖον ἄνευ θυμοῦ, συντεταγμένῳ δὲ καὶ μετὰ θυμοῦ, καθάπερ εἴπομεν, μὴ ἐξέστω μηδενί; τοῦτο μὲν οὖν οὐδαμῶς ἀναθετέον, ᾧ δ' ἐξέστω καὶ μή, τοῦτο νομοθετησώμεθα. E

C. *ἀριστείων πέρι φιλονεικήσῃ*] φιλονικήσῃ A. x. et pr. Ω. quod hic et alibi placuit Hermanno.
λέγομεν δὴ τὰ νῦν] Sic v. f. et pr. c. δ., ex corr. Ω. a. et in marg, Ω. a. Vulgo λέγωμεν.
ὡς ὁ λοιδορίαις συμπλ.] ὁ om. A. et pr. Ω. Steph. corr. ὡς λοιδορίαις ὁ συμπλ.
D. *τὴν τῶν κωμῳδῶν πρ.*] τὴν om. pr. A. Ω. Mox παραδεχόμεθα A. Ω. Ξ. v. f. r. Praeterea A. Ω. ἢ pro ἦ.
περί του λέγειν] V. πέρι τ. λ.

conviciis sine studio ridicula dicendi illis (conviciis et maledictis) uti non posse, atque hoc vituperamus, si quando fiat per iracundiam. Male Stephanus et Astius traiecto articulo scribendum censent: ὡς λοιδορίαις συμπλεκόμενος κ. τ. λ. Etenim λοιδορίαις nectendum utique cum συμπλεκόμενος, ita ut λοιδορίαις συμπλέκεσθαι dicatur iis, qui rixis, contentionibus, conviciis denique, implicatus est. Quod si quis cum Stephano dubitet num Graece dici soleat, ei auctor sim, ut corrigat: λοιδορίαις ἐμπλεκόμενος. conf. Libr. VII. p. 814. B. Ad χρῆσθαι autem intelligendum est pronomen αὐταῖς, quem usum loquendi ad Libr. I. p. 637. E. et XI. p. 920. C. illustravimus. conf. etiam ann. ad Sophist. p. 217. C. Facete vero in hac λοιδορίας reprehensione dictum: καὶ τοῦτο λοιδοροῦμεν. De γιγνόμενον ᾖ conf. V. p. 729. B. ἔστι — τοῖς νέοις γιγνόμενον. VI. p. 776. C. 782. A. X. p. 909. E. al.

D. *ἢ διαλάβωμεν δίχα τῷ παίζειν καὶ μή*] an rem distinguamus bifariam, prouti iocentur aut non iocentur, et iocanti quidem liceat alicui de aliquo dicere ridiculum sine ira et studio; hostiliter autem aggredienti et cum iracundia iocanti et ridenti nemini liceat? Pro συντεταγμένῳ Heusdius Specim. Crit. p. 105. συντεταμένῳ mavult, probante Astio. Sed συντεταγμένῳ videtur esse: ei, qui se ad id ipsum composuit, ideoque alterum deliberato consilio aggreditur; v. ad Apolog. Socrat. p. 23. E. Legg. VI. p. 770. E. Phileb. p. 59. A. ibique ann.

οὐδαμῶς ἀναθετέον] A-

ποιητῇ δὴ κωμῳδίας ἤ τινος ἰάμβων ἢ Μουσῶν με-
λῳδίας μὴ ἐξέστω μήτε λόγῳ μήτε εἰκόνι μήτε θυμῷ
μήτε ἄνευ θυμοῦ μηδαμῶς μηδένα τῶν πολιτῶν κω-
μῳδεῖν. ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ, τοὺς ἀθλοθέτας ἐξείργειν
ἐκ τῆς χώρας τὸ παράπαν αὐθήμερον ἢ ζημιοῦσθαι
936 μναῖς τρισὶν ἱεραῖς τοῦ θεοῦ οὗ ἂν ὁ ἀγὼν ᾖ. οἷς
δ' εἴρηται πρότερον ἐξουσίαν εἶναι περὶ τοῦ ποιεῖν
εἰς ἀλλήλους, τούτοις ἄνευ θυμοῦ μὲν μετὰ παιδιᾶς
ἐξέστω, σπουδῇ δὲ ἅμα καὶ θυμουμένοισι μὴ ἐξέστω.
τούτου δὴ διάγνωσις ἐπιτετράφθω τῷ τῆς παιδεύ-
σεως ὅλης ἐπιμελητῇ τῶν νέων, καὶ ὃ μὲν ἂν οὗτος

E. *καὶ μὴ*] *μὴ δὲ τοῦτο* A. Ω. v. a. x. ita ut in plerisque *δὲ* punctis sit notatum.

ποιητῇ δὴ κωμῳδίας] Sic. A. Ω. v. f. a. c. Vulgo legebatur *δέ*.

P. 936. *οὗ ἂν ὁ ἀγὼν*] *ὁ* om. A. et pr. Ω.

stius: hoc nullo modo differendum est. Imo: hoc igitur, quod postremo dicebamus, nullo modo mutandum est, siquidem certum est, nemini licere debere alterum iracunde maledictis lacessere.

ἤ τινος ἰάμβων ἢ Μουσῶν μελῳδίας] Astius scripsit: *ἢ ἰάμβων ἤ τινος Μουσῶν μελῳδίας*. Qua mutatione non indigemus. Nam ad *ἤ τινος ἰάμβων* non *μελῳδίας*, sed potius *ποιήσεως* est intelligendum, quandoquidem nullo fere negotio in talibus cognatae notiones ex cognatis repetuntur. De *ἤ τινος* v. ann. ad Libr. I. p. 644. A. Sunt autem *ἴαμβοι* genus quoddam poesis satyricae fabulis scenicis aliquanto antiquius, nec tamen iis prorsus absimile v. I. Gottl. Schneider. ad Aristot. Politic. p. 447. qui laudat Delium apud Athen. XIV. p. 622. *Κωμῳδίαν* et *ἰάμβους* iungit etiam Aristotel. Pol. VII. 15. *Μουσῶν μελῳδία* sunt carmina satyrica ad cantandum comparata; neque enim cum Astio omnino de carminibus lyricis cogitandum videtur. Ceterum Plato cur de Comicorum dicacitate et protervitate tam severe statuerit, nemini erit dubium, qui vel illa legerit De Rep. III. p 395. D. E. ubi de eadem re agitur. Sobrie, ut solet, Aristotel. Ethic. Nicom. IV. 8: *ἡ τοῦ ἐλευθερίου παιδιὰ διαφέρει τῆς τοῦ ἀνδραποδώδους, καὶ πεπαιδευμένου καὶ ἀπαιδεύτου. ἴδοι δ' ἄν τις καὶ ἐκ τῶν κωμῳδιῶν τῶν παλαιῶν καὶ τῶν καινῶν. τοῖς μὲν γὰρ ἦν γελοῖον ἡ αἰσχρολογία, τοῖς δὲ μᾶλλον ἡ ὑπόνοια. διαφέρει δ' οὐ μικρὸν ταῦτα πρὸς εὐσχημοσύνην. πότερον οὖν τὸν εὖ σκώπτοντα ὁριστέον τῷ λέγειν μὴ ἀπρεπῆ ἐλευθερίῳ, ἢ τὸ μὴ λυπεῖν τὸν ἀκούοντα, κ. τ. λ.* Idem De Rep. VII. 17. p. 1336. b. ed. Bekk. *εὔλογον οὖν ἀπελαύνειν ἀπὸ τῶν ἀκουσμάτων καὶ ὁραμάτων ἀνελευθερίας καὶ τηλικούτους ὄντας. ὅλως μὲν οὖν αἰσχρολογίαν ἐκ τῆς πόλεως, ὥσπερ ἄλλο τι,* (*εἴπερ ἄλλο τι?*)

ἐγκρίνῃ, προφέρειν εἰς τὸ μέσον ἐξέστω τῷ ποιήσαντι, ὃ δ' ἂν ἀποκρίνῃ, μήτε αὐτὸς ἐπιδεικνύσθω μηδενὶ μήτε ἄλλον δοῦλον μήτε ἐλεύθερόν ποτε φανῇ διδάξας, ἢ κακὸς εἶναι δοξαζέσθω καὶ ἀπειθὴς τοῖς νόμοις. B

Cap. XIV. *Οἰκτρὸς δ' οὐχ ὁ πεινῶν ἤ τι τοιοῦτο πάσχων, ἀλλ' ὁ σωφρονῶν ἤ τινα ἀρετὴν ἢ μέρος ἔχων ταύτης, ἄν τινα ξυμφορὰν πρὸς τούτοις κεκτῆται. διὸ θαυμαστὸν ἂν γένοιτο, εἴ τις ὢν τοιοῦτος ἀμεληθείη τὸ παράπαν, ὥστ' εἰς πτωχείαν τὴν ἐσχάτην ἐλθεῖν, δοῦλος ἢ καὶ ἐλεύθερος, ἐν οἰκουμένῃ καὶ μετρίως πολιτείᾳ τε καὶ πόλει. διὸ τῷ νο-*

περὶ τοῦ ποιεῖν] Sic A. Ω. u. c. δ. o. Vulgo *πέρι τοῦ π.* Bas. 2. *περί του.*

B. *μήτε ἐλεύθερόν ποτε*] „Immo *μηδὲ ἐλ.*“ *Bekker.* Ei assentitur etiam Hermannus.

ἤ τι τοιοῦτο πάσχων] *τοιοῦτο* A. Ω. f. r. Mox *κεκτῆται* pro vulg. *κέκτηται* scripsi de coniectura Schaeferi.

δεῖ τὸν νομοθέτην ἐξορίζειν κ. τ. λ. quo loco non tam de conviciis et petulantibus cavillationibus, quam de turpibus sermonibus agitur. Atque aetate illa, qua Leges litteris consignatae videntur, verisimile est, veteris poësis comicae licentiam dudum fuisse sublatam. Factum id enim inde ab Olymp. XCI. usque dum denique ipsi etiam ingenua libertas eriperetur. v. Cobet. Observatt. Critt. in Platonis Comici Reliquias p. 36. sqq. Ceterum non inutile erit apposuisse quae Xenophon De Rep. Athen. II. 18. scribit: *κωμῳδεῖν δ' αὖ καὶ κακῶς λέγειν τὸν μὲν δῆμον οὐκ ἐῶσιν, ἵνα μὴ αὐτοὶ ἀκούωσι κακῶς, ἰδίᾳ δὲ κελεύουσιν, εἴ τίς τινα βούλεται, εὖ εἰδότες, ὅτι οὐχὶ τοῦ δήμου ἐστὶν οὐδὲ τοῦ πλήθους ὁ κωμῳδούμενος ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἀλλ' ἢ πλούσιος ἢ γενναῖος ἢ δυνάμενος. ὀλίγοι δέ τινες τῶν πενήτων. καὶ τῶν δημοτικῶν κωμῳδοῦνται, καὶ οὐδ' οὗτοι, ἐὰν μὴ διὰ πολυπραγμοσύνην καὶ διὰ τὸ ζητεῖν πλέον τι ἔχειν τοῦ δήμου· ὥστε οὐδὲ τοὺς τοιούτους ἄχθονται κωμῳδουμένους.*

P. 936. *μήτε ἐλεύθερον*] Verissime I. Bekkerus *μηδὲ* requirit, siquidem post *ἄλλον* deinde *δοῦλον* et *ἐλεύθερον* inter se opponuntur atque distinguuntur, hoc sensu: neque *ipse* exhibeto cuiquam neque ***alium docuisse*** reperiatur, qui servus sit, neque etiam liberum.

περὶ τοῦ ποιεῖν εἰς ἀλλήλους] quod attinet ad carmina in se mutuo facienda. Verba *περὶ τοῦ* eiici iubet Astius. Sed *περὶ* hic quoque ponitur absolute, ita ut verbi primarii nulla ducatur ratio; quam loquendi rationem paullo ante XI. p. 915. E. 932. E. attigimus. Stephanus malebat *περί του*, i. e. *περὶ τινός*, quod adversatur insequenti *εἰς ἀλλήλους.* Respicitur ad p. 816. E. Mox de usu verbi *ἐγκρίνειν.* v. ann. ad Libr. VII. p. 802. B. coll. XII. p. 952. A.

Cap. XIV. B. *καὶ μετρίως*] vel mediocriter.

C μοθέτη θεῖναι νόμον ἀσφαλὲς τοιούτοις τοιόνδε τινά· Πτωχὸς μηδεὶς ἡμῖν ἐν τῇ πόλει γιγνέσθω. τοιοῦτον δ' ἄν τις ἐπιχειρῇ δρᾶν, εὐχαῖς βίον ἀνηνύτοις ξυλλεγόμενος, ἐκ μὲν ἀγορᾶς ἀγορανόμοι ἐξειργόντων αὐτόν, ἐκ δὲ τοῦ ἄστεος ἡ τῶν ἀστυνόμων ἀρχή, ἀγρονόμοι δὲ ἐκ τῆς ἄλλης χώρας εἰς τὴν ὑπερορίαν ἐκπεμπόντων, ὅπως ἡ χώρα τοῦ τοιούτου ζώου καθαρὰ γίγνηται τὸ παράπαν.

Δοῦλος δ' ἂν ἢ δούλη βλάψῃ τῶν ἀλλοτρίων καὶ D ὁτιοῦν, μὴ ξυναιτίου τοῦ βλαβέντος αὐτοῦ γενομένου, κατ' ἀπειρίαν ἤ τιν' ἑτέραν χρείαν μὴ σώφρονα, ὁ τοῦ βλάψαντος δεσπότης ἢ τὴν βλάβην ἐξιάσθω μὴ ἐνδεῶς ἢ τὸν βλάψαντ' αὐτὸν παραδότω· ἐὰν δ' ἐπαιτιώμενος ὁ δεσπότης κοινῇ τοῦ βλάψαντος τέχνῃ καὶ τοῦ βλαβέντος ἐπ' ἀποστερήσει φῇ τοῦ δούλου γεγονέναι τὴν αἰτίαν, διαδικαζέσθω μὲν κακοτεχνιῶν

C. *ἐκ δὲ τοῦ ἄστεος*] Sic A. Ω. x. f. r. pro vulg. *ἄστεως*.

C. *τοιοῦτον δ' ἄν τις ἐπ. δρᾶν*] Int. *πτωχεύειν*, quod per synesin ex *πτωχός* petendum. Dein *βίος* est victus, ut sexcenties, veluti VIII. p. 842. C. Politic. p. 271. E. Eurip. Hecub. v. 12. al. Sententia est: precibus victum colligens infinitis ac perpetuis. — *τοῦ τοιούτου ζώου*, von einem solchen Geschöpf.

D. *ἐὰν δ' ἐπαιτιώμενος ὁ δεσπότης* —] sin autem dominus, accusatione facta, contendat, communi laedentis atque laesi fraude (*τέχνῃ*) exortam esse litem, eo consilio, ut servo privaretur, malae artis actionem ei intendito, qui se laesum esse dicat, ac si eum vicerit, duplum servi pretium accipito, quod iudicium constituerit; sin victus fuerit (caussam perdiderit), et damnum sarcito et dominum tradito. Pertinent haec ad actionem *κακοτεχνιῶν*, cuius quae ratio fuerit Athenis, ostendunt Meier. et Schömann. Process. Att. p. 758 sqq. coll. p. 385. Hermann. Antiquitatt. Gr. §. 145. et Cuiacius Obss. IX. 13. X, 26. Turneb. Adversar. X. 6. Herald. De rerum iudicat. auct. I. 3. §. VII. sqq. Schol. ad h. l.: *κακοτεχνιῶν δίκης ὄνομά ἐστιν, ἣν εἰσῄεσαν οἱ λέγοντες μάρτυρας ψευδομαρτυρεῖν, κατὰ τῶν παρασχομένων τοὺς ψευδομάρτυρας.* Eadem habet Grammat. Bekker. Vol. I. p. 268, 24. De v. *διαδικάζεσθαι* v. Taylor. ad Lysiam p. 312. Meier. et Schömann. Process. Att. p. 367. sqq. Videlicet *διαδικασία* erat, quum aut de re disceptaretur, quam plures sibi adiudicari postularent, aut de muneris alicuius obeundi officio inter plures ambigeretur.

E. *καὶ ἐὰν ὑποζύγιον* —]

τῷ φάσκοντι βλαβῆναι, καὶ ἐὰν ἕλῃ, διπλασίαν τῆς ἀξίας τοῦ δούλου κομιζέσθω ἧς ἂν τιμήσῃ τὸ δικαστήριον, ἐὰν δὲ ἡττηθῇ, τήν τε βλάβην ἐξιάσθω καὶ τὸν δοῦλον παραδότω. καὶ ἐὰν ὑποζύγιον ἢ ἵππος ἢ κύων ἤ τι τῶν ἄλλων θρεμμάτων σίνηταί τι τῶν πέλας, κατὰ ταὐτὰ ἐκτίνειν τὴν βλάβην. E

Ἐάν τις ἑκὼν μὴ 'θέλῃ μαρτυρεῖν, προςκαλεῖσθαι τὸν δεόμενον, ὁ δὲ προςκληθεὶς ἀπαντάτω πρὸς τὴν δίκην, καὶ ἐὰν μὲν εἰδῇ καὶ ἐθέλῃ μαρτυρεῖν, μαρτυρείτω, ἐὰν δὲ εἰδέναι μὴ φῇ, τοὺς τρεῖς θεοὺς Δία καὶ Ἀπόλλωνα καὶ Θέμιν ἀπομόσας ἦ μὴν μὴ εἰδέναι ἀπαλλαττέσθω τῆς δίκης. ὁ δ' εἰς 937
μαρτυρίαν κληθείς, μὴ ἀπαντῶν δὲ τῷ καλεσαμένῳ, τῆς βλάβης ὑπόδικος ἔστω κατὰ νόμον. ἐὰν δέ τίς τινα δικάζοντα ἀναστήσηται μάρτυρα, μαρτυρήσας

E. Ἐάν τις ἑκὼν μὴ 'θέλῃ] θέλειν x. Dein κληθεὶς pro v προκληθείς pr. A. Ω. θέλῃ καὶ μαρτυρεῖν Ξ.

Similis est lex Solonis apud Plutarch. Vit. Sol. c. 24.

Ἐάν τις ἑκὼν μὴ 'θέλῃ μαρτυρεῖν] Si quis volens testimonium dicere noluerit, citetur ab eo, qui teste indigeat, citatusque ad iudicium se sistito ctr. Testimonium dicere quibus vel licuerit ex iure Attico vel necesse fuerit, post Petitum Legg. Att. p. 443. aliosque, qui maxime usi sunt loco Demosth. c. Timoth. p. 1195, 12., subtiliter exposuit Schömann. Process. Attic. p. 667 — 674. ubi imprimis legas p. 671 sq. Ceterum dubitari vix potest, quin Plato hic quoque Atticorum iustitutorum rationem tenuerit. Pro προςκαλεῖσθαι et προςκληθεὶς iudice Cobeto Novv. Lectt. p. 377. scribendum videtur προκαλεῖσθαι et προκληθείς. Nam testimonii denuntiatio Graece dicitur πρόκλησις, non πρόςκλησις.

ἀπομόσας ἦ μὴν μὴ εἰδέναι] Dicebatur hoc in foro Attico ἐξωμοσία et ἐξομόσασθαι. Pollux On. VIII. 55. ἐξώμνυντο δὲ καὶ οἱ κληθέντες μάρτυρες, εἰ φάσκοιεν μηδὲν ἐπίστασθαι τούτων, εἰς ἃ προκαλοῦνται. conf. Demosth. De fals. leg. p. 396. 19. in Stephan. p. 1119, 10. 20. in Eubul. p. 1317. in Timoth. p. 1190, 10. Lycurg. in Leocr. p. 151. Aeschin. c. Tim. p. 72. Ceterum per tres deos iurare etiam Athenis e Solonis legibus solenne fuit. v. Pollux VIII. 142. Petit. Legg. Att. p. 438. ed. Wess. Spanhem. ad Aristoph. Nubb. 1234.

P. 937. τῆς βλάβης ὑπόδικος ἔστω] Etiam Athenis qui testimonii dictionem recusavissent, obnoxii erant δίκῃ βλάβης; de quo v. Meier. et Schömann. Process. Att. p. 672. — δικάζοντα, ius dicentem. De re v. Schömann. l. c.

μὴ διαψηφιζέσθω περὶ ταύτης τῆς δίκης. γυναικὶ δ' ἐξέστω ἐλευθέρᾳ μαρτυρεῖν καὶ συνηγορεῖν, ἐὰν ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη ᾗ γεγονυῖα, καὶ δίκην λαγχάνειν, ἐὰν ἄνανδρος ᾖ· ζῶντος δὲ ἀνδρὸς ἐξέστω μαρτυρῆσαι μόνον. δούλῃ δὲ καὶ δούλῳ καὶ παιδὶ φόνου μό-
B νον ἐξέστω μαρτυρεῖν καὶ συνηγορεῖν, ἐὰν ἐγγυητὴν ἀξιόχρεων ᾖ μὴν μένειν καταστήσῃ μέχρι δίκης, ἐὰν ἐπισκηφθῇ τὰ ψευδῆ μαρτυρῆσαι. ἐπισκήπτεσθαι δὲ τῶν ἀντιδίκων ἑκάτερον ὅλῃ τῇ μαρτυρίᾳ καὶ μέρει, ἐὰν τὰ ψευδῆ φῇ τινὰ μεμαρτυρηκέναι, πρὶν τὴν

P. 937. B. *ἦ μὴν μένειν*] Steph. et alii invitis libris *μενεῖν*. v. explicatt.

ἐὰν ἐπισκηφθῇ] *ἐπισκεφθῇ* v. et pr. A. Ω. o., correcti item a. c. δ. Similiter dein peccatum, ubi codd. aliquot habent *ἐπισκέπτεσθαι*, quod in A. Ω. a. pr. manu scriptum extat.

γυναικὶ δ' ἐξέστω — μαρτυρεῖν] Quod philosophus etiam mulieribus quadragesimum aetatis annum egressis testimonii dicendi facultatem concedit, id a moribus et institutis Atticis aliquantum recedit. v. Process. Att. p 667. At nimirum tenendum est, Platonem omnino fortunam et conditionem mulierum voluisse fieri meliorem. Quamobrem iis etiam magistratus quosdam deferre non dubitavit. v. Libr. VI. p. 785. B.

B. *φόνου μόνον ἐξέστω μαρτυρεῖν*] Stephanus ante *φόνου* putat excidisse *περί*. Lenius Astius correxit *φόνον*. Antipho De caede Herod. §. 48: *καὶ μαρτυρεῖν ἔξεστι δούλῳ κατὰ τοῦ ἐλευθέρου τὸν φόνον*. unde Athenis quoque hanc legem valuisse verisimile fit.

ἦ μὴν μένειν] Astius, Bekkerus, Turicenses, alii, de coniectura Stephani scripserunt *μενεῖν*. Sed futuro facile carebis lectis iis, quae de usu praesentis exposuimus ad Criton. p. 52. C. D. conf. etiam Legg. IX. p. 856. A: *ὑποσχόμενον πρὸς τῆς Ἑστίας — τὰ δίκαια καὶ ἀληθῆ κρίνειν*.

ἐὰν ἐπισκηφθῇ τὰ ψευδῆ μαρτυρῆσαι] ubi arguatur falsum dedisse testimonium. Ex his et proximis verbis Hermannus De vestigiis vett. institutt. ctr. p. 69. efficere conatus est *ἐπίσκηψιν ψευδομαρτυριῶν* ab actione falsi testimonii aliquantum fuisse diversam. Etenim *ἐπισκήψεως* naturam vir eximius censet in eo cerni, ut statim in cognoscenda caussa quasi recusatione interposita fides testium labefactetur, licet in iis tantum caussis, quae totae a testimoniis penderent, *ἐπίσκηψιν* continuo actio secuta esse videatur, h. e. in *διαμαρτυρίᾳ*; in reliquis expectari oportuerit, donec aliquid damni ex eo testimonio acceptum esset. Rem disceptarunt praeterea Meier. Process. Attic. p. 381. Platner. Process. et Actionn. Vol. I. p. 398. sqq. qui exposuerunt etiam de *ψευδομαρτυριῶν δίκῃ*.

ἐπισκήπτεσθαι δὲ τῶν ἀντιδίκων] accusato vero uterque litigantium alterum testimonii vel omnino vel ex parte falsi, si quem contendat falsa testatum

δίκην διακεκρίσθαι. τὰς δ' ἐπισκήψεις τὰς ἀρχὰς φυλάττειν κατεσεσημασμένας ὑπ' ἀμφοῖν, καὶ παρέχειν εἰς τὴν τῶν ψευδομαρτυριῶν διάκρισιν. ἐὰν δέ τις ἁλῷ δὶς ψευδομαρτυρῶν, τοῦτον μηκέτι νόμος ἀναγκαζέτω μηδεὶς μαρτυρεῖν, ἐὰν δὲ τρίς, μηκέτ' ἐξέστω τούτῳ μαρτυρεῖν· ἐὰν δὲ τολμήσῃ μαρτυρῆσαι τρὶς ἑαλωκώς, ἐνδεικνύτω μὲν πρὸς τὴν ἀρχὴν ὁ βουλόμενος αὐτόν, ἡ δ' ἀρχὴ δικαστηρίῳ παραδότω, ἐὰν δὲ ὄφλῃ, θανάτῳ ζημιούσθω. ὁπόσων δ' ἂν μαρτυρίαι ἁλῶσι δίκῃ ψευδῆ δοξάντων μαρτυρεῖν καὶ τὴν νίκην τῷ ἑλόντι πεποιηκέναι, ἐὰν τῶν τοιούτων ὑπὲρ C

φῇ τινὰ μεμαρτ.] Sic A. Ω. v. f. a. δ. o. pro vulg. *τινὰ φῇ μ.* Dein Voss. *κατασκευασμένας* pro *κατασεσημασμένας.*
C. *δίκῃ ψευδῆ δοξάντων*] *δικῶν* f. r. a. c. δ. et. pr. Ω.

esse, priusquam causa fuerit diiudicata. *Ἐπισκήπτεσθαι* genitivo rei iungitur, veluti *ψευδομαρτυριῶν*, et dativo personae vel rei, contra quam actio instituitur, ut *ἐπισκήπτεσθαι τινὶ φόνου, τοῖς μαρτυροῦσιν, τῇ μαρτυρίᾳ.* v. Meier. et Schömann. Process. Att. p. 385. — *κατασεσημασμένας ὑπ' ἀμφοῖν,* ab utroque obsignatas servanto et ad falsi testimonii diiudicationem adhibento.

C. *ὁπόσων δ' ἂν μαρτυρίαι ἁλῶσι*] Sententia verborum haec est: quorumcunque testimonia reperta fuerint esse hominum, qui falsa testati esse iure videantur, atque id effecisse, ut ei, qui caussam vicerit, victoriam compararent, si talia testimonia dimidio plura fuerint fraudis convicta, caussa per illa perdita denuo redintegretur, et quaeratur atque diiudicetur, utrum iudicium ex iis factum sit necne: utracunque autem ratione fuerit iudicatum, hac superioris iudicii s. caussae finis constituitor, i. e. prouti hac aut illa ratione iudicatum fuerit, ita superioris iudicii ratio aut confirmator aut emendator, siquidem sententia iudicum refingenda atque retractanda est, si falsorum testimoniorum auctoritas valuerit, sed retinenda illa atque confirmanda, ubi falsorum testimoniorum in ea ferenda nulla vis fuit. De *ἀναδικία*, iudicii redintegrandi potestate, v. Herald. De rerum iudicat. auctoritate I. 3, 6. p. 109 sqq. Meier. et Schömann. l. c p. 753. Hudtwalker. De diaetetis p. 116. Hermann. Antiquitatt. §. 145. ex quibus iam Heraldus prudenter animadvertit, Platonem illud *ἀναδικίας* beneficium latius extendisse, quam factum sit apud Athenienses, quibus re iudicata nihil sanctius videbatur esse. Quocirca nec mirandum est, quod *ἀναδικίας* potestas non semper litigantibus concessa fuit. Praeterea audias Harpocrat. p. 22: *Ἀνάδικοι κρίσεις αἱ ἄνωθεν δικαζόμεναι, ὅταν ἁλῶσιν οἱ μάρτυρες ψευδομαρτυριῶν.* Schol. ad

D ἥμισυ μαρτυριῶν καταδικασθῶσί τινες, τὴν κατὰ ταύτας ἁλοῦσαν δίκην ἀνάδικον γίγνεσθαι, ἀμφισβήτησιν δ' εἶναι καὶ διαδικασίαν, εἴτε κατὰ ταυτας εἴτε μὴ ἡ δίκη ἐκρίθη, ὁποτέρως δ' ἂν κριθῇ, ταύτῃ γιγνέσθω τὸ τέλος τῶν ἔμπροσθεν δικῶν.

Cap. XV. Πολλῶν δὲ ὄντων καὶ καλῶν ἐν τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ τοῖς πλείστοις αὐτῶν οἷον κῆρες ἐπιπεφύκασιν, αἳ καταμιαίνουσί τε καὶ καταῤῥυπαίνουσιν αὐτά. καὶ δὴ καὶ δίκη ἐν ἀνθρώποις πῶς οὐ
E καλόν, ὃ πάντα ἡμέρωκε τὰ ἀνθρώπινα; καλοῦ δὲ

D. ὁποτέρως δ' ἂν κριθῇ] Libri omnes ὁπότερος. Emendavit primus Stephanus. In A. et Ω. teste Bekkero verba ὁποτέρως δ' ἂν κριθῇ primitus omissa fuerunt.

E. καὶ τὸ ξυνδικεῖν] ξυνδοκεῖν Ald. Bass. 1. 2. Lov. cum Ven. Ξ.

διαβολή τις κακή] διαβάλλη Ang. v. Flor. a. et teste Bekkero διαβάλλει ex corr. Ω. qui tamen διαβολὴ superscriptum habet. Hinc Turr. διαβάλλει τις κάκη de coniectura Orellii. Ald. Bas. 1. 2. Lovan. διαβολή τις καλή. Hermann. de suo edidit: διέβαλε et τέχνη. In sqq. Steph. de coniectura Cornarii edidit: ἣν πρῶτον μὲν δή, invitis codicibus. Astius ἢ delendum censebat.

h. l. ἀνάδικος κρίσις· εἰ ἑάλωσαν ἤτοι πάντες οἱ μάρτυρες ψευδομαρτυριῶν, ἢ ὑπερημίσεις, ἐκρίνετο ἄνωθεν ἡ δίκη. οὐκ ἐπὶ πάντων δὲ τῶν ἀγώνων ἐγίγνοντο ἀνάδικοι αἱ κρίσεις, ἀλλ', ὥς φησι Θεόφραστος ἐν ζ' Νόμων, ἐπὶ μόνης ξενίας καὶ ψευδομαρτυριῶν καὶ κλήρων. Structura verborum paullo impeditior sic expedienda: ὁπόσων δ' ἄν, δοξάντων μαρτυρεῖν ψευδῆ, μαρτυρίαι ἁλῶσιν. κ. τ. λ. Mox τινές Astius recte cum ὑπὲρ ἥμισυ iunxit, circiter plura dimidio. Poterat etiam dici: ὑπερημίσεις τινές.

D. Πολλῶν δὲ ὄντων καὶ καλῶν —] Egregia sunt quae dehinc contra malos caussidicos, leguleios atque rabulas disputantur. Apud Athenienses quorum litigandi cupiditatem maximam fuisse constat; quantum autem damni istiusmodi homines rei quum privatae tum publicae importare potuerint, nemo erit quin ipse sua sponte animadvertat. De δικανικῇ ista v. Theaet. p. 175. D. 201. A. sqq. Gorg. p. 511. C. sqq. D. Rep. II. p. 365. C. sqq. Euthydem. p. 289. D. 305. B. Demosthen. de fals. legat. p. 417. ed. Reisk.

οἷον κῆρες ἐπιπεφ.] H. e. tanquam pestis ac pernicies. Illustrarunt hoc genus loquendi Valckenar. ad Hippolyt. p. 283. et Iacobs Lectionn. Stob. p. 37.

E. καλοῦ δὲ ὄντος τούτου] Int. τῆς δίκης, iustitiae; v. ad Phileb. p. 28. A. Legg. I. 645. D. II. 653. A. 672. E. V. 729. B. al.

ταῦτα οὖν τοιαῦτα ὄντα διαβ.] Locus corruptus, quem Orellius videtur recte emendavisse scribendo: διαβάλλει τις κάκη, i. e. nescio quae

ὄντος τούτου πῶς οὐ καὶ τὸ ξυνδικεῖν ἡμῖν γίγνοιτ' ἂν καλόν; ταῦτ' οὖν τοιαῦτα ὄντα διαβολή τις κακή, καλὸν ὄνομα προστησαμένη τέχνην, ἣ πρῶτον μὲν δή φησιν εἶναί τινα δικῶν μηχανήν, εἶναι δ' αὐτὴν τῷ τε δικάσασθαι καὶ ξυνδικεῖν ἄλλῳ νικᾶν δυναμένην, ἄν τ' οὖν δίκαια ἄν τε μὴ τὰ περὶ τὴν δίκην ἑκάστην ᾖ πεπραγμένα· δωρεὰν δ' αὐτῆς εἶναι 938 τῆς τέχνης καὶ τῶν λόγων τῶν ἐκ τῆς τέχνης, ἂν ἀντιδωρῆταί τις χρήματα. ταύτην οὖν ἐν τῇ παρ'

εἶναι δ' αὐτὴν τῷ τε δικάσασθαι] Ald. Lov. Bass. 1. 2. A. Ω. Ξ. v. r. x. a. c. δ. *εἶναι δ' αὕτη τοῦ τε δικ.* Sed marg. Ω. a. c. δ. et Vat. f. Flor. o. *ἔχειν δ' ἂν αὕτη τοῦ τε δ.* Quod Stephanus edidit: *εἶναι δ' αὐτὴν τῷ τε δ.*, id debetur coniecturae Cornarii. Atque id verum esse, ex eo apparet, quod deinde *δυναμένην* communis est omnium fere librorum scriptura. Nam soli Vat. f. r. *δυναμένη*. Schneiderus scripsit *αὐτῇ τοῦ τε δικ.* servato *δυναμένην*, sed *τοῦ* mero arbitro pro *τῷ* invecto.

καὶ ξυνδικεῖν ἄλλῳ] *ξυνδοκεῖν* Ξ. Ceterum vulgo scribebatur *συνδικεῖν*, invitis codd. plerisque omnibus.

P. 938. *δωρεὰν δ' αὐτῆς εἶναι*] *αὐτῇ* pr. A. teste Bekkero. Sed teste Bastio cum Voss. *αὐτῆς τ' εἶναι*. Ang. Vat. f. r. *τε εἶναι*.

pravitas in malam invidiam perducit, artis nomen sibi praetexens ctr. Nam *τέχνην* ne quis in *τέχνης* aut cum Hermanno in *τέχνῃ* mutatum eat, prohibent certe talia, qualia annotavimus ad Cratyl. p. 392. B. His vero ita expeditis, facillimam interpretationem sequentia habent, quorum sensus hic est: quae primum quidem asseverat, esse quoddam caussarum agendarum artificium, atque posse hoc disceptando et alterum defendendo vincere, sive iusta sive iniusta sint quae in iudicio agantur; munus autem et gratiam eius, quum ipsius artificii tum orationum inde proficiscentium, suppetere ei, qui vicissim largiatur pecuniam. *Μηχανὴ δικῶν* est: artificium caussarum agendarum, quo quis novit omnes artes et fraudulentas machinas, quibus in iudicio vinci queat. Dein *εἶναι δυναμένην* i. q. *δύνασθαι*, ut consecutionem verborum appareat hanc esse: *δύνασθαι δὲ αὐτὴν (ταύτην τὴν δικῶν μηχανὴν) νικᾶν τῷ τε δικάσασθαι καὶ συνδικεῖν ἄλλῳ*. Quamobrem frustra Astius post *αὐτὴν* articulum *τὴν* requirebat. Porro post *αὐτῆς* per appositionem adiiciuntur: *τῆς τέχνης καὶ τῶν λόγων τῶν ἐκ τῆς τέχνης*, noto dicendi genere, de quo explicavimus ad Criton. p. 59. D. Sympos. p. 221. D. Itaque praeter necessitatem Astius scribendum censebat: *ταύτης εἶναι τῆς τέχνης κ. τ. λ.* Ceterum de *λογογράφοις*, qui mercede conducti orationes iudiciales conscribebant. v. Euthydem. p 305. B. Phaedr. p. 258. A. sqq.

ἡμῖν πόλει, εἴτ' οὖν τέχνη εἴτε ἄτεχνός ἐστί τις ἐμπειρία καὶ τριβή, μάλιστα μὲν δὴ χρεὼν ἐστι μὴ φῦναι, δεομένου δὲ τοῦ νομοθέτου πείθεσθαι καὶ μὴ ἐναντία δίκῃ φθέγγεσθαι, πρὸς ἄλλην δὲ ἀπαλλάττεσθαι χώραν, πειθομένοις μὲν σιγή, ἀπειθοῦσι δὲ φωνὴ νόμου ἥδε· Ἂν τις δοκῇ πειρᾶσθαι τὴν τῶν
B δικαίων δύναμιν ἐν ταῖς τῶν δικαστῶν ψυχαῖς ἐπὶ τἀναντία τρέπειν καὶ παρὰ καιρὸν πολυδικεῖν τῶν τοιούτων ἢ καὶ ξυνδικεῖν, γραφέσθω μὲν ὁ βουλόμενος αὐτὸν κακοδικίας ἢ καὶ ξυνδικίας κακῆς, κρινέσθω δὲ ἐν τῷ τῶν ἐκλεκτῶν δικαστηρίῳ, ὄφλοντος δὲ τιμάτω τὸ δικαστήριον εἴτε φιλοχρηματίᾳ δοκεῖ δρᾶν τὸ τοιοῦτον εἴτε φιλονεικίᾳ, καὶ ἐὰν μὲν φιλονεικίᾳ, τιμᾶν αὐτῷ τὸ δικαστήριον, ὅσον χρὴ χρόνον τὸν τοιοῦτον μηδενὶ λαχεῖν δίκην μηδὲ ξυνδικῆσαι,
C ἐὰν δὲ φιλοχρηματίᾳ, τὸν μὲν ξένον ἀπιόντα ἐκ τῆς χώρας μήποτε πάλιν ἐλθεῖν, ἢ θανάτῳ ζημιοῦσθαι, τὸν ἀστὸν δὲ τεθνάναι φιλοχρημοσύνης ἕνεκα τῆς ἐκ παντὸς τρόπου παρ' αὐτῷ τιμωμένης· καὶ ἐάν τις φιλονεικίᾳ κριθῇ δὶς τὸ τοιοῦτον δρᾶν, τεθνάτω.

P. 938. *ἄτεχνος — τριβή*] usus nulla arte collectus; v. ad Gorg. p. 463 .B. *Ἐμπειρία καὶ τριβή* ita iunctum illustrat Ruhnkenius ad Tim. p. 99. et Valckenar. ad Phoeniss. v. 552. De *μάλιστα μὲν — δὲ* v. Libr. VI. p. 758. C. VIII. p. 830. D. ibique ann. Ante *πειθομένοις* quod Astius cum Stephano *καὶ* desiderat, fieri potest, ut post *μὲν* exciderit *οὖν*. Quamquam haud scio an ferri possit asyndeton

B. *πολυδικεῖν τῶν τοιούτων*] Verba *τῶν τοιούτων* nisi cum *τὶς* connectantur. nullum usum habent. Quamobrem ea Stephano fuerunt suspecta. Mox *λαγχάνειν δίκην* de caussidicis accipiendum, qui caussam aliquam pro aliis in foro agendam ac defendendam suscipiunt.

C. *τῆς ἐκ παντὸς τρόπου* —] Formulam *ἐκ παντὸς τρόπου* illustravimus ad Euthydem. p. 282. A. et Legg. V. p. 745. E.

ARGUMENTUM.

LIBRI DUODECIMI.

Si quis publico legati vel praeconis munere prave fungitur, publice accusator et poena mulctator. Furti et rapinae supplicia gravia sunto eaque eidem obnoxia iudicio; neque enim ista crimina ab iis narrationibus habent ullam defensionem vel excusationem, quae vulgo temere de Iovis filiis circumferuntur (p. 941. — 942. A.). — Disciplinae militaris maximam oportet esse constantiam et severitatem. Quocirca tam belli quam pacis tempore omnes exercitationes et consuetudines ita comparatae esse debent, ut illa quam maxime iis adiuvetur atque confirmetur; iis autem, qui militiam subterfugiunt aut arma abiiciunt aut in acie locum suum deserunt, debitae poenae sunt irrogandae. Quamquam cavendum est sedulo, ne in inferendo ignaviae ac turpis timiditatis crimine calumniae locus concedatur (p. 942. A. — 945. A.). — Magistratuum eorum, qui a ceteris magistratibus omnibus rationem eorum, quae gesserint, exigant, et εὔθυνοι vocantur, summam convenit esse sapientiam et virtutem. Pendet enim ex eorum cura maxima pars salutis publicae. Quocirca cives in iis creandis summa cum religione versari debent. Eligendi igitur solemni ritu tres totius civitatis viri praestantissimi sunt, qui deinde duodecim rationum reddendarum exploratores deligant, (ἐνθύνους) munere sibi deman-

dato perpetuo functuros. Hi vero magistratus eos, qui munere aliquo publico functi fuerint, publice iudicent atque puniant. Ornentur autem illi et vivi et mortui summis honoribus atque praemiis, siquidem in fungendo officio suo probi et honesti reperti fuerint (p. 945. B. — 948. A.). — Iurisiurandi usus in iudiciis nullus sit, omninoque iis tantum concedatur, quibus periurium videatur nihil allaturum esse commodi et utilitatis (p. 948. B. — 949. C.). — Oneribus publicis si quis se subtraxerit, is prouti minor aut maior fuerit eius in hac re contumacia, minores maioresve poenas luat (p. 949. C. D.). — Commercium cum aliis populis et gentibus etsi huic civitati nostrae non videtur necessarium esse, quandoquidem ea nullam factura est mercaturam, tamen peregrinationes non sunt interdicendae; habent enim illae hoc utilitatis, ut aliorum hominum mores, leges et instituta cognoscere liceat, unde plurimum commodi in rempublicam redundabit. Neque vero exterorum commoratio in nostra civitate prohibenda est, nisi crimen inhumanitatis subire velimus. Constituatur tamen lege hoc, ut peregrinari nemini privato liceat, nisi qui quadragesimum aetatis annum superaverit. Publice vero peregre proficisci permissum sit praeconibus, legatis, speculatoribus, denique iis, qui sacrorum ludorumque Graecis communium solemnia obeant. Praeterea etiam iis, qui rerum humanarum usum et notitiam in peregrinis terris colligere voluerint, peregrinandi venia a legum custodibus impertiatur. Prodest enim ea res plurimum ad cultum humanitatis ipsamque rempublicam, modo prohibeatur itinerum abusus, ac detrimenta, quae afferre possint, avertantur. Itaque primum quidem iis tantum peregrinationes concedantur, qui morum honestate et ingenii bonitate excellant, eaque venia illis tribuatur inde ab quinquagesimo aetatis anno usque ad annum sexagesimum. Qui quidem homines, ubi domum reduces facti fuerint, communicanda cum aliis rerum, quas didicerint, notitia et cognititione multum sane prodesse poterunt patriae in conventibus ab iis civibus instituendis, qui leges inspiciunt (*τῶν περὶ νόμους ἐποπτευόντων*). Sunto autem isti sacerdotes prudentes et honesti, educationis curatores et, qui ab iis tanquam in disciplinam recipiuntur, cives iuniores tri-

ginta et quod excurrit annorum. Qui quidem ubi intellexerint, aliquem rediisse incorruptum atque probum, saltem studium eius laudanto; ubi vero eum viderint insignibus sapientiae opibus auctum et locupletatum revertisse, ipsum et vivum et mortuum insignibus honorum quam maximorum ornanto. Ita certe efficietur, ut ex peregrinationibus plurimum utilitatis ad rempublicam proficiscatur. Reliquum est, ut mala ex civium itineribus oriunda avertenda sint. Quae ut arceantur, nihil aliud faciendum est, quam ut ii, qui corruptis moribus ex iis redierint, a communi societate procul habeantur iubeanturque privato otio vitam degere, alioquin gravissime puniendi. (p. 949. E. — 952. D.). — Iam vero etiam peregre venientes amice excipi oportet. Quorum quattuor quum sint genera, utpote variis de caussis exteras civitates frequentantium, non committendum est, ut iis hospitalitatis recusentur officia (p. 952. E. — 953. E). — Sequuntur dehinc praecepta atque leges de vadimoniis, de rerum amissarum in aedibus alienis scrutatione, de usucapionibus, de prohibitionibus et praescriptionibus, de rerum furto ablatarum usu et acquisitione, de poenis eorum, qui, quominus quis testimonium dicat aut in ludis scenicis certet, prohibent, de exsulum receptione et hospitio, de pace a singulis civibus cum hostibus non ineunda, de donis ac numeribus publice non accipiendis, de sumtibus pro republica faciendis, de donariis diis consecrandis, quae quidem omnia paucissimis absolvuntur (p. 953. E. — 956. B.). — Quibus expositis acceditur ad iudicia. Itaque disseritur de variis iudiciorum generibus atque gradibus (p. 956. B. C. D.), de iudicum officiis, (p. 956. D. — 957. D.), atque de rerum iudicatarum auctoritate (p. 957. D. — 958. C.). — Denique exponitur de iis, quae mortales omnes postrema quidem sed omnium certissima manent. Ostenditur enim, quaenam iusta mortuis persolvenda sint, quaeque ratio sepulcrorum, tumulorum, cipporum, denique omnis sepulturae esse debeat (p. 958. C. — 960. B.). —

Ita vero quum legum scriptio tandem videatur ad finem usque perducta esse; tamen Atheniensis reliquum esse docet, ut adhuc de re longe gravissima

disputandum sit. Nihil enim perfectum et absolutum esse arbitratur, cuius conservationi non rite prospectum sit. Quamobrem etiam hoc curandum ait esse, ut reipublicae suae leges et instituta quam diutissime salva maneant et incolumia. Id autem fieri ita tantum posse existimat, si in civitate recens condita reperiantur, qui sapientiam et veri cognitionem cum rerum usu et experientia coniunctam possideant, ideoque primum quidem finem civitati propositum probe perspectum habeant, ac deinde etiam noverint, quibusnam legibus et quorum hominum opera utendum sit, quo feliciter ad illum perveniatur. Et in nostra quidem civitate, inquit, eiusmodi viri utique reperiuntur; sunt enim non alii, quam legum custodes natu maximi, praetereaque ii, qui laudabiliter sunt peregrinati, omnesque iuvenes ab illis quasi in societatem advocati, qui quidem omnes agant matutinum illum conventum, de quo paullo ante iniecta est mentio. Hi igitur perpetuo ob oculos habebunt finem civitati propositum, quem non in singulorum quorundam civium potentia et auctoritate, non in opum ac divitiarum possessione, denique non in externorum bonorum copia et affluentia cerni iudicavimus, sed potius positum voluimus esse in una sola virtute, imprimisque in sapientia, quippe quae reliquarum virtutum omnium tanquam regina est (p. 961. B.). — Oportet autem civitatem, quae salva sit mansura, similem esse animanti, mente et praestantissimis visus et auditus sensibus instructae, quandoquidem huius utriusque rei bonitate cuiusque animantis salus et conservatio maxime continetur. Itaque conventus ille, quem dicebamus, debet mentis et praestantissimorum sensuum instar esse, atque penitus perspectum habere, quinam sit finis universae civitatis, ad eumque omnia ac singula referre, vitatis multis illis variisque studiis, quibus alias rerum publicarum gubernatores facile transversi aguntur. Itaque illi civitatis custodes nosse debent ante omnia, uti diximus, quaenam sit virtutis vis et natuta et quaenam eius partes atque formae, ita quidem, ut qui sunt ex iis iuvenes, totam civitatem quasi circumcirca intueantur et quidquid perceperint natu maioribus nuntient, senes vero, tanquam menti similes, consultent et consiliis cum iuvenibus communi-

candis communi saluti prospiciant. Quod ut efficiatur, accuratiore sane opus est disciplina et institutione, qua una fit, ut in quaque re et multa perspiciantur et quatenus eadem sit unum quiddam cognoscatur. Cogendi igitur etiam divinae nostrae civitatis custodes sunt, ut virtutis quum unitatem tum varietatem per quattuor eius partes diffusam accurate cognoscant ac perspiciant. Similiter illi etiam pulcri et boni naturam, quatenus unum et multa sint, perspectam habere debent. Quum vero illi praestantissimarum quarumque rerum cognitionem habeant necesse sit, tum imprimis ipsis elaborandum est, ut deorum ac rerum divinarum subtiliorem adipiscantur intelligentiam. Nam ceteris quidem civibus utique venia danda est, si nihil aliud in ea re nisi legum sequuntur auctoritatem; sed qui civitati sunt praefecti, ii hausisse sane debent altiorem rerum divinarum notitiam, deorumque reverentiam eam tueri, quae vel ex subtiliore animi cognitione vel ex accuratiore coelestium corporum observatione proficiscatur. Nimirum rerum coelestium scientia et cognitio luculente profecto docet, mentem in astris habitantem omnium rerum esse caussam, ideoque animos hominum ab impietate maxime avocat. Ad haec vero etiam accesserint necesse est reliquae disciplinae, imprimis musica, quibus omnibus utendum est ad mores et instituta civitatis emendandos atque corrigendos (p. 961. B. — 968. A.). — Itaque convenit inter nos, nocturnum illum conventum constituendum esse, qui tanquam conservandae civitatis nostrae auctor sit atque patronus, eumque omnis doctrinae et institutionis, de qua exposuimus, participem fieri oportere. De cuius potestate quamquam, priusquam fuerit constitutus, nondum licet publicas leges scribere, tamen iam nunc poterit hoc saltem definiri, qua ratione res universa instituenda sit. Primum igitur eligendus erit idoneus numerus eorum, qui aetate, eruditione, moribus et ingeniis ad gerendam eiusmodi custodiam praeter ceteros idonei sint. Deinde eosdem illos omni doctrina et humanitate maxime excultos esse volumus; quamquam nunc nondum diiudicari potest, quaenam, quando et quamdiu discere debeant; ipsi enim hoc tum demum sentient, quum animo suo disciplinae cognitionem comprehenderint. Iam vero ubi ortus

fuerit et compositus divinus ille conventus, tradenda ei civitas est sine ulla dubitatione; nam revera effectum erit quod paullo ante tanquam somnium quoddam attingebamus, capitis et mentis, unde animantis cuiusque penderet conservatio, imaginem proponentes, si modo hi viri diligenter et religiose delecti atque idonea ratione instituti fuerint. Quippe gerent illi profecto curam perpetuitatis reipublicae nostrae sapientissime atque id efficient, ut ea quam optima et perfectissima et sit et maneat.

Hac disputatione finita Megillus ad Cliniam: O bone, inquit, constituenda vero civitas Magnetum sic, uti nunc est expositum. Sed hospes hic non est dimittendus, verum omni modo rogandus et commonendus, ut in novae urbis condendae societatem veniat (p. 968. A. — 969. D.).

IB.

Cap. I. *Ἐὰν ὡς πρεσβευτής τις ἢ κῆρυξ κατα-* 941
ψευδόμενος τῆς πόλεως παραπρεσβεύηται πρός τινα πόλιν, ἢ πεμπόμενος μὴ τὰς οὔσας πρεσβείας ἐφ' αἷς πέμπεται ἀπαγγέλλῃ, ἢ πάλιν αὖ παρὰ τῶν πολεμίων ἢ καὶ φίλων μὴ τὰ παρ' ἐκείνων ὀρθῶς ἀποπρεσβεύσας γένηται φανερὸς ἢ κηρυκεύσας, γραφαὶ

P. 941. *παραπρεσβεύηται πρός τινα π.*] De crimine legationis mala fide gestae, quod Athenis pro ipsius magnitudine modo multis gravioribus, modo capitis supplicio puniebatur, exposuerunt Petitus ad Legg. Attic. p. 341 sq. Tittmaun. De rebus publ. vet. Graeciae p. 332. sq. Meier et Schoemann Process. Att. p. 244. Wachsmuth. Antiquitatt. Hellen. Vol. II. P. I. p. 261. Boeckh. Oeconom. Athen. Vol. I. p. 412.

μὴ τὰς οὔσας πρεσβείας] H. e. non ea, quorum caussa missus est. Nam hic quoque abstractum, quod vocant, pro concreto positum.

μὴ τὰ παρ' ἐκείνων ὀρθῶς] Praepositio *παρὰ* ob sequens *ἀποπρεσβεύσας* posita, de quo loquendi genere v. ann. ad Phaedon. p. 58. A. et 76. D. Apol. Socr. p. 32. B. Alioquin *τὰ ἐκείνων* dicendum fuit.

γραφαὶ κατὰ τούτων] Post *ἐάν τις* quod numerus multitudinis infertur, de eo v. ad X. p. 908. B. Phileb. p. 45. C. conf. infra p. 943. A. E. Sed hoc quidem vulgare est atque tritum. Insolentius videbitur quod deinde scriptum legitur: *ἀγγελίας καὶ ἐπιτάξεις ἀσεβησάντων.* Solent enim eiusmodi accusativi plerumque neutro tantum genere talibus verbis coniungi, ut quum dicitur *εὐσεβεῖν* vel *ἀσεβεῖν τὰ πρὸς θεούς*, et quae sunt similia. Quod ipsum Winkelmannum permovisse videtur, ut Platonem coniiceret scripsisse: *ὡς εἰς Ἑρμοῦ κ. τ. λ.* Quippe frequens est utique *ἀσεβεῖν εἴς τι* vel *περί τι.* Atque possis etiam alio modo insolentiam structurae amovere, siquidem nullo fere negotio pro-

κατὰ τούτων ἔστων ὡς Ἑρμοῦ καὶ Διὸς ἀγγελίας καὶ ἐπιτάξεις παρὰ νόμον ἀσεβησάντων, τίμημα δέ, ὅ τι B χρὴ πάσχειν ἢ ἀποτίνειν, ἐὰν ὄφλῃ.

Κλοπὴ μὲν χρημάτων ἀνελεύθερον, ἁρπαγὴ δὲ ἀναίσχυντον· τῶν Διὸς δὲ υἱέων οὐδεὶς οὔτε δόλοις οὔτε βίᾳ χαίρων ἐπιτετήδευκε τούτοιν οὐδέτερον. μηδεὶς οὖν ὑπὸ ποιητῶν μηδ' ἄλλως ὑπό τινων μυθολόγων πλημμελῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἐξαπατώμενος ἀναπειθέσθω, καὶ κλέπτων ἢ βιαζόμενος οἰέσθω μηδὲν αἰσχρὸν ποιεῖν ἀλλ' ἅπερ αὐτοὶ θεοὶ δρῶσιν· οὔτε γὰρ ἀληθὲς οὔτ' εἰκός, ἀλλ' ὅστις δρᾷ τοιοῦτον

P. 941. B. ἀναπειθέσθω] Voss. x. οἰέσθω.

ἀσεβησάντων refingere licet ἀμελησάντων, quod Ficinus videtur legisse: nam hoc quidem verbum dubium non est quin etiam cum accusativo iungatur. Verum tamen ut cautius in ea re versemur, graviter admonent exempla huius structurae haud sane dubia aut controversa, quae collegit Musgravius ad Eurip. Phoeniss. v. 1331. (1360). Lysias p. 13. = 63. 1. τοὺς ἄνω θεοὺς ἀσεβεῖσθαι. Plutarch. Opp. Mor. p. 519. ἀσεβεῖν τοὺς θεούς. Ibid. p. 1829. τί τὴν θεσμοφόρον ἀσεβεῖτε Δήμητραν; Ac de verbo εὐσεβεῖν eodem modo constructo v. Hermann. ad Sophocl. Antig. v. 727. coll. Valckenario ad Phoeniss. v. 1331. qui in talibus εὖ σέβειν putabat scribendum esse. Accedit, quod similis est ratio etiam aliorum verborum, quae quum proprie intransitive significent, tamen non modo accusativum neutrius generis, sed etiam accusativum masculinum ac femininum adsciscunt; quorum verborum plurima enumeravit Matthiae Gr. Gr. §. 412. sq. Enimvero istum accusativum facile apparet proprie quidem neutiquam obiectum, quod vocant, verbi adiuncti significasse, sed nihil indicasse aliud, quam rem vel personam, ad quam actio verbo expressa referretur; deinde vero propius ad activorum verborum rationem accessisse.

τίμημα δὲ ὅ τι χρὴ πάσχειν —] H. e. secundum legem iis irroganda est poena aliqua, quam vel corpore vel aere luant. Quod ipsum significatur formula solemni: ὅ τι χρὴ πάσχειν ἢ ἀποτίνειν s. παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι. Nam utrumque usurpari solere docent loci VI. 767. E. XII. 943. B. 946. D. al.

B. τῶν Διὸς δὲ υἱέων οὐδεὶς] Mercurium significat.

πλημμελῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἐξ. —] Baiterus correxit πλημμελεῖν, quod Hermannus adeo in ordinem verborum recepit. Sed videtur librorum lectio commodam sane habere explicationem, ubi πλημμελῶν interpretamur: ea in re delinquens et incaute agens, ita ut sententia haec sit: nemo sibi aliter persuaderi patiatur, ita ut a recto aberrans in fraudem inducatur.

παρανόμως, οὔτε θεὸς οὔτε παῖς ἐστὶ ποτε θεῶν. ταῦτα δὲ νομοθέτῃ μᾶλλον προσήκει γιγνώσκειν ἢ C ποιηταῖς ξύμπασιν. ὁ μὲν οὖν πεισθεὶς ἡμῶν τῷ λόγῳ εὐτυχεῖ τε καὶ εἰς χρόνον ἅπαντα εὐτυχοῖ, ὁ δὲ ἀπιστήσας τὸ μετὰ ταῦτα τοιῷδέ τινι μαχέσθω νόμῳ· Ἐάν τίς τι κλέπτῃ δημόσιον, μέγα ἢ καὶ σμικρόν, τῆς αὐτῆς δίκης δεῖ. σμικρόν τι γὰρ ὁ κλέπτων ἔρωτι μὲν ταὐτῷ, δυνάμει δὲ ἐλάττονι κέκλοφεν· ὅ τε το μεῖζον κινῶν οὐ καταθέμενος ὅλον ἀδικεῖ. δί- D κης οὖν οὐδέτερον οὐδετέρου ἐλάττονος ἕνεκα μεγέθους τοῦ κλέμματος ὁ νόμος ἀξιοῖ ζημιοῦν, ἀλλὰ

ὅστις δρᾷ] ὅς τι pr. Ω. ut Schneider et Baiter. Bastius tamen de ea lectione nihil refert. Qua certe nec opus est.

C. *καὶ εἰς χρόνον ἅπαντα εὐτυχοῖ*] et utinam in omne tempus beatus sit.

τοιῷδέ τινι μαχέσθω νόμῳ] Stephanus ex Ficino legendum coniecit: *κατεχέσθω*. Propius ad codicum scripturam accedit quod praetulit Astius quodque Hermannus de Astii coniectura edidit: *ἐνεχέσθω*. Nisi forte verum est *μαχέσθω*, quod festive dictum putare possis cum Stephano, quasi illis, qui ea committunt, quae lege sunt coercenda, certamen sit adversus legem. Opponitur certe non inepte *ὁ ἀπιστήσας*, h. e. contumax, qui non obtemperat; eo enim sensu *ἀπιστεῖν* usurpari solere, ad Apolog. Socrat. p. 29. C. ostendimus. Hesych. *Ἀπιστεῖ· ἀπειθεῖ.* Phavorinus: *Ἀπιστεῖν· τὸ ἀπειθεῖν. οὕτω Πλάτων.* Itaque vulgatam librorum scripturam certe non protenus mutandam arbitramur.

σμικρόν τι γὰρ ὁ κλέπτων —] Unius libri Vat. Ω. corr. auctoritate Turicenses nuper ediderunt; *σμικρόν τε γὰρ ὁ κλ.* Sed etsi diffitendum non est crebro sic *τε — τε* usurpari, cuius rei exempla bene multa alibi ex una Xenophontis Cyropaedia collecta dedimus; tamen quum deinde inferatur *τὸ μεῖζον*, hic quoque *σμικρόν τι* tenendum censemus. Dictionem proverbialem: *μὴ κινεῖν ὅ τι μὴ κατέθου*, attigimus ad Libr. VIII. p. 844. E. XI. p. 913. C.

D. *δίκης οὖν οὐδέτερον —*] Verba hunc in modum iungenda: *ὁ νόμος οὖν ἀξιοῖ οὐδέτερον δίκης ἐλάττονος* (minore poena dignum censet) *οὐδετέρου* (quam alterum) *ἕνεκα τοῦ μεγέθους τοῦ κλέμματος*; quibus denique extrinsecus accedit infinitivus *ζημιοῦν*, h. e. *ὥστε ζημιοῦν αὐτούς*. Rationem structurae, quae etiam mox p. 944. D. recurrit, expedivimus ad Gorg. p. 513. E. Phaedr. p. 242. B. Criton. p. 52. B. Remp. I. p. 342. D. Legg. III. p. 700. C. VII. p. 790. D. al. — *ἀλλὰ τῷ τὸν μὲν — ἀνίατον*, sed ideo, quia alter fortasse adhuc sit sanabilis, alter insanabilis.

τῷ τὸν μὲν ἴσως ἂν ἰάσιμον ἔτ' εἶναι, τὸν δ' ἀνίατον. ξένον μὲν δὴ τῶν δημοσίων ἢ δοῦλον ἄν τίς τι κλέπτοντα ἐν δικαστηρίῳ ἕλῃ, ὡς ἰασίμῳ ἐκ τῶν εἰκότων ὄντι, τί χρὴ παθεῖν, ἢ τίνα ζημίαν ἀποτίνειν αὐτὸν, ἡ κρίσις γιγνέσθω· τὸν δὲ ἀστὸν καὶ τεθραμμένον ὡς ἔσται τεθραμμένος, ἂν πατρίδα συλῶν ἢ βιαζόμενος ἁλίσκηται, ἐάν τ' ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐάν τε μή, σχεδὸν ὡς ἀνίατον ὄντα θανάτῳ ζημιοῦν.

942 Cap. II. Στρατιῶν δὲ ἕνεκα πολλὴ μὲν ξυμβουλή, πολλοὶ δὲ νόμοι γίγνονται κατὰ τρόπον, μέγιστον δὲ τὸ μηδέποτε ἄναρχον μηδένα εἶναι, μήτ' ἄῤῥενα μήτε θήλειαν, μηδέ τινος ἔθει ψυχὴν εἰθίσθαι μήτε σπουδάζοντος μήτ' ἐν παιδιαῖς αὐτὸν ἐφ'

D. ἐκ τῶν εἰκότων ὄντι, τί χρὴ π.] Pro ὄντι, τί vulgo legebatur ὅ τι, oblitterato ὄντι. Vat. f. ὄντι τι. Par. A. Ven. Ξ. Vat. Ω. Flor. a. c. ὅτι τί et marg. Ω. γρ. ὄντι. Edidi ὄντι, τί χρ. ex δ. o. quorsum perducit etiam reliquorum librorum varietas. Bekkerus scripsit: ἐκ τῶν εἰκότων ὄντι, ὅ τι χρή. Dein τὴν κρίσιν pro ἡ κρίσις Voss. x.

ἐκ τῶν εἰκότων ὄντι] H. e. εἰκότως ὄντι. Sic ἐκ τῶν εἰκότων Legg. VI. p. 775. D. Phileb. p. 58. D. De Rep. II. p. 362. C. 365. B. IV. p. 422. C. et ἐξ εἰκότος Phaedr. p. 238. E. De praesenti tempore ἀποτίνειν post παθεῖν illato v. ad Libr. VI. p. 767. E. — τεθραμμένον ὡς ἔσται τεθραμμένος, qui educatus est, ut esset educatus, h. e. bonus civis fieret. — Dein ζημιοῦν imperativi vi positum, ut sexcenties. Ceterum de furto eiusque poenis conf. Libr. IX. p. 857. A. ibique annot.

P. 942. Στρατιῶν δὲ ἕνεκα —] Quae deinde de disciplinae militaris severitate disseruntur, magnam partem videntur ad Spartanorum rationem attemperata esse. Sed quae mox de iudiciis militaribus sunt exposita, ea dubitari non potest quin ad institutorum Atticorum similitudinem composita sint. Verum de his postmodo videbimus. Pro vulgato στρατειῶν codd. στρατιῶν. Quod recipere non dubitavimus. Nam quod vulgo existimant στρατείαν militiam et expeditionem, sed στρατιάν exercitum, agmen, aciem, significare, id non simpliciter probandum esse videtur, quandoquidem στρατιά etiam latiore sensu usurpari extra omnem dubitationem positum est. De qua re explicavimus ad Phaedrum p. 260. B. Turicenses mireris hanc scripturae varietatem nihil curantes. — κατὰ τρόπον, recte, merito.

αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ τι κατὰ μ. δρ.] Ponitur αὐτὸν perinde, ac si pro μηδέ τινος ψυχὴν antea scriptum sit simpliciter μηδέ τινα. Itaque constructio κατὰ σύνεσιν facta, ut fieri solet in eiusmodi verborum simplicium periphrasi; v. Mat-

ἑαυτοῦ τι κατὰ μόνας δρᾶν, ἀλλ' ἔν τε πολέμῳ παντὶ καὶ ἐν εἰρήνῃ πάσῃ πρὸς τὸν ἄρχοντα ἀεὶ βλέποντα καὶ ξυνεπόμενον ζῆν, καὶ τὰ βραχύταθ' B ὑπ' ἐκείνου κυβερνώμενον, οἷον ἑστάναι θ' ὅταν ἐπιτάττῃ τις καὶ πορεύεσθαι καὶ γυμνάζεσθαι καὶ λοῦσθαι καὶ σιτεῖσθαι καὶ ἐγείρεσθαι νύκτωρ εἴς τε φυλακὰς καὶ παραγγέλσεις, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς κινδύνοις μήτε τινα διώκειν μηθ' ὑποχωρεῖν ἄλλῳ ἄνευ τῆς τῶν ἀρχόντων δηλώσεως, ἑνί τε λόγῳ τὸ χωρίς τι τῶν ἄλλων πράττειν διδάξαι τὴν ψυχὴν ἔθεσι μήτε γιγνώσκειν μήτ' ἐπίστασθαι τὸ παράπαν, ἀλλ' ἀθρόον ἀεὶ καὶ ἅμα καὶ κοινὸν τὸν βίον ὅ τι μάλιστα πᾶσι C πάντων γίγνεσθαι· τούτου γὰρ οὔτ' ἔστιν οὔτε ποτὲ μὴ γένηται κρεῖττον οὔτε ἄμεινον οὔτε τεχνικώτερον

P. 942. *Στρατιῶν δὲ ἕνεκα* —] Sic A. Ω. Ξ. f. r. a. c. δ. o. Vulgo *Στρατειῶν*.
ἐφ' ἑαυτοῦ τι] *τι* pr. om. A. Ω. *ἐφ' αὑτοῦ* Flor. δ. et pr. Ω.
B. *ἑστάναι θ' ὅταν* —] *θ'* om. A. r.

thiae Gr. §. 430. 5. ó. p. 966. ed. 3., qui §. 584. 7. etiam de *ἐφ' ἑαυτοῦ*, per se seorsum, exposuit. — *καὶ τὰ βραχύταθ' ὑπ' ἐκείνου κυβ.* vel in minimis rebus se ab illo gubernari patientem. — *ἐπιτάττῃ τις*, int. *ἄρχων*. Baiterus *τις* abesse mavult, quod tamen codd. omnes tuentur. Fuit qui legendum coniiceret *ἐπιτάττηται*. — Formam *λοῦσθαι*, ut *λοῦμαι* et *λούμενος*, Atticam esse docet Thom. Mag. p. 584. ubi v. intpp., docent item Photius p. 169. et Phrynichus p. 188 sq. ad quem consulas Lobeckium.

B. *καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς κινδύνοις* —] atque *adeo in periculis* nec persequi quemquam nec cuiquam cedere. Winckelmannus coniicit: *ἐν αὖ τοῖς κινδύνοις*. Verisimiliter.

ἑνί τε λόγῳ τὸ χωρίς τι τῶν ἄλλων] Iungas verba in hunc modum: *ἑνί τε λόγῳ τὴν ψυχὴν ἔθεσι διδάξαι (ὥστε) μήτε γιγνώσκειν μήτε ἐπίστασθαι τὸ παράπαν τὸ πράττειν τι χωρὶς τῶν ἄλλων*, et, ut verbo dicam, animum adsuetudine ita edocere, ut omnino nec discat nec sciat quidquam seorsum a reliquis facere.

C. *ἀθρόον ἀεὶ καὶ ἅμα* —] Recte per se dicitur: *ὁ βίος ἅμα πᾶσι γίγνεται.* Quamobrem non est mirandum, quod adverbium adiectivis simile quid significantibus interpositum legitur; de quo usu loquendi v. ad Phileb. p. 37. C. 41. D. 61. D. Politic. p. 276. B. Phaedon. p. 93. B. al. Cavendum igitur magnopere, ne cum Astio *ἅμα* putetur pro adiectivo positum esse.

κρεῖττον οὔτε ἄμεινον οὔτε τεχνικώτερον] Hic ne quis *τι* desideret, v. ad Symp. p. 175. B.

εἰς σωτηρίαν τὴν κατὰ πόλεμον καὶ νίκην. τοῦτο καὶ ἐν εἰρήνῃ μελετητέον εὐθὺς ἐκ τῶν παίδων, ἄρχειν τε ἄλλων ἄρχεσθαί θ' ὑφ' ἑτέρων· τὴν δ'
D ἀναρχίαν ἐξαιρετέον ἐκ παντὸς τοῦ βίου ἁπάντων τῶν ἀνθρώπων τε καὶ τῶν ὑπ' ἀνθρώπους θηρίων.

C. *καὶ ἐν εἰρήνῃ μελ.*] *καὶ* om. A. pr. Ω. et Flor. δ.

D. *ὅλην εὐκολίαν*] Voss. (x.) *εὐβουλίαν*, quod manifesto ex interpretatione ortum est. Dein pro vulgato *ἕνεκα* praebent *εἵνεκα* A. Ω. v. f. r. a. δ. o. quae forma etiam p. 778. D. p. 949. D. in codd. extat. Recepit eam Schneider. Neque ea temere in Platone reiicienda esse visa est Wolfio ad Demosth. Lept. p. 338 qui eam Demostheni quoque vindicat. Thomas M. *καὶ ἕνεκα καὶ εἵνεκα Πλάτων, Δημοσθένης καὶ οἱ ἄλλοι. Θουκυδίδης δὲ ἀεὶ ἕνεκα.* Et cum Thu-

ἄρχειν τε ἄλλων ἄρχεσθαί θ' ὑφ' ἑτέρων] Haec ne inepta videantur et a re aliena, verba sic intelligenda sunt: hoc etiam pacis tempore statim a pueris exercendum est, ut sicuti aliis imperatur, ita aliis pareatur.

τὴν δ' ἀναρχίαν ἐξαιρετέον ἐκ παντὸς τοῦ βίου] Magna cum vi et per hyperbolen quandam adduntur verba: *καὶ τῶν ὑπ. ἀνθρ. θηρίων*, quo fortius scilicet indicatur, dissolutam istam licentiam et inobedientiam funditus exstirpandam esse. Eodem modo Libr. I. p. 636. B.: *παλαιὸν νόμιμον δοκεῖ τοῦτο τὸ ἐπιτήδευμα καὶ κατὰ φύσιν τὰς περὶ τὰ ἀφροδίσια ἡδονὰς οὐ μόνον ἀνθρώπων ἀλλὰ καὶ θηρίων διεφθαρκέναι.* Nec abludunt illa Phileb. p. 16. A. *φειδόμενος οὔτε πατρὸς οὔτε μητρὸς οὔτε ἄλλου τῶν ἀκουόντων οὐδενός, ὀλίγου δὲ καὶ τῶν ἄλλων ζώων* (sc. *οὐδενὸς φειδόμενος*), *οὐ μόνον τῶν ἀνθρώπων.* quae ex eodem hyperboles genere declaranda sunt. Sed propius huc pertinent verba De Rep. VIII. p. 562. E.: *καὶ καταδύεσθαί γε — εἴς τε τὰς ἰδίας οἰκίας καὶ τελευτᾶν μέχρι τῶν θηρίων τὴν ἀναρχίαν ἐμφυομένην.* Ibid. p. 563. C.: *ἀτεχνῶς γὰρ αἵ τε κύνες κατὰ τὴν παροιμίαν οἷαί περ αἱ δέσποιναι γίγνονταί γε δὴ καὶ ἵπποι καὶ ὄνοι, πάνυ ἐλευθέρως καὶ σεμνῶς εἰθισμένοι πορεύεσθαι, κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐμβάλλοντες τῷ ἀεὶ ἀπαντῶντι κ. τ. λ.* Quippe ibi quoque inde a p. 562. C. de anarchia copiose graviterque disputatur, ut totus locus dignus sit qui cum his comparetur accuratius. Quamquam neutiquam assentimur Zellero Stud. Platon p. 104. existimanti, inde quum alia, tum istud ipsum, *καὶ τῶν ὑπ. ἀνθρ. θηρίων*, huc temere translata esse. Praeterea conf. Sophocl. Antig. v. 666: *ἀναρχίας δὲ μεῖζον οὐκ ἔστι κακόν. αὕτη πόλεις τ' ὄλλυσιν, ἥδ' ἀναστάτους οἴκους τίθησιν· ἥδε σὺν μάχῃ δορὸς τροπὰς καταρρήγνυσι. τῶν δ' ὀρθουμένων σῴζει τὰ πολλὰ σώμαθ' ἡ πειθαρχία.* Pro *τῶν ὑπ' ἀνθρώπους θηρίων* primo adspectu scribendum videatur cum Turicensibus: *τῶν ὑπ' ἀνθρώποις θ.* De Rep. VIII. p. 563. C. *τὸ μὲν γὰρ τῶν θηρίων τῶν ὑπὸ τοῖς ἀνθρώποις.* Sed noli accusativum, codicum omnium firmatum auctoritate, sic temere sollicitare. Isocrat. Evag. c. 10. *ὁρῶντες γὰρ αὐτὴν ὑπὸ Λακεδαιμονίους οὖσαν*, i. e. subiectam im-

καὶ δὴ καὶ χορείας πάσας εἰς τὰς ἀριστείας τὰς κατὰ πόλεμον βλεπούσας χορεύειν, καὶ ὅλην εὐκολίαν τε καὶ εὐχέρειαν ἐπιτηδεύειν τῶν αὐτῶν εἵνεκα, καρτερήσεις τε αὖ σίτων [τε] καὶ ποτῶν καὶ χειμώνων καὶ τῶν ἐναντίων καὶ κοίτης σκληρᾶς, καὶ τό γε

cydide faciunt etiam poëtae Attici, qui semper ἕνεκα vel οὕνεκα dicunt, Jonico εἵνεκα prorsus abstinuerunt. v. Brunck. ad Aristoph. Lysistr. v. 74. al. Iacobitz ad Lucian. Vitar. Auct. 6.

σίτων τε καὶ ποτῶν] Codd. plerique σιτῶν, unde σίτων fecimus. Sed σιτίων f. r. a. δ. o. et corr. Ω. Utrumque usitatum. Voculam τε cum A. et pr. Ω. om. Bekker. et Herm. Ceterum et σιτία et σῖτα solere cum ποτοῖς iungi, multis exemplis docet Heindorf. ad Phaedon. p. 64. D.

perio Lacedaemoniorum: Xenoph. Cyrop. III. 3. 6: ὅπως καὶ ἐκεῖνοι ἔχοιεν τιμᾶν, εἴ τινας ἄγαιντο τῶν ὑφ' ἑαυτούς. ubi pauci libri ἑαυτοῖς. Confert praeterea Hermannus Demosth. Phil. II. §. 34: εἰς τοὺς ὑπὸ χεῖρα μάλιστα τὴν ὀργὴν ἀφιέντας. Aristot. Eth. Nic. III. 12, 7. εὐπειθὲς καὶ ὑπὸ τὸ ἄρχον. Pertinet huc etiam quod pariter dici solet ὑφ' ἑαυτὸν ποιεῖσθαί τι atque ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαι, de qua formula v. Lennep. ad Phalar. p. 242. Fischer. ad Weller. Vol. III. P. II. p. 278. et nos ad Remp. I. p. 348 D. Itaque τὰ ὑπ' ἀνθρώπους θηρία sunt bestiae sub hominum potestatem redactae.

D. *καὶ δὴ καὶ χορείας — χορεύειν*] Ad hos infinitivos ex superiore ἐξαιρετέον intelligas δεῖ, nisi forte praestat eos imperativi vicibus fungi putare. Dein quod iungitur εὐκολίαν τε καὶ εὐχέρειαν, eodem modo Alcib. I. p. 122. C: εἰς εὐχέρειαν καὶ εὐκολίαν (ἀποβλέψας). Quamquam hic utrumque non de animo sed de corpore accipiendum est, ita ut εὐχέρεια designet facilitatem, εὐκολία autem promtam paratamque voluntatem, qua corpus suis muneribus et officiis haud aegre nec difficulter fungitur. Sic εὐκολία de corpore dixit etiam Musonius ap. Stob. Serm. I. p. 17. et LXXXIII. p. 489. ἡ δ' ἀνυποδησία πολλὴν ἀλυπίαν καὶ εὐκολίαν παρέχει τοῖς ποσίν. Winckelmannus tamen scribendum censet: καὶ ὅλην εὐμάρειαν ἐπιτηδεύειν. Nimirum Photius, p. 35, 7 — 9: εὐμαρής· εὔκολος, εὐχερής. Id. εὐμάρειαι· εὐχέρειαι. Similiter etiam Etym. Magn. p. 393: Εὐμαρής· εὔκολος, εὐχερής, εὔληπτος. Verum inde quidnam verisimilitudinis coniecturae propositae concilietur, haud sane intelligimus. Quocirca unice probamus quod in libris omnibus memoriae proditum est.

D. *καρτερήσεις τε αὖ σιτίων τε καὶ ποτῶν*] videlicet, quum iis aut omnino carendum est, aut fruendum vilioribus.

καὶ τό γε μέγιστον] und was *vollends* von grösster Bedeutung ist. Neque enim γε supervacaneum est. Mire Bernhardy Syntax. p. 327. „Vermieden wurde hier ein Einschiebsel wie γε und δή, das bei späten häufig Statt findet, die Alten nur in *unkorrecter* Rede." ad quae vir doctissimus hunc ipsum locum Platonis affert. Sed quid in eo sit

μέγιστον, τὴν τῆς κεφαλῆς καὶ ποδῶν δύναμιν μὴ διαφθείρειν τῇ τῶν ἀλλοτρίων σκεπασμάτων περικαλυφῇ, τὴν τῶν οἰκείων ἀπολλύντας πίλων τε καὶ
E ὑποδημάτων γένεσιν καὶ φύσιν· ταῦτα γὰρ ἀκρωτήρια ὄντα σωζόμενά τε ἔχει μεγίστην δύναμιν παντὸς τοῦ σώματος, καὶ τοὐναντίον ἐναντίως, καὶ τὸ μὲν ὑπηρετικώτατον ἅπαντι τῷ σώματι, τὸ δὲ ἀρχικώ-

E. *ἁπάσας αἰσθήσεις αὐτοῦ*] Sic A. Ω. Ξ. pro vulg. *αὐτοῦ*.
P. 943. *ἀκούειν τὸν νέον*] V. *τὸν νέον ἀκούειν*, invitis

minus accurate aut vitiose dictum, neutiquam assequimur, siquidem *γε* plane vi sua atque propria pollet adeoque positum est elegantissime. Neque aliter iudicamus de locis Plat. Menex. p. 244. E. Alcib. II. p. 143. B. *καὶ τό γε ἔσχατον*. Xenoph. Hier. IX. 7. *καὶ τὸ πάντων γε χρησιμώτατον*. Cyrop. V. 1, 23. *καὶ τὸ μέγιστον δή*. Ibid. V. 5. 24. Oeconom. 21, 11. al.

τὴν τῆς κεφαλῆς καὶ π. δύναμιν] Eandem sententiam illustrat Herodot. III. 12. quem quidem locum Valckenar. putabat Platoni ob oculos versatum esse. In eandem rem copiose disputat Musonius ap. Stob. Serm. I. p. 17. et LXXXIII. p. 489. = p. 199. ed Peerlkamp. — *τῶν ἀλλοτρίων σκεπασμάτων*, tegumentorum *alienorum*, id est, non nativorum neque ad naturam capitis et pedum ullo modo pertinentium sed aliunde adscitorum. Sic De Rep. VIII. p. 556. D: *πολλὰς ἔχοντι σάρκας ἀλλοτρίας*. Phaedr. p. 239. C: *ἀλλοτρίοις χρώμασι — κοσμούμενον*. De pileis et calceamentis ad mollitiem facientibus multa ex Graecis et Latinis scriptoribus disputat Hemsterhus. ad Polluc. Onom. X. 50. p. 1203. Participium *ἀπολλύντας* referendum ad *τινάς*, cuius notio in infinitivo aliunde pendente continetur. Nam etiam pluralem numerum ita usurpari, iam alibi identidem ostendimus: quamquam usitatius fuerit *ἀπολλύντα*. — *πίλων*, capillorum. — *ὑποδημάτων*, calli solorum s. plantarum, quae sunt quasi nativa *ὑποδήματα*. — *ἀκρωτήρια*, corporis summae et infimae partes, s. extremitates, quas vulgo dicunt.

P. 943. *ἔπαινον μὲν δὴ τοῦτον ἀκούειν*] Locus procul dubio vitiatus. Quamobrem Astius scribendum putabat: *ἐμοὶ δοκεῖν*, quod per parenthesin acceptum significaret: quantum mihi videtur. Winckelmannus autem corrigebat *χρῆν διδάσκειν*. Neutra emendatio nobis omnino probatur. Fortasse emendandum: *χρὴ δεῖν πολ. περὶ βίου*. Quod dictum est ut Libr. V. p. 731. D: *δεῖν πρέπειν*. Demosth. Epitaph. p. 1399. *ᾤοντο δεῖν προσήκειν*. Diodor. XVII. 117. *ἀναγκαῖον ἡγούμεθα δεῖν μὴ παραλιπεῖν αὐτῶν τοὺς λόγους*. Plat. Ep. VII. p. 328. B: *δεῖν πειρατέον εἶναι*. De confusis *χρὴ* et *χρῆν* v. intpp. ad Gregor. Corinth. p. 58. Ea lectione probata sensum verborum opertum est existere huncce: Itaque iuvenem opor-

τατον, ἔχον τὰς κυρίας ἁπάσας αἰσθήσεις αὐτοῦ φύσει. ἔπαινον μὲν δὴ τοῦτον ἀκούειν τὸν νέον χρῆν 943 δοκεῖν πολεμικοῦ περὶ βίου, νόμους δ' αὖ τούςδε· Στρατεύεσθαι τὸν καταλεγέντα ἢ τὸν ἐν μέρει τινὶ τεταγμένον. ἐὰν δέ τις ἐκλείπῃ τινὶ κάκῃ μὴ στρατηγῶν ἀφέντων, γραφὰς ἀστρατείας εἶναι πρὸς τοὺς πολεμικοὺς ἄρχοντας, ὅταν ἔλθωσιν ἀπὸ στρατοπέ-

codd., uno excepto Ven. Ξ., qui plerumque vulgatam in talibus tuetur. Ante *βίου* Bekkerus *περί* omisit auctoritate pr. A. Ω. de quibus tamen Bastius nihil refert.

tet istam quidem laudem vitae militaris audire, leges autem hasce.

Στρατεύεσθαι τὸν καταλεγέντα —] Athenis qui *ἀστρατείας* iudicio condemnati erant, *ἄτιμοι* habebantur; id quod docent loci Demosth. in Mid. p. 533. sqq. in Neaer. p. 1353. extr. in Timocr. p. 732. Andocid. De myster. p. 35. Lysiae in Alcib. I. p. 521. Aeschin. adv. Ctesiph. p. 565. al. Vocabantur autem, qui militiam detrectassent, *ἀστράτευτοι*, veluti apud Demosthenem et Aeschinem locis iis, quos indicavimus, alibi; v. Wesseling. ad Petit. De Legg. Att. p. 666. A quibus diversi erant *οἱ ἀτελεῖς*, h. e. a militia immunes. Tribuebatur enim militiae immunitas (*ἀτέλεια*) quum aliis, tum maxime iis, qui aut publica redemissent, veluti publicani, aut choris sacris interessent, quo tempore ad stipendia evocarentur; v. Petit. l. c. p. 662. ibique Wesseling. Lelyveld De infamia p. 99 sqq. Eadem poena atque *οἱ ἀστράτευτοι* affecti sunt etiam qui aciem deseruissent; quod crimen vocabatur *λειποτάξιον*. De eo praeter testimonia de *ἀστρατείᾳ* allata v. etiam Lycurg. in Leocr. p. 189. 239. Aeschin. De fals. leg. p. 314. Demosth. in Boeot. I. p. 999. in Alcibiad. I. p. 520 sq. de Rhodior. libert. p. 200. Andocid. de myster. p. 35. Praeterea conf. Petit. Legg. Att. p. 666. et Muret. ad Aristotel. Eth. Vol. III. p. 371. ed. Ruhnken.

τὸν καταλεγέντα ἢ τὸν ἐν μέρει τινὶ τεταγμένον] *Στρατεία ἐν τοῖς μέρεσι* extraordinaria militia vocatur. Ex quo liquido apparet, qua ratione distinguantur *οἱ καταλεγέντες*, qui in album militum adscripti sunt, et *οἱ ἐν μέρει τινὶ τεταγμένοι*.

μὴ στρατηγῶν ἀφέντων] Expectabas hunc verborum ordinem: *στρατηγῶν μὴ ἀφέντων*. Sed v. ad Criton. p. 47. D. Legg. II. p. 671. D. IV. p. 723. D.

πρὸς τοὺς πολεμικοὺς ἄρχοντας] Etiam Athenis constat ita fuisse institutum, ut milites ipsi, qui in eadem expeditione stipendia fecissent, ducibus praesidibus has caussas iudicarent. Quam in rem Astius aliique laudant Lysiam adv. Alcibiad. I. § 5. conf. Platner. Process und Klagen Vol. p. 95. Schömann. De sortit. iudicum Athenn. p. 29. Hermann. Antiquitatt. Gr. §. 146. et Comment. De vestigiis ctr. p. 60. ubi vir doctissimus addit, illud sane esse ambiguum, utri fortitudinis praemia decreverint,

δου, δικάζειν δὲ τοὺς στρατεύσαντας ἑκάστους, χωρὶς
ὁπλίτας τε καὶ ἱππέας καὶ τἆλλα ἐμπολέμια ἕκαστα
B ὡσαύτως, καὶ εἰσάγειν ὁπλίτας μὲν εἰς τοὺς ὁπλίτας,
ἱππέας δὲ εἰς τοὺς ἱππέας καὶ τοὺς ἄλλους δὲ κατὰ
ταὐτὰ εἰς τοὺς αὑτῶν ξυννόμους· ἐὰν δέ τις ὄφλῃ,
ὑπάρχειν μὲν αὐτῷ μήποτε τῆς ὅλης ἀριστείας ἀγω-
νιστῇ γενέσθαι μηδὲ ἀστρατείας ἄλλον γράψασθαί
ποτε μηδὲ κατηγόρῳ τούτων πέρι γενέσθαι, πρὸς
τούτοις δ' ἔτι προστιμᾶν αὐτῷ τὸ δικαστήριον ὅ τι
χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίνειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκδικασθει-
σῶν τῶν τῆς ἀστρατείας δικῶν πάλιν ἑκάστων τού-
των ἄρχοντας ποιῆσαι ξύλλογον, ἀριστείων δὲ πέρι
C κρίνεσθαι τὸν βουλόμενον ἐν τοῖς αὑτῶν ἔθνεσι, μὴ

καὶ τἆλλα ἐμπολέμια] Libri: ἐν πολεμίᾳ. v. explicatt.

B. εἰς τοὺς ἱππέας] Sic hic quoque A. v. r. a. δ. et corr. Ω. pro vulg. ἱππεῖς.

ἄλλον γράψασθαι] μᾶλλον A. (teste Bastio) Ω. v. f. r.

C. ἐν τοῖς αὑτῶν ἔθνεσι] ἔθεσι Ald. Bas. 1. 2. Lov. et codd. quidam, quod Stephanus bene in ἔθνεσι mutavit, consentientibus codicibus a. c. o. f. r. et corr. Ω. Winckelm. coni. τέλεσι, frustra. Baiterus mavult αὐτῶν, ut solet in talibus, idque recepit Hermannus.

αὐτῆς δὲ πέρι τῆς στρ.] πέρι reiecto accentu A. Ω. te-

quod Plato iisdem militibus tribuit, plerumque autem imperatores fecisse videri. — ὅταν ἔλθωσιν, pluralis rursus post ἐάν τις positus, ut p. 941. A.

καὶ τἆλλα ἐμπολέμια ἕκαστα] Sic pro vulg. ἐν πολεμίᾳ correxit Ruhnken. ad Tim. p. 99. quem de hoc voc. consulas. Intelliguntur reliqua militum genera, quae in expeditione eadem meruerunt stipendia.

B. τῆς ὅλης ἀριστείας ἀγωνιστῇ] H. e. περὶ τῆς ὅλης ἀριστείας.

C. ἐν τοῖς αὑτῶν ἔθνεσι] H. e. in sui ordinis militibus. v. ad Gorg. p. 455. B. et Harpocrat. s. v.

γράψαντα ἀναθεῖναι] inscriptione s. titulo facto ut donarium consecrato tanquam testimonium in omnem vitam de primi praemii iudicio ac secundi et tertii, h. e. primi aut secundi aut tertii praemii sibi adiudicati. In his quoque εἰς est: quod attinet ad, de, diciturque absolute, ita ut cum verbo non cohaereat aut inde pendeat. De quo usu v. Legg. VI. p. 774. B. Quocirca locus omnino integer est nec cum Astio pro corrupto habendus. Praeterea Winckelmannus legi iubet δευτερείων καὶ τριτείων. Ceterum communis erat mos, ut qui praemia accepissent, ii eadem pro donariis in templo aliquo suspenderent; de

περὶ προτέρου πολέμου μηδὲν παρεχόμενον μήτε τεκμήριον μήτε μαρτύρων πιστώσεις λόγων, αὐτῆς δὲ περὶ τῆς στρατείας τῆς τότε γενομένης αὐτοῖς. στέφανον δὲ τὸ νικητήριον ἑκάστοις εἶναι θαλλοῦ· τοῦτον δὲ εἰς τὰ τῶν πολεμικῶν θεῶν ἱερά, ὧν ἄν τις βούληται, γράψαντα ἀναθεῖναι μαρτύριον εἰς τὴν τῶν ἀριστείων κρίσιν παντὸς τοῦ βίου καὶ τὴν τῶν δευτέρων καὶ τρίτων. ἐὰν δὲ στρατεύσηται μέν τις, μὴ ἀπαγαγόντων δὲ D *τῶν ἀρχόντων οἴκαδε προαπέλθῃ τοῦ χρόνου, λειποταξίου τούτων εἶναι γραφὰς ἐν τοῖς αὐτοῖς, οἷς περὶ τῆς ἀστρατείας, ὄφλουσί τε τιμωρίαι ἐπέστωσαν αἵπερ καὶ πρόσθεν ἐτέθησαν. Χρὴ μὲν δὴ πᾶσαν ἐπιφέροντα δίκην ἀνδρὶ πάντ' ἄνδρα φοβεῖσθαι τὸ μήτε*

ste Bastio et Flor. a. c. δ. o. ex canone haeresis grammaticorum quorundam, de quo alio loco diximus.

εἰς τὴν τῶν ἀριστείων κρίσιν] Libri: *ἀριστειῶν*. Correxit Stephanus, quem Astius aliique sequuti sunt.

στρατεύσηται μέν τις] Sic A (teste Bekkero) Ω. v. f. r. a. δ. o. quod cum aliis recepi. Vulgo: *στρατεύσῃ*. Dein vulgo: *ἀπαγόντων*, reluctantibus libris A. Ω. v. a.

D. *οἷς περὶ τῆς ἀστρατείας*] Libri omnes *οἷς περὶ τῆς ἀστρ.* Refinxit Bekkerus *οἷςπερ τῆς ἀστρατείας*, qui *οἷς* in pr. A. Ω. deesse narrat. Non opus mutatione. Schneid. *λιποταξίου* scripsit, invitis codd.

qua re Hermannus l. c. conferri iubet Herodot. I. 144. Isaeum de Dicaeog. §. 41. Demosth. adv. Phoenipp. p. 1045, 22. Aeschin. adv. Ctesiph. §. 46.

D. *οἷς περὶ τῆς ἀστρατείας*] H. e. *ἐν οἷς*, coram quibus. V. ad Apol. Socr. p. 27. D. Phaed. p. 76. D. Ad *περὶ τῆς ἀστρ.* intelligas *γραφαί εἰσιν*. — *τούτων* rursus per synesin positum ob antegressum *ἐάν τις*, ut 941. A. al.

φοβεῖσθαι τὸ μήτε ἐπενεγκεῖν —] In his *μήτε* de vitio suspectum est, quippe quod in proximis nihil habet quod ipsi respondeat. Nam quod sequitur: *μήτ' οὖν ἑκόντα μήτ' ἄκοντα*, id pertinet ad totum hoc *μὴ ἐπενεγκεῖν*. Quamobrem istud *μήτε* dudum in *μὴ* putavimus commutari oportere, quod revera fecit nuper C. Fr. Hermann. Quo facto sententia emergit recta atque integra. Nam *φοβεῖσθαι τὸ μὴ ἐπενεγκεῖν* idem est quod *φ. ὥστε μὴ ἐπενεγκ.* Quamquam de verbis *ψευδῆ τιμωρίαν* controversiam movit Winckelmannus. Is enim pro iis legi voluit: *ψευδῆ κατηγορίαν μήτε μαρτυρίαν*, κ. τ. λ. At veram censemus esse codicum lectionem, quandoquidem *ψευδῆ τιμωρίαν ἐπενεγκεῖν* nihilo plus offensionis habet quam si Latine dicas: ultionem alicui inferre mendacem, h. e. falso aliquem accusare, ut ab eo poena sumatur.

ἐπενεγκεῖν ψευδῆ τιμωρίαν, μήτ' οὖν ἑκόντα μήτ'
E ἄκοντα κατὰ δύναμιν· παρθένος γὰρ αἰδοῦς δίκη
λέγεταί τε καὶ ὄντως εἴρηται, ψεῦδος δὲ αἰδοῖ καὶ
δίκῃ νεμεσητὸν κατὰ φύσιν. τῶν τε οὖν ἄλλων εὐλα-
βεῖσθαι δεῖ πέρι πλημμελεῖν εἰς δίκην, διαφερόντως
δὲ καὶ τῆς τῶν κατὰ πόλεμον ὅπλων ἀποβολῆς, μὴ
διαμαρτών τις ἄρα τῶν ἀναγκαίων ἀποβολῶν, ὡς
αἰσχρὰς αὐτὰς εἰς ὄνειδος τιθείς, ἀναξίῳ ἀναξίας
ἐπάγῃ δίκας. ῥᾴδιον μὲν οὖν οὐδαμῶς διορίσαι τού-
των θάτερον, ὅμως δὲ χρὴ τὸν νόμον ἁμωσγέπως
944 ὁρίζειν πειρᾶσθαι κατὰ μέρη. μύθῳ δὴ προσχρώμε-

P. 944. *ἄνευ τῶν ὅπλων*] *τῶν* ex A. Ω. v. f. r. x. a. c. δ. o. additum olim aberat. Pro *εἰ κομισθεὶς* Voss. x. *εἰςκομισθείς*, vitiose. Dein *ἔκπνους* Ξ. f. et corr. Ω. a. c. o. quod iniuria olim receperunt Turicenses; v. Explicatt.

E. *παρθένος γὰρ αἰδοῦς δίκη λέγεταί τε —*] Hesiodus Opp. et DD. v. 254. *Ἡ δέ τε πάρθενός ἐστι Δίκη Διὸς ἐκγεγαυῖα Κεδνή τ' αἰδοίη τε θεοῖς, οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν.* Inde Stephanus refingendum censet *αἰδοίη*, quod recepit Astius. Nec profecto quidquam hac coniectura verisimilius est. Winckelmannus tamen maluit: *παρθένος γὰρ αἰδοίη Διὸς δίκη λέγεται*, collatis locis Aeschyl. Sept. adv. Theb. v. 659. Eurip. Androm. Frag. 29. ed. Dind. Utut est, illud quidem certum putamus, *παρθένος αἰδοῦς* a loquendi usu et consuetudine alienum esse. Ceterum de *αἰδοῦς* et *δίκης* coniunctione v. etiam Hesiod. Opp. et DD. v. 192 sq. et quae ad Protagoram p. 320. C. — 322. D. scripsimus.

τῶν τε οὖν ἄλλων —] Huic *τε* in proximis quod respondet *δέ* post *διαφερόντως* interpositum, usum loquendi attigimus ad Libr. I. p. 628. A. et IV. p. 715. A. Symp. p. 186. E.

μὴ διαμαρτών τις ἄρα —] ne quis, neglecta necessaria armorum abiectione et pro turpi habita, immerenti immeritas poenas adducat. De forma *ἀναξίας* v. Lobeck. Parerg. II. p. 468. Constat vero quum apud alias gentes tum apud Lacedaemonios imprimis turpissimum iudicatum esse, clypeum vel etiam arma abiecisse. Quippe horum pueri recens nati in clypeo ponebantur, matribus clamantibus: *ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τάν;* v. Meursii Miscell. Lacon. II. c. 1. Et clypei quidem desertores *ῥιψάσπιδες* dicti sunt, de quo nomine consulas Muretum Varr. Lectt. Libr. IX. c. 2. Spanhemium ad Aristoph. Nubb. v. 352. et Kusterum ad Suid. T. II. p. 325. sub voc. *Κλεώνυμος*. Universum autem crimen designatur formula *ἀποβάλλειν* vel *ῥίπτειν τὰ ὅπλα*. Puniebatur illud fere apud Spartanos et Athenienses ignominia (*ἀτιμίᾳ*) vel bonorum publicatione, de qua poena vid. II. supra allati et Petit Legg. Attic. p. 667 sq. Müller. Doriens. Vol. II. p. 223. Quid quod teste Tzetza Chiliad.

νοι ἄμ' εἴπωμεν, εἰ κομισθεὶς ἐπὶ σκηνὴν ἄνευ τῶν ὅπλων Πάτροκλος ἔμπνους ἐγένεθ', οἷον δὴ μυρίοις συνέπεσε, τὰ δὲ πρότερα ἐκεῖνα ὅπλα, ἃ Πηλεῖ φησιν ὁ ποιητὴς παρὰ θεῶν προῖκα ἐν τοῖς γάμοις ἐπιδοθῆναι Θέτιδι, ταῦτα δὲ Ἕκτωρ εἶχεν, ἐξῆν ἂν τῶν τότε ὅσοι κακοὶ ὀνειδίζειν ὅπλων ἀποβολὴν τῷ τοῦ Μενοιτίου. ἔτι δὲ ὁπόσοι κατὰ κρημνῶν ῥιφέντες ἀπώλεσαν ὅπλα, ἢ κατὰ θάλατταν, ἢ χειμώνων B ἐν τόποις ὑποδεξαμένης αὐτοὺς ἐξαίφνης πολλῆς ῥύσεως ὕδατος, ἢ μυρί' ἂν ἔχοι τις τοιαῦτα παραμυθούμενος ἐπᾴδειν, εὐδιάβολον κακὸν καλλύνων.

' ἃ Πηλεῖ φησὶν —] Sic A. Ω. Ξ. v. f. r. a. c. δ. o. Sed Ald. Bass. 1. 2. ὅπλα ἀπηλεῖ φησί. Unde Stephanus Cornario auctore refinxit: ὅπλα Πηλείδου φησί.

XII. 386. Spartae οἱ ῥιψάσπιδες etiam capitis supplicio affecti sunt? Hoc igitur crimen philosophus docet non inferendum esse aliis nisi cum maxima cautione, quoniam saepenumero ambiguum sit et incertum, num quis revera prae ignavia et timiditate arma abiecerit.

P. 944. προσχρώμενοι ἄμ' εἴπωμεν] Loquendi formam illustrat Matthiae Gr. §. 565. ann. 2. Proxima interpreteris sic: Si Patroclus sine iis, quibus utebatur, armis (ἄνευ τῶν ὅπλων) spirans adhuc atque vivus ad tentorium esset perlatus, quod quidem innumeris accidit, et si priora illa arma, quae poëta narrat a diis inter nuptias Thetidi tanquam dotem pro Peleo (in gratiam Pelei) data esse, Hector habuisset; licuisset tunc sane pessimis quibusque filio Menoetii opprobrio vertere armorum abiectionem. De re ipsa consulas Iliad. XVI. XVII. v. 125 sqq. XVIII. v. 84 sqq. al. Post τὰ δὲ πρότερα ἐκεῖνα quod post verba interiecta iteratur ταῦτα δέ, de eo v. ann. ad Charmid. p. 163. C. Phileb. p. 34. A. — Post τῶν τότε ὅσοι κακοί int. τούτοις.

ἔτι δὲ ὁπόσοι —] Int. ἐξῆν ἂν ὀνειδίζειν ὅπλων ἀποβολήν. Dein legendum puto: ἢ χειμώνων ἐν κόποις, in laboribus per tempestates ac procellas allatis. Orellius coniicit ἐν κότοις, Winckelmannus: ἐν στρόβοις. Possis etiam: ἐν πόνοις, quod tamen ab scriptura librorum longius recedit, quam quod supra proposuimus.

B. ἢ μυρί' ἂν ἔχοι τις] Talia saepenumero annecti superioribus, neglecta antegressorum verborum constructione, dudum ostendit Heusdius Specim. Crit. p. 14. et Augustus Matthiae Gr. §. 474. D. Conf. Apolog. Socr. p. 41. C. Gorg. p. 483. D. Sententia haec est: et quae quis innumera eiusmodi possit afferre criminis et leniendi et excusandi gratia. —

τεμεῖν δὴ χρεὼν κατὰ δύναμιν τὸ μεῖζον καὶ τὸ δυσ-
χερέστερον κακὸν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου. σχεδὸν οὖν ἐν
τοῖς ὀνείδεσιν ἔχει τινὰ τομὴν ἡ τούτων τῶν ὀνο-
μάτων ἐπιφορά· ῥίψασπις μὲν γὰρ οὐκ ἐν πᾶσιν
C *ὀνομάζοιτ' ἂν δικαίως, ἀποβολεὺς δὲ ὅπλων. οὐχ*
ὁμοίως γὰρ ὅ τε ἀφαιρεθεὶς μετ' εἰκυίας βίας γί-
γνοιτ' ἂν ῥίψασπις ὅ τε ἀφεὶς ἑκών, διαφέρει δὲ
ὅλον που καὶ τὸ πᾶν. ὧδ' οὖν δὴ λεγέσθω νόμῳ·
Ἐὰν καταλαμβανόμενός τις ὑπὸ πολεμίων καὶ ἔχων
ὅπλα μὴ ἀναστρέφῃ καὶ ἀμύνηται, ἀφῇ δὲ ἑκὼν ἢ

B. *τὸ δυσχερέστερον κακὸν*] Sic Ω. et a. corr. itemque r. δ. Vulgo *δυσχερέστατον*. Pro *τεμεῖν* Voss. x. *τελεῖν*.

C. *μετὰ τάχους μᾶλλον*] Pro *τάχους* Photius s. v. *κάχη* habet *κάχης*. Dein libri omnes excepto c., ut fere solent, *ἀνδρείας*, quod Bekkerus arbitratu suo hic quoque in *ἀνδρίας* mutavit. in quo et hic et alibi eum sequuti sunt ducem Turicenses.

εὐδιάβολον κακὸν καλλύνων, malum facile obnoxium criminationibus pulcra specie exornans.

τεμεῖν δὴ χρεὼν κατὰ δύναμιν —] seiungere (distinguere) igitur oportet pro viribus maius malum et tractatu difficilius a contrario. Et habet vero in conviciis seiunctionem quandam talium nominum usurpatio. Etenim diversa quae sunt natura sua, ea etiam diversis nominibus censet insignienda esse, quamquam alias saepe honesta atque turpia communi nomine comprehendantur. Pro *σχεδὸν οὖν* vide an legendum sit *σχεδὸν δ' οὖν*.

ῥίψασπις μὲν γὰρ οὐκ ἐν πᾶσι] Distinguitur iam inter *ῥίψασπις* et *ἀποβολεὺς ὅπλων*. Quo nomine locum laudat Pollux Onom. VI. 36: *Ῥίψασπις· ἐπὶ δὲ τούτου ὁ Πλάτων φησίν· ῥίψασπις μὲν γὰρ οὐκ ἐν πᾶσιν ὀνομάζοιτ' ἂν δικαίως, ἀποβολεὺς δὲ ὅπλων.* — *ἐν πᾶσιν*, in quavis rerum conditione, unter allen Umständen. Sic *ἐν τοῖς τοιούτοις* et similia, de quibus v. ad Menex. p. 288. B. — *μετ' εἰκυίας βίας*, iusta cum violentia. — *διαφέρει δὲ ὅλον — καὶ τὸ πᾶν*, toto coelo differt, penitus et totum quantum differt, ut interpretatur Wyttenbach. ad Phaedon. p. 203. = 79. E. cuius v. ann. Alcibiad. I. p. 109. B: *ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε διαφέρει ὅλον καὶ πᾶν*. Simile est illud *ὅλῳ καὶ παντί*, de quo v. ad Phaedon. p. 79. E. Legg. VI. p. 779. B. V. 6. extr.

C. *ἀρνύμενος μετὰ τάχους μᾶλλον*] In his quorsum istud *μετὰ τάχους* pertineat, nemo facile dixerit. Photius p. 125, 10: *Κάχη· βαρέως, ἡ κακία. ἐν Νόμοις Πλάτων· μετὰ κάχης μᾶλλον ἢ μετὰ ἀνδρείας.* Atque ea lectio nobis quidem non videtur dubium esse quin unice vera sit. Frustra Winckelmann. Praef. Edit. min. p. XIV. tentat: *ἀρνύμενος μετ' ἀψύχου κάχης*.

ῥίψῃ, ζωὴν αἰσχρὰν ἀρνύμενος μετὰ τάχους μᾶλλον ἢ μετ' ἀνδρείας καλὸν καὶ εὐδαίμονα θάνατον, τοιαύτης μὲν ὅπλων ἀποβολῆς ἔστω δίκη ῥιφθέντων, τῆς δὲ εἰρημένης ἔμπροσθεν ὁ δικάζων ἀμελείτω σκο- D πεῖν· τὸν γὰρ κακὸν ἀεὶ δεῖ κολάζειν, ἵν' ἀμείνων ᾖ, οὐ τὸν δυςτυχῆ· οὐδὲν γὰρ πλέον. ζημία δὴ τῷ τὴν τοιαύτην ἀμυντηρίων ὅπλων εἰς τοὐναντίον ἀφέντι δύναμιν τίς ἄρα γίγνοιτ' ἂν πρόςφορος; οὐ γὰρ δυνατὸν ἀνθρώπῳ δρᾶν τοὐναντίον, ὥς ποτε θεόν φασι δρᾶσαι, Καινέα τὸν Θετταλὸν ἐκ γυναι-

D. *δικάζων ἀμελείτω*] *δικ. μὴ ἀμελ.* A. Ω. v. f. r. x. a. δ. et corr. c. o. sensu adversante. Restituit negationem Hermann., uncis tamen appositis.

οὐ γὰρ δυνατὸν] *οὐ δυνατὸν γὰρ* vett. editt. cum Ven. Ξ. Mox vulgo *εἰς ἀνδρῶν φύσιν*, quod ex Ω. f. r. correxit Bekkerus, nos item ex A. (teste Bastio *ἀνδρὸς* scriptum exhibente) Ω. x. a. δ. o. mutavimus.

D. *τῆς δὲ εἰρημένης — ἀμελείτω σκοπεῖν*] Hic quoque genitivus accommodatur verbo *ἀμελείτω*, ita ut ratio habita non sit infinitivi *σκοπεῖν*, qui requirebat *τὴν δὲ εἰρημένην*. De hac constructione vide quae scripsimus ad XII. p. 941. C. — *οὐδὲν γὰρ πλέον*, nihil enim prodest.

τὴν τ. ἀμ. ὅπλων — δύναμιν] Sic *δύναμις* cum genitivo alius nominis vel cum adiectivis iunctum ad efficiendam periphrasin usurpatur mox p. 952. C. 968. D. p. 960. C. ubi *ἀμετάστροφος δύναμις* est immutabilitas; III. p. 691. E sq. VI. p. 751. C. XI. p. 918. D. al. Nec vero id usquam inepte factum, hoc est sic, ut periphrasis vi sua careat. Nam quemadmodum *φύσις* cum genitivi ea conditione atque lege usurpari solet, ut de rei significatae natura admoneamur, ita *δύναμις* ponitur, sicubi de vi, qua quid polleat, cogitari oportet. Ex quo perspicuum esse debet, cur ista periphrasis nec hic nec alibi temere improbanda sit. De *φύσις* ita usurpato v. ad Sympos. p. 191. A.

οὐ γὰρ δυνατὸν ἀνθρώπῳ δρᾶν —] neque enim fieri potest ut homo faciat contrarium eius, quod olim narrant fecisse deum, qui Caeneum Thessalum mutavit in virum. Etenim hominem imbellem et ignavum censet ea poena dignum esse, ut in timidam atque mollem mulierculam mutetur; id tamen ait non posse humanis viribus effici. Schol. *Καινεὺς ὁ Θετταλὸς Ἄτρακος μὲν ἦν θυγάτηρ τὸ πρίν, Καινὶς ὀνομαζομένη, εἰς ἄνδρα δὲ μετέβαλε Ποσειδῶνος βουλήσει.* Fabulam narrat praeter alios Ovidius Metam. XII. v. 189 sqq. Pro *ὡς* Stephanus malebat *ᾧ*. Astius scripsit *ὧν*, quem sequuti sunt Turicenses. Sed videtur *ὡς* non aliter post *τὸ ἐναντίον* poni, quam *ὡς* et *ὥςπερ* vel *καθάπερ* post *τὸ αὐτό* inferri solet; de quo genere loquendi v. ad Phaedon. p. 86.

κὸς μεταβαλόντα εἰς ἀνδρὸς φύσιν· ἦν γὰρ ἀνδρὶ
ῥιψάσπιδι τρόπον τινὰ πρέπουσα πασῶν μάλιστα ἡ
'κείνῃ τῇ γενέσει ἐναντία γένεσις, εἰς γυναῖκα ἐξ ἀν-
δρὸς μεταβαλοῦσα, τιμωρία τούτῳ γενομένη. νῦν δ',
E ὅτι τούτων ἐγγύτατα φιλοψυχίας ἕνεκα, ἵνα τὸν ἐπί-
λοιπον βίον μὴ κινδυνεύῃ, ζῇ δὲ ὡς πλεῖστον χρό-
νον ὢν κακὸς ὀνείδει ξυνεχόμενος, ἔστω νόμος ὅδε
ἐπὶ τούτοις· Ἀνὴρ ὃς ἂν ὄφλῃ δίκην ὡς αἰσχρῶς
ἀποβαλὼν ὅπλα πολεμικά, τούτῳ μήτ' οὖν τις στρα-
τηγὸς μήτ' ἄλλος ποτὲ τῶν κατὰ πόλεμον ἀρχόντων
945 ὡς ἀνδρὶ στρατιώτῃ χρήσηται μηδ' εἰς τάξιν κατα-

E. *μὴ κινδυνεύῃ*] Sic A. Ω. Ξ. v. f. x. a. c. δ. o. Scribebatur olim *κινδυνεύσῃ*. Dein *κακῶς* Voss. x. A. et pr. Ω. unde

A. Legg. VI. p. 756. E. IX. p. 869. D. 873. B. 874. A. Conferas etiam Fritschium Quaestt. Lucian. p. 90.

ἡ 'κείνῃ τῇ γενέσει ἐναντία γένεσις] Eandem iterationem habes Apol. Socr. p. 37. D. *ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλιν πόλεως ἀμειβομένον.* Ibid. p. 34. C. *ἐλάττω τούτου τοῦ ἀγῶνος ἀγῶνα.* Tim. p. 34. B. 33. A. Menex. p. 239. C. ubi v. ann. Alia id genus collegit Lobeckius ad Aiac. v. 277. p. 201 sq. ed. 2. Dein *μεταβαλοῦσα* intransitive dictum est, ut sexcenties. Ceterum Turicenses de Winckelmanni coniectura scripserunt: *ἦν γὰρ ἂν ἀνδρὶ ῥ.* Sed *ἦν πρέπουσα* prorsus idem est quod *ἔπρεπεν* s. *προςῆκεν*, atque Latine reddendum est: conveniebat haud dubie in eum, qui arma turpiter abiecit, haec poena, quum tamen nunc ea locum non habeat. Genus loquendi igitur neutiquam est aliud quam quod illustrarunt Hermann. De particula *ἂν* p. 61 sqq. et Matthiae Gr. §. 505. ann. Addito *ἂν* sententia pervertitur miserrime, siquidem ita verba sic explicanda sunt: *decebat* eum hac poena affici, at vero non *decet.*

νῦν δ', ὅτι τούτων ἐγγύτατα —] nunc vero, quoniam nimii vitae amoris caussa ad ista proxime accedit (h. e. simillimus est alicui, qui virili natura omissa muliebrem nactus est), ut ne per reliquam vitam periclitetur, vivatque quam diutissime ut ignavus affectus ignominia, haec lex esto ctr. Ad verba: *ὅτι τούτων ἐγγύτατα* int. *οὗτός ἐστιν.* Significat autem *ἐγγύτατα εἶναι τινός*, alicui esse simillimum, quemadmodum dicitur *ἐγγύς τι τείνειν τινός* Reip. VIII. p. 548. D. Phaedon. p. 65. A. Astius correxit: *νῦν δ' ὅ τι τούτων ἐγγύτατα, φιλοψυχίας ἕνεκα ἵνα τὸν ἐπίλοιπον βίον κ. τ. λ.* quod amplexi sunt etiam Turicenses. Sed ea emendatio nobis nulla ex parte satisfacit, quandoquidem ita nec *φιλοψυχίας ἕνεκα* recte positum videtur, nec pronomen *ὅ τι* parenthesi inditum loquendi consuetudini convenit.

τάξῃ, μηδ' ἥντινοῦν· εἰ δὲ μή, κατευθύνειν αὐτοῦ τὸν εὔθυνον, ἂν μὲν ᾖ τοῦ μεγίστου τιμήματος ὁ τάξας τὸν κακόν, χιλίας, ἂν δὲ τοῦ δευτέρου, πέντε μνᾶς, ἂν δὲ τοῦ τρίτου, τρεῖς μνᾶς· ἂν δὲ τοῦ τετάρτου, μνᾶν. ὁ δὲ ὄφλων τὴν δίκην πρὸς τῷ ἀφεῖσθαι τῶν ἀνδρείων κινδύνων κατὰ φύσιν τὴν αὐτοῦ προςαποτισάτω μισθόν, χιλίας μέν, ἂν τοῦ μεγίστου τιμήματος ᾖ, πέντε δέ, τοῦ δευτέρου, τρεῖς δέ, ἂν τοῦ τρίτου, μνᾶν δὲ ὡςαύτως καθάπερ οἱ πρόσθεν, τοῦ τετάρτου μέρους.

Cap. III. *Εὐθύνων δὴ πέρι τίς ἡμῖν λόγος ἂν* B

Hermann. κακῷ fecit et secluso ὢν in textu posuit. Verum vulgatum est.

Priscianus XVIII. p. 1172. habet *νῦν δέ τι τούτων.*

P. 945. *κατευθύνειν αὐτοῦ τὸν εὔθυνον*] rationum reddendarum exactor ab eo reposcat rationem; v. Ruhnken. ad Tim. p. 126.

Cap. III. B. *Εὐθύνων δὴ πέρι* —] Schol. ad h. l. *Εὔθυνοί εἰσιν ἄρχοντές τινες οἱ τὰς εὐθύνας λαμβάνοντες παρὰ τῶν ἀρχόντων, ὥςπερ καὶ οἱ λογισταὶ καὶ πάρεδροι ἐφ' ἑκάστῃ ἀρχῇ· καὶ γὰρ τῷ ἄρχοντι εὔθυνος ἦν καὶ πάρεδρος, καὶ τῷ βασιλεῖ ὁμοίως καὶ τῷ πολεμάρχῳ καὶ τοῖς θεσμοθέταις. ἐκπράσσει δὲ ὁ εὔθυνος ὅσα ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, ᾗ προςτέτακται, ὦφλόν τινες εἰς τὸ δημόσιον.* Idem: *Εὐθύνη ἐστὶ κρίσις κατὰ τῶν ἀρξάντων ἢ πρεςβευσάντων ἤ τι τῶν τῆς πόλεως χειρισάντων ὅλως.* Photius Lexic. p. 32, 15: *Εὐθύναι· οἱ ἀπολογισμοὶ τῶν ἀρξάντων· καὶ εὔθυνοι οἱ τούτους ἀνακρίνοντες. Νόμων ιβ'· εἰ δὲ μή, τούτους κατευθύνειν αὐτοὺς κατευθύνοντα· καὶ μετ' ὀλίγα· διὸ δὴ δεῖ πάντως τοὺς εὐθύνους θαυμαστοὺς πᾶσαν ἀρετὴν εἶναι. ἡμεῖς τούτους λογιστὰς λέγομεν.* Quae quidem glossa quum manifesto ad hunc Platonis locum pertineat, grammaticum patet significare, quos Plato vocaverit *εὐθύνους*, eos fere *λογιστὰς* fuisse appellatos. Similia narrant etiam Etymolog. M. s. voc. Zonaras p. 899. At vero Athenis quidem logistae minime fuerunt iidem atque illi, qui *εὔθυνοι* appellati sunt, de qua re v. quae disputarunt nuper Boeckhius Oeconom. Athen. Vol. I. p. 202 sqq. et Mus. Rhenan. Vol. I. a. 1827. p. 72 sqq. Platner. Process. Att. p. 338 sqq. Meier. Proc. Att. p. 100 sqq. Lelyveld. De infamia iure Attico p. 202 sqq. Quamquam utrique illud sane commune habuerunt, quod fuerunt rationum reddendarum exactores, qui eos, qui gessissent magistratus, ad disquisitionem populi vocabant. Etenim erant profecto Athenis quoque magistratus omnes munere suo abdicato legibus obstricti, ut eorum, quae publice gessissent, imprimisque pecuniarum, quas expendissent vel erogassent, red-

εἴη πρέπων ἀρχόντων γενομένων τῶν μὲν κατὰ τύχην κλήρου καὶ ἐπ' ἐνιαυτόν, τῶν δ' εἰς πλείονα ἔτη καὶ ἐκ προκρίτων; τῶν δὴ τοιούτων εὐθυντὴς τίς ἱκανός, ἄν τίς τι [εἴπῃ] σκολιὸν αὐτῶν καμφθεὶς ὑπὸ βάρους μὲν τῆς ἀρχῆς πράξῃ, τῆς δ' αὐτοῦ

P. 945. B. *εὐθυντὴς τίς ἱκανὸς* —] Scribebatur vulgo post Stephanum usque ad Bekkerum de coniectura Cornarii: *εὐθυντὴς τίς ἱκανός; ἂν γάρ τίς τι εἴπῃ σκολιὸν αὐτῶν ἢ πράξῃ, καμφθεὶς ὑπὸ βάρους μὲν τῆς ἀρχῆς, τῆς δ' αὐτοῦ δυνάμεως ἐνδείᾳ — ἀξίαν, ῥᾴδιον μὲν οὐδαμῶς κ. τ. λ.* Sed *γὰρ* ante *τίς τι* om. Ω. Ξ. v. f. r. a. c. δ. o., ac teste Bastio etiam A., cum Ald. Bass. 1. 2. Lov. ut id nulla prorsus nitatur codicum auctoderent rationem. Quod quidem dubium non est quin apud euthynos ac logistas fieri debuerit. Quamquam valde est controversum, quinam sint fines ac termini, quibus utrorumque munus fuerit seiunctum ac divisum. Verumtamen ipsa nominum ratio, quid rei fuerit, indicare videtur. Nam *εὔθυνοι* videntur censuram egisse consiliorum factorumque, quae ad rei publicae administrationem pertinerent; *λογισταί* autem maxime in examinandis et explorandis pecuniarum publice erogatarum vel impensarum rationibus versati esse, quas quidem rationes ab iis etiam cum *εὐθύνοις* communicatas esse verisimile est, si quando iudicium de ratione consiliorum, quae magistratus sequuti essent, inde pendere videretur. Quodnam fuerit munus et officium *τῶν εὐθύνων*, declarant Harpocratio, Photius, alii, fere sic: *Εὔθυνοι· ὄνομα ἀρχῆς παρὰ Ἀθηναίοις· δέκα δὲ τὸν ἀριθμὸν ἄνδρες ἦσαν παρ' οἷς ἐδίδοσαν οἱ πρεσβεύσαντες, ἢ ἄρξαντες, ἢ διοικήσαντές τι τῶν δημοσίων τὰς εὐθύνας*: omnium optime vero exposuit Tittmannus Darstellung der gr. Staatsverf. p. 323 sqq. Hos igitur unos Plato hoc loco tanquam censores magistratuum in civitate sua constituit, logistarum praetermissa commemoratione, sive quia horum munus cum illorum officio coniunctum esset, sive ratus, pecuniarum expensarum rationem in ea, quam condidit, republica peculiarem magistratum sibi non deposcere. Ceterum *εὔθυνος* vel *εὐθύνης*, et *εὔθυνοι* vel *εὐθῦναι* de iis dicitur, qui sunt magistratuum censores et rationum exactores; quo significatu Plato etiam *εὐθυντής* et *εὐθυνταί* usurpat, veluti p. 945. B. C.: sed *ἡ εὔθυνα* et *αἱ εὔθυναι*, itemque *ἡ εὐθύνη* et *αἱ εὐθῦναι*, indicat censuram gesti magistratus atque castigationem. Quamquam de his fluctuat saepe iudicium.

τῶν δὴ τοιούτων εὐθυντὴς τίς ἱκανός, —] Stephanus et Bekkerus de coniectura Cornarii ediderunt: — *εὐθυντὴς τίς ἱκανός; ἂν γάρ τίς τι εἴπῃ σκολιὸν αὐτῶν ἢ πράξῃ, καμφθεὶς ὑπὸ βάρους μὲν τῆς ἀρχῆς, τῆς δ' αὐτοῦ δυνάμεως ἐνδείᾳ πρὸς τὴν τῆς ἀρχῆς ἀξίαν, ῥᾴδιον μὲν οὐδαμῶς κ. τ. λ.* Sed libri omnes, de quibus supra exposuimus, hanc tuentur scripturam: — *εὐθυντὴς τίς ἱκανός, ἄν τίς τι εἴπῃ σκολιὸν αὐτῶν, καμφθεὶς ὑπὸ βάρους μὲν τὴν ἀρχὴν πρά-*

δυνάμεως ἐνδείᾳ πρὸς τὴν τῆς ἀρχῆς ἀξίαν; ῥᾴδιον μὲν οὐδαμῶς εὑρεῖν τῶν ἀρχόντων ἄρχοντα ὑπερβάλλοντα πρὸς ἀρετήν, ὅμως δὲ πειρατέον εὐθυντάς τινας ἀνευρίσκειν θείους. ἔχει γὰρ οὖν οὕτω. πολλοὶ καιροὶ πολιτείας λύσεώς εἰσι, καθάπερ νεὼς ἢ ζῴου C

ritate. Dein A. Ω. Ξ. v. f. r. x. a. c. o. δ. σκολιὸν αὐτῶν κ. ὑπὸ β. μὲν τὴν ἀρχὴν πράξῃ, τῆς δ' αὐτοῦ δυνάμεως κ. τ. λ. quod ita revocavimus, ut pro τὴν ἀρχὴν reposuerimus τῆς ἀρχῆς. Nisi forte cum pr. A. et Ω. istud τὴν ἀρχὴν omnino omittendum est.

C. τῶν ἀρχόντων ἄρχοντα] V. ἀρξάντων, quod ex v. r. a. δ. x. et pr. A. Ω. mutatum habes Dein Voss. x. εὐθυτάς.

ξῃ, τῆς δ' αὐτοῦ δυνάμεως ἐνδείᾳ πρὸς τὴν τῆς ἀρχῆς ἀξίαν; ῥᾴδιον μὲν οὐδαμῶς κ. τ. λ. Quae quidem verba negari non potest misere depravata esse. Nec tamen audaci illa verborum traiectione opus esse putamus, quam suasit Cornarius. Imo aliquanto lenius locum hunc in modum correxeris: τίς ἱκανός, ἄν τίς τι πῃ σκολιὸν αὐτῶν καμφθεὶς ὑπὸ βάρους μὲν τῆς ἀρχῆς πράξῃ, τῆς δ' αὐτοῦ δυνάμεως ἐνδείᾳ πρὸς τὴν τῆς ἀρχῆς ἀξίαν; ῥᾴδιον μὲν οὐδαμῶς κ. τ. λ. quod ex parte reposuimus. Sententia haec est: Talium igitur magistratuum quisnam erit censor s. rationum exactor idoneus, si quis eorum aliquid usquam perversi admiserit vel onere magistratus inflexus vel virium suarum penuria depressus, utpote ad magistratus dignitatem non sufficientium? Itaque primum quidem apparet, isto γὰρ quod invitis libris inculcatum est, neutiquam opus esse. Deinde verbis: τι εἴπῃ σκολιὸν, eiecto εἰ, leniter emendatis nec πράξῃ transponendum nec ἢ inferciendum esse liquet. Illud unum fere hic ambigas, an lenius etiam sic corrigi queat: ἄν τίς τι, εἴ πῃ σκολιὸν αὐτῶν, καμφθεὶς κ. τ. λ. Quamquam ea ratione oratio fit asperior et intricatior. Quocirca lubenter assentimur Baitero, ἄν τίς τι πῃ σκολιὸν scribendum putanti, quam correctionem nuper Turicenses ac Schneiderus receperunt. Denique τὴν ἀρχὴν de Cornarii sententia in τῆς ἀρχῆς mutandum censemus. Nam τὴν ἀρχὴν πράττειν nemo quisquam Graece loquentium dixerit, et hic nullo pacto potuit dici propterea, quod πράξῃ iam accusativum τι additum habet. Quocirca nuperi editores τὴν ἀρχὴν extruserunt, quod Bekkerus etiam in codicibus A. et Ω. primitus omissum esse narrat, tacente tamen ea de re Bastio. Sed veremur magnopere, ut ὑπὸ βάρους μὲν simpliciter dici potuerit, non addito genitivo eius rei, cuius onus atque pondus intelligi oporteat. Ex quo consequens est, ut in τὴν ἀρχὴν lateat τῆς ἀρχῆς, quod statim post in verbis πρὸς τῆς ἀρχῆς ἀξίαν non incommode iteratur.

C. πολλοὶ καιροὶ πολιτείας λύσεώς εἰσι,] Οἱ καιροὶ sunt discrimen temporis, quo summa res agitur, ita ut omnia aut serventur aut perdantur; v. Bremi ad Aeschin. Vol. I. p. 132. Ita certe mox: εἷς δὲ οὗτος οὐ σμικρότατος καιρὸς τοῦ σώζεσθαί τε καὶ διαλυθεῖσαν οἴ-

τινός, οὓς τόνους τε καὶ ὑποζώματα καὶ νεύρων ἐπιτόνους, μίαν οὖσαν φύσιν διεσπαρμένην, πολλαχοῦ πολλοῖς ὀνόμασι προσαγορεύομεν· εἷς δὲ οὗτος οὐ σμικρότατος καιρὸς τοῦ σώζεσθαί τε καὶ διαλυ-
D θεῖσαν οἴχεσθαι πολιτείαν. ἂν μὲν γὰρ οἱ τοὺς ἄρχοντας ἐξευθύνοντες βελτίους ὦσιν ἐκείνων, καὶ τοῦτ' ἐν δίκῃ ἀμέμπτῳ τε καὶ ἀμέμπτως, ἡ πᾶσα οὕτω θάλλει τε καὶ εὐδαιμονεῖ χώρα καὶ πόλις· ἐὰν δ' ἄλλως τὰ περὶ τὰς εὐθύνας τῶν ἀρχόντων γίγνηται,

οὓς τόνους τε] Bekkerus et Schneiderus ἐντόνους ex A. Ω. Ξ. v. f. r. a. c. δ. o. Etiam Ald. ἐν τόνους, divise, unde Bass. 1. 2. ἐντόνους. Winckelm. coni. οὓς ἓν τόνους. Sed recte Steph. τόνους, de quo v. explicatt. Atque Bastio teste in A. et Ω. syllaba ἐν linea transversa tanquam falso scripta notatur.

ἐν δίκῃ ἀμέμπτῳ —] Marg. Ω. ἀμέμπτως ᾖ, ἡ πᾶσα κ. τ. λ. quod ediderunt Turicenses. At redolet ea lectio grammatici

χεσθαι πολιτείαν. Quocirca vide ne hic vitium aliquod delituerit. Astius quidem certe non sine caussa videtur maluisse: πολιτείας σωτηρίας τε καὶ λύσεως. Sed fortasse λύσεως temere est interpositum, quo expulso omnia sese habent rectissime. Nam πολλοὶ καιροὶ πολιτείας sunt periculosa tempora reipublicae, quibus salus ipsius in discrimine versatur. Dein ad καθάπερ νεὼς ἢ ζώου τινός int. καίροί εἰσιν. Ad quod refertur οὓς, quia iam intelliguntur res ipsae, quae rerum discrimina afferunt. Pro οὓς τόνους codd. omnes οὓς ἐντόνους, ut ediderunt nuperi editores cum Bekkero. Quod nos mutare non dubitavimus. Nam ἔντονος nusquam substantive ponitur. Accedit quod teste Bastio syllaba ἐν in duobus codd. praestantissimis lineola imposita tanquam errore orta notatur. Sunt autem τόνοι omnino tendines, veluti funes, rudentes, restis. Ὑποζώματα autem vocantur latiore sensu cinctus et ligamenta, quibus quid contexitur, atque eximie navium tabulata, quibus latera earum continentur. Scriptura ὑποζώσματα, quam Cornarius requirit, neutiquam necessaria est videturque omnino esse aetatis recentioris propria; v. Iacobs ad Achill. Tat. p. 399. Lobeck. ad Sophocl. Aiacem p. 316. ed. 2. Denique νεύρων ἐπίτονοι sunt nervorum intensiones. Quippe referuntur haec omnia pariter ad corpus atque ad navim, siquidem germana sit librorum scriptura, quod non credimus. Nam istud ἢ ζώου (ζώιου) perquam est ineptum, pro quo haud cunctanter reponas ἢ πλοίου, h. e. navis onerariae. Plat. Menex. p. 240. A. ἔν τε πλοίοις καὶ ναυσί, in qua oppositione de navibus longis sive bellicis atque rotundis sive onerariis cogitandum est. conf. Herodot. VI. 48. Thucyd. IV. 118. coll. 120. Ceterum perperam Astius πολλαχοῦ coniunxit cum διεσπαρμένην.

εἷς δὲ οὗτος οὐ σμικρότατος —] Intellige τὰ τῶν εὐθυνῶν.

D. καὶ τοῦτ' ἐν δίκῃ

τότε λυθείσης τῆς τὰ πάντα πολιτεύματα ξυνεχούσης εἰς ἓν δίκης ταύτῃ πᾶσα ἀρχὴ διεσπάσθη χωρὶς ἑτέρα ἀπ' ἄλλης, καὶ οὐκ εἰς ταὐτὸν ἔτι νεύουσαι, πολλὰς ἐκ μιᾶς τὴν πόλιν ποιοῦσαι στάσεων ἐμπλήσασαι ταχὺ διώλεσαν. διὸ δὴ δεῖ πάντως τοὺς εὐθύνους θαυμαστοὺς πᾶσαν ἀρετὴν εἶναι. τεκταινώμεθα δή τινα τρόπον αὐτῶν τοιάνδε γένεσιν. κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον μετὰ τροπὰς ἡλίου τὰς ἐκ θέρους εἰς χειμῶνα ξυνιέναι χρεὼν πᾶσαν τὴν πόλιν εἰς E

explicatoris alicuius oleum. Baiterus ἀμέμπτῳ ut suspectum uncis seclusit.

E. εἰς ταὐτὸν ἔτι νεύουσαι] Sic cum Steph. corr. A. et marg. Ω. Vett. editt. ἔτι νέα οὖσαι. Alii libri vel ἔτι νέαι οὖσαι, vel ἔτι ναίουσαι, vel ἔτι νέουσαι. Praeterea libri quidam εἰς τὸ αὐτὸ ἔτι cum Par. A.

ἀμέμπτῳ —] idque et iustitia culpa vacua et sine ulla (alia) reprehensione. Lusus paronomasiae non infacetus; in quo tamen Winckelmannus et Orellius adeo offenderunt, ut alter ἀμέμπτῳ delendum, alter ἀμιάντῳ refingendum iudicaverit. Pro ἀμέμπτως ἡ πᾶσα Vat. Ω. in marg. adscriptum habet ἀμέμπτως ᾖ, ἡ πᾶσα, idque receperunt editores Turicenses. Hermannus totum locum suo arbitrio refictum ita edidit: καὶ τοῦτ' ἐν δίκῃ [ἀμέμπτῳ] τε καὶ ἀμέμπτως ἡ πᾶσα κ. τ. λ.

E. καὶ οὐκ εἰς ταὐτόν ἔτι νεύουσαι] Vett. editt. νέα οὖσαι, quod bene correxit Stephanus, cuius emendationem firmant etiam codices, de quibus supra exposuimus. Dicuntur vero νεύειν εἰς ταὐτόν quae inter ipsa conspirant et ad unum finem contendunt. Polybius Libr. I. 45: ἡ τύχη πάντα νεύειν ἠνάγκαζεν πρὸς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν σκόπον. Quamobrem non opus est coniectura Winckelmanni, τείνουσαι scribendum putantis. Usum aoristi διεσπάσθη et διώλεσαν attigimus ad Phaedon. p. 73. D. Legg. IX. p. 855. D. al. Ceterum hanc sententiam de concordia civitatis ad eius salutem et perpetuam conservationem unice necessaria philosophus identidem inculcat, veluti Legg. I. p. 627. C. — 628. D. III. p. 692. D. — 693. C. IX. p. 875. A. VIII. p. 828. D. De Republ. IV. p. 419 sq. p. 422. E. V. p. 461. E. — 465. C. VII. p. 519. E.

διὸ δὴ δεῖ πάντως τοὺς εὐθύνους] Laudat haec Etymol. M. p. 391, 50 omisso δὴ et πάντας pro πάντως atque μετεῖναι, i. e. μετιέναι, pro εἶναι scripto. Dein τεκταινώμεθα γένεσιν dictum est similiter atque γένεσιν φυτεύειν Libr. III. p. 691. D. et γένεσιν ἀποτελεῖν Libr. XI. p. 920. E. Nec tamen ineleganter dictum est. Quippe habet orator rationem imaginis illius, qua modo usus est; unde dicit τεκταίνεσθαι.

κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον μετὰ τρ.] Laudat locum Proclus Theol. Platon. VI. 12. p. 376. qui habet ἀποφαινομένους. Pertinet vero ἀποφανουμένους

Ἡλίου κοινὸν καὶ Ἀπόλλωνος τέμενος, τῷ θεῷ ἀπο-
946 *φανουμένους ἄνδρας αὐτῶν τρεῖς, ὃν ἂν ἕκαστος αὐ-*
τῶν ἡγῆται πάντῃ ἄριστον εἶναι, πλὴν αὑτοῦ, μὴ
ἔλαττον πεντήκοντα γεγονότα ἐτῶν. τῶν δὲ προκρι-
θέντων οὓς ἂν πλεῖστοι ἐνέγκωσι, τούτους ἐκλέξαι
μέχρι τῶν ἡμίσεων, ἐὰν ἄρτιοι γίγνωνται· περιττοὶ
δὲ ἐὰν ὦσιν, ἕνα ἀφελεῖν, ᾧ ἂν ἐλάχισται γένωνται,
καταλιπεῖν δὲ τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν πλήθει τῶν ψή-
φων ἀποκρίναντας· ἐὰν δέ τισιν ἴσαι γίγνωνται καὶ
τὸν ἥμισυν ἀριθμὸν πλείω ποιῶσιν, ἀφελεῖν τὸ πλέον
B *ἀποκρίναντας νεότητι, τοὺς δ' ἄλλους ἐγκρίναντας*
φέρειν αὖθις, μέχριπερ ἂν τρεῖς λειφθῶσιν ἄνισοι·
ἐὰν δὲ ἢ πᾶσιν ἢ τοῖν δυοῖν ἴσαι γίγνωνται, τῇ
ἀγαθῇ μοίρᾳ καὶ τύχῃ ἐπιτρέψαντας, κλήρῳ διελόν-
τας τὸν νικῶντα καὶ δεύτερον καὶ τρίτον στεφανῶ-
σαι θαλλῷ καὶ τὰ ἀριστεῖα ἀποδόντων πᾶσιν ἀνει-
πεῖν, ὅτι Μαγνήτων ἡ κατὰ θεὸν πάλιν τυχοῦσα
σωτηρίας πόλις, ἀποφήνασα αὑτῆς Ἡλίῳ ἄνδρας τοὺς
C *ἀρίστους τρεῖς, ἀκροθίνιον Ἀπόλλωνι κατὰ τὸν πα-*
λαιὸν νόμον ἀνατίθησι κοινὸν καὶ Ἡλίῳ, ὅσονπερ

ἀποφανουμένους ἄνδρας] Vitiose vulgo: *ἀποφανομένους*, invitis codicibus. Proclus: *ἀποφαινομένους*. Dein vulgo *αὐτῶν*, quod Astius correxit.

P. 946. B. *τρεῖς λειφθῶσιν*] *ληφθῶσιν* A. Ω. pr. v. δ. et pr. a. c. ut Astius et Turr. dederunt. In Par. A. teste Bekkero prim. scriptum fuit *λιφθῶσιν*.

ὅτι Μαγνήτων] Sic A. pro vulg. *Μαγνητῶν*.

ad *πᾶσαν τὴν πόλιν*, h. e. *πάντας τοὺς πολίτας*, de qua synesi dictum ad Libr. VI. p. 780. A. VIII. p. 828. B. 829. B. Sic etiam mox p. 950. A. p. 952. B.

P. 946. *ὃν ἂν ἕκαστος αὐτῶν* —] Ne *οὓς ἂν* desideretur, inest etiam in *ὃν ἂν* multitudinis notio, ita quidem, ut simul singuli significentur. Istud *πλὴν αὑτοῦ* pertinet ad *ἀποφανουμένους ἄνδρας αὐτων τρεῖς*: quamobrem perperam vulgo post *εἶναι* neglecta distinctio fuit.

τῶν δὲ προκριθέντων οὓς ἂν πλεῖστοι] ex electis vero quos plurimi latis suffragiis creaverint. Nam *φέρειν τινάς* est: latis suffragiis deligere, ut VI. p. 759. A. p. 756. C. D. E. 759. D. al. Mox ad *ᾧ ἂν ἐλάχισται γένωνται* int. *ψῆφοι*, quod per synesin omissum est.

B. *μέχρι περ ἂν τρεῖς λειφθῶσιν*] H. e. *καταλειφθῶσι*, relicti sint, supersint. Alii *ληφθῶσιν*, deprehensi fuerint; quod minus placet.

πᾶσιν ἀνειπεῖν] per

ἂν ἕπωνται χρόνον τῇ κρίσει. τούτους δὲ πρώτῳ μὲν ἐνιαυτῷ δώδεκα εὐθύνους ἀποδεῖξαι, μέχρι περ ἂν ἑκάστῳ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη ξυμβῇ γενόμενα· τὸ λοιπὸν δὲ τρεῖς ἀεὶ προςγιγνέσθων κατ' ἐνιαυτόν. οὗτοι δὲ τὰς ἀρχὰς πάσας κατὰ δώδεκα μέρη διελόμενοι πάσαις βασάνοις χρώμενοι ἐλευθέραις ἐλεγχόντων· οἰκούντων δέ, ὅσον ἂν εὐθύνωσι χρόνον, ἐν τῷ τοῦ Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἡλίου τεμένει, ἐν ᾧπερ D ἐκρίθησαν, καὶ τὰ μὲν ἰδίᾳ ἕκαστος, τὰ δὲ καὶ κοινῇ μετ' ἀλλήλων κρίναντες τοὺς ἄρξαντας τῇ πόλει ἀποφηνάντων, εἰς τὴν ἀγορὰν γράμματα καταθέντες περὶ ἑκάστης ἀρχῆς, ὅ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίνειν κατὰ τὴν τῶν εὐθύνων γνώμην. ἥτις δ' ἂν τῶν ἀρχῶν μὴ ὁμολογῇ κεκρίσθαι δικαίως, εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς δικαστὰς εἰςαγέτω τοὺς εὐθύνους, καὶ ἐὰν μὲν ἀποφύγῃ τις τὰς εὐθύνας, αὐτῶν τῶν εὐθύνων κατηγορείτω, ἐὰν ἐθέλῃ· ἐὰν δὲ ἁλῷ, ἐὰν μὲν ᾖ τῳ E θανάτου τετιμημένον ὑπὸ τῶν εὐθύνων, ὥςπερ ἀνάγκη, ἁπλῶς θνησκέτω, τῶν δ' ἄλλων τιμημάτων, ὧν ἂν δυνατὸν ᾖ διπλῆν τῖσαι, διπλασίαν τινέτω.

C. προςγιγνέσθων κατ' ἐνιαυτόν] προςγιγνέσθω Ξ. προςγενέσθων Flor. δ. Dein κατὰ ante δώδεκα μέρη Bekkerus omisit cum pr. A. Ω. de quibus tamen Bastius tacet. Utrumque recte dicitur, ut satius visum sit certae et exploratae librorum auctoritati obtemperare.

D. ἐὰν ἐθέλῃ] V. θέλῃ. Sed recte A. Ω. v. f. r. a. δ. o. ἐθέλῃ, quod post consonam fere requiritur.

praeconem nuntiare; verbum hac in re solemne. Proxima respexit Proclus Theol. Platon. VI. 12. p. 376.

C. ὅσονπερ ἂν ἕπωνται —] iudicio de ipsis facto respondeant.

D. ἥτις δ' ἂν τ. ἀρχῶν μὴ ὁμολογῇ] H. e. ἐὰν δέ τις μὴ ὁμολογῇ. Sed illud paullo gravius. Eodem modo Apol. p. 22. B. Symp. p. 176. D. Phaedr. p. 242. C. 269. D. Lachet. p. 188. A. Euthydem. p. 305. A. Euthyphr. p. 3. C. ubi de hoc usu loquendi in prima edit. p. 17. explicatius diximus.

E. ἐὰν μὲν ᾖ τῳ θανάτου τετιμημένον ὑπὸ τῶν εὐθύνων] ubi in aliquem ab rationum exactoribus capitis poena fuerit constituta. Usitata loquutio est τιμᾶν τινί τινος, quam dudum illustravit Budaeus Comment. L. Gr. p. 202 sq. prolatis etiam verbi passivi atque medii exemplis. Alia collegit Wyttenbach. ad Eunap. p. 204 sq. — ὥςπερ ἀνάγκη, sicuti ne-

τὰς δ' εὐθύνας αὐτῶν τούτων ἀκούειν χρή, τίνες ἔσονται καὶ τίνα τρόπον. ζῶσι μὲν οὖν τούτοις τοῖς
947 παρὰ πάσης τῆς πόλεως ἀριστείων ἠξιωμένοις προεδρίαι τ' ἐν ταῖς πανηγύρεσι πάσαις ἔστωσαν, ἔτι δὲ τῶν εἰς τοὺς Ἕλληνας κοινῇ θυσιῶν καὶ θεωριῶν καὶ ὅσων ἂν ἑτέρων κοινωνῶσιν ἱερῶν, ἐκ τούτων

P. 947. ὅσων ἂν ἑτέρων κοιν.] Par. A. et Voss. x. ἑτέρῳ, quod ediderunt Bekker. Schneider. et Turicens.

κεκοσμημένους εἶναι] ἰέναι marg. Ω. male. Susceperunt tamen Turicenses.

ἀρχιέρεων δὲ ἕνα —] V. ἀρχιερία. Codd. A. Ω. Ξ. v. f. r. a. c. δ. o. x. ἀρχιερέων, ut dedit Schneider. Sed reponendum

cesse est, quandoquidem nemo potest duplici capitis supplicio affici. — διπλῆν τῖσαι, int. τιμήν.

τὰς δ' εὐθύνας αὐτῶν τούτων ἀκούειν χρή, τίνες ἔσονται —] Astius, locum ratus mancum esse ac depravatum, legendum censuit: τὰς δ' εὐθύνας αὖ τῶν διαφυγόντων ἀκούειν χρή, τίνες ἔσονται τιμαὶ καὶ τίνα τρόπον. Schrammius autem Quaestionn de locis nonnullis Legum Plat. Part. IV. Glatzii a. 1851. ed. p. 3 sq. ita disputat, ut legendum statuat: τὰς δ' αὖ τιμὰς αὐτῶν τ., et ob eam caussam etiam infra p. 947. E. refingendum arbitretur τοῖς τὰς εὐθύνας ἀεὶ εὐθύνουσι, pro διαφυγοῦσιν scilicet. Ac dubitaverunt etiam alii de verborum integritate. At nihil mutandum videtur, siquidem sententia haec est: S e d *h o r u m i p s o r u m* (qui a magistratibus exigunt rationes gesti muneris sui) q u a e n a m t a n d e m e r u n t e t q u o m o d o i n s t i t u e n t u r e x a m i n a, q u i b u s i i s v e l p o e n a e v e l p r a e m i a d e c e r n a n t u r? Etenim disputaturus est deinceps de praemiis ac poenis ipsorum euthynorum, quos quidem ostendit, si recte egerint ac laudabiliter, et mortuos maximis honoribus affici oportere (usque ad p. 947. E.); sin autem aliter fecerint, iustis poenis afficiendos esse, de quo v. p. 947. E. 948. A. Ad utrumque vero spectant εὐθύναι, quarum iam mentio iniicitur: quas quidem eleganter et improprie ita dicit, utpote significans, ab ipsis euthynis quoque εὐθύνας exigi oportere, h. e. ipsos quoque censurae publicae esse obnoxios. Primum vero, sicuti par est, de honoribus eorum exponere instituit.

τοῖς παρὰ πάσης τῆς πόλεως] iis (euthynorum), q u i a b u n i v e r s a c i v i t a t e m a x i m o v i r t u t i s p r a e m i o d i g n i i u d i c a t i f u e r i n t.

P. 947. ἔτι δὲ τῶν εἰς τοὺς Ἕλληνας] Oratio haec plane est ἀνακόλουθος. Nam quum pergi debuerit hunc fere in modum: καὶ τῶν εἰς τοὺς Ἕλληνας — ἱερῶν ἀρχαὶ (ἔστωσαν); dein aliud potius verbum infertur, eique ipsi accommodantur deinceps reliqua, quandoquidem isti ἐκπέμπειν, quod est imperativi instar, adiungitur τοὺς ἄρχοντας τῆς θεωρίας ἑκάστης. Intelliguntur autem αἱ εἰς τοὺς Ἕλληνας κοινῇ θυσίαι κ. τ. λ. s a c r i f i c i a e t s a c r a e l e g a t i o n e s a d c o m-

τοὺς ἄρχοντας τῆς θεωρίας ἑκάστης ἐκπέμπειν, καὶ τούτους μόνους δάφνης στεφάνῳ τῶν ἐν τῇ πόλει κεκοσμημένους εἶναι, καὶ ἱερέας μὲν πάντας τοῦ Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἡλίου, ἀρχιέρεων δὲ ἕνα κατ' ἐνιαυτὸν τὸν πρῶτον κριθέντα τῶν γενομένων ἐκείνῳ τῷ ἐνιαυτῷ ἱερέων, καὶ τοὔνομα ἀναγράφειν τούτου B

fuisse ἀρχιέρεων infra in explicatt. ostendimus. Dederunt id etiam Turicc.

τῷ ἐνιαυτῷ ἱερέων] τῶν vulgo ante ἱερέων insertum delevi de sententia Stephani et Astii. Deleverunt etiam Turicenses. Ortum est τῶν ex praeced. τῷ. Uncis inclusit solito hic timidior Hermannus.

munia Graecorum solemnia mitti solitae. Quippe θεωρία est sacra legatio ad extera sacra nomine populi obeunda publice missa. Huic qui intererant, ii vocati sunt θεωροί, eorumque princeps ἀρχιθέωρος: v. Harpocrat. Hesych. et Suidas s. v. Spanhem. ad Callim. hymn. in Del. v. 314. Duker. ad Thucyd. III. 104. V. 16. intpp. ad Platon. Criton. cap. I. et Phaedon. in. Referebatur vero Athenis munus τῆς θεωρίας inter curationes extraordinarias.

καὶ ὅσων ἂν ἑτέρων κοινῶν] Male nuper ἑτέρῳ ex aliquot codd. quamvis optimis ediderunt. Nam sententia haec est: et quaecunque sunt aliae praeterea res divinae, in quarum veniunt communionem.

κεκοσμημένους εἶναι] ornati sunto. Minus placet quod editores Turicenses nuper ex unius Vat. Ω. marg. ediderunt ἰέναι, praesertim quum εἶναι, sicuti mox p. 949. D. al., etiam ad consequentia sit intelligendum, quorum haec est sententia: omnesque *sunto* sacerdotes Apollinis et Solis, primarius vero sacerdos unus *esto* quotannis, isque primus iudicatus eorum, qui illo anno facti fuerint, sacerdotum; atque huius nomen quotannis perscribitor, ut inde oriatur mensura numeri temporis (annorum), quamdiu civitas floreat. Itaque facile apparet, mutato illo εἶναι universi loci interpretationem aliquanto difficiliorem ac prope nullam futuram esse.

ἀρχιέρεων δὲ ἕνα κατ' ἐνιαυτὸν] Ita scribendum esse, dudum significavimus in Commentariis criticis ad hos libros p. 172. nec tamen olim, ut fit, operae paruerunt, qui posuerunt ἀρχιερέω. Videlicet codd. ἀρχιερέων. Sed Grammat. Bekkeri Anecdot. I. p. 449. extr. ἀρχιερέων: οὐκ ἀρχιερέα. Πλάτων ἐνδεκάτῳ Νόμων ὀξεῖαν μέσην συλλαβήν. unde ἀρχιέρεων scribendum esse liquet, quam quidem formam Ionicam philosopho reddendam esse nec Schaeferus dubitat Apparat. Demosthen. T. V. p. 574. conf. Bekkeri Anecd. Tom. III. p. 1197. et Lobeck. Paralip. Vol. I. p. 232. qui tamen quod laudat Astium ad h. l., is ne verbo quidem de hac forma exposuit. Ceterum ante ἱερέων cum Stephano et Astio τῶν delevimus sensu iubente.

κατ' ἐνιαυτόν, ὅπως ἂν γίγνηται μέτρον ἀριθμοῦ τοῦ χρόνου, ἕως ἂν ἡ πόλις οἰκῆται. τελευτήσασι δὲ προθέσεις τε καὶ ἐκφορὰς καὶ θήκας διαφόρους εἶναι τῶν ἄλλων πολιτῶν· λευκὴν μὲν τὴν στολὴν ἔχειν πᾶσαν, θρήνων δὲ καὶ ὀδυρμῶν χωρὶς γίγνεσθαι, κορῶν δὲ χορὸν πεντεκαίδεκα καὶ ἀῤῥένων ἕτερον περιισταμένους τῇ κλίνῃ ἑκατέρους οἷον ὕμνον πεποιημένον ἔπαινον εἰς τοὺς ἱερέας ἐν μέρει ἑκατέ-
C ρους ᾄδειν, εὐδαιμονίζοντας ᾠδῇ διὰ πάσης τῆς ἡμέρας· ἕωθεν δ' εἰς τὴν θήκην φέρειν αὐτὴν μὲν τὴν

B. *θρήνων δὲ καὶ ὀδυρμῶν*] V. *τε*, quod ex A. Ω. v. f. r. a. c. δ. o. x. in *δὲ* commutavi, sensu postulante. Verum etiam Turicenses aliique amplexi sunt.

B. *τελευτήσασι δὲ προθέσεις τε καὶ* —] Post *πολιτῶν* restituimus interpunctionem paullo fortiorem. Quae enim consequuntur inde a verbis: *λευκὴν μὲν τὴν στολὴν ἔχειν πᾶσαν κ. τ. λ.*, ea inserviunt explicationi huius sententiae: *τελευτήσασι δὲ — ἄλλων πολιτῶν*, h. e. ubi autem mortui fuerint, contingant iis solemniores expositiones et elationes et sepulcra insigniora quam ceteris civibus. *Προθέσεις* sunt expositiones mortui, quae Athenis fiebant fere in vestibulo ad ipsum limen, nec vero ante aedes in plateis. Lex Solon. ap. Demosthen. in Macartat. p. 1071: *τὸν ἀποθανόντα προτίθεσθαι ἔνδον ὅπως ἂν βούληται.* conf. infra p. 959. *Ἐκφοραί*, quum mortui in lectulo (*κλίνῃ*) ad sepulcrum efferuntur a *νεκροφόροις*; v. Pollux VII. 195. *Θήκη* quid sit, declarat Dorvill. ad Charit. p. 75 = 245. ed. Lips. *Θήκη*, inquit, est fornix, conclave cameratum, in quo (diversus ab exequiali) lapideus torus, *κλίνη*, sive *πύελος*, arca lapidea, in qua reliquiae reponebantur. Quae philosophus optime describit: *θήκην δὲ ὑπὸ γῆ αὐτοῖς εἰργασμένην εἶναι, ἁψῖδα προμήκη λίθων προτίμων καὶ ἀγήρων εἰς δύναμιν ἔχουσαν κλίνας παρ' ἀλλήλας λιθίνας κειμένας.*" Similiter Salmasius Exercitatt. Plin. p. 849. „*θήκη* non solum arcula, in qua iacebat conditum cadaver, sed etiam monumentum ipsum plurium arcarum capax; hinc monumenta hypogaea et fornicata, in quibus plures lectuli lapidei condendis corporibus." Nostri vocant tale monumentum: eine Gruft. conf. etiam Blomfield. Gloss. ad Aeschyli Pers. v. 411. Ad proximos infinitivos int. *αὐτούς*, s. *τοὺς πολίτας*,

θρήνων δὲ καὶ ὀδυρμῶν χωρὶς γιγν.] His abstineri iubet, quoniam tales viri sint *μακάριοι*. Ceterum conf. Libr. VII. p. 800. ibique annot. — *ὕμνον ἔπαινον*, carmen in laudem mortuorum compositum. — *τοὺς ἱερέας*, i. e. in euthynos, qui iidem sunt etiam sacerdotes Apollinis atque Solis. — *ἐν μέρει*, alternis, ut sexcenties, vel in

κλίνην ἑκατὸν τῶν νέων τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις, οὓς ἂν οἱ προςήκοντες τοῦ τελευτήσαντος ἐπιόψωνται, πρώτους δὲ προϊέναι τοὺς ἠϊθέους τὴν πολεμικὴν σκευὴν ἐνδεδυκότας ἑκάστους, σὺν τοῖς ἵπποισι μὲν ἱππέας, σὺν δὲ ὅπλοις ὁπλίτας, καὶ τοὺς ἄλλους ὡςαύτως, παῖδας δὲ περὶ αὐτὴν τὴν κλίνην ἔμπροσθεν τὸ πάτριον μέλος ἐφυμνεῖν, καὶ κόρας ἑπομένας ἐξόπισθεν ὅσαι τ' ἂν γυναῖκες τῆς παιδοποιήσεως ἀπηλλαγμέναι τυγχάνωσι, μετὰ δὲ ταῦτα ἱερέας τε καὶ ἱερείας ὡς καθαρεύοντι τῷ τάφῳ ἕπεσθαι, ἐὰν ἄρα D

C. τοῦ τελευτήσαντος ἐπιόψωνται] Vulgo ἐπόψονται. Par. A. et pr. Vat. Ω. cum Flor. a. ἐπόψωνται, ut scripsit Schneider. Correximus ἐπιόψωνται de sententia Buttmanni, de qua v. explicatt.

partem, ut loquitur Horat. Epod. II. 39.

C. οὓς ἂν οἱ προςήκοντες — ἐπιόψωνται] Vulgo ἐπόψονται, quod correxit Astius ad Remp. p. 374. ἐπόψωνται reponens instaurata exoleti aoristi memoria, quem non spernendum esse ostendit Lobeckius ad Phrynich. p. 734. Et firmatur haec lectio testimoniis codicum optimorum, Parisini A., qui liquido perscriptum habet ἐπόψωνται, atque Veneti Ω., qui Bastio quidem teste ex corr. demum ἐπόψονται habet. Nihilominus cum Turicensibus ἐπιόψωνται dedimus, quod restituendum vidit Buttmannus Gr. Gr. Ampl. Vol. II. p. 201. ed. 1. Differunt enim ἐπόψομαι et ἐπιόψομαι vi et significatione sua, quandoquidem illud est: intueri et contemplari aliquid cognoscendi caussa; hoc autem deligendi caussa aliquid considerare. Suidas: Ἐπιώψατο· κατέλεξεν, ἐξελέξατο. ἔστι δ' Ἀττικόν. Ὁ βασιλεὺς ἐπιώψατο ἀῤῥηφόρους. οἷον, κατέλεξεν, ἐξελέξατο. Πλάτων ἐν Νόμοις. Etymol. M. p. 362. 39. Ἐπιώψατο ἀῤῥηφόρους· Πλάτων ἐν Νόμοις. ἔστι δ' Ἀττικόν, ἀντὶ τοῦ κατέλεξεν, ἐξελέξατο. Apud utrumque scriptorem Piersonus ad Moerid. p. 142. pro ἐν Νόμοις refingendum censet ἐν Νήσοις, de Platone comico cogitans. Aoristum coniunctivi probat etiam Hermann. De ἂν particula p. 37.

σὺν τοῖς ἵπποισι μὲν ἱππέας.] Equites et gravis armaturae milites saepe coniungi et inter se opponi, docet Dorvillius ad Chariton. p. 70. = 141. ed. Lips.

D. κόρας ἑπομένας ἐξόπισθεν] Etiam Athenis ex praecepto Solonis mulieres non ante torum funebrem procedebant, sed pone sequebantur. v. Taylor. Lectt. Lysiac. Cap. I. p. 677. et Dorvill. ad Chariton. p. 71. = 242. ed. Lips.

ὡς καθαρεύοντι τῷ τάφῳ] sepulturam sequuntor utpote a pollutione vacuam. Legg. VI. p. 759. C: ἐκ καθαρευουσῶν οἰκήσεων. Phaedon. p. 58. B: νόμος ἐστὶ — τὴν πόλιν καθαρεύειν. v. Boisson. ad Philostr. p. 339. — ἐὰν ἄρα καὶ τῶν ἄλλων

καὶ τῶν ἄλλων εἴργωνται τάφων, ἐὰν καὶ τὸ τῆς Πυθίας οὕτω τε καὶ ταύτῃ σύμψηφον ᾖ· θήκην δὲ ὑπὸ γῆς αὐτοῖς εἰργασμένην εἶναι ψαλίδα προμήκη λίθων ποτίμων καὶ ἀγήρων εἰς δύναμιν, ἔχουσαν κλίνας παρ' ἀλλήλας λιθίνας κειμένας, οὗ δὴ τὸν E μακάριον γεγονότα θέντες, κύκλῳ χώσαντες, πέριξ δένδρων ἄλσος περιφυτεύσουσι πλὴν κώλου ἑνός, ὅπως ἂν αὔξην ὁ τάφος ἔχῃ ταύτην τὴν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἀνεπιδεῆ χώματος τοῖς τιθεμένοις· κατ' ἐνιαυτὸν δὲ ἀγῶνα μουσικῆς αὐτοῖς καὶ γυμνικὸν ἱπ-

D. *ψαλίδα προμήκη*] Vulgo *ἀψῖδα*. Recte *ψαλίδα* A. Ω. v. f. r. a. c. δ. o. x. Pollux IX. 49. Suid. T. III. p. 698. ed. Kust. Schol. Dein *ποτίμων* verissime pr. A. Ω. Vulgo *προτίμων*. Pollux et Suidas: *πολυτίμων*. Verba *ἀγήρων εἰς δύναμιν* Hemsterhus ad Poll. l. c. immerito pro glossemate habebat. Idem tentabat: *λιθίνας παρ' ἀλλήλας*, vel *παραλλήλας κειμένας*.

εἰργ. τ. etiamsi forte (vel tum, si forte) ab ceteris sepulturis prohibeantur. Mox de *οὕτω τε καὶ ταύτῃ* v. Legg. III. p. 681. D. IV. p. 714. D. X. p. 889. C. ubi est: *ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα οὕτως*.

ψαλίθα προμήκη λίθων ποτίμων —] H. e. cameram oblongam ex lapidibus tophosis iisque quam diutissime durantibus constructam. Photius et Suidas: *Λίθων ποτίμων· μήποτε τῶν πώρων λέγει, οἳ πίνοντες τὸ ὕδωρ ἰσχυρότεροι γίνονται. ἢ τῶν τὴν σάρκα τῶν ἐντιθεμένων καταναλισκόντων σωμάτων.* quam glossam ad hunc locum pertinere recte iudicavit Baiterus. Legebatur vulgo *προτίμων*. Pollux IX. 49. *πολυτίμων*. Verum servarunt Par. A. et Vat. Ω. pr. apud Bekkerum. Pro vulg. *ἀψῖδα* codd. meliores *ψαλίδα*. Recte; nam illud debetur glossemati, sicuti vere iudicarunt Hemsterhusius et Iungermannus ad Polluc. IX. 49. p. 1012 sq. Suidas: *ψαλίδα· ἣν ἡμεῖς ἀψῖδα φαμέν· Νόμων ιβ'.* Hesych. et Phavorin.: *ψαλίδες· ἀψῖδες τῶν στύλων.* Idem: *ψαλίς· τὸ ἅρμενον καὶ καμάρα καὶ ταχεῖα κίνησις.* Philoxen. Gloss. *ψαλίς· ἡ ἀψίς*, arcus. Schol. ad h. l. *ψαλίδα· ἤτοι καμάραν, ὡς νῦν, ἢ ταχεῖαν κίνησιν, ἢ ὑδρορρόην, ἢ ἅρμενον.* Ceterum conf. Vitruv. VI. 8, 4. ibique Schneider. T. II. p. 493 sq. Verba *καὶ ἀγήρων εἰς δύναμιν* Hemsterhusius pro glossemate ducebat, recte dissentiente Astio. Sed hic idem vir doctus quod scripsit *παραλλήλας* pro *παρ' ἀλλήλας*, ut intelligerentur e regione sibi positae utrinque, ab ipso quoque dissentimus, quandoquidem vulgata lectione idem fere significatur. Sententia enim haec est: quae habeat (complectatur) arcas lapideas iuxta ipsas ordine positas. Hemsterhusius tamen hyperbato offensus malebat: *λιθίνας παρ' ἀλλήλας κειμένας*: quo vereor ut opus sit. Longius etiam progressus Winckelmannus legendum sta-

πικόν τε θήσουσι. τὰ μὲν δὴ γέρα τοιαῦτα τοῖς τὰς εὐθύνας διαφυγοῦσιν· ἂν δέ τις τούτων πιστεύων τῷ κεκρίσθαι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐπιδείξῃ κακὸς γενόμενος ὕστερον τῆς κρίσεως, γράφεσθαι μὲν τὸν βουλόμενον αὐτὸν ὁ νόμος προςταττέτω, ὁ δ' ἀγὼν ἐν δικαστηρίῳ γιγνέσθω τοιῷδέ τινι τρόπῳ. πρῶτον 948
μὲν νομοφύλακες ἔστωσαν τούτου τοῦ δικαστηρίου, ἔπειτα αὐτῶν τούτων οἱ ζῶντες, πρὸς δὲ τούτοις τὸ τῶν ἐκλεκτῶν δικαστήριον· γραφέσθω δὲ ὁ γραφόμενος, ὃν ἂν γράφηται, λέγουσαν τὴν γραφὴν ἀνά-

οὗ δὴ τὸν μακάριον] δὴ, quod vulgo aberat, ex A. Ω. v. f. r. a. δ. o. restituimus.

E. χρόνον ἀνεπιδεῆ χ.] ἐπιδεῆ r. et pr. A. Ω. In Voss. x. ἂν ἐπιδεῆ scriptum. Inde acute Hermann. correxit ἂν ἐπιδέῃ. Praeterea Voss. περιφυτεύουσι.

tuit: ἔχουσαν κεδρίνας καὶ κυπαρισσίνας λάρνακας κειμένας, coll. p. 741. C. et Thucyd. II. 34. Eurip. Alcest. 365. Orest. v. 1053. Troad. v. 1141. Quibus locis omnibus tamen neutiquam id efficitur, ut vulgata lectio mutanda sit. Accedit quod coniectura ista immane quantum a librorum scriptura recedit, ut vel per se non sit verisimilis.

οὗ δὴ τὸν μακάριον γεγονότα] ubi, beato condito et circumcirca terra aggesta undique arborum nemus plantabunt uno membro (una parte) excepto, quo sepultura habeat perpetuitatem eam (proferri continuo ordine queat), quae in omne tempus non indigeat terrae aggestione. Vult igitur arcas sepulcrales, facto circumcirca tumulo vel aggere, cingi undique nemore, ita tamen, ut illud latus sepulturae, in quo series earum continuanda sit, nullis arboribus conseratur. Locus satis perspicuus, quem tamen nec Dorvillius ad Chariton. p. 75. = p. 245. ed. Lips. nec Astius p. 553. nec Hermannus, qui confugit ad verborum mutationem, recte interpretati sunt. Pro ταύτην Astius refinxit ταύτῃ, i. e. hac parte. Nos vulgata lectione acquiescimus.

E. ἀγῶνα μουσικῆς] V. ad Menex. p. 249. B. — τοῖς τὰς εὐθύνας διαφυγοῦσιν, iis, qui censurae poenas effugerunt ac perpetuo manserunt honesti atque probi. Prave Schrammius Quaest. Plat. De Legg. Part. IV. p. 8. corrigit ἀεὶ εὐθύνουσιν pro διαφυγοῦσιν. conf. ann. ad p. 946. E.

ἂν δέ τις τούτων πιστεύων] sin autem quis iudicio de se facto confidens humanam naturam (i. e. humanae naturae imbecillitatem) patefecerit, dum improbus evaserit post iudicium ctr.

P. 948. ἔπειτα αὐτῶν τούτων οἱ ζῶντες] ex his ipsis, h. e. ex euthynis, qui vivunt, ad hoc iudicium referuntor, s. in iudicum numero sunto. Non

ξιον εἶναι τὸν καὶ τὸν τῶν ἀριστείων καὶ τῆς ἀρχῆς· καὶ ἐὰν μὲν ὁ φεύγων ἁλῷ, στερέσθω τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τάφου καὶ τῶν ἄλλων τῶν δοθεισῶν αὐτῷ τιμῶν, ἐὰν δὲ ὁ διώκων μὴ μεταλάβῃ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων, τινέτω ὁ μὲν τοῦ μεγίστου
B τιμήματος δώδεκα μνᾶς, ὀκτὼ δὲ ὁ τοῦ δευτέρου, τρίτου δὲ ἕξ, τετάρτου δὲ δύο.

Cap. IV. Ῥαδαμάνθυος δὲ περὶ τὴν λεγομένην

P. 948. *μεταλάβῃ τὸ πέμπτον μ.*] Par. A. Bekkero teste *μὲν* ante *τὸ* insertum habet. Dein *τινέτω δ' ὁ μὲν* v. f. r. a. c. δ. ο. et corr. Ω.

est quod quis cum Astio corrigat *αὐτῶν τῶν εὐθύνων*. Eodem modo paullo ante p. 946. E. *τὰς δ' εὐθύνας αὐτῶν τούτων χρὴ ἀκούειν*.

τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων] Tenuit philosophus hic quoque instituta Atheniensium, de quibus v. Hermann. Antiquitatt. Gr. §. 144.

Cap. IV. B. *Ῥαδαμάνθυος δὲ περὶ τὴν λεγ.*] Rhadamanthum vulgo narrant iurisiurandi abusum omnino sublatum voluisse, ideoque praecepisse, ut in vita quotidiana nemo nisi per canem vel per anserem vel simili modo iuraret. Qui quidem vulgo dictus est *Ῥαδαμάνθυος ὅρκος*. Vid. Schol. ad Avv. Aristoph. v. 524. Hesych. s. v. *Ῥαθαμάνθυος ὅρκος*. ibique Albert. Photius s. v. Porphyr. De abstinent. III. § 16. p. 250. ed. Rhör. Zenob. V. 81. qui Cratinum et Sosicratem auctorem secutus est, et quae congesserunt Neumann. Specim. rerum Cret. p. 45. et Hoeck. De Creta insula Vol. II. p. 198 sq. Ab hac vero narratione aliquantum discrepant quae Plato hoc loco exponit. Is enim Rhadamanthum narrat lites et controversias omnes quam facillime ita diremisse, ut ab litigantibus posceret iusiurandum, quo accepto protenus, quid verum rectumque esset, liquido appareret. Nimirum apertum esse putamus, Platonem ipsum hanc narrationem pro consilio suo excogitavisse, qua quidem nihil aliud docere voluit, quam pro temporum varia ratione etiam iurisiurandi vim atque sanctitatem aliam evasisse. Pristinis enim temporibus, quibus maxima fuerit hominum probitas, sinceritas, sanctitas et religio, utpote a diis recentum atque iis propiorum, etiam iusiurandum adeo fuisse sanctum et inviolabile, ut periurio nullus usquam locus concederetur. Sed alia esse tempora praesentia, quibus, sublata erga deos pietate et verecundia, etiam iurisiurandi sanctitas evanuerit adeoque creberrime peierari soleat. Itaque opponitur a philosopho priscorum hominum pietas et religio impietati illi atque rerum divinarum contemtioni, quae postera aetate inter homines grassari occeperit, ita quidem, ut illa exemplo aequalium Rhadamanthi declaretur atque illustretur. Eleganter haec ita a Platone conficta esse, nemo erit, opinor, quin, re omni diligenter considerata, sponte fateatur, nec quemquam fore putamus, qui per totam narrationem elegantiam ingenii Platonis esse conspicuam infitias iverit. Atque haec quidem de loco

κρίσιν τῶν δικῶν ἄξιον ἄγασθαι, διότι κατεῖδε τοὺς
τότε ἀνθρώπους ἡγουμένους ἐναργῶς εἶναι θεούς, εἰ-
κότως, ἅτε κατὰ τὸν τότε χρόνον τῶν πολλῶν ἐκ
θεῶν ὄντων, ὧν εἷς ἦν αὐτός, ὥς γε λόγος. ἔοικε
δὴ δικαστῇ μὲν ἀνθρώπων οὐδενὶ διανοούμενος δεῖν
ἐπιτρέπειν, θεοῖς δέ, ὅθεν ἁπλαῖ καὶ ταχεῖαι δίκαι
ἐκρίνοντ' αὐτῷ· διδοὺς γὰρ περὶ ἑκάστων τῶν ἀμ-
φισβητουμένων ὅρκον τοῖς ἀμφισβητοῦσιν ἀπηλλάτ- C
τετο ταχὺ καὶ ἀσφαλῶς. νῦν δὲ ὅτε δὴ μέρος μέν τι,

C. *νῦν δὲ ὅτε δὴ μέρος*] V. *νῦν δὲ δὴ ὅτε μ.* quod ex marg. A. Ω. x. a. c. correximus. Veterem tamen lectionem alii universo. Restat ut de singulis explicandum sit. Itaque primum quidem de verbis *περὶ τὴν λεγομένην κρίσιν τῶν δικῶν* nuper mota est controversia, quandoquidem Astius *περὶ* delendum censuit, Winckelmanus autem *τὰ* ante *περὶ τὴν λ.* inseri iussit. De qua re nobis omnino secus videtur, utpote verba integra esse putantibus. Etenim *ἄγασθαι* cum genitivo personae etiam absque accusatiso rei construi solere non est quod dubites; de quo constructionis genere v. Ruhnken. p. 4. sqq. Matthiae. Gr. G. §. 317. ann. et nostra ad Hipp. mai. p. 291. E. Nimirum res inde habet explicationem, quod talibus in locis quod per *ὡς, ὅτι, διότι,* subiungitur enuntiatum, id fere obiecti vicibus fungitur. Jam vero *περὶ τὴν λεγομένην κρίσιν* est: quod pertinet ad caussarum iudicium, diciturque *περὶ* absolute, sicuti centenis aliis locis. Dein *ἐναργῶς εἶναι* interpretamur: deos ita esse, ut evidentes sint numenque suum mortalibus patefaciant. Porro post *θεούς* male vulgo deerat interpunctio. Quae prorsus est necessaria. Nam *εἰκότως* per se seorsum accipiendum est, ita ut eo de antegressis subiungatur iudicium: et quidem iure ac merito. Usum loquendi illustravimus ad Lachet. p. 183. B. illustravit etiam Fr. Aug. Wolf. ad Leptin. p. 466. ed. Reisk. Denique verba *τῶν πολλῶν ἐκ θεῶν ὄντων,* pertinent ad antiquitatis opinionem late pervagatam et a Platone saepius ad rem suam translatam, qua vulgo credebant, homines priscos diis fuisse propiores et cognatiores; id quod ostendimus ad Tim. p. 40 D. Phileb. p. 16. D. De Rep. III. p. 388. B. et 391. A.

ἔοικε δὴ δικαστῇ] *ἔοικε* cum nominativo participio iunctum ut Cratyl. p. 408. E. extr. p. 419. C. Legg. IV. p. 712. D. ubi v. ann. Adde Xenoph. Memor. IV. 3, 8. Anabas. III. 5, 13. ubi v. Krügerum. Hell. VI. 3, 8. *ἐοίκατε τυραννίσι μᾶλλον ἢ πολιτείαις ἡδόμενοι.* Matthiae Gr. §. 551. 2. Verbum *ἐπιτρέπειν* absolute positum ad II. 659. B. X. 901. A. Alcibiadem I. p. 117. C. alibi attigimus. Addimus nunc De Rep. VIII. p. 551. C. IX. p. 575. D. Epist. VII. p. 333. C. Symp. p. 213. E. Thucyd. I. 28. *ἤθελε δὲ καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς μαντείῳ ἐπιτρέψαι.* IV. c. 83. *ἕτοιμος ὢν Βρασίδᾳ — ἐπιτρέπειν. — ἀπηλλάττετο ταχὺ καὶ ἀσφαλῶς,* cito ac tuto discedebat.

C. *μέρος μέν τι — ἀνθρώ-*

φαμεν, ἀνθρώπων τὸ παράπαν οὐχ ἡγοῦνται θεούς, οἱ δὲ οὐ φροντίζειν ἡμῶν αὐτοὺς διανοοῦνται, τῶν δὲ δὴ πλείστων ἐστὶ καὶ κακίστων ἡ δόξα, ὡς σμικρὰ δεχόμενοι θύματα καὶ θωπείας πολλὰ συναποστεροῦσι χρήματα καὶ μεγάλων σφᾶς ἐκλύονται κατὰ πολλα ζημιῶν, οὐκέτι δὴ τοῖς νῦν ἀνθρώποις ἡ Ῥαδαμάνθυος ἂν εἴη τέχνη πρέπουσα ἐν δίκαις. μετα-
D βεβληκυιῶν οὖν τῶν περὶ θεοὺς δοξῶν ἐν τοῖς ἀνθρώποις μεταβάλλειν χρὴ καὶ τοὺς νόμους· ἐν γὰρ λήξεσι δικῶν τοὺς μετὰ νοῦ τιθεμένους νόμους ἐξαιρεῖν χρὴ τοὺς ὅρκους τῶν ἀντιδικούντων ἑκατέρων, καὶ τὸν λαγχάνοντά τῴ τινα δίκην τὰ μὲν ἐγκλή-

nuper servarunt. Proximum μὲν, vulgo omissum, redhibuerunt A. Ω. a. c. x. in marg. Iidem fere primitus τι μὲν φ.

ἀνθρώπων τὸ παράπαν] Sic teste Bekkero A. et pr. Ω. pro vulg. ἀνθρώπων οἳ τὸ παρ.

τῶν δὲ δὴ πλείστων] δὴ ex Ω. Ξ. v. f. r. a. c. δ. o. x. inserui. Eandem vocem Bastio quidem teste etiam Par. A. agnoscit, de quo tacet Bekkerus.

καὶ θωπείας πολλὰ] Post θωπείας quod vulgo insertum legebatur πολλάς, id praeeunte Bekkero abiecimus cum pr. A. Ω. ex quibus tamen hanc varietatem scripturae non enotavit Bastius.

τέχνη πρέπουσα] Vulgo ordine inverso πρέπουσα τέχνη, ut Ven. Ξ.

πων] H. e. οἱ μὲν τῶν ἀνθρώπων. Unde ἡγοῦνται infertur. — φαμεν, i. q. ὥς φαμέν. De re ipsa libro decimo est explicatum.

ὡς σμικρὰ δεχόμενοι θύματα —] eos parvis acceptis sacrificiis et blandimentis in *magnis multisque opibus eripiendis* iuvare. Ex oppositis clarum esse arbitramur, prave vulgo post θωπείας et πολλὰ interponi πολλάς. Nimirum σμικρὰ, quod antecedit, etiam ad θωπείας intelligendum est. Mox μεταβάλλειν rursus positum est intransitive, ut sexcenties.

D. τοὺς ὅρκους τῶν ἀντιδικούντων] Cogitandum maxime est de διωμοσίᾳ Atheniensium, de qua v. Matthiae De iudiciis Athen. Miscellan. phil. Vol. I. p. 162. sq. et p. 258. ann. 41. Hudtwalker. De diaetetis Athen. p. 75. sq. Schoemann. Process. Att. p. 624. sq. Hermann. Antiquitatt. Gr. § 141. al. Hanc vero philosophus propter periuriorum multitudinem et frequentiam penitus vult remotam ac sublatam.

E. τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν] αὐτῶν per synesin referendum ad ἐν πόλει, poniturque perinde ac si οἱ πολῖται memorati essent. v. VI. p. 780. A. 829. B. XII. 945. E. 950. A. 952. B. et ann. ad Menex. p. 242. A.

ἐν ξυσσιτίοις τε ἀλλήλοις —] ita ut nihilominus facile inter ipsos conversentur quum in conviviis tum in aliis conventibus atque privatis etiam quorumque circulis.

ματα γράφειν, ὅρκον δὲ μὴ ἐπομνύναι, καὶ τὸν φεύγοντα κατὰ ταὐτὰ τὴν ἄρνησιν γράψαντα παραδοῦναι τοῖς ἄρχουσιν ἀνώμοτον. δεινὸν γάρ που δικῶν γ' ἐν πόλει πολλῶν γενομένων εὖ εἰδέναι σμικροῦ δεῖν τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν ἐπιωρκηκότας ἐν ξυσσιτίοις E τε ἀλλήλοις εὐχερῶς συγγιγνομένους καὶ ἐν ἄλλαις συνουσίαις τε καὶ ἰδιωτικαῖς συγγενήσεσιν ἑκάστων. νόμος δὴ κείσθω, δικαστὴν μὲν ὀμνύναι δικάζειν μέλλοντα, καὶ τὸν τὰς ἀρχὰς τῷ κοινῷ καθιστάντα δι' ὅρκων ἢ διὰ φορᾶς ψήφων, ἀφ' ἱερῶν φέροντα, δρᾶν 949 ἀεὶ δεῖ τὸ τοιοῦτον, καὶ κριτὴν αὖ χορῶν καὶ πάσης μουσικῆς καὶ γυμνικῶν τε καὶ ἱππικῶν ἄθλων ἐπιστάτας καὶ βραβέας καὶ ἁπάντων, ὁπόσα μὴ φέρει κέρδος κατὰ

D. *ἐξαιρεῖν χρὴ τοὺς ὅρκ.*] V. δεῖ, invitis libris A. Ω. v. f. a. c. δ. o. x. Praeterea vett. editt. ἐξαίρειν, quod bene correxit Astius, adstipulante Par. A.

σμικροῦ δεῖν] δεῖ vitiose libri non pauci confusione creberrima. Servavit id nuper Schneiderus.

P. 949. *δρᾶν ἀεὶ δεῖ τὸ τοιοῦτον*] δρᾶν δεῖ τὸ τ. pr. A. Ω. teste Bekkero, qui ita edidit. In Vat A. deest δεῖ. Nimirum alterutrum ob litterarum similitudinem errore omissum est. Turicenses et Scheider. δεῖ abiecerunt.

ὁπόσα μὴ φέρει κέρδος] Sic verissime A. Ξ. f. r. c. et rec. Ω. v. Vulgo φέρῃ. Unde Astius ὁπόσ' ἂν correxit.

καὶ τὸν τὰς ἀρχὰς τῷ κοινῷ —] Mutata orationis structura iam pro accusativo cum infinitivo ex *νόμος δὴ κείσθω* suspenso infertur *δρᾶν ἀεὶ δεῖ*, in quo non est quod quis haereat. Quamquam haesisse videntur Turicenses, qui *δεῖ* abiecerunt exigua sane ac nulla paene codicum auctoritate. Verba: *δι' ὅρκων ἢ διὰ φορᾶς ψήφων*, nectenda sunt cum *δρᾶν τὸ τοιοῦτον*. Est enim sententia haec: et eum, qui reipublicae magistratum constituat, facere id oportet semper vel iureiurando interposito vel suffragiorum latione, dum calculos a sacris (aris) feratet in cistulas coniiciat. Quo minus acute perspecto Astius tentavit: *καὶ τὸν τὰς ἀρχὰς τῷ κοινῷ καθιστάντα διὰ φορᾶς ψήφων ἢ ἀφ' ἱερῶν φέροντα, δι' ὅρκων δρᾶν ἀεὶ δεῖν τὸ τοιοῦτον.* Respicitur vero ad creationem magistratuum Libr. VI. p. 753. C. D. praescriptam, ubi verba: *διὰ τομίων πορευόμενος*, iurisiurandi solemnitatem significant. Sed pertinent ad *δι' ὅρκων* imprimis etiam illa, quae de ducum exercitus electione exposita sunt Libr. VI. p. 755. D. *ἐπονομάσας ἀνθ' ὅτου ὄντινα προβάλλεται, τοῦτ' αὐτὸ ὀμνὺς ἀντιπροβαλλέσθω τὸν ἕτερον.*

P. 949. *καὶ ἁπάντων, ὁπόσα μὴ φέρει κ.*] denique eorum omnium, quae, quantum humana mente praevideri possit, peieranti

τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν τῷ ἐπιορκοῦντι· τῶν δὲ ὁπόσα ἐξαρνηθέντι καὶ ἐξομοσαμένῳ κέρδος μέγα φανερὸν εἶναι δοκεῖ, ταῦτα δὲ διὰ δικῶν ὅρκων χωρὶς κρίνεσθαι ξύμπαντας τοὺς ἐπικαλοῦντας ἀλλήλοις. καὶ τὸ παράπαν ἐν δίκῃ τοὺς προέδρους μὴ ἐπιτρέπειν μήτε ὀμ-
B νύντι λέγειν πιθανότητος χάριν μήτε ἐπαρώμενον ἑαυτῷ καὶ γένει μήτε ἱκετείαις χρώμενον ἀσχήμοσι μήτε οἴκτοις γυναικείοις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον μετ' εὐφημίας διδάσκοντα καὶ μανθάνοντα ἀεὶ διατελεῖν, εἰ δὲ μή, καθάπερ ἔξω τοῦ λόγου λέγοντος, τοὺς ἄρχοντας πάλιν ἐπανάγειν εἰς τὸν περὶ τοῦ πράγματος ἀεὶ λόγον. ξένῳ δ' εἶναι πρὸς ξένους, καθάπερ τὰ νῦν, δέχεσθαί τε ὅρκους παρ' ἀλλήλων, ἂν ἐθέλωσι, καὶ δι-
C δόναι κυρίως· οὐ γὰρ καταγηράσουσιν οὐδ' ἐννεοτ-

C. *οὐδ' ἐννεοττεύοντες*] οὐδὲ νεοττεύοντες A. f. o. et marg. Ω. a. c. quod Turicenses receperunt.
ἢ πομπεύσεων] Om. haec pr. A. Ω. sicuti narrat Bekker.

nullum lucrum afferant. De *καὶ* ita usurpato v. ad Menon. p. 81. C. Gorg. p. 469. E. De v. *βραβέας* audias Polluc. p. 141. *ἄλλα τοῖς μὲν κριταὶ κάθηνται, τοῖς δ' ἐφεστᾶσι βραβευταί, οὓς καὶ βραβέας ὁ Πλάτων καλεῖ.*

τῶν δὲ ὁπόσα ἐξαρνηθέντι — ταῦτα δὲ] En novum anacoluthon. Nam proprie post *τῶν δὲ* inferenda fuerunt haec: *τούτων δὲ μηδὲν δι' ὅρκων κρίνεσθαι κ. τ. λ.* Nunc sententia aliter, atque inchoata erat, absolvitur ideoque *ταῦτα δὲ* dicitur.

B. *μήτε ἐπαρώμενον ἑαυτῷ —*] Post dativum *ὀμνύντι* quod dehinc ponuntur accusativi participiorum, v. ad Symp. p. 176. D. Criton. p. 51. D. Legg. VI. p. 758. C. 760. E. VII. p. 796. C. IX. p. 858. E. XI. p. 920. E. XII. p. 967. C. al. coll. Matthiae Gr. §. 536. ann. Usos vero reos Athenis esse diris et obsecrationibus, precibus atque supplicationibus aliisque id genus rebus, quibus iudicum animi flecterentur, id quum aliunde constet, tum loci docent Plat. Apolog. p. 34. C. D. Aristoph. Plut. v. 383. Vesp. v. 566 sqq. conf. Petit. Legg. Att. p. 439.

C. *καὶ διδόναι κυρίως*] Int. *ἀλλήλοις*. Legg. VI. p. 754. C. *στέργει τε καὶ στέργεται ὑπὸ τῶν γεννησάντων.* ubi ad *στέργει* int. *τοὺς γεννήσαντας*. De Rep. V. p. 468. B: *τὸ φιλῆσαί τε καὶ φιληθῆναι ὑπὸ ἑκάστου.* Menex. p. 243. D: *ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἐνικήσαμεν καὶ ἡττήθημεν*, sc. *ὑφ' ἡμῶν αὐτῶν*. ubi alia huiusmodi exempla adscripsimus.

Δικῶν τε περὶ λήξεως τὸν αὐτὸν τρόπον —] Hoc dicit, si quid iudicare possumus: Litium privatarum intentionem quod attinet, eadem omnibus inter se sit

τεύοντες ἐν τῇ πόλει ὡς τὸ πολὺ τοιούτους ἄλλους κυρίους τῆς χώρας παρέξονται ξυντρόφους.

Δικῶν τε περὶ λήξεως τὸν αὐτὸν τρόπον εἶναι πρὸς ἀλλήλους πᾶσι τὴν κρίσιν, ὅσα τις ἐλεύθερος ἀπειθεῖ τῇ πόλει, μήτ' οὖν πληγῶν ἄξια μηδ' αὖ δεσμῶν μηδὲ θανάτου. περὶ δὲ χορείας τινῶν φοιτήσεων ἢ πομπεύσεων ἢ τοιούτων τινῶν ἄλλων κοινῶν κοσμήσεων ἢ λειτουργιῶν, ὁπόσα περὶ θυσίας εἰρηνικῆς ἢ πολεμικῶν εἰςφορῶν εἵνεκα, πάντων τῶν τοιούτων τὴν πρώτην ἀνάγκην ἰατὴν εἶναι τῆς ζημίας, τοῖς δὲ μὴ πειθομένοις ἐνεχυρασίαν τούτοις, οἷς ἂν πόλις ἅμα καὶ νόμος εἰςπράττειν προςτάττῃ, τῶν δὲ ἀπειθούντων ταῖς ἐνεχυρασίαις πρᾶσιν τῶν ἐνεχύρων εἶναι, τὸ δὲ νόμισμα γίγνεσθαι τῇ πόλει· ἐὰν δὲ ζημίας δέωνται πλείονος, τὰς ἀρχὰς ἑκάστας D

πομπάσεων Voss. x. Mox de forma εἵνεκα v. ann. crit. ad p. 942. D.

D. *ἰατὴν εἶναι*] Haec verba vulgo invitis codd. collocantur ante *τὴν πρώτην ἀν.* ut in Ven. Ξ. quoque factum est.

iudicii ratio, ut quum quis in civitatem peccat neque verberibus neque vinculis neque capitis supplicio digna. Videtur tamen vitium traxisse oratio. Nam primum quidem pro *δὲ* cum Astio requirimus *γε*. Deinde autem pro *ὅσα* haud scimus an *ὡς ἃ* legendum sit. Ceterum *δίκας* ab Atticis crebro dici caussas privatas, discas a Meiero et Schömanno De Lite Attic. p. 163. De *ὡς* vero et *ὥςπερ* post *ὁ αὐτός* usurpato v. ann. ad Phaedon. p. 86. A. ed. 3. Schneiderus verba *δικῶν τε περὶ λ. — πᾶσι τὴν κρίσιν* annectit antegressis, puncto post *κρίσιν* posito, novum membrum ab *Ὅσα τις ἐλ.* ordiens sic, ut commate post *μηδὲ θανάτου* incidatur oratio.

D. *ὁπόσα περὶ θυσίας εἰρηνικῆς*] Corrigendum videtur: *ὁπόσαι εἰσὶ θυσίας εἰρηνικῆς ἢ πολ. εἰςφ. εἵνεκα.*

D. *τῶν τοιούτων — ἰατὴν εἶναι*] Legendum alicui videatur: *ἰατικὴν εἶναι*, h. e. talem quae damnum resarciat. Nisi forte praestat *ἴασιν εἶναι*, quod placuit Astio. Sed videtur tamen etiam *ἰατήν εἶναι* defendi posse, si quidem intelligitur poenae necessitas sanabilis, h. e. cui quis mederi possit damno resarciendo. Hermannus de Winckelmanni coniectura *τακτὴν* scripsit.

τοῖς δὲ πειθομένοις ἐνεχυρασίαν] Int. *εἶναι*. Duplex dativus sic intelligendus: Contra immorigeros autem locum habeat pigneratio per eos (apud eos), quos respublica pariter atque lex pecuniam exigere iusserit. Dein *τῶν ἀπειθούντων*

τοῖς ἀπειθοῦσι τὰς πρεπούσας ζημίας ἐπιβαλλούσας
E εἰςάγειν εἰς τὸ δικαστήριον, ἕως ἂν ἐθελήσωσι δρᾶν τὸ προςταχθέν.

Cap. V. *Πόλει δέ, ἥτις ἂν μήτε χρηματίζηται πλὴν τὸν ἐκ γῆς χρηματισμὸν μήτ' ἐμπορεύηται, περὶ ἀποδημίας ἑαυτῶν ἔξω τῆς χώρας καὶ ξένων ὑποδοχῆς ἄλλοθεν ἀνάγκη βεβουλεῦσθαι, τί χρὴ δρᾶν. συμβουλεύειν οὖν τὸν νομοθέτην δεῖ τούτων πέρι πρῶτον πείθοντα εἰς δύναμιν. πέφυκε δὲ ἡ πόλεων ἐπιμιξία πόλεσιν ἤθη κεραννύναι παντοδαπά, καινο-
950 τομίας ἀλλήλοις ἐμποιούντων ξένων ξένοις· ὃ δὴ τοῖς μὲν εὖ πολιτευομένοις διὰ νόμων ὀρθῶν βλάβην ἂν φέροι μεγίστην πασῶν, ταῖς δὲ πλείσταις πόλεσιν, ἅτε*

E. *ἐθελήσωσι δρᾶν*] V. *ἐθέλωσι*, ut solus fere Ξ. scriptum exhibet.

P. 950. *ὃ δὴ τοῖς μὲν*] Ω. v. r. a. et Bastio teste Par. A. *δέ*.

B. *τοὺς ἄλλους, ὅσοι πον. καὶ χρηστοί*] Vulgo: *τοὺς ταῖς ἐνεχυρασίαις κ. τ. λ.* sic explices: eorum vero, qui fidem pignoribus datam fallunt, ita ut ne facta quidem pigneratione debitam solvant pecuniam, res pignore captae divendantur. Ceterum etiam Athenis saltatores et cantatores chorici captis pignoribus poterant ad munus suum obeundum ex lege cogi. conf. Antipho De choreuta §. 11. De pigneratione omnino conf. Hermann. Antiquitatt. §. 143. Hudtwalcker De diaetetis p. 131 sq. Meier et Schömann. Process. Att. p. 747 sq.

Cap. V. P. 950. *καινοτομίας ἀλλήλοις ἐμποιούντων*] peregrini peregrinis quum mutuo ingenerent rerum novarum studia.

οὐδὲν διαφέρει φύρεσθαι δεχομ.] quum illarum nihil intersit, si misceantur, dum vel peregrinos apud se excipiant, vel ipsi cives animi caussa in alias civitates proficiscantur, quando eos proficiscendi cupiditas invaserit. Locus manifesto depravatus, quandoquidem istud *αὐτοῖς* non habet idoneam explicationem. Hermannus de coniectura Winckelmanni scripsit *ἀστοῖς*. Sed scribendum est, opinor, *δεχομένους τ' ἐν αὐτοῖς*, h. e. inter ipsos, apud se. Masculinum *δεχομένους* et *ἐπικωμάζοντας* rursus positum per synesin est, quandoquidem in antegresso *πλείσταις πόλεσιν* continetur notio *τῶν πολιτῶν*: de quo genere loquendi diximus quum alibi tum ad XII. p. 945. E. — *Ἐπικωμάζειν* eleganter dictum de iis, qui alienas terras voluptatis et quasi commessationis gratia invisunt in easque tanquam ingruunt. Metaphoram tetigerunt Abresch. ad Aristaen. II. 1. p. 179. et Wyttenbach. ad

οὐδαμῶς εὐνομουμέναις, οὐδὲν διαφέρει φύρεσθαι δεχομένους τε αὑτοῖς ξένους καὶ αὐτοὺς εἰς τὰς ἄλλας ἐπικωμάζοντας πόλεις, ὅταν ἐπιθυμήσῃ τις ἀποδημίας ὁπῃοῦν καὶ ὁπότε, εἴτε νέος εἴτε καὶ πρεσβύτερος ὤν. τὸ δ' αὖ μήτε ἄλλους δέχεσθαι μήτε αὐτοὺς ἄλλοσε ἀποδημεῖν ἅμα μὲν οὐκ ἐγχωρεῖ τό γε παράπαν, ἔτι B
δὲ ἄγριον καὶ ἀπηνὲς φαίνοιτ' ἂν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ὀνόμασί τε χαλεποῖς ταῖσι λεγομέναις ξενηλασίαις χρωμένους καὶ τρόποις αὐθάδεσι καὶ χαλεποῖς, ὡς δοκοῖεν ἄν. χρὴ δὲ οὔποτε περὶ σμικροῦ ποιεῖσθαι τὸ δοκεῖν ἀγαθοὺς εἶναι τοῖς ἄλλοις ἢ μὴ δοκεῖν· οὐ γὰρ ὅσον οὐσίας ἀρετῆς ἀπεσφαλμένοι τυγχάνουσιν οἱ πολλοί, τοσοῦτον καὶ τοῦ κρίνειν τοὺς ἄλλους, ὅσοι πονηροὶ καὶ χρηστοί, θεῖόν δέ τι καὶ

ἄλλους οἱ πονηροὶ καὶ ἄχρηστοι. Sed *χρηστοὶ* Ξ. v. f. r. a. c. et pr. A. *Ω.*, item marg. *δ.* Pro *οἱ* articulo autem Bastio teste liquido scriptum exhibent *ὅσοι* Par. A. et Vat. *Ω.* quod etiam tuetur Cod. r. Schneiderus dedit: *οἳ πον. καὶ ἄχρηστοι.*

Plut. Mor. Vol. II. p. 287. ed. Lips.

τὸ δ' αὖ μήτε ἄλλους δέχεσθαι —] Spreta Spartanorum severitate, de quorum adversus itinera odio et peregrinorum expulsione s. *ξενηλασίᾳ* v. Plat. Protagor. p. 342. C. coll. Meursii Miscellan. Lacon. II. 9. Perizon. ad Ael. Varr. Hist. XIII. 16. Beck. ad Aristoph. Avv. v. 1314. Interpp. Thucyd. I. 144. II. 39. Manso Spart. Vol. I. P. I. p. 159 sq. Müller. Dorienss. II. p. 8., amplectitur potius humanitatem Cretensium, apud quos constituta erant hospitia publica, quibus peregrini excipiebantur, ipsorumque Atheniensium. v. mox p. 953. A. B. sqq. Legas quaeso Hoeck. De Creta insula Vol. III. p. 450 sqq. 423. sq. coll. Athen. IV. 143. Verba: *ὀνόμασι — χρωμένους — χαλεποῖς*, referas ad *μήτε ἄλλους δέχεσθαι μήτε αὐτοὺς ἄλλοσε ἀποδημεῖν*, hoc sensu: dum utamur et molestis odiosisque nominibus, *ξενηλασιῶν*, quae vulgo dicuntur, et moribus arrogantibus ac difficilibus. Quid sit *αὐθαδὴς καὶ χαλεπός*, declaravit Casaubonus ad Theophr. Character. Cap. XV. in. ubi etiam huius loci meminit. Male haec expedivit Astius, *χρωμένους* ad dativum *τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις* referri ratus.

B. *οὐ γὰρ ὅσον οὐσίας ἀρετῆς* —] H. e. ab ipsa virtutis veritate, s. a. virtute ipsa. Frustra in his haesit Zellerus Stud. Platt. p. 94. Post *τοσοῦτον καὶ τοῦ κρίνειν* iterum int. *ἀπεσφαλμένοι τυγχάνουσιν.* Tum vulgo hunc in modum scribebatur: *τοὺς ἄλλους οἱ πονηροὶ καὶ ἄχρηστοι.* Quasi vero *οἱ πολλοί* iidem sint etiam *πονηροὶ καὶ ἄχρηστοι.* Verissime tres fere codices, inter quos sunt etiam duo praestantissimi: *τοὺς ἄλλους, ὅσοι πονηροὶ καὶ χρηστοί.* Quo restituto liquet sententiam verborum hanc emer-

εὔστοχον ἔνεστι καὶ τοῖσι κακοῖς, ὥςτε πάμπολλοι καὶ
C τῶν σφόδρα κακῶν εὖ τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δόξαις διαιροῦνται τοὺς ἀμείνους τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς χείρονας. διὸ καλὸν ταῖς πολλαῖς πόλεσι τὸ παρακέλευμά ἐστι, προτιμᾶν τὴν εὐδοξίαν πρὸς τῶν πολλῶν· τὸ μὲν γὰρ ὀρθότατον καὶ μέγιστον, ὄντα ἀγαθὸν ἀληθῶς οὕτω τὸν εὔδοξον βίον θηρεύειν, χωρὶς δὲ μηδαμῶς, τόν γε τέλεον ἄνδρα ἐσόμενον. καὶ δὴ καὶ τῇ κατὰ Κρήτην οἰκιζομένῃ πόλει πρέπον ἂν εἴη δόξαν πρὸς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὅ τι καλλίστην τε καὶ ἀρίστην παρασκευάζεσθαι πρὸς ἀρετήν·
D πᾶσα δ' ἐλπὶς αὐτὴν ἐκ τῶν εἰκότων, ἄνπερ κατὰ λόγον γίγνηται, μετ' ὀλίγων ἥλιον ὄψεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς ἐν ταῖς εὐνόμοις πόλεσι καὶ χώραις.

εὔστοχον ἔνεστι καὶ] Sic Ω. a. in marg. et f. r. o. Vulgo εὔστοχόν ἐστι καί.

C. καὶ τοὺς χείρονας] Sic pro vulg. χείρους ex A. Ω. v. f. r. a. c. δ. o. x. rescribere non dubitavi. Eadem formae alternatio est Tim. p. 39. A. ubi iungitur ἐλάττω et μείζονα. Legg. X. p. 903. D. et Xenoph. Hier. 4, 6. ubi post κρείττονας continuo ἥττους subiungitur.

τὸ παρακέλευμά ἐστι] Sic A. Ω. v. r. a. c. δ. pro vulg.

gere: tantum etiam in iudicandis ceteris, qui mali aut boni sint, a recto aberrant. Quod patet rectissime dictum esse. — Mox εὔστοχον est facultate recte coniiciendi ac divinandi praeditum; v. Abresch. in Aeschyl. Libr. II. p. 457. et Dorvill. ad Charit p. 408. ed. Lips. Pro vulg. ἐστι scripsimus ἔνεστι. Aristides Oratt. II. p. 150. ubi haec respexit, scriptum habet ἔνι.

C. τὴν εὐδοξίαν πρὸς τῶν πολλῶν] bonam existimationem a magna hominum multitudine proficiscentem, vel, bonam apud homines existimationem. Pessime vulgo: πρὸ τῶν πολλῶν.

Proximorum verborum haec est sententia: verissimum enim gravissimumque hoc est, ut qui vere bonus sit, etiam gloriosam appetat vitam, seorsum autem nequaquam, siquidem vir futurus sit perfectus et omnibus numeris absolutus. Mox ἐκ τῶν εἰκότων i. q. εἰκότως, ut Libr. VI. p. 775. D. al.

D. μετ' ὀλίγων ἥλιον ὄψεσθαι —] spes est futurum esse, ut Sol ceterique dii eam una cum paucis videant inter civitates et terras bene legibus temperatas.

κήρυξιν ἢ πρεσβείαις ἢ καί τισι θ.] En abstractum nomen, quod vulgo dicunt, inter

ὧδε οὖν χρὴ ποιεῖν περὶ ἀποδημίας εἰς ἄλλας χώρας καὶ τόπους καὶ περὶ ὑποδοχῆς ξένων. Πρῶτον μὲν νεωτέρῳ ἐτῶν τετταράκοντα μὴ ἐξέστω ἀποδημῆσαι μηδαμῇ μηδαμῶς, ἔτι τε ἰδίᾳ μηδενί, δημοσίᾳ δ' ἔστω κήρυξιν ἢ πρεσβείαις ἢ καί τισι θεωροῖς· τὰς δὲ κατὰ πόλεμον καὶ στρατείας ἀποδημίας οὐκ ἐν ἐκδη- E μίαις πολιτικαῖς ἄξιον ἀγορεύειν ὡς τούτων οὔσας· Πυθῶδε τῷ Ἀπόλλωνι καὶ εἰς Ὀλυμπίαν τῷ Διὶ καὶ εἰς Νεμέαν καὶ εἰς Ἰσθμὸν χρὴ πέμπειν κοινωνοῦντας θυσιῶν τε καὶ ἀγώνων τούτοις τοῖς θεοῖς, πέμπειν δὲ εἰς δύναμιν ὅ τι πλείστους ἅμα καὶ καλλίστους τε καὶ ἀρίστους, οἵτινες εὐδόκιμον τὴν πόλιν ἐν ἱεραῖς τε καὶ εἰρηνικαῖς συνουσίαις ποιήσουσι δοκεῖν, τοῖς περὶ τὸν πόλεμον ἀντίστροφον ἀποδιδόν- 951 τες δόξης παρασκευήν, ἐλθόντες δὲ οἴκαδε διδάξουσι

παρακέλευσμα. Dein πρὸς τῶν πολλῶν recte A. Ω. v f. a. c. δ. o. Vulgo πρὸ τ. π.

D, μετ' ὀλίγων ἥλιον] Sic A. Ω. v. f. Legebatur olim: μέτ' ὀλίγον.

ἐξέστω ἀποδημῆσαι] V. ἀποδημεῖν, invitis A. Ω. v. f. r. a. δ. o.

E. τῷ Διΐ] τῷ additum ex A. Ω. v. f. r. a. δ. o. x. Paullo ante πυθῶδε A. Ω. teste Bastio.

concreta positum. Sed prorsus eodem modo Thucyd. II. 12: ἦν Περικλέους γνώμη πρότερον νενικηκυῖα, κήρυκα καὶ πρεσβείαν μὴ προσδέχεσθαι. Id IV. 118: κήρυκι δὲ καὶ πρεσβείᾳ καὶ ἀκολούθοις, ὁπόσοις ἂν δοκῇ, κ. τ. λ. Demosthen. De fals. legat. p. 399, 14: ὅταν ᾖ κήρυξι καὶ πρεσβείαις προγεγραμμένον. Id. in Timocr. p. 746: μετὰ τῶν ἐννέα ἀρχόντων κυαμεύονται ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ κήρυκος καὶ πρεσβείας καὶ συνέδρων. quem locum Taylorus iniuria sollicitavit. Plat. X. Legg. p. 905. C. Κλεινίας ὅδε καὶ ξύμπασα ἡμῶν ἥδε ἡ γερουσία. — ὡς τούτων οὔσας, quasi, in harum numero sint habendae.

E. Πυθῶδε τῷ Ἀπόλλωνι —] Vere, opinor, Stephanus Πυθῶδε δὲ τ. Ἀπ. legendum coniecit. De legatis ad Pythia, Olympia, aliaque id genus sacra Graecis communia missis v. Io. Henr. Krausii Olympia (od. Darstellung der grossen Olympischen Spiele) p. 80 sqq.

P. 951. τοῖς περὶ τὸν πόλεμον —] exhibentes gloriae speciem, quae laudi rerum bellicarum respondeat et conveniat. Vocatur enim ἀντίστροφον, quidquid alicui rei ex altera parte respondet; de quo usu vocabuli v. ad Phileb. p. 40. D. 51. E. — ὅτι δεύτερα, h. e. secunda et deteriora.

τοὺς νέους, ὅτι δεύτερα τὰ τῶν ἄλλων ἐστὶ νόμιμα τὰ περὶ τὰς πολιτείας. θεωροὺς δὲ ἄλλους ἐκπέμπειν χρεὼν τοιούςδε τινὰς τοὺς νομοφύλακας παρεμένους· ἄν τινες ἐπιθυμῶσι τῶν πολιτῶν τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων πράγματα θεωρῆσαι κατά τινα πλείω σχολήν, ἀπειργέτω μηδεὶς τούτους νόμος. οὔτε γὰρ ἄπειρος οὖσα πόλις ἀνθρώπων κακῶν καὶ ἀγαθῶν δύ-
B ναιτ' ἄν ποτε, ἀνομίλητος οὖσα, ἥμερος ἱκανῶς εἶναι καὶ τέλεος, οὐδ' αὖ τοὺς νόμους διαφυλάττειν ἄνευ τοῦ γνώμῃ λαβεῖν αὐτούς, ἀλλὰ μὴ μόνον ἤθεσιν. εἰσὶ γὰρ ἐν τοῖς πολλοῖς ἄνθρωποι ἀεὶ θεῖοί τινες, οὐ πολλοί, παντὸς δ' ἄξιοι ξυγγίγνεσθαι, φυόμενοι οὐδὲν μᾶλλον ἐν εὐνομουμέναις πόλεσιν ἢ καὶ μή, ὧν κατ' ἴχνος ἀεὶ χρὴ τὸν ἐν ταῖς εὐνομουμέ-
C ναις πόλεσιν οἰκοῦντα, ἐξιόντα κατὰ θάλατταν καὶ γῆν, ζητεῖν ὃς ἂν ἀδιάφθαρτος ᾖ, τὰ μὲν βεβαιούμενον τῶν νομίμων, ὅσα καλῶς αὐτοῖς κεῖται, τὰ

P. 951. *ἄν τινες ἐπιθυμ.*] ἂ A. et pr. Ω. ἐπιθυμοῦσι A. *ἀπειργέτω μηδεὶς*] δὲ inculcat ante μηδεὶς A. rec.
B. *γνώμῃ λαβεῖν*] γνώμην A. et pr. Ω.
μὴ μόνον ἤθεσιν] ἔθεσιν Vat. r. et corr. Ω. δ. quod placuit Turicensibus et Hermanno.

θεωροὺς δὲ ἄλλους ἐκπέμπειν χρεὼν —] Mirari hic licet Astium χρεὼν interpretantem: si oporteat et ante ἐκπέμπειν requirentem εἰ. Imo consecutio verborum haec est: χρεὼν δὲ (sc. ἐστὶ) ἐκπέμπειν ἄλλους τοιούςδε τινὰς θεωροὺς παρεμένους (i. e. παραιτησαμένους) τοὺς νομοφύλακας, oportet vero alios quosdam id genus spectatores emittere, quum veniam a legum custodibus impetraverint; h. e. spectatores, qui item rerum exterarum notitiam colligant et domum reversi de iis exponant. Legg. V. p. 742. B. παρέμενος (vulgo παραιτησάμενος) μὲν τοὺς ἄρχοντας ἀποδημείτω. ubi v. commentar. Dein post παρεμένους colo distinximus orationem. Nam quae consequuntur, ea continent epexegesin, ita ut etiam scribi potuerit: ἐὰν γάρ τινες ἐπιθυμῶσι, κ. τ. λ. Sed in talibus omitti solere coniunctionem tralaticium est. Itaque apparet supervacaneam et inanem esse coniecturam Winckelmanni, legendum putantis: ἐκπέμπειν οὐ χρεών, τοιούςδε δέ τινας κ. τ. λ.

B. *ἄνευ τοῦ γνώμῃ λαβεῖν* —] H. e. nisi leges cognitione quoque comprehenderit, nec tantum moribus et ingeniis susceperit.

θεῖοί τινες, οὐ πολλοί,] Dici poterat etiam καὶ οὐ πολλοί, vel ἀλλ' οὐ πολλοί. De tri-

δ' ἐπανορθούμενον, εἴ τι παραλείπεται. ἄνευ γὰρ ταύτης τῆς θεωρίας καὶ ζητήσεως οὐ μένει ποτὲ τελέως πόλις, οὐδ' ἂν κακῶς αὐτὴν θεωρῶσι.

ΚΛ. Πῶς οὖν ἂν γίγνοιτ' ἀμφότερα;

Cap. VI. Τῇδε. πρῶτον μὲν ὁ θεωρὸς ὁ τοιοῦτος ἡμῖν γεγονὼς ἔστω πλειόνων ἐτῶν ἢ πεντήκοντα, ἔτι δὲ τῶν εὐδοκίμων τα τε ἄλλα καὶ εἰς τὸν πόλεμον ἔστω γεγενημένος, εἰ μέλλει τὸ τῶν νομοφυλάκων δεῖγμα εἰς τὰς ἄλλας μεθήσειν πόλεις· πλέον D δὲ ἑξήκοντα γεγονὼς ἐτῶν μηκέτι θεωρείτω. θεωρήσας δὲ ὁπόσ' ἂν ἔτη βουληθῇ τῶν δέκα καὶ ἀφικόμενος οἴκαδε εἰς τὸν σύλλογον ἴτω τὸν τῶν περὶ νόμους ἐποπτευόντων. οὗτος δ' ἔστω νέων καὶ πρεσβυτέρων μεμιγμένος, ἑκάστης μὲν ἡμέρας συλλεγόμενος ἐξ ἀνάγκης ἀπ' ὄρθρου μέχριπερ ἂν ἥλιος ἀνάσχῃ, πρῶτον μὲν τῶν ἱερέων τῶν τὰ ἀριστεῖα εἰληφότων, E ἔπειτα τῶν νομοφυλάκων τοὺς ἀεὶ πρεσβεύον-

C. Πῶς οὖν ἂν γ.] ἂν accessit ex A. Ω. v. f. a. c. δ. o. Ceterum Schneider. haec omnia item Atheniensi attribuit.

ἥλιος ἀνάσχῃ] Sic A. Ω. v. f. r. a. c. δ. o. pro vulg. ἥλιος ἀνίσχῃ, unde Winckelm. legendum coni. ἥλιος αὖ ἀνίσχῃ. Aoristo v. ἀνέχειν eadem in re utitur Plato etiam Symp. p. 220. D. ἥλιος ἀνέσχεν; utuntur etiam alii. Scripturam codd. ἀνάσχῃ etiam Schneider. et Hermann. comprobaverunt.

bus his loquendi rationibus diximus ad Protagor. p. 337. B. Simplicem negationem ut h. l. notavimus etiam Legg. V. p. 744. B. VI. p. 773. B. Euthydem. p. 387. A. De Rep. VI. p. 489. C. D. Τινές sunt aliqui, quibus quod πολλοί opponuntur. eodem modo Phaedon. p. 68. D. ubi v. ann. — ἄξιοι ξυγγίγνεσθαι, cum quibus conversemur. — ἢ καὶ μή, i. q. ἢ καὶ ἐν μὴ εὐνομουμέναις.

ὧν κατ' ἴχνος — ζητεῖν] Prave hunc locum explicat Astius, cuius errores exagitare piget. Verba sic interpretanda sunt: quorum legentem vestigia oportet investigare eos, quicunque sunt sinceri et incorrupti. Intelligendum enim ante ὅς ἂν ἀδιαφθ. ᾖ pronomen τοῦτον.

Cap. VI. D. τὸ τῶν νομοφ. δεῖγμα] tanquam virtutis omnis specimen. Mox de πλέον ἑξήκοντα ἐτῶν v. Matthiae Gr. p. 984.

πρῶτον μὲν τῶν ἱερέων] Per appositionem haec accedunt superioribus: νέων καὶ πρεσβυτέρων, quae est constructio verborum recta atque legitima. Sed quae deinceps subiunguntur, ea a legitima orationis structura recedunt longissime, quandoquidem primum accusativus, deinde autem nominativus ponitur. Et nominativi quidem ratio satis aperta est. Ponitur enim

τας δέκα, ἔτι δὲ ὁ περὶ τῆς παιδείας πάσης ἐπιμελητὴς ὅ τε νέος οἵ τε ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἀπηλλαγμένοι, ἕκαστος δὲ τούτων μὴ μόνος, ἀλλ' ἴτω μετὰ νέου ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν μέχρι τετταράκοντα, τὸν ἀρέσκοντα αὑτῷ προςλαμβάνων. τὴν δὲ συνουσίαν εἶναι τούτοις καὶ τους λόγους περὶ νόμων ἀεὶ τῆς
952 τε οἰκείας πόλεως πέρι, καὶ ἐὰν ἄλλοθι πυνθάνωνταί τι περι τῶν τοιούτων διαφέρον, καὶ δὴ καὶ περι μαθημάτων, ὁπόσ' ἂν ἐν ταύτῃ τῇ σκέψει δοκῇ συμφέρειν, ἃ μαθοῦσι μὲν εὐαγέστερον γίγνεσθαι, μὴ μαθοῦσι δὲ σκοτωδέστερα τὰ περὶ νόμους αὐτοῖς φαίνεσθαι καὶ ἀσαφῆ. ἃ δ' ἂν τούτων ἐγκρίνωσιν

E. *ἔτι δὲ ὁ περὶ*] *δὲ* om. A. et pr. Ω.
P. 952. *πυνθάνωνταί τι*] Par. A. *τι* om.
ἃ μαθοῦσι μὲν] *ἃ* om. pr. A. Ω. ac delevit *ἃ* Hermannus.

ille per anacoluthon, perinde ac si praecesserit: *ἔστωσαν δὲ ἐν αὐτῷ (τῷ συλλόγῳ) νέοι καὶ πρεσβύτεροι μεμιγμένοι κ. τ. λ.* Sed multo est difficilius, accusativi istius idoneam reddere rationem. Quamobrem Astius legendum coniecit: *οἱ ἀεὶ πρεσβεύοντες.* Verum ea coniectura audacior est quam ut probari alicui possit. Quapropter putamus potius scriptorem liberius variasse structuram, atque secundo loco posuisse accusativum, quasi antea dictum sit: *οὗτος δ' ἐχέτω νέους καὶ πρεσβυτέρους κ. τ. λ.* Genitivi usum cur scriptor in membris posterioribus refugerit, neminem praeteribit. Nam et perspicuitas et ipsius sententiae pars postrema flagitabat hanc structurae enallagen.

E. *ὁ περὶ τῆς παιδείας — ἐπιμελητής*] De *περὶ* dixit Matthiae Gr. §. 380. 5. Dein expectabas: *ἕκαστος δὲ τούτων μὴ μόνος ἴτω, ἀλλὰ μετὰ νέου κ. τ. λ.* Sed eodem ordine Apolog. Socrat. p. 17. B: *οὐ μέντοι — κεκαλλιεπημένους γε λόγους, ὥςπερ οἱ τούτων —, ἀλλ' ἀκούσεσθε εἰκῇ λεγόμενα τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὀνόμασιν.* i. e. *οὐ μέντοι ἀκούσεσθε λόγους —, ἀλλ' εἰκῇ λεγόμενα.*

τῆς τε οἰκείας πόλεως πέρι] Ne mireris *περὶ* geminatum, posterius absolute est accipiendum, ita ut sit: quod ad propriam pertinet civitatem: quem usum saepissime in his libris attigimus.

P. 952. *ὁπόσ' ἂν ἐν ταύτῃ τῇ σκέψει — ἀσαφῆ*] quae *in* hac disquisitione videantur utilia. Quod aptissime dictum, ut non videamus, cur Hermannus *ἐν* tamquam suspectum notaverit. At nimirum ille etiam proximum *ἃ* eliminandum censuit, quo abiecto verba iunxit sic: *ὁπόσ' ἂν μαθοῦσι δοκῇ ταύτῃ τῇ σκέψει συμφέρειν κ. τ. λ.* Quae tamen ratio et ipsa displicet. Nam ut *ἃ* abiiciendum videatur, tamen verba *μαθοῦσι μὲν — ἀσαφῆ* per se seorsum erunt accipienda, ita quidem, ut ea explicare liceat sic: *ὥστε μαθοῦσι μὲν κ. τ.*

οἱ γεραίτεροι, τοὺς νεωτέρους πάσῃ σπουδῇ μανθάνειν, ἐὰν δέ τις ἀνάξιος δοκῇ τῶν παρακεκλημένων εἶναι, τῷ παρακαλοῦντι μέμφεσθαι τὸν σύλλογον ὅλον· τους δ' εὐδοκιμοῦντας τούτων τῶν νέων φυλάττειν τὴν ἄλλην πόλιν, ἀποβλέποντας εἰς αὐτοὺς B διαφερόντως τε τηροῦντας, καὶ τιμᾶν μὲν κατορθοῦντας, ἀτιμάζειν δὲ μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἐὰν ἀποβαίνωσι χείρους τῶν πολλῶν. εἰς δὴ τοῦτον τὸν σύλλογον ὁ θεωρήσας τὰ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις νόμιμα ἀφικόμενος εὐθὺς πορευέσθω, καὶ εἴ τινα φήμην τινῶν περὶ θέσεως νόμων ἢ παιδείας ἢ τροφῆς εὗρέ τινας ἔχοντας φράζειν, εἴτε καὶ αὐτὸς

B. *διαφερόντως τε — κατορθοῦντας*] Aberant haec vulgo, quae nuper restituta sunt ex A. Ω. r. δ. x.
ἐν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις] Sic A. Ω. f. δ. x. Vulgo *ἀνθρωπίνοις*. Mox *εὑρεῖν* A. Ω. x.

λ. Quamquam ἃ nec molestum nec ineptum est.

ἐγκρίνωσιν οἱ γεραίτεροι] probaverint; v. VII. p. 802. B. 820. D. XI. p. 936. A. al. Attigit hunc verbi usum Lobeck. ad Phryn. p. 385 sq.

B. *τοὺς δ' εὐδοκιμοῦντας τούτων —*] eos autem horum adolescentium, qui florent bona hominum existimatione, ceteri cives diligenter observent, respicientes eos ac praeter ceteros observantes ctr. De *ἀποβλέποντας κ. τ. λ.* post *τὴν πόλιν* illato v. ad XII. p. 945. E. 950. A. — *ἀφικόμενος εὐθύς*, statim ut redierit.

καὶ εἴ τινα φήμην τινῶν —] Perperam Astius in his verbum *εὗρε* censuit cum duplici coniunctum esse accusativo, altero *φήμην τινὰ τινῶν*, altero *τινὰς ἔχοντας*. Est enim consecutio verborum haec: *καὶ εἰ εὗρέν τινας ἔχοντας φήμην τινὰ τινῶν περὶ θέσεως νόμων ἢ παιδείας ἢ τροφῆς, φράζειν*: et si quod effatum aliquorum de legumlatione vel de institutione et educatione habentes (tenentes) aliquos invenit, dicito. Quamquam fortasse commate ante *φράζειν* sublato praestat iungere: *εἰ εὗρέ τινας ἔχοντας φράζειν φήμην κ. τ. λ.* si quos invenit qui possent indicare aliquod aliquorum sapiens effatum ctr. Qua ratione adprobata *κοινούτω* ad utrumque membrum pertinet. Sed sive hac sive illa ratione verba explicamus, nihil certe in iis reperitur, quod molestiam afferat. Nam vel repetitum illud *τινά — τινῶν — τινάς* non caret idonea ratione atque adeo elegans est, quum eo significetur, hominem ex itineribus reducem factum summa cum religione indicare debere iudicia de his rebus omnia, quorumcumque sint et a quibuscunque fuerint secum communicata. Neque vero reliqua oratio habet, unde suspicemur ei aliquid labis adspersam esse, ut nec sub *εὑρεῖν*, quod tres codd. praestantissimi scriptum

νενοηκὼς ἄττα ᾖ, κοινούτω τῷ συλλόγῳ ἅπαντι. καὶ
C ἐάν τε μηδὲν χείρων μηδέ τι βελτίων ἥκειν δόξῃ, χάριν γοῦν τῆς σφόδρα προθυμίας αἰνείσθω· ἐὰν δὲ πολὺ βελτίων, πολύ τ' ἐπαινείσθω μᾶλλον ζῶν, τελευτήσαντά τε τιμαῖς αὐτὸν προςηκούσαις ἡ τῶν συλλεγομένων τιμάτω δύναμις. ἐὰν δὲ διαφθαρμένος ἀφικέσθαι δόξῃ, μηδενὶ ξυγγιγνέσθω μήτε νέῳ μήτε πρεσβυτέρῳ προςποιούμενος εἶναι σοφός. καὶ ἐὰν μὲν πείθηται τοῖς ἄρχουσιν, ἰδιώτης ζήτω, ἐὰν δὲ μή,
D τεθνάτω, ἐάν γ' ἐν δικαστηρίῳ ἁλῷ πολυπραγμονῶν τι περὶ τὴν παιδείαν καὶ τοὺς νόμους. ἐὰν δὲ ἄξιον ὄντα εἰς δικαστήριον εἰςάγειν ἀρχόντων μηδεὶς εἰςάγῃ, ὄνειδος ἀποκείσθω τοῖς ἄρχουσιν εἰς τὴν τῶν ἀριστείων διαδικασίαν.

ἄττα ᾖ κοινούτω] Vulgo *ἄττα ἢ κοινούτω*. Plerique codd. cum A. Ω. Ξ. *ἄττα ηῖ κοινούτω*. Margo librorum Ω. a. c. *ἄττα ἥκοι, κοινούτω*, quod edidit Bekkerus, aliis imitantibus.

D. *ἐάν γ' ἐν δικαστ.*] Libri *τ' ἐν*. Correxit Stephanus. Par. A. et pr. Ω. *δὲ* pro *γ' ἐν*. Perperam Schneiderus edidit: *ἐὰν ἐν δ.* neglectis codicum vestigiis.

ὁ μὲν δὴ πρῶτός τε] *τε* additum ex A. Ω. v. f. r. a. δ. o.

exhibent, aliud quid latere existimemus quam quod ceteri libri tuentur *εὗρεν*. Nam quod Winckelmannus inde extudit *εὑρών*, id magnopere veremur ut idoneis rationibus defendi queat. Quod autem Schrammius Quaest. de nonnullis locis Legg. Plat. Specim. V. p. 14 sqq. eruit: *εὗρεν ἢ τινας ἔχοντας φράζειν*, mira sane accidit quae isto pacto efficitur oppositio inter *τινὰ φήμην τινῶν* et *τινὰς ἔχοντας φράζειν*, praesertim quum *φράζειν* sine casu obiecti positum sit neque omnino satis definite dictum. Neque profecto redux peregrinator iuberi potest narrare, quidquid garrierint si qui de legumlatione et disciplina alicubi verba fecerint; illud unum ab eo postulari dicitur, ut effata sapientium, si quae undecunque acceperit, conventui referat tamquam voces divinio-res. Id enim significatur *φήμης* vocabulo, de cuius usu praeclara est disputatio Wyttenbachii ad Iuliani Orat. in laudem Constantii p. 151 sqq. ed. Schäfer. Iam vero quod additur: *εἴτε καὶ αὐτὸς νενοηκὼς ἄττα ᾖ*, prorsus eodem modo inter se opponuntur *μανθάνειν* et *εὑρίσκειν*, quorum alterum significat ab aliis audire ac discere, alterum ipsum reperire cogitando et meditando; cuius rei exempla ad Phaedon. p. 81. D. attulimus. Nec vero scrupulum iniiciet *ᾖ* coniunctivus post *εἴτε* illatus, de cuius usu infra ad p. 958. D. accuratius exposuimus. Significatur enim rei facultas non ab rebus externis apta, sed in ipsa re atque indole hominis posita, ut sententia haec sit: sive et ipse pro sua facultate et rerum experientia sibi

Ὁ μὲν οὖν ἐκδημῶν οὕτω καὶ τοιοῦτος ὢν ἐκδημείτω, τὸν δ' εἰςεπιδημήσαντα μετὰ τοῦτον χρὴ φιλοφρονεῖσθαι. τέτταρες δ' εἰσὶ ξένοι, ὧν δεῖ πέρι λόγον τινὰ ποιεῖσθαι. ὁ μὲν δὴ πρῶτός τε καὶ διὰ
τέλους ἀεὶ θερινὸς ὡς τὰ πολλὰ διατελῶν ταῖς φοι- E
τήσεσι, καθάπερ οἱ τῶν ὀρνίθων διαπορευόμενοι, καὶ τούτων οἱ πολλοὶ κατὰ θάλατταν ἀτεχνῶς οἷον πετόμενοι χρηματισμοῦ χάριν ἐμπορευόμενοι ἔτους ὥρᾳ πέτονται πρὸς τὰς ἄλλας πόλεις· ὃν ἀγοραῖς καὶ λιμέσι καὶ δημοσίοις οἰκοδομήμασιν ἔξω τῆς πόλεως πρὸς τῇ πόλει ὑποδέχεσθαι χρὴ τοὺς ἐπὶ τούτοις ἄρχοντας τεταγμένους, φυλάττοντας μὴ νεωτερίζῃ τίς
τι τῶν τοιούτων ξένων, καὶ δίκας αὐτοῖς ὀρθῶς δια- 953
νέμοντας, ἀναγκαῖα μέν, ὡς ὀλίγιστα δ' ἐπιχρωμένους.

E. *ἔτους ὥρᾳ*] ὥραν A. Ω. v. f. a. δ. ο. ut scripsit Schneiderus. Accusativi forma orta est ex scriptura antiqua ὥραι, i. e. ὥρᾳ.

ὃν ἀγοραῖς —] Vulgo ὧν. Correximus cum Astio. Dein οἰκοδομήμασιν A. Ω. Ξ. a. c. δ. ο. Perperam vulgo οἰκοδομήσασιν.

P. 953. *ὡς ὀλίγιστα δ' ἐπ.*] ὀλιγοστὰ A. et marg. Ω.

comparata aliquid excogitaverit.

C. *ἡ τῶν συλλεγομένων τ. δύναμις*] H. e. ipse conventus. Similem vel potius eandem periphrasin supra ad p. 944. D. notavimus. — *προσποιούμενος εἶναι σοφός*, sapientiae speciem vel laudem sibi arrogans.

E. *καὶ τούτων οἱ πολλοὶ*] Mutata rationis structura post parenthesin subiectum, quod antecessit: ὁ μὲν δὴ πρῶτος κ. τ. λ., iam aliter enuntiatur, quod quidem apparet propter comparationem cum avibus ita fieri. — Paullo ante διατελῶν nota ellipsi dictum pro διατελῶν τὸν βίον, vitam circumcursando transigens, utpote mercaturae caussa faciens itinera. Ellipsin tetigit Schöttgen. ad Lamb. Bos. De Ellips. p. 60. ed. Schaefer.

ἐμπορευόμενοι ἔτους ὥρᾳ] H. e. vere vel aestate, tanquam anni tempore optimo et florentissimo. Nam ὥρα quum omnino designet quodvis tempus in orbem rediens ideoque etiam de omnibus anni tempestatibus ponatur, tamen usus loquendi ita tulit, ut eximie usuparetur de anni parte suavissima atque florentissima, veluti Odyss. ί, vers. 51. Iliad. β'. v. 468. al. Unde Attici inprimis ἔτους ὥραν dixerunt partem anni amoenissimam vel ad res gerendas maxime opportunam, hoc est, vernum et aestivum, vel etiam autumnale tempus. Herodian. ap. Pierson. ad Moer. p. 464. *Ἔτους ὥραν*, ἰδίως τὸ θέρος Ἀττικοί. Hesychius: *Ὥρα ἔτους*· καιρὸς ἔτους, τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος. Suidas: *ὥρα ἔτους*· τὸ ἔαρ, τὸ θέρος, καὶ αἱ λοιπαί. Gale-

ὁ δὲ δεύτερος, ὄμμασιν ὄντως θεωρὸς ὅσα τε Μουσῶν ὠσὶν ἔχεται θεωρήματα· τῷ δὴ τοιούτῳ παντὶ χρὴ καταλύσεις πρὸς ἱεροῖς εἶναι φιλοξενίαις ἀνθρώπων παρεσκευασμένας, χρὴ δὲ καὶ τῶν τοιούτων ἱερέας τε καὶ νεωκόρους ἐπιμελεῖσθαι καὶ τημελεῖν, ἕως ἂν τὸν μέτριον ἐπιμείναντες χρόνον, ἰδόντες τε καὶ
B ἀκούσαντες ὧν χάριν ἀφίκοντο, ἀβλαβεῖς τοῦ δρᾶσαί τε καὶ παθεῖν ἀπαλλάττωνται. δικαστὰς δ' αὐτοῖς εἶναι τοὺς ἱερέας, ἐαν ἀδικῇ τις αὐτῶν τινα ἢ τιν' ἄλλον ἀδικῇ τις τούτων, ὅσα ἐντὸς δραχμῶν πεντήκοντα· ἐὰν δέ τι μεῖζον ἔγκλημα αὐτοῖς γίγνηται, πρὸς τοῖς ἀγορανόμοις εἶναι δεῖ δίκας τοῖς τοιούτοις. τρίτον δὲ ξένον ὑποδέχεσθαι χρὴ δημοσίᾳ τὸν κατά τι δημόσιον ἐξ ἄλλης χώρας ἀφιγμένον· ὃν στρατη-

ὠσὶν ἔχεται] Sic A. Ω. Ξ. f. r. a. c. δ. ο. x. cum Ald. Bass. 1. 2. Lov. In Angel. legitur *εἰσὶν ἔχεται.* Stephanus de coniectura Cornarii edidit: *ὠσὶν δέχεται.* Mox *φιλοξενίαις* verissime libri omnes. Errore Bekker. *φιλοξενίας.* Vitiose dein A. Ω. Ξ. f. r. a. c. δ. ο. x. *παρεσκευασμένας.*

ἕως ἂν τὸν μέτριον] *ἕως* A. Ω. v. r. a. c. δ. adscripta in Ω. et Florentinis lectione vulgata, quae est *ὅπως ἂν τ.* Edidit *ἕως ἂν* etiam Hermann.

C. *διαφέρον ἐν καλλοναῖς*] *ἐν* pr. om. A. Ω. Dein pro

nus De alim. facult. 2. p. 319: *ὥραν ἔτους ὀνομάζουσιν οἱ Ἕλληνες ἐκεῖνον τὸν καιρόν, ἐν ᾧ μεσοῦντι τὴν τοῦ κυνὸς ἐπιτολὴν γίγνεσθαι συμβαίνει· χρόνος δέ ἐστιν οὗτος ἡμερῶν τεσσαράκοντα,* quem locum attulit Graevius Lectt. Hesiod. p. 8. Ex quibus veterum testimoniis perspicuum est, formulam semper de melioribus anni tempestatibus esse usurpatam, ita tamen, ut eximie diceretur etiam de aestivo tempore et diebus canicularibus. Exempla varii istius usus si desideras, adeas quaeso Dukerum ad Thucyd. I. 76. II. 52. Popponem Annot. Vol. II. p. 292. Fischer. ad Weller. Gr. T. III. P. I. p. 265. Schaefer. ad Lamb. Bos. p. 576 sq. Bast. Epist. Crit. p. 108. Sintenis. ad Plutarchi Pericl. p. 111. sq. — *ὃν ἀγοραῖς κ. τ. λ.* sc. *τὸν πρῶτον καὶ διὰ τέλους ἀεὶ θερινόν.*

P. 953. *ὁ δὲ δεύτερος ὄμμασιν ὄντως*] Plene dicendum fuit: *ὁ δὲ δεύτερός (ἐστιν) ὄμμασιν ὄντως θεωρὸς καὶ (τε) θεωρὸς τούτων, ὅσα ὠσὶν ἔχεται Μουσῶν θεωρήματα.* Mox *καταλύσεις* sunt deversoria; vid. XI. p. 919. A. ibique annot. Ceterum haec quoque ad similitudinem Graeciae comparata esse, docte ostendit Beckerus Charicl. Vol. I. p. 136. sq.

καὶ τημελεῖν] Schol. *ἐπιμελεῖσθαι.* Ponitur verbum proprie de cura, quae ad cultum corporis et humanam aliorum tractationem valet.

γοῖς τε καὶ ἱππάρχοις καὶ ταξιάρχοις ὑποδεκτέον ἐστὶ μόνοις, τήν τ' ἐπιμέλειαν τῶν τοιούτων μετὰ τῶν C *πρυτάνεων ποιητέον ἐκείνῳ, παρ' ὅτῳ τις ἂν αὐτῶν τὴν κατάλυσιν ξενωθεὶς ποιήσηται, μόνῳ. τέταρτος δὲ ἄν ποτέ τις ἀφίκηται, σπάνιος μέν, ἂν δ' οὖν ποτέ τις ἔλθῃ τῶν παρ' ἡμῖν θεωρῶν ἀντίστροφος ἐξ ἄλλης χώρας, πρῶτον μὲν ἔλαττον ἐτῶν μηδὲν πεντήκοντα γεγονὼς ἔστω, πρὸς τούτῳ δὲ ἀξιῶν τι καλὸν ἰδεῖν τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι, διαφέρον ἐν καλλοναῖς, ἢ καὶ δεῖξαί τι κατὰ ταὐτὰ ἄλλῃ πόλει. ἴτω μὲν νῦν πᾶς ἀκέλευστος ὁ τοιοῦτος ἐπὶ τὰς τῶν* D *πλουσίων καὶ σοφῶν θύρας, τοιοῦτος ἕτερος αὐτὸς ὤν· ἐπὶ γὰρ τὴν τοῦ τῆς παιδείας ἐπιμελουμένου πάσης οἴκησιν ἴτω πιστεύων ἱκανῶς εἶναι ξένος τῷ τοιούτῳ ξένῳ, ἢ τὴν τῶν νικηφόρων τινὸς ἐπ' ἀρετῇ·*

δεῖξαι A. x. et pr. Ω. male *δόξαι*. Ceterum *ἢ* deest in aliquot codd. etiam in marg. Ω.

D. *ἀκέλευστος ὁ τοιοῦτος*] *ὁ τοιοῦτος* pr. A. Ω.

τῷ τοιούτῳ ξένῳ, ἢ τὴν τῶν] Scribitur vulgo: *τῷ τ. ξενῶνι, τὴν τ.* Sed vere margo Flor. δ. *ξένῳ, ἢ τὴν τῶν νικηφόρων.* Atque eam lectionem Bastio quidem teste etiam optimus Par. A. liquido perscriptam habet, quem Bekkerus narrat nihil nisi *ξένῳ* pro *ξένωνι* ex corr. scriptum habere, quod ipsum quo-

C. *παρ' ὅτῳ τις — μόνῳ*] eximie. v. ad Symp. p. 215. C. et 222. A.

τῶν παρ' ἡμῖν θεωρῶν ἀντίστροφος] H. e. qui similis sit illis spectatoribus, quos nos volumus ex nostra civitate in alias terras et regiones proficisci. Conf. ad p. 951. A.

διαφέρον ἐν καλλοναῖς] Hoc per epexegesin additur antegresso *καλόν τι*, ita ut augeatur illius vis et significatio.

D. *ἴτω — ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων — θύρας*] De Rep. II. p. 364. B. *ἐπὶ πλουσίων θύρας ἰόντες.* Ibid. VI. p. 489. B. C. ubi v. ann. — *τοιοῦτος ἕτερος*, item sapiens.

πιστεύων ἱκανῶς εἶναι —] confidens, sese satis hospitem fore tali hospitio, h. e. sese satis hospitaliter ibi exceptum iri. Proxima vulgo leguntur sic: *τῷ τοιούτῳ ξενῶνι, τὴν τῶν νικηφόρων — ἐπ' ἀρετῇ.* Quae lectio si est intaminata, cum vi quadam et gravitate ista adiiciuntur superiori: *ἐπὶ τὴν τοῦ τῆς παιδείας ἐπιμ. οἴκησιν*, hoc sensu: utpote domum alicuius eorum, qui propter virtutem suam virtutis praemium reportaverunt. Atqui ita omnes isti pergrinatores iuberentur devertere apud unum publicae institutionis moderatorem, quod adversatur quum superioribus verbis: *ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων καὶ σοφῶν θύρας*, tum iis, quae statim adduntur: *ξυνὼν δὲ τούτων τισι.* Accedit huc, quod *τοῦ ξενῶνος*

ξυνὼν δὲ τούτων τισὶ τὸ μὲν διδάξας, τὸ δὲ μαθὼν ἀπαλλαττέσθω, φίλος παρὰ φίλων δώροις καὶ τιμαῖς πρεπούσαις τιμηθείς. Τούτοις δὴ τοῖς νόμοις ὑποδέχεσθαί τε χρὴ πάντας ξένους τε καὶ ξένας ἐξ ἄλλης E χώρας καὶ τοὺς αὐτῶν ἐκπέμπειν, τιμῶντας ξένιον Δία, μὴ βρώμασι καὶ θύμασι τὰς ξενηλασίας ποιουμένους, καθάπερ ποιοῦσι νῦν θρέμματα Νείλου, μηδὲ κηρύγμασιν ἀγρίοις.

que de marg. libri Ω testatur. Verum restituerunt etiam Turicenss. Herm. Schneid.

ξυνὼν δὲ τούτων τισί] δὲ vulgo male neglectum ex A. Ω. v. f. r. a. δ. ο. revocavimus cum Bekkero.

mentio ad rem praesentem minus apta est, siquidem vera sunt, quae de huius nominis usu ad Tim. p. 20. C. exposuimus. Optimi codices duo teste Bekkero τῷ τοιούτῳ ξένῳ τὴν κ. τ. λ. Sed Bastio teste Paris. A. liquido perscriptum habet; τῷ τοιούτῳ ξένῳ ἢ τὴν κ. τ. λ. Atque hanc lectionem unice veram esse, quovis pignore contenderim. Nam inde exoritur sententia aptissima haec: adeat domum eius, qui institutioni publice est praefectus, vel domum alicuius eorum, qui ob virtutem suam hominis praemia retulerunt. Atque in hanc ipsam rationem etiam Baiterum video coniectura sua esse deductum.

E. μὴ βρώμασι καὶ θύμασι —] peregrinos non expellentes coenis et sacrificiis, h. e. eorum usu iis interdicentes. Ad Νείλου θρέμματα conferas quae exposuit Blomfield. Gloss. ad Aeschyl. Pers. vers. 35. Ceterum hic locus videtur arguere, Platonem ista scripsisse, posteaquam ipse Aegyptios eorumque mores et instituta itinere ad eos suscepto lustraverat et cognoverat.

Cap. VII. ἐναντίον μαρτύρων μὴ ἔλαττον ἢ τριῶν] Quod fideiussiones vult syngraphis perscribi coram tribus vel quinque testibus, minuendae scilicet litigationis caussa, id nonnihil ab Attico iure recedere ostendit Hermann. De vestigiis ctr. p. 66. Attici iuris rationem descripsit Platner. De process. et litibus Athen. Vol. II. p. 365. sqq. De ἔλαττον v. ad Menex. p. 23. intpp. ad Thom. Mag. p. 719. Moerid. Att. p. 294. Jacobs ad Aelian. p. 158. Matthiae Gr. §. 437. ann. 2. p. 984. ed. 3. — ὑπὲρ χιλίας sc. δραχμάς.

P. 954. καὶ ὁ προπωλῶν ὁτιοῦν] H. e. „προπώλης, προπράτωρ s. προπράτης; v. Pollux On. VII. 2. Intelligitur is, qui emtorem alicui conciliat; institor vel proxeneta. Quicunque igitur pro alio quid vendit vel emtorem comparat, is eius, qui vel spondere nequit, rem esse suam seque potestatem habere eam vendendi, vel evictionem praestare non potest, fideiussor esto, h. e., is spondeto pro venditore. Nam ὁ μὴ ἐνδίκως πωλῶν est: qui spondere nequit, rem esse suam; igitur qui eam vendendi potestatem non habet, et ὁ μηδαμῶς ἀξιόχρεως est; qui evictionem praestare non potest, h. e. spondere nequit,

Cap. VII. *Ἐγγύην, ἣν ἂν ἐγγυᾶταί τις, διαῤῥή-
δην ἐγγυάσθω, τὴν πρᾶξιν πᾶσαν διομολογούμενος
ἐν συγγραφῇ καὶ ἐναντίον μαρτύρων μὴ ἔλαττον ἢ τρι-
ῶν, ὅσα ἐντὸς χιλίων, τὰ δ' ὑπὲρ χιλίας μὴ ἔλαττον ἢ
πέντε. ἐγγυητὴς μὲν δὴ καὶ ὁ προπωλῶν ὁτιοῦν τοῦ μὴ* 954
*ἐνδίκως πωλοῦντος ἢ καὶ μηδαμῶς ἀξιόχρεω· ὑπόδι-
κος δ' ἔστω καὶ ὁ προπωλῶν, καθάπερ ὁ ἀποδόμε-
μος. Φωρᾶν δὲ ἂν ἐθέλῃ τίς τι παρ' ὁτῳοῦν, γυ-
μνὸς ἢ χιτωνίσκον ἔχων ἄζωστος, προομόσας τοὺς*

P. 954. *ἐθέλῃ τίς τι*] *τι* om. A. et pr. Ω.

rem venditam possessori manere, isque est auctor malus apud Cicer. Verr. V. 22. Ὁ *προπωλῶν* est enim auctor primus Latinorum, i. e. venditor, et is, qui pro venditore spondet, rem eius esse vendendique potestatem eum habere, est auctor secundus." Haec Astius tanquam auctor secundus post Salmasium De modo usurar. p. 728. Casaubon. ad Theophrast. Char. XII. p. 149. Ernest. Clav. Ciceron. s. v. auctor, p. 344. sqq.

Φωρᾶν δὲ ἂν ἐθέλῃ] *Φωρᾶν* nunc significat: rem furtivam quaerere, Haussuchung halten. Schol. recte: *ἐρευνᾶν, ζητεῖν*. Aristoph. Nubb. v. 500. *οὐχὶ φωράσων νῦν ἔγωγ' εἰσέρχομαι.* Fuit autem moris apud Graecos et Romanos, ut qui rem furtivam in aliena domo quaesitum irent, ii nudi et licio tantum cincti intrarent, ne quidquam secum in illam domum inferre possent. De quo more v. Festum s. v. Lance et licio, ibique intpp. p. 199. ed. Dacier. Amstel. Petit. Legg. Att. VII. 5. 9. p. 533 sqq. Heineccii Antiquitatt. Syntagm. IV. 1, 19. Hunc igitur morem etiam a Platone servatum videmus. *Γυμνούς*, nudos, vocari constat etiam eos, qui levius sunt induti, ideoque imprimis illos, qui vel *χιτῶνι* vel *χιτωνίσκῳ* tantum utuntur. Aristoph. Lysistr. v. 150. *εἰ γὰρ καθοίμεθ' ἔνδον ἐντετριμμέναι, κἀν τοῖς χιτωνίοισι τοῖς ἀμοργίνοις γυμναὶ παρίοιμεν κ. τ. λ.* Demosth. in Mid. p. 583. *ὥστε με φοβηθέντα τὸν ὑμέτερον θόρυβον θοἰμάτιον προέσθαι καὶ μικροῦ γυμνὸν ἐν χιτωνίσκῳ γενέσθαι.* Fuit autem *χιτωνίσκος* tunica brevior qua viri utebantur etiam pro veste superiore et amiculo. Eustath. ad Iliad. p. 1166. 50 sqq. *σημείωσαι δέ, ὅτι περὶ χιτώνων καὶ τοιαῦτα φασὶν οἱ παλαιοί. χιτὼν ὁ ζωστὸς καὶ γυναικεῖος· ὁ δὲ ἀνδρεῖος χιτωνίσκος, ὃ τινες ἐπενδύτην. τὸ δὲ βραχὺ χιτωνάριον· χιτώνιον δὲ καὶ χιτωνάριον λεπτὸν ἔνδυμα γυναικεῖον πολυτελές.* v. Becker. Charicl. Vol. II. p. 316. sqq. — *ἄζωστος*, discinctus, ne quid clam in domum alienam possit importare. Ceterum haud scimus an locus vitii labem contraxerit. Quoniam enim quid sit *γυμνός*, declaratur verbis *χιτωνίσκον ἔχων, ἄζωστος*, vere opinor Hermannus De vestigiis ctr. p. 65. ann. 280 *ἢ* delendum iudicavit. Dein *ἦ μὴν ἐλπίζειν* pro vulg. *ἢ μὴν ἐλπίζων* verissime correxit Boeckh. in Min. p. 114. — *σεση-*

νομίμους θεοὺς ἦ μὴν ἐλπίζειν εὑρήσειν, οὕτω φωρᾶν· ὁ δὲ παρεχέτω τὴν οἰκίαν, τά τε σεσημασμένα καὶ τὰ ἀσήμαντα, φωρᾶν. ἐὰν δέ τις ἐρευνᾶν βουλομένῳ φωρᾶν μὴ διδῷ, δικάζεσθαι μὲν τὸν ἀπειρ-
B γόμενον τιμησάμενον τὸ ἐρευνώμενον, ἂν δέ τις ὄφλῃ, τὴν διπλασίαν τοῦ τιμηθέντος βλάβην ἐκτίνειν. ἐὰν δὲ ἀποδημῶν οἰκίας δεσπότης τυγχάνῃ, τὰ μὲν ἀσήμαντα παρεχόντων οἱ ἐνοικοῦντες ἐρευνᾶν, τὰ δὲ σεσημασμένα παρασημηνάσθω καὶ ὃν ἂν ἐθέλῃ φύλακα καταστησάτω πέντε ἡμέρας ὁ φωρῶν· ἐὰν δὲ πλείονα χρόνον ἀπῇ, τοὺς ἀστυνόμους παραλαβὼν
C οὕτω φωράτω, λύων καὶ τὰ σεσημασμένα, πάλιν δὲ μετὰ τῶν οἰκείων καὶ τῶν ἀστυνόμων κατὰ ταὐτὰ σημηνάσθω. Τῶν ἀμφισβητησίμων χρόνου ὅρος, ὃν ἐάν τις ᾖ κεκτημένος, μηκέτ' ἀμφισβητεῖν ἐξεῖναι. χωρίων μὲν οἰκήσεών τε τῇδε οὐκ ἔστ' ἀμφισβήτησις· τῶν δὲ ἄλλων ὅ τι ἄν τις ἐκτημένος ᾖ, ἐὰν μὲν κατὰ ἄστυ καὶ κατ' ἀγορὰν καὶ ἱερὰ χρώμενος φαίνηται καὶ μηδεὶς ἐπιλάβηται, φῇ δὲ ζητεῖν τοῦτον

ἦ μὴν ἐλπίζειν] Libri omnes vitiose: *ἐλπίζων*. Correxit Astius.

B. *τιμησάμενον τὸ ἐρευνώμενον*] Sic Vat. r. et corr. Ω. pro vulg. *τὸν ἐρευν.* Verum Astius coniectura assequutus erat.

ἐὰν δὲ ἀποδημῶν] *δὲ* excidit in ed. Bekker. qui error in Commentariis critt. est correctus.

C. *Τῶν ἀμφισβητησίμων χρόνου*] Post *χρόνου* Ξ. v. f. r. a. *δ. ο. δὲ* interponunt.

ἐκτημένος ᾖ] Sic A. Ω. Ξ. v. r. a. c. pro vulg. *κεκτημένος*.

μασμένα, obsignata, s. signata. Mox *παρασημαίνεσθαι* est: iuxta obsignare, ut aliquoties apud Demosthenem. v. Jungermannus ad Polluc. Onom. VIII. 27. et Pierson. ad Moer. p. 313. Conf. etiam Harpocrat. s. v. *ἀσήμαντα* et *σεσημασμένα*.

C. *Τῶν ἀμφισβητησίμων χρόνου ὅρος,*] Stephanus *ἔστω* desiderat, idque neutiquam iniuria. De re ipsa Hermannus l. c. p. 66. Praescriptionis terminos, inquit, quod plerumque facit in numeris, suo arbitrio descripsisse videtur (Plato), quamquam horum quoque nonnullos cum iure Attico communes habet; conf. Antiquitatt. Gr. §. 141. n. 5.

τῇδε οὐκ ἔστ' ἀμφισβήτησις] quum in hac nostra civitate omnia, quae huc referuntur, iam in omne tempus certo sint definita et constituta. Dein quod *ἐκτημένος* post *κεκτημένος* scriptum legitur, eadem est utriusque formae vicis-

τὸν χρόνον, ὁ δὲ μὴ ἀποκρυπτόμενος φανερὸς ᾖ, ἐὰν οὕτω τις ἐνιαυτὸν ὁτιοῦν ἐκτημένος, ὁ δὲ ζητῶν δια- D
γένωνται, μὴ ἐξέστω τοιούτου κτήματος ἐπιλαβέσθαι μηδένα ἀπελθόντος ἐνιαυτοῦ. ἐὰν δὲ κατ' ἄστυ μὲν μὴ μηδὲ κατ' ἀγορὰν χρῆται, κατ' ἀγροὺς δὲ φανερῶς, μὴ προςτυχὴς δὲ ἐν πέντε ἔτεσι γένηταί τις, τῶν πέντε ἐξελθόντων ἐτῶν μηκέτι τοῦ λοιποῦ χρόνου ἐξέστω τούτῳ τοῦ τοιούτου ἐπιλαβέσθαι. ἐὰν δὲ κατ' οἰκίας ἐν ἄστει τέ τις χρῆται, τριετῆ τὴν προθεσμίαν εἶναι, ἐὰν δὲ κατ' ἀγροὺς ἐν ἀφανεῖ κεκτῆται, δέκα ἐτῶν, ἐὰν δ' ἐν ἀλλοδημίᾳ, τοῦ παντὸς χρόνου, ὅταν E
ἀνεύρῃ που, μηδεμίαν εἶναι προθεσμίαν τῆς ἐπιλήψεως. Ἐάν τίς τινα δίκῃ παραγενέσθαι κωλύσῃ βίᾳ, εἴτε αὐτὸν εἴτε μάρτυρας, ἐὰν μὲν δοῦλον εἴτε αὐτοῦ εἴτε ἀλλότριον, ἀτελῆ καὶ ἄκυρον γίγνεσθαι τὴν δίκην, ἐὰν δ' ἐλεύθερον, πρὸς τῷ ἀτελῆ δεθῆναι μὲν ἐνιαυ- 955
τόν, ὑπόδικον δὲ ἀνδραποδισμοῦ τῷ ἐθέλοντι γίγνεσθαι. ἐὰν δὲ ἀνταγωνιστὴν γυμναστικῆς ἢ μουσικῆς ἤ τινος ἀγῶνος ἑτέρου διακωλύῃ τις βίᾳ μὴ παραγί-

D. *μηδέν' ἀπελθόντος*] Vulgo: μηδὲν ἀπελθ. Sed margo librorum Ω. a. c. δ. μηδένα παρελθόντος. Inde μηδέν' restituimus. Astius μηδενί requirebat. Turicc. scripserunt: μηδένα παρελθόντες.

μηκέτι τοῦ λοιποῦ χρ.] Verba τοῦ λοιποῦ χρόνου om. Vat. r. et pr. A. Ω.

E. *εἴτε αὐτοῦ εἴτε ἀλλ.*] Sic Par. A. teste Bastio. Vulgo αὑτοῦ.

P. 955. *ἀνταγωνιστὴν γυμναστικῆς*] Sic codd. omnes cum ed. Bas. 2. Vulgo γυμνικῆς.

situdo etiam Theaet. p. 198. D. Hipp. min. p. 375. A.

D. *μὴ προςτυχὴς δὲ*] Notat dictionem tanquam Platonicam Harpocrat. p. 207, 31. ed. Bekker. Eadem reperitur Epinom. p. 973. B. et 985. C. Politic. p. 264. C.

τὴν προθεσμίαν εἶναι] Int. ἡμέραν. Juridica significatione designat tempus praescriptione constitutum, intra quod vindicatio fieri queat. Varium usum vocabuli rimatus est Dorvill. ad Chariton. p 245. = 348. ed. Lips.

E. *πρὸς τῷ ἀτελῆ δεθῆναι μὲν ἐνιαυτὸν*] Ad τῷ ἀτελῆ int. τὴν δίκην γίγνεσθαι, praeterquam quod iudicium sit infectum neque absolutum, in vinculis tenetor. Pro μὲν ἐνιαυτόν Winckelm. mavult μὲν ἕνα ἐνιαυτόν. Sed ἐνιαυτόν dictum ut Lat. annum de uno anno.

P. 955. B. *Ἐάν τις κλεμμάδιον ὁτιοῦν*] si quis rem

γνεσθαι, φραζέτω μὲν ὁ ἐθέλων τοῖς ἀθλοθέταις, οἱ δ' εἰς τὸν ἀγῶνα ἐλεύθερον ἀφιέντων τὸν ἐθέλοντα ἀγωνίζεσθαι· ἐὰν δὲ ἀδυνατήσωσιν, ἐὰν μὲν ὁ κωλύων ἀγωνίζεσθαι νικήσῃ, τά τε νικητήρια τῷ διακωλυθέντι διδόναι καὶ νικήσαντα γράφειν ἐν ἱεροῖς
B οἷς ἂν ἐθέλῃ, τῷ δὲ διακωλύσαντι μὴ ἐξέστω μηδὲν ἀνάθημα μηδ' ἐπιγραφὴν τοῦ τοιούτου ἀγῶνός ποτε γενέσθαι, βλάβης δὲ ὑπόδικος γιγνέσθω, ἐάν τε ἡττῆται ἀγωνιζόμενος ἐάν τε καὶ νικᾷ. Ἐάν τις κλεμμάδιον ὁτιοῦν ὑποδέχηται γιγνώσκων, τὴν αὐτὴν ὑπεχέτω δίκην τῷ κλέψαντι. φυγάδος δὲ ὑποδοχῆς θάνατος ἔστω ζημία. Τὸν αὐτὸν φίλον τε καὶ ἐχθρὸν νομιζέτω πᾶς τῇ πόλει· ἐὰν δέ τις ἰδίᾳ ποιῆται πρός τι-
C νας εἰρήνην ἢ πόλεμον ἄνευ τοῦ κοινοῦ, θάνατος ἔστω καὶ τούτῳ ζημία. ἐὰν δέ τι μέρος τῆς πόλεως εἰρήνην ἢ

B. *ἐάν τε ἡττῆται*] Libri: *ἥττηται*. Unde Boeckhius in Min. p. 168. *ἡττᾶιαι* effinxit. Sed recte de Astii sententia Schneiderus: *ἡττῆται*.

furtivam, quaecunque demum sit, susceperit ac celaverit prudens, eandem poenam subeat atque ille, qui eam abstulerit. Lysias adv. Philocr. §. 11: *οἱ μὲν τὰ τῶν ἰδιωτῶν ἀπολλύμενα τοῖς κλέπταις συνειδότες τοῖς αὐτοῖς ἐνέχονται.* Marg. Vat. Ω. *ἐάν τις κλέμμα δι' ὁτιοῦν ὑποδέχηται.* quod receperunt Turicenses. At vero *κλεμμάδιον* adiectivum est, quod significat idem ac *κλόπιμον, κλοπαῖον*. Hesychius s. v. *Κλεμμάδιον· κλοπαῖον.* Photius s. v. *Κλεμμάδιον· κλεψιμαῖον.* Item Pollux On. VIII. 34: *τὰ κλοπαῖα, ἃ καὶ κλέμματα καὶ κλοπιμαῖα καὶ φώρια. παρὰ δὲ Πλάτωνι καὶ κλεμμάδια.*

ἄνευ τοῦ κοινοῦ] sine communi civitatis.

C. *Τοὺς τῇ πατρίδι διακονοῦντας*] Demosthen. De fals. leg. p. 343, 9: *ὁ μέντοι τὸν νόμον τιθεὶς ἁπλῶς εἶπε, μηδαμῶς δῶρα λαμβάνειν.* Res etiam a Dinarcho proditur in Demosth. p. 10, 12. p. 21 extr. et 22. item in Aristogit. p. 85. al. Sed *δωροδοκίας* quum creberrime mentio iniiciatur, utpote Athenis frequentissimae, tamen de poena in eam statuta ambigitur. Videtur nimirum hoc crimen legibus Atheniensium non uno modo fuisse punitum, hoc est, vel morte, vel pecuniae acceptae decuplo, vel etiam infamia. v. Dinarch. in Demosth. p. 44. Isocrat. De pace p. 169. D. conf. Petit. Legg. Att. p. 529. coll. p. 427. et Petr. van Lelyveld. De infamia iure Attico p. 78 sqq. qui rem uberrime exposuit. Itaque Plato quo frequentius illud committi animadvertit, eo gravius supplicium censuit ei statuendum esse.

πόλεμον πρός τινας ἑαυτῷ ποιῆται, τοὺς αἰτίους οἱ στρατηγοὶ ταύτης τῆς πράξεως εἰςαγόντων εἰς δικαστήριον, ὄφλοντι δὲ θάνατος ἔστω δίκη. Τοὺς τῇ πατρίδι διακονοῦντάς τι δώρων χωρὶς χρὴ διακονεῖν, πρόφασιν δ' εἶναι μηδεμίαν, μηδὲ λόγον ἐπαινούμενον, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς μὲν δεῖ δέχεσθαι δῶρα, ἐπὶ δὲ φλαύροις οὔ· τὸ γὰρ γνῶναι καὶ γνόντα καρτερεῖν οὐκ εὐπετές, D ἀκούοντα δὲ ἀσφαλέστατον πείθεσθαι τῷ νόμῳ, μηδὲν ἐπὶ δώροισι διακονεῖν. ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἁπλῶς τεθνάτω ἁλοὺς τῇ δίκῃ. Χρημάτων εἰςφορᾶς πέρι τῷ κοινῷ, τετιμῆσθαι μὲν ἕκαστον τὴν οὐσίαν ἕνεκα πολλῶν χρεὼν καὶ τὴν ἐπέτειον ἐπικαρπίαν ἐν γράμμασιν ἀποφέρειν ἀγρονόμοις φυλέτας, ὅπως ἂν δυοῖν οὔσαιν ταῖν εἰςφοραῖν, ὁποτέρᾳ τὸ δημόσιον ἂν χρῆσθαι βούληται, χρῆται κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον βου- E

Ἐάν τις κλεμμάδιον] Vulgo Ἐάν τέ τις κλ. Omisimus τε cum marg. Ω.a.c.δ. Praeterea marg. Ω. δ. κλέμμα δι' ὁτιοῦν, ut ediderunt Turicenses. In A.v.f.r.a.c.o. pro ὁτιοῦν scriptum extat ὅ τι, unde scripsit Schneider. κλεμμάδιον ὅτι.

τὸ γὰρ γνῶναι καὶ γνόντα καρτερεῖν —] non enim facile est ista recte dignoscere, iisque cognitis esse constantem, ita ut vel sic donis et largitionibus abstineas.

Χρημάτων εἰςφορᾶς πέρι τῷ κοινῷ] Quod ad pecunias attinet in commune civitatis conferendas. Sic τὸ κοινὸν paullo ante sect. B. ἄνευ τοῦ κοινοῦ. Libr. IV. p. 715. B. VI. p. 767. B. XI. p. 928. D. XII. p. 948. E. al. Plenius dicitur etiam τὸ κοινὸν τῆς πόλεως, ut Criton. p. 50. B. ubi v. annot. ed. 3. — τὴν ἐπέτειον ἐπικαρπίαν, annuum frugum proventum.

E. κατ' ἐνιαυτὸν βουλευομένων] Astius et editores Turicenses de coniectura scripserunt βουλευόμενον. Sed vera est librorum scriptura. Dicitur enim βουλευομένων intellecto αὐτῶν, quod per synesin refertur ad magistratus, quorum significatio inest in antegresso τὸ δημόσιον. De participio sine subiecti significatione usurpari solito v. quae exposuimus ad Libr. X. p. 908. B. coll. etiam Matthiae Gr. §. 563. Synesin autem, qualem hic statuimus, in his libris nos non uno loco animadvertere meminimus, veluti Libr. III. p. 701. E. ubi ex πολιτεῖαι repetenda τῶν πολιτῶν notio; VIII. p. 828. B. ubi αὐτῶν post πόλεως infertur; Libr. IX. p. 876. B. ubi post δικαστήρια ponitur αὐτῶν δόξας. XI. p. 933. E. quo loco αὐτοῖς ad δικαστήριον spectat, al. Nam quod post ἡ πόλις saepissime constructio ita fit, ac si civium mentio esset iniecta, id quoniam paullo ante attigimus, hoc loco non placet denuo commonere.

λευομένων, ἐάν τε τοῦ τιμήματος ὅλου μέρει ἐάν τε τῆς γενομένης ἐπ' ἐνιαυτὸν ἑκάστοτε προσόδου, χωρὶς τῶν εἰς τὰ ξυσσίτια τελουμένων. Θεοῖσι δὲ ἀναθήματα χρεὼν ἔμμετρα τὸν μέτριον ἄνδρα ἀνατιθέντα δωρεῖσθαι. γῆ μὲν οὖν ἑστία τε οἰκήσεως ἱερὰ πᾶσι πάντων θεῶν· μηδεὶς οὖν δευτέρως ἱερὰ καθιερούτω θεοῖς. χρυσὸς δὲ καὶ ἄργυρος ἐν ἄλλαις πόλεσιν ἰδίᾳ
956 τε καὶ ἐν ἱεροῖς ἐστιν ἐπίφθονον κτῆμα, ἐλέφας δὲ ἀπολελοιπότος ψυχὴν σώματος οὐκ εὐχερὲς ἀνάθημα,

E. *ἐάν τε τοῦ τιμήματος*] τε om. A. et pr. Ω. Ante τοῦ quod vulgo interiectum est τῷ, omittunt illud A. f. et pr. Ω. etiam Bekkero, Hermanno, Schneidero assentientibus.
γῆ μὲν οὖν ἑστία] A. Ω. et Voss. x. τῇ μὲν οὖν ἑστίᾳ τε, conf. tamen etiam ad Criton. p. 53. D. ed. 3.

E. *Θεοῖσι δὲ ἀναθήματα* —] Vertit locum Cicero De legg. II. 18. Agri autem, inquit, ne consecrentur, Platoni prorsus assentior: qui, si modo interpretari potuero, his verbis utitur. Terra igitur, ut locus domiciliorum, sacra deorum omnium est. Quocirca ne quis idem iterum consecrato. Aurum autem et argentum in urbibus et privatim et in fanis invidiosa res est. Tum ebur ex inani corpore extractum, haud satis castum donum deo. Iam aes atque ferrum, duelli instrumenta, non sani. Ligneum autem quodque voluerit, uno e ligno dedicato; itemque lapideum in delubris communibus. Textile ne operosius, quam mulieris opus menstruum. Color autem albus praecipue decorus deo est, cum in ceteris, tum maxime in textili: tincta vero absint; nisi a bellicis insignibus. Divinissima autem dona aves et forma ab uno pictore uno absolutae die. Itemque cetera huius exempli dona sunto. "Praeterea verba transscripserunt Eusebius Praep. Evang. III. 8. p. 99. D. = Vol. I. p. 214. ed. Gaisford. Theodoret. Cur. Affect. Gr. p. 49. sq. ed. Sylb. = p. 137. ed. Gaisf. Clemens Al. Strom. V. 11. p. 584. D. Tom. II. p. 692. ed. Potter. Apulei. Apolog. p. 316. ed. Elmenh.

ἑστία τε οἰκήσεως] et focus domicilii. Quem quod non privatim quoque consecrari vult, meminisse iuvabit loci libri X. p. 909. D.E. ubi privatis sacris prorsus interdicitur. Ceterum ἐστὶν intelligendum, nec vero cum Rathio ad Cicer l. c. ἔστω inculcandum. Nec magis sollicitandum est πᾶσι, quod Wagnerus probante Görenzio p. 173. in πᾶσα mutatum ivit. Nimirum istud quidem egregie langueret.

μηδεὶς οὖν δευτέρως ἱερὰ καθ.] Theodoret. ἕτερος pro δευτέρως. Sed hoc est: iterum, quum iam per se omnino sint diis consecrata. — ἱερά, i. e. ὡς ἱερά. Dein Theodoret. χρυσός τε καὶ ἄργυρος ἐν ἄλλαις τε πόλεσιν ἰδίᾳ καὶ ἐν ἱεροῖς κτλ. Euseb. inverso or-

σίδηρος δὲ καὶ χαλκὸς πολέμων ὄργανα· ξύλου δὲ μονόξυλον ὅ τι ἂν ἐθέλῃ τις ἀνατιθέτω, καὶ λίθου ὡσαύτως, πρὸς τὰ κοινὰ ἱερά. ὑφὴν δὲ μὴ πλεον ἔργον γυναικὸς μιᾶς ἔμμηνον· χρώματα δὲ λευκὰ πρέποντ' ἂν θεοῖς εἴη καὶ ἄλλοθι καὶ ἐν ὑφῇ· βάμματα δὲ μὴ προςφέρειν ἀλλ' ἢ προς τὰ πολέμου κοσμήματα. θειότατα δὲ δῶρα ὄρνιθές τε καὶ ἀγάλματα, B ὅσαπερ ἂν ἐν μιᾷ ζωγράφος ἡμέρᾳ εἱς ἀποτελῇ· καὶ τἆλλα ἔστω κατὰ τὰ τοιαῦτα ἀναθήματα μεμιμημένα.

οἰκήσεως ἱερὰ — ἱερὰ πᾶσι πάντων θεῶν καθιερούτω. Aberant vulgo verba πᾶσι πάντων θεῶν.

P. 956. ξύλου δὲ μονόξυλον] ξύλου δὲ καὶ μ. Voss. x. Idem λευκὰ καὶ πρ.

dine: ἐπίφθονόν ἐστιν. Clemens Al. ἐστιν ignorat.

P. 956. ἐλέφας δὲ ἀπολελοιπότος ψυχὴν] Astius coniectat: ἐλέφας δὲ ἅτε λελοιπότος κτλ. Orellius mavult: ἐλέφας δὲ ἀπὸ λελοιπότος, idque ipsum edidit Hermannus. Cod. B. apud Euseb. ἀπολελοιπότως ψ. Inde legendum coniicias: ἀπολελοιπότος ὢν ψυχὴν σώματος. Sed nihil mutandum, modo verba iunxeris hunc in modum: ἐλέφας δὲ ἀνάθημα σώματος ψυχὴν ἀπολελοιπότος οὐκ ἔστιν ἀνάθημα εὐαγές. Dein Clemens, Eusebius, Theodoretus unanimi consensu: οὐκ εὐαγὲς ἀνάθημα, quod Cicero quoque expressit verbis: haud satis castum donum deo, itemque Lactantius Institutt. Divin. VI, 25. ebur — non castum donum dei, hic quidem Ciceronem suum, ut videtur, presse sequutus. Atque istud εὐαγές unice probant T. Faber ad Cicer. Academ. II 25. Davisius ad Legg. l. c. Astius, alii. Sed libri Platonis omnes εὐχερές, quod non temere reiiciendum videtur. Quippe locum qui exscripserunt, ii in locum illius substituerunt vocabulum intellectu facilius magisque perspicuum. Est autem οὐκ εὐχερές donarium, quod haud facile sumas, quia cum piaculo est coniunctum. Ceterum ἀπολελοιπότος non temere est sollicitandum. Nam etsi λείπειν ψυχήν de morientibus usitate dicitur, tamen ἀπολείπειν ψυχήν neutiquam est a re alienum, quippe quod de animali, quod vitam amisit, sive id vi sive alio modo factum sit, rectissime dicatur.

ξύλου δὲ μονόξυλον —] Theodoretus: ξύλινα δὲ ὅ τι ἂν ἐθέλῃ τις ἀνατιθέτω, καὶ ἐκ λίθου πρὸς τὰ κοινὰ ἱερά. Vocem μονόξυλον hinc memorat Pollux Onom. X. 176. p. 1366. Videtur autem significare non ex uno ligno confectum, ut interpretatur Cicero, sed ex solo ligno factum, quo significatur, omnem ornatum pretiosiorem ab eiusmodi donariis abesse oportere. Proxima sic expedienda sunt: ὑφὴν δὲ (ἀνατιθέτω) ἔργον μη πλέον ἢ ἔμμηνον μιᾶς γυναικός. Nempe ἢ post ἔργον errore intercidit. Nisi forte malueris verba sic explicare: μὴ πλέον ἔμμηνον μιᾶς γυναικός, quod placuit Astio.

B. ὄρνιθές τε καὶ ἀγάλματα] aves et figurae, quae

Cap. VIII. Ὅτε δὲ μέρη διείρηται τῆς πόλεως
ξυμπάσης, ὅσα τε καὶ ἃ δεῖ γίγνεσθαι, καὶ νόμοι
περὶ τῶν ξυμβολαίων εἰς δύναμιν τῶν μεγίστων πέρι
πάντων εἴρηνται, τὸ λοιπὸν δὴ δίκας ἂν εἴη χρεὼν
γίγνεσθαι. Δικαστηρίων δὲ τὸ μὲν πρῶτον αἱρετοὶ δι-
κασταὶ γίγνοιντ' ἄν, οὓς ἂν ὁ φεύγων τε καὶ ὁ δι-
C ώκων ἕλωνται κοινῇ, διαιτηταὶ δικαστῶν τοὔνομα μᾶλ-
λον πρέπον ἔχοντες· δεύτεροι δὲ κωμῆταί τε καὶ φυλέ-
ται, κατὰ τὸ δωδέκατον μέρος διῃρημένοι, ἐν οἷς, ἂν
μὴ διακριθῶσιν ἐν τοῖς πρώτοις, περὶ ζημίας μείζο-
νος ἰόντων ἀγωνιούμενοι, ὁ δὲ φεύγων, ἂν ἡττηθῇ
τὸ δεύτερον, τὸ πεμπτημόριον ἀποτινέτω τοῦ τιμή-

B. *μέρη διείρηται*] Sic A. Ω. τ. α. Vulgo *διῄρηται*. Voss. x. habet *εἴρηται*.

grata specie sua oculos oblectent. Verba sunt plena obscuritatis. Nec tamen diffitemur verisimillimam nobis videri sententiam Henr. Haasii, qui in libro: Palaeologus. kleine Schriften antiquarischen Inhalts (Lipsiae 1837. 8. edit.) p. 94 sqq. censet de eiusmodi pictis imaginibus cogitandum esse, quas hodie arabescas appellare solent. Quales figuras philosophus fortasse in itinere suo in Aegyptum suscepto viderat, nec vero, si Haasium audimus, ipsa Graecia ignorabat. Itaque *ὀρνιθές τε καὶ ἀγάλματα* sunt: aves et figurae ad exhilarandos spectantium animos additae (Vögel u. Laubwerk). Vult autem philosophus tales picturas esse quam minime pretiosas, sed uno die a pictore confectas. Unde colligi licet, eas facili negotio potuisse ab artificibus componi atque elaborari. Ceterum de albo colore, qui antea memoratur, Moserus ad Cicer. Legg. l. c. p. 298. laudat Brouerium De adorationibus cap. XIV. p. 148—150. quem librum non vidimus. Verum satis erit omnino de his consuluisse Hermann. Gottesdienstl. Alterthümer der Griechen p. 170. ann. 16.

Cap. VIII. *διείρηται τῆς πόλεως*] exposita sunt ac dilucidata. Libr. VII. p. 809. E: *ταῦτα πάντα ἱκανῶς — παρὰ τοῦ νομοθέτου διείρηται.* Ibid. p. 813. A: *ταῦτα ἡμῖν ἐν τοῖς πρόσθεν διείρηται πάντα.* VII. p. 824. A. XI. p. 927. E. 932. E. al. Legebatur *διῄρηται*, quod foret: disceptata sunt.

δίκας ἂν εἴη χρεὼν γίγνεσθαι] De re iudiciaria disputatum est etiam Libr. VI. p. 766. D. sqq. ubi tamen p. 768. significatur, rem alibi ulterius profligatum et absolutum iri. Quod ipsum hoc loco fieri existimari oportet. De similitudine vel dissimilitudine iudiciorum Atticorum cum Platonicis v. Hermann. De vestigiis ctr. p. 44 sqq.

διαιτηταὶ δικαστῶν — ἔχοντες] H. e. *ἐπονομαζόμενοι*. Nominativi rationem explicat Matthiae Gr. §. 308. Cogitavit autem philosophus de diaetetis Atheniensium, quibus arbi-

ματος τῆς γραφείσης δίκης. ἐὰν δ' ἐγκαλῶν τις τοῖς δικασταῖς τὸ τρίτον ἀγωνίζεσθαι βούληται, ἀγέτω μὲν ἐπὶ τοὺς δικαστὰς τοὺς ἐκλεκτοὺς τὴν δίκην, ἐὰν D
δὲ πάλιν ἡττηθῇ, τὴν ἡμιολίαν τοῦ τιμήματος ἀποτινέτω. ἐὰν δὲ ὁ διώκων ἡττηθεὶς ἐν τοῖς πρώτοις μὴ ἠρεμῇ, εἰς δὲ τοὺς δευτέρους ἴῃ, νικήσας μὲν δὴ τὸ πέμπτον μέρος ἀπολαμβανέτω, νικηθεὶς δε ἀποτινέτω ταὐτὸν μέρος τῆς δίκης. ἐὰν δ' εἰς τὸ τρίτον ἔλθωσι δικαστήριον ἀπειθήσαντες ταῖς ἔμπροσθεν δίκαις, ὁ μὲν φεύγων ἡττηθείς, ὥςπερ εἴρηται, τὴν ἡμιολίαν, ὁ δὲ διώκων τὴν ἡμίσειαν τοῦ τιμήματος ἀποτινέτω. κληρώσεις δὲ δικαστηρίων καὶ πληρώσεις, καὶ E

D. *ἐν τοῖς πρώτοις*] *τοῖς* additum ex A. Ω. r. x. ante Astium aberat.

tros suos finxit simillimos; v. Hermann. l. c.

C. *ἐν οἷς, ἂν μὴ διακρ.*] coram quibus ctr. — *ἐν τοῖς πρώτοις*, sc. arbitris s. *διαιτηταῖς*.

D. *εἰς δὲ τοὺς δευτέρους ἴῃ*] H. e. *εἰς τοὺς κωμήτας καὶ φυλέτας*.

εἰς τὸ τρίτον ἔλθωσι δικαστήριον] Sc. *τὸ τῶν ἐκλεκτῶν δικαστῶν*. Hos iudices philosophus selectos vult ex omnibus magistratibus. conf. XI. 926. D. 928. B. 958. B.

ὁ μὲν φεύγων ἡττηθείς, ὥςπερ εἴρηται, —] „Ante vel post *ὥςπερ εἴρηται* excidit aliquid, quod ex ipso sensu liquet. Nam qui fieri potest, ut reus, si vincatur, idem solvat, quod accusator? Accedit Ficini translatio: „debitor quidem victus tantundem et dimidiam insuper debiti partem, ut diximus, victori deponat.“ Spectant haec ad praegressum: *νικηθεὶς δὲ ἀποτινέτω ταὐτὸν μέρος* (sc. *τὸ πέμπτον*) *τῆς δίκης*. Desideratur igitur: *τὸ πέμπτον μέρος* vel *τὸ πεμπτημόριον, ὥςπερ εἴρηται, καὶ τὴν ἡμιολίαν*.“ Astius. Atqui confudit vir egregius *τὴν ἡμιολίαν* et *τὴν ἡμίσειαν*. Nam dicitur reus quidem, lite perdita, sescuplum, sive totum cum dimidia parte, accusator autem victus dimidium aestimationis solvere debere. Itaque *ὥςπερ εἴρηται* referendum est ad praegressum *τὴν ἡμιολίαν*.

E. *Κληρώσεις δὲ δικαστηρίων* —] *Κληρώσεις* sunt iudicum sortitiones; *πληρώσεις* autem completiones numeri iudicum. Utrumque iungitur per parechesin quandam, cuius figurae usus in his libris non ita rarus est. De iudicum sortitione apud Athenienses v. Hermann. Antiquitatt. §. 134. et quos ille laudavit, Schömann. Antiquitatt. iuris publ. Gr. Libr. V. §. 50. p. 264 sqq. Dein *καταστάσεις ὑπηρεσιῶν ἑκάσταις τῶν ἀρχῶν* vocantur constitutiones ministrorum singulis magistratibus servientium; nam *ὑπηρεσίαι*, abstracto pro concreto posito, sunt i. q. *ὑπηρέται*, ut Libr. VI. p. 753. B. Thucyd. I. 143. Isocr. Paneg. c. 39. Dativus *ἑκάσταις* pendet ex *ὑπηρεσιῶν*, de quo genere stru-

ὑπηρεσιῶν ἑκάσταις τῶν ἀρχῶν καταστάσεις, καὶ χρόνους ἐν οἷς ἕκαστα γίγνεσθαι χρεών, καὶ διαψηφίσεων πέρι καὶ ἀναβολῶν, καὶ πάνθ᾽ ὁπόσα τοιαῦτα ἀναγκαῖα περὶ δίκας γίγνεσθαι, προτέρων τε καὶ ὑστέρων λήξεις, ἀποκρίσεών τε ἀνάγκας καὶ παρακαταβάσεων, καὶ ὅσα τούτων ἀδελφὰ ξύμπαντα, εἴπομεν μὲν καὶ πρόσθεν, καλὸν δὲ τό γε ὀρθὸν καὶ δὶς καὶ τρίς.
957 πάντα δ᾽ οὖν, ὁπόσα σμικρὰ καὶ ῥᾴδια νόμιμα εὑρίσκειν, πρεσβύτου νομοθέτου παραλιπόντος τὸν νέον ἀναπληροῦν χρὴ νομοθέτην. τὰ μὲν ἴδια δικαστήρια ταύτῃ πῃ γιγνόμενα μέτρον ἂν ἔχοι· τὰ δὲ δημόσια καὶ κοινὰ καὶ ὅσοις ἀρχὰς δεῖ χρωμένας τὰ προσήκοντα ἑκάστῃ τῶν ἀρχῶν διοικεῖν, ἔστ᾽ ἐν πολλαῖς πό-

E. *καὶ χρόνους*] Sic A. v. r. a. x. et pr. Ω. Vulgo *καὶ χρόνοι*. Pro *ἀνομοιῶν* Voss. x. *ἀναβολῶν*.

cturae passim in his Commentariis diximus. — *Διαψηφίσεις* de latione suffragiorum accipiendum, qua de re controversa atque crimine aliquo decernitur; v. Grammat. in Bekkeri Anecdot. I. p. 186. et p. 236, 22. — *ἀναβολαί* sunt dilationes iudiciorum, quae propter morbum vel aliam ob caussam legitimam fiunt. — *προτέρων τε καὶ ὑστέρων λήξεις ἀποκρ.*, quum fit *λῆξις δίκης*, ac sortitione constituitur, cuinam prius et cui posterius actio danda sit; conf. VIII. p. 846. B. C. ibique annot. — *ἀποκρίσεων τε ἀνάγκας*, quum adversariis imposita est respondendi necessitas. Legem Atticam refert Demosthen. c. Steph. or. II. p. 1131. *Νόμος. τοῖν ἀντιδίκοιν ἐπάναγκες εἶναι ἀποκρίνεσθαι ἀλλήλοις τὸ ἐρωτώμενον.* Plat. Apol. p. 25. D *καὶ γὰρ ὁ νόμος κελεύει ἀποκρίνεσθαι.* Eodem fere pertinet etiam istud *παρακαταβάσεων*, quo significatur necessitas, qua is, unde petitur, sive reus, cogitur in foro adesse et cum adversario certamen committere. Vocabulum nusquam alibi extat; quod Schneiderum impulit, ut coniiceret *παρακαταστάσεων*; coll. Phot. p. 384. 19. ed. Pors. Grouium movit, ut *παρακαταβολῶν* legendum putaret. At istud quidem a re alienum videtur. Et habet *παρακατάβασις* idoneam explicationem. Nam quum *καταβαίνειν*, vel addito vel omisso *εἰς ἀγῶνα*, dicantur qui ad certamen descendunt, veluti Legg. VIII. p. 834. C. Xenoph. Anab. IV. 8, 27. al. *παρακατάβασις* recte utique potuit dici de eo, qui iuxta cum aliquo ad certamen descendit seque ad illud ineundum cum adversario comparat. — *εἴπομεν μὲν καὶ πρόσθεν*, maxime libro VI. p. 766. D sqq. et libro IX.

καλὸν δὲ τό γε ὀρθὸν καὶ δὶς καὶ τρίς] Mireris Stephanum *ῥηθέν* vel *λεχθέν* desiderantem. Nam facile apparet ex antecedenti *εἴπομεν* intelligi oportere *λέγειν*, quum verborum consequutio haec sit: *τὸ δέ γε*

λεσιν οὐκ ἀσχήμονα ἐπιεικῶν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγα νομοθετήματα, ὅθεν νομοφύλακας χρὴ τὰ πρέποντα τῇ νῦν γεννωμένῃ πολιτείᾳ κατασκευάζειν συλλογισαμένους καὶ ἐπανορθουμένους, ταῖς ἐμπειρίαις διαβασανίζοντας, ἕως ἂν ἱκανῶς αὐτῶν ἕκαστα δόξῃ κεῖσθαι, B τότε δὲ τέλος ἐπιθέντας, ἀκίνητα οὕτως ἐπισφραγισαμένους, χρῆσθαι τὸν ἅπαντα βίον. ὅσα δὲ περί τε σιγὴν δικαστῶν καὶ εὐφημίας καὶ τοὐναντίον, καὶ ὅσα παραλλάττει τῶν [πολλῶν] ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι δικαίων καὶ ἀγαθῶν καὶ καλῶν, τὰ μὲν εἴρηται, τὰ δ' ἔτι πρὸς τῷ τέλει ῥηθήσεται. πρὸς ἃ πάντα χρὴ C τὸν μέλλοντα δικαστὴν ἴσον ἔσεσθαι κατὰ δίκην βλέπειν τε καὶ κεκτημένον γράμματα αὐτῶν πέρι μαν-

P. 957. B. *τότε δὲ τέλος ἐπ.*] *τόγε* v. *τὸ* A. et pr. Ω. *καὶ καλῶν*] om. pr. A. Ω. ut mox *κυριωτάτου*. Et abiecit illud Hermann.

ὀρθὸν καλόν (ἐστι) δὶς καὶ τρὶς λέγειν.

P. 957. *τὸν νέον — χρὴ νομοθέτην*] Talia omnino philosophus vult a iunioribus accuratius definiri certiusque constitui, quoniam primum legislatorem omnia complecti nec posse nec debere arbitratus est. conf. VIII. p. 846. C. IX. p. 855. D.

τὰ μὲν ἴδια δικαστήρια] Forsitan quis *οὖν* post *μὲν* additum velit. Sed cautius statuetur perlectis annot. ad Phaedon. p. 91: C. — *μέτρον ἂν ἔχοι*, i. q. *μέτρια ἂν εἴη*, satis bene se habuerint; satis recte fuerint comparata. Mox p. 959. A: *εἴη ἂν σχεδόν, ὡς τἀνθρώπινα, μέτρον ἔχουσα, τριταία πρὸς τὸ μνῆμα ἐκφορά.* Ibid. D: *μέτρον ἂν ἔχοι τῶν ἀναλωμάτων.* Libr. IV. p. 692. A: *ἡ βασιλεία — σύμμικτος γενομένη καὶ μέτρον ἔχουσα.*

τὰ δὲ δημόσια καὶ κοινὰ —] De his ipsis iam disputatum est Libr. VI. p. 768. A. sqq. Quod vero iubet praeterea exterorum leges consuli et inde transferri quidquid ad propriae legum scriptionis vel emendationem vel consummationem conducibile videatur, eo significari suspicamur, in hac quidem parte iam a multis aliis, imprimisque Atheniensium legum auctoribus, laudabiliter esse elaboratum.

οὐκ ἀσχήμονα ἐπιεικῶν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγα νομοθ.] Corrigendum censeo: *οὐδ' ὀλίγα.*

B. *ἀκίνητα οὕτως ἐπισφραγίζ.*] et sic haec tanquam fixa et immobilia insignire iisque per totam vitam uti. Loquendi genus illustravit Wyttenbach. ad Phaedon. p. 187 sq. = 189. ed. Lips.

καὶ ὅσα παραλλάττει —] et quae discrepant a plerisque, quae in ceteris civitatibus tanquam iusta, bona et honesta constituta sunt. Hermannus *πολλῶν* pro suspecto notavit; neque iniuria: nisi forte *ὄντων* post *ἀγαθῶν* excidit.

C. *γράμματα αὐτῶν πέρι*

θάνειν· πάντων γὰρ μαθημάτων κυριώτατα τοῦ τὸν μανθάνοντα βελτίω γίγνεσθαι τὰ περὶ τοὺς νόμους κείμενα, εἴπερ ὀρθῶς εἴη τεθέντα, γίγνοιτ' ἄν, ἢ μάτην τοὔνομα νῷ προσῆκον κεκτῇτ' ἂν ὁ θεῖος ἡμῖν καὶ θαυμαστὸς νόμος. καὶ δὴ καὶ τῶν ἄλλων λόγων, ὅσοι τε ἐν ποιήμασιν ἔπαινοι καὶ ψόγοι περί τινων
D λέγονται καὶ ὅσοι καταλογάδην, εἴτ' ἐν γράμμασιν εἴτε καθ' ἡμέραν ἐν ταῖς ἄλλαις πάσαις συνουσίαις, διὰ φιλονεικίας τε ἀμφισβητοῦνται καὶ διὰ ξυγχωρήσεων ἔστιν ὅτε καὶ μάλα ματαίων, τούτων πάντων ἂν βάσανος εἴη σαφὴς τὰ τοῦ νομοθέτου γράμματα, ἃ δεῖ κεκτημένον ἐν αὐτῷ, καθάπερ ἀλεξιφάρμακα τῶν ἄλλων λόγων, τὸν ἀγαθὸν δικαστὴν αὐτόν τε ὀρθοῦν καὶ τὴν πόλιν, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς μο-

εἴπερ ὀρθῶς εἴη] Vulgo: *ἃ εἴπερ ὀρθῶς κτλ.* Recte ἃ omittunt f. r. et punctis notatum habent Flor. a. c. Eiecerunt etiam Turicenses et Schneider.

μανθάνειν] Stephanus corrigendum censuit *αὐτῶν πάρα*, idque Astius et Turicenses sine codicum assensione verbis Platonis inseruerunt. Quod factum nollem. Nam recte dicitur *γράμμα περί τινος*, quandoquidem nomina verbalia ad normam et legem verborum, unde sunt composita, construuntur, prorsus ut Latine dixeris disputatio, colloquium, scriptio de aliqua re ctr. Omnino vero de praepositionibus cum substantivis consociatis v. quae scripsimus ad Phaedon. p. 99. B. et Legg. III. p. 698. A. Quod si tamen haec ratio alicui displiceat, ei auctor sim, ut *αὐτῶν πέρι* cum *μανθάνειν* iungat, ita quidem, ut *αὐτῶν* non ad *γράμματα* referatur, sed ad eadem illa, ad quae spectant verba *πρὸς ἃ πάντα*. Utcunque res habet, illud quidem iure nostro videmur contendere, *πέρι* non fuisse in *πάρα* commutandum.

κυριώτατα τοῦ τὸν μανθάνοντα — γίγνεσθαι] H. e. *ὥστε τὸν μ. β. γίγνεσθαι.* Pendet vero genitivus ex *κυριώτατα.* v. A. Matthiae Gr. Gr. §. 343. Dein quod vulgo scribebatur: *ἃ εἴπερ ὀρθῶς εἴη κτλ.*, pronomen ἃ auctoritate librorum quorundam expulimus, utpote periodi constructioni inimicum et contrarium. Idem fecere Turicenses.

κεκτῇτ' ἂν ὁ θεῖος —] Sic verissime Astius veterem lectionem *κέκτητ' ἂν* emendavit, probantibus etiam criticis Turicensibus. Optativi forma eadem reperitur p. 731. C. p. 742. B. p. 776. B. p. 951. E. al. Restituendam illam vidit etiam Cobetus Varr. Lectt. in Mnemosyn. Vol. V. p. 387. = Novv. Lectt. p. 233. ubi eam saepe corruptam esse ostendit. De nomine *νόμον* legis cum mente cognationem significante v. Libr. IV. p. 713. E.

D. *ἐν ταῖς ἄλλαις πάσαις*] in omnibus praeterea con-

νὰς τῶν δικαίων καὶ ἐπαύξησιν παρασκευάζοντα, τοῖς E
δὲ κακοῖς ἐξ ἀμαθίας καὶ ἀκολασίας καὶ ξυλλήβδην
πάσης ἀδικίας εἰς τὸ δυνατὸν μεταβολήν, ὅσοις ἰάσι-
μοι δόξαι τῶν κακῶν· οἷσι δὲ ὄντως ἐπικεκλωσμέναι,
θάνατον ἴαμα ταῖς οὕτω διατεθείσαις ψυχαῖς διανέ- 958
μοντες, ὃ δικαίως εἴη πολλάκις ἂν εἰρημένον, ἄξιοι
ἐπαίνου γίγνοιντ' ἂν τῇ πάσῃ πόλει τοιοῦτοι δικα-
σταὶ καὶ δικαστῶν ἡγεμόνες. Ἐπειδὰν δὲ αἱ κατ' ἐνι-
αυτὸν δίκαι τέλος ἐκδικασθεῖσαι σχῶσι, ταῖς πράξεσι
νόμους αὐτῶν χρεὼν γίγνεσθαι τούσδε· πρῶτον μὲν
ἡ δικάζουσα ἀρχὴ τὰ τοῦ ὀφλόντος τῷ νικήσαντι
χρήματα πάντα ἀποδιδότω χωρὶς τῶν ἀναγκαίων κε-
κτῆσθαι μετὰ τὴν διαψήφισιν ἑκάστην εὐθὺς ὑπὸ B
κήρυκος ἀκουόντων τῶν δικαστῶν· ἐπειδὰν δὲ ὁ τῶν

P. 958. *τῷ νικήσαντι χρήματα πάντα*] *τῷ νικήσαντι χρήματα* A. Ω. v. f. r. a. Vulgo *χρήματα τῷ νικήσαντι.*
μετὰ τὴν διαψήφισιν] Sic A. Ω. v. f. r. a. c. δ. o. pro vulg. *μετὰ δὲ τὴν δ.* Mox *διαδικασίμων* rec. A. Ω. et f. a. o. Tum Ven. Ξ. *ἀπαλλάττηται νικήσαντα.*

ventibus, sicuti *ἄλλος* ponitur saepissime. Dein editt. perperam post *πάσαις συνουσίαις* commate incidunt orationem, quo loci turbatur constructio. Ad *καὶ διὰ ξυγχωρήσεων ματαίων* liquet ex antegresso *ἀμφισβητοῦνται* per synesin petendum esse *λέγονται.*

μονὰς τῶν δικαίων—] permansionem et augmentum iustorum (iustitiae) comparantem. — *εἰς τὸ δυνατόν*, quantum fieri potest.

E. *οἷσι δὲ ὄντως ἐπικεκλωσμέναι*] tanquam fato quodam destinatae, ita ut plane non possint corrigi et emendari. conf. p. 960. C.

P. 958. *Ἐπειδὰν δὲ αἱ κατ' ἐνιαυτόν* —] „Sensus est: iudiciis peractis, s. a legislatore absolutis, quomodo iudicium vel sententiam exequi oporteat, definiendum est.“ *Astius.* Recte. Cum eodem viro docto comma vulgo post *ταῖς πράξεσιν* positum post *σχῶσι* collocavimus, flagitante sensu. Nam *αἱ πράξεις* sunt exactiones poenarum et factorum iudiciorum executiones, die Vollziehung der Urtheile. Ceterum quae dehinc scribuntur leges, eae iudice Cuiacio Obss. XXIV. c. 24. a iureconsultis Romanis expressae sunt in L. 38. pr. Dig. De rebus auctoritate iudicis possidend. (XLII, 5.) et L. 6. 7. atque 8. De pignoribus (XX, 1.).

χωρὶς τῶν ἀναγκαίων] exceptis necessariis. — *κεκτῆσθαι* i. q. *ὥστε αὐτὰ κεκτῆσθαι.* — Verba *μετὰ τὴν διαψήφισιν — ὑπὸ κήρυκος* pertinent ad *ἀποδιδότω;* quamobrem editt. male post *κεκτῆσθαι* interpungunt.

B. *ὁ τῶν δικασίμων — μήν,*] mensis proximus mensibus iis, quibus iudicia haberi solent, praeterierit. *Γίγνεσθαι* de tempore dictum etiam Phaedon. p. 108. B.

δικασίμων μηνῶν ἐχόμενος γένηται μήν, ἐάν τις μὴ ἀπαλλάττῃ τὸν νικήσαντα ἑκόντα ἑκών, ἡ δικάσασα ἀρχὴ ξυνεπομένη τῷ νικῶντι τὰ τοῦ ὄφλοντος παραδιδότω χρήματα. ἐὰν δὲ μὴ ἔχωσιν ὁπόθεν, ἐλλείπῃ δὲ μὴ ἔλαττον δραχμῆς, μὴ πρότερον εἶναι τούτῳ δίκας πρὸς ἄλλον μηδένα, πρὶν ἂν ἐκπληρώσῃ τὸ χρέος ἅπαν τῷ νικήσαντι· ἄλλοις δὲ πρὸς τοῦτον
C *ἔστωσαν δίκαι κυρίως. ἐὰν δέ τις ἀφῃρῆται τὴν ἀρχὴν τὴν καταδικάσασαν καταδικασθείς, εἰσαγόντων μὲν αὐτὸν εἰς τὸ τῶν νομοφυλάκων δικαστήριον οἱ*

C. *τις ἀφηρῆται*] Par. A. *ἀφήρηται.* Idem habet pr. Ω. Herm. *ἀφαιρῆται* arbitrio suo, probante Baitero.
Ἀνδρὶ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο] Sic A. Ω. Ξ. v. Vett. editt. *τῷ*, quod iam corr. Astius.

Protag. p. 320. A. Lys. Or. VI. p. 268. al. — *ἀπαλλάττῃ*, creditorem absolvat ac dimittat, h. e. ei satisfaciat. Comparat Astius Demosth. adv. Phorm. p. 914, 4: *καὶ τοὺς τὰ ἑτερόπλοα δανείσαντας μόγις ἀπήλλαξεν.* Adv. Tim. p. 1189, 13: *ἐδεήθη ἀπαλλάξαι τὸν Φίλιππον.* Adv. Nicostr. p. 1249, 28: *ἐπειδὰν τοὺς ξένους ἀπαλλάξω.* Ceterum Hermannus De vestigg. p. 71. hanc Platonicam rei iudicatae exsecutionem illud imprimis memorabile habere animadvertit, quod fiscalium debitorum poenae, quae Athenis fuerunt, transferuntur in eos, qui privatis debent, fiscalibus autem capitalis poena constituitur; conf. Meier de bonis damnator. p. 137 sqq. et Hermann. Antiquitatt. Gr. §. 144.

μὴ ἔχωσιν ὁπόθεν] si non habeant, unde persolvatur debitum, opibus reo deficientibus.

C. *ἐὰν δέ τις ἀφηρῆται τὴν ἀρχὴν* —] In his *ἀφαιρεῖσθαι* non est privare vel laedere, detrimento afficere, ut Astius sibi persuasit, qui post *τις* suspicatur voculam *τι* excidisse; sed potius vi impedire et prohibere, ne quis facere possit quod velit; potestatem alicui auferre vel adimere. Qua significatione verbum ponitur etiam sine accusativo rei. Andocid. adv. Alcibiad. §. 26: *τοῦτον Ἀλκιβιάδης πολίτην ὄντα καὶ τὸν ἐπιτυχόντα, δυνάμενος παρὰ τοῖς ἀγωνοθέταις τῶν Ἠλείων, ἀφελόμενος αὐτὸς ἠγωνίζετο.* Sequente infinitivo Sophocl. Philoct. v. 1303: ed. Br. *φεῦ· τί μ᾽ ἄνδρα πολέμιον ἐχθρόν τ᾽ ἀφείλου μὴ κτανεῖν τόξοις ἐμοῖς;* ubi Buttmannus laudat Eurip. Hipp. v. 1207: *ὥστ᾽ ἀφῃρέθη Σκείρωνος ἀκτὰς ὄμμα τοὐμὸν εἰσορᾶν.* Troad. v. 1146: *ἀφείλετ᾽ αὐτὴν παῖδα μὴ δοῦναι τάφῳ.*

Ἀνδρὶ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο —] Pertinet *τὸ μετὰ τοῦτο* ad *τελευτὴ γίγνοιτ᾽ ἄν.* Perperam vulgo *τῷ μετὰ τοῦτο.* Mox *ξυμμιγνύναι ξυμβόλαια* est: pacta et conventa contrahere.

εἴτε τις ἄῤῥην — ἢ] Libri omnes *ἢ*, quod firmat etiam

ἀφαιρεθέντες ἀδίκως, ἐὰν δέ τις ὄφλῃ τὴν τοιαύτην δίκην, ὡς ὅλην τὴν πόλιν καὶ νόμους φθείρων θανάτῳ ζημιούσθω.

Cap. IX. Ἀνδρὶ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο γεννηθέντι καὶ ἐκτραφέντι, καὶ γεννήσαντι καὶ ἐκθρέψαντι τέκνα, καὶ ξυμμίξαντι ξυμβόλαια μετρίως, διδόντι τε δίκας εἴ τινα ἠδικήκει καὶ παρ' ἑτέρου ἐκλαβόντι, D σὺν τοῖς νόμοις ἐν μοίρᾳ γηράσαντι τελευτὴ γίγνοιτ' ἂν κατὰ φύσιν. περὶ τελευτήσαντας δή, εἴτε τις ἄῤῥην εἴτε τις θῆλυς ᾖ, τὰ μὲν περὶ τὰ θεῖα νόμιμα

D. περὶ τελευτήσαντος δή] δὲ A. v. f. r. δ. o. et pr. Ω. a. c. Dein quod editt. Turicenses de Astii coniectura receperunt ἦν pro ᾖ, id nos improbare, infra in explicatt. ostendimus.

Grammaticus Bekkeri Anecdot. Vol. I. p. 144. ubi hunc ipsum Platonis locum inter eos numerat, in quibus εἰ cum coniunctivo constructum sit. De quo tamen usu loquendi omnia fere adhuc fuere dubia et controversa. Nam quum Homerum, poëtas tragicos itemque Pindarum ceterosque lyricos ea constructione creberrime usos esse compertum habeatur, tamen apud Atticos prosae orationis scriptores illa tam raro reperitur tamque incertis subinde prodita est vestigiis, ut viri docti non sine caussa dubitasse videantur, num ea apud hos unquam fuerit usitata. Quos quidem ne quis existimet homines fuisse leves aut imperitos, quales quis ipsos fuisse facile suspicetur lectis iis, quae Schneiderus ad Civitatem Vol. III. p. 141. scripsit, abiudicarunt Atticis hanc loquendi rationem, aut certe de ea moverunt controversiam summi viri A. Matthiae, Fr. Iacobs, Ern. Poppo, Sommerus, alii, quos laudat A. Matthiae Gr. Gr. §. 525. b. 1211. ed. 3. Nec tamen negari potest hic et illic vestigia illius satis certa etiam apud optimos optimae aetatis scriptores extare; nam de inferioris aetatis prosaicis res neutiquam dubia fuit. Quam in rem multa ac varia collegerunt Poppo ad Thucyd. Vol. I. p. 139 sq. ad Cyrop. p. 209. Wex ad Soph. Antig. Vol. II. p. 187. Schömann. ad Isaeum p. 463. Krüger. ad Dionys. Historiograph. p. 270 sq. et ad Xenoph. Anabas. III. 1, 36. III. 2, 22. VII. 16, 24. Hermann. De particula ἄν II. 7. Hartung. De particulis linguae Graecae Vol. II. p. 300. Klotz. ad Devar. II. p. 501 sqq. Quocirca non tam de Atticorum usu ambigendum, quam subtilius quaerendum videtur, quanam ille caussa et ratione nitatur et quibus regatur finibus. De qua re nobis quid videatur, paucis exposuisse iuvabit. Quo facto de locis Platonis huc pertinentibus explicabimus. Epicum igitur esse hunc usum loquendi, siquidem fontem eius et originem spectamus, apud omnes in confesso est. Ex quo

intelligi debet, cur eo nec tragici et lyrici abstinuerint. Etenim hos quidem multa constat epici sermonis propria in linguam suam transtulisse, quorsum etiam illud pertinet, quod item relativa et particulas tempus, locum, caussam denique significantes, omisso ἄν, creberrime cum coniunctivo consociarunt. Atque hanc ipsam rationem etiam scriptores inferioris aetatis susceperunt, qui relicto vulgaris dialecti usu rariora et insolentiora venati sunt minusque religiose retinuerunt Atticorum consuetudinem. De quibus si quis plenius edoceri cupiat, adeat is Schaeferum ad Aesop. Fabul. p. 131. ed. Heusing. Iacobs. ad Achill. Tat. p. 681. ad. Athen. p. 141. Locellam ad Xenoph. Ephes. p. 185. Iacobum ad Lucian. Tox. p. 53. et quos illi commemorarunt. De veteribus autem Atticis, qui prosa oratione usi sunt, existimandum est paullo aliter. Hi enim quod illa constructione rarissime usi sunt, videntur ea in re aliud quid sequuti esse; alioquin enim saepius profecto eandem usurpassent licentiam, qua tragicos, lyricos et citerioris Graecitatis scriptores plerosque omnes perpetuo usos fuisse exploratum habetur. Quod quidem quale sit, quam brevissime exponere conabimur. Videntur igitur epici solo εἰ cum coniunctivo ideo saepissime pro ἐὰν vel ἤν usi esse, quia sentiebant, quidquid coniunctivo enuntiaretur, id semper ita esse comparatum, ut per suam ipsius naturam et in se spectatum revera fieri posse cogitaretur. Quod quidem illi satis habuerunt etiam ad illud designandum, quod ita demum posset fieri, si simul intelligeretur suspensum esse extrinsecus et pro rerum conditione evenire. Nimirum priscae linguae simplicitas nullo facto discrimine fere utrumque simul complexa est, subtilitatis istius plane incuriosa, qua una cum rei per se spectatae facultate (possibilitatem barbare vocant) simul etiam notatur externa ipsius conditio, qua ex contingentium caussarum nexu apta ac suspensa esse cogitatur. Atque hanc rationem etiam poëtae lyrici et tragici adoptarunt, quippe rectissime sentientes eam poësi esse convenientissimam. Sed aliter fecerunt prosae orationis scriptores. Qui quum facile perspicerent unamquamque rem obiective possibilem fere duplici nomine talem existere, quandoquidem non modo per se, sed etiam pro nexu suo cum aliis rebus vere fieri posse intelligeretur, ducti maioris cuiusdam perspicuitatis studio, quale prosae orationi vel maxime convenit: quo etiam rei possibilis externa ratio significaretur, ubique ἐὰν vel ἤν cum coniunctivo usurpaverunt; sed priscum illud εἰ coniunctivo consociatum intra fines arctissimos concluserunt. Etenim admiserunt illud, nos si quid iudicare possumus, ita tantum, si quid significandum esset, quod quum per se revera fieri posset, tamen non item ex caussarum contingentium nexu penderet neque pro rerum aliarum conditione evenire cogitandum esset. Quae quidem sententiarum ratio quum natura sua sit longe rarissima, consequens est, ut etiam ista verborum constructio apud pedestris orationis scriptores rarissime reperiatur. Nam reperiri eam sane subinde, nec ullis machinis posse undique amoveri, id nobis quidem plane persuasum est. Longum est exempla omnia ex prosae orationis scriptoribus a viris doctis collecta denuo recensere et quid de singulis statuendum sit, accuratius exquirere. Quocirca paucis defungi placet, maxime-

que ea examinabimus, quae ex hoc genere apud Platonem reperiuntur. Sunt autem tres Platonis loci, in quibus secundum codices insolentior ista constructio reperitur: unus is, de quo nunc agitur, alter Legg. VI. p. 761. C., tertius De Rep. IX. p. 579. D. Nam quartum et quintum Cratyl. p. 425. D. ac Phaedr. p. 234. C. non satis certum esse putamus, ipsa codicum varietate errorem arguente. De sexto autem v. supra p. 952. B. De singulis igitur ordine deinceps paucis disputare placet. Et ea quidem, quae hoc loco perscripta sunt, hanc habent sententiam: de mortuo autem, sive ille mas sit sive femina, quae iusta diis inferis ac terrestribus persolvi oporteat, interpretes religionum habento iudicandi potestatem. Quae interpretatio si vera est, absurdam esse patet coniecturam Astii ἦν pro ᾖ legendum putantis, ut profecto miremur Turicenses eam non dubitavisse sine ulla librorum auctoritate Platoni continuo obtrudere. Non enim apte coit cum universa sententia istud: sive ille mas sive femina *erat*. Sed quaesivisse iuvabit, cur philosophus non scripserit potius: ἐάν τε — ἐάν τε. Quod quidem, si vera sunt quae supra disputavimus, explicare non est adeo difficile. Nam ἐάν τε — ἐάν τε posito, sensus existeret hic: sive quis pro *rerum conditione ac fortuito* mas sive femina sit, sc. qui moriatur. Atqui mas an femina sit qui moriatur, id minime ex caussis fortuitis et externis suspensum est. Itaque scriptor aliquanto subtilius dixit εἴτε — εἴτε, hoc nimirum significans: sive *pro rei ipsius facultate* sive, *ut rei ipsius natura fert*, mas sit sive femina, qui moriatur. Verum haec explicatio ne mero arbitrio posita esse videatur, age etiam alios locos consideremus, ubi εἰ coniunctivo consociatum est. Videamus igitur de loco Legg. VI. p. 761. C: ὑδρείαις τε καθ' ἑκάστας τὰς ὥρας, εἴ τι που ἄλσος ᾖ τέμενος περὶ ταῦτα ἀνειμένον ᾖ, τὰ ῥεύματα ἀφιέντες εἰς αὐτὰ τὰ τῶν θεῶν ἱερὰ κοσμῶσιν. Ibi vero apertum est eandem locum habere rationem, quam modo declaravimus. Nam istud: si qui lucus vel ager ibi consecratus sit, significat aliquid, quod per se et natura sua fieri potest, nec vero ex aliarum rerum nexu externaque conditione pendet. Hoc enim si esset, sententia foret haec: si qui pro *rerum condicione et casu* lucus sit ibi consecratus. Atqui rei aliunde suspensae nunc non fit significatio, sed hoc potius dicitur: si qui ibi lucus vel ager sit consecratus, *id quod per se utique revera locum habere potest*. Iam vero ex his iudicari etiam poterit, quid statuendum sit de tertio loco, quem indicavimus: Reip. IX. p. 579. D: ἔστιν ἄρα τῇ ἀληθείᾳ, κἂν εἰ μή τῳ δοκῇ, ὁ τῷ ὄντι τύραννος τῷ ὄντι δοῦλος. Quippe istud κἂν εἰ μή τῳ δοκῇ in tali quidem sententiarum ratione haudquaquam indicat rem aliquam, quae natura sua fieri queat, ita ut in ea peragenda nulla prorsus rerum externarum ratio ducenda sit. Eius enim cogitationem patet esse alienam. Itaque ἂν in κἂν pertinet aliorsum, sicuti post Buttmannum ostendimus ad Phaedon. p. 71. B. nec dubitari potest, quin aut δοκεῖ aut δοκοῖ reponendum sit. Sed redeamus ad id, unde paullulum deflexímus. Apparet igitur ex iis, quae diximus, quid prosae orationis scriptores in usu isto coniunctivi ἂν particula destituti se-

τῶν τε ὑπὸ γῆς θεῶν καὶ τῶν τῇδε, ὅσα προςήκει τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς γίγνεσθαι κυρίους φράζοντας· θήκας δ' εἶναι τῶν χωρίων ὁπόσα μὲν ἐργάσιμα μηδαμοῦ, μήτε τι μέγα μήτε τι σμικρὸν μνῆμα, ἃ δὲ ἡ χώρα πρὸς τοῦτ' αὐτὸ μόνον φύσιν

E. *χῶμα δὲ μὴ χοῦν*] Sic A. Ω. r. f. δ. o. et marg. a. c. Vulgo *χωννύναι*.

quuti sint. Ne tamen testimonia Platonis plane solitaria relinquamus, addidisse iuvabit unum alterumve locum, unde nostrae eorum interpretationi aliquid praesidii et firmamenti accedat. Conferas igitur cum locis Platonis Xenoph. Anab. III. 2, 22: *πάντες μὲν γὰρ οἱ ποταμοί, εἰ καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροι ὦσι, προϊοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διάβατοι γίγνονται.* ubi item internam eamque obiectivam rei possibilitatem notari apparet nec vero eam, quae ex aliarum rerum nexu suspensa intelligitur, estque hic locus simillimus illi, quem antea e sexto libro Legum attulimus. Xenophon. Cyrop. III. 3., 50. *οὐδεμία γάρ ἐστιν οὕτω καλὴ παραίνεσις, ἥτις τοὺς μὴ ὄντας ἀγαθοὺς αὐθημερὸν ἀκούσαντας ἀγαθοὺς ποιήσει· οὐκ ἂν οὖν τοξότας γε, εἰ μὴ ἔμπροσθεν τοῦτο μεμελετηκότες ὦσιν, οὐδὲ μὴν ἀκοντιστάς, οὐδὲ μὴν ἱππέας· ἀλλ' οὐδὲ μὴν τά γε σώματα ἱκανοὺς πονεῖν, εἰ μὴ πρόσθεν ἠσκηκότες ὦσιν.* quo loco recte perpenso non minus confirmatum iri arbitramur, quod paullo ante iudicavimus. Atque eadem ratio est Anab. III. 1. 36. VII. 6, 24. Verum satis erit duobus saltem locis Xenophontis additis interpretationi nostrae fidem fecisse. Itaque nobis ita persuasimus, ut statuamus, *εἰ* cum coniunctivo poni, ubi condicio enuntiatur, quae pro ipsius rei natura rata esse queat; *ἐάν* autem usurpari, ubi condicio etiam ex rebus casu obvenientibus suspensa est.

κυρίους φράζοντας· θήκας δ' —] Valckenar. ad Herodot. VII. 106. T. VI. Part. I. p. 356. correxit: *κυρίους φράζειν· τὰς θήκας δ' εἶναι*: nam *κυρίους* postulare infinitivum, nec *θήκας* recte carere articulo. Atque hanc Valckenarii sententiam suam fecerunt etiam Astius, Turicenses et Hermannus, qui locum eo modo refictum ediderunt. At nobis quidem mutatio ista nec necessaria nec rationi consentanea videtur. Nam articulus quidem ante *θήκας* plane est intolerabilis, qui ferri ideo non potest, quia prorsus negatur sepulcra in talibus regionibus facienda esse. Praeterea etiam continuo additur *μήτε τι μέγα μήτε τι σμικρὸν μνῆμα*. Ac mox quoque sine articulo: *χῶμα δὲ μὴ χοῦν*, et *λίθινα δὲ ἐπιστήματα*. Quod vero arbitrati sunt viri doctissimi post *κυρίους* necessario requiri *φράζειν*, in eo magnopere falluntur. Nam *γίγνεσθαι κυρίους* per se seorsum accipiendum est, ita ut significet: potestatem habere: cui additur *φράζοντας*, h. e. dum ea edicant. Quocirca nec ista ullam mutationem requirunt. Iam vero proxima sic expedias: *θήκας δ' εἶναι μηδαμοῦ τῶν χωρίων, ὁπόσα μὲν ἐργάσιμα (ἐστίν), μήτε τι μέγα μήτε τι σμικρὸν μνῆμα*: sepulcra nusquam sunto in iis regionibus, quae coli et arari possint, nec magnum nec parvum aliquod mo-

ἔχει, τὰ τῶν τετελευτηκότων σώματα μάλιστα ἀλυπήτως τοῖς ζῶσι δεχομένη κρύπτειν, ταῦτα ἐκπληροῦν· τοῖς δὲ ἀνθρώποις ὅσα τροφὴν μήτηρ οὖσα E ἡ γῆ πρὸς ταῦτα πέφυκε βούλεσθαι φέρειν, μήτε ζῶν μήτε τις ἀποθανὼν στερείτω τὸν ζῶνθ' ἡμῶν. χῶμα δὲ μὴ χοῦν ὑψηλότερον πέντε ἀνδρῶν ἔργον,

numentum. Nam post *θήκας* per appositionem infertur *μήτε τι μέγα — μνῆμα,* quo non perspecto Astius correxit *μηδέ τι μέγα,* praeter rectam rationem. Nam *μνῆμα* omnino est monumentum quodvis in defuncti memoriam factum, ideoque etiam sepulcrum cum tumulo, cippo, columna. Unde apparet nec Goerenzium ad Cicer. Legg. p. 207. audiendum esse, qui *τμῆμα* corrigi voluit.

ἃ δὲ ἡ χώρα πρὸς τοῦτ' αὐτὸ] Stephanus corrigebat *ἃ δὲ τῆς χώρας* vel *ἃ δὲ ἐν χώρᾳ,* ac praeterea requirebat *φύσει* pro *φύσιν.* Astius malebat: *ἣ δὲ δὴ χώρα,* idque in priore editione etiam evulgavit. Hermannus refinxit: *ἃ δὲ ἡ ἡ χώρα κ. τ. λ.* Nobis olim nihil nisi *φύσιν* mutandum et *φύσει* reponendum videbatur. Quamquam ne hoc quidem opus est, siquidem *ἃ* absolute dicitur pro *καθ' ἅ.* Sententia igitur haec est: Quorum autem locorum habita ratione terra ad hoc ipsum tantum natura comparata est, quippe mortuorum corpora sine vivorum detrimento recipiens, ut occultentur, ea loca complento (sepulcris ac monumentis scil.). Totum locum ob oculos habuit Cicero Legg. II. 27. §. 67. Sed videamus Platonem, qui iusta funebria reiicit ad interpretes religionum. Quem nos morem tenemus. De sepulcris autem dicit haec. Vetat ex culto agro, eove, qui coli possit, ullam partem sumi sepulcro; sed quae natura agri tantum modo efficere possit, ut mortuorum corpora sine detrimento vivorum recipiat, ea potissimum ut compleatur; quae autem terra fruges ferre, et, ut mater, cibos suppeditare possit, eam ne quis nobis minuat, neve vivus neve mortuus. Extrui autem vetat sepulcrum altius, quam quinque homines quinque diebus absolverint; nec e lapide excitari amplius, nec imponi, quam quod capiat laudem mortui, incisam ne plus quatuor herois versibus, quos longos appellat Ennius.

E. *τοῖς δὲ ἀνθρώποις ὅσα τροφὴν μ.*] Locus perplexior sic expediendus videtur: *καθ' ὅσα δὲ* (nam sic *ὅσα* accipiendum) *ἡ γῆ μήτηρ οὖσα πέφυκε βούλεσθαι φέρειν τροφήν, κ. τ. λ.* sed quorum habita ratione terra eo nomine mater naturâ suâ ultro pabulum effert mortalibus, nec vivus nec mortuus aliquis, iis privet quemquam nostrum viventem. Verba *πρὸς ταῦτα* iungimus cum *μήτηρ οὖσα,* quae hoc nomine parens est nostra, atque *ταῦτα* referimus ad *τροφήν* non sine caussa antepositum. Exposui-

*ἐν πένθ' ἡμέραις ἀποτελούμενον· λίθινα δὲ ἐπιστή-
ματα μὴ μείζω ποιεῖν ἢ ὅσα δέχεσθαι τὰ τοῦ τετε-
λευτηκότος ἐγκώμια βίου, μὴ πλείω τεττάρων ἡρωϊ-
κῶν στίχων. τὰς δὲ προθέσεις πρῶτον μὲν μὴ μα-*
959 *κρότερον χρόνον ἔνδον γίγνεσθαι τοῦ δηλοῦντος τόν
τε ἐκτεθνεῶτα καὶ τὸν ὄντως τεθνηκότα, εἴη δ' ἂν
σχεδόν, ὡς τἀνθρώπινα, μέτρον ἔχουσα τριταία πρὸς
τὸ μνῆμα ἐκφορά. πείθεσθαι δ' ἐστὶ τῷ νομοθέτῃ
χρεὼν τά τε ἄλλα καὶ λέγοντι ψυχὴν σώματος εἶναι
τὸ πᾶν διαφέρουσαν, ἐν αὐτῷ τε τῷ βίῳ τὸ παρε-*

τὰ τοῦ τετελευτηκότος] *τῶν τοῦ τ.* A. Ω. f. a. c. δ. o. P. 959. *προθέσεις πρῶτον μὲν*] Sic A. Ω. v. f. r. a. c. δ. o. Vulgo *πρότερον*. Dein *μικρότερον* A. Ω. Ξ. v. f. r. a. c.

mus de hoc loquendi usu ad Phileb. p. 28. A. ubi *τοῦτο* et *ταῦτα* ostendimus innumeris locis ad nomina generis feminini referri. conf. etiam Legg. I. p. 645. D. II. 653. A. 672. E. V. p. 729. B. XI. p. 937. E. Ceterum nec haec Astius recte explicavit. qui iungit: *ὅσα δὲ* (i. q. *ὅσον*) *ἡ γῆ μήτηρ οὖσα, πρὸς ταῦτα πέφυκε,* (*πρὸς τὸ*) *βούλεσθαι κ. τ. λ.*

χῶμα δὲ μὴ χοῦν] Recte libri miss. *χοῦν,* quod Schol. per *χωννύναι* interpretatur, sicuti vulgo scribitur. v. Moer. Atticist. p. 411. Thom. Mag. p. 916. Legem fere eandem sanxerunt etiam Athenae teste Ciceron. Legg. II. 26, 64. Sed post aliquanto propter has amplitudines sepulcrorum, quas in Ceramico videmus, lege sanctum est, ne quis sepulcrum faceret operosius, quam quod decem homines effecerint triduo. Ante *πέντε ἀνδρῶν ἔργον* non opus est ut cum Astio de Stephani coniectura *ἢ* interseratur. Nam *πέντε ἀνδρῶν ἔργον* per appositionem additur voc. *χῶμα*, hoc sensu: sepulcrum vero ne quis altius exstruito, quinque virorum (tantum) opus, intra quinque dies absolutum. — *λίθινα ἐπιστήματα*, monumenta erecta lapidea. — *ἢ ὅσα δέχεσθαι*, *ἢ τοσαῦτα, ὥστε δέχεσθαι*, nota loquendi ratione. Dein iunge: *τὰ ἐγκώμια βίου τοῦ τετελευτηκότος.*

P. 959. *μὴ μακρότερον χρόνον ἔνδον*] Codices plerique *μικρότερον*, sensu reluctante, ut proxima docent. — *τοῦ δηλοῦντος*, int. *χρόνου*; non longius temporis spatium, quam quod patefaciat etc. — *ἔνδον*, intus in aedibus; v. Casaubon. ad Persium III. vers 103. — Pro *ἐκτεθνεῶτα* vir doctus in Observat. Misc. Vol. VI. p. 283. *οὐ τεθνεῶτα*. Sed *ἐκθνήσκειν* dici de iis, qui deliquium animi passi sunt ideoque mortuis sunt similes, docuit Wyttenbach. ad Plut. De sera num. vind. p. 94.

ἐν αὐτῷ τε τῷ βίῳ τὸ παρεχόμ.] et in ipsa vita quod nostrum unumquem-

χόμενον ἡμῶν ἕκαστον τοῦτ' εἶναι μηδὲν ἀλλ' ἢ τὴν ψυχήν, τὸ δὲ σῶμα ἰνδαλλόμενον ἡμῶν ἑκάστοις B ἕπεσθαι, καὶ τελευτησάντων λέγεσθαι καλῶς εἴδωλα εἶναι τὰ τῶν νεκρῶν σώματα, τὸν δὲ ὄντα ἡμῶν ἕκαστον ὄντως ἀθάνατον, εἶναι ψυχὴν ἐπονομαζόμενον, παρὰ θεοὺς ἄλλους ἀπιέναι δώσοντα λόγον, καθάπερ ὁ νόμος ὁ πάτριος λέγει, τῷ μὲν ἀγαθῷ θαῤῥαλέον, τῷ δὲ κακῷ μάλα φοβερόν, βοήθειάν τε αὐτῷ μή τινα μεγάλην εἶναι τετελευτηκότι. ζῶντι γὰρ ἔδει βοηθεῖν πάντας τοὺς προσήκοντας, ὅπως ὅ τι δικαιότατος ὢν καὶ ὁσιώτατος ἔζη τε ζῶν καὶ C

δ. ο. Voss. x. errore manifesto. Mox pro πείθεσθαι δ' ἐστὶ Voss. x. πείθεσθαι δὲ χρή.

ἀλλ' ἢ τὴν ψυχὴν] τὴν ψυχῆς Voss. x.

que efficiat (quod cuiusque vim naturamque complectatur) *id* vero nihil aliud esse nisi animum. Sententiam illustrat abunde locus Phaedon. p. 115. C. D. E. De τοῦτο post τὸ παρεχόμενον illato v. ann. ad Theaet. p. 171. D. Schaefer. ad Dionys. De compos. verbor. p. 106. Krüger. ad Dionys. Historiogr. p. 177. Weber. ad Demosthen. in Aristocr. p. 158. Pro μηδὲν ἀλλ' ἢ ne quis malit μηδὲν ἄλλ' ἢ, v. ad Phaedon. p. 81. B. 82. B. De verbo ἰνδάλλεσθαι i. q. φαντάζεσθαι, v. Ruhnken. ad Tim. p. 150. Ceterum hic locus egregie opitulatur verbis Ciceron. Legg. II. 27. §. 68. Deinceps dicit (Plato) eadem illa de immortalitate animorum, et reliqua post mortem tranquillitate bonorum, poenis impiorum: quae Wagnerus, Goerenzius, Moserus, tanquam spuria extermінari voluerunt, nihil tale apud Platonem legi existimantes. Quasi vero quae dehinc disputantur non eadem illa sint, quae Tullius significavit.

B. τὸν δὲ ὄντα ἡμῶν ἕκαστον —] Male vulgo post εἶναι commate distinguitur, qua interpunctione admissa hiulca existit oratio, qualem nemo quisquam ferat. Unde factum, ut Stephanus loco variis mutationibus succurrendum putaverit. At verum assecutus est Astius, qui, commate post ἀθάνατον interposito, εἶναι, quod Hermannus, Baitero ipsi suffragante, iniuria uncis seclusit, ad ψυχὴν ἐπονομαζόμενον referendum arbitatus est. De εἶναι verbis nominandi addito diximus ad Phileb. p. 13. B. — παρὰ θεοὺς ἄλλους, sc. ἢ τοὺς ἐνθάδε. Phaedon. p. 63. B. εἰ μὲν μὴ ᾤμην ἥξειν πρῶτον μὲν παρὰ θεοὺς ἄλλους σοφούς τε καὶ ἀγαθούς, ἔπειτα καὶ παρ' ἀνθρώπους τετελευτηκότας τῶν ἐνθάδε, ἠδίκουν ἂν οὐκ ἀγανακτῶν τῷ θανάτῳ.

C. ἔζη τε ζῶν] ut quam iustissimus et sanctissimus viveret, dum in vivis esset. Dein post ἀτιμώρητος importune ἂν infercitur, quod Astius delendum censet; sed melius de Baiteri sententia scripseris παγκάκων. Winckelmannus coniecit: ἀτιμώρητος ἀνιά-

τελευτήσας ἀτιμώρητος [ἂν] κακῶν ἁμαρτημάτων ἐγίγνετο τὸν μετὰ τὸν ἐνθάδε βίον. ἐκ δὲ τούτων οὕτως ἐχόντων οὐδέποτε οἰκοφθορεῖν χρή, διαφερόντως νομίζοντα τὸν αὑτοῦ τοῦτον εἶναι τὸν τῶν σαρκῶν ὄγκον θαπτόμενον, ἀλλ' ἐκεῖνον τὸν υἱὸν ἢ ἀδελφόν, ἢ ὅντινά τις μάλισθ' ἡγεῖται ποθῶν θάπτειν, οἴχεσθαι περαίνοντα καὶ ἐμπιπλάντα τὴν αὑτοῦ μοῖραν, τὸ δὲ παρὸν δεῖν εὖ ποιεῖν, τὰ μέτρια D ἀναλίσκοντα ὡς εἰς ἄψυχον χθονίων βωμόν· τὸ δὲ μέτριον νομοθέτης ἂν μαντεύσαιτο οὐκ ἀσχημονέστατα. ἔστω δὴ νόμος οὗτος· τῷ μὲν δὴ τοῦ μεγίστου τιμήματος εἰς τὴν πᾶσαν ταφὴν ἀναλισκόμενα μὴ πλέον πέντε μνῶν, τῷ δὲ τοῦ δευτέρου τρεῖς μναῖ, καὶ δύο τῷ τοῦ τρίτου, μνᾶ δὲ τῷ τοῦ τετάρτου μέτρον ἂν ἔχοι τῶν ἀναλωμάτων. νομοφύλαξι δὲ πολλά τε ἄλλα ἀνάγκη πράττειν καὶ πολλῶν ἐπιμε-

C. τὸν μετὰ τὸν ἐνθάδε βίον] τῶν μετὰ vulgo, adversantibus A. Ω. f. a. c. δ. o. Corrigendum iam Steph. vidit.

διαφερόντως νομίζοντα] Sic Ω. Ξ. v. f. r. a. c. δ. o. x. Vulgo scribebatur διαφέροντα. Mox A. pr. ἐμπιπράντα cum cod. v. et Vat. Ω. pr. ἐμπιμπράντα.

D. τῷ μὲν δὴ τοῦ μ.] δὴ Bastio teste Vat. Ω. pr. omittit, sed in marg. habet annotatum. Alia narrat Bekkerus, qui voculam ibi punctis notatam esse scribit.

μέτρον ἂν ἔχοι] V. ἔχῃ, soloece, et invitis codd. omnibus.

των. De ἀτιμώρητος, impunitus, v. Ruhnk. ad Tim. p. 54.

οὐδέποτε οἰκοφθορεῖν] neminem oportet perdere rem familiarem existimantem, suum esse (i. e. amicum et cognatum) pondus istud carnium, quum sepeliatur, sed illum filium suum vel fratrem vel quemcunque quis maxime desiderans sepeliri putet, discessisse absolventem et implentem fatum suum. Phaedon. p. 115. C: οὐ πείθω, ἔφη, ὦ ἄνδρες, Κρίτωνα, ὡς ἐγώ εἰμι οὗτος ὁ Σωκράτης ὁ νυνὶ διαλεγόμενος — ἀλλ' οἴεταί με ἐκεῖνον εἶναι, ὃν ὄψεται ὀλίγον ὕστερον νεκρόν, κ. τ. λ. De dictione Astius comparat Epinom. p. 992. D: ὅτι θανάτῳ τις τῷ τοιούτῳ τὴν αὑτοῦ μοῖραν ἀναπλήσει. et Latin. fatum implere Liv. I. 7. Loquutionem proverbialem: τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν s. τιθέναι ad Gorg. p. 499. C. attigimus. De sepultura conf. etiam Libr. VII. p. 800. E. ibique ann.

E. εἷς γέ τις ἐπιστατῇ] certe unus aliquis. Men. p. 96. D. ἑνί γέ τῳ τρόπῳ. Phaedr. p. 242. B. al.

τῷ δὲ πολιτικῷ νόμῳ —] sed legumlatori (viro civili) secundum νόμον leges fe-

λεῖσθαι, τούτων δ' οὐχ ἥκιστα, ὅπως ἂν παίδων τε
καὶ ἀνδρῶν καὶ πάσης ἡλικίας ἐπιμελούμενοι ζῶσι, E
καὶ δὴ καὶ πρὸς τὸ τέλος ἁπάντων νομοφύλαξ εἷς
γέ τις ἐπιστατῇ, ὃν ἂν οἱ τοῦ τετελευτηκότος ἐπί-
σκοπον οἰκεῖοι παραλάβωσιν, ᾧ καλόν τ' ἔστω κα-
λῶς καὶ μετρίως τὰ περὶ τὸν τετελευτηκότα γιγνό-
μενα καὶ μὴ καλῶς αἰσχρόν. πρόθεσις δὲ καὶ τἆλλα
ἔστω μὲν κατὰ τὸν περὶ τα τοιαῦτα νόμον γιγνό-
μενα, τῷ δὲ πολιτικῷ νόμῳ νομοθετοῦντι παραχω-
ρεῖν χρὴ τὰ τοιάδε· δακρύειν μὲν τὸν τετελευτηκότα
ἐπιτάττειν ἢ μὴ ἄμορφον· θρηνεῖν δὲ καὶ ἔξω τῆς 960
οἰκίας φωνὴν ἐξαγγέλλειν ἀπαγορεύειν, καὶ τὸν νε-
κρὸν εἰς τὸ φανερον προάγειν τῶν ὁδῶν κωλύειν,
καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς πορευόμενον φθέγγεσθαι, καὶ πρὸ
ἡμέρας ἔξω τῆς πόλεως εἶναι. ταῦτα δὴ κείσθω τε
οὕτω περὶ τὰ τοιαῦτα νόμιμα, καὶ ὁ μὲν πειθόμε-

E. τις ἐπιστατῇ] Vulgo ἐπιστατεῖ. Recte ἐπιστατῆι pr. Vat. Ω. et ἐπιστατηι sine accentu Par. A. Et scripsit ἐπιστατῇ etiam Hermann. ac Schneid.

τῷ δὲ πολιτικῷ νόμῳ] Voc. νόμῳ om. Par. A. et pr. Ω. Eiecerunt Schn. Herm. Wagn. Sed iniuria. Nam pertinet νόμῳ ad νομοθετοῦντι, et a vett. criticis damnatum videtur, quia ipsis non intellectum est.

P. 960. εἰς τὸ φανερὸν προάγειν] Sic A. Ω. v. f. r. a c. δ. o. x. Stob. Vulgo προςάγειν.

renti haec talia sunt concedenda etr. Etenim νόμον dixit modo morem et consuetudinem. Secundum hunc igitur ea quoque decernenda esse dicit, quae deinde afferuntur. Quod non perviderunt critici, qui νόμῳ eiecerunt.

δακρύειν μὲν τὸν τετελ.] De ritibus Atheniensium consulas Beckeri Charicl. Vol. II. p. 175 sqq. Laudat locum Stob. Serm. CXXI. p. 613.

P. 960. θρηνεῖν δὲ — ἀπαγορεύειν] Infinitivi ἀπαγορεύειν et κωλύειν imperativi vi pollent, falliturque Astius eos aliter explicans. Cicero Legg. II. 26. §. 64. pleraque illa Solonis sunt; de lamentis vero expressa verbis sunt: Mulieres genas ne radunto, neve lessum funeris ergo habento. Plutarch. Vit. Solon. p. 90. c. 21. ἀμυχὰς δὲ κοπτομένων καὶ τὸ θρηνεῖν πεποιημένα καὶ τὸ κωκύειν ἄλλον ἐν ταφαῖς ἑτέρων ἀφεῖλεν. Dein φθέγγεσθαι eiulare, lamentationes vel gemitus et singultus emittere, pendet ex praecedenti ἀπαγορεύειν vel κωλύειν quod huc quoque trahendum.

πρὸ ἡμέρας ἔξω τῆς πόλεως] Extra urbem etiam Athenienses et alii sepeliebantur; v.

νος ἔστω ζημίας ἐκτός, ὁ δὲ ἀπειθῶν ἑνὶ τῶν νομοφυλάκων ὑπὸ πάντων ζημιούσθω τῇ δοξάσῃ πᾶσι
B κοινῇ ζημίᾳ. ὅσαι δ' ἄλλαι γίγνονται περὶ τελευτήσαντας ταφαὶ εἴτε καὶ ἄταφοι πράξεις, περὶ πατροφόνων καὶ ἱεροσύλων καὶ τῶν τοιούτων πάντων, εἰρημέναι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν κεῖνται διὰ νόμων, ὥςτε σχεδὸν ἡ νομοθεσία τέλος ἂν ἡμῖν ἔχοι. τῶν πάντων δ' ἑκάστοτε τέλος οὐ τὸ δρᾶσαί τι σχεδὸν οὐδὲ τὸ κτήσασθαι κατοικίσαι τ' ἐστίν, ἀλλὰ τῷ γεννηθέντι σωτηρίαν ἐξευρόντα τελέως ἀεὶ τότ' ἤδη νο-

τῇ δοξάσῃ πᾶσι] πάσῃ A. et pr. Ω. δ. sec. a. c.

B. κατοικίσαι τ' ἐστίν,] Sic A. et teste Bekkero pr. Ω. Vulgo: κατοικῆσαι.

ὅσον ἔδει] δεῖ A. et pr. Ω. ut scripsit Schneider. Utrumque dici potuit.

Petiti Legg. Att. Libr. VI. Tit. VIII. p. 495. Cicero Legg. II. 23. §. 58: Hominem mortuum, inquit lex in Duodecim, in urbe ne sepelito neve urito. ad quem locum v. Davis. et Moser. De matutino tempore sepeliendis mortuis lege publica destinato Demosthen. in Macartat. p. 1171: ἐκφέρειν δὲ τὸν ἀποθανόντα τῇ ὑστεραίᾳ, ᾗ ἂν προθῶνται, πρὶν ἥλιον ἐξέχειν. Sed totus ille locus Demosthenis utiliter cum his conferetur.

B. ἄταφοι πράξεις] H. e. quum sepultura non habet locum vel non concessa est. Pertinet hoc ad parricidarum, sacrilegorum, aliorum scelestorum hominum, mentionem, quae continuo subiicitur.

τῶν πάντων δ' ἑκάστοτε τέλος —] sed omnium absolutio semper non in eo posita est, ut aliquid faciamus aut acquiramus et condamus, sed potius eo continetur, ut ei, quod ortum sit, perpetuam conservationem excogitemus, ac tum demum quidquid fieri oportebat recte factum esse arbitremur, prius autem esse totum imperfectum. Istud κατοικίσαι, vulgo in κατοικῆσαι depravatum, non sine caussa positum, quandoquidem a colloquentibus de condenda colonia disputatur. Ceterum pro ἐξευρόντα νομίζειν expectes potius ἐξευρεῖν νομίζοντα. Sed non raro ita fit, ut participium rei primariae faciat indicium; de quo usu loquendi v. ad Gorg. p. 483. E. 484. D.

Cap. X. C. καλῶς ὕμνηται, σχεδὸν δὲ —] Vulgo εἴρηται, quod glossema redolet. Libr. VI. p. 778. D: καλῶς μὲν καὶ ὁ ποιητικὸς ὑπὲρ αὐτῶν λόγος ὑμνεῖται.

Τὸ Λάχεσιν μὲν τὴν πρώτην —] Locus foede corruptus, cui nec codd. mss. salutarem medicinam attulerunt. Quocirca quid de eo statuendum sit, ad unum maxime redit mentis indicium. Ac sententiam quidem verborum si

μίζειν πᾶν ὅσον ἔδει πραχθῆναι πεπρᾶχθαι, πρότερον δ' ἀτελὲς εἶναι τὸ ὅλον. C

ΚΛ. Καλῶς, ὦ ξένε, λέγεις· πρὸς ὅ τι δὲ τὸ νῦν αὖ ῥηθὲν εἴρηται, φράζ' ἔτι σαφέστερον.

Cap. X. *ΑΘ. Ὦ Κλεινία, πολλὰ τῶν ἔμπροσθεν καλῶς ὕμνηται, σχεδὸν δὲ οὐχ ἥκιστα τὰ τῶν μοιρῶν προσρήματα.*

ΚΛ. Ποῖα δή;

ΑΘ. Τὸ Λάχεσιν μὲν τὴν πρώτην εἶναι, Κλωθὼ δὲ τὴν δευτέραν, τὴν Ἄτροπον δὲ τρίτην, σώ-

C. *καλῶς ὕμνηται*] Vulgo *εἴρηται*, quod ex A. Ω. v. f. n. c. δ. x. mutatum. Scilicet *εἴρηται* natum est ex interpretatione, et in aliquot codd. in margg. tanquam receptae lectionis glossema adscriptum.

Ἄτροπον δὲ τρίτην] *δὴ* pro *δὲ* A. Ω. v. f. r. a. δ. o. Dein Schneiderus scripsit *ληχθέντων*, ut coniecit Im. Bekker.

quaeris, est ea profecto satis clara et perspicua. Praeclare enim ait ab antiquis ita proditum esse, ut Lachesis prima, Clotho secunda, Atropos denique tertia Parcarum habeatur, quippe quo significetur, ad uniuscuiusque operis perfectionem necessario requiri etiam hoc, ut ei perpetuitas, incolumitas, et conservatio concilietur, quod ipsum indicari Atropi nomine, quippe quod significet *τὸ ἀμετάστροφον*. Haec igitur loci sententia est, quae confirmatur etiam loco Reipubl. X. p. 620. E. ubi Atropos eam exercet vim et potestatem, ut *τὰ ἐπικλωσθέντα* reddat *ἀμετάστροφα*. Atque hoc tenentes primum quidem non dubitabimus, quin vitiosum sit istud *τῶν λεχθέντων*. Nam Atropos hic non ut conservatrix eorum, quae disputata sunt, memoratur, sed tanquam dea describitur, quae quod reliquae Parcae confecerint efficiat immutabile. Quocirca Astius parum vidit, qui vulgatam lectionem defensionem paratam habere exinde putat, quod tritum sit illud *ὁ μῦθος ἐσώθη*. Id enim huc nihil pertinet. Nec recte coniecerunt *τῶν λαχόντων*. Nam *τὰ λαχόντα* sunt, quae alicui sorte obtigerunt. Qualia certe non sunt, quae Atropos a sororibus tradita accipere fingitur. Nec vero Bekkeri coniectura, licet a Schneidero suscepta, placet, qui *ληχθέντων* coniecit. Nam *τὰ ληχθέντα* profecto non solent appellari, quae perfecta et absoluta sunt. Dicam igitur quid nobis in mentem venerit. Scribendum enim putamus *τῶν νηθέντων*. Plat. Polit. p. 282. C: *ταῦτ' ἄρα κρόκην μὲν τὰ νηθέντα*. De Parcis Homer. Odyss. 7, 197: *πείσεται, ἅσσα οἱ Αἶσα Κατακλῶθές τε βαρεῖαι γεινομένῳ νήσαντο*. Qua lectione restituta hic quidem apparet protenus auferri rei difficultatem. Iam vero inde etiam proximis verbis: *ἀπεικασμένα τῇ τῶν κλωσθέντων τῷ πυρί*, si quid iudicare possumus, aliquid lucis affunditur. Quae quidem verba dici non potest quantum negotii criticis creaverint. *Fi-*

τειραν τῶν λεχθέντων, [ἀπεικασμένα τῇ τῶν κλω-
D σθέντων τῷ πυρί], την ἀμετάστροφον ἀπεργαζομένων δύναμιν· ἃ δὴ καὶ πόλει καὶ πολιτείᾳ δεῖ μὴ μόνον ὑγίειαν καὶ σωτηρίαν τοῖς σώμασι παρασκευάζειν, ἀλλὰ καὶ εὐνομίαν ἐν ταῖς ψυχαῖς, μᾶλλον δὲ σωτηρίαν τῶν νόμων. ἡμῖν δ' ἔτι μοι φαίνεσθαι δοκεῖ τοῦτ' ἐλλεῖπον τοῖς νόμοις εἶναι, πῶς χρὴ τὴν ἀμετάστροφον αὐτοῖς ἐγγίγνεσθαι κατὰ φύσιν δύναμιν.

ΚΛ. Οὐ σμικρὸν λέγεις, εἴπερ ἐστὶ καὶ δυνατὸν εὑρεῖν, ὅπῃ γίγνοιτ' ἂν παντὶ κτήματι τὸ τοιοῦτον.

E *ΑΘ.* Ἀλλ' ἔστι μὴν δυνατόν, ὥς γέ μοι τὰ νῦν παντάπασι καταφαίνεται

D. καὶ δυνατὸν] Pro καὶ Voss. x. et pr. A. Ω. μή. Ven. Ξ. et pauci alii: καὶ μὴ δ. Male. Proximum τὸ ante τοιοῦτον om. pr. A. Ω.

cinus vertit: Haec ad ignem contortis, quia vim inconvertibilem continent, comparata sunt. Quod nemo probabit. Recte igitur alii ad coniecturas confugerunt, ita tamen ut alius alia proponeret. Nam pro τῷ πυρὶ Cornarius φύσει, Astius πιλώσει vel πιλήσει, Winckelmannus τῷ συσπειρᾶν, Baiterus τολύπῃ, Hermannus σωτηρίᾳ coniectarunt. Sed utcunque olim pro τῷ πυρὶ scriptum fuerit, sub quo quid latere putemus, postea dicemus; ne integrum istud membrum quidem quid velit aut quomodo cum reliqua oratione cohaereat, ullo modo exputaveris. Nam quis tandem sibi persuadebit, ἀπεικασμένα cum superiore illo προσρήματα commode connecti posse? et, hoc si recte fieri possit, quaenam, obsecro, ex his verbis emerget probabilis sententia? Nimirum dicam quod sentio: totum istud colon: ἀπεικασμένα — τῷ πυρί, miserandum est scioli alicuius glossema, quod, ad σώτειραν τῶν νηθέντων adscriptum, temere in Platonis orationem invectum est. Scriptum autem, nisi fallor, olim fuit sic fere: ἀπεικασμένα τῇ τῶν κλωσθέντων τολύπῃ (Knäuel). Atque his utcunque expeditis facilis iam est proximorum verborum emendatio. Scribendum enim deinceps: τὴν ἀμετάστροφον ἀπεργαζομένην δύναμιν, ita ut ἀπεργαζομένην referatur ad σώτειραν τῶν νηθέντων h. e. ad Atropon. Ea enim dicitur efficere δύναμιν ἀμετάστροφον, h. e. inflexibilem firmitatem eorum, quae nendo condensata sint. Solent quippe δύναμις, ut φύσις, in tali periphrasi usurpari, sicuti paullo ante ad XII. p. 944. D. et 952. D. ostendimus. Iam vero his ita correctis et emendatis rectissime pergitur: ἃ δὴ καὶ πόλει καὶ πολιτείᾳ κ. τ. In quibus ἃ refertur ad ἀμετάστροφον δύναμιν, quandoquidem pronomina demonstrativa et relativa genere neutro etiam ad nomina feminini et masculini referuntur, si-

ΚΛ. Μὴ τοίνυν ἀφιστώμεθα μηδενὶ τρόπῳ, πρὶν ἂν τοῦτ' αὐτὸ ἐκποϱισώμεθα τοῖς εἰρημένοις νόμοις· γελοῖον γὰρ τό γε μάτην πονήσαντα ὁτιοῦν εἰς μηδὲν βέβαιον καταβαλεῖν.

ΜΕ. Ὀρθῶς παρακελεύει, καὶ ἐμὲ τοιοῦτον εὑρήσεις ἄλλον.

ΚΛ. Καλῶς δὴ λέγεις. τίς οὖν δή, φής, σωτηρία γίγνοιτ' ἂν καὶ τίνα τρόπον πολιτείᾳ τε καὶ τοῖς νόμοις ἡμῖν;

ΑΘ. Ἆρ' οὐκ εἴπομεν, ὅτι δεῖ σύλλογον ἡμῖν 961
ἐν τῇ πόλει γίγνεσθαι τοιόνδε τινά; δέκα μὲν τῶν νομοφυλάκων τοὺς πρεσβυτάτους ἀεί, τοὺς δὲ τἀριστεῖα εἰληφότας ἅπαντας δεῖν εἰς ταὐτὸ συλλέγεσθαι

E. Ὀρθῶς παρακελεύει] V. παρακελεύῃ. Sed παρακελεύει Par. A. et pr. Ω. a.

cubi quod iis significatur universe magis atque generatim accipiendum est. Legg. II. p. 653. E: ἐν ταῖς τάξεσι καὶ ἀταξίαις, οἷς δὴ ῥυθμὸς ὄνομα. ubi v. ann. Sympos. p. 196. A: ἡ εὐσχημοσύνη, ὃ δὴ καὶ διαφερόντως ἐκ πάντων Ἔρως ἔχει. Legg. XI. p. 937. D: καὶ δὴ καὶ δίκη ἐν ἀνθρώποις πῶς οὐ καλόν, ὃ πάντα ἡμέρωκε τὰ ἀνθρώπινα. Similiter paullo ante p. 958. E: ταῦτα vidimus ad τροφήν pertinere. Sed de demonstrativi usu dictum est copiosius ad Phileb. p. 28. A. Itaque iam tandem apparet omnia ita esse explanata, nihil ut offensionis supersit, neque opus putamus omnes, quae de verbis dubiis propositae sunt, coniecturas enarrare. Hoc unum memorasse satis erit, Astium et Voegelinum ἀπεργαζομένη pro ἀπεργαζομένων et ἣν δὴ pro ἃ δὴ coniectavisse. Hermannum autem edidisse: τῶν λεχθέντων, ἀπεικασμένα τῇ τῶν κλωσθέντων σωτηρίᾳ (pro τῷ πυρὶ τὴν ἀμετάστροφον ἀπεργαζομένη δύναμιν). Ceterum Zellerus Stud. Platonn. p. 108. quae hic de Parcarum nominibus disputantur, ex Reip. X. p. 620. E. sumta esse statuit; quod utroque loco accuratius comparato nemo facile crediderit.

D. φαίνεσθαι δοκεῖ τοῦτ' ἐλλεῖπον] Sic φαίνεσθαι δοκεῖν positum De Rep. II. p. 381. E. Xenoph. Mem. II. 1, 22. III. 1, 4. ubi v. intpp. Mox ad Οὐ σμικρὸν λέγεις v. Legg. I. p. 633. B. 642. A. II. p. 653. A. 685. A. 692. C. al. et quae collegimus ad Sympos. p. 175. B.

E. Μὴ τοίνυν ἀφιστώμεθα —] a quaerendo desistamus; v. ad Politic. p. 257. C. et 285. A. — εἰς μηδὲν βέβαιον καταβαλεῖν, non impendere aliquid certum ac stabile. Legendum tamen videtur: καταγαγεῖν, perducere. — τοιοῦτον ἄλλον, item talem, ut alibi τοιοῦτον ἕτερον. Phaed. p. 58. D. καὶ τοὺς ἀκουσομένους γε τοιούτους ἑτέρους ἔχεις. ubi v. ann.

τούτοις· ἔτι δὲ τοὺς ἐκδημήσαντας ἐπὶ ζήτησιν, εἴ τί που πρὸς τὴν νομοφυλακίαν γίγνοιτο ἓν καίριον ἀκοῦσαι, καὶ σωθέντας οἴκαδε δόξαι τούτοις αὐτοῖς διαβασανισθέντας, τοῦ ξυλλόγου ἀξιοκοινωνήτους εἶναι· πρὸς τούτοις δὲ ἕνα ἕκαστον δεῖν προςλαμβάνειν

B τῶν νέων, μὴ ἔλαττον ἢ τριακονταέτη γεγονότα, πρῶτον δὲ αὐτὸν κρίναντα ἐπάξιον εἶναι φύσει καὶ τροφῇ τὸν νέον οὕτως εἰς τοὺς ἄλλους εἰςφέρειν, καὶ ἐὰν μὲν δόξῃ καὶ τοῖς ἄλλοις, προςλαμβάνειν, εἰ δὲ μή, ἀπόῤῥητον εἶναι τὴν γεγονυῖαν κρίσιν τοῖς τε ἄλλοις δὴ καὶ μάλιστ' αὐτῷ τῷ ἀποκριθέντι· δεῖν δὲ ὄρθριον εἶναι τὸν σύλλογον, ἡνίκ' ἂν τῶν ἄλλων πράξεων ἰδίων τε καὶ κοινῶν καὶ μάλιστ' ᾖ τις σχολὴ παντί. τοιοῦτόν τί που λεχθὲν ἡμῖν ἦν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις;

C *ΚΛ.* Ἦν γὰρ οὖν.

ΑΘ. Τούτου δὴ πέρι τοῦ συλλόγου πάλιν ἀναλαβὼν λέγοιμ' ἂν τὸ τοιόνδε. φημί, εἴ τις τοῦτον

P. 961. *γίγνοιτο ἓν καίριον*] Ω a. c. in marg. *ἐγκαίριον*, quae est vox nihili. v. Explicatt. Dedit tamen Schneid. *ἐγκαίριον*. Hermann. de coniect. Winckelmanni *ἔγκαιρον* dedit.

B. *ἢ τριακονταέτη*] *τριακοντετη* pr. A. Ω. omisso ac-

P. 961. *γίγνοιτο ἓν καίριον ἀκοῦσαι*] Pro *ἓν* Astius *ἂν* scripsit. Codd. quidam correctum habent *ἐγκαίριον*. At *ἐγκαίριον* est vocabulum nihili, pro quo usitatum est potius *ἔγκαιρον*. Neque probandum est *ἄν*, quod ab sententia abhorret. Verissime Bekkerus *ἓν καίριον*. Nam *ἕν τι* est unum aliquid de numero eorum, quae opportuna et utilia videri possent. Quo sensu *εἷς τις* neutiquam infrequens est, imprimis apud aetatis inferioris scriptores; v. Bergler. ad Alciphron. Vol. I. p. 26. ed. Wagner. Valckenar. ad Hemsterhus. Oratt. p. 347.

καὶ σωθέντας οἴκαδε δόξαι] Scite Winckelmannus *δόξαντας* legendum coniecit, quo restituto filum orationis pertexitur rectissime. Nam quod Astius pro *καὶ* restitui iussit *ὥςτε*, id et audacius est refictum, nec loci difficultates plane amovet. Fieri tamen potest, ut infinitivus *δόξαι* positus sit propter concursum participiorum, quasi ex *δεῖ* pendeat; quae ratio placuit Engelhardto Anacoluthor. Plat. Specim. III. p. 36. Quamobrem nihil mutandum iudicavimus. — *σωθέντας οἴκαδε*, salvos in patriam reduces factos.

B. *πρῶτον δὲ αὐτὸν κρίναντα —*] ac primum quidem ipsum illum, quum iudicaverit aliquem propter naturam et educa-

βάλοιτο οἷον ἄγκυραν πάσης τῆς πόλεως, πάντα ἔχουσαν τὰ πρόσφορα ἑαυτῇ, σώζειν ἂν ξύμπαντα, ἃ βουλόμεθα.

ΚΛ. Πῶς δή;

ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο ἡμέτερος ἂν καιρὸς γίγνοιτο ὀρθῶς φράζοντας μηδὲν ἀπολείπειν προθυμίας.

ΚΛ. Καὶ μάλα καλῶς εἶπες, ποίει θ' ὥςπερ καὶ διανοεῖ.

ΑΘ. Χρὴ τοίνυν, ὦ Κλεινία, παντὸς πέρι νοῆσαι σωτῆρα τὸν εἰκότα ἐν ἑκάστοις τῶν ἔργων, ὡς ἐν ζώῳ ψυχὴ καὶ κεφαλὴ τό γε μέγιστον πεφύκατον. D

ΚΛ. Πῶς αὖ φῄς;

ΑΘ. Ἡ τούτοιν ἀρετὴ δήπου παντὶ παρέχει ζώῳ σωτηρίαν.

ΚΛ. Πῶς;

ΑΘ. Ψυχῇ μὲν πρὸς τοῖς ἄλλοις νοῦς ἐγγιγνόμενος, κεφαλῇ δ' αὖ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὄψις καὶ ἀκοή. ξυλλήβδην δὲ νοῦς μετὰ τῶν καλλίστων αἰ-

centu. Vulgo τριακονταετῆ. Vat. r. τριάκοντα ἔτη.
μάλιστ' ἤ τις] εἰ marg. Ω. Dein ἦν om. A. et pr. Ω.
C. *ὥςπερ καὶ διανοεῖ*] V. διανοῇ. Sed Par. A. et pr. Ω. a. διανοεῖ.

tionem eo honore dignum esse, cum ad reliquos adducere oportere ctr. Dein quod post ἐὰν μέν infertur εἰ δὲ μή, frequentem esse hanc loquendi rationem, ostendimus ad Phaedon. p. 93. B. De iunctis vocabulis ἰδίων τε καὶ κοινῶν v. Ruhnken. ad Tim. p. 146 sq.

C. *οἷον ἄγκυραν πάσης τῆς πόλεως*] H. e. tanquam praesidium et firmamentum universae civitatis. Imago veteribus usitatissima. Eurip. Hecub. 80: ὦ χθόνιοι θεοί, σώσατε παῖδ' ἐμόν, ὃς μόνος οἴκων ἄγκυρ' ἔτ' ἐμῶν τὴν χιονώδη Θρῄκην κατέχει. Silius VII. 23. ultima cur fessis ancora cur Fabius. Senec. Epigr. in Anthol. Lat. III. 152. Crispe, meae vires, lassarumque ancora rerum. conf. Erasm. Adagg. I. 1, 24. Wyttenbach. ad Plutarch. De sera num. vind. p. 104. Drackenborch. ad Sil. Ital. VII. 23. — *πάντα ἔχουσαν*, i. e. εἰ πάντα ἔχοι.

Τὸ μετὰ τοῦτο ἡμέτερος —] H. e. ἡμᾶς ἂν ἐν καιρῷ προςήκοι. Similiter Xenoph. Anab. III. 1: εὖ τοίνυν ἐπίστασθε ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσοι νῦν συνεληλύθατε μέγιστον ἔχετε καιρόν. Mox *τό γε μέγιστον* est: maximum quod attinet; h. e. maxime, hauptsächlich. Ceterum conf. ann. ad p. 942. D.

σθήσεων κραθεὶς γενόμενός τε εἰς ἓν σωτηρία ἑκάστων δικαιότατ' ἂν εἴη καλουμένη.

ΚΛ. Ἔοικε γοῦν.

E ΑΘ. Ἔοικε γάρ. ἀλλ' ὁ περὶ τί νοῦς μετ' αἰσθήσεων κραθεὶς σωτηρία πλοίων ἔν γε χειμῶσι καὶ ἐν εὐδίαις γίγνοιτ' ἄν; ἆρ' οὐκ ἐν νηῒ κυβερνήτης ἅμα καὶ ναῦται τὰς αἰσθήσεις τῷ κυβερνητικῷ νῷ συγκερασάμενοι σώζουσιν αὑτούς τε καὶ τὰ περὶ τὴν ναῦν;

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Οὐδὲν δὴ πολλῶν δεῖ τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα παραδειγμάτων, ἀλλ' οἷον περὶ στρατοπέδων νοήσωμεν, τίνα θέμενοι στρατηγοὶ σκοπὸν καὶ ἰατρικὴ ὑπηρεσία πᾶσα στοχάζοιτ' ἂν τῆς σωτηρίας.

ΚΛ. Ὀρθῶς.

962 ΑΘ. Ἆρ' οὐχ ἡ μὲν νίκην καὶ κράτος πολεμίων, ἡ δὲ ἰατρῶν τε καὶ ὑπηρετῶν ὑγιείας σώματι παρασκευήν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Ἰατρὸς δὴ τὸ περὶ σῶμα ἀγνοῶν, ὃ προς-

E. *περὶ στρατοπέδων νοήσωμεν*] Post στρατοπέδων inde a Stephano de coniectura Cornarii interponunt καὶ ἰατρικῆς, quod ab libris mss. omnibus abest. Nec eo opus esse, infra ostendimus.

P. 962. *ὑγιείας σώματι*] Sic A. v. a. δ. o. x. et pr. Ω. Vulgo σώμασι.

D. *δικαιότατ' ἂν εἴη καλουμένη*] Genus participii praedicato accommodatum est, de qua constructionis forma v. ad Menon. p. 79. E. Gorg. p. 463. E. Legg. X. p. 892. A. V. p. 735. E.

E. *περὶ στρατοπέδων νοήσωμεν*] Post στρατοπέδων Stephanus καὶ ἰατρικῆς inseruit, quod Cornarii debetur coniecturae. Expressit illud Ficinus: Non multis exemplis opus est; sed in exercitu et medicina consideremus etr. Sed videtur interpres, ut solet, istud et medicina de suo addidisse. Nec vero ista verborum accessione ullo modo indigemus. Nam quum initio exercituum tantum mentio iniiciatur, tamen deinde alio exemplo addito non solum imperatores, verum etiam medici commemorantur. Quod a more Platonis nequaquam abhorret. Itaque abiecimus rursus Cornarii commentum, quod mirum est inde a Stephano ab omnibus editoribus ad Turicenses usque esse servatum. Winckelmannus probante

εἴπομεν ὑγίειαν νῦν, ἢ νίκην στρατηγὸς ἢ τῶν ἄλλων ὅσα δὴ διήλθομεν, ἔσθ' ὅπως ἂν νοῦν περί τι τούτων ἂν ἔχων φαίνοιτο;

ΚΛ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Τί δὲ δὴ περὶ πόλιν; εἴ τις τὸν σκοπόν, οἷ βλέπειν δεῖ τὸν πολιτικόν, φαίνοιτο ἀγνοῶν, ἆρα ἄρχων μὲν πρῶτον δικαίως ἂν προαγορεύοιτο, εἶτα σώζειν ἂν δυνατὸς εἴη τοῦτο, οὗ τὸν σκοπὸν τὸ παράπαν μηδ' εἰδείη; B

ΚΛ. Καὶ πῶς;

Cap. XI. ΑΘ. Δεῖ δὴ καὶ τὰ νῦν, ὡς ἔοικεν, εἴπερ μέλλει τέλος ὁ κατοικισμὸς τῆς χώρας ἡμῖν ἕξειν, εἶναί τι τὸ γιγνῶσκον ἐν αὐτῷ πρῶτον μὲν τοῦτο, ὃ λέγομεν, τὸν σκοπόν, ὅςτις ποτὲ ὁ πολιτικὸς ὢν ἡμῖν τυγχάνει, ἔπειτα ὅντινα τρόπον δεῖ μετασχεῖν τούτου καὶ τίς αὐτῷ καλῶς ἢ μὴ συμβουλεύει τῶν νόμων αὐτῶν πρῶτον, ἔπειτα ἀνθρώπων. εἰ δ' ἔσται τοῦ τοιούτου κενή τις πόλις, οὐδὲν θαυμαστόν, ἄνους οὖσα καὶ ἀναίσθητος, εἰ πράξει τὸ προςτυχὸν ἑκάστοτε ἐν ἑκάσταις τῶν πράξεων. C

Τί δὲ δὴ περὶ πόλιν;] δαὶ pro δὲ A. Idem paullo ante περὶ τούτων, omisso τι, quod Vat. Ω. ex corr. habet.
B. μηδ' εἰδείη] οἶδεν marg. Ω. et x.
αὐτῶν πρῶτον] πρώτων A. Ω. al. At sequitur ἔπειτα. Voc. τοῦ ante τοιούτου om. A. et pr. Ω.
C. κενή τις πόλις] τις ἡ π. marg. Ω.

Wagnero coniecit: περὶ στρατοπέδων καὶ νόσων νοήσωμεν: quod non magis est necessarium. Dein verbum στοχάζοιτ' ἂν uni postremo nomini accommodatum est, in quo non debebat haerere Stephanus, qui aut θεμένη στρατηγική aut στοχάζοιντ' ἂν requiri existimabat.

P. 962. Ἆρ' οὐχ ἡ μὲν νίκην —] Audacior synesis. Quoniam enim proxime antecessit ἰατρικὴ ὑπηρεσία, ad ἡ μὲν et ἡ δὲ intelligendum relinquitur τέχνη, ita ut ἡ μὲν sit ἡ τῶν στρατηγῶν, ad ἡ δὲ autem ἰατρῶν τε καὶ ὑπηρετῶν adiiciatur. Eandem loquendi rationem notavimus Politic. p. 287. B. ubi ex ὑφαντικῆς ad τῶν πολλῶν assumendum est τεχνῶν. et ibid. p. 301. E sq. Repetendum vero ex antegressis est: σκοπὸν θεμένη στοχάζοιτ' ἂν τῆς σωτηρίας. Ceterum fortasse cum Schneidero colloquentium nomina ante Ὀρθῶς et Ἆρ' οὐχ delenda sunt, ita ut vocabulo ὀρθῶς cum antegressis coniuncto omnia Atheniensi tribuantur.

ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΑΘ. Νῦν οὖν ἡμῖν ἐν τίνι ποτὲ τῶν τῆς πόλεως μερῶν ἢ ἐπιτηδευμάτων ἔστιν ἱκανὸν κατεσκευασμένον ὁτιοῦν τοιοῦτον φυλακτήριον; ἔχομεν φράζειν;

ΚΛ. Οὐ δῆτα, ὦ ξένε, σαφῶς γε· εἰ δ' οὖν τοπάζειν δεῖ, δοκεῖ μοι τείνειν ὁ λόγος οὗτος εἰς τὸν σύλλογον, ὃν εἶπες νῦν δὴ νύκτωρ δεῖν ξυνιέναι.

D ΑΘ. Κάλλισθ' ὑπέλαβες, ὦ Κλεινία, καὶ δεῖ δὴ τοῦτον, ὡς ὁ νῦν παρεστηκὼς ἡμῖν λογος μηνύει, πᾶσαν ἀρετὴν ἔχειν, ἧς ἄρχει το μὴ πλανᾶσθαι πρὸς πολλὰ στοχαζόμενον, ἀλλ' εἰς ἓν βλέποντα πρὸς τοῦτο ἀεὶ τὰ πάντα οἷον βέλη ἀφιέναι.

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Νῦν δὴ μαθησόμεθα, ὅτι θαυμαστὸν οὐδὲν πλανᾶσθαι τὰ τῶν πόλεων νόμιμα, ὅτι πρὸς ἄλλο ἄλλη βλέπει τῶν νομοθεσιῶν ἐν τῇ πόλει ἑκάστῃ. καὶ τὰ μὲν πολλὰ οὐδὲν θαυμαστὸν τὸ τοῖς μὲν τὸν ὅρον εἶναι τῶν δικαίων, ὅπως ἄρξουσί τι-

E. *ταῦτά τε καὶ τοιαῦτα*] V. *ταῦτά γε κ. τ.* quod ex A. Ω. v. f. r. a. δ. o. x. mutavimus.

Cap. XI. C. *ἱκανὸν κατεσκευασμένον — φυλακτήριον*] Sine caussa Stephanus corrigebat *ἱκανῶς*. Verba ita connectenda sunt: *ὁτιοῦν τοιοῦτον φυλακτήριον κατεσκ. ἱκανόν*, h. e. *ὥστε ἱκανὸν εἶναι*. Stephani coniecturam recepit Astius iudicio aliquantum festinato.

εἰ δ' οὖν τοπάζειν δεῖ] Schol.: *στοχάζεσθαι, ἐνθυμεῖσθαι, ὑπονοεῖν, καὶ ὑποτοπεῖν δέ.* Timaeus Gloss.: *Τοπάζω· ὑπονοῶ, οἴομαι*, ubi v. Ruhnken. p. 259.

D. *ἧς ἄρχει τὸ μὴ πλανᾶσθαι*] cuius hoc est principium, ut ne aberret ad multa contendens, sed unum spectet atque eo omnia quasi tela sua emittat, h. e. omnia consilia dirigat.

καὶ τὰ μὲν πολλὰ οὐδὲν θ.] Astius cum Stephano pro *τὸ τοῖς μὲν* scribendum censet: *τῷ τοῖς μὲν κ. τ. λ.* Quod cur sit necessarium, nullo modo intelligimus. Pertinet enim *τὸ* ad *τὸν ὅρον εἶναι τῶν δικαίων*, siquidem haec est verborum sententia: et pleraque quidem quod attinet, neutiquam mirum accidit, quod aliis iustorum finis hic est, ut aliqui in civitate imperent ctr. Ceterum orationis tenor infra inde

νες ἐν τῇ πόλει, εἴτ᾽ οὖν βελτίους εἴτε χείρους τυγ- E
χάνουσιν ὄντες, τοῖς δ᾽, ὅπως πλουτήσουσιν, εἴτ᾽
οὖν δοῦλοί τινων ὄντες εἴτε καὶ μή· τῶν δ᾽ ἡ προ-
θυμία πρὸς τὸν ἐλεύθερον δὴ βίον ὡρμημένη· οἱ
δὲ καὶ ξύνδυο νομοθετοῦνται, πρὸς ἄμφω βλέπον-
τες, ἐλεύθεροί τε ὅπως ἄλλων τε πόλεων ἔσονται δε-
σπόται· οἱ δὲ σοφώτατοι, ὡς οἴονται, πρὸς ταῦτά
τε καὶ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα, εἰς ἓν δὲ οὐδὲν δια-
φερόντως τετιμημένον ἔχοντες φράζειν, εἰς ὃ τἄλλ᾽
αὐτοῖς δεῖ βλέπειν.

ΚΛ. Οὐκοῦν τό γ᾽ ἡμέτερον, ὦ ξένε, ὀρθῶς
ἂν εἴη πάλαι τιθέμενον; πρὸς γὰρ ἓν ἔφαμεν δεῖν 963
ἀεὶ πάνθ᾽ ἡμῖν τὰ τῶν νόμων βλέποντ᾽ εἶναι, τοῦτο
δ᾽ ἀρετήν που ξυνεχωροῦμεν πάνυ ὀρθῶς λέγεσθαι.

ΑΘ. Ναί.

ΚΛ. Τὴν δέ γε ἀρετὴν τέτταρα ἔθεμέν που.

ΑΘ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΚΛ. Νοῦν δέ γε πάντων τούτων ἡγεμόνα, πρὸς ὃν δὴ τά τε ἄλλα πάντα καὶ τούτων τὰ τρία δεῖ βλέπειν.

P. 963. *τὰ τρία δεῖ βλέπειν*] Pro δεῖ Ang. Flor. a marg. Vat. r. et corr. Ω. δεῖν, quod olim ediderunt Turicenses. Alii libri δὴ pro δεῖ, quo recepta scriptura confirmatur.

a verbis: *τῶν δ᾽ ἡ προθυμία κ. τ. λ.* nonnihil mutatur.

E. *πρὸς τον ἐλεύθερον δὴ βίον*] Vocula δή, sicut centenis locis, ironiae facit indicium: ad liberam istam, quam scilicet crepant, vitam. Usum hunc praeter alios docte demonstravit Valckenar. ad Herodot. V. 20.

οἱ δὲ καὶ ξύνδυο νομοθετοῦνται] alii etiam *bina* lege sibi statuunt et proponunt, ad hoc utrumque spectantes, ut et liberi sint et aliarum civitatum domini. Mire Astius ξύνδυο accepit pro masculino, intelligens πολῖται, quod ex πόλεις sit repetendum, atque verba interpretans: alii *quasi bini* leges habent scriptas. Ceterum bene Stephanus comparat III. p. 694. A: *πρῶτον μὲν αὐτοὶ ἐλεύθεροι ἐγένοντο* (sc. Persae), *ἔπειτα δὲ ἄλλων πολλῶν δεσπόται.* Mox εἰς ante ἓν δὲ οὐδὲν cum Stephano eiiciendum arbitramur. Nisi forte praestat locum sic refingere: *εἰς ἓν δὲ οὐδέν, οὐδὲν διαφερόντως τ. ἔχ. φρ.* Nimirum quemadmodum ad ista: *πρὸς ταῦτά τε καὶ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα*, intelligendum est *βλέποντας νομοθετοῦνταί*, ita etiam ad εἰς ἓν δὲ οὐδέν repetendum prorsus idem relinquitur. Fraudem autem fecit duplex οὐδέν.

ΑΘ. Κάλλιστ' ἐπακολουθεῖς, ὦ Κλεινία· καὶ τὰ λοιπὰ δὴ ξυνακολούθει. νοῦν γὰρ δὴ κυβερνητικὸν μὲν καὶ ἰατρικὸν καὶ στρατηγικὸν εἴπομεν εἰς τὸ ἓν
B ἐκεῖνο οἷ δεῖ βλέπειν, τὸν δὲ πολιτικὸν ἐλέγχοντες ἐνταῦθ' ἐσμὲν νῦν, καὶ καθάπερ ἄνθρωπον ἐπανερωτῶντες εἴποιμεν ἄν· Ὦ θαυμάσιε, σὺ δὲ δὴ ποῖ σκοπεῖς; τί ποτ' ἐκεῖνό ἐστι τὸ ἕν, ὃ δὴ σαφῶς ὁ μὲν ἰατρικὸς νοῦς ἔχει φράζειν, σὺ δ' ὢν δὴ διαφέρων, ὡς φαίης ἄν, πάντων τῶν ἐμφρόνων, οὐχ ἕξεις εἰπεῖν; Ἢ σύ γε, Μέγιλλε καὶ Κλεινία, ἔχετον διαρθροῦντες ὑπὲρ αὐτοῦ φράζειν πρὸς ἐμέ, τί ποτέ φατε εἶναι τοῦτο, καθάπερ ὑπὲρ ἄλλων ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς συχνῶν διωριζόμην;

C *ΚΛ.* Οὐδαμῶς, ὦ ξένε.

ΑΘ. Τί δ', ὅτι δεῖ προθυμεῖσθαί τε ξυνιδεῖν αὐτὸ καὶ ἐν οἷς;

ΚΛ. Οἷον ἐν τίσι λέγεις;

καὶ τὰ λοιπὰ δὴ ξυνακολούθει] Vulgo δέ. Sed δεῖ A. corr. v. r. Melius pr. Ω. δή, quod restituimus. Praeterea A. et pr. Ω. ξυνακολουθεῖν, quod recepit Schneiderus.

B. *οἷ δεῖ βλέπειν*] Sic A. Ω. Flor. a. et pr. o. Vulgo οἷ δὴ βλέπειν.

ὡς φαίης ἄν, πάντων] A. et pr. Ω. pro ἂν πάντων habent ἁπάντων.

καθάπερ ὑπὲρ ἄλλων] Sic A. teste Bastio et Ω. v. f. r. a. δ. o. x. et marg. c. Legebatur olim ὑπ' ἄλλων.

C. *οἷον ὅτε τέτταρα*] Vulg. ὅτι, quod ex A. Ω. r. a. δ.

P. 963. *καὶ τούτων τὰ τρία*] H. e. ex quattuor virtutibus reliquae tres; nam ὁ νοῦς complectitur τὴν φρόνησιν. Ceterum respicitur ad Libr. I. p. 632. A sqq.

εἰς τὸ ἓν ἐκεῖνο, οἷ δεῖ βλέπειν] Quod ante τὸ ἓν ἐκεῖνο insertum legitur εἰς, id iniuria delevit Astius. Significat enim: quod attinet ad, et interpositum est, quia continuo subiungitur: οἷ δεῖ βλέπειν. Haec tamen ratio si cui displiceat, ei auctor sim, ut corrigat: εἴπομεν, τί τὸ ἓν ἐκεῖνο. — *ἐνταῦθ' ἐσμὲν νῦν*, i. e. disputatione nostra iam huc pervenimus. De Rep. I. p. 343. A: ἐπειδὴ οὖν ἐνταῦθα ἦμεν τοῦ λόγου. Ibid. II. p. 588. B: ἐπειδὴ ἐνταῦθα λόγου γεγόναμεν.

σύ γε — ἔχετον] V. ad Libr. X. p. 900. C. — *διαρθροῦντες*, distincte. — Paullo ante ὢν δὴ διαφέρων est: quum scilicet sis praestans et insignis, ut non

ΑΘ. Οἷον ὅτε τέτταρα ἔφαμεν ἀρετῆς εἴδη γεγονέναι, δῆλον ὡς ἓν ἕκαστον ἀνάγκη φάναι, τεττάρων γε ὄντων.

ΚΘ. Τί μήν;

ΑΘ. Καὶ μὴν ἕν γε ἅπαντα ταῦτα προςαγορεύομεν. ἀνδρείαν γάρ φαμεν ἀρετὴν εἶναι, καὶ τὴν φρόνησιν ἀρετήν, καὶ τὰ δύο τἆλλα, ὡς ὄντως ὄντα οὐ πολλά, ἀλλ' ἓν τοῦτο μόνον, ἀρετήν.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. D

ΑΘ. Ἧι μὲν τοίνυν διαφέρετον αὐτοῖν τούτω τὼ δύο καὶ δύ' ὀνόματα ἐλαβέτην καὶ τἆλλα, οὐδὲν χαλεπὸν εἰπεῖν· ᾗ δὲ ἓν ἀμφοῖν ἐπωνομάσαμεν, ἀρετήν, καὶ τοῖς ἄλλοις, οὐκ εὐπετὲς ἔτι.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Οὐδὲν χαλεπὸν ὅ γε λέγω δηλῶσαι. διανειμώμεθα γὰρ ἀλλήλοις τὴν ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν.

ΚΛ. Πῶς αὖ φράζεις;

et Stob. Serm. III. p. 43. in ὅτε mutatum. Dein ἐφήσαμεν A. Ω. r. a. δ. x. Sed marg. Ω. et Florr. ἔφαμεν. Turicenss. et Schneider. dederunt ἐφήσαμεν. Quod tamen non probaverim, quum iis locis, ubi ad superiorem respicitur disputationem, imperfectum soleat usurpari.

ἀνδρείαν γάρ φαμεν] Flor. δ. ἀνδρίαν, quod Bekker. hic quoque reposuit. At servant ἀνδρείαν A. Ω. et reliqui libri nostri omnes.

ὡς ὄντως ὄντα] ὄντων A. Ξ. v. et marg. Ω. a. c.

D. χαλεπὸν ὅ γε λέγω] γε om. A. et pr. Ω.

audiendus sit Stephanus pro ὧν potius οὖν scribendum ratus.

C. Τί δ', ὅτι δεῖ πρ.] Post τί δέ, int. λέγετε, s. ἔχετε φράζειν. Dein τε statim verbo προθυμεῖσθαι adhaesit, quia poterat deinceps pergi: καὶ προθυμεῖσθαι ξυνιδεῖν ἐν οἷς. De hac voculae traiectione v. ad Criton. p. 43. B. — Οἷον ἐν τίσι, veluti, ut exemplum memoretur, in quibusnam dicis? — Mox iungas: δῆλον ὡς ἀνάγκη, ἕκαστον φάναι ἕν, necessario unumquodque dici oportere unum. Laudat verba Stob. Serm. III. p. 42. Paullo inferius pro καὶ τὰ δύο τἆλλα Boeckhius in Min. p. 147. corrigebat: καὶ τὰ δύο γ' ἄλλα. Astius malebat: καὶ τὰ δύο δ' ἄλλα. Sed vere Matthiae Gr. §. 279. 3. p. 728. vulgatam interpretatur: et reliqua duo illa, quae commemoravi.

D. ᾗ δὲ ἓν ἀμφοῖν ἐπωνομάσαμεν —] sed quatenus unum ambobus nomen posuerimus, videlicet no-

ΑΘ. Ἐρώτησόν με, τί ποτε ἓν προσαγορεύοντες
E ἀρετὴν ἀμφότερα δύο πάλιν αὐτὰ προσείπομεν, τὸ μὲν ἀνδρείαν, τὸ δὲ φρόνησιν. ἐρῶ γάρ σοι τὴν αἰτίαν, ὅτι τὸ μέν ἐστι περὶ φόβον, οὗ καὶ τὰ θηρία μετέχει, τῆς ἀνδρείας, καὶ τά γε τῶν παίδων ἤθη τῶν πάνυ νέων· ἄνευ γὰρ λόγου καὶ φύσει γίγνεται ἀνδρεία ψυχή· ἄνευ δὲ αὖ λόγου ψυχὴ φρόνιμός τε καὶ νοῦν ἔχουσα οὔτ' ἐγένετο πώποτε οὔτ' ἔστιν οὐδ' αὖθίς ποτε γενήσεται, ὡς ὄντος ἑτέρου.

ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

964 ΑΘ. Ἧι μὲν τοίνυν ἐστὸν διαφόρω καὶ δύο, σὺ

E. *τὸ μὲν ἀνδρείαν*] Haec vulgata scriptura est, quam rursus sine librorum auctoritate in ἀνδρίαν mutavit Bekker., ut mox ἀνδρείας in ἀνδρίας abire iussit. Certe Bastio teste A. Ω. cum aliis ἀνδρείαν et ἀνδρείας servant. Unus fere Flor. δ. ex nostris hic et in proximis ἀνδρία.

men *virtutis*, itemque reliquis, id non iam in promtu est. Formulam loquendi: ἐπονομάζειν τινί τι, illustravimus ad Cratylum non uno loco; conf. etiam ad Remp. IX. p. 580. E. Post ἓν per epexegesin deinde additum τὴν ἀρετήν, i. e. τῆς ἀρετῆς ὄνομα; de qua loquendi ratione v. ad Gorg. p. 423. A. Protagor. p. 313. A. Eodem modo statim post sect. E: οὗ καὶ τὰ θηρία μετέχει, τῆς ἀνδρείας, ubi iniuria Baiterus istud τῆς ἀνδρείας exulare voluit.

Ἐρώτησόν με, τί ποτε —] Vult sibi quaestionem proponi de virtutum discrimine et varietate; quo facto alterum cupit vicissim rationem reddere unitatis illius, quae in maxima virtutum diversitate locum habeat. Itaque ipse protenus explicat, cur fortitudo et sapientia inter se differant. Sed quod a Clinia petiit, ut virtutum unitatem demonstret, id hic neutiquam facit, utpote rei tam subtilis explicationi impar. Quo ipso ostenditur, rem, de qua agitur, haudquaquam esse vulgarem et natura sua propatulam. Displicuit totus locus Zellero Stud. Platonn. p. 107. quippe minus sollerter elaboratus. Ceterum hic quoque animadversione dignum est, quod alibi docuimus, fortitudinis et sapientiae definitionem eam exhiberi, quae non tam philosophorum virtuti, quam virtuti populari accommodata sit.

οὗ καὶ τὰ θηρία μετέχει, τῆς ἀνδρείας,] Expectabas ἡ ἀνδρεία. Sed appositio relativo accommodata est, ut Phaedon. p. 66. E. Apolog. p. 41. A. ubi v. annot. Baiterus τῆς ἀνδρείας ut glossema eiiciendum censet.

P. 964. *διανοοῦ δὲ ὡς ἐρῶν —*] Cogita vero te etiam explicaturum esse, qua ratione quae sunt numero quattuor, unum sint,

παρ' ἐμοῦ ἀπείληφας τῷ λόγῳ· ᾗ δὲ ἓν καὶ ταὐτόν, σὺ πάλιν ἀπόδος ἐμοί. διανοοῦ δὲ ὡς ἐρῶν καὶ ὅπῃ τέτταρα ὄντα ἕν ἐστι, καὶ ἐμὲ δὲ ἀξίου, σοῦ δείξαντος ὡς ἕν, πάλιν ὅπῃ τέτταρα. καὶ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο σκοπῶμεν τὸν εἰδότα ἱκανῶς περὶ ὡντινωνοῦν, οἷς ἔστι μὲν ὄνομα, ἔστι δὲ αὖ καὶ λόγος, πότερον μόνον ἐπίστασθαι τοὔνομα χρεών, τὸν δὲ λόγον ἀγνοεῖν, ἢ τόν γε ὄντα τι καὶ περὶ τῶν διαφερόντων μεγέθει τε καὶ κάλλει πάντα τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖν B *αἰσχρόν.*

ΚΛ. *Ἔοικε γοῦν.*

ἐρῶ γάρ σοι τὴν αἰτ.] Sic marg. A. Ω. π. δ. x. Stob. Vulgo *λέγω γάρ.*

P. 964. *σκοπῶμεν τὸν εἰδότα*] Sic A. Ω. Ξ. v. f. r. a. c. δ. o. x. Legebatur vulgo: *τὸν ἰδόντα.*

ἢ τόν γε ὄντα] Steph. de coniectura Cornarii *ἢ τὸν γνόντα.* Margo Par. A. teste Bastio *λέγοντα.*

nec tantum duorum ostende unitatem; quo facto, demonstrata a te unitate omnium virtutum, me quoque existima vicissim ostensurum esse, unum istud tuum quattuor in se partes ac formas continere. Ad *καὶ ἐμὲ δὲ ἀξίου* int. *ἐρεῖν.* Constructionem verborum: *διανοοῦ ὡς ἐρῶν*, ad Libr. VI. c. 3. extr. attigimus.

τὸν εἰδότα ἱκανῶς περὶ ὡντινωνοῦν] Frequens est dictio *εἰδέναι* et *ἐπαΐειν περί τινος.* Criton. p. 48. A. Gorg. p. 464. D. 472. C. Reip. VI. p. 488. D. X. p. 598. C. Lachet. p. 186. D. al.

τοὔνομα χρεών, τὸν δὲ λόγον —] Rem ipsam illustratam habes supra Libr. X. p. 895. D sqq. et Theaet. p. 207. B sqq. Politic. p. 271. B. *οὕτως ἔχειν τοὔνομα καὶ τὸν λόγον.* Sophist. p. 221. A. *οὐ μόνον τοὔνομα ἀλλὰ καὶ τὸν λόγον περὶ αὐτὸ τοὖργον εἰλήφαμεν.* Nimirum *τοὔνομα* nominationem, *λόγος* definitionem significat. Dein pro: *ἢ τόν γε ὄντα τι* vulgo de coniectura Cornarii legebatur: *ἢ τὸν γνόντα τι.* Sed vera est codicum scriptura, quandoquidem sententia verborum haec est: an vero turpe sit, eum, qui sit *aliquid* (cuius aliqua sit dignitas), adeo de rebus magnitudine et pulcritudine excellentibus omnia ista ignorare? Etenim *εἶναί τι* et *εἶναι μηδέν* etiam homines dicuntur, qui aut virtute et dignitate sua excellunt, aut nullius frugi habentur. Apolog. p. 41. E: *ἐὰν δοκῶσί τι εἶναι μηδὲν ὄντες.* Sympos. p. 216. E: *ἡγεῖται δὲ — ἡμᾶς οὐδὲν εἶναι.* De Rep. VIII. p. 556. D: *ἄνδρες ἡμέτεροι εἰσὶν οὐδέν.* Ibid. p. 562. D: *προπηλακίζει δὲ ὡς ἐθελοδούλους καὶ οὐδὲν ὄντας.* Aristoph. Eccles. v. 144: *σὺ μὲν βάδιζε καὶ κάθησ'· οὐδὲν γὰρ εἶ.* Plura dabit Valckenar. ad Eurip. Phoeniss. v. 601.

ΑΘ. Μεῖζον δή τι νομοθέτῃ τε καὶ νομοφύλακι
καὶ ὃς ἀρετῇ πάντων διαφέρειν οἴεται καὶ νικητήρια
τούτων αὐτῶν εἴληφεν, ἢ ταῦτα αὐτὰ περὶ ὧν νῦν
λέγομεν, ἀνδρεία, σωφροσύνη, φρόνησις, δικαιοσύνη;

ΚΛ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Τούτων δὴ πέρι τοὺς ἐξηγητάς, τοὺς δι-
δασκάλους, τοὺς νομοθέτας, τῶν ἄλλων τοὺς φύλα-
κας, τῷ δεομένῳ γνῶναί τε καὶ εἰδέναι ἢ τῷ δεο-
C μένῳ κολάζεσθαί τε καὶ ἐπιπλῆξαι ἁμαρτάνοντι, πό-
τερον οὐ δεῖ διδάσκοντα, ἣν δύναμιν ἔχει κακία τε
καὶ ἀρετή, καὶ πάντως δηλοῦντα διαφέρειν τῶν ἄλ-
λων, ἀλλ' ἢ ποιητήν τινα ἐλθόντα εἰς τὴν πόλιν
ἢ παιδευτὴν νέων φάσκοντ' εἶναι βελτίω φαίνεσθαι
τοῦ πᾶσαν ἀρετὴν νενικηκότος; εἶτα ἐν τῇ τοιαύτῃ

B. *φρόνησις, δικαιοσύνη*] Vulgo: φρόνησις, δικαιοσύνη. Pro eo φρόνησις δὲ δικ. A. x. Sed δικαιοσύνη φρόνησις v. f. et marg. A. Ω. a. quem ordinem Turr. et Herm. restituerunt.

B. *Μεῖζον δή τι νομοθέτῃ*] Coniiciat aliquis δέ τι corrigendum esse. Nec multum huic rationi reluctemur. Quamquam vulgata scriptura fortasse defendi sic potest, ut δὴ pro iam s. iam vero accipiatur.

Τούτων δὴ πέρι τοὺς ἐξηγ.] Periodus ex anacoluthia explicanda. Nam dativus: τῷ δεομένῳ — ἁμαρτάνοντι, pendet ex remotiore δηλοῦντα, et post numerum pluralem, τοὺς ἐξηγητὰς κ. τ. λ., infertur διδάσκοντα et δηλοῦντα: quamquam hic quidem alicui videatur Stephano assentiendum esse, διδάσκοντας et δηλοῦντας desideranti. Nos tamen singularem numerum διδάσκοντα — καὶ δηλοῦντα putamus infinitivo διαφέρειν per synesin quandam adiunctum esse, quasi antecesserit: ἐξηγητήν τινα καὶ διδάσκαλον κ. τ. λ. Quippe loquentis vel potius scribentis animo iam obversatum illud est, quod in altero membro insequitur: *ἀλλ' ἢ ποιητήν τινα ἐλθόντα κ. τ. λ.* Est autem perplexior ordo verborum sic extricandus: τούτων δὴ πέρι (iam haec quod attinet) πότερον οὐ δεῖ τοὺς ἐξηγητὰς — φύλακας διαφέρειν τῶν ἄλλων (reliquis omnibus excellere) διδάσκοντα ἣν δύναμιν ἔχει κακία τε καὶ ἀρετή, καὶ πάντως δηλοῦντα τῷ δεομένῳ γνῶναί τε καὶ εἰδέναι (περὶ αὐτῶν) ἢ τῷ δεομένῳ κολάζεσθαί τε καὶ ἐπιπλῆξαι ἁμαρτάνοντι, si qui indigeat, ut castigetur atque aliquis ipsum obiurget utpote peccantem). Casum nominum interdum ex remotiore verbo suspendi, sicubi alia tanquam διὰ μέσου interponuntur, ad Phaedon. p. 94. D. ostendimus. conf. etiam ad Legg. XI. p. 934. E.

C. *τοῦ πᾶσαν ἀρετὴν νενικηκότος*] Sic codd. pro vulg. πάσῃ ἀρετῇ. Accusativus eleganter positus est ad similitudinem formularum Ὀλύμπια

πόλει, ὅπου μὴ λόγῳ ἔργῳ τε ἱκανοὶ φύλακες εἶεν, ἀρετῆς πέρι γιγνώσκοντες ἱκανῶς, θαυμαστόν τι ταύτην τὴν πόλιν ἀφύλακτον οὖσαν πάσχειν ἃ πολλαὶ πάσχουσι τῶν νῦν πόλεων;

ΚΛ. *Οὐδέν γε, ὡς εἰκός.* D

Cap. XII. *ΑΘ.* *Τί οὖν; ὃ λέγομεν νῦν, ποιητέον ἡμῖν; ἢ πῶς τοὺς φύλακας ἀκριβεστέρους τῶν πολλῶν περὶ ἀρετῆς ἔργῳ καὶ λόγῳ κατασκευαστέον; ἢ τίνα τρόπον τῇ τῶν ἐμφρόνων κεφαλῇ τε καὶ αἰσθήσεσιν ὁμοιωθήσεται ἡμῖν ἡ πόλις, ὡς τοιαύτην τινὰ φυλακὴν κεκτημένη ἐν αὐτῇ;*

ΚΛ. *Πῶς οὖν δὴ καὶ τίνα τρόπον, ὦ ξένε, ἀπεικάζοντες αὐτὸ τοιούτῳ τινὶ λέγομεν;*

ΑΘ. *Δῆλον ὡς αὐτῆς μὲν τῆς πόλεως οὔσης* E

C. *πᾶσαν ἀρετὴν νενικηκότος*] V. *πάσῃ ἀρετῇ*, quod ex A. Ω. v. a. c. δ. x. emendatum, qui partim vulg. habent in marg. adscriptam.

νικᾶν, πάντα νικᾶν, al., de quibus consulas Matthiae Gr. §. 409. 2. Dein *εἶτα* est interrogantis cum indignatione; de quo usu v. Valcken. ad Eur. Phoen. v. 549. et Viger. p. 395. — *ὅπου μὴ — φύλακες εἶεν*, i. q. *εἰ ἐν αὐτῇ μὴ φύλακες εἶεν*: unde rationem repetes optativi, de quo v. ad Phaedrum p. 276. C. Phileb. p. 60. C. Legg. XI. p. 927. C.

Cap. XII. *ἢ πῶς τοὺς φύλακας ἀκρ.*] vel potius (nam rem ipsam fieri oportere certum videtur) quonam modo civitatis custodes comparari decet tales, qui accuratiorem virtutis notitiam et verbo et facto prodant, quam vulgus habere solet? Non opus est *ἢ πως* scribatur, quod Astius desiderabat.

E. *Δῆλον ὡς αὐτῆς μὲν τῆς πόλεως*] Notanda est transitio ad usum accusativi cum infinitivo; quam ad Legg. I. p. 626. A. et Charmid. p. 164. D. attigimus. — *Κύτος*, corpus tanquam rationis et sensuum receptaculum quoddam. — *ἀπειλεγμένους*, tamquam optima indole praeditos selectos, h. e. ut quisque optima indole est. — *ὀξύτητας ἐν πάσῃ τῇ ψυχῇ ἔχοντας*, sc. *τῶν αἰσθήσεων*, per totam animam maximam habentes sensuum acritatem. — Dein connectendum censeo: *περὶ κύκλῳ ὅλην τ. π. ὁρᾶν*, h. e. circumcirca undique observare totam civitatem. Phaedon. p. 112. E. *καὶ ἐξωτάτω ῥέον περὶ κύκλῳ ὁ καλούμενος Ὠκεανός ἐστιν.* ubi haec afferre debebamus. Plutarch Amator. X. 18. *περὶ κύκλῳ δραμόντες.* — *παραδιδόναι μ. τὰς αἰσθήσεις κ. τ. λ.* quae senserint ac perceperint, memoriae mandare. De plurali *μνῆμαι* v. ad Phileb. p. 34. B.

τοῦ κύτους, τῶν δὲ φυλάκων τοὺς μὲν νέους οἷον
ἐν ἄκρᾳ κορυφῇ, ἀπειλεγμένους τοὺς εὐφυεστάτους,
ὀξύτητας ἐν πάσῃ τῇ ψυχῇ ἔχοντας περὶ ὅλην κύ-
κλῳ τὴν πόλιν ὁρᾶν, φρουροῦντας δὲ παραδιδόναι
μὲν τὰς αἰσθήσεις ταῖς μνήμαις, τοῖς πρεσβυτέροις
δὲ ἐξαγγέλους γίγνεσθαι πάντων τῶν κατὰ πόλιν,
965 τοὺς δὲ νῷ ἀπεικασμένους τῷ πολλὰ καὶ ἄξια λόγου
διαφερόντως φρονεῖν, τοὺς γέροντας, βουλεύεσθαι,
καὶ ὑπηρέταις χρωμένους μετὰ ξυμβουλίας τοῖς νέοις
οὕτω δὴ κοινῇ σώζειν ἀμφοτέρους ὄντως τὴν πόλιν
ὅλην. πότερον οὕτω λέγομεν ἢ πως ἄλλως δεῖν κα-
τασκευάζεσθαι; μῶν ὁμοίους πάντας κεκτημένους καὶ
μὴ διηκριβωμένως ἔστιν οὓς τραφέντας τε καὶ πεπαι-
δευμένους;

ΚΛ. Ἀλλ', ὦ θαυμάσιε, ἀδύνατον.

ΑΘ. Ἰτέον ἄρα ἐπί τινα ἀκριβεστέραν παιδείαν τῆς ἔμπροσθεν.

E. *ἀπειλεγμένους*] ἀπειλεγμένους A. Ω. v. r. c. δ. quod edidit Hermannus et Schneider. interpunctione post κορυφῇ facta. Vulgo ἀπειλημμένους, quam lectionem Ω. c. δ. in marg. tuentur. Flor. a. ἀπειληγμένος, unde erroris caussa intelligitur. v. explicat.

P. 965. *τὴν πόλιν ὅλην*] ὅλην pr. A. Ω. om.

οὕτω λέγομεν] V. λέγωμεν, quod ex A. Ξ. v. f. r. c. o. et corr. Ω. a. mutavi. Dein de coniectura Stephani ἢ πως ἄλλως dedi pro vulg. ἢ πῶς ἄλλως. Eam lectionem receperunt etiam Turicenses. Tum libri διηκριβωμένους.

P. 965. *τοὺς δὲ νῷ — τοὺς γέροντας, —*] Quod post τοὺς δὲ epexegesis gratia interponitur: τοὺς γέροντας, de eo v. ad Gorg. p. 476. E. 501. A. et Matthiae Gr. §. 288.

πότερον οὕτω λέγομεν ἢ πως ἄλλως] utrum ita censemus an alia qua ratione eos adornandos esse? Male vulgo: ἢ πῶς, quod correxit Stephanus.

μῶν ὁμοίους πάντας —] Repetendum ex antegressis est: λέγομεν δεῖν παρασκευάζεσθαι. Quod si vere indicatur, haud sane intelligimus, quomodo explicanda sint verba: ὁμοίους πάντας κεκτημένους. Legendum arbitror: ὁμοίως πάντας πάντα κεκτημένους. Similiter peccatum in proximis fuit, ubi pro διηκριβωμένους, quod libros obsidet quodque Hermannus etiam nunc pro vero probat, de Stephani coniectura cum Astio aliisque scripsimus nunc διηκριβωμένως. Sententia verborum haec est: num putamus eos custodes comparandos et acquirendos esse, qui omnes omnia aequaliter atque reliqui possideant (et qui non singulari quadam eruditione excel-

ΚΛ. Ἴσως. B

ΑΘ. Ἆρ' οὖν ἧς δὴ νῦν σχεδὸν ἐφηψάμεθα, τυγχάνοι ἂν οὖσα, ἧς χρείαν ἔχομεν, αὕτη;

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐλέγομεν τόν γε πρὸς ἕκαστα ἄκρον δημιουργόν τε καὶ φύλακα μὴ μόνον δεῖν πρὸς τὰ πολλὰ βλέπειν δυνατὸν εἶναι, πρὸς δὲ τὸ ἓν ἐπείγεσθαι, γνῶναί τε καὶ γνόντα πρὸς ἐκεῖνο συντάξασθαι πάντα ξυνορῶντα;

ΚΛ. Ὀρθῶς.

ΑΘ. Ἆρ' οὖν ἀκριβεστέρα σκέψις θέα τ' ἂν περὶ ὁτουοῦν ὁτῳοῦν γίγνοιτο ἢ τὸ πρὸς μίαν ἰδέαν C ἐκ τῶν πολλῶν καὶ ἀνομοίων δυνατὸν εἶναι βλέπειν;

ΚΛ. Ἴσως.

ΑΘ. Οὐκ ἴσως, ἀλλ' ὄντως, ὦ δαιμόνιε, ταύτης οὐκ ἔστι σαφεστέρα μέθοδος ἀνθρώπων οὐδενί.

B. *ἐλέγομεν τόν γε πρὸς ἕκ.*] τὸν om. A. et pr. Ω.
Ἆρ' οὖν ἀκριβεστέρα — θέα τ' ἂν] Vulgo: ἀκριβεστέραν σκέψιν θετέον περὶ ὁτουοῦν κ. τ. λ. Vere Par. A. pr. θέα τ' ἄν, teste Bekkero. Libri sic variant: ἀκριβεστέραν σκέψιν θεατέον Ξ. v. f. x. et corr. A. Ω. ἀκριβεστέραν ὄψιν θεατέαν. Etiam Flor. a. c. δ. o. θεατέαν, in quo verum latet. Margo librorum Ω. a. δ. ἆρ' οὖν ἀκριβέστερα σκέψασθε ἅτε περὶ ὁτουοῦν ὁτῳοῦν κ. τ. λ. In edit. Steph. ὁτῳοῦν abest, invitis codd. omnibus.

lant), ac non potius aliquos accuratius educatos et institutos?

B. *πρὸς ἕκαστα ἄκρον*] in omnibus perfectum; v. ad Theaet. p. 148. C. 152. E. 201. C. al. De δέ post οὐ μόνον illato v. ad V. p. 747. D.

Ἆρ' οὖν ἀκριβεστέρα σκέψις θέα τ' ἂν —] Ita haec vere recteque scribuntur, quae quam turpiter fuerint corrupta, annotatione critica ostendimus. De re ipsa conf. Sophist. p. 253. D sqq. ibique ann. Videlicet vult Plato civitatis suae custodes esse idoneos dialecticos. Quod certe nemo mirabitur, qui quam vim dialecticae artis voluerit esse, secum diligenter reputaverit. Non enim illa pertinebat tantum ad legem et normam cognoscendam, quam mens humana in cogitando sequeretur, sed viva erat philosophandi disserendique ratio ac disciplina, qua idea cuiusque rei percepta distinctisque singulis eius formis et partibus certa et explorata veritatis cognitio compararetur.

C. *ΚΛ. Ἴσως. ΑΘ. Οὐκ ἴσως —*] Eodem modo Gorg. p. 515. D. Call. Ἴσως. Socr. Οὐκ ἴσως δή, ὦ βέλτιστε, ἀλλ' ἀνάγκη ἐκ τῶν ὡμολογημένων.

ΚΛ. Σοὶ πιστεύων, ὦ ξένε, συγχωρῶ δή, καὶ
ταύτῃ πορευώμεθα λέγοντες.
ΑΘ. Ἀναγκαστέον ἄρ', ὡς ἔοικε, καὶ τοὺς τῆς
θείας πολιτείας ἡμῖν φύλακας ἀκριβῶς ἰδεῖν πρῶτον,
D τί ποτε διὰ πάντων τῶν τεττάρων ταὐτὸν τυγχάνει,
ὃ δή φαμεν ἔν τε ἀνδρείᾳ καὶ σωφροσύνῃ καὶ δι-
καιοσύνῃ καὶ ἐν φρονήσει ἓν ὂν ἀρετὴν ἑνὶ δικαίως
ἂν ὀνόματι προςαγορεύεσθαι. τοῦτο, ὦ φίλοι, εἰ μὲν
βουλόμεθα, τὰ νῦν οἷόν περ σφόδρα πιέσαντες μὴ
ἀνῶμεν, πρὶν ἂν ἱκανῶς εἴπωμεν τί ποτ' ἔστιν, εἰς
ὃ βλεπτέον, εἴτε ὡς ἓν εἴτε ὡς ὅλον εἴτε ἀμφότερα
εἴτε ὅπως ποτὲ πέφυκεν. ἢ τούτου διαφυγόντος ἡμᾶς
οἰόμεθά ποτε ἡμῖν ἱκανῶς ἕξειν τὰ πρὸς ἀρετήν,
περὶ ἧς οὔτε εἰ πολλά ἐστ' οὔτ' εἰ τέτταρα οὔθ'
E ὡς ἓν δυνατοὶ φράζειν ἐσόμεθα; οὐκοῦν ἐάν γε ἡμῖν
ξυμβούλοις πειθώμεθα, ἁμωςγέπως μηχανησόμεθα
ἐν τῇ πόλει ἐγγεγονέναι τοῦθ' ἡμῖν· εἰ δ' ἄρα τὸ
παράπαν δοκεῖ, ἐᾶν δὴ χρεών.
ΚΛ. Ἥκιστα, νὴ τὸν ξένιον, ὦ ξένε, θεόν, ἐα-

C. πρῶτον, τί ποτε δ.] Vulgo ὅ τί ποτε. Sed τί ποτε A. et pr. Ω. item marg. a. c. δ., ut primus scripsit Bekkerus. Idem Bekkerus rursus ἀνδρία dedit, qua de scriptura diximus saepe alibi.

D. ἓν ὂν ἀρετὴν] ἓν ὃ A. ἑνὸν marg. Ω. c. δ. utrumque vitiose.

εἴτε ἀμφότερα] V. ὡς ante ἀμφότερα repetitur, quod nunc eiecimus cum A. Ω. v. f. a. o. Praeterea Voss. x. εἰς οὓς βλεπτέον.

E. ἁμωςγέπως μηχανησόμεθα] V. ἀμωςγέπως, ut alibi. ἄλλως δέ πως A. x. et pr. Ω. sed vulgo in marg. adscripta offerunt ἁμωςγέπως. Dedit tamen ἄλλως δέ πως Schneiderus.

τί ποτε διὰ πάντων — ταὐτόν] commune genus virtutis et perfecta eius species.

D. τοῦτο, ὦ φίλοι, εἰ μὲν βουλόμεθα] Num forte: τοῦτο δη, ὦ φίλοι, κ. τ. λ.? Offendit certe nos hoc asyndeton magnopere. — ὥςπερ πιέσαντες, tanquam prementes et firmiter tenentes non dimittamus.

Cap. XIII. P. 966. τοὺς φύλακας ἡμῖν γνωστέον] H. e. γιγνώσκειν δεῖ. Constructionis rationem attigimus ad Libr. VII. p. 793. E. Dein observes collocationem voculae τε, quae rursus non aliam ob caussam traiecta est, quam quod plene dicendum fuit: ὅπως ἔν

τέον που τὸ τοιοῦτον, ἐπεὶ δοκεῖς ἡμῖν ὀρθότατα
λέγειν. ἀλλὰ δὴ πῶς τις τοῦτ' ἂν μηχανῷτο; 966

ΑΘ. Μήπω τὸ πῶς ἂν μηχανησαίμεθα λέγωμεν· εἰ δεῖ δὲ ἢ μή, πρῶτον βεβαιωσώμεθα τῇ ξυνομολογίᾳ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς.

ΚΛ. Ἀλλὰ μὴν δεῖ γε, εἴπερ δυνατόν.

Cap. XIII. *ΑΘ. Τί δαὶ δή; περὶ καλοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ ταὐτὸν τοῦτο διανοούμεθα: ὡς πόλλ' ἔστι μόνον ἕκαστον τούτων, τοὺς φύλακας ἡμῖν γνωστέον, ἢ καὶ ὅπως ἕν τε καὶ ὅπῃ;*

ΚΛ. Σχεδὸν ἔοικ' ἐξ ἀνάγκης δεῖν καὶ ὅπως διανοεῖσθαι.

ΑΘ. Τί δ', ἐννοεῖν μέν, τὴν δὲ ἔνδειξιν τῷ λόγῳ ἀδυνατεῖν ἐνδείκνυσθαι;

ΚΛ. Καὶ πῶς; ἀνδραπόδου γάρ τινα σὺ λέ- B
γεις ἕξιν.

ΑΘ. Τί δαί; περὶ πάντων τῶν σπουδαίων ἆρ' ἡμῖν ὁ αὐτὸς λόγος, ὅτι δεῖ τοὺς ὄντως φύλακας ἐσομένους τῶν νόμων ὄντως εἰδέναι τὰ περὶ τὴν ἀλή-

ἐᾶν δὴ χρεών] A. *ἐὰν δρηι χρεών*, corrupte. Similiter Ω. *ἐὰν ὀρηῖ*. Sed vere margo utriusque libri teste Bastio: *ἐᾶν δὴ χρεών*. Vulgo *δὴ* omittitur. Hermann. scripsit *δρᾶν χρεών*. Schneiderus edidit: *ἐᾶν χρῆν, χρέων*.

τοῦτ' ἂν μηχανῷτο] Turicenses *μηχανήσαιτο* cum marg. A. Ω. a. c. δ. In Voss. x. est *μηχανῇ τὸ*, quod inde ortum.

P. 966. *Τί δαὶ δή; περὶ καλοῦ*] Pro *δὲ* dedimus *δαὶ* ex A. Ω. f. r. a. c. δ. o. x. quod hic ut alibi sprevit Schneiderus.

ταὐτὸν τοῦτο διανοούμεθα] V. *τούτῳ διανοώμεθα*. Correximus ex A. Ω. v. r. a. c. δ. o. x. Dein post *μόνον* legitur insertum *ὂν* in marg. Flor. a. δ. et corr. Ω.

B. *Τί δαί; περὶ πάντων*] V. *δέ*; invitis libris A. Ω. v. f. r. a. c. δ. o. x.

τέ ἐστι καὶ ὅπῃ ἕν ἐστιν; Videlicet pertinet *τε* ad *ὅπως ἕν* tanquam ad unum quiddam ac dissociabile, atque anteponitur *ἕν* etiam ideo, quia ita vi ac pondere suo nonnihil augetur. V. ad Criton. p. 43. B. De *ὅπως καὶ ὅπῃ* diximus ad Phileb. p. 60. C. et Legg. X. p. 899. A. B.

Σχεδὸν ἔοικ' ἐξ ἀνάγκης δεῖν —] H. e. *ἀναγκαῖον*; v. ad Sophist. p. 256. D. et 259. A. — *τὴν δὲ ἔνδειξιν τῷ λόγῳ*, dativus instrumenti nomini substantivo iunctus, cuius usum quum alibi tum ad Phileb. p. 46. A. illustravimus.

B. *ὄντως εἰδέναι τὰ περὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν*] Vult igitur philosophus custodes suos virtutis atque honesta-

θειαν αὐτῶν, καὶ λόγῳ τε ἱκανοὺς ἑρμηνεύειν εἶναι καὶ τοῖς ἔργοις ξυνακολουθεῖν, κρίνοντας τά τε καλῶς γιγνόμενα καὶ τὰ μὴ κατὰ φύσιν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

C ΑΘ. Μῶν οὖν οὐχ ἓν τῶν καλλίστων ἐστὶ τὸ περὶ τοὺς θεούς, ὃ δὴ σπουδῇ διεπερανάμεθα, ὡς εἰσί τε καὶ ὅσης φαίνονται κύριοι δυνάμεως, εἰδέναι τε εἰς ὅσον δυνατόν ἐστι ταῦτ' ἄνθρωπον γιγνώσκειν, καὶ τοῖς μὲν πλείστοις τῶν κατὰ πόλιν ξυγγιγνώσκειν τῇ φήμῃ μόνον τῶν νόμων συνακολουθοῦσι, τοῖς δὲ φυλακῆς μεθέξουσι μηδὲ ἐπιτρέπειν, ὃς ἂν μὴ διαπονήσηται τὸ πᾶσαν πίστιν λαβεῖν τῶν οὐσῶν περὶ θεῶν; τὴν δὲ μὴ ἐπιτροπὴν εἶναι τὸ
D μηδέποτε τῶν νομοφυλάκων αἱρεῖσθαι τὸν μὴ θεῖον

C. *τὴν δὲ μὴ ἐπιτροπὴν*] Libri *μὴν ἐπ.* Correxit Astius Mox *τὸν πρὸς ἀρετὴν* Voss. x. Pro *ἔγκριτον*, quod libri omnes tenent, *ἐγκρίτων* dedi de coni. Hermanni et Guil. Dindorfi.

tis, itemque pulcri et boni omniumque rerum praestantissimarum subtiliorem habere scientiam et cognitionem, ita ut ista omnia non modo accurate perceperint, verum etiam definire et explicare possint. Imprimis vero etiam hoc ait ipsis persuasum esse oportere, esse vim naturamque divinam, quae nutu et arbitrio suo omnia regat ac gubernet; quod ut ita esse intelligatur, nihil censet esse potentius et efficacius, quam ut rerum coelestium comparetur notitia. Apparet igitur civitatis custodes, quos Plato hic informavit, proxime accedere ad philosophos illos, quibus in Republica sua imperii habenas committi voluit.

C. *ὃ δὴ σπουδῇ διεπερανάμεθα*] Est hoc argumentum libri decimi.

καὶ τοῖς μὲν πλείστοις τῶν κατα πόλιν] Liberius pertexitur oratio. Pergitur enim sic, ut ex antegressis: *ἓν τῶν καλλίστων ἐστί*, per synesin intelligendum relinquatur: *μάλιστα προςήκει*, aut simile quiddam. — *τῶν κατὰ πόλιν*, i. q. *τῶν πολιτῶν*. — *τῇ φήμῃ μόνον νόμων*, legum voci tanquam divinitus editae. — *μηδὲ ἐπιτρέπειν*, int. *αὐτό*, ut saepe. Sed obiecti notio inest in proximis. — *ὃς ἂν μὴ δ.* i. q. *ἐάν τις μὴ διαπον.* — *τῶν οὐσῶν περὶ θεῶν*, int. *πίστεων*. — *τὴν δὲ μὴ ἐπιτροπήν*. i. q. *τὸ δὲ μὴ ἐπιτρέπειν*; et nonne ratio a custodia prohibendi haec erit, ut nunquam inter custodes legatur, qui non sit divinus neque in rebus divinis elaboraverit. Nam ad *πρὸς αὐτά* ex praegresso *θεῖος* int. *τὰ θεῖα*. — *μηδ' αὖ τῶν πρὸς ἀρετὴν* κ. τ. λ. et ut non in numerum referatur eorum, qui

καὶ διαπεπονηκότα πρὸς αὐτά, μηδ' αὖ τῶν πρὸς ἀρετὴν ἐγκρίτων γίγνεσθαι;

ΚΛ. Δίκαιον γοῦν, ὡς λέγεις, τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀργὸν ἢ ἀδύνατον ἀποκρίνεσθαι πόῤῥω τῶν καλῶν.

ΑΘ. Ἆρα οὖν ἴσμεν, ὅτι δύ' ἐστὸν τὼ περὶ θεῶν ἄγοντε εἰς πίστιν, ὅσα διήλθομεν ἐν τοῖς πρόσθεν;

ΚΛ. Ποῖα;

ΑΘ. Ἓν μέν, ὃ περὶ τὴν ψυχὴν ἐλέγομεν, ὡς πρεσβύτατόν τε καὶ θειότατόν ἐστι πάντων, ὧν κί- E
νησις γένεσιν παραλαβοῦσα ἀέναον οὐσίαν ἐπόρισεν· ἓν δὲ τὸ περὶ τὴν φοράν, ὡς ἔχει τάξεως, ἄστρων τε καὶ ὅσων ἄλλων ἐγκρατὴς νοῦς ἐστὶ τὸ πᾶν δια-

D. ἀδύνατον ἀποκρίνεσθαι] Sic v. δ. et corr. A. Ω. c. Vulgo ἀποκρίνασθαι, quod Schneid. retinuit. sed v. explicat.
E. τὸ πᾶν διακεκοσμηκώς] Sic A. Ω. v. f. r. a. c. δ. o. x. Vett. editt. διακεκοσμημένος.

ad virtutem insignes sint; videtur enim ἐγκρίτων legendum esse, quod etiam C. Fr. Hermanno et Guil. Dindorfio Thes. Steph. ed. Par. T. III. p. 107. in mentem venit. Verbum ἐγκρίνειν admittendi et probandi vi positum ad Libr. XI. p. 936. A. XII. p. 952. A. notavimus. Eurip. Herc. fur. v. 183. τίν' ἄνδρ' ἄριστον ἐγκρίναιεν ἄν;

D. ἀποκρίνεσθαι πόῤῥω τῶν καλῶν] Vulgo cum libris plerisque omnibus scribitur ἀποκρίνασθαι. Sed verbi medii vis et potestas quaenam hic esse possit, haud sane intelligimus. Verum est unice ἀποκρίνεσθαι, quod ex codd. aliquot revocatum est. Iustum est, inquit, talem hominem procul ab honestis arceri ac removeri. Ridicule enim ἀποκρίνεσθαι reddiderunt interpretes: respondere.

E. πάντων, ὧν κίνησις γένεσιν π.] omnium, quorum motus ortum nactus procreavit perpetuam et semper fluentem naturam atque οὐσίαν. Respicitur ad locum libri X. p. 893. A sqq. usque ad p. 896. C. unde haec suam habent explicationem. Nam ἀέναον haud dubie ea significatione positum est, qua reperitur apud Iamblich. Adhortat. ad philosoph. c. X. p. 292. ed. Kiessl. ἃ εὐλογίαν (ἔχει) ἀέναον καὶ ἀεὶ ζῶσαν.

τὸ περὶ τὴν φοράν, ὡς ἔχει τ.] Pertinent huc quae Libr. X. p. 896. C. usque ad p. 899. D. disputata leguntur. — ὅσων ἄλλων ἐγκρατὴς νοῦς ἐστί, et quaecunque praeterea mens regit ac gubernat, quum rerum universitatem ordinaverit ac disposuerit. Verbo διακοσμεῖν in eadem re usum esse Anaxagoram Clazomenium, cuius vestigia legit Plato, aliunde

κεκοσμηκώς. ὁ γὰρ ἰδὼν ταῦτα μὴ φαύλως μηδ' ἰδιωτικῶς, οὐδεὶς οὕτως ἄθεος ἀνθρώπων ποτὲ πέφυκεν, ὃς οὐ τοὐναντίον ἔπαθεν ἢ τὸ προςδοκώμενον ὑπὸ
967 τῶν πολλῶν. οἱ μὲν γὰρ διανοοῦνται τοὺς τὰ τοιαῦτα μεταχειρισαμένους ἀστρονομίᾳ τε καὶ ταῖς μετὰ ταύτης ἀναγκαίαις ἄλλαις τέχναις ἀθέους γίγνεσθαι, καθεωρακότας, ὡς οἷόν τε, γιγνόμενα ἀνάγκαις πράγματ' ἀλλ' οὐ διανοίαις βουλήσεως ἀγαθῶν πέρι τελουμένων.

ΚΛ. Τὸ δὲ δὴ πῶς ἔχον ἂν εἴη;

ΑΘ. Πᾶν, ὅπερ εἶπον, τοὐναντίον ἔχει νῦν τε καὶ ὅτε ἄψυχα αὐτὰ οἱ διανοούμενοι διενοοῦντο.

P. 967. C. *τὰ γὰρ δὴ πρὸ τῶν ὀμμ.*] δὴ om. Ω. v. f. r.

certissime novimus. v. ad Phaedon. p. 97. C. Phileb. p. 28. E.

ὃς οὐ τοὐναντίον ἔπαθεν —] cui non acciderit contrarium, quam quod vulgo a magna multitudine putatur iis accidere. Eandem fere sententiam illustrat philosophus Libr. VII. p. 821. A sqq.

P. 967. *ἀστρονομίᾳ τε καὶ ταῖς μ. τ.*] per astronomiam coniunctasque cum ea necessarias alias disciplinas impios evadere, quum, quantum quidem fieri possit, perspexerint, res necessitate existere, nec vero consiliis intelligentiae ac sapientiae ad bona perficienda spectantibus. Pervulgatum enim erat opprobrium philosophis obiectum, disciplinam ipsorum versari in rebus inanibus et hominum captum superantibus, atque adeo ad nefandam impietatem perducere; de quibus criminationibus legas Apol. Socr. p. 23. D. Phaedr. p. 270. A. Parmen. p. 135. D. Xenoph. Mem. I. 2, 31. coll. Legg. VII. p. 821. A. sqq. — *Διάνοιαι βουλήσεως* sunt: consilia a sapienti deliberatione profecta. Noli enim cum Astio putare, talia dici solere per inanem ineptamque redundantiam. Imo genitivus active intelligendus est, ita ut significare putetur id, unde quid proveniat et efficiatur. Sic VIII. p. 840. E: *φιλίας ὁμολογίαι*. IX. p. 869. A: *μανίαι ὀργῆς*. Ibid. p. 873. C: *ἀνανδρίας δειλία*. IV. p. 733. D: *διατριβὴ τῆς μελλήσεως*, h. e. commoratio ex cunctatione profecta, al. — *ἀγαθῶν πέρι τελουμένων*, bonum enim secundum Platonem Deo in mundo condendo et gubernando unice est propositum, ut copiose in Timaeo disputatur. conf. etiam Phaedon. p. 97. C. D.

ὅτε ἄψυχα αὐτὰ οἱ διανοούμενοι δ.] Carpit, opinor, Anaxagoram eiusque discipulos. Nam Clazomenium quidem philosophum constat docuisse, Solem, Lunam, alia sidera, nihil esse aliud quam globos terrenos vel lapideos et igneos, atque anima et mente penitus carere. v. Apolog. Socrat. p. 26. D. E. et quae disputata sunt Legg. X. c. 2.

θαύματα μὲν οὖν καὶ τότε ὑπεδύετο περὶ αὐτά, καὶ ὑπωπτεύετο τὸ νῦν ὄντως δεδογμένον, ὅσοι τῆς ἀκρι- B βείας αὐτῶν ἥπτοντο, ὅπως μήποτ' ἂν ἄψυχα ὄντα οὕτως εἰς ἀκρίβειαν θαυμαστοῖς λογισμοῖς ἂν ἐχρῆτο, νοῦν μὴ κεκτημένα· καί τινες ἐτόλμων τοῦτό γε αὐτὸ παρακινδυνεύειν καὶ τότε, λέγοντες ὡς νοῦς εἴη ὁ διακεκοσμηκὼς πάνθ' ὅσα κατ' οὐρανόν. οἱ δὲ αὐτοὶ πάλιν ἁμαρτάνοντες ψυχῆς φύσεως, ὅτι πρεσβύτερον εἴη σωμάτων, διανοηθέντες δὲ ὡς νεώτερον, ἅπανθ' ὡς εἰπεῖν ἔπος ἀνέτρεψαν πάλιν, ἑαυτοὺς δὲ πολὺ C μᾶλλον· τὰ γὰρ δὴ πρὸ τῶν ὀμμάτων πάντα αὐτοῖς ἐφάνη, τὰ κατ' οὐρανὸν φερόμενα, μεστὰ εἶναι λίθων

a. c. δ. ο. Eiecerunt Turicenses. Sed ea nunc voculae ele-

p. 886. D. Memorabilis autem hic locus est propterea, quod inde colligere licet, doctrinam illam de anima atque mente hanc rerum universitatem permeante atque singulis etiam astris ac sideribus indita, reiectis Anaxagoreorum opinionibus, postea temporis in dies magis invaluisse, adeo ut philosophus, quo tempore haec scripsit, eam iam dicere potuerit *τὸ νῦν ὄντως δεδογμένον*.

θαύματα μὲν οὖν καὶ τότε ὑπεδύετο —] admiratio subibat etiam tunc animos hominum ea contemplantium, et coniiciebatur quod nunc revera statuitur, ab omnibus, qui subtilitatem harum rerum attingebant (subtilius eas tractabant), videlicet ea, anima et mente carentia, neutiquam usura esse rationibus et mensuris ad accurationem adeo admirabilibus, si mentem non haberent. Pronomen *ὅσοι* referas ad *τούτοις* vel *ὑπὸ τούτων*, quod ad *ὑπωπτεύετο* intelligendum est. — *ὅπως* proprie positum: *quomodo* non futurum esset, ut raticionationibus uterentur. v. Matthiae Gr. §. 531. ann. 2. p. 1231. ed. 3. Dein verbis: *μὴ κεκτημένα*, iteratur antegressum: *ἄψυχα ὄντα*, ita ut simul aliquid explicationis subiiciatur.

B. *ὡς νοῦς εἴη ὁ διακ.*] Anaxagorei, de quibus modo dictum est.

πάλιν ἁμαρτάνοντες] Eodem nomine carpitur Anaxagoras Phaedon. p. 98. B. sqq. ubi v. ann. Hoc autem dicit: a natura animae mentisque aberrantes, neque intelligentes, eam esse corporibus multo priorem. Res explicata fusius est Libr. X. p. 893. A. sqq. — *ἅπανθ' ὡς εἰπεῖν ἔπος*, propemodum omnia; pertinet enim *ὡς εἰπεῖν ἔπος* ad *ἅπαντα*, cuius vis et ambitus restringitur. v. ad Symp. p. 179. A. Remp. I. p. 341. B. Gorg. p. 450. B. alibi. Praeterea conf. Euthydem. p. 286. C: *ἐμοὶ δ' ἀεὶ θαυμαστός τε δοκεῖ εἶναι (ὁ λόγος), καὶ τούς τε ἄλλους ἀνατρέπων καὶ αὐτὸς ἑαυτόν.*

C. *τὰ γὰρ δὴ πρὸ τῶν*

καὶ γῆς καὶ πολλῶν ἄλλων ἀψύχων σωμάτων, διανεμόντων τὰς αἰτίας παντὸς τοῦ κόσμου. ταῦτ' ἦν τὰ τότε ἐξειργασμένα πολλὰς ἀθεότητας καὶ δυσχερείας τῶν τοιούτων ἅπτεσθαι. καὶ δὴ καὶ λοιδορήσεις γε ἐπῆλθον ποιηταῖς, τοὺς φιλοσοφοῦντας κυσὶ ματαίαις
D ἀπεικάζοντας χρωμέναισιν ὑλακαῖς, ἄλλα τ' αὖ ἀνόητ' εἰπεῖν. νῦν δέ, ὅπερ εἴρηται, πᾶν τοὐναντίον ἔχει.

ΚΛ. Πῶς;

Cap. XIV. *ΑΘ.* Οὐκ ἔστι ποτὲ γενέσθαι βεβαίως θεοσεβῆ θνητῶν ανθρώπων οὐδένα, ὃς ἂν μὴ

gantia est, ut eam iuvet cum optimo Par. A. et Voss. X. perpetuo tueri.

τὰ τότε ἐξειργασμένα] ἐξεργασάμενα marg. librorum A. Ω. a. c. o. x. unde non debebant Turicenses recipere.

λοιδορήσεις γε ἐπῆλθον] τε pro γε Angel. v. et pr. A. Ω. Dein pro vulg. ἀπεικάζοντες ex A. Ω. Ξ. f. r. a. c. δ. o. x. revocavimus cum aliis ἀπεικάζοντας.

D. ἄλλα τ' αὖ ἀνόητ' εἰπεῖν] Vett. editt. ἄλλα ταῦτ' ἀνόητ' εἰπεῖν. Par. A. et Voss. x. in marg. ἄλλα τε ἀνόητα — εἰπεῖν. Sed verum in marg. perscriptum exhibent Vat. Ω. et Flor. a. c. δ. ἄλλα τ' αὖ ἀνόητ' εἰπεῖν. unde patet lectionem vulgatum

ὀμμάτων —] Genitivus διανεμόντων Astio iudice liberiore constructionis forma post αὐτοῖς, dativum, subiectus est, de quo usu v. Legg. VIII. p. 829. D. X. p. 887. D. et quae scripsimus ad. Phileb. p. 44. C. Sed praestabilius videtur, διανεμόντων cum ἀψύχων σωμάτων connectere, ita ut res inanimae dicantur caussas huius rerum universitatis veluti dispertitae esse. Quae ipsa sententia propria fuit Anaxagorae, sicuti ex Phaedon. p. 98. B. C. condiscimus.

καὶ δὴ καὶ λοιδορήσεις γε —] atque adeo convicia poetis in mentem venerunt. De γε ita posito v. ad Phileb. p. 48. D. Verbum ἐπέρχεσθαι ad Phaedom. p. 88. C. Symp. p. 197. C. Gorg. p. 485. E. Lysid. p. 210. E. al. attigimus. Accusativum ἀπεικάζοντας post dativum ποιηταῖς illatum illustravimus quum alibi, tum supra ad p. 949. B. De convicio ipso Reip. X. p. 607. C., unde liquet χρωμέναισιν verum esse, quod Bergk. Commentatt. De Reliquiis Comöd. Attic. p. 169. in χρωμένοισιν mutari iubebat.

D. ἄλλα τ' αὖ ἀνόητα εἰπεῖν] Mutata est constructio. Nam sequitur hic post ἐπῆλθον ποιηταῖς infinitivus, perinde ac si praecesserit: ἐπῆλθε ποιηταῖς λοιδορεῖν, κ. τ. λ.

Cap. XIV. D. ἐπὶ δὲ τούτοισι δή —] ac *praeterea* perceperit etiam, id quod saepe iam diximus, mentem quam in astris indicavimus esse, et eas, quae antea necessariae sunt, disciplinas, itemque musicam cum his convenientem contemplatus ad morum instituta et leges congruenter traduxerit, eorumque quae rationem habeant, possit rationem reddere. In his verbis nescio quid

*τὰ λεγόμενα ταῦτα νῦν δύο λάβῃ, ψυχή τε ὡς ἔστι
πρεσβύτατον ἁπάντων, ὅσα γονῆς μετείληφεν, ἀθά-
νατόν τε, ἄρχει τε δὴ σωμάτων πάντων, ἐπὶ δὲ τού-
τοισι δή, τὸ νῦν εἰρημένον πολλάκις, τόν τε εἰρημέ-
νον ἐν τοῖς ἄστροις νοῦν τῶν ὄντων τά τε πρὸ τού-
των ἀναγκαῖα μαθήματα [λάβῃ], τά τε κατὰ τὴν* E
*Μοῦσαν τούτοις τῆς κοινωνίας συνθεασάμενος χρή-
σηται πρὸς τὰ τῶν ἠθῶν ἐπιτηδεύματα καὶ νόμιμα
συναρμοττόντως, ὅσα τε λόγον ἔχει, τούτων δυνατὸς
ᾖ δοῦναι τὸν λόγον [ὅσα τε μή] ὁ δὲ μὴ ταῦθ'* 968

per errorem ortam esse. Verum primus restituit Bekkerus. Nuperi editt. dederunt: *ἄλλα τε ἀνόητα εἰπεῖν.*

ψυχή τε, ὡς ἔστι πρ.] Vulgo: *ψυχήν τε.* Sed *ψυχή* A. Ω. f. r. a. δ. *o.*

τόν τε εἰρημένον —] Marg. Ω. a δ. *ἀλλαχοῦ τὸ εἰρημένον ὠβέλισται.* Et omittit hoc *εἰρημένον* Vat. r.

P. 968. *ὅσα τε μή,*] Desunt haec in marg. Ω. qui Bastio teste cum Flor. a. adscripta habet haec: *ἀλλαχοῦ· τὸν λόγον, ὁ δὲ μὴ ταῦθ' οἷός τ' ὤν.* Eiecit verba Schneiderus, uncis inclusit etiam Bekkerus.

malae labis insedit. Nam primum quidem istud *τῶν ὄντων* non habet unde pendeat, quandoquidem ex *νοῦν* non potest esse suspensum. Itaque suspicor, post *τῶν ὄντων* excidisse *αἴτιον*: quo restituto sententia haec nascitur: deinde mentem et rationem in astris habitantem caussam rerum esse cognoverit. Deinde etiam aliud quid est, quod misere redundat: dico alterum istud *λάβῃ* post *ἀναγκαῖα μαθήματα* inculcatum. Nimirum hoc quidem ortum ex glossemate videtur, exinde nato illo, quod aliquis indicaverat, ad posteriora quoque superius illud *λάβῃ* trahendum esse. Denique paullo inferius verba *ὅσα τε μή* item sinistre sunt interposita, unde ea unius cod. Ω. auctoritate praeeunte Bekkero tanquam suspecta uncis seclusimus. — *τὰ πρὸ τούτων ἀναγκαῖα μαθήματα* sunt mathematica et astronomica, quae ad deorum notitiam et cognitionem perducere supra quoque demonstratum est Libr. X. p. 896. C. usque ad p. 899. D. De usu mathematicorum ad alendam fovendamque religiosam animi pietatem disputatur etiam Legg. VII. p. 821. A. sqq. V. p. 747. A. B. — *τά τε κατὰ τὴν Μοῦσαν κ. τ. λ.* i. e. *τά τε τῆς κοινωνίας τούτοις κατὰ τὴν Μοῦσαν.* Sunt autem *τὰ τῆς κοινωνίας* nihil aliud nisi *ἡ κοινωνία,* creberrimo genere loquendi, cuius exempla ex his ipsis Legum libris Astius ad I. 8. collegit haec: I. 16. extr. II. c. 4. et 10. III. p. 685. A. IV. c. 5. VI. 9. VIII. 6. et 8. p. 828. C. 832. C. IX. p. 862. C. XII. p. 947, D. conf. Fischer. ad Weller. V. p. 335. Wyttenbach. ad Eunap. p. 104 sq. Ellendt. ad Arrian. I. p. 84. al. — Dativus *τούτοις* ex *κοινωνίας* pendet, de qua nominum

οἷός τ' ὢν πρὸς ταῖς δημοσίαις ἀρεταῖς κεκτῆσθαι σχεδὸν ἄρχων μὲν οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ἱκανὸς ὅλης πόλεως, ὑπηρέτης δ' ἂν ἄλλοις ἄρχουσιν. ὁρᾶν δὴ χρεὼν νῦν, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, ἤδη πρὸς τοῖς εἰρημένοις νόμοις ἅπασιν ὅσους διεληλύθαμεν, εἰ καὶ τοῦτον προσοίσομεν, ὡς φυλακὴν ἐσόμενον κατὰ νόμον χάριν σωτηρίας τὸν τῶν ἀρχόντων νυκτερινὸν σύλλογον, παιδείας ὁπόσης διεληλύθαμεν κοινωνὸν
B γενόμενον· ἢ πῶς ποιῶμεν;

ΚΛ. Ἀλλ', ὦ λῷστε, πῶς οὐ προσοίσομεν, ἄν πῃ καὶ κατὰ βραχὺ δυνηθῶμεν

ΑΘ. Καὶ μὴν πρός γε τὸ τοιοῦτον ἁμιλληθῶμεν πάντες. ξυλλήπτωρ γὰρ τούτου γε ὑμῖν καὶ ἐγὼ γιγνοίμην ἂν προθύμως, πρὸς δ' ἐμοὶ καὶ ἑτέρους ἴσως εὑρήσω, διὰ τὴν περὶ τὰ τοιαῦτ' ἐμπειρίαν τε καὶ σκέψιν γεγονυῖάν μοι καὶ μάλα συχνήν.

B. *ἢ πῶς ποιῶμεν;*] *ποιοῦμεν* corr. Ω. a. δ. Dein *τίς δαὶ ὁ τρ.* A. Ω. f. a. c. δ. o. x.

C. *τὰ νῦν λέγωμέν τε καὶ ἐρ.*] Vett. editt. *λέγομεν*, quod ex A. Ξ. v. r. a. c. δ. x. et pr. Ω. correctum. Vulgatam in marg. notatam habent Ω. a. c. δ.

Οὐκέτι νόμους] V. *νόμοις*. Accusativum tuentur A. Ω. f. r. a. δ. o. x. Pro *νομοθετεῖν*, Flor. a. c. δ. Ω. in marg. *νομοθετητέ-*

constructione alibi diximus. Musam pro arte musica dixit etiam Horat. Satyr. II. 3, 105. Ceterum Pythagorica sunt quae hic de vi musicae in emendandis moribus indicantur.

P. 968. *πρὸς ταῖς δημοσίαις ἀρεταῖς*] Quae alibi vocantur *δημώδεις* et *πολιτικαί*.

ὡς φυλακὴν ἐσόμενον —] Prave vulgo post *σωτηρίας* distinguunt commate; prave item Turicenses comma post *σύλλογον* sustulerunt. Nam *ὡς* adiuncto accusativo participii significat idem quod: *νομίζοντες τὸν τῶν ἀρχόντων σύλλογον ἔσεσθαι φυλακὴν κατὰ νόμον χάριν σωτηρίας;* genitivus *παιδείας* autem pendet ex *κοινωνόν*. Accusativum participii sic post *ὡς* usurpatum illustravimus Legg. I. p. 643. D. VI. p. 762. E. 766. E. 783. D. IX. p. 853. C. 874. B. X. p. 886. D. Alia eius exempla congessimus ad Phaedon. p. 109. D.

B. *ξυλλήπτωρ γὰρ τούτου* —] operis adiutor; v. ad Symp. p. 218. D. Post *ἴσως εὑρήσω* commate distinxi, quandoquidem ista: *διὰ τὴν περὶ τὰ τ. — συχνήν*, cohaerent cum superioribus: *ξυλλήπτωρ — προθύμως*.

C. *Οὐκέτι νόμους* —] Perperam Astius *οὐκέτι* interpretatur: nequaquam. Imo est: non iam, nondum, quandoquidem Atheniensis censet, non iam fieri posse ut leges de cu-

ΚΛ. Ἀλλ᾽, ὦ ξένε, παντὸς μὲν μᾶλλον ταύτῃ πορευτέον, ἧπερ καὶ ὁ θεὸς ἡμᾶς σχεδὸν ἄγει· τίς δὲ ὁ τρόπος ἡμῖν γιγνόμενος ὀρθῶς γίγνοιτ᾽ ἄν, τουτὶ δὴ τὰ νῦν λέγωμέν τε καὶ ἐρευνῶμεν. C

ΑΘ. Οὐκέτι νόμους, ὦ Μέγιλλε καὶ Κλεινία, περὶ τῶν τοιούτων δυνατόν ἐστι νομοθετεῖν, πρὶν ἂν κοσμηθῇ· τότε δὲ κυρίους ὧν αὐτοὺς δεῖ γίγνεσθαι, νομοθετεῖν. ἀλλὰ ἤδη τὸ τὰ τοιαῦτα κατασκευάζον, διδαχή, μετὰ ξυνουσίας πολλῆς γίγνοιτ᾽ ἄν, εἰ γίγνοιτο ὀρθῶς.

ΚΛ. Πῶς; τί τοῦτο εἰρῆσθαι φῶμεν αὖ;

ΑΘ. Πρῶτον μὲν δή που καταλεκτέος ἂν εἴη κατάλογος τῶν ὅσοι ἐπιτήδειοι πρὸς τὴν τῆς φυλακῆς φύσιν ἂν εἶεν ἡλικίαις τε καὶ μαθημάτων δυνάμεσι καὶ τρόπων ἤθεσι καὶ ἔθεσι· μετὰ δὲ τοῦτο, ἃ δεῖ μανθάνειν, οὔτε εὑρεῖν ῥᾴδιον οὔτε εὑρηκότος ἄλλου μαθητὴν γενέσθαι. πρὸς τούτοις δὲ χρόνους, D

ον, quod ortum ex *διττογραφίᾳ* videtur.

τουτὶ δὴ τὰ νῦν] Vat. *Ω.* prim. f. v. *τοῦτο*, ut scripsit Schneider. Sed ipse *Ω.* rec. *τουτί.*

καταλεκτέος ἂν εἴη] *καταδεκτέος* v. r. et corr. a. *δ. Ω.* Pro *εἴη* quod vulgo legebatur *ἤ*, id correximus ex Par. A. Voss. x. Vitiose pro eo scriptum habent *εἰ Ω. Ξ.* v. f. r. a. c. et pr.

stodum collegio scribantur, priusquam illud sit constitutum. Quod quorsum spectet, ex iis, quae statim adduntur, satis est perspicuum. — *τότε δὲ κυρίους κ. τ. λ.* tum demum sanciamus, quamnam ipsos habere oporteat potestatem. Dein *διδαχή* post *τὸ τὰ τοιαῦτα κατασκευάζον* per appositionem additum puta, hoc sensu: at vero illud, haec talia quod efficiat, doctrina, id multo cum usu erit coniunctum, si recte fiet, h. e. multum usum videtur postulare.

Πῶς; τί τοῦτο — φῶμεν αὖ;] Mirabundus haec dicit Clinias: Quid ais? quid istud rursus dicamus esse, quod nunc ipsum iudicavisti? Itaque non est quod cum Astio corrigas: *ὀρθῶς πως. ΚΛ. Τί τοῦτο κ. τ. λ.*

D. *τρόπων ἤθεσι καὶ ἔθεσι*] Paronomasia non inficeta, quam alii quoque susceperunt. conf. Iacobs Additament. ad Athen. p. 282 et Lobeck. Paralip. Vol. I. p. 58. Inverso ordine Plutarch. De discr. adul. c. 8. *ἔθη καὶ ἤθη.* De addito *τρόπων* confert Astius VI. p. 773. B. *χρήμασί τε καὶ τρόπων ἤθεσι.* Alias *τρόποι καὶ ἤθη* iunguntur, de quo v. Irmisch. ad Herodian. Vol. I. p. 795.

D. *πρὸς τούτοις δὲ χρόνους —*] praeterea quibus temporibus intra quae

οὕς τε καὶ ἐν οἷς δεῖ παραλαμβάνειν ἕκαστα, μάταιον
E ταῦτ' ἐν γράμμασι λέγειν· οὐδὲ γὰρ αὐτοῖς τοῖς μανθάνουσι δῆλα γίγνοιτ' ἄν, ὅ τι πρὸς καιρὸν μανθάνεται, πρὶν ἐντὸς τῆς ψυχῆς ἑκάστῳ που μαθήματος ἐπιστήμην γεγονέναι. οὕτω δὴ πάντα τὰ περὶ ταῦτα ἀπόῤῥητα μὲν λεχθέντα οὐκ ἂν ὀρθῶς λέγοιτο, ἀπρόῤῥητα δὲ διὰ τὸ μηδὲν προῤῥηθέντα δηλοῦν τῶν λεγομένων.

ΚΛ. Τί οὖν δὴ ποιητέον ἐχόντων τούτων οὕτως, ὦ ξένε;

A. In Flor. o. super *ει* syllaba *η* addita legitur. Mox Voss. x. *δύναμιν* pro *δυνάμεσιν*.

οὕς τε καὶ ἐν οἷς δεῖ π.] *οἷς τε* A. Ξ. v. f. a. c. o. x. e pr. Ω. Vulgo *οὕς τε κ.* Dein *ἕκαστον* Ξ. v. f. et corr. Ω. quod placuit Turicensibus.

E. *που μαθήματος ἐπιστ.*] *τοῦ μαθήματος* marg. Ω. o. et super vers. Flor. δ. Sic etiam Vat. r. v. Explicatt.

quaeque sint assumenda et tractanda, istud quidem in litteris praescribere vanum est. Quod vulgo legitur: *οὕς τε καὶ ἐν οἷς*, explicant fere quam diu et quando. Dein pro vulg. *ὅτι πρὸς καιρὸν μ.* de coniectura Stephani scripsimus *ὅ τι πρ. κ. μ.* Praeterea vero corrigendum censemus: *ἑκάστῳ του μαθήματος*, h. e. huius aut illius disciplinae. Minus recte aliquot libri *τοῦ μαθ.* quod nuperi editt. receperunt.

E. *ἀπόῤῥητα μὲν λεχθέντα* —] Bis hic in libris perscriptum est *ἀπόῤῥητα*. In quo vitium latere verissime suspicatus est Stephanus. Nec tamen ille quid rei esset, plane pervidit, quandoquidem Astio demum contigit esse tam felici, ut altero membro *ἀπρόῤῥητα* restituendum videret, hoc est vocabulum, a philosopho ipso propter facetum lusum verborum recens fictum et procusum. Sententia haec est: quocirca haec omnia (quae de custodibus eorumque institutione sunt sancienda) *ineffabilia* quidem si quis dixerit non recte dicentur; at *non praedicta* (i. e. quae praedici non possint) eadem recte iudicabuntur, propterea quod, etiamsi praedicantur, tamen nihil declarent eorum, de quibus agatur. Etenim usum rerum demum atque diuturniorem experientiam censet patefacturum esse, quid de his rebus porro in civitate publicis legibus sit constituendum atque sanciendum. Ad *ἀπρόῤῥητα* ex *οὐκ ἂν ὀρθῶς λέγοιτο* repetendum est contrarium *ὀρθῶς ἂν λέγοιτο*, ut fit in sententiis oppositis. Sic Libr. X. p. 885. B: *οὐδεὶς πώποτε οὔτε ἔργον ἀσεβὲς εἰργάσατο οὔτε λόγον ἀφῆκεν ἄνομον, ἀλλὰ ἕν δή τι τῶν τριῶν πάσχων* post *ἀλλά* ex negante sententia intelligendum contrarium est: *ταῦτ' εἰργάσατο*. Apol. Socr. p. 36. B: *ἀμελήσας ὧν οἱ πολλοί*. ubi *ἐπιμελοῦνται* intelligitur. Politic. p. 301. D: ubi ex *ἀπιστησάντων μηδένα* dein repetendum: *νομισάντων ἕκαστον*. Alia

ΑΘ. Τὸ λεγόμενον, ὦ φίλοι, ἐν κοινῷ καὶ μέσῳ
ἔοικεν ἡμῖν κεῖσθαι, καὶ εἴπερ κινδυνεύειν περὶ τῆς
πολιτείας ἐθέλομεν ξυμπάσης, ἢ τρὶς ἓξ, φασίν, ἢ
τρεῖς κύβους βάλλοντας, ταῦτα ποιητέον. ἐγὼ δ' ὑμῖν 969
συγκινδυνεύσω τῷ φράζειν τε καὶ ἐξηγεῖσθαι τά γε
δεδογμένα ἐμοὶ περὶ τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς τῆς
νῦν αὖ κεκινημένης τοῖς λόγοις. τὸ μέντοι κινδύ-
νευμα οὐ σμικρὸν οὐδ' ἑτέροις τισὶ προςφερὲς ἂν εἴη.
σοὶ δὴ τοῦτό γε, ὦ Κλεινία, μέλειν παρακελεύομαι·

πάντα τὰ περὶ ταῦτα] Vulgo *πάντα ταῦτα*. Verba *τὰ περὶ* ex A. Ω. x. v. f. a. c. o. revocata sunt.

ἀπόῤῥητα μὲν λεχθέντα] Margo librorum A. Ω. a. c. δ. x. γρ. *ἐλεγχθέντα*. Dein *ἀπρόῤῥητα* vere Astius. v. explicatt.

E. *ἢ τρὶς ἕξ, φασιν*] om. pr. Ω. Voss. x. *τρεῖς*, et mox. *ταῦτα ποιητέον* pro *πάντα π.* Postremum etiam A. et pr. Ω. scriptum exhibent, unde cum Herm. et Schneider. assumsimus. Dein *βάλλοντες* A. v. f et pr. Ω. o.

similia suppeditabit Matthiae Gr. §. 634. 3.

ἐν κοινῷ καὶ μέσῳ ἔοικεν ἡμῖν κεῖσθαι] Proverbium de iis, quae in medio omnibus exposita sunt, ut vel communi periculo et labore propter ea agendum vel etiam de virtutis praemio iis proposito communiter certandum sit. Illustravit loquutionem Berglerus ad Alciphron. Ep. II. 3. p. 318. Vol. I. ed. Wagner.

ἢ τρὶς ἕξ, φασίν, ἢ τρεῖς κύβους] Zenobius IV. 23. et Schol. ad h. l. ἡ παροιμία παρὰ Φερεκράτει ἐν τοῖς Μυρμηκανθρώποις. κεῖται δὲ ἐπὶ τῶν ἀποκινδυνευόντων. τὸ μὲν γὰρ τρὶς ἓξ τὴν παντελῆ νίκην δηλοῖ, τὸ δὲ τρεῖς κύβοι τὴν ἧτταν. πάλαι γὰρ τρισὶν ἐχρῶντο πρὸς τὰς παιδιὰς κύβοις, καὶ οὐχ, ὡς νῦν, δύο. ἔστι δὲ ὁμωνυμία. κύβον γὰρ ἔλεγον ἰδίως αὐτὸν τὸν ῥιπτούμενον, ὅτε πλήρης ἐστὶ καὶ μή. τοὺς δὲ κύβους τοὺς τοιούτους οἱ Ἴωνες καλοῦσιν οἴνας, καὶ τὴν παροιμίαν οὕτως ἐκφέρουσιν· ἢ τρὶς ἕξ, ἢ τρεῖς οἴνας. Verba Scholiastae Salmasius ad Flav. Vopisc. Procul. p 759. corr. κύβον γὰρ ἔλεγον διχῶς· αὐτὸ τὸ ῥιπτούμενον, καὶ ὃ πλῆρές ἐστι καὶ μή. Photius et Suidas: Τρὶς ἓξ ἢ τρεῖς κύβοι· οἱ μὲν τρὶς ἓξ νίκης, οἱ δὲ τρεῖς κύβοι κενοί. καὶ τὸ παρ' Εὐριπίδῃ (Teleph. Fragm. XIV.) τοιοῦτον· βέβληκ' Ἀχιλλεὺς δύο κύβω καὶ τέσσαρα· τριῶν γὰρ ὄντων τῶν ἀναῤῥιπτουμένων βόλων δύο μὲν κενοὺς αὐτόν φησι βάλλειν, ἕνα δὲ τὸν τέταρτον — ὅτι δὲ ὁ τρὶς ἓξ βαλὼν κατώρθου, καὶ Αἰσχύλος ἐν Ἀγαμέμνονι παρίστησι (vers. 32. τρὶς ἓξ βαλούσης τῆςδέ μοι φρυκτωρίας). conf. praeterea Hesychius s. v. Eustathius ad Odyss. ά. p. 1397, 18 sq. Erasmus Adagg. II. 3, 66. p. 371 sq. Cruquius ad Horat. Carmin II. 7, 25 Ernesti Clav. Cic. s. v. Talus. Becker. Gall. Vol. II. p. 225 sqq. Charicl. Vol. I. p. 487 sqq.

P. 969. *τῆς νῦν αὖ κεκινημένης*] nunc excitatae h. e. in disceptationem vocatae. Recte

σὺ γὰρ τὴν Μαγνήτων πόλιν, ἢ ᾧ ἂν θεὸς ἐπώνυμον αὐτὴν ποιήσῃ, κλέος ἀρεῖ μέγιστον κατασκευάσας αὐτὴν ὀρθῶς, ἢ τό γε ἀνδρειότατος εἶναι δοκεῖν
B τῶν ὕστερον ἐπιγιγνομένων οὐκ ἐκφεύξει ποτέ. ἐάν γε μὴν οὗτος ἡμῖν ὁ θεῖος γένηται ξύλλογος, ὦ φίλοι ἑταῖροι, παραδοτέον τούτῳ τὴν πόλιν, ἀμφισβήτησίς τε οὐκ ἔστ' οὐδεμία οὐδενὶ τῶν νῦν παρὰ ταῦθ' ὡς ἔπος εἰπεῖν νομοθετῶν, ὄντως δὲ ἔσται σχεδὸν ὕπαρ ἀποτετελεσμένον οὗ σμικρῷ πρόσθεν ὀνείρατος ὡς τῷ λόγῳ ἐφηψάμεθα, κεφαλῆς νοῦ τε κοινωνίας εἰκόνα τινά πως ξυμμίξαντες, ἐὰν ἄρα ἡμῖν οἵ τε ἄνδρες

P. 969. *τὴν Μαγνήτων πόλιν*] Sic Par. A. pro vulg. *Μαγνητῶν.*

κλέος ἀρεῖ] V. *ἀρῇ*, quod ex Ω. et pr. a. c. o. in *ἀρεῖ* mutavimus. Pro vulg. *ἐκφεύξῃ* e Flor. a. c. o. restituimus *ἐκφεύξει*, quod etiam Bekkerus reposuit.

εἶναι δοκεῖν] *δόξαι* f. r. o. et corr. A. Ω. a. probantibus Turicenss. Praeterea *ἀνδρειότερος* Flor. o. Vat. f.

B. *ἀμφισβήτησίς τε οὐκ ἔστ' —*] *τε* pro *τ'* Par. A. Ω. et Florr. Dein *οὐδὲ μία* A. Ω.

Astius insolentiorem notavit dictionem, quandoquidem alibi fere ipse *λόγος* dicitur *κινεῖσθαι;* v. Wyttenbach. ad Plut. De ser. num. vind. p. 83. et Heusdii Specim. Crit. in Plat. p. 110

τὸ μέντοι κινδύνευμα —] periculum vero non parvum est neque simile aliis quibusdam.

ἢ ᾧ ἂν θεὸς ἐπώνυμον —] vel cuicunque deus eam fecerit cognominem. Refertur *ᾧ ἂν* ad praegressum *Μαγνήτων*, quod quo iure Astius in *ὅθεν* mutari iusserit, non intelligimus. Quod enim vir doctus ait *ἐπώνυμον* requirere genitivum, id a re et veritate aliquantum abhorret. Nam *ἐπώνυμός τινι* et *τινος* promiscue usurpari, certissimis exemplis demonstravit Schaeferus ad Apollon. Rhod. ed. Brunck. Vol. II. p. 168. Et plane sic usurpatur etiam *ὁμώνυμος*, de quo scripsit Iensius ad Lucian. T. I. p. 851. ed. Reitz. Dein Stephanus male haerebat in *αὐτήν*, quod non raro ita post subiectum inferri ad Sympos. p. 195. A. Legg. I. in. ostendimus.

ἢ τό γε ἀνδρειότατος —] aut certe nunquam destituêris ea hominum existimatione, ut videaris omnium esse fortissimus. Astius maxima interpunctione facta pergendum putabat sic: *ἢ τό γε κ. τ. λ.* quod probari nullo pacto potest.

B. *ἀμφισβήτησίς τ' οὐκ ἔστ' οὐδεμία*] nec ulli fere eorum, qui nunc sunt, legumlatorum de his rebus superest dubitatio. Cohaerent verba: *οὐδενὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν*, nulli propemodum.

οὗ σμικρῷ πρόσθεν ὀνείρατος ὡς] Comparatio vere Platonica et plurimis locis usurpata; ut profecto non expute-

ἀκριβῶς ξυμμιχθῶσι, παιδευθῶσί τε προσηκόντως, C παιδευθέντες τε ἐν ἀκροπόλει τῆς χώρας κατοικήσαντες φύλακες ἀποτελεσθῶσιν, οἵους ἡμεῖς οὐκ εἴδομεν ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ πρὸς ἀρετὴν σωτηρίας γενομένους.

ΜΕ. Ὦ φίλε Κλεινία, ἐκ τῶν νῦν ἡμῖν εἰρημένων ἁπάντων ἢ τὴν πόλιν ἐατέον τῆς κατοικίσεως ἢ τὸν ξένον τόνδε οὐκ ἀφετέον, ἀλλὰ δεήσεσι καὶ μηχαναῖς πάσαις κοινωνὸν ποιητέον ἐπὶ τὴν τῆς πόλεως κατοίκισιν.

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις, ὦ Μέγιλλε, καὶ ἐγώ τε D ποιήσω ταῦθ' οὕτω καὶ ξυλλάμβανε.

ΜΕ. Ξυλλήψομαι.

ὀνείρατος ὡς] Vulgo ὡς, sine accentu. Dein Voss. x. κεφαλῆς νῦν· οὔτε κοιν. Par. A. οὔτε in marg.

ἀκριβῶς ξυμμιχθῶσι] ἐκλεχθῶσι Ω. et a. c. δ. in marg., quod edidit Hermann. invitis Par. A. et aliis codd. optimis.

C. ἐατέον τῆς κατοικίσεως] Libri κατοικήσεως et mox κατοίκησιν. Emendavit Stephanus De utriusque voc. permutatione in his libris frequenti v. Boeckh. in Min. et Legg. p. 167.

D. καὶ ἐγώ τε ποιήσω] Bekkero teste A. et Ω. pr. τε om.

mus, quo iure Zellerus Stud. Platt. p. 110. sibi visus sit posse contendere, totum locum ad eorum similitudinem esse adumbratum, quae leguntur De Rep. IV. p. 443. B. τέλεον ἄρα ἡμῖν τὸ ἐνύπνιον κ. τ. λ. Nimirum utriusque loci ea est ratio, ut similitudinis alicuius nec vola nec vestigium extet. De ὄναρ et ὕπαρ v. ad Polit. p. 277. D. Phileb. p. 20. B.

εἰκόνα τινά πως ξυμμ.] Conf. p. 964. E. et 961. C. D. E.

οἵ τε ἄνδρες ἀκρ. ξυμμ.] H. e. ἀκριβῶς ξυμμιχθῶσί τε οἱ ἄνδρες κ. τ. λ. De τε traiecto v. ad Criton. p. 43. B. Nimirum particula ad totum hoc orationis membrum pertinet ideoque statim subiecto adhaesit. Errat igitur Astius οἵδε ἄνδρες scribendum putans.

C. πρὸς ἀρετὴν σωτηρίας] Astius dictum putat per inversionem pro πρὸς ἀρετῆς σωτηρίαν. Mira vero ista fuerit inversio, qualem certe nusquam reperias. Winckelmannus σωτῆρας mavult. At nimirum σωτηρίας pendet ex φύλακας, quod ad οἵους intelligendum est. Nec illud sine vi hic est interpositum.

τὴν πόλιν ἐατέον τῆς κατοικίσεως] mittenda civitas est quod ad eius constitutionem attinet. De genitivo v. Matthiae Gr. §. 338.

D. καὶ ξυλλάμβανε] Astius et Hermannus de coniectura scripserunt: καὶ σὺ ξυλλάμβανε. Vereor ut opus sit; v. ad Phileb. p 51. D. Euthydem. p. 295. A.

DE
EPINOMIDIS
VULGO PLATONI ADSCRIPTAE
FIDE ET AUCTORITATE.

Qui amplissimo Legum Platonicarum operi vulgo subiungitur parvulus libellus, Epinomidis nomine inscriptus, is etsi teste Diogene Laertio Libr. III. 37. et Suida s. v. φιλόσοφος iam antiqua aetate a criticis quibusdam ut de origine sua suspectus non Platoni sed Philippo Opuntio, Platonis cuidam discipulo, adscriptus atque etiam recentioribus temporibus ab hominibus doctissimis, Franc. Patritio Discuss. Peripat. p. 225. et p. 251. G. Salierio Hist. Acad. Inscript. Paris. T. III. p. 145. sqq. Aug. Boeckhio Comm. in Minoem Plat. p. 74. sqq., Fr. Astio De Vita et Scriptis Platon. p. 393. Fr. Sochero De Script. Plat. p. 452., Car. Fr. Hermanno Hist. Philos. Plat. Vol. I. p. 422. coll. p. 589. Eduardo Zellero Stud. Plat. p. 135. et Hist. Philos. Vol. II. p. 694. ed. 2., aliis, Platonis ingenio indignus iudicatus est; tamen rara fortuna eam perpetuo obtinuit auctoritatem, ut non modo olim, neglectis fere quae de eo iactae essent malis suspicionibus, semper pro scripto Platonico probatus sit, sed etiam postera aetate plurimos invenerit patronos et amicos, qui doctrinae opibus in eo reconditis sine ulla dubitatione tamquam Platonicis uterentur adeoque ipsum summo philosopho quasi iure repetundarum vindicare studerent. Etenim de antiquitatis quidem scriptoribus, qui Epinomidis mentionem fecerunt, si quaeritur, usi sunt eius copiis nullis iniectis de eius auctoritate dubitationibus praeter alios Cicero De Orator. III. 6. in. Eusebius Praep. Ev. p. 472. A. 471. D. 534. B. 640. C. 702.

B. C. ed. Viger. Clemens Alex. Strom. III. 3. p. 434. C. XIII. 18. p. 702. C. Theodoretus Therap. Sermon. II. p. 499. A. B. Cyrillus Alex. Adv. Iulian. VIII. p. 271. B. Nicomachus Arithmet. p. 20. et 70. ed. Ast. Harmon. p. 41. ed. Meib. Theo Smyrn. De Mathem. p. 3. et 10. sq. De Mus. p. 31. et 33. Proclus in Euclid. I. p. 12. in Tim. p. 269. C. qui librum subinde etiam libri tertii decimi Legum Platonicarum nomine insigniunt, ut diserte fecit Nicomachus Isag. Arithmet. p. 70. ed. Ast. Atque etiam ille ipse Diogenes Laertius, qui unus fere veterum criticorum de eius originibus dubitationes ad posteritatis memoriam prodidit, tamen Libr. III. 37. quo loco adulterinos Platonis dialogos enumerat, illum plane transmittit silentio, ac Libr. III. 56. et 61. sq. liquido testatum reliquit, etiam doctissimos grammaticos, Aristophanem Byzantium et Thrasyllum, libellum pro germano ingenii Platonici fetu habuisse, quippe quum ambo ipsum in trilogiis vel tetralogiis, in quas Platonis dialogos digesserint, certo quodam loco inseruerint. Ex quibus omnibus profecto unicuique perspicuum esse debet, antiqua certe aetate viros doctos fere in ea conspirasse sententia, ut, quantumvis de libelli fide et auctoritate a criticis nonnullis dubitatum esse constaret, tamen ipsum pro genuino Platonis opere agnoscendum esse arbitrarentur. Nec vero aliter multo sentiendum est de temporibus recentioribus. Nam qui proxime post Patritium longo sane agmine in medium prodierunt historiae philosophiae enarratores, ii, quantum nos quidem sciamus, illius iudicio haudquaquam permoti sunt, ut libro fidem derogarent; imo illo usque usi esse reperiuntur tamquam fonte sapientiae Platonicae sincerissimo; quod ipsum etiam vir Platonicae doctrinae notitia longe instructissimus, G. G. Tennemannus, iudicio suo comprobavit, qui Syst. Philos. Plat. Vol. I. p. 92. sq. Epinomidis fidem ea ratione tutatus est, ut naevos istos, quibus libellus est deformatus, ab senili scriptoris imbecillitate excusationem habere iudicaverit. Iam vero qui postea exorti sunt scripti controversi oppugnatores, ii licet permultorum criticorum tulerint suffragia, tamen opera sua neutiquam id effecerunt, ut omnibus de sententiae suae veritate persuaderetur. Multi enim libellum

quantumvis in suspicionem vocatum, tamen etiamnum habent pro Platonico aut saltem in ea versantur opinione, ut quae in illo leguntur exposita, plane ad mentem Platonis disputata esse existiment, a qua sententia ne Hermannum quidem Hist. Phil. Plat. l. c. et Phil. Guil. van Heusdium Init. Philos. Plat. Vol. II. Part II. p. 56. sq. multum abesse animadvertimus. Quin etiam exstitit nuperrime vir doctissimus, qui illius denuo tamquam vindicias ageret, quandoquidem eum ab ipso Platone litteris exaratum esse demonstratum ivit. Est is Io. Tidemannus, qui in Commentat. perquam subtili et erudita De Deo Platonis p. 184. sqq. fidem operis eo modo defendere conatus est, ut ex eius similitudine et coniunctione cum Legibus, quarum sit necessaria quaedam appendix, planissime apparere censeat, eum certe non alii auctori acceptum referri nisi ipsarum Legum scriptori, ita ut hae si pro opere Platonis habeantur, necessitate quadam inde consequatur, ut etiam Epinomis pro genuino Platonis opere habenda sit. Atque haec quum ita sese habeant, sponte profecto intelligitur, ne recentioribus quidem temporibus controversiam de opusculo Platonico ita compositam esse, ut dubitationi non amplius locus relictus sit. Quamobrem quum nos nuper denuo ad libelli lectionem dedissemus invitati recentioribus eius editionibus a C. Fr. Hermanno, Christ. Schneidero et I. Georg. Baitero sedulo curatis, data hac scribendi opportunitate ita uti constituimus, ut quid de fide et auctoritate illius existimandum esset, aliquando disceptaremus diligentius, quod quidem etiam ideo visum est non inutile fore, quia viri doctissimi, qui eam quaestionem adhuc tractaverunt, rem non tam accurate subtiliterque pervestigarunt, quam potius leviter attigerunt et tamquam per occasionem commemorarunt. Etenim nos quidem penitus ita nobis persuasimus, ut tota caussa diligentius demum cognita effectum iri existimemus, quod nunc quidem nondum effectum est, ut num et quatenus Epinomidem aut pro genuina probare aut ad collustrandam Platonis doctrinam in consilium adhibere liceat, aliquando certius exploratum habeatur.

Fateri autem statim in disputationis nostrae principio licebit, nos omnino in hac caussa ab eorum

partibus stare, qui Epinomidem censuerunt opus esse subdititium, cui nomen Platonis detrahendum sit. Cuius quidem sententiae nostrae rationes et argumenta si quis requirat, complura sane in promtu sunt. Primum enim consilium, quod auctor libelli in scribendo sequutus est, hominem adeo temeritatis arguit, ut qui vel illud unum diligenter perpenderit, is certe minime dubitaturus esse videatur, quid de tota ipsius opella sentiendum sit. Deinde etiam argumentum operis primarium fraudem indicat, quandoquidem illud Platonis menti et rationi, etiam in ipsius Legibus declaratae, mirum quantum adversatur, ut profecto plane ridiculum sit, idem illud ipsi Platoni tribuere velle. Porro etiam illud non levem movet fraudis suspicionem, quod scriptor in singulis quibusdam doctrinae partibus, quas illustrare conatus est, a Platonis sententia non mediocriter deflexit ac summi philosophi doctrinam, sive id callido consilio sive temeritate quadam ita factum est, commixtis cum ea suis ipsius placitis, misere depravavit. Accedit ad haec denique, quod per totum sermonem etiam iusta disserendi subtilitas desideratur, quandoquidem eo nomine non modo singulis quibusdam in locis peccatur turpissime, sed etiam tota disputatio lucido ordine sententiarum atque recta argumentandi via et ratione destituta est. Haec igitur sunt fere, quae ad fidem et auctoritatem Epinomidis non tantum labefactandam, sed prorsus evertendam atque convellendam ita faciant, ut exinde satis certum de tota caussa iudicium repeti posse videatur. Nam quod etiam oratio libri, utpote insigniter scabra et hiulca nec levibus maculis inquinata, scriptoris inertiam arguit, id noluimus nunc peculiari opera demonstrare, quum in commentariis de istis libri dotibus expositi simus.

Itaque primum quidem vel ipsum scribendi consilium, quod auctor Epinomidis sequutus est, tale esse existimamus, unde nullo fere negotio intelligi liceat, libellum esse spurium temereque Platonis nomine insignitum. Quod quidem consilium quale fuerit et quorsum spectaverit, satis manifestum extat. Voluit enim homo opus Legum Platonicarum, quippe quod mancum et imperfectum esse videretur, ita complere et consummare, ut quae Plato Libr. XII. p. 966. B. — 967. E. de sapientia a nocturnis civitatis

suae custodibus, id est, summis eius magistratibus, comparanda brevius indicavisset, ea copiosius exponerentur fusiusque pertractarentur. Quod quidem operis Platonici perficiendi absolvendique studium quum iam ex eo appareat, quod iidem homines, qui in Legibus colloquuntur, Clinias Cretensis, Megillus Lacedaemonius et hospes quidam Atheniensis, disputantes inducuntur, quodque dialogi initio et p. 980. C. claris verbis significatur inchoatam in Legibus disputationem profligatum iri ulterius, tum certissime cognoscitur ex postrema libelli parte, ubi in superioribus nocturni collegii sapientiam et institutionem adumbratam ac descriptam esse ostenditur. Potuit vero auctor libelli ad capiendum hoc tale consilium eo facilius permoveri, quod ipsi sperare liceret futurum esse, ut plane ex summi philosophi sententia egisse existimaretur. Etenim ansam ipsi ad scribendum procul dubio duo Legum loci suppeditarunt, quorum alter extat Libr. VII. p. 818. B. sqq. alter legitur Libr. XII. p. 966. sqq. Quippe priore loco inter eas artes ac disciplinas, quae ab ingenuis hominibus discendae sint, imprimis etiam arithmetica, geometria et astronomia referuntur, quandoquidem eae non modo ad vitae civilis usum, verum etiam ad deorum cognitionem plurimum valeant. De quibus tamen disciplinis priusquam instituitur disputatio, Atheniensis ille hospes, qui ipsius Platonis partes sustinet, p. 818. E. aperte profitetur videri sibi difficillimum esse, iam nunc in tanta hominum inscitia, qua hae artes fere neglectae iaceant, aliquid de iis publice praescribere atque legibus sancire, ideoque satius fore arbitratur, si hac re in praesenti praetermissa alio tempore leges promulgentur, quae huc pertineant. Quamquam ipse deinde de institutione mathematica acommodate ad communem hominum captum ea explicat, quae pro praesenti rerum conditione utiliter explicatum iri sperare liceat. Hic igitur unus locus est, quo scriptor permotus esse videtur atque impulsus, ut ad supplendum scilicet et absolvendum Legum Platonicarum opus accederet. Quippe putavit locum mancum esse atque imperfectum ac simul etiam futurum esse sibi persuasit, ut si illum explevisset, una eademque opera, quae ad nocturnorum magistratuum institutionem deessent, com-

mode adiecisse videretur. Fuit enim in ea sententia, ut mathematicam imprimis scientiam summos Platonicae civitatis in Legibus conditae tutores decere arbitraretur, de qua re post paullo, ubi de principali libri argumento disputabitur, explicabimus accuratius. Iam vero alter locus, quo auctor libelli ad scribendum invitatus est, extat Libr. XII. p. 966. C. sqq. ubi docetur principibus illis civitatis, de quibus modo iniecta est mentio, praeter aliarum rerum cognitionem imprimis etiam arithmeticae, geometriae, maximeque astronomiae scientia opus fore, praesertim quum inde etiam deorum et recta cognitio et prudens veneratio apta ac suspensa esse videatur. Quo tamen loco, posteaquam nocturni magistratuum collegii uberior proposita est descriptio, ubi ventum est ad depingendam custodum istorum institutionem, res paucissimis absolvitur, ut disputatio in medio relicta esse videatur. Significatur enim hoc unum tantum, magistratus istos utique omni doctrina atque sapientia instructos esse oportere; ac denique additur, non tamen iam nunc posse diiudicari, quasnam illos artes et quando aut quamdiu discere conveniat, id quod ipsi suo tempore melius sint intellecturi, ubi aliquando omnem disciplinarum vim rationemque animis suis comprehenderint. Hunc igitur locum homo noster item ob oculos habuit, quippe qui summos illos magistratus, qui nocturnum collegium apud Platonem constituunt, accuratius deformare eorumque institutionem plenius, quam apud ipsum philosophum factum est, exhibere conatus sit, atque id ipsum eo modo peragere decreverit, ut quae in libro Legum septimo de mathematicarum disciplinarum dignitate ac praestantia data rei opportunitate significata sunt, ea ad magistratus istos eorumque institutionem atque eruditionem traducerentur. Itaque homini nostro id fuit propositum, ut opus Platonicum quasi in integritatem suam restituisse et quae in eo desiderarentur, quantum fieri posset, menti ac sententiae summi philosophi convenienter addidisse ac supplevisse existimaretur. Quamquam merito dubitari poterit, num Platonis sententiam perverterit potius et subdole ad suam ipsius rationem accommodaverit, quam illius doctrinam fideliter expresserit et consummaverit. Sed de hac re alio loco videbimus. Revertimur nunc ad

aestimandum iudicandumque scribendi consilium, quod homo sequutus est. Videmur autem minime iniuste facere, si illud non modo vanum et inane, sed etiam stolidum ac perversum censeri oportere existimamus, quandoquidem Leges Platonis tali supplemento ut explerentur haudquaquam opus fuit. Etenim primum quidem scriptor Epinomidis aut sinistre accepit aut mala quadam calumnia ad caussam suam pertraxit duos illos locos Legum, unde eum scribendi caussam et opportunitatem repetiisse antea iudicavimus, quandoquidem neuter mancus aut imperfectus videbitur, dummodo omnia recte intellecta fuerint. Nam libro quidem septimo p. 818. E. videtur sane philosophus primo adspectu ampliorem aliquam disputationem promittere, qua de discendis disciplinis mathematicis plenius et accuratius agendum sit, id quod etiam Aug. Boeckhio in Min. p. 74. ita visum est. At enim vero toto illo loco diligentius paullo considerato rem longe aliter se habere nullo negotio intelligetur. Tantum abest enim ut philosophus ibi promiserit, quod non ipse revera praestiterit, ut alia omnia fecisse existimari debeat. Quippe loquitur illic hospes Atheniensis ab initio quidem paullo dubitantius de disciplinis mathematicis, quandoquidem inde a p. 818. A. haec fere disputat: „Restant adhuc tres disciplinae, inquit, quae ab ingenuis hominibus cognoscendae sint, arithmetica, geometria, astronomia. Quae quidem etiamsi magnae multitudini non possint subtiliore ratione impertiri, tamen cum paucis quibusdam subtilius communicandae sunt; in quorum numero quinam habendi sint, ubi ad finem disputationis pervenerimus, apertius declarabitur; populi autem multitudini sufficient, quae ad vitae usum sint conducibilia.“ Quibus mox p. 818. E. subiiciuntur fere haec: „Sed difficillimum sane est, inquit, de his rebus nunc aliquid certius constituere et publicis legibus sancire, ut satius videatur totam hanc rem in praesenti in medio relinquere et in aliud tempus procrastinare.“ Sed haec quum facile aliquem in eam inducant opinionem, ut totum hoc disputationis argumentum a Platone revera praetermissum et in aliud tempus dilatum esse existimet, tamen res omnino secus habet. Est enim locus iste de disciplinis mathematicis a philosopho revera satis diligenter illustratus. Etenim

Atheniensis etsi primum veretur ne frustra de tali re verba facturus sit, tamen posteaquam a Clinia rogatus est, ut ne sententiam suam de his rebus celare velit, mutata statim mente sua uberrime exponere instituit, quid quantumque sit, quod in institutione iuvenili de arithmetica, geometria et astronomia adolescentibus impertiendum videatur, id quod ita factum est p. 819. A. usque ad p. 822. C. Quae disputatio profecto ita est comparata, ut qui eam attente perlegerint, ii certe facile illis carituri sint, quae Epinomidis auctor longa et prolixa oratione molestaque verborum abundantia de iisdem rebus in medium protulit. Atque haec si recte sunt a nobis animadversa, etiam sponte apparebit, opinor, Platonem isto quidem loco nihil quidquam praetermisisse, quod ad Legum integritatem requireretur; illud unum potius egit, ut et rerum explicandarum difficultatem ex hominum ignorantia et inscitia oriundam significaret et populari de illis disputationi, qualem deinceps exhibuit, tamquam proluderet. At enim vero istud ipsum Epinomidis conditor aut consulto neglexit utpote scribendi intemperantia agitatus aut temere praeteriit. Quamobrem perverso consilio caussam scribendi hinc repetiit adeoque ea, quae deesse viderentur, suo modo supplere atque compensare conatus est, ita quidem ut ea scribendi opportunitate simul etiam ad deformandam summorum magistratuum institutionem abuteretur. Sed satis haec de loco priore, unde, quam stolide Epinomidis exarandae consilium a sapiente nostro susceptum sit, intelligatur. Accedimus ad locum Libr. XII. p. 966. sqq. De quo quidem non multo aliter iudicandum censemus. Est enim et ipse integerrimus, ut ne hic quidem aliquod Legum supplementum ullo modo opus videatur. Etenim exponitur quidem ibi omnino nihil de puerili nocturnorum magistratuum educatione atque institutione. Sed inde tamen nondum sequitur, ut aliquid ad disputationis integritatem deesse existimandum sit. Apertum est enim Platonem hanc institutionis disciplinam consulto praetermisisse. Negat enim philosophus p. 968. C. in praesenti iam posse commode definiri et constitui, quibusnam artibus ac disciplinis et quanam ratione futuri civitatis custodes formandi sint. Itaque satius esse putat, totam hanc caussam

arbitrio eorum, qui primi summi magistratus creati fuerint, relinquere; qui ubi primum pleniorem hauserint disciplinarum omnium notitiam, optime sint diiudicaturi, quid quantumque litterarum ad custodum ingenia atque animos conformandos necessarium sit. Nimirum noluit Plato de his rebus longe gravissimis iam nunc certi quidquam praecipere, utpote ratus, in ea civitate, quae quam proxime ad vitae humanae veritatem accederet, etiam rerum usui et ipsorum magistratuum prudentiae aliquid tribuendum esse. At secus visum est auctori Epinomidis. Is enim Platoni vel invito impertienda statuit, quae ab eo deliberata voluntate sunt praetermissa. Ex quo rursus patet, quanta fuerit hominis in consilio capiendo temeritas, qui loco parum intellecto aut sinistre accepto permotus animum ad Legum appendicem conficiendam appulerit. Sed quum ille locos istos Legum temere ad consilii sui rationes traduxerit, tum etiam alia ex parte hac in caussa lapsus est turpissime. Quippe accedit denique etiam hoc, quod nec res ipsae in Legibus tractatae ullum requirunt operis complementum, omnium autem minime tale, quale exhibet Epinomis ista; de qua re nonnihil cum C. Fr. Hermanno dissentimus, qui in Histor. Phil. Platon. Vol. I. p. 389. in Epinomide censet menti ac sententiae Platonis convenienter accuratius definiri, qualis esse debeat ea scientia, ex qua antea Libr. XII. p. 961. sqq. universae civitatis perpetuam conservationem pendere iudicatum sit. Enimvero licet philosophus in incerto reliquerit, qua ratione et quamdiu custodes in sapientiae studiis versari debeant, propterea quod temporis experimentum hac in re capiendum esse sibi persuaserat; tamen quales illi magistratus esse debeant, et qua virtute atque sapientia insignes, sanequam copiose expositum est p. 961. C. usque ad 968. B. de cuius loci argumento posthac explicabimus. Itaque sponte apparet, finem quidem studiorum, ad quem illi eluctari debeant, luculente esse propositum, ut via tantum atque ratio puerilis institutionis, quae illuc perducat, non sit accuratius designata. At enim vero prudentissime profecto philosophus hanc viam indicavit duce rerum usu et experientia ultro inventum iri, ut planissime pateat, nihil omnino in exitu operis ad disputationis integritatem desiderari. Itaque hinc

quoque facile licet intelligi, temere omnino Epinomidis auctorem libelli scriptionem aggressum esse. Atque haec quum ita sese habeant, videmur sane iure nostro ita iudicare atque statuere, ut vel perversitatem consilii, quod auctor libelli in scribendo sequutus est, adulterinam operis originem arguere existimemus, quandoquidem nullo pacto fieri potuit, ut aut Plato aut aliquis eius discipulus, qui ipsius rationem accuratius cognitam haberet, Leges tali supplemento exornare apud animum suum constitueret.

Sed quum iam scribendi consilium, quod opusculi auctor iniit, utique tale sit, unde illud certissime colligi liceat non posse recte Platoni vel etiam alii philosopho sapientiae Platonicae paullo peritiori tamquam proprium attribui, tum etiam primarium scripti argumentum eiusmodi est, unde idem intelligatur luculentissime. Est enim illud profecto ita comparatum, ut a mente ac sententia Platonis, quam homo aut non assequutus est satis aut miserrime pervertit, mirum quantum abhorreat. Quid enim? quaenam tandem ista sapientia est, quam homuncio per totum sermonem crepat, quamque longe praestantissimam esse dictitat, ita ut ipsam censeat imprimis etiam civitatis custodibus impertiendam esse? Nimirum est una atque sola doctrina et scientia mathematica, maxime astronomica, quam unam censet et religiosae pietatis et vitae honestatis et vero etiam publicae privataeque felicitatis praestantissimam esse magistram atque effectricem. Quae quidem sententia quo clarius intelligatur qualis sit et quibus nitatur rationibus atque caussis, certe non inutile erit loci illius, qui huc facit, sententiam paucis retulisse, praesertim quum in eo non levis dominetur rerum verborumque obscuritas. Itaque sapiens noster p. 974. D. sqq. ante omnia artes dividit trifariam, prouti aliae ad comparandas vitae necessitates, aliae ad efficiendas voluptates et iucunditates, aliae denique ad vitae communis negotia referantur. Quas quidem omnes postquam satis declamatorie ostendit nihil quidquam continere, quod aliqua ratione ad laudem scientiae nomine suo dignae valeat, miro ausu protenus inde concludit, unam esse doctrinam mathematicam, quae hoc praeconio digna sit, quandoquidem ea una mortales ad virtutem et sapientiam imprimisque ad pie-

tatem erga deos perducat. Etenim primum quidem apertum esse ait neminem quemquam sine τῷ λόγῳ, quod vocabulum ambiguitate sanequam mirabili a numerandi facultate continuo ad omnem rationis usum traducitur, unquam virtutis fore participem, siquidem ad τὸν λόγον necessario requiratur numerorum notitia (p. 977. B. C.) Deinde nec ullam aliam artium reliquarum censet sine arithmeticae praesidio et adiumento consistere posse (p. 977. C. — E.). Sed multo maius quiddam atque magnificentius, quod numerorum scientia et cognitio praestet, in eo contineri arbitratur, quod eius ope et beneficio rerum tam humanarum quam divinarum ortum ac vim naturamque deorum intelligere possimus, quandoquidem nihil usquam boni, pulcri atque iusti possit exoriri, sicubi numerus desideretur (p. 977. E—978. B. med.). Iam vero posteaquam de numerandi facultate hominibus divinitus impertita nonnulla declamatorio modo exposuit (p. 978 B.—979 B.); revertitur tandem ad quaestionem de sapientia, quae praeter iustitiam, temperantiam et fortitudinem, quarum velut in transcursu mentio fit, ad tuendam virtutis et honestatis laudem maxime valeat. Censet autem hanc sapientiam talem esse oportere, ut homines de diis rectius et probabilius, quam vulgo fiat, statuere condiscant. Quo loco quod ait iam in superioribus de hac re ab ipsis disputatum esse, respicitur ad librum Legum decimum, ubi de diis popularibus eorumque veneratione expositum est (p. 979. C. 980. A.). Tum vero disputationis filo parum subtiliter pertexto magister noster protenus ostendere exorditur, sapientiam contineri in rerum divinarum scientia, quae vera deorum et animantium cognitione absolvatur. Quo facto ordine deinceps haec fere disseruntur. Ex omnibus rerum generibus, inquit, primum est d i v i n u m; alterum a n i m i, qui omnia regit et gubernat; tertium q u i n q u e c o r p o r u m s o l i d o r u m, hoc est, aquae, ignis, terrae, aeris, aetheris. Ex his vero quinque corporibus primum constant duo rerum genera, t e r r e n u m alterum, alterum i g n e u m. Quae quum id habeant commune, quod sunt adspectabilia, tum item multum inter se discrepant, quandoquidem terrenum et ratione caret et sine ordine movetur; igneum autem, utpote anima et mente praeditum, semper

fertur aequabiliter et constanter, ut divinum quiddam esse putari debeat. Quocirca sidera, ea enim intelliguntur corpora quae dicuntur ignea, aut habent plane divinitatem aut saltem divino honore non indigna sunt (p. 980. A — 984. A.). Iam vero inter duo haec genera medium obtinent locum animantia ex aethere, aëre et aqua orta, quae et ipsa sunt numina adspectabilia et suo modo pie colenda, siquidem daemones, nymphae aliique dii vel semidei huc referendi sunt (p. 984. A. — 986. A.). Sed imprimis tamen divino honore digna sunt octo corpora coelestia, Sol, Luna, stellarum inerrantium orbis, et quinque reliquae stellae, quae errantes vocantur, Venus, Mercurius, Saturnus, Iuppiter atque Mars, quorum numina iam Aegyptii et Assyrii adoraverunt (p. 986. A.—988. A.). Quibus omnibus melius cognitis certe legumlatorem oportet, missis inveteratis superstitionibus, quantumvis illis admodum caute semovendis, quid pro vero rectoque probandum sit, libere aperteque declarare, quandoquidem illi sine dubio multum a recto aberraverunt, qui naturae elementa habuerunt pro rerum principiis atque corpori id tribuerunt, quod in unum animum convenit (p. 988. A — E.). Itaque consequens est, ut vera sapientia in una maxime astronomia posita sit, quippe quum ea sit pietatis erga deos atque religionis, hoc est omnium virtutum praestantissimae, quasi parens atque magistra. Quamquam hac in re bona ingenia, quae tardae et vehementis sive moderatae atque calidae naturae iusta temperatione nascuntur, saepissime lapsa sunt, quum tamen eadem, ubi prudenter reguntur atque conformantur, ad multitudinem populi flectendam moderandamque plurimum valeant, ideoque etiam quid de diis eorumque cultu sentiendum sit optime docere ac patefacere possint (p. 989. A. — E.). Atque tali ingenio qui instructi et ornati sunt, ii sane praeter ceteros earum rerum notitia imbuendi sunt, quarum modo iniecta mentio est. Sequitur igitur, ut quaenam cuique sint discenda accuratius explicandum sit. Cognoscenda igitur futuris sapientibus ante omnia astronomia est, quae versatur in observandis lustrandisque coelestium corporum motibus. Cui tamen adiungenda etiam arithmetica eaque altior atque geometria est; accedat eodem oportet dialectica, quae quum

rerum genera atque formas discernat, tum etiam vera a falsis recte distinguere docet (p. 989. E.—992. A.). Atque his omnibus perceptis satis atque cognitis certe tanto magis nefas erit ducendum, si qui deos negligant, quo clarius perspecta fuerint quae de iis veteri fama, fausta sane illa atque fortunata, usque feruntur (p. 992. B.). Ea vero omnia qui recte perceperit et cognoverit, is rectissime profecto sapiens iudicabitur. Atque idem etiam fato aliquando defunctus non amplius multorum, sicuti nunc, sensuum erit particeps, sed unam sortem adeptus unusque ex multis factus beatus ac sapiens erit potieturque in quavis vitae conditione fortuna felicissima. Sed quod iam supra dictum est, id nunc quoque verum esse asseveramus, fieri nullo pacto posse, ut homines perfecte felices fiant exceptis paucissimis. Nam iis unis, qui omni virtutis genere excellunt et eius disciplinae, qualem nos descripsimus, participes facti sunt, contingere potest esse tam felicibus, ut omnibus vitae beatae praesidiis sustententur. Atque his unis etiam et privatim et publice statuimus summos magistratus esse demandandos ad maturiorem quidem aetatem provectis; ceteros autem iubemus pietatem erga deos deasque omnes religiose colere in illorum exemplum intuentes. Praeterea vero etiam ita faciemus, ut omnes socios nocturni conventus a nobis probatos atque satis spectatos ad sectandam amplexandamque hanc sententiam gravissime exhortemur (p. 992. B. — E.). — En igitur summam eorum, quae auctor libelli de argumento principali copiosa oratione exposuit. Quae etiamsi admodum perplexe et confuse disputata sunt, tamen illud certe unicuique clarissime patebit, adumbrari mathematicam imprimisque astronomiam tamquam eam scientiam, quae una quum ad alias virtutes tum ad pietatem et reverentiam adversus deos certissime perducat, ideoque ostendi eius cognitione quum alios cives pro suo quosque captu tum summos magistratus imbuendos esse. Quippe deos philosophus personatus intellexit non alios quam deos mundanos, quales Plato in Legibus libr. X. p. 891. C. sqq. — 899. adorandos esse praecipit. In hoc enim opere quum ille civitatem, qualis revera inter homines condi posse videretur, fundaverit, civibus etiam eam religio-

nis disciplinam destinavit, quae propius ad popularem intelligentiam esset comparata. Quocirca sublimem illam de summo deo, in quo summi boni idea expressa cerneretur, disputationem quae philosophis potius quam populi multitudini conveniens esset, in eo opere praetermisit. Persuaserat enim sibi penitus, difficillimum esse huius rerum universitatis parentem invenire inventumque populo indicare plane *ἀδύνατον*, sicuti ipse ait Tim. p. 28. C. Itaque in Legibus eam prodidit de diis sententiam, quae nec plane a philosophiae laude esset aversa, quandoquidem ibi significavit in nulla alia re quaerendum esse numen divinum nisi in mente et ratione, nec a populari ratione iusto plus discederet, sed coelestes certe deos, Solem, Lunam, alios, vulgari etiam superstitione sub nomine Apollinis, Dianae, Telluris consecratos, relinqueret et quasi publica lege sanciret. Etenim deos populares, quorum cultum et venerationem sacraverat antiquitas, quamquam non sustulit, sed verecunde retinuit, tamen non primo loco habendos esse iudicavit. Quae omnia egregie consentiunt etiam cum iis, quae in Timaeo de diis mundanis disseruntur p. 34 E. sqq. Nimirum quemadmodum Plato virtutem voluit gradu suo esse duplicem, alteram quae referretur ad *ἐπιστήμην*, alteram quae sola opinione s. *δόξῃ* niteretur, de quo ipsius placito nuper paucis commentati sumus ad Phaedon. p. 68. C. ed. tertiae; ita etiam religiosam pietatem effinxit duplicem, alteram quae deceret philosophos, qualem designavit quum alibi tum maxime in Republica, alteram quae conveniens esset erudito populo atque recta opinione (*ὀρθῇ δόξῃ*)et adspectabilis naturae tamquam signis niteretur. His igitur summi philosophi placitis ad rem suam usus est auctor Epinomidis, sed usus est ita, ut ea occasione singularia quaedam ediderit mentis suae ingeniique perversitatis documenta. Nam ut nihil iam dicamus de eo, quod doctrinam Platonis de diis mundanis nonnihil immutavit et ad suam opinionem deflexit, gravissimae hac in caussa offensioni illud est, quod quum Plato mathematicae scientiae maximam voluerit esse utilitatem ad sensus pietatis in civium animis alendos atque corroborandos, de qua ipsius sententia v. Legg. VII. p. 821. A. sqq et XII. p. 966. D. et 967. D. sqq. coll. De Republ. X. p.

596. C. sqq. VII. p. 528. D. sqq., scriptor noster continuo ita statuit, ut unam maxime mathematicam ac praecipue astronomiam omnium artium ac disciplinarum quasi reginam esse indicaverit, cuius cognitionem tenere etiam civitatis principes vel maxime deceret. Quod profecto cum ipsius Platonis sententia et ratione plurimum discordat. Nam Plato quidem tantum abest ut disciplinis mathematicis talem principatum concesserit, qualis illis in Epinomide tribuitur, ut quum in aliis scriptis tum etiam in ipsis Legibus, quas homo noster complere voluit, alia omnia doceat. Nam in septimo quidem Legum libro, ubi de puerorum institutione agitur, etsi iuventutem non altius educendam statuit, sed continendam in earum artium studiis, quae ad communem vitae civilis usum pertineant, tamen cum mathematicis coniunxit etiam gymnasticam atque musicam ad civium convictum prudenter attemperandam. Quo quidem loco ne quis miretur quod nec dialecticae nec omnino philosophiae mentio iniicitur, sicuti fit libro septimo Reipublicae inde a p. 531. B., meminisse iuvabit in Legibus non id agi, ut instituantur philosophi, qui civitatem aliquando gubernaturi sint, sicuti fit in optima civitate, sed illud potius spectari, ut qualis esse debeat civium institutio ac disciplina ostendatur. In duodecimo autem libro Legum, ubi quales summos magistratus et civitatis principes esse conveniat declaratur, disciplinis mathematicis adeo non principem tribuit locum, ut sapientiam illis multo graviorem ac sublimiorem commendaverit. Censet enim principes civitatis, quos eosdem custodes illius esse iussit,tales esse oportere, qui sapientiam , quam p. 961. B. virtutùm omnium principem et quasi reginam dicit, cum rerum usu et experientia coniunctam possideant, ideoque primum quidem finem civitati propositum accurate perspectum habeant; deinde vero etiam bene noverint, quibusnam legibus et quorumnam hominum opera utendum sit, quo feliciter ad propositum perveniatur (p. 960. C. sqq.). Et finem quidem civitati praestitutum non in opum ac divitiarum copia, sed in una virtute et honestae mentis ac sapientiae laude quaerendum esse censet (p. 961. B.). Quocirca custodes reipublicae ante omnia vult vim et naturam universae virtutis perspectam habere, ita ut etiam

varias eius formas atque partes ope dialecticae exploraverint. Quamquam inprimis etiam illud ibi ab iis exigit, ut rerum divinarum ac deorum certiorem quandam habeant notitiam, ad quam comparandam utique rerum coelestium cognitionem plurimum valere arbitratur (p. 961. B. — 967.). At enim vero istud quidem facile apparet non unum aut praecipuum esse, quod ibi ab illis requiritur. Enimvero ad haec omnia etiam alias disciplinas imprimisque musicam vult accedere, quoniam ita demum fieri possit, ut leges et instituta civitatis prudenter temperentur sapienterque sustententur (p. 967 — 968. A.). Tales igitur sunt quos Plato in Legibus informavit civitatis in hoc opere conditae magistratus atque custodes. Quorum quidem institutionem atque eruditionem ubi vel leviter cum iis comparaverimus, quae ab Epinomidis auctore sunt exposita, nonne ultro fateri cogemur Platonis rationem ab istis mirum quantum discrepare? Nimirum haesit Epinomidis auctor unice in laudanda et praedicanda disciplina mathematica maximeque astronomica, ad istam rationem eo perductus, quod pietatem erga deos atque religionem invito Platone ipso pro summa virtute duxit; cetera omnia, quae ad magistratuum cultum et eruditionem apud Legum scriptorem requiruntur, tantum non neglexit aut callido consilio silentio transmisit. Ex quo evidentissime profecto apparere arbitramur, etiam argumentum operis primarium tale esse, unde totam scriptionem nullo pacto a Platone profectam esse verissime colligi liceat. Enimvero prodit illud potius ingenium hominis in philosophando parum exercitati, qui quum deditus esset studiis mathematicis, quae ad eorum dignitatem ac praestantiam valerent, ex philosophia Platonis ita depromere conatus est, ut simul opus Legum, ut cui scilicet talis corolla deesset, absolvere et ad exitum perducere studeret. In quo tamen ruit profecto miserrime. Nam quum isto modo disciplinas mathematicas illustriores reddere per philosophiae Platonicae opes conatus sit, tum ab hac ipsa malam sane iniit gratiam, cuius rationem turpissime corrupit ac depravavit, adeoque suae ipsius inscitiae et inertiae illustrissimum documentum ad omnem posteritatis memoriam prodidit. Enimvero occoecatus est homo, ut videtur, imprimis etiam loco

Legum VII. p. 818. C. ubi hospes Atheniensis, mathematicae scientiae demonstraturus necessitatem, primum quidem contendit, sine illa nec deum nec daemonem aut heroa hominum procurationem gerere posse, ac deinde etiam addit, multum abesse, ut homo divinus (θεῖος) fiat, qui neque unum et duo aut paria et imparia discernere neque noctes ac dies dinumerare nec denique solis reliquorumque siderum circuitus animadvertere didicerit. Quibus verbis temere arreptis in eam deductus est opinionem, ut Platonem putaverit homines iudicavisse unis studiis mathematicis divinos fieri ideoque etiam pios et religiosos evadere. Sed quid plura? tenemus enim iam rursus fraudem manifestam, quandoquidem etiam principale libelli argumentum Platone ipso plane indignum esse liquido apparuit, ut profecto hoc quoque nomine de adulterina operis origine constare videatur.

Pergimus igitur ad tertium illud, unde supra significavimus item intellectum iri, Epinomidem esse suppositiciam neque ab ipso Platone compositam aut mente et cogitatione designatam. Quamquam enim libelli auctor studiosissime doctrinam suam ad rationis Platonicae similitudinem conformare studuit callidoque artificio integros Legum ac Timaei locos ita sequutus est, ut nusquam a summi philosophi sententia discessisse videretur, tamen quod modo in principalis argumenti tractatione ei accidisse animadvertimus, idem etiam in singulis quibusdam sententiis illustrandis factum esse nullo fere negotio demonstrari potest. Posuit enim utique imprudens hic et illic, quae cum germana Platonis doctrina nullo pacto conciliaveris. Pertinet huc primum divisio illa artium ac disciplinarum p. 974. E. sqq. ab eo proposita. Nam quod artes ac disciplinas voluit vel ad victus necessitates vel ad voluptates vel ad sustentanda vitae communis negotia pertinere, iisque adiunxit denique scientiam mathematicam, quae scilicet una nomine scientiae digna sit, est profecto haec divisio a mente ac sententia Platonis alienissima. Nam ut nihil dicamus de ceteris eius vitiis, quae prope in oculos incurrunt, scientiam ille ad unam solam restrinxit mathematicae cognitionem, quum tamen Plato constanter uni philosophiae verae scientiae laudem vindicandam esse iudicaverit. Id quod ne in Legibus

quidem fecit aliter, quamquam in hoc opere popularem rationem sequutus est. Certe quidem custodibus illis civitatis, quos informavit, sicuti paullo ante vidimus, neutiquam voluit omnem deesse dialecticae facultatem, quippe quos censuerit virtutum genera atque formas accuratius cognitas habere oportere. Porro homo noster quinque statuit corporum solidorum elementa (p. 981. B. sqq.). In quo rursus mirum quantum a Platone discessit, quem constat, etiamsi aetherem et ipse voluerit medium esse inter ignem et aerem utpote *αέρος τὸ εὐαγέστατον*, sicuti est Tim. p. 58. D., tamen eundem elementorum numero exemisse, de qua re v. Legg. X. p. 888. E. 891. B. Tim. p. 40. A. 42. 43. A. 55. D. sqq. 81. E. Nam longe aliud quid est, quod philosophus Tim. p. 33. C. sqq. quinque posuit figuras corporum primarias, triangulum rectangulum, cubum, pyramidem, octaëdron et icosaëdron, unde elementorum generatio declararetur; quo ipsius decreto Hermannus Hist. Phil. Plat. I. p. 590. non debuerat ad tuendam Epinomidis rationem abuti. At nimirum assumsit homo aetherem in elementorum numerum, quo daemonum ortus inde declararetur, de quo disputat p. 984. E. — 985 E. Verum in hoc ipso denuo Platonis partes invitus vel potius imprudens deseruisse existimandus est. Quid enim Plato? Nimirum is Tim. p. 40. D. de daemonum deorumque popularium origine haec scripsit: *περὶ δὲ τῶν ἄλλων δαιμόνων εἰπεῖν καὶ γνῶναι τὴν γένεσιν μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς, πειστέον δὲ τοῖς εἰρηκόσιν ἔμπροσθεν κ. τ. λ.* Atque hoc ipsum nos continuo admonet etiam aliud quiddam cum hac doctrinae parte proxime coniunctum, in quo homo a ratione Platonis non parum descivit. Retulit enim scriptor Epinomidis, missis diis popularibus, quos tamen p. 984. D. cum ipso Platone Tim. p. 40. D. 41. A. populi caussa caute relinquendos arbitratur, omnem religionis pietatem ad unos tantum deos mundanos atque numina ipsius naturae viribus cognata, sequutus maxime ea, quae Legg. Plat. X. p. 896. C. sqq. disseruntur. In quo ipso tamen vehementer dissentit cum Platone, qui quum alibi diis mundanis atque popularibus longe superiorem statuerit summum deum, huius rerum universitatis parentem atque gubernatorem sapientissimum, tum eam rationem

ne in Legibus quidem deseruit, quandoquidem ibi non modo Libr. X. p. 896. D. sqq. animam mundi omnem rerum universitatem permeantem totumque mundi corpus agitantem facit, sed etiam (p. 903. C. sqq.) omnia a deo ita creata atque ordinata esse pronuntiat, ut universi mundi consiliis et rationibus sapientissime sint attemperata. Iam vero vide quam sinistre ista homo noster acceperit. Is enim non modo omnem religionem ad unos orbes coelestes, daemones, nymphas ac semideos retulit, verum etiam neglecto summo illo, quem Plato statuit, omnium rerum auctore maxima cum temeritate animam mundanam finxit rerum atque animantium procreatricem, ut ea prope easdem agat partes, quae in Timaeo summo deo demandatae sunt; id quod ex iis clarum fiet ac perspicuum, quae p. 984. C. sqq. ab ipso sunt proposita. Iam vero nec illud hic silentio est praetermittendum, quod p. 977. E. sqq. contenditur et asseveratur, quidquid usquam boni extet, id ex numero suam trahere originem. Nam secundum Platonem omnis bonitatis cuiusque fons ac principium in uno deo atque ideis continetur, quamquam eodem iudice in adspectabili rerum natura etiam numerorum maxima vis et efficacia cernitur; quam rationem homo noster pervertit, quo illustriores scilicet laudes mathematicae exsisterent. Sed satis iam testimoniorum, opinor, unde aliquando appareat, auctorem Epinomidis ne in singulis quidem doctrinae suae partibus cum germana Platonis doctrina, etiam in Legibus explicata illa, usquequaque consentire. Ex quo profecto efficitur, ut etiam hanc ob caussam minime credibile sit, libellum a Platone literis exaratum et posteritati tamquam haereditate relictum esse.

Sed pergimus tandem ad quartum illud, unde antea apparere iudicavimus libri scriptionem non esse Platoni attribuendam. De quo tamen loco paucissimis explicare licebit. Etenim est etiam disputandi ratio, quae in hoc opere dominatur, tam iners, tam fatua, tam denique inepta, ut prope omni subtilitatis laude careat atque Platonis ingenio indignissima videatur. Deest enim primum accurata rerum ac sententiarum dispositio ac descriptio, sine qua nullo modo fieri potest, ut recte procedat disputandi negotium. Ex quo evenit, ut sermo tantum non ubi-

que temere oberrare videatur, ut nullo consilio huc atque illuc vagetur, ut tortuosis ambagibus nulla urgente necessitate circumducatur, denique ut iusta singularum partium copulatione, qua alia ex aliis apta sint atque nexa, per omnia fere careat. Quod certe neminem praeteribit, opinor, qui omnem disputationis cursum ab initio usque ad exitum vel levi opera lustraverit, ut non opus videatur rem singulorum exemplorum commemoratione copiosius exponere et confirmare. Iam vero quod cum isto vitio, sanequam magno illo, quale nec in Legibus Platonis admissum animadvertas, proxime coniunctum esse solet, ut etiam iusta argumentationis progressio negligatur, idem etiam in hoc opere est admissum creberrime, quandoquidem in singulis eius partibus non ita raro apta sententiarum connexio et subtilis argumentorum conclusio plane desideratur. Ita statim ab initio dialogi postquam temeraria ista artium ac disciplinarum facta est divisio, nullis rationibus allatis protenus contenditur et asseveratur, unam scientiam mathematicam veram scientiae laudem afferre; quod sane non est subtiliter concludere, sed plumbea ratione ponere et contendere. Ac similiter iudicandum est etiam de aliis locis bene multis, veluti de p. 680. A. ubi quae de ortu animalium disputantur, ea adeo carent vi probandi, ut prorsus confuse et perplexe sint exposita nec facile a quoquam intelligi queant. Nimirum commiscuit homo passim sua ipsius placita cum sententiis Platonis, cuius varios ac diversos locos tamquam pannos quosdam adhibuit, unde suam sibi vestem aliquam consueret, ut profecto mirum non sit, eum neglecta iusta singularum partium iunctura temere ab aliis ad alia deerravisse, quemadmodum fere iis accidere solet, qui aliorum scriniis compilandis sibi doctrinae gloriolam comparare gestiunt. Praeterea ad hoc vitium accedit etiam aliud, quod hominis fraudem et inscitiam non minus arguit. Non raro enim sermo delabitur ad genus dicendi declamatorium, ut non subtilem disputatorem sed loquacem de schola nugatorem audire videamur, qui doctrinae vel etiam eloquentiae suae copias ostentare voluerit. Ita declamatorio modo nullaque fere data eius rei opportunitate p. 973. C. D. E. et 974. A. B. ostenditur, fieri non posse, ut homines in hac vita

unquam felices ac beati fiant, siquidem nulla vitae humanae pars laboribus et aerumnis vacare soleat; quam sententiam quantopere veteres scriptores imprimisque posterioris aetatis philosophi celebraverint, si quis scire cupiat, adeat is praeter alios I. Fr. Fischer. ad Aeschin. Socrat. Dialogg. p. 128. ed. 3. et Wyttenbach. ad Plutarch. Consolat. ad Apollon. p. 115. E. = p. 769. ed. Oxon. et Tom. II. p. 87. ed. Lips. Nugatorium porro est, quod ibidem p. 974. B. C. continuo subiungitur, miseriae humanae documentum vel hoc esse, quod nunc quaeratur de via, qua ad sapientiam perveniatur, neque sciatur, quidnam sapientia sit et in quo ea contineatur. Quod patet argute magis quam vere ita positum esse. Porro vanam artis declamatoriae speciem etiam illa prae se ferunt, quae p. 974. E. — 976. C. longo copiosoque sermone de artium ac disciplinarum generibus exponuntur, si quidem ibi putida cum diligentia enumerantur fere singula, quae ad unumquodque genus illarum pertineant, ut quum ad artes, quae victui inserviunt, referuntur sollertia carnibus animalium vescendi, frugum comparandarum facultas, agrorum cultura, aedium ac domorum exaedificatio, fabrilis opera, venatio, et quae sunt id genus alia. Quae quidem pars sermonis quemadmodum ad rem propositam prope nihil pertinet, ita etiam per se perquam est fatua et inepta. Sed satis erit unum alterumque huius generis locum indicavisse, quandoquidem omnia ac singula, quae huc revocari possint, accuratius persequi diligentiusque explorare vix operae pretium fuerit. Reperiuntur enim talia etiam in ipso fere dialogi exitu. Cognatum vero cum isto vitio est aliud quoddam. Immiscentur enim etiam subinde sermoni quae a proposito sunt alienissima. Cuius generis insigne exemplum extat p. 989. A. sqq. ubi docetur praestantissima ingenia ad pietatem in populo tuendam et propagandam plurimum valere, ac simul ostenditur, ad bonam ingenii indolem rectam mixturam ac temperationem calidi atque frigidi sive tardi ac vehementis animi esse necessariam. Nimirum istud quidem liquet importune huc traductum esse molesteque inculcatum. Adumbrata autem sententia est ad illa Politic. Plat. p. 305. D. sqq. ubi arti civili hoc potissimum munus et officium propo-

situm esse docetur, ut calidis et moderatioribus ingeniis prudenter coniunctis atque consociatis civitatis concordia quam maxima efficiatur. Nisi forte conformata est potius ad ea, quae in Legum duobus libris prioribus explicata sunt, ubi copiosissime docetur in constituendis civitatibus id maxime curari oportere, ut cum fortitudine civium etiam temperantia consocietur et qua ratione id effici possit declaratur. Verum undecunque scriptor libri ista sumsit, illud certe minime obscurum est, sinistre ipsum iis usum esse, quum et argumentationis ordinem ac progressum interturbent, et Platonica in alium sensum detorqueant. Denique etiam aliud vitium notasse non inutile erit, quo argumenti tractatio mire insignis est. Regnat enim in ea etiam singularis quaedam obscuritas, quae intelligentiam verborum ac sententiarum misere impedit. Est enim verborum significatio non ita raro ambigua, ut de notione illis subiecta subinde consilii inopes haereamus. Cuius generis exemplum praebet locus ille, de quo iam supra in transcursu monuimus, ubi quum agatur de arithmetica, tamen vocabulum *τοῦ λόγου* continuo ad rationem designandam adhibetur, quasi illud una eademque ratione et de arithmetica computatione et de mente ac ratione usurpari consueverit. Nempe scriptor ibi duas vocabuli significationes longe diversissimas plane in unum confudit nec satis inter se distinxit. Porro etiam verborum comprehensiones saepe scabrae sunt, hiulcae et perplexae, ut et ipsae intelligendi facilitati multum officiant. Quippe foedatum sane etiamnum opusculum est non paucis ulceribus, quae criticorum medicinam exspectant — circumferuntur enim adhuc in eo loci fere quadraginta plus minusve affecti vitiis; sed praeter haec vitia scabram et asperam orationem reddit imprimis difficilis ac tortuosa periodorum structura, sive illa ex infelici orationis in Legibus Platonis dominantis imitatione traxit originem, sive profecta est ab ingenii quadam tarditate, cuius sane item vestigia in Epinomide expressa cernuntur. Sed nolumus etiam plura id genus notare vitia. Satis enim vel ea, quae hactenus consignavimus, eo valebunt, ut quam iners sit in hoc libro omnis disserendi dicendique ratio quamque Platone indigna, omnibus appareat. Enimvero

ne Leges quidem Platonis istiusmodi vitiis affectae sunt; quae quum et ipsae hic et illic sint minus perpolitae habeantque orationem passim asperam, contortam, laceram, tamen referunt certe per omnia ingenii Platonici indolem, ut summo philosopho haudquaquam iniuria tribuantur.

En igitur habes iam nostram de Epinomidis fide et auctoritate sententiam compluribus argumentis munitam atque confirmatam. Quae si non prorsus a vero abhorret, sponte intellectum iri putamus, quanta cum cautione libri testimonio in enarrandis philosophiae Platonicae dogmatis utendum sit. Tantum abest enim, ut opusculum cum magna doctorum hominum turba Platoni tribuendum sit, ut ne a discipulo quidem Platonis, qui quidem magistri doctrinae aut bene gnarus aut satis tenax esset, litteris consignari potuisse videatur. Quamobrem paucis adhuc quaesivisse iuvabit de libri originibus, si forte fieri possit, ut unde tandem ortum suum traxerit, certius investigari queat.

Et vetusta quidem fama est, libelli auctorem fuisse Philippum quendam Opuntium, qui etiam Leges Platonis ex ceratis philosophi tabulis transscripserit et in lucem publicam emiserit. De qua re Diogenes Laert. III. 37. cap. XXV. haec narrat: *ἔνιοί τέ φασιν, ὅτι Φίλιππος ὁ Ὀπούντιος τοὺς Νόμους αὐτοῦ μετέγραψεν ὄντας ἐν κηρῷ. τούτου δὲ καὶ τὴν Ἐπινομίδα φασὶν εἶναι.* Qui de Philippo isto ibid. III. 46. cap. XXXI. etiam haec habet: *μαθηταὶ δ' αὐτοῦ* (Platonis) *Σπεύσιππος Ἀθηναῖος, Ξενοκράτης Χαλκηδόνιος, Ἀριστοτέλης Σταγειρίτης, Φίλιππος ὁ Ὀπούντιος, Ἑστιαῖος Περίνθιος, Δίων Συρακόσιος κ. τ. λ.* Eiusdem narrationis memoriam servavit Suidas in voc. *φιλόσοφος*, cui sua debet Eudocia p. 425. Verba Suidae haec sunt: *Φιλόσοφος· ὃς τοὺς τοῦ Πλάτωνος Νόμους διεῖλεν εἰς βιβλία ιβ. τὸ γὰρ ιγ αὐτὸς προςθεῖναι λέγεται. καὶ ἦν Σωκράτους καὶ αὐτοῦ Πλάτωνος ἀκουστής, σχολάσας τοῖς μετεώροις*: ubi quod Boeckhius in Min. p. 73 vocabulo *Φιλόσοφος* praefigenda censuit verba: *Φίλιππος Ὀπούντιος*, id sane verisimilius est, quam quod statuit C. Fr. Hermannus Hist. Phil. Plat. Vol. I. p. 660. qui *Φιλόσοφος* censet pro *Φίλιππος Ὀπ.* positum esse ideo, quia Epinomis etiam

nomine *Φιλόσοφος* insignita fuerit. Nam hoc quidem etsi verissime est animadversum, quandoquidem et Nicomach. Arithmet. I. 3. hunc titulum operis memorat, et Diogen. Laert. III. §. 60. cap. XXXV. extr. ita scribit: *Ἐπινομίς, ἢ νυκτερινὸς σύλλογος ἢ φιλόσοφος, πολιτικός*; tamen non intelligitur, qui fieri potuerit, ut inscriptio libri pro nomine ipsius auctoris poneretur. Verum istud quidem leve est; omnino enim satis est apertum etiam apud Suidam de eodem illo narrari Philippo, de quo exposuit Diogenes Laertius. Gravius est, quod etiam de viri studiis aliquid ad nostram proditum est memoriam. Proclus enim in Euclid. II. p. 19. cuius verba Boeckhius l. c. attulit: *Φίλιππος δὲ ὁ μεταῖος* (l. *Ὀπούντιος*), *Πλάτωνος ὢν μαθητὴς καὶ ὑπ' ἐκείνου προτραπεὶς εἰς τὰ μαθήματα, καὶ τὰς ζητήσεις ἐποιεῖτο κατὰ τὰς Πλάτωνος ἐφηγήσεις, καὶ ταῦτα προὔβαλεν ἑαυτῷ, ὅσα ᾤετο τῇ Πλάτωνος φιλοσοφίᾳ συντελεῖν. οἱ μὲν οὖν τὰς ἱστορίας ἀναγράψαντες μέχρι τούτου προάγουσι τὴν τῆς ἐπιστήμης ταύτης τελείωσιν.* Indicem librorum eius habet Suidas l. l. qui post *σχολάσας τοῖς μετεώροις* continuo ordine subiungit haec: *ὧν δὲ κατὰ τον Φίλιππον Μακεδόνα συνεγράψατο τάδε· Περὶ τῆς ἀποστάσεως ἡλίου καὶ σελήνης: περὶ θεῶν β΄ : περὶ χρόνου α΄ : περὶ μύθων α΄ : περὶ ἐλευθερίας α΄ : περὶ ὀργῆς α΄ : περὶ ἀνταποδόσεως α΄ : περὶ Λοκρῶν τῶν Ὀπουντίων α΄ : περὶ ἡδονῆς α΄ : περὶ ἔρωτος α΄ : περὶ φίλων καὶ φιλίας α΄ : περὶ τοῦ γράφειν : περὶ τοῦ Πλάτωνος : περὶ ἐκλείψεως καὶ περὶ μεγέθους τοῦ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ γῆς α΄ : περὶ ἀστραπῶν : περὶ πλανήτων : ἀριθμητικά : περὶ πολυγώνων ἀριθμῶν : ὀπτικῶν β΄ : ἐνοπτρικῶν β΄ : κυκλιακά, μεσότητας καὶ ἄλλα.* Quae omnia etiam Eudocia memorat p. 425.

Haec igitur sunt fere quae de Philippo, qui a veteribus quibusdam criticis pro Epinomidis auctore habitus est, ad posteritatis memoriam tradita habemus. Sequitur iam ut quaerendum sit, num illi huius libri origines verisimiliter ad ipsum retulerint. De qua re licebit nobis disputare quam brevissime.

Videmur autem non temere ita statuere et existimare, ut criticos iudicio suo longissime a recto aberravisse censeamus, quippe qui libellum non aliam ob causam Philippo tribuisse videantur, quam quia

eum et Legum editorem et disciplinarum mathematicarum perquam studiosum fuisse accepissent, neque vero aut vitia Epinomidis aut Philippi studia litterarum atque tempora recte aestimavissent. Etenim his quidem accurate perpensis diligenterque consideratis nullo modo fieri posse existimamus, ut sententia illa criticorum, de qua loquimnr, assensione digna esse iudicetur. Quid enim? quis tandem sibi persuadebit eundem illum hominem, qui et Socratem audivisset et Platonis fuisset discipulus ideoque summi philosophi sapientiae tamquam sacris plane initiatus esse posset, in condendo hoc opere adeo coecutiisse, ut non modo nullo Legum supplemento opus esse non animadverteret, sed etiam in illustrando universae disputationis argumento miserrime rueret ac toto coelo ab ipsius Platonis mente et sententia aberraret? Aut quis catalogo isto scriptorum Philippi, qualem Suidas exhibet, accuratius lustrato cognitisque eius litterarum studiis, de quibus narrant Proclus et Laertius, verisimile esse putabit, hominem tam doctum et eruditum a se impetrare potuisse, ut libellum emitteret, qui nec Platonis doctrinae subtilius illustrandae ulla in parte inserviret nec levissimam subtilitatis vel elegantiae speciem prae se ferret? Nimirum istud quidem credant, quibus nec incredibile videbitur hominem obtusi ingenii in Platonis familiaritatem admitti adeoque a summo philosopho ad colenda doctrinarum mathematicarum studia excitari et impelli potuisse, quod tamen Philippo ita factum esse testimoniis veterum scriptorum confirmari vidimus. Sed praeterea etiam aliud quid est, quod sententiam illam falsam esse temereque susceptam non minus clare testatur. Etenim A r i s t o t e l e s quum Legum Platonis non uno loco fecerit mentionem adeoque peculiarem illarum censuram egerit, de qua re v. Politicc. Libr. II. c. 6. sqq. tamen Epinomidis nullam usquam duxit rationem. Id quod vel propterea unicuique mirum accidat necesse est, quod libellus memorabilia quaedam placita continet, quae sive ea Plato ipse sive alius quispiam proposuisse videretur, in Legum censura vix potuerunt praetermitti silentio. Iam vero Aristoteles Politica sua non ante Olymp. CXI. 2. = a. Chr. n. 335. scripsit. Ex quo consequens est, ut ne Philippus quidem, siquidem is re-

vera libelli auctor fuit, Epinomidem ante hoc tempus edidisse iudicandus sit. At enim vero illo quidem tempore ipsum sponte intelligitur iam grandi senectute fuisse oppressum. Narratur enim, ut modo vidimus, non tantum Platonem, sed etiam Socratem audivisse, ut post Olymp. CXI. 2. senex fere decrepitus fuerit. Quid igitur? quamnam tandem caussam fuisse existimabimus, cur tam multis annis post, quam Leges Platonis e ceratis tabulis descriptas divulgaverat, talem illis accessionem tamquam cumuli instar subiunxerit? Enimvero si opus Legum pro manco et imperfecto habuit, certe verisimile est, eum iam quo tempore illud primum in lucem edidit suppleturum fuisse quae ad eius integritatem deesse viderentur.

At vero, dixerit quispiam, istud ipsum tamen videtur eiusmodi esse, unde libellum a Philippo scriptum esse verisimiliter coniicere liceat. Scripsit enim illum senex, quemadmodum etiam Platonem ferunt grandi demum senectute Leges suas litteris exaravisse. Etenim vitia illa, quibus Epinomis laborat, certe scriptoris senectutem arguunt adeoque inde satis idoneam habent excusationem. Ad quae accedit, quod in ea etiam manifesta deprehenduntur vestigia illius philosophandi rationis, quae mortuo Platone inde a Speusippo imprimisque inde a Xenocratis aetate in veteri Academia regnare coepit. Tum enim doctrina Platonis ad Pythagoreorum rationem accommodari coepta est, atque tum etiam ita accidit, ut studiis mathematicis praecipuus in philosophia locus concederetur, quippe quum numeri adeo in idearum locum successissent. Quid igitur? potuitne hac rerum conditione ita fieri, ut Epinomidis auctor Leges Platonis eo modo supplere conaretur, qui esset recentiori Platonicorum doctrinae conveniens? Audimus vero, adeoque haec omnia speciose ita dici lubenter largimur. Nihilominus autem iure nostro videmur contendere et asseverare, eadem si accuratius fuerint examinata, ita futurum esse, ut omni probabilitate destituta esse iudicanda videantur. Nam ut nihil dicamus de eo, quod ne hac quidem ratione intelligitur, cur Philippus tam sero scriptionem istam instituerit; illa ipsa, quae dicuntur, novitiae Academicorum doctrinae vestigia eiusmodi sunt, ut homi-

nem nec recentiora Academiae placita satis intellexisse luculentissime appareat. Quod quo iure ita dicamus aliquot exemplis demonstrasse iuvabit, praesertim quum res, quantum sciamus, nondum a quoquam animadversa sit. Itaque primum quidem meminimus Epinomidis auctorem scientiam mathematicam summis extollere laudibus eamque adeo unam esse dicere, quae laudem verae scientiae mereatur. In quo ille sane videri potest sequutus esse Speusippi et Xenocratis auctoritatem, qui doctrinae mathematicae honorificentiorem in philosophia locum vindicare conati sunt. At enim vero ubi quaerimus, quid illi docuerint et quid noster homo senserit, maximum certe reperiemus utrinque sententiae discrimen obtinere. Nam ut Speusippum mittamus, Xenocratem quidem constat teste Plutarcho De Virt. Moral. p. 452. D. mathematicas disciplinas esse voluisse λαβὰς φιλοσοφίας, ansas philosophiae, similis in ea re Pythagorae, qui numerum dixit principium esse rerum omnium ideoque ad unamquamque veritatis quaestionem necessarium, neque adeo dissimilis Platoni, qui de usu mathematicae in veritatis cognitione exposuit De Rep. VII. p. 521. D. sqq. Iam vero quid ille alter? Nimirum is sublata ipsa philosophia, cui percipiendae secundum Xenocratem mathematica ansam praebet, unam solam praedicat mathematicam ut omnium doctrinarum summam ac praestantissimam. Quod sane argumentum maximae stoliditatis est. Neque aliter existimandum est de iis, quae p. 978. A. sq. perscripta leguntur, quo loco ille censet sine numero nihil quidquam boni usquam posse existere. Enimvero simile quiddam etiam Xenocrates secundum Pythagoram docuisse narratur, ita quidem, ut numeros in locum idearum Platonicarum substituerit et utrosque quasi in unum conflaverit, de qua re docte disputat Wympersse Diatrib. De Xenocrate Chalced. p. 65. sqq. et p. 76. sqq. Sed audias nostrum hominem, et facile senties, eum iudicii illius vim nullo modo assequutum esse, quandoquidem de ideis ne somniavit quidem ac temere in una concretorum numerorum cogitatione substitit. Iam vero etiam ea considerasse iuvabit, quae homo noster de diis et daemonibus commentus est, id quod fecit inde a p. 980. A. sqq. Nimirum ibi,

supremo deo plane de medio sublato, adspectabiles tantum deos memorat eorumque ortum ad quinque elementa quae posuit solidorum corporum revocat. Quae ratio Platonicis omnino fuit incognita. Nam primum quidem Xenocrates certe, summo deo neutiquam de loco suo deiecto, naturam divinam omnino ad monada atque dyada, non ad naturae elementa retulit; qua de re v. Wympersse Diatrib. p. 89. sqq. quamquam teste Plutarcho De Facie Lunae p. 943. F. ipse quoque censuit divinum esse coelum et sidera ignea esse deos Olympios, in quo rursus propius accessit ad ipsius Platonis doctrinae rationem. Deinde Epinomidis auctor daemonum naturam quod ad aetherem refert, in eo ipsi convenit quidem cum Posidonio Stoico, de quo Macrobius Saturnal. I. 23. Nomen autem daemonum cum deorum appellatione coniungit (Plato in Timaeo) aut quia sunt δαίμονες, scientes futuri, aut, ut Posidonius scribit in libris, quibus titulus est περὶ ἡρώων καὶ δαιμόνων, quia ex aetherea substantia parta atque divisa qualitas illis est; sed minime convenit cum Academicis, qui ortum eorum item revocarunt ad numeros; id quod imprimis constat de Xenocrate, cuius opiniones illustravit Wympersse l. c. p. 97. sqq. Denique quinque elementa quod statuit, quo scilicet natura daemonum declarari posset, secutus videtur hac in re Pythagoreorum rationem, quandoquidem Theodoretus De Cur. Aff. Gr. V. p. 128. ed. Gaisf. Pythagorae quosdam sectatores narrat corpora voluisse constare ex quinque elementis, ideoque notis illis quatuor elementis quintum aethereum adiunxisse. Sed isto modo quamquam Academicos in eo imitatus est, quod Pythagoricum aliquod placitum suae ipsius rationi admiscuit, tamen longissime item ab illis discessit, quippe quorum schola nullo umquam tempore eam sententiam comprobavit. Sed his omnibus unum quiddam adhuc addidisse iuvabit, unde perspiciatur, scriptorem libelli et sequutum esse Academicorum rationem et eandem mero arbitratu suo depravasse utpote temere aliorsum detortam. Etenim notus est locus ille Epinom. p. 991. E. ubi praecipitur, ita demum artes ac disciplinas recte disci, si singula semper ad unum quid-

dam referantur, ita ut eas communi quodam vinculo contineri appareat. Quem quidem locum expressit Cicero De Orat. III. 6. in. qui sententiam pravo deceptus iudicio ad Platonem auctorem retulit, quippe quum Epinomidem iuxta cum aliis putaverit ab illo litteris esse consignatam. At nimirum satis certo constat, non Platonem illius effati fuisse auctorem, quamquam is simile quiddam sensit de Republ. VII. p. 531. D. sed potius Speusippum, qui quum varias artes ac disciplinas distinxisset, tamen easdem commune quoddam habere vinculum et quasi cognatione quadam inter se contineri primus perspexisse narratur. De qua re Diog. Laert. IV. 2. *οὗτος πρῶτος, καθά φησι Διόδωρος ἐν ἀπομνημονευμάτων πρώτῳ, ἐν τοῖς μαθήμασιν ἐθεάσατο τὸ κοινὸν καὶ συνῳκείωσε καθότι ἦν δυνατὸν ἀλλήλοις.* Quamquam Xenocrates demum dicitur philosophiam in tres partes primarias divisisse et artem quandam eius ac descriptionem disciplinae constituisse, ut testantur Sext. Empir. adv. Mathem. VII. 6. Cic. Academ. I. 4. alii, quos memorat Brandis. Hist. Phil. Graec. et Rom. II. p. 45. et Wymperssse l. c. p. 67. sqq. Iam vero quod Speusippus de disciplinis omnibus iudicaverat, id homuncio noster ad unas doctrinas mathematicas restrinxit, ut de quibus solis eo, quo diximus loco, disputaverit. Quod nonne rursus tale est, ut dicti illius sententiam pervertisse et iusto arctioribus finibus circumscripsisse existimandus sit? Sed nolumus etiam alia id genus commemorare, quandoquidem satis erit uno alterove rei exemplo ostendisse, quid de hominis sapientia existimandum sit.

Atque haec quidem omnia si recte aut saltem probabiliter disputata sunt, quid de summa re inde consequatur, propemodum sponte intellectum iri putamus. Videmur enim primum quidem eorum sententiam, qui Epinomidem a Platone profectam esse negarunt, ita confirmavisse, ut sententia contraria iam plane confutata habeatur et quasi humi prostrata iaceat. Deinde etiam illud putamus disputatione nostra effectum esse, ut nec Philippus Opuntius, Socratis ille atque Platonis discipulus et auditor, pro libelli auctore haberi queat. Denique vero ne illud quidem iam existimamus cuiquam verisimile visum iri, quod Henr. Rittero Histor. Philos. Vol.

II. p. 492. ed. 1. Ed. Zellero Hist. Phil. II. p. 694. ed. 2. et Car. Fr. Hermanno Hist. Phil. Plat. I. p. 590. placuit, qui Epinomidem putarunt ab Academiae veteris assectatore aliquo non ita multo post Platonis obitum litteris consignatam esse, quandoquidem in ea veteris Academiae philosophandi ratio dominetur. Nimirum expressit sane homo istius philosophiae morem et consuetudinem, sed ita expressit, ut eius vim atque indolem nequaquam perspexisse reperiatur. Ex quo efficitur, ut liber posteriore demum aetate ortus esse iudicandus sit. Id quod tanto rectius ita statuere videmur, quod etiam Stoicae doctrinae vestigia in eo extant, quale est illud, quod daemonum origo refertur ad aetherem, et quod anima mundana omnium rerum parens atque effectrix esse iudicatur, de quo Stoicorum placito v. Tiedemann. Syst. Philosoph. Stoicae Vol II. p. 117. sqq. Quamquam de anima mundana fortasse iam Speusippus sensit similiter, quippe qui eam nihil aliud nisi ipsum deum esse voluerit, sicuti est apud Ciceron. De Nat. Deor. I. 13. Nec multo secus Speusippus, Platonem avunculum subsequens, et (deum) vim quandam dicens, qua omnia regantur, eamque animalem evellere ex animis conatur cognitionem deorum. Verum istud quidem ut in medio relinquendum sit, illud saltem dubium non est, quin falso statuatur auctorem Epinomidis veteris Academiae fuisse amicum et assectatorem. Imo vixit ille, si quid supicari licet, Alexandrina demum aetate, quam talium ingenii fetuum constat parentem fuisse longe foecundissimam. Enimvero tum quidem facillime ita fieri potuit, ut tenebrio aliquis Platoni istud Legum supplementum per fraudem supponeret, et quo facilius ipse in obscuro lateret, primorum Academicorum philosophandi rationem, quam Plato ipse extrema aetate praeivisse videretur, imitando exprimeret. In quo tamen homo fraudulentissimus temere ruit, ita ut et a Platonis mente atque consilio longissime aberraverit et veteris Academiae rationem ac doctrinam, quam non esset assequutus, passim miserrime depravaverit.

CODICES

AD HUNC LIBRUM COLLATI HI SUNT:

1) **Parisinus** A. (n. 1807 insignitus) collatus ab **Im. Bekkero** et **Fr. Iac. Bastio**, de quo v. Praef. ad Legg.

2) **Vaticanus** Ω. (n. 796.) ab iisdem collatus.

3) **Vossianus**, a **Ruhnkenio** excussus.

4) **Parisinus** Z. (n. 3009.) excussus ab **Im. Bekkero**. Continet praeterea Menexenum, dialogos spurios et Epistolas.

5) **Venetus** Ξ. (n. 184.) ab **I. Bekkero** exploratus.

6) **Angelicus** x.

7) **Vaticanus** r. ab eodem excussi.

8) **Palatinus Vaticanus** f. ad initium dialogi ab **Im. Bekkero** examinatus.

9—12) **Florentini** a nobis signati litteris a. c. δ. o. quorum lectiones olim in editione Lipsiensi Weigeliana plenius publicatas Viri Celeberr. **Del Furia** humanitati ac doctrinae acceptas referimus.

ΕΠΙΝΟΜΙΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΞΕΝΟΣ, ΚΛΕΙΝΙΑΣ ΚΡΗΣ, ΜΕΓΙΛΛΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΣ.

Cap. I. *Πρὸς μὲν τὸ τῆς ὁμολογίας ἥκομεν ἅπαν-* 973
τες ὀρθῶς, ὦ ξένε, τρεῖς ὄντες, ἐγὼ καὶ σὺ καὶ Μέ-
γιλλος ὅδε, τὸ τῆς φρονήσεως ἐπισκεψόμενοι τίνι ποτὲ
χρὴ λόγῳ διεξελθεῖν, ὃ τὴν ἀνθρωπίνην ἕξιν φαμέν,
ὅταν διανοηθῇ, κάλλιστ' ἔχειν ποιεῖν πρὸς φρόνησιν,
ὅσην δυνατὸν ἀνθρώπῳ σχεῖν. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα,
ὥς φαμεν, ἅπαντα διεξήλθομεν, ὅσα ἦν περὶ νόμων B
θέσιν· ὃ δὲ μέγιστον εὑρεῖν τε καὶ εἰπεῖν, τί ποτε
μαθὼν θνητὸς ἄνθρωπος σοφὸς ἂν εἴη, τοῦτο οὔτε
εἴπομεν οὔτε εὕρομεν. νῦν δὲ πειρώμεθα τοῦτο μὴ

Cap. I. P. 973. *ἐπισκεψόμενοι*] *ἐπισκεψάμενοι* x. f. r. et pr. o. rec. c.

τίνι ποτὲ χρὴ] V. *χρή ποτε*, quod ex A. Ω. Voss. Z. Flor. δ. o. mutatum. Dein x. *ἀνθρωπικήν*.

ἀνθρώπῳ σχεῖν] Infinitivum *σχεῖν* om. ed. Schneider. invitis codd. et vett. editt. omnibus: errore, opinor.

B. *νῦν δὲ π.*] Voss. Ceteri omnes cum vett. editt. *νῦν τε π.*

Cap. I. P. 973. A. *τὸ τῆς φρονήσεως — πρὸς φρόνησιν*] Balbutientis verba sunt: consideraturi sapientiam, quam censemus efficere ut humanus habitus sese optime habeat ad sapientiam. Cuius modi *ῥῆσιν* frustra. opinor, quaesiveris in amplissimo Legum opere, quamvis audaciore dictione sanequam referto. Sed tota haec periodus prope portentosa.

B. *τί ποτε μαθὼν θν.*] Attigit tamen rem ipse Plato non uno loco, ut in Prolegomenis ostendimus.

νῦν δὲ πειρώμεθα] Ita unus Voss. cuius scripturam pro vulg. *τε* reponendam esse verissime

καταλιπεῖν· σχεδὸν γὰρ ἀτελὲς ἂν πράξαιμεν οὗ χάριν ἅπαντες ὡρμήσαμεν ὡς φανερὰ ποιήσοντες ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους.

ΑΘ. Ὦ φίλε Κλεινία, καλῶς μὲν λέγεις· ἄτοπον μὴν ἀκούσεσθαί σε λόγον οἶμαι, καί τινα τρόπον οὐκ ἄτοπον αὖ. πολλοὶ γὰρ δὴ προςτυχεῖς τῷ βίῳ γιγνο-
C μενοι τὸν αὐτὸν λόγον φέρουσιν, ὡς οὐκ ἔσται μακάριον τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος οὐδ' εὔδαιμον. ἕπου δὴ καὶ ξύνιδε, ἄν σοι δοκῶ κἀγὼ μετ' αὐτῶν καλῶς

φανερὰ ποιήσοντες] ποιήσαντες Ω. pr. et κ. f.
Ὦ φίλε Κλ.] ὦ φίλε ξένε Κλ. Ω. marg. et Flor. c. marg.
μὴν ἀκούσεσθαι] ἀκούσασθαι Voss.

censuit Boeckhius in Min. p. 193. Etiam Ficinus: Verum nullo pacto praetermittendum. — ἀτελὲς ἂν πράξαιμεν sc. τοῦτο, ageremus hoc imperfectum, cuius caussa huc festinavimus. Dein φανερὰ post singularem numerum pro φανερὸν positum videtur, quemadmodum Lachet. p. 186. A: τοῦτ' ἀληθῆ λέγεις. Menon. p. 98. C: τοῦτό μοι δοκεῖς ἀληθῆ λέγειν.

προςτυχεῖς τῷ βίῳ γιγνόμενοι] si forte vitae casus sentiunt et experiuntur. Qua tamen vi et potestate vocabulum alibi positum nusquam reperimus. Nam aliter certe dictum est Polit. p. 264. C: οἱ προςτυχεῖς τῇ γεωμετρίᾳ γεγονότες, qui forte in geometriam inciderunt, et Legg. p. 954. B: ἐὰν μὴ προςτυχὴς ἐν πέντε ἔτεσι γένηταί τις. Nimirum homo in mente habuit hoc: πρὸς ταῖς τοῦ βίου τύχαις γιγνόμενοι, qui est fere usus loquendi poëticus.

τὸν αὐτὸν λόγον φέρουσιν] omnes s. multi eandem sententiam afferunt. Vat. Ω. in marg. ἀλλαχοῦ ἀπ' ὀρθώσεως τὸν αὐτὸν ἐπ' αὐτὸν λόγον φέρουσιν, quod nihili est.

C. οὔ φημι εἶναι —] Exscripsit haec usque ad ἁπάντων Theodoret. Cur. Aff. Graec. p. 324. et p. 465. ed. Gaisford. = VIII. p. 602. B. et XII. p. 668. C. ubi in scriptura verborum nihil variatur.

ὡς κάλλιστ' — κατὰ δύναμιν] Legg. VII. p. 817. B. κατὰ δύναμιν ὅ τι καλλίστης. Ibid. XII. p. 950. E: εἰς δύναμιν ὅ τι πλείστοις. Tim. p. 42. E: κατὰ δύναμιν ὅ τι κάλλιστα. Ibid. p. 71. D: ὡς ἄριστον εἰς δύναμιν. Ibid. p. 89. D: εἰς δύναμιν ὅ τι κάλλιστον. De Rep. V. p. 458. E: εἰς δύναμιν ὅ τι μάλιστα. Sed istud quidem in transcursu, quo libri conditorem appareat talia utpote rariora hic et illic sectatum esse.

D. ὡς ἐξ ἀρχῆς τὸ γενέσθαι] Nullam vitae humanae partem molestiis et aerumnis vacare veteres saepe conquesti sunt. Quorum locos dudum collegit Clemens Al. Stromat. III. 3. p. 417. T. I. ed. Potter. qui hunc quoque locum in rem suam convertit Strom. ibid. p. 419 ed.

τοῦ τοιούτου πέρι λέγειν. οὔ φημι εἶναι δυνατὸν ἀν-
θρώποις μακαρίοις τε καὶ εὐδαίμοσι γενέσθαι πλὴν
ὀλίγων. μέχριπερ ἂν ζῶμεν τοῦτο διορίζομαι· καλὴ
δὲ ἐλπὶς τελευτήσαντι τυχεῖν ἁπάντων, ὧν ἕνεκά τις
προθυμοῖτ' ἂν ζῶν τε ὡς κάλλιστ' ἂν ζῆν κατὰ δύ-
ναμιν καὶ τελευτήσας τελευτῆς τοιαύτης τυχεῖν. λέγω
δ' οὐδὲν σοφόν, ἀλλ' ὅπερ ἅπαντες Ἕλληνές τε καὶ D
βάρβαροι γιγνώσκομέν τινα τρόπον, ὡς ἐξ ἀρχῆς τὸ
γενέσθαι χαλεπὸν ἅπαντι ζώῳ· πρῶτον μὲν τὸ με-

C. τὸν αὐτὸν λόγον φ.] ἐπ' αὐτὸν λ. Ω. marg. Pro φέρουσιν Z. λέγουσιν.

ἄν σοι δοκῶ] δόξω super vers. Vat. Ω. r. a. c. δ. ο.

Potter. Ita iam Theognis 543. ubi v. Welker p. 31. et 109. Simile quiddam est apud Herod. V. 4. ubi consulas Valcken. Vol. VI. Part. I. p. 5. ed. Schweigh. Sophocl. Oed. Col. v. 1225 sqq. Plutarch. Consol. ad Apollon. p. 115. Sext. Emp. adv. Mathem. IX. p. 572. et Pyrrhon. Hypot. III. 24. p. 186. ubi v. Fabricius. Aeschin. Socr. qui fertur Axioch. p. 128. ed. Fischer: τί μέρος τῆς ἡλικίας οὐ τῶν ἀνιαρῶν κτλ. ubi plura doctissimus editor, qui de Latinis etiam conferri iubet Lucret. II. 223. sqq. Cic. Tusc. I. 48. Senec. ad Polyb. 23. ad Marc. c. 11. Plin. N. H. Praefat. libr. VII. et eiusdem libri c. 50. Lactant. De opific. dei c. 3 sq. Miscellanea fere de eodem loco consignavit Gataker. Opp. Crit. p. 530. F. et Astius ad h. l. qui affert etiam Bacchylid. in Antholog. Gr. T. I. p. 83. ad quem commentatus est Iacobs Animadvv. T. I. p. 281. et Posidippi Epigramm. XVI. 9. T. II. p. 51. ad quem Iacobs Animadvv. T. II. P. I. p. 150 sq.

πρῶτον μὲν τὸ μετασχεῖν —] Ante πρῶτον qui plenam faciunt interpunctionem cum Bekkero et Schneidero, ii orationem efficiunt sanequam asperiorem, quam quae in tali sententia vel huius libelli auctori conveniat. Quippe isto pacto omnia inde a πρῶτον μὲν τὸ μετ. pendere existimanda erunt ex clausula periodi per parenthesin subiecta, ὥς φαμεν ἅπαντες, quod sane durissimum. Sed semicolo post ἅπαντι ζώῳ illato omnia lenissime decurrunt, siquidem inde a πρῶτον μὲν orditur epexegesis generalis sententiae, quae praemissa est, ὡς ἐξ ἀρχῆς — ἅπαντι ζώῳ, omnino natum esse molestum quiddam esse atque grave cuique animanti. Pendent enim tum infinitivi ex antegresso λέγω — ὅπερ — γιγνώσκομεν, ita quidem, ut absoluta sententia verbum dicendi quodammodo iteretur adiectis verbis: ὥς φαμεν ἅπαντες. Extrusimus autem cum Bekkero aliisque καὶ vulgo ante διὰ πόνων μυρίων interpositum, quod cum Clemente Alex. ignorant etiam Paris. A. et prim. Vat. Ω. Nam complectitur hoc membrum: διὰ πόνων γίγνεσθαι ξύμπαντα, generatim singula, quae antea commemorata sunt, ut

ταςχεῖν τῆς τῶν κυουμένων ἕξεως, ἔπειτ' αὖ τὸ γί-
γνεσθαι, καὶ ἔτι τὸ τρέφεσθαι καὶ παιδεύεσθαι, διὰ
πόνων μυρίων ταῦτα γίγνεσθαι ξύμπαντα, ὥς φαμεν
974 *ἅπαντες. καὶ χρόνος βραχὺς ἄν τις εἴη πρὸς λογισμὸν*
μή τι τῶν μοχθηρῶν, ἀλλ' ὃ πᾶς ἂν ὑπολάβοι μέ-
τριον. οὗτος δὲ σχεδὸν ἀναπνοὴν δοκεῖ ποιεῖν τινὰ
κατὰ μέσον πῃ βίον τὸν ἀνθρώπινον. ταχὺ γε μὴν
ἐπιλαβὸν γῆρας ὁντινοῦν ποιήσει' ἂν μήποτ' ἐθελῆ-
σαι πάλιν ἀναβιῶναι, λογισάμενον τὸν βεβιωμένον ἑαυ-
τῷ βίον, ὅςτις μὴ τυγχάνει παιδικῆς δόξης μεστὸς ὤν.
τούτων δὴ τί ποτέ μοι τεκμήριον; ὅτι πέφυκε ταύ-
B *τῃ τὸ νῦν ζητούμενον τῷ λόγῳ. ζητοῦμεν δὲ δή,*

D. *καὶ ἔτι*] *ἔπι* Z.

διὰ πόνων μυρίων] V. *καὶ διὰ π. μ.* Recte *καὶ* om. Par. A. et pr. Ω. quod primus eiecit Bekkerus.

P. 974. A. *μή τι τῶν μ.*] V. *μή τοι.* Scripsi *μήτι* ex Voss. v. interpretat. nostr.

ἀλλ' ὃ πᾶς ἂν ὑπολ.] Prave vett. editt. et Bekk. *ὃν ἄν,* quod primus correxi ex A. Z. Ξ. Ω. x. f. r. a. c. δ. o.

ποιήσει' ἂν μ.] Sic dedi pro vulg. *ποιήσαι ἂν* secutus vestigia librorum. Nam Par. A. *ποιήσειαν.* Vat. Ω. Ξ. x. f. Flor. a. c. δ. *ποιήσει ἂν*, in quo latet *ποιήσει' ἄν.* Flor. δ. *ποιήσοι ἄν.*

μὴ τυγχάνει] *τυγχάνῃ* Ξ. et pr. Ω. o.

coniunctioni *καί* nullus plane locus concedendus sit.

P. 974. *καὶ χρόνος βραχὺς —*] Pessime vulgo *ὃν πᾶς.* Opponitur enim *τὸ μέτριον τοῖς μοχθηροῖς*, ideoque ea significat, quae, etiamsi non in aerumnis et calamitatibus ducenda sint, tamen vitam acerbam et molestam reddere possint. Itaque sententia haec est: breve admodum tempus fuerit, si vel ea, quae omnes tolerabilia putant, respicias, nedum si rationem ineas laborum et calamitatum, quibus gravissimis vita humana vexari solet. Pro *μή τοι* quod dedimus *μή τι*, de eo v. Schaefer. ad Demosth. Apparat. Vol. I. p. 265. Quid discriminis inter utramque dictionem intercedat, dudum subtiliter ostendit Devarius De Partic. p. 230 sq. ed. Reussm., ut miremur C. Fr. Hermannum quum ad Lucian. De conscr. hist. p. 183. tum Praef. ad Legg. Vol. V. p. XXVII. ed. Teubner. nullum illud esse statuentem. Nimirum *μή τι* dubitandi et imminuendi, *μή τοι* asseverandi et confirmandi vi pollet. Et hoc quidem loco ne qua de verborum interpretatione dubites, sententia eorum haec est: ac breve quoddam tempus est ne *qua* putes ad computationem miserorum (quod est elevantis; ut nostrum: nicht etwa wenn man die Unglücklichen überzählt), sed ad id, quod quisque mediocre ac tolerabile existimet. Hoc vero videtur quasi respi-

τίνα τρόπον σοφοὶ γενησόμεθα, ὡς οὔσης τινὸς ἑκάστοις ταύτης τῆς δυνάμεως. ἡ δὲ φυγὴ φεύγει τότε, ὅταν τις πρός τινα φρόνησιν ἴῃ τῶν λεγομένων τεχνῶν ἢ φρονήσεων ἤ τινων ἄλλων τοιούτων ὡς οἰόμεθα ἐπιστημῶν, ὡς ἀξίας τούτων οὐδεμιᾶς οὔσης ἐπίκλησιν ῥηθῆναι τῆς περὶ ταῦτα σοφίας τἀνθρώπινα, τῆς δὲ ψυχῆς σφόδρα πεποιθυίας καὶ μαντευομένης, ὡς οὔσης αὐτῇ κατά τινα φύσιν ταύτης, τίς δ' ἔστι καὶ πότε καὶ πῶς, οὐ πάνυ δυναμένης C
ἐξευρίσκειν. ἆρ' οὐ τούτῳ σφόδρα προσέοιχ' ἡμῶν ἡ περὶ σοφίαν ἀπορία καὶ ζήτησις, πλείων τῆς ἐλπίδος ἑκάστῳ γιγνομένη τῶν ὅσοι ἐν ἡμῖν δυνατοὶ γίγνον-

B. φ. φεύγει τότε] Par. A. et pr. Ω. ποτέ.
σοφίας τἀνθρώπινα] ἀνθρώπινα x.
τῆς δὲ ψυχῆς σφ.] V. τῆς δὲ αὖ ψ. ut etiam Schneider. sed αὖ om. A. et pr. Ω.
C. τίς δ' ἔστι καὶ πότε καὶ πῶς] τίς δή ἐστι Par. A. ut scripsit Schneider.; et dein καὶ πότε ὅπως οὐ πάνυ, ut pr. Ω. In Flor. a. c. δ. ο. legitur: τίς δέ, ἐστι.
ἆρ' οὐ τούτῳ] οὖν pro οὐ A. Ω. x. f. r. a. c. δ. ο. Dein pro προσέοιχ' A. Ω. r. Voss. προσέχοι; vitiose.
δυνατοὶ γίγνονται] γίγνωνται Ω.

rationem quandam afferre, h. e. levationem quandam malorum, quibus ceteroquin vita humana premitur. Ceterum accurata scribendi ratio exigebat: ὃς σχεδὸν ἀναπνοήν τινα ποιεῖ.

τούτων δή τί ποτε μ. τεκμήριον; ὅτι] Sententia haec est: Iam vero haec ita se habere, ut diximus, quodnam argumentum afferam? Nimirum hoc ipsum, quod id, de quo nunc quaeritur, hac ratione comparatum est. Nam quaerentibus nobis sapientiam ipsa effugere solet. Depravavit locum Astius mala verborum interpunctione.

B. φυγῇ φεύγει] V. ad Symp. p. 195. B. Hipp. min. 292. A.

περὶ ταῦτα σοφίας τἀνθρώπινα] ταῦτα positum δεικτικῶς de rebus terrestribus, quem usum loquendi illustravimus ad Phileb. p. 58. A. Symp. p. 211. E. Itaque τἀνθρώπινα vel perspicuitatis vel gravitatis caussa per epexegesin subiunctum est, quod voc. certe nulla caussa fuit idonea, cur C. Fr. Hermannus uncis circumdaret, praesertim quum eiusmodi additamenta nec apud ipsum Platonem reiicienda sint, sicuti ad Apol. Socrat. p. 23. C. E. et Phaedon. p. 104. E. ed. tert. ostendisse videmur.

τῆς δὲ ψυχῆς —] quum tamen animus valde confidat atque auguretur, eam natura quasi sibi inesse, nec vero reperire queat, quaenam illa sit et quando et quomodo sit. Post τῆς

ται φρονίμως αὐτοὺς ἄλλους τε ἐξετάσαι συμφώνως διὰ λόγων πάντων καὶ πάντῃ λεγομένων; ταῦτα οὐχ οὕτως ἢ ταύτῃ ξυμφήσομεν ἔχειν;

ΚΛ. Ξυμφήσομεν ἐπ' ἐλπίδι ἴσως ταῦτ', ὦ ξένε,
D τῇ μετὰ σοῦ κατὰ χρόνον ἂν γενομένῃ, δοξάσαι περὶ
αὐτῶν εἰςαῦθις τὸ ἀληθέστατον.

ΑΘ. Τὰς ἄλλας τοίνυν ὅσαι ἐπιστῆμαι μέν εἰσι λεγόμεναι, σοφὸν δὲ οὐκ ἀποτελοῦσι τὸν λαμβάνοντά τε αὐτὰς καὶ ἔχοντα, πρῶτον διεξιτέον, ὅπως ταύτας ἐκποδὼν θέμενοι πειρώμεθα ἐκείνας ὧν δεόμεθα παραθέσθαι τε καὶ παραθέμενοι μανθάνειν.

Cap. II. Πρῶτον μὲν τοίνυν ὧν πρῶτον δεῖ θνητῷ γένει, ἴδωμεν ὡς εἰσὶ μὲν ἀναγκαιόταται σχεδὸν
E ἀληθῶς τε πρῶται, ὁ δὲ ἐπιστήμων αὐτῶν γιγνό-
μενος, εἰ καὶ κατ' ἀρχὰς ἔδοξέ τις εἶναί ποτε σοφός,

ταῦτα οὐχ οὕτως] Sic Par. A. Vat. Ω. teste Bastio. Scribitur ταῦτ' οὐχ.

ἐπ' ἐλπίδι ἴσως] Margo Vat. Ω. et Z. ἐπ' ἐλπίδι σοι ἴσως. Vulgo ἐπ' ἐλπίδ' ἴσως. Sed recte Baiterus ἐπ' ἐλπίδι ἴσως scripsit collata ann. Lobeckii ad Aiac. p. 350. ed. sec.

D. κατὰ χρόνον ἂν γ.] χρόνον ἱκανὸν ἂν γ. marg. Vat. Ω. et Z. a. c. δ.

ἐκποδὼν θέμενοι] ἐκποδῶν A. Ω.

Cap. II. ἴδωμεν ὡς εἰσὶ] εἰδῶμεν Ω. z. α. δ. Dein vulg. ἀναγκαιότατα, quod ex Bas. 2. et codd. Ξ. Z. Ω. Voss a. c. δ. o. cor-

δὲ quod vulgo incertum erat αὐ. id optimi codd. recte omittunt.

C. Συμφήσομεν ἐπ' ἐλπίδι ἴσως —] Concedemus fortasse tibi ista, o hospes, hac spe ducti, quae *te iuvante* temporis progressu utique evenerit, futurum esse, ut de his rebus posthac id quod verissimum sit statuamus. Dicta haec sane obscurius sunt, sicuti vere indicavit Astius.

Cap. II. P. 975. σχεδὸν ὅσοις ἄγων —] et propemodum omnes, quibus tamquam certamen propositum est, ut quam optimi videri possint. Legg. III. p. 682. D: κακὰ πολλὰ ξυμβαίνει γιγνόμενα. XII. p. 946. C: ἔτη ξυμβῇ γενόμενα. Phileb. p. 42. D: ξυμβαίνει γιγνόμενα.

διὰ τὰς κτήσεις — ἐπιτηδεύσεως] propterea quod sibi acquirit sapientiam *eiusque studium*.

ἔστω δὴ πρῶτον —] esto igitur primum quidem ea, quae nos a mutua animalium devoratione partim, ut fabula est, omnino avertit (quod factum carnibus humanis est, a quibus tandem abstinuerunt homines, quum olim viguisset ἀνθρωποφαγία), par-

οὔκουν νῦν γε οὔτε σοφὸς εἶναι δοξάζεται ὀνείδη τε ἴσχει μᾶλλον ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἐπιστήμης. ἐροῦμεν 975 δὴ αἵ τ' εἰσὶ καὶ ὅτι πᾶς ἀνὴρ αὐτάς, σχεδὸν ὅσοις ἀγὼν πρόκειται τοῦ δοκεῖν ὡς ἄριστον ἄνδρα ξυμβῆναι γενόμενον ἄν, φεύγει διὰ τὰς κτήσεις τῆς φρονήσεώς τε καὶ ἐπιτηδεύσεως. ἔστω δὴ πρῶτον μὲν ἡ τῆς ἀλληλοφαγίας τῶν ζώων ἡμᾶς τῶν μέν, ὡς ὁ μῦθός ἐστι, τὸ παράπαν ἀποστήσασα, τῶν δὲ εἰς τὴν νόμιμον ἐδωδὴν καταστήσασα. ἵλεῳ δ' ἡμῖν οἱ πρόσθεν εἴησάν τε καὶ εἰσίν· οἵτινες μὲν γὰρ οὖν ἐλέγομεν, πρῶτοι χαιρέτωσαν. ἡ δ' οὖν ἀλφίτων τε καὶ B ἀλεύρων ποίησις ἅμα καὶ τροφὴ καλὴ μὲν καὶ ἀγαθή, σοφὸν δὲ ἄνδρα τελέως οὐκ ἐθελήσει ποτὲ ἀπεργάσασθαι· τοῦτο γὰρ αὐτό, ἡ τῆς ποιήσεως ἐπίκλησις, τῶν ποιουμένων αὐτῶν δυσχέρειαν ἀπεργάζοιτ' ἄν. σχεδὸν δ' οὐδὲ ἡ χώρας ξυμπάσης γεωργία· οὐ

rectum. Etiam ex Par. A. Bastius ἀναγκαιόταται enotavit.

P. 975. φεύγει διὰ τὰς —] φεύγῃ Ω. Z. Ξ. f. r. et corr. A. Sed Florentini φεύγῃ.

ἔστω δὴ] δὴ om. A. et pr. Ω.

τὸ παράπαν] ἐστιν ὁ π. A. Ω. r. Dein καταστήσας A. et pr. Ω.

οἵτινες μὲν γὰρ οὖν ἐλ.] εἵτινες Z. et a pr. m. Ω. a. c. δ.

ἅμα καὶ τροφὴ] ἐπιτροφὴ x.

B. οὐδὲ ἡ χώρας] ἡ articulum om. A. et pr. Ω. cum Flor. δ. Eiecit Schneider.

tim ad rectum et legitimum esum (carnium animalium reliquarum) traduxit.

ἵλεῳ δ' ἡμῖν οἱ πρόσθεν—] Hoc dicit: Prisci illi nobis ignoscant ac propitii sint, sicuti sunt, si istiusmodi homines, quales sunt qui carnium esum constituerunt, valere iubeamus neque inter sapientes numeremus. Sed labem suscepit oratio. Non inscita A s t i i coniectura est legendum putantis: οἵτινες μὲν γὰρ ὧν ἐλέγομεν αἴτιοι, πρῶτοι χαιρέτωσαν. Nisi forte ὧν ἐλέγομεν αἴτιοι, χαιρέτωσαν praestabilius sit. Quamquam ne hoc quidem necessarium est. Legendum enim sine dubio est: οἵτινες μὲν γὰρ ὧν ἐλέγομεν πρῶτοι, χαιρέτωσαν: nam quicunque inter eos, quos dicebamus (quos animalium esum constituisse indicabamus) primi sunt vel fuerunt, isti valeant. Minus certe explet animum, quod W i n c k e l m a n n u s ad Euthydem. p. 69. coniecit: οἵτινες γὰρ οὖν, οὓς ἐλέγομεν, πρῶτοι χαιρέτωσαν; quod C. Fr. H e r m a n n u s non debuerat Platoni suo sic statim impertire. Neque assentimur S c h n e i d e r o et B a i t e r o, qui post οἵτινες γὰρ οὖν lacunam indicaverunt.

B. δυσχέρειαν ἀπεργάζοιτ'

γὰρ τέχνῃ ἀλλὰ φύσει κατὰ θεὸν πάντες φαινόμεθα
γῆν μετακεχειρίσθαι. καὶ μὴν οὐδ' ἡ τῶν οἰκήσεων
γε ξυνυφὴ καὶ ξύμπασα οἰκοδομία καὶ σκευῶν πάν-
C των ἀπεργαστική, χαλκεία τε καὶ ἡ τῶν τεκτονικῶν
καὶ πλαστικῶν καὶ πλεκτικῶν καὶ ἔτι ξυμπάντων ὀρ-
γάνων παρασκευή, δήμῳ τὸ πρόσφορον ἔχουσα, ἀλλ'
οὐκ ἐπ' ἀρετῇ λεγομένη. καὶ μὴν οὐδ' ἡ ξύμπασα
θηρευτική, πολλή περ καὶ τεχνικὴ γεγονυῖα, τό γε
μεγαλοπρεπὲς σὺν τῷ σοφῷ οὐκ ἀποδίδωσιν. οὐ μὴν
οὐδὲ μαντική γε οὐδ' ἑρμηνευτικὴ τὸ παράπαν· τὸ
λεγόμενον γὰρ οἶδε μόνον, εἰ δ' ἀληθές, οὐκ ἔμαθεν.
Ὅτε δὴ τὴν τῶν ἀναγκαίων ὁρῶμεν κτῆσιν διὰ τέ-
D χνης μὲν ἀπεργαζομένην, τούτων δὲ οὐδεμίαν οὐδένα
σοφὸν ποιοῦσαν, τό γε μετὰ τοῦτο παιδιά τις ἂν

οὐδ' ἡ τῶν οἰκ.] *ἡ* articulus accessit ex A. Ω Ξ. Z. x. r. a. c. δ. o. Vulgo aberat. Dein Z. *οἰκονομία.*

C. *ἔτι ξυμπάντων*] *ἐπὶ* A. Ω. Z. α. δ.

τό γε μεγαλοπρεπὲς] *γε* om. Z.

οὐ μὴν οὐδὲ μαντική] Edit. Schneider. *οὔ μην οὐδέ.*

τούτων δὲ οὐδεμίαν] V. *τοῦτον*, quod ex A. Ω. Z. x. r. Voss. et Flor. a. c. δ. o. correctum.

D. *παιδιά τις*] Vulgo *παιδεία* invitis A. Ω. Z. Voss. r. δ.

ἄν] Non aptum est verbum *ἀπεργάζοιτ' ἄν*. Nam qui tandem *τῆς ποιήσεως ἐπίκλησις* ipsorum effectorum difficultatem ac molestiam efficiat? Nimirum prodere quidem et indicare nomen potest quid rei sit. Itaque dicendum fuit *ἀποδείξειεν ἄν* aut simili aliquo modo. Nisi forte scriptor ipse mirum in modum delirasse censendus est.

φύσει κατὰ θεὸν] H. e. *θείᾳ μοίρᾳ*, de qua v. ad Phaedon. p. 85. D. Ea vero ad sapientiam nomine suo dignam minime perducit.

C. *οὐκ ἐπ' ἀρετῇ λεγομένη*] Cornarius coniecit *γενομένη*. Vere, opinor.

πολλή περ — γεγονυῖα] H. e. late patens. v. ad Politic. p. 280. C. et 282. A. Conferas Legg. VII. p. 823. B: *θήρα — πάμπολύ τι πρᾶγμά ἐστιν* ctr. qui locus scriptori sine dubio ob oculos versatus est. Sed ineptissime ita factum esse certe nemo, re paullo accuratius considerata, diffitebitur.

οἶδε μόνον] Notissima Platonis de hac re sententia. v. Ion. p. 533. E. Menon. p. 99. D. Apol. Socr. p. 22. C.

D. *τούτων δὲ οὐδεμίαν*] *τῶν τεχνῶν* sc., quod ex *τέχνης* per synesin repetendum.

παιδιά τις ἂν λείποιτο] Intelligit artes et doctrinas, quae ad voluptatem spectant, ut musicam, poesin, picturam, quas Platonis iudicio imitatione contineri in vulgus notum est.

ὀργάνοις μιμοῦνται] Sc. artes ad oblectationem compa-

λείποιτο, μιμητικὴ μὲν τὸ πλεῖστον, ἀλλ' οὐδαμῇ σπου-
δαία. πολλοῖς μὲν γὰρ ὀργάνοις μιμοῦνται, πολλοῖς
δ' αὐτῶν τῶν σωμάτων οὐ πάντως εὐσχήμοσι μιμή-
μασι, τά τε κατὰ λόγους καὶ Μοῦσαν πᾶσαν, καὶ
ὅσων γραφικὴ μήτηρ, πολλῶν καὶ παντοίων ποικιλ-
μάτων ἀποτελουμένων ἐν πολλοῖς ὑγροῖς καὶ ξηροῖς
γένεσιν. ὧν σοφὸν οὐδένα εἰς οὐδὲν σπουδῇ τῇ με-
γίστῃ δημιουργοῦντα ἡ μιμητικὴ παρέχεται. Πάντων
δ' ἐξειργασμένων τὸ λοιπὸν βοήθεια γίγνοιτ' ἂν μυ- E
ρία μυρίοις, ἡ μὲν μεγίστη τε καὶ εἰς πλεῖστα πολε-
μικὴ κληθεῖσα στρατηγικὴ τέχνη εὐδοκιμωτάτη πρὸς
χρείαν, εὐτυχίας πλείστης δεομένη, μᾶλλον δὲ ἀνδρείᾳ
κατὰ φύσιν ἢ σοφίᾳ δεδομένη. ἣν δὲ καλοῦσι μὲν ἰα- 976
τρικήν, βοήθεια δέ που καὶ αὕτη σχεδὸν ὅσων ὧραι

~ *κατὰ λόγους κ.*] V. *λόγον*. Pluralem tuentur A. Ω. Z. Voss. x.r. et quattuor Florentini.

ἀποτελουμένων ἐν π.] *ἀποτυπουμένων* r. et super vers. Ω.

δημιουργοῦντα ἡ μιμητικὴ] *ἡμῖν ἡ μιμ.* ex corr. Ω. a. c. z.

E. *ἀνδρείᾳ — ἢ σοφίᾳ*] Legebatur *ἀνδρεία — σοφία*. Dativum tuentur A. et Ω. iuxta cum Voss. et aliis *ἀνδρείαι* et *σοφίαι* scribentes. Voss. praeterea *δεδεμένη*.

P. 976. *ὅσων ὧραι*] V. *ὅσον*, quod ex A. Ω. Voss. x.r. correctum. Dein Voss. *ψυχικαί*.

ratae. Quod rursus per synesin intelligendum.

τά τε κατὰ λόγους —] Ne *τε* traiectum mireris, perinde haec dicuntur ac si scriptum sit: *τά τε κατὰ λόγους καὶ κατὰ μοῦσαν πᾶσαν*. v. ad Criton. p. 43. D. De voc. *μοῦσα* pro *μουσικὴ* usurpato v. ad Politic. p. 309. D. Phileb. p. 67. B. al.

E. *βοήθεια γίγνοιτ' ἂν* —] Tertium genus est artium auxiliatricum, quod dehinc ostenditur item nihil valere ad sapientiae possessionem. — *Πάντων δ' ἐξειργασμένων*, omnibus effectis, quae vel ad necessitatem vel ad iucunditatem vitae spectant. — Pro *ἢ σοφίᾳ δεδομένη*, quod libri habent, Hermannus de suo scripsit *γενομένη*. Sed habet oratio praeterea etiam nescio quid scabri, hiulci et asperi. Quod vide an leniri nonnihil possit scribendo: *ὧν ἡ μὲν μεγίστη καὶ εἰς πλεῖστα ὠφελίμη πολεμικὴ κληθεῖσα καὶ στρ. τ. εὐδοκιμωτάτη πρὸς χρείαν*: ex quibus quidem maxima et ad plurima utilis, quae dicta est bellica et imperatoria, ad usum est celebratissima, licet felicitate maxima indigeat magisque naturali fortitudini quam sapientiae accepta referatur.

P. 976. *ὅσων ὧραι ψύχει — φύσιν*] quibus anni tempestates frigore vel aestu importuno ceterisque id genus omnibus animalium naturam privant. Minus recte vulgo *ὅσον* scribe-

ψύχει καὶ καύματι ἀκαίρῳ καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ληΐζονται τὴν τῶν ζώων φύσιν. εὐδόκιμον δὲ οὐδὲν τούτων εἰς σοφίαν τὴν ἀληθεστάτην· ἄμετρα γὰρ δόξαις φορεῖται τοπαζόμενα. βοηθοὺς δέ που καὶ τοὺς κυβερνήτας ἅμα καὶ τοὺς ναύτας ἐροῦμεν, καὶ τούτων ἄνδρα σοφόν μηδένα τις ἡμᾶς παραμυθούμενος ἐξ ἁπάντων διαγγελλέτω· οὐδὲ γὰρ ἂν εἰδείη
B τις πνεύματος ὀργὴν οὐδὲ φιλίαν, ὃ προσφιλὲς ἁπάσῃ κυβερνητικῇ. καὶ μὴν οὐδ' ὁπόσοι βοηθοὶ δίκαις ἐν τῇ τοῦ λέγειν ῥώμῃ φασὶ γίγνεσθαι, μνήμῃ καὶ τριβῇ δόξης ἤθεσι προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀληθείας δὲ τῶν ὄντως δικαίων ἐκτὸς παρεσφαλμένοι. Λοιπὴ δ' ἔτι πρὸς δόξαν σοφίας ἐστί τις ἄτοπος δύναμις, ἣν φύσιν ἂν οἱ πολλοὶ μᾶλλον ἢ σοφίαν ὀνομάσειαν, τότε ὅταν τινά τις ξυννοῇ ῥᾳδίως μὲν ὅ τί περ ἂν

οὐδὲν τούτων] τούτων οὐδὲν x.
οὐδὲ γὰρ ἂν] οὐ γὰρ A. Z. r. δ. ut scripsit Baiter.
B. ἁπάσῃ κυβ.] ἅπασι corr. a. c. r.
μνήμῃ καὶ τριβῇ] μνήμη καὶ τριβὴ A. et pr. Ω. De mutata verborum distinctione v. Comment.
ὅ τί περ ἂν μανθ.] πᾶσαν pro περ ἂν A. Voss. et pr. Ω.

batur. Ceterum ληΐζεσθαι apud Platonem nusquam legitur.

ἄμετρα — τοπαζόμενα] sine modo enim feruntur utpote sola coniectura contenta.

πνεύματος ὀργὴν οὐδὲ φιλίαν] Dictio mire affectata, fortasse a poeta aliquo repetita.

B. γίγνεσθαι, μνήμῃ καὶ τριβῇ δόξης ἤθεσι προσέχοντες] Distinguunt editt. omnes: γίγνεσθαι μνήμῃ καὶ τριβῇ, δόξης ἤθεσι πρ. Qua ratione misere depravatur sententia. Cui malo ut occurreretur, C. Fr. Hermannus et Baiter. de sententia Winckelmanni scripserunt: γίγνεσθαι μνήμῃ καὶ τριβῇ, δόξαις ἢ ἔθεσι κτλ. Sed ne sic quidem sensui verborum recte consultum putamus, quod nos commate in alium locum translato effecisse videmur. Nam ita hoc dicit Atheniensis: Atqui nec illi sapientes sunt, qui sese profitentur dicendi vi et robore suo in iudiciis opitulari posse, quippe qui memoria tantum et opinandi usu et exercitatione mores animadvertant, sed a veritate eorum, quae vere iusta sunt, aberrent. Itaque omnis eorum ars et scientia non mente et ratione contineri, sed una memoria et opinandi sollertia absolvi iudicatur. — ἐν τῇ λ. ῥώμῃ, beim Besitze der Redekraft; v. Matthiae Gr. §. 577.

ἣν φύσιν ἂν] H. e. naturae indolem, naturam et ingenium.

τότε ὅταν τινά τις —] tum emergentem, quum quis quem animadvertit facile,

μανθάνῃ μανθάνοντα, μάλα δὲ πολλὰ καὶ ἀσφαλῶς μνημονεύοντα, ὅταν τε τὸ πρόσφορον ἑκάστῳ δια- C μνημονεύῃ τις, ὅ τι γιγνόμενον ἂν πρέποι, τοῦτο δὲ ταχὺ δρᾷ. ταῦτα γὰρ ἅπαντα οἱ μὲν φύσιν, οἱ δὲ σοφίαν, οἱ δὲ ἀγχίνοιαν θήσουσι φύσεως· σοφὸν δὲ ὄντως οὐδένα τούτων οὐδεὶς τῶν ἐμφρόνων ἐθελήσει ποτὲ καλεῖν.

Cap. III. Ἀλλὰ μὴν δεῖ φανῆναί γέ τινα ἐπιστήμην, ἣν ἔχων σοφὸς γίγνοιτ' ἂν ὁ σοφὸς ὄντως ὢν καὶ μὴ μόνον δοξαζόμενος. ἴδωμεν δή. χαλεπῷ μὲν γὰρ λόγῳ παντάπασιν ἐπιχειροῦμεν, ἑτέραν πάρεξ τῶν εἰρημένων εὑρεῖν, ἣ σοφία μὲν λέγοιτ' ἂν ὄντως τε D καὶ εἰκότως, ὁ δὲ λαβὼν οὔτε βάναυσος οὔτ' ἠλίθιος ἔσται, σοφὸς δὲ καὶ ἀγαθὸς δι' αὐτὴν πολίτης, [τε] καὶ ἄρχων καὶ ἀρχόμενος ἐνδίκως [ἔσται] πόλεως ἅμα,

C. ὅταν τε τὸ πρόσφορον] δὲ pro τε A. Z. Voss. a. et pr. Ω. ut scripsit nuper Schneider. Mox πρέπον a. c. o. x. et a pr. m. Ω. Ξ.
ἀγχ. θήσουσι] V. φήσουσι, quod mutatum ex A. Ω. Z. Voss. a. c. δ. o. r. x.
οὐδένα τούτων] οὐδενὶ A. et pr. Ω.

quidquid discat, discere; permulta tuto memoriae mandare, et si quis commemoret quod cuique conducibile sit, quodque si fiat debeat, id celeriter facere. Legg. V. p. 747. B: εὐμαθῆ καὶ μνήμονα καὶ ἀγχίνουν ἀπεργάζεται. Ceterum haec quoque scripta esse negligentius prope in oculos incurrit. Certe istud τότε, ὅταν verba superioribus parum apte annectit.

Cap. III. C. Ἀλλὰ μὴν φανῆναί γέ τινα —] At reperiri saltem oportet aliquam scientiam. Quod monendum videtur, ne quis μίαν γέ τινα legendum coniiciat. — ὄντως ὢν δοξαζόμενος, revera sapiens, nec tantum opinione.

D. ὁ δὲ λαβὼν οὔτε β. —] H. e. ἣν δὲ λαβών τις κτλ. noto satis loquendi genere.

σοφὸς δὲ — καὶ ἐμμελής.] Mire critici se torserunt in his vel enucleandis vel interpretandis. Nimirum verba foedissime depravata sunt duobus istis vocabulis temere interpositis, quae uncis includi curavimus. Quibus eiectis apparet omnia facillimam habere explicationem, quandoquidem hoc significatur: qua (scientia) percepta quis nec illiberalis ac sordidus nec stolidus sit futurus, sed sapiens et bonus civis, simul iuste et imperans et parens civitati, atque modestus. Ita vero ἅμα iungendum cum καὶ ἄρχων καὶ ἀρχόμενος. Genitivus πόλεως autem licet per ipsam sententiam item ad ἀρχόμενος referendus sit, ta-

καὶ ἐμμελής. κατίδωμεν δὴ ταύτην πρώτην, τίς ποτ' ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐπιστήμη μία διεξελθοῦσα ἢ μὴ παραγενομένη τῶν νῦν παρουσῶν ἀνοητότατον ἂν καὶ ἀφρονέστατον παράσχοιτο ζῶον τὸ τῶν ἀνθρώπων. οὐ δὴ τοῦτό γε πανυ χαλεπόν τὸ κατιδεῖν.
E *μία γάρ, ὡς εἰπεῖν, πρὸς μίαν ἡ τὸν ἀριθμὸν δοῦσα παντὶ τῷ θνητῷ γένει τοῦτ' ἂν δράσειε. θεὸν δ' αὐτὸν μᾶλλον ἤ τινα τύχην ἡγοῦμαι δόντα ἡμῖν σώζειν ἡμᾶς. ὃν δὲ θεὸν ἡγοῦμαι, φράζειν χρή, καίπερ ἄτοπον ὄντα καί πως οὐκ ἄτοπον αὖ· πῶς γὰρ τὸ*
977 *ἀγαθῶν αἴτιον ἡμῖν ξυμπάντων οὐ καὶ τοῦ πολὺ μεγίστου, τῆς φρονήσεως, αἴτιον ἡγεῖσθαι δεῖ γεγονέναι; τίνα δὴ καὶ σεμνύνων ποτὲ λέγω θεόν, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία; σχεδὸν οὐρανόν, ὃν καὶ δικαιότατον, ὡς ξύμπαντες ἄλλοι δαίμονες ἅμα καὶ θεοί,*

Cap. III. D. *ἢ μὴ παραγενομένη*] ἢ om. A. et pr. Ω.

παράσχοιτο ζῶον] Vulgo *παράσχοι τὸ ζῶον*. Quattuor Florentini et corr. Ω. *παράσχοιτο τὸ ζῶον*. Unde verum eruit Hermann.

τὸ κατιδεῖν] τὸ A. Ω. Z. Voss. Ξ. x. r. pro vulg. τῷ, quod servavit Bekkerus.

ἡ τὸν ἀριθμὸν] ἢ Ω. ἢ Florentini cum r. ἢ ἡ x.

men pendet ex *ἄρχων*; in quo non est quod haereamus, quandoquidem casus nominum subinde pendent ex verbis remotioribus. v. ad Phaedon. p. 94. D. et Matthiae Gr. Gr. §. 428. 2.

τίς ποτ' ἐκ τῆς ἀνθρ.—διεξελθοῦσα] Hoc dicit: Consideremus primum, quaenam una illa scientia sit, quae si ex humana natura discederet aut ipsi non adesset, insipientissimum et imprudentissimum efficeret hominum genus. Recte opinor, in his dictum est *διεξελθοῦσα* de scientia, quae data hominibus iis rursus adimeretur et quasi ex iis discederet. Cui recte opponitur *ἢ μὴ παραγενομένη*, quod intelligendum est de scientia, quae omnino non adesset hominibus. conf. p. 977. B. C. Quocirca nec Astium probamus *ἢ μὴ π.* coniicientem, nec C. Fr. Hermanno adstipulamur, qui suo Marte librorum omnium scripturam sic refinxit: *μί' ἂν ἐξελθοῦσα*, adstipulante etiam Baitero; quod certe non debuit continuo scriptoris orationi intertexi. Sed eundem Hermannum sequi non dubitavimus in proximis, ubi *παράσχοιτο ζῶον τὸ τ. ἀνθρ.* unice verum putamus. Nam quod vulgo scriptum legitur *παράσχοι τὸ ζῶον τὸ τῶν ἀνθρώπων*, id subabsurdum esse liquet, quandoquidem ita primum quidem per *τὸ ζῶον* animal omnino significaretur. Quae ratio ab hoc loco aliena est.

χαλεπὸν τὸ κατιδεῖν] Sic optimi quique codices pro *τῷ*

τιμᾶν τε καὶ εὔχεσθαι διαφερόντως αὐτῷ. τὸ δὲ καὶ τῶν ἄλλων αἴτιον ἀγαθῶν πάντων ἡμῖν αὐτὸν γεγονέναι πάντες ἂν ὁμολογοῖμεν. δοῦναι δὲ ἅμα καὶ ἀριθμὸν ἡμεῖς γε ὄντως αὐτὸν φαμέν, ἔτι δὲ καὶ δώσειν, ἐάν τις θέλῃ ξυνακολουθεῖν. ἐὰν γὰρ ἴῃ τις B
ἐπὶ θεωρίαν ὀρθὴν τὴν τοῦδε, εἴτε κόσμον εἴτε Ὄλυμπον εἴτε οὐρανὸν ἐν ἡδονῇ τῳ λέγειν, λεγέτω μέν, ἀκολουθείτω δὲ ὅπῃ ποικίλλων αὐτὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ στρέφων ἄστρα πάσας διεξόδους ὥρας τε καὶ τροφὴν πᾶσι παρέχεται. καὶ τὴν ἄλλην δὲ οὖν φρόνησιν, ὡς φαῖμεν ἄν, σὺν ἀριθμῷ παντί, καὶ τἄλλ᾽ ἀγαθά· τοῦτο δὲ μέγιστον, ἐάν τις τὴν ἀριθμῶν αὐτοῦ δόσιν δεξάμενος ἐπεξέλθῃ πᾶσαν τὴν περίοδον.

Ἔτι δὲ σμικρὸν ἐπανελθόντες πως τοῖς λόγοις ἀναμνησθῶμεν, ὅτι καὶ μάλ᾽ ὀρθῶς ἐνοήσαμεν, ὡς, C

E. *καί πως οὐκ ἀτ.*] V. *καὶ πῶς οὐκ ἀτ.* quod de coniectura mutaverat Astius, postea etiam ex Par. A. et pr. Ω. correctum.

τὸ ἀγαθῶν αἴτιον] Vulgo *τῶν ἀγαθῶν*. Bekkerus *τὸν ἀγαθῶν* ex Ξr. et corr. Ω. Nos *τὸ* ex Par. A. et pr. Ω.

P. 977. *λέγω θεόν*] *λέγων* A. Ω. α.

κατ. Sed vere Hermannus *τῳ* languidum et supervacaneum esse vidit. Quamquam ipsi non assentimur *αὐτὸ* ex *τὸ κατιδεῖν* pendere existimanti. Imo *τὸ κατιδεῖν* est: quod attinet ad rei perspiciendae facultatem; ut sit accusativus absolute positus, omissa obiecti mentione utpote sponte se offerente.

E. *μία γάρ, ὡς εἰπεῖν, πρὸς μίαν* —] Nam unam, ut ita dicam, ad alteram si comparaveris (h. e. una praeter ceteras) hoc esset effectura ea scientia, quae universo generi humano numerum impertiit. In his *μία πρὸς μίαν* dictum ut *ἓν πρὸς ἓν* Legg. V. p. 738. E. I. p. 647. B. ubi v. ann.

P. 977. A. *τίνα δὴ καὶ σεμνύνων ποτὲ*] Laudat haec Eusebius Praep. Evang. XIII. 18. p. 702. b. usque ad *ὁμολογοίημεν*, sine ulla lectionis varietate ac discrepantia.

ὡς ξύμπαντες — θεοί,] Sc. *αὐτὸν τιμῶσιν.*

B. *ἐὰν γὰρ ἴῃ τις ἐπὶ θεωρίαν* —] Periodus anacolutho insignis. Etenim apodosis aliter atque debebat enuntiata est, quandoquidem omnia accommodata sunt structurae propter *εἴτε κόσμον — λέγειν* susceptae et inchoatae. In mente scriptor habuit hoc: *τοῦτον ἀκολουθεῖν δεῖ ὅπῃ ποικ. κτλ.* Voc: *διέξοδοι* de solis ac siderum itineribus non est infrequens. conf. etiam Epinom. p. 986. E.

καὶ τὴν ἄλλην δὲ οὖν — ἀγαθά·] Repetendum ex antegressis est *παρέχεται.*

εἴπερ ἀριθμὸν ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐξέλοιμεν, οὐκ ἄν ποτέ τι φρόνιμοι γενοίμεθα. οὐ γὰρ ἂν ἔτι ποτὲ ψυχὴ τούτου τοῦ ζώου πᾶσαν ἀρετὴν λάβοι σχεδόν, ὅτου λόγος ἀπείη. ζῶον δὲ ὅ τι μὴ γιγνώσκοι δύο καὶ τρία μηδὲ περιττὸν μηδὲ ἄρτιον, ἀγνοοῖ δὲ τὸ παράπαν ἀριθμόν, οὐκ ἄν ποτε διδόναι λόγον ἔχοι περὶ ὧν αἰσθήσεις καὶ μνήμας μόνον εἴη κεκτημένον. τὴν δὲ ἄλλην ἀρετήν, ἀνδρείαν
D καὶ σωφροσύνην, οὐδὲν ἀποκωλύει· στερόμενος δὲ ἀληθοῦς λόγου σοφὸς οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. ὅτῳ δὲ σοφία μὴ προσείη, πάσης ἀρετῆς τὸ μέγιστον μέρος, οὐκ ἂν ἔτι τελέως ἀγαθὸς γενόμενος εὐδαίμων ποτὲ γένοιτο. οὕτως ἀριθμὸν μὲν ἀνάγκη πᾶσα ὑποτί-

C. *μνήμας μόνον εἴη*] *μνήμας ἔχοι μόνον εἴη* A. Ω. Voss. Ξ. x. r. a. c. δ. o.

D. *ἔτι τελέως*] *ἐπιτελέως* Florentini cum A. Ω. x. r.

λόγος ἔτι πλείων] *πλείω* Ω. Ξ. a. c. o.

E. *ἓν οὐδὲν μένει*] Stephanus *μενεῖ*, quod usque ad Schneiderum omnes ediderunt, libris invitis. v. Comment.

πάντα δ' ἀπολείπεται] Sic vere A. Ω. Z. Voss. Flor. a. c. δ. o. x. r. Editt. omnes *ἀπολεῖται*. v. Explicatt.

Δόξειε δ' ἂν ἴσως τις βρ.] Editt. *δόξειε δ' ἂν ἱκανῶς τισὶ*

C. *εἴπερ ἀριθμὸν ἐκ τ.* —] Affert haec Theo Smyrnaeus p. 9. ed. Bulliald. ubi scriptum est *οὐκ ἄν που ἔτι φρον. γ.* et pro *σχεδὸν ὅτου λόγος ἀπείη* legitur: *σχεδὸν γὰρ ὁ τούτου λόγος εἴη*. Neutrum probabile est.

τὴν δὲ ἄλλην ἀρετήν — γένοιτο] ac reliquam quidem virtutem, fortitudinem et temperantiam nihil impedit quominus nanciscatur; sed vera ratione carens nunquam sapiens existet. Membra orationis moleste luxata melius iuncta essent, si scriptum legeretur: *οὐδὲν μὲν ἀποκωλύει, στερόμενος δὲ ἀλ. κτλ.* Sed hoc leve. Gravius est animadvertere totam sententiam repetitam esse ex Legg. XII. p. 963. E. *ἄνευ γὰρ λόγου καὶ φύσει γίγνεται ἀνδρεία ψυχή· ἄνευ δ' αὖ λόγου ψυχὴ φρόνιμός τε τε καὶ νοῦν ἔχουσα οὔτ' ἐγένετο πώποτε οὔτ' ἔστιν κτλ.* Ceterum *λόγον* apparet hoc loco ambigue dici, quum numerorum ducatur ratio.

D. *ἐῶντες εἶναι πάσας τὰς τέχνας*] dum eas omnes artes esse sinebamus (largiebamur) neque ipsis artium laudem ac dignitatem eripiebamus. Enimvero legendum utique cum Astio est: *πάσας αὐτὰς τέχνας*.

E. *μένει — πάντα δ' ἀπολείπεται τ. π.*] nihil quidquam istorum consistere ac permanere, sed omnia omnino defici arithmetica sublata. Restituimus tandem *μένει*, quod quamvis codd. omnes tueantur atque etiam Theonis Smyrnaei patrocinio gaudeat,

ϑεσϑαι· διότι δὲ τοῦτο ἀνάγκη, λόγος ἔτι πλείων πάντων γίγνοιτ' ἂν τῶν εἰρημένων. ἀλλὰ καὶ ὁ νῦν ὀρθῶς ῥηθήσεται, ὅτι καὶ τὰ τῶν ἄλλων τεχνῶν λεγόμενα, ἃ νῦν δὴ διήλθομεν ἐῶντες εἶναι πάσας τὰς τέχνας, οὐδὲ τούτων ἓν οὐδὲν μένει, πάντα δ' ἀπο- E
λείπεται τὸ παράπαν, ὅταν ἀριθμητικήν τίς ἀνέλῃ. Δόξειε δ' ἂν ἴσως τις βραχέων ἕνεκα ἀριθμοῦ δεῖσθαι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, εἰς τὰς τέχνας ἀποβλέψας. καίτοι μέγα μὲν καὶ τοῦτο· εἰ δέ τις ἴδοι τὸ θεῖον τῆς γενέσεως καὶ τὸ θνητόν, ἐν ᾧ καὶ τὸ θεοσεβὲς γνωρισθήσεται καὶ ὁ ἀριθμὸς ὄντως, οὐκ ἂν ἔτι πᾶς 978
μάντις γνοίη ξύμπαντα ἀριθμόν, ὅσης ἡμῖν δυνάμεως αἴτιος ἂν εἴη ξυγγιγνόμενος. ἐπεὶ καὶ τὰ κατὰ μου-

βρ. Pro τισι dedi τις e Par. A. Voss. Flor δ. et pr. Ω. quod confirmatur etiam lectione codicis Z. τοῖς. Pro ἱκανῶς autem dedi ἴσως auctore Theone Smyrn., de quo vid. Explicatt. Mox pro vulg. ἀποβλέψασι recte ἀποβλέψας Par. A. et pr. Ω. a. δ.

καὶ ὁ ἀριθμὸς ὄντως] Articulum, quem mss. et editt. Platonis ignorant, suppeditavit Theo Smyrn.

P. 978. πᾶς μάντις γνοίη] Pro μάντις Ven. Ξ. et marg. Z. Flor. a. c. δ. o. πᾶς ἄν τις.

quippe qui scriptum exhibet: οὐδέποιε τούτων οὐδὲν μένει, tamen inde a Stephani temporibus in μενεῖ mutatum est. At enim vero quod vulgo subiungebatur: πάντα δ' ἀπολεῖται τὸ παρ., id ex codd. optimis dudum mutari debuerat in πάντα δ' ἀπολείπεται. Quo restituto liquet etiam μένει locum suum tueri rectissime. Deinde Theo Smyrn. ἀμελῇ pro ἀνέλῃ.

Δόξειε δ' ἂν ἴσως τις βραχέων —] Scribebatur vulgo: ἱκανῶς τισι βρ. et mox ἀποβλέψασι. Recte vero meliores libri τις et ἀποβλέψας. Sed ineptum istud ἱκανῶς, quod iam Cornarius in ἴσως mutari oportere censuit, ex Theone correximus, apud quem in uno cod. scriptum legitur: δόξειεν ἂν ἴσως τισὶ βραχέος, et in alio: δόξειε δ' ἂν ἴσως τισὶ βραχέως, ut Bullialdus in Annot. narrat. Utrumque nuperi editores neglexerunt.

τὸ θεῖον τῆς γενέσεως καὶ τὸ θνητὸν] Bullialdus ad Theon. Sm. 21. p. 205. „In ortu hominum Plato numeri vim elucere affirmat. Considerant quippe Pythagorici quosdam numeros dierum et mensium in hominum productione.“ conf. Theologum. Arithm. c. 6.

καὶ ὁ ἀριθμὸς ὄντως] H. e. καὶ ὁ ὄντως ἀριθμός, de quo Legg. X. et XII. Prave codd. et editt. Platonis omnes omittunt articulum, quem ex Theone adsciscere non dubitavimus.

P. 978. οὐκ ἂν ἔτι πᾶς μάντις —] non cuiuslibet vatis fuerit divinare, quid quantumque sit, quod universus numerus valeat.

ἐπεὶ καὶ τὰ κατὰ μ. —] Iungenda verba hunc in mo-

σικὴν πᾶσαν διαριθμουμένων κινήσεώς τε καὶ φθόγγων δῆλον ὅτι δεῖ, καί, τὸ μέγιστον, ἀγαθῶν ὡς πάντων αἴτιον· ὅτι δὲ κακῶν οὐδενός, εὖ τοῦτο γνωστέον, ὃ καὶ τάχα γένοιτ' ἄν. ἀλλ' ἡ σχεδὸν ἀλόγιστός τε καὶ ἄτακτος ἀσχήμων τε καὶ ἄρρυθμος ἀνάρμοστός τε φορά, καὶ πάνθ' ὁπόσα κακοῦ κεκοινώνηκέ τινος,
B ἐπιλέλειπται παντὸς ἀριθμοῦ, καὶ δεῖ τοῦθ' οὕτω διανοεῖσθαι τὸν μέλλοντα εὐδαίμονα τελευτήσειν· καὶ τό γε δὴ δίκαιόν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ καλὸν καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα οὐδείς ποτε, μὴ γιγνώσκων ἀληθοῦς δόξης ἐπιλαβόμενος, διαριθμήσεται πρὸς τὸ ἑαυτόν τε καὶ ἕτερον πεῖσαι τὸ παράπαν.

ὃ καὶ τάχα] Sic Ω. Z. Voss. et Bastio teste etiam Par. A. iuxta cum Flor. δ. Ante Bekkerum scribebatur ὅτι καὶ τ. De proximis: ἀλλ' ἡ σχ. v. Explicatt.

B. τό γε δὴ δ.] τότε Z. r. et corr. Ω. cum Florr.

dum: ἐπεὶ καὶ τὰ κατὰ μουσικὴν πᾶσαν ὅτι δεῖ (i. e. δεῖται) κινήσεώς τε καὶ φθόγγων διαριθμουμένων, δῆλόν ἐστιν. Significatur autem rhythmus et harmonia.

ὃ καὶ τάχα γένοιτ' ἂν] id quod statim fiet. Probat enim continuo argumento, quod modo dixit, quandoquidem quidquid malum sit, id numero destitutum esse docet, et quidquid bonum habeatur, id dinumerari posse argumentatur.

ἀλλ' ἡ σχεδὸν ἀλ.] Corrupta sunt haec miserrime. Quamobrem Stephanus in ἀλλ' ἡ latere suspicatur ἄλλη. Astius autem ἀλλ' ἦ, an vero, num vero, legendum putat. Quorum neutrum placet. Nos enim si quid coniicere possumus, istud ἀλλ' ortum est ex καὶ γάρ, quo restituto sententia haec oritur: etenim motus ratione et ordine et decore et rhythmo et harmonia destitutus atque omnia, quae aliquid mali habent, omni numero deficiuntur.

B. καὶ τό γε δὴ δίκαιον — παράπαν] Hoc vult dicere: Et bonum, iustum, honestum, id genus alia, nemo recte cognoverit, nisi qui ipsa dinumerare possit eo usque, ut tam semetipsum quam alium plane ad persuasionem perducat. Nimirum istud διαριθμεῖσθαι, dinumerare, spectat haud dubie ad notionum genera et formas, in quibus rimandis versatur dialectica, omnis scientiae iusti et pulcri et boni parens quasi atque procreatix. Sed perplexius eloquitur sententiam, sic dicens: Et iustum atque bonum et pulcrum nemo unquam ad persuasionem usque dinumerabit nisi cognoscens vera potitus opinione. Digna scilicet haec sunt Philippo isto Opuntio, non ipso Platone.

Cap. IV. φύσιν ταύτην ἔχουσιν — ἐννοεῖν εἶναι;] ea natura ab universo instructis, ut *possimus* intelligere esse numeros. Non opus est cum Cornario refingere ἐκ πατρός. Nam quum hoc loco dicatur rectissime hominem a natura ornatum esse numerandi fa-

Cap. IV. Ἴωμεν δὴ σκεψόμενοι πρὸς τοῦτ' αὐτό, πῶς ἐμάθομεν ἀριθμεῖν. φέρε· τὸ γὰρ ἓν δὴ καὶ δύο γέγονε πόθεν ἡμῖν, ὥστ' ἐννοῆσαι, φύσιν ταύτην ἔχουσιν ἐκ τοῦ παντὸς πρὸς τὸ δυνατοὺς ἐννοεῖν εἶναι; C
πολλοῖς δὲ ἄλλοις αὖ τῶν ζώων οὐδ' εἰς αὐτὸ τοῦθ' ἡ φύσις παραγέγονεν, ὥστε μαθεῖν δυνατοῖς εἶναι παρὰ τοῦ πατρὸς ἀριθμεῖν. παρὰ δ' ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ πρῶτον ἐνῴκισεν ὁ θεός, ὥστε ἱκανοῖς εἶναι δεικνύμενον ξυννοεῖν, ἔπειτ' ἔδειξε καὶ δείκνυσιν. ὧν τί κάλλιον ἓν ἑνὸς ἄν τις θεάσαιτο πλὴν τὸ τῆς ἡμέρας γένος; εἶτα εἰς τὸ τῆς νυκτὸς ἔλθοι μέρος ἔχων ὄψιν, ὅθεν ἕτερον πᾶν αὐτῷ φαίνοιτ' ἄν. καὶ ἑλίττων δὴ ταῦτα D

μὴ γιγνώσκων] μὴ om. pr. Ω.
Cap. IV. ἔχουσιν ἐκ τ. π.] Sic A. x. pr. Ω. et marg. Florr. Vulgo ἴσχουσιν, quod iam ante Baiterum in edit. Tauchn. mutavimus.

cultate, tum idem munus deinde recte etiam tribuitur deo utpote naturae auctori, qui etiam rerum uuiversitati numeros ingeneravit. Ex quo perspicuum est nec deinde pro παρὰ τοῦ πατρὸς scribendum esse παρὰ τοῦ παντός. Restituit πατρός etiam Baiterus.

C. δεικνύμενον ξυννοεῖν] Duo munera dicit hominibus dei benignitate obtigisse, primum quod intelligere ostensum possint, deinde quod illud, quod intelligant, sibi revera ostensum extrinsecus videant. Significat igitur duplicem rei facultatem, alteram internam, in ipsa mente et animo sitam; alteram externam ab ipsa rerum natura suppeditatam. Ad δεικνύμενον int. αὐτό.

ὧν τί κάλλιον ἓν ἑνὸς —] Per synesin audaciorem ὧν refertur ad τὰ δεικνύμενα, quae scriptor in mente habuit. Quod si ita est, facile carebimus coniectura Astii μῶν τι κάλλιον legendum putantis. Sed pro ἓν ἑνὸς haud scimus an vir acutissimus vere legendum censuerit ἓν ἀνθ' ἑνός, si unum uni conferatur, ut vertit Ficinus. De qua formula exposuimus ad Phileb. p. 63. C. et Legg. IV. p. 705. B.

εἶτα εἰς τὸ τῆς ν. ἔλθοι μέρος —] In his nihil sollicitandum, quandoquidem ad ἔλθοι ex antecedentibus ἂν sponte intelligitur. Deinde, inquit, ad noctis veniet partem visu uteus, unde plane aliud quid ipsi apparebit, quam quod interdiu conspexerat. Inseruit tamen εἰ ante εἰς Baiterus de coniectura Astii.

D. καὶ ἑλίττων δὴ ταῦτα —] Locum magnis adhibitis machinis Astius expedire studuit. Is enim verba μὴ παύηται deberi inepto glossatori censet, ἂς autem malo errore ex ultima syllaba vocabuli proxime antecedentis ortum putat. Praeterea suspicatur scribendum esse: ταῦτα ἐναντία ὄντα, quia ταῦτα quid sit, declaretur proximis: πολλὰς μὲν νύκτας, πολλὰς δὲ ἡμέρας. Itaque sententia verborum secundum Astium haec est: volvens igitur haec inter se diversa, multas noctes mul-

αὐτὰ ὄντα μὴ παύηται πολλὰς μὲν νύκτας, πολλὰς δὲ ἡμέρας, ἃς οὐρανὸς οὐδέποτε παύεται, διδάσκων ἀνθρώπους ἕν τε καὶ δύο, πρὶν ἂν καὶ ὁ δυςμαθέστατος ἱκανῶς μάθῃ ἀριθμεῖν. ὡς γὰρ καὶ τρία καὶ τέτταρα καὶ πολλά, ἕκαστος ἡμῶν ἐπινοήσειεν ἂν ὁρῶν ταῦτα. καὶ ἐκ τούτων ἓν ἐποίησε τὴν σελήνην ὁ θεὸς ἀπεργασάμενος, ἣ τοτὲ μὲν μείζων φαινομένη, τοτὲ δ' ἐλάττων διεξῆλθεν ἄλλην ἀεὶ φαίνουσα ἡμέραν,
E μέχρι πεντεκαίδεκα ἡμερῶν καὶ νυκτῶν· αὕτη δ' ἔστι περίοδος, εἰ βούλεταί τις τὸν κύκλον ἕνα ὅλον εἰς ἓν τιθέναι, ὥςτε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, καὶ τὸ δυςμαθέστατον ἂν μαθεῖν ζῶον, οἷς παρέδωκε φύσιν ὁ θεὸς τοῦ δυνατοῖς εἶναι μανθάνειν. καὶ μέχρι μὲν τούτων

D. *πολλὰς μὲν νύκτας*] Vulgo post *μὲν* insertum *δὴ* om. A. Ω. Z. x. r. c. o.

παύεται, διδάσκων] Comma in editt. deest. Sed v. Explicatt. Mox *μάθοι* Z. c.

tosque dies, coelum nunquam desinit homines docere unum et duo, donec vel maxime indocilis satis numerare didicerit. At enim etiamsi ita probabilis oritur sententia, adeoque C. Fr. Hermannus et Baiterus eam rationem in editione sua Platonis ita adsciverunt, ut verba Astio suspecta uncis secluserint, tamen nos virgula post *οὐδέποτε παύεται* illata atque pro *ταῦτα αὐτὰ* posito *ταῦτα τὰ αὐτὰ* omnes loci difficultates uno tanquam ictu profligari arbitramur. Nam ita post *παύεται* ex antegressis intelligendum relinquitur superius illud *ἑλίττων* per dilogiam iam proprio sensu accipiendum, ut sententia verborum haec emergat: Atque haec, quum eadem semper sint, ne desinat volvere (animo) multas noctes multosque dies, quos coelum volvere nunquam desinit, eoque homines unum et duo docere, usque dum vel maxime indocilis satis numerare didicerit.

Verbum *ἑλίσσειν*, ut Lat. volvere, ad animum translatum nihil habet insolentiae. Ita Sophocl. Antig. v. 231: *τοιαῦθ' ἑλίσσων ἤνυτον σχολῇ βραδύς*. Istud *μὴ παύηται* vero ne cui offensioni sit, idem temporis praesentis usus est Legg. IX. p. 861. E: *μὴ τοίνυν τις — οὕτως οἴηται*. Epinom. p. 989. B. *μηδεὶς ἡμᾶς ποτε πείθῃ*. Denique de omissione participii post *οὐδέποτε παύεται* v. Apol. Socr. p. 26. A: *παύσομαι ὅ γε ἄκων ποιῶ*, ubi int. *ποιῶν*. Protag. p. 328. D: *ὅτι τῷ ὄντι πεπαυμένος εἴη*. sc. *λέγων*, quod ex antegresso *τοῦ λόγου* petendum. Phaedr. p. 262. E: *παῦσαι*, sc. *λέγων*, quod res ibi intelligi iubet. Sophocl. Electr. v. 1428: *παύσασθε. λεύσσω γὰρ Αἴγισθον*. Oed. Col. v. 1039: *πιστωθεὶς ὅτι, ἢν μὴ θάνω 'γὼ πρόσθεν, οὐχὶ παύσομαι*, ubi *οὕτω ποιῶν* addere liceat.

ὡς γὰρ καὶ τρία καὶ τ. κ. πολλά ἕκαστος —] Diu est ex quo post *πολλά* commate distinguendum esse censuimus,

τε καὶ ἐν τούτοις ξύμπαν τὸ δυνατὸν τῶν ζώων μά-
λα ἀριθμητικὸν γέγονε, τὸ καθ᾽ ἓν αὐτὸ καθ᾽ αὑ-
τὸ σκοποῦν. τὸ δὲ πρὸς ἄλληλα πάντα ἀριθμὸν ἀεὶ 979
λογίζεσθαι, δοκῶ μὲν μείζονος ἕνεκα, καὶ τούτου δὲ
σελήνην, καθάπερ εἴπομεν, αὐξανομένην καὶ φθίνου-
σαν ἐμποιήσας μῆνας πρὸς τὸν ἐνιαυτὸν ξυνεστήσατο,
καὶ πάντα ἀριθμὸν πρὸς ἀριθμὸν ἤρξατο συνορᾶν
εὐδαίμονι τύχῃ. διὰ δὲ ταῦθ᾽ ἡμῖν καρποί τε καὶ ἐγ-
κύμων ἡ γῆ γέγονεν, ὥστ᾽ εἶναι τροφὴν πᾶσι τοῖς
ζώοις ἀνέμων τε καὶ ὑετῶν γιγνομένων οὐκ ἐξαισίων
οὐδὲ ἀμέτρων. ἀλλ᾽ εἴ τι παρὰ ταῦτα γίγνεται πρὸς B
τὸ φλαῦρον, οὐ τὴν θείαν ἀλλὰ τὴν ἀνθρωπίνην
αἰτιᾶσθαι χρὴ φύσιν, οὐκ ἐν δίκῃ διανέμουσαν τὸν

ὡς γὰρ καὶ τρία] Retinuimus ὡς, pro quo Schneider. ὧς γ. Nimirum post *πολλά* commate fuit distinguenda oratio.

P. 979. *καὶ τούτου δὲ σ.*] Recepi δὲ ex A. Ω. Z. Voss. Vat. r. et Flor. c. vulgo desideratum, et orationem aliter quam vulgo distinxi. v. Explicat.

quam rationem nostram adoptavit etiam C. Fr. Hermannus. Nimirum ita ὡς idem est quod ὅτι, intellecto ἐστίν, hoc sensu: nam etiam tria *esse* et multa, quilibet nostrum haec videns intelligere poterit. Ita vero neque Astius audiendus est, qui *καὶ γὰρ καὶ* legendum putat, neque probandus Schneiderus, qui ὧς scripsit et pro *οὕτως* accepit.

D. *καὶ ἐκ τούτων ἓν ἐποίησε* —] *ἐκ τούτων*, ex his mundanis corporibus, vel ex iis quae sunt hominibus *δεικνύμενα*. Rursus hoc dictum obscurius, ut multa in hoc libello. Itaque etiam facilius feramus istud *ἓν ἐποίησε*, pro quo Hermannus assentiente Baitero *ἐνεποίησε* dedit, quo verbo mox scriptor ipse utitur p. 979. A. ad hunc locum respiciens. Enimvero isto ἓν sublato nescias utique quid verbis *ἐκ τούτων* faciendum sit. — *διεξῆλθεν*, cursum suum conficere solet. — *τὸν κύκλον ἕνα ὅλον κτλ.* „si quis orbem (lunae), qui unus est, universum (h. e. per totum eius ambitum) uno complecti numero velit.“ *Astius.*

E. *ξύμπαν τὸ δυνατὸν*] Sc. *μανθάνειν.* — *τὸ καθ᾽ ἓν αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ σκοποῦν*, quod quidem unumquidque ipsum per se considerat, h. e. quatenus quidque per se seorsum singulatim considerat. Interpretantur enim haec superius illud: *μέχρι τούτων καὶ ἐν τούτοις*, ut etiam sic scribi potuerit: *μέχρι ὧν καὶ ἐν οἷς ἓν αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ σκοπεῖ.*

P. 979. *τὸ δὲ πρὸς ἄλληλα πάντα — λογίζεσθαι, δοκῶ μὲν μείζονος ἕνεκα, καὶ τούτου δὲ σ.*] Ita verba nunc ex optimis codd. refinximus vulgo scripta sic: *λογίζεσθαι δοκῶ μὲν μείζονος. ἕνεκα καὶ τούτου σελ.* In qua oratione Stephanus putabat post *μείζονος* aliquid excidisse, Winckelmannus post *μείζονος* addendum *πόνου* putabat. Sed his commentis iam non opus est. Nam ubi codicum opti-

αὐτῶν βίον. ἡμῖν δ' οὖν ζητοῦσι περὶ νόμων σχεδὸν
ἔδοξε τὰ μὲν ἄλλα ῥᾴδιά τ' εἶναι γνῶναι τὰ βέλτιστα
ἀνθρώποις, καὶ πᾶς ἂν ἱκανὸς γίγνεσθαι καὶ ξυνεῖ-
ναι τὰ λεγόμενα καὶ ποιεῖν, εἰ γνοίη τί ποτ' ἔστιν
ὃ συμφέρειν εἰκὸς καὶ τί τὸ μὴ ξυμφέρον. ἔδοξε δὴ
καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ τὰ μὲν ἄλλα ἐπιτηδεύματα πάντα
C οὐ σφόδρα χαλεπὰ εἶναι, τὸ δὲ τίνα τρόπον χρὴ γί-
γνεσθαι χρηστοὺς ἀνθρώπους παγχάλεπον. καὶ τὰ μὲν
ἄλλα αὖ πάντα κτᾶσθαι χρηστά, τὸ λεγόμενον, καὶ
δυνατὸν καὶ οὐ χαλεπόν, οὐσίαν τε ὅσην δεῖ καὶ μὴ
δεῖ, καὶ σῶμα οἷόν τε δεῖ καὶ μὴ δεῖ, καὶ ψυχὴν ὅτι
μὲν ἀγαθὴν δεῖ, ξυγχωρεῖ πᾶς παντί, τὸ δ' ὅντινα
τρόπον ἀγαθήν, ὅτι μὲν αὖ δικαίαν καὶ σώφρονα
καὶ ἀνδρείαν, καὶ ταῦτα, ὅτι δὲ σοφήν, φησὶ μὲν
πᾶς δεῖν, ἥντινα δὲ σοφίαν, ὡς ἄρτι διεληλύθαμεν,
D οὐδεὶς οὐδενὶ τὸ παράπαν ἔτι ξυνομολογεῖ τῶν πολ-
λῶν. νῦν οὖν δὴ παρὰ πάσας τὰς πρόσθεν σοφίας

B. *εἶναι γνῶναι*] Sic A. et pr. Ω. Vulgo *εἶναι καὶ γνῶναι*, quod primus emendavit Bekker.

C. *κτᾶσθαι χρηστά*] *χρὴ* A. et pr. Ω. Dein vulgo: *τὸ λεγόμενόν τε καὶ δυν.* Recte *τε* om. Z. et Flor. c. qui tamen ὃ

morum scripturam, etiam Hermanno et Schneidero probatam, restitueris, verba sic inter se sunt iungenda: *τὸ δὲ λογίζεσθαι*, quod autem attinet ad illud, quod quivis numerus semper ad alterum refertur, ut variae inde oriantur atque multiplices computationes, *δοκῶ μέν μείζονος ἕνεκα καὶ τούτου δὲ (ἕνεκα) μῆνας πρὸς τὸν ἐνιαυτὸν ξυνεστήσατο ἐμποιήσας σελήνην, καθάπερ εἴπομεν, αὐξαμένην καὶ φθίνουσαν*, h. e. quum alius maioris rei caussa, tum etiam propterea, opinor, lunam, ut diximus, crescentem ac decrescentem interposuit et menses ad annum constituit. De *δοκῶ μεν* rectae orationi praemisso v. ad Gorg. p. 460. A. De Rep. V. p. 465. A. X. p. 608. D. Protag. p. 314. C. Men. p. 94. B. — Dein *καὶ πάντα* est: et omnia animalia intelligendi et numerandi facultate praedita. Neque enim ipse deus dicitur *ἄρξασθαι ξυνορᾶν ἀριθμὸν πρὸς ἀριθμόν*. Astius pro *πάντα* scribi voluit *πᾶς*.

B. *ἡμῖν δ' οὖν ζητοῦσι*—] Sententia loci proximi haec est: Et hactenus quidem invenimus, ceterarum rerum homini utilium scientiam et cognitionem facilem esse, utpote ab utilitatis rationibus proficiscentem. Sed illud nobis videbatur difficillimum esse intelligere, quomodo quis bonus (sapiens) fieri posset. Et omnes quidem consentiunt, ad eam rem requiri iustitiam, temperantiam et fortitudinem. Nec vero quis-

οὐ φαύλην τινὰ ἀνευρίσκομεν εἰς αὐτά γε ταῦτα, τὸ δοκεῖν, σοφὸν εἶναι τόν γε μεμαθηκότα ἅπερ καὶ διεληλύθαμεν. εἰ δ' ἔστι σοφὸς ὁ ταῦτ' ἐπιστήμων καὶ ἀγαθός, τούτου δὴ πέρι λόγον δεῖ λαβεῖν.

ΚΛ. Ὦ ξένε, ὡς εἰκότως εἶπες, ὅτι περὶ μεγάλων μεγάλα ἐπιχειρεῖς φράζειν.

ΑΘ. Οὐ γὰρ σμικρά, ὦ Κλεινία· τὸ δὲ χαλεπώτερον, ὅτι παντάπασι καὶ πάντως ἀληθῆ.

ΚΛ. Σφόδρα γε, ὦ ξένε· ἀλλ' ὅμως μὴ ἀπο- E
κάμῃς λέγων ὃ φῄς.

ΑΘ. Ναί, μηδὲ σφὼ τοίνυν ἀκούοντε.

ΚΛ. Ταῦτ' ἔσται· καὶ ὑπὲρ ἀμφοῖν ἐγώ σοι φράζω.

Cap. V. ΑΘ. Καλῶς. ἐξ ἀρχῆς δὴ ῥητέον
ἀνάγκῃ πρῶτον, ὡς φαίνεται, μάλιστα μὲν ἄν, εἰ 980

pro τὸ scriptum habent. Emendavit locum Bekkerus.

καὶ μὴ δεῖ] Alterum hoc δεῖ om. A. Ω. x. a. c. o. Recte fortasse.

Cap. V. P. 980. ῥητέον ἀνάγκῃ] Vitiose Bekker. ἀνάγκη.

quam negabit pertinere eodem sapientiam. Sed quaenam ista sapientia sit, de eo magnae multitudinis semper fluctuabit iudicium. Nos vero inter varia scientiae genera unum esse animadvertimus, quod haud dubie eo valeat, ut quis sapiens pariter atque bonus existat. Videamus igitur accuratius, quorsum ista sapientia spectet. Quo intellecto etiam legumlator ab impietatis criminatione vindicatus erit, si de diis rectius et verisimilius quam vulgus statuerit, quod sane magnum ac celsum est munus.

C. χρηστά, τὸ λεγόμενον, καὶ δυν.] Male vulgo post τὸ λεγόμενον infercitur τε, quo expuncto omnia se rectissime habent. Nimirum τὸ λεγόμενον, ut sexcenties, est: ut aiunt, ut vulgo dictitari solet, ut in proverbio est. Seclusit τε etiam Hermannus.

καὶ ταῦτα] Int. πᾶς παντὶ ξυγχωρεῖ vel ξυνομολογεῖ.

D. τὸ δοκεῖν, σοφὸν εἶναι] Continent haec epexegesin verborum: εἰς αὐτά γε ταῦτα. Mox ὡς εἰκότως est: quam recte, quam probabiliter.

τὸ δὲ χαλεπώτερον, ὅτι — ἀληθῆ·] sed quod longe est difficilius, illud est, ut etiam sint prorsus et omnino vera.

Cap. V. P. 980. ῥητέον ἀνάγκῃ πρῶτον] necessario dicendum est primum. Miramur vero C. Fr. Hermannum pro ἀνάγκῃ de suo dedisse ἂν εἴη. Nimirum in frau-

δυνάμεθα ἑνὶ λαβεῖν ὀνόματι, τίς ἐστιν ἣν οἰόμεθα σοφίαν εἶναι, τοῦτο δ' εἰ σφόδρα ἀδυνατοῦμεν, τὸ δεύτερον, τίνες εἰσί ποτε καὶ ὁπόσαι τινές, ἅς τις λαβὼν σοφὸς ἂν εἴη κατὰ τὸν ἡμέτερον μῦθον.

ΚΛ. Λέγοις ἄν.

ΑΘ. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, ἀνεμέσητον τῷ νομοθέτῃ τὸ κάλλιον τῶν πρότερον εἰρημένων περὶ θεῶν καὶ ἄμεινον ἀπεικάζοντι λέγειν, οἷον παιδιᾷ καλῇ χρωμένῳ, καὶ τιμῶντι θεούς, ὕμνοις τε καὶ εὐδαιμονίᾳ
B *γεραίροντι, διάγειν τὸν αὑτοῦ βίον.*

ΚΛ. Ἦ καλῶς, ὦ ξένε, λέγεις· εἰ γάρ σοι τοῦτο τέλος εἴη τῶν νόμων, θεοὺς προςπαίσαντι καθαρώτερόν τε διαγαγόντι τὸν βίον τῆς ἅμα τελευτῆς ἀρίστης τε καὶ καλλίστης τυχεῖν!

ΑΘ. Πῶς οὖν, ὦ Κλεινία, λέγομεν; ἢ δοκεῖ,

πρότερον εἰρημένων] *εἰρηκότων* Vat. r. in marg. Flor. a. δ. Ω. Z. Quod Turicenses non debebant recipere.

οἷον παιδιᾷ κ.] *παιδείᾳ* A. Ω. Voss. Ξ. r. Flor. a. c. δ. o. qui tamen partim, ut Ω. et Florentini *παιδιᾷ* in marg. adscriptum habent. Id tenuerunt etiam Turicenses aliique.

B. *θεοὺς προςπαίσαντι*] *προςπαίξαντι* cod. x. et in marg. Flor. a. c.

dem inductus est lectione librorum *ἀνάγκη* casu nominativo, quam Schneiderus recte emendavit.

Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, ἀνεμέσητον —] *Quod ad id attinet, quod deinceps sequitur*, legumlatori non invidiosum erit, si pulcrius antea dictis de diis et melius adumbrans s. describens dicat, tamquam pulcro aliquo lusu utens et si colens deos hymnis et omni beatitate (opulentia) eos ornans vitam suam transigat. Formulam *τὸ μετὰ τοῦτο*, id quod deinceps quaerendum est; quod iam sequitur, attigimus ad Euthyphron. p. 12. D. Pro *οἷον παιδείᾳ*, quod cum Par. A. plerique omnes tuentur, non dubitavimus cum Hermanno *παιδιᾷ* rescribere, quod etsi minorem habet a codicibus commendationem, tamen ipsa sententia exigitur ac prope flagitatur. Nam *ἄμεινον ἀπεικάζειν* tamquam pulcro et honesto ludo comparatur, ut mox etiam *θεοὺς προςπαίσαντι*.

B. *εἰ γάρ σοι τοῦτο —*] Frustra Heindorfius ad Gorg. §. 25. negavit, *εἰ γάρ* a prosae orationis scriptoribus in optando usurpari. Moschopulos: *τὸ εἰ ἀντὶ τοῦ εἴθε καὶ ἐν πεζῷ λόγῳ ἐν χρήσει ἐστίν.* Xenoph. Cyrop. VI. 1, 38: *εἰ γὰρ γένοιτο, ἔφη ὁ Ἀράσπας, ὅ τι ἐγώ σοι ἐν καιρῷ ἂν γενοίμην αὖ χρήσιμος.* conf. Matthiae Gr. §. 513. §. 617. 4. Viger. p. 503 sq. et 827. n. 302. Dein *προςπαίζειν* est grato lusu

τοὺς θεοὺς ὑμνοῦντες σφόδρα τιμῶμεν, εὐχόμενοι τὰ κάλλιστα καὶ ἄριστα περὶ αὐτῶν ἐπιέναι λέγειν ἡμῖν; οὕτως ἢ πῶς λέγεις;

ΚΛ. Θαυμαστῶς μὲν οὖν οὕτως. ἀλλ', ὦ δαι- C
μόνιε, πιστεύσας τοῖς θεοῖς εὔχου τε καὶ λέγε τὸν ἐπιόντα σοι λόγον τῶν καλῶν περὶ τοὺς θεούς τε καὶ τὰς θεάς.

ΑΘ. Ἔσται ταῦτα, ἂν αὐτὸς ὁ θεὸς ἡμῖν ὑφηγῆται. ξυνεύχου μόνον.

ΚΛ. Λέγοις ἂν τὸ μετὰ τοῦτο.

ΑΘ. Θεογονίαν τοίνυν καὶ ζωογονίαν ἀναγκαῖον, ὡς ἔοικε, πρῶτόν μοι κακῶς ἀπεικασάντων τῶν ἔμπροσθεν βέλτιον ἀπεικάσαι κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον, ἀναλαβόντα ὃν πρὸς τοὺς ἀσεβεῖς ἐπικεχείρηκα λόγους, φράζων, ὡς εἰσὶ θεοὶ ἐπιμελούμενοι πάντων, D

καθαρώτερόν τε δ.] δὲ pro τε A. Ω. Ξ. r. a. c. d. o. ut edidit Schneider.

C. *ἐπιόντα σοι λ.*] ἐπ. ἀεί σοι λ. marg. Ω. a. c. δ. et in contextu x.

ἐπικεχείρηκα λόγους] V. λόγον, invitis codd., ut videtur, cunctis.

adorare, iucunde venerari ornamentis et honoribus omnis generis adhibitis, et construitur cum dativo vel accusativo vel etiam cum πρός et accusativo; v. intpp. ad Thom. Mag. p. 746. De forma προςπαίσαντι Tim. Gloss. p. 222: προςέπαισε· προςέπαιξε· τῷ σ. ἀντὶ τοῦ ξ. κέχρηται. ubi v. Ruhnken.

ἢ δοκεῖ, τοὺς θεοὺς — τιμῶμεν] Dictum hoc ut βούλει sequente coniunctivo, de quo v. Matthiae Gr. §. 516. 3. p. 1172. ed. 3. — *ἐπιέναι λεγειν*, ut nobis in mentem veniat de iis praestantissima dicere.

C. *πιστεύσας τοῖς θεοῖς* —] pia cum fiducia precare deos et succurrentem tibi pulcrum sermonem de diis deabusque profer. Nam ad τῶν καλῶν int. λόγων.

Θεογονίαν τοίνυν —] Exscripserunt haec usque ad ἐπικεχείρηκα λόγον Theodoret. Cur. Aff. Gr. p. 128. ed. Gaisf. et Euseb. Praep. Ev. XIII. 2. p. 640. D. Pro πρῶτόν μοι Theod. πρῶτον ἐμοί. Pro κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον uterque κατὰ τὸν ὕστερον λ. Dein Theod. et Euseb. ἀναλαβόντα καὶ πρὸς τ. ἀσ. Pro ἐπικεχείρηκα Theodor. ἐληλυθότα.

ἀναλαβόντα ὃν — λόγους κ. τ. λ.] Manifestum ex his est, auctorem operis Epinomidem eo consilio scripsisse, ut Leges tamquam consummaret atque perficeret. Sed falsi sunt qui hominem hinc collegerunt

σμικρῶν καὶ μειζόνων, καὶ σχεδὸν ἀπαραμύθητοι
τῶν περὶ τὰ δίκαιά εἰσι πράγματα, εἰ δὴ μέμνησθέ
γε, ὦ Κλεινία· ἐλάβετε μὲν γὰρ δὴ καὶ ὑπομνήματα.
καὶ γὰρ ἦν τὰ ῥηθέντα τότε καὶ μάλα ἀληθῆ. τόδε
δὲ αὐτῶν ἦν τὸ μέγιστον, ὅτι πρεσβύτερον εἴη ψυχὴ
σώματος ἅπασα παντός. ἆρα μέμνησθε; ἢ πάντως
που τοῦτό γε· ὃ γὰρ ἄμεινον καὶ παλαιότερον καὶ
θεοειδέστερον, πιθανὸν ὅτι τοῦ χείρονος καὶ νεωτέ-
E ρου καὶ ἀτιμοτέρου, πανταχῇ τε ἄρχον ἀρχομένου
πρεσβύτερον καὶ ἄγον ἀγομένου πάντῃ. λάβωμεν δὴ
τοῦτό γε, ὡς ψυχὴ πρεσβύτερόν ἐστι σώματος. εἰ δ'
981 ἔχει τοῦτο οὕτω, τό γε πρῶτον ἡμῖν τοῦ πρώτου
τῆς γενέσεως πιθανώτερον ἂν εἴη σχεδὸν ὑπηργμέ-
νον. καὶ θῶμεν δὴ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀρχῆς εὐσχημο-
νέστερον ἔχειν, καὶ τῶν μεγίστων σοφίας περὶ θεῶν
γενέσεως ὀρθότατα ἐπιβαίνειν ἡμᾶς.

D. ἢ πάντως] V. ἢ πάντως post γε posito signo interrogandi. v. Explicatt.

E. τοῦ χείρονος] νέου A. Ω. x. r. a. c. δ. o. pro χείρονος, mira varietate.

sub Platonis persona latere voluisse. Id enim ex his verbis colligi non potest. Imo Atheniensem tantum suum eundem iussit esse, qui in Legibus inductus est. Itaque hunc facit iterantem, quae Legum libro decimo copiosius explicata sunt: huius igitur libri argumentum iuvabit data hac opportunitate in animum revocavisse.

D. ἀπαραμύθητοι] H. e. nullis donis et muneribus corrumpendi; v. Legg. X. p. 906. D sqq. — τῶν περὶ τὰ δίκαια, in iis rebus, quae ad iusta pertinent. Astius τὰ δίκαια in τὰ ἄδικα mutandum censet. Wagnerus autem scribendum arbitratur τῶν παρὰ τὰ δίκαια. Neutro opus, opinor. De genitivo ex ἀπαραμύθητος suspenso v. Matthiae Gr. Gr. §. 339.

ἐλάβετε μὲν γὰρ — ὑπομνήματα] De his in ipsis Legibus nihil quidquam proditum est. Itaque auctor libelli rem suo arbitratu finxit. Parum verisimile est, quod Astius statuit, Epinomidis auctorem semet ipsum prodere, dum Cliniam et Megillum fingat Legum libros scriptos habere.

ὅτι πρεσβύτερον εἴη ψυχὴ —] Illustratur hic locus Legg. X. p. 893. A. — 896. D.

ἢ πάντως που τοῦτο γε·] Ita scripsi pro eo, quod habent editt. ἢ π. π. τοῦτό γε; Nam interrogationi nullus certe locus est. Quippe ἢ που est nostrum: wahrlich wohl. Hesych. interpretatur: ὄντως που. v. ad Euthyphron. p. 4. B. Politic. p. 285. D. De Republ. X. p. 595. C.

E. τό γε πρῶτον ἡμῖν τοῦ πρώτου τ. γ.] τό γε πρῶν

ΚΛ. Ἔστω ταῦτα εἰς δύναμιν λεγόμενα.

ΑΘ. Φέρε δή, ζῶόν γε ἀληθέστατα λέγεσθαι κατὰ φύσιν φῶμεν τοῦτό γε, ὅταν μία ξυνελθοῦσα σύστασις ψυχῆς καὶ σώματος ἀποτέκῃ μίαν μορφήν;

ΚΛ. Ὀρθῶς.

ΑΘ. Ζῶον μὲν δὴ τὸ τοιοῦτον καλεῖται δι- B καιότατα;

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Στερεὰ δὲ σώματα λέγεσθαι χρὴ κατὰ τὸν εἰκότα λόγον πέντε, ἐξ ὧν κάλλιστα καὶ ἄριστά τις ἂν πλάττοι, τὸ δὲ ἄλλο γένος ἅπαν ἔχει μορφὴν μίαν· οὐ γάρ ἐστιν ἀσώματον ὅ τί ποτ' ἄλλο γίγνοιτ' ἂν καὶ χρῶμα οὐδὲν οὐδαμῶς οὐδέποτ' ἔχον, πλὴν τὸ θειότατον ὄντως ψυχῆς γένος. τοῦτο δ'

P. 981. *φῶμεν τοῦτό γε*] *τότε γε* marg. a. c. o. Z. Ω. et in contextu x. sed v. Explicatt.

B. *ὅ τί ποτ' ἄλλο*] *ὅ τί τ' ἄλλο* A. Ω. *ὅτι τἆλλα* γ. Florentini, vulgata lectione in marg. adscripta.

τον est principium ipsius animae ut *τοῦ πρώτου τῆς γενέσεως*. Hoc igitur dicit: principium primi procreati credibile est fere ante reliqua omnia esse; itaque ponamus principium principii praestantius se habere, nosque rectissime ingredi rerum maximarum sapientiam de ortu deorum.

P. 981. *φῶμεν τοῦτό γε, ὅταν μία* —] Non est cur *τοῦτό γε* in *τότε γε* mutetur, quod suasit praeter alios Stephanus, adeoque ediderunt Turicenses. Nam definitio fit eodem modo, quo faciunt Latini, dicentes: iustitia est quum, virtus est quum al. Neque abludunt ab hac ratione quae animadvertimus ad Plat. Sophist. p. 248. C: *ἱκανὸν ἔθεμεν ὅρον που τῶν ὄντων, ὅταν τῳ παρῇ ἡ τοῦ πάσχειν ἢ δρᾶν καὶ πρὸς τὸ σμικρότατον δύναμις*. ubi addas Eurip. Hecub. v. 311: *ἐν τῷδε γὰρ κάμνουσιν αἱ πολλαὶ πόλεις, ὅταν τις ἐσθλὸς καὶ πρόθυμος ὢν ἀνὴρ μηδὲν φέρηται τῶν κακιόνων πλέον.*

B. *εἰκότα λόγον πέντε*] Elementa ponit quinque corporum solidorum: ignem, aquam, aërem, terram, aetherem. In quo aliquantum a Platonis discessit ratione, qui aetherem elementorum numero exclusit; v. Tim. p. 40. A. p. 81. E. Nimirum assumsit scriptor aetherem, quo daemonum ortus declararetur, de quo etiam alii philosophi similiter iudicavisse videntur. Aethera autem medium inter ignem et aërem esse vult, ut *ἀέρος τὸ εὐαγέστατον*

ἐστὶ σχεδὸν ᾧ μόνῳ πλάττειν καὶ δημιουργεῖν προςή-
C κει, σώματι δέ, ὃ λέγομεν, πλάττεσθαι καὶ γίγνεσθαι καὶ ὁρᾶσθαι· τῷ δέ — λέγωμεν πάλιν· οὐ γὰρ ἅπαξ ῥητέον — ἀοράτῳ τε εἶναι καὶ γιγνώσκοντι νοητῷ τε, μνήμης μεταλαβόντι λογισμοῦ τε ἐν περιτταῖς τε καὶ ἀρτίαις ἅμα μεταβολαῖς. πέντε οὖν ὄντων τῶν σωμάτων πῦρ χρὴ φάναι καὶ ὕδωρ εἶναι καὶ τρίτον ἀέρα, τέταρτον δὲ γῆν, πέμπτον δὲ αἰθέρα· τούτων δ' ἐν ἡγεμονίαις ἕκαστον ζῶον πολὺ καὶ παντοδαπὸν ἀποτελεῖσθαι. μαθεῖν δὲ καθ'
D ἓν ὧδ' ἔστι χρεών. γήϊνον μὲν τιθῶμεν το πρῶτον ἡμῖν ἕν, πάντας μὲν ἀνθρώπους, πάντα δὲ ὅσα πολύποδα καὶ ἄποδα, καὶ ὅσα πορεύσιμα καὶ ὅσα μόνιμα διειλημμένα ῥίζαις· τὸ δὲ ἓν αὐτοῦ τόδε νομίζειν δεῖ, ὡς πάντα μὲν ἐξ ἁπάντων ταῦτ' ἔστι τῶν γενῶν, τὸ δὲ πολυ τούτου γῆς ἐστὶ καὶ τῆς

C. τῷ δὲ — λέγωμεν π.] V. τὸ δὲ — λέγομεν, quod utrumque codd. fere omnes ignorant.

νοητῷ τε] δὲ A. et pr. Ω. cum Voss., ut edidit Schneider.

ἐν ἡγεμονίαις ἕκαστον ζ.] Sic A. Ω. Z. Voss. Ξ. x. r. pro vulg. ἑκάστων.

D. μόνιμα διειλημμένα] V. μόνιμα καὶ διειλ. Sed recte καὶ om. A. et pr. Ω. Mox δεῖν A. Ω. x. r. a. c. δ. o. frequenti errore.

E. δεῖ πάλιν τὰ κατ' οὐρ.] Vulgo πάντα pro πάλιν legebatur. Id cum Hermanno et Schneidero restituimus ex A. Ω.

secundum Plat. Tim. p. 58. D. Alii vero philosophi aetherem supremum locum tenere voluerunt. v. Rudolph. ad Ocell. Lucan. p. 176 sqq.

σώματι δέ, ὃ λ.] Int. προςήκει — ὃ λέγομεν, quod ita vocamus.

C. τῷ δέ — λεγ.] Int. προςήκει; nimirum τῷ τῆς ψυχῆς γένει. Mox recte deteriores libri νοητῷ τε, pro quo Par. A. aliique prave νοητῷ δὲ.

τούτων δ' ἐν ἡγεμονίαις] Significat, prouti horum elementorum unum praeter cetera principatum teneat, ita etiam singula animalia multa et varia effici; quum enim elementa in omnibus animalibus plura commixta sint, tamen unum semper statuit ceteris omnibus in singulis animalium generibus praevalere, indeque nasci terrenum, igneum, aethereum eorum genus. Ex quo sicuti apparet, cur ἐν ἡγεμονίαις dictum sit, ita etiam liquidum est, unice verum esse quod codices et optimi et numero plurimi tuentur ἕκαστον, neque ferri posse ἑκάστων, quod C. Fr. Hermannus invitis codd. fere omnibus defendit.

D. ὅσα μόνιμα διειλημμένα ῥίζαις] stabilia radicibus comprehensa.

στερεμνίας φύσεως. ἄλλο δὲ χρὴ ζῷον γένος θεῖναι δεύτερον γιγνόμενον ἅμα καὶ δυνατὸν ὁρᾶσθαι· τὸ γὰρ πλεῖστον πυρὸς ἔχει, ἔχει μὴν γῆς τε καὶ ἀέρος, ἔχει δὲ καὶ ἁπάντων τῶν ἄλλων βραχέα μέρη, διὸ E δὴ ζῷά τε ἐξ αὐτῶν παντοδαπὰ γίγνεσθαι χρὴ φάναι καὶ ὁρώμενα. νομίσαι δὲ δὴ δεῖ πάλιν τὰ κατ' οὐρανὸν ταῦτα εἶναι ζώων γένη, ὃ δὴ πᾶν χρὴ φάναι θεῖον γένος ἄστρων γεγονέναι, σώματος μὲν τυχὸν καλλίστου, ψυχῆς δ' εὐδαιμονεστάτης τε καὶ ἀρίστης. δυοῖν δὲ αὐτοῖς μοιρῶν τὴν ἑτέραν χρὴ δόξῃ μεταδιδόναι σχεδόν· ἢ γὰρ ἀνώλεθρόν τε καὶ ἀθάνατον ἕκαστον αὐτῶν εἶναι καὶ θεῖον τὸ παράπαν 982 ἐξ ἁπάσης ἀνάγκης, ἤ τινα μακραίωνα βίον ἔχειν ἱκανὸν ἑκάστῳ ζωῆς, ἧς οὐδέν τι πλείονος ἂν προσδεῖσθαί ποτε. Cap. VI. Νοήσωμεν οὖν πρῶτον, ὃ λέγομεν, δύο τὰ τοιαῦτα εἶναι ζῷα. πάλιν γὰρ λέ-

Z. Voss. Ξ. x. r. a. c. δ. o. Male Turicenses veterem lectionem tenuerunt nuper a Baitero ad melius reducti.

ταῦτα εἶναι ζ. γ.] Verba ταῦτα εἶναι desunt in A. Ω. Z. Flor. a. c. δ. o. et Vat. r., adscripta tamen marg. Flor. a. c. Eiecit ea Hermannus, inclusit Baiterus.

δυοῖν δὲ αὐτοῖς μ.] αὐτοῖν A. Voss. et marg. Ω. Alii αὐτῆς. Sed verum unice est αὐτοῖς. Mox A. et Ω. liquido ἀνώλεθρον pro vulg. ἀνόλεθρον.

P. 982. πάλιν γὰρ λέγωμεν] V. λέγομεν, quod ex Voss. A. Ω. Z. Ξ. r. a. c. δ. o. correctum.

Plantas significat, quas etiam Platonem constat in numero animalium habuisse. v. Tim. p. 76. E sqq. Plutarch. De placitt. philosoph. Libr. V. c. 26, 10.

τὸ δὲ ἓν αὐτοῦ τόδε —] unitas autem eius haec existimanda est, quod quum haec omnia ex omnibus generibus conflata sint, tamen maxima eius pars terra et solida natura continetur.

E. θεῖον γένος ἄστρων] Etiam astra inter τὰ ζῷα numerat, ut Plato facit Tim. p. 39. E sqq. qui locus totus cum his conferendus est. v. etiam Legg. X. p. 899. B.

δυοῖν δὲ αὐτοῖς μ.] astris sc. Male igitur libri quidam αὐτοῖν. — δόξῃ, opinione, opinionem si sequimur. Sententia haec est: de duabus sortibus alterutram iis ex opinionis ratione tribuere debemus; aut enim quodque eorum interitus expers est et immortale ac plane divinum, aut habet longum vitae aevum, qua diuturniore nihil unquam indigeat. De re vid. Plat. Tim. p. 41. A sqq.

Cap. VI. P. 982. δύο τὰ τοιαῦτα εἶναι] Videlicet ter-

γωμεν ὁρατὰ μὲν ἀμφότερα, τὸ μὲν ἐκ πυρός, ὡς
δόξειεν ἄν, ὅλον, τὸ δ' ἐκ γῆς, καὶ τὸ μὲν γήϊνον
ἐν ἀταξίᾳ, τὸ δ' ἐκ πυρὸς ἐν τάξει πάσῃ κινούμε-
νον. τὸ μὲν οὖν ἐν ἀταξίᾳ κινούμενον ἄφρον χρὴ
B νομίζειν, ὅπερ ὡς τὸ πολὺ δρᾷ τὸ περὶ ἡμᾶς ζῶον,
τὸ δὲ ἐν τάξει τε καὶ οὐρανῷ πόρον ἔχον μέγα τε-
κμήριον χρὴ ποιεῖσθαι τοῦ φρόνιμον εἶναι· κατὰ
ταὐτὰ γὰρ ἂν καὶ ὡσαύτως πορευόμενον ἀεὶ καὶ ποι-
οῦν καὶ πάσχον τεκμήριον ἱκανὸν τοῦ φρονίμως ζῆν
εἴη παρεχόμενον. ἡ ψυχῆς δὲ ἀνάγκη νοῦν κεκτημέ-
νης ἁπασῶν ἀναγκῶν πολὺ μεγίστη γίγνοιτ' ἄν· ἄρ-
χουσα γὰρ ἀλλ' οὐκ ἀρχομένη νομοθετεῖ. τὸ δὲ ἀμε-
τάστροφον, ὅταν ψυχὴ τὸ ἄριστον κατὰ τὸν ἄριστον
C βουλεύσηται νοῦν, τὸ τέλεον ἐκβαίνει τῷ ὄντι κατὰ
νοῦν, καὶ οὐδὲ ἀδάμας ἂν αὐτοῦ κρεῖττον οὐδὲ ἀμε-
ταστροφώτερον ἄν ποτε γένοιτο, ἀλλ' ὄντως τρεῖς
μοῖραι κατέχουσαι φυλάττουσι τέλεον εἶναι τὸ βελ-

C. *τὸ τέλεον ἐκβαίνει τ.*] Schneiderus consentiente Baitero scripsit *τότε τέλεον*, quod ex codd. non est enotatum. Pro *ἐκβαίνει* codd. A. Ω. Voss. a. c. δ. o. *ἐσβαίνει*. Sed vulgatam habent in marg. adscriptam a. δ. et Vat. Ω. ubi est: *ἀλλαχοῦ ἀπ' ὀρθώσεως ἐκβαίνει*, eamque etiam Ven. Ξ. cum aliis tuetur.

renum et igneum. — *ὡς δόξειεν ἄν*, ut primo adspectu videri possit.

B. *τὸ δὲ ἐν τάξει τε καὶ οὐρ. π. ἔχον*] Disputata haec sunt partim ad similitudinem eorum quae disseruntur Legg. X. p. 895. A. — 899.

τὸ δὲ ἀμετάστροφον, ὅταν —] Ficinus: quando autem anima, quae res optima est, consilio secundum optimum intellectum se gerit, ***tum*** sine perversione id, quod vere secundum intellectum perficitur, necessario eveniet. Videtur igitur *τότε τέλεον* legisse, quod etiam Schneidero placuit. Nec tamen ulla opus est mutatione, siquidem sententia haec est: ***hoc autem inflexibile*** (immutabile) quando animus optimum secundum optimam rationem deliberavit, ***perfectum illud*** evadit vere ex animi sententia. Nimirum articulus etiam praedicato *τὸ τέλεον* additus est; quod qua lege fiat, vel ea docebunt quae congessimus ad Gorg. p. 491. E. — *τέλεον ἐκβαίνει*, ut Lat. evadit, prodit. Eurip. Med. v. 229: *κάκιστος ἀνδρῶν ἐκβέβηχ' οὑμὸς πόσις*. Soph. Trach. v. 672. *τοιοῦτον ἐκβέβηκεν*. Longin. c. 44. ab Astio laudatus: *διόπερ οὐδὲν ὅτι μὴ κόλακες ἐκβαίνομεν μεγαλοφυεῖς*.

C. *ἀλλ' ὄντως τρεῖς μοῖραι*] Vocabulum *ὄντως* in proverbiis vel dictionibus speciem proverbiorum prae se ferentibus et confirmandi caussa usur-

τίστῃ βουλῇ βεβουλευμένον ἑκάστοις θεῶν. τοῖς δὲ ἀνθρώποις ἐχρῆν τεκμήριον εἶναι τοῦ νοῦν ἔχειν ἄστρα τε καὶ ξύμπασαν ταύτην τὴν διαπορείαν, ὅτι τὰ αὐτὰ ἀεὶ πράττει διὰ τὸ βεβουλευμένα πάλαι πράττειν θαυμαστόν τινα χρόνον ὅσον, ἀλλ' οὐ μεταβουλευόμενον ἄνω καὶ κάτω, τοτὲ μὲν ἕτερα, D ἄλλοτε δὲ ἄλλα πρᾶττον πλανᾶσθαί τε καὶ μετακυκλεῖσθαι. τοὐθ' ἡμῶν τοῖς πολλοῖς αὐτὸ τοὐναντίον ἔδοξεν, ὅτι τὰ αὐτὰ καὶ ὡςαύτως πράττει, ψυχὴν οὐκ ἔχειν· οὕτω τοῖς ἄφροσι ξυνεφέσπετο τὸ πλῆθος, ὡς τὸ μὲν ἀνθρώπινον ἔμφρον καὶ ζῶν ὡς κινούμενον ὑπολαβεῖν, τὸ δὲ θεῖον ἄφρον ὡς μένον ἐν ταῖς αὐταῖς φοραῖς. ἐξῆν δὲ ἀνθρώπῳ γε ἐπὶ τὰ καλλίω καὶ βελτίω καὶ φίλα τιθεμένῳ λαμβάνειν, ὡς διὰ τοῦτο αὐτὸ ἔμφρον δεῖ νομίζειν, τὸ E κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡςαύτως καὶ διὰ ταὐτὰ πράττειν ἀεί· τοῦτο δ' εἶναι τὴν τῶν ἄστρων φύσιν, ἰδεῖν

τὴν διαπορείαν] Sic vett. editt. cum corr. Ω. Sed διαπορίαν teste Bastio Par. A. alii. ut Z. Ξ. διαπόρειαν.

D. καὶ ὡςαύτως πράττει] Ita cum Bekkero de coniectura Astii scripsimus. Libri πράττειν.

E. διὰ ταὐτὰ πράττειν ἀεὶ] Libri πράττον vel πρᾶττον,

patis admodum frequens esse dudum monuimus ad Phaedon. p. 66. C.

ξύμπασαν ταύτην τὴν διαπορείαν] H. e. καὶ πάντα τὰ τὸ πᾶν διεξιόντα.

D. μεταβουλευόμενον ἄνω καὶ κάτω] Dictum ut ἄνω κάτω vel ἄνω καὶ κάτω μεταβάλλειν Phaed. p. 96. B. ubi v. annot.

τοὐθ' ἡμῶν τοῖς πολλοῖς —] Num forte legendum: τὸ δ' ἡμῶν τοῖς π. *quod contra* (at vero) plerisque nostrum ipsum contrarium est visum. De τό δέ, quod contra, v. ann. ad Apol. Socr. p. 23. A.

ἐξῆν δὲ ἀνθρώπῳ γε —] licebat vero homini certe honestius et melius et mitius statuenti intelligere, ob id ipsum τὸ θεῖον ratione praeditum existimandum esse quod semper ctr. Τίθεσθαι ἐπὶ τὰ καλλίω καὶ βελτίω est statuere in partem honestiorem et meliorem. Nam τίθεσθαι, sc. ψῆφον, proprie est: calculum ponere, suffragium ferre; deinde: iudicare, statuere: v. Hemsterhus. ad Thom. Mag. p. 443 sq. ἐπὶ καλλίω autem ponitur ut in formula μιμεῖσθαι ἐπὶ καλλίονα vel ἐπ' αἰσχίονα, de qua formula diximus ad Phileb. p. 40. C. Plane sic Legg. X. p. 888. B. ἐπὶ τὰ ἐναντία τίθεσθαι, in contrariam partem statuere.

τὸ κατὰ ταὐτὰ — πράττειν ἀεί·] Continent haec epexegesin verborum: διὰ τοῦτο

μὲν καλλίστην, πορείαν δὲ καὶ χορείαν πάντων χορῶν καλλίστην καὶ μεγαλοπρεπεστάτην χορεύοντα πᾶσι τοῖς ζῶσι τὸ δέον ἀποτελεῖν. καὶ μὴν ὅτι γε
983 *δικαίως ἔμψυχα αὐτὰ λέγομεν, πρῶτον τὸ μέγεθος αὐτῶν διανοηθῶμεν. οὐ γάρ, ὡς σμικρὰ φαντάζεται, τηλικαῦτα ὄντως ἐστίν, ἀλλ' ἀμήχανον ἕκαστον αὐτῶν τὸν ὄγκον, πιστεῦσαι δ' ἄξιον· ἀποδείξεσι γὰρ ἱκαναῖς λαμβάνεται. τὸν γὰρ ἥλιον ὅλον τῆς γῆς ὅλης μείζω διανοηθῆναι δυνατὸν ὀρθῶς, καὶ πάντα δὴ τὰ φερόμενα ἄστρα θαυμαστόν τι μέγεθος ἔχει. λάβωμεν δή, τίς τρόπος ἂν εἴη τοσοῦτον περιφέρειν ὄγκον τινὰ φύσιν τὸν αὐτὸν ἀεὶ χρόνον,*
B *ὅσον καὶ νῦν περιφέρεται. θεὸν δή φημι τὸν αἴτιον ἔσεσθαι, καὶ οὔποθ' ἑτέρως εἶναι δυνατόν· ἔμψυχον μὲν γὰρ οὔποτε γένοιτ' ἂν ἑτέρως πλὴν διὰ θεόν, ὡς ἡμεῖς ἀπεφηνάμεθα. ὅτε δὲ τοῦτο οἷός τέ ἐστι θεός, ἅπασα αὐτῷ ῥᾳστώνη γέγονε τοῦ πρῶτον μὲν ζῶον γεγονέναι πᾶν σῶμα καὶ ὄγκον ξύμπαντα,*

quod ipsi refinximus. Lectio Steph. *καὶ τὰ αὐτὰ* ex A. Ω. Z. correcta est. Quod etiam extat fere in ceteris libris, qui habent: *καὶ διὰ ταῦτα πρ.* Stephani scriptura uni debetur Cornarii coniecturae. Mox Voss. *ἰδεῖν μὲν καὶ καλλίστην.*

χορεύοντα πᾶσι] *χορεύοντας* r.

P. 983. B. *γένοιτ' ἂν ἑτέρως*] *ἑτέρα* A. Ω. Voss. Flor. a. quod recepit Schneider. et Baiter.

αὐτό. Quapropter pro *πράττον* de coniectura Stephani recepimus *πράττειν*, ut antea sect. D. *πράττει* pro librorum scriptura *πράττειν* Astio auctore scripsimus.

E. *χορεύοντα πᾶσι τοῖς ζ.*] Dicitur *χορεύοντα*, quasi antea dictum esset *τὰ ἄστρα*, non *τὴν τῶν ἄστρων φύσιν.* In quo nemo temere offendet. Quod autem siderum motus cum saltatione et choreis comparantur, eodem modo Plato Tim. p. 40. C. conf. etiam intpp. ad Eurip. Electr. v. 467. et Scaliger. ad Manil. Astronom. p. 83. Comment. ed. Argent. a. 1655.

P. 983. *ἀμήχανον ἕκαστον αὐτῶν τὸν ὄγκ.*] unumquodque eorum immensum est sua magnitudine.

τίς τρόπος ἂν εἴη — φύσιν] cogitemus igitur, qui fieri possit (h. e. non posse fieri), ut ulla naturae vis (*φύσις*) tantam molem circumagitet.

B. *οὔποτε γένοιτ' ἂν*] Sc. *τι* s. *οὐδέν.* v. ad Gorg. p. 485. D. Legg. V. p. 736. D. ubi *οὐδὲν* vulgo additum codd. omittunt. Symp. p. 183. D.

ἕνα λόγον λέγοιμεν ἀλ.]

ἔπειτα, ᾗπερ ἂν διανοηθῇ βέλτιστα, ταύτῃ φέρειν. νῦν δὴ περὶ ἁπάντων τούτων ἕνα λόγον λέγοιμεν ἀληθῆ. οὐκ ἔστι γῆν τε καὶ οὐρανὸν ἅπαντάς τε ἀστέρας ὄγκους τε ἐκ τούτων ξύμπαντας μὴ ψυχῆς πρὸς ἑκάστῳ γενομένης ἢ καὶ ἐν ἑκάστοις εἶτα εἰς C
ἀκρίβειαν κατ' ἐνιαυτὸν οὕτω πορεύεσθαι κατὰ μῆνάς τε καὶ ἡμέρας, καὶ ξύμπαντα τὰ γιγνόμενα ξύμπασιν ἡμῖν ἀγαθὰ γίγνεσθαι. δεῖ δέ, ὅσῳ φλαυρότερόν ἐστ' ἄνθρωπος, μή τοι ληροῦντά γε, σαφῶς δέ τι λέγοντα φαίνεσθαι. Cap. VII. ῥύμας μὲν οὖν εἴ τις αἰτίας τινὰς ἐρεῖ σωμάτων ἢ φύσεις ἤ τι τοιοῦτον, οὐδὲν σαφὲς ἐρεῖ· τὸ δὲ παρ' ἡμῶν εἰρημένον σφόδρ' ἀναλαβεῖν χρή, πότερον ἔχει λόγον ὁ D
λόγος, ἢ πάντως ὑστερεῖ, τὸ πρῶτον μὲν τὰ ὄντα εἶναι δύο, τὸ μὲν ψυχήν, τὸ δὲ σῶμα, καὶ πολλὰ ἑκατέρου, πάντα δὲ ἀλλήλων ἄλλα καὶ ἑκάτερα ἑκατέρων, καὶ τρίτον ἄλλο οὐδὲν κοινὸν οὐδενί· διαφέρειν δὲ ψυχὴν σώματος. ἔμφρον μέν που, τὸ δὲ

C. εἶτα εἰς ἀκρ.] εἶτα additum ex A. Ω. Z. Voss. x. r. a. c. δ. o.

ὅσῳ φλαυρότερον] V. φαυλότερον, quod ex A. Ω. a. δ. mutatum.

μή τοι ληροῦντά γε] V. μήτι. Recte hic μήτοι A. Ω. Z. Ξ. a. c. δ. o. x. quod non debebant spernere Turicenses et Bekkerus.

Legendum censemus ἕν' ἂν λόγον λέγοιμεν.

C. εἰς ἀκρίβειαν] i. e. ἀκριβῶς. Mox pro ἀγαθὰ γίγνεσθαι malim ἀγαθὰ δίδοσθαι.

μή τοι ληροῦντά γε] Recte hic μή τοι λ. γε codd. pro vulg. μή τι λ. γε. Diversa est ratio loci p. 974. A.

Cap. VII. ῥύμας μὲν οὖν] ῥύμας Schol. interpretatur ὁρμὰς βιαίας. Dein φύσεις sunt vires naturales.

D. πότερον ἔχει λόγον ὁ λόγος] utrum quod dicimus rationi sit consentaneum, an a vero deficiat. De formula λόγον ἔχει v. ad Legg. X. 12.

καὶ πολλὰ ἑκατέρου, πάντα δ' ἀλλήλων] ac multa esse in utroque, omnia autem inter se et utraque ab utrisque diversa, et tertium aliud utrisque commune nullum.

ἔμφρον μέν που] H. e. τὸ μὲν ἔμφρον που, τὸ δὲ ἄφρον. De τὸ μὲν hic et statim ante ἄρχον δὲ omisso consulas annot. ad Protagor. p. 320. A. p. 331. B. Praeter rectam rationem Astius quondam edidit: ἔμφρον τὸ μέν που, τὸ δὲ ἄφρον θήσομεν, cuius lectionis

ἄφρον θήσομεν, ἄρχον δέ, τὸ δὲ ἀρχόμενον, καὶ τὸ μὲν αἴτιον ἁπάντων, τὸ δὲ ἀναίτιον πάσης πάθης.
E ὥςτε τά γε δὴ κατ' οὐρανὸν ὑπ' ἄλλου του φάναι γεγονέναι, καὶ μὴ ψυχῆς τε καὶ σώματος οὕτως εἶναι γεννήματα, πολλὴ μωρία τε καὶ ἀλογία. εἰ δ' οὖν δεῖ νικᾶν τοὺς περὶ ἁπάντων τῶν τοιούτων λόγους καὶ πιστῶς θεῖα φαίνεσθαι γεγονέναι τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα, δυοῖν τοι θάτερα θετέον αὐτά· ἢ γὰρ θεοὺς αὐτοὺς ταῦτα ὑμνητέον ὀρθότατα, ἢ
984 θεῶν εἰκόνας ὡς ἀγάλματα ὑπολαβεῖν γεγονέναι, θεῶν αὐτῶν ἐργασαμένων· οὐ γὰρ ἀνοήτων γε οὐδὲ βραχέος ἀξίων. ἀλλ' ὅπερ εἰρήκαμεν, τούτων ἡμῖν

Cap. VII. P. 984. *θεῶν αὐτῶν ἐργασαμένων*] In Ald. et Steph. *αὐτῶν* geminatum legitur, libris ceteris, etiam ed. Bas. 1. et 2. adversantibus; estque ista repetitio paene intolerabilis.

καθαριότητι κ.] Sic A. Ω. Z. a. c. pro vet. *καθαρειότητι*.

B. *ἢ ταύτῃ ὡς πάντῃ γεγένηται*] Sic scripsi nunc ex A. Ω. atque ex Voss. a. c. δ. in quibus posterioribus tamen *ταύτῃ* post *πάντῃ* repetitum videtur. Vulgo erat: *ἢ ταῦτα, ὡς πάντῃ* nec in codicibus mss. ullum extat vestigium.

ἀναίτιον πάσης πάθης] cuiusque affectionis caussae expers. De forma *πάθη* v. Phileb. p. 32. A. Legg. p. 728. C. p. 865. C.

E. *ψυχῆς τε καὶ σώματος οὕτω*] Verba *τε καὶ σώματος* Wagnerus ut inepta eiici iubet. Ficinus: quocirca si quis coelestia ab alio quopiam facta fuisse nec ex anima et corpore, ut diximus, constare contendat etr.

P. 984. *θεῶν αὐτῶν ἐργασαμένων*] quum dii ipsi ea procreaverint. Intelligendum enim *αὐτά*.

οὐ γὰρ ἀνοήτων γε] Sc. *εἰσὶν ἔργα*. Dein pro *τὰ δὲ τεθέντα* noli cum Astio scribere *ταῦτα δὲ τεθέντα*. Nam ad *τὰ δὲ τεθέντα* sponte intelligitur *θεῶν ἀγάλματα*.

οὐδ' ἐν διαφέρουσι τόποις] Legendum videtur: *οὐδὲ μᾶλλον ἐν διαφ. τ.*

ἢ ταύτῃ ὡς πάντῃ γεγένηται] Sic Bastio teste in Par. A. et Vat. Ω. scriptum exhibetur pro vulg. *ἢ ταῦτα, ὡς πάντῃ ταύτῃ γέγενηται*. Et habet *ταύτῃ* pro *ταῦτα* etiam codex Voss. Sententia verborum haec est: quam hac ratione sicuti omnino factum est.

B. *νῦν οὖν δὴ περὶ θεῶν ἐγχ.*] Poterat dici: *τό γε τοσοῦτον ἐγχειρῶμεν· τὰ δύο καὶ. — πειραθῶμεν λέγειν*. Nunc vero scriptor post *ἐγχειρῶμεν* intulit infinitivum *πειραθῆναι*, ut iunctura haec sit: *τό γε τοσοῦτον ἐγχειρῶμεν, ὥςτε κατιδόντες πειραθῆναι*, quod et ipsum recte dictum est. — *ἃ φαμεν ἀθάνατον κ. τ. λ.* quorum alterum (igneum) immortale, alterum, utpote totum terrenum, mortale exti-

θάτερα θετέα, τὰ δὲ τεθέντα τιμητέον πάντων ἀγαλμάτων διαφερόντως· οὐ γὰρ μή ποτε φανῇ καλλίω καὶ κοινότερα ξυμπάντων ἀνθρώπων ἀγάλματα, οὐδ᾽ ἐν διαφέρουσι τόποις ἱδρυμένα, καθαριότητι καὶ σεμνότητι καὶ ξυμπάσῃ ζωῇ διαφέροντα, ἢ ταύτῃ ὡς πάντῃ γεγένηται. νῦν οὖν δὴ περὶ θεῶν ἐγχειρῶμεν τό γε τοσοῦτον, τὰ δύο κατιδόντες ζῶα ὁρατὰ ἡμῖν, ἅ φαμεν τὸ μὲν ἀθάνατον, τὸ δὲ γήϊνον ἅπαν θνητὸν γεγονέναι, τὰ τρία τὰ μέσα τῶν πέντε, [τὰ μεταξὺ τούτων], σαφέστατα κατὰ δόξαν τὴν ἐπιεικῆ γεγονότα πειραθῆναι λέγειν. αἰθέρα μὲν γὰρ μετὰ τὸ πῦρ θῶμεν, ψυχὴν δ᾽ ἐξ αὐτοῦ τιθῶμεν B

ταύτῃ γεγεν. Sed v. Explicatt.

ἅ φαμεν τὸ μὲν ἀθαν.] ἃ φαίνωμεν ἀθάνατον Flor. a. c. o. et Vat. Ω. vulgata lectione in marg. adscripta. Par. A. teste Bastio ἃ φαίνομεν τὸ μὲν ἀθάνατον. Itaque dissentit Bastius cum Bekkero, qui haec annotavit: „ante ἀθάνατον omisi τὸ μὲν cum pr. A. et γρ. Ω.“ Nos si quid iudicare possumus, hic certe τὸ μὲν tenendum.

tisse arbitramur. Poterat in his quoque τὸ μὲν omitti, ut antea p. 983. D. Sed codd. omnes voces hic satis tuentur, ut nollemus Bekkerum et Hermannum, quibus etiam Baiterus nuper accessit, eas eiecisse. Nam quod illi Parisini A. et Vaticani Ω. auctoritatem afferunt, est horum codicum fides hic adeo suspecta, ut etiam vulgatam scripturam tueri videantur. Nam Bekkerus quidem scribit: „Omisi τὸ μὲν cum pr. A. et γρ. Ω.“ Quod ad fidem faciendum parum valet, siquidem margo codicis Ω. fere deteriores exhibet lectiones. Sed ne vera quidem esse videntur quae vir egregius narrat. Nam Bastius certe ex cod. Par. A. enotavit hanc lectionem: ἃ φαίνομεν τὸ μὲν ἀθάνατον, ut in eo libro τὸ μὲν minime desiderari existimandum sit: ex Vat. Ω. autem idem excerpsit hanc scripturae varietatem: ἃ φαίνωμεν ἀθάνατον, cum ann. marg. ἅ φαμὲν τὸ μὲν ἀθάνατον. Nimirum ex his liquido apparet, istud φαίνωμεν errore ortum esse ex φαμεν τὸ μὲν ἀθ. — τὰ τρία τὰ μέσα τῶν πέντα, tria illa quinis media interiecta, scilicet aethereum, aërium et aquatile. Itaque ineptum glossema est τὰ μεταξὺ τούτων, quod uncis notandum duximus. — κατὰ δόξαν τὴν ἐπιεικῆ, ut Plato in Timaeo fecit, in quo libro quae de physicis exposuit, ea statim ab initio significat secundum opinionem non secundum scientiae veritatem, explicatum iri. Nam ineptus fuit qui ista Timaei aliter interpretanda esse censuit, non modo pravis argutiis usus ille, sed etiam turpibus calumniis.

πλάττειν ζῶα δύναμιν ἔχοντα, ὥςπερ τῶν ἄλλων γε-
C νῶν, τὸ πολὺ μὲν τῆς αὐτοῦ φύσεως, τὰ δὲ σμι-
κρότερα ξυνδέσμου χάριν ἐκ τῶν ἄλλων γενῶν· μετὰ
δὲ τὸν αἰθέρα ἐξ ἀέρος πλάττειν τὴν ψυχὴν γένος
ἕτερον ζώων, καὶ τὸ τρίτον ἐξ ὕδατος. πάντα δὲ
δημιουργήσασαν ταῦτα ψυχὴν ζώων εἰκὸς ὅλον οὐ-
ρανὸν ἐμπλῆσαι, χρησαμένην πᾶσι τοῖς γένεσι κατὰ
δύναμιν, πάντων μὲν μετόχων τοῦ ζῆν γεγονότων·
δεύτερα δὲ καὶ τρίτα καὶ τέταρτα καὶ πέμπτα, ἀπὸ
D θεῶν τῶν φανερῶν ἀρξάμενα γενέσεως, εἰς ἡμᾶς

Cap. VIII. D. *Θεοὺς μὲν δή*] V. *περὶ θεοὺς μὲν δή*, quod unus tuetur Ven. Ξ.

θεοὺς δὲ δή] V. *θεοὺς γὰρ δή τ.* invitis libris A. Ω. Ξ.

πλάττειν ζῶα δύναμιν ἔχοντα —] Etiam animalia huius generis maximam partem (*τὸ πολὺ*) constare vult ex ipsius aëris natura, assumtis tamen copulationis gratia parvis quibusdam particulis ceterorum elementorum (*ἐκ τῶν ἄλλων γενῶν*). — *ὥςπερ τῶν ἄλλων γενῶν*, sc. *ζῶα*: nam eadem ratio est animalium terrenorum, igneorum, aliorum. v. ad p. 981. C.

C. *γένος ἕτερον ζώων*] aërium, quod ab aethereo discernitur.

D. *εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους* —] Nimirum animantium genera a coelestibus statuit exordiri atque in terrena exire. Quinque cur posuerit tam elementa quam genera animalium, a Platonis hac in re discedens ratione, supra ad p. 981. B. significavimus.

Cap. VIII. *Θεοὺς μὲν δή, Δία τε* —] H. e. Diis, qui vulgo creduntur, quisque, ut voluerit, suum locum tribuat, ita tamen, ut eadem lex de ordine animalium, de qua adhuc dictum est, respiciatur ac rata habeatur. Etenim in incerto relinquit, de diis vulgaribus quid statuendum sit. Quod eodem modo facit Plato Tim. p. 40. D. — 41. A. ubi eos e Terra et Coelo ortos esse censet, nec tamen de iis praeterea quidquam exponit, quippe omnem de hoc loco devitans sedulo disputationem. Opponit autem deinde Diis vulgaribus et populari religione cultis *θεοὺς ὁρατούς*, (astra) sive deos coelestes, ut etiam fit Plat. Tim. p. 41. A. - 42. E., atque daemonas.

θεοὺς δὲ δὴ τοὺς ὁρ.] Exscripsit haec usque ad *διαπορείας* Euseb. Praep. Ev. XIII. 18. p. 702. C. qui cum recepta loci scriptura usquequaque concordat. Iungenda verba hunc in modum sunt: *λεκτέον δὲ δὴ τὴν τῶν ἄστρων φύσιν καὶ ὅσα μετὰ τούτων (τῶν ἄστρων) αἰσθανόμεθα, τοὺς πρώτους θεοὺς τοὺς ὁρατοὺς κ. τ. λ. θεῶν τῶν ὁρατῶν μ. καὶ τ. καὶ ὀξύτατον ὁρώντων πάντῃ τοὺς πρ.* sed de astris dicendum, esse ea primos deos adspectabiles, maximos, summo honore dignos et acutissime cernentes ubique. Statuit igitur cum Platone astra inter deos referri et

τοὺς ἀνθρώπους ἀποτελευτᾶν. Cap. VIII. Θεοὺς μὲν δή, Δία τε καὶ Ἥραν καὶ τοὺς ἄλλους πάντας, ὅπῃ τις ἐθέλει, ταύτῃ κατὰ τὸν αὐτὸν τιθέσθω νόμον, καὶ πάγιον ἐχέτω τοῦτον τὸν λόγον. θεοὺς δὲ δὴ τοὺς ὁρατούς, μεγίστους καὶ τιμιωτάτους καὶ ὀξύτατον ὁρῶντας πάντας πάντῃ, τοὺς πρώτους τὴν τῶν ἄστρων φύσιν λεκτέον καὶ ὅσα μετὰ τούτων αἰσθανόμεθα γεγονότα· μετὰ δὲ τούτους καὶ ὑπὸ τούτοις ἑξῆς δαίμονας, ἀέριόν γε γένος, ἔχον ἕδραν τρίτην καὶ μέσην, τῆς ἑρμηνείας E

Voss. x. r. a. c. δ. o. et Eusebio XIII. 18. p. 702. C.

E. ἀέριόν γε γένος] Sic Vat. r. Ceteri ut vulgo: ἀέριον δὲ γένο .

divino honore mactari oportere. Nimirum fuit haec opinio iam mature a Graecis philosophis suscepta atque Apollinis certo et Dianae cultui populari admodum cognata. Ita Anaximander astra pro diis habuit, de quo v. Cicer. De N. D. I. 10. Stob. Eclogg. Phys. p. 56. Plutarch. Placit. Phil. I. 7. 11. August. De Civ. Dei VIII. 2. Et in eadem sententia fuit etiam Pythagoras, quem Cicero Acad. IV. 37. et Diog. Laërt. VIII. p. 582. item solem, lunam et reliqua sidera deos dixisse testantur. Repetitum autem hinc discrimen τῶν ὁρατῶν et τῶν ἀφανῶν θεῶν a Platonicis recentioribus plurimum celebratum; nam ὁρατοὶ θεοὶ sunt sidera; ceteri omnes ἀφανεῖς. v. Davis. ad Maxim. Tyr. I. 10.

E. δαίμονας, ἀέριόν γε γένος, —] Sic pro vulg. ἀέριον δὲ γένος non dubitavimus ex uno cod. Bekkeri refingere. Nam aptissime dicitur utique: aërium certe genus; quum δὲ omnino nullam habeat explicationem, ut etiam Astius corrigendum duxerit locum hunc quidem in modum: ἀέριόν τι γένος. Platonis de daemonibus sententiam cognoscas ex Apolog. Socrat. p. 27. C sqq. Sympos. p. 202. D sqq. Cratyl. p. 397. D sqq. Legg. IV. p. 713. D. coll. cum Politic. p. 274. B sqq. Phaedon. p. 107. D. 108. B. conf. Prolegg. nostra ad Politicum p. 111 sqq. et ann. ad Sympos. l. c. Pythagoram similia de daemonibus statuisse constat ex Diog. L. VIII. 32. Plutarch. De placit. phil. I. 8. Ceterum de daemonologia Graecorum legas omnino Creuzer. Symbol. et Mythol. III. p. 67 sqq. Eckermann: Religionsgesch. u. Mythol. der Völker des Alterthums Vol. I. p. 351 sqq. Ed. Gerhard: Ueber Wesen, Verwandtschaft u. Ursprung der Daemonen u. Genien. Berolin. 1852. 4. (comment. in Academ. Reg. recitata). C. Lehrs: Populäre Aufsätze aus dem Alterthum p. 123 sqq. (Ueber Gott, Götter u. Daemonen). et quae de philosophorum variorum variis sententiis exposuerunt Cudworth. System. Intell. p. 806. Fabricius ad Sext. Emp. p. 571. Astius ad Symp. p. 261. et ad h. l. p. 602. intpp. ad Diog. Laert. VIII. 32.

*αἴτιον, εὐχαῖς τιμᾶν μάλα χρεὼν χάριν τῆς εὐφήμου διαπορείας. τῶν δὲ δύο τούτων ζώων, τοῦ τ' ἐξ αἰθέρος ἐφεξῆς τε ἀέρος οὐ διορώμενον ὅλον αὐτῶν ἑκάτερον εἶναι * καὶ * παρὸν δὴ πλησίον οὐ*
985 *κατάδηλον ἡμῖν γίγνεσθαι, μετέχοντα δὲ φρονήσεως θαυμαστῆς, ἅτε γένους ὄντα εὐμαθοῦς τε καὶ μνήμονος, γιγνώσκειν μὲν ξύμπασαν τὴν ἡμετέραν αὐτὰ διάνοιαν λέγωμεν, καὶ τόν τε καλὸν ἡμῶν καὶ ἀγαθὸν ἅμα θαυμαστῶς ἀσπάζεσθαι καὶ τὸν σφόδρα κακὸν μισεῖν, ἅτε λύπης μετέχοντα ἤδη· θεὸν μὲν γὰρ δὴ τὸν τέλος ἔχοντα τῆς θείας μοίρας ἔξω τούτων εἶναι, λύπης τε καὶ ἡδονῆς, τοῦ δὲ φρονεῖν καὶ*

οὐ διορώμενον] *ὂν διορώμενον* Vat. Ω. Ven. Ξ. Vat. r. et Flor. a. c. δ. o. De Par. A. dissentit Bastius a Bekkero. v. Explicatt. — *διερευνώμενον* Ang. x. et Flor. o.
*εἶναι * καὶ * παρὸν*] Libri *καὶ* om. v. Explicatt.

τῶν δὲ δύο τούτων ζώων —] horum autem duo animalium, eius, quod ex aethere, ac deinceps eius, quod ex aëre constat, utrumque non totum dispici (plane cognosci) ideoque quum prope adsit, tamen nobis non manifestum fieri dicamus ctr. C. Fr. Hermannus de suo dedit: *οὐδ' ὁρώμενον.* Bekkerus et Schneiderus: *ὂν διορώμενον,* quod posterior interpretatur pellucidum. Sed ita neque *διορώμενον* pellucidum interpretari licet, neque *ὂν* idoneo nititur fundamento. Falsum etiam est, quod Bekkerus scribit Parisinum A. *ὂν* tenere, siquidem Bastio teste Vatic. Ω. nec vero Par. A. eam scripturam exhibet. Ceterum *διορώμενον εἶναι* fere idem esse quod *διορᾶσθαι*, in vulgus notum est. Post *εἶναι* de coniectura interposuimus *καὶ* stellulis notatum. Tum *μετέχοντα* et *ὄντα* post *ἑκάτερον* illatum neminem morabitur.

P. 985. *ἔξω τούτων εἶναι*] De sententia conf. Phileb. p. 33. B.

B. *πέμπτον ὂν ἡμίθεον*] „Genus Nympharum. Prima enim numina sunt summi dii; secunda sunt astra; tertia sunt aetherei et quarta aërii — distinguit enim scriptor ignem, aethera et aerem.“ *Astius.*

C. *ὄντως ὄντων ζώων*] H. e. *θείων.* — Dein pro *λεχθὲν* et *τισιν* Stephanus correxit *λεχθεῖσιν*, qui veretur, ne etiam sub iis, quae proxime sequuntur, aliquod mendum delitescat atque adeo ne tota periodus varie sit mendosa. Cui iudicio facile quis adstipuletur; sunt enim verba utique obscura et perplexa. Vide tamen, num qua difficultates istae minuantur, ubi haec observaveris. Istud *ὅπῃ τινες ἐνέτυχον* est: ut aliqui nostrum in ea inciderunt, h. e. si qua iis obviam venerunt, s. iis occurrerunt. Quod deinceps per partes declaratur uberius. Pergitur enim sic: *ἢ καθ' ὕπνον — προςτυ-*

τοῦ γιγνώσκειν κατὰ πάντα μετειληφέναι. καὶ ξυμπλήρους δὴ ζώων οὐρανοῦ γεγονότος ἑρμηνεύεσθαι B πρός ἀλλήλους τε καὶ τοὺς ἀκροτάτους θεοὺς πάντας τε καὶ πάντα, διὰ τὸ φέρεσθαι τὰ μέσα τῶν ζώων ἐπί τε γῆν καὶ ἐπὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν ἐλαφρᾷ φερόμενα ῥύμῃ. τὸ δὲ ὕδατος πέμπτον ὂν ἡμίθεον μὲν ἀπεικάσειεν ἄν τις ὀρθῶς ἀπεικάζων ἐξ αὐτοῦ γεγονέναι, καὶ τοῦτ' εἶναι τοτὲ μὲν ὁρώμενον, ἄλλοτε δὲ ἀποκρυφθὲν ἄδηλον γιγνόμενον, θαῦμα κατ' ἀμυδρὰν ὄψιν παρεχόμενον. τούτων δὴ τῶν πέντε ὄντως ὄντων ζώων, ὅπῃ τινὲς ἐνέτυχον ἡμῶν, ἢ καθ' C ὕπνον ἐν ὀνειροπολίᾳ προστυχόντες, ἢ κατὰ φήμας

P. 985. ξυμπλήρους δὴ] Ita Z. r. a. c. δ. o. et Voss. Legebatur δέ.

B. πέμπτον ὂν ἡμ.] Sic A. Ω. Ξ. Z. Voss. pro vulg. ὄν, quod Bekker. primus mutavit.

χόντες, aut in somno per insomnia ad ea delati; in quibus voc. ὀνειροπολία notandum, quod apud Platonem nusquam reperitur. Deinde vero mutata plane verborum constructione haec adduntur: ἢ κατὰ φήμας — κάμνουσιν, quae in vett. editt. perperam divelluntur interpunctione post λεχθὲν interposita. Nimirum infertur hic repente casus absolutus λεχθέν, hoc sensu: aut quum aliquibus sive sanis sive etiam aegrotantibus per omina et vaticinia dictum sit inter auditiones, h. e. ita ut auribus accideret. Opponuntur igitur haec insomniis atque visis, quae memorantur antea, quandoquidem ea dicuntur ἐν ἀκοαῖς mortalibus obtingere, et quidem κατὰ φήμας, per omina, per voces ominatas; de quo voc. docte exposuit Wyttenbach. Bibliothec. Crit. Vol. III. P. I. p. 57 sqq. ubi p. 60. docet ita appellari vocem, quae ex occulto ad hominum aures accidens divinitus emitti creditur, vel etiam omen ex hominum fortuita voce susceptum. Iam vero illud λεχθέν pro verbo finito positum ne cui offensioni sit, loquendi usum declaraverunt intpp. ad Gregor. Corinth. p. 38 sqq. Hermann. ad Viger. p. 769, 213. Fischer. ad Weller. III. p. 387. et 389. Matthiae Gr. Gr. §. 564. extr. Plane eodem modo positus aoristus προσταχθέν apud Lysiam in Nicom. §. 2: προσταχθὲν γὰρ αὐτῷ τεσσάρων μηνῶν ἀναγράψαι — κατέστησεν κ. τ. λ. et Plat. Phaedr. p. 266. D: περὶ ἔρωτος ὃ ἔστιν ὁρισθέν, h. e. ὁρισθέντος. Quae si recte sunt exposita, nemo iam cum Astio atque Stephano λεχθεῖσιν ἐν ἀκοαῖς corrigere animum induxerit. Porro participiis: ὑγιαίνουσιν ἢ καὶ κάμνουσιν deinceps annectuntur etiam consequentia: ἢ καὶ τελευτῇ βίου πρ. γενομένοις, quae et ipsa cum λεχθέν τισιν oratius cohaerent, hoc sensu: sive etiam vitae fini propin-

τε καὶ μαντείας λεχθέν τισιν ἐν ἀκοαῖς ὑγιαίνουσιν ἢ καὶ κάμνουσιν, ἢ καὶ τελευτῇ βίου προςτυχέσι γενομένοις, ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ δόξας παραγενομένας, ὅθεν ἱερὰ πολλὰ πολλῶν γέγονε, τὰ δὲ γενήσεται, τούτων πάντων νομοθέτης, ὅςτις νοῦν κέκτηται καὶ τὸν βραχύτατον, οὔποτε μὴ τολμήσῃ καινοτομῶν ἐπὶ
D θεοσέβειαν, ἥτις μὴ σαφὲς ἔχει τι, τρέψαι πόλιν ἑαυτοῦ. καὶ μὴν οὐδ' ὧν ὁ πάτριος νόμος εἴρηκε περὶ θυσιῶν ἀποκωλύσει, μηδὲν τὸ παράπαν εἰδώς, ὥςπερ οὐδ' ὂν δυνατὸν εἰδέναι τῇ θνητῇ φύσει τῶν τοιούτων πέρι. τοὺς δὲ ὄντως ἡμῖν φανεροὺς ὄντας θεοὺς ἆρ' οὐχ ὁ αὐτὸς λόγος ἔχει κακίστους εἶναι τοὺς μὴ τολμῶντας λέγειν ἡμῖν καὶ φανεροὺς ποιεῖν, ἀνοργιάστους τε ὄντας ἑτέρους θεοὺς καὶ τιμὰς μὴ δεχομένους τὰς προςηκούσας αὐτοῖς; νῦν δὲ δὴ ξυμ-

C. *λεχθέν τισιν*] Steph. λεχθεῖσιν. Sed v. Explicatt.
ὑγιαίνουσιν ἢ καὶ] ἢ om. Vat. x.
δόξας παραγενομένας] Steph. δόξαις παραγενομέναις, invitis codd. v. Explicatt.

quis. Supersunt igitur verba: *ἰδίᾳ τε καὶ δ. δόξας παραγενομένας*, in quibus rursus offenderunt critici, quandoquidem Cornarius, Stephanus, Astius, alii, invitis codd. scribendum putarunt: *δόξαις παραγενομέναις*. Atqui ne hic quidem quidquam loco movendum. Est enim accusativus ita positus, ut haec universo enuntiato per oppositionem adiiciantur: quae sunt opiniones privatim pariter atque publice susceptae! Quam quidem loquendi rationem illustrant intpp. ad Gregor. Corinth. p. 136 sqq. Dorvill. ad Chariton. p. 642. Matthiae Gr. §. 410. Itaque nobis quidem totum locum considerantibus semper ita est visum, ut nihil quidquam in eo sollicitandum esse iudicaverimus.

ἥτις μὴ σαφὲς ἔχει τι] quae nihil certum habeat. Negat igitur sapientem legum scriptorem civitatem suam ad incertam religionem conversurum esse.

D. *καὶ μὴν οὐδ' ὧν ὁ πάτριος νόμος —*] H. e. καὶ μὴν οὐδ' ἀποκωλύσει θυσίας, περὶ ὧν ὁ πάτριος νόμος εἴρηκεν. Dein malim: *ὡς οὐδ' ὂν δυνατόν*, quippe quum fieri non possit.

ἆρ' οὐχ ὁ αὐτὸς λόγος ἔχει] Pro ἔχει, quod nihili est, scribendum censemus λέγει. — *μὴ τολμῶντας*, prae metu et vecordia non a se impetrantes, ut ctr.

ἀνοργιάστους τε ὄντας ἑτέρους —] „Pendet ὄντας e praegresso λέγειν ἡμῖν καὶ φανεροὺς ποιεῖν, scilicet eos, ut qui itidem (ἑτέρους) dii sint, non ita coli, ut oporteat.“ *Astius*. Intelligit astra s. sidera, quae divinis honoribus colenda arbitratur.

βαίνει γιγνόμενον ἅμα τὸ τοιοῦτον, οἷον ἂν εἴ ποτέ τις ἡμῶν ἥλιον ἢ σελήνην ἑωρακὼς ἦν γιγνομένους ἐφορῶντάς τε ἡμᾶς πάντας, καὶ μὴ ἔφραζεν ἀδύνατος ὢν πῃ φράζειν, τιμῆς τε ἀμοίρους ὄντας ἅμα καὶ μὴ προθυμοῖτο τό γε αὑτοῦ μέρος εἰς ἔντιμον χώραν καταφανεῖς ἄγων αὐτοὺς ἑορτάς τε αὐτοῖς γίγνεσθαι ποιεῖν καὶ θυσίας, ἀπολαμβανόμενόν τε χρόνον ἑκάστοις μειζόνων τε καὶ ἐλαττόνων πολλάκις E
ἐνιαυτῶν ὥρας διανέμειν· ἆρ' οὐκ ἂν κακὸς ἑαυτῷ 986
τε καὶ ἄλλῳ τῷ γιγνώσκοντι λεγόμενος ἐν δίκῃ ξυνεδόκει λέγεσθαί ποτ' ἄν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔκ, ὦ ξένε; κάκιστος μὲν οὖν.

ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν, ὦ Κλεινία φίλε, περὶ ἐμὲ νῦν γιγνόμενον ἴσθι φανερῶς.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

D. ἆρ' οὐχ ὁ αὐτὸς λ.] αὐτὸς A. et pr. Ω.
οἷον ἂν εἴ ποτε] Pro ἂν habent γὰρ A. Ω. Z. r. Voss. Flor. a. c. δ.
E. ἀδύνατος ὤν] V. Explicatt. Mox Flor. προθυμοῖ τό γε.

ξυμβαίνει γιγν. ἅμα τὸ τοιοῦτον] H. e. una s. coniunctim tale quid committitur, quale eveniret, si quis solem et lunam nascentes et nos intuentes vidisset et nihil diceret utpote loquela nescio quo modo destitutus, simulque honoris expertes ctr. Praeter necessitatem Grouius, Astius, Hermannus, Baiterus, pro ἀδύνατος scribendum putarunt δυνατός. Nam fingitur talis homo primum ad siderum splendidissimorum originem obmutuisse nec potuisse indicare, quid rei esset, quippe coniectus in rei plane obstupescendae ingentem admirationem; deinde vero, stupore et admiratione remisso, nec velle coelestia ista corpora debito honore afficere. Itaque duo sunt, quae ille facere dicitur. Id quod etiam per ἅμα satis aperte significatur. Quod si ita est, nec ἀδύνατος in δυνατός mutandum esse liquet. Sed aliud hic vitium delituit. Nam verba: τιμῆς τε ἀμ. ὄντας ἅμα apertum est non cohaerere cum antegressis, sed cum verbis insequentibus connectenda esse, siquidem per ipsam sententiae rationem aliter fieri non potest. Quocirca comma ante καὶ extrudendum fuit, quo abiecto omnia habent explicationem facillimam. Nam ἅμα καὶ est: simul etiam. Quamquam ne sic quidem omnia persanata sunt. Nam pro προθυμοῖτο desideramus utique imperfectum tempus προυθυμεῖτο, quod vix nobis temperavimus quin protenus redderemus scriptori operis, in grammaticis certe nunquam peccanti pueriliter aut plane desipienti. Et scripsit προυθυμεῖτο etiam C. Fr. Hermannus.

E. ἀπολαμβανόμενόν τε χρόνον —] et selectum

Cap. IX. *ΑΘ.* *Ἴστε ὀκτὼ δυνάμεις τῶν περὶ
ὅλον οὐρανὸν γεγονυίας ἀδελφας ἀλλήλων ὧν καθε-
ώρακα ἐγώ. καὶ οὐδὲν μέγα διαπέπραγμαι· ῥᾴδιον γὰρ*
B *καὶ ἑτέρῳ. τούτων δ' εἰσὶ τρεῖς αὗται, μία μὲν ἡλίου, μία
δὲ σελήνης, μία δὲ τῶν ἀπλανῶν ἄστρων ὧν ἐμνήσθη-
μενὀλίγον ἔμπροσθεν, πεντε δὲ ἕτεραι. ταύτας δὴ πά-
σας καὶ τούτους τοὺς ἐν ταύταισιν, εἴτε αὐτοὺς ἰόντας
εἴτε φερομένους ἐν ὀχήμασι πορεύεσθαι ταύτῃ, μη-
δεὶς ἄλλως ποτὲ νομίσῃ πάντων ἡμῶν, ὡς οἱ μὲν
θεοί εἴσιν αὐτῶν, οἱ δ' οὔ, μηδ' ὡς οἱ μὲν γνήσιοι,
οἱ δὲ τοιουτοί τινες, οἵους οὐδὲ θέμις εἰπεῖν ἡμῶν
οὐδενί, πάντες δὲ δὴ πάντας λέγωμέν τε καὶ φῶμεν*
C *ἀδελφούς τ' εἶναι καὶ ἐν ἀδελφαῖς μοίραις, καὶ τι-
μὰς ἀποδιδῶμεν μὴ τῷ μὲν ἐνίαυτόν, τῷ δὲ μῆνα,*

Cap. IX. P. 986. B. *τῶν ἀπλανῶν ἄστρων*] Sic scripsi de coniectura Astii. Vulgo erat inepte: *τῶν πάντων ἄστρων*. Sed A. Ω. Voss. r. *πλανητῶν ἄστρ.* Ven. Ξ. Flor. a. c. δ. ο. *πλανή-*

tempus cuique maiorum et minorum saepius annorum spatii distribuere. — *ἑκάστοις*, astris ut *θεοῖς φανεροῖς*, quorum circuitus (annus) vel maior vel minor ideoque etiam longior vel brevior est.

Cap. IX. P. 986. B. *μία δὲ τῶν ἀπλανῶν ἄστρων*] H. e. fixarum stellarum. Vulgo inepte *τῶν πάντων ἄστρων*. Codd. nonnulli *τῶν ἀπλανητῶν*, in quo latet vera lectio acute ab Astio reperta et vindicata. Nimirum sequutus auctor libelli in his quoque Platonem est ducem, qui in Timaeo p. 38. B sqq. Deum narrat, ut aliquando tempus nasceretur, praeter orbem fixarum stellarum etiam finxisse Solem, Lunam et quinque planetas.

καὶ τούτους τοὺς ἐν ταύταισιν] Indefinite dicit *τούτους*, in mente iam habens, opinor, *τοὺς θεοὺς*, quos deinceps vocat. Nisi forte refingendum est: *καὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ἐν ταύταισιν.*

εἴτε αὐτοὺς — εἴτε φ. — ταύτῃ] sive *ipsi* incedant sive vehantur in vehiculis (in corporibus mundanis tamquam vehiculis), ita ut hac ratione (tanquam curribus vecti) progrediantur. Nam *πορεύεσθαι ταύτῃ* dicitur pro *ὥςτε πορεύεσθαι ταύτῃ*, pertinetque ad *φερομένους ἐν ὀχήμασιν*. Prave vulgo distinguebatur: *πορεύεσθαι, ταύτῃ μηδεὶς κ. τ. λ.* quem errorem prudenter sustulit Bekkerus. Ceterum comparata haec sunt ad sententiam Platonis Legg. X. p. 898. E sq.: *ὡς ἢ ἐνοῦσα (ψυχὴ) ἐντὸς τῷ περιφερεῖ τούτῳ φαινομένῳ σώματι πάντῃ διακομίζει τὸ τοιοῦτον, καθάπερ ἡμᾶς ἡ ψυχὴ πάντῃ περιφέρει, ἢ ποθεν ἔξωθεν σῶμα αὑτῇ πορισαμένη πυρὸς ἤ τινος ἀέρος, ὡς λόγος ἐστίν, ὠθεῖ βίᾳ σώματι*

τοῖς δὲ μήτε τινὰ μοῖραν τάττωμεν μήτε τινὰ χρόνον, ἐν ᾧ διεξέρχεται τὸν αὑτοῦ πόλον, ξυναποτελῶν κόσμον, ὃν ἔταξε λόγος ὁ πάντων θειότατος ὁρατόν· ὃν ὁ μὲν εὐδαίμων πρῶτον μὲν ἐθαύμασεν, ἔπειτα δὲ ἔρωτα ἔσχε τοῦ καταμαθεῖν ὁπόσα θνητῇ φύσει δυνατά, ἡγούμενος ἄριστ᾽ οὕτως εὐτυχέστατά τε διάξειν τὸν βίον τελευτήσας τε εἰς τόπους ἥξειν προσήκοντας ἀρετῇ, καὶ μεμνημένος ἀληθῶς τε καὶ ὄντως, μεταλαβὼν φρονήσεως εἷς ὢν μιᾶς, τὸν ἐπίλοιπον χρόνον θεωρὸς τῶν καλλίστων γενόμενος, ὅσα κατ᾽ ὄψιν, διατελεῖ. νῦν δὴ τὸ μετὰ τοῦθ᾽ ἡμῖν λοιπὸν λέγειν, ὅσοι τ᾽ εἰσί, καὶ τίνες· οὐ γὰρ μήποτε φανῶμεν ψευδεῖς. βεβαίως δὴ διισχυρίζομαι τό γε τοσοῦτον. λέγω γὰρ πάλιν ὀκτὼ μὲν εἶναι, τῶν δὲ ὀκτὼ τρεῖς μὲν

(margin: D at "διάξειν"; E at "λέγω")

των. Ex his verum emersit.

μηδεὶς ἄλλως ποτε ν.] V. ἄλλος, quod ex A. Ω. Z. a. c. δ. ο. x. emendatum. Voss. μηδεὶς ἂν ἄλλος.

σῶμα, ἢ τρίτον αὐτὴ ψιλὴ σώματος οὖσα, ἔχουσα δὲ δυνάμεις ἄλλας — ποδηγεῖ, κ. τ. λ. — Mox in vv. *μηδεὶς ἄλλως ποτὲ ν.* voc. ἄλλως est temere, de quo usu dixit Ruhnken. ad Tim. p. 199. Perperam vulgo ἄλλος scriptum fuit, quod ne Astius quidem sustulit.

C. *ἐν ἀδελφαῖς μοίραις*] cognata sorte frui.

καὶ τιμὰς ἀποδιδῶμεν —] Haec usque ad φύσει δυνατά exscripsit Theodoret. Cur. Aff. Gr. p. 89. ed. Gaisf. memorant etiam Euseb. Praep. Ev. p. 471. D. et 534. B. Cyrill. Alex. adv. Iulian. VIII. p. 271. Apud Theodor. scriptum legitur τῷ δὲ μηνός τινος μήτε τινὰ μοῖραν. ac deinde μηδέ τινα χρόνον. Idem ὁρατὸν post θειότατος cum Euseb. et Cyrillo omittit.

τὸν αὑτοῦ πόλον] axim, i. e. circuitum. De proximis: ὃ ἔταξε λόγος ὁ π. θ. dixit Casaubon. Exercitatt. I. ad Ann. Baron. p. 5. unde tamen ad loci interpretationem nihil proficitur. Sponte vero apparet rationem divinissimam non aliam intelligi, nisi summi dei, qui in Timaeo Platonis rerum omnium auctor atque parens est. — *ὁρατόν*, ὥστε ὁρατὸν εἶναι, quod vel propter sequentia omitti potuit. — *κόσμον*, Weltordnung; v. ad Phileb. p. 29. E. Tim. p. 27. A.

D. *μεμνημένος ἀληθῶς τε καὶ ὄντως*] initiatus vere naturae istis mysteriis. Mox pro διατελεῖ rectius fortasse legetur διατελεῖν quamquam ea scriptura codicum eget confirmatione.

οὐ γάρ μή ποτε φ. ψ.] non enim unquam mendaces fuisse videbimur.

E. *τρεῖς μὲν εἰρῆσθαι*] Intelliguntur orbis stellarum fixarum, Sol et Luna.

εἰρῆσθαι, πέντε δ' ἔτι λοιπάς. ἡ τετάρτη δὲ φορὰ καὶ διέξοδος ἅμα καὶ πέμπτη τάχει μὲν ἡλίῳ σχεδὸν ἴση, καὶ οὔτε βραδυτέρα οὔτε θάττων. τό γ' ἐπίπαν ἀεὶ τούτων τριῶν ὄντων, τὸν νοῦν ἱκανὸν ἔχοντα ἡγεῖσθαι. λέγωμεν δὴ ταύτας ἡλίου τ' εἶναι καὶ ἑωςφόρου καὶ τρίτου, ὡς μὲν ὀνόματι φράζειν οὐκ ἔστι

E. *οὔτε θάττων. τό γ' ἐπίπαν*] Schneiderus post *θάττων* posuit signa lacunae. v. Explicatt.

καὶ τρίτου, ὡς μὲν —] Sic Flor. a. c. δ. Vat. Ω. r. Ang. Par. A. pro vulg. *τρίτον*. Ceterum v. Comment. exeg.

τρόπος ἔθρεψε] V. *τόπος*. Recte *τρόπος* A. Ω. Ξ. x. r. Voss. Flor. a. c. δ. o. v. Comment. Nihilominus omnes nuperi

πέντε δ' ἔτι λοιπάς] Sc. *δυνάμεις*. Intelliguntur *φωςφόρος* (Venus vel Lucifer), *στίλβων* (Mercurius), *πυρόεις* (Mars), *φαέθων* (Iupiter) et *φαίνων* (Saturnus). v. Tim. p. 38. C. D. Cicer. De N. D. II. 20. Apuleius De mundo p. 293. ed. Oudend. conf. Schaubach. ad Eratosthen. Catast. p. 124.

ἡ τετάρτη δὲ φορὰ — ἴση] motus et circuitus Veneris ac Mercurii, de quibus eadem Plato Tim. p. 38. D. Qui quidem planetae quod *ἰσοδρόμοι* fere iudicati sunt soli, non alia huius opinionis caussa est, quam quod Mercurius non longius unius, Venus autem non longius duorum signorum intervallo a sole discedere visus est. v. Cicero De N. D. II. 20. Somn. Scipion. c. 3. Macrob in Somn. Scip. I. 27. et 19. a quibus tamen dissentit Plin. H. N. II. 8. — Proxima: *τό γ' ἐπίπαν — ἡγεῖσθαι*, sine dubio labem susceperunt. Scribendum videtur: *ὥστ' ἐπίπαν ἀεὶ τούτων τριῶν ὄντων τὸν νοῦν ἴσως ἔχοντα ἡγεῖσθαι*, ita ut in universum tria haec corpora mundana quum sint, *ratio* ea semper ducat aequaliter sese habens. Ita *ἱκανῶς* et *ἴσως* vidimus temere permutata esse p. 977 E. ubi vera lectio est: *δόξειε δ' ἂν ἴσως τις βρ.*, quum codd. Platonis habeant: *ἱκανῶς τισι.*

καὶ τρίτου, ὡς μὲν ὀνόματι — γιγνώσκεσθαι.] Sic optimi codd. pro vulg. *καὶ τρίτον ὡς μ.* Sed ne sic quidem area perpurgata est. Legendum videtur: *ὃν μὲν ὀνόματι φράζειν*, aut *οὗ μὲν ὄνομά τι φράζειν οὐκ ἔστι*, cuius nomen aliquod indicare non licet, propterea quod ignoratur. Nimirum stella illa quinta, quae est *ὁμοδρόμος* Soli atque Veneri, est sine dubio Mercurii, quam *στίλβωνα* appellaverunt. Videtur autem significari, nomen eius vagum et incertum fuisse. De quo audias Io. Lydum De mensibus p. 21: *τὴν δὲ τετάρτην ἡμέραν Στίλβοντι ἑνὶ τῶν πλανήτων κατ' Αἰγυπτίους οὕτω καλουμένῳ ἀνέθεντο — Ἑρμοῦ δὲ τοῦτον Ἕλληνες εἶναι βούλονται.* conf. Aristot. De mundo II. 8. Plut. Moral. p. 889. B. C. Cic. De N. D. II. 20.

τούτου δ' αἴτιος ὁ πρῶτος —] Exscripsit haec Euseb. Praepar. Evang. X. 4. p. 471. D. usque ad *ἀπείρῳ*, omissis verbis *φανεροὺς μὲν — κατωχισμένους.*

διὰ τὸ μὴ γιγνώσκεσθαι, τούτου δ' αἴτιος ὁ πρῶτος ταῦτα κατιδὼν βάρβαρος ὤν· παλαιὸς γὰρ δὴ τρόπος ἔθρεψε τοὺς πρώτους ταῦτα ἐννοήσαντας, διὰ τὸ κάλλος τῆς θερινῆς ὥρας, ἣν Αἴγυπτός τε καὶ 987
Συρία ἱκανῶς κέκτηται, φανεροὺς μέν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀστέρας ἀεὶ ξύμπαντας καθορῶντας, ἅτε νεφῶν καὶ

editores tenuerunt *τόπος*, etiam Turicenses.

P. 987. *καὶ Συρία ἱκανῶς κεκτ.*] *καὶ Συρία θ' ἱκανῶς* A. Ω. Ξ. r. x. Voss. Flor. a. c. δ. ο. Quod licet susceperit Schneiderus, tamen non ferendum putamus. v. ad Plat. Prot. p. 317. D. et Phileb. p. 47. B. ed. Goth. Facilius toleraremus *καὶ Συρία δ' ἱκανῶς*, unde librorum lectionem ortam esse suspicamur.

παλαιὸς γὰρ δὴ τρόπος ἔθρ.] Sic libri praestantissimi pro vulg. *τόπος*, quod sensu cassum esse liquet, ut miremur illud etiam a nuperis libelli editoribus Bekkero, Schneidero, Hermanno, retentum esse. Quamquam loco etiam alia adhaesit macula, quam eluendam censemus scribendo: *ἔθρεψεν* **αὐτοὺς** *πρώτους τ. ἐνν.* nam mos vetustus *hos* (barbaros) primos aluit harum rerum observatores, propter aestivi temporis pulcritudinem, qua Aegyptus et Syria gaudet, apertas, ut ita dicam, stellas conspicientes ctr. Nimirum ita significatur, antiquissimis iam temporibus sidera in illis ipsis terris observata esse, quae a barbaris essent inhabitatae, indeque nominis inconstantiam esse repetendam. De re ipsa Astius apte contulit Cicer. De divinat. I. 1. „Principio Assyrii, ut ab ultimis auctoritatibus repetam, propter planitiem magnitudinemque regionum, quas incolebant, quum coelum ex omni parte patens et apertum intuerentur, traiectiones motusque stellarum observaverunt; quibus notatis quid cuique significaretur, memoriae prodiderunt. — Eandem artem etiam Aegyptii longinquitate temporum innumerabilibus paene saeculis consecuti putantur.

P. 987. *ἅτε νεφῶν — κατῳκισμένους*] Pendet *τοῦ κόσμου* ex *νεφῶν καὶ ὑδάτων*, ut iunctura verborum haec sit: *ἅτε ἀεὶ κατῳκισμένους ἀπόπροσθεν νεφῶν καὶ ὑδάτων τοῦ κόσμου*, utpote procul a nebulis et pluviis coeli collocatos. Ita *κόσμος* de coelo Plat. Tim. p. 28. B. *ὁ δὴ οὐρανὸς ἢ κόσμος ἢ ἄλλο τι ὀνομαζόμενος.* Isocr. p. 78. C. *γῆς ἁπάσης τῆς ὑπὸ τῷ κόσμῳ κειμένης.* Diodor. Sic. III. 56. 60. 61. Usum loquendi a Pythagora repetunt Diog. Laert. VIII. 48: *τοῦτον* (Pythagoram) *ὁ Φαβωρῖνός φησι — τὸν οὐρανὸν πρῶτον ὀνομάσαι κόσμον.* Scriptor Vitae Pythagor. ap. Phot. Bibl. p. 440. 27. *ὅτι πρῶτος Πυθαγόρας τὸν οὐρανὸν κόσμον προσηγόρευσεν.* Atque eundem etiam universum mundum ita dixisse constat. Errore ortum videtur, quod in optimis codd. pro *κατῳκισμένους* scriptum exhibetur *κεκτημένους*, quod nec perpetui illorum librorum sectatores recipere ausi sunt. Nimirum hoc quoque ex-

ὑδάτων ἀπόπροσθεν ἀεὶ τοῦ κόσμου κατῳκισμένους. ὅθεν καὶ πανταχόσε καὶ δεῦρ' ἐξήκει, βεβασανισμένα χρόνῳ μυριετεῖ τε καὶ ἀπείρῳ. διὸ θαῤῥοῦντα χρὴ ταῦτα εἰς νόμους θέσθαι· τὸ γὰρ μὴ τίμια τὰ θεῖα εἶναι, τὰ δὲ τίμια σαφῶς οὐκ ἐμφρόνων. ὅτι δὲ οὐκ
B ὀνόματα ἔσχηκε, τήν γε αἰτίαν χρὴ λέγεσθαι ταύτην. ἀλλὰ γὰρ ἐπωνυμίαν εἰλήφασι θεῶν. ὁ μὲν γὰρ ἑως-

τοῦ κόσμου κατῳκισμένους] *κεκτημένους* A. Ω. Voss. Flor. a. c. o. δ. Angel.

θαῤῥοῦντα χρὴ] Vulg. *θαῤῥοῦντας* invitis libris A. Ω. Ξ. Voss. Flor. a. c. δ. o. Ang. et Vat. r.

τὰ δὲ τίμια] *τὰ δὲ τίμια* A. Ω. Ξ. Voss. x. r. a. c. δ. o. Verissime. Nimirum ante *μὴ τίμια* reticetur *τὰ μέν*, de qua ratione loquendi bis iam supra admonuimus. Editt. omnes invitis codd. *θεῖα εἶναι ἢ τάδε μὴ θεῖα.*

B. *ἐπωνυμίαν εἰλήφασι θεῶν*] Ita codd. omnes; Steph.

emplo intelligi licet, illorum lectionibus non sine cautione utendum esse.

ὅθεν καὶ πανταχόσε —] unde quum aliorsum tum huc exierunt (divulgata sunt) explorata innumerabilibus saeculis, ut loquitur Cicero De divinat. l. c.

οὐκ ἐμφρόνων] Int. *ἐστίν*. Quam ellipsin abunde illustravimus ad Legg. X. p. 909. E.

B. *χρὴ λέγεσθαι ταύτην.*] quam modo memoravimus.

ἀλλὰ γάρ ἐπωνυμίαν εἰληφ.] at enim cognomina acceperunt deorum, licet interdum nominibus caruerint.

ἕσπερός τε ὢν αὐτὸς Ἀφροδίτης —] Cicero De N. D. II. 20. 53. Infima est quinque errantium stellarum terraeque proxima stella Veneris, *φωςφόρος* Graece; *Lucifer* Latine dicitur, quum antegreditur Solem, quum subsequitur autem *Hesperus*. Luciferum et Hesperum esse stellam eandem, primus observasse narratur Pythagoras vel Parmenides; v. Plin. N. H. II. 8. Diog. Laert. VIII. 14. et IX. 23. Aristot. Eth. Nic. VI. 1. Io. Lydus De mens. VIII. 24. Quidam tamen eam stellam voluerunt esse Iunonis, nonnulli etiam Isidis aut Magnae matris Deum; de quibus opinionibus v. Plin. l. c. Arist. De mundo Cap. II. p. 465. Apuleius De mundo p. 293. ed. Oudend. Quintus Phosphorus Iunonia, imo Veneris stella censetur. — *ἔχει λόγον*, rationi consentaneum est. Est enim stella pulcerrima.

καὶ μάλα Συρίῳ νομοθέτῃ πρέπον] id quod admodum decet Syrium legislatorem. Nam *πρέπον* est idem quod *πρέποντος αὐτοῦ*; v. Matthiae Gr. §. 568. Pro *νομοθέτῃ* ne quis cum Astio requirat *ὀνοματοθέτῃ*, v. ad Cratyl. p. 388. E. et 389. D. Viguit autem cultus Veneris inter populos Orientis, Babylonios, Assyrios, Phoenicios, Aegyptios, alios iam inde ab antiquissimus temporibus maxime, ibique ea variis nominibus, Astarte, Melitta, Alitta, Derceto, Atergatis, al. appellata est. v. Herodot. I. 105. Lucian. De dea

φόρος ἕσπερός τε ὢν αὐτὸς Ἀφροδίτης εἶναι σχεδὸν ἔχει λόγον καὶ μάλα Συρίῳ νομοθέτῃ πρέπον, ὁ δ' ὁμόδρομος ἡλίῳ τε ἅμα καὶ τούτῳ σχεδὸν Ἑρμοῦ· τρεῖς δ' ἔτι φορὰς λέγωμεν ἐπὶ δεξιὰ πορευομένων μετὰ σελήνης τε καὶ ἡλίου. ἕνα δὲ τὸν ὄγδοον χρὴ λέγειν, ὃν μάλιστ' ἄν τις ἄνω κόσμον προσαγορεύοι, ὃς ἐναντίος ἐκείνοις ξύμπασι πορεύεται, ἄγων τοὺς

καὶ ὀνόματα εἰλήφασι παρ' ἐνίων.

ὢν αὐτὸς — σχεδὸν, Ἑρμοῦ·] Vulgo: ὁ αὐτὸς εἶναι, ἔχει δὴ λόγον· ὁ δ' ὁμόδρομος Ἡλίῳ τε ἅμα καὶ τούτῳ Στίλβων, ceteris omissis, ut cod. *Z*. Plerique tamen αὖτὸς pro αὐτός.

λέγωμεν ἐπὶ δεξιὰ] V. λέγομεν, praeter fidem codicum.

μάλιστ' ἄν τις] ἄν om. *Ω Z Ξ*. Voss. a. c. δ. ο. etiam A. teste Bastio.

ὃς ἐναντίος — ἄγων τοὺς ἄλλους] Desunt haec verba vulgo consentiente uno cod. *Z*.

Syria c. 22. 31: quos locos memorat Astius. Ex quo Creuzerus aliique collegerunt, etiam cultum Veneris ut reliquorum naturae deorum ex Asia ad Graecos propagatum esse. sed v. Creuzer. Symbol. Vol. II. p. 10—417.

ὁ δ' ὁμόδρομος — Ἑρμοῦ] Cicero De N. D. II. 20, 53. Infra hanc autem (stellam Martis) stella Mercurii est. Ea *στίλβων* appellatur a Graecis; quae anno fere vertente igniferum lustrat orbem neque a Sole longius unquam unius signi intervallo discedit, tum antevertens tum subsequens. Io. Lydus De menss. p. 21.

τρεῖς δ' ἔτι φορὰς λέγωμεν] „Tres illae stellae, quae cum Sole, Luna, Venere et Mercurio inter errantes, ut vulgo dicuntur, numerantur, sunt Mars, Iupiter et Saturnus; quibus opponitur orbis stellarum inerrantium (fixarum), ὁ ὄγδοος sc. θεός, ὁ ἄνω κόσμος, extimus orbis coelestis, qui reliquos omnes complectitur, summus ipse Deus, arcens et continens ceteros, in quo sunt infixi illi qui volvuntur stellarum cursus sempiterni, ut est ap. Ciceronem in Somnio Scipionis. Septem illae stellae ab occasu ad ortum (*ἐπὶ δεξιὰ*) feruntur, quae quidem est φορὰ τῆς θατέρου φύσεως, ut Plato docet Tim. p. 36. C. coll. Tim. Locr. p. 96. D.; contraria vero est stellarum inerrantium conversio; „spatiis enim immutabilibus ab ortu ad occasum commeant, nullum cursus sui vestigium inflectentes," ut ait Cicer. De N. D. II. 19. earumque φορὰ est τῆς ταὐτοῦ φύσεως, quam vocat Plato Tim. l. c. conf. Macrob. in Somn. Scipion. I. 18. Quae quidem veteres posuisse oculorum sensum secutos per se patet." *Astius*.

ἄνω κόσμον προσαγ.] Stephanus ante ἄνω κόσμον requirebat τὸν articulum, quem de coniectura inseruit Astius, codicibus quidem non addicentibus. Neque eo opus videbitur talia comparantibus Plat. De Rep. VIII. p. 564. A. εἰς ἄγαν δουλείαν. Legg. I. p. 698. C. σφόδρα φιλίαι. Sed v. ad Legg. I. p. 639. B.

ἄλλους, ὥς γε ἀνθρώποις φαίνοιτ' ἂν ὀλίγα τού-
C *των εἰδόσιν. ὅσα δὲ ἱκανῶς ἴσμεν, ἀνάγκη λέγειν καὶ λέγομεν· ἡ γὰρ ὄντως οὖσα σοφία ταύτῃ πῃ φαίνεται τῷ καὶ σμικρὰ ξυννοίας ὀρθῆς θείας τε μετειληφότι. λοιποὶ δὴ τρεῖς ἀστέρες, ὧν εἷς μὲν βραδυτῆτι διαφέρων αὐτῶν ἐστί, Κρόνου δ' αὐτόν τινες ἐπωνυμίαν φθέγγονται· τὸν δὲ μετὰ τοῦτον βραδυτῆτι λέγειν χρὴ Διός· Ἄρεος δὲ ὁ μετὰ τοῦτον· πάντων δὲ οὗτος ἐρυθρώτατον ἔχει χρῶμα. χαλεπὸν δὲ οὐδὲν τούτων κατανοῆσαί τινα φράζοντός τινος,*
D *ἀλλὰ μαθόντα, ὡς λέγομεν, ἡγεῖσθαι δεῖ.* Cap. X. *τόδε γε μὴν διανοηθῆναι χρὴ πάντ' ἄνδρα Ἕλληνα, ὡς τόπον ἔχομεν τὸν τῶν Ἑλλήνων πρὸς ἀρετὴν ἐν τοῖς σχεδὸν ἄριστον. τὸ δ' ἐπαινετὸν αὐτοῦ χρὴ λέ-*

C. *λοιποὶ δὴ τρεῖς ἀστέρες*] Scribitur in editt. omnibus fere *λοιπόν*, quod olim ex Flor. a. c. *δ. ο.* correximus; postea cognovimus etiam in Par. A. et Vat. *Ω.* scriptum extare; inde enim Bastii diligentia enotatum est. In Voss. haec: *λοιποὶ — ἀστέρες* omissa sunt.

Κρόνου δ' αὐτόν τινες ἐπων.] Par. A. Ξ. Voss. et pr. *Ω.* a. *ἡλίου δ' αὐτόν τινες ἐπ.* Recte *Κρόνου* ceteri. Vulgo *Φαίνωνα.* Pro *ἐπωνυμίαν* vulgo *ὄνομα*, ut scriptum extat in cod. *Z.* Winckelmannus coni. *ἐπώνυμον.* Dein *μετὰ τοῦτο* Par. A. et Voss. Verba *βραδυτῆτι* usque ad *πάντων δὲ οὗτος* om. *Z.*

C. *Κρόνου δ' αὐτόν τινες*] Cicero De N. D. II. 20, 52. Nam ea, quae Saturni stella dicitur, *φαίνων*que a Graecis nominatur, quae a terra abest plurimum, triginta fere annis cursum suum conficit etr. — *φθέγγονται* i. q. *ὀνομάζουσι*, ut Phileb. p. 25. C. p. 34. A. al. — *λέγειν χρὴ Διός*, Cic. l. c. Infra autem hanc (stellam Saturni) propius a terra Iovis stella fertur, quae *φαέθων* dicitur, eaque eundem duodecim signorum orbem annis duodecim conficit, easdemque, quas Saturni stella, efficit in cursu varietates. Ceterum de Saturno *Io. Lydus* De menss. IX. p. 25. *τὴν ἑβδόμην ἡμέραν Αἰγύπτιοι μὲν καὶ Χαλδαῖοι προσφωνοῦσι Φαίνοντι, οὕτω κατ' αὐτοὺς προσαγορευομένῳ ἀστέρι τῷ πάντων ἀνωτάτω — Κρόνον δὲ αὐτὸν Ἕλλησιν ἔθος καλεῖν.*

Ἄρεος δὲ ὁ μετὰ τ.] Cicero l. c. Huic autem proxime inferiorem orbem tenet *πυρόεις*, quae stella Martis appellatur eaque quattuor et viginti mensibus, sex, ut opinor, diebus minus, eundem lustrat orbem, quem duae superiores. De rutilo eius colore Cicero Somn. Scipion. l. c.: tum rutilus horribilisque terris, quem Martium dicitis.

γειν, ὅτι μέσος ἂν εἴη χειμώνων τε καὶ τῆς θερινῆς
φύσεως. ἡ δ' ὑστεροῦσα ἡμῖν εἰς τὸ θερινὸν φύσις τοῦ
περὶ τὸν ἐκεῖ τόπον, ὅπερ εἴπομεν, ὕστερον αὖ παραδέ-
δωκε τὸ τούτων τῶν θεῶν τοῦ κόσμου κατανόημα. λά-
βωμεν δέ, ὡς ὅ τι περ ἂν Ἕλληνες βαρβάρων παραλά- E
βωσι κάλλιον τοῦτο εἰς τέλος ἀπεργάζονται. καὶ δὴ
καὶ περὶ τὰ νῦν λεγόμενα ταὐτὸν δεῖ διανοηθῆναι
τοῦτο, ὡς χαλεπὸν μὲν πάντα τὰ τοιαῦτα ἀναμφισ-
βητήτως ἐξευρίσκειν, πολλὴ δ' ἐλπὶς ἅμα καὶ καλὴ
κάλλιον καὶ δικαιότερον ὄντως τῆς ἐκ τῶν βαρβάρων 988
ἐλθούσης φήμης τε ἅμα καὶ θεραπείας πάντων τού-
των τῶν θεῶν ἐπιμελήσεσθαι τοὺς Ἕλληνας, παιδεί-
αις τε καὶ ἐκ Δελφῶν μαντείαις χρωμένους καὶ πάσῃ
τῇ κατὰ νόμους θεραπείᾳ. τόδε δὲ μηδείς ποτε φο-

βραδυτῆτι λέγειν χρὴ Διός· Ἄρεος δὲ ὁ — πάντων] Hanc lectionem debemus Par. A. Vat. Ω. Voss. x. r. a. c. δ. o. nisi quod in duobus Flor. et Vat. r. *Ἄρεως* legitur. Vett. editt. *βραδύτητι φαέθοντα· Πυρόεις δ' ὁ μετὰ τοῦτον· πάντων δὲ οὗτος κ. τ. λ.*

ἐρυθρώτατον ἔχει] Sic A. Ω. pr. pro *ἐρυθρότερον*.

Cap. X. D. *ὕστερον αὖ παραδέδωκε*] Libri *αὐτοῖς*. sed v. Explicatt.

E. *παραλάβωσι καλλίον*] Sic Flor. δ. Ceteri *παραλάβωμεν* cum editt.

Cap. X. D. *ὡς τόπον ἔχομεν*] Similia legas de Graeciae coelo apud Platon. Tim. p. 24. C. Theophrast. Char. Prooem.

τοῦ περὶ τὸν ἐκεῖ τόπον] Syriae et Aegypti. v. p. 987. A.

ὕστερον αὖ παραδέδωκε] serius *item* (nobis) horum mundi deorum notitiam impertivit. Prave vulgo *αὐτοῖς* pro *αὖ*, quod de coniectura restituit Astius. Tenuerunt tamen *αὐτοῖς* Bekkerus et Schneiderus, codicum freti auctoritate. Atqui codicum certe in re tam aperta fides nulla est.

E. *λάβωμεν δέ, ὡς ὅ τί περ ἂν* —] Laudat haec usque ad *ἀπεργάζονται* Eusebius Praep. Ev. X. 4. p. 472. A. ubi pro *δέ* scriptum est *δή* et *παραλάβωσιν* pro vulg. *παραλάβωμεν* exhibetur. Tertiam personam, quam tuetur etiam Flor. δ., unice veram putamus, ut eam cum Astio, probante etiam Stephano, recipere non dubitaverimus. Ceterae editt. omnes *παραλάβωμεν*, quod natum videtur ex praegresso *λάβωμεν*. De sententia Astius conferri iubet Anonym. Vit. Pythagor. p. 218. ed. Porphyr. Cantabr. p. 65.

P. 988. *κάλλιον καὶ δικαιότερον*] Tenendum est philosophum hoc unum maxime in Barbaris reprehendere, quod astra esse numina divina non senserint neque eos divinis ho-

βηθῇ τῶν Ἑλλήνων, ὡς οὐ χρὴ περὶ τὰ θεῖά ποτε πραγματεύεσθαι θνητοὺς ὄντας, πᾶν δὲ τούτῳ διανοηθῆναι τοὐναντίον, ὡς οὔτε ἄφρον ἐστί ποτε τὸ
B *θεῖον οὔτε ἀγνοεῖ που τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀλλ' οἶδεν, ὅτι διδάσκοντος αὐτοῦ ξυνακολουθήσει καὶ μαθήσεται τὰ διδασκόμενα, ὅτι δὲ διδάσκει τοῦτο αὐτὸ ἡμᾶς, μανθάνομεν δὲ ἡμεῖς, ἀριθμόν τε καὶ ἀριθμεῖν, οἶδε δήπου· πάντων γὰρ ἀφρονέστατον ἂν*

P. 988. *πᾶν δὲ τούτῳ διαν.*] Vulgo *τούτου*. Sed *τούτῳ* A. Ω. Voss. Ξ. x. r. a. c. δ. o. unde nunc dativum revocavimus.
B. *αὐτὸ αὐτὸ ἀγν.*] *αὐτὸ* om. A. et pr. Ω.

noribus eo quo deceat modo prosequuti sint.

ὡς οὐ χρὴ περὶ τὰ θεῖα — πραγματεύεσθαι] De sententia v. Plat. Legg. VII. p. 821. A sqq. unde suam sapientiam hausit scriptor.

πᾶν δὲ τούτῳ διανοηθῆναι τ.] Ex praecedenti *μηδεὶς φοβηθῇ* in sententia adversativa contrarium intelligendum relinquitur, *ἕκαστος νομιζέτω*. v. ad Symp. p. 192. E.

B. *διδάσκοντος αὐτοῦ*] *τοῦ θείου*. — *ξυνακολουθήσει καὶ μαθήσεται*, sc. *ἡ ἀνθρωπίνη φύσις* s. *ὁ ἄνθρωπος*.

τὸ λεγόμενον γὰρ ἂν ὄντως] Notabis particulae *ἂν* collocationem, de qua v. ad Phaedon. p. 87. A.

λόγον δὴ καὶ πολὺν —] Hoc dicit: Priscos homines utique consentaneum est in diis agnoscendis riteque colendis variis modis a recto aberravisse, quemadmodum etiam posteriores erraverunt naturae elementis eas virtutes tribuentes, quae sunt numinis divini propriae. Nunc autem quum intellexerimus, animum esse, qui moveat et agat corpora, certe id etiam aperte declarandum ac profitendum est; quumque perspexerimus omne bonum a tali item natura, id est bona, proficisci, et omne malum a natura bonae contraria, profecto etiam agnoscere debemus, motum bonum ab optima mente effici, atque ipsum bonum malo esse longe potentius. Ex quo efficitur, ut vir bonus et honestus item pro sapiente habendus sit (p. 988. B — E.).

λόγον δὴ καὶ πολὺν καὶ καλὸν ἔχει] rationem habet et magnam et pulcram (facile credibile est propter caussas et rationes valde probabiles), tum, quum primum hominibus de diis quaerere in mentem venisset, quomodo illi orti essent et qualia negotia tractarent, sapientibus non ex sententia nec grate de his rebus iudicatum esse. — *τοῖς σώφροσι*, iis qui ultra vulgus saperent postea atque de rebus divinis sentirent melius. Dativus tam cum *κατὰ νοῦν* quam cum *φίλως* cohaeret. Tim. p. 17. C. *καὶ μάλα γε ῥηθεῖσα πᾶσι κατὰ νοῦν*. Ibid. p. 36. D. *ἐπειδὴ δὲ κατὰ νοῦν τῷ ξυνιστάντι πᾶσα ἡ τῆς ψυχῆς ξύστασις ἐγεγένητο*. Ibid. p 27. C. *κατὰ νοῦν ἐκείνοις μὲν μάλιστα, ἑπομένως δὲ ἡμῖν*. Phae-

εἴη τοῦτο ἀγνοοῦν· τὸ λεγόμενον γὰρ ἂν ὄντως αὐτὸ αὐτὸ ἀγνοοῖ, χαλεπαῖνον τῷ δυναμένῳ μανθάνειν, ἀλλ' οὐ συγχαῖρον ἄνευ φθόνου διὰ θεὸν ἀγαθῷ γενομένῳ. λόγον δὴ καὶ πολὺν καὶ καλὸν ἔχει, τότε μέν, ὅτε περὶ θεῶν ἦν ἀνθρώποις διανοήματα πρῶτα, ὥς τ' ἐγένοντο οἷοί τ' ἐγίγνοντο καὶ οἵας μετεχειρίζοντο πράξεις, μὴ κατὰ νοῦν τοῖς σώφροσι λέγεσθαι μηδὲ φίλως, μηδ' ὡς οἱ δεύτεροι, ἐν οἷς πρε- C

C. καὶ οἵας μετεχειρ.] καὶ ὁ μὲν καὶ οἵας μετ. A. Ω. Voss. Sed A. et Voss. in marg. καὶ οἶμαι. In Vat. Ω. verba ὁ μέν punctis notata sunt. Hermannus probante Baitero de suo edidit: καὶ ὅθεν καὶ οἵας.

don. p. 97. D. κατὰ νοῦν ἐμαυτῷ. Neque redundat aut ineptum est istud: μηδὲ φίλως, h. e. neque sic uti sapientibus gratum et acceptum esset; ut profecto non videamus, cur C. Schmidt in Programm. Bielefeld. a. 1847. quod continet Epistolam ad Turicenses Platonis editores illud, eiiciendum statuerit. Ante καὶ οἵας in Par. A. et Voss. ὁ μὲν insertum est, cui in margine adscriptum legitur οἶμαι. Inde Hermannus extudit καὶ ὅθεν, quod non dissentiente Baitero continuo etiam orationi scriptoris interposuit. Veremur, ut recte. Nam primum quidem in Vat. Ω istud ὁ μὲν tamquam errore ortum punctis notatum est, de quo accurate narrat Bastius. Deinde καὶ ὅθεν parum convenit cum οἷοί τ' ἐγίγνοντο; quod si omnino locum haberet, certe post ὥς τ' ἐγένετο interponendum fuisset.

μηδ' ὡς οἱ δεύτεροι, ἐν οἷς — —] Haec verba sine dubio vitio laborant. Prave ea interpretatur Astius: ut qui eos (deos) ne pro secundis quidem numinibus habuerint, h. e. pro diis ὁρατοῖς. Rectius Ficinus et Cornarius, quorum ille: nec ut secundi iudicavisse"; hic vero: neque velut secundi censuerunt. Nempe οἱ δεύτεροι sunt posterioris aetatis sapientes, qui in stellis ac sideribus nullam vim divinam agnoscebant, omnia ad naturae vires revocabant; cuius modi homines Plato Legum libro decimo p. 888. A. sqq. usque ad p. 892. B. graviter reprehendit et castigat. Qui quidem nunc vocantur δεύτεροι, secundi ab illis veteribus, non modo aetate, sed etiam iudicii perversitate, ut adeo in maiore, quam illi, errore versati esse existimandi sint. Nam ita δεύτερον εἶναί τινος, atque δεύτερόν τινα ἄγειν, ἡγεῖσθαι, ποιεῖν et τιθέναι, usurpari consuevisse constat. Nimirum corripiuntur hic data occasione etiam philosophi atque physici, qui indigno modo de numinibus istis mundanis, quae scriptor secundum Platonem statuit, iudicavissent, omnia ad naturae vires referentes, quae accuratius considerata vim divinam patefacere videantur. Itaque inepte hic alicui repetitum videatur μηδὲ vel μηδ', quo eiecto utique probabilis sententiae ratio emergit. Nam ita ad ὡς οἱ δεύτεροι intelligendum per synesin facile

σβύτατα μὲν τὰ πυρὸς ἐλέγετο καὶ ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων σωμάτων, ὕστερα δὲ τὰ τῆς θαυμαστῆς ψυχῆς, καὶ φορὰ κρείττων καὶ τιμιωτέρα, ἣν σῶμα εἴληχε φέρειν αὐτό τε ἑαυτὸ θερμότητι καὶ ψύξεσι καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις, ἀλλ' οὐ ψυχὴ σῶμά τε καὶ ἑαυτήν.
D νῦν δ' ὅτε λέγομεν ψυχὴν μέν, ἄν περ ἐν σώματι γένηται, [θαῦμα οὐδὲν] κινεῖν τε καὶ περιφέρειν τοῦτο καὶ ἑαυτήν, οὐδ' ἡμῖν ἀπιστεῖ ψυχὴ κατὰ λόγον οὐδένα, ὡς βάρος οὐδὲν περιφέρειν δυναμένη.

ἣν σῶμα εἴληχε φ.] Vulgo *τὸ σῶμα*. A. Ω. r. *τὴν σῶμα*. Ang. x. *τὴν τὸ σῶμα εἰλ.* Recte Bekkerus e cod. *Z*. *ἢν σωμα*. Vat. Ω. pr. et Flor. a. pr. *εἴληφε*.

excusandam: *δοκοῦσι μὴ κατὰ νοῦν τοῖς σώφροσι μηδὲ φίλως εἰρηκέναι.* Sed praestat, opinor, facta leni verborum transpositione ita scribere: *ὡς μηδ' οἱ δεύτεροι*, quemadmodum nec secundi post illos, sc. sapientibus ex sententia et grate fecisse putandi sunt, inter quos antiquissima (prima) dicebantur, quae ad aquam, ignem et reliqua elementa corporea pertinent, posteriora, quae pertinent ad animum admirabilem.

καὶ φορὰ κρείττων καὶ τιμιωτέρα, ἣν σῶμα εἴληχε — ἑαυτήν.] et apud quos motus praestantior et admirabilior dicebatur is, quem corpus accepisset, ita ut semet ipsum calore et frigoribus et quae sunt id genus alia moveret et agitaret, neque vero ille quem accepit animus tum ad corpus tum ad semet ipsum movendum. Etenim *φέρειν* pendet ex *εἴληχε*, ita ut sit idem quod *ὥστε φέρειν*, in qua ratione non est cur quis haereat. Sed vitiosum est istud *τε* importune post *αὐτό* inculcatum. Quod permovit Astium, ut post *αὐτό τε ἑαυτὸ* excidisse putaret *καὶ τὴν ψυχήν*. Quod abhorret plane a verisimilitudine. Nam volebant isti homines potius corpora suis ipsorum viribus moveri, animum tollebant penitus. Itaque *τε* mutandum videtur in *γε*: ut ipsum *adeo* semet moveret. In postremis autem verbis liquet inesse breviloquentiam, quam interpretatione nostra satis videmur declaravisse.

D. *νῦν δ' ὅτε λέγομεν —*] nunc autem, quum dicamus (quandoquidem dicimus), animum quidem, si in corpore insit, mirum non esse eum et hoc et semet ipsum movere et agitare, nec animus noster ulla ratione dubitat, num possit aliquam molem circumferre. Haec quoque corrupta sunt. Videntur eliminari oportere vocabula *θαῦμα οὐδέν* huc importune ex sequentibus translata. Quibus eiectis omnia sunt rectissime dicta. De negatione *οὐδένα* et *οὐδέν* post *ἀπιστεῖν* illata v. G. Hermann. ad Viger. p. 810. n. 271. Aug. Matthiae Gr. Gr. §. 534. 6. ac de *ὡς — δυναμένη* A. Matthiae Gr. §. 569. Ceterum pro *ἀπιστεῖ* non est quod quis cum Stephano et Astio *ἀπιστεῖται* legendum esse putet. Nec *ἀπιστεῖν* ferendum, quod Schmidtius l. c. requirit.

διὸ καὶ νῦν ἡμῶν ἀξιούντων, ψυχῆς οὔσης αἰτίας τοῦ ὅλου καὶ πάντων μὲν τῶν ἀγαθῶν ὄντων τοιούτων, τῶν δὲ αὖ φλαύρων τοιούτων ἄλλων, τῆς μὲν φορᾶς πάσης καὶ κινήσεως ψυχὴν αἰτίαν εἶναι θαῦμα οὐδέν, τὴν δ' ἐπὶ τἀγαθὸν φορὰν καὶ κίνησιν τῆς E
ἀρίστης ψυχῆς εἶναι, τὴν δ' ἐπὶ τοὐναντίον ἐναντίαν, νενικηκέναι δεῖ και νικᾶν τὰ ἀγαθὰ τὰ μὴ τοιαῦτα. Cap. XI. Ταῦτα ἡμῖν εἴρηται πάντα κατὰ τὴν τῶν

C. *ἀπιστεῖ ψυχῇ*] *ἀπιστεῖται ψυχῇ* Cod. Z. ut Steph. coni. Sed v. Explicatt.

τῆς μὲν φορᾶς] Sic Par. A. teste Bastio et Vat. ΩΖΞ. Voss. x r. a. c. δ. ο. Vulgo *τοῖς μὲν φορᾶς.*

ψυχῆς οὔσης αἰτίας] Genitivi absoluti non sunt pro accusativo cum infinitivo positi, ut putabat Astius. Imo iunctura periodi haec est: *διὸ τὰ ἀγαθὰ δεῖ νενικηκέναι καὶ νικᾶν τὰ μὴ τοιαῦτα, ἡμῶν ἀξιούντων θαῦμα οὐδὲν* (*εἶναι*) *ψυχὴν μὲν αἰτίαν εἶναι τῆς φορᾶς πάσης καὶ κινήσεως, τὴν δ' ἐπὶ τἀγαθὸν φορὰν καὶ κίνησιν τῆς ἀρίστης ψυχῆς εἶναι, τὴν δ' ἐπὶ τοὐναντίον ἐναντίαν,* quibus interpositi sunt genitivi illi absoluti caussam significantes. Itaque grammatica certe verborum constructio sibi plane constat, ut nec Schmidtio aut Hermanno assentiamur hoc loco verba *θαῦμα οὐδὲν* eiicienda esse existimantibus, quae in superioribus potius exterminanda fuerunt, ubi ea vidimus sermonis tenorem moleste interturbare. Nec vero sententia ipsa obscura est. Hoc enim dicit philosophus: Quum igitur etiam nunc statuamus, quoniam animus caussa sit universi atque omnia bona talium item rerum (bonarum) caussae sint, mala autem item rerum malarum, mirum non esse, quod animus omnis agitationis et motus caussa sit, quodque agitatio et motus ad bonum tendens optimi sit animi, ad contrarium autem motus contrarius; plane necesse est, ut bona victoriam et reportaverint et reportent de iis, quae non sint talia, hoc est de malis. Haec igitur universi loci sententia est. Nam verba *καὶ πάντων μὲν τῶν ἀγαθῶν κ. τ. λ.* sic accipienda putamus, ut ad *ὄντων* intelligatur rursus *αἰτίων,* unde genitivus *τοιούτων* pendeat, itemque post *φλαύρων* repetendum censemus *ὄντων αἰτίων,* ex quo deinde suspensum sit *τοιούτων ἄλλων.* De *τοιούτων* et *ἄλλων τοιούτων,* item talium, v. ann. ad Phaedon. p. 59. A. p. 67. A. 80. C.

Cap. XI. E. *κατὰ τὴν τῶν ἀνοσίων τ. δίκην.*] H. e. ita, ut videamur iustitiam, impiorum ultricem, habere propitiam atque faustam. Libri meliores: *κατὰ τὴν τῶν ἀνοσίων τιμωρὸν δὲ δίκην,* quod Schneiderus recepit commate post *ἀνοσίων* facto. Sed fatemur nobis eam rationem videri parum probabilem, praesertim quum nec intelligatur, quaenam sit vis et potestas *δὲ* particulae. Putamus igitur potius in *δὲ* isto delituisse voculam *δή,* quae sane sententiae est convenientissima.

ἀνοσίων τιμωρὸν δίκην. περὶ δὲ δὴ τὸ δοκιμαζόμενον
οὐχ οἷόν τε ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὡς οὐ δεῖ τόν γε ἀγα-
989 *θὸν σοφὸν ἡμᾶς ἡγεῖσθαι. τὴν δὲ σοφίαν ταύτην,*
ἣν ζητοῦμεν πάλαι, ἴδωμεν, ἄν ποτ' ἄρα ἐπινοήσω-
μεν ἢ κατὰ παιδείαν ἢ κατὰ τέχνην, ἥντινα τοῦ
γιγνώσκειν ἐνδεεῖς ὄντες τῶν δικαίων ἀγνώμονες ἂν
εἶμεν, ὄντες τοιοῦτοι. δοκοῦμεν δή μοι, καὶ λεκτέον·
ἄνω γὰρ καὶ κάτω ζητῶν, ᾗ μοι καταφανὴς γέγονε,
πειράσομαι, δήλην ὑμῖν αὐτὴν ἀποτελεῖν. τὸ δὴ μέγι-
στον ἀρετῆς οὐ καλῶς πραττόμενον ἡμῖν γέγονεν
αἴτιον, ὡς ἄρτι σημαίνειν ἐκ τῶν εἰρημένων μοι σφό-
B *δρα δοκεῖ. μεῖζον μὲν γὰρ ἀρετῆς μηδεὶς ἡμᾶς ποτὲ*
πείθῃ τῆς εὐσεβείας εἶναι τῷ θνητῷ γένει· τοῦτο δ'
ὅτι δι' ἀμαθίαν τὴν μεγίστην ἐν ταῖς ἀρίσταις φύ-

Cap. XI. *τιμωρὸν δίκην*] *τιμωρὸν δὲ δίκην* A. Ω. Voss. a. δ. r. ut edidit Schneider.

P. 989. *τέχνην, ἥντινα* —] *τέχνην, ἃ ἥντινα* Z.

ἀγνώμονες ἂν εἶμεν] Sic marg. Ω. et Flor. a. Vulgo *εἴημεν*.

δοκοῦμεν δή μοι,] Sic codd. omnes. Vett. editt. *δοκεῖ μὲν δή μοι*.

περὶ δὲ δὴ τὸ δοκιμαζόμενον —] quod ad id attinet, quod exploramus. Dein de *ὡς οὐ δεῖ*, negatione post *ἀπιστεῖν* illata, v. ad p. 988. D.

P. 989. *ὄντες τοιοῦτοι*] Repetit hoc additamentum et veluti denuo inculcat superiora illa *τοῦ γιγνώσκειν ἐνδεεῖς ὄντες*. Prave igitur Astius de coniectura scripsit *ὄντως τοιοῦτοι*.

τὸ δὴ μέγιστον ἀρετῆς —] maxima virtutis pars (pietas) quod non recte colitur, id nobis extitit principium rei (*τοῦ ἡμᾶς τῶν δικαίων ἀγνώμονας εἶναι*). Dein *σημαίνειν* absolute dictum est, ut fere sit: *τὸ πρᾶγμα* s. *αὐτὸ σημαίνειν*; nam haec utique origo ac fons est huius usus loquendi, de quo diximus ad Phiieb. p. 20. C. Itaque verba sic interpretanda sunt: wie es sich von selbst nach dem Gesagten zu zeigen scheint.

B. *μεῖζον μὲν γὰρ ἀρετῆς* —] nemo quisquam nobis persuadeat maius quidquam in virtute esse quam pietatem mortalium generi. Istud *μεῖζον ἀρετῆς* etwas grösseres von Tugend, dictum est ut *ἀμήχανον εὐδαιμονίας* Apol. Socr. p. 41. C. Quocirca nec cum Astio corrigendum est *μεῖζον μὲν γάρ γάρ τι ἀρετῆς*, nec opus est Winckelmanni coniectura: *μεῖζον μὲν γὰρ γέρας μηδείς*. Ceterum utitur his verbis Theo Smyrn. p. 10. qui scriptum exhibet: *μηδεὶς ἡμᾶς ποτε — πειθέτω τῷ γεννητῷ γένει.*

σεσιν οὐ γέγονε, λεκτέον. ἄρισται δ' εἰσὶν αἱ χαλεπώτατα μὲν ἂν γενόμεναι, μέγιστον δὲ ὄφελος, ἂν γίγνωνται· τά τε γὰρ τῆς βραδείας τε καὶ τῆς ἐναντίας φύσεως μετρίως ἀποδεχομένη ψυχὴ καὶ πράως εὔκολος ἂν εἴη, τήν τε ἀνδρείαν ἀγαμένη, καὶ πρὸς τὸ σωφρονεῖν εὐπειθής, καὶ τό γε μέγιστον, ἐν ταύταις ταῖς φύσεσι δυναμένη μανθάνειν καὶ μνήμων C
οὖσα εὖ μάλα χαίρειν τούτοις αὐτοῖς δύναιτ' ἄν, φιλομαθὴς ὥςτ' εἶναι. ταῦτα γὰρ οὔτε ῥᾴδια φύεσθαι, γενόμενά τε καὶ τροφῆς καὶ παιδείας τυχόντα, ἧς δεῖ, τοὺς πλείστους αὐτῶν καὶ χείρους κατέχειν ὀρθότατα δύναιτ' ἂν τῷ φρονεῖν καὶ πράττειν καὶ λέγειν περὶ θεοὺς ἕκαστα, ὡς δεῖ τε καὶ ὅτε δεῖ, περὶ θυσίας τε καὶ καθαρμοὺς τῶν περὶ τοὺς θεούς τε

ὑμῖν αὐτὴν ἀπ.] Sic A. Ω. x. a. δ. o. Vulgo *αὐτὴν ὑμῖν.* Mox Voss. *ὡς ἄν τις* pro *ὡς ἄρτι.*

B. *ποτὲ πείθῃ*] *πεισθῇ* A. Ω. Voss. a. c. o. Dein *Z. ταῖς εὐσεβείαις.*

C. *δύναιτ' ἂν*] *δύναιντ' ἂν* A.

περὶ τοὺς θεούς] Vulg. *περὶ θεούς* ex Par. A. Vat. Ω. qui Bastio teste addunt articulum, et *Z.* x. r. a. c. δ. mutatum est.

Mox *τοῦτο δ'* est *τὸ μεῖζον τῆς ἀρετῆς,* i. e. *τὸ τῆς εὐσεβείας.*

μέγιστον δὲ ὄφελος] Sc. *γιγνόμεναι* s. *οὖσαι.* Quippe *μ. ὄφελος* i. q. *ὠφελιμώταται.*

τά τε γὰρ τῆς βραδείας —] Usus est placito Platonis de ingeniis civium fortitudine et temperantia formandis, exposito illo imprimis in Politic. p. 305. D — 308. A. itemque in Legg. Libr. I. et II.

ἐν ταύταις ταῖς φύσεσι δ. μ.] in his naturae (*βραδείας καὶ ἐναντίας*) dotibus h. e. his naturae dotibus instructa, im Besitz dieser Naturgaben. Quod cohaeret cum *δυναμένη μανθάνειν κ. τ. λ.* Quamquam aliter senserunt Astius et Schneiderus qui comma post *ταῖς φύσεσι* posuere, coniungentes verba *τό γε μέγιστον ἐν ταύταις ταῖς φύσεσι.*

— *χαίρειν τούτοις αὐτοῖς,* his ipsis, quae ad discendum spectant, oblectari, ita ut etiam discendi studio et amore ardeat. Inest in his verbis speciosa quaedam redundantia, quandoquidem geminatum est: *δυναμένη μανθάνειν — χαίρειν δύναιτ' ἄν*: quod permovit Astium, ut locum non sincerum esse arbitraretur. Nobis vero omnia sarta tecta videntur esse.

C. *τοὺς πλείστους αὐτῶν καὶ χείρους*] Verba rursus temere corrupta. Nam quorsum tandem istud *αὐτῶν* referendum? Nimirum nihil usquam reperitur, quorsum pertinere iudicandum sit. Ut igitur loco sua restituatur integritas, corrige quaeso *αὖ,* quo facto omnia habebunt explicationem facillimam. Ita enim hoc dicitur: Haec enim quemadmodum non

καὶ ἀνθρώπους, οὐ σχήμασι τεχνάζοντας ἀλλὰ ἀλη-
D θείᾳ τιμῶντας ἀρετήν. ὃ δὴ καὶ μέγιστόν ἐστι ξυμπάντων πάσῃ τῇ πόλει. τοῦτο δὴ οὖν τὸ μέρος εἶναί φαμεν φύσει κυριώτατον καὶ δυνατὸν ὡς οἷόν τε κάλλιστα καὶ ἄριστα μαθεῖν, εἰ διδάσκοι τις. ἀλλ' οὐδ' ἂν διδάξειεν, εἰ μὴ θεὸς ὑφηγοῖτο· εἰ δ' οὖν διδάσκοι, κατὰ τρόπον δὲ μὴ δρῴ τὸ τοιοῦτον, κρεῖττον μὴ μανθάνειν, ὅμως δ' ἐκ τῶν νῦν λεγομένων ἀνάγκη, μαθεῖν ταῦτα καὶ ἐμὲ λέγειν τήν τοιαύτην τε

D. *τὸ μέρος εἶναί φαμεν*] *εἶναι*, quod vett. editt. ignorant, ex A Ω Z Voss. r. δ. restitutum est. Dein *φαμὲν ἐν φύσει* Ang. et marg. Ω. a. c. δ. o.

ὡς οἷόν τε κάλλιστα,] V. *μάλιστα* invitis codd.

εἰ δ' οὖν διδάσκοι] Sic Z Ξ x. r. Flor. a. c. δ. o. et corr.

facile nascuntur, ita ubi orta rectam educationem ac disciplinam acceperint, plurimos vicissim, **etiam** deteriores, rectissime possint continere sapiendo, agendo, denique de diis singula ita dicendo, ut iis conveniat et quando conveniat.

οὐ σχήμασι τεχνάζοντας —] H. e. *ὥστε αὐτοὺς οὐ σχήμασι τεχνάζοντας εἶναι κ. τ. λ.* Pertinent enim participia ad *τοὺς πλείστους*. Dicuntur vero *σχήμασι τεχνάζειν ἀρετήν*, qui gestu et habitu callide speciem virtutis mentiuntur, ut hodie quoque faciunt veteratores astuti quidem, sed maxima contemtione digni, virtutis et pietatis callidi simulatores, quos haec aetas, proh dolor! plurimos extulit. Utinam vero aliquando *τετεχνασμένη* ista virtus ac pietas a viris gravibus et cordatis pro merito castigaretur! Nullum enim humanae societati gravius vulnus infligitur, quam quod proficiscitur a piis istis mendaciis et simulationibus veritatis studio nocentissimis, h. e. verae virtutis fundamento.

D. *τοῦτο δὴ οὖν τὸ μέρος εἶναί φαμεν*] *τοῦτο τὸ μέρος* intelligit eam partem civium, quae tali ingenii bonitate instructa sit. — *εἰ διδάσκοι τις*, si quis illud edoceat. — *διδάξειεν*, sc. *τις*.

εἰ δ' οὖν διδάσκοι] Scripsimus nunc *δ' οὖν* pro eo, quod cum Bekkero olim edidimus quodque videmus etiam a Schneidero et Hermanno servatum esse *τ' οὖν*. Atqui sententia haec est: ***sed hoc quidem utcunque sese habet***, si tamen doceat, nec vero id recte faciat, melius erit omnino non discere. De particulis *δ' οὖν* v. ad Euthydem. p. 275. D. Symp. p. 180. E.

μαθεῖν ταῦτα καὶ ἐμὲ λέγειν —] Pro *ταῦτα*, quod explicatur verbis consequentibus, ne quis requirat *τοῦτο*, pluratívum numerum abunde tuebuntur quae notavimus ad Apolog. Socr. p. 19. D. Phaed. p. 62. D. p. 70. D. Gorg. p. 447. A. Praestat tamen fortasse, commate post *ταῦτα* sublato, locum interpretari hunc in modum: verumtamen ex iis quae nunc dicuntur necessario consequitur, me quoque

καὶ ἀρίστην φύσιν. πειρώμεθα δὴ τῷ τε λόγῳ δι- E
εξελθεῖν, ἅ τ' ἐστὶ καὶ οἷα καὶ ὡς δεῖ μανθάνειν,
κατὰ δύναμιν τήν τ' ἐμὴν τοῦ λέγοντος καὶ τὴν τῶν
δυναμένων εἰςακοῦσαι, θεοσεβείας ᾧτινι τρόπῳ τις 990
τίνα μαθήσεται. σχεδὸν μὲν οὖν ἐστιν ἄτοπον ἀκού-
σαντι· τὸ δ' ὄνομα αὐτοῦ λέγομεν ἡμεῖς γε, ὅ τις
οὐκ ἄν ποτε δόξειε δι' ἀπειρίαν τοῦ πράγματος,
ἀστρονομίαν. ἀγνοεῖτε, ὅτι σοφώτατον ἀνάγκη τὸν
ἀληθῶς ἀστρονόμον εἶναι, μὴ τὸν καθ' Ἡσίοδον

Ω. Vulgo erat: *εἴ τις οὖν δ.* Par. A. et pr. Ω. *εἶτ' οὖν*, quod nuperi editores receperunt. Istud *τις* om. A. Voss. Florentini et pr. Ω.

P. 990. *ἀγνοεῖτε, ὅτι σοφώτατον*] Voss. *ἀγνοεῖ τε*, ut scripsit Schneider. v. Explicatt.

in ea esse sententia, ut hanc talem atque praestantissimam naturam haec discere oportere statuam. Quod nos quidem amplectendum arbitramur. Quamobrem comma post *ταῦτα* sustulimus, idemque post *ἀνάγκῃ* interposuimus. Ad *μαθεῖν* non opus esse, ut *δεῖν* intelligatur, ostendimus ad Protagor. p. 346. B.

E. *τῷ τε λόγῳ διεξελθεῖν, ἅ.*] In his *τε* cum Astio vitiosum putamus. Nam qui illud censuerunt respondere illi *τε*, quod verbis *κατὰ δύναμιν τήν τ' ἐμὴν* interpositum est, ii non videntur satis reputavisse, vel collocationem voculae post *τήν* articulum illatae huic rationi plurimum adversari. Me si audis, hic quoque *τε* in *γε* commutandum censebis. Quippe *γε* ita non restringendi aut minuendi, sed extollendi vi et potestate ponitur, ut sit: conemur ergo oratione *adeo* persequi ctr. Ceterum etiam Plato Legg. VII. p. 81 . C. — 822. D. docet, hominibus ingenuis tribus disciplinis opus esse, arithmetica, geometria et astronomia; cuius vestigia libelli auctor sequutus est. De usu disciplinarum mathematicarum in rebus civilibus atque philosophia summus philosophus disputat etiam De Republ. VII. p. 522. sqq.

δυναμένων εἰςακοῦσαι, θεοσεβείας — τις τίνα μαθήσεται.] Vulgo omisso post *εἰςακοῦσαι* commate post *θεοσεβείας* distinguebatur et dein *τίς τινα μ.* scribebatur. Quod nemo non videt perversissime ita factum esse. Quamquam editiones omnes praeter Schneider., quae huic nostrae emendationis laudem praeripuit, veteres quisquilias mordicus tenent. Nimirum nunc, lenissima facta interpunctionis et accentus mutatione, in oculos incurrit, ordinem verborum hunc esse: *ᾧτινι τρόπῳ τις τίνα θεοσεβείας μαθήσεται.*

P. 990. *ἀγνοεῖτε, ὅτι σοφώτατον*] Locus multum sollicitatus. Astius legendum putat: *ἆρα νοεῖτε — φύσεως;* vel *οὐκ ἀγνοεῖτε φύσεως.* Voegelinus coni. *ἀγνοεῖται ὅτι* vel *ἀγνοεῖται γὰρ ὅτι.* Schneiderus Vossiani codicis sequutus vestigia edidit: *ἀγνοεῖ τε, ὅτι*, hypostole post *ἀστρονομίαν* in lo-

ἀστρονομοῦντα καὶ πάντας τοὺς τοιούτους, οἷον δυσμάς τε καὶ ἀνατολὰς ἐπεσκεμμένον, ἀλλὰ τὸν τῶν ὀκτὼ περιόδων τὰς ἑπτὰ περιόδους, διεξιούσης τὸν
B αὐτὸν κύκλον ἑκάστης οὕτως, ὡς οὐκ ἂν ῥᾳδίως ποτὲ πᾶσα φύσις ἱκανὴ γένοιτο θεωρῆσαι, μὴ θαυμαστῆς μετέχουσα φύσεως. ὃ νῦν εἰρήκαμεν ἐροῦμέν τε, ὥς φαμεν, ὅπῃ δεῖ τε καὶ ὅπως χρεὼν μανθάνειν. πρῶτον δ' ἡμῖν τόδε λεγέσθω. Cap. XII. Σελήνη μὲν περίοδον τὴν αὑτῆς τάχιστα διέξεισιν, ἄγουσα μῆνα καὶ πανσέληνον πρώτην. δεύτερον δὲ κατανοεῖν δεῖ τὸν ἥλιον, τροπὰς ἄγοντα διὰ πάσης τῆς αὑτοῦ περιόδου, καὶ τούτῳ τοὺς ξυνδρόμους· ἵνα δὲ μὴ πολ-

τὸν αὐτὸν κύκλον] αὐτῶν Ω. Ξ. x. r. a. c. δ. o.
ὡς οὐκ ἂν] οὐ καὶ A. et pr. Ω. οὐ κἂν ῥᾳδίως Flor. a corr.
Cap. XII. *τροπὰς ἄγοντα*] ἀγαγόντα A Ω. Voss. x. r. a. c. δ. o. Mox Voss. καὶ τούτων.
D. *οἵας δυνατὸν*] Scripsimus οἵας δ. pro δι' ἃς δυνατὸν e corr. Vat. r. et marg. Z Ω c. δ. o. commate post εἶναι posito.

cum plenioris distinctionis substituta. Denique Hermannus suo periculo edidit ἀγνοοῖ τε, quo restituto ait omnia recte procedere, claudicante scilicet sententia ipsa. Iuvabit, opinor, his commentis etiam aliud addidisse. Nostra enim sententia et verborum constructioni et sententiae rationi bene provisum erit, ubi legerimus: ἀστρονομίαν, ἀγνοῶν ὅτι σοφώτατον ἀν. κ. τ. λ. Ceterum exscripsit locum Theo Sm. p. 11. inde ab ὅτι σοφώτατον usque ad καὶ θαυμαστόν ἐστιν.

τὸν τῶν ὀκτὼ περιόδων τὰς ἑπτὰ περιόδους] circuitus septem stellarum errantium vel planetarum. — *πᾶσα φύσις*, natura etiam deterior.

B. *ὅπῃ δεῖ τε καὶ ὅπως*] auf welche *Art* u. *Weise*; v. ad Phileb. p. 65. E.

Cap. XII. *τούτῳ τοὺς ξυνδρόμους.*] Sc. ἀστέρας. Venerem intelligit et Mercurium, de quibus v. p. 986. E.

C. *ἐπὶ δὲ ταῦτα παρασκευάζοντας —*] Locus vehementer depravatus, quem recepta lectione οἵας, quam codd. quidam commendant, sic refingendum putamus: οἵας δυνατὸν συνεῖναι (intelligere), χρεὼν π. πρ. καὶ ἐθ. διαπονήσασθαι, eiecto δεῖ, quod ad χρεὼν ut glossema fuit adscriptum, quo significaretur ἐστὶν esse intelligendum. Ita sententia nascitur haec: Ad haec vero ingenia praeparantes, qualia ea possint intelligere ac percipere, (h. e. praestantiora, qualia paullo ante informavit), plane necesse est puerum adhuc et adolescentem in multis antea instituere atque exercere. Ad participium παρασκευάζοντας intelligitur subiectum infinitum τινάς ita quidem, ut deinde transeatur ad numerum singularem προδιδάσκοντα καὶ ἐθίζοντα, sc. τινά. Quod nihil habet offensionis, quandoquidem utrumque recte dici potuit. Apud The-

λάκις ταὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν διαλεγώμεθα, τὰς ἄλλας, C
ὅσας ἐν τῷ πρόσθεν διεξήλθομεν, ὁδοὺς τούτων οὐ ῥᾴδιον ξυννοεῖν. ἐπὶ δὲ ταῦτα παρασκευάζοντας φύσεις, οἵας δυνατὸν εἶναι, χρεὼν πολλὰ προδιδάσκοντα καὶ ἐθίζοντα [δεῖ] διαπονήσασθαι παῖδα ὄντα καὶ νεανίσκον. διὸ μαθημάτων δέον ἂν εἴη· τὸ δὲ μέγιστόν τε καὶ πρῶτον ἀριθμῶν αὐτῶν, ἀλλ' οὐ σώματα ἐχόντων, ἀλλὰ ὅλης τῆς τοῦ περιττοῦ τε καὶ ἀρτίου γενέσεώς τε καὶ δυνάμεως, ὅσην παρέχεται πρὸς τὴν τῶν ὄντων φύσιν. ταῦτα δὲ μαθόντι τού- D
τοις ἐφεξῆς ἐστὶν ὃ καλοῦσι μὲν σφόδρα γελοῖον ὄνομα γεωμετρίαν, τῶν οὐκ ὄντων δὲ ὁμοίων ἀλλή-

Angel. habet δι' οἵας. v. Explicatt. Dein pro vulg. διαπονεῖσθαι codd. mss. omnes διαπονήσασθαι.

πρῶτον ἀριθμῶν] Vulgo ἀριθμόν. Codd. Α Ω Ξ Voss. x. r. a. c' δ. α. πρῶτον καὶ ἀριθμῶν. Recte Bekkerus καὶ sprevit cum cod. *Z*. Dein σώματα *Z*. r. x. δ. et corr. Ω. a. c. *o*. pro vulg. σώματος, iam a Bekkero correcto.

D. *ὁμοίων ἀλλήλοις*] V. ἀλλήλοις ὁμοίων cum Ven. Ξ.

onem l. c. mss. τὸν δὲ ἐπὶ ταῦτα παρασκευάζοντα φύσεις οἵας δυνατὸν πολλὰς προδιδάσκειν χρεία ἐστίν, vel φύσις οἷα δύνατὸν πολλὰς κ. τ. λ.

τὸ δὲ μέγιστον — ἀριθμῶν αὐτῶν] Sc. ἐστὶ μάθημα. Intelligitur mathesis pura, quae diversa est a natura μαθημάτων σώματα ἐχόντων, h. e. a mathesi, quae versatur in numeris, qui vocantur, concretis et corporeis. Laudat haec Theo Smyrn. p. 11. sq. ubi item σώματα ἐχόντων scriptum legitur. Ibidem pro ἀλλ' ὅλης τῆς τ. π. codd. ἀλλ' αὐτῆς τῆς τ. quod praestabilius videtur. Nec spernendum quod illic scriptum extat ὅσον παρέχεται, sc. αὐτήν.

D. *τούτοις ἐφεξῆς ἐστίν —*] proxime deinceps cum his coniunctum est. De ἐφεξῆς cum genitivo et dativo coniungi solito v. ad Phileb. p. 34. D. τὸ δ' ἐφεξῆς τούτοις πειρώμεθα λέγειν. — *γελοῖον ὄνομα*, utpote a terra dimetienda repetitum, quod geometria, quae vocatur, apud Graecos etiam altioris arithmeticae partes ad figurarum traductas rationes iisque assimilatas complexa sit, id quod maxime ex Diophanto clarum fit et perspicuum. De qua re Bullialdus ad Theon. Smyrn. p. 208. Quia arithmetica, inquit, contemplatur numeros, qui conditioni planarum superficierum adsimilantur, quaedam intercedit inter arithmeticam et geometriam similitudo."

τῶν οὐκ ὄντων δὲ ὁμοίων —] *quum tamen* non similium inter se naturâ suâ numerorum manifesta sit assimilatio habita planorum ratione. Quae quorsum pertineant aut quomodo intelligenda sint, planum erit ex interpretatione nostra loci Platonis Theaet. p. 148. B. Nimirum vere Astius: „Radices, inquit, intelliguntur numerorum imperfecto quadratorum s. irrationalium, qui per spatium,

λοις φύσει ἀριθμῶν ὁμοίωσις πρὸς τὴν τῶν ἐπιπέ-
δων μοῖραν γεγονυῖά ἐστι διαφανής· ὃ δὴ θαῦμα οὐκ
ἀνθρώπινον ἀλλὰ γεγονὸς θεῖον φανερὸν ἂν γίγνοιτο
τῷ δυναμένῳ ξυννοεῖν. μετὰ δὲ ταύτην τοὺς τρὶς
ηὐξημένους καὶ τῇ στερεᾷ φύσει ὁμοίους, τοὺς δὲ
ἀνομοίους αὖ γεγονότας ἑτέρᾳ τέχνῃ ὁμοίᾳ ταύτῃ,
E ἣν δὴ γεωμετρίαν ἐκάλεσαν οἱ προστυχεῖς αὐτῇ γεγο-
νότες. ὃ δὲ θεῖόν τ' ἐστὶ καὶ θαυμαστὸν τοῖς ἐγκα-
θορῶσί τε καὶ διανοουμένοις, ὡς περὶ τὸ διπλάσιον
ἀεὶ στρεφομένης τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐξ ἐναντίας
ταύτῃ καθ' ἑκάστην ἀναλογίαν εἶδος καὶ γένος ἀπο-
991 τυποῦται πᾶσα ἡ φύσις. ἡ μεν δὴ πρώτη τοῦ διπλα-

τοὺς τρὶς ηὐξημένους] Libri *τρεῖς*, quod certatim emendarunt critici.

τέχνῃ ὁμοίᾳ ταύτῃ] *ὁμοιοῖ* A. et pr. *Ω*. a. c. Dein pro quod efficiunt (*τῷ ἐπιπέδῳ, ἃ δύνανται*), mensurari possunt."

μετὰ δὲ ταύτην τοὺς τρὶς ηὐξημένους] Libri omnes *τρεῖς*. Quod in *τρίς* mutandum fuisse res ipsa loquitur; v. ad Theaet. p. 147. D. sqq. Atque ita post I. Bekkerum scripserunt nuperi editores ad unum omnes.

τοὺς δὲ ἀνομοίους αὖ — ἑτέρᾳ τ. ὁμοίᾳ τ.] H. e. alia *item* arte, simili et cognata *ei*, quam scilicet geometriam vocarunt, qui in ipsam incidissent. Ex qua interpretatione sponte intelligitur, nec *ὁμοιοῖ*, quod optimi codd. pro *ὁμοίᾳ* exhibent, ullo modo probandum esse, nec pro *γεωμετρίαν* scribi licere *στερεομετρίαν*, quod aliquot libri habent. Quamquam etiam Theo Smyrn. p. 12. *στερεομετρίαν καλεῖ*.

E. *ὃ δὲ θεῖόν τ' ἐστὶ — διανοουμένοις*] Astium hic mireris, qui Ficinum *τόδε* legisse suspicatur, quum interpres nihil nisi sententiam verborum reddiderit. De constructione v. Plat. Euthydem. p. 304. C: *ὃ δὲ πάντων μάλιστα προσήκει ἀκοῦσαι, ὅτι οὐδὲ τὸ χρηματίζεσθαι φατὸν διακωλύειν οὐδέν*. Lachet. p. 184. B. De Republ. VI. p. 491. B. Lysid. p. 204. D. al. Vulgo intelligunt *τοῦτό ἐστιν*. Sed v. Matthiae Gr. Gr. §. 432. 5. extr. — *τοῖς ἐγκαθορῶσι*, rem perspicientibus.

ὡς περὶ τὸ διπλάσιον ἀεὶ στρ. — φύσις] De hoc loco Bullialdus ad Theon. Smyrn. p. 209. ita commentatur: „In Epinomide vero hoc divinum et mirabile esse ait, omnem naturam efformari in analogiis singulis penes genus et species, *potentia* et *longitudine* circa duplum versantibus. Per omnem naturam intelligere oportet magnitudinum species, quae generantur vel additione vel multiplicatione: linea additione; si enim unitati, quae puncto similis est, unitas addatur, fit binarius, qui linearis est magnitudo; versatur ergo productio lineae circa duplum; est enim 2. duplus ad 1. Superficies etiam generatio est circa

σίου κατ' ἀριθμὸν ἓν πρὸς δύο κατὰ λόγον φερο-
μένη, διπλάσιον δὲ ἡ κατὰ δύναμιν οὖσα· ἡ δ' εἰς
τὸ στερεόν τε καὶ ἁπτὸν πάλιν αὖ διπλάσιον, ἀφ'
ἑνὸς εἰς ὀκτὼ διαπορευθεῖσα· ἡ δὲ διπλασίου μὲν εἰς
μέσον, ἴσως δὲ τοῦ ἐλάττονος πλέον ἔλαττόν τε τοῦ
μείζονος, τὸ δ' ἕτερον τῷ αὐτῷ μέρει τῶν ἄκρων
αὐτῶν ὑπερέχον τε καὶ ὑπερεχόμενον — ἐν μέσῳ δὲ
τοῦ ἓξ πρὸς τὰ δώδεκα ξυνέβη τό τε ἡμιόλιον καὶ
ἐπίτριτον — τούτων αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ ἐπ' ἀμφό- B
τερα στρεφομένη τοῖς ἀνθρώποις σύμφωνον χρείαν
καὶ σύμμετρον ἀπενείματο παιδιᾶς ῥυθμοῦ τε καὶ
ἁρμονίας χάριν, εὐδαίμονι χορείᾳ Μουσῶν δεδομένη.

γεωμετρίαν Z. et corr. δ. ο. *στερεομετρίαν*.
P. 991. *ἡ δ' εἰς τὸ στερεόν*] *δὶς* pro *δ' εις* A Ω Z a. δ.
B. *ῥυθμοῦ τε*] *ἀριθμοῦ* Voss.

duplum, *περὶ τὸ διπλάσιον*: nam si de latere 2. fiat 4., quadratum erit duplum lateris 2. Corporis quoque seu solidi generatio est in duplo. Nam si cubum ex quadrato 4. et latere 2. feceris, dabitur 8. qui duplus est. Analogia tandem harmonica in duplo versatur penes terminos extremos, et efficitur assumto medio termino, qui superet minimum, superetur a maiore eâdem extremorum parte; ut 3. 4. 6. in ea termini extremi dupli sunt, et medium superat minimum tertia eius parte, nempe 1., et a maiore superatur tertia etiam sui parte, nempe 1. Analogiarum ergo et progressionum ortus circa duplum versantur, cuius *πυθμὴν* rationis est *δυάς*, quae materiei est analoga, in qua et circa quam omnes versantur generationes.“ Haec igitur Bullialdus insigni sane acumine, ut loco obscurissimo lucem diu desideratam affudisse existimandus sit.

P. 991. *ἡ δὲ διπλασίου μὲν εἰς μέσον* —] „Dupli autem analogia unum habet medium aequaliter minore maius et minore minus; alterum autem eadem parte extremorum ipsorum superans et superatum. Hoc autem in medio $\overline{VI}$ et $\overline{XII}$ accidit, tum sesquialterum tum supertertium horum ipsorum in medio in utramque partem versans, hominibus consonam utilitatem et congruentem tribuit, eruditionis, rhythmi et harmoniae gratia, felici Musarum choreae donata.“ Ita haec interpretatur Meibomius ad Nicomach. Harm. Libr, II. p. 60. Quae quidem aliquanto clariora fient et illustriora, ubi comparaveris, quae ad Tim. p. 35. B. = p. 148. ed. Goth. de proportione geometrica pariter atque arithmetica exposuimus. Addidisse etiam iuvabit quae docte exposuit Astius. *Τὸ ἡμιόλιον*, inquit, (ratio sesquialtera, 3: 2, h. e. $1^1/_2$) est 9, ut qui numerus totum 6, et dimidiam eius partem, 3, contineat. *Τὸ ἐπίτριτον* vero (ratio sesquitertia, 4 : 3 s. $1^1/_3$) est 8, totum 6, et tertiam eius partem, 2, complectens. Numerus novem deinde Musarum nomine

Cap. XIII. *Ταῦτα μὲν οὖν δὴ ταύτῃ γιγνέσθω τε καὶ ἐχέτω ξύμπαντα· τὸ δ' ἐπὶ τούτοις τέλος, εἰς θείαν γένεσιν ἅμα καὶ τὴν τῶν ὁρατῶν καλλίστην τε καὶ θειοτάτην φύσιν ἰτέον, ὅσην ἀνθρώποις θεὸς ἔδωκε κατιδεῖν, ἣν οὔποτε ἄνευ τῶν νῦν διειρημένων,*
C *μὴ κατιδών, ἐπεύξεταί τις ῥᾳστώνῃ παραλαβεῖν. πρὸς τούτοις δὲ τὸ καθ' ἓν τῷ κατ' εἴδη προςακτέον ἐν ἑκάσταις ταῖς συνουσίαις, ἐρωτῶντά τε καὶ ἐλέγχοντα τὰ μὴ καλῶς ῥηθέντα· πάντως γὰρ καλλίστη καὶ πρώτη βάσανος ἀνθρώποις ὀρθῶς γίγνεται, ὅσαι δὲ οὐκ οὖσαι προςποιοῦνται, ματαιότατος πόνος ἁπάντων. ἔτι δὲ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ χρόνου ἡμῖν ληπτέον, ὡς ἀκριβῶς ἀποτελεῖ πάντα τὰ κατ' οὐρανὸν*

φύσιν ἰτέον, ὅσην —] *φύσιν εἴτε ὅσην* Voss. A. et pr. Ω. C. *ἐπεύξεταί τ.*] *ἐπεύξηται* A. et pr. Ω. a. ut scripsit Schneider. Sed v. interpretat. Mox *καταλαβεῖν* Z.

πάντως γὰρ καλλίστη] Sic A. Voss. Flor. a. et pr. Ω. pro

significatur. Ad *στρεφομένη* ex praegressis repet. *δύναμις*, et referuntur haec ad numerum nonarium, qui medius est inter 6 et 12."

Cap. XIII. B. *τὸ δ' ἐπὶ τούτοις τέλος*] quod autem post haec omnium summum est et ultimum, progrediendum est denique ad divinam generationem simul et ad praestantissimam ac divinissimam eorum, quae cernuntur oculis naturam, quoad ipsam deus hominibus conspiciendam dedit.

C. *μὴ κατιδών*] Sc. *αὐτά*, quod ex *ἄνευ τῶν νῦν διειρημένων* sponte intelligitur. Quocirca nec *ἐπεύξηται* cum codd. quibusdam probandum, quod fecit Schneiderus. Non enim *οὐ μὴ* in unum coëunt, sed *μὴ κατιδών* est per se seorsum accipiendum, ita ut sit *ἐὰν μὴ κατίδῃ*. Itaque *ἣν οὔποτε — ἐπεύξεταί τις ῥ. παραλαβεῖν* interpretandum: quam nunquam quisquam gloriabitur facile sese accepisse s. percepisse. Recte vero Legg. X. p. 905. A: *ταύτης τῆς δίκης οὔτε σὺ μήποτε οὔτε εἴ τις ἄλλος ἐπεύξηται περιγενέσθαι θεῶν*: recte item Sophist. p. 235. C: *οὔτε ἄλλο γένος οὐδὲν μήποτε ἐκφυγὸν ἐπεύξηται τὴν τῶν οὕτω δυναμένων μεθιέναι — μέθοδον.*

τὸ καθ' ἓν τῷ κατ' εἴδη πρ.] H. e. singula generibus; quod est artis dialecticae munus, quae rerum genera atque formas discernere docet et quomodo singularia cum generalibus contineantur ostendit. v. Politic, p. 285. A. al.

πάντως γὰρ καλλίστη —] *omnino* enim haec praestantissima ac prima (veritatis) exploratio est, quae fit per dialecticam. Recte codd. meliores *πάντως*, iedenfalls, pro quo vulgo erat *πάντων*, quod miramur a Schneidero post Bekkerum rursus restitutum esse. — *ὅσαι δὲ οὐκ οὖσαι προςποιοῦνται*, sc. *βάσανοι*: quae autem sese esse

γιγνόμενα, ἵν' ὁ πιστεύσας, ὡς ὁ λόγος ἀληθὴς γέ- D
γονεν, ὅτι πρεσβύτερόν τ' ἐστὶν ἅμα καὶ θειότερον
ψυχὴ σώματος, ἡγήσαιτ' ἂν παγκάλως τε καὶ ἱκανῶς
εἰρῆσθαι τὸ θεῶν εἶναι πάντα πλέα καὶ μηδέποτε
λήθῃ μηδὲ ἀμελείᾳ τῶν κρειττόνων ἡμᾶς παρωλιγω-
ρῆσθαι. νοητέον δ' ἐστὶ περὶ πάντα τὰ τοιαῦτα τόδε,
ὡς ἐὰν μέν τις ἕκαστα τούτων ὀρθῶς λαμβάνῃ, μέγ'
ὄφελος γίγνεται τῷ παραλαμβάνοντι κατὰ τρόπον,
εἰ δὲ μή, θεὸν ἄμεινον ἀεὶ καλεῖν. ὁ δὲ τρόπος ὅδε· E
ἀνάγκη γὰρ τό γε τοσοῦτον φράζειν. πᾶν διάγραμμα
ἀριθμοῦ τε σύστημα καὶ ἁρμονίας σύστασιν ἅπασαν
τῆς τε τῶν ἄστρων περιφορᾶς τὴν ὁμολογίαν οὖσαν
μίαν ἁπάντων ἀναφανῆναι δεῖ τῷ κατὰ τρόπον μαν-

vulg. *πάντων γὰρ κ.* Dein *ἀνθρώποις* deesse in libris nonnullis in marg. Flor. a. *o.* et Vat. *Ω.* adnotatum. Pro *προσποιοῦνται* Vat. *Ω. Z. προσποιεῖσθαι.*

E. *ἀριθμοῦ τε σύστημα*] *δὲ* Voss.

simulant, quum tamen non sint.

D. *εἰ δὲ μή, θεὸν ἄμ.*] Ad *εἰ δὲ μή* int. *παραλαμβάνει κατὰ τρόπον* i. e. *ὀρθῶς.* — *καλεῖν θεόν*, deum invocare, deum precibus implorare. Aristoph. Rann. v. 481. *ἐγκέχοδα· κάλει θεόν.* Aeschyl. Rom. v. 91. *καὶ τὸν πανόπτην κύκλον ἡλίου καλῶ, κ. τ. λ.* Nimirum tum ope divina opus esse significat. Mox iterans hanc sententiam dicit *καλεῖν τύχην;* unde apparet scriptorem de *θείᾳ μοίρᾳ* cogitavisse, quam Plato vocare solet.

E. *πᾶν διάγραμμα ἀριθμοῦ*] *Διαγράμματα* sunt figurae mathematicae, ut Phaedon. p. 73. B. Theaet. p. 169. A. Cratyl. p. 436. D. al. quae Latine vocantur descriptiones, ut apud Cicer. Tusc. I. 17. Unde *διάγραμμα μαθηματικόν* apud Plutarch. Lysandr. p. 448. A. Eodem modo etiam verbum *διαγράφειν* et describere usurpatur; v. Sophist. p. 219. Plutarch. I. 31. F. II. 786. C. al. v. Gelder. ad Theon. Smyrn. p. 133. sq. Mox iunge: *τὴν ὁμολογίαν τῆς τῶν ἄστρων περιφορᾶς*, astrorumque circumlationis consensum. Locus aliter scriptus apud Theon. Smyrn. De musica p. 31. et 130. ubi legitur: *πᾶν τὸ διάγραμμα* et *περιφορᾶς τὴν ἀναλογίαν.* Afferunt eundem etiam Nicomachus Gerasen. Arithmet. Libr. I. Cap. 3. p. 70. sq. ed. Ast. Iamblich. De mathem. p. 131. ubi item aliquot codd. *ἀναλογίαν.* v. Astius ad Theologum. Arithm. p. 211. sq. qui scripturae varietatem enotavit.

οὖσαν μίαν ἁπάντων ἀναφανῆναι δεῖ] Deest *ἁπάντων* apud Nicomachum l. c., quod tamen non temere eliminandum, praesertim quum illud tueantur codices Platonis omnes. *ὃ λέγομεν*, ut modo diximus; v. ad Apol. p. 21. A. Respondet nostrum: wie gesagt. Quo usu loquendi neglecto fa-

θάνοντι, ἀναφανήσεται δέ, ἄν, ὃ λέγομεν, ὀρθῶς τις
992 εἰς ἓν βλέπων μανθάνῃ· δεσμος γὰρ πεφυκὼς πάν-
των τούτων εἷς ἀναφανήσεται διανοουμένοις. εἰ δ' ἄλλως πως ταῦτα μεταχειριεῖταί τις, τύχην δεῖ καλεῖν, ὥςπερ καὶ λέγομεν· οὐ γὰρ ἄνευ γε τούτων μή ποτέ τις ἐν πόλεσιν εὐδαίμων γένηται φύσις, ἀλλ' οὗτος ὁ τρόπος, αὕτη ἡ τροφή, ταῦτα τὰ μαθήματα εἴτε χαλεπὰ εἴτε ῥᾴδια, ταύτῃ πορευτέον. ἀμελῆσαι δὲ οὐ θεμιτόν ἐστι θεῶν καταφανοῦς γενομένης τῆς πάντων αὐτῶν κατὰ τρόπον λεγομένης φήμης εὐτυ-
B χοῦς. τὸν δὲ ξύμπαντα ταῦτα οὕτως εἰληφότα, τοῦ-
τον λέγω τὸν ἀληθέστατα σοφώτατον· ὃν καὶ διισχυρίζομαι παίζων καὶ σπουδάζων ἅμα, ὅτε θανάτῳ τις

ὃ λέγομεν.] ὁ λέγομενος A Ω.

P. 992. αὕτη ἡ τροφή,] ἡ articulus ex Theone Smyrn. praeeunte Astio et Bekkero a nobis susceptus. Idem deinde in τὰ μαθήματα ex codd. Platonis Flor δ. et Z. itemque ex Theone restitutus est.

B. ἔτ' ἀποθανὼν] ἔτ' om. vulgo, quod restitutum est ex Z Ξ x. r. a. c. δ. o. legitur etiam teste Bastio in marg. Vat. Ω.

ctum est, ut in multis codd., etiam praestantioribus, λεγόμενον scriberetur.

εἰς ἓν βλέπων] His verbis et antegressis, μίαν ἀναφανῆναι δεῖ, quid significetur, Bullialdus ad Theon. Smyrn. p. 195. his verbis declaravit: „Utrobique (tam in Epinomide quam De Republ. Libr. VII.) Platoni propositum est, inquit, ostendere cognationem disciplinarum mathematicarum mutuamque affinitatem. Etiam Archytas a Nicomacho Geras. citatus Libr. I. Dorica dialecto sic loquitur: ταῦτα γὰρ τὰ μαθήματα δοκοῦντι ἔμμεναι ἀδελφεά· περὶ γὰρ ἀδελφεὰ τὰ τοῦ ὄντος πρώτιστα δύο εἴδεα τὰν ἀναστροφὰν ἔχει, versantur enim circa duas primas eius, quod est, species; primae autem illae τοῦ ὄντος species sunt τὸ ποσόν et τὸ πηλίκον, quantitas discreta et continua.“ Conf. Tennul. ad Iamblich. in Nicom. Arithm. p. 83. sq

P. 992. δεσμὸς γὰρ πεφυκὼς π. τ.] Totam hanc sententiam de mathematicarum disciplinarum ad unum finem referendarum necessitate fusius tractat Iamblichus in Nicomachi Arithmeticam p. 9. sq. ed. Tennul. eam ipsi attribuens Platoni, quippe iuxta cum aliis ratus non alium nisi Platonem huius opusculi auctorem esse. Unde haec transscripsisse iuvabit: Ταῦτα γὰρ τὰ μαθήματα δοκοῦντι, εἰ μὲν ἀδελφὰ ἀλλήλων τε ἐχόμενα τρόπον ἁλύσεως, κρίκον ἡγεῖσθαι καὶ εἰς ἕνα συνδεσμὸν καταλήγουσαν, ὥς φησιν ὁ θειότατος Πλάτων, καὶ μίαν ἀναφαίνεσθαι προσήκειν τούτων τῶν μαθημάτων τὴν συγγένειαν τῷ κατὰ τρόπον μανθάνοντι· τὸν δὲ σύμπαντα ταῦτα οὕτως εἰληφότα, ὡς αὐτὸς ὑποτίθεται, τοῦτον δὴ καλεῖ ἀληθέστατα σοφώτατον, καὶ διϊσχυρίζεται παίζων.

τῶν τοιούτων τὴν αὑτοῦ μοῖραν ἀναπλήσει, σχεδὸν ἐάνπερ ἔτ' ἀποθανὼν ᾖ, μήτε μεθέξειν ἔτι πολλῶν τότε καθάπερ νῦν αἰσθήσεων, μιᾶς τε μοίρας μετειληφότα μόνον καὶ ἐκ πολλῶν ἕνα γεγονότα εὐδαίμονά τε ἔσεσθαι καὶ σοφώτατον ἅμα καὶ μακάριον, εἴτε τις ἐν ἠπείροις εἴτ' ἐν νήσοις μακάριος ὢν ζῇ, κἀκεῖνον μεθέξειν τῆς τοιαύτης ἀεὶ τύχης, κεἴτε δη- C
μοσίᾳ τις ἐπιτηδεύσας ταῦτα εἴτε ἰδίᾳ διαβιῷ, τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως αὐτὸν πράξειν παρὰ θεῶν. ὃ δὲ κατ' ἀρχάς τε ἐλέγομεν, καὶ νῦν αὐτὸς πάρεστι λόγος ἀληθὴς ὄντως, ὡς οὐ δυνατὸν ἀνθρώποις τελέως μακαρίοις τε καὶ εὐδαίμοσι γενέσθαι πλὴν ὀλίγων, ἔστι ταῦτα ὀρθῶς εἰρημένα· ὁπόσοι γὰρ θεῖοι καὶ

Sed in contextu Par. A. et Vat. Ω. *ἐάν περ εατα* (sic) *ἀπ. ᾖ*. Dein Schneider. *μήτε μεθέξει*, vitiose quidem.

C. *κεἴτε δημοσίᾳ*] Vulgo *καὶ εἴτε*. Vat. Ω. Flor. a. *κεῖται*. Ang. Vat. r. Flor. o. Vat. Ω. et marg. Flor. a. *κἄν τε*. Recte *κεἴτε* Flor. c. δ. Ven. Ξ. ad quod proxime accedit Par. A. *κ' εἴτε*.

C. *τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως*] *καὶ* Voss. A Z Ξ. x. r. a. c. δ. o. et teste Bastio Vat. Ω. addunt. Vulgo deest.

Locum Epinomidis putant etiam Ciceronem ob oculos habuisse De Orat. III. 6. in. Est enim illa Platonis vera et tibi, Catule, certe non inaudita vox, *omnem doctrinam harum ingenuarum artium uno quodam societatis vinculo contineri.* conf. Orat. pro Arch. cap. I. §. 2.

οὐ γὰρ ἄνευ γε τούτων μή ποτε] Laudat haec verba Theo Smyrn. p. 3. ed. Bull. ubi legitur *εὐδαιμονῶν γε γενήσεται φύσις* et *αὕτη ἡ φύσις. ταῦτα τὰ μαθήματα — διὰ τούτων ἰτέον.* Recitat eadem etiam Nicomach. Geras. Arithm. I. 3. p. 71. ed. Ast. nec tamen singulis fideliter redditis. Habet tamen item: *ταῦτα τὰ μαθήματα.* Atque inde praeeunte Astio et Bekkero articulum *ἡ* ante *φύσις*, atque *τὰ* ante *μαθήματα* cum duobus codd. Plat. inseruimus. Nam articuli omissionem hic certe nemo defendat ex illo loquendi usu, de quo exposuimus ad Phileb. p. 16. C. p. 65. D. = p. 123. ed. Goth.

B. *καὶ ἐκ πολλῶν ἕνα γεγ.*] Theo Smyrn. Mathem. p. 4: *ἐν δὲ τοῖς ἐφεξῆς φησιν ἐκ πολλῶν ἕνα γεγονότα εὐδαίμονά τε ἔσεσθαι καὶ σοφώτατον ἅμα καὶ μακάριον.*

C. *καὶ νῦν αὐτὸς πάρεστι λόγος*] Libri *αὐτός*, quod quomodo defendi queat, nos quidem haudquaquam intelligimus, licet C. Fr. Hermannus illud asseveret non incommode retineri. Significatur enim nunc eandem illam revertisse sententiam, qua iam antea fuerit ita indicatum, ut beate vivi non posse nisi a paucis existimaverint. Quemadmodum igitur nemo pro *κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον* dixerit *κατὰ τὸν λόγον*, sicubi superiora repetantur, ita ne hic quidem *αὐτός* pro *ὁ αὐτός* ullo

σώφρονες ἅμα τῆς ἄλλης τε μετέχοντες ἀρετῆς φύσει,
D *πρὸς δὲ τούτοις ὅσα μαθήματος ἔχεται μακαρίου πάντα εἰληφότες (ἃ δ' ἔστιν εἰρήκαμεν), τούτοισι μόνοις τα τοῦ δαιμονίου ξύμπαντα ἱκανῶς εἴληχέ τε καὶ ἔχει. τοῖς μὲν οὖν ταῦτα οὕτω διαπονήσασιν ἰδίᾳ λέγομεν καὶ δημοσίᾳ κατὰ νόμον τίθεμεν, εἰς πρεσβύτου τέλος ἀφικομένοις τὰς μεγίστας ἀρχὰς παραδίδοσθαι δεῖν, τοὺς δ' ἄλλους τούτοις ξυνεπομένους εὐφημεῖν πάντας θεοὺς ἅμα καὶ πάσας, καὶ τὸν νυκτερινὸν ξύλλογον ἐπὶ ταύτην τὴν σοφίαν ἱκανῶς γνόντας τε καὶ δοκιμάσαντας ἡμᾶς ὀρθότατα πάντας παρακαλεῖν.*

αὐτὸς πάρεστι λόγος] Libri *αὐτός*. Correxit Bekkerus. v. Explicatt.

τῆς ἄλλης τε μ.] Sic A Ω Z. Voss. x. r. et Flor. a. c. δ. pro vulg. *τῆς τε ἄλλης*.

D. *τούτοις ξυνεπομένους*] *τούτους* A Ω Z r. a. δ. ο.

ἅμα καὶ πάσας] Post *πάσας* vulgo additur *θεάς*, quod recte omittunt codd. v. Explicatt.

modo ferendum est. Respicitur vero ad p. 973. C.

ὅσα μαθήματος ἔχεται μακάριον] quae ad scientiam ac doctrinam cum beatitate coniunctam pertinent.

D. *τὰ τοῦ δαιμονίου ξύμπαντα*] ea quae divinitus obtingere mortalibus possunt. Nam caute et prudenter *τὰ τοῦ δαιμονίου* dixit pro *τὰ τῶν θεῶν*, memor eorum, quae antea de divinis numinibus exposuit. — *καὶ ἔχει*, i. e. *καὶ ἱκανῶς ἔχει*, et abunde suppetunt.

ἰδίᾳ λέγομεν καὶ δημοσίᾳ κατὰ ν. τ.] et privatim dicimus et publice lege constituimus.

θεοὺς ἅμα καὶ πάσας] Int. *θεάς*, quod in codd. nonnullis additum, in melioribus omissum. Sic Legg. I. p. 627. *πολλοί ἀδελφοί που γένοιντ' ἂν ἑνὸς ἀνδρός τε καὶ μιᾶς υἱεῖς.* ubi v. ann.

καὶ τὸν νυκτερινὸν ξύλλογον —] Verba sic inter se iungenda: *καὶ ἡμᾶς ὀρθότατα παρακαλεῖν τὸν νυκτ. ξύλλογον ἐπὶ ταύτην τὴν σοφίαν, ἱκανῶς γνόντας τε καὶ δοκιμάσαντας πάντας*, i. e. posteaquam omnes, qui ad illum (coetum nocturnum) pertinent, satis cognoverimus et exploraverimus. Nam *πάντας* non ad *ἡμᾶς* pertinet, sed subiectum per synesin est superiori illi *τὸν νυκτερινὸν ξύλλογον*, quo omnes ac singuli nocturni collegii socii significentur.

INDICES.

Conspectus

rerum in prolegomenis tractatarum.

Pars prior Vol. I. p. XXXVII—CLXXV.

Cap. I.

Cap. II.

Cap. III.

Cap. IV.

Cap. V.

Cap. VI.

Cap. VII.

Cap. VIII.

Cap. IX.

Cap. X.

Cap. XI.

Cap. XII.

Cap. XIII.

Cap. XIV.

Pars posterior Vol. II. p. V—CIX.

INDEX GRAECUS.

A.

E.

Z.

H.

K.

M.

O.

Π.

T.

INDEX LATINUS.

A.

E.

F.

G.

H.

R.

S.

CORRIGENDA.

In his voluminibus posterioribus si qua sphalmata resederunt, saltem haud gravia ea esse confidimus, quae legentes magnopere offensura aut impeditura sint. Unum tamen est in Vol. III. p. 133. vers. 10. text. = Libr. XI. p. 922. B. quod molestum accidit: ibi enim pro **τοῖς** *τῶν ζώντων* prave impressum est in exemplis plurimis **τοῦ** *τῶν ζώντων*. Itaque legentes rogamus ut illic *τοῖς* reponant. Levius est quod Vol. III. p. 312. comment. col. II. vers. 6. pro i n c a n t a t i o n i b u s impressum est i n c a n t i b u s; qualia quisque nullo negotio ipse corrigat, si qua occurrerint.

In Vol. I. Praefat. p. XXX. vers. 3. ex dittographia ortum est a p p a r e t, pro quo ocius repone: a n i m a d v e r t e m u s.

Ceterum hac occasione uti placet ad perpurgandum locum Vol. II. p. 301. vers. 7. = Libr. VII. p. 802. B. ed. Stephan. ubi nunc pro scriptura codicum: *τὸ δ' ἐπανερόμενον ἐπιῤῥυθμίζειν*, una litterula mutata refingendum censemus: *ἐπανελόμενον*. Numerum singularem plurali consociatum non moleste ferent, opinor, qui annotat. nostra ad Libr. VI. p. 759. A. perpenderint.

ERFORDIAE,
FORMIS DESCRIPSERUNT HENNINGS & HOPF.